

PÖYTÄKIRJA

TEHTY

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
XV PUOLUEKOKOUKSESSA
HELSINGISSÄ ²⁶/₁—¹/₂ 1930

LIITTEENÄ
KOKOUKSELLE ESITETYT KERTOMUKSET
JA ALUSTUKSET.

HELSINGISSÄ 1930
SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNTA

Helsinki 1930

Työväen kirjapaino

SISÄLTÖ.

I. Puoluekokouksen pöytäkirja.

	Sivu
Kokouksen osanottajat	8
Kokouksen järjestyssääntö	14
Kokouksen ohjelma	16

Puoluekokouksen päätökset.

Sosjalisoimisohjelma	20
Maa- ja metsätalousohjelma	24
Ulkopoliittinen ja sotilasohjelma	30
Menettelytapaohjeet	36
Valistustyöohjelma vuosille 1930—32	43
Talousohjelma vuosille 1930—32	47
Puoluelippu ja -merkki	49
Muut päätökset	49

Asiain käsittely eri kokouspäivinä.

Ensimmäinen kokouspäivä.

Kokouksen avaus	52
Kokouksen laillisuuden toteaminen y.m.	55
Kutsuvieraiden tervehdykset	59
Eetu Salinin hautapatsaan paljastus	71

Toinen kokouspäivä.

Valiokuntien vaali	72
Puoluetoimikunnan toimintakertomus	73

Kolmas kokouspäivä.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus	90
Puoluetoimikunnan tilikertomukset	113
Pitrien toimintakertomukset	114
Eduskuntaryhmän toiminta	114
Muutokset puoluesääntöihin	130

Neljäs kokouspäivä.

	Sivu
Menettelytapakysymys	131
Sosialisoimisohjelma	158
Maa- ja metsätalousohjelma	165

Viides kokouspäivä.

Maanpuolustus- ja ulkopoliittinen ohjelma	171
Puolueen valistustyöohjelma	182
Puolueen talousohjelma vuosille 1930—32	190
Puolueen lippu ja merkki	190
Erinäisiä muita lähetekeskusteluja	190

Kuudes kokouspäivä.

Muutokset puoluesääntöihin	197
Yhden ehdokkaan listat eduskuntavaaleissa	203
Puoluetoimikunnan vaali	204
Tili- ja vastuuvapauden myöntäminen y.m.	207
Kustannus-Oy. Kansanvallan toiminta	208
Puolueen omistamat kiinteistöt	208
Sosialisoimisohjelma	209
Puolueneuvoston vaali	212

Seitsemäs kokouspäivä.

Puoluetoimikunnan varajäsenten vaali	215
Puolueen valistustyöohjelma y.m.	216
Talousohjelma vuosille 1930—32	218
Maa- ja metsätalousohjelma	219
Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunta	221
Maanpuolustus- ja ulkopoliittinen ohjelma	222
Puoluetoimikunnan kertomukset y.m.	225
Vastalause puoluetoimikunnan vaalia vastaan	226
Eduskuntaryhmän toimintakertomus	227
Kurinpitokysymyksiä y.m.	228
Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset	229
Työntekijäin oikeus vuosilomaan	229
Puolueen suhde kieltolakiin	230
Tilintarkastajain vaali	230
Menettelytapaohjeet	231
Julistus taantumusta vastaan	231
Kokouksen lopettaminen	234

II. Puoluetoimikunnan ja piiritoimikuntien kertomukset vv. 1925—1929.

	Sivu
Yleiskatsaus	3
Puolueen järjestötoiminta	4
Suhde erinäisiin puolue- y.m. järjestöihin	10—15
Puolueen suhde pienviljelijöihin	15
Puolueen suhde teollisuustyöväkeen ja amm. liikkeeseen	20
Suhde hallitukseen	23
Vuosien 1927 ja 1929 eduskuntavaalit	28—33
Kunnalliset asiat	33
Puoluelehdet	35
Työväen Arkisto	40
Kurinpitoasioita	41
Kansainväliset asiat	43
Sekalaisia asioita	47
Puolueneuvosto ja -toimikunta, puoluetoimisto	51—53
<i>Puolueen raha-asiat vv. 1926—1928</i>	53
<i>Kustannus-Oy. Kansanvallan toiminta 1925—1929</i>	63
<i>Piirijärjestöjen kertomukset</i>	85
<i>Puoluetoimikunnan toimintakertomus v:lta 1929</i>	201

III. Sos.-dem. Eduskuntaryhmän kertomus vuosilta 1926—1929.

Eduskunnan työkaudet, työt ja kokoonpano	3
Ryhmän suhde hallitukseen	5
Sisäpoliittiset ja oikeudelliset asiat	14
Verotusasiat	20
Sotilaalliset asiat	22
Työväenasiat	25
Maataloudelliset asiat	30
Taloudelliset y.m. asiat	34
Kunnalliset asiat	39
Sivistysasiat	41
Ulkopolitiikka	43
Ryhmän sisäiset asiat	44
IV. Puolueen sosialisointiohjelma, komiteanmietintö	1—15
V. Puolueen maa- ja metsätalousohjelma, komiteanmietintö	1—47
VI. Puolueen menettelytapa, komiteanmietintö	1—44
VII. Muut alustukset. (Kts. erikoisluettelo)	1—74

Puoluekokouksen pöytäkirjan asialuettelo.

	Sivu
Ammatillinen liike	41, 84
Avaus, puoluekokouksen	52
Eduskuntaryhmän toiminta	114, 227
Eduskuntavaalit	49, 192, 203
Edustajat, puoluekokouksen	8, 57, 208
Erotetut ent. jäsenet	192, 228
Esperanto	50, 192, 218
Hallituskysymys	39, 85, 90, 133—158, 225, 231
Julistus taantumusta vastaan	231
Järjestyssääntö, puoluekokouksen	15
Jäsenkirjat	192, 218
Kansainvälinen kieli	50, 192, 218
«Kansanvallan» toiminta	208
Kieltolaki	51, 194, 230
Kiinteistöt, puolueen	208
Kommunistit, suhde heihin	37
Kunnallinen toiminta	40, 50, 191
Kurinpito	43, 50, 112, 192, 225, 228
Laillisuus, puoluekokouksen	55
Liikelaitokset, työväen, ja niiden työläiset	50, 192, 229
Lopettaminen, puoluekokouksen	234
Luottamuspaikkojen täyttäminen	50, 192, 228
Maa- ja metsätalousohjelma	24, 165, 219
Maanpuolustus, kts. Ulkopoliittinen ja sotilasohjelma.	
Menettelytapaohjeet	36, 131, 231
Naiset, valistustyö heidän keskuudessaan	46
Nuorisio, valistustyö sen keskuudessa	45
Ohjelma, puoluekokouksen	16
Opinto- ja virkistyskoti	192, 218
Osanottajat, puoluekokouksen	8
Osuustoiminta, suhde siihen	43

Palkkiot, puoluenevoston jäsenten ja tilintarkastajain	218
Paraatijuttu	86, 88, 104, 225
Pienviljelijäin Neuvottelukunta	51, 221
Pienviljelijät, suhde heihin	24, 41
Porvarit, suhde heihin	39
Puoluekokous, seuraava	192, 211
Puoluekuri	43, 50, 112, 192, 225, 228
Puoluelehdet	108, 112
Puoluelippu ja -merkki	49, 190
Puoluenevoston vaali	212
Puoluesäännöt	51, 130, 197
Puoluetoimikunnan vaali	203, 215, 226
Raittius	51, 194, 230
Raja-Karjalassa suoritettava valistustyö	192, 218
Ruotsinkielisten puoluejärjestöjen asema	191, 217
Salinin hautapatsaan paljastus	71
Sosialisoimisohjelma	20, 158, 209
Sotilasohjelma, kts. Ulkopoliittinen ja sotilasohjelma.	
Suojärven lampuodit	86—102, 225
Suomen Sosialidemokraatin kanta	108—112
Säännöt, puolueen	51, 130, 197
Taantumus, julistus sitä vastaan	231
Talousohjelma, puolueen	47, 190, 218
Tervehdykset	59, 61, 65, 130, 197, 224, 225, 234
Tilikertomukset, puoluetoimikunnan	113
Tilintarkastajain vaali	230
Tilivapaus puoluetoimikunnalle ja -neuvostolle	207
Toimintakertomukset, eduskuntaryhmän	114, 227
Toimintakertomukset, piirien	114
Toimintakertomukset, puoluetoimikunnan	73, 90, 225
Ulkopoliittinen ja sotilasohjelma	30, 171, 222
Vaaliperuste seuraavia puoluekokousvaaleja varten	192, 211
Vaalit, kts. Eduskuntavaalit, Puoluetoimikunnan ja -neuvoston sekä Tilintarkastajain vaalit.	
Valiokuntien vaalit	70, 72
Valistustyöohjelma, puolueen	43, 182, 216
Vuosiloma, työväen oikeus siihen	192, 229
Yhden ehdokkaan listat	49, 192, 203
Yhdistyslain käsittely eduskunnassa	117—130

Sosialidemokraattinen puolue- kokous v. 1930.

Kokouksen osanottajat.

Äänioikeutetut edustajat.

Uudenmaan l. vaalipiiri:

	Ääni- määrä
Tanner, Väinö, Helsingin kunnallisjärjestö	428
Turkia, Matti, Helsingin kunnallisjärjestö	428
Kohtanen, O., Helsingin pitäjän kunnallisjärjestö	208
Syrjänen, Aug., Kuusankosken kunnallisjärjestö	385
Lehtinen, J. A., Iitin kunnallisjärjestö	201
Oksanen, Yrjö, Nurmijärven kunnallisjärjestö	241
Vuorinen, Jalmari, Lohjan ty.	256
Lehtinen, Bernhard, Porvoon kaup. ja mlk. vaaliyhtymä	208
Malm, Sulo, Orimattilan ja Pukkilan vaaliyhtymä	206
Räty, Emil, Myrskylän ja Mäntsälän vaaliyhtymä	228
Lampinen, Heikki, Askolan ja Pornaisten vaaliyhtymä	212
Lehtinen, Ebert, Keravan ja Tuusulan vaaliyhtymä	208
Ranta, Väinö, Nummen ja Sammatin vaaliyhtymä	203
Aarnio, Kustaa, Pusulan ja Vihdin vaaliyhtymä	216
Görman, Hjalmar, Karjalohjan, Lohjan mlk. ja Siuntion vaali- yhtymä (Kokouksessa varamies, Lammi U. J.)	206
Luoto, Jalmari, Hyvinkään, Oulunkylän ja Pyhäjärven vaali- yhtymä	203
Salminen, B. J., Hangon, Espoon, Grankullan, Huopalahden, Karjaan ja Pohjan vaaliyhtymä	203
Suhonen, Kustaa, Loviisan, Anjalan, Artjärven, Elimäen, Lapin- järven, Pernajan ja Ruotsinpyhtään vaaliyhtymä	259

Turun ja Porin l. etel. vaalipiiri:

Airisto, Ano, Turun, Kaarinan, Liedon ja Maarian vaaliyhtymä	222
Rantanen, Kustaa, Naantalin, Uudenkaupungin kaup., Askaisen, Kodisjoen, Kustavin, Maskun, Nousiaisten Ty. »Joussen», Paattisten, Rasion, Rymättylän, Uudenkaupungin mlk. ja Uudenkirkon vaaliyhtymä	232
Helmisaari, Jussi, Auran, Nousiaisten Saksalankulman Ty:n, Oripään, Pöytyän ja Yläneen vaaliyhtymä	212
Raunio, August, Angelniemen, Halikon, Salon ja Uskelan vaaliyhtymä	226
Leino, Juho, Dragsfjärdin, Finbyn, Kemiön, Kiskon ja Perniön vaaliyhtymä	211
Lindström, Vihtori, Karinaisten, Kiikalan, Kosken, Kuusjoen, Marttilan, Muurlan, Paimion, Perttelin, Piikkiön, Sauvon, Suomusjärven ja Tarvasjoen vaaliyhtymä	226

Turun ja Porin l. pohj. vaalipiiri:

Nurmi, J. N., Alastaron, Loimaan, Mellilän ja Metsämaan vaaliyhtymä	216
Ruusunen, Hartti, Huittisten, Keikyän, Kiikan, Punkalaitumen ja Vampulan vaaliyhtymä	223
Malmivuori, J. E., Rauman kaup., Eurajoen ja Rauman mlk. vaaliyhtymä	211
Lehtinen, Yrjö, Euran, Hinnerjoen, Köyliön, Lapin ja Säskylän vaaliyhtymä	237
Komu, Ville, Kiukaisten, Kokemäen, Luvian ja Nakkilan vaaliyhtymä	215
Rajala, Juho, Hämeenkyrön, Ikaalisten ja Viljakkalan vaaliyhtymä	229
Heinonen, Valde, Jämijärven, Kankaanpään, Noormarkun, Parkanon, Pomarkun ja Siikaisten vaaliyhtymä	205
Pajunen, Niilo, Karkun, Suoniemen ja Tyrvään vaaliyhtymä	209
Luoto, Juho, Ahlaisten, Kauvatsan, Kiikoisten, Lavian, Mouhijärven ja Porin mlk. vaaliyhtymä	230
Fallila, Vihtori, Ulvilan kunnallisjärjestö	247
Ahlfors, Hj., Porin kaup. ja Kullaan vaaliyhtymä	217

Hämeen l. etel. vaalipiiri:

Metsola, Edvard, Akaan ja Valkeakosken vaaliyhtymä	223
Syrjänen, K. V., Forssan kunnallisjärjestö	252
Jokela, Sulo, Hattulan ja Hämeenlinnan mlk. vaaliyhtymä	225

Valkama, K. J., Kalvolan kunnallisjärjestö	225
Iirvisuo, V. R., Hämeenlinnan kaup. ja Vanajan vaaliyhtymä	229
Selandér, Otto, Lopen ja Rengon vaaliyhtymä	213
Kankaanpää, Jalmari, Jokioisten, Somerniemen, Someron ja Ypäjän vaaliyhtymä	312
Siltanen, Huugo, Janakkalan kunnallisjärjestö	344
Lampén, Rich., Lahden, Kosken ja Kärkölän vaaliyhtymä	254
Numminen, K. T., Asikkalan, Hollolan, Nastolan ja Padasjoen vaaliyhtymä	295
Kuusela, J. S., Hauhon kunnallisjärjestö	256
Tuomola, Heikki, Tammelan kunnallisjärjestö	244
Aaltonen, Joose Vilho, Hausjärven ja Riihimäen vaaliyhtymä	301
Härmä, Oskari, Humppilan, Koijärven, Kylmäkosken ja Urjalan vaaliyhtymä	242

Hämeen l. pohj. vaalipiiri:

Alanko, Einari, Aitolahden, Etelä-Pirkkalan, Lempäälän, Totti- järven ja Vesilahden vaaliyhtymä (Kokouksessa eräinä päi- vinä varamies Vesala, H.)	206
Naarajärvi, Joel, Jämsän kunnallisjärjestö	273
Lundén, Vihtori, Kangasalan, Pälkäneen ja Sahalahden vaali- yhtymä	201
Teräsvuori, Yrjö, Eräjärven, Kuhmalahden, Kuoreveden ja Längelmäen vaaliyhtymä	209
Törmä, Kalle, Juupajoen ja Kurun vaaliyhtymä	216
Laakso, Toivo, Korpilahden, Muuramen ja Säynätsalon vaali- yhtymä	203
Petäjä, Pertti, Koskenpään, Kuhmoisten ja Luopioisten vaali- yhtymä	200
Leinonen, Herman, Jämsänkosken ja Mäntän vaaliyhtymä	210
Lehtola, K. E., Messukylän kunnallisjärjestö	200
Villgrén, Sulo, Pohjois-Pirkkalan kunnallisjärjestö	202
Törmä, Eemeli, Oriveden kunnallisjärjestö	201
Saarikivi, Santeri, Ruoveden kunnallisjärjestö	411
Kilpi, Eino, Tampereen kunnallisjärjestö	373
Kanto, Vihtori, Tampereen kunnallisjärjestö	373
Säynäväjärvi, Yrjö, Teiskon ja Ylöjärven vaaliyhtymä	227
Kanervio, Lauri, Vilppulan kunnallisjärjestö	202

Viipurin l. länt. vaalipiiri:

Ripatti, Hjalmar, Virolahden kunnallisjärjestö	219
Gylling, Antti, Johanneksen kunnallisjärjestö	205

Kurko, Juho Adolf, Kanneljärven, Koiviston, Kuolemajärven ja Uudenkirkon vaaliyhtymä	206
Aalle-Teljo, Ida, Kotkan kunnallisjärjestö	246
Lappalainen, Urho Evert, Kymin kunnallisjärjestö (Kokouksessa varamies Seppä E. J.)	363
Paavola, Hilda, Kymin kunnallisjärjestö	363
Autio, Toivo, Kymin kunnallisjärjestö	363
Ruokokoski, F. P., Lappeen, Lemmin, Suomenniemen ja Taipalsaaren vaaliyhtymä	203
Juutilainen, Jere, Lappeenrannan, Miehikkälän ja Nuijamaan vaaliyhtymä	201
Kock, Artturi, Kouvolan, Pyhtään ja Valkealan vaaliyhtymä ...	299
Sihvola, Matti, Sippolan kunnallisjärjestö	402
Riiheläinen, Antti, Säkkijärven, Vahvialan ja Ylämaan vaaliyhtymä	203
Raja, Otto, Vehkalahden kunnallisjärjestö	212
Pyy, Juho, Viipurin mlk. kunnallisjärjestö	296
Toijonen, Elias, Viipurin mlk. kunnallisjärjestö	296
Aalto, J. F., Viipurin kaup. kunnallisjärjestö	229

Viipurin l. it. vaalipiiri:

Kuittinen, Juho, Antrean ja Jääsken vaaliyhtymä	212
Nokelainen, Toivo, Joutsenon ja Ruokolahden vaaliyhtymä ...	253
Aalto, Vilho, Joutsenon ja Ruokolahden vaaliyhtymä	253
Kaija, Kusti, Käkisalmen, Kaukolan, Kirvun, Räisälän ja Äyräpään vaaliyhtymä	201
Hinkkanen, Juho, Metsäpirtin, Pyhäjärven, Raudun ja Sakkolan vaaliyhtymä	204
Lahtinen, Abraham, Kivennavan, Muolan ja Terijoen vaaliyhtymä	202
Laakso, H. T., Hiitolan, Jaakkiman, Kurkijoen, Lahdenpohjan, Parikkalan ja Simpeleen vaaliyhtymä	215
Hyvärinen, Jaakko, Lumivaaran, Ruskealan ja Sortavalan mlk. vaaliyhtymä	215
Timonen, Pekka, Sortavalan kaup., Harlun, Impilahden ja Salmin vaaliyhtymä	213
Huttunen, Pekka, Korpiselän, Soanlahden, Suistamon ja Suojärven vaaliyhtymä	202

Mikkelin l. vaalipiiri:

Maunula, Josef, Joutsan, Leivonmäen ja Luhangan vaaliyhtymä	201
Moilanen, Viljo, Enonkosken, Kangaslammin ja Savonrannan vaaliyhtymä	229

Lehtinen, Aaret, Sysmän kunnallisjärjestö	253
Tuominen, Arvo, Hirvensalmen, Mäntyharjun ja Ristiinan vaaliyhtymä	215
Tissari, Adi, Anttolan, Haukivuoren, Kangaslammin ja Puumalan vaaliyhtymä	201
Salonen, O., Mikkelin kaup. ja mlk. vaaliyhtymä (Kokouksessa varamies Parkkinen A.)	212
Pöyhönen, Taavi, Jäppilän, Pieksämäen ja Virtasalmen vaaliyhtymä	207
Lintunen, Vihtori, Joroisten ja Rantasalmen vaaliyhtymä	300
Kaipainen, Albin, Juvan ja Sulkavan vaaliyhtymä	264
Ripatti, Antti, Hartolan, Heinolan ja Pertunmaan vaaliyhtymä	200
Happonen, Onni, Heinäveden kunnallisjärjestö	186
Lötjönen, J. V., Savonlinnan ja Säämingin vaaliyhtymä	254
Halonen, Toivo, Savonlinnan ja Säämingin vaaliyhtymä (Kokouksessa eräinä päivinä varamies Kokkonen, Onni)	254
Miettinen, Otto, Kerimäen ja Punkaharjun vaaliyhtymä	218

Kuopion l. länt. vaalipiiri:

Nuutinen, Taavetti, Kuopion, Maaningan, Muuruveden, Piela- veden, Rautalammin, Siilinjärven, Tuusniemen ja Vesannon vaaliyhtymä	252
Salo, A., Iisalmen kaup., Kajaanin, Iisalmen mlk., Kiuruveden, Lapinlahden, Nilsian, Puolangan, Sonkajärven, Sotkamon, Suomussalmen ja Vieremän vaaliyhtymä	304
Kolehmainen, Aaro, Hankasalmen, Konneveden ja Leppävirran vaaliyhtymä	247
Tervonen, Kalle, Varkauden kunnallisjärjestö	204

Kuopion l. it. vaalipiiri:

Laitinen, K. V., Kaavin, Kuusjärven, Liperin, Polvijärven, Rautavaaran ja Valtimon vaaliyhtymä	299
Hakulinen, Juho, Kesälahden, Kiihtelysvaaran, Kiteen, Pälk- järven ja Rääkkylän vaaliyhtymä	175
Karhu, Väinö, Tohmajärven ja Värtsilän vaaliyhtymä	190
Kettunen, Matti, Pielisjärven kunnallisjärjestö	300
Halonen, Hemmi, Juuan ja Nurmeksen vaaliyhtymä	236
Vänskä, Jalmari, Ilomantsin ja Tuupovaaran vaaliyhtymä	214
Kosonen, Juho, Joensuu, Kontiolahden ja Pielisensuun vaali- yhtymä	210
Parviainen, Tahvo, Enon ja Pyhäselän vaaliyhtymä	210

Vaasan l. it. vaalipiiri:

Hakala, Jussi, Alajärven, Alavuden, Evijärven, Korttesjärven ja Töysän vaaliyhtymä	202
Peltonen, Onni, Jyväskylän kaup. kunnallisjärjestö	204
Viinikainen, Gabriel, Jyväskylän mlk. kunnallisjärjestö (Kokouk. varamies Seeve, Oskari)	294
Salo, Kalle, Keuruun kunnallisjärjestö	341
Muhonen, Atte, Laukaan kunnallisjärjestö	208
Haukkamäki, Emil, Multian kunnallisjärjestö	213
Kivelä, Robert, Petäjäveden ja Uuraisten vaaliyhtymä	245
Tiainen, Nestori, Konginkankaan ja Pihtiputaan vaaliyhtymä	231
Kemppinen, Kristian, Saarijärven ja Sumiaisten vaaliyhtymä ...	243
Raatikainen, Uuno, Viitasaaren kunnallisjärjestö	263
Jämsén, Heikki, Viitasaaren kunnallisjärjestö	263
Setälä, Edvard, Virtain kunnallisjärjestö (Kokouksessa varamies Kalliolinna, Juho)	383
Kask, Juho, Kinnulan, Kivijärven, Soinin ja Ähtärin vaaliyhtymä (Ei ollut kokouksessa eikä myöskään varamies)	215
Kärkkäinen, Ahti, Toivakan ja Äänekosken vaaliyhtymä	237
Lamminmäki, Niilo, Karstulan, Pihlajaveden ja Pylkönmäen vaaliyhtymä	252

Vaasan l. yhdist. vaalipiiri:

Hietämäki, Jussi, Pietarsaaren, Alahärmän, Isonkyrön, Kauhavan, Lapuan ja Ylistaron vaaliyhtymä	221
Landin, Yrjö, Kokkolan, Himangan, Kannuksen ja Lohtajan vaaliyhtymä	191
Jäntti, Taavetti, Kaustisen, Lestijärven, Perhon, Toholammen ja Ullavan vaaliyhtymä	279
Huhtanen, Lenni, Ilmajoen, Jalasjärven, Kurikan, Nurmon ja Seinäjoen vaaliyhtymä	225
Lillnix, Juho Emil, Kaskisten, Kristiinan, Vaasan, Kauhajoen, Sidebyn ja Teuvan vaaliyhtymä	118

Oulun l. vaalipiiri:

Turkka, A., Kemin, Oulun, Tornion, Alatornion, Kuolajärven, Taivalkosken ja Utajärven vaaliyhtymä	237
Niiranen, Juho, Kestilän, Pattijoen, Piippolan, Rantsilan, Revonlahden ja Siikajoen vaaliyhtymä	214
Leinonen, Aug., Raahen, Alavieskan, Haapajärven, Haapaveden, Nivalan, Pyhäjoen, Pyhäjärven, Sievin ja Ylivieskan vaaliyhtymä	212

Ruotsalainen piirijärjestö:

Fagerholm, K.-A., Helsingin kaup., Tammisaaren, Degerbyn,
 Kirkkonummen, Pernajan, Siuntion ja Tenholan vaaliyhtymä 221
 Lassila, A., Pietarsaaren, Turun, Vaasan, Dragsfjärdin, Karjan,
 Munsalan, Pohjan ja Vestanfjärdin vaaliyhtymä 201

Lausunto- ja esitysoikeutetut edustajat.*Puoluetoimikunnan jäsenet:*

Paasivuori, Matti,
 Itkonen, Rieti, Helo, Johan,
 Wiik, K. H., Swentorjetski, R.,
 Hupli, Väinö, Ahlström, Axel,

Varajäsenet:

Seppälä, Hilda, Huotari, Anton,
 Salovaara, V., Turkia, Matti.
 Puittinen, M.

Tilintarkastajain puheenjohtaja: Halme, Aatu.

Sos.-dem Eduskuntaryhmän edustaja: Harvala, Kaarlo.

Lausunto-oikeutetut edustajat.*Sos.-dem. piiritoimikuntien edustajat:*

Uudenmaan I. vaalipiiri: Lehtonen, Aleksii,
 Turun ja Porin I. etel. vaalipiiri: Jokinen, Emil,
 Turun ja Porin I. pohj. vaalipiiri: Manninen, Aatto,
 Hämeen I. etel. vaalipiiri:
 Hämeen I. pohj. vaalipiiri: Aattela, Hugo,
 Viipurin I. länt. vaalipiiri: Lindman, Taavi,
 Viipurin I. it. vaalipiiri: Lumijärvi, K.,
 Mikkelin I. vaalipiiri: Salonen, O.,
 Kuopion I. länt. vaalipiiri: Nuutinen, T.,
 Kuopion I. it. vaalipiiri: Tervo, Samuli,
 Vaasan I. it. vaalipiiri:
 Vaasan I. yhdist. vaalipiiri: Saarinen, Yrjö,
 Oulun I. vaalipiiri:
 Suomen Ruotsalainen Työväenliitto: Andersson, G.

Sos.-dem. puoluelehtien edustajat:

Suomen Sosialidemokraatti: Huotari, A.,
 Sosialisti: Aaltonen, Aleksi,
 Uusi aika: Varjola, Hugo,
 Hämeen Kansa: Kanerva, Akseli,
 Kansan Lehti: Rainio, Toivo,
 Eteenpäin: Hämäläinen, K.,
 Kansan Työ: Vuori, Eero
 Kansan Voima: Raitio, Jussi,
 Vapaus: Päävilainen, V.
 Työn Voima: Halonen, E.,
 Pohjolan Työmies: Turkka, A.
 Työläisnuorisio: Kukkonen, Kalle,
 Toveritar: Tainio, Olga,
 Kurikka: Räisänen, Yrjö,
 Arbetarbladet: Åhlström, Axel.

Keskusjärjestöjen edustajat.

Sos.-dem. Työläisnaisliitto: Sillanpää, Miina ja Huotari, Anni,
 Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto: Manninen, Sulo.
 Sos.-dem. Raittiusliitto: Virtanen, J. ja Virtanen, Reino A.,
 Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunta: Pekkala, Mauno, Pusa,
 E. ja Lehti, Helmer,
 Ammatillisten Järjestöjen Valtuuskunta: Huttunen, E. ja Lähde, E.,
 Työväen Urheiluliitto: Vilppula, T. H. ja Lähteinen, V. K.
 Työväen Sivistysliitto: Railo, P.

Puoluekokouksen järjestyssääntö.

1 §. Puhevuorot pyydetään kirjallisesti. Puhevuorot saavat kestää enintään 15 minuuttia, mutta on kokouksella oikeus pyynnöstä jatkaa puhevuoron aikaa. Puhevuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty. Puoluetoimikunnan puolesta selityksen antaja tai kysymyksen alustaja saavat kuitenkin puhevuoron yleisestä puhevuorojärjestyksestä riippumatta. Kokouksella on oikeus rajoittaa puhevuorojen aika vähintään 2 minuuttiin. Samaten saattaa kokous päättää puhevuorojen antamisen ja käyttämisen lopettavaksi. Puhevuorojen rajoittamisen jälkeenkin on puoluetoimikunnan puolesta selityksen antajalle tai kysymyksen alustajalle pyynnöstä suotava tilaisuus lyhyesti vastata keskustelun kuluessa tehtyihin huomautuksiin tai tiedusteluihin.

Kullakin edustajalla on oikeus, ennenkuin keskustelu julistetaan päättyneeksi, ilmoittaa tehtyä ehdotusta kannattavansa.

Kolmeä minuuttia pitemmät puhevuorot tulee esittää puhujalavalta.

Puheenjohtajalla on oikeus myöntää puhevuoroja yleisen puhevuorojärjestyksen ulkopuolellakin, jos puhevuoroja pyydetään asiankäsittelyjärjestykseen.

Puhevuoron antaessaan mainitsee puheenjohtaja, kellä on seuraava puhevuoro.

2 §. Puhevuorossa on puhujan kosketettava ainoastaan käsiteltävänä olevaa kysymystä. Jos puhuja poikkeaa varsinaisesta aineesta, on puheenjohtajan kehoitettava häntä palaamaan asiaan.

Niin pian kuin merkityt puhevuorot on käytetty eikä uusia pyydetä tai puhevuorojen rajoituksen takia anneta, juhistaa puheenjohtaja keskustelun päättyneeksi.

3 §. Puoluekokouksessa ratkaistaan asiat yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee vaaleissa arpa, mutta muissa kysymyksissä puheenjohtajan ääni.

Ennen äänestykseen ryhtymistä luettelee puheenjohtaja keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset ilmoittaen samalla, mitkä niistä ovat saaneet kannatusta. Kannatetuista ehdotuksista tekee puheenjohtaja äänestys ehdotuksen.

Puoluekokouksessa on kullakin edustajalla se tasalukuinen äänimäärä, mikä saadaan, kun asianomaisen kunnallisjärjestön jäsenmäärä jaetaan valtuutettujen edustajain luvulla.

Ellei nimiäänestystä tai suljettua vaalia vaadita, on kullakin edustajalla yksi ääni.

Vaalit suoritetaan vaadittaessa suljetuin lipuin, siten että vaalilautakunta merkitsee äänimäärän kuhunkin suljettuun lippuun samalla kun se leimataan ja pannaan uurnaan.

Puoluekokouksen ohjelma.

Sos.-dem. Puolueen XV edustajakokous alkaa Raittiusyhdistys Kciton talossa, Yrjönkatu 31 Helsingissä, sunnuntaina tammikuun 26 päivänä 1930 kello 11. Puoluekokouksen kanslia avataan samassa talossa mainittuna päivänä klo 9. Puoluekokous voinee loppua seuraavana lauantaina.

Sunnuntaina klo 11 toimitetaan, kuten sanottu, puoluekokouksen avaus, jolloin puoluetoimikunnan puheenjohtaja M. Paasivuori pitää avajaispuheen. Toimitetaan valtakirjain hyväksyminen. Vali-

taan kokouksen virkailijat ja esitetään kutsuvieraiden tervehdykset. Tämän avajaisjuhlan yhteydessä suoritetaan myöskin soitto- ja lauluohjelmaa.

Avajaisjuhlan jälkeen toimitetaan klo 15 *Eetu Salinin* hautapaik-
saan paljastus Uudella hautausmaalla.

Kello 17 pidetään puolueuuevoston kokous säätytalossa.

Kello 18 on järjestötoimitsijain liiton kokous. Ilta on puolue-
kokousedustajille varattu vapaaksi.

Varsinaiset asiain käsittelyt alkavat maanantaina 27 p:nä klo 9.

*

Puoluekokouksen ohjelma on kokonaisuudessaan seuraava:

1) Puoluekokouksen avaa puolueoimikunnan puheenjohtaja *Matti Paasivuori*.

2) Todetaan kokouksen laillisuus.

3) Valtakirjain hyväksyminen.

4) Puheenjohtajien, sihteerien ja pöytäkirjantarkastajien valinta.

5) Kutsuvieraitten tervehdykset.

6) Työjärjestyksen ja järjestyssäännön hyväksyminen.

7) Järjestävän valiokunnan ja muiden valiokuntien asettaminen.

8) Puolueoimikunnan toimintakertomus; esittää *K. H. Wiik*.

9) Puolueoimikunnan tilikertomukset vuosilta 1926—29; esittää
Emil Sallila. — Tilintarkastajain lausunnot.

10) Päätetään tilivapauden myöntämisestä puolueoimikunnalle ja
puolueuuevostolle.

11) Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toimintakertomus.

12) Eduskuntaryhmän toimintakertomus.

13) Menettelytapakysymys; esittää *K. H. Wiik*.

Tässä yhteydessä käsitellään:

Puolueen suhtautuminen hallituskysymykseen; *Tampereen sos.-
dem. kunnallisjärjestön ehdotus* (alustusvihon siv. 60).

Puolueen suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen; *Tampereen
sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys* (siv. 62—63).

14) Maa- ja metsätalousohjelma; esittää *Mauno Pekkala*.

15) Maanpuolustus ja ulkopoliittinen ohjelma; esittää *V. Voion-
maa*.

16) Sosialisimisohjelma; esittää *Johan Helo*.

17) Muutokset puoluesääntöihin; esittää *Väinö Hupli*.

Tässä yhteydessä käsitellään:

Puolue-, piiri- ja kunnallisverojen tilitys; *Vaasan itäisen sos.-dem.
piirikokouksen esitys* (siv. 53).

Puoluekokousten väliajat; *Tiutisen ty:n esitys* (siv. 38).

Puolueneuvoston kokoonpano; *Inkilän ty:n ja Helsingin sos.-dem. keskusteluseuran* esitykset (siv. 39 ja 40).

Vapautus jäsenmaksuista; *Kuusankosken sos.-dem. kunnallisjärjestön* esitys (siv. 43).

Eräiden säännöissä säädettyjen määräaikojen muuttaminen; *Kuusankosken sos.-dem. kunnallisjärjestön* esitys (siv. 44).

Jäsenyys puolueessa; *Viipurin sos.-dem. kunnallisjärjestön* esitys (siv. 44).

18) Puolueen valistustyö; esittää Emil Sallila.

Tässä yhteydessä käsitellään:

Lasten ja varhaisnuorisotyön tukeminen; *Lohjan ty:n ja Helsingin liiketyöläisten sos.-dem. yhdistyksen* esitykset (siv. 45 ja 46).

Puolue ja työläisnuoriso; *Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton toimikunnan* esitys (siv. 68).

Puolue ja työläisnaiset; *Viipurin kaup. sos.-dem. naisyhdistyksen* esitys (siv. 69).

19) Talousohjelma vuosille 1930—32; puolueverot; esittää *Emil Sallila*.

20) Puoluelippu ja -merkki; esittää *Emil Sallila*.

21) Ruotsinkielisten järjestöjen asema puolueessa; *Vaasan yhd. piirien sos.-dem. piiritoimikunnan* esitys (siv. 48).

22) Yhden ehdokkaan listat eduskuntavaaleissa; *Viipurin pitäjän sos.-dem. kunnallistoimikunnan ja Ollinmäen ty:n* esitykset (siv. 50).

23) Kunnallisvaalit maalaiskunnissa; *Tirvan ty:n* esitys (siv. 53).

24) Yhdenmukaiset jäsenkirjat; *Popinniemen ty:n* esitys (siv. 58).

25) Luottamuspaikkojen täyttäminen; *Kymin ty:n* esitys (siv. 64).

26) Edustajien kurinpidon tehostaminen; *Kymin ty:n* esitys (siv. 65).

27) Suhtautuminen puolueesta erotettuihin ja vastedes erotettaviin henkilöihin; *Käkisalmen ty:n* esitys (siv. 65).

28) Puolueemme opinto- ja virkistyskoti; *Helsingin ty:n Toveriseuran* esitys (siv. 66).

29) Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset; *Tampereen sos.-dem. klubin* esitys (siv. 69).

30) Puolueen suhde kieltolakiin; *Helsingin ruotsalaisen ty:n* esitys (siv. 71).

31) Työntekijäin oikeus vuosilomaan; *Käkisalmen ty:n* esitys (siv. 72).

32) Työväki ja kansainvälinen kieli; *Helsingin ty:n Toveriseuran* esitys (siv. 72).

33) Raja-Karjalassa suoritettava valjstustyö; *Tuleman ty:n* esitys (siv. 74).

34) Määrätään vaaliperuste seuraavia puoluekokousvaaleja varten.

35) Päätetään puolueen omistaman talon kiinnittämisestä, takaukseen menosta ja eräitten toimintansa lopettaneiden yhdistysten omaisuuden myynnistä ja siirtämisestä toisille yhdistyksille.

36) Määrätään puolueneuvoston jäsenten ja tilintarkastajain palkkiot.

37) Valitaan puolueneuvoston jäsenet.

38) Valitaan puoluetoimikunnan jäsenet.

39) Valitaan tilintarkastajat.

40) Ehdotetaan puolueneuvostolle seuraavan puoluekokouksen paikka.

Kokouksen lopettaminen.

Suomen sosialidemokraattisen puolueen XV puoluekokouksen päätökset.

Sosialidemokraattisen Puolueen sosialisointiohjelma.

1. Sosialisoinnin käsite.

Sosialisoinnilla tarkoitetaan tässä tuotantovälineitten ja tuotannollisen sekä kaupallisen toiminnan ottamista yhteiskunnan halltuun tarkoituksessa poistaa kapitalistiluokan valta taloudellisessa elämässä, poistaa luokkavastakohtat ja johtaa taloudellista elämää tavalla, joka vastaa työtätekevän kansan yhteisetua.

2. Sosialisoinnin valmistelu.

Jotta määrättyssä maassa voitaisiin menestyksellä ryhtyä sosialisointiin, on välttämätöntä.

1) että maan taloudellinen elämä on saavuttanut jokseenkin korkean kapitalistisen kehitysasteen,

2) että maan sosialistinen työväki on saavuttanut valtiovallan ja

3) että, mikäli muut maat vielä pysyvät kapitalistisella asteella, niiden sosialistinen työväki kuitenkin kykenee estämään yläluokansa ja hallituksensa tukahduttamasta valtiollisilla tai taloudellisilla pakkotoimenpiteillä kyseessäolevan maan kehitystä sosialismia kohti.

Sosialisoinnille on kuitenkin jo nykyisten yhteiskuntaolojen vallitessa valmistettava maaperää selittämällä tuotannollisen ja kaupallisen elämän palveluksessa oleville työläisille ja virkailijoille sosialisoinnin merkitystä ja sen tuottamia etuja niin yhteiskunnan kuin yksityistenkin kannalta katsoen, asettamalla tuotantolaitoksiin työväen-neuvostoja, jotka pyrkivät vaikuttamaan työehtojen määräämiseen,

työntekijäin työhön ottamiseen ja työstä eroittamiseen, työnjohtajien valitsemiseen, tutustumaan liikettä koskeviin asioihin ja yleensä saamaan mahdollisimman suurta vaikutusvaltaa tuotantoprosessissa ja siten rajoittamaan työnantajan valtaa tuotannossa, sekä vihdoin saattamalla, mikäli se edullisesti voi tapahtua, yhteiskunnan haltuun semmoisia luonnon rikkauksia ja maa-alueita, jotka voivat olla hyödyksi yhteiskunnallista tuotantoa vastedes toimeenpantaessa.

Myös osuuskauppaliikkeellä on huomattava merkitys ei ainoastaan nykyisen tuotantojärjestelmän erinäisten epäkohtien lieventämisessä, vaan myöskin itse sosialisoinnin valmistelussa. Samalla, kun se eräillä aloilla osoittaa sosialisoinnin käytännössä mahdolliseksi, luo se myös edellytyksiä sosialisoinnin lopullista toteuttamista varten.

Porvarillisen yhteiskunnan harjoittamaa valtiokapitalismia ei ole käsitettävä sosialisoinniksi.

3. Menettely sosialisoinnissa.

Menettely sosialisoinnissa riippuu niistä olosuhteista, joissa se pannaan toimeen.

Sosialisoinnin olisi kuitenkin, mikäli mahdollista, toimeenpantava asteittain ja elimellisessä yhteydessä tähänastisen kehityksen kanssa. Pitäen silmällä, ettei tuotanto pääse lamautumaan, vaan että se, jos mahdollista, päinvastoin lisääntyy, on tarkan suunnitelman mukaan kokonaiset taloudellisen elämän haarat otettava toinen toisensa jälkeen yhteiskunnan haltuun niin nopeasti, kuin jo saavutetut tulokset ja työväenluokan valta-asema kulloinkin sallivat.

4. Sosialisoinnin järjestys ja laajuus.

Ensi sijassa on sosialisoitava tärkeimmät luonnonrikkaudet sekä ne tuotannollisen ja kaupallisen elämän alat, jotka tuotannolliselle toiminnalle hankkivat raaka-aineita, käyttövoimaa tai tärkeimpiä työvälineitä tai joilla muuten on määräävä asema maan talouselämässä.

Luonnonrikkauksina tulevat Suomessa ensi sijassa kysymykseen metsät ja kosket, sekä sosialisoitavina tuotantoaloina metsäteollisuus, paperiteollisuus, sähkö-, metalli-, sementti- ja kalkkiteollisuus sekä tukkukauppa, ennen kaikkea raaka-aineiden ja tärkeimpien kulutus-tavaroiden tuonti, sekä tärkeimpien oman maan tuotteiden vienti, ynnä tärkeimmät kulkuneuvot.

Edelleen on sosialisoitava ne muutkin tuotantohaarat, joiden kapitalistinen rakenne on saavuttanut verraten korkean kehityksen,

kuten kutoma- ja nahkateollisuus. Tällöin on erikoista huomiota kiinnitettävä semmoisiin teollisuudenhaaroihin, jotka tuottavat tärkeitä kulutustarpeita, kuten sokeri- ja tupakkateollisuus, jos havaitaan niiden sosialisomisesta voivan koitua kuluttajille tuntuvia välittömiä etuja.

Muut kapitalistisen talouselämän alat on saatettava yhteiskunnallisen valvonnan alaisiksi.

Samalla, kun ne kapitalistisen talouselämän alat, joilla on huomattava merkitys koko maalle, saatetaan yllä lausuttujen suuntaviihojen mukaan kokonaisyhteiskunnan haltuun, on kuntien tai niiden muodostamain yhtymäin otettava haltuunsa ne tuotantolaitokset ja työalat, joilla on vain paikallinen merkitys, aluksi ne, joilla on monopoliluonne, kuten raitiotiet, puhelinlaitos, paikallinen voimanhankinta, kaasun ja valon valmistus, tai joiden sosialisominen väestön hyvinvoinnin kannalta katsoen on tärkeä, kuten elintarvetuotanto, rakennustoiminta (yhteistyössä kokonaisyhteiskunnan kanssa) ja sitä palvelevat paikallista laatua olevat teollisuuslaitokset, apteekit, saunat, puhtaanapitolaitokset, polttopuiden y.m. tärkeiden kulutustarpeiden hankinta, tai jotka tuottavaisina ja helposti hoidettavina voivat olla kunnille hyvinä tulolähteinä, kuten elokuvat. Yhteiskunta olkoon oikeutettu, teollisuusaloja tai muita liikkeitä sosialisoidessaan, kieltämään kilpailevien liikkeiden perustamisen.

Mikäli taloudellinen elämä ei ole muodostunut kapitalistiseksi, on se yhteiskunnan valvonnan alaisena jätettävä yksityisten haltuun. Pikkuutuotantoon ei ole puututtava. Yhteiskunnan etujen mukaisesti osuuskunnat saakoot jatkaa toimintaansa.

5. Pakkoluovutus ja korvaus.

Yksityisomaisuuden ja -liikkeiden ottaminen yllämainittujen periaatteiden mukaan yhteiskunnan haltuun on tapahtuva pakkoluovutuksella.

Sosialisoidun omaisuuden tai liikkeen entisille omistajille maksetaan siitä korvausta todetun tai arvioidun tuottavaisuuden eikä kei-notteluarvon perusteella.

Korvaus suoritetaan pääasiassa korkoa kasvavien obligatioiden muodossa, jotka yhteiskunta on oikeutettu milloin tahansa lunastamaan.

Sikäli kuin varoja tarvitaan korvauksen suorittamiseen, on ne hankittava omistavaa luokkaa kohtaavalla omaisuusverolla. Niin pian kuin työväenluokan lujittuva valta-asema sen sallii, on kapitalisteille korvauksena annetut obligatiot ja muut varat, samoin kuin

kapitalistien hallussa olevat rahapääomat ja arvopaperit yleensä, jyrkästi ylenevällä tulo- ja omaisuusverolla sekä perintö-, testamentta- ja lahjoitusoikeutta rajoittamalla saatettava yhteiskunnan haltuun.

6. Sosialisoidun talouselämän järjestely ja hallinta.

Sikäli kuin yhteiskunta saavuttaa taloudellisen elämän suhteen määräys- tai vaikutusvaltaa, on se suunnitelmallisesti ja järkipäisesti järjestettävä sekä tuotantoa mahdollisuuden mukaan lisättävä. Luovaan työhön on pantava pääpaino ja asiantuntemukselle annettava riittävä sananvalta.

Jokaisessa liikkeessä on työvälillä oikeus neuvostonsa tai luottamusmiehensä kautta valvoa työvälensuojelulakien ja ammattien tarkastajain määräysten noudattamista, ehdottaa toimenpiteitä ammattivaaran vähentämiseksi ja terveydellisten olojen parantamiseksi, olla mukana työsääntöjä laadittaessa sekä työläisiä ja virkailijoita otettaessa ja erotettaessa, edistää oppilasten ammattikehitystä sekä valvoa yleensä liikkeen työläisten ja virkailijain ammatillisia etuja.

Liikkeen johto, joka saamiensa ohjeiden mukaan määrää liikkeen teknillisestä ja taloudellisesta toiminnasta, on kokoonpantava parhaista asiantuntijoista sekä niin, että se nauttii myös liikkeen henkilökunnan luottamusta.

Saman teollisuuden alalla toimivat liikkeet on yhdistettävä yhdeksi teollisuusliitoksi.

Jokaisen teollisuusliiton toimintaa johtaa erityinen teollisuusneuvosto, johon kuuluu kokonaisyhteiskunnan keskuselinten, asianomaisten liikkeiden työväleneuvostojen ja kuluttajain edustajia.

Teollisuusneuvoston tehtävänä on sosialisoiduissa ja, mikäli mahdollista, muissakin teollisuudenhaaroissa huolehtia tuotannon lisäämisestä keskittämällä sitä teknillisesti parhaiten järjestettyihin tai muuten parhailla edellytyksillä työskenteleviin tehtaisiin, lakkauttamalla muut sekä edistämällä teknillistä kehitystä; hankkia tarvittavat raaka-aineet ja työvälaineet sekä jakaa ne eri tehtaiden kesken; edistää parhaiten tavaratyyppeiden yleistämistä ja määrätä tavarain hinnat; sopia ammatillisten järjestöjen kanssa työehdoista sekä asettaa sosialisoiduissa teollisuudenhaaroissa eri liikkeiden johtohenkilöt ja vaikuttaa voiton käyttämiseen.

Niissä kunnallisissa elimissä, jotka määräävät kuntien haltuun saatettujen liikkeiden toiminnasta, pitää sanottujen liikkeiden työväleneuvostojen ja paikallisten kuluttajajärjestöjen olla edustettuina.

Maan eri tuotantohaarojen keskinäisiä suhteita järjestämään ja maan taloudellista elämää yleensä johtamaan asetetaan koko maata käsittävä taloudellinen neuvosto, joka valitaan samojen periaatteiden mukaan kuin teollisuuneuvostot.

Taloudelliset toimintahaarat, jotka ovat luonteeltaan kansainvälisiä, on järjestettävä yhteistyössä muiden sosialististen maiden kanssa.

Maataloustuotannon järjestämisestä puhutaan Maa- ja metsätalousohjelmassa.

Sosialidemokraattisen Puolueen maa- ja metsätalousohjelma.

Lähimmät vaatimukset maatalouden kohottamiseksi.

1) Maataloustuotannon edistäminen.

Maataloustuotannon edistäminen on sekä maaseutu- että kaupunkilaisväestön taloudellisen aseman kohoamisen tärkeimpiä edellytyksiä, minkä vuoksi sitä on kaikilla tarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä tuettava ja kehitettävä.

2) Pienviljelijäin aseman parantaminen.

Erikoisesti sosialidemokratia, ollen vähäväkisen kansanosan taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman kaikinpuolista kohottamista tarkoittava liike, huolehtii pienviljelijäin aseman parantamisesta.

Tässä tarkoituksessa se esittää seuraavat vaatimukset:

a) Pienviljelijäin sivistystasoa on kohotettava ja eritoten kehitettävä ja tuettava kaikkia heidän ammattisivistyksensä edistämistä tarkoittavia toimia, perustamalla ja ylläpitämällä valtionvaroilla pienviljelijöille soveltuvia kouluja tarpeellinen määrä maan eri osissa; huolehtimalla pienviljelysneuvojen kasvattamisesta; järjestämällä lyhytaikaisia pienviljelijäin kursseja maatalouden eri haaroilta; perustamalla mallitiloja, esikuvatalouksia ja näytekenttiä; järjestämällä pienviljelijöille opintomatkoja ja retkeilyjä sekä tehostamalla maataloudellista opetus-, koe- ja tutkimustoimintaa sekä erittäinkin ammattineuvontaa ja -ohjausta heidän keskuudessaan.

b) Pienviljelijäin ammatillista järjestäytymistä on suosittava.

c) Pienviljelijäin maataloudellista osuustoimintaa ja muuta taloudellista yhteistoimintaa on edistettävä ja tuettava.

d) Pienviljelijöille on järjestettävä huokeakorkoista kiinteistö- ja liikeluottoa.

e) On huolehdittava pienviljelijäin liikenneyhteyden ja maataloustuotteiden menekkisuhteiden parantamisesta sekä helpotettava pienviljelijöitä apulantojen, väkirehujen, koneiden, uudenaikaisten työvälineiden ja muiden maataloustarvikkeiden hankinnassa.

f) Maanjako-olot on saatettava pienviljelyksen harjoittamiselle edullisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi.

3) Pienviljelystuotannon edistäminen.

Pienviljelystuotannon edistämistä silmälläpitäen sosialidemokratia vaatii pienviljelystä haittaavien epäkohtien poistamista erikoinen seuraavin toimenpitein.

A. Pientilojen lisämaan saanti.

Sellaisille vuokra-alueiden lunastuksen kautta syntyneille ja muille pientiloille, jotka viljelys-, metsä- tai laidunmaan riittämättömyyden vuoksi eivät ole omavaraisia tai joilla ei voida kannattavaa viljelystä harjoittaa, on järjestettävä edellytykset talouden menestykselliseen hoitamiseen helpottamalla niiden lisämaan saantia.

B. Maanparannusaineiden saanti.

Kaikille maanparannusaineiden puutteessa oleville pienviljelijöille on varattava mahdollisuus pakkolunastusteitse saada mainittuja tarveaineita.

C. Asuntotilallisten y. m. s. lisämaan saanti.

Asuntotilallisille, mökkiläisille ja mäkitupalaisille, on varattava mahdollisuus saada lisämaata niin paljon, että heille tarjoutuu tilaisuus pienoismaa- ja kasvitarhatalouden harjoittamiseen sekä vähintään yhden lehmän pitämiseen taikka, milloin edellytyksiä tilan laajentamiseksi on olemassa, lisämaata niin paljon, että tilasta muodostuu viljelystila.

D. Mökkiläisten laitumen ja kotitarvepuun saanti.

Mökkiläisille ja mäkitupalaisille on turvattava laitumen ja kotitarvepuun saanti.

E. Lisämaan hankkiminen.

Lisämaata on, mikäli sitä ei kohtuullisilla ehdoilla ole vapaalla kaupalla saatavissa, hankittava pakkolunastusteitse etupäässä seurakuntien ja yksityisten maista, mutta myöskin kuntien ja muiden yhtymien maista, huomioonottaen,

että lunastusmenettely järjestetään mahdollisimman yksinkertaiseksi;

että pakkolunastus voidaan ulottaa tiloihin, joihin kuuluu maata enemmän kuin keskikokoinen perhe vierasta työvoimaa käyttämättä tai sitä vain poikkeustapauksissa käyttäen voi järkiperaisesti viljellä;

että pakkolunastus voidaan ulottaa pienempäänkin tilaan, milloin asuntotilallisella on pakottava tarve saada lisää tonttimaata;

että pakkolunastus ensi sijassa kondistetaan rappiolle laskettuihin tai keinottelutarkoituksiin käytettyihin tiloihin sekä viljelyskelpoisiin maihin, joita omistaja ei itse käytä tuottavaan viljelykseen; ja

että lisämaasta maksettava hinta ei nouse korkeammaksi maan tuottoarvoa.

Lisämaan hankkimista varten on järjestettävä pitkäaikaista huokeakorkoista luottoa sitä tarvitseville pienviljelijöille.

F. Verotusuudistus.

Niin hyvin kunnan kuin valtionkin verotus on saatettava asteettain nousevaksi, huomioonottaen, että erittäinkin pienviljelijöiden verorasitusta lievennetään.

Näiden tarkoituserien saavuttamiseksi on:

a) maan puhtaan tuoton määrä pinta-alayksikköä kohti asetettava asteettain nousevaksi; ja

b) isäntävero määrättävä nousevaksi tilan viljellyn ja metsäpinta-alan mukaan.

4) Maan arvonnousu.

Työn aiheuttama maan arvonnousu kuuluu yksityiselle maanomistajalle. Muu maan arvonnousu on koetettava verotustietä saada yhteiskunnalle.

5) Uudisasutuksen edistäminen.

Maatalouteen nojautuvaa uudisasutusta on kaikilla siihen soveltuvilla mailla edistettävä ja siinä tarkoituksessa asutukseen käytettäväksi luovutettava ensi sijassa seurakuntien ja yksityisten, mutta myös valtion ja muiden yhdyskuntien maita.

Viljelys- ja asuntotilojen perustamista tarkoittavaa asutusta on ensi sijassa suunnattava viljavimmille, liikenneasemaan nähden edullisimmille ja muittenkin olosuhteitten puolesta sellaisille seuduille, missä maatalouden menestykselliselle harjoittamiselle on edellytyksiä ja uudisasukkaalla toimeentulomahdollisuuksia. Uudistiloja ei kuitenkaan ole sijoitettava paikoille, joissa ne vaikeuttaisivat lisäämään saantia liian pienille tiloille.

Ellei asutettavaa maata saada kohtuullisilla ehdoilla vapaaehtoista tietä tarkoitukseen käytettäväksi, on sitä hankittava pakkolunastuksella, noudattaen soveltuvin kohdin samoja periaatteita, kuin mitä edellä on lisäämään hankkimisesta mainittu.

Viljelystilaan, joka luovutetaan asukkaalle omistusoikeudella, erotettakoon niin paljon viljeltyä ja viljelyskelpoista maata, että keski-kokoinen perhe paikalliset olosuhteet huomioonottaen voi siitä saada pääasiallisen toimeentulonsa, sekä metsämaata sen verran, että se pystyy säännöllisessä tuottokunnossa ollen tyydyttämään tilan kotitarvepuun tarpeen.

Asuntotilaan, joka myös luovutetaan asukkaalle omistusoikeudella, erotettakoon asuntotontin ohella niin paljon viljeltyä tai viljelyskelpoista maata, että asukkaalle tarjoutuu tilaisuus pienoismaatalouden ja kasvitarihatalouden harjoittamiseen sekä vähintään yhden lehmän pitämiseen. Niinikään on turvattava asuntotilallisten laitumen ja kotitarvepuun saanti.

Tilan luovutushintana perittäköön asukkaalta yksityismaan ollessa kysymyksessä maan tuottoarvoa vastaava hinta.

Saloseutujen valtionmaata viljelykselle luovutettaessa älköön itse maapohjasta lunastushintaa määrättäkö, jota paitsi rakennuspuut annettakoon käypää hintaa huokeammalla.

Uudisasukkaan raivaustyötä on pyrittävä yhteiskunnan puolelta korottomilla tai huokeakorkoisilla lainoilla avustamaan sekä muutenkin sitä helpottamaan, esim. myöntämällä alkuvaikeuksien voittamiseksi verovapauden. Rakennustyössä on uudisasukasta yhteiskunnan taholta avustettava.

6) Maanvuokraajien aseman turvaaminen.

Maanvuokraajien aseman turvaamisesta yleensä ja häätöjen estämisestä erikoisesti on huolehdittava ja siinä tarkoituksessa vaadittava voimassaolevan maanvuokralainsäädännön tarkistamista.

Lähimmät vaatimukset metsätalouden kohottamiseksi.

1) Metsätaloustuotannon ja puunjalostusteollisuuden kehittäminen.

Metsätaloustuotannon ja siihen nojautuvan puunjalostusteollisuuden edistämisellä on, ei ainoastaan metsäntuotteiden viennin ennallaan pysyttämisen, vaan sen lisäämisenkin kannalta niin suuri taloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys, että kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin sen tukemiseksi ja kehittämiseksi on ryhdyttävä.

Tässä tarkoituksessa on ryhdyttävä seuraaviin toimenpiteisiin:

a) Valtion, kuntien ja yhdyskuntien metsänomistusta on pyrittävä laajentamaan varaamalla tarkoitusta varten valtionvaroja myöntämällä kunnille lailla etuosto-oikeuden maanmyyntitapauksissa sekä pitkäaikaisia ja huokeakorkoisia lainoja niille metsämaiden osto varten ynnä edistämällä muutenkin kollektiivisen metsänomistuksen lisäämistä.

b) Yksityisten omistuksessa olevien metsien hävitys on tarkoitustaan vastaavilla lainsäännöksillä estettävä sekä velvoitettava omistajat käyttämään ja hoitamaan metsiään taloussuunnitelmien mukaisesti, huomioonottaen kuitenkin, että pientilallisten kotitarvemetsät jäävät suunnitelmapakon ulkopuolelle.

c) On edistettävä metsätaloudellista yhteistoimintaa ja ryhdyttävä muihinkin toimenpiteisiin yksityismetsätalouden parantamiseksi muun muassa järjestämällä vähävaraisille yksityisille valtiovoimien taholta mahdollisuus huokean ammattiavun saantiin.

d) Metsätaloudellisen ammattisivistyksen kohottamista tarkoittavia toimia on tuettava ja kehitettävä perustamalla ja ylläpitämällä valtionvaroilla metsäkouluja maan eri osissa, huolehtimalla metsätalousneuvojain kasvattamisesta, järjestämällä metsäkursseja, perustamalla mallimetsätalouksia ja näytekenttiä, toimeenpanemalla metsätaloudellisia retkeilyjä sekä tehostamalla metsätaloudellista opetus-, koe- ja tutkimustoimintaa.

e) Metsätaloustuotteiden menekki-suhteiden parantamisesta on huolehdittava lauttausväyliä kunnostamalla ja tarpeellisia kanavia tekemällä sekä ottamalla rauta- ja maanteitä rakennettaessa metsätaloudelliset näkökohdat huomioon.

f) Metsätalous- ja puunjalostustekniikkaa on kehitettävä siihen suuntaan, että puu tulee mahdollisimman tarkoin talteen otetuksi ja mahdollisimman pitkälle jalostettuna maasta viedyksi.

g) Erilaisten metsänparannustöiden (ojitusten, kylvöjen, istutusten, apuharvennusten) suorittamista on edistettävä avustamalla vähävaraisia metsänomistajia huokeakorkoisilla pitkäaikaisilla lainoilla.

b) On tuettava kaikkia sellaisia tarkoituksenmukaisia toimia, joilla pyritään vähentämään metsäntuotteiden kulutusta omassa maassa.

2) *Valtion ja kuntien metsätalous.*

Erikoisesti sosialidemokratia yhteiskunnallisena liikkeenä huolehtii valtion ja kuntien metsätalouden kehittamisestä.

Siinä tarkoituksessa on:

- a) suosittava ja kannatettava kaikkia niitä uudistuksia, jotka tähtäävät valtion ja kuntien metsätalouden tuoton parantamiseen; ja
- b) kehitettävä valtion ja kuntien omaa puunjalostusteollisuutta.

3) *Metsätaloustuotantoa ehkäisevien haittojen poistaminen.*

Metsätaloustuotannon edistämistä silmälläpitäen sosialidemokratia pyrkii poistamaan tämän tuotannon parantamista ehkäiseviä haittoja.

Lähimmät vaatimukset metsästyksestä ja kalastuksesta.

Kalastus ja metsästys on viipymättä saatava maanomistuksesta riippumattomaksi.

Ryöstökäly ja -metsästys on tehokkaalla yhteiskunnallisella valvonnalla ehkäistävä.

Riistan säilymistä ja lisääntymistä sekä kalanviljelystä on yhteiskunnan toimesta edistettävä.

Kalastuselinkeinon kohottamiseksi on varsinkin kalastusta ammattinaan harjoittavan vähäväkisen väestön muodostamille edistysseuroille ja-yhtymille annettava avustusta, jota paitsi on järjestettävä kalastusvälineiden ja -tarvikkeiden vakuutus.

Maatalousohjelman periaatteellinen osa.

1) Tuotantovälineistä tärkein, maa, kuuluu yhteiskunnalle tai on yhteiskunnalla siihen sellainen määräysvalta kuin tässä ohjelmassa lähemmin määrätään.

Tässä tarkoituksessa sosialidemokratia on itselleen asettanut seuraavat tehtävät:

- a) Suurtilojen maat on pakkoluovutettava yhteiskunnalle, jolloin viljelystä yhteistaloudellisesti harjoittavat joko yhteiskunta välittömästi tai yhteiskunnan valvonnan alaiset viljelijäin yhtymät. Niinkauan, kuin ei vielä ole edellytyksiä järkipärisen talouden harjoittamiselle mainitulla tavalla, voidaan suurtilat antaa vuokralle

parhaille maanviljelijöille, joiden tulee hoitaa tiloja mallitiloina, maataloudellisen valistustyön ja talonpoikaisviljelyksen tarpeita palvellen.

b) On saatava aikaan säännöksiä, joilla yhteiskunnalle myönnetään oikeus antaa keinottelun ehkäisemiseksi määräyksiä kaupaksi tarjottavien maataloustuotteiden myynnistä sekä yksityisten omistaman maan luovutuksesta ja vaihdosta.

c) Rappiolle laskettu ja hoitamatta jätetty viljelys on otettava yhteiskunnalle.

Pienviljelmät, joissa viljelijä perheineen asuu ja suorittaa pääasiällisimmän työn, kuuluvat ja jäävät viljelijöilleen omistusoikeudella käytettäväksi.

Suurviljelystä voidaan harjoittaa alueilla, missä se on luontaisin ja edullisin viljelysmuoto.

Metsätalousohjelman periaatteellinen osa.

Metsätaloutta ja puunjalostusteollisuutta on harjoitettava yhteiskunnan toimesta suurtuotantona.

Senvuoksi vaatii sosialidemokratia.

a) että yksityis-, yhtiö-, yhteismetsät, asutus- ja niihin verrattavia yhteismetsiä kuitenkin lukuunottamatta, ja seurakuntien metsät on pakkoluovutettava yhteiskunnalle sen ennestään omistamien metsien yhteydessä hallittaviksi ja hoidettaviksi; ja

b) että puunjalostuslaitokset niinkään pakkoluovutetaan yhteiskunnalle.

Pakkoluovutuksen ulkopuolelle jäävät pientilojen kotitarvemetsät ja kotitarpeiksi puuta jalostavat laitokset.

Sosialidemokraattisen Puolueen ulkopoliittinen ja sotilasohjelma.

A. Ulkopoliittinen ohjelma.

Kansainvälinen politiikka.

Suomen sosialidemokraattinen puolue on yhtä mieltä kaikkien maiden sosialististen työväenpuolueiden kanssa siitä, että kaikkien kansojen yhteisetä samoin kuin kunkin kansan yksityisetä parhaiten edistetään kansojen keskinäisen yhteisymmärtämyksen ja yhteis-

toiminnan avulla. Tämän kansainvälisen tietoisuuden pohjalle on luotava kansanvaltainen ja kansainvälinen oikeusjärjestys, joka tekee mahdolliseksi jollekin kansalle omien todellisten tai luuloteltujen erikoisetujensa hyväksi loukata ihmiskunnan yhteisetua. Kaikkien kansojen yläpuolelle ja niiden yhdyssiteeksi on perustettava valtiollisia ja taloudellisia elimiä, jotka järjestävät niiden väliset suhteet.

Koska sosialistinen työväenluokka on tietoisin kansainvälisen solidarisuuden välttämättömyydestä ja velvoituksista, ja koska se joutuu eniten kärsimään kapitalismin ja imperialistisen politiikan aiheuttamista sodista, on ensi sijassa sen velvollisuus tehdä kaikkensa tällaisen järjestelmän lopettamiseksi sekä yhteisymmärrykseen, yhteistyöhön ja yhteiskunnalliseen oikeuteen perustuvan uuden yhteiskuntajärjestelmän rakentamiseksi. Tämän tietoisuuden vahvistaminen työtätekevässä kansassa on Suomen sosialidemokraattisen puolueen tärkeimpiä tehtäviä.

Koska eri kansoilla ja kansallisuuksilla on oikeutuksensa ihmiskunnan jäsenenä ja koska kansallinen sorto yhteiskunnallisen sorron ohella vaikeuttaa työväenluokan vapaustaistelua, sosialidemokratia vaatii kaikille kansoille mahdollisuutta vapaaseen omintakeiseen kehitykseen kansainvälisen oikeusjärjestyksen puitteissa sekä kansallisille vähemmistöille tilaisuutta sisäisesti itsenäiseen kehitykseen.

Suomen ulkopoliittikka.

Suomen sosialidemokraattinen puolue tahtoo vaikuttaa maan ulkopoliittikkaan siten, että tämä osaltaan edistäisi kansojen yhteisymmärrystä ja toisiinsa lähentymistä. Se kannattaa sellaisia sopimuksia ja muita rauhanomaisia toimenpiteitä, jotka aineellisen ja henkisen sivistyksen alalla vahvistavat eri kansojen yhdyssidettä sekä vakiinnuttavat Suomen kansainvälistä asemaa ja edistävät sen taloudellista kehitystä. Erikoisesti se pyrkii vahvistamaan ja edistämään Suomen rauhallisia ja ystävällisiä välejä naapurikansojen kanssa.

Puolue pitää Suomen valtiollisen aseman parhaana takeena sellaista johdonmukaisesti rauhallista ulkopoliittikkaa, joka, samalla kun se pitää kiinni Suomen oikeutetuista eduista, tarkoin välttää loukkauksia toisten oikeutta tai myötävaikuttamista sellaisiin oikeudenloukkauksiin. Jyrkästi se hylkää sellaisen politiikan, joka asettaisi Suomen vieraiden valtojen tai valtaryhmien imperialistisen etupoliittikan palvelukseen.

Puolue vastustaa sellaisia tulli- ja muita taloudellisia toimenpiteitä, jotka eristävät maamme muista maista, vaikeuttaen kansainvälisen hyödyllistä vuorovaikutusta. Samoin puolue vastustaa periaatteessa vapaan maahan- tai maastamuuton rajoittamista.

Ulkopolitiikan kansanvaltaistuttaminen.

Puolue pyrkii hankkimaan työtätekeväälle kansalle määräävän vaikutuksen ja valvontaoikeuden ulkopoliittikan johtoon sekä poistamaan täten salaisen diplomatian.

Kaikki kansainväliset sopimukset, jotka jossakin suhteessa asettavat Suomelle tai sen kansalaisille velvoituksia, samoinkuin muut tärkeämmät ulkopoliittiset kysymykset, on ennen niiden ratkaisua esitettävä eduskunnan päätettäväksi.

Maan ulkopoliittikan hoito olkoon eduskunnan alituisen valvonnan alainen. Eduskunnan ulkoasiainvalioliunta kokoontukoon eduskunnan istuntokausien väliajoillakin, milloin vähintään kolmasosa sen jäsenistä sitä vaatii. Noudattakoon hallitus niitä ohjeita, joita valiokunta sille antaa tai kutsukoon eduskunnan kokoon asiaa ratkaisemaan.

Suomi ja Kansainliitto.

Koska Kansainliitto imperialistisen porvariston johtamana ei voi täyttää tehtäväänsä maailmanrauhan turvaamiseksi, pyrkii Suomen sosialidemokraattinen puolue yhdessä kaikkien maiden sosialistisen työväen kanssa saavuttamaan sosialistiselle työväenluokalle mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa Kansainliitossa, jotta se muodostuisi keinoksi kansainvälisen oikeusjärjestyksen luomiseksi ja kehittämiseksi sekä maailmanrauhan turvaamiseksi.

On pidettävä erittäin toivottavana, että Kansainliiton ulkopuolella olevat valtiot, ennenkaikkea Venäjä, saataisiin siihen liittymään.

Kansainliiton kokouksiin lähetettävissä valtuuskunnissa on sosialidemokraattiselle puolueelle varattava oikeudenmukainen luku edustajia, joille puolue voi antaa ohjeita. Esiintymisessään Kansainliiton toimintapiiriin kuuluvissa asioissa puolue ja sen edustajat noudattavat Sosialistisen Työväen Internationaalin tekemiä päätöksiä.

Aseistariisuminen.

Sotalaitos on porvariston käsissä kehittynyt mahdiksi, joka uhkaa sekä kansojen välistä rauhaa että niiden sisäistä kansanvaltaista vapautta. Edelleen se, varsinkin lentokone- ja kaasutekniikan viimeaikaisen kehityksen johdosta, uhkaa sodan jalkoihin joutuneita kokonaisia kansoja hävityksellä. Kaiken tämän vuoksi on entistä välttämättömämpää pyrkiä kaikin voimin mahdollisimman pian tapahtuvaan aseistariisumiseen. Suomen sosialidemokraattinen puolue yhtyy tässä suhteessa koko kansainvälisen työväenluokan vaatimuksiin ja pyrkimyksiin.

Kunnes yleinen aseistariisuminen saadaan aikaan, kannattaa puolue yleisiä tai alueellisia sopimuksia varustusten supistamiseksi sekä kansainvälisen kontrollin järjestämistä varustuksiin ja sotateollisuuksiin nähden, yhtyen myös vaatimukseen siviiliväestön suojelemisesta sodassa sekä myrkkyykaasujen ja bakteerien käytön kieltämisestä. Tarton rauhansopimuksessa säädetty Itämeren neutralisointi on toteutettava.

Kansainvälisten riitojen rauhallinen ratkaiseminen.

Jotta kansojen turvallisuus lisääntyisi ja aseistariisuminen helpotuisi, on pyrittävä sellaisiin kansainvälisiin sopimuksiin, jotka sitovasti velvoittavat kaikki valtiot lykkäämään keskinäiset riitansa, olkoot ne mitä laatua tahansa, välitystuomioistuinten lopullisesti ratkaistaviksi.

Puolue vaatii, ettei Suomi koskaan ala sotaa ja että sen valtiolta, jos sota uhkaa, tekee kaikkensa sen välttämiseksi. Jos hallitus menettelee toisin, syösten tai uhaten syöstä kansamme sotaan, vaikka tämä olisi vältettävissä, kieltää puolue sellaiselta hallitukselta kaikki sotilasmäärärahat.

Puolue hylkää kaikki sotilaalliset liitot, koska tällaiset enemmän vaarantavat kuin lisäävät maan turvallisuutta.

Rauhanaatteen toteuttaminen sosialismin kautta.

Lopullisesti voidaan sodat poistaa ainoastaan toteuttamalla sosialistinen yhteiskuntajärjestys.

Edistääkseen osaltaan tämän päämäärän saavuttamista, tahtoo puolue, yhteisymmärryksessä kaikkien maiden sosialistisesti ajattelevien työläisten kanssa, tehdä voitavansa kapitalististen anastuspyyteiden ja vallassaolevien luokkien lietsomien kiihkokansallisten intohimojen vastustamiseksi sekä sosialistisen tietoisuuden ja kansainvälisen yhteisymmärryksen levittämiseksi.

B. Sotilasohjelma.

Suomen sotalaitos.

Yleisen kansainvälisen tilanteen helpottamiseksi on ryhdyttävä vilpymättä ja kaikkialla sotavoimien ja sotilasmenojen mahdollisimman suureen vähentämiseen, odottamatta yleistä aseistariisumista.

Tähän on Suomessakin kaikin voimin pyrittävä, sitä suuremmalla syyllä, koska Suomen sotalaitos, vaikka se kansalle merkitsee raskasta ja sen kehitystä ehkäisevää taakkaa, ei kuitenkaan pystyisi nykyään, ilma- ja kaasusodan aikakaudella, todellisessa sodassa kauankaan puolustamaan maata jotakin suurvaltaa vastaan.

Jo ennenkuin maamme työväki on kylliksi voimistunut saadakseen aikaan tuntuvamman aseistuksen supistamisen, vaatii puolue, että nykyisen liian rasittavan puolustusjärjestelmän sijaan on saatava uusi, kansanvaltaisemmille perusteille rakennettu ja vähemmän menoja vaativa puolustusjärjestelmä. Asevelvollisten palvelusaika ei tällöin saa olla kuutta kuukautta pitempi. Mikäli tämän lisäksi tarvitaan kertausharjoituksia, järjestettäköön ne siten, että asianomaisella on mahdollisuus ne suorittaa kotiseudullaan tai lähellä sitä.

Pyrkimyksiä sotilaiden varustusten lisäämiseen on mitä ankarammin vastustettava.

Sotalaitoksen kansanvaltaistuttaminen.

Sen vaaran vähentämiseksi, jota yläluokan johdettavana oleva armeija tuottaa kansanvallalle ja rauhalle, sekä sotilaiden suojelemiseksi päällystön mielivaltaa vastaan on sotalaitos kansanvaltaistuttava.

Suojeluskunnat on porvariston asekaarteina viipymättä lakkautettava.

Sotilaille on turvattava täydet kansalaisoikeudet ja on heitä muutenkin kohdeltava täysiarvoisina ihmisinä ja kansalaisina. Sotaväen rikoslakia on tarkistettava, jotta ihmisarvoa loukkaavat rankaisutavat poistettaisiin ja kohtuuttoman kovat rangaistusmäärät lievennettäisiin; kuolemanrangaistus on poistettava. Sotaoikeuksia älköön rauhan aikana käytettävä.

On valvottava, että sotilaat saavat nauttia heille kuuluvia oikeuksia ravintoon, palkkaukseen ynnä muihin etuihin nähden ja että sotilaita yleensäkin kohdellaan lain ja inhimillisyyden vaatimusten mukaisesti. Tylsistyttävistä, sotilaskasvatuksen kannalta katsoen aliarvoisista harjoitusmuodoista on luovuttava. Sotaväessä vallitsevaa terveystilannetta on tarmokkaasti parannettava.

Asevelvolliselle, joka vakaumuksensa perusteella kieltäytyy asepalveluksesta, varattakoon muuta sopivaa työtä valtion hyväksi.

Siviiliväestö ja sotalaitos.

Siviiliväestöä ei saa kohtuuttomasti rasittaa sotalaitoksen hyväksi. Älköön valtio sotatilalaeilla rajoittako kansalaisten yhdistymis-

kokoon- tai muita oikeuksia enemmän kuin mitä sotatoimet tekevät välttämättömäksi. Sotatilaa älköön julistettako muuten kuin todellisen sodan sattuessa ja sotatoimien koskettelemisissä maan osissa.

Eduskunnan valta sotalaitokseen nähden.

Eduskunnalla olkoon ratkaiseva valta sotalaitokseen nähden. Kaikki sitä koskevat tärkeimmät asiat esitettäköön eduskunnan ratkaistaviksi.

Liikekannallepanoon ei saa ryhtyä ilman eduskunnan suostumusta, paitsi milloin tämä kiireellisissä tapauksissa, maan puolustamiseksi välittömästi uhkaavaa ulkomaista hyökkäystä vastaan käy välttämättömäksi pakoksi, ja on tällöin ilman viivytyksiä toimenpide esitettävä eduskunnan hyväksyttäväksi. Rauhan solmimisesta sekä rauhanehdoista päättäköön eduskunta yksinkertaisella äänten enemmistöllä.

Eduskunta valitkoon suhteellisilla vaaleilla valtuutettuja, jotka ovat oikeutetut tarkastamaan sotilashallinnon kaikkia haaroja, käymään tarkastusmatkoilla kasarmeissa, asettumaan tällöin suoranaisesti yhteyteen sotilaiden kanssa ja vastaanottamaan heiltä valituksia sekä tekemään kaikista näistä asioista esityksiä hallitukselle ja eduskunnalle.

Sodanvastaisen yleisen mielipiteen kasvattaminen.

Työväkeä ja muita kansalaisia on kasvatettava ymmärtämään kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän luonne, sotavarustelujen alku-perä ja tarkoitus sekä niiden tuottamat vaarat ja tätä varten luotava mahdollisimman yleinen ja voimakas mielipide kansainvälisen rauhan ja aseistariisumisen puolesta. Työväelle on tehtävä selväksi, että sen on muun luokkataistelunsa ohella erikoisesti taisteltava militaristisia pyrkimyksiä vastaan. On vierottava ja vastustettava sellaisia porvarillisia järjestöjä, jotka tyrkyttävät työväelle porvarillisia, kansalliskiihkoisia aatteita tai koettavat saada työväkeä alistamaan luokkaetunsa yhteisiksi väitettyjen isänmaallisten etujen alle. Mikäli tällaisten järjestöjen toiminta vaarantaa rauhaa, on se kiellettävä.

Valtiovallan on ehkäistävä sellaisten aineiden, sekä kotimaisten fascistien että Suomeen siirtyneiden pakolaisten, toiminta, jotka juonittelullaan häiritsevät Suomen rauhallisia välejä ulkovaltojen kanssa.

Koulu- ja muussa opetuksessa älköön ylistettäkö sotaa, älköönkä levitettäkö kansalliskiihkoisia käsityksiä. Sen sijaan annettakoon

tietoja kansainvälisyyden ja rauhanaatteen kehityksestä sekä erikseen työväenluokan pyrkimyksistä niiden toteuttamiseksi. Militarististen tai kansalliskiihkoisten järjestöjen ei ole sallittava harjoittaa toimintaansa koululaisten keskuudessa.

Sosialidemokraattisen Puolueen menettelytapaohjeet.

I. Valtiollinen toiminta.

Sosialidemokraattisen puolueen tarkoituksena on yhdistää kaikki ruumiillista tai henkistä työtä tekevät, kapitalistisen talousjärjestelmän riistämät kansanluokat, kuten teollisuuden, maatalouden, kaupan, liikenteen ja valtion ja kunnan palveluksessa olevat palkkatyöläiset ja virkailijat sekä pääasiassa omalla työllään elävät pienyritykset, ennen kaikkea pienviljelijät, yhteiseen valtiolliseen luokkataisteluun niiden valtiollisten oikeuksien suojaamiseksi ja laajentamiseksi sekä niille kaikille yhteisesti tai joillekin erikseen tärkeiden yhteiskunnallisten uudistusten aikaansaamiseksi. Puolue pyrkii järjestämään yhteiskuntatalouden sosialististen periaatteiden mukaan, hävittääkseen siten nykyisen kapitalistisen talousjärjestelmän edellämainituille yhteiskuntaryhmille aiheuttaman taloudellisen epävarmuuden tilan sekä nykyiseen porvarilliseen yhteiskuntajärjestykseen sisältyvät luokkavastakohdat.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi puolue on kosketuksessa toisten maiden sosialidemokraattisten puolueiden kanssa ja ottaa toiminnassaan varteen Sosialistisen Työväen Internationaalin antamat ohjeet.

Sosialidemokraattisen joukkoliikkeen vahvistaminen ja sosialidemokraattinen valistustyö.

Luokkatietoisien köyhälistön on pantava pääpaino luokkavoi-
mansa vahvistamiselle ja oman joukkotoimintansa kehittämiseksi mahdollisimman itsetietoiseksi ja tarkoituksenmukaiseksi, kohotakseen yhteiskunnallisesti ja valtiollisesti sosialidemokraattisen luokkataistelun avulla ja lähetäkseen tätä yhteiskuntavallankumouksellista päämääräänsä.

Sosialidemokraattisen puolueen tarkoituksena on saavuttaa edellyttäen, että edelläluetellut työtätekevät kansanluokat pääsevät

selvyyteen nykyisen kapitalistisen talousjärjestelmän luonteesta ja kehityskulusta sekä eri yhteiskuntaluokkien etupyrkimyksistä samoin kuin sosialidemokratian mahdollisuuksista toimia työtätekevien luokkien hyväksi näiden luokkien luokkavoimaan nojaten.

Sosialidemokraattisen puolueen valistustyön on osoitettava marxilaisen sosialismin hengessä, kuinka kehitys luo sosialismin taloudelliset edellytykset. Tällaisella valistustyöllä on puolueen herätettävä yhä laajemmissa työtätekevissä joukoissa luottamus sosialidemokratian vapauttavaan päämäärään, osoitettava siihen johtava tie sekä annettava tällä tavalla työtätekevien joukkojen taistelulle rohkaiseva ja uhrauksiin innostava aatteellisuus ja ihanteellisuus, joka kohottaa niiden itseluottamusta.

Puolueen valistustyön on myöskin paljastettava porvarillisten luokkien ja porvarillisen valtiovallan taholta lakkaamatta levitetyt uskottelut, joiden tarkoituksena on peitellä kapitalistisen yhteiskunnan luokkaluonnetta ja saada työväki luopumaan ajamasta omia luokkaetujaan.

Puolueen kaikki järjestöt, elimet ja toimihenkilöt pitäkoot velvollisuutenaan selvän sosialidemokraattisen luokkataistelukannan omaksumisen ja sen juurruttamisen työläisjoukkoihin. Erikoisesti on puolueen suorittamassa valistustyössä huomiota kiinnitettävä myöskin työtätekevien luokkien nuorison kasvattamiseen varmoiksi luokkataistelijoiksi sekä sen sosialistisen tietoisuuden kehittämiseen.

Työväenliikkeen eheyttäminen ja taistelu uskommunismia vastaan.

Samalla kun sosialidemokraattinen puolue periaatteidensa mukaisella toiminnalla ja selvällä porvarillisia luokkia vastaan käydyllä luokkataistelulla luo edellytyksiä kommunistien johdossa olevien työtätekevien luokkien jäsenten vapauttamiselle kommunistien vaikutusvallasta ja heidän liittymiselleen sosialidemokraattiseen luokkataistelurintamaan, on puolueen valistustyössään tämän kehityksen jouduttamiseksi jatkuvasti kiinnitettävä valpasta huomiota uskonnollisen liikkeen luonteen ja tarkoituksien selvittämiseen. Tässä valistustyössä on ennen kaikkea osoitettava tuhoisiksi harhakäsityksiksi uskonnollisten opit aseellisesta pienen ryhmän johtamasta vallankumouksesta, kommunistisen puolueen vähemmistödiktatuurista ja yhteiskunnallisen vallankumouksen tuollaisilla edellytyksillä suorittamisesta sekä paljastettava noihin harhakäsityksiin perustuvan liikkeen työtätekevien luokkien luokkataistelurintamaa hajottava ja sen taantumusta esiinloihdittava ja elättävä luonne ynnä sen oma kevytmielinen suhtautuminen moniin työtätekeville joukoille tärkeisiin yhteiskunnallisiin uudistuksiin.

Valtiollisen kansanvallan merkitys ja puolustus.

Sosialidemokraattisen puolueen menestyksellisen valtiollisen luokkataistelun tärkeimpiä edellytyksiä on valtiollinen kansanvalta, jota puolue pyrkii muuttamaan porvarillisten luokkien herruuden välikappaleesta työtätekevien luokkien päämäärien toteuttamisen välikappaleeksi.

Puolue pyrkii saamaan valtiollisen kansanvallan mahdollisimman täydelliseksi. Valistamalla mahdollisimman laajoja kansanjoukkoja kansanvallan merkityksestä niiden yhteiskunnallisen vapautuksen välikappaleena puolue pyrkii luomaan takeita kansanvallan säilyttämiselle. Se torjuu, tarpeen vaatiessa yhteistoiminnassa muiden kansanvaltaisten puolueiden kanssa, erinäisten porvarillisten ainesten suunnitelmat rajoittaa kansalaisten valtiollisia oikeuksia tai tuhota kansanvaltainen järjestelmä.

Suhtautuminen eri porvarillisiin ryhmiin ja puolueisiin.

Valtiollisessa luokkataistelussa, varsinkin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän työssä, puolue voi käyttää hyväkseen porvarillisten luokkien etuvastakohtia ja porvarillisten puolueiden mielipideeroavaisuuksia työtätekeville luokille tärkeiden valtiollisten oikeuksien hankkimiseksi ja yhteiskunnallisten uudistusten valloittamiseksi, joskin tällainen yhteistyö jonkin tai joidenkin porvarillisten puolueiden kanssa saattaa olla vain tilapäistä ja ohimenevää, koska mikään porvarillinen puolue ei hyväksy sos.-dem. puolueen yhteiskunnallista päämäärää.

Luokkien välisen yhteistyön hyväksi tai sen helpottamiseksi ei saa uhrata työväen luokan itsetuntoa eikä sen omintakeista katsantokantaa peittelemällä porvarillisten yhteiskuntaluokkien ja työtätekevien luokkien välisiä vastakohtia tai porvarillisten puolueiden ja sos.-dem. puolueen periaatteiden ja loppupäämäärien eroavaisuutta.

Eduskuntatyön merkitys.

Sosialidemokraattisen puolueen valtiollisen luokkataistelun tärkeän muodon, eduskuntatyön, tarkoituksena ja tehtävänä on yhtäältä valvata työtätekeville luokille mahdollisimman paljon puolueen ohjelmassa määriteltyjä valtiollisia oikeuksia ja yhteiskunnallisia uudistuksia sekä toisaalta selvittää työtätekeville joukoille sosialidemokraattisia periaatteita ja pyrkimyksiä.

Puolueen ja eduskuntaryhmän on aina pysyttävä mitä läheisimmässä yhteydessä keskenään. Eduskuntaryhmän on säännöllisesti

tehtävä puolueelle selvää toiminnastaan sekä valvottava, että kaikki sen jäsenet täyttävät kunnollisesti edustajatehtävänsä.

Puoluetoimikunnan, puolueneuvoston ja kaikkien puoluejärjestöjen on eduskuntaryhmän toimintaa pontevasti tuettava ja autettava neuvoilla, lausunnoilla, mielenosoituksilla ja muilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla, tarpeen vaatiessa ryhmän toimintaa asiallisesti ja rakentavasti arvostellenkin.

Hallituksessaolo eräänä työväen luokkapolitiikan muotona.

Tunnustaen oikeaksi sen parlamenttarismin periaatteesta johtuvan menetelmän, että hallituspulan aiheuttaneiden puolueiden on otettava harkittavakseen hallituksen muodostamisen edellytykset, sosialidemokraattinen puolue ei periaatteessa kieltäydy hallitusta muodostamasta. Puolue saattaa muodostaa hallituksen yksin tai yhdessä toisten puolueiden kanssa, milloin katsotaan sen kautta olevan edellytyksiä toteuttaa määrättyjä työtätekeville luokille tärkeitä valtiollisia tai yhteiskunnallisia uudistuksia tahi torjua taantumusta tai jokin koko maata uhkaava vaara, esim. sodan syttyminen, taikka rakentaa rauhantila, ja jos hallitukseenmenolla voitettavien etujen katsotaan olevan porvarillisen valtion hallitsemiseen aina liittyviä haittoja suuremmat.

Jos on kysymys sosialidemokraattisen vähemmistöhallituksen muodostamisesta, tulee ennen hallituksen muodostamista olla selvillä siitä, että hallitusohjelmassa olevilla pääkohdilla on takanaan eduskunnan enemmistö. Sosialidemokraattisen puolueen osallistuessa useamman puolueen kokoomushallitukseen, on hallituspuolueiden kesken sovittava hallitusohjelmasta. Yksityisenä henkilönä puolueen jäsen ei voi osallistua hallitukseen.

Päätös hallitukseen menosta ja hallitusohjelmasta on tehtävä sekä sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä että puolueneuvostossa $\frac{2}{3}$:n äänten enemmistöllä; kuitenkin voi puolueneuvosto, hyväksyttyään omasta puolestaan äskenmainitulla määräenemmistöllä periaatteessa hallituksen muodostamisen ja pääpiirteissään sen ohjelman, oikeuttaa eduskuntaryhmän, laadittavan seikkaperäisen hallitusohjelman perusteella, samalla määräenemmistöllä lopullisesti hyväksymään hallituksen muodostamisen.

Socialidemokraattinen ministerilista on, ennenkuin se vahvistetaan, esitettävä sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, jotta se saisi lausua siitä mielipiteensä.

Socialidemokraattiset hallituksen jäsenet ovat toiminnastaan vastuussa puolueelle, ja heidän on oltava jatkuvasti vuorovaikutuksessa

puolueen, lähinnä puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän kanssa. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä sekä tärkeimmissä tapauksissa myös puolueen neuvosto tai kiireellisissä tapauksissa puoluetoimikunta ratkaiskoot yhtäpitävällä päätöksellä hallitusohjelmasta luopumista tai luottamuslauseen tekemistä koskevat asiat. Samoin olkoon eduskuntaryhmällä tai puolueen neuvostolla, asiasta yhteisesti neuvoteltuaan, oikeus kutsua hallituksesta pois siellä olevat puolueen jäsenet.

Puolueen ollessa hallituksessa edustettuna on puolueen järjestöjen, elinten ja sanomalehtien voimakkaasti tuettava hallituksessa olevia puolueen edustajia. Milloin hallituksen jäsenten toiminta antaa aihetta arvosteluun, on sen nojaututtava riittävään asiantuntemukseen ja oltava asiallista ja toverillista.

II. Sosialidemokraattinen toiminta muilla aloilla.

Valtiollinen luokkataistelu ei yksin riitä hankkimaan työtätekeville luokille tarpeellisia yhteiskunnallisia parannuksia eikä takaamaan sosialistiseen talousmuotoon pääsemistä, vaan tarvitaan tähän työtätekevien luokkien yhteistoimintaa ja järjestäytymistä muillakin aloilla. Tärkeimmät näistä muista yhteistoiminnan muodoista ovat kunnallinen toiminta, ammattiyhdistysliike, pienviljelijäin ammatillinen järjestäytyminen ja maataloudellinen osuustoiminta sekä kulutusosuustoiminta.

Kunnallinen toiminta.

Socialidemokraattinen puolue pyrkii kunnallisellakin alalla puolueen kunnallisohjelman mukaisesti valvomaan työtätekeviin luokkiin kuuluvien kunnan jäsenten etuja ja vastustamaan kuntain varain ja laitosten käyttöä työväelle vahingollisiin tarkoituksiin. Näiden tarkoitusten saavuttamiseksi on sos.-dem. työväen kaikissa kunnissa pyrittävä saamaan mahdollisimman voimakas asema kunnanvaltuustoissa sekä miehittämään puolueen jäsenillä kaikki sille suhteellisuusperiaatteen mukaan kuuluvat paikat kunnallisissa lautakunnissa.

Työväen valitsemien kunnallisten luottamus- ja toimihenkilöiden on uskollisesti täytettävä tehtävänsä puolueen kunnallisohjelman ja järjestöjen heille antamain ohjeiden mukaisesti. Heidän on omassa keskuudessaan sovittava yhteisestä menettelystä erityisesti tärkeissä kysymyksissä ja sitten yhtenäisesti noudatettava sitä. Tärkeimmissä kysymyksissä heidän on tiedusteltava järjestöjen mielipidettä ja muutenkin oltava jatkuvassa vuorovaikutuksessa järjestöjen kanssa, kiinnitettävä työväen mieltä kunnalliseen toimintaan ja ahkerasti

selostettava kunnallisia kysymyksiä ja omia saavutuksiaan työväestölle sekä sanomalehdissä että työväen kokouksissa.

Sosialidemokraattisten työväenjärjestöjen on tuettava kunnallisissa luottamustoimissa olevien toverien toimintaa, tarpeen vaatiessa sitä arvostellenkin. Järjestöjen on kokouksissaan käsiteltävä kunnallisia kysymyksiä ja pidettävä huolta niiden tunnetuksi tekemisestä suurille työläisjoukoille, jotta näiden harrastus yhä enemmän kiintyisi kunnalliseen toimintaan.

Suhtautuminen ammattiyhdistysliikkeeseen.

Sosialidemokraattinen puolue tunnustaa ammattiyhdistysliikkeen välttämättömyyden palkkatyöväelle siedettävien työehtojen saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä taloudellisen järjestökoulutuksen antamiseksi. Puolueen elinten, etenkin sen sanomalehdistön, on tuettava ammattiyhdistysliikkeen taistelua työväen yhdistysmisvapauden, ammattiyhdistysten tunnustamisen, työehtosopimusperiaatteen sekä parempien yleisten ehtojen puolesta. Puolue kehoittaa kaikkia siihen kuuluvia palkkatyöläisiä liittymään ammattiyhdistyksiin ja toimimaan niissä sosialidemokratian periaatteiden mukaisesti.

Puolueen ammattiyhdistysliikkeessä mukanaolevien jäsenten tärkeimpänä nykyhetken tehtävänä on pidettävä, että uuskommunistien Suomen ammattiyhdistysliikettä poliittisesti väärinkäyttävä ja sitä heikentävä vaikutusvalta saadaan lopetetuksi ja että saadaan muodostetuksi itsenäinen ja poliittisista puolueista riippumaton, mutta köyhälistön luokkataistelun välttämättömyyden tunnustava ja yhteydessä samalla pohjalla toimivien muiden maiden ja kansainvälisten ammatillisten järjestöjen kanssa oleva ammattiyhdistysliike.

Suhtautuminen pienviljelijäin ammatilliseen järjestäytymiseen ja maataloudelliseen osuustoimintaan.

Sosialidemokraattinen puolue tunnustaa pienviljelijäin ammatillisen järjestäytymisen ja maataloudellisen osuustoiminnan sellaiseksi omalla työllään elävien pienviljelijäin — palkkatyöväen ammattiyhdistysliikettä vastaavaksi — toimintamuodoksi, joka on kansantaloudellisesti hyödyllisten vaikutustensa ohella omansa kohottamaan kysymyksessäolevan yhteiskuntaryhmän työtuloja ja jota sosialidemokraattinen puolue tämänkin työtätekevän ryhmän etujen valvojana suosii ja tukee.

Maataloudellisessa osuustoiminnassa mukanaolevien puolueen jäsenten tulee pyrkiä saamaan maataloudellisissa osuuskunnissa mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa ja huolehtimaan, että niissä säilyy

jäsenten kansanvaltainen valvonta sekä ettei niissä työtulojen lisäystä pyritä saavuttamaan monopolistisella hintapolitiikalla, vaan etupäässä tuotannollisen ja kaupallisen järjestelyn parantamisella.

Suhtautuminen kulutusosuustoimintaan.

Sos.-dem. puolue tunnustaa kulutusosuustoiminnan tärkeäksi yhteiskunnalliseksi liikkeeksi, joka ei ainoastaan lisää työtätekevien luokkien jäsenten työtulojen ostovoimaa ja poista monia tavarain jakelussa ja tuotannossa nykyään vallitsevia epäkohtia, vaan joka eräillä aloilla lisäksi toteuttaa yhteistaloutta käytännössä ja yleensäkin luo edellytyksiä sosialismin lopullista toteuttamista varten.

Puolueen järjestöjen ja sanomalehdistön on valistustyössään tähdennettävä kulutusosuustoiminnan merkitystä, eksymättä kuitenkaan liioittelemaan, että yksistään kulutusosuustoiminnan avulla kyetään poistamaan kapitalistinen talousjärjestelmä tai että kulutusosuustoiminta tekisi muut työtätekevien joukkojen taistelumuodot tarpeettomiksi, sekä tarpeen vaatiessa varoittaen työläiskuluttajia uskotte-luista, että kuluttajain yhteistoiminta tekisi porvarillisten luokkien ja työtätekevien luokkien luokkavastakohtat olemattomiksi.

Kulutusosuustoiminnassa toimivien sosialidemokraattisen puolueen jäsenten tulee vaikuttaa osuuskuntiinsa niin, että nämä säilyttävät luokkatietoisien työväen luottamuksen, pyrkimällä edistämään edellämäinittuja kulutusosuustoiminnan yhteistaloudellisia tehtäviä, valvomalla valppaasti työtätekevien luokkien kuluttajaetuja, esiintymällä esikuvallisina työnantajina, esimerkiksi myöntäen työläisilleen vähintään yhtä hyvät työehdot kuin paikkakunnan parhaissa vastaavilla aloilla työskentelevissä yksityisliikkeissä vallitsevat, antaen samoilla ehdoilla tarjoutuvista toimeenpyrkijöistä etusijan ammatillisesti järjestyneille ja ollen valmis tekemään henkilökunnan ammattiyhdistysten kanssa työehtosopimuksia sekä noudattaen ja määrättyissä rajoissa ylittäenkin työväenlainsäädännön saavutuksia, sekä pyrkimällä saamaan työväen osusliikkeiden johtoon ja palvelukseen henkilöitä, joiden toimintaa ohjaa edelläesitetty käsitys osuuskauppaliikkeen yhteiskunnallisesta merkityksestä ja sen yhteiskunnallisista velvollisuuksista. Sosialidemokraattisten kuluttajain on uskollisesti kannatettava omia liikkeitään ja oltava valmiit mahdollisuuden mukaan hankkimaan niille omaa pääomaa tehdäkseen ne yksityisestä luotosta riippumattomiksi.

III. Sosialidemokraattinen puoluekuri.

Jokainen sosialidemokraattisen puolueen jäsen pitääkään velvollisuutenaan voimiensa mukaan hyödyttää puoluetta älköönkä tietoisesti toimenpiteillään tai esiintymisellään sitä vahingoittako. Jokaisen jäsenen on, toimikoonpa millä aloilla tai missä toimissa tahansa, pidettävä kiinni sosialidemokraattisista periaatteista ja puolueen päätöksistä. Julkisesta toiminnastaan puolueen jäsenet ovat vastuussa puolueelle ja sen asianomaisille järjestöille ja elimille. Vastaanottaessaan julkisia tehtäviä, joiden voi käsittää olevan puolueen luottamustoimia, tulee puolueen jäsenen epäilyttävissä tai periaatteellisuonnaisissa tapauksissa neuvotella puolueen elinten kanssa, ottaa toiminnassaan huomioon puolueen elinten mahdollisesti antamat ohjeet ja jättää luottamustehtävänsä asianomaisen puolue-elimen niin vaa-tiessa. Puolueen edustajaksi tunnustetaan ainoastaan se, joka on valittu asianomaisten puoluejärjestöjen tai -elinten ehdotuksesta tai suostumuksella. Tehtävää, joka laadultaan on sosialidemokraattisten periaatteiden vastainen, ei puolueen jäsen saa ottaa vastaan.

Puolueen jäsen ei saa kuulua järjestöihin, jotka edustavat sosialidemokratian vastaisia aatteita. Älköön puolueen jäsen ottako osaa vastustavien puolueiden sanomalehtien tai muiden julkaisujen toimitamiseen.

Puolueen jäsenten on myös kartettava sellaisia n.s. puolueettomia lehtiä, jotka sisällöstään riippumattakin vahingoittavat oman puolueemme äänenkannattajain levikkiä. Sen sijaan on puoluejärjestöjen ja niiden jäsenten uskollisesti kannatettava omia puoluelehtiämme levittämällä niitä ja ilmoittamalla niissä.

Puolueen jäsenellä olkoon oikeus saada puolueen sanomalehdissä ainakin omalla nimellään tahi tunnetulla nimimerkillään varustetut, asiallisesti ja muodollisesti kohtuullisia vaatimuksia vastaavat kirjoituksensa julkaistuuksi, mikäli ne eivät ole ilmeisesti puolueen periaatteiden vastaisia tai sisällä henkilökohtaisia solvauksia.

Sosialidemokraattisen Puolueen valistustyö- ohjelma vuosille 1930—32.

Puolueen valistustyön keskus ja ylin ohjaaja on puolue-toimikunta.

Puolue-toimikunta hankkii piireille yhteisiä valistusvälineitä ja seuraa valppaasti valistustoiminnan ja -välineitten nopeasti tapahtuvaa kehitystä ja ottaa valistustyössä käytäntöön uusimpia muotoja ja saavutuksia.

Puoluetoimikunta antaa piireille ja puoluejärjestöille valistustyön järjestämisessä yleisiä ohjeita ja huolehtii, että piiri-, kunnallis- ja perusjärjestöt toimivat valistustyössä ohjeiden mukaisesti.

Järjestötoiminnan elvyttämisessä ja valistustyön järjestämisessä on lähinnä kiinnitettävä huomiota seuraaviin seikkoihin:

että keskukselta käsin jatkuvasti ja säännöllisesti johdetaan ja suoritetaan puolueen herätys-, valistus-, kasvatus- ja opintotyötä;

että puolueen valistustyössä on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota järjestäytymisen merkitykseen;

että puolueen jäsenmäärän kohottamiseksi on silloin tällöin mahdollisuuksien mukaan järjestettävä erikoinen puolueen valistusviikko, jota järjestettäessä puoluetoimikunnan on neuvoteltava piiritoimikuntien kanssa ajasta, jolloin se järjestetään;

että puolueosastojen on sopivina aikoina järjestettävä ohjelmallisia vapaailtamia;

että puoluetoimikunnan tulee kiinnittää huomiota kirjalliseen valistustyöhön, lähettämällä puoluelehdille säännöllisesti agitatio-kirjoitelmia ja herätysartikkeleita sekä julkaisemalla lentolehtisiä ja kirjasia päivän kysymyksistä kuin myös periaatteellistakin laatua olevista kysymyksistä;

että puolueen ja piirien puhujien ja luennoitsijoiden on matkoilla ollessaan tutustuttava paikallisiin olosuhteisiin ja annettava yksityiskohtaisia ohjeita asianomaisille johtokunnille järjestötoiminnan ja valistustyön vilkastuttamiseksi ja kuntoon saamiseksi;

että piiritoimikuntien on voimiensa ja varojensa mukaan, puoluetoimikunnan apua käyttäen ja sen ohjeita noudattaen, järjestettävä erityisiä kurseja paikallisten järjestötoimitsijain kasvattamiseksi ja kehittämiseksi; laajempia alueita käsittävien kurssien opastajiksi ja luennoitsijoiksi on mahdollisuuksien mukaan yritettävä saada eri harrastuspiirejä edustavia henkilöitä;

että puolejärjestöjen on, mahdollisuuksien mukaan, perustettava opintokerhoja ja huolehdittava puolueen ja piirien paikkakunnalle järjestämien valistus- ja opintotilaisuuksien ilmoitusten levittämisestä, lisäohjelmasta ja muusta käytännöllisestä järjestämisestä; myöskin on puoluejärjestöjen huolehdittava siitä, etteivät niiden omistamat kokous- ja juhlapaikat pääse rakennusten ja kalustojen puolesta rappeutumaan, vaan että huoneistot pidetään tarkoituksenmukaisessa kunnossa ja että kaikissa tilaisuuksissa vallitsee mallikelpoinen järjestys;

että puoluejärjestöjen ja toimitsijain toiselta puolen ja puoluelehtien toiselta puolen tulee olla läheisessä vuorovaikutuksessa keskenään valistustyön järjestämisessä ja toteuttamisessa;

että ammatillisesti järjestyneiden puoluetoverien on huolehdittava, että valtiollisen toiminnan ja järjestäytymisen tärkeys tulee myöskin ammattiyhdistysväelle selvitettyksi;

että piiritoimikuntien on piirisihteerin toimia täytettäessä, pyydettyä puoluetoimikunnan lausunto hakijoista ja että piirisihteerien toimiin pyritään kiinnittämään täysin päteviä voimia.

Siksi kunnes saadaan aikaan varsinainen puolueopisto, on alullepantua puoluetoimitsijain kasvatusta edelleen harjoitettava ja kehitettävä.

Puoluekokous kehoittaa puoluetoimikuntaa ryhtymään myöskin sellaisiin toimenpiteisiin, että valistustyön järjestämistä varten saadaan syntymään kiinteä vuorovaikutus puolueen ja puoluettamme kannattavien keskusjärjestöjen kesken ja että yhteistoimintaa yritettäisiin aikaansaada myöskin samalla paikkakunnalla toimivien perusjärjestöjen kesken isompien valistustilaisuuksien järjestämistä varten.

Kun parhaillaan ammatillisen liikkeen alalla samoin kuin urheilua harrastavainkin keskuudessa on käynnissä voimakas työskentely näitten liikkeitten vapauttamiseksi kommunistien kahleista, on tätä taistelua kaikin käytettävissä olevin keinoin tuettava. Tätä varten kehoittaa puoluekokous puoluetovereita:

- 1) liittymään lukuisasti jäseniksi näihin järjestöihin;
- 2) ottamaan runsaslukuisesti osaa näiden järjestöjen kokouksiin;
- 3) toimimaan niissä hyväksytyjen toimintaohjeiden mukaan; ja
- 4) avustamaan niitä toimintahuoneita järjestämällä y.m. sopivilla keinoilla.

Valistustyö nuorison keskuudessa.

Ottaen huomioon sen vaikean tilanteen ja heikon taloudellisen aseman, mihin Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto on joutunut taistellensa kommunistista hajoitustyötä vastaan sosialidemokraattisen aatteen tunnetuksi tekemiseksi maan työläisnuorison keskuudessa, sen herättämiseksi ja järjestämiseksi sos.-dem. nuoriso-osastoihin, puoluekokous

1) kehoittaa kaikkia puolueosastoja kiinnittämään edelleenkin vakavaa huomiota työläisnuorison järjestämis- ja valistustyöhön sekä antamaan neuvoja ja taloudellista tukea paikkakunnallaan toimivalle sos.-dem. nuoriso-osastolle; sekä

2) kehoittaa puoluetoimikuntaa heikkoja piirejä y.m. järjestöjä avustaessaan ottamaan myöskin huomioon Työläisnuorisoliiton.

3) Sellaisilla paikkakunnilla, missä nuorisotoiminnalla on mahdollisuuksia eivätkä nuoret omin voimin kykene järjestöä perustamaan, olisi puoluejärjestöjen tai vanhemman puolueväen tehtävä aloite nuoriso-osaston perustamiseksi ja kaikin tavoin tuettava osaston toimintaa siksi, kunnes se on alkuvaikeudet sivuuttanut. Puoluetoimikunnan menoarvioon olisi vuosittain varattava määräraha nuorisoliiton avustamiseksi järjestäjän palkkaamista, valistusvälineiden hankkimista ja koko maata käsittävien nuorisokurssien järjestämistä varten.

Valistustyö lasten ja varhaisnuorison keskuudessa.

Puoluekokous tunnustaa lapsijärjestöjen työn merkityksen puolueelle ja koko työväenluokalle suuriarvoiseksi ja kehoittaa puoluejärjestöjä sitä kaikin keinoin tukemaan.

Tässä tarkoituksessa on puolueosastojen:

edistettävä ja avustettava lapsiosastojen perustamista paikkakunnalleen, sekä

myönnettävä näiden toimintaa varten ilmaisia kokous- ja harjoitushuoneita sekä toimintavälineitä.

Puolueneuvostolle jätetään oikeus vuosittaista tulo- ja menoarviota hyväksyessään harkita, voidaanko ja minkä verran puolueen varoista myöntää suoranaista rahallista avustusta lapsityön tukemiseksi.

Työläisnaisten valistustyö.

Puolueen valistustyöohjelman yhteydessä päättää puoluekokous:

että työläisnaisten valistustyöhön on kiinnitettävä yhä enemmän huomiota, missä tarkoituksessa puolueen toimesta on taloudellisesti tuettava erikoisesti useampipäiväisiä naisten luento- ja kurssitilaisuuksia,

että työväenyhdistysten on avustettava naisten valistustoimintaa perustamalla työväenyhdistysten yhteyteen naisosastoja tai -jaostoja sekä luovuttamalla huoneistojaan naisten valistus-tilaisuuksiin joko korvauksetta tai vähäisestä korvauksesta; ja

että puolueen on myönnettävä »Toveritar»-lehdelle entistä runsaampi avustus, jotta lehteä voitaisiin levittää puolueen varattomille naisjäsenille alennetulla hinnalla.

Sosialidemokraattisen Puolueen talousohjelma vuosille 1930—32.

Puoluekokous päätti:

että puolueveroa kannetaan 9 markkaa jäseneltä vuodessa; ja että ne puolueen jäsenet, joiden verotettavat ja mahdollisesti muut tämän lisäksi saamat tulot nousevat 20,000: — markkaan, suorittavat allamainituin poikkeuksin, vuosittain, ensimmäisen neljänneksen verotilityksen yhteydessä, tavallisen puolueveron lisäksi lisäveroa seuraavan asteikon mukaan:

20,000: —	24,900: —	tuloista	10: —
25,000: —	29,900: —	»	20: —
30,000: —	34,900: —	»	25: —
35,000: —	39,900: —	»	40: —
40,000: —	44,900: —	»	60: —
45,000: —	49,900: —	»	75: —
50,000: —	54,900: —	»	90: —
55,000: —	59,900: —	»	125: —
60,000: —	64,900: —	»	175: —
65,000: —	69,900: —	»	225: —
70,000: —	74,900: —	»	300: —
75,000: —	79,900: —	»	375: —
80,000: —	84,900: —	»	450: —
85,000: —	89,900: —	»	550: —
90,000: —	94,900: —	»	650: —
95,000: —	99,900: —	»	800: —
100,000: —	124,900: —	»	1,000: —
125,000: —	149,900: —	»	1,500: —
150,000: —	alkaen	»	2,000: —

Edelleen puoluekokous hyväksyi seuraavat lisäykset ja täydennykset:

1) Niiden puoluetoverien, jotka vastedes mahdollisesti tulevat olemaan valtioneuvoston jäseninä, on suoritettava veroa 5 % valtioneuvoston jäsenyydestä saamastaan tulosta.

Muista tuloistaan maksaa valtioneuvoston jäsen lisäveroa edelläolevan asteikon mukaan.

2) Kansanedustaja suorittaa edustajapalkkiostaan veroa sille piirille, josta hänet on edustajaksi valittu, piirijärjestön määräämän summan.

Muista tuloistaan maksaa kansanedustaja lisäveroa puolueelle edelläolevan asteikon mukaan.

3) Jäsen, joka liittyy puolueeseen huhtikuun 1 päivän jälkeen, suorittaa lisäveroa vasta seuraavana vuotena.

4) Sairauden, vanhuuden ja näihin verrattavien tapausten johdosta voidaan jäsen vapauttaa lisäveron suorittamisesta siksi aikaa, kuin syy, mistä vapauttaminen johtuu, kestää. Tällaiset asiat on käsiteltävä yhdistyksen johtokunnan kokouksessa ja on siitä myöskin piiritoimistolle ilmoitettava.

Sosialidemokraattisen puolueen valistusrahaston hyväksi toimeenpannaan arpajaiset. Puolueneuvoston asiaksi jätetään määrätä arpojen lukumäärä, niiden hinta ja arpajaisien toimeenpanoaika.

Tämän lisäksi puoluekokous päätti, että suunniteltujen arpajaisien ylijäämästä annetaan toinen puoli-piireille jaettavaksi sen suhteen mukaan, mitä kussakin piirissä on arpoja myyty. — Piirijärjestöjen ei olisi samana vuonna järjestettävä arpajaisia ollenkaan, että saataisiin koko huomio kiinnitetyksi näihin yhteisiin puolueen suurarpajaisiin.

Edelläolevan perusteella muodostuu puolueen kolmivuotiskauden talousohjelma seuraavanlaiseksi:

Tuloja:

Puolueveroja 33,000 jäseneltä à 9: — vd.	891,000: —
Lisäveroa suurempituloisilta	180,000: —
Kalentereista, kevätjulkais. ja vappumerk.	600,000: —
Tuloja kiinteistöstä	450,000: —
Korko- ja osinkotuloja	300,000: —
Sekalaisia tuloja arpajaisista y.m.	135,000: —
<hr/>	
Tuloja yhteensä Smk.	2,556,000: —

Menoja:

Valistustyöhön	300,000: —
Vaalitoimintaan ja puoluekokouskustannuk.	600,000: —
Avustuksia	375,000: —
Palkkamenot	750,000: —
Yleiskulut	180,000: —
Kansainväliset menot	105,000: —
Työväen Arkisto	105,000: —
Sekalaisia menoja	141,000: —
<hr/>	
Menoja yhteensä Smk.	2,556,000: —

Puoluelippu ja -merkki.

Puoluelipusta päätti puoluekokous:

1) Puoluelippu on suorakaiteen muotoinen punainen vaate, jossa on keltaisella ommeltu hammaspyörä ja tähkät sekä hopeanharmaat kirjaimet S D P.

2) Lipun mittasuhteet ovat: korkeus 7 ja pituus 11 yksikkömitaa. Standaarilipuissa tulevat kielekkeet edelläolevan pituusmitan lisäksi.

3) Puoluemerkki kiinnitetään lippuun läpimitaltaan 5 yksikkömitan suuruisena ja yhden yksikkömitan päähän lipun sisäreunasta, jolloin myös sivuille jää yksi yksikkömitta vapaaksi merkistä.

4) Puoluelippua käytetään sellaisenaan yhdistysten talojen katolla. Mielenosoitustilaisuuksissa kannettavaan lippuun voidaan, etenkin standaarimalliseen, sijoittaa myöskin järjestön nimi tai nimikirjaimet.

5) Puoluetoimikunnan asiaksi jätetään lipun värien tarkempi määrääminen ja sen valmistuttaminen. Puolueneuvosto antaa tarkemmat ohjeet puoluelipun käyttämisestä.

Puoluemerkistä päätti puoluekokous:

1) Puoluemerkin pohja on punainen, merkin reunaa kiertävä hammasratas ja tähkä varsineen ovat keltaiset ja kirjaimet S D P ovat hopeanharmaat. Julkaisuissa ja kirjelomakkeissa voi merkki esiintyä yksivärisenä.

2) Puoluetoimikunnan asiaksi jätetään merkin ja värien tarkempi määrittäminen ja sen valmistaminen.

Puoluekokouksen muut päätökset.

Yhden ehdokkaan listat eduskuntavaaleissa.

Puoluekokous on sitä mieltä, että yhden ehdokkaan listoja ei olisi säädettävä yleisesti käytäntöön otettavaksi, mutta toiselta puolen näyttää suotavalta, että piirijärjestöille varataan tässä suhteessa oikeus päättää, minkälaisen listojen käytön ne kulloinkin pitävät vaalitoiminnalle edullisimpana, minkävuoksi puoluekokous päättää,

että yhden ehdokkaan listat, piirijärjestöjen harkinnan mukaan, ovat puolueemme vaalitoiminnassa sallittuja.

Edustajain kurinpidon tehostaminen.

Puoluekokous päätti:

että kunnanvaltuustojen kokouksista laadituissa sanomalehtiselostuksissa on mainittava, **ketkä** sosialidemokraattisista valtuutetuista olivat ilman lupaa tai hyväksyttävää estettä pois, sekä että myöskin tärkeimmistä eduskuntaistunnoista luvatta poissa-olemiset on julkaistava puolueen pää-äänenkannattajassa ja asianomaisten edustajain piirilehdissä.

Luottamuspaikkojen täyttäminen.

Puoluekokous päätti:

että kaikkiin luottamustehtäviin henkilöitä valittaessa on otettava entistä enemmän huomioon kysymyksessä olevan henkilön entiset tehtävät ja jos havaitaan, että hänellä on vielä aikaa uudenkin tehtävän suorittamiseen, niin vasta sen jälkeen tehtävään valinta, etenkin jos on kysymys palkallisesta tehtävästä.

Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset.

Puoluekokous päätti:

kehoittaa työväen kustannusliikkeitä ryhtymään toimenpiteisiin, jotta liikkeen palveluksessa olevat henkilöt valitsisivat edustuksen, jonka kanssa liikkeen johto neuvottelisi työoloja koskevista kysymyksistä ja jolle myönnetään tarpeelliset aloite- ja lausunnon-anto-oikeudet; sekä

kehoittaa puolueen jäseniä muissakin työväen omistamissa tai sen vaikutusvallan alaisissa liikkeissä toimimaan äskennäytännölläisen työväen edustuksen aikaansaamiseksi.

Työväki ja kansainvälinen kieli.

Puoluekokous päätti:

kehoittaa puoluelehdistöä entistä enemmän tekemään tunnetuksi kansainvälisen kielen aatetta ja esperanton saavutuksia työväestön keskuudessa sekä

kehoittaa sos.-dem. eduskuntaryhmää tekemään aloitteen esperanton saattamiseksi vapaaehtoiseksi oppiaineeksi oppikouluihin ja eri paikkakuntien puolueosastoja harkitsemaan, onko syytä ehdottaa sen ottamista työväenopistojen ohjelmiin.

Puolueen suhde kieltolakiin.

Puoluekokous ottaen huomioon nykyisen raittius- ja kieltolaki-tilanteen päättää yhtyä v:n 1926 puoluekokouksen päätökseen kaikissa kohdii sekä pitää välttämättömänä,

että eduskunta ja hallitus entistä tarmokkaammin työskentelevät kieltolain voimaansaattamiseksi sekä sen valvonnan tehostamiseksi, ja

että sosialidemokraattiset toimihenkilöt kunnallisessa elämässä huolehtivat siitä, että kunnanvaltuustot ja raittiuslautakunnat tekevät kaiken, mikä on mahdollista, nykyisen tilanteen parantamiseksi ja puoluepäätöksen toteuttamiseksi.

Puoluejärjestöjemme on kaikkialla seurattava raittiustilanteen kehitystä ja tekemiensä havaintojen perusteella tehtävä voitavansa sen parantamiseksi.

Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunta.

Puoluekokous päätti:

että sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunta vakinaistutetaan; ja

että neuvottelukunnan jäsenet valitsee puolueineuvosto.

Puolueen sääntöjen muuttaminen.

Puoluekokouksen päätös sääntöjen muuttamisesta on julkaistu sivuilla 198—204.

Asiain käsittely eri kokouspäivinä.

Ensimmäinen kokouspäivä.

Sunnuntaina tammikuun 26 p:nä 1930.

Kokouksen avaus.

Sosialidemokraattisen Puolueen 15 puoluekokous alkoi tammikuun 26 p:nä 1930 klo 11 Helsingissä Raittiusyhdistys Koiton ajanmukaiseen kuntoon rakennetun talon juhlasalissa, joka oli koristettu köynnöksin ja lipuin. Puoluetoimikunnan ehdottamilla merkeillä varustetut pienet silkkiliput koristivat juhluvieraiden ja kokouksen virkailijain pöytiä ja uusimalliset isot punaliput oli asetettu korokkeen kummallekin puolelle.

Puolueen puheenjohtaja Matti Paasivuori avasi kokouksen lausuen seuraavaa:

Arvoisat puoluetoverit!

Tämä meidän nyt kokoontuva puoluekokouksemme on järjestyksessä viidestoista (15). Se kokoontuu vähän sen jälkeen, kun olemme viettäneet puolueemme kolmikymmenvuotisjuhlaa.

Pitkä ei ole vielä Suomen työväenliikkeen historia. Kuitenkin on puolueemme jo ehtinyt paljon kokemaan, monet taistelut taistelemaan, suuriakin voittoja saavuttamaan, mutta myös katkeria tappioita kärsimään.

Edellisestä puoluekokouksesta on kulunut aikaa neljä vuotta. Tämä toimintakausi ei ole ollut niin myrskyisää aikaa kuin jotkut edelliset puoluekokousten väliajat. Kuitenkin se on ollut toiminta- ja tapahtumarikas.

Taistelu porvaristoa vastaan on tänä aikana näyttänyt jyrkentyvän. Yhä selvemmin on voitu havaita, ettei maassamme ole sellaista radikaalista porvaripuoluetta, jonka kanssa yhteiskunnallista uudistustyötä voitaisiin yhdessä ajaa. Kun porvariston erimielisyys

valtiomuodosta on kansalaissodan jälkivuosina tullut ratkaistuksi ja kun olot maassa palasivat säännöllisiin uomiin, huomattiin pian, että kaikki porvarilliset puolueet, vetävät yhtä köyttä aina, kun vähänkin tärkeämmästä asiasta tulee kysymys.

Näin ollen ei parlamenttaarisilla sovitteluilla eikä yhteistyöllä joidenkin porvarillisten ryhmien kanssa ole viime vuosina työväen hyväksi juuri mitään suurempiarvoista saatu aikaan. Tämä nähtiin muun muassa silloin, kun sos.-dem. hallituskokeilulla yritettiin edistää yhteiskunnallista uudistustyötä tässä maassa.

Tästä syystä olemme koettaneet entistä kiihkeämmin kääntää huomiomme työläisjoukkojen puoleen. Olemme tahtoneet vetää työväkeä entistä enemmän puolueemme järjestöihin ja saada ne niissä toimimaan. Järjestötoiminnan vilkastuttaminen on näin ollen astunut etualalle puolueetyössämme. Tähän on pyritty siitä syystä, että työväen luokkavoima on se varmin keino, jolla voi puristaa vallassaolevalta luokalta yhteiskunnallisia uudistuksia. Sitä paitsi työväen luokkavoiman kasvattaminen ja kokoaminen on muutenkin tärkeä ja sen tulee olla puolueemme kaiken toiminnan perustuksena.

Puolueemme voimien kehittymistä on vaikeuttanut kommunistien hajoitustyö. Mutta nyt jo voidaan todeta, että kehitys on kulkemassa parempaan päin. Kuitenkin kaikki lopulta riippuu ammatillisen liikkeen kehityksestä. Kommunistinen liike on nyt hajaannustilassa. Ammatillisesti järjestyneet työläiset ovat tulleet havaitsemaan, ettei tämän maan työläisillä ole kommunisteilta mitään hyvää odotettavissa.

Viime syksynä perustettuun Suomen Työläisliittoon kuuluu nyt jo noin 10,000 jäsentä. Ammatillinen liike on siis kulkemassa oikeille raiteille. Tämä liike ei kieltäydy yhteistyöstä puolueemme kanssa. Tämä ennustaa kommunistiselle liikelle tässä maassa pikaista loppua. Meidän tulee vain toimia niin, ettemme menettelytavoillemme karkoita palkkatyöläisiä riveistämme. Meidän tulee toiminnallamme osoittaa, että me ansaitsemme palkkatyöläisten ja muidenkin vähäväkisten kansalaisten luottamuksen. Tämä onkin puolueemme edistymisen ehto. Edistäköön tämä kokous edellä sanotun suuntaista kehitystä puolueessamme.

Puoluetoimikunnan, piiritoimikuntien ja muiden puoluejärjestöjen toiminta on viime vuosina ollut varsin raskasta ja voimia kysyvää. Olihan järjestöelämämme kommunistien aiheuttaman hajaannuksen takia suuresti heikentynyt. Ja olosuhteetkin olivat monessa suhteessa meille epäedulliset. Mutta ilokseen puoluetoimikunta voi nyt havaita, että sen kehoitukset ja aloitteet vilkkaamman järjestötoiminnan aikaansaamiseksi ovat kaikkialla maassa sosialidemokraat-

tisen työväen keskuudessa saavuttaneet hyväksymistä ja kannatusta. Minä tahdon antaa täyden tunnustuksen piirijärjestöille, puolueosastojen toimihenkilöille ja kaikille puolueemme toimiville jäsenille siitä uhrautuvasta työstä, jota he ovat näinä vuosina suorittaneet. Jos joitakin tuloksia on saavutettu, niin on se suurelta osalta heidän ansiotaan. Antakoon tämä täällä yhdessä uutta innostusta jokaiselle, joka jollakin paikalla, joko näkyvämmällä taikka vähemmän näkyvällä, joutuu jatkuvasti jokapäiväistä puoluettyötä tekemään.

Puoluekokouksemme ohjelmassa on paljon tärkeitä asioita. Useista ohjelmakysymyksistä on alustuksia laadittu. Kokouksen ohjelman puolueoimikunta on koettanut valmistella niin hyvin, kuin se on voinut. Kokouksen asia on antaa niistä lopullinen lausuntonsa. Joka tapauksessa ei meiltä tämän viikon aikana tule työtä puuttumaan. Mutta tärkeintä tässä työssämme on, että kaikki asiain käsittelymme ovat asiallisia ja toverillisia.

Puoluekokouksen yhtenä tärkeänä tehtävänä on arvostella menynyttä toimintaamme ja todeta siinä esiintyneet heikkoudet, puutteet ja tehdyt virheet. Virheiden tutkiminenkin on hyödyllistä, olkoonpa niitä sitten tehnyt kuka tahansa meistä. Mutta vielä hyödyllisempää on viittoilla sitä tietä, jota myöten on eteenpäin kuljettava. Määriteltäköön tuleva suuntamme selvästi ja avonaisesti.

Puolueemme vastaisella tiellä näkyy monia vaikeuksia, jotka varmasti tulevat vaatimaan meiltä paljon epäitsekästä ja uhrautuvaa työtä. Mutta vaikeudet on voitettava. Menestystä lupaa meille se selkeneminen ja tervehtyminen, joka on havaittavissa työväenluokan omassa keskuudessa. Voimat alkavat jälleen kokoontua. Hajanaisuus on väistymässä ja työväen laajat joukot liittyvät jälleen sosialidemokratian riveihin. Entistä suuremmat menestyksen mahdollisuudet ovat edessämme. Toivon, että maahamme luodaan jälleen suuri ja voimakas sosialidemokraattinen puolue. Toivon, että tämä puoluekokous käsittelyillään, neuvotteluillaan sekä päätöksillään mahdollisimman paljon edistäisi puolueemme pyrkimyksiä.

Tässä mielessä puolueoimikunnan puolesta julistan tämän puoluekokouksen avatuksi ja lausun kaikki edustajat, kutsuvieraat ja muut osanottajat tervetulleiksi näille puoluepäiviile. Lopuksi toivon mitä parhainta menestystä kokouksen työlle. (Suosionosoituksia.)

Puoluekokouksen avajaisten juhlallisuutta kohottivat Helsingin Työväen Mieskuoron lauluesitykset, jotka saivat osakseen vilkkaat suosionosoitukset.

Kokouksen laillisuuden toteaminen.

Puolueen puheenjohtaja Paasivuori ilmoitti, että Puoluetoimikunta oli julkaissut ensimmäisen kutsun puoluekokoukseen syyskuun 15 p:nä 1929 seuraavassa muodossa:

Sos.-dem. Puoluetoimikunta on, nojautuen puoluesääntöjen 15 §:n 3:een momenttiin, määrännyt puolueen varsinaisen edustajakokouksen alkavaksi tammikuun 26 p:nä v. 1930 Helsingissä.

Puoluekokouksessa tulee käsiteltäväksi puoluesääntöjen 23 §:ssä määrättyt asiat: puoluetoimikunnan toiminta- ja tilikertomukset, eduskuntaryhmän toimintakertomus, valistustyö, seuraavien vuosien talousohjelma y.m. sekä valitaan puolueeneuvoston ja puoluetoimikunnan jäsenet. Lisäksi esitetään puoluekokoukselle ehdotukset puolueen maatalousohjelmaksi, ulkopoliittiseksi ja sotilasohjelmaksi sekä sosialisimisohjelmaksi, samaten Puoluetoimikunnan laatima ehdotus menettelytapaohjeiksi.

Nämä, samoin kuin Puoluetoimikunnan mahdollisesti esittämät muut ehdotukset, tulevat lähiaikoina puoluelehdissämme julkaistaviksi.

Puolueen kaikilla järjestöillä ja niiden jäsenillä on oikeus tehdä puoluekokoukselle esityksiä. Tästä säädetään puoluesääntöjen 20 §:ssä seuraavaa:

»Esityksiä puoluekokoukselle voi tehdä jokainen puoluejäsen, lähettämällä esityksensä puolueosaston johtokunnalle. Siten saapuneet esitykset on esitettävä puolueosaston kokoukselle. Jos kokous ei hyväksy tehtyä esitystä eikä siten esitä sitä omana aloitteenaan, voi esityksen tekijä siitä huolimatta lähettää sen puoluetoimikunnalle. Puolueosastolla, kunnallisjärjestöllä, piirijärjestöllä, eduskuntaryhmällä, puolueeneuvostolla ja puoluetoimikunnalla on oikeus tehdä esityksiä puoluekokoukselle.

Esitykset on viimeistään kolme kuukautta ennen kokousta lähetettävä Puoluetoimikunnalle.

Jos esitys saapuu määräaikaa myöhemmin, ei sitä oteta esitysvihkoon.»

Tämän mukaisesti on puoluekokoukselle tarkoitetut esitykset jätettävä Puoluetoimikunnalle viimeistään ensi lokakuun 26 p:nä. Tehdyistä esityksistä antaa puoluetoimikunta sittemmin lausuntonsa ja julkaisee esitykset, sen mukaan kuin siitä puoluesäännöissä määrätään, esitysvihkossa, joka tulee puoluejärjestöille lähetettäväksi.

Puoluekokousedustajain vaali toimitetaan Puoluetoimikunnan vastedes määrättävänä päivänä tämän vuoden loppupuolella.

Puoluetoimikunta siis kehoittaa puolueen jäseniä ja järjestöjä

jättämään säädetyssä ajassa puoluetoimikunnalle ne esitykset, jotka halutaan saada puoluekokouksessa käsitellyiksi, sekä käsittelemään järjestöjen kokouksissa niitä ohjelmaehdotuksia ja muita aloitteita, jotka syksyn kuluessa tulevat julkaistaviksi.

Sosialidemokraattinen Puoluetoimikunta.

Matti Paasivuori.

K. H. Wiik.

Edelleen ilmoitti tov. Paasivuori, että tcinen kutsu oli julkaistu joulukuun 13 p:nä 1929 seuraavassa muodossa:

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen varsinainen edustajakokous alkaa tammikuun 26 päivänä 1930 klo 11 Helsingissä Raittiusyhdistys Koitto r.y:n juhlasalissa Yrjönkatu 31, mistä valituille edustajille ainoastaan täten ilmoitetaan.

Kokouksessa tulevat käsiteltäviksi, paitsi puolueen sääntöjen 23 §:ssä mainitut, myöskin seuraavat asiat:

- a) Ehdotus puolueen sääntöjen muuttamisesta;
- b) Ehdotus puolueen maatalousohjelmaksi;
- c) Ehdotus puolueen maanpuolustus- ja ulkopoliittiseksi ohjelmaksi;
- d) Ehdotus puolueen sosialisoimishjelmaksi;
- e) Ehdotus puolueen menettelytavaksi;
- f) Ehdotus puolueen lipuksi ja merkiksi;
- g) Puolueneuvoston vuosien 1926, 1927, 1928 ja 1929 aikana hyväksymien puolueen haltuun joutuneiden kiinteistöjen myynnin ja siirtojen vahvistaminen;
- h) Puolueen omistaman talon n:o 3 Sirkuskadun varrella Helsingissä kiinnittäminen; ja
- i) Kysymys eräiden henkilöiden puolueesta eroittamisesta.

Samalla huomautetaan kaikkia kunnallistoimikuntia ja piiritoimikuntia puolueen sääntöjen 31 §:n määräyksistä, joiden mukaan kunnallistoimikuntien tulee lähettää edustajain valtakirjat piiritoimikunnalle viimeistään 30 päivää ennen puoluekokousta ja piiritoimikunnan on lähetettävä valtakirjat puoluetoimikunnalle viimeistään kaksikymmentä päivää ennen puoluekokousta.

Helsingissä, joulukuun 13 päivänä 1929.

*Suomen Sosialidemokraattinen Puolue.
Puoluetoimikunta.*

Matti Paasivuori

K. H. Wiik.

Kokous totesi keskustelutta, että puoluekokous on laillinen ja päätösvaltainen.

Edustajain valtuudet.

Puoluetoimikunnan määrämien edustajain valtakirjain tarkastajain Emil Sallilan ja J. E. Janatuisen puolesta luki Emil Sallila seuraavan lausunnon:

Sos.-dem. Puoluetoimikunnan valitsemina olemme tarkastaneet puoluetoimikunnalle lähetetyt puoluekokousedustajain valtakirjat tammikuun 26 päivänä 1930 alkavaa puoluekokousta varten. Tarkastuksen tuloksena saamme esittää seuraavaa:

Muodollisessa suhteessa antavat jotkut valtakirjat aihetta muistuksiin. Niinpä Kuusankosken ja Soanlahden kunnallistoimikunnan sekä Lohjan Työväenyhdistyksen pöytäkirjanotteet ovat vain sihteerin todistamia. Samoin on Rantasalmen kunnallistoimikunnan pöytäkirjan vain yksi henkilö todistanut. Valkealan ja Kouvolan vaaliyhtymän sekä Vehkalahden kunnallistoimikunnan pöytäkirjanotteet ovat kokonaan todistamattomat.

Turun läänin molemmissa sekä Vaasan läänin yhdistyneissä vaali-piireissä ovat piiritoimikunnat toimineet keskusvaalilautakuntina. Puoluesäännöt edellyttävät kuitenkin, että asianomaisen kunnallistoimikunnan on annettava edustajalle valtakirja. Mikäli taas on kysymys vaaliyhtymistä, edellyttäneen vuoden 1926 puoluekokouksen päätös, että piiritoimikuntien on määrättävä, minkä vaaliyhtymään kuuluvan kunnallisjärjestön kunnallistoimikunnan on valtakirja annettava.

Puoluetoimistoon tehtyjen verotilitysten perusteella olemme todenneet, että seuraavat kunnallisjärjestöt ja vaaliyhtymät eivät hyväksytyn vaaliperusteen mukaan olisi oikeutettuja olemaan puoluekokouksessa edustettuina: Heinäveden kunnallisjärjestö (puuttuu 14 jäsentä), Kesälahden y.m. vaaliyhtymä (puuttuu 25 jäsentä), Tohmajärven y.m. vaaliyhtymä (puuttuu 10 jäsentä), Himangan y.m. vaaliyhtymä (puuttuu 9 jäsentä) sekä Kaskisen y.m. vaaliyhtymä (puuttuu 82 jäsentä).

Joutsenon kunnallisjärjestö, jonka jäsenmäärä on 115, on muodostanut vaaliyhtymän Ruokolahden kunnallisjärjestön kanssa, vaikka viimeainittu olisi jäsenmääränsä perusteella ollut yksinäänkin oikeutettu edustajan valitsemaan, koska sen jäsenmäärä on 391.

Kun edellämainitut muodolliset virheet samoin kuin sekään, että eräät piiritoimikunnat ovat toimineet keskusvaalilautakuntina eivät kuitenkaan ole senluontoisia, että valittujen edustajain edustus-oikeutta voitaisiin niiden vuoksi asettaa kyseenalaiseksi ja kun niiden vaaliyhtymien, jotka jäsenmääränsä perusteella eivät olisi oikeutettuja edustukseen, jäsenmäärä kuitenkin on yleensä verraten lähellä

hyväksytyä alinta rajaa sekä ottaen huomioon, että Ruokolahden ja Joutsenon vaaliyhtymän yhteinen jäsenmäärä on yli 500, niin ehdotamme, että kaikkien painetussa edustajaluettelossa mainittujen 142 edustajan valtakirjat hyväksyttäisiin.

Helsingissä, tammikuun 23 päivänä 1930.

Emil Sallila.

J. E. Janatuinen.

(Lausunnossa lueteltujen edustajain nimet on painettu tämän pöytäkirjan alkuun).

Lausunto hyväksyttiin.

Kokouksen virkailijat.

Puoluetoimikunta oli ehdottanut, että puheenjohtajiksi valittaisiin *J. F. Aalto* Viipurista, *V. Kanto* Tampereelta, *A. Parkkinen Mikkelistä* sekä *Väinö Tanner* ja *Väinö Hupli* Helsingistä.

Tov. *Kärkkäinen* Vaasan l. it. vaalipiiristä ehdotti, että puheenjohtajien lukumäärä vähennettäisiin neljäksi. Hänen ehdotuksensa kuitenkin lyhyen keskustelun jälkeen hylättiin. Sitävastoin hyväksyttiin hänen ehdotuksensa, että *A. Parkkinen* tilalle valittaisiin puheenjohtajaksi tov. *Atte Muhonen*, 63 äänellä 36 vastaan. Muiksi puheenjohtajiksi valittiin puoluetoimikunnan asettamat ehdokkaat. Tämän jälkeen astui puhetta johtamaan toveri *Väinö Hupli*.

Kokouksen sihtereiksi valittiin puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti seuraavat: ylisihteeriksi *Eero A. Vuori* Viipurista ja apulais-sihtereiksi *Jussi Raitio* Sortavalasta, *Olga Tainio*, *Kalle Hautamäki* ja *Kalle Lehmus* Helsingistä.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin *Matti Turkia* Helsingistä, *K. V. Syrjänen* Forssasta sekä *Kusti Kaija* Kirvusta.

Muistosanat vainajille.

Kokouksen puheenjohtaja *Väinö Hupli* kokousyleisön seisaalleen noustessa puhui *Taavi Tainio*-vainaan muistolle ja huomautti, että hän kuului Suomen työväenliikkeen kunnan esitaistelijoihin. Siitä työstä, jonka hän teki ja joka on meidän jatkettavanamme, lankeaa erittäin suuri arvo tälle taistelijasielulle, jossa intomielisyys ja syvä aatteellisuus olivat yhdistyneet. Puoluetoimikunta on hänen muistokseen julkaissut kirjasena hänen puheitaan ja kirjoituksiaan. Puhuja lausui toivomuksen, että kun seuraava puoluekokous pidetään, me saisimme tilaisuuden kokoontua tämän suuren toverivainajan hautausmaahan ääreen samalla tavoin kuin tänään olemme tilaisuudessa

kokoontumaan toveri Eetu Salin-vainajan patsasta paljastamaan. Puhuja lausui muistosanat myöskin toveri *Väinö Mikkolalle*, joka, vaikka hänellä olikin suurimmat ansiot urheiluliikkeessä, ei poliittisessakaan liikkeessä ollut merkitystä vailla.

Hetken hiljaisuudella kunnioitti kokous vainajia.

Kutsuvieraiden esittely ja tervehdykset.

Kokouksen puheenjohtaja esitteli puoluekokoukseen saapuneet ulkomaalaiset vieraat: ruotsalaisen veljespuolueen rahastonhoitajan *Emil Wallinin*, toimittajan ja Ruotsin ensimmäisen kamarin jäsenen *Harald Åkerbergin*, Latvian veljespuolueen sihteerin *P. Ulpen* ja Viron puoluejohtajan, toveri *A. Rein*.

Esittelyyn vastasi kokous suosionosoituksilla.

Puheenjohtaja *Väinö Hupki* tervehti ruotsalaisia vieraita ruotsiksi seuraavin sanoin:

Kunnioitetut ruotsalaiset vieraamme!

Puoluekokouksellamme on myöskin tällä kertaa ilo nähdä piirisään suuresti arvossapidetyn ruotsalaisen veljespuolueemme kaksi edustajaa. Aina siitä saakka kun *Hjalmar Branting* oli kunniavierana puolueemme perustavassa kokouksessa v. 1899 ovat siteet kummankin puolueen välillä käyneet kiinteämmiksi. Ruotsalaiselta veljespuolueelta me olemme vastaanottaneet monia hedelmällisiä herätteitä, veljespuolueelta, joka aikaisemmin kuin me on ehtinyt kokoamaan kokemuksia, ja me rohkenemme uskoa, että ne siemenet, jotka meillä täällä Suomessakin on kylvetty sosialismin suurelle työkentälle, ovat langenneet hyvään maahan. Olkaa sydämellisesti tervehdittyjä, puoluetoverit *Wallin* ja *Åkerberg*. Muodostukoon teidän oleskelunne täällä miellyttäväksi ja saakaa meidän kokouksestamme se vaikutelma, että myöskin Suomen työväenluokka pyrkii antaumuksella ja menestyksellisesti sitä päämäärää kohti, jonka kaikkien maiden sosialidemokratia on itselleen asettanut. Olkaa sydämellisesti tervehdityt!

Saksan kielellä puheenjohtaja lausui muille vieraille seuraavat sanat:

Arvoisat ulkomaalaiset vieraamme!

Suurella ilolla tervehdimme myöskin tällä kertaa Viron ja Latvian veljespuolueiden edustajia puoluepäivillemme ja minä valittelen ainoastaan sitä, etten voi teitä, hyvät toverit, tervehtiä äidinkielel-

länne. Mutta missä ei ole kielellistä ymmärtämystä, siellä on kuitenkin meidän sosialistien kesken olemassa aatteellinen ymmärtämys. Me, Suomen, Eestin ja Latvian sosialidemokraatit, olemme kokeneet niin paljon yhteistä, toivoneet samaa, yhdessä taistelleet, että veljeys-siteet välillämme ovat vain vahvistuneet. Tuntuukoon teistä, toverit Rei ja Ulpe, puoluekokouksessamme olo miellyttävältä ja saakaa se vaikutelma, että Suomen työväestö antaumuksella ja myöskin tuloksellisesti taistelee yhteisen asiamme puolesta. Olkaa, toverit, sydämelisesti tervehdittäjä!

Tov. Harald *Akerberg*, Ruotsin veljespuolueen edustaja kiitti niistä ystävällisistä sanoista, jotka puheenjohtaja oli lausunut ja esitti tervehdyksensä Ruotsin sosialidemokraattiselta työväestöltä. Meidän kiittolisuutemme, sanoi hän, on sitäkin suurempi, kun olemme ensimmäistä kertaa Suomessa. Hän huomautti siitä, että Suomi ei ruotsalaisille ole tuntematon, sillä he ovat voineet tutustua maahamme ruotsinkielisten runoilijaimme avulla. Viitattuaan kielikysymyksen ratkaisuvaikeuksiin, lausui hän toivomuksenaan, että kummankin kansan kädet löytäisivät toisensa. Ruotsin veljespuolue on 40 vuotta vanha. Se perustettiin v. 1889 ja kuului siihen silloin 3,000 jäsentä. Nyt on puolueessa jäseniä 230,000 ja ammattijärjestössä yli puoli miljoonaa järjestynyttä työläistä. Tällaista tulosta ei osattu aavistaaakaan silloin, kun Branting v. 1896 ensi kerran valittiin toiseen kamariin vapaamielisen porvariston avulla. Viime vaaleissa sai puolue 900,000 ääntä. Puhuja esitti katsauksen Ruotsin viime vaalitaistelusta ja totesi puolueen siinä kokeneen vastoinkäymisiä.

Sitä edellisissä vaaleissa oli puolue saanut 104 paikkaa ja tarvittiin vain 12 lisäpaikkaa enemmistön valtaamiseksi. Näissä vaaleissa menetettiin 14 paikkaa ja 200,000 työläistä antoi äänensä porvaristolle, joka käytti vaaliagitatsionissaan mitä epälojalisimpia keinoja, koettaen vaikuttaa pääasiassa maalaistyöväestöön. Esimerkkinä vaaliagitatsionin ruokottomuudesta mainitsi puhuja, että uskoteltiin seläistakin, että jos työläiset pääsevät valtaan, niin tulevat he ryöstämään talonpojilta heidän karjansa ja myymään heidän naisiansa huutokaupalla. Puhuja ei kuitenkaan tahtonut tappiota pitää minään vakavampana, sillä hänen mielestään osoitti se vain sitä, että viimeinen taistelu sosialismin ja porvarillisen maailman välillä on lähestymässä ja että porvariston voitto on oleva Pyrhoksen voitto. Ruotsin veljespuoluekin saa taistella kahdella rintamalla: porvaristoa ja kommunismia vastaan. Kommunismi ei tosin Ruotsissa ole niin voimakas kuin Suomessa, mutta on se sielläkin suorittanut taantumukselle huomattavia palveluksia. Hän sanoi ruotsalaisten tovereiden olleen kolme kertaa hallituksessa, mutta kun ne ovat olleet vähem-

mistöhallituksia, niin niiden asema puolueen keskuudessa on ollut heikko. Tämä on synnyttänyt haluttomuutta hallituksessa oloon ja aiheuttanut sen, että mielenkiinnolla seurataan tämän kysymyksen käsittelyä Suomessa. Suomen sos.-dem. puolueen menettelytapaehtotuksen sanoi hän osoittavan henkistä ripeyttä puolueessa. Lopuksi hän toivotti parhainta menestystä puoluekokouksemme työlle ja lausui, että meidän taistelumme on heidän taisteluun ja meidän menestyksemme myöskin heidän menestystään kaikilla rintamilla.

Puhe palkittiin vilkkain suosionosoituksin.

Viron veljespuolueen tervehdyksen toi toveri *Rei*. Suomenkielisessä puheessaan lausui tov. *Rei* seuraavaa:

Eestin sosialistisen työväenpuolueen nimessä on minulla kunnia Suomen veljespuolueelle ja tämänpäiväiselle puoluekokoukselle esittää sydämellisimmät terveiseni ja samalla toivoa puoluekokoukselle parhainta menestystä.

Eestin sosialistinen työväenpuolue on aina mielenkiinnolla seurannut sitä suurta vapaustaistelua, jota Suomen luokkatietoinen työväestö on sosialidemokraattisen puolueen etevän ja vastuunalaisen johdon avulla vuosikymmeniä taistellut. Mielenkiintoa ja myötätuntoa työväenliikkeenne seuraamiseksi on omalla tavallaan huomattavasti syventänyt ja kasvattanut barbaarinen Venäjän tsaarihallitus. Tsaarin santarmien vainon alla ovat aikoinaan useat puoluetoverimme olleet pakotettuja etsimään suoja- ja turvapaikkaa Suomesta. Niinä aikoina on heillä ollut tilaisuus lähemmin tutustua niin hyvin teidän puoluetoimintaanne kuin myöskin teidän ammatilliseen, osuustoiminnalliseen liikkeeseen ja työväenliikkeenne eri aloihin. Ei ole ollenkaan ihmeteltävä, jos ne puoluetoverit vielä tänäkin päivänä erikoisella mielenkiinnolla ja myötätunnolla seuraavat Suomen työväenluokan taistelua, tuntien eloisaa riemua jokaisen onnistuneen voiton saavuttamisesta ja kärsien yhdessä kansanne, kun kova kohtalo parhaita taistelijoita pois vie ja muita tappioita tulee osaksenne.

Minä voin vakuuttaa, että tätä samaa tuntevat kaikki puoluetoverini.

Eestin työväenliike on alkanut paljon myöhemmin kuin Suomen työväenliike, ja se historiallinen olotila, jossa sen on täytynyt kehittyä, on ollut mahdollottoman epäedullinen. Sentähden on Eestin työväenluokka jäänyt kaikilla aloilla Suomen työväenluokasta jällelle. Mutta juuri sentähden on luokkatietoinen Eestin työväestö oppinut katsomaan teihin kuin vanhemman veljensä puoleen, jonka työt ja taistelut ovat meille suureksi opetuksiksi ja innostavaksi esimerkiksi. Ei ole myöskään merkityksetön se tosiseikka, että kielellinen ero, joka erottaa Eestin ja Suomen työläiset, ei ole niin suuri,

ettemme ainakin osaksi voisi ymmärtää toisiamme. Ja juuri se, minkä voimme ymmärtää, herättää meissä luontaisesti eloisampaa vastakaikua kun se, jota emme ymmärrä. Ottaen tämän huomioon on hyvin helppo käsittää se mielenkiinto ja myötätunto, jota Eestin työväestö tuntee työhönne ja taisteluunne.

Minä jo edellä mainitsin, että Eestin työväenliikkeen on pitänyt kehittyä erittäin vaikeissa ja epäedullisissa olosuhteissa. Siitä huolimatta voin tyytyväisyydellä alleviivata sen, että työväenliikkeemme vuosi vuodelta kasvaa, vahvistuu ja yhtenäistyy. Puoluejäsenien ja meille myötätuntoisten ihmisten lukumäärä yhtämittäisesti kasvaa. Myöskin ammatillinen liike, jonka kommunistit ovat täydellisesti hävittäneet ja ojaan ajaneet, on nyt uudelleen puolueemme aloitteesta kasvamassa ja kehittymässä. Samoin voimme mielihyvällä nähdä edistysaskeleita työväen urheiluliikkeen ja työväen laulu- ja musiikki-liikkeen alalla. Näiden viimeksimainittujen työväenliikkeen alojen herättämiseen ja kasvattamiseen ovat suomalaiset toverit neuvoillaan ja tuellaan paljon myötävaikuttaneet, minkä avun minä pidän velvollisuutenani tässä suurella kiitollisuudella alleviivata.

Seuraavat numerot osoittavat, kuinka yhtämittäisesti myötätunto puoluettamme kohtaan kasvaa. Vaaleissa v. 1923 saimme 18.7 % kaikista annetuista äänistä. Vaaleissa v. 1926 kasvoi se 22.9 %:ksi ja vaaleissa v. 1929 oli äänimäärä kasvanut 24 %:ksi. Samanlaista eteenpäinmenoa on ollut myöskin kunnallisissa vaaleissa. Kaupungeissa joului- ja tammikuulla toimitetut kunnallisvaalit paria vähemmän merkityksellistä poikkeusta lukuunottamatta, jotka johtuivat paikallisista oloista, päättyivät puolueemme voittoon. Ei minkään muun puolueen ole onnistunut saavuttaa ehdotonta enemmistöä missään kaupunginvaltuustossa, mutta meidän puolueemme on ehdottoman enemmistön saavuttanut neljässä pikkukaupungissa.

Näissä vaaleissa osoittauduimme kaikissa kaupungeissa voimakkaimmaksi puolueeksi. Erittäin tärkeät olivat tietenkin Tallinnan vaalit. Edellisessä kaupunginvaltuustossa, jonka valtuudet nyt lopuivat, oli meillä 15 edustajaa, kommunisteilla 16 ja porvarillisella »työpuolueella» 17. Uuteen valtuustoon saimme me 20 edustajaa, samalla kuin kommunistien ryhmä aleni 16 edustajasta 14 edustajaksi ja työpuolue sai 17 asemasta ainoastaan 12 edustajaa. Voittomme oli suuri huomioonottaen sen, että meidän tuli ankarasti taistella kahdelle taholle: porvareita ja kommunisteja vastaan, jotka molemmat työskentelivät liikuttavan yksimielisesti, niinkuin yksi henki ja yksi ruumis yhteisten siipien suojassa. Tuskin osaa ajatella ihanteellisempaa apujoukkoa porvarillisille puolueille kuin ovat meidän kommunistimme, joiden ainoaksi toimintamuodoksi ja elämäntarkoitukseksi on

jäänyt sosialistien haukkuminen ja sosialistien kokouksiin saapuminen kiusaa tehdäkseen ja riitaa haastaakseen. Kaikesta tästä huolimatta, kuten sanottu, me voitimme 5 edustajapaikkaa, samalla kuin kommunistit menettivät 2.

Tästä voitte te, arvoisat toverit, nähdä, että meidän liikkeemme kasvaa ja voimistuu.

Vertaillen saavutuksiamme siihen suureen työhön, joka on edesämme ja joka vaatii vuosikymmenien mitä sitkeintä työtä ja mahdollisimman voimakasta taistelutarmoa, tuntuvat tähänastiset saavutuksemme ja voittomme niin pieniltä, ettei niistä maksaisi puhuakaan. Mutta ne ovat meille suuren innostuksen lähteinä sentähden, että ne osoittavat meille, että olemme oikealla tiellä ja että eivät minkäänlaiset esteet ja vaikeudet voi meidän voittoisaa eteenpäin rynnistytämme estää.

Tämänpäiväisessä juhlakongressissa kääntyy jokaisen katse tahtomattakin takaisin sille pitkälle taistelujen ja voittojen viitoittamalle taipaleelle, jota te olette viimeisen 30 vuoden aikana taivaltaneet. Kaikki nämä taistelut ja voitot ovat elävänä todistuksena siitä, että puoluehtanne on aina ohjannut korkea aatteellisuus, syvä vastuunalaisuus työväenluokan edessä ja järkähtämätön usko työväenluokan vapaustaistelun lopulliseen voittoon.

Sallikaa minun toivoa, että tämä aatteellisuus, vastuunalaisuus ja järkkymätön usko johtaisi keskusteluja myöskin tässä edustajakokouksessa ja auttaisi teitä löytämään tarpeellista selvyyttä ja yksimielisyyttä niissä tärkeissä kysymyksissä, jotka ovat teidän työjärjestyksessänne.

Eläköön Suomen, eläköön kansainvälinen sosialidemokratia! (Suosionosoituksia.)

Latvian veljespuolueen sihteeri, tov. P. Ulpe lausui tervehdyspuheessaan puoluekokoukselle m.m. seuraavaa:

Valittelen sitä, etten taida suomenkieltä. Meidän kielemme ovat aivan erilaisia, mutta kuitenkin on meillä yksi yhteinen kieli, jota hyvin ymmärrämme. Se on luokkataistelu. Meillä on myöskin yksi yhteinen menneisyys siinä mielessä, että enemmän kuin 12 vuotta sitten sorti meitä yhteinen vihollinen — venäläinen tsarismi. Nytkin on meidän ojennettava toisillemme kätemme, koska taistelemme yhteistä taistelua todellisen kansanvallan — sosialismin puolesta.

Latvian sosialidemokraattinen puolue on paljon pienempi kuin suomalainen puolue. V. 1924 oli meillä riveissämme vain 3,000 jäsentä. Viidessä vuodessa on jäsenmäärämme lisääntynyt 5,000:ksi, suurelta osaltaan n.s. puolueviikkojen ansiosta. Tämän lisäksi on urheiluliittossamme SSS:ssä ja työväen suojelusliitossa yli 4,000

jäsentä sekä sosialidemokraattisessa nuorisoliitossa yli 1,000 jäsentä. Tässä meidän sosialidemokraattinen punainen sotajoukkomme.

Eduskuntavaaleissa saa puolueemme 250,000 ääntä. Edellisessä parlamentissa oli meillä 33 edustajaa sadasta. Nyt on meillä ainoastaan 26 edustajaa. Tämä johtuu m.m. siitä, että v:n 1928 vaaleissa salli porvaristo myöskin kommunistien listat, jota hallitus ei ennen ollut sallinut. Minkätähden? Ovatko ehkä taantumukselliset aineksemme tulleet edistysystävällisimmiksi? Ei, ei ollenkaan. Meidän fascistiväriset taantumuksellisemme tietävät aivan hyvin, että kommunistit ovat vastustajiamme. Ja oikein porvaristo on laskenutkin. Niin työväenjärjestöissä kuin parlamentissakin pitävät valitut kuusi kommunistiedustajaa meitä sosialidemokraatteja maailman suurimpina vihamiehinä.

Porvaristomme voi rauhassa toteuttaa taantumuksellisia suunnitelmiaan. Sillä ei ole mitään pelkoa vasemmistolaisesta hallituksesta.

Kommunistit kadottavat meilläkin yhä enemmän vaikutusvaltaa työläisjoukkojen keskuudessa. Vain yksi esimerkki. Kun kommunistit elokuun 1 p:nä julistivat lakon, otti tähän osaa vain muutamia satoja työläisiä. Mutta meidän puolueemme lokakuun 18 p:nä järjestämään laksoon porvariston taantumuksellisia suunnitelmia vastaan osallistui 60,000 työläistä. Yksistään Riista oli 45,000 työläistä lakossa, mikä on 70 % Riian koko työläismäärästä.

On yhteensattuma, että juuri tänään, tammikuun 26 p:nä on Venäjän vallankumouksen muistojuhla. 25 vuotta sitten vuosi silloisen Pietarin kaduilla talvipalatsin edustalla Venäjän köyhälistön verta. Samaan aikaan murhattiin Riian kadulla tsaristisen santarmiston toimesta useita latvialaisia tovereita. Suomen köyhälistö oli jo aikaisemmin valmistautunut aloittamaan suuren taistelun silloista yksinvaltaa vastaan. Tämä oli v:n 1905 vallankumouksen alkua.

Nämä muistot ja nämä yhteiset taistelut muodostavat meidän yhteisen kielemme, jota me hyvin ymmärrämme.

V. 1906 ja seuraavina vuosina, kun maamme oli täynnä santarmeja ja kasakoita, alkoi mitä hirvittävin taantumus, jolloin monien tovereittemme ja vallankumouksellistemme oli paettava maasta. Tällöin useat heistä saivat suomalaisilta tovereilta Suomessa apua ja turvaa. Tätä ystävällisyyttä eivät toverimme koskaan unhoita.

Latvian sosialidemokratian ja Latvian köyhälistön nimessä toivotan veljespuolueellemme hyvää puoluekokousta.

Puhuja lopetti saksankielisen puheensa lausumalla suomeksi: Eläköön Suomen sosialidemokraattinen puolue! (Suosionosoituksia.)

Ulkolaisten vieraiden puheisiin vastasi puheenjohtaja Hupli.

Senjälkeen kohotettiin kolmenkertainen eläköön kansainväliselle sosialidemokratialle.

Kotimaisten kutsuvieraiden tervehdykset.

Sos.-dem. Työläisnaisliiton tervehdyksen esitti liiton puheenjohtaja *Miina Sillanpää*, lausuen seuraavaa: Sos.-dem. Työläisnaisliiton puolesta pyydän saada tervehtiä kokoontunutta puoluekokousta. Sitä yhteiskunnallista valistustyötä varten, jota sosialidemokraattinen puolue harjoittaa, on muodostunut liittoja eri toiminta-aloille. Minun edustamani liitto, sos.-dem. naisliitto, on nyt 30. vuotta vanha. Tätä valistustyötä, jota jo sen säännöt edellyttävät, koettaa se toteuttaa, mikäli se koskee naisia. Liiton harjoittamat työmuodot ja toiminta ovat vuosien kuluessa jatkuvasti kehittyneet, sillä ainahan tulee mukaan nuoria, joille täytyy keksiä jotain kiinnostavaa ja innostavaa. Tehtävä on vuosi vuodelta laajentunut, ja toiminta on ulotettu ympäri maan käsittäväksi. Viime vuonna pidettiin liiton toimesta 12 paikkakunnalla kaikkiaan 384 luentoa yli 38,000 kuulijalle.

Kotitalouden kohottamisen on liitto ottanut ohjelmaansa, sillä porvarillisten *Martta-liittojen* työ tällä alalla on alkanut vetää puoleensa naisia työläispiireistäkin. Tämän toimintamuodon edistämiseksi on ympäri maata järjestetty 2-viikkoisia kotitalouskursseja. Näitä kursseja on pidetty 11 paikkakunnalla kaikkiaan 8,680 kuulijalle, ja yhteensä on niillä pidetty 144 luentoa. Tähän liittyvänä toimintamuotona on vielä mainittava kodinhoidon opettaminen.

Liiton uuttera työ onkin antanut tuloksia, ja on toiminnan tuloksena mainittava, että on päästy voitolle kommunistisesta liikkeestä naistyöalalla ja että osastojen lukumäärä on kasvanut. On toivottava, että puolue edelleenkin tukee liiton työtä tarmokkaasti. Yhdyn täällä jo puoluekokoukselle lausuttuihin onnitteluihin ja toivon, että se päätöksissään pääsee hyviin tuloksiin.

Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton tervehdyksen esitti liiton sihteeri *S. Manninen*, lausuen m. m.: Minulla on kunnia tuoda tälle kokoukselle Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton ja samalla sen nuorison terveiset, joka omissa järjestöissään uurastaen valmistautuu yhteiskunnalliseen toimintaan ja luokkataisteluun, ja jonka nuorison harras tahto on voida käyttää jo nuoruusiälläänkin vähäiset voimansa tehostamaan sosialidemokraattisen puolueen käymää suurta yhteiskunnallista taistelua.

Järjestömme on viime vuosina joutunut toimimaan olosuhteissa, joissa vastukset ovat olleet myönteisiä puolia suuremmat. Ovathan sosialidemokratialle vieraat aatteet saaneet juuri työväenluokan

nuorison keskuudessa suurimman jalansijan. Samoin on liikettämme vastassa ollut aikakaudellamme havaittava pessimismi ja toisarvoinen suhtautuminen kaikkeen aatteelliseen toimintaan, ja lisäksi ovat vielä taloudelliset vaikeudet monasti tehneet tyhjäksi liittomme pienimmätkin toimintasuunnitelmat.

Vain luottamus sosialidemokratian voitokkuuteen ja se tietoisuus, että vanhemmat puoluetoverit ymmärtävät oikein nuorison keskuudessa suoritettavan työn merkityksen, ne ovat antaneet liikkeellemme ja sen jäsenjoukoille voimia, pyrkiä vastuksista huolimatta eteenpäin.

Emme kuitenkaan voi ajatella tuloksellista toimintaa ilman sitä ymmärtämystä, jota sosialidemokraattinen puolue ja puoluetoverit ovat liikkeellemme osoittaneet ja jonka ymmärtämyksen toivoisimme edelleenkin jatkuvan. Siinä mielessä on liittomme tehnyt myöskin tälle kokoukselle esityksen, joka koskettelee puolue- ja nuorisoväen keskinäisiä suhteita, ja me uskallamme odottaa sen saavan arvoisien puoluekokousedustajain ja puoluetoverien yksimielisen kannatuksen ja hyväksynnän.

Lausun liittomme puolesta parhaat onnittelut kokoukselle ja toivottan menestystä sen koko maamme työväenluokalle paljon merkitsevälle työlle.

Sos.-dem. Raittiusliiton tervehdyksen esitti puoluekokoukselle liiton puheenjohtaja *J. Virtanen*, lausuen m.m.:

Samalla kun kiitän ystävällisestä kutsusta, pyydän muutamalla sanalla kosketella niitä yhteisiä asioita, jotka niin läheisesti koskevat liittoani samoin kuin puoluetta. Täällä tulee käsiteltäväksi puolueen suhde kieltolakiin. Meille kaikille on tunnettua, että tilanne ei ole sellainen, jota raittiusväki samoin kuin puoluekokouskaan voisi pitää tyydyttävänä. Siitä huolimatta liittotoimikuntamme käsitys on se, että nyt esitetyllä tavalla ei parannusta saada aikaan. Kun puolue perustamisestaan saakka on seisonut tinkimättömän kieltolakivaatimuksen takana, tuntuisi nyt ehdotettu muoto varsin oudolta. Tietoisuus siitä, että väkijuomat ovat työläisten niin henkisten kuin taloudellisten arvojen tuhoaja, on työväen keskuudessa aina vain vahvistumistaan vahvistunut.

Kun liittomme katsoo, ettei asiantilan korjaamiseksi ole vielä tehty läheskään kaikkea sitä, mitä voidaan tehdä, on ennenaikaista lähteä nyt esitetylle tielle.

Lasten kasvatusta tulee täällä myöskin esille. Tämä työ on ollut liittomme tärkeimpiä työaloja. Sillä, miten siinä onnistumme, on arvaamaton vaikutus myös raittiusnäkökannalta katsoen. Liitolle ovat kuitenkin taloudelliset vaikeudet tämän työn esteenä siinä määrässä, että koko puolueen tuki olisi tarpeen. Kun toiselta puolen olen

varma, että lastentyömme on saanut yksimielisen tunnustuksen koko puolueemme taholta, en luulisi olevan vaikeuksia tämän puolen järjestelyssä.

Samalla kun siis lausun kokoukselle parhaat onnitteluni, toivon, että me näissäkin kysymyksissä saamme aikaan päätökset, jotka meitä lujittavat ja vahvistavat. Siinä mielessä toivon kokouksen työlle parhainta menestystä.

Pienviljelijäin neuvottelukunnan tervehdyksen esitti kokoukselle neuvottelukunnan edustaja *Mauno Pekkala*, joka lausui seuraavaa:

Sos.-dem. puolueen Pienviljelijäin Neuvottelukunta pyytää kauttani esiintuoda kokoukselle toverillisen tervehdyksensä. Aina siitä alkaen, kuin sos.-dem. puolue tässä maassa on toiminut, on se kaiken aikaa, uskollisena periaatteilleen, menestyksellisesti työskennellyt myös maaseudun vähäväkisen väestön hyväksi. Sitä osoittaa selvästi m.m. se, että kaikissa sos.-dem. puolueen puoluekokouksissa on käsitelty maatalouskysymyksiä, vieläpä suorastaan ohjelmakysymyksiä. **Nyt alkava puoluekokous ei tee tässä kohden poikkeusta, sillä tulee-han tässäkin kokouksessa käsiteltäväksi uusi maa- ja metsätalousohjelma.** Puolueen pienviljelijäin neuvottelukunta, jonka tehtävänä on puoluejohdon ohella ja sen apuna huolehtia puolueeseen kuuluvan pienviljelijä- ja maaseudun muun vähäväkisen väestön eduista, seuraa luonnollisesti suurimmalla mielenkiinnolla sen kysymyksen, uuden maa- ja metsätalousohjelman käsittelyä, joka on sen harrastuspiiriä lähinnä, mutta samalla on neuvottelukunta, syvästi tuntien kaupunkien ja maaseudun vähäväkisen väestön, toimikoonpa se millä ammattialalla tahansa, yhteenkuuluvaisuuden, kiinnittänyt erikoista huomiota niihin moniin muihin kysymyksiin, jotka tämän kokouksen on köyhälistölle edullisimmalla tavalla ratkaistava ja joista hyöty koituu niin hyvin kaupunkien kuin maaseudunkin vähäväkiselle väestölle. Onnistukoon tämä kokous parhaalla mahdollisella tavalla tärkeissä tehtävissään, viittokoon se selvän suunnan toiminnalle lähivuosina, lähentäköön se entistäkin kiinteämmin toisiinsa palkkatyöläisten ja pienviljelijäin suuret joukot, nämä kaksi väestöryhmää, jotka jo vuosikymmeniä vanhat yhteisten voittojen ja tappioiden lujittamat siteet yhdistävät toisiinsa ja jotka ainoastaan yhdessä, samassa valtiollisessa rintamassa seisten, voivat saavuttaa sosialismin päämäärän: sosialistisen yhteiskunnan.

Ammatillisten Järjestöjen Valtuuskunnan tervehdyksen esitti tov. *E. Huttunen*, lausuen pääasiassa seuraavaa:

Minun edustamani järjestö edustaa sitä osaa luokkatietoisista työläisistä, joka on ryhtynyt aktiiviseen taisteluun maamme ammatillisen liikkeen saattamiseksi irti kommunistien poliittisista kahleista. V:n

1926 sos-dem. puoluekokouksessa ei ollut ammattiyhdistysväen edustajaa, sillä ammattijärjestön johto oli ottanut taisteluasenteen sosialidemokraattista puoluetta vastaan. Järjestyneiden työläisten piirissä on ollut suuri tyytymättömyys. Siitä oli todisteena viime syyskuussa pidetty ammattiyhdistysväen kokous, jolloin harkitsevammat työläiset päättivät sanoutua irti kommunistisesta Suomen Ammattijärjestöstä. Nyt on jo ammattijärjestöstä eronnut paljon jäseniä, m. m. kutomatyöväen liitto kokonaisuudessaan, ja on enemmän kuin todennäköistä, että tätä liittoa seuraavat useat muut. Näin alulle lähtenyttä liikettä ovat auttaneet useat kommunistien tekemät virheet, »suurlakko»-puuha, punaiset päivät, ja monet muut, jotka ovat ajatteleville työläisille osoittaneet, että kommunistit eivät suinkaan aja heidän etujaan, vaan päinvastoin jarruttavat niiden edistymistä. Sosialidemokraattiset jäsenet ovat ammattijärjestölle maksaneet veroa noin 3.5 miljoonaa vuodessa, joten on varma, että heidän poisvetäytymisensä tulee tuntumaan ammattijärjestön taloudessakin. Kommunistien keskuudessa onkin alkanut kiivas välien selvittely, johon suurelta osalta on myötävaikuttanut kehitys ammatillisen liikkeen alalla. Toivon, että kokous tulisi päätöksissään onnistumaan ja löytämään tämänkin asian suhteen oikean tien. Toivon kokoukselle mitä parhaita menestystä.

Työväen Urheiluliiton tervehdyksen esitti liiton puheenjohtaja **T. H. Vilppula**, lausuen m. m.

Työväen Urheiluliiton liittotoimikunta on tehtäväkseni antanut tuoda liittomme tervehdyksen edustajakokouksellenne sekä samalla kiittää sille saapuneesta kutsusta.

Sosialidemokraattisen puolueen päämäärä, samoin kuin Työväen Urheiluliiton toiminta, tähtäävät samoihin saavutuksiin. Kummankin toiminnan tarkoituksena on työväenluokan hyvinvoinnin edistäminen. Ja vaikkakin Työväen Urheiluliiton pääasiallisimpana tehtävänä onkin työläisnuorison fyysillisen kuntoisuuden kohottaminen, ei se toiminnassaan voi jättää huomioonottamatta, että henkisesti valveutunut nuoriso on sen toiminnalle varsin tärkeä edellytys. Tästä syystä liitto onkin ohjelmaansa liittänyt myöskin sosialistisen kasvatus- ja herätystyön harjoittamisen nuorison keskuudessa.

Tässä kasvatustyössään on sillä kieltämättä suurena apuna ja ohjeena ollut ne kokemukset sekä se suuriarvoinen toiminta, jota sos.-dem. puolue tässä maassa jo on työväenluokan keskuudessa vuosikymmeniä harjoittanut. Työväen Urheiluliitto on riveihinsä toimihenkilöikseen voinut saada puolueen järjestötoiminnassa kouliintuneita ja työväen liikkeen päämääristä selvillä olevia henkilöitä.

Toiselta puolen tulee Työväen Urheiluliiton riveihin paljon nuorta

väkeä, jota varsinkaan alkuaikoina ei kiinnosta muu kuin voimistelun ja urheilun harjoittaminen. Osallistuessaan seuransa toimintaan, nämä kuitenkin vähin erin kehittyvät ja innostuvat työväen järjestötoimintaan sekä niihin päämääriin, joihin työväestö tällä toiminnallaan pyrkii.

Näin mielestäni kumpikin järjestö, vaikka toimivatkin eri aloilla ja näennäisesti erilaisin päämäärin, kuitenkin loppujen lopuksi tähtäävät samaan lopputulokseen ja siten täydentävät ja auttavat toinen toistaan toiminnallaan.

Mielihyvin olemme lisäksi merkinneet, että vanhemmankin puolueväen keskuudessa ovat käsitykset työväen urheiluliikkeen tarpeellisuudesta viime vuosina muuttuneet meille yhä suopeammiksi.

Varsin suuriarvoiseksi tunnustammekin sen avun, jonka puolue liitollemme antoi viime vuonna, asettaessaan niin auliisti ja suuressa määrin sanomalehdistönsä meidän käytettäväksemme käydessämme ankaraa ja raskasta vaalitaistelua liittoamme valtaamaan pyrkiviä kommunisteja vastaan. Tällä avulla oli suorastaan ratkaiseva merkitys vaalin lopputulokseen.

Ja vaikka tämä apu vaati puolueelta, samoin kuin meiltäkin raskaita uhrauksia, on tästä avusta epäilemättä tulevaisuudessa koitua hyötyäkin puolueelle.

Puolue tulee epäilemättä saamaan siitä nuorisosta, joka nykyisin yhä kiinteämmin ryhmittyy liittonsa ympärille ja jonka keskuudessa nopeassa tahdissa tapahtuu käsitteiden selvenemistä, runsaasti sekä uusia jäseniä että kannattajia.

Siinä mielessä, että tämä keskinäinen vuorovaikutus on yhä edelleenkin jatkuva ja syventyvä, sekä kantava hyviä tuloksia molemminpuoliseksi hyväksi tervehdin tätä kokousta.

Samalla toivon, että kokouksen päätökset ovat omiaan viemään sos.-dem. puoluetta yhä suurempiin saavutuksiin niihin päämääriin pyrkiessään, joita se on itselleen asettanut.

Puheenjohtajana toiminut tov. *Hupli* vastasi kokouksen puolesta kaikkiin tervehdyksiin.

Kokoukselle saapuneet kirjalliset tervehdykset.

Puoluekokoukselle olivat kirjallisen tervehdyksensä lähettäneet Sosialistisen Työväen Internationaalinen sihteeristö, Tanskan, Saksan, Ranskan, Itävallan, Unkarin, Espanjan, Bulgarian ja Georgian sosialidemokraattiset puolueet sekä Tshekkoslovakian saksalainen sos.-dem. puolue. Kirjelmät esitti puoluesihteerinä *Wiik*.

Kotimaasta oli puoluetoveri N. R. av Ursin lähettänyt seuraavan kirjeen:

»Toivotan Puoluekokoukselle mitä parasta menestystä. Olen varma siitä, että se on omiansa tekemään puolueen eheämmäksi ja että sen eri suunnat estävät sitä jäykistymästä ja kangistumasta. Sen jäsenmäärä tulee kaikesta huolimatta kasvamaan, sillä tulevaisuus kuuluu varmasti vihdoin sosialidemokratialle ja me voimme siis hyvässä toivossa työskennellä tämän valoisan tulevaisuuden saavuttamiseksi.

Puoluetervehdyksellä

N. R. av Ursin.»

Kirjeellisen tervehdyksen oli lähettänyt vielä puoluetoveri Ferdinand Salin toivottaen kokoukselle menestystä ja kiittäen puoluetta siitä, että se oli pystyttänyt hänen veljensä Eetu Salinin haudalle muistokiven.

Työväen Akatemiassa olleet sos.-dem. oppilaat olivat lähettäneet sähkösanomatervehdyksen.

Puheenjohtajan ehdotuksesta jätettiin järjestävän valiokunnan tehtäväksi lähettää vastaukset kokouksen puolesta tovereille av Ursinille ja Ferd. Salinille sekä tervehdyksen maanpaossa olevalle tov. Oskari Tokoille.

Kokouksen järjestyssääntö ja työohjelma

hyväksyttiin puoluetolimikunnan ehdottamassa muodossa.

Äänestys- ja järjestävän valiokunnan vaali.

Puoluetolimikunta oli ehdottanut valittavaksi 5-henkisen *äänestysvaliokunnan*. Valiokunta päätettiin asettaa ja siihen valittiin yksimielisesti Aug. Syrjänen, O. Salonen, S. Saarikivi, J. Kuittinen ja A. Turkka.

Edelleen oli puoluetolimikunta ehdottanut asetettavaksi *järjestävän valiokunnan*, johon kuulusivat kokouksen puheenjohtajat ja ylisihtööri sekä kolme kokouksen valitsemaa henkilöä. Ehdotus hyväksyttiin. Valiokunnan lisäjäseniksi ehdotettiin A. Airistoa, A. Parkkista, E. Metsolaa, Y. Oksasta, J. Kuittista ja J. Vänskää. Toimitetussa äänestyksessä sai ääniä Airisto 49, Parkkinen 26, Metsola 61, Oksanen 26, Kuittinen 38 ja Vänskä 71. Valiokunnan muodostivat siis J. F. Aalto, V. Hupli, V. Kanto, A. Muhonen, V. Tanner, E. A. Vuori, J. Vänskä, E. Metsola ja A. Airisto.

Ensimmäinen kokouspäivä päättyi klo 15.

Eetu Sallnin hautapatsaan paljastus.

Puoluetoimikunta oli järjestänyt Suomen sosialidemokraattisen työväenliikkeen esitaistelijan Eetu Salinin hautapatsaan paljastamistilaisuuden puoluekokouksen alkajaispäiväksi. Klo 15 aikoihin oli Helsingin uudelle hautausmaalle kerääntynyt satoihin nouseva joukko puoluetovereita kunnioittamaan manalle menneen taistelijan muistoa. Torvisoittokunnan soitettua muutamia sävellyksiä toimitti tov. *Matti Turkia* patsaan paljastuksen pitäen puheen, jossa hän kuvasi vainajan työn suurta merkitystä Suomen työväenliikkeelle. Puhujan kehoituksesta kohotti läsnäollut toverijoukko kolminkertaisen eläkönhuudon Eetu Salinin muistolle. Tilaisuudessa lauloi Helsingin Työväen Mieskuoro, tov. *Emil Sallila* selosti patsashankkeen historiikin ja tov. *F. Ahlfors* toi vainajan puolison terveiset, tämä kun sairautensa vuoksi ei ollut itse voinut saapua tilaisuuteen.

Toinen kokouspäivä.

Maanantaina tammikuun 27 p:nä.

Kokoonnuttiin klo 9 a.p. Puheenjohtajana aluksi *V. Hupli*. Kokous aloitettiin laulamalla »Kansainvälinen». Toimitettiin nimenhuuto.

Järjestävä valiokunta ehdotti seuraavaa työaikaa: Kokous aloitetaan klo 9 aamulla jatkuen klo 12, 12— $\frac{1}{2}$ 14 pidetään päivällisaika, klo $\frac{1}{2}$ 14—18 työskennellään yhtämittaa puolen tunnin kahvilomalla, joka pidetään klo $\frac{1}{2}$ 16—16. Tarvittaessa jatketaan kokousta vielä klo 20:stä illalla. Kokous hyväksyi ehdotuksen.

Läsnäolo- ja puheoikeus myönnettiin Elanto-lehdestä *E. Saxellille*, Kuluttajain Lehestä *U. Utriolle* ja *Eino Heinivaaralle*, Turun 1. eteläisestä vaalipiiristä: *E. Vaaralle* ja *Järviselle* sekä *O. Purolle* läsnäolo-oikeus ja puheoikeus omassa asiassaan.

Järjestävä valiokunta ehdotti kokouksen päätettäväksi, että uutisia kokouksesta porvarillisille lehdille on ainoastaan kokouksen ylisihtööri oikeutettu antamaan sekä puoluelehdille *TST.*, mikäli ei puoluelehdillä ole omia kirjeenvaihtajia saapuvilla. Hyväksyttiin.

Aarne Orjatsalo sai oikeuden olla kokouksessa saapuvilla englantilaisen »Daily Herald»-lehden edustajana.

Valiokunnat.

Puoluetoimikunta oli ehdottanut, että asetetaan paitsi aikaisemmin mainittuja valiokuntia menettelytapavaliokunta (9 jäsentä ja asiantuntijat), maanpuolustus- ja ulkoasianvaliokunta (7 jäsentä ja asiantuntijat), raha-asiainvaliokunta (7 jäsentä ja asiantuntijat), maatalousvaliokunta (7 jäsentä ja asiantuntijat), sääntövaliokunta (7 jäsentä ja asiantuntijat), välistusasiainvaliokunta (7 jäsentä ja asiantuntijat), sekä toimitus- ja tarkastusvaliokunta, jonka muodostavat kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit.

Järjestävä valiokunta oli toimittanut ehdokkaiden asettelun valiokuntiin. Muissa suhteissa järjestävä valiokunta oli päässyt yksimielisyyteen paitsi menettelytapavaliokunnan suhteen. Siihen ehdotti paitsi alempana mainittuja yksimielisesti sovittuja jäseniä valiokunnan enemmistö *A. Airiston* ja vähemmistö *V. Komun*. Puolue-

kokouksessa toimitetussa äänestyksessä sai Airisto 70 ääntä ja Komu 59 ääntä.

Lisäksi järjestävä valiokunta ehdotti, että maatalousvaliokuntaan valittaisiin 9 jäsentä aikaisemmin ehdotetun 7 sijasta. Puoluekokous hyväksyi järjestävän valiokunnan ehdotuksen ja valitsi eri valiokuntiin ehdotetut toverit. Valiokuntien kokoonpano tuli siis seuraavaksi:

Menettelytapavalioikunta: J. F. Aalto, K. Kaija, A. Parkkinen, E. Kilpi, J. Kosonen, M. Turkia, K. V. Syrjänen, A. Kärkkäinen, A. Airisto.

Asiantuntijat: K. H. Wiik, J. W. Keto.

Maanpuolustus- ja ulkoasianvaliokunta: H. Ruusunen, A. Salo, R. Kivelä, V. Tanner, J. Naarajärvi, Onni Happonen, Vilho Aalto.

Asiantuntijat: V. Voionmaa, J. F. Aalto, M. Puittinen.

Raha-asiaain valiokunta: Toivo Autio, J. V. Lötjönen, J. Vuorinen, V. R. Hirvisuo, Kr. Kemppinen, Hj. Ahlfors, V. Lindström.

Asiantuntijat: E. Sallila, K. Harvala,

Sosiaalisoimisvaliokunta: Matti Kettunen, U. Raatikainen, J. Lillnix, H. Tuomola, Pekka Huttunen, E. J. Seppä, L. Kanervio.

Asiantuntijat: J. Helo, J. W. Keto, V. Meltti.

Maatalousvaliokunta: K. V. Laitinen, J. Pyy, A. Kaipainen, J. Kankaanpää, A. Kolehmainen, J. A. Lehtinen, J. L. Nurmi, J. Helmisaari, N. Tiainen.

Asiantuntijat: M. Pekkala, K. H. Wiik, K. Myllymäki.

Sääntövaliokunta: Hemmi Halonen, K. Salo, V. Fallila, R. Lampén, Emil Törmä, Jere Juutilainen, Toivo Nokelainen.

Asiantuntijat: V. Hupli, Jair Mäkinen, T. Lindman.

Valistusaslain valiokunta: T. Parviainen, H. T. Laakso, T. Pöyhönen, B. J. Salminen, K. T. Numminen, J. E. Malmivuori, O. Peltonen.

Asiantuntijat: E. Sallila, V. Hupli, Hilda Seppälä, Iida Aalle-Teljo, Yrjö Saarinen.

Toimitus- ja tarkastusvaliokunta: J. F. Aalto, V. Kanto, A. Muho-
nen, V. Hupli, V. Tanner, E. A. Vuori, J. Raitio, Olga Tainio, K.
Hautamäki, K. Lehmus.

Ensiksi mainittu jäsen kussakin valiokunnassa määrättiin oman valiokuntansa kokoonkutsujaksi.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Puheenjohtajaksi siirtyi *J. F. Aalto*.

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen, joka oli aikaisemmin painettuna julkaistu, esitti puoluesihteerinä *Wiik* lausuen m.m.: Vii-

meinen puoluekokous, joka pidettiin v. 1926, teki useita suurimerkityksellisiä päätöksiä esim. puolueen suhtautumisesta kommunisteihin, puolueen vastaisesta valistustyöstä ja yleensä vastaisesta toiminnasta, joita sitten puoluetoimikunnan on pitänyt koettaa käytännössä toteuttaa. Johdon piti pyrkiä kiinnittämään yhä enemmän joukkoja puolueeseen, edistää raittiutta ja järjestötoimintaa. Silloinen puoluekokous hylkäsi luonnoksen puolueen sotilasohjelmaksi ja velvoitti laatimaan sen uudelleen. Puoluetoimikunta onkin sitten koettanut toimia puoluekokouksen määrittelemässä hengessä. Jäsenmäärä on lisääntynyt, joten puolue on nyt yhtä voimakas kuin ennen sotaa. Luokkatietoisista työläisistä on $\frac{2}{3}$ sosialidemokraatteja, ja joka 7:s äänestäjä on järjestäytynyt. Järjestöjen lukumäärä on lisääntynyt, vaikkakin hitaasti. Niiden toiminta on jatkuvasti vilkastunut, kokouksia on pidetty viime aikoina yhä runsaammin. Samaten sivistystoiminta on vilkastunut. Tämä suotuista kehitys johtuu suurimmaksi osaksi siitä, että on tarmokkaasti koitettu vahvistaa järjestöjen ja puoluejohdon välisiä suhteita. Tässä tarkoituksessa on julkaistu »Järjestötoiminta»-lehteä. Myöskin on pyritty kustantamaan teoreettista kirjallisuutta. Eräiden puoluelehtien levikki on lisääntynyt. Puoluejohdon pyrkimyksenä on ollut raittiuden edistäminen. Työväen urheiluliike on vapautunut vastustajaimme vaikutuksen alaisuudesta, nuorisoliikkeessä on havaittavissa ilahduttavaa nousua ja pienviljelijöitä on pyritty entistä enemmän kiinnittämään puolueeseen. Ammatillisella alalla on syntynyt uusi järjestö, joka, vaikka se länsimaisten periaatteiden mukaan toimiikin puolueettomana, on hyvissä väleissä puolueen kanssa. Pohja on siis puolueessamme lujittunut, Tämän yhteydessä ei puolue kuitenkaan ole unohtanut niitä ulkopuolisia tehtäviä, joita sillä on. Puolue on ensimmäisen kerran vuoden 1917 jälkeen astunut hallitukseen, joka seikka on herättänyt joukoissa innostusta ja luottamusta omiin voimiin. Silloin oli parlamentaarinen pohja heikko, joten tuloksia ei ollut paljon saavutettavissa, ja vastaisuudessa onkin muistettava, että joskin tämä ensimmäinen kokeilu herätti innostusta, niin ei se voi sitä tehdä vastaisuudessa siinä määrin, ellei positiivisia tuloksia saada enemmän. Puolue on koettanut pysytellä lähellä joukkoja, ei ainoastaan organisatorisessa suhteessa, vaan myöskin aatteellisesti. Eri tahoilla maata suoritettu keskustelu menettelytapakysymyksestä todistaa, että puoluetoimikunta on tässä pyrkimyksessään onnistunutkin. Puoluetoimikunnan laatima ehdotus puolueen menettelytavaksi on kaikkialla otettu vastaan hyväksyen, ehkä joillakin pienillä muutosehdotuksilla. Joukot ovat huomanneet puoluetoimikunnan toiminnassa omaa henkeään. Kun ammatillinen liike voimistuu, vahvistuu myös puo-

luen palkkatyöläisaines. Reipas nuorisoliike edistää myös puolueen pysymistä selvän luokkataistelun pohjalla. Kaikkien näiden syiden perusteella voi vahvasti uskoa puolueen tulevaisuuteen.

Erinäisiä tehtäviä on vielä ollut puoluetoimikunnan ratkaistavana. On pitänyt kokeilla uusilla agitatiomuodoilla, on hankittu uusia teknillisiä apuneuvoja, kasvatettu toimihenkilökuntaa, sanomalehtimiehiä. On myöskin suunniteltu yhteistoiminnan parantamista eri keskusjärjestöjen kesken. Työvoimien puutteessa on työ osittain jäänyt vaillinaiseksi, vaikkakin kaikki työtoverit ovat toimineet kiitoksen ansaitsevalla ja uhrautuvalla tavalla.

Myllymäki: Puoluetoimikunnan toiminta on pääpiirteissään ollut hyvä, tunnustusta ansaitseva. On pyritty lisäämään puolueen vaikutusvaltaa ja jäsenmäärää. Puolueen jäsenmäärä on lisääntynyt noin 10,000:lla, mikä osoittaa, että olemme eläneet nousujan merkeissä. Heti kansalaissodan jälkeen nousi puolue reippaasti, kunnes sen jäsenmäärä kommunistien hajoitustyön johdosta huomattavasti aleni. V. 1925 alkoi jälleen nousu, jonka jo viime puoluekokouksessa huomasi. Järjestetyt jäsenhankintaviikot ympäri maan ja muut propaganda-toimenpiteet ovat tuottaneet hyviä tuloksia, joskin tietysti ei kaikista näin saaduista jäsenistä ole tullut pysyviä puolueen jäseniä.

Kansalaissodan jälkeen oli puolueen, samoin kuin muidenkin järjestöjen, kassat tyhjä, mutta vaurastuivat pian voimaperäisellä toiminnalla. Puolueenkin rahavarat oli edelliseen puoluekokoukseen mennessä saatu vakiintuneeseen ja hyvään kuntoon. Nykyinen puoluetoimikunta on kuitenkin käyttänyt paljon enemmän varoja kuin minään vuosina tätä ennen. Mainitsen muutamia numerotietoja puolueen kokonaismenoista viimeisien vuosien kuluessa:

v. 1922	453,639: 77	v. 1926	935,492: 76
v. 1923	322,163: 44	v. 1927	1,135,244: 05
v. 1924	659,212: 56	v. 1928	982,108: 88
Yht.	1,435,015: 77	Yht.	3,053,845: 69

Tämä onsuuri nousu, varsinkin kun sanotaan, että puoluetoimikunnan toimistohenkilökunta ei ole lisääntynyt, mutta palkkatili on siitä huolimatta suuresti lisääntynyt. — On kyllä totta, että piirien avustamiseen on viimeisinä vuosina käytetty paljon varoja, lisäys v. 1926 puoluekokouksen jälkeen on huomattava, mutta puolue on myöskin saanut uusia tulolähteitä, joita sillä ei ennen ollut. Joka tapauksessa on jokainen vuosi tämän puoluetoimikunnan toimikaudella tuottanut tappiota, niin että nyt on käytetty kaikki ne säästöt, mitä

entiseltä puoluetoimikunnalta oli jäänyt kuin myöskin kaikki kertyneet tulot. Koska puolueen tuloja ei ole voitu korottaa vastaavassa määrässä kuin sen menot ovat lisääntyneet, on puolueen talous joutunut arveluttavassa määrässä rappiolle. Tulevalla puoluetoimikunnalla tulee olemaan suuria vaikeuksia voitettavanaan. Avustuksia ei voida yhtä runsaasti jakaa eikä tietysti muutenkaan voi toiminta olla yhtä tehokasta.

Mitä tulee puoluetoimikunnan muuhun toimintaan, voisin sen mielihyvin tunnustuksella hyväksyä, jos se olisi muissa suhteissa ollut yhtä rakentavaa, kuin se on ollut jäsenhankintaan nähden. Mutta niin ei ole ollut. Sisäiset riitaisuudet ovat rehoittaneet puolueen keskuudessa. Puolue on jakaantunut kahteen jokseenkin yhtä suureen ryhmään, jotka kiivaasti ovat hyökänneet toisiaan vastaan. Jos ei nykyinen puoluetoimikunta olisi niin paljon moittinut entistä ja kehunut nykyistä toimikuntaa ei niin paljon mielipiteiden eroavaisuuksia olisi syntynyt. Myöskin kurinpitotoimenpiteet ovat synnyttäneet katkeruutta. Tällä tiellä kulkeminen on vaarallista silloin, jos joukot huomaavat, että oikeutta ei jaeta tasaisesti. Puoluetoimikunta ei saisi toimia niin, että se joutuu antamaan tuomioita arkaluontoisissa asioissa, eikä niitä myöskään sanomalehdissä selostaa siihen määrään, kuin meillä on tehty, kun taas toisia, ehkä raskaampiakin tekoja ei ole maailmalle toivotettu. Arvosteltakoon asioita mieluummin kokouksessa kuin sanomalehdissä. Moni vähemmän merkityksellinen asia on tuotu julkisuuteen, mutta tärkeistä vaiettu.

Törmä halusi kajota muutamalla sanalla puoluetoimikunnan ja hallituksen väliseen yhteistoimintaan. Melkein koko puoluetoimikuntahan oli hallituksessa. Tässä valossa näyttää vähän kummalliselta, että pääministeri Tanner eräässä puheessaan kerran lausui, ettei hallitus saanut täyttä kannatusta puoluetoimikunnalta. Samaan ketjuun liittyy sitten kuuluisa paraatijuttu. Puoluetoimikunnan toimenpiteitten olisi pitänyt riittää senjälkeen kuin Tanner antoi ensimmäisen vastauksensa.

Kuittinen: Nykyisen puoluetoimikunnan aikana on jäsenmäärä noussut ja puoluetoiminta vilkastunut. On toimittu tarmolla, vaikka puoluetoimikunta onkin ollut pakotettu tekemään velkoja. Jos me joukkojen ajatuksia ja tunteita tulkitsemme, täytyy ehdottomasti sanoa, että paraatijuttu oli virhe Tannerin puolelta.

Seppä kannatti täydellisesti puoluetoimikunnan kertomuksen hyväksymistä. Myllymäen väitteet eivät saa vastakaikua Kymissä, sillä joukot eivät ole ostettavissa rahalla, vaikkakin on varoja enemmän käytetty kuin ennen. Johdon vakaumuksellinen työ on ollut erittäin suuriarvoista, eikä se ole siitä ottanut kiitosta itselleen.

Kärkkäinen yhtyi Myllymäen lausuntoon. Ottaen huomioon vaikeat ajat on puolue-toimikunta kuitenkin onnistunut melko hyvin.

Hupli tahtoi puolue-toimikunnan jäsenenä antaa erinäisiä tietoja puolueen raha-asemasta, koska Myllymäen esitykset olivat jonkun verran harhaanjohtavia.

Henkilöluku on puolue-toimistossa ollut sama kuin ennenkin. Se, että palkkatili on osoittanut nousua, johtuu siitä, että palkkatililtä on maksettu myös erinäisiä tilapäispalkkioita, ja että myöskin palkkoja on jonkun verran täytynyt parantaa. Menoissa huomattava nousu johtuu pääasiallisesti valistus- ja linjatyön kehittämistä. Vuonna 1926 olivat puolueen menot 935,000 markkaa, 1927 olivat ne 1,135,000, 1928 laskivat ne 982,000 markkaan ja nyt viime vuonna, 1929, oli menojen kokonaissumma 824,000 markkaa. V:n 1927 suuret menot johtuivat siitä, että puolue oli silloin hallituksessa. Edustus-tehtäviin, sanomalehtiin y.m. oli silloin uhrattava tavallista enemmän varoja. Heikoille piireille ja puoluelehdille jaettavat avustukset ovat lisääntyneet, Turussa ja Oulussa ilmestyvät lehdet päätettiin pitää pystyssä suurillakin uhrauksilla, kun taas Vaasassa ilmestyvä puoluelehti oli lakkautettava. Näihin avustuksiin käytettiin v. 1924 yht. 131,000 markkaa ja v. 1926 oli summa 328,000. TST on koetettu saada hyvään kuntoon, joka sekkin on kysynyt varoja. Toiselta puolen on lisätuloja koetettu hankkia mahdollisuuksien mukaan. Jäsenhankintaviikot ovat olleet kohtalaisen hyviä »afäärejä», ne myöskin, samoin puolueverojen tuotto on kasvanut. Puolueen omaisuus on kuitenkin niin suuri, että vaikka me joinakin vuosina, kun taistelu sen meiltä vaatii, enemmän varoja uhraammekin, on se tasaisina vuosina jälleen koetettava tasoittaa. Viime vuosina on taistelu meiltä kysynyt enemmän varoja kuin ennen, eikä täten käytetyt varat liene mitenkään menneet hukkaan.

Swentorzetski huomautti, että jälkiselvittely hallitukseen menosta, paraatin vastaanotosta y.m. asioista johtuu siitä, että puoluekokous ei ole milloinkaan tehnyt näistä asioista selvää päätöstä. Sisäisessä lainlaadinnassamme täytyy päästä sellaiseen sanonnan selvyteen, ettei tulkitsemiselle jää varaa. Koetettakoon nyt ainakin tässä kokouksessa löytää niin täsmälliset ja selvät sanontatavat esim. hallituskysymyksessä, ettei tulkitsemisiä jälkeinpäin tapahdu, ettei jälkeinpäin syntyisi niin tuhoisaa erimielisyyttä kuin on ollut hallitukseen menosta.

Puolueen toimihenkilöille on annettava tunnustus heidän työstään. Puolueen toimintaa ei voida markkoissa ja penneissä arvostella, eikä sovelluttaa markkina-mittakaavaan. Onko parempi olla rahat kassassa ja olla ilman tuloksia toiminnassa? Olen käsittänyt tämän

asian toisin. Olen käsittänyt puoluekokouksen päätöksen olevan: käytäkää rahat, mutta aikaansaakaa niillä nousukausi puolue-elämässä!

En usko, että nykyään on puolue-elämässä ollut entistä enemmän rikkinäisyyttä. Kuta pidemmälle tullaan yhteistoiminnassa, sen innokkaammin etsitään yhteistoiminnassa totuutta ja päästään lähemmäksi toisiamme. Puoluetoimikunnassa on ollut edustettuna eri mielipidevirtauksia ja sitäpaitsi mitä itsenäisimpiä henkilöitä, jotka eivät ole tottuneet tanssimaan kenenkään pillin mukaan. Työssä on noudatettu ankaraa itsekritiikkiä.

Otettiin aamiaisloma klo 12.

Kokoonnuttiin uudelleen klo ½ 14. Puheenjohtajana *J. F. Aalto*. Yleiskeskustelu puoluetoimikunnan toimintakertomuksesta jatkui.

Pyy: Olosuhteita v. 1922 ja 1929 ei voi sinänsä verrata toisiinsa. Huomattavan summan ovat nielleet pienviljelijäpäivät. Jos nämä on nyt havaittu välttämättömiksi, olisi syytä ne kerta kaikkiaan vakiinnuttaa. Puoluetoimikunta on joutunut työskentelemään hyvin raskaissa olosuhteissa, mutta silti se on päässyt hyviin tuloksiin. Se on vaistonnut tavallisten rivimiesten ajattelun ja myöskin toiminnassaan pyrkinyt sitä noudattamaan. Hallitusohjelmaan nähden lausui, että siitä olisi kokonaan luovuttava, jos kaikki olisi hyväksyttävä, eikä mitään tuloksia olisi saavutettavissa. Joukot pidättävät tässä suhteessa itselleen arvosteluoikeuden omaankin hallitukseen **nähdön**.

Salonen piti arvottomina Myllymäen väitteet puolueen varojen tuhlauksesta. Jos turhaan säästetään varoja, menetetään sen kautta puolueesta jäseniä. Viimeaikainen puoluetoiminta on ollut yhtämitaista nousua Puoluetoimikunta on astunut lähemmäksi joukkoja. Mikkelin l. vaalipiiri on kokonaisuudessaan täysin tyytyväinen puoluetoimikunnan toimintaan.

Tervonen viittasi kotipiiriinsä, Kuopion l. länt. vaalipiiriin. Siellä on huomattavissa jäsenmäärän nousua, vaikkakaan se ei ole ollut suuruudeltaan mitenkään yllättävää. Tällaiseen elpymiseen on suurimmaksi osaksi ollut vaikuttamassa puoluetoimikunta. Ilmoitti lopuksi oman kunnallisjärjestönsä kannan, että se hyväksyy puoluetoimikunnan toiminnan sen kaikissa vaiheissa.

Huttunen, Pekka yhtyi Kuittisen lausuntoon. Paheksui ankarasti sosialistisen hallituksen menettelyä Suojärven lampuotien perintökirja-asiassa. Suojeluskunnille ei mitään kunnianosoituksia. — Paheksui ankarasti sanomalehtipolemiikkia puolueen sisäisissä asioissa.

Ruokokoski ehdotti, että yleiskeskustelu lopetettaisiin, koska mitään uutta ei ole tullut esille. Näistä kohdista on ollut aivan tarpeetonta keskustella näin laajasti, koska asiat tulevat esille yksityiskohtaisessa keskustelussa kohta kohdalta.

Myllymäki torjui häneen kohdistettuja moitteita edellisen puheenvuoronsa johdosta. Puolueella on nyt 300,000 markkaa vekselivelkoja ja silloin ei voi sanoa, että puolueen talous on vakavaraisella kannalla. Vastainen toiminta on tähdättävä sen lujittamiseksi.

Kanto: Palkkatyöläisiin ei puoluetoimikunnalla ole ollut tarpeeksi harrastusta. Se on päinvastoin ryhtynyt jarruttamaan heidän pyrkimyksiään, niin etteivät he ole päässeet erilleen kommunisteista. Jos puoluetoimikunta olisi toiminut tarmokkaammin, oltaisiin jo paljoa aikaisemmin päästy selville vesille. Viime vuonna on tähän selvyysteen alettu päästä, mutta ansio siitä ei suinkaan lankea puoluetoimikunnalle, vaan Lähteelle ja Huttuselle. Ei halunnut moittia puoluetoimikuntaa siitä, että se on varoja käyttänyt, mutta ei ollut tyytyväinen siihen tapaan, millä varoja on jaettu. Mitä eri piireille jaetaviin avustuksiin tulee, on sanottava, että oikeudenmukaisuutta ei ole noudatettu. Uhrata kyllä täytyy, mutta tasapuolisesti.

Turkia: Olen ollut yli kymmenen vuotta pois tästä maasta enkä sinä aikana ole voinut seurata puoluetoimintaa niin tarkasti kuin aikaisemmin. Olen kuitenkin asiakirjoista jälkeinpäin tarkastellut, miten puolueen varoja on hoidettu ja huomannut niiden hoidossa tuhlausta. Niissä ilmenee monta törkeätä tuhlausta. Niinpä *Kotoa* ja *Kaukaa*-lehden kustantamisella ja ylläpitämisellä hävitettiin puolueen varoja noin puoli miljoonaa markkaa, eikä niillä rahoilla tuotettu puolueelle mitään hyötyä, sillä lehteä ei toimitettu edes sosialidemokraattisessa hengessä, vaan »puolueettoman» tai ehkä vain porvarillisten taiteilijoiden tulolähteenä. Tällaista tuhlausta harjoitti entinen puoluetoimikunta, nykyinen puoluetoimikunta on käyttänyt varat vain puolueen hyväksi. Luki lopuksi Helsingin Sos.-dem. kunnallisjärjestön yksimielisesti hyväksymän päätöslauselman, missä kunnallisjärjestö antaa tunnustuksen puoluetoimikunnan työlle.

Lumijärvi toivoi, että menneen ajan tarkasteluun käytettäisiin mahdollisimman vähän aikaa, jotta jäisi tilaisuutta käsitellä tulevaisuutta tarkoittavia asioita.

Kock hyväksyi puoluetoimikunnan toiminnan.

Tehdyn ehdotuksen perusteella puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Seppä asettui Swentorzetskin kannalle siinä, että olisi tässä kokouksessa annettava ohjeet siitä, miten vastaisuudessa olisi suhtauduttava suojeluskuntiin ja olisiko luvallista ottaa vastaan paraateja, mitä hän ei kyllä pitänyt oikeana.

Petäjän mielestä menetteli Tanner paraatijutussa aivan oikein. Ohjeita ei tällaisten tapausten varalle ollut aikaisemmin laadittu, joten hänen oli meneteltävä parhaan ymmärryksensä mukaan.

Kankaanpää hyväksyi pääpiirteissään puoluetoimikunnan toimenpiteet. Ainoa seikka, josta halusi huomauttaa, oli S.S:n palkkoilla käyty »kukkotaistelu», johon varsinkin Sasu Punanen oli tehnyt itsensä syytäksi. Viittasi myöskin eräiden puoluemiesten suuriin palkkoihin, jotka joukoissa herättävät pahennusta.

Hakala: Nykyisen puoluetoimikunnan toiminta on ollut paljon lähempänä joukkoja, kuin mitä edellisen aikana oli laita. Hyväksyi toimintakertomuksen.

Ruusunen: Varojen käyttöä arvosteltaessa on otettava huomioon, että ammatillinen liike ja myöskin työväen urheiluliike on saanut osansa kassasta. Ilman niitä eivät Lähde ja Huttunenkaan olisi voineet toimia. Ei siis voida syyttää, että puoluetoimikunta olisi suhtautunut jarruttaen ammatilliseen liikkeeseen.

Vuori selosti tilanteen kehitystä ammatillisessa liikkeessä kommunistisen internatsionaalin päätösten valossa. Hyväksyi puoluetoimikunnan kannan. Torjui tov. Paasivuorta vastaan tehtyjä moitteita.

Salminen hyväksyi puoluetoimikunnan toiminnan. Kiinnitti kuitenkin huomiota erinäisiin puutteisiin vaaliagitatsioonissa.

Nuutinen: Varoja on käytetty niin, ettei se kaikkia tyydytä. Tarkasteli tässä yhteydessä eri piirien avustusnumeroita, ja tuli siihen tulokseen, että Uudenmaan piiriä on yksipuolisesti suosittu. Halusi kuitenkin hyväksyä toimintakertomuksen.

Tervonen ilmoitti luopuvansa puheenvuorostaan.

E. Huttunen polemisoi Kannon esittämiä väitteitä vastaan ammatijärjestöasiassa. Ammatilliseen liikkeeseen on nyt tullut mukaan meidän omia sos.-dem. ammattiliikemiehiämme ja on ammattiliikemme nyt yksimielisyyden vallitessa suotuisasti kehittymässä. Puoluetoimikunta on rahavaroin tukenut tätä taistelua ammattiliikkeen vapauttamiseksi. Sellaisia taisteluita ei yksityisten varoilla suoriteta.

Tanner lausui puheenvuorossaan, että yleensä tällaisesta menneen ajan toiminnan tarkastelusta ei ole paljoakaan hyötyä, sillä jo tapahtunutta ei saa korjatuksi. Meillä on menty siinä suhteessa väärään suuntaan, että toimintakertomuksien käsittelyyn omistetaan yleensä suurin osa puoluekokouksien ajasta. Käyden sitten tarkastelemaan puoluetoimikunnan toimintaa, voi sanoa, että sen asema on ollut suorastaan kadehdittava. Sitä ei ole häiritty lainkaan, ja siitä johtuu, että myöskin sen työ on ollut hyvä. Erikoisesti on tämä puoluetoimikunta ottanut tunnuslauseekseen, että se menee joukkojen luo. Mutta mikäli tämä tunnuslause on tarkoitettu vastapainoksi edelliselle, on se ehdottomasti väärä. Se ei ole mitenkään uusi, vaan myöskin entinen puoluetoimikunta noudatti sitä. Suurin plus on

toiminnassa ollut se, että puolueen jäsenmäärä on huomattavasti noussut. Halusi kuitenkin tinkiä tästä jonkin verran pois, sillä kohoaminen alkoi jo edellisen johdon aikana. Jäsenmäärän nousun ei välttämättömästi tarvitse johtua miesten vaihdoksesta, vaan siihen voi olla monet muut syyt vaikuttamassa. Edellisellä puoluetoimikunnalla oli m.m. vastuksinaan hyvin elinvoimainen kommunistinen liike.

Varjopuolia on myös toiselta puolen toiminnassa paljon. Puolue on sisäisesti kovin rikkinäinen. On selvää, että ylempänä vallinnut riita painuu alaskinpäin. Täällä kokouksessakin on kaksi eri siipeä. Jos johto olisi halunnut esiintyä sovinnollisesti, ei tällaista olisi tapahtunut. Sitten viime vaaleissa menetti puolue asemansa eduskunnan suurimpana puolueena, ja on tässä miinuspuoli sentään suurempi, kuin mitä jäsenmäärän kohoamisessa on plus. Arvonantoon on puolue menettänyt huomattavasti, ja johtuu se osaltaan m.m. häilyväisyydestä hallituskysymyksessä. Puolueen pää-äänenkannattaja, »Suomen Sosialidemokraatti», ei ole mennyt eteenpäin. Puoluetoimikunta teki virheen siinä, että se lakkautti »Kotoa ja Kaukaa»-lehden.

Edellisellä puoluetoimikunnalla oli ehkä aluksi liian kitsas kanta rahavarojen käyttöön nähden. Tästä kuitenkin johtui, että asema oli 4 vuotta sitten hyvä. Tällä kertaa se on paljon huonompi. 3-vuotiskautena on kulutettu 1,200,000 markkaa enemmän kuin edellisenä 3-vuotiskautena. Nyt on vanhoja säästöjä käytetty ja menot entisestään suuresti lisääntyneet.

Mitään moitetta ei kaikesta edelläolevasta ole puoluetoimikunnalle sanottava, vaan kaikkea mennyttä on katsottava levollisesti.

Tämän jälkeen pidettiin kahviloma ja kokousta jatkettiin klo 16.20.

Puhetta ryhtyi johtamaan *V. Kanto*.

Jatkettiin yleiskeskustelua puoluetoimikunnan kertomuksen johdosta.

Kilpi yhtyi Tannerin lausuntoon. Puoluetoimikunta on itse heti toimintaan astuttuaan luonut itselleen opposition kehumalla omaa toimintaansa ja mottimalla edellisen toimikunnan toimintaa. Puoluetoimikunnalle on kuitenkin annettava tunnustus monista uusista aloitteista, kuten jäsenhankintaviikoista y.m. Mainittava on kuitenkin, ettei puoluetoimikunta aina kyllin ripeästi merkinnyt kantaansa suurten asiain ollessa kysymyksessä. Esim. kriitillisessä Tampereen kutomatyöläisten jutussa saatiin vasta Tampereen kunnallisjärjestön välityksellä puoluetoimikunnan lausunto. Samoin silloin, kuin kansalaiskokouksia järjestettiin kommunisteja vastaan,

olisi pitänyt ajoissa nousta kansanvallan puolesta oppositioon ja olisi puoluetolimikunnan tullut ajoissa merkitä kantansa.

Puoluesihteri *Wiik*: Tov. Swentorzetskin ehdotusta yhdenmu-
kaisten ohjeiden laatimisesta paraatien vastaanottamista varten on
pidettävä epäonnistuneena, sillä tällaisia päätöksiä ei voida tehdä
ennakolta. Tilanteesta johtuu, että niistä on päätettävä kussakin
tapauksessa erikseen. Muutamien lausuntojen johdosta esitti numero-
tietoja, joista kävi selville, ettei Uudenmaan piiriä oltu suosittu
enemmän kuin muitakaan. Fascismivaaran suhteen oli tov. Kilpi
aivan oikeassa, sillä puoluetolimikunnan julistus tuli liian myöhään.
Eduskuntaryhmän kanssa ei ehkä olisi saatu aikaan yhteistä julistusta,
sillä osa ryhmän jäsenistäkin jo vapisi, eivätkä he luultavasti olisi
suostuneet yhteiseen julistukseen. Muuten on kokouksessa edusta-
jille lausuttava tunnustus siitä, että keskustelu on koko ajan pysynyt
niin arvokkaalla ja asiallisella tasolla.

Hupli selosteli eräitä taloudenhoitoa koskevia kohtia, joista
kokouksessa on annettu harhaanjohtavia tietoja. Puolueen omista-
maan taloon otetuilla kiinnityslainoilla on ostettu kirjapainoon uusia
koneita y.m. jotka lisäävät puolueen omaisuutta. Puoluetolimikunta
on aina ennenkin käyttänyt vekseliluottoa, sillä puoluetolimikunnan
tulot eivät ole läheskään säännölliset. On kuukausia, jolloin ei ole
tuloja, mutta liike on silti rahoitettava. Arvostelunalaiseksi jää
vain, onko jonkun verran suurentuneet menot käytetty puolueen
hyväksi vai ovatko ne menneet hukkaan. Sillä myös tuloja on han-
kittu lisää.

Nykyinen puoluetolimikunta tarjosi monet kerrat sovinnon kättä
entisen puoluetolimikunnan jäsenille, m.m. tarjottiin monia luottamus-
toimia puolueessa, mutta tarjouksia ei otettu vastaan. Puoluetolimi-
kunta koetti tasapuolisuuuella saada riidat loppumaan, mutta
huomattiin, ettei mikään auta. Heti viime puoluekokouksen jäl-
keen aloitti oppositio hyökkäyksensä puoluetolimikuntaa vastaan
sekä eduskunnassa että puolueuuevostossa. Opposition esiintyminen
puoluetolimikuntaa kohtaan ei ole ollut toverillista. Ympäri maan
on opposition lehdissä hyökätty puoluetolimikuntaa vastaan, puolue-
tolimikunnan taholta ei riitaa ole aloitettu. Eräät puoluelehdet
ovat kaiken aikaa suhtautuneet sangen epälojaalisesti puoluetolimi-
kunnan toimintaan. Esim. jäsenhankintaviikkoihinkin suhtautuneet
välinpitämättömästi, eivät julkaisseet edes tilaisuutta varten lähe-
tettyjä kirjoituksia.

Hallituksen muodostamisesta ei pitäisi puoluetolimikuntaa moittia,
koska nyt yleisesti myönnetään, että hallitukseen meno oli oikea.
Varsinkin psykologiselta kannalta katsottuna. Myöskin tapahtui

hallituksesta eroaminen oikeaan aikaan, koska havaittiin, ettei hallituksella ollut mahdollisuuksia uudistuksia aikaansaada.

Yhden edustajapaikan menetys viime vaaleissa johtui meidän tällä kertaa huonosta onnestamme ja myöskin vaalitekniillisestä oikusta. Meillä oli enemmän ääniä kuin maalaisliitolla, mutta hävisimme siitä huolimatta yhden paikan. Myöskin asia, jonka merkeissä vaaliin oli käyty, virkamiesten palkka-asia, ei ollut meille sopiva aihe. Jos olisi voitu jyrkästi vastustaa virkamiesten palkankorotusta, olisi voitettu monta paikkaa.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi.

Aloitettiin puolue toimikunnan kertomuksen yksityiskohtainen käsittely.

Keskustelutta hyväksyttiin kohdat:

Yleiskatsaus.

Puolueen järjestötoiminta.

Suhde piirijärjestöihin.

Suhde perusjärjestöihin.

Suhde muihin järjestöihin.

Kohta »Puolueen suhde pienviljelijäväestöön» synnytti keskustelua.

Pyy hyväksyi puheenaolevan kohdan muuten, mutta ehdotti sen yhteydessä lisättäväksi seuraavan lausunnon: Pienviljelijäväestön nopea kasvaminen vaatii puolueelta uusia ja entistä tehokkaampia toimenpiteitä maaseudun vähävaraisen väestön hyväksi, jotta välitön vuorovaikutus saataisiin aikaan puolueen ja pienviljelijäväestön kesken. Puolue toimikunnan menettely Pienviljelijäneuvottelukunnan asettamisessa hyväksytään ja puoluekokous hyväksyy edelleen neuvottelukunnan toiminnan puolue toimikunnan apuna. Sen kokoonpanon suhteen säilytetään puolueelle päättämisvalta.

Aattela kiinnitti huomiota siihen, ettei Hämeen läänin pohjoisesta vaalipiiristä ole neuvottelukunnassa yhtään jäsentä. Tämä epäkohta olisi korjattava ja neuvottelukunnan kokoonpano saatava oikeudenmukaiseksi.

Pusa selosti niitä syitä, jotka ovat vaikuttaneet pienviljelijäin neuvottelukunnan kokoonpanoon. Nyt on puoluekokouksella tilaisuus vakiinnuttaa neuvottelukunnan kokoonpano ja toiminta.

Sallila lausui puolestaan, että neuvottelukunnan jäsenet ovat pienviljelijäin kokouksen asettamia, eikä puolue neuvostolla ole oikeastaan ollut muuta keinoa kuin asettaa jäseniksi ne, jotka tämä kokous on puolestaan ehdottanut.

Huotari piti myöskin puutteena sitä, ettei Hämeen läänin pohjois-

sesta vaalipiiristä ole neuvottelukunnassa edustajaa. Lausui, että Viinikaisen tilalle voitaisiin valita hyvin joku Hämeestä.

Ripatti piti kysymystä hyvin tärkeänä, koska juuri on syntymässä uusi pienviljelijäin puolue. Puolueen olisi koetettava pitää yllä mahdollisimman läheisiä suhteita pienviljelijäväestöön.

Eronen, pienviljelijäin neuvottelukunnan jäsen, katsoi, että neuvottelukunta voisi kokoonpanoltaan olla pienempi. Kannatti muuten puoluetoimikunnan toimenpiteitä.

Asian johdosta käyttivät vielä puheenvuoroja *Tervonen, Seppälä, Hirvisuo, Rätty, Kock ja Petäjä*.

Keskustelun kuluessa ei mitään varsinaista muutosehdotusta oltu tehty, minkätähden kohta hyväksyttiin, ja Pyyn ehdotus lähetettiin maatalousvaliokuntaan.

Seuraava kohta »*puolueen suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen*» synnytti myös vilkkaan keskustelun.

Rainio oli tyytymätön puoluetoimikunnan suhtautumiseen ammattijärjestöriitaan sekä moitti, että puoluetoimikunta tarpeettomasti oli viivytellyt ratkaisua tässä tärkeässä asiassa. Puoluetoimikunnan suhtautuminen tähän asiaan kokonaisuudessaan on käynyt ilmi siitä tavasta, jolla tätä asiata on käsitelty puolueen pää-äänenkannattajassa.

Salovaara: Mitä ammatilliseen liikkeeseen tulee, lienee siinä yhtä monta mieltä kuin miestäkin. Käsitykseni asiasta on kokonaan toinen kuin toveri Vuoren. V. 1926 oli yhtä suuret mahdollisuudet lähteä tekemään pesäeroa kommunisteista kuin v. 1929:kin. Nyt oli huomattavissa, että heti kun sosialidemokraatit tarttuivat asioihin, alkoi pesänselvitys »hoipertelijoiden» ja muiden kommunistien välillä. Tämä hajaannus vastustajien leirissä olisi voitu saada aikaan jo paljoa aikaisemmin. Nyt, kun asiat viime aikoina kehittyivät tähän suuntaan, ei puoluetoimikunta vaikuttanut niihin yhtään mitään. Se ei edes uhrannut varojakaan tarkoitukseen, se vain lainasi 50,000 markkaa, joka summa tulee pennilleen takaisin. Puoluetoimikuntaa ei sovi tämän asian johdosta kiittää eikä moittaa, sillä se ei ole muuta tehnyt kuin katsonut valmista.

Wiik selosti puoluetoimikunnan kantaa ammattijärjestö-taistelussa. Kun puoluetoimikunta huomasi, että kommunistit olivat valanneet ammatilliset järjestöt, odotettiin, että sos.-dem. ammatillinen väki valtaisi ne takaisin. Kun kuitenkin ei niin tapahtunut, tarttui puoluetoimikunta asiaan. Otettiin m.m. tätä tarkoitusta varten matkapuhuja. Kun sitten ammatillisessa liikkeessä ilmeni kaksi suuntaa, nim. valtuuskunnan ja niinsanottu Lähteen suunta, ei puoluetoimikunta tahtonut asettua kummankaan kannattajaksi

eikä tehdä asiasta minkäänlaista päätöstä, niin kuin ei yleensä muisakaan ammatillista liikettä koskevissa asioissa. Mikäli yhteistoimintaa on ollut puoluetoimikunnan ja ammatillisen valtuuskunnan välillä, on se ollut parasta laatua ja toivottavasti edelleen säilyy sellaisena.

Kokous keskeytettiin k:lo 18.

K:lo 19.30 jatkettiin kokousta. Puheenjohtajana *V. Kanto*.

Jatkettiin päiväistunnossa keskeytynyttä keskustelua.

Huttunen: Rainion saama käsitys S.S:n suhteesta kommunistien hoipertelijoihin on kerrassaan väärä ja ihmeteltävä. Niin kauan kuin nämä hoipertelijat noudattavat »länsi ja itä» ohjelmaa, ei heidän kanssaan voi ajatella yhteistoimintaa. Arvostelut puoluetoimikunnan passiivisesta suhtautumisesta ammatillisen liikkeen kehitykseen ovat olleet epäoikeudenmukaisia, sillä useat esimerkit osoittavat, että puoluetoimikunta on tämän liikkeen hyväksi toiminut. M.m. hyväksyttiin hänen ehdotuksensa liikkeen tukemisesta, eikä tämä suinkaan käynyt ilman varoja. Kun tarkastellaan syitä ja vastasyitä, tullaan vain siihen lopputulokseen, että puoluetoimikunta on ollut liikkeelle myötämielisellä kannalla.

Kuittinen hyväksyi puolestaan puoluetoimikunnan suhtautumisen ammatilliseen liikkeeseen.

Rainio: Tarkoitus, joka Tampereen kunnallisjärjestöllä oli hänet evästäessään, oli sama, jonka Salovaara jo esitti puheenvuorossaan.

Turkia ilmoitti Helsingin kunnallisjärjestön hyväksyneen puoluetoimikunnan toiminnan tässäkin asiassa. Useassa teollisuuskeskuksessa ollaan samaa mieltä, ainoastaan Tampere on tässä eri kannalla.

Puheenvuorot rajoitetaan.

Tervonen lausui edustavansa suurta teollisuuskeskusta, jossa häntä oli evästetty siten, että puoluetoimikunnan toiminta on hyväksyttävä. Aikaisemmin ei hänen käsityksensä mukaan pesäeroa ammatillisessa liikkeessä olisi voitu menestyksellä tehdä.

Keskustelun kuluessa ei oltu tehty mitään muutosehdotusta, joten tämä kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Siirryttiin käsittelemään kohtaa »Suhde hallitukseen».

Ryömä: Puoluetoimikunnan kertomuksessa väitetään, ettei sos.-dem. hallituksen ja puoluetoimikunnan välillä ollut tarpeeksi kiinteää yhteistoimintaa. Minun tietääkseni oli kuitenkin yhteinen neuvottelukokous hallituksen ja puoluetoimikunnan jäsenten kesken kaikissa tärkeissä ja periaatteellisissa kysymyksissä. Mutta puoluetoimikuntaa sitävastoin ei sekotettu esim. virkänimityksiin tai muihin puhtaasti hallinnollisiin asioihin, eikä minun mielestäni pidäkään puoluetoimikunnan vastuuta tarpeettomasti laajentaa. Oman alani asioista esimerkkejä mainitakseni, en katsonut

tarpeelliseksi neuvotella puoluetoimikunnan kanssa kunnallisveroesityksestä, koska puolueen parhaat asiantuntijat, Itkonen ja Helo, olivat mukana asiata hallituksessa valmistamassa. Samoin pakkasi naurattamaan, kun kuulin Huplin puuhaavan sellaista, että hallituksen tulo- ja menoarvioehdotusta olisi ruvettu yksityiskohdittain puoluetoimikunnassa valmistamaan. Valtion tulo- ja menoarvion laatiminen ei ole nim. yhtä yksinkertainen asia, kuin jonkun kaupungin tai kunnan tulo- ja menoarvion laatiminen. Valtiovarainvaliokunnan monivuotisena jäsenenä tunsin varsin hyvin budjetin ja ryhmämme aikaisemmat vastalauseet sekä sen, mikä näissä oli mahdollista ja mikä mahdotonta. Hallituksen raha-asiainvaliokunnassa istui myöskin Helo, puolueen paras budjettiasian tuntija ja valtiovarainvaliokunnan monivuotinen jäsen, sekä pääministeri, tunnettu talousmies ja entinen valtiovarainministeri Tanner, kun puoluetoimikunnan muista jäsenistä ainoastaan Seppälä ja Swentorzetski ja varajäsen Puittinen olivat selvillä valtion budjetista. Laadinkin budjettiesitykseni valmiiksi ja esitin sen yhteiselle neuvottelukokoukselle puoluetoimikunnan jäsenten kanssa, missä se yksimielisesti hyväksyttiin. Samalle neuvottelukokoukselle esitin myöskin n.s. Suojärven perintö-kirja-asian, joka tosin oli juriidinen kysymys, mutta laajakantoinen. Siinäkin kysymyksessä ei hallitukseen kuulumattomilla puoluetoimikunnan jäsenillä ollut mitään perintökirjain luovuttamista, vastaan ja päälle päätteeksi julkaisi puolueen pää-äänenkannattaja vähän myöhemmin toimituksen nimessä puoltavan artikkelin asiassa. Tällaista mielestäni yhteistoiminnan tulee ollakin, sillä hallituksessa olevien puoluetoverien tulee kulloinkin nauttia ei ainoastaan eduskunnan, vaan myöskin puolueen luottamusta.

*Paratiiasia*ssa esiintyy merkillinen epäjohdonmukaisuus. Viime presidentinvaalissa ponnisteli puolueemme kovin saadakseen oman miehen presidentiksi. Kun nyt meikäläinen pääministeri v.t. presidenttinä joutui suorittamaan yhden verrattain pienen yksityiskohdan presidentin tehtävistä, nostettiin siitä jo hälinä, vaikka vakinaisen presidentin täytyisi suorittaa yhtä ja toista ikävää hyvin paljon, allekirjoittaa kaikenkarvaisten hallitusten eduskuntaesitykset ja nuijia kiinni niiden päätökset y.m. Puoluetoimikunta ja eräs osa puoluelehdistöä ei toiminut asiassa puolueen edun mukaisesti.

Mitä tulee *Suojärven perintökirjain* antamiseen, jonka asian käsittelystä olen jo edellä maininnut, on se lainopillinen kysymys eikä sellaisena sovi puoluekokouksen ratkaisuun. Tätäkin asiaa ovat eräät puoluelehdet käsitelleet puoluetta vahingoittavalla tavalla ja ennenkaikkea on toveri J. F. Aalto siinä »kynnostautunut». Annan kuitenkin tunnustukseni Aallolle siitä, että hän minulle kirjeessä jo etukäteen

ilmoitti kielteisen kantansa, jotenka hän ei ole esiintynyt suoranaisena selkäänpistäjänä. Minun kuitenkin täytyi pitää Aaltoa hoikempana lakimiehenä kuin esim. entinen presidentti Ståhlberg ja oikeuskansleri, jotka kumpikin olivat olleet aikaisemmin perintökirjain luovuttamista vastaan, mutta olivat Korkeimman Oikeuden viimeisen tuomioselityksen jälkeen vuodelta 1927 asettuneet sille kannalle, että ne oli annettava. Samalla kannalla on ollut myöskin tuomari Anton Kotonen, jonka lainopilliseen pätevyyteen myöskin erikoisesti luoteetaan.

Myöskin puoluejohdon taholla näytään asiallisesti ollun sillä kannalla, että perintökirjat oli annettava. Viittaaan tässä suhteessa edellä mainitsemini neuvotteluihin ja pää-äänenkannattajan pääartikkeliin sekä lisäksi suullisiin keskusteluihini puoluesihteerin Wiikin kanssa ja lopuksi puoluesihteerin asiassa minulle lähettämään kirjeeseen, josta kävi esiin, että eräät puoluetoimikunnan jäsenet vastustivat perintökirjain antamista taktillisista syistä, vaikka heidänkin mielestään niiden luovutus oli asiallisesti oikein. Tällaista puoluesihteerin Wiik piti epärehellisenä politiikkana eikä hän voinut sitä hyväksyä. Samalla vielä uudistan, että kaikki vähänkin huomattavat lakimiehet olivat sillä kannalla, että valtiovallan oli toteutettava Korkeimman Oikeuden antama velvoittava päätös asiassa. Ja kun myöhemmin eduskunnassa käsiteltiin hallituksen toimintakerromusta vuodelta 1927, hyväksyi eduskunta kaikilla äänillä kommunistien ääniä vastaan hallituksen toimenpiteet Suojärven asiassa.

Lopuksi muutama sana asian sosialisesta puolesta. Kun Suojärven asiassa allekirjoittaneen toimesta annettiin keväällä 1927 eduskuntaesitys, ehdotettiin siinä, että alueeseen kuuluvat vähäiset viljellyt tai viljelyskelpoiset maat olisi annettu paikalliselle lampuotiväestölle, mutta että pääalue eli n. 15,000 hehtaaria metsämaata olisi annettu kunnallismetsäksi Suojärven kunnalle ja Ägläjärven kyläkunnalle. Mutta perustuslakivaliokunta ja sen mukaan eduskunta m.m. J. F. Aallon johdolla sekä sosialidemokraattien ja kommunistien myötävaikutuksella muutti hallituksen lakiesityksen niin, että ainoastaan viljellyt ja viljelyskelpoiset maat olisivat joutuneet paikalliselle väestölle, mutta että metsäalue olisi liitetty valtionmetsiin. Tämä siis olisi ollut tulos laista, jos se olisi tullut hyväksytyksi. Kun hallitus luovutti perintökirjat yhtiölle Korkeimman Oikeuden päätöksen mukaisesti, järjesti se samalla niin, että yhtiö suostui luovuttamaan alueen viljellyt ja viljelyskelpoiset maat sekä tarpeellisen alueen metsää niiden alalampuodeille, minkä kautta syntyi 14 vähän yli 100 hehtaarin suurista tilaa. Ero oli siis vain siinä, että metsäalue perintökirjain antamisen kautta joutui yhtiölle, kun se eduskunnan päättämän lain

kautta, jos tämä olisi tullut hyväksytyksi, olisi joutunut valtiolle. Paikallisen väestön etujen kannalta oli siis samantekevää, kummallakotavalla asia ratkesi.

Mitä asian rahalliseen puoleen tulee, on huomattava, että valtio olisi joutunut suorittamaan huomattavan korvauksen, vaikka alue lain avulla olisikin saatu valtion haltuun. Ja jos olisi uuden kerran ryhdytty yrittämään eduskuntapäätöksellä kumota Korkeimman Oikeuden tuomiota, olisi se aiheuttanut sellaisen agitatsioonin ulkomailla, että valtio ja kunnat olisivat vastaisten ulkomaitten lainojensa korkeammissa koroissa joutuneet moneen kertaan suorittamaan sen, mitä valtio olisi metsäalueen itselleen saannilla voittanut, kun kaikissa suurissa ulkomaalaisissa porvarillisissa lehdissä olisi alettu kuvata maatamme sellaisena rosvovaltiona, jossa hallitus ei alistu tuomioistuimiensa päätöksiin. Asiassa ei olisi merkinnyt mitään se, että sen takana ensi kädessä oli kotimaisia pankkiherroja.

Lopetan siihen, josta aloitin. Kysymys on laadultaan lainopillinen. Kun kaksi asiapuolta joutuu riitaan, täytyy jommankumman puolen asiansa hävitä ja alistua tuomioon, ilman että hän useinkaan itse tunnustaa olleensa väärässä. Valtio oli Suojärven perintökirja-asiassa nostanut oikeusjutun valelampuoteja vastaan, mutta oli hävinnyt juttunsa. Vaikka valtio ilmeisesti oli ollutkin oikeassa, oli sen kuitenkin samoin kuin yksityisenkin alistuttava tuomioistuimen päätökseen ja luovutettava perintökirjat. Asia oli lainopillisesti selvä.

Airisto: Paraatijuttu oli itse asiassa pieni asia, josta puoluetoimikunta paisutti suuren. Tämän kysymyksen paisuttamisella haluttiin nostattaa punaisten itsetuntoa. Olisi ollut luonnollista, että puoluelehdet olisivat tukeneet omaa hallitustaan. Mutta niin ei tehty, päinvastoin yhdessä porvarien kanssa ammuttiin takaapäin selkään omaa hallitusta. Tämä johtui yksinomaan keskinäisistä erimielisyyksistä. Toveri Hupli otti Helsingin rannassa vastaan ulkomailta palaavat porvarilliset urheilijat, sekä sanoi puheessaan tekevänsä sen mielihyvin huolimatta siitä, että urheilijat olivat kilpailuistaan sulkeneet pois työläisurheilijat. Paheksui puoluetoimikunnan puolueellista menettelyä.

Itkonen: Tässä yhteydessä on käsiteltävä niitä toimenpiteitä, joita puoluetoimikunta on asioiden johdosta tehnyt. Paraatijuttu ei ole mikään lainopillinen juttu, sillä missään laissa ei ketään velvoiteta vastaanottamaan minkäänlaista paraatia. Toisekseen on otettava huomioon, että paraati otettiin vastaan tuona »pääkallonpäivänä», joka on meille erikoisesti vastenmielinen, sekä että paraatissa esiintyivät myös suojeluskunnat. Jos paraati pidettäisiin joulukuun 6 p:nä ja siinä esiintyisi vain sotaväki, olisi asia toinen. Jos asia taas otetaan

hienotuntoisuuden kannalta, tuntui kieltäytyminen luonnollisesti vaikealta. Kieltäytyä olisi kuitenkin pitänyt voida, kun kerran vastapuolikin seiso i niin jyrkästi omalla kannallaan, ettei suostunut muuttamaan päivää joksikin toiseksi. Suojärven jutussa on taas koetettu esittää asiat hiukan toisessa valossa, kuin mitä ne todellisuudessa ovat. Jos otetaan se kanta, ettei korkeimman oikeuden toimenpidettä voitu muuttaa, silloin ei tosiaan ollut muuta keinoa kuin antaa lahjoituskirjat. Mutta ainakin olisi voitu edes yrittää tuomionpurkua. Puolue-toimikunnan toiminnassa ei voi havaita kiihkoisuutta. Se on suhtautunut rehellisesti hallitukseen.

Hupli lausui suojeluskunnan ja porvarillisten urheilijain välillä olevan suuren eron.

Ruokokoski halusi myöskin kiinnittää huomiota hallituskysymykseen. Aikoinaan uskoteltiin, että hallitukseenmenosta tulisi olemaan puolueelle hyötyä. Tämä hyöty on kuitenkin osoittautunut vähintään kyseenalaiseksi. Lausui saaneensa evästykseksi, että kun puolueen periaatteita siellä ylhäällä (hallituksessa) niin suuresti rikotaan, on tällaiset rikkojat lakaistava puolueesta pois. Piirikokous ehdotti myös Tannerille paheksumislausetta. Jos periaatteista pidämme kiinni, ei yksikään meistä hyväksy Tannerin menettelyä. On tehtävä nyt kerta kaikkiaan sellainen päätös, etteivät tällaiset teot pääse vastaisuudessa uusiintumaan.

Toinen kokouspäivä päättyi klo 21.

Kolmas kokouspäivä.

Tiistaina 28 p:nä tammikuuta.

Kokoonnuttiin klo 9 aamulla. Laulettiin Työväenmarssi. Puheenjohtajana *V. Kanto*. Toimitettiin nimenhuuto.

Jatkettiin edellisenä päivänä keskenjäänyttä puoluetoimikunnan toimintakertomuksen yksityiskohtaisessa keskustelussa hallituskysymyksen käsittelyä.

Oksanen ehdotti puheenvuorojen rajoittamista. Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Hakkila totesi kokouksen menon olleen erittäin rauhallisen varsinkin edelliseen puoluekokoukseen verrattuna. Oli havainnut, että sosialistisen hallituksen muodostamiseen samoin kun sen toimintaan on yleensä oltu sangen tyytyväisiä. Ensimmäinen sosialistinen hallitus maassamme oli kuin maalitaulu, johon kaikkien katseet tähtäsivät ja jonka virheet etsimällä etsittiin esille. Puoluetoimikunnan olisi pitänyt tukea hallitusta, mutta sitä se ei tehnyt, vaikka neljä sen jäsenistä oli hallituksessa. Emme olleet hallitusta muodostaneet omin luvuin, siinä asiassa olivat eri organit sanoneet mielipiteensä. Ihmetyttää, että nyt vielä tehdään niin suurta numeroa paraatiasiasta. Voimmeko näin ollen ottaa osaa presidentinvaaliinkaan, koska hänen on aina otettava paraati vastaan sekä muutenkin oltava yhteistoiminnassa suojeluskunnan kanssa? — On väitetty, että hallituksessa vallitsi erimielisyyttä, mutta se ei pidä paikkaansa. Päinvastoin hallitus oli yleensä mahdollisimman yksimielinen.

Aalto, J. F. lausui seuraavaan tapaan: Häkkilan lausunto oli niin kevyt, ettei siihen oikeastaan kannattaisi kiinnittää huomiota. Olenkin pyytänyt puheenvuoron kosketellakseni Suojärven kysymystä. Sos.-dem. hallituksen päätös Suojärven lahjoitusmaa-asiassa on yksi suurimpia hallituksen virheitä. Sos.-dem. eduskuntaryhmä ja puolueemme lehdistö olivat yksimielisiä siitä, että perintökirjoja ei ole annettava Pitkäranta-yhtiölle eikä yksityisille keinottelijoille. Sitä silmällä pitäen tehtiin ryhmän puolesta v. 1926 myös välikysymys, jossa sekä sen johdosta käydyssä keskustelussa osoitettiin, että eräät yksityiset keinottelijat ja osaksi Pitkäranta-yhtiökin olivat hankki-

neet haltuunsa lahjoitusmaa-alueen tiloihin lampuotioikeuksia petolistakin tietä, ja yleensä tehostettiin sitä, että tällaisille »lampuoteille» ei ole perintökirjoja annettava. Samaa mieltä oli aikaisemmin myös sos.-dem. hallitus, joka vuoden 1927 valtiopäiväin alussa antoi eduskunnalle esityksen lahjoitusmaa-asian järjestämiseksi niin, että yhtiöt ja yksityiset keinottelijat eivät tulisi lampuotitiloja omioksensa saamaan. Ryhmä ja eduskunnan enemmistö oli sillä kannalla, että hallituksen esityksessä pyrittiin asiaa järjestämään oikeaan suuntaan. Mutta tuli lakiehdotus, joka poikkesi hallituksen esityksestä sikäli, että sen mukaan osa metsämaata olisi jäänyt valtiolle, eduskunnassa hylätyksi senvuoksi, että asia oli käsiteltävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä ja että lain hyväksymisen puolelle ei saatu säädettyä $\frac{2}{3}$ äänten enemmistöä.

Sos.-dem. hallituksen enemmistö, joka sittemmin päätti antaa perintökirjat sekä yhtiölle että niihin oikeudettomille yksityisille, perusteli tekoaan sillä, että muka korkeimman oikeuden viimeisin tuomionselitys velvoitti hallitusta siihen. Mutta tämä selitys ei ole oikea. Korkeimman oikeuden viimeisin tuomionselitys oli annettu jo silloin, kun perustuslakivaliokunta vuoden 1927 keväällä käsitteli asiaa, ja tästä selityksestä huolimatta olivat ryhmämme jäsenet sekä perustuslakivaliokunnassa että vielä myöhemminkin eduskunnassa kiinteästi entisellä kannallaan, että yhtiöille ja yksityisille keinottelijoille ei ole annettava perintökirjoja. Eduskunnassa todisteltiin ryhmän puolesta, että viimeisinkään korkeimman oikeuden tuomionselitys ei velvoita hallitusta, ja samaa mieltä oli silloin itse hallituskin. Korkeimman oikeuden jäsenetkään eivät olleet asiassa yksimielisiä. Ja myös oikeuskansleri on lausunut, että jos oikeusperiaatteita noudatetaan, niin asiassa ei ole meneteltävä korkeimman oikeuden tuomionselityksen mukaan. Oikeuskansleri kyllä lopuksi kallistui sille kannalle, että olisi outoa, ellei hallitus panisi täytäntöön korkeimman oikeuden tuomiota. Mutta tämä johtui ilmeisesti muodollisista syistä, joita hallituksen ei olisi ollut pakko ottaa huomioon, vaan olisi sen tullut seurata oikeusperiaatteita, jotka sopivat yhteen ryhmän kannan ja hallituksenkin aikaisemman mielipiteen kanssa.

Hallituksen tekoa on koetettu puolustaa myös sillä, että Suomen asema olisi vaikeutunut Kansainliitossakin, jos Pitkäranta-yhtiölle ei olisi annettu perintökirjoja, koska varsinkin englantilaiset rahamiespiirit ovat Pitkäranta-yhtiön vaatimusten kannalla senvuoksi, että englantilaiset omistavat osakkeita sanotussa yhtiössä sekä siitä syystä, että englantilaiset pankit ovat rahoittaneet tätä yhtiötä. Näiden väitteiden johdosta on huomautettava, että englantilaiset eivät omista ainoatakaan osaketta Pitkäranta-yhtiöstä. Yhtiörekisteri osoittaa,

että Pitkäranta-yhtiön osakkeet ovat kolmen henkilön hallussa. Suurimman osan omistaa Pitkäranta A. B:n emäyhtiön Diesen-Voodin pääosakas Diesen ja loput ovat kahden muun suomalaisen henkilön hallussa. Mitä tulee englantilaisten pankkien luotonantoon Pitkäranta-yhtiölle, niin siihen nähden ei perintökirjain antaminen mitään merkitse, sillä englantilaisilla on kyllä lainastaan vakuudet, vaikka valtion maita ei olisi lahjoitettukaan Pitkäranta-yhtiölle, koska Kansallis-Osake-Pankki on täytetäkuussa Pitkäranta-yhtiön ulkomaisista lainoista. Totuus on se, että Englannissa ei olisi koko perintökirja-asiaan kiinnitetty huomiota, ellei asiaa olisi Suomesta päin järjestetty. Tunnetaan nim., että eräs suomalainen rahalaitos käytti noin kaksi miljoonaa markkaa saadakseen asian esille Englannin parlamentissa ja eräässä sanomalehdessä.

Siitä painostuksesta, jota perintökirjoista hyötävien taholta hallitusta kohtaan harjoitettiin, ei hallituksen olisi tarvinnut välittää mitään, vaan olisi sen tullut antaa asiasta uusi esitys eduskunnalle. Kun edellisessäkin eduskunnassa oli lähes $\frac{2}{3}$ sillä kannalla, jota ryhmämme ajoi ja kun vaalien jälkeinen uusi eduskunta oli kokoonpanoltaan edullisempi tämän kysymyksen oikealle ratkaisulle, olisi hallituksella ollut täysi syy uudelleen kääntyä eduskunnan puoleen ja koettaa siten saada asia oikeudenmukaiseen ratkaisuun. Sitä ei hallitus kuitenkaan tehnyt, vaan teki päätöksensä perintökirjain antamisesta eduskunnan ja oman *ryhmämme kokoontumisen edellisenä päivänä*. Hallitus tiesi, että ryhmä on asiassa entisellä kannallaan ja senvuoksi se tahtoi saattaa ryhmän tapahtuneen tosiasian eteen ja halusi tehdä päätöksensä päivää ennen ryhmän kokoontumista, jotta ryhmä ei voisi estää hallituksen suunnitelmien toteuttamista.

Hallituksen menettelyä tässä perintökirja-asiansa on siis pidettävä huonona tekona. Sitä saatetaan puolustella niissä piireissä, joissa asiaa ei tunneta. Mutta ne, jotka ovat selvillä tämän asian kulusta ja vaikuttimista, pitävät p.o. hallituksen päätöstä suurena virheenä ja paheksuvat hallituksen menettelyä.

Pyy yhtyi Aallon selitykseen Suojärven asiassa ja ehdotti, että paraatikysymys siirrettäisiin kurinpitöasiain yhteyteen ja että siitä Viipurin länt. vaalipiirin sos.-dem. piirikokouksen päätöksen mukaisesti päätettäisiin seuraavaa: »Katsoen siihen, että puolueemme tinkimättömäksi vaatimukseksi on hyväksytty suojeluskuntien vastustaminen ja niiden hävittäminen, on pääministerinä toimineen Tannerin esiintymistä suojeluskuntaparaatin vastaanottajana pidettävä puolueen tarkoituksien ja puoluepäätösten vastaisena. Vielä on huomautettava, että kysymyksessä oleva toukokuun 16 p:n paraati on toimeenpantu valkoisten sotajoukkojen maan pääkaupunkiin saapu-

misen muiston kunnioittamiseksi, johon osallistumisellaan Tanner on loukannut sosialidemokraattisen työväen oikeudentuntoa ja siten mainitulla teollaan vahingoittanut puoluetta, minkä vuoksi hänen menettelyään on paheksuttava.»

Lunden: Koko tämä riita on saanut alkunsa pääkaupungin herrojen henkilökohtaisista kinasteluista. Hämeen pohjoisen vaalipiirin työväestö ei hyväksy moista kukkotappelua. Puolueemme hallituskokeiluun ollaan Hämeessä varsin tyytyväisiä.

Kaija: Joukot eivät sulata kaikkia niitä tekoja, joita hallitus on tehnyt, eikä myöskään sitä tapaa, jolla niitä täällä on arvosteltu. Suojärven lampuotien asia, urheilijain vastaanotto ja paraatin vastaanotto eivät koskaan saa joukkojen hyväksymistä, samoin ei myöskään Petsamon laivajuttu, joka nähtävästi ajetaan täällä vaikene-
malla sivuuttaa. Toivoi menettelytapavaliokunnan antavan asiasta pätevän lausunnon.

Huttunen, P. ei hyväksynyt hallituksen menettelyä Suojärven lampuotikysymyksessä. Yhtyi Pyyn esittämään päätösehdotukseen. Tuomitsi myöskin paraatin vastaanottamisen sekä Itkosen laivajutun.

Ryömä: Toveri Itkonen huomautti siitä, etten maininnut ensimmäisessä puhevuorossani mitään eduskunnan kokoontumisesta. En voinut asian tätä puolta selostaa, kun puheenjohtaja keskeytti lausuntoni, ilmoittaen puheaikani päättyneen. Lausunnotani kävi kuitenkin ilmi, että asia päätettiin periaatteessa samalla kertaa kuin budjettiesityskin eli siis elokuun alkupuolella. Budjettivalmistelut ja erinäiset muut kiireelliset asiat vaikuttivat sen, että asia joutui *muodolliseen* ratkaisuun vasta saman kuun loppupäivinä. Eduskunnan kokoontuminen ei siihen siis vaikuttanut puoleen tai toiseen enkä koskaan olisi ajatellutkaan viedä asiaa eduskuntaryhmään, koska pidin sitä puhtaasti lainopillisena, joskin tavallista laajakantoisempana kysymyksenä.

Jo ensimmäisessä lausunnossani osoitin, että eduskunnan ja hallituksen ratkaisun välillä oli vain ero siinä, että edellisen mukaan, jos se olisi saatu päätökseen, olisi n. 15,000 hehtaarin metsäalue joutunut valtiolle ja nyt tuomioistuimen päätöksen johdosta, jota hallituusudatti, yhtiölle, jotenka asialla ei ollut minkäänlaista periaatteellista tai sosialipoliittista merkitystä. Jos J. F. Aalto on vaalimatkoillaan luvannut jakaa paikallisille maanomistajille ja lampuodeille myöskin metsät, jolloin heistä olisi järjestään tullut miljonäärejä, ei hän ole menetellyt oikein: Muuten on huomattava, että Suojärven lampuotialuetta oli alunperin 160,000 hehtaaria, josta nyt n. 15,000 ha metsämaata joutui yksityisille yhtiöille. Kun muistaa, että esim. Ahlström-

o.y:llä on 187,000 ha maata ja Gutzeit-o.y:llä, joka tosin myöhemmin on joutunut valtion haltuun, 465,000 ha, ei tuo Suojärven 15,000 ha ole niin ihmeitä tekevä asia, että siitä kannattaa niin suurta elämää pitää. Muuten tuntuu sos.-dem. ryhmän tässä asiassa tapahtunut toiminta välikysymyksineen, jota toveri J. F. Aalto on johtanut, alunpitäen epäsosialistiselta, maalaisliittolaisuutta muistuttavalta yhtiövilhalta, sillä muistettavahan on, että hyvin kehittynyt ja riittäväillä raaka-ainelähteillä varustettu yksityistuotanto on sosialistisen tuotannon ehdoton edellytys, joten ei siinä ole periaatteessa mitään moitittavaa, että jokin teollisuuslaitos varustaa itselleen riittävät raaka-ainemahdollisuudet, varsinkin kun yhtiöt tunnetusti hoitavat metsänsä hyvin.

Toveri Aalto yrittää edelleen väittää, että Korkeimman Oikeuden päätös ei ollut sitova. Mutta hän oli itse keväällä 1927 mukana, kun ensimmäisessä lausunnossani mainitsemaani hallituksen esitystä käsiteltiin, säätämässä lakia perustuslainluontoisena. Se oli nim. säädettävä perustuslainluontoisena juuri senvuoksi, että sillä olisi kuomottu tuomioistuimen päätös, sillä jos olisi ollut kysymyksessä vain aikaisemman valtiopäiväpäätöksen kumoaminen, olisi siihen riittänyt tavallinen laki. Toveri J. F. Aalto ei näytä ymmärtävän koko asiaa.

Asian juriidiseen puoleen nähden uudistan ensimmäisessä lausunnossani tekemäni huomautuksen, että m.m. sellaiset huomattavat lakimiehet kuin ent. presidentti Ståhlberg ja oikeuskansleri, jotka aikaisemmin olivat vastustaneet perintökirjain antamista, katsoivat nyt, että ne oli annettava. Esitän oikeuskanslerin lausunnosta tärkeimmät kohdat: »Siitä syystä on valtiovaltakin estetty jättämästä huomioon ottamatta, mitä tuomioistuin määrätyn tapauksen varalta on selittänyt olevan oikein ja totta. Ellei valtiovalta sitä tee, ei se ole pitänyt voimassa oikeusjärjestystä, joka vaatii, että ei ainoastaan lakeja ja asetuksia, vaan myös hallinnollisen viranomaisen tai tuomioistuimen tekemiä, lainvoiman saaneita päätöksiä on noudatettava. Kun senvuoksi oikeudenkäynnissä, jonka lisäksi Suomen valtio on saanut syntymään, lainvoimaisella tuomiolla, sillä tavoin kuin Korkeimman Oikeuden selityksessä vuoden 1927 helmikuun 17 päivältä sanotaan, on tullut vahvistetuksi, että O. Y. Pitkäranta-Bruk ynnä muut hakijoista ovat oikeutetut ostamaan hallitsemansa lahjoitustilat perinnöksi, on tämä sellainen asiainkohta, joka sitoo hallituksen, kun on ratkaistava kysymys perintökirjain antamisesta puheenaoleviin tiloihin. Tämän mukaisesti on *sancttujen hakijain anomukseen suostuttava*, ja koska ei ole valtion arvon mukaista, että asiaa yhä pitkittää, *perintökirjat hakijoille niin pian kuin mahdollista annettava.*»

Asia oli siis juriidiseen puoleen nähden pätevästi ja sitovästi selvi-

tetty. Sen oli ennenkaikkea tehnyt valtioneuvoston oikeuskansleri, jonka lausuntojen juriidiseen pätevyYTEEN hallituksen täytyy luottaa enemmän kuin esim. toveri Aallon juristeriaan. Olen myöskin osoittanut, että asia on sosialipoliittisesti suhteellisen vähämerkityksellinen. Ja mitä lopuksi asian taktilliseen puoleen tulee, olen kuullut, että sosialidemokraattien äänet ovat Suojärvellä viime vaaleissa nousseet, siitÄkin huolimatta, että puolueemme paikallinen äänenkannattaja on asiassa syyttänyt omaa puoluetta ja sen hallitusta, kun olisi ollut kiitollinen tilaisuus ahdistaa maalaisliittoa, jonka edustajista osa äänesti sos.-dem. hallituksen asiassa antamaa lakiesitystä vastaan, niin ettei se saanut perustuslain vaatimaa määrÄenemmistöÄ, vaan tuli siten hylÄtyksi.

Suojärven asia on mielestäni tullut riittävästi selvitetyksi ja voidaan poistaa myöskin puolueemme päiväjäristyksestä.

PetÄjä ei käsittänyt moittittavaksi Tannerin menettelyÄ paraatin vastaanottamisessa. Päinvastoin voidaan laskea voitoksi se, että suojeluskuntalaisten oli pakko tehdä kunniaa sosialidemokraattiselle pääministerille.

Lampen vertaili Tannerin ja Huplin suuren huomion saavuttaneita tekoja toisiinsa ja piti Tannerin rikosta paljon pienempänä kuin Huplin. Tannerin rikos on saatu keinotekoisesti nostattamalla näyttämään suurelta. Tästä asiasta riittää jo keskustelu.

RÄisÄnen: Paraatijuttua ei voida hyväksyä. Ei ollut aluksi uskonutkaan mahdolliseksi, että sosialidemokraattisen hallituksen pääministeri voisi suostua paraatin vastaanottamiseen. Sitä suurempi oli hämmÄstys, kun kuitenkin niin tapahtui. Puhe siitä, että suojeluskunnat muka nöyrtyivät kumartaessaan presidentin sijaiselle, on Tannerin oma keksintö.

Helo piti tärkeänä, että täällä arvostellaan menneitäkin asioita, jotta saatuja kokemuksia voidaan tulevaisuudessa hyväksi käyttää. — Hallituskokeilulla oli monessa asiassa suuri merkitys. Moitti sitä kiirettä, jota hallitus piti Suojärven lampuotien asiassa. Olisi pitänyt tässä asiassa olla enemmän yhteistyötä hallituksen ja eduskuntaryhmän välillä ja ryhmän mielipide olisi pitänyt enemmän tulla huomioonotetuksi. Lampuotien perintökirjoja ei olisi pitänyt luovuttaa, ennenkuin olisi kaikin laillisin keinoin koetettu saada asia onnelliseen päätökseen. Pidettiin tärkeänä vastata ulkomaalaiselle ministerille asiasta, mutta tärkeämpÄÄ lienee, miten tästä nyt vastataan kansalle. Selosti 8-tunnin työaikalain käsittelyÄ hallituksessa, jolloin erÄät hallitukset jäsenet turhilla verukkeilla koettivat estÄÄ sen sovelluttamaan veturimiehistöön. — Toivoi, että menettelytapavaliokunta laatiessaan ponsiaan tekee vastaisen varalta mah-

dollisimman vaikeaksi uudistaa niitä virheitä, joita sos.-dem. hallitus teki.

Kanervio: Puolueneuvosto oli kehoittanut puolueen jäseniä ja lehdistöä suhtautumaan hallitukseen asiallisesti. Onko niin tapahtunut? Kun puolueen jäsenet v. 1927 lähtivät vaalitaisteluun puolustaakseen ensimmäistä sosialidemokraattista hallitusta, niin samanaikaisesti puolueemme pää-äänenkannattajassa aloitettiin ajojahti hallitusta vastaan. Täten lyötiin puolueemme jäseniltä, joiden tarkoituksena oli vaalitaistelussa osoittaa hallituksemme saavutukset, jalat alta. »S. Sosialidemokraatissahan» väheksyttiin hallituksemme merkitystä. Tätä ei puhuja voinut hyväksyä.

Pekkala: Toimintakertomuksen tämän luvun kohdalla käytti toveri Ryömä eilen puheenvuoron, jossa hän m.m. kosketteli laajalti tunnettua Suojärven lampuotien perintökirjojen antamisjuttua. Kun allekirjoittanut tässä asiassa oli eräiden muiden toverien kanssa toisella kannalla kuin hallituksen enemmistö ja kun toveri Ryömä puheenvuorossaan selvitteli vain niitä näkökohtia, jotka puhuvat enemmistön käsityskannan puolesta tässä asiassa, olen katsonut tarpeelliseksi aivan pääpiirtein esiintuoda tässä samassa tilaisuudessa myös vähemmistön kantaa asiassa puoltavat näkökohdat. Teen tämän sitäkin suuremmalla syyllä, kun en ole aikaisemmin puheenaolevan asian käsittelyyn ottanut osaa, niin houkuttelevaa kuin se monasti olisi ollutkin, eritoten senvuoksi, että tästä asiasta on esitetty hyvinkin harhaanjohtavia lausuntoja ja kirjoituksia. Mielestäni tämä tilaisuus on kuitenkin sellainen, että hallituksen vähemmistönkin kannan määränneet näkökohdat on tuotava julki.

Niinkuin muistettaneen, tehtiin sosialidemokraattien taholta syksyllä 1926 hallitukselle välikysymys, jossa tiedusteltiin, mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä estääkseen Suojärven lahjoitusmaan lampuotitiloja joutumasta yhtiöiden ja vieraspaikkakuntalaisten keinottelijoiden omaisuudeksi. Tämän välikysymyksen, jonka allekirjoitti 30 sos.-dem. ryhmän jäsentä, niiden joukossa m.m. toveri Ryömä, tekivät sos.-dem. edustajat niiden Korkeimman Oikeuden tuomioiden ja selitysten johdosta, joiden nojalla yhtiöt ja vieraspaikkakuntalaiset keinottelijat voivat oikeustietä vaatia itselleen perintökirjat hallussaan oleviin useiden kymmenien miljoonien markkojen arvoisiin lampuotitiloihin ja siten saada niihin omistusoikeiden vastoin nykyisessä asutuspolitiikassa noudatettuja periaatteita ja yhteiskunnan etuja. Vastauksessaan tähän välikysymykseen kokoomuslainen valtiovarainministeri Järvinen m.m. ilmoitti hallituksen vähää aikaisemmin hyljänneen perintökirjojen saamista tarkoittavat anomukset, menetellen siten, niinkuin ministeri ilmoitti,

maan yleisen edun mukaisesti ja toivoen lopuksi asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan. Välikysymyksen johdosta käydyssä keskustelussa osoitettiin sitovasti, miten häikäilemätöntä keinottelua kyseessäolevilla lampuotitiloilla oli harjoitettu, suureksi osaksi petostakin käyttäen sekä miten tärkeätä yhteiskunnan kannalta olisi, että tilojen luovuttaminen yhtiöille ja keinottelijoille tulisi estetyksi. Asia päätettiinkin 118 äänellä 64 vastaan lähettää perustuslakivaliokuntaan, joka ei kuitenkaan ehtinyt asiata käsitellä niillä valtiopäivillä.

Yhtiöt ja keinottelijat olivat tällä välin, ennen uuden eduskunnan kokoontumista vilkkaassa toiminnassa, puuhaten jälleen uutta, niille entistä suopeampaa Korkeimman Oikeuden tuomion selitystä. Sen vuoksi sos.-dem. hallitus antoikin jo maaliskuussa 1927 eduskunnalle esityksen, jonka mukaan lampuotitiloista viljelykset ja tarpeellinen metsämaa oli annettava niiden asukkaille ja jällellejäävä metsä varattava kunnallismetsäksi Suojärven kunnalle ja Korpiselän pitäjän Ägljärven kyläkunnalle. Tämä esitys ei tullut hyväksytyksi tarpeellisella äänen enemmistöllä, mutta Korkein Oikeus sitävastoin antoi samoihin aikoihin tuomiostaan jälleen uuden selityksen, jonka mukaan Osakeyhtiö Pitkäranta Bruk Aktiebolag oli oikeutettu ostamaan puheenaolevat tilat perinnöksi. Tähän selitykseen nojautuen sos.-dem. hallituksen enemmistö sittemmin päätti antaa yhtiölle perintökirjat päivää ennen eduskunnan kokoontumista syksyllä 1927.

Ne syyt, jotka määräisivät allekirjoittaneen kannan asiassa olivat seuraavat:

1) Korkeimman Oikeuden tuomion selitys ei valtioneuvoston esittelijän mielestä siinäkään muodossa kuin se viimeksi annettiin velvoittanut hallitusta antamaan perintökirjoja kyseessäolevalle yhtiölle;

2) Oikeuskanslerin lausunnossa asiasta huomautettiin nimenomaan, ettei Korkeimman Oikeuden mainittu tuomion selitys, vaikka se itse perinnöksiosto-oikeuteen nähden olikin selvä, tietänyt hallitukselle ehdotonta pakkoa antaa perintökirjoja;

3) Valtioneuvoston istunnossa oikeuskanslerilta tiedusteltaessa hänen mielipidettään Korkeimman Oikeuden tuomiosta, ilmoitti hänen olleen erehdyksen, toisin sanoen: tuomion olleen väärän;

4) Jos hallitus olisi kieltäytynyt perintökirjoja antamasta, olisi sitä ehkä seurannut välikysymys, jossa hallitus kuitenkin varmasti olisi saanut — maalaisliiton ja oman ryhmän avulla — luottamuslauseen;

5) Jos asiasta olisi vedetty valtioneuvoston jäsenet valtakunnan-oikeuteen — sellaisestakaan tuskin olisi tullut mitään, sillä siihenkin

tarvitaan eduskunnan päätös — ei tätäkään olisi ollut syytä välttää, sillä jos oikeusvaltiossa on, niinkuin oikeuskansleri lausunnossaan painosti, noudatettava Korkeimman Oikeuden tuomiota, on sellaisessa valtiossa ennen kaikkea noudatettava *oikeutta*, jota Korkeimman Oikeuden tuomion täytäntöönpano, mikä riippui hallituksen harkinnasta, ei olisi merkinnyt.

Kun näihin, mielestäni sängen painaviin näkökohtiin vielä lisään, että sos.-dem. ryhmä oli tehnyt asiasta välikysymyksen perintökirjojen antamisen estämistarkoituksessa, että porvarillinen hallitus oli kieltäytynyt, jos kohta epäselvempään Korkeimman Oikeuden tuomioon nojautuen, perintökirjoja antamasta ja että perintökirjojen antaminen merkitsi ei ainoastaan noin 100 miljoonaa markkaa nousevan yhteiskunnan omaisuuden luovuttamista yhtiölle ja keino-
telijoille, luulenkin maininneeni ne näkökohdat, jotka vähemmistön kannan asiassa määräsivät.

Lopuksi on syytä ehkä vielä mainita, että valtiopäivät olivat jo v. 1867 päättäneet nimenomaan, että kyseessäolevat lamputitilat oli luovutettava niiden asukkaille, mikä oli koko lahjoitusmaareformin tarkoituksena. Minusta on tämäkin seikka asiata harkittaessa otettava huomioon.

Lehtinen: Kun on seurannut tätä keskustelua, niin on tullut siihen käsitykseen, että täällä on yhtä monta periaatetta kuin edustajaakin. Muutamia asioita on paisutettu tarpeettomasti, kuten esim. paraatijuttua. Kun kerran hallitukseenmeno tapahtui puolueemme yksimielisellä myötävaikutuksella, niin ei ollut oikein, että pikku asioista tehtiin suuria numeroita ja siten vaikeutettiin hallituksen toimintaa. Paraatiasia oli masentava ainoastaan suojeluskunnille, joiden oli tehtävä kunniaa sosialistiselle pääministerille.

Lehtola: Jos kerran hallitukseen mennään, on myös täytettävä kaikki ne tehtävät, jotka siinä seuraavat.

Nokelainen: Koko tämän jaarituksen tarkoituksena näyttää olevan osoittaa, kuka heistä olisi suurin. Toivoi, että vihdoin saataisiin pois päiväjärjestyksestä nuo menneet asiat.

Turkha: On kulunut 13 vuotta siitä, kun viimeksi olin puoluekokouksessa, ja minun täytyy sanoa, että minusta on tuntunut eräiden tovereiden käyttäessä puheenvuoroa, niinkuin minä en olisikaan sos.-dem. puolueen puoluekokouksessa. Täällä ovat eräät entiset sos.-dem. hallituksen jäsenet ja jotkut heidän kannattajansa kerskuneet suojeluskuntaparaatin vastaanottamisella; ovat melkein pyytäneet luottamuslausetta sellaisesta, samoin myöskin Suojärven lamputitilojen lahjoittamisesta yksityisille kapitalisteille. Joka tapauksessa ovat he tahtoneet painaa villasella nämä teot, joita jokainen luokka-

tietoinen sos.-dem. rivimies häpeää. Tuollaiset puheenvuorot osoittavat, että meillä näyttää olevan erilainen suunta. (Ryömän välihuudahdus.) »Tuomioistuimen päätös», sanoo toveri Ryömä, »velvoitti». Sos.-dem. puolue on aikaisemminkin esiintynyt tässä maassa korkeimman oikeuden päätöksiä vastaan ja pannut kautta maan toimeen mielenosoituksia. Kun julistettiin tässä omaisuuskyksymyksessä tuomio, niin puolueemme hallitus asettui sen tuomion taakse. Pitää muistaa sosialidemokraattina, että porvarillinen oikeuslaitos on vain porvariston luokkavarustus. Meillä olisi ollut hyvä tilaisuus Suojärven asiassa, missä oli korkeimman oikeuden valvojakin sitä mieltä, että päätös oli virheellinen, todeta se virheelliseksi. Olihan eduskuntaryhmä yksimielisesti asettunut sille kannalle, että metsät kuuluvat valtiolle, eikä niitä ole luovutettava kapitalisteille. Jo vuonna 1907 tehtiin ensimmäinen välikysymys Suojärven asiassa. 20 vuotta oli siis puolue pysynyt sillä kannalla, ettei niitä rikkauksia ole yksityiskapitalisteille luovutettava. Se oli siis vakaantunut käsitys puolueessa tästä asiasta, ja sittenkin hallituksen enemmistö päivää ennen, kun eduskuntaryhmä kokoontui, ja tietäen, että ryhmä olisi asiassa toista mieltä, lahjoitti kapitalisteille valtion omaisuutta rahassa laskien toistasataa miljoonaa markkaa. Tämä on eräänlainen suunta, jota ei puolueessa aikaisemmin tunnettu. Ja minä pyytäisin, että joku hallituksen jäsenistä, joka on ollut päätöksen takana, aivan suoraan sanoisi, että tähän lahjoitukseen ei olisi ollut pakkoa, vaan sillä ostettiin ruotsalaisen puolueen kannatus.

Suojeluskuntaparaatin vastaanottoon ei myöskään ollut mitään pakkoa toveri Tannerilla. Presidentti määrää paraatin päiväkäskyllä ja hän voi määrätä myöskin vastaanottajan. Niinkuin on lakimiestenkin taholta osoitettu, ei ole mitään laillista määräystä, joka velvoitaisi presidentin ottamaan vastaan suojeluskuntaparaatin. Mutta omituisinta on se, kun toveri Hakkila tahtoi rinnastaa presidentinvaalit suojeluskuntaparaatin vastaanoton kanssa, ettei pitäisi muka ottaa osaa presidentinvaaleihin, jos ei oteta suojeluskuntaparaattia vastaan. Nämä ovat kaksi eri asiaa. Kyllä asia on sillä tavoin, että jos presidentin velvollisuuksiin kuuluu lahtarikaartin vastaanotto, niin kukaan kunniallinen sosialidemokraatti ei saa mennä presidentiksi. Pitää muistaa, mikä on tämä lahtarikaarti. Sitä edelleen ylläpidetään sos.-dem. puolueen vastustuksesta huolimatta. Luulen osuvani oikeaan, kun sanon, että yksikään todellinen sosialidemokraatti ei kannata suojeluskuntia eikä suojeluskuntien ylläpidoksi tarvittavien varojen puolesta äänestä.

Täällä turkulainen toverilehden toimittaja kertoi, että kun hän »Sosialistissa» asettui tämän paraatin vastaanoton puolelle, niin hän sai

myötätunnonosoituksia suojeluskuntalaisten murhaamien punakaarti-
laisten leskiltä. Omituinen ilmaus. (Airisto: Mutta kirkas totuus
kuitenkin.) Minäpä huomautan, mikä on tulos tällaisesta suunnasta,
mitä »Sosialisti» on edustanut. Otetaan huomioon, onko työväestö
Turussa suhtautunut tällaiseen lehteen ja sen lehden takana oleviin
järjestöihin myötämielisesti. Turun Työväenyhdistykseen kuului
viime vuoden lopulla 136 jäsentä. Tässä samassa yhdistyksessä oli
v. 1916 2,500 jäsentä. (Seppälän välihuudahdus.) »Silloin ei ollut
kommunistista puoluetta», sanoo Seppälä. Me voimme verrata
tässä suhteessa esim. Helsinkiä ja Turkuu toisiinsa. Meillä täällä
Helsingissä oli jäseniä v. 1916 9,000 ja nykyään noin 1,000. Hel-
singissä on siis nykyään 9 kertaa vähemmän kuin v. 1916, mutta
Turussa on nykyään 18 kertaa vähemmän kuin v. 1916. Ja minä luo-
len, että tähän on syynä se, että on ihannoitu työväen-lehdessä
porvariston lahtarikaartiparaatin vastaanottoa. Joka tapauksessa
minusta tuntuu, että jos tämä puoluekokous hautaa tai peittää
villasella Suojärven kysymyksen, kapitalisteille suuren omaisuuden
lahjoittamisen ja suojeluskuntaparaatin vastaanoton, niin minä
sanon, että se ei merkitse puolueelle hyvää. Ei meidän tule katsoa
persoonia, jotka ovat syyssä yhdestä tai toisesta teosta. Ne on
tuomittava.

Ehdotan, että tämä asia lykätään menettelytapavaliokuntaan.
(Hyvä-huutoja).

Hupli: Täällä on kosketeltu sos.-dem. hallituksen ja puolue toimi-
kunnan välisiä suhteita. Koska väärinkäsityksiä näistä suhteista on
levitetty, pyydän antaa pienen selvityksen. Tämä selvitys tapahtuu
parhaiten siten, että luen puolue neuvoston kokouksen pöytäkirjasta
marrask. 20 p:ltä 1927 toveri Tannerin silloin antaman lausunnon,
jossa kuvataan hallituksen ja puolue toimikunnan suhteita sellaisina,
kuin ne todellisuudessa olivat. Pääministeri sanoi silloin näin:

»Minusta oli tärkeintä keskustella tässä osassa niistä suhteista,
jotka ovat vallinneet puolue toimikunnan ja hallituksen välillä. Puo-
luesihteri valitti sitä, että yhteistoimintaa, jota puolue neuvoston ja
ryhmän kokous oli toivonut, ei ollut voinut syntyä. Minun täytyy
yhtyä tähän valitteluun ja todeta, ettei yhteistoiminta ole ollut niin
hyvä, kuin olisi ollut syytä toivoa puolueen kokonaisedun kannalta.
Mutta, kun ryhtyy etsimään syytä siihen, tulee esille koko joukko ky-
symyksiä, jotka saattavat tämän asian sellaiseen valoon, että siitä
kyllä ulkopuolisellekin selviää, miksi yhteistoimintaa ei ole voinut
syntyä. Ensinnäkin tahtoisin mainita, että varsin usein ei ole ollut
tarpeellista pitää yhteisiä neuvottelukokouksia. Hallituksen kokoon-
pano on alusta pitäen ollut niin järjestetty, että puolue toimikunnan

keskuudesta oli neljä jäsentä mukana, siis puoluetoimikunnan enemmistö, ja mukana olivat useimmat puoluetoimikunnan aktiivisimmat jäsenet m.m. puoluetoimikunnan nykyinen puheenjohtaja. Näinollen edellytettiin, että kaikki se poliittinen katsantokanta, jota puoluetoimikunta edustaa, tulee hallituksessa näiden kautta näkyviin ja niinhän se tavallisesti tulikin. Sitten osoittautui aikaa myöten, että hallitus ei ollut kaikissa, varsinkaan poliittisissa kysymyksissä varsin ehjä, ja omituista kyllä, sattui usein niin, että ainakin jotkut puoluetoimikunnan jäsenistä olivat eri mieltä muiden hallituksessa olevien puoluetoverien kanssa. Silloin he esittivät sen toivomuksen, että asia alistettaisiin puoluetoimikunnan ja hallituksen jäsenten yhteiseen neuvottelukokoukseen.» Tästä käy siis ilmi, että juuri puoluetoimikunnan jäsenten taholta on yhteisiä neuvottelukokouksia hallituksen kanssa toivottu ja koitettu aikaansaada hyvää yhteisymmärrystä. »Mutta nämä ehdotukset johtivat sen seikan toteamiseen, että hallituksen enemmistö oli toisella kannalla kuin puoluetoimikunta. Hallituksessa olevat puoluetoimikunnan jäsenet äänestivät yhteen tapaan ja sitten hakivat toisen elimen avukseen, jossa he olivat enemmistönä, ja koettivat sen avulla pakottaa hallitusta muuttamaan kantansa.» Tämä on aivan totta, ja se osoittaa, että asiallista erimielisyyttä oli hallituksen enemmistön ja puoluetoimikunnan välillä. »Tätä me toiset emme pitäneet oikeana. Meillä ei kuitenkaan olisi ollut mitään sitä vastaan, että tällaisia yhteisiä neuvotteluja olisi pidetty, mutta, ikävä kyllä, ovat välit myöhemmin kärjistyneet verraten vaikeastikin. Olemme havainneet, että varsinkin tärkeimmissä kysymyksissä kuljemme eri linjoilla. Mielestäni ei ole ollenkaan pahaksi, että tämä asia avoimesti sanotaan ilman mitään pahaa tarkoitusta. Arvaan, että puoluetoimikunnan jäsenet ovat menetelleet vakaumuksensa mukaan ja katsoneet poliittista tilannetta toisella tavalla.»

Tämän olen tahtonut saattaa puoluekokouksen tietoon, sillä olen samaa mieltä toveri Tannerin kanssa siitä, että tärkeimmissä asioissa on kuljettu eri linjoilla. Sellaiset jutut, että erimielisyydet olisivat olleet henkilökohtaisia, osoittautuvat lukemani lausunnon valossa keksityiksi.

Tervonen polemisoi ankarasti tov. Airiston väitteitä vastaan paraatikysymyksessä. Piti arvostelua erittäin terveellisenä ja tärkeänä.

Klo 12 otettiin aamiaisloma. Sen päätyttyä klo 13.30 jatkettiin puoluetoimikunnan kertomuksen yksityiskohtaista käsittelyä.

Wiik: Suojärven asiasta eduskuntaryhmän täytyy jakaa edesvastuu hallituksen kanssa. Kun ryhmässä päätettiin tehdä siitä väli-

kysymys, olin ainoa, joka päätöstä vastusti; asia ei ollut ryhmän jäsenille riittävästi tunnettu. Välikysymys kuitenkin tehtiin, ja siitä johtui tämä kiusallinen ristiriita. Se kirje, jonka lähetin tov. Ryömälle, oli, niinkuin sen sisällöstäkin kävi ilmi, yksityiskirje, joka ei tarkoittanut ilmaista muuta kuin yksityisen mielipiteeni. Siinä mielipiteessä pysyn. Oli tyhmyys se, että päivää ennen eduskuntaryhmän kokoontumista ratkaistiin asia hallituksessa; se olisi pitänyt ratkaista jo aikoja ennen. Muuten ei tätä asiaa pitäisi ottaa yksipuolisesti tunteen kannalta, sillä asia on oikeudellista laatua. Kun tuomioistuimien on jonkun asian ratkaissut, niin hallinnollisen vallan täytyy panna tuomio täytäntöön.

Paratijuttu on toisessa asemassa. Mikään laki ei määrää, että paraateja on toimeenpantava, ja meikäläisen hallituksen pitäisi lopettaa tuollaiset juhlallisuudet, jotka ovat vain militarismin reklamoimiskeinoja. Mikään laki ei määrää, että paraati on pantava toimeen juuri toukok. 16 p:nä ja että presidentin on otettava se vastaan. Ei myöskään mikään vakiintunut pyhä käytäntö pakota niin menetelemään. Juttua on liikaa paisutettu, mutta toiselta puolen laajojen puoluepiirien tunteita on loukattu. Vertaus presidentin vaaleihin ei sovi. Kun puolue ryhtyi presidentin vaaleihin, niin puolueenosto nimenomaan päätti, että omaa miestä ei ole presidentiksi valittava; oltiin sitä mieltä, että tässä yhteiskunnassa ei ole suositeltavaa, että meikäläinen mies on etunenässä. — Uskon, että toveri Tanner on menetellyt rehellisessä tarkoituksessa, mutta meidän pitää olla yksimieliset siitä, että tuollaiset tapahtumat eivät saa toistua, sillä puolueemme sisäinen eheys ei sitä salli eikä myöskään sen ulkonainen maine. Tämä asia on saattanut monet puoluetoverit sellaiseen asemaan, että he eivät ole voineet hyvällä omallatunnolla esiintyä puolueensa puolustamiseksi.

Puolueessa on ollut paljon erimielisyyttä siitä, missä olosuhteissa hallituksesta mentiin; se on sellainen kysymys, joka ansaitsee huomiota. Tanne mainitsi, että se seikka, että siitä oltiin siksi erimielisiä, ei ole vahvistanut puolueemme nauttimaan luottamusta ulkopuolisten keskuudessa. Sanokaamme suoraan: porvarien keskuudessa. Tärkeämpänä on pidettävä, että työväen luottamus puolueeseen säilyy. (Hyvä! Hyvä!) Useimmat ovat olleet sitä mieltä, että oikeaan aikaan hallituksesta lähdettiin. Kuitenkaan ei tästä olla aivan yksimielisiä. Silloin, kun sieltä lähdettiin, oli jo kärsitty huomattavia tappioita, johtuen siitä, että hallituksemme parlamentaarinen pohja oli siksi heikko. Oli saatu niellä nöyryytyksiä, ja vaikka jotkut meistä ovat hyvin taipuvaisia selittämään, että se mielipide, joka jo syksyllä 1927 esitettiin siitä, että hallituksesta oli lähdettävä, johtui

muka persoonallisista syistä, niin kyllä oli yhä kasvamassa puoluees-
samme ja eduskuntaryhmässä tämä mielipide. Budjetti- ja tullikysymysten yhteydessä tämä kävi ilmi. Havaittiin välttämättömäksi tehdä erinäisiä myönnytyksiä, siis poikkeuksia siitä, mitä hallitusohjelmassa oli sanottu, mutta oltiin erimielisiä siitä, kuinka pitkälle tässä suhteessa voitiin mennä. Hallituksessa olisi tahdottu mennä hiukan pitemmälle, kuin ryhmän enemmistö olisi tahtonut mennä. Asia oli useamman kerran ryhmässä käsiteltävänä. Ryhmä teki uusia ja uusia myönnytyksiä hallituksen vaatimuksesta ja hyvin niukalla enemmistöllä, mutta niin pitkälle se ei kuitenkaan mennyt, kuin hallitus oli tahtonut. Minä ymmärrän varsin hyvin, että tilanne kävi ryhmälle vastenmieliseksi. Minä puolestani olen sitä mieltä, että ne edut, jotka olivat tai joiden ainakin luultiin olevan saavutettavissa, olivat siksi huomattavia, että kannatti ottaa ne vastaan tietäen, että jos hallituksen kanta olisi hyväksytty, niin hallitukseen olisi toistaiseksi jääty. Mutta kuten sanottu, tilanne kävi ryhmän enemmistölle siksi vastenmieliseksi, että kantani joutui vähemmistöön.

Myöhemmin olen ajatellut, että eräästä toisestakin syystä olisi ollut syytä vielä toistaiseksi pysyä hallituksessa. Silloin ehkä olisi päästy niistä erimielisyyksistä, jotka myöhemmin ovat ilmenneet. Osa puolueen jäsenistä oli tyytymätön siihen, että hallituksesta jo lähdettiin. Jos vielä olisi muutamia kuukausia oltu hallituksessa, saatu vielä lisää niitä kokemuksia, niin koko puolue olisi huutanut: Tulkaa pois sieltä! Kun nyt lähdettiin, niin tämä kysymys jäi vielä epäselväksi, ja tämä ei ole helpottanut sen myöhempää käsittelyä. On niitä, jotka eivät ole voineet suhtautua asiaan riittävän intohimottomasti, ja on niitä, jotka eivät näe maailmassa paljon muuta kuin hallituskysymyksen, vaikka asia käytännölliseltä kannalta ottaen merkitsee tällä kertaa verraten vähän.

Vastaisesti hallituskysymystä on hoidettava niin, että siitä on mahdollisimman paljon hyötyä ja mahdollisimman vähän vahinkoa. On osattava mennä hallitukseen silloin, kun edellytyksiä on, ja osattava lähteä silloin, kun niitä edellytyksiä ei enää ole. Sill'aikaa, kun siellä ollaan, niin on pysyttävä yksimielisesti hallituksen takana ja tuettava sitä, ja hallituksesta on lähdettävä, ennenkuin joukkojen keskuudessa luottamus hallitukseen alkaa horjua.

Tanner: Kun olen tätä keskustelua kuunnellut, muistuu mieleeni eräs raumalaisen humoristi Nortamon jaaritus, jossa hän kertoo, kuinka Myll'kosken isäntä ja Lepp'korven isäntä rupesivat maantiellä tappelemaan. Asiasta syntyi oikeusjuttu, josta nämä molemmat isännät kuitenkin selvisivät ilman seurauksia, mutta kokonaan sivullinen Röyskän isäntä, joka oli haastettu todistajaksi, sai sakkoa.

Nythän on käsiteltävänä puoluetoimikunnan kertomus, ja sen toimenpiteistä on siis kysymys, mutta jollakin ihmeellisellä tavalla minä olen joutunut altavastaaajaksi, ja minulle ehdotetaan paheksumislausuntoa ja jopa Korpiselän edustaja, joka luultavasti on tottunut korpilakiin, ehdottaa minulle ruumiillista kuritustakin. En kuitenkaan ollut aikonut koko keskusteluun puuttua ja pyysiinkin puheenvuoron vasta sen jälkeen, kun edustaja Pyy ryhtyi ehdottelemaan toimenpiteitä.

Ensinnäkin tahtoisin yleisenä käsityksenä lausua, että keskustelu tänään on ollut paljon matalammalla tasolla kuin eilen. Riippuuko se siitä, että eilen esiintyi oppositioryhmä hallitusta vastaan, kun taas tänään hallitusryhmä on keksinyt syyn päästä oppositiota syyttämään? Se minua eniten ihmetyttää, että entiset työtoverini hallituksessa ovat katsoneet asiakseen ryhtyä penkomaan esiin yksiä ja toisia tapauksia, pesemään itseään puhtaaksi ja epälojaalisesti esiintymään entisiä työtovereitaan kohtaan. En tahdo tätä tilaisuutta käyttää hyväkseni samassa tarkoituksessa, vaikka minullakin voisi olla yhtä ja toista moitetta varsinkin toveri Itkoselle, joka täällä voimallisesti hyökkäsi entistä työtoveriaan kohtaan. Minulla ei kuitenkaan ole enää halua puhua hallituksessa olostä yleensä, vaan pääasiassa persoonallisesta osuudestani n.s. paraatijuttuun. Koetan siis rajoittua siihen. Olisi kyllä hyvin houkuttelevaa puhua muustakin, esim. hallituksen ja puoluetoimikunnan välisistä suhteista, jotka olivat kovin epänormaaleja, ja muodostuivat yhä mahdottomammiksi, kuta pitemmälle päästiin. Samoin voisin esittää positiivisia puolia hallituksessa olostä, joista seikoista tämä keskustelu on kokonaan vaiennut ja joista ei puoluetoimikunnan kertomuksessakaan ole annettu mitään tietoja.

Paraatijutussa on minun mielestäni ainoana asiallisena muistutuksena sitä vastaan esitetty se, että ottamalla tuon paraatin vastaan olen sosialidemokraattina antanut tunnustuksen suojeluskunnille. Jos minä olen oikein ymmärtänyt arvostelijain ajatuksen, niin se on ollut asian ydin. Jos minä otan tuon väitteen lähtökohdaksi, niin täytyy minun tunnustaa, että minä tässä suhteessa olen tehnyt itseni syyppääksi paljon suurempaan rikokseen, josta tosin ei ole tähän mennessä mitään puhuttu. Ehkä se johtuu siitä, että sitä ei ole huomattu. Minä olen nimittäin toiminut neljä kuukautta suojeluskuntien korkeimpana päällikkönä. Hoitaessani presidentin tehtäviä joutui minun käsiini kaikki muodollinen valta tässä maassa. Minä olin hallituksen päämies, sotaväen korkein päällikkö ja suojeluskuntien korkein päällikkö. Jos siis suojeluskuntien tunnustaminen on rikos, niin kai minut nyt täällä hyvin raadolliseksi havaitaan ja ulos tästä kirkolliskokouk-

sesta heitetään. Minä olen katsonut asiaa kokonaan toiselta kannalta. Olen sanonut itselleni: »Jos sinä jonkun viran otat vastaan, niin sinä myös hoidat sen.» Siinä ei silloin saa vallan paljon valita ruokiaan, vaan on syötävä niin hyvät kuin huonotkin.

Siitä, miten tämä paraatiasia kehittyi, on syytä antaa yhtenäinen kuvaus. Tahtoisin siinä tarkoituksessa ensinnäkin mainita, että me hallituksessa jo aikaiseen talvella rupesimme kaukaa näkemään toukokuun 16 päivän ja tiesimme, että siitä voi koitua ikävä kysymys. Emme kuitenkaan silloin arvanneet niin vaikean kannanoton olevan edessä kuin sitten tuli, vaan ajattelimme, että hallituksen jäsenenä meidän on vaikea mennä tuohon tilaisuuteen, kuten tapa on ollut. Me kyllä muistimme, että aikaisemmin ovat monet sosialidemokraatit olleet mukana paraatitilaisuuksissa. Eduskuntaryhmän jäseniä on eri vuosina ollut siellä, ja samoin ovat puolueen valitsevat eduskunnan varapuheenjohtajat ainakin toisinaan olleet mukana. Siitä huolimatta arvelimme, ettemme hallituksen jäsenenä voi olla siinä mukana. Ilmoitimme presidentille hyvissä ajoin kantamme sekä pyysimme hartaasti, että hän siirtäisi lippujuhlan toiseksi päiväksi, esim. Snellmanin päiväksi tai vapuksi, sekä että toukokuun 16 päivä hylättäisiin käytännöstä, koska se loukkaa niin suurta osaa kansastamme. Tähän esitykseen ei presidentti kuitenkaan millään tavalla reageerannut. Hänen mielestään lippujuhla oli pidettävä mainittuna päivänä vielä sinä ja seuraavana vuonna, kunnes kymmenvuotiskausi tulee täyteen, mutta sen jälkeen se voitaisiin hävittää.

Tätä lippujuhlaa ei hoidettu hallituksesta käsin, vaan järjestettiin se sotaväen päällikön ja presidentin kesken. Se oli kaikkia yksityiskohtiaan myöten järjestetty silloin, kun presidentti sairastui ja minulla oli velvollisuus astua hoitamaan hänen virkaansa. Tällöin meillä oli kahdenkeskinen keskustelu ja tässä keskustelussa hän selosti, miten asia oli järjestetty ja lausui vakavana toivomuksenaan, että minä en aiheuttaisi mitään selkkauksia sotaväen keskuudessa enkä herättäisi politikoimista upseeriston keskuudessa, vaan koettaisin hoitaa asian, niin kuin hän sen oli pannut alulle. Kun asia oli etukäteen näin järjestetty ja kun minulle tehty pyyntö oli sairaan miehen toivomus, katsoin olevani velvollinen menettelemään toivomuksen mukaisesti ja lupasin toimia sen mukaisesti. Kunniantuntoni vaati näin menettelemään. Jos toisten omatunto sallii menetellä toisin, suon heille ajatusenvapauden, mutta älköön kukaan luulko voivansa pakottaa minua toimimaan toisin kuin kunniantuntoni vaatii.

Tämä on asian psykologinen selitys. Täällä on sitä vastaan sanottu, ettei mikään laki velvoita pitämään paraateja eikä presidenttiä sitä vastaanottamaan sekä ettei varsinkaan presidentin virkaa

hoitavalla henkilöllä ole siihen velvollisuutta. Myönnän sen. Ei minua laillisesti olisi voitu siihen velvoittaa ja minulle osoitettiin kyllä tie, jota olisin voinut käyttää. Sanottiin, että voin panna tilalleni toisen henkilön, esim. sotaväen päällikön, kenraali Sihvon. Minusta kuitenkin tuntui, ettei se olisi asiaa muuttanut. Jos paraatin vastaanotto on rikos, en kai vältty siitä sillä, että panen toisen henkilön puolestani sen tekemään. Minun sijaiseni hän sen silloin olisi kuitenkin tehnyt. En tahtonut vetäytyä toisen miehen selän taakse, varsinkin kun olin etukäteen asian harkinnut ja luvannut sen hoitaa.

Kun kysymyksen suhteen kuitenkin alkoi esiintyä eriäviä mielipiteitä, neuvottelin asiasta työtovereitteni kanssa hallituksessa. Neuvottelussa enemmistö hallituksen jäsenistä kehoitti minua pysymään kannallani sanoen: »Sinä otat sen vastaan.» Sitten sekaantui puoluetoimikunta asiaan. Tuli kirje, jossa esitettiin, että minun oli luovuttava paraatin vastaanotosta. Samaan aikaan soitti minulle eräs puoluetoimikunnan jäsen ja työtoverini hallituksessa, joka tähän asiaan nähden ei ollut samalla kannalla kuin minä, ja sancii: »Koeta nyt vielä kerran harkita tätä asiaa. Nyt on suuri juonittelu käynnissä. Tällä vivulla sinut koetetaan vivuta ulos puolueesta.» Kun tämän kuulin, arvelin olevan sitä vähemmän tarpeellista neuvotella asiasta uudelleen. Jonkun päivän kuluttua työtoverini kuitenkin pyysivät uutta neuvottelua. Neuvottelu pidettiin ja silloin oli se enemmistö, joka oli paraatin vastaanottamista puoltanut, vielä kasvanut, ollen sillä kannalla, että varsinkin sen jälkeen, kun puoluetoimikunta on asiaan sekaantunut ja asia oli tehty julkiseksi, oli enää mahdoton peräytyä. Silloin olisivat hevosetkin ympäri Suomenniemen nauraheet. Senjälkeen paraati otettiin vastaan ja hyvin se meni. Suojeluskuntalaiset tekivät kunniaa nöyrästi enkä usko tilanteen olleen heille sen helpomman kuin minulle. En usko, että paraatista olisi tullut minkäänlaista jälkiselkkausta, elleivät eräät ystäväni täällä Helsingissä olisi päättäneet sitä virittää.

Se paraatista. Tietysti puoluekokous tekee, niinkuin se parhaaksi katsoo. Olen jo etukäteen ottanut huomioon senkin mahdollisuuden, että nämä minun ystäväni onnistuisivat yllytyksessään ja saisivat minut puolueesta erotetuksi. Sekään mahdollisuus ei kuitenkaan voinut minun kantaani vaikuttaa.

Tahdon vielä puhua erästä toisestakin asiasta. Puoluesihtööri Wiik äsken esitteli joitakin ajatuksia siitä, milloin hallitukseen on mentävä ja miten paljon hallitus voi sietää vastoinkäymisiä. Voin periaatteessa yhtyä hänen kantaansa. Mutta jos katselen, kuinka kaikki käytännössä tapahtui viime kerralla, niin epäilen hänen kantansa kestävyyttä. Puoluetoimikunta valittelee, ettei yhteistoiminta

hallituksen kanssa muodostunut niin hyväksi, kuin oli toivottu. Minäkin valitan sitä, mutta vakuutan, ettei syy ollut hallituksessa. Puolue-toimikunta halusi kulkea omia teitään ja määrätä hallituksen menettelyyn. Kun esim. kysymys hallituksesta luopumisesta tuli esille, ei puolue-toimikunta neuvotellut asiasta hallituksen kanssa, jota asia koski, vaan ryhtyi omin päin toimimaan. Jo kesällä alkoivat puolue-toimikunnan jäsenet kirjoitella lehdissä, että hallituksesta on lähdettävä. Eduskuntaryhmä oli ensimmäisessä syyskokouksessaan kuitenkin yksimielinen siitä, että tämä ajatus oli väärä ja että hallitukseen oli jäättävä ennenkaikkea hoitamaan budjettitaistelu loppuun. Mutta maan kaivaminen hallituksen alta jatkui ja jatkui ja mielialaa muokattiin, kunnes ryhmän jäsenet lopulta tulivat toivottomiksi ja tahtoivat päästä eroon koko hallitusrijidasta. Kun asia sitten vietiin puolue-neuvoston kokoukseen, oli puolue-toimikunnalla valmiit ponnet siitä, millä tavalla hallitus olisi vivuttava asemistaan pois. Näistäkään pon-sista ei oltu etukäteen neuvoteltu yhdenkään hallituksen jäsenen kanssa. Ei ole siis oikeutta siltä taholta valittaa yhteistoiminnan puutetta, kun ei edes hallituksen kaatamisestakaan oltu missään kosketuksessa hallituksen jäsenten kanssa.

Asken Räisänen luki erään minun aikoinaan esittämäni lauseen, jossa sanottiin, että vastedes ei olisi mentävä hallitukseen, ellei hallituksella ole puoluekoneistoa ja puolueen pää-äänenkannattajaa hallussaan. Se oli luullakseni aivan oikein siteerattu. Ainakin olen niin ajatellut. Meillä on kaksi kertaa tehty se virhe, että sosialidemokraatit ovat menneet hallitukseen ilman tätä tukea. Kun puolue v. 1917 antoi miehiä hallitukseen, ei hallituksella ollut mitään sanomista puolue-toimikunnassa eikä pää-äänenkannattajassa. Kun silloin oli muutamia kuukausia toimittu, alkoi työskentely puolueen taholta hallitusta vastaan. Silloin Valppaat, Kuusiset y.m. tekivät parhaansa vähentääkseen hallituksen arvovaltaa puolueen jäsenten keskuudessa. Tästä olisi jo pitänyt ottaa riittävästi oppia, ja meillä olikin tämä opetus muistissamme, kun v. 1926 mentiin hallitukseen. Silloin oli vakavana vaatimuksena, että meitä hallituksessa olevia kohtaan täytyy osoittaa lojaalisuutta puolue-toimikunnan ja puolueen pää-äänenkannattajan taholta. Tämä luvattiinkin. Sen lisäksi esitimme, että meidän täytyy saada asetta keskuudestamme joku jäsen lehden toimitusneuvostoon. Tämä toivomus luvattiin järjestää vähän myöhemmin ja me luotimme tähän. Mutta kun hallituksen muodostaminen oli lukossa, niin tämä »myöhemmin» siirtyi yhä myöhemmäksi, ja lopulta ilmoitettiin, että se kohtaa vastustusta. Minä luovuin silloin tästä vaatimuksesta, mutta kolmatta kertaa en aina-kaan minä mene sellaisilla edellytyksillä hallitukseen ja minä varoi-

tan kaikkia muitakin puoluetovereita näin kevytmielisesti menettelemästä. Jollei teillä ole varmuutta siitä, että voitte vaikuttaa puolue-toimikuntaan ja pää-äänenkannattajaan, niin hallituksessa olosta ei tule mitään, sillä hallitus, jolla ei ole äänenkannattajaa, on jokseenkin käsistään ja jaloistaan sidottu. Jos sillä vielä on vastassaan häikäilemätön joukko miehiä, jotka lehdessään koettavat kaivaa maata sen alta, ja jolleivat voi muuta, niin ainakin uutisotsikoissaan esittävät arvosteluja, jotka horjuttavat hallituksen asemaa ja arvovaltaa, niin on sen asema vielä paljon hullumpi. Räisänen sanoi, että sanomalehtimiehet eivät voisi tuommoiseen mukautua, vaan vaativat itselleen vapaata arvostelu-oikeutta. Ei ainakaan hänen oma esimerkkinsä sitä todista. Hänhän on aina ollut isännilleen palvelevainen ja altis. (Hyvä! Hyvä!)

Tämän jälkeen julistettiin keskustelu loppuneeksi. Tämä kohta toimintakertomuksesta lähetettiin valiokuntaan. Pyynn ehdottama ponsi kohtaan, jonka katsottiin koskevan kurinpitoasioita, lähetettiin samoin menettelytapavaliokuntaan.

Puhetta ryhtyi johtamaan Väinö Tanner.

Keskustelutta hyväksyttiin v:n 1927 ja v:n 1929 vaaleja koskevat kohdat, sekä kunnallisasiat. Seuraava kohta, *puoluelehdet*, aiheutti sensijaan laajan keskustelun.

Hakkila kiinnitti huomionsa pää-äänenkannattajaan, joka puhujaa ei tyydyttänyt, vaikkakin siinä on teknillisiä nudistuksia toimeenpantu. Lehden menekki ei ole lisääntynyt, vaikka toisissa lehdissä on niin tapahtunut. Lehden kanta on horjuva, vaikkakin siinä on kokonaista kolme päätoimittajaa. Kukaan näistä ei kuitenkaan vastaa mistään. Olisi siis luovuttava tuosta kolmimiesjärjestelmästä ja palattava samaan, mikä muissakin lehdissä on käytännössä, nim. että olisi yksi vastuuntuntoinen päätoimittaja. Mitä sitten tulee lehden pakinoitsijaan, niin täytyy olla oikeus vaatia, että tuo kalliilla kustannuksilla ylläpidetty virka hoidetaan niin, ettei se vahingoita puoluetta.

Kanerva: Pitkin maaseutua on viime aikoina alettu vaatia selitystä siitä, miksi S.S. on alkanut esiintyä niin arvottomasti, kuin mitä se on viime aikoina tehnyt. Tätä tyytymättömyyttä on erikoisesti voinut havaita Hämeenlinnassa. Täällä on joukoissa ollut huomattavissa vastenmielisyyttä puolue-toimikunnan toimintaa kohtaan. Puolue-toimikunta on repinyt puolueen, se on sen toiminnassa ainoa moitittava seikka. Suoritettu arvostelu on ollut tarpeen vaatima. S.S:n pitää pystyä kokoomaan joukkoja ja tekemään ne yksimielisiksi. Tätä se ei ainakaan tämän puolue-toimikunnan aikana ole pystynyt tekemään.

Peltonen: Puolueen pää-äänenkannattaja ei ole esiintynyt kyllin arvokkaasti. Se henkilöpolitiikka, joka lehdessä on näytellyt niin suurta osaa, on vaikuttanut tympäisevältä.

Airisto: Suomen Sosialidemokraatin olisi välttämättä päästävä siltä matalalta tasolta, jolle se on vaipunut. Varsinkin lehden pakinoitsija on herättänyt laajasti kiusallista huomiota arvottomalla esintymisellään. Juuri Sasu Punasen pakinoiden suhteen olisi korjaus kaikkein kipeimmin tarpeen.

Kanervio ilmaisi tyytymättömyytensä Sasu Punasen pakinoissaan harjoittamaan henkilöpolitiikkaan.

Turkia oikoi eräitä väärinkäsityksiä, lausuen m.m. että esim. Hakkilan väite, että Suomen Sosialidemokraatissa olisi 3 päätoimitajaa, on ehdottomasti virheellinen ja paikkansapitämätön, sillä kyseessä on vain kontrollikomitea. Riitakysymyksessä Suomen Sosialidemokraatin ja Hämeen Kansan välillä on otettava huomioon, että Hämeen Kansa julkaisi sensisältöisen kirjoituksen, että S.S:n toimitusneuvosto ja puoluetoimikunta olivat syypäät siihen, että eduskuntaryhmissä syntyi hajaannus lähinnä yhdistyslain käsittelyssä. Tämä kirjoitus oikaistiin sittemmin S.S:ssa, mutta Hämeen Kansa pysyi itsepintaisesti väriä väitteidensä takana, eikä välittänyt, vaikka puoluesihteerikin yksityiskirjeessään selitti asian oikean laidan. Ei voi tulla muuhun tulokseen, kuin että Hämeen Kansa oli itse syypäätäten syntyneeseen riitaan. Mitä taas tulee siihen, että S.S:n tilaajamäärä olisi vähentynyt, niin johtuu se kokonaan poikkeuksellisista olosuhteista tällä hetkellä. S.S:n leviämialue on kaikkein parhaiten järjestynyt, ja vain Uudellamaalla on puolueen jäsenluku pysynyt ennallaan ja on se jonkin verran kasvanutkin. Tässä suhteessa sivuuttaa S.S. muut puoluelehdet aivan varmasti.

Järvi: Perä-Pohjolassa ei ole erikoisempaa tyytymättömyyttä pää-äänenkannattajaa kohtaan. Lausui toivomuksen, että lehti muutettaisiin aamulehdeksi.

Hupli osoitti numeroilla, kuinka S. Sosialidemokraatin levikki on lisääntynyt. Se osoittaa nousua viime puoluekokouksen jälkeisenä aikana; viime vuonna havaittavissa oleva lasku on aivan selvästi tilapäinen ja johtuu poikkeuksellisen tukalasta taloudellisesta ahdinkotilasta. Lehden toimitusneuvosto on yleensä koettanut parantaa lehden toimitustapaa. Lehteen on perustettu oma maatalousosasto, ja urheiluosasto on saanut oman toimittajan, jonka ansiota on suureksi osaksi, että urheiluliikkeen kriisi meni niin hyvin kuin se meni. Päivänpeili- ja Lepohetket-osasto on perustettu, jotta päästäisiin muiden lehtien tasalle kevyempäänkin sisältöön nähden. Samaten periaatteellisia kirjoituksia on harrastettu entistä runsaammin. Muutenkin

on lehtiliikettä huomattavasti kehitetty, uusia koneita on hankittu paljon ja kirjapaino saatettu nykyajan vaatimuksia vastaavaksi.

Tasapuolisen arvostelun täytyy myöntää, että lehti on mennyt eteenpäin ja että täällä määrätyltä taholta esitetty arvostelu ei siis perustu tosiasioihin.

Lampen: Sasu Punasen jatkuvat hyökkäykset toisin ajattelevia kohtaan tekevät vastenmielisen vaikutuksen. Lahdessa sitä paheksutaan ja vaaditaan, että personapolitikka on lopetettava.

Räisänen lausui, että hän on aina esiintynyt lojaalisti oman puolueen miehiä kohtaan. Vasta sitten on hän kirjoittanut, kun teko jo on tapahtunut. Jos hän löi hallitusta, tapahtui sekin vasta 16 p:n jälkeen, sillä paraatijuttua hän ei hyväksynyt. Joskin sosialidemokraattinen hallitus on hyvä, on puolue kuitenkin vielä parempi, ja sen kannalta on asioita katsottava. Mitä hän on kirjoittanut, on aina takana ollut järeä asia. Se kanta taas, että hallituksella pitäisi olla pää-äänenkannattaja kokonaan käsissään, sotii periaatteitamme vastaan. Tällainen olisi jo sitä »se mies» politiikkaa. Lehdistön lojaalin suhtautumisen pitää riittää, eikä siltä missään tapauksessa saa tulkia suuta. M.m. Kautsky sanoi lähettämässään kirjeessä, että omaankin hallitukseen nähden pitää puoluelehdille pidättää arvostelu-oikeus. Vakuutti, ettei hän anna rajoittaa sanomalehtimiesoikeuksiaan, oli remmissä sitten kuka tahansa.

Kock ei pitänyt sisäisiä riitoja suotavana, mutta ei myöskään Sasu Punasta pitänyt niihin syypäänä.

Puheaika päätettiin rajoittaa tämän jälkeen 5 minuuttiin.

Klo 15.30 alkaneen kahviloman jälkeen jatkettiin kokousta jälleen klo 16.

Hirvisuo yhtyi pääasiassa Kanervioon ja paheksui pää-äänenkannattajan suhdetta kieltolakiin. Primus-Nymanin kirjoitukset ovat herättäneet syvää paheksumista laajalla joukkojen keskuudessa. Ehdotti kysymyksen lähetettäväksi menettelytapavaliokuntaan.

Kuittinen totesi keskustelun S.S:n suhteen kulkeneen kokonaan pakinoitsijan arvostelussa. Tärkeään artikkelipuoleen ei oltu koskettu lainkaan, joten siihen ollaan nähtävästi tyytyväisiä. »Hämeen Kansan» tapaukseen nähden lausui hän, että puoluesihteerin on saatava tarttua asioihin, mikäli niitä puoluelehdissä esitetään väärin. Mitä tulee lehtien pakinoitsijoihin, on sanottava, että Sasulla on sittenkin ollut läheisempi kanta työväkeen nähden kuin esim. Sosialistin Muste-Maalarilla. Maaseudulla annetaankin arvoa Sasun kirjoituksille. Ehdotti tässä yhteydessä hyväksyttäväksi seuraavan julkilausuman: »Puolueen sanomalehdistön on vastaisuudessa käytettävä harkitumpaa arvostelua omia puoluetovereita kuin myöskin

eteemme astuvaa työväenhallitusta kohtaan, jos sellaiseen toimenpiteeseen olemme pakotettuja vastaisuudessa ryhtymään, kuitenkin silmälläpitäen työväen luokkaetuja.»

Kankaanpää ei voinut hyväksyä sitä kirjoitustapaa, jota Sasu Punanen puolueen jäsenistä käyttää. Kannatti kysymyksen lähettämistä valiokuntaan.

Anton Huotari lausui arvostelijoille, että puolueen pää-äänenkannattaja on eri asemassa kuin muut puoluelehdet. Sen täytyy edustaa puoluetta kokonaisuudessaan ja se on myöskin useamman kontrollin alainen. Se ei voi noudattaa muuta suuntaa kuin puolueen yleisuuntaa. Toimittajien asema on tästä johtuen enemmän alistettu kuin muissa puoluelehdissä on asianlaita. Jos he jossakin asiassa ovat eri mieltä kuin puolueen johto, on heidän luonnollisesti vaiettava. Toisena kontrollielimenä on lehdellä toimitusneuvosto. Tällä järjestelyllä on monia hyviä puolia, mutta sillä on myös heikkoutensa. Päätoimittaja ei tunne tämän järjestelmän vallitessa olevansa täysin vapaa. Eräissä maissa on omaksuttu toisenlainen järjestelmä. Puolueen pää-äänenkannattajan päätoimittaja valitaan puoluekokouksessa ja näin hän puoluekokoukselle vastaa lehdestä ja hän voikin ottaa täyden vastuun kannettavakseen. Nyt johtaa lehteä asiallisesti toimitusneuvosto. Järjestelmä onkin hyvä, jos toimitusneuvosto ei puutu pikkuseikkoihin. Mutta asiain näin ollen ei kukaan ota yksin vastuuta kannettavakseen lehden suunnasta ja toimitustavasta. Tässä suhteessa olisi korjaamisen varaa, ja se olisi otettava huomioon tulevassa järjestelyssä. Sanoi omaksuneensa sen tavan, että puolueen jäsenillä tulee olla mahdollisuus saada puolueen lehdistössä mielipiteensä julkituoduksi. Yksityisen riitakysymykset olisi kuitenkin supistettava mahdollisimman vähiin ja pääpaino pantava siihen, että lehti vaikuttaa kokoavasti ja kohottavasti. Vain sillä tavalla voi lehti täyttää sen tärkeän tehtävän, joka pää-äänenkannattajalla on suoritettavanaan.

Mitä tulee Sasun asiaan, täytyy sanoa hänen hiukan liikaa kajonneen yksityishenkilöihin. Kun Sasu viipyi hänen mielestään liian kauan paraatijutun kimpussa, antoi hän määräyksen, ettei tästä asiasta saa enää pakinoida. Asia meni sillä kertaa toimitusneuvostoon, jossa kuitenkin häntä ei kannatettu. Tämän jälkeen ei päätoimittajan ominaisuudessa sekaantunut Sasun juttuihin. Mitä taas tulee lehden kantaan kieltolaki-asiassa, josta eräs edustaja lehteä moitti, oli kyseessä olevassa kirjoituksessa peräkaneetti, jossa ilmaistiin, että kirjoitus on Primus-Nymanin, ja että lehti ei itse ole sen takana.

Komu: Ei ole helppo toimittaa pää-äänenkannattajaa, niin että se kaikkia tyydyttäisi. Mitä yleensä puoluelehdistöön tulee, niin on

siinä ollut havaittavissa nopeata ja kiitettävää edistymistä. Kun on moitittu pää-äänenkannattajaa siitä, ettei se anna arvoa toisin ajatteleville, niin haluan huomauttaa, ettei myöskään Kansan Lehdessä ymmärretä toisinajattelevia.

Lindman yhtyi toveri *Komun* ajatuksiin. Tilapäiseen tilajamäärän laskemiseen on todennäköisesti ollut syynä vallitseva rahapula. Yksityiskohdissa on *Sasun* kirjoittelussa ehkä ollut arvostelun varaa, mutta suurin piirtein katsoen on hän kuitenkin menetellyt oikein. Puoluekokouksien päätöksiä ei tässä suhteessa oltu rikottu. Hyväksyi puoluetoimikunnan toimintakertomuksen tässä kohden, joten vastusti asian lähettämistä valiokuntaan.

Wiik esitti S.S:n toimitusneuvostossa hyväksytyyn ohjeen lehden toimittamisesta. Sen mukaan on päätoimittaja vastuussa lehden kannasta. Jos lehden kannasta poikkeavia ajatuksia julkaistaan, on toimituksen kanta liitettävä sen yhteyteen. Kuten luetusta kävi selville, on puhuja pyrkinyt siihen, että olisi vain yksi päätoimittaja. On puolestaan koettanut tukea päätoimittajaa, mutta on vaikeata sitä tehdä, kun hän ei ole halunnut ottaa tukea vastaan. Mitä *Sasukysymykseen* tulee, niin se on siirtynyt tälle puoluetoimikunnalle perintönä edelliseltä ja siirtyy edelleen tulevalle puoluetoimikunnalle ratkaisemattomana.

Rainio piti hyvin nurinkurisena, että lehdellä on 3 päätoimittajaa. Tämä asiointi onkin aiheuttanut sen, että lehden kanta on käynyt hyvin sekavaksi. Tästä syystä on maaseutulehtien enemmistön kanta ollut pää-äänenkannattajaa vastaan. Paheksui, että puoluetoimikunta on puoluelehtien toimittajiksi suositellut pystymättömiä ja vääriä miehiä.

Keskustelu päättyi tähän, ja kohta lähetettiin menettelytapavalio-kuntaan, samoin myöskin *Kuittisen* ehdottama ponsi.

Kohta »*Työväen Arkisto*» hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta »*Kurinpitoasioita*» aiheutti keskustelua.

Ruokokoski kiinnitti huomiota m.m. *Huplin* ja *Hakkilan* esiintymiseen porvarillisten urheilijain vastaanottotilaisuudessa. Katsoi, että puoluetoimikunnan rangaistustoimenpiteet *Hupliin* nähden riittävät, mutta mitä *Hakkilaan* tulee, niin olisi hän ansainnut ankaramman rangaistuksen, sillä hänellä on muitakin syntejä. Hän on m.m. äänestänyt virkamiesten palkkain korotuksen puolesta ryhmän päätöksen vastaisesti. *Puron* juttua piti puhuja niin raskaana rikoksena, että hänet olisi erotettava puolueesta. Ehdotti asian lähettämistä valiokuntaan.

Tämän jälkeen päätettiin puheenvuorot rajoittaa sekä myöskin puhe aika 3 minuutiksi.

Kohtanen hyväksyi toimintakertomuksen, paitsi mitä tulee Puron asiaan. Puoluetoimikunta on tehnyt tehtävänsä hyvin ja kaikkea tunnustusta ansaitsevalla tavalla. Kun Puro ei kuitenkaan ole luopunut hänelle uskotuista luottamustoimista, ehdotti hän Puron erottamista puolueesta.

Gylling arvosteli Puron menettelyä ja esitti hyväksyttäväksi seuraavan Viipurin länt. vaalipiirin sos.-dem. piirikokouksessa hyväksytyyn ponnien:

»Koska O. H. Puron allekirjoittama kiertokirje, jossa maaherroille annetaan sellainen ohje, että poliisimiesten yhdeksi pätevyysvaatimukseksi on asetettava suojeluskuntakouluutus, on jyrkässä ristiriidassa puoluepäätöstemme ja yleensä sosialistisen katsantokannan kanssa, on tätä Puron tekoa pidettävä paheksuttavana.»

Puoluesihteri *Wiik* lausui, että Puro on kyllä tarkastanut viime vuoden tilit eikä Paasivuori ole ollut oikeutettu sitä kieltämään. Puro ei ole tarkoittanut niskoitella puoluepuolesta päätöstä vastaan, vaan on ollut epäselvillä sen tulkinnasta. Hänen osakseen tullut rangaistus saisi kyllä jo riittää.

Aalto, Vilho kannatti Puron erottamista puolueesta.

Hakkila puolustautui eräisiin häneen kohdistettuihin syytöksiin nähden, sanoen joutuneensa luetteloon aivan syyttä. Hän teki tehtävänsä ollessaan virka-asemassa. Jos tämä menettely on rangaistavaa, olisi välttämätöntä laatia jonkinlainen käyttäytymisopas puolueen jäsenille, jotta vast'edes voisi moisia tapauksia varoa.

Kock yhtyi *Gyllingin* esittämään paheksumislausuntoon.

Tämän jälkeen olivat pyydyt puheenvuorot loppuunkäytetyt ja keskustelu päättyi. Asia lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Keskustelutta hyväksyttiin seuraavat kohdat:

Kansainväliset asiat,

sekalaiset asiat,

puoluepuolesta,

puoluetoimikunta,

puoluetoimiston henkilökunta ja uudelleenjärjestely.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus oli täten loppuunkäsitelty.

Puoluetoimikunnan tilikertomukset vuosilta 1926—29.

Tilikertomukset esitti järjestösihteri *Sallila*.

Lehtinen huomautti, että Työväen Kalenterin tilin kohtaa olisi tarkistettava. Järjestöt joutuvat lunastamaan huomattavat määrät kalenteria, ja täten niihin kiinnitettyt pääomat joutuvat makaamaan korottomina. Kalenterin painos olisi otettava niin pieneksi, ettei

sitä tarvitse järjestöille tyrkyttää enemmän, kuin mitä ne kohtuudella pystyvät lunastamaan.

Tämän huomautuksen jälkeen päätettiin asia lähettää raha-asiainvaliokuntaan. Samaan valiokuntaan lähetettiin keskustelutta myös *O. Y. Kansanvallan* toimintakertomus.

Piirien toimintakertomukset.

Aattela ei hyväksynyt sitä lyhentämistä, jolla mainittu kertomus oli hänen mielestään pilattu. Suuritoiset tilastot on jätetty pois, samoin piirijuhlia koskeva kohta. Lyhentäminen olisi saanut olla johdonmukaista ja muissakin kohdissa samanlaista.

Sallila vastasi *Aattelalle*, että mainitun vaalipiirin kertomus oli laajin, eikä sitä sellaisenaan olisi voitu millään painattaa. Yleensä on kaikkien piiritoimikuntien toimintakertomuksia tuntuvasti lyhennetty, jotta painatuskulut saataisiin edes hiukankaan kohtuullisiksi.

Piirien kertomukset päätettiin hyväksyä sellaisinaan.

Tämän jälkeen otettiin käsiteltäväksi kertomus

Eduskuntaryhmän toiminta.

Harvala selosteli ryhmän toimintaa, kohdistuen huomiota pääasiassa vuoden 1929 syysistuntokauteen, jota ei ryhmän kertomuksessa ole kosketeltu. Mainittuaan *Sunilan* hallituksen kaatumisesta, johon ryhmä oli vaikuttanut, vaikkakaan se tekemällään välikysymyksellä ei ollut hallituksen kaatamiseen pyrkinyt, jatkoi hän:

Kun *Mantereen* hallitus astui vuoden 1928 lopulla toimeensa, jätti se eduskunnalle helmikuussa 1929 esityksen virkamiesten palkkojen korottamisesta. Ryhmässä oli esityksestä alustapitäen sellainen käsitys, että se oli heikosti valmisteltu ja ettei sitä sellaisenaan voitu hyväksyä. Tämän vuoksi ryhmässä asetuttiin sille kannalle, että hallituksen esitys olisi hylättävä ja koetettava sensijaan antaa joitakin ohjeita siitä, millä tavalla vastaisuudessa olisi palkkakysymystä koetettava järjestää. Väliaikaisena toimenpiteenä päätti ryhmä myöntää hallituksen käytettäväksi ainoastaan 3 ½ milj. markkaa, joilla voitaisiin korjata oppikoulunopettajien tuntipalkkoja. Ryhmässä oli tosin myöskin mielipide, jonka mukaan hallituksen käytettäväksi olisi pitänyt antaa esim. 20 milj. markkaa, jolla palkkausoloissa olevia pahimpia epäkohtia olisi voitu auttaa, mutta tämä mielipide jäi vähemmistöön. Enemmistö nojasi kantansa nähdäkseen seuraaviin maassa vallinneista olosuhteista johtuviin seikkoihin, nimittäin, että ensinnäkin maalaisliitto oli aina käyttänyt virkamiesten

palkkojen vastustamista agitatioaseenaan meidän puoluettamme ja muitakin puolueita vastaan. Tämän vuoksi ei tahdottu hyväksyä hallituksen esitystä, varsinkin kun vastuu olisi langennut sosialidemokraattiselle puolueelle, jonka kannatukseen hallitus ilmeisesti oli esityksen jättäessään luottanut. Toinen näkökohta, johon ryhmä kantaansa perusteli, oli maaseudulla sattunut kato, josta aiheutui, että maaseudun väestön toimeentulo oli heikko: Kolmas oli se, että valtion virkamiehistö yleensä on vihamielinen sos.-dem. työväenliikkeelle ja kohtelee sitä epäsuopeasti kaikkialla, missä saa siihen tilaisuuden. Näillä perusteluilla ryhmä tuli siihen tulokseen, että se ankarasta painostuksesta huolimatta päätti hylätä hallituksen esityksen ja myöntää ainoastaan 3 ½ milj. markkaa oppikoulunopettajien tuntipalkkojen koroituksiin. Ryhmän taholta tehty ehdotus siitä, että vastaisuudessa virkamiesten palkkoja tarkistettaessa otettaisiin huomioon kullakin paikkakunnalla vallitsevat elinkustannukset, ei tullut hyväksytyksi.

Eduskunnan hylkäävä päätös ei kuitenkaan tyydyttänyt hallitusta. Asiaa käsiteltäessä eduskunnassa ilmoitti pääministeri, ettei hallitus voi uskoa siihen, ettei Suomen kansa myönnä hallituksen käytettäväksi pyydettyjä varoja, jos se saa siitä lausua mielipiteensä. Ilmeisesti tähän käsitykseen nojaten hallitus hajoitteikin eduskunnan ja määräsi uudet vaalit toimitettaviksi heinäkuun 1 päivänä. Edistyspuolue ja sen mukana hallituksessa ollut kokoomuspuolue heittivät valitsijain vastattavaksi kysymyksen, onko palkkoja koroitettava tai ei. Myöhemmin koetettiin tätä hajoittamispohjaa laajentaa siten, että muka pyrittiin kohottamaan parlamenttarismin tasoa, poistamaan eduskunnasta puolueiden väliset taktikoimiset. Tällä tavoin pyrkivät hallituspuolueet siihen, että eduskuntaan tulisi suomalaisten porvarien enemmistö, joka voisi muodostaa hallituksen, jolla olisi eduskunnan enemmistön kannatus. Kun sitten vaalit 1 päivänä heinäkuuta suoritettiin, ei hallituksen ohjelma saavuttanut menestystä. Päinvastoin ne puolueet, jotka olivat asettuneet vastustavalle kannalle, saavuttivat voittoja tai ainakin säilyttivät entisen asemansa. Ja kun eduskunta elokuun alussa kokoontui, jättikin hallitus katsoen vaalien tulokseen paikkansa ja maalaisliitto Kallion johdolla muodosti uuden hallituksen neuvottelematta asiasta ainakaan sos.-dem. ryhmän kanssa.

Heti vaalien jälkeen kokoonnuttuaan sai eduskunta hallitukselta paitsi muita tavanmukaisia esityksiä myöskin esityksen, joka kuvasi sitä sunntaa, mihin meillä ollaan sisäpolitiikassa kulkemassa, nim. esityksen painovapauslain koventamisesta. Tämä jäi viime eduskunnassa käsittelemättä. Koko viime syksyn vallitsi eduskunnassakin

taantumukselliset tuulet sosialisella, taloudellisella ja poliittisella alalla. Tästä on kuvaavana esimerkkinä se, että viime syysistuntokautena ehdittiin tehdä useita samaan suuntaan käyviä päätöksiä. Sellaisina on mainittava sairausvakuutuslain hylkääminen, minimipalkkoja koskevan suosituksen hylkääminen, äänioikeus-ikärajan alentamista koskevan lakiehdotuksen hylkääminen, suojeluskuntamäärärahojen korottaminen, tullien koroittamista tarkoittavan esityksen hyväksyminen j.n.e. Kun päästiin joulukuuhun, kärjistyi sisäpoliittinen tilanne entistä enemmän, mutta sitä ennen koskettelen viimeisiä eduskuntavaaleja.

Mainitsin jo, että hallitus hajotti eduskunnan virkamiesten palkkakysymyksen takia, samalla kun hallituspuolueiden taholta esitettiin vaatimus parlamentaarisen toiminnan kohottamisesta. Sen tarkoituksena oli saada eduskuntaan enemmistö, joka tyydyttäisi paremmin niiden puolueiden vaatimuksia, jotka tämän vaalitunnuksen olivat heittäneet. Vaalien aikana esitettiin lisäksi määrättyyn suuntaan käyviä vaatimuksia m.m. kokoomuspuolueen taholta, että valtiovallan on ryhdyttävä erikoisiin toimenpiteisiin kommunisteja vastaan. Mutta kun nämä puolueet vaaleissa kärsivät tappion, oli se omiaan katkeroittamaan ainakin kokoomuspuolueen mieltä, kun se ei laillisella tavalla saanut käsiinsä sellaista valtaa, joka sille oman mielipiteensä mukaan kuuluisi. Tästä johtuu helposti käsitys, että koko eduskunnallinen järjestelmä ja hallitusvalta on keltoton. Kun samaan aikaan kommunistit tehostivat toimintaansa siten, että järjestivät elokuun 1 päivän erikoiseksi kadunvalloituspäiväksi ja muutenkin järjestivät katumielenosoituksia, Tammisaaren syömälakon y.m. ja kun kommunistit näissä epäonnistuivat ja lähtivät pyytämään eduskunnalta apua lapualaisia vastaan, olivat nämä seikat omiaan lisäämään sisäpoliittista jännitystä. Kun Lapuan tapauksia koskeva välikysymys oli eduskunnassa esillä, odotettiin yleensä suurella mielenkiinnolla, saavatko kommunistit Lapuan tapausten johdosta kaadetuksi hallituksen, joka ei ollut syypää siihen, että Lapuan körttiläiset häiritsivät kommunisteja. Tällöin sos.-dem. ryhmä äänesti yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta, katsoen, että samaan aikaan, kun kommunismin vaaraa liioitellaan, koetetaan oikeiston taholta kärjistää tilannetta.

Kun nämä Lapuan tapaukset olivat näin jännittäessään sisäpoliittisen tilanteen heittäneet ikäänkuin jonkunlaisen kekäleen ruutiinnyriin, herättäneet porvarillisen yleisön mielipiteen ja samalla koettaneet eliminoida pois porvariston keskuudessa vallinneet erimielisyydet, sai kommunismin vastainen toiminta harvinaisen suuren kannatuksen porvarillisen yleisön keskuudessa, niin että liikehtimistä

alkoi syntyä koko maassa. Tästä johtui sekin, että hallitus puolestaan otti esille yhdistyslain muutosta koskevan asian ja jätti siitä eduskunnalle esityksen joulukuun 7 päivänä. Kun hallituksen esitys eduskunnalle jätettiin, lausui hallitus samalla toivomuksen, että eduskunta ratkaisisi asian vielä ennen joulua. Samana päivänä, kun yhdistyslain muutosta koskeva esitys lähetettiin valiokuntaan, päätti sos.-dem. ryhmän valmistavavaliokunta antaa lakivaliokunnan jäsenille ohjeen, ettei asian käsittelyä ole tarkoituksellisesti jarrutettava. Toisen kerran otti ryhmä asian esille kokouksessaan 12/12 ja päätti antaa lakivaliokunnan jäsenille ohjeen, että hallituksen esitys on hylättävä ja sellainen vastalause mietintöön liitettävä. Näin valmistui asia lakivaliokunnassa sellaiseen muotoon, että ne valtuudet, joita hallitus oli pyytänyt, olisi siirretty kihlakunnan oikeuksille, joiden tehtäväksi olisi jäänyt rikolliseen toimintaan itsensä syytäviksi tehneiden yhdistysten lakkauttaminen. Kun lakivaliokunnan mietintö oli tullut tunnetuksi, antoi hallitus ryhmälle tiedon, ettei se tule hyväksymään ehdotusta, vaan jättää paikkansa, jos se tulee päätökseksi. Tämä saatettiin ryhmän tietoon 16/12, mutta päätti ryhmä edelleenkin äänestää lakivaliokunnan ehdotuksen puolesta, siis hallituksen minimivaatimuksia vastaan, odottaen, että hallitus tyytyy tähän lopputulokseen. Kun asia tuli eduskunnassa esille, teki hallitus asiasta kabinettikysymyksen. Äänestyksessä hallituksen minimivaatimusten (ed. Lohen ehdotus) ja lakivaliokunnan ehdotusten välillä oli poissa eräitä sos.-dem. ryhmän jäseniä. Ed. Lohen ehdotus voitti ja asia palasi suurenvaiokuntaan, joka jälleen päätti puoltaa lakivaliokunnan ehdotusta. Kun asia palasi eduskuntaan jatkettuun toiseen käsittelyyn 17/12 äänestettiin siitä, onko eduskunnan pysyttävä aikaisemmassa päätöksessään vaiko, hyväksyttävä suurenvaiokunnan ehdotus. Tällöin oli taas sosialidemokraatteja poissa äänestyksestä. Tällä tavoin asia toisessa käsittelyssä meni niin, että hallitus sai minimivaatimuksensa eduskunnan päätökseksi. Miten ryhmä tulisi menettelemään kolmannessa käsittelyssä, siitä päätettiin 19/12 ja ryhmä päätti tällöin 33 äänellä 11 vastaan äänestää lain hylkäämisen puolesta. 11 ryhmän jäsentä olisi tahtonut toimia niin, ettei laki tulisi hylätyksi. Edelleen ryhmä päätti 42 äänellä 5 vastaan, että lakia ei äänestetä yli vaalien. Kuten tunnettua, äänesti eduskunnassa kolme ryhmän jäsentä kommunistien mukana lain lepäämään jättämisen puolesta.

Tästä selonteosta käy selville, että ryhmä erinomaisen vakavasti käsitteli tätä asiaa, mutta sen ratkaisu ei ollut helpoimpia siihen katsoen, että hallitus joka tapauksessa vaati hyväksyttäväksi esittämänsä minimiohjelman. Hallitus ei suostunut siihen, että laki olisi ollut

määräaikainen eikä siihen, että lain käsittely olisi lykätty helmikuuhun. Ryhmän keskuudessa vallitsevan mielipiteen mukaan pidettiin selvänä, ettei ryhmä itse voi osallistua mahdollisesti aiheuttamaansa hallituspulan selvittämiseen. Luulen, että niiden jäsenten menettelelyyn, jotka ryhmän päätöstä vastaan toimivat, vaikutti se, ettei ryhmä voinut ottaa vastatakseen siitä tilanteesta, jonka se aiheuttaisi hallituksen kaatamisella. En tiedä, mikä käsitys lieene teillä silloisesta sisäpoliittisesta tilanteesta. Täällä oli se käsitys, että oli liikkeellä voimia, jotka pyrkivät siihen, että saisivat toteuttaa ohjelmansa sivu eduskunnan. Mitä perää siinä on, on vaikeata sanoa. Ryhmänkin keskuudessa oli tästä asian puolesta kaksi mielipidettä.

Tahtoisin kuitenkin vielä sanoa, että on ilmeistä, ettemme vielä ole päässeet näistä asioista. Niitä on vielä edessämme. Painovapauslain supistamiskysymys tulee esille helmikuussa ja arvelen, että muutenkin pyritään kommunistien toiminnan supistamiseen niin vähäiseksi kuin mahdollista. Voimme myöskin ennenpitkää joutua uusiin eduskuntavaaleihin, joissa porvaristo koettaa saada vastattavaksi kommunistien puolesta tai heitä vastaan. Puoluekokouksen pitäisi näiden tapausten varalta perusteellisesti käsitellä tätä asiaa ja ratkaista kysymys siitä, onko ryhmän tiukan tullen kaadettava hallitus, mutta ei otettava osaa tilanteen selvittämiseen, tai osoitettava, mitä muita keinoja ryhmällä on käytettävissään. Ryhmän kanta olisi varmasti selvempi, jos kokous sanoisi, että ryhmän on otettava vastuu toimenpiteistään.

Harvalan puheenvuoron jälkeen otettiin klo 18 1½ tunnin päivälisaika, ja keskustelua jatkettiin jälleen klo ½ 20. Puheenjohtajana edelleen V. Tanner.

Pyy halusi kajota muutamiin vanhempiinkin asioihin, joissa oli rikottu ryhmän päätöksiä. Esim. kieltolain 9:nnen pykälän muuttamisessa poikettiin ryhmän päätöksistä. Viimeinen paha oli se, että ryhmä hajaantui päätettäessä yhdistyslain muuttamisesta. Kummasteli, miksi ryhmässä sellaista sekavaa esiintymistä pääsi esiintymään, vaikka ryhmän päätös oli selvä. Edustajat eivät ole oikeutetut edustamaan itseään, vaan he edustavat kansaa ja valitsijoitaan. Joukot eivät millään tavalla tällaista menettelyä ymmärtäneet. Niinpä olikin kaikissa perusjärjestöissä hoiperrelleet edustajat tuomittu, vieläpä vaadittu heidät erotettaviksiin puolueesta. Tullikysymyksen suhteen on ryhmässä tapahtunut rakoilemista, ja mainitsi pja erikoisesti tässä yhteydessä edustaja Lehikoisen. Ehdotti asian käsiteltäväksi kohta kohdalta ja lähettäväksi senjälkeen menettelytapavaliokuntaan.

Tehdyn ehdotuksen perusteella päätettiin nyt rajoittaa puhe aika 3 minuuttiin, sekä myöskin puheenvuorot.

Huttunen, P. totesi, että ryhmän keskuudessa on ilmennyt suurta kurittomuutta, vaikka piirikokoukset ympäri maan ovat tässä suhteessa antaneet edustajilleen ankarat evästyksset. On siis vihdoinkin ryhdyttävä tarmokkaisiin toimenpiteisiin tällaisen kurittomuuden poistamiseksi. Harvalan selostus yhdistyslakiasiaassa ei tyydyttänyt puhujaa.

Kanto lausui Tampereella kiinnitetyn erikoisesti huomiota ryhmän hajanaiseen esiintymiseen yhdistyksen muutosta käsiteltäessä. Lakia olisi yhtenä miehenä pitänyt puolustaa. Nyt voi silmukka joutua meidän omien järjestöjemmekin käulaan. Esitti Tampereen kunnallisjärjestön hyväksymän ponnen: »Tampereen sos.-dem. kunnallisjärjestö lausuu käsityksensä, että sos.-dem. eduskuntaryhmä ei ole täysin johdonmukaisesti käyttänyt kaikkia mahdollisuuksia taantumuksen vastustamiseksi. Kunnallisjärjestö toivoo, että ryhmä selvittäisi oppositioasennettaan, vahvistaisi yksimielisyyttään ja lujittaisi vastuuntunnettaan, jotta se tilanteen edelleen kehittyessä olisi valmis positiivisinkin ottein kansanvaltaa ja tasavaltaa puolustamaan.

Bryggari: En pyytänyt puheenvuoroa siinä mielessä, että koettaisin vaikuttaa edustajakokouksessa tehtävään päätökseen, vaan tuodakseni esille ne tekijät, jotka vähemmistö on ottanut huomioon ja joita se ei ole voinut sivuuttaa silloin, kun tämä kysymys oli eduskunnassa esillä. On mainittava, että sen tilanteen olivat esille loihtineet ne kaksi äärimmäisyysryhmää, joista kumpikaan ei hyväksy kansanvaltaista hallitusmuotoa, ja ne ryhmät ovat kommunistit ja kokoomuslaiset. Ne menettelytavoillaan loukkasivat toisiaan niillä edesottamisilla, joista täällä mainittiin jo ryhmän puolesta selostusta annettaessa, siten että voitiin saada fascistinen mielipide mahdollisimman uhkaavaksi. Kansalaiskokouksissa, joita pidettiin eri puolilla maata, oli esillä eivät ainoastaan ponnet, vaan myöskin tarkoitus ryhtyä toimintaan. Niitä kokouksia on arvosteltava aivan toisella tavalla kuin kommunistien kokouksia. Meidän käsityksemme mukaan oli siis tilanne tavattoman vakava, ja minä haluaisin vetää johtopäätöksen myöskin siitä, että ei ryhmänkään mielipiteen mukaan ollut tilanne mikään toisarvoinen, koska se kieltäytyi vähemmistöoikeutta käyttämästä, kieltäytyi äänestämästä lakiesitystä yli vaalien.

Pyydän ensinnäkin palauttaa mieleen, mitä lainmuutos sisältää. Se sisältää muutoksen kahdessa kohdassa, ensiksikin siinä, että maaherroille annetaan oikeus lakkauttaa sellainen yhdistys, joka toimii vastoin lakeja ja hyviä tapoja, mutta että tuo hallinnollinen päätös on 14 päivän kuluessa alistettava oikeuden tutkittavaksi ja ratkaistavaksi.

Toiseksi se sisältää muutoksen voimassaolevaan lakiin siinä, että sellainen uusi yhdistys, joka jatkaa lakkautetun yhdistyksen toimintaa, on myöskin oikeus lakkauttaa. Nämä ovat ne muutokset, joista minun mielestäni on liian vähän julkisuudessa mainittu, kun on arvoستeltu yhdistyslain muutoksia. Kun eduskunnassa oli toisessa käsittelyssä sitten tämä hallituksen esittämä yhdistyslain 21 pykälän muuttaminen, niin silloin, kun se palasi valiokuntaan, järjesti kokoomus — en voi vapautua siitä, että se tahallaan sen järjesti — asian siten, että osa kokoomuksen edustajista poistui eduskunnasta huvittelemaan, mutta samaan aikaan ryhmän puheenjohtaja puhui voimakkaasti hallituksen esityksen hyväksymisen puolesta. Tässä oli tarkoituksena menetellä samalla tavalla kuin Vaskurin asiassa. Meissä heräsi kysymys, annammeko asian mennä siihen, mihin kokoomus aikoo sen johtaa, vai tahdommeko asettaa sulkua, ja tulimme siihen käsitykseen, että kokoomuksen suunnitelman ei ole sallittava toteutua. Meillä on nim. tiedossa jokaisella täällä mukana olevalla, mihin kokoomus pyrkii. Sen pyrkimyksenä ei ole kansanvaltaisen hallitusmuodon säilyttäminen, vaan sen tuhoaminen. Sama on kommunistienkin päämäärä. Kun asia tuli toiseen käsittelyyn suuresta valiokunnasta, silloin joko tahallisesti taikka sattuman johdosta mielestäni eduskunnan puhemies menetteli kummallisella tavalla. Eduskunnassa asia joutui lippuäänestykseen, ja ne puheenvuorot, mitä oli pyydetty, jouduttiin sivuuttamaan, koska edustajat eivät olleet saapuneet. Ja tässä asteessa ollessa oli valittava kahdesta mahdollisuudesta. Ensimmäinen siitä, hyväksytäänkö suuren valiokunnan ehdotus, joka sisälsi sen, että hallituspula olisi syntynyt ja yhdistyslakia samalla muutettu, vai hyväksytäänkö eduskunnan päättämässä sananmuodossa lainmuutos, jolloin pelastutaan hallituspulasta. Minä toivoisin, että kun tuomio julistetaan, niin tämäkin kohta otetaan huomioon. Kun kuitenkin yhdistyslaki olisi tullut muutetuksi, niin arvelin, että oli selvempää, että ainakin pelastuttiin hallituspulasta. Ne minimivaatimukset, jotka hallitus ilmoitti, olivat ryhmällä tiedossa, ja me vaadimme ryhmässä, että tätä tilannetta olisi arvioitava vähän laajempaa taustaa vastaan, kuin mitä lakiin suhtautuminen sisältää. Me vaadimme paitsi sitä, että ryhmä päättää paitsi lain hylkäämisestä tai hyväksymisestä, myöskin siitä, mikä on seurauksena, jos laki ei tule hyväksytyksi, nim. hallituspulasta. Tähän puoleen emme saaneet ryhmää kajoamaan. Se kieltäytyi johtopäätöstä loppuun saakka vetämästä. Tämänlaatuisissa asioissa minun mielestäni täytyy asiaa käsitellä kulloinkin vallitsevan tilanteen mukaan ja arvioida myöskin toimintansa seuraukset työväestölle. Eduskunnassa ja ryhmässä oltiin tietoisia siitä, että jos ryhmä kokonaan olisi jatkettussa toisessa käsittelyssä

äänestänyt ehyenä, niin siitä olisi seurannut hallituspula. Kuka olisi sen silloin selvittänyt? (Ampuja: Ingman.) Kaikesta päättäen olisi sen jälkeen tullut kokoomukselainen hallitus, joka antamalla uuden esityksen yhdistyslain muuttamisesta olisi mennyt vielä pitemmälle kuin maalaisliittolainen hallitus. Toinen mahdollisuus olisi ollut se, että olisi hajoitettu eduskunta ja jouduttu vaalitaistelu suorittamaan meidän käsityksemme mukaan ainakin osittaisen terrorin alaisena, ja niissä vaaleissa, niin me ainakin käsitimme, eivät sosialidemokraatit olisi selvinneet voittajina. Kolmas mahdollisuus, joka sekään ei olisi voinut olla ulkopuolella toteutumismahdollisuuksien, olisi ollut se, että hallituspulan aikana olisivat keikahtaneet esille diktatuuriset voimat ja löytäneet sen miehen, jota ovat hakeneet. Me teimme itsellemme kysymyksen, kumpaan voimme luottaa enemmän kansanvaltaisuuden puolustamisessa, maalaisliittoon vai kokoomukseen, ja tulimme siihen tulokseen, että ainoastaan sellaiseen puolueeseen voidaan tässä asiassa luottaa, jonka ohjelman ja äänestäjien enemistön edun mukaista on kansanvaltaisuuden puolustaminen. Luulevatko toverit, että tässä maassa kykenevät sosialidemokraatit yksin kansanvaltaa säilyttämään? Minä en sitä luule, enkä usko, että maalaisliittokaan yksin pystyy silloin, kun kansanvaltaa vastaan tehdään tosiryännäköjä. Kun tässä syytetään periaaterikoksesta, niin täytyy muistaa, että fascistien edesottamisten johdosta on täytynyt periaatteittensa kanssa tinkiä sekä Saksan että Itävallan sosialidemokratian senvuoksi, että oikeudenkäyttö on nopeampaa silloin, kun puolelta tai toiselta tehdään avonainen rynnäkö kansanvaltaa vastaan.

Olen tulevaisuuteen nähden sitä mieltä, että tämän kokouksen on määrättävä kantansa hallituskysymykseen suhtautumisessa. Siinä ei ole pyrittävä minkään keinotekoisen päätöksen taakse. On selvästi sanottava, onko ryhmä vastuussa hallituksen kaatamisesta tai ei. Jos päätetään, että ryhmä on vastuussa ja on velvollinen puolustamaan kansanvaltaisuutta, niin sitä noudatettakoon. Jos se tekee päätöksen, että emme vastaa porvarillisen hallituksen kaatumisesta, niin silloin joudumme ulkoparlamenttaarisuuden linjalle. Nyt vaaditaan mahdollisimman harkittuja toimenpiteitä, ja teillä, toverit, on suuri valta tällä kertaa: tuomiovalta sos.-dem. työväen tulevaisuuden menettelytavoista. Me olemme tietoisia siitä, että oman järjestön tuomioistuinten edessä on paljon raskaampi olla kuin porvarillisen, mutta myöskin siitä, että jos hallituspula olisi aiheuttanut kansanvaltaisuuden menettämisen, ja työväenluokka joutunut sen seurausten alaiseksi, niin siitä meitä olisi syytetty. Minulla ei ole tämän enempää sanottavana. Olen vain tahtonut saada tämän julkilausutuksi. (Suosionosoituksia.)

Gylling toivoi, että suunniteltaisiin enemmän menettelyohjeita vas-

taisuuteen nähden, sillä kokouksen velvollisuus on antaa vastaisuutta varten ryhmälle ohjeita tällaisissa vaikeasti ratkaistavissa kysymyksissä.

Swentorzetski: Tämä kysymys on tärkein ja vaikein, mitä tähän saakka on käsiteltävänä ollut. Ensiksikin siis tahtoisin vastata kysymykseen, onko Suomessa todella olemassa fascistinen vaara. Siitä riippuu menettelytapa, siitä riippuu osittain se muodikas menettelytapa, jota kutsumme hoiperteluksi. Ei voida noin suoralta kädeltä mennä määrittelemään, onko fascistista vaaraa olemassa vai ei. Me olemme ryhmässä tätä asiaa vakavasti pohtineet. Siinä ei ollut mitään suuntakysymyksiä. Olemme miettineet tätä kysymystä ja tulleet siihen johtopäätökseen, että sinä hetkenä todellinen fascistivaara oli olemassa Suomen maassa. Että muutkin niin ajattelivat, osoitti se suuri hämmästyks, joka vallitsi aina presidentistä lähtien hallituksessa ja eduskuntapiireissä, johtuen tämä siitä, että tuo spontaanisesti alkanut liike Lapualla ja muualla sai sellaisen luonteen, että sinä hetkenä ei kukaan voinut sanoa, onko siinä vain joku fascistinen koplakunta, joka keinotekoisesti pani sen käytäntöön, vai ovatko toisiaankin suuret porvarilliset massat raivostuneina kommunisteihin aloittaneet kansan liikehtimisen, jonka ne olisivat voineet viedä perille suojeluskuntien avulla. Sinä hetkenä kukaan ei voinut mennä takuuseen siitä, minkälainen oli todellinen tilanne, ja kun tilanne oli sellainen, niin myöskin ymmärsimme, että jokainen päätös edellyttää riskin. Me tunsimme, että, jos olisimme ajaneet maalaisliittolaisen hallituksen pois ja itse emme olisi menneet hallitukseen, ja vaikka olisimme menneetkin, niin olisimme joutuneet eduskunnassa toimimaan juuri kommunistien ja ruotsalaisten avulla, niin voisi olla, että tämäkin päätös olisi ollut seurauksiltaan työväenliikkeelle jokseenkin vaarallinen. Ei pidä, toverit, ajatella tätä fascistista liikettä sillä tavalla kuin Italiassa, että esim. jostakin Lapualta alkaisi marssia tänne fascistisia joukkoja. Ei meillä sillä tavalla fascistinen kaappaus tapahdu, vaan siten, että nämä suuret lähetystöt menevät miehissä hallituksen luo, panevat oven lukkoon ja sanovat: »Kuulkaa Te, hyvät ystävät, älkää häpäiskö porvarillista maailmaa, menkää hyvällä ja suostukaa antamaan valta meille.» Vaara ei ollut siinä, että sosialidemokraatit pelkäsivät. En usko, että Bryggari on mikään arka mies, vaikka en kylläkään tahdo sanoa sitä kaikista hoiperteloista. Heissä oli sellaisiakin, jotka olivat sairaita, kaipasivat valerianaa y.m. Yksi sanottava hyöty tästä menettelytavasta on ollut. Kun me heitimme luun fascismin kitaan, niin porvari piti vähän rauhoittua, ja heti sen jälkeen, kun tuli rauhallisempi väliaika, niin tyhmä porvaristo on paljastanut karvansa, ja nyt hallitusinstanssit ja osa porva-

rillisestä maailmasta tietävät, että tämän liikkeen takana on ollut fascistinen koplakunta. Ja jos nyt ryhdytään toisen kerran Lapuan kokouksia järjestämään, niin niiden on paljon vaikeampi tulla uudestaan väittämään, että se on yleinen kansannousu. Saatte olla vakuutetut siitä, että sen jälkeet, kun tämä paljastuu, emme tietysti anna perää. Kun on puhuttu siitä, että oma hallitus olisi keinona tällaisen estämiseen, niin myönnän, että se voisi olla sellaisena keinona, mutta, sillä ehdolla, että se on sitten niin luja hallitus, niin rohkea hallitus, että sen ensimmäisenä tekona olisi oleva kaikkien niiden lapualaisten y.m. kokousten puheenvuorojen käyttäjien ja puheenjohtajain syytteenalaisiksi saattaminen, jotka ovat julkisessa toiminnassaan uhanneet eduskuntaa ja hallitusmuotoa suoralla toiminnalla, jos ei niiden päätöksiä noudateta. Jos me menemme hallitukseen heikkona, ja jos meidän takana eduskunnassa ovat vain kommunistit ja ruotsalaiset, niin en usko, että tällainen tilanne antaa meidän hallitukselle suurempia mahdollisuuksia jarruttaa ja peloittaa fascistista liikettä. Voi käydä, että maalaisliitto vetäytyy arkana sivulle ja kädet ristissä antaa fascismin kehittyä. Sanottu tilanne on ollut vakava, ja minun vakaumukseni on se, että Lapualla alkanut peli ei ole vielä loppuun pelattu, ja siinä suhteessa minä olen itse ollut sen menettelytavan kannalla, jonka on omaksunut eduskuntaryhmän enemmistö, ja hartaasti pyytäisin, että puoluekokous harkitsisi hyvin tätä kysymystä.

Toveri Pyy on tehnyt kysymyksen eräästä asiasta, jota suoraan sanoen en muista tarkkaan. Sen verran muistan, että oli kysymys kovennetuista rangaistuksista trokareita vastaan ja siinä oli sellainen ehdotus, että annettaisiin ampumisvapaus siinä tapauksessa, jos auto lentää ohitse. En voinut suostua siihen, ja Internationalen päätökset kuolemanrangaistusta vastaan sisältävät sen ajatuksen, että työväenpuolue ei voi hyväksyä kuolemanrangaistusta missään muodossa. Olen selittänyt tämän sanomalehdissä ja omassa piirissäni saanut kannan hyväksymisen.

Aalto, J. F.: Kun minulle tarjottiin pidempää puheenvuoroa jonkunlaisena viskaalina, en halunnut sellaisena esiintyä, mutta kun huomasin, että ryhmän kantaa vastaan on tehty muistutuksia, niin tulin siihen tulokseen, että on syytä selostaa asiaa.

Ensiksikin tahdon huomauttaa, että Harvala on jo eduskuntaryhmän kantaa selostanut. Mainitsen, että tilannetta katseltiin eri tavoin enemmistön ja vähemmistön taholta. Kysymys oli siitä, oliko kansanvalta niin uhattu, kuin eräät olettivat. Ylipäänsä oltiin sitä mieltä, että tilanne oli vakava, minkävuoksi oli harkittava tarkoin menettelytapa, ja esiinnyttävä niin, ettei tilannetta pahennettaisi. Vähem-

mistö näki tilanteen sellaisena, että oltiin joutumassa fascismin rautakoron alle. Minun käsittääkseni ei vielä sitä vaaraa ollut. Minusta näytti, että ryhmän vähemmistö arvioi tilanteen todellista vakavammaksi. Me toiset katselimme asiaa vähän laajemmalti. Me laskimme, että vaikka fascistisia voimia on liikkeellä, eivät ne voi kuitenkaan mitään vallankaappausta aikaansaada. Niin ajateltiin m.m. seuraavilla perusteilla. Tiedettiin, että maalaisliitto, vaikkakin se on vanhoillinen puolue, on pohjaltaan kuitenkin kansanvaltainen. Oltiin selvillä siitä, että maalaisliitto, ainakin sen johtavat ainekset, käsittää, että silloin, kun maassa on fascistinen diktatuuri, ei talonpoikaisto hallitse maata. Tiedettiin myös, että ruotsalaiset ovat vanhoillista väkeä, mutta että he käsittävät, että heidän kansalliset oikeutensa ovat parhaiten turvatut parlamenttarismin vallitessa ja sosiälidemokraattien myötävaikutuksella. Fascismin mukana voisi tulla myös esille entistä kiihkeämpi natsionalistinen mieliala, mikä olisi ruotsalaisillekin vaarallista. Tämän näkökannan mukaisesti ruotsalaisen ryhmän puheenjohtaja vastasikin eräälle lähetystölle varsin selväsanaisesti. Ylipäänsä oltiin sitä mieltä, että vaikka tilanne oli vakava, ettei kuitenkaan siinä tapauksessa, että hallituspula tulisi, jouduttaisi kansanvaltaista järjestelmää menettämään. Lisäksi otettiin huomioon ulkopoliittiset tekijät. Käsitettiin, että Suomessa on otettava huomioon ulkomaiset luottosuhteet, ja jos fascistinen liike pääsisi alkuun, niin se horjuttaisi meidän maamme luotto-oloja ja häiritsisi kauppasuhteita, ja että näin ollen ulkopoliittiset tekijät puhuvat fascismin voimaanpääsyä vastaan. Näillä perusteilla suurin piirtein katsoen oltiin siitä vakuutettuja, ettei sentään olla vallankaappauksen kynnyksellä, vaikka tilanne onkin vakava. Näinollen pidettiin selvänä ryhmän enemmistön kannalta, ettei voida tinkiä periaatteista niin paljon, että suostuttaisiin yhdistyslakia huonontamaan.

Mitä tulee yli vaalien äänestämiseen, jossa suhteessa on ryhmän enemmistöä vastaan tehty muistutuksia, tahdon huomauttaa, että on eri asia ja eri tavalla arvosteltava lain hylkääminen ja yli vaalien äänestämisen. Jos laki hylätään, niin se tapahtuu eduskunnan enemmistön päätöksellä, mutta yli vaalien lykkääminen sen sijaan tapahtuu yhden kolmannen osan päätöksellä. Jos laki olisi tullut hylätyksi, ei seurauksena ryhmän käsityksen mukaan olisi ollut uudet vaalit, vaan todennäköisesti hallituksen kaatuminen, mutta yli vaalien äänestämisestä olisi ollut edessä uudet vaalit. Ellei olisi heti hajoitettu eduskuntaa, niin ainakin eduskunnan kokoontuessa helmikuussa olisi annettu eduskunnalle uusi samanlainen ja samaa tarkoittava lakiehdotus ja yritetty ajaa sitä läpi. Jos asian kulku olisi käynyt samoin kuin syksyllä, ja laki pantu jälleen lepäämään, olisi

varmaan jouduttu uusiin vaaleihin. Ryhmä katsoi, että jos tämän asian merkeissä joudumme vaaleihin, niin ne eivät tulisi olemaan meille edulliset. Emme pelänneet sitä, että olisimme vaaleissa menettäneet, mutta emme voineet voittojakaan toivoa. Tiedettiin, että kommunistit olisivat hävinneet paljon, ja jos kommunistit häviävät kokoomuslaisten hyödyksi, niin se on meille vahingoksi. Eduskunnan kokoonpano olisi ilmeisesti tullut meille epäedullisemmaksi kuin nyt. Kokoomus sen sijaan olisi todennäköisesti tullut uuteen eduskuntaan voimakkaampana kuin nyt. Se olisikin mielellään halunnut uudet vaalit. Vaaleihin olisi menty kommunismin vastustamisen merkeissä. Kaikki sosialiset kysymykset olisivat jääneet syrjään. Vaikka emme olisi halunneetkaan tämän kysymyksen ympärillä pyöriä, olisimme olleet siihen pakotettuja, koska sekä kommunistit että porvarit olisivat hyökänneet meitä vastaan, ja me olisimme joutuneet selvittämään suhteemme tähän kysymykseen. Tämä ei olisi ollut terveellistä, ja kun yli vaalien äänestämällä ei olisi voitettu muuta, kuin että olisi viivytetty muutamalla kuukaudella lain voimaantuloa, katsoi ryhmä, että tämän takia ei kannata lakia yli vaalien äänestää, varsinkin kun fascistiset voimat olisivat saaneet siihen vedoten tilaisuuden hyökätä parlamenttarismia vastaan. Me emme, en ainakaan minä, pelänneet sitä, että tällöinkään olisi vallankaappaus tapahtunut, mutta poliittinen tilanne olisi tullut entistä huonommaksi, ja kun emme olisi mitään voittaneet, harkitsimme parhaaksi olla äänestämättä lakia yli vaalien. Se seikka, minkälaiseksi tilanne olisi muodostunut hallituksen kaatuessa, oli ryhmässä selvillä. Tilanne oli sellainen, ettei katsottu mahdolliseksi sos.-dem. hallituksen muodostamista. Olisi todennäköisesti tullut kokoomushallitus, mutta sanon, että, vaikka en ole ollut hallituspolitiikan kannalla, olen kuitenkin sitä mieltä, että jos meillä poliittinen tilanne muuttuu sellaiseksi, että parlamenttarismi uhkaa joutua vaaraan, on meidän silloin työväen edun nimessä mentävä hallitukseenkin, vaikka näemme, ettemme sillä saisikaan mitään uudistuksia aikaan, mutta voimme pelastaa parlamenttarismin. Tämän vuoksi minusta kannattaa mennä hallitukseen. Entisten asemien säilyttäminen on yhtä tärkeätä kuin uusienkin voittojen hankkiminen. En olisi sitäkään pitänyt mahdottomana, jos tilanne olisi vaatinut, että sosialidemokraatit olisivat hallituksen muodostaneet, jos porvarit olisivat yrittäneet parlamenttarismia heikontaa kieltäytymällä hallitusta muodostamasta. En usko, että siinäkään tapauksessa, vaikka sos.-dem. hallitus olisi niin perin epäedullisissa olosuhteissa pantu pystyyn, olisi fascismi voimaan päässyt. Ei vallankaappausta tehdä niinkuin joitakin palloja pyöritellään.

Lopuksi mainitsen, että käsitykseni mukaan tilanne syksyllä ei ollut niinkään vakava, kuin se oli v. 1922, jolloin m.m. Ritavuori murhattiin. Tällöinkään ei ryhmä eikä puolue säikähtänyt eikä tässäkään tilaisuudessa olisi pitänyt säikähtää. En halua esiintyä ryhmän vähemmistöä vastaan päällekkantajana. Olen tahtonut vain selostaa ryhmän enemmistön kantaa ja käsitan, ettei vähemmistökään menettelyllään pahaa tarkoittanut, vaan käsitti se tilanteen todellisuutta vakavammaksi ja sen vuoksi teki erehdyksen.

Ruokokoski totesi, että ryhmän sisäisissä asioissa on tapahtunut paljon kurittomuutta. Yksityisten toimien tähden laiminlyödään eduskuntatyö ja ryhmässä pyritään tavoittelemaan taloudellisia etuja.

Ampuja puolusti niiden kantaa, jotka ovat äänestäneet lakiehdotuksen lepäämään jättämisen puolesta. On tarkkaan harkittava, ennen kuin tällaisiin muutoksiin mennään. Yksikään työväenedustaja ei olisi voinut jatkaa kapinan jälkeen toimintaansa, jos tällainen laki olisi ollut olemassa. Kallion hallitus ei myöskään ollut niin säilyttämisen arvoinen, ettei sitä olisi meidän puoleltamme voitu tähän kysymykseen kaataakin. Maalaisliittolaisen ja kokoomuspuolueen hallituksen välillä ei ole niin suurta eroa, että tärkeistä periaatteellisista ja alkeellisista oikeuksista olisi luovuttava. Voidaan järjestää kymmeniä kansalaiskokouksia minkä asian ajamiseksi tahansa. Jos ryhmä polvistuu tällaisten edessä, lakkaa se edustamasta työväenpuoluetta ja luokkatietoista työväenluokkaa.

Rajala paheksui ryhmän menettelyä yhdistyslaki-asiassa sekä esitti Ikaalisten kunnallisjärjestön paheksumislausunnon niille ryhmän jäsenille, jotka olivat poissa ratkaisevasta äänestyksestä. Lausunto sisälsi myös kehoituksen, ettei vastaisuudessa tällaista tapah-tuisi.

Turkia saattoi kokouksen tietoon Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön päätöksen, minkä hän ehdotti myös kokouksen päätöslauselmaksi. Se kuuluu seuraavasti:

•Eduskuntaryhmän toiminnassa on ollut havaittavissa rikkinäisyyttä eräiden asiain käsittelyssä. Tämä hajanaisuus tuli esiin osittain virkamiesten palkkauskysymystä käsiteltäessä, mutta erittäinkin yhdistyslain muutoksesta toimitetuissa äänestyksissä. Ryhmä antoi tällöin ulkonaisten, paisutettujen seikkojen vaikuttaa liian paljon ryhmän jäseniin, sillä seurauksella, että osa ryhmän jäsenistä äänesti vastoin ryhmän päätöstä, aiheuttaen täten ryhmälle ja puoluellemme siveelisen ja asiallisen tappion.

Kokous lausuu käsityksensä, että eduskuntaryhmän on tavalla tahi toisella vastaisuudessa estettävä tällainen ryhmän jäsenten niskoitteleva menettely. Myöskin on ne ryhmän jäsenet, jotka toi-

minnallaan vastaisuudessa aikaansaavat samanlaisen tuloksen kuin yhdistyslain huonontamisessa tapahtui, heti erotettava ryhmän jäsenyydestä ja puolueesta.

Myöskään ei kokous hyväksy eräitten ryhmän vaikutusvaltaisten jäsenten menettelyä siinä, että he ovat aliarvioineet, jopa moittineetkin puoluejärjestöjen päätöksiä, joiden tarkoituksena oli tukea ryhmän toimintaa vaikean tilanteen vallitessa.»

Tervonen myönsi, että ryhmällä on ollut eräitä reippaitakin otteita eikä vain pimeitä tekoja. Mutta kuitenkin tuli Varkauden kunnallisjärjestö keskustellessaan yhdistyslain käsittelystä eduskunnassa siihen tulokseen, että ryhmän vähemmistön menettely ei vastannut Suomen työväen periaatteita asiassa. Kuopion l. läntinen vaalipiiri tulee kyllä piirikokouksessaan antamaan edustajilleen lausunnon tässä asiassa. Varkauden kunnallisjärjestö ei myöskään hyväksynyt niitä hoipertelijoita, jotka äänestivät kommunistien mukana.

Ruusunen lausui paheksumisensa niille ryhmän jäsenille, jotka antoivat itseään pelotella ja rikkoivat tämän jälkeen ryhmän päätöksen. Esitti Punkalaitumen Kj:n antamat evästyksenä saamansa seuraavat kirjalliset ponnet:

»Samalla kokous lausuu käsityksensä, ettei sos.-dem. työväki voi hyväksyä sitä menettelyä, jota eräät sos.-dem. eduskuntaryhmän jäsenet osoittivat yhdistyslain muutosesitystä käsiteltäessä eduskunnassa joko pidättäytymällä äänestämästä tai äänestämällä ryhmän päätöstä vastaan.»

Komu: Ei olisi tarvinnut kenenkään äänestää lepäämäänjättämisen puolesta, jos ryhmä olisi ollut yhtenäinen ja ehjä. Näin ollen en osaa sanoa, kumpi puoli menetteli tuomittavammin. Jokainen toimi vakaumuksensa mukaan. En näe asioita samoilla silmillä kuin Bryggari ja Swento, en näe fascismivaaraa niin suurena kuin he. Ammatillisesti järjestynyt työväki kärsii tämän lain seurauksista ja siksi olen äänestänyt lain lepäämään jättämisen puolesta.

Linna, J.: Kysymys on ollut niiden oikeuksien puolustamisesta, jotka vuosikymmenien työllä on hankittu. Jälkeen vuoden 1918 ei olisi kertaakaan saanut tulla kysymykseen tällainen menettely, että näin tärkeistä periaatteista luovutaan kuin nyt on tapahtunut. Ei voinut omasta puolestaan menetellä toisin kuin äänestää asiaa yli vaalien.

Kilpi, Kankaanpää ja *Kivisalo* luopuivat pyytämistään puheenvuoroista.

Peltonen totesi, että eduskuntaryhmässä on jo pidemmän aikaa ollut hajaannusta. Ei siis ihme, että ryhmä nyt jakaantui kolmeen osaan. Hyväksyi Bryggarin perustelut ja selityksen. Ei ollut valmis

kovin suurella kivellä heittämään niitä edustajia, jotka ovat ryhmän päätöksestä poikenneet, varsinkin, kun eri piirikokoukset tulevat kyllä asiasta huolehtimaan.

Kuittinen: Jos annetaan pirulle pikkusormi, niin se vie koko käden. Jos työväenliike muodostuu sellaiseksi, ettei se pysty taistelemaan porvariston pyrkimyksiä vastaan, ei se silloin enää ole mikään työväenpuolue. Äänestyksestä poisjääneet ovat menetelleet harkitsemattomasti. Pja tehosti erittäinkin sitä, että menettely yhdistyslain käsittelyssä vaikeuttaa tilannetta ammatillisen liikkeen alalla.

Salonen halusi ilmituoda Mikkelin 1. työväen mielipiteet eduskuntaryhmään nähden. Ryhmän toiminta on muissa asioissa tyydyttänyt, mutta yhdistyslakiasiaassa päätettiin lausua seuraavat ponnet:

Tarkasteltuaan sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toimintaa edellisestä puoluekokouksesta kuluneelta ajalta ovat puoluejärjestöt Mikkelin 1. vaalipiirissä havainneet, että eduskuntaryhmä on yleensä, noudattaen puolueen ohjelmaa ja puoluekokouksien päätöksiä, toiminut valppaasti ja huomattavan tarmokkaasti. Sitä, että tulokset eduskunnan työstä ovat jääneet suhteellisen vähäisiksi, ei voitane ryhmän viaksi lukea. Järjestöt ovat kuitenkin sitä mieltä, että v. 1929 toisilla valtiopäivillä käsitelty yhdistyslain muutos oli, sekä perustuslakien että puolueen periaatteiden kannalta katsottuna niin arveluttava, että myöskin lakiehdotuksen yli vaalien äänestäminen poikkeuksellisen tilanteenkin huomioon ottaen, olisi ryhmän taholta ollut suotava. Se kurittomuus, jota ilmeni siinä, että osa ryhmän jäseniä ei äänestänyt ryhmän päätöksen mukaisesti sanotun yhdistyslain hylkäämistä koskevassa äänestyksessä, on ankarasti moitittavaa. Muussakin ryhmän toiminnassa on edelleenkin ollut kurittomuutta havaittavissa sekä poissaoloja täysi-istunnoista ja ryhmän kokouksista enemmän kuin näyttää välttämättömältä.

Vastaisuudessa tulee ryhmän noudattaen puolueen menettelytapapäätöstä tarmokkaasti ja tinkimättömästi ponnistella puolueen ohjelman ja periaatteiden toteuttamiseksi ja järjestää myöskin sisäinen toimintansa niin, että kaikki eduskunnassa esitettävät ja siellä käsiteltävät asiat tulevat huolellisesti harkittua ja valmisteltua, että kaikki asialliset syyt ryhmän kannan puolesta huomioonotettua sekä että laiminlyönnit ja puolueen periaatteista koskevista ja ryhmän päätöksistä poikkeamiset eduskuntatyössä tulevat vältettyä.

Aaltonen, J. V. yhtyi kannattamaan Kannon esittämiä pönisiä.

Siltanen ilmoitti saamansa evästyksen perusteella yhtyvänsä Tampereen kunnallisjärjestön lausuntoon. Merkillepantavana seikkana totesi, että eduskunnan istunnoista aina on poissa suuri määrä

edustajia. Tämä olisi menettelytapavaliokunnassa käsiteltävä ja myöskin eri piirien otettava huomioon seuraavissa vaaleissa ehdokkaita aseteltaessa.

Paavola, Hilda: Ryhmän vähemmistön menettely on tuomittu hyvin ankarasti järjestöissä. Jos mikään, niin tällainen menettely saattaa valitsijat epäuskoisiksi, sen suhteen, miten siellä eduskunnassa oikein toimitaan.

Marttila yhtyi Bryggarin lausuntoon.

Lehtinen, J. A. yhtyi Tampereen kunnallisjärjestön ponsiin, mikäli ne koskivat ryhmän sisäisiä asioita. Toivoi kurin ryhmässä paranevan. Toivoi ryhmän edelleenkin tarkoin harkitsevan menettelytapojaan varsinkin hallituksen toimenpiteihin nähden koska fascistivaara edelleenkin on olemassa.

Kärkkäinen oli keskustelun kuluessa tullut siihen käsitykseen, että hajaannus ja rikkinäisyys ryhmässä johtuu siitä, että ryhmältä on puuttunut tarmokasta, koossapitävää johtajaa ja ettei myöskään puoluetoimikunta ole tarpeellisessa määrässä pystynyt pitämään ryhmää koossa.

Harvala totesi, ettei sanottavia muutosehdotuksia ole keskustelun aikana tehty, joten niihin ei tarvitse kajota. Virkamiesasiassa on lausuttu joitakin ajatuksia. Tässä asiassa ei kielteinen kanta kestä ja asia tulee kerran kuitenkin esille. Kurinpitoasioihin nähden on sanottava, että piiritoimikunnille on annettu tiedot, milloin joku on ollut poissa kokouksesta tai rikkonut ryhmän päätöksiä.

Yleiskeskustelu päättyi tähän.

Yksityiskohtaisessa keskustelussa hyväksyttiin keskustelutta seuraavat kohdat: eduskunnan työkaudet, työt ja kokoonpano, ryhmän suhde hallitukseen, sisäpoliittiset ja oikeudelliset asiat, verotusasiat, sotilaalliset asiat, työväenasiat, maataloudelliset asiat, taloudelliset y. m. asiat, kunnalliset asiat, sivistysasiat, ulkopoliittikka.

Keskustelua aiheutti kohta, jossa käsiteltiin ryhmän sisäiset asiat.

Kohtanen esitti kunnallisjärjestönsä ponnet, jotka kuuluivat seuraavasti: Edustajisto esittää puoluekokoukselle, että kokous velvoittaisi ryhmän muuttamaan sääntönsä sellaisiksi, että ne eivät antaisi minkäänlaista tilaisuutta »hoiperteluihin» ja yhä taajeneviin poissaoloihin. Mitä erikoisesti tulee yhdistyslain käsittelyn yhteydessä tapahtuneisiin kurittomuuksiin, kehoittaa järjestö puoluekokousta lausumaan ryhmän päätöstä rikkoneille edustajille, jotka joko puhuivat tai äänestivät lain puolesta tai äänestyslakollaan vaikuttivat lain hyväksymiseen, paheksumisensa, ja että puoluekokous kehoittaisi piirikokouksia vastaisten vaalien tullen pitämään nämä »hoipertelijat» mielessään.

Ampuja puolusti hänen kannallaan olleiden menettelyä yhdistyslakiasiansa, painostaen sitä, että hänen ja Bryggarin vähemmistöä ei voida puhuakaan samana päivänä, siksi suuri asiallinen ero niillä on.

Puheenvuorot rajoitettiin.

Ruokokoski esitti kunnallisjärjestönsä mielipiteenä paheksumislausunnon ryhmälle sen menettelystä yhdistyslakiasiansa sekä yleensä kurittomuudesta ryhmän keskuudessa.

Swentorzetski lausui, että olisi keksittävä keino, jolla ryhmä voisi kuria käyttää. Eihän ryhmä voi edustajia köyttää, jos joku sanoo, ettei hän ryhmän päätökseen alistu. Ryhmä on ilmoittanut kunkin tapauksen asianomaiselle piiritoimikunnalle, mutta jos puoluekokous on nyt sitä mieltä, että tällaiset »hoipertelijat» voidaan puolueesta erottaa, on siitä asiasta nyt tehtävä sitova päätös.

Keskustelu tältä kohdaltaan oli päättynyt.

Seuraava kohta »vainajat» ei aiheuttanut keskustelua.

Asia kokonaisuudessaan, samoin kuin tehdyt ponsiehdotuksetkin lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Muutokset puoluesääntöihin.

Otettiin käsiteltäväksi muutokset puoluesääntöihin. Kysymyksen alusti lyhyesti *Väinö Hupli*, oikoen muutamia alustusvihkossa olevia painovirheitä ja antaen eräitä lisäselvityksiä. Perusteli lähemmin listoille asettelua koskevia muutoksia, sekä ehdotti puoluetoimikunnan kokoonpanoa koskevaan kohtaan sellaisen muutoksen puoluetoimikunnan ehdotukseen, että puoluetoimikunta on päätösvaltainen kuuden jäsenen läsnäollessa. *Kommu* ei hyväksynyt puoluetoimikunnan kantaa 11 §:n muuttamisessa. Veromerkkejä ei olisi otettava käyttöön, sillä järjestöjen käyttövaroja sitoutuisi niihin huomattavan paljon. Ammatillisissa liitoissakin on niistä luovuttu ja alettu käyttää erilaisia leimasimia. Merkit pyrkivät myös häviämään ja piirit joutuvat tätenkin kärsimään.

Tikkanen sanoi saaneensa samantapaiset eväät tämän pykälän muuttamisesta. Toivoi vielä lähempää selitystä puoluetoimikunnalta.

Lumijärvi ilmoitti luopuvansa pyytämästään puheenvuorosta.

Asia lähetettiin tämän jälkeen sääntövaliokuntaan.

Lopuksi luki puoluesihteerit Belgian ja Liettuan veljespuolueilta sekä vanhalta virolaiselta puoluetoverilta M. Martnalta saapuneet tervehdykset.

Asiain käsittely kolmantena kokouspäivänä päätettiin klo 22.10.

Neljäs kokouspäivä.

Keskiviikkona tammikuun 29 p:nä.

Kokous aloitettiin klo 9. Puheenjohtajana *A. Muhonen*. Laulettiin «Vala». Toimitettiin nimenhuuto.

Menettelytapakysymys.

Puoluetoimikunnan ehdotuksen menettelytapaohjeiksi esitti puoluekokoukselle tov. *Wii* lausuen seuraavaa:

Arvoisat toverit! Laatimamme menettelytapakysymys perustuu siihen perustotuuteen, että työväen joukkoliike on kaiken muun toimintamme välttämätön pohja. Sitä ei voida korvata johtajain viisaudella eikä millään. Aikoina, jolloin työväenliike on heikkoa, työväki ehkä epäilee omia mahdollisuuksiaan ja on taipuvainen odottamaan johtajain viisaudelta menestystä. Mutta sellainen tilanne on aina ohimenevää; normaalaisina aikoina työväki on selvillä Marxin aikoinaan julistamasta perustotuudesta, että työväen vapautus voi tapahtua ainoastaan työväen itsensä kautta.

Kun tämän tunnustamme, niin sen jälkeen meidän on katsottava, miten käytämme tätä työväen suuriarvoista luokkavoimaa toimiaksemme mahdollisimman menestyksellisesti ulkonaisestikin. On totta, että työväenliike voi olla hyvin voimakas tuottamatta ulkonaisia tuloksia, ellei se voi huolellisesti käyttää voimaansa, mutta totta on myöskin, että emme suuria pysyviä tuloksia voi saada aikaan, ellei työväki ole voimakas. Kun puolueemme jäsenistössä on kansalaisso- dan jälkeen tapahtunut se muutos, että varsinaisten palkkatyöläisten lukumäärä on suhteellisesti vähentynyt, niin tämäkin on sellainen seikka, johon täytyy kiinnittää vakavaa huomiota. Jos muualta tulleet avustajat ovatkin tervetulleita, niin palkkatyöläisaines muodostaa kuitenkin jokaisen työväenpuolueen selkärangan niin ruumiillisesti kuin aatteellisestikin.

Työväenluokan luokkavoima riippuu suureksi osaksi myös työväenluokan sisäisestä eheydestä. Jos tämä eheys on joksikin aikaa hävinnyt, niin se on palautettava, ja tällöin kiintyy huomiomme

erääseen toiseen valitettavaan seikkaan, nim. siihen, että huomattava osa palkkatyöläisistä on joutunut sos.-dem. puolueen ulkopuolelle. Me pyrimme tietysti suurentamaan puoluettamme, lisäämään sen vaikutusvaltaa, mutta porvariston kustannuksella voimme saada verraten vähän saavutuksia. Sitävastoin ne työläiset, jotka kulkevat kommunistien mukana, ovat luokkatovereitamme. Heidän oikea paikkansa olisi sos.-dem. puolueessa ja heidät on pyrittävä vapauttamaan mainitusta talutusnuorasta, jotta he pääsisivät takaisin sinne, mihin oikeastaan kuuluvat. Kommunistiset johtajat eivät pelkää mitään niin paljon kuin selvää sosialidemokraattista luokkataistelukantaa. Se on voitu havaita kaikissa maissa ja meidänkin maassamme. Kommunistijohtajat, kuten K. Manner y.m. julistuksissaan kääntyvät erikoisesti sitä suuntaa vastaan, joka sosialidemokratiassa harrastaa periaatteellista selvyyttä ja luokkataistelua. Taistelussa kommunismia vastaan on siis selvän luokkataistelun kanta paras, niinkuin se myöskin parhaiten vastaa omien joukkojemme käsityskantaa.

Kuten sanottu, työväenluokan vapautus voi tapahtua ainoastaan työväen itsensä kautta. Mutta ennenkuin niin pitkälle tullaan, voidaan monia yhteiskunnallisia tehtäviä ratkaista yhteistoiminnassa sellaisten ryhmien kanssa, joiden edut jossakin suhteessa viittaavat samaan suuntaan kuin meidän. Tämä johtaa enemmän tai vähemmän ohimenevästi yhteistoimintaan muiden ryhmien kanssa, ja tällaiseen yhteistoimintaan voimakas työväenpuolue voi kyllä ryhtyä, mutta ainoastaan ehdoilla, jotka eivät loukkaa työväenluokan itsetuntoa. Meidän on oltava tietoisia tämän yhteistoiminnan rajoituksesta, tietoisia siitä, että porvarillisella vapaamielisyydellä on rajoituksensa, että siihen ei voida kiinnittää kovin suuria toiveita, että sellainen politiikka, joka sen tekisi, olisi utopiaa. On katsottava Suomen porvariston köyhyyden todistukseksi, että tässä maassa ei ole eikä ole ollut radikaalista porvaripuoluetta. On kyllä ollut enemmän tai vähemmän ohimenevästi vapaamielisiä ryhmiä, mutta toiset ovat vanhoillistuneet, toiset ovat niinkuin edistysmielinen puolue supistuneet, niin että niistä on vain rippeet jäljellä. Se suunta, joka on tahdottu leimata vanhoilliseksi sentähden, ettei se ole paljoakaan uskonut yhteistoiminnan mahdollisuuksiin, se on siis todellisuudessa osoittautunut oikeaksi. Jos tahdomme todellisuuden pohjalla toimia, emme voi jättää toimintaamme riippumaan siitä, miten olosuhteet porvarillisella taholla tulevat muuttumaan. Meidän täytyy toimia nykyisyydessä ja silloin on tunnustettava, että me voimme ainoastaan hyvin rajoitetussa määrässä vaikuttaa porvaripuolueiden menettelyyn, sillä suurin piirtein ne määräävät menettelynsä oman luokkasemansa ja puolue-etujensa perusteella. Vasta siinä määrin, kuin

työväki saavuttaa enemmän tosiasiallista luokkavoimaa, voi se myöskin pakottaa vastustajansa myönnytyksiin, ja silloin porvari-puolueiden kanta voi suuremmassa määrin muuttua.

On tehtävä ero yhteistoiminnan ja yhteistoiminnan välillä. Voimme toimia yhdessä erinäisten porvariryhmien kanssa erinäisten tehtävien ratkaisemiseksi. Tämä ei ole ristiriidassa sos.-dem. politiikan kanssa, mutta umpimähkäinen porvarillisten ystävyys tavoittelu on epäsosialidemokraattista. Mikäli yhteistoimintaan ryhdytään ja mikäli kompromisseja tehdään, on pidettävä mielessä, mitä Eduard Bernstein lausuu tämän vuoden Työväen Kalenteriin kirjoittamassaan kirjoituksessa, nim. että periaatteessa on hylättävä selkärangaton kompromissi, joka saattaa puolueen henkisen riippumattomuuden vaaralle alttiiksi ja joka paljaiden tilapäisetujen takia pettää liikkeemme suuret päämäärät.

Mitä olen sanonut yhteistoiminnasta yleensä porvarien kanssa, se pitää paikkansa myöskin hallituskysymykseen nähden, joka tavallisesti on vain eräs yhteistoiminnan muoto. Tämänkin politiikan menestys riippuu suurin piirtein työväen omasta luokkavoimasta. Jos se pääsiasiallisesti perustuu toisiin edellytyksiin, silloin se on löysällä pohjalla. Työväen täytyy hallituksessa ollessaankin olla riittävän voimakas voidakseen määrätä suurin piirtein yhteistoiminnan ehdot. Hallituskysymys ei ole meillä nykyään niin tärkeä, kuin jotkut ovat taipuvaisia luulemaan. Tämä kysymys on herättänyt paljon mielenkiintoa varsinkin sentähden, että se täällä meillä on verraten uusi. Siltä odotetaan kai sentähden verraten paljon. Emme ole saaneet siitä niin paljon kokemuksia kuin puoluetoverimme useissa muissa maissa, mutta mitä enemmän siltä odotetaan, sitä suuremmiksi tulevat myöskin pettymykset. Eräissä maissa on ollut havaittavissa sellainen kehitys, että työväenliikkeen johtohenkilöt ovat alussa sanoneet työläisille, että »älkääpäs nyt sentään odottako liikaa hallituspolitiikalta», mutta kun pari kolme kertaa on oltu hallituksessa ja saatu kokemuksia, niin johtajain on täytynyt sanoa: »Hyvät toverit, älkää kuitenkaan kokonaan hylätkö hallituspolitiikkaakaan.» Minä ehkä tulen seuraavassa puoluekokouksessa niin sanomaan, nyt minun täytyy kuitenkin sanoa: »Hyvät toverit, älkää odottako siltä liikaa!»

Hallituspolitiikan tulokset eivät riipu yksinomaan meidän toimomuksistamme. On puhuttu siitä, että puoluepäätökset on tehtävä riittävän »joustaviksi». Hyvä on, mutta niiden joustavuus ei riitä tasoittamaan tietä hallitukseen. Kokemukset ovat kyllä hyödyksi tälläkin alalla, jotta ei yliarvioitaisi hallituspolitiikan merkitystä, mutta kokemuksista maksettavat oppirahat saattavat meille toisinaan käydä kalliiksi. Meidän täytyy koettaa ratkaista asiat niin, että

kovin paljon tätä kallista havainto-opetusta ei tarvita. Ja vaikka meillä ei olisi tästä asiasta mitään puoluepäätöksiä, niin kuitenkin, kun hallituskysymys tulee käsiteltäväksi käytännössä, niin täytyy ottaa huomioon ne samat periaatteet, joista nyt on näissä päätöslauseissa puhuttu — jos nimittäin tahdotaan harjoittaa järkevää hallituspolitiikkaa.

Hallituspolitiikkaakin voidaan nimittäin hoitaa sekä järkevästi että järjettömästi. Kaikki ne, jotka ovat järkevästi asiaa harkinneet, ovat puhuneet vasemmistokokoomuksen luomisesta. Tämä kysymys onkin tässä tärkein. Jos kysytään, miten tällaisen — tietysti enemmän tai vähemmän ohimenevän — vasemmistokokoomuksen syntymistä on edistettävä, mitkä kysymykset tulevat silloin käsiteltäviksi ja mitkä puolueet tulevat kysymykseen, niin silloin keskustelu on saatettu oikealle konkreettiselle pohjalle. Ja siihen olisikin pyrittävä, että tarpeettomista iskusanoista päästäisiin irti.

Vasemmistokokoomuksen mahdollisuudet ovat rajoitetut sen tähden, että Suomen porvariston ne ryhmät, jotka voisivat tulla kysymykseen, ovat kehittyneet siten, kuin kaikki tiedämme. Meillä ei ole niitä keinoja, joilla voisimme loihkia esille porvarillista vapaa-mielisyyttä. Porvarit noudattavat suurin piirtein omia luokkaetujaan, mutta jossakin määrin me voimme heidän politiikkaansa vaikuttaakin.

Kun jossakin tilanteessa huomataan, ettei ole hallitukseenmenon edellytyksiä, niin ei saa ajatella, että nyt ei puoluepäätös tullutkaan riittävän joustavaksi, joten täytyy mennä ilman edellytyksiä hallitukseen. Puoluepäätökset tehdään, jotta niitä noudatettaisiin, ja kun hallitukseen mennään, niin se kaiketi tapahtuu määrättyssä tarkoituksessa, nim. siinä, että voitaisiin siellä toimimalla edistää työväenluokan etuja. Ellei voida, niin on tarkoituksetonta sinne mennä. Jos sinne mennään ilman edellytyksiä, niin tulokset muodostuvat sen mukaisiksi. Tulee tappioita — ei ehkä siinä merkityksessä, että porvarit suorastaan äänestäisivät hallituksemme kumoon, sillä se ei olisi-kaan kaikkein pahinta. Sitä he eivät juuri toekään; he näkevät mielellään, että on sos.-dem. hallitus, joka ei saa mitään aikaan. Mutta työväki väsyisi pian sellaiseen tilanteeseen ja sen luottamus puolueeseen alkaisi horjua.

Emme tälläkään alalla saa antaa porvarillisten houkutusten vaikuttaa meihin. On myöskin vältettävä päätöslauselmissamme sellaisia sanontatapoja, jotka antavat aihetta väärinkäsityksiin. Eräs sana, jota porvarit mielellään käyttävät, on sana »parlamenttarismi». Jos me sitä käytämme, on meidän oltava selvillä siitä, mitä sillä tarkoitamme. Me sosialidemokraatit pyrimme todelliseen parlamenttaris-

miin, joka käsittääkseni merkitsee sitä, että hallituksella pitää olla takanaan eduskunnan enemmistö, sillä pitää olla eduskunnan luottamus. Tällä tavalla parlamenttarismin aate on ilmaistu tasavaltamme hallitusmuodossa. Mutta porvarilliselta taholta olemme saaneet kuulla parlamenttarismiin kuuluvan lisäksi, että kun joku puolue on kukistanut hallituksen, niin sen pitää itse mennä hallitukseen. Tuollainen tulkinta on mielivaltainen. Käytännössä se johtaisi siihen, että puolueemme ei voisi kukistaa huonoakaan porvarillista hallitusta saadakseen paremman hallituksen sen tilalle, taikka sitten puolueemme olisi pakko astua hallitukseen silloinkin, kun edellytyksiä siihen ei ole. Tietysti, jos kukistamme hallituksen, on meidän otettava vakavassa mielessä harkittavaksi, onko mahdollista ja edullista mennä hallitukseen. Emme saa antaa porvareille sitä käsitystä, että sosialisteja ei tarvitse ottaa huomioon, koska ne eivät kuitenkaan muodosta hallitusta. Se helpottaisi taantumusporvarioiden tehtävää paljon. Mutta emme toiselta puolen saa antaa sellaista lupaus, että joka kerta, kun kaadamme jonkun hallituksen, astumme itse tilalle. Tätä silmällä pitäen puolueuuevostomme tekikin päätöksen, joka oikeastaan merkitsee viime puoluekokouksen päätöksen selventämistä: että se seikka, että puolue on kaatanut jonkin hallituksen, ei riitä perustelemaan sitä, että puolueemme itse menisi hallitukseen. Se on nimittäin toinen kysymys, joka on erikseen harkittava. Siis, koska parlamenttarismissaan pyritään tulkitsemaan eri tavoilla, huomautan, että kyllähän sitä voidaan käyttää päätöslauselmassakin, kun vain siitä käy ilmi, miten todellisuudessa on meneteltävä. Me emme saa tehdä sellaisia päätöksiä, joiden tulkinnasta itsekin olemme eri mieltä.

Seuraavat luvut menettelytapa-alustuksessamme koskevat sosialidemokraattien toimintaa eri aloilla. Sosialidemokratian hengen pitää elähdyttää toimintaamme kaikilla niillä aloilla, joilla saatamme toimia. Sitä vastoin ei puoluekokouksen ole annettava yksityiskohdaisia, niin sanoakseni teknillistä laatua olevia ohjeita siitä, miten sosialidemokraattien on toimittava ammatillisessa liikkeessä tai osuustoiminnassa. Ne kysymykset jääkööt noilla aloilla toimivien puoluetoverien itsensä ratkaistaviksi.

Viimeinen luku alustuksessamme koskettelee puoluekurin tehostamista. Sosialistisen Työväen Internationaalin säännöissä on pykälä, joka sanoo, että puolueet tunnustavat Internationaalin siksi korkeimmaksi määrääjäksi, jonka antamia ohjeita on kansainvälisessä toiminnassa noudatettava. Tässä ilmenee periaate, joka ansaitsee tulla huomioonotetuksi myöskin kunkin eri maan sos.-dem. puolueen toiminnassa sikäli, että puolue on tunnustettava siksi korkeimmaksi instanssiksi, jonka määräyksiin jokaisen yksityisen jäsenen on alistut-

tava. Sosialidemokraatti, joka toimii julkisessa elämässä, ei ole vain yksityinen henkilö. Se julkinen toiminta, jota hän harjoittaa, ei ole hänen yksityisasiansa. Hänen pitää kaikesta julkisesta toiminnastaan olla edesvastuussa puolueelle. Porvarit eivät tunnusta tällaista periaatetta. Aikoinaan porvarit paheksuivat sitä, että puolueemme antoi määräyksiä kansanedustajilleen, sillä sanoihan valtiopäiväjärjestys, että kansanedustajan tarvitsee noudattaa ainoastaan maan lakeja. Samaten, kun pari vuotta sitten oltiin hallituksessa ja puolueenuevosto teki päätöksiä hallituksessa olostä ja toiminnasta siellä, niin huudettiin porvariston lehdissä, että tämä on ristiriidassa hallitusmuodon kanssa; ministeriemme oli otettava huomioon ainoastaan maan lakien määräykset. Sellainen on porvarien katsantokanta. Mutta meidän puolueemme antaa hyvän joukon lisämääräyksiä sekä kansanedustajilleen ja ministereilleen että kaikille jäsenilleen.

Lisäksi puolueemme jäsenet voivat vaatia, että kaikessa puolue-elämässä vallitsee sisäinen kansanvaltaisuus. He voivat vaatia, että työväen joukoille sanotaan kaikki totuus ja että joukot saavat itse sääntöjemme määräämässä järjestyksessä ratkaista omat asiansa. Sitä puoluekuria, johon pyrimme, tulee kaikkien noudattaa. Ei saa olla sellaista kaksoismoraalia, johon esim. rivimiesten on alistuttava mutta ei johtajien. Jos kaksoismoraalia on, niin sen on oltava siinä, että johtajilta on vaadittava enemmän kuin rivimiehiltä. (Oikein.)

Näihin periaatteisiin siis menettelytapä-alustuksemme perustuu. Pari muutakin ehdotusta on asiasta tehty eri järjestöissä, mutta oleellisesti nämä muut ehdotukset eivät eroa puoluetoimikunnan laatimasta. Hyviä lisäyksiä on kyllä ehdotettu, mutta en ole varma siitä, ovatko kaikki ehdotukset olleet välttämättömiä. Luulen, että muutamille tovereille tämä kysymys on ollut tavallaan ambitio-kysymys. Meidän ei olisi riideltävä sellaisesta, mistä olemme yksimieliset.

Asia on laaja ja sitä koskevan päätöksen täytyy myöskin olla laajan. Päätös ei ole tarkoitettu ainoastaan toimihenkilöiden luettavaksi, vaan sen tulee vaikuttaa myöskin valaisevasti, agitatooriseesti.

Kun nämä eri ehdotukset lähetetään menettelytapävaliokuntaan ja siellä toivottavasti saadaan aikaan yksimielinen päätös, niin ajatelkaapas, hyvät toverit, minkälaisen vaikutuksen tekee ulospäin, jos voidaan osoittaa, että tämä puolue, jonka rikkinäisyydestä on niin paljon puhuttu, on tehnyt tästä tärkeästä asiasta yksimielisen päätöksen. (Se tehdään.)

Aivan näinä viime päivinä ranskalainen veljespuolueemme on pitänyt puoluekokouksen, keskustellen siinä menettelytavasta. Viime

vuoden lopulla tunnettu toverimme Blum kirjoitti siitä, että »kaikki puoluetoverimme ovat sitä mieltä, että puoluekokouksessa tehtävä ratkaisu on otettava rehellisesti vastaan ja sitä noudatettava. Eräs tunne ja periaate heillä on; yli kaiken muun on puolue.» Tässä hengessä mekin voimme tehdä päätöksemme ja niiden hengessä sitten toimia. (Suosionosoituksia.)

Yleiskeskustelu asiasta aloitettiin.

Keto: Hyvät toverit! Minä olen julkisuudessa sanonut, että minä en tule kääntymään haudassani, vaikka se ehdotus puolueen menettelytapaohjelmaksi, joka käy Helsingin sos.-dem. Keskusteluseuran ehdotuksen nimellä ja jonka laatimisessa minä olen ollut mukana, ei tulisikaan sellaisenaan hyväksytyksi. Olen julkisuudessa myös sanonut, että tämä ehdotus on tarkoitettu vain keskustelun pohjaksi. Sen perimmäisenä tarkoituksena on ollut saada ilmi muutamia sellaisia vivahduksia, joita ei mielestämme puolueoimikunnan ehdotuksessa, niin hyvä kuin se suurin piirtein onkin, ole otettu huomioon. Kun siinä lisäksi tehtiin erinäisiä lyhennyksiä ja muodollisia muutoksia, niin se tapahtui sitä syystä, että nähtävästi k. o. ehdotuksen kirjoittajat ovat tottuneet laatimaan ponsilauselmia, joita hekin ovat elämässään koko joukon panneet kokoon, hiukan toisella tavalla kuin toveri Wiik. Mutta sehän on asia, johon ei täällä tarvitse kiinnittää huomiota ja joka minun nähdäkseni olisi syytä jättää tässä keskustelussa syrjään. Minusta niinkuin toveri Wiikistäkin menettelytapavaliokunta voisi koettaa itsenäisesti kirjoittaa meille sellaiset menettelytapapöytäkirjat, joihin me voisimme todella yksimielisesti yhtyä. Menettelytapavaliokuntaa varten pyytäisin huomauttaa muutamista kohdista, jotka mielestäni Keskusteluseuran ehdotuksessa on onnistuneemmin esitetty kuin puolueoimikunnan ehdotuksessa ja jotka minä toivoisin siis menettelytapavaliokunnan ottavan varteen silloin, kun se laatii lopullisen menettelytapaohje-ehdotuksen.

Puolueoimikunnan menettelytapaohje-ehdotus sisältää tavallaan kahdenluontoisia asioita, osittain yleisiä periaatteellisia lausumia, joissa todetaan, mikä on todellisuus sosialistiselta näkökulmalta katsellen ja miten puolueen jäsenten on periaatteellisesti suhtauduttava määrättyihin tilanteisiin. Suuri osa tätä osaa on otettu tavallaan puolueen periaatteellisesta ohjelmasta. Tähän periaatteelliseen puolueen puolueoimikunnan menettelytapaohje-ehdotuksessa pyytäisin huomauttaa, että olisi tärkeätä, että puolueen menettelytapaohjelmassa tulisi selvästi näkyviin, että meidän aikamme työväenpuolue ei enää pyri olemaan yksinomaan palkkatyöväenpuolue, joskin, niinkuin Wiik huomauttikin, palkkatyöväki on jokaisessa sosialistisessa työväenpuolueessa runko, se aines, joka tälle puolueelle antaa sen

varsinaisen sosialistisen värin ja jonka olemassaolo yksinään antaa takeita siitä, että puolue pyrkii sosialismiin. Mutta nykyaikoina on kaikissa maissa käynyt yhä selvemmäksi, että palkkатыöväen ohella on olemassa toinen suuri yhteiskuntaluokka, jonka edut ovat monessa kohdassa oleellisesti samat kuin palkkатыöväen ja jota palkkатыöväenpuolueen on myöskin koetettava yhdistää yhteiseen luokkataistelurintamaan palkkатыöväen kanssa. Tämä yhteiskunta-aines on pienviljelijäluokka, joka on työtätekevä luokka samalla tavalla kuin varsinainen palkkатыöväkikin. Myöskin on mielestäni syytä hiukan laajentaa itse palkkатыöväen käsitettä sillä tavalla, että entistä selvemmin sanottaisiin, että palkkатыöväkeen on luettava myös n.s. henkisen työn tekijät, siis alemmat virkailijat yksityisten laitoksissa ja julkisten yhdyskuntien alemmat virkailijat.

Mutta ennenkaikkea on tärkeätä, että tähdennetään sitä seikkaa, että juuri pienviljelijäväestön pitää olla mukana sosialistisen puolueen luokkataistelurintamassa. Tätä on Helsingin sos.-dem. Keskusteluseuran ehdotuksessa koetettu saada esiin kahdella tavalla. Ensiksikin siinä on ehdotettu otettavaksi menettelytapaohjelman alkulauseeksi lausuma siitä, mitkä yhteiskuntaluokat sos.-dem. työväenpuolueen puoleen kääntyvät, ja mainittu tällöin myös juuri työtätekevät pienviljelijät, erityisesti pienviljelijäväestö. Samalla tässä alkulauseessa on hahmoteltu tämän puolueen luonne ja sen tehtävät mielestäni selvemmin kuin puolueoimikunnan ehdotuksessa, niin että minä toivoisin, että juuri tämä kohta tulisi myöskin siihen ohjelmaan, jonka tämä puoluekokous hyväksyy. Mutta toisellakin tavalla on Keskusteluseuran ehdotuksessa koetettu saada esiin tätä samaa ajatusta pienviljelijäin asemasta työväenpuolueen luokkataistelurintamassa. Siihen on otettu erityinen lausuma, joka koskee sos.-dem. puolueen suhtautumista pienviljelijäjärjestöihin ja erityisesti maataloudelliseen osuustoimintaan, joka oleelliselta osaltaan on pienviljelijäin taloudellista toimintaa. On rinnastettu tämä kohta siihen kohtaan, joka käsittelee puolueen suhtautumista palkkатыöväen ammattiyhdistysliikkeeseen. Maataloudellinen osuustoiminta ja ammattiyhdistysliike ovat kaksi rinnakkaisilmiötä. Kummankin tehtävänä on kohottaa määrätyn työtätekevän luokan tulo- ja elintaso. Minusta on jo aika, että puolueemme selvästi sanoo, että se suhtautuu myötemielisesti pienviljelijäjärjestöihin ja erityisesti maataloudelliseen osuustoimintaan. Sen vuoksi minä uskon, että tästä asiasta ei tulekaan riitaa, koska tiedän jo, että puolueoimikunnan taholla pidetään suotavana tällaisen kohdan ottamista menettelytapaohjelmaan.

Minun mielestäni Keskusteluseuran ehdotuksessa on erinäisiä muitakin kohtia, jotka merkitsevät parannusta puolueen menettely-

tapaohjelmaan. Sellainen on mielestäni esim. se kohta, jossa kosketellaan sosialidemokratian suorittamaa valitustyötä. Mielestäni Keskusteluseuran ehdotuksessa on sanottu tuota valitustyötä tehtävän sillä tavalla, että se on sopusoinnussa sen ajatuskannan kanssa, mikä on meidän puolueemme periaatteellisessa ohjelmassa. K. o. ehdotuksessa tähdennetään sitä, että valitustyön päätehtävänä on saada työtätekevät kansanluokat käsittämään nykyisen kapitalistisen talousjärjestelmän luonne ja kehityskulku sekä eri yhteiskuntaluokkien etupyrkimykset samoinkuin sosialidemokratian mahdollisuudet toimia työtätekevien luokkien hyväksi näiden luokkien luokkavoimaan nojaten ja porvarillisten yhteiskuntaluokkien etuvastakohtia hyväkseen käyttäen. Tälle valitustyölle asetetaan toinenkin sosialistinen päämäärä. Sanotaan, että valitustyön tulee samalla osoittaa marxilaisen sosialismin hengessä, kuinka kehitys luo sosialismin taloudelliset edellytykset. Täten valitustyön tehtävä on antaa työtätekevien joukkojen taistelulle rohkaiseva ja uhrauksiin innostava yhteiskunnallinen ihanne. Toisin sanoen valitustyön tehtävänä on osoittaa sosialismin välttämättömyys ja täten juuri luoda pohja sille aatteellisuudelle, jonka merkitystä aivan oikein on tehostettu ja joka on välttämätöntä, mutta joka ei saa olla tyhjiä sanoja, vaan jonka tulee perustua oikeaan käsitykseen siitä, että taloudellinen kehitys luo pohjan sille luokkataistelulle, jota työtätekevät joukot käyvät.

Edelleen minä pitäisin suositeltavana, että työväenliikkeen eheyttämistä koskevassa kohdassa otettaisiin huomioon ne näkökohdat, jotka on mainittu Keskusteluseuran kommunisteihin suhtautumisesta koskevassa kohdassa. Mielestäni siinä onnistuneemmin tai yksityiskohtaisemmin kuin puoluetoimikunnan ehdotuksessa sanotaan, minkälaista sen valitustyön tulee olla, jolla koetamme kommunisteja vastaan taistella. Siinä tahdotaan huomauttaa, että sen ei tule kohdistua jokapäiväisen elämän pikkutapauksiin, vaan että on ennenaikkea käännyttävä valistamaan työtätekeviä luokkia siitä, kuinka kommunistien periaatteelliset opit perustuvat harhakäsitykseen yhteiskunnallisen kehityksen kulusta.

Edelleen minulla olisi myöskin joukko toivomuksia erinäisiin muihin kohtiin nähden. Toivon, että puoluetoimikunta sen lisäksi, mihin se jo on suostunut ammatillista liikettä koskevaan kohtaan nähden — se on nim. suostunut ottamaan ehdotukseensa erään lausunnon Keskusteluseuran ehdotuksesta — ei vastustaisi tästä ehdotuksesta myöskin sen kohdan ottamista, jossa tehostetaan sitä, että ammattiyhdistysliikkeen tulee ottaa varteen sosialidemokratian ammattiyhdistysperiaatteet ja että m.m. puolueen täytyy siis arvostella väärää ammattiyhdistyspolitiikkaa, ei vain sikäli kuin se on

kommunistista, vaan esim. silloin, jos ammatillinen liike suosii suljettua ammattiyhdistysliikettä, mitä on pidettävä työväenpuolueen kokonaisedun vastaisena.

Edelleen suhtautuminen kulutusosuustoimintaan on sellainen kohta, jossa mielestäni puolueoimikunnan ehdotusta olisi eräässä kohdassa typistettävä ja selvennettävä. Erityisesti on nyt jo herättänyt erimielisyyttä eräs kohta puolueoimikunnan ehdotuksessa, jossa puhutaan siitä, että kulutusosuuskuntien ei ole pyrittävä yhteistoimintaan porvarillisten työnantajien kanssa työntekijöitä vastaan. On selitetty, että tällä lausumalla tuomittaisiin se menettelytapa, jota kulutusosuuskunnat ovat noudattaneet, kun ovat tehneet työehtosopimuksia. Tämä kohta olisi ehdottomasti selvennettävä ja tarkistettava.

Loppujen lopuksi kosketan niitä käytännöllisiä ohjesääntöjä, joita puolueen menettelytapaohjelmaehdotus aatteellisten lausumien lisäksi sisältää. Tämä osahan on tavallaan lainluontoinen ja sisältää valmiita täsmällisiä ohjeita siitä, minkälainen on proseduuri oleva määrätyissä tilanteissa esim. hallitukseen mentäessä, puoluekuriasioissa j.n.e. Mitä hallituskysymystä koskevaan kohtaan tulee, niin puoluesihteri Wiik on jo puhunut hiukan tätä kysymystä koskevan kohdan alkukappaleesta. Siinä sanotaan, että puolue ei periaatteessa kieltäydy parlamenttarismin mukaisesti muodostamasta hallitusta. Puolueoimikuntahan on tällä kohtaa osittain mennyt Keskusteluseuran ehdotukseen. On ilmoitettu, että ollaan valmiit hyväksymään muoto, että puolue ei periaatteessa kieltäydy muodostamasta hallitusta. Mielestäni lausetapa »parlamenttarismin mukaisesti» saisi lisäksi tässä lauseessa olla olemassa. Tällä lauseella nim. tulee hallituksen muodostamisohjeille täsmällinen sisältö, mutta ilman niitä sanoja puolueoimikunnan uusikin ehdotus jää jossakin määrin epämääräiseksi. Keskusteluseuran ehdotuksen lause sisältää sen ajatuksen, että sos.-dem. puolue ei voi periaatteessa kieltäytyä pitämästä huolta siitä, että parlamenttaarinen järjestelmä toimii. Jos puolue on päätekijänä hallitusta kaatamassa, on sen velvollisuus ainakin muodollisesti ottaa harkittavakseen, onko mahdollisuuksia sen hallitukseen menoon. Puolue ei voi sanoa, että koko hallitusasia ei liikutta meitä lainkaan. Tuollainen kanta, johtaisi parlamenttarismin rappioon ja fascistisen mielialan kasvamiseen maassa. Mutta Keskusteluseuran ehdotuksessa on annettu tälle alkulauseelle se sisältö, että tämä muodollinen velvollisuus olla periaatteessa kieltäytymättä muodostamasta hallitusta ei merkitse käytännössä suurempaa hallitushalua kuin tähänkään asti. Edelleenkin olisi punnittava vastakkain ne edut ja haitat, joita hallitukseen menolla on, ja Keskustelu-

seuran ehdotuksessa nimenomaan voimakkaasti tähdennetään sitä seikkaa, että porvarillisessa valtiossa hallitukseen meno tuo mukanaan arveluttavia haittoja, jotka on tarkoin otettava punnittaviksi, kun hallitukseen menoa suunnitellaan.

Toinen ero, joka on Keskusteluseuran ja puoluetoimikunnan ponsien välillä, koskee kohtaa, josta puoluesihteerin jo huomauttikin, nim. niitä ehtoja, joita asetetaan silloin, kun sosialistiseen vähemmistöhallitukseen pyritään. Minä myönnän, että se sanamuoto, joka Keskusteluseuran ehdotuksessa on, ei liene erityisen selvä, ja asia on vaikeasti määriteltävä, mutta sillä pyritään lausumaan sitä, että mikäli sosialistiseen vähemmistöhallitukseen pyritään, riittäisi, jos sen muodostamisessa ollaan selvillä siitä, että eduskunnan enemmistö on hallitusohjelmassa oleviin pääkohtiin nähden myönteisellä kannalla. Puoluetoimikunnan ehdotuksessa määrätään, että hallituksella täytyy olla eduskunnan enemmistön käsittävä parlamentaarinen pohja. Käsittäisin eron olevan siinä, että Keskusteluseuran ehdotus tekee mahdolliseksi hallitsemisen myös vaihtelevan kannatuksen varassa. Minusta tällainen mahdollisuus pitäisi myöskin jättää avoimeksi. Minusta puhtaan vasemmistohallituksen muodostaminen saattaa tulla meikäläisissä oloissa kysymykseen vain tällaisilla edellytyksillä. Minusta tuntuu, että jos hyväksytään puoluetoimikunnan ehdotus, niin käytännössä ei meillä koskaan voitaisi muodostaa puhtaasti sosialistista vähemmistöhallitusta, vaan aina olisi turvaututtava kokoomushallitukseen. Minun ymmärtääkseni kokoomushallitus kumminkin mieluummin saattaa tulla kysymykseen sellaisina aikoina, joita esim. nyt elämme, jolloin siinä on olemassa sellainen parlamentaarinen pulakausi, jolloin kansanvaltaa uhkaa vaara ja jolloin mahdollisesti on pyrittävä hallituksen muodostamisen avulla toimimaan kansanvaltaa ja työväen oikeuksia uhkaavia vaaroja vastaan. Mutta muina aikoina on puhtaasti sosialistinen hallitus suositeltavampi. Tätä käsitystä on pyritty saamaan Keskusteluseuran ponsilauselmalla esiin, mutta olen valmis myöntämään, että tätä kohtaa olisi syytä menettelytapavaliokunnassa tarkistaa ja koettaa pukea se vielä selvempään muotoon.

Niin, tämän enempää en nyt kokouksen kärsivällisyyttä aio koetella. Lopetan vakuuttamalla, että ne henkilöt, jotka Keskusteluseuran ehdotuksen ovat laatineet, ovat sen laatineet vilpittömässä ja rakentavassa mielessä saadakseen esiin uusia ajatuksia, joita puoluetoimikunnan muuten hyvässä ehdotuksessa ei oltu vielä huomattu. Minun täytyy kumminkin valittaa, että ne henkilöt, jotka tämän ehdotuksen ovat tehneet, ovat kiitokseksi saaneet ainoan annoksen solvauksia. Ei ole tyydytty vain asiallisesti ehdotusta arvostelemaan,

vaan on vedetty esiin ehdotuksen laatijain asema yhteiskunnassa ja heidän kaikki persoonalliset suhteensa. Tällä tavalla on koetettu tehdä k.o. ehdotus jo edeltäkäsikin epäluulonalaiseksi. Toivon, en meidän varalta, jotka olemme neljännesvuosisadan ajan kestäneessä työväenliikkeen järjestötoiminnassa jo saaneet nahkamme parkkiintumaan, vaan niiden nuorempien varalta, joilla on vielä hellempi nahka, että vastedes ei tällä tavalla vastustajia kohdeltaisi.

Kuittinen sanoi perusjärjestöjensä pitäneen puoluetoimikunnan ehdotuksessa heikkona kohtana sitä, ettei siinä ole riittävästi otettu huomioon nuorisokysymyksiä. Tämä olisi sitäkin tärkeämpää, kun vanhemmat toverit eivät aina ole jaksaneet seurata nuorison pyrkiä. Lisäksi hän painosti osuustoimintaponsien täydentämistä siten, että myöskin osuusliikkeissä johtaja-asemassa olevien henkilöiden on oltava vuorovaikutuksessa sos.-dem. työväen kanssa. Hallitukseen menosta lausui puhuja, että tilanteen näin ollen emme voi kieltäytyä hallitusvastuusta, mutta sittenkin on vain työväen oma hallitus perustettava. Jos kansanvalta joutuu vaaranalaiseksi, niin voimme mennä myös kokomushallitukseen, kuitenkin siten, että ministeripaikoista on sosialidemokraateilla enemmistö. Siinä tapauksessa ohjelman on oltava työväenluokan luokkahengen mukainen. Muissa kohdin olivat hänen edustamansa järjestöt pääasiassa yhtyneet puoluetoimikunnan ehdotukseen.

Lehti ehdotti keskusteluseuran ehdotuksen alussa olevan julki-lausuman hyväksymistä menettelytapaohjeisiin. Hän piti puoluetoimikunnan ponsissa puutteellisuutena sitä, ettei siinä määritelty suhteita pienviljelijöihin, mistä hän oli huomauttanut Helsingin kunnallisjärjestön kokouksissakin, joka olikin ottanut hänen esittämänsä lisäyksen huomioon.

Aalto, J. F.: Niihin yleisiin periaatteellisiin lausuntoihin, joita toveri Wiik täällä antoi, minä yhdyn kaikissa kohdissa, jonka vuoksi minun ei tarvitse lähteä niitä kertaamaan. Minun täytyy ensiksi sanoa, että tässä käsiteltävänä olevassa kysymyksessä on viime aikoina yleensä puolueemme keskuudessa ollut havaittavissa jonkunlaista entistä suurempaa selviytymistä, mutta on kuitenkin vielä olemassa melko suurta käsitteiden eroavaisuutta ja minun mielestäni osaksi myöskin sekavuutta. Mitä tulee siihen parlamenttaarisen edesvastuun tunnustamiseen, josta viime aikoina on meidänkin puolueemme keskuudessa puhuttu ja jonka puutteesta porvarilliselta taholta on meitä paljon moitittu, on syytä muutamia näkökohtia esittää.

Kun meille opetetaan, että meidän pitää tunnustaa olevamme vastuussa hallituksen muodostamiseen nähden siinä tapauksessa,

että olemme itse kaataneet tai myötävaikuttaneet edellisen hallituksen kaatumiseen, on siinä usein tehty virhe väittämällä meidän vastuuvollisuutemme ulottuvan liian pitkälle. Jos se kanta hyväksyttäisiin, että milloin sos.-dem. ryhmä myötävaikuttaa porvarillisen hallituksen kaatumiseen, on sen vastattava uuden hallituksen muodostamisesta, niin johtaisi se eräissä tilanteissa siihen, ettemme voisi ajaa sosialidemokraattista luokkataistelupolitiikkaa. Yhtenä pienenä esimerkkinä, joka viittaa tällaiseen vaaraan, ovat meillä olemassa jo yhdistyslain käsittelyssä ilmenneet seikat ja vielä pitemmällekin voitaisiin mennä muutamissa kysymyksissä. Hallitus saattaa tulla eduskuntaan vaatimuksineen asioissa, joissa meillä on jyrkästi erilainen katsantokanta kuin hallituksella. Hallitus esittää vaatimukseen kabinettikysymyksen uhalla eräissä meille tärkeissä kysymyksissä, ja jos me jyrkästi vastustamme, ja vastustuksellamme saamme hallituksen vaatimuksen torjutuksi, merkitsee se hallituksen kaatumista. Jos tilanne tällöin on niin epäedullinen, että ylipäänsä olemme yksimielisiä siitä, ettemme hallitusta muodosta, tai ettemme voi harjoittaa hedelmällistä hallituspolitiikkaa, seuraa siitä, jos tuossa vastuun tunnustamisessa menemme niin pitkälle, kuin on joskus opetettu, ettemme voi vastustaa hallituksen vaatimuksia, vaan joudumme antautumaan porvarillisen hallituksen ohjattavaksi. Tällaista katsantokantaa en luulisi kuitenkaan puolueessamme hyväksyttävän oikeistolaisimmissakaan piireissä, mutta siihen joudutaan, jos parlamenttaarisuuden vastuuntunnon tunnustamisessa mennään liian pitkälle. On siis otettava se kanta, että, vaikka näemme tilanteen sellaiseksi, ettemme ota itse hallitusta muodostaaksemme, me teemme kaikkemme jonkun epäedullisen asian hylkäämiseksi eduskunnassa, vaikka se merkitsisikin hallituspulaa. Emme saa katsella hallitusta niin suurena tekijänä, että yksinomaan sen mukaan ratkaisemme kantamme, vaan on sitä katseltava ainoastaan yhtenä keinona, jota käytämme hyväksemme silloin, kun siihen on edellytyksiä. Näen tällaiseen virheelliseen periaatteen tunnustamiseen johtavan myös Keskusteluseuran ehdotuksessa sen kohdan, jossa sanotaan, että emme periaatteessa kieltäydy *parlamenttarismin mukaisesti* hallitusta muodostamasta. On pantava huomiota siihen seikkaan, että parlamenttarismi ei ole niin selvä käsite sellaisenaan, että sitä voitaisiin tuollaisena ohjeena menettelytapapäätöksissä mainita. Porvarillisella taholla käsitetään parlamenttarismi kokonaan toiseksi kuin sosialistisella taholla. Minä tahdon sanoa, että myös meidän puolueemme keskuudessa käsitetään parlamenttarismia eri tavalla. En väitä, että ne henkilöt, jotka ovat Keskusteluseuran ponnet laatineet, olisivat tarkoittaneet sellaista parlamenttarismia, johon viittasin,

mutta se voidaan käsittää siten, ja näinollen voisi sen hyväksymisestä olla seurauksena jatkuvat ja erinomaisen kiusalliset tulkintariidat eduskuntaryhmässä. Porvaristo käsittää parlamenttarismin siten, että jokainen puolue on *kaikissa tilanteissa*, jos tarve vaatii, velvollinen ottamaan hallitusvastuun kannettavakseen, ja minä tahdon huomauttaa, että tällaista käsitystä on myös meidän puolueemme keskuudessa osaksi. Noin pari viikkoa sitten oli Tampereella ilmes-tyvässä puoluelehdessä, *Kansan Lehdessä*, artikkeli, jonka loppu-osassa lausuttiin toivomus, että puoluekokouksessa ja evästyskokouksissa, joita pidettiin ennen puoluekokousta, edistettäisiin sitä ajatusta, että meidän puolueemme tulisi tästä lähtien suhtautumaan samalla tavalla hallitukseen, kuin mikä katsantokanta yleensä jo on tunnustettu eduskuntatyöhön nähden. Tähän sisältyy tuo porvarillinen parlamenttarismin käsite. Siinä tahdotaan lausua, että meidän tulisi kaikissa olosuhteissa olla hallituksessa. Täällä Kilpi huomauttaa, että selitän väärin sitä. Ehkä hän voi selittää, mitä sillä on tarkoitettu, mutta jos se luetaan, niinkuin on kirjoitettu, niin ei sitä voi toisella tavalla ymmärtää. Minä en hyväksy tällaista parlamenttarismia ja sen vuoksi minä pidän vaarallisena sellaista lausumaa, mikä on Keskusteluseuran ehdotuksessa mainitussa kohdassa. Siellä on useita muitakin kohtia, joita en pidä onnistuneina, mutta en tahdo väittää, etteikö siinä olisi joitakin varteenotettaviakin ajatuksia, mutta en puutu niihin tässä yhteydessä.

Lopuksi tahdon mainita, että meidän puolueessamme osan jäsenistön keskuudessa on hallitusta katseltu niinkuin jonkinlaisena taikasauvana, jonka avulla voidaan ihmeitä saada aikaan, ja juuri siinä, että on hallitusta katseltu tällaisena ihmetekijänä, ei ole otettu huomioon riittävästi niitä vaikeuksia, jotka johtuvat esim. siitä, että hallitus joutuu toimimaan sellaisissa oloissa, jolloin porvareilla on parlamenttissa huomattava enemmistö ja jolloin ei ole todellista radikaalista porvarillista puoluetta, johon voisi nojautua. Meillä on viime aikoina uskottu edistyspuolueen apuun ja myös sangen suuressa määrässä luotettu ruotsalaisten tukeen. Tämä oli havaittavissa hyvin selvästi vuonna 1927 ja sitä ennen, mutta kokemukset osoittivat, että nämä olettamukset olivat virheellisiä. Nyt tietää jokainen, että edistyspuolueesta ei ole tukea kenellekään, ja se lienee selvää, että ruotsalaiseen puolueeseen emme voi toivoamme rakentaa missään sosiaalisissa kysymyksissä. He voivat kannattaa meitä joissakin poliittisissa kysymyksissä, mutta heidän varaansa ei voi hallituspolitiikkaa rakentaa. Ei ole siis hallitusta katseltava ihmetekijänä, vaan olisi koetettava mahdollisimman realistisesti tilannetta tarkastella ja koettaa

ennen kaikkea arvostella asiaa sen mukaan, mihin omat voimamme näyttävät riittävän. En tahdo sanoa sitä, etteikö olisi hallitukseen mentävä edullisissa tilanteissa silloinkin, kun itse olemme vähemmistönä, mutta se tulisi kuitenkin kysymykseen vain määrätyissä harvoissa tapauksissa.

Lopuksi tahdon vielä lausua muutaman sanan siitä, kuinka vaikutus on suuri, jos jatkuvasti pitkät ajat aina puhutaan hallituksen suuresta merkityksestä. Siitä seuraa käsitys, niinkuin hallitus olisi jonkinlainen »tabu», johon ei saa koskea. Se on havaittavissa myös puoluetoimikunnan alustuksessa siinä kohdassa, jossa sanotaan, että on yleensä kieltäydyttävä hallitusta arvostelemasta. Tämä on minusta virhe. Ristiriitaisuutta on siinä, kun sanotaan, että puolueen jäsenten ja sanomalehdistön on tarkoin seurattava eduskunnan työtä ja arvosteltava sitä, mutta hallituksessa olevia jäseniä on pidättäydyttävä arvostelemasta. Olen sitä mieltä, että arvostelun kieltö ei ole paikallaan.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Salminen, B. J.: Edustan maamme punaisinta seutua. Menettelytapaohjeissa olisi valistustyötä koskevassa kohdassa erikoisesti mainittava pienviljelijäväestö. Jos tämä unohdetaan, menetetään paljon. Kommunisteihin taas olisi suhtauduttava selvemmin, kuin mitä ehdotetaan puoluetoimikunnan alustuksessa. Silloin kuin joku kommunisti liittyy puolueeseemme, on häneen suhtauduttava varovaisesti, ettei hän pääsisi vahingoittamaan puoluettamme. Samoinkuin urheiluliikkeessä otettiin kommunisteihin nähden tiukka kanta, samoin on heihin nähden suhtauduttava puolueessammekin. Heihin nähden on syytä olla yhtä varovainen kuin porvareihinkin nähden. Ehdotti, että ohjelma tässä suhteessa selvennettäisiin. Puolueen suhtautumisessa sos.-dem. eduskuntaryhmään kannatti puhuja sitä kantaa, jonka Helsingin sos.-dem. Keskusteluseura oli alustuksessaan omaksunut.

Leinonen, H. halusi tehtäväksi tarkat menettelytapaohjeet suhtautumisesta kommunisteihin, samoin porvarilehtien levittämistä koskeva kieltö pitäisi myöskin koskea kommunistilehtien levittämistä.

Lähde asettui samalle kannalle kuin Wiik, nim. että päätöslauselmien on oltava niin selviä, ettei niitä voida tulkita muuta kuin yhdellä tavalla. Halusi omana mielipiteenään lausua, etteivät ne kokemukset, joita viime hallituskokeilusta saatiin, ole erikoisen ilahduttavia. Hallitukseenmeno päätettiin silloin $\frac{2}{3}$ äännten enemmistöllä, mutta vastaisuudessa pitäisi tällaisen päätöksen olla vieläkin yksimielisempi. Tähän nähden ehdotti, että hallitukseenmenoasiasta on

päätös tehtävä $\frac{3}{4}$ äänten enemmistöllä. Mitä muuten hallituskysymykseen tulee, niin yhtyi Kedon ehdotukseen siinä, ettei periaatteessa pidä kieltäytyä hallitusta muodostamasta. Mutta samalla kuin tällainen periaate hyväksytään, samalla on ohjeita tiukennettava.

Tämän jälkeen siirtyi puhuja tarkastelemaan puoluetolimikunnan laatimaa ehdotusta ohjeiksi suhtautumisessa osuuskauppaliikkeeseen. Ei pitänyt sitä tarpeeksi selvänä. Olisi saatava syntymään tässäkin suhteessa sellainen menettelytapaohje, etteivät rivimiehet siihen sotkeennu.

Puoluekuria koskevassa kohdassa ehdottaa puoluetolimikunta kiellettäväksi puolueen jäseniä avustamasta vastustavia sanomalehtiä. Kun puolueen jäsenissä on joukko sellaisia, jotka ammatikseen työskentelevät porvarilehtien palveluksessa, kuten niiden myyjinä, kantajina j.n.e., niin olisi päätös tehtävä niin selvä, ettei sen voitaisi selittää tarkoittavan m.m. edellämainittuja.

Syrjänen, K. V. sanoi Hämeenlinnan ja Forssan kunnallisjärjestöjen olleen sitä mielihidettä, ettei puoluetolimikunnan eikä myöskään keskusteluseuran ponsia hyväksyttäisi sellaisenaan, vaan olisi niitä täydennettävä ja koetettava löytää joku keskitie. Hallituskysymykseen nähden riittää, kun määrätään periaatteellinen kanta. Kaikkia aseita on käytettävä työväen luokkataistelun hyväksi. Moitti «Suomen Sosialidemokraatin» esiintymistä puoluetovereita kohtaan painostaen erikoisesti lehden esiintymistä ennen tämän kokouksen vaalia. Samoin moitti lehden suhtautumista osuustoimintaan. Enemmän suvaitsevaisuutta keskinäisissä asioissa olisi ehdottomasti noudatettava. Sen sijaan olisi määriteltävä selvä kanta kommunisteihin, kuten muihinkin vastustajiin nähden.

Jokela toivoi, että molemmista ehdotetuista ponsista otettaisiin parhaat osat, joista valiokunta muodostaisi uudet ponnet.

Hakala: Ne perusjärjestöt, jotka minut ovat tänne lähettäneet, ovat asettuneet puoluetolimikunnan laatiman menettelytapaehtouksen kannalle.

Kilpi: Alussa toveri Wiik lausui toivouksen, että menettelytapavaliokunta niin onnistuisi luomaan menettelytapaohjelman, että se ainakin suurin piirtein tyydyttäisi puolueen kaikkia joukkoja ja muodostaisi sellaisen yksimielisyyden vakuutuksen, jota vastustajamme kunnioittavat. Minulla puolestani ei ole mitään tämän hartaampaa toivomusta esitettävänä esittäessäni sen käsityksen, joka Hämeessä ja etenkin Tampereen Sos.-dem. Kunnallisjärjestön kokouksessa menettelytavasta vallitsi. En aio käyttää kovin pitkää puheenvuoroa, koska menettelytapavaliokunnassa voinen esittää sen suun-

nan, jota on aikoinaan nimitetty tamperelaiseksi. Puoluetoimikunnan menettelytapaehdotuksen ilmestyttyä herätti se vilkasta keskustelua Tampereella. Kunnallisjärjestö käsitteli sitä kahdessa perättäisessä kokouksessa. ja mielipiteiden vaihdon jälkeen pääsimmekin sellaiseen onnelliseen tulokseen, että komitea, joka näiden ehdotusten perusteella teki oman ehdotuksensa ja johon tasapuolisesti kuului kolme n. s. tannerilaista ja kolme huplilaista, pääsi aivan yksimieliseen tulokseen. Yleensä sekä komiteassa että kunnallisjärjestön kokouksessa kiinnitettiin huomiota puoluetoimikunnan sekä perustelujen että ponsilauselman suureen laajuuteen. Täällä Mäntän Leinonen huomautti, että heidän rivimiesten on vaikea näin laajoista perusteluista saada sellaista selvyyttä, ettei syntyisi epäselvyyttä. Mitä lauselman yksityiskohtiin tulee, pidettiin Tampereella tärkeänä sitä seikkaa, että puolue määrittelee tarkemmin kuin puoluetoimikunnan ehdotuksessa ne kansalaispiirit, joihin puolue nojautuu. Olen toveri Kedon kanssa samaa mieltä, että ylimalkainen maininta, työväestö, ei riitä. Siinä suhteessa juuri Helsingin Keskusteluseuran ehdotus vastaa lähinnä sitä kantaa, mikä hämäläisillä on. Sen sijaan sos.-dem. valistustyön harjoittamisessa on Tampereella oltu sitä mieltä, että puoluetoimikunnan ensimmäisen ponnien toisessa kappaleessa olevat lauseet: »Marxilaisen sosialismin hengessä suoritettavalla valistustyöllä on puolueen herätettävä yhä laajemmissa työläisjoukoissa luottamus sosialidemokratian vapauttavaan päämäärään ja innostus siihen sekä osoitettava päämäärään johtava tie. Joukkojen itsetuottamusta on pyrittävä vahvistamaan» ovat paikallaan. Tämä on oikein sanottu, koska se vastaa puolueen suurten joukkojen käsitystä. Mitä tulee suhtautumiseen kommunistiseen liikkeeseen, on Mäntän Leinonen siitä jo huomauttanut, joten en tahdo puuttua siihen. Suhtautumisesta porvarillisiin puolueisiin olisi Keskusteluseuran ehdotuksen lausunto minusta otettava huomioon. Erikoisesti kiinnitettiin huomiota valtiollisen kansanvallan merkitykseen, josta puoluetoimikunta huomauttaa, että kansanvalta on turvattava myöskin n.s. kommunisteille. Meidän mielestämme n.s. kommunistit sisältyvät kansalaisiin, eikä olisi erikoisesti alleviivattava heitä.

Keskeisin kysymys on luonnollisesti hallituskysymys. Meitä tamperelaisia on yleensä pidetty hallitushaluisina, niinkuin on lausuttukin, ja luulen, että Aalto tarkoitti juuri meitä, kun hän sanoi, että puolueessa on joukko, joka pitää hallitusta sellaisena taikaluna, jolla tehdään ihmeitä. Tamperelaisten kanta ei ole tämä ollut. Wiik lausui, että hallitukseen on mentävä silloin, kun siihen on edellytyksiä, ja tultava sieltä pois silloin, kun ei ole enää edellytyksiä. Tämä on juuri se kanta, jota me olemme ajaneet. Puolueessa on

ollut suunta, joka on osoittanut suoranaista hallituskauhua. Jokainen puhe hallituksen muodostamisesta on merkinnyt näille piireille puolue-rikosta. Yhdyimmekin sen vuoksi kannattamaan sitä Keskusteluseuran ensimmäisessä ponnassa olevaa lausumaa, että sos.-dem. puolue ei periaatteessa kieltäydy parlamenttarismin mukaisesti muodostamasta hallitusta. Yhdyn Lähteeseen siinä, että menettelytapavaliokunnassa voimmme päästä niin paljon yksimielisyyteen, että tarkkaan määritellään, mitä tarkoitamme parlamenttarismilla. Tamperelaisten ponnassa tämä on tarkkaan määritelty. Erimielisyyttä luultavasti tulee käytännöllisessä toimeenpanossa siitä, kuinka suuri enemmistö tarvitaan hallitukseen mentäessä. Olemme ehdottaneet, että eduskuntaryhmä saisi yksinkertaisella äänten enemmistöllä päättää ja puolueenuevosto $\frac{2}{3}$ äänten enemmistöllä. Sitä on vastustettu, koska on katsottu, että ryhmässä syntyisi hallitushalua, joka veisi ja toisi tämän asian jatkuvasti puolueenuevostossa esille.

Hallituskysymykseen en halua enempää kajota, mutta osuustoimintakohdassa me olimme Tampereella kylläkin sitä mieltä, ettei erikoista lausumaa maataloudellisista ja muista kulutusosuuskunnista tarvittaisi.

[Nykyisessä muodossaan puoluetoimikunnan ehdotus ei ole niin selvä, ettei antaisi väärille tulkinnoille varaa. Siitä on näkyviä esimerkkejä työehtosopimuksessa. Lähde viittasi jo puoluekurin tehostamista tarkoittavaan kohtaan. Tarkoitus on ilmeisesti hyvä, mutta menettelytapa on siinä määrin epäselvä, että varsinkin perusjärjestöissä tulkittaisiin sitä toisin, kuin puoluetoimikunta on tarkoittanut, joten menettelytapavaliokunta voinee sitä korjata.

Pyy yhtyi Ketoon sikäli kuin tämän lausunto koski maataloudellista osuustoimintaa. Mitä muuten kysymykseen tulee, niin Viipurin I. läntisen vaalipiirin sos.-dem. piirikokous hyväksyi melkoisen yksimielisesti puoluetoimikunnan ponnet. Kannatti siis niitä. Lisäksi hän yhtyi Lähteen ehdotukseen, että hallitukseenmenon ehtoja olisi tiukennettava.

Huttunen: Menettelytapakysymyksen keskustelu jo ennen puoluekokousta sanomalehdissä ja myös tässä kokouksessa on liikkunut pääasiassa kahden ehdotuksen, nim. puoluetoimikunnan ja Keskusteluseuran ehdotusten ympärillä. Minä luulen, ettei puoluetoimikunta ja tuskinpa edes Keskusteluseurakaan ole voinut ajatella, että se, mitä ovat kirjoittaneet, on jumalan sanaa, johon ei voida tehdä muutoksia. Päinvastoin minun käsittääkseni asialliset muutokset ovat sallittuja kumpaankin ehdotukseen. Kiinnitän huomiota ainoastaan muutamiin seikkoihin ja koetan rinnastaa niitä toisiinsa. Täällä on puhuttu paljon hallituskysymyksestä ja koetettu osoittaa, että puolue-

toimikunnan ehdotus on liian ankara. Siinä saattaa olla muodollisia kohtia, jotka sietäisivät korjausta, mutta mielestäni se periaate, joka on otettu puoluetoimikunnan ehdotukseen, on sellainen, joka kestää yleensä arvostelun. Suurin huomio on kiinnitetty puoluetoimikunnan ehdotuksen siihen osaan, jossa sanotaan, että puolue-elimillä täytyy olla takeet siitä, että hallitusohjelman taakse saadaan eduskunnassa enemmistö. Tämän minä luulisin puoluetoimikunnan käsittäneen siten, että hallitusohjelma ei ole hyvin laaja, sillä kun otetaan huomioon, mitä perusteluissa sanotaan, niin hallitukseenhan mennään jotakin määrättyä kysymystä ajamaan, s.o. vastustamaan taantumusta tai määrättyjä uudistuksia aikaansaamaan. Jos hallitusohjelma on pitkä ja siinä on useita uudistuksia, niin olen varma, että eduskunnassa ei löydy niin paljon sellaista porvaristoa, joka yhtyisi tällaisen ohjelman taakse. Mutta kun ohjelma on lyhyt, kun se sisältää ainoastaan pari kolme tärkeämpää kysymystä, niin näiden kysymysten onnelliseen ratkaisuun saattamisesta eduskunnassa täytyy olla ryhmällä ja puolueeneuvostolla varmuus. Ellei tätä onnistuta saamaan, silloin nähdäkseni on hallituskysymys kokonaan rauennut. Keskusteluseura kuittaa asian sillä, että täytyy olla porvarillisissa puolueissa myötämielisyyttä hallitusohjelmaa kohtaan. Käytän Swentorzetskin lausuntoa, että myötämielisyyys ja kannattaminen on kaksi eri asiaa. Toveri Swentorzetski lausui, että hän saattaa olla myötämielinen Tannerin eräälle puheelle, mutta on eri asia, kannattaako hän sitä. Emme voi rinnastaa näitä toisiinsa. Ne ovat eri asioita, ja jos jäämme myötämielisyyden lupauksen varaan, niin saatetaan joutua umpikujaan.

Toinen tärkeä seikka, joka ansaitsee huomiota, on, että ennenkuin hallitukseen lähdetään, täytyy sisäinen eheys olla hyvä. Jos lähdetään silloin, kun eduskuntaryhmässä on saatu yksinkertainen enemmistö, niin silloin joudutaan liukkaalle pinnalle. Jos ryhmästä lähes toinen puoli vastustaa hallitukseen menoa, ei voida puhua sisäisestä eheydestä. Ennenkuin hallituskysymys voidaan myönteisesti ratkaista, vaatii se mahdollisimman suuren enemmistön, ja tämä edellyttää, että enemmistö koroitettaisiin $\frac{2}{3}$:sta $\frac{3}{4}$:aan.

Vielä eräs kohta, johon haluan kiinnittää huomiota, on suhde osuustoimintaan. Siinä on puoluetoimikunnan ja Keskusteluseuran ehdotuksilla suuri ero. Keskusteluseura on nähnyt puoluetoimikunnan ehdotuksessa eräitä liian rivakoita lauseita ja laatinut sen osan paljon hienompaan muotoon. m. m. eräs lause, joka on erittäin tärkeä. Puoluetoimikunnan ehdotuksessa sanotaan: »Jotta tämä tarkoitus toteutuisi ja jotta osuusliikkeet voisivat saavuttaa ja säilyttää luokkatietoisuuden työväen luottamuksen, on tärkeää, että ne toimivat työväen

hengessä.» Tämä lause ei ole kelvannut Keskusteluseuran ehdotukseen, ja se on kuitenkin se periaate, jolle koko meidän osuustoimintaohjelmamme täytyy perustua. Sen vuoksi olen sitä mieltä, että menettelytapavaliokunta, kun se asiaa käsittelee, perustaisi mietintönsä tälle puoluetoimikunnan esittämälle oikealle periaatteelle. Vielä eräs seikka on huomionarvoinen. Puoluetoimikunta esittää, että »sosiaalidemokraattisen työväen on vaikutettava osuuskuntiinsa niin, että ne esiintyvät mallikelpoisina työnantajina ja antavat työläisilleen vähintään yhtä edulliset työehdot kuin parhaat yksityiset työnantajat, käyttävät etupäässä ammatillisesti järjestynyttä työväkeä ja tekevät sen kanssa työehtosopimuksia.» Tämä käsitys on myös mielestäni oikea. Tästä lauseesta on Keskusteluseura ottanut alkuosan, mutta kun joudutaan loppuosaan, niin Keskusteluseuran ehdotukseen tulee piste. Asia koskee työehtosopimuksia. Keskusteluseuran ehdotuksessa sanotaan, että osuusliikkeen on tunnustettava periaatteessa työehtosopimukset, kun taas puoluetoimikunnan ehdotuksessa sanotaan, että työehtosopimuksia tullaan tekemään. Viimeaikoina, kun on ollut palkkaliikkeitä yksityisten työnantajien kanssa, niin hyvin harvoin nekään väittävät, etteivät tunnusta edes periaatetta, mutta sopimuksen sisällöstä vasta tulee riitaa. Tämä kysymys olisi myöskin selvennettävä ja otettava tässä huomioon, mitä puoluetoimikunnan ehdotuksessa sanotaan.

On eräitä muitakin kohtia, jotka kuitenkin ovat vähempiarvoisia. Eräs tulkoon kuitenkin mainituksi. Minun nähdäkseni on puoluetoimikunnan ehdotuksessa puoluekurin tehostamista koskevassa kohdassa lause, joka olisi korjattava ja jonka Keskusteluseura onkin ehdotuksessaan »korjannut». Se koskee niiden toimintaa, jotka myyvät porvarillisia lehtiä ja avustavat niitä. Keskusteluseura on tämän kohdan ehdotuksessaan korjannut ja sanoo: »Älköön puolueen jäsen vakinaisesti ottako osaa vastustavain puolueiden sanomalehtien avustamiseen tai levittämiseen.» Pyytäisin kysyä, kumpiko näistä ehdotuksista on selvempi. Eivätköhän ne molemmat ole epäselviä ja tämä vielä epäselvempi. Erikoisesti olisi minulla vielä sanottavaa muutama sana suhteesta ammatilliseen liikkeeseen, mutta saanen yksityiskohteisessa käsittelyssä asiaan palata.

Tämän jälkeen otettiin työjärjestyksen mukainen 1 ½ tunnin ruokailuloma. Kokousta jatkettiin klo 13.30.

Swentorzetshi: Sen mukaan, kun olen seurannut keskustelua menettelytapakysymyksestä, olen saanut sen käsityksen, että ne pienet erimielisyydet, jotka ovat tulleet esille, ovat senlaatuista, että asianomaisella valiokunnalla ei tule olemaan suuria vaikeuksia saadakseen ne kompromissitietä samaan tulokseen. Ainoa kysymys, joka on tär-

keä ja joka erottaa puoluetoimikunnan ehdotuksen muista ehdotuksista, on se kohta, joka koskettelee menettelytapaa ja taktiikkaa hallituskysymyksessä. Tässä suhteessa on selvästi näkyvissä kolme eroavaa suuntaa, joilla jumalan kiitos, ei ole mitään tekemistä henkilökysymysten kanssa. Ja ne kolme suuntaa eroavat toisistaan siten, että toiset tahtoisivat hallituskysymyksessä jättää ovet hallituspolitiikalle mahdollisimman paljon auki. Sellaista suuntaa edustaa toveri Kedon ehdotus. Toiset ovat taipuvaisia sulkemaan hallituspolitiikalta ovet kiinni niin paljon kuin mahdollista. Jos voisivat niin panisivat kokonaan lukkoon. Sitä suuntaa edustavat toveri Ampuja y.m. äärimmäiseen vasemmistoon kuuluvat miehet. Sitten on keskitie, jota edustaa puoluetoimikunnan esittämä ja laatima ehdotus, jota on puoltanut täällä puoluesihteerinä Wiik ja johon, mikäli sen sisältö tulee kysymykseen, en aio enemmän kajota. Vielä uuden näkökohdan on tuonut tässä kokouksessa toveri Lähde, joka on esittänyt sen vaatimuksen, että määräenemmistö olisi vielä tiukempi, ja tämä neljäs »ylimääräinen», vasta esille tullut suunta on luonteeltaan sellainen, jota pitäisin enimmäkseen jyrkkään suuntaan menevänä ehdotuksena. Tässä on siis koko menettelytapakysymyksen ydin, sen vaikein pulma, kysymys, josta puoluekokouksen täytyy päättää. Minä henkilökohtaisesti olen puoluetoimikunnan esityksen kannalla, koska minä olen kuulunut siihen komiteaan, joka tämän ohjelman on laatinut ja punninnut tarkkaan. Aionkin tehdä eräitä sivuhuomautuksia niiden lausuntojen johdosta, joita toveri Keto ja eräät muut toverit ovat tässä suhteessa tuoneet esiin. Tahtoisin ensinnäkin yhtyä toveri Ketoon siinä, että puolue ja ryhmä eivät saisi enää kieltäytyä yrittämästä muodostaa hallitusta siinä tapauksessa, jos porvarillinen hallitus kaatuu suoranaisesti meidän ryhmämme aloitteesta tai myötävaikutuksesta. Minä myönnän, että sellainen suoranainen vastaus tasavallan presidentille, ettemme ole huvitettuja asiasta tai että ennakolta tiedämme, ettei hallituksen muodostamiseen ole mahdollisuuksia, emmekä halua yrittääkään hallituksen muodostamista, ei ole sopiva. Olen siis Kedon kanssa siinä suhteessa samaa mieltä, että puolue ja ryhmä eivät saisi kieltäytyä yrittämästä muodostaa hallitusta. Siis ryhmän ja puolueelimien pitäisi suorittaa koko se proseduuri, jonka tarkoituksena on osoittaa ulospäin, ettei sos.-dem. puolue kieltäydy hallitusvastuusta ja että myöskin vastustajapuolueet saisivat joka kerran tällaisessa tapauksessa kuulla, minkälaiset ovat sos.-dem. puolueen ja ryhmän ehdot työväen hallituspolitiikalle. Mutta tätä kantaa ei saa sekoittaa sellaisen kannan kanssa, että joka kerran, kun ryhmä kaataa porvarillisen hallituksen, se velvoitettaisiin menemään hallitukseen. Tähän ei voida suostua. Siis tässä suhteessa jatkuvasti minä pidän kiinni

puoluetoimikunnan kannasta, joka asettaa tällaiselle hallituspoliittiselle mahdollisuudelle vissit ennakkoehdot. Se tarkoittaa sitä, että niin pian, kuin on tullut selville, että puolueen minimiohjelmalla ei ole eduskunnassa enemmistöä takanaan, ei sos.-dem. puolueen pitäisi mennä vähemmistönä hallitukseen tietoisena jo ennakolta siitä, että parlamentin enemmistö ei anna sille kannatusta ja että hallitus ei voi ajaa läpi edes sitä minimiohjelmää, jonka puitteissa se olisi muuten valmis hallituspolitiikkaa yrittämään. Meille on usein täällä sanottu, että porvaripuolueet eivät mene sellaisia takeita antamaan. Minä vastaan, että niin kauan kun porvaripuolueet eivät ole pakotettuja sellaisia takeita antamaan, niin kauan ei myöskään pitäisi mennä hallitukseen voimattomana tekijänä, jollei joku erikoinen konjunkturi sitä vaadi, ja jos silloin on myöskin edellytyksiä, että tällä taktiikalla voitaisiin estää vaara. Siis ennenkuin hallitukseen mennään, täytyy olla takeita siitä, että minimiohjelmalla on kannatusta. Keto sanoi, ettei pitäisi kieltäytyä sellaisesta mahdollisuudesta, että sos.-dem. puolueen hallitus saisi nojautua vaihtelevasti eri ryhmiin eri kysymyksissä. Se on uusi ajatus. Tähän saakka en ole sitä kuullut. Minä siihen vastaan, että minun puolestani miksi ei, jos tällaisella joustavalla poliittisella nojautumisella voidaan saavuttaa tuloksia. Jos tällakin tavalla saadaan ennakkotakeita siitä, että meidän minimiohjelmalla on mahdollisuus onnellisesti läpäistä, niin olen valmis kannattamaan tätäkin Kedon ehdotusta. Mitä Lähteen esittämään kantaan tulee suuremmasta määräenemmistöstä, niin pidän Lähteen kantaa oikeastaan jyrkempänä kuin puoluetoimikunnan kantaa, koska siinä on olemassa kaikista vaikein ehto, nimittäin se, että puolueelimet olisivat miltei yksimieliset siitä, että työväenluokan on mentävä hallitukseen. Tämä on muuten sellainen ehdotus, joka on sen arvoinen, että menettelytapavaliokunnan olisi syytä ottaa se huomioon. En tahdo tämän enempää kuluttaa puoluekokouksen aikaa. Korjaan vain erään toveri Syrjäsen tekemän virheen, kun hän esitti tätä asiaa. Hän käsitti asian siten, kuin puoluetoimikunta edellyttäisi sellaista hetkeä, jolloin porvaripuolueet todellisuudessa ovat valmiit kannattamaan sos.-dem. puolueen tärkeimpiä periaatekysymyksiä. Eihän siitä, toverit, ole kysymys. Kysymys on vain siitä minimiohjelmasta, joka esitetään hallitukselle. Jos toveri Syrjäselle on tämä kohta epäselvä, niin toivon, että menettelytapavaliokunta löytää muita sanoja tähän kohtaan. Saattaa olla, että sellaisessa minimiohjelmassa ei ole yhtään suurta sos.-dem. puolueen kysymystä, vaan vapaamielisen porvaristopuolueen kysymyksiä, niinkuin meidän voimasuhteiden vallitessa saattaa usein olla. Jonkinlaisen fascistivaaran uhatessa koko ohjelma voi olla siinä, että taistellaan kansan-

vallan puolesta joillakin yksinkertaisilla keinoilla. Toivoisin, että menettelytapavaliokunta hyväksyisi puoluetoimikunnan ehdotuksen niillä lisäyksillä, joita toveri Keto on parlamenttaariselta näkökannalta ehdottanut, nim. siinä suhteessa, että puolue ei saisi kieltäytyä yrittämästä muodostaa hallitusta, mikä ei merkitse sitä, että puolue olisi velvollinen todellisuudessa muodostamaan hallituksen. Kaikki jää riippumaan siitä, miten porvarillinen enemmistö suhtautuu siihen minimiohjelmaan, jonka puolue ja ryhmä voisi erikoisessa tapauksessa hallituspolitiikassa esittää.

Puhe aika päätettiin rajoittaa 4 minuuttiin.

Lehtinen, J. A.: On hahmoiteltava, mitä on otettava huomioon suhtautumisessa kommunisteihin. Jyrkän vasemmistolaisia ohjeita ei olisi laadittava, sillä sellaisella esiintymisellä ei saavuteta ajan oloon yhtään mitään. Kommunistien toimintaa olisi seurattava hyvin tarkoin ja käytettävä heidän tekemiään tyhmyyksiä tarkasti hyväksi. Toinen tärkeä kysymys on pienviljelijäkysymys. Mitä heidän hyväkseseen on tähän asti toimittu, on supistunut vain toimintaohjeiden laatimiseen. Nyt olisi jo korkea aika osoittaa, että nämä ohjeet eivät olisi vain paperilla, vaan että puolue niitä myös käytännössä noudattaa.

Raitio: Puoluetoimikunnan ehdotuksen kansalaisvapauksia koskevassa ponnassa, sen jälkeen kuin siinä vaaditaan kaikille kansalaisille täysiä oikeuksia toimia lakien puitteissa, mainitaan vielä erikoisesti kommunistit. Jos minä olisin kommunisti, niin loukkaantuisin minä siitä, että minut erikoisesti merkattaisiin muiden kansalaisten joukosta. Kun käsitykseni mukaan kommunistienkin pitää sisältyä »kansalaisiin», niin ehdotan tuon erikoismaininnan heistä poistettavaksi. — Mitä muuten niihin kahteen ehdotukseen, jotka menettelytapakysymyksestämme on tälle kokoukselle esitetty, tulee, niin toivoisin, että ne voitaisiin sulattaa niin yhteen, että menettelytapapäätöksemme taakse voisi puolueemme mahdollisimman yksimielisesti asettua. Vaikka oikeastaan, kun on seurannut tätä keskustelua ja huomannut, että eri puhujilla on halu ottaa kummastakin ehdotuksesta parhaat kohdat, onkin minusta alkanut tuntua siltä, kuin tässä kysymyksessä päästäisiinkin sellaiseen lopputulokseen, että on vain »yksi lammashuone ja yksi paimen». Lopuksi suositteli valiokunnalle Helsingin sd. keskusteluseuran ponsien osuustoimintaa koskevaa kohtaa, koska se on parempi kuin puoluetoimikunnan ehdotuksessa.

Hyvärinen kannatti puoluetoimikunnan ponsia sellaisinaan.

Törmä: Mitään syvempiä riitaisuuksia ei kokouksessa näytä olevan. Erimielisyydet lienevät sittenkin vain muodollista laatua. Oli sitä mieltä, että kohta hallituskysymyksestä muutettaisiin siten kuuluvaksi, että periaatteessa puolue ei ole hallitukseen menoa vastaan.

Helo: Puoluesihteerin alustus minua tyydytti paitsi aivan lopussa, kun hän mainitsi, että hän voi sulattaa Kedon ehdostuksen. Minä pyysin puheenvuoron kiinnittääkseni huomiota siihen, että eräissä kohdin näissä molemmissa ehdotuksissa on tärkeä periaatteellinen eroavaisuus, nim. siinä kohden, kun Keto tahtoo, että sovittaisiin »parlamenttarismin periaatteesta» hallitukseen menoon nähden. Parlamenttarismin periaate alkuperäisessä muodossaan merkitsee, että maata hallitsee eduskunnalle vastuunalainen hallitus, mutta tässä puhutaan siitä siinä mielessä, että kukin puolue on velvollinen astumaan hallitukseen, jos se on syyppää hallituksen kaatumiseen. Minä pelkään tätä periaatetta. Keto ei kylläkään tahdo lyödä sitä aivan suoraan kiinni, mutta osittain kuitenkin. Minusta ei tämä periaate sellaisenaan ole hyväksyttävä. Ei ole kylläkään kieltäytyttävä hallituksen muodostamisesta, mutta hallitukseen on mentävä ainoastaan siinä tapauksessa, että siitä on työvälle etua. Pelkään, että Kedon käsityksen mukaan tulee käymään niin, että otetaan osaa hallitukseen, jos siitä ei ole mitään vaaraa. Tässä on suuri ero.

Minä erikoisesti pelkään tämän periaatteen ottamista ohjelmaan eräästä erikoisesta syystä. Olen tullut nim. parlamenttaarisessa toiminnassa huomaamaan, että monta kertaa vasemmistolaiset pidättyvät porvarillista hallitusta arvostelemasta senvuoksi, että pelkäävät, että hallitus kaatuu, ja puolue ottaa osaa hallituksen muodostamiseen. En tahdo, että täten sidotaan kädet arvosteluun nähden. Sen tähden minusta on vaarallista tätä »parlamenttarismin» periaatetta tässä muodossa lyödä kiinni. Keto kyllä tietää, että niin ei ole tehty muissakaan maissa.

Mitä muuten tulee »hallituskysymykseen», ovat edellytykset hallitukseen menemiselle mielestäni selvät. Hallitukseen on mentävä silloin, kun siitä on työväneluokalle etua. Lisäehdot vain selittävät, mitä ymmärretään työväenluokan eduilla. Etuja arvioitaessa täytyy myös ottaa huomioon hallitukseen menosta johtuvat haitat. Suurin haitta on se, että se aiheuttaa erimielisyyttä omissa joukoissa. Senvuoksi hallitukseen menon tulee tapahtua mahdollisimman suuren yksimielisyyden vallitessa, ja silloin, kun tätä yksimielisyyttä ei enää ole, on aika tullut hallituksesta lähteä.

Menon hallitukseen yleensä voi ajatella tapahtuvan kolmessa eri tapauksessa. Ensinnäkin hallituksessa koetetaan ajaa joitakin työväenluokalle tärkeitä reformeja. Jos näiden ajamiseen on edellytyksiä, on edellytyksiä hallituksessa olemiselle. Tästä ja ainoastaan tästä tapauksesta puhutaan alustuksessa. Mutta voi olla tapauksia, jolloin hallituksessa olemisella on enemmän psykologinen merkitys. Tällainen tapaus on harvinainen, ja tietysti sitä on tarkasti harkittava. Voi

asettaa kysymyksenalaiseksi, oliko siihen edellytyksiä Norjassa, silloin kun siellä muodostettiin työväenhallitus, joka oli vallassa vain viikon verran. Mitä tulee siihen hallitukseen, joka täällä muodostettiin v. 1926, niin se perustui ainakin toisten mielestä pääasiassa tälle pohjalle. Ei sillä ollut tarkoituksena ajaa menestyksellistä reformipolitiikkaa, vaan osoittaa, että työväenluokka on noussut sellaiseen valta-asemaan, että kansalaissodanjälkeinen paariasluokan asema kuuluu menneisyyteen.

Kolmas mahdollisuus on toimitusministeriö, jossa ajetaan tavallisia juoksevia asioita. Siitä kaikki olemme yksimielisiä, että sellaisessa hallituksessa ei sosialidemokraateilla ole mitään tehtäviä. Jos jotain positiivista tahdotaan sanoa, niin lyötäköön kiinni, että sellaiseen hallitukseen sosialidemokraatit eivät saa mennä.

Hallitukseen osanotto voi siis pääasiassa tulla kysymykseen reformien ajamisessa, mutta silloinkin sillä edellytyksellä, josta ei saa lupaa, että hallituksella on oleva mahdollisimman laaja työväenluokan kannatus. Kun se loppuu, on myöskin tullut aika hallituksesta lähteä.

Myllymäki:- Kun luonnollisesti en neljässä minuutissa saa tästä kysymyksestä mitään irti, niin koskettelen vain paria kysymystä, jotka tulevat läheisessä tulevaisuudessa olemaan hyvin tärkeitä puoluelämässä. Ensimmäinen on puolueen kannan määrääminen osuustoimintaan ja toinen hallituskysymys.

Tämä kannan määrääminen osuuskauppaliikkeeseen on erittäin tärkeätä, ja se on määriteltävä selvästi juuri siitä syystä, että eräillä tahoilla on ruvettu lyömään kiilaa puolueen keskuuteen osuuskauppaväen ja puolueen muun väestön välille ja synnyttämään taistelua niiden välille. Minun käsittääkseni on rintama tällä paikalla ihan väärässä paikassa. Se on siirrettävä sille luonnolliselle rajalle, missä se käy, porvariston ja työväen välillä. Samat jäsenet ovat näissä molemmissa ja tuntevat mielipahaa, jos kumpaa hyvänsä loukataan. Se ehdotus, jonka puolue toimikunta on tehnyt, vaikkakin se on ehkä tehnyt sen hyvässä mielessä, antaa virikettä tälle väärälle katsantokannalle, ja siitä on sanottava selvä kanta. Mallityönantajinahan tulee osuusliikkeiden luonnollisesti esiintyä, ja tätä termiä määriteltäessä se on sopinutkin ammatillisten järjestöjen kanssa. Mutta tämä on yhtä hyvin sanottava puolueen ja sen työläisten välisistä suhteista, koska puolue itse on huomattava työnantaja. En anna lähempiä ohjeita, vaan toivon, että menettelytapavaliokunnan onnistuu harmita juuri sellainen ponsi, jota ei voida väärin tulkita.

Mitä tulee hallituskysymykseen, niin tämä on kysymys, jonka merkeissä tahdotaan päätellä, kuka on oikeistolainen ja kuka vasemmistolainen. Me hämäläiset emme ole jyrkkiä, mutta taisteluhalu meissä

on paljon, emmekä mielellämme anna perää, ja jos on ollut pakko joskus peräytyä, niin me tunnemme mielipahaa. Hallituskysymystä käsiteltäessä on väärin sotkettu tähän eräs kanta, hallitushalu, joka vaikeuttaa kysymyksen asiallista käsittelyä. Hallitushalua ei niin paljon ilmene, mutta sikäli, kuin sitä ilmenee, on se vahingollista, mutta yhtä vahingollista on hallituspelko. Huomautan, että puolueemme sos.-dem. hallituksen aikana henkilöihin nähden jakautui kahtia, joista yksi osa puolusti hallitusta ja toinen suhtautui arvostelevasti. En sano, kumpi oli parempi, mutta niin oli.

Keto: Minä pyydän ajan lyhyiden vuoksi koskea ainoastaan siihen kohtaan, mihin on enin viitattu, nim. puolueen suhtautumiseen parlamenttarismiin. Täällä viimeksi Helo selitti parlamenttarismia tavalla, jota en voi hyväksyä. Swentorzetski on jo mielestäni oikein selittänyt, mitenkä k.o. lausuma Keskusteluseuran ehdotuksessa olisi käsiteltävä. Jos puolue on hallituksen pääasiallisin kaataja, sanotaan Keskusteluseuran ehdotuksessa, että se ei voi kieltäytyä ottamasta suorittaakseen jonkinlaista tutkimusta uuden hallituksen muodostamisen mahdollisuuksista. Puolueen on luotava minimiohjelma ja esitettävä se muille puolueille. Kun ei hallitukseen tahdota mennä, luotakoon ohjelma sellaiseksi, etteivät muut puolueet sitä hyväksy. Toisinaan voidaan tällaista toimitusta kuitenkin lyhentää. Nim. silloin, jos on ilmeisesti selvää, että minimiohjelmalle ei saada kannatusta. Tällöin voidaan siitä muitta mutkitta ilmoittaa valtion päämiehelle. Mutta parlamenttarismin periaatteen tällä tavalla käsittämisen tunnustaminen on tärkeätä kansanvallan ja eduskuntalaitoksen säilyttämisen ja sen arvovallan tukemisen kannalta. Jos kieltäydymme mainitusta tutkimusvelvollisuudesta, niin pelkään, että eduskunnan halveksuminen voittaa alaa. Tämä mieliala voi eduskunnalle käydä vaaralliseksi.

Tahdon tähdentää nimenomaan, että edelleenkin on tarkasti tutkittava, onko hallitukseen menosta työväenluokalle hyötyä. Keskusteluseuran ponsissahan sanotaan, että »puolue saattaa muodostaa hallituksen yksin tai yhdessä toisten puolueiden kanssa, milloin katsotaan siihen olevan edellytyksiä ja kun hallitukseenmenolla voitettujen etujen katsotaan olevan porvarillisen yhteiskunnan valtiiovallan hallitsemiseen aina liittyviä haittoja suuremmat». Tämä kohta on siis ilman muuta selvä, ja minä luulen, että minun ei enempää tarvitsekaan tästä puolesta asiaa keskustella. Siis erimielisyyttä on ainoastaan tuosta muodollisesta velvollisuudesta tutkia silloin, kun puolue on jonkin hallituksen kaatanut, onko olemassa mahdollisuuksia sos.-dem. hallituksen luomiseen määrätyllä minimiohjelmalla.

Turkia: Kun toveri Kilpi mainitsi minun kirjoituksistani, joita kirjoitin v. 1926 Ruotsista, niin hän jätti mainitsematta erään tärkeän

kohdan, nim. sen, että menettelytapakirjoituksissani painostin eriköisesti sitä, että ennenkuin meikäläiset perustavat hallituksen, tulee etukäteen olla varmuus, että minimiohjelman taakse saadaan eduskunnan enemmistö, ja tämä kanta tuli viime puoluekokouksessa myöskin hyväksytyksi, ja puolueoimikunnan nykyisessä ehdotuksessa on tämä sama parlamentaarinen pohja. Tämän tahdon vain mainita.

Aalle-Teljo yhtyi periaatteelliseen puoleen nähden kokonaan toveri Wiikin alustukseen. Päätös hallitukseen menosta pitäisi olla mahdollisimman yksimielinen. Yhtyi kannattamaan Lähteen ja Pyy'n ehdotusta siinä, että päätöksen takana pitäisi olla $\frac{3}{4}$:n enemmistö. Kokoomushallitukseen ei olisi mentävä vähemmistönä, vaan suurin osa salkuista pitäisi olla omissa käsissä. Muuten on hallituskysymys meille vielä toisarvoinen, sillä kokeilu on meillä tuottanut vielä liian vähän tuloksia, ja ajatukset tässä suhteessa ovat hiukan liian etäällä toisistaan.

Hupli: Hallituskysymys ei allekirjoittanutta kiinnosta siitä yksinkertaisesta syystä, että sen kysymyksen alalla ei lähivuosina ole mitään tekemistä. Meillä ei kertakaikkiaan nyt, kun maassamme poliittinen tilanne ja historiallisen kehityksen vaihe on sellainen kuin on, ole mitään mahdollisuuksia menestykselliseen hallituspolitiikkaan. Mutta meillä on jotain muuta tehtävää lähivuosina, jotain ratkaisevan tärkeää tehtävää. Tahtoisinkin kiinnittää puoluekokouksen huomiota juuri niihin tehtäviin, jotka ovat näinä vuosina kaikkea muuta edelle asetettavat. Tärkein näistä on ammatillisen liikkeen saattaminen jälleen terveelle, työväenluokan etuja vastaavalle kannalle ja yhteydessä sen kanssa työväenluokan hajanaisten voimien eheyttäminen. Nämä kaksi tehtävää ovat ensiluokkaisen tärkeitä siksi, että ne ovat sosialistisen rakennuksemme kivijalkaan kuuluvia. Hallituspolitiikkaa voi verrata kattoon tai torniin, mutta ammatillisen liikkeen pelastaminen ja joukkovoiman kokoaminen ovat perustus, jonka päälle kaikki muu on rakennettava. Tämän perustustyön suorittamiseen ovat olosuhteet varsin edulliset tällä kertaa. Nyt on kommunistisen liikkeen keskuudessa hajaantumisprosessi ehtinyt niin pitkälle, että tätä hyväksi käyttäen sos.-dem. työväki voi saavuttaa tällä alalla tuloksia. Toiselta puolen meillä ei liittoutumalla porvariston kanssa ole mitään saavutettavissa, joten voimme kohdistaa kaiken huomiomme omien joukkojemme kokoamiseen.

Eräs tärkeä kohta suhtautumisessamme kommunismiin on usein sivuutettu. Kun etsitään keinoja, miten parhaiten kommunismi voitaisiin tästä maasta hävittää, niin liian paljon kohdistetaan huomio niihin välittömiin taistelutapoihin, joita meidän on noudatettava

hyökätessämme kommunisteja vastaan, mutta ei aina muisteta, että pääkeino, päätaisteluase, jolla voimme musertaa kommunismin, on meidän oma menettelytapamme. Jos sos.-dem. puolue toimii ja esiintyy niin, että se herättää luottamusta myöskin työväen luokkatietoisimmissa aineksissa, niin se saavuttaa niiden kannatuksen, ja ne eivät silloin kauankaan pysy kommunistien mukana. Mutta jos emme tee puolueemme menettelytapaa sellaiseksi, että se tämän saavuttaa, niin silloin on kommunistisella liikkeellä olemassaolon-oikeus. Kommunismia tarvitaan silloin tässä maassa jyrkempien työläisten puolueena. Sen tähden niiden puoluetoverien, jotka elävät yhteiskunnallisesti siedettävämmissä oloissa tai joiden maailmankatsomus muusta syystä on maltillinen, ei pitäisi puolueen menettelytapaa arvostella vain oman katsomuksensa pohjalla, vaan ajatella, että menettelytavat on määrättävä laajojen proletaaristen joukkojen asema huomioonottaen. Ne pääkulmakivet, joille puolueen menettelytapa täten olisi rakennettava, ovat mielestäni seuraavat. Pääpaino on edelleen pantava järjestötoiminnan ja puolue-elämän vilkastuttamiseen ja syventämiseen. On kaikin keinoin edistettävä sosialistista tietoisuutta. Sos.-dem. puolueen on kaikessa toiminnassaan ja luovassa, rakentavassa yhteiskuntapolitiikassa oltava vakavan sosialistisen tiedon ja aatteellisen hengen elävöittäjä. Puolueen yleispolitiikkaa ei ole liiaksi ohjattava hetken etujen mukaan, koska nämä edut usein ovat näennäisiä ja vain houkuttelevat puolueen menettelytapaa harhapoluille. Sen sijaan on harrastettava enemmän sos.-dem. periaatteiden arvossa pitämistä ja noudattamista joka taholla työväenliikkeessä.

Yleiskeskustelun jälkeen päätettiin toveri *Turkian* ehdotuksesta asia lähettää ilman yksityiskohtaista käsittelyä valiokuntaan. Yksityiskohtainen keskustelu päätettiin suorittaa asian palatessa valiokunnasta.

Tämän jälkeen otettiin käsiteltäväksi

Sosialisoimishjelma.

Kysymyksen alusti toveri *Helo*, lausuen seuraavaa:

Minulla on sellainen tunne, ettei tämä asia ole puoluekokousedustajille niin mielenkiintoinen kuin edellinen kysymys. Sehän ei koskete siinä määrin käytännöllistä elämää eikä hetken kysymyksiä, se on kysymys, joka tulee ratkaistavaksi myöhemmin, mahdollisesti aikoina, jolloin meitä ei ole enää, mutta se on kuitenkin se kysymys, joka on sosialismin tärkein kysymys, joka koskee sosialismin ydintä,

jota varten sos.-dem. puolue on perustettu ja jonka ratkaisemisen jälkeen sos.-dem. puoluetta enää ei tarvita.

Sosialisoimiskysymys on erikoisesti tullut päivänkysymykseksi viime aikoina. Se on tavallaan niiden suurten vallankumousten tuote, joita oli jälkeen maailmansodan, mutta itse asiassa sosialisoimiskysymys, vaikka onkin tullut päiväjärjestykseen aivan viime aikoina, ei tiedä muuta kuin sosialismin toteuttamista. Se sisältää lähempiä suunnitelmia siitä, miten sosialismi on toteutettava. On hiukan traagillista, että silloin, kun mahdollisuuksia sosialismin toteuttamiseen oli enemmän kuin ennen, silloin oltiin kaikista vähemmän valmiit käymään siihen käsiksi. On senvuoksi nyt varustauduttava tätä kysymystä varten, niin että kun sopiva hetki koittaa, niin tiedetään, mitä on tehtävä. Tämä kysymys ei ole, kuten mainitsin, mikään tämän hetken kysymys, mutta joka tapauksessa se on sellainen kysymys, että puolueella täytyy olla tietoisuutta siitä, miten se tulee menettelemään tässä kysymyksessä, jos ulkonaiset edellytykset sen ratkaisemiseksi ovat olemassa. Tilanne tällä hetkellä on valitettavasti sellainen, ettemme voi sanoa, että sopiva tilaisuus tulisi olemaan piankin. Kun vuonna 1919 oli puoluekokous, jolloin kommunistitkin vielä olivat mukana, niin muistaakseni tohtori Lassy lausui silloin: »Tehkää, miten haluatte, mutta kun kokoonnutte seuraavaan puoluekokoukseen, ei mitään ohjelmaa tarvita, vaan kysymys on silloin käytännössä jo ratkaistu.» Näin hän arvosteli voimasuhteita ja teki siten kommunistien tavallisen virheen. Mutta joka tapauksessa on syytä, että nyt tässä puoluekokouksessa otetaan askel tässä kysymyksessä eteenpäin.

On luonnollisesti ensiksi itselle selvitettävä, mitä sosialisoiminen tarkoittaa, koska tässä sosialismin peruskysymyksessä on olemassa erimielisyyttä. Lyhyestihän sosialismin lausutaan tarkoittavan sitä, että tuotantovälineet on saatettava yhteiskunnan huostaan. On kuitenkin jo tultu yksimielisyyteen siitä, että sosialisoimista ei voi niin suppeasti määritellä. Se että tuotantovälineet otetaan valtiolle, ei vielä ole sosialismia, vaan valtiososialismia. Sosialismi menee pitemmälle. Paitsi, että tuotantovälineet on otettava yhteiskunnan huostaan, on itse tuotanto järjestettävä uudella tavalla. Nykyään tuotannon tarkoituksena on voiton tavoittelu, joka johtaa tuotannon kokonaan väärille urille, josta on seurauksena m.m. sellaisia talouspulia, joka meilläkin nykyään on vallalla. Tuotantojärjestelmässä on työntekijöille annettava mahdollisimman paljon sananvaltaa. On saatava pois se orjuuttava tunne, joka palkkatyöläisiä nykyisessä tuotantojärjestelmässä painaa. Heille on saatava enemmän työiloa, kuin mitä nyt on mahdollista. On annettava oikeus järjestää työ-

paikalla työolot heille mahdollisimman edullisella tavalla. Ei luonnollisesti sillä oikeudella kuin tuotantovälineiden omistaja, vaan niiden rajojen puitteissa, joita yhteiskunnan täytyy asettaa saadakseen tuotannon mahdollisimman tehokkaaksi. Työnteko on järjestettävä toisella tavalla. Sentähden ohjelmaehdotuksessa on myöskin kiinteästi lyöty kiinni, että valtiososialismi ei ole sitä sosialismia, johon sos.-dem. puolue pyrkii, vaan on puolueen tarkoituksena järjestää tuotanto toisella tavalla ja poistaa siten kapitalistiluokka.

Kun sosialisointiin ryhdytään, niin on luonnollisesti tärkeätä kiinnittää huomiota niihin edellytyksiin, joita sosialisoinnin onnistuminen vaatii. Jos siihen väärillä edellytyksillä ryhdytään, luodaan sosialisoinnin tielle vaikeuksia. Ohjelmassa on kosketeltu näitä edellytyksiä. Ensimmäinen on luonnollisesti se, että valtiollinen valta on joutunut työväenluokan käsiin. Sosialisointi tarkoittaa kapitalistiluokan poistamista. On senvuoksi luonnollista, että tällaiseen perinpohjaiseen, yhteiskunnalliseen vallankumoukseen kapitalistiluokka ei tule suostumaan, vaan täytyy valtiollisen vallan olla kokonaan työväenluokalla. Ei riitä, että on enemmistö eduskunnassa, se ei ole vielä ratkaiseva voimatekijä. Valtiollista valtaa on eduskunnan ulkopuolella. Se nähtiin viimeksi yhdistyslain käsittelyssä. On saatava valtiollinen valta kokonaisuudessaan työväenluokan käsiin, ennenkuin sosialisointiin voidaan ryhtyä menestyksellä. Mutta tämä ei vielä riitä. Itse tuotantojärjestelmän täytyy olla kehittynyt riittävän korkealle asteelle. Täytyy olla suurtuotantoa. Silloin tuotanto on kypsä siirrettäväksi yhteiskunnan huostaan. Jos vielä pikkutuotanto on vallalla, niin ei sen sosialisoinnista tule yhteiskunnalle mainittavaa hyötyä. Että niin on, nähdään Venäjän esimerkistä. Venäjällä on valtiovalta työväenluokan käsissä, mutta sosialisointi on mennyt hitaasti eteenpäin. Siellä on ollut erikoisia vaikeuksia juuri siitä syystä, että taloudelliset olot eivät ole päässeet kehittymään sellaiselle asteelle, että sosialisointi olisi voitu toteuttaa. Onhan kyllä ollut esteenä ulkomaisten suhtautuminen Venäjään, mutta tärkeimpänä esteenä on ollut se, että tuotanto ei ole ollut siksi korkealla asteella kuin yhteiskunnallistuttaminen edellyttää.

Asettaisin vielä erään kolmannenkin edellytyksen sosialisoinnin toteuttamiselle. Se on nim. se, että työväenluokan tulee itsensäkin olla riittävästi kehittynyt. Sosialisointi tulee siirtämään valtaa työntekijöille, ja se edellyttää senvuoksi, että työntekijät ovat kypsyneet ottamaan tämän vallan vastaan. Työntekijät tulevat saamaan työpaikalla autonomisen aseman, ja kuitenkin työt on järjestettävä siten, että tuotannon tehokkuus tästä huolimatta tulee nousemaan.

Saattaa olla mahdollista, että sosialisoimiseen ryhdyttäessä tuotanto ei alussa nouse, vaan päinvastoin laskee. On nimittäin otettava huomioon se vastarinta, minkä kapitalistiluokka tulee asettamaan. Kaikkein tähän nähden on tarpeellista, että työväenluokka on tarpeeksi kehittynyt sosialisoimista varten, että se on kypsynyt ottamaan vastaan ja käyttämään oikealla tavalla sen vallan, minkä sosialisoinen työtätekeville työläisille tulee siirtämään.

Tässä ovat ne pääkohdat, jotka tulee olla toteutettuina, ennenkuin sosialisoimiseen ryhdytään. Mitä sosialisoitavan talouden järjestämiseen tulee, niin tässä suhteessa ohjelma perustuu samoille periaatteille kuin vuonna 1922 esitetty ohjelma. On luonnollista, että työväen tulee luoda itselleen uudet elimet sosialisoitavan talouden hoitamista ja järjestämistä varten, jotka elimet välillisesti tai välittömästi nojautuvat työväkeen. Kun näitä elimiä luodaan, on silmälläpidettävä kahta seikkaa, nim. ensiksi sitä, että tuotanto saadaan näiden elimien kautta mahdollisimman tehokkaasti hoidetuksi, niin että tuotanto ei tule entisestään alenemaan, vaan nousemaan. On käytettävä hyväksi kaikkea sitä apua, mitä kehitys ja tekniikka voi antaa. Mutta toiselta puolen on työntekijöille annettava mahdollisimman suuri valta työolojen järjestämisessä. Nämä ovat ne kaksi periaatetta, jotka on otettava huomioon sosialisoinen järjestämisessä. Työntekijöillä ei ole oikeutta tuotantovälineisiin, mutta heillä on oleva mahdollisimman suuri valta järjestää työolot. Voidakseen käyttää näitä oikeuksiaan, tulee työntekijöillä olla erikoiset elimet, omat luottamusmiehensä. Tässä suhteessa on ohjelmassa asetettu sille kannalle kuin Keski-Euroopan sosialistiset puolueet, että työntekijät tulevat käyttämään näitä oikeuksiaan n.s. liikeneuvostojen kautta.

Mitä tulee ohjelman yksityiskohtiin, niin ohjelma pääasiassa asettuu samalle kannalle kuin vuoden 1922 ohjelma. Julkisuudessa kiinnitetään huomiota siihen, miten ohjelmassa on suhtauduttu korvauskysymykseen. Tämä kysymyshän on tärkeä ei ainoastaan tuotantovälineiden entisille omistajille, vaan myös työväelle. Tähän nähden on yleensä asetettu eri maissa eri kannalle. Toiset ovat sitä mieltä, että korvausta olisi suoritettava, toiset taas, ettei korvausta ole maksettava. Ohjelmassa ei kysymystä ole käsitelty periaatteelliselta kannalta, vaan annettu käytännöllisten syiden määrätä. Siinä mielessä on tultu siihen tulokseen, että korvausta on suoritettava, mutta sellaisella tavalla, ettei se olisi vaikeampana esteenä sosialisoinen toteuttamiselle. Komitea ehdottaa, että korvausta suoritettaisiin, mutta se olisi laskettava ei tuotantovälineiden nimellisen, vaan niiden tuotantoarvon mukaan, joka luonnollisesti on toinen kuin nimellisarvo. Toiseksi ei korvausta olisi suoritettava suoranaisesti

rahassa, vaan esim. obligatioiden muodossa, joista maksettaisiin pientä korkoa ja lunastettaisiin mahdollisimman pian yhteiskunnalle. Yhteiskunta kokoisi sitä varten varoja omaisuus- ja perintöverolla. Täten ulospäin on kysymyksessä täyden korvauksen suorittaminen. Olen itse puolestani vuonna 1919 asetetussa komiteassa ollut foisella kannalla ja liittännyt silloin ehdotukseen vastalauseen, jossa olen ehdottanut, että kysymys korvauksesta ratkaistaisiin niiden olosuhteiden mukaan, jotka ovat vallalla silloin, kun sosialisointi suoritetaan. Paljonhan riippuu nimittäin niistä oloista. Jos esim. syntyy kansalaissota, niin asian ratkaisu on toinen kuin muuten. Olen kuitenkin tällä kertaa yhtynyt komitean kantaan sellaisena, kuin se esiintyy tässä ehdotuksessa. Olen tehnyt sen ennen kaikkea siitä syystä, että sosialisointia ei voitane suorittaa yhdellä kertaa. Koko talouselämän sosialisointi tulee nähtävästi tapahtumaan vähitellen, ja se vaatii järjestelyä. Tämä seikka puoltaa sitä, että korvausta suoritettaisiin siinä muodossa, kuin ohjelmassa esitetään, jonka vuoksi minäkin olen voinut siihen yhtyä. Mainitsin jo, että yhteiskunnallistuttamista ei voida suorittaa yhdellä kertaa, vaan sitä mukaa, kuin tuotantoalat ovat kypsyneet sosialisointia varten. Löytyy toisia aloja, jotka meillä ovat saavuttaneet riittävän kehityksen, esim. paperiteollisuus, mutta on toisia aloja, joihin nähden edellytyksiä ei ole olemassa. Sosialisoinnin tulee siis alkaa asteittain. Ohjelmassa on mainittu erinäisiä sellaisia aloja, jotka ovat sosialisointia varten kehittyneet. Ennenkaikkea on yhteiskunnallistuttamista varten hankittava ne välineet, jotka ovat tuotannon pohjana. Sellaisia ovat esim. luonnonrikkaudet. Suomen metsät ja kosket luovat pohjan monelle teollisuudelle. Näihin luonnonrikkauksiin on kiinnitettävä huomiota ja saatava ne yhteiskunnan huostaan. Siinä on ryhdyttävä askel askeleelta sosialisointiin tarkoitukseen soveliaat tuotantoalat.

Kuten olette huomanneet, on ohjelmassa erikoinen lisäys osuustoimintaliikkeestä. Kysymys työväen suhtautumisesta osuuskauppaliikkeeseen on ollut riidanalainen, ja sen vuoksi olisi tästä jotain sanottava sosialisointiohjelmassa. Toisaalta on esitetty käsitys, että osuuskauppaliike sinänsä jo merkitsee sosialisointia, niin että työväenliike voisi sinänsä käydä tarpeettomaksi. Toiselta puolen on suhtauduttu osuuskauppaliikkeeseen, kuin ei sillä olisi mitään merkitystä. Nämä vastakohtat ovat olleet pitkän aikaa esillä, ja mainitsen, että jo puoluekokouksessa parikymmentä vuotta sitten näistä kysymyksistä laajalti keskusteltiin, ja jo silloin ankarasti riideltiin osuuskauppaliikkeen merkityksestä. Komitea on asettunut äärimmäisten kantojen keskivälille. Komitea toteaa, että osuuskauppaliike ei sinänsä merkitse sosialisointia, mutta että se voi valmistaa sosialisointia.

Se saattaa olla valmistavana askeleena sosialisoimista varten. Sen vuoksi sosialisoimisen kannalta katsoen ei ole työväenliikkeen suhtauduttava vihamielisesti osuuskauppaliikkeeseen, vaan sitä edelleen kehitettävä.

Socialisoiminen on sellainen suuri kysymys, joka tulee ratkaistuksi ehkä vasta pitkien aikojen kuluttua. On tärkeätä, että siinä tehdään valmistelevaa työtä esim. kansanvallan aikaansaamiseksi taloudellisella alalla. Samalla tavalla, kuin despotismista ei ole päästy yhtäkkiä poliittiseen kansanvaltaan, samalla tavalla emme myöskään taloudellisella alalla voi päästä nykyisestä yhteiskuntajärjestelmästä heti täydelliseen taloudelliseen kansanvaltaan. Tulee otettavaksi väli-askeleita. Tähän tarkoitukseen tähtää se voimakas pyrkimys, jota kutsutaan teolliseksi kansanvallaksi. Se ei tarkoita sosialisoimista sinänsä, mutta kuitenkin saada jo nykyisessä järjestelmässä työväelle enemmän sananvaltaa. Teollista kansanvaltaa on varsinkin eteläisissä maissa yritetty ajaa lävitse syndikalistisilla menettelytavoilla. Keski-Euroopan maissa on sen sijaan pyritty tähän tulokseen lainsäädännöllistä tietä, ja siellä onkin olemassa osittain pitkälle menevä lainsäädäntö. Erikoisesti liikeneuvostojärjestelmän kautta pyritään siellä toteuttamaan teollisen kansanvallan vaatimusta. Työväki saa työpaikoillaan luottamusmiestensä muodostamien liikeneuvostojen kautta lausua sanansa työoloja koskevista kysymyksistä. Aikanaan toivottiin liikeneuvostoista varsin paljon. Saksan työväki pani niille niin suuren arvon, että niiden johdosta syntyi kansanliikkeitä. On myöskin myönnettävä, että ne suuret toiveet, joita tähän järjestelmään on kiinnitetty, eivät ole aina toteutuneet. Työväki ei ole saanut sitä valtaa, mihin se niillä on pyrkinyt. On asetettu esteitä työnantajien puolelta, niin että monessakin kohden liikeneuvostojen merkitys on muodostunut muodolliseksi. Mutta siitä huolimatta erinäisissä kysymyksissä esim. Saksassa liikeneuvostot ovat voineet asettaa pitkälle meneviä rajoituksia työnantajain vallalle, ja se on merkittävä huomattavaksi edistysaskeleeksi. Sentähden on myöskin ohjelmassamme kosketeltava tätä lähimmän ajan ohjelmaa. On osoitettava, miten jo ennen sosialisoimista on pyrittävä osittaisesti saamaan erinäisiä samoja tuloksia, joihin pyritään sosialisoimisella ja toiseksi on valmistauduttava sosialisoimista varten. Tämä parhaiten tapahtuu siten, että työväki pyrkii teolliseen kansanvaltaan, totuttaa itseään tämän vallan käyttämiseen sekä siten luo niitä edellytyksiä, jotka myöhemmin tulevat kysymykseen sinä, mahdollisesti pitkänä, ylimenokautena, joka tulee olemaan sosialistiseen yhteiskuntajärjestelyyn siirryttäessä.

En halua ryhtyä kokouksen aikaa käyttämään yksityiskohtaisesti

esittämällä ohjelmakomitean ehdotusta. Se lienee riittävästi tunnettu. Minä kuitenkin lausun toivomuksen valiokunnalle, että se koettaisi aikaansaada, että tämä ohjelma saadaan hyväksytyksi, niin että sos.-dem. puolueella on tässä puolueen tärkeimmässä kysymyksessä ohjelma valmiina, että se voi osoittaa työnantajille ja kapitalisteille, että meillä ei ole ainoastaan vaatimus esitettävänä, vaan myöskin yksityiskohtaisempi suunnitelma, miten tulemme poistamaan ne luokkavastakohdat, jotka liittyvät nykyiseen yhteiskuntajärjestelmään, miten tulemme luomaan uuden, sosialistisen yhteiskunnan. Toivon, että yhtenä lisänä tämän puoluekokouksen tuloksiin saataisiin puolueellemme vihdoin se yhteiskunnallistuttamisohjelma, jota on valmisteltu jo kymmenen vuotta ja jolla puolueen ohjelmassa on keskeinen asema.

Ruokokoski: Kaiken ytimenä on, että jokin epäkohta on poistettava. Sosialisoiminen auttaa köyhää kansaa eteenpäin. Meillä on kuitenkin hyvin epämääräinen tieto siitä, milloin sosialisoiminen lopullisesti tapahtuu. Nyt on suuri syy edes hahmoitella suuntaviivoja, joiden puitteissa kaikki tulee käymään. Tahtoi tässä yhteydessä kiinnittää huomiota myöskin siirtymiskauteen, jota olisi myös pitänyt käsitellä sosialisoimisohjelmassa.

Tämän jälkeen otti kokous puolen tunnin kahviloman, jonka jälkeen kokousta jatkettiin klo 16.

Keto kiinnitti huomiota eräisiin käytännöllisiin seikkoihin. Useat kysymykset vaatisivat vielä selvitystä. Ohjelma on vielä suurille joukoille tuntematon. Porvareilla on se harhakäsitys, että toteutettuna sosialisoiminen johtaisi vain yhteiskunnalliseen kurjistumiseen, eikä hyvinvointiin. Tämän vuoksi olisi tulevan puolueoimikunnan eri tavoin selvitettävä, mitä sosialisoiminen on, ei vain sen teknillistä puolta, vaan myöskin johtaako kehitys siihen, ja minkä vuoksi sosialisoimisella saavutetaan ne tarkoitukset, joihin pyritään. Tämäkään ohjelmakohta ei saisi jäädä arkistoihin homehtumaan, vaan sitäkin olisi käytännössä elävöitettävä.

Pyy huomautti, että esityksessä puhutaan harhaanjohtavasti osuuskauppaliikkeestä, vaikka nähtävästi tarkoitetaan osuustoimintailikettä. Tämä sanamuoto olisi oikaistava. Muuten kannatti puolueoimikunnan ehdotusta.

Kivisalo piti tärkeänä, että puolueella on sosialisoimisohjelma, sen edellyttää jo puolueen nimikin. Toivoi kokouksen hyväksyvän esitetyn ohjelman, joka sitten vähitellen käytännössä toteutetaan. Kiinnitti huomiota pankkien saattamisesta tämän lain alaiseksi keinnottelun lopettamiseksi.

Puhuja teki seuraavat ehdotukset:

Siv. 11. 1. Sosialisoimisen käsite. Sosialisoimisella tarkoitetaan tässä tuotantovälineitten ja tuotannollisten sekä kaupallisten toiminnan ottamista, *kaikilta osiltaan kansanvaltaiseksi kehitetyn* yhteiskunnan haltuun tarkoituksessa j.n.e.

2. Sosialisoimisen valmistelu: 1) että maan taloudellinen elämä on saavuttanut *mahdollisimman* korkean j.n.e.

Siv. 12. Puoluetoimikunnan ehdotuksen 2 ja 3 mom. väliin seuraava momentti:

että virkamieskoneisto ja muut yhteiskunnan toimeenpanoelimet ovat kansanvaltaistetut.

Tämä tulisi momentiksi 3 ja puoluetoimikunnan ehdotuksen 3 momentti 4:ksi momentiksi.

Kuittinen totesi, että puoluetoimikunta on asian esittänyt verrattain hyvin. Kannatti kysymyksen valaisemista suurelle yleisölle, mitkä alat tulevat ensiksi sosialisoitaviksi, mikä merkitys sillä on, j.n.e. Sosialisoimisohjelman ja sosialisen lainsäädännön välillä oleva ero on lehdistössä selvitettävä, sillä hyvin usein tapaa suuressa yleisössä sekaannusta näiden nimityksien suhteen.

Pusa huomautti, että alustuksessa esitetyt valmistelut sosialisoimisohjelman toteuttamiseksi ovat perin riittämättömät. Työväen-neuvostoja koskevassa kohdassa ehdotti määrättäväksi, että niiden on perehdyttävä sekä hyvään liikehoitoon ja myöskin tuotannon tehostamiseen ollaksemme siten valmiit vastaanottamaan ja hoitamaan asiat, jotka meidän haltuumme joutuvat.

Helo vastasi lopuksi eräisiin muutosehdotuksiin huomauttaen, että ne ovat jo kaikki asianomaisissa kohdin ohjelmaa huomioitettut.

Keskustelu asiasta päättyi tähän ja ehdotus kokonaisuudessaan lähetettiin sosialisoimisvaliokuntaan.

Seuraavana asiana esitettiin puoluetoimikunnan ehdottama

Maa- ja metsätalousohjelma.

Alustavan puheenvuoron käytti toveri *M. Pekkala* lausuen seuraavaa:

Se kysymys, joka tässä puoluekokouksessa on annettu allekirjoitaneen alustettavaksi, eli kysymys uudesta maa- ja metsätalousohjelmasta puolueelle, ei ole suinkaan ensi kertaa esillä sos.-dem. puolueen puoluekokouksessa. Onhan tämä kysymys ollut esillä n.m. vuosina 1903, 1906, 1911 ja 1922 pidetyissä puoluekokouksissa,

ja aina on se herättänyt melkoista huomiota puolueen jäsenten keskuudessa. Puolueemme ensimmäisinä toimintavuosina oli maatalouskysymys sos.-demokraateille miltei samaa kuin torpparikysymys, sillä olihan monikymmentuhantisen maanvuokraajaväestön suurmaanomistajista riippuva asema senlaatuinen, että sellainen vähäväkisen väestön parasta tarkoittava yhteiskunnallinen liike kuin sosialidemokratia ei voinut jättää sitä huomioonottamatta. Se teki tämän samoin kuin muun vähäväkisen väestön hyväksi parhaansa. Se herätti maanvuokraajaväestön, se organisoi sen toiminnan, se kutsui kokoon yleisen koko maan käsittäneen torpparikokouksen Tampereelle, se ajoi eduskunnassa voimakkaasti tämän väestön asiaa. Oli luonnollista, että tämä väestö myös antoi kannatuksensa sosialidemokratialle, joka voimistumistaan voimistui, vieläpä siinä määrin, että puolueellamme kerran oli eduskunnassa enemmistökin. En luule tekeväni itseäni syypääksi liioitteluun, jos väitän, että puolueen silloinen voima aivan ratkaisevasti riippui maanvuokraajaväestön puolueelle antamasta kannatuksesta, mikä suorastaan oli seuraus puolueen selvästä myötämielisestä suhtautumisesta maanvuokraajaväestön oikeutettuihin vaatimuksiin ja etuihin. Tämä siis osoittaa, miten syvälle käypä merkitys puolueelle on ollut tarkoitustaan vastaavalla maatalousohjelmalla.

Sen jälkeen kuin maanvuokraajaväestö suurin piirtein katsoen on päässyt itsenäiseen, talollisen, asemaan ovat olosuhteet maaseudulla huomattavasti muuttuneet. Tähän muutokseen ovat olleet vaikuttamassa monet muutkin syyt, joihin en tässä kuitenkaan lähemmin kajoa, varsinkin kun alustettavana olevan ohjelman perusteluissa niistä jo on tehty selkoa. Huomautan vain, että nämä syvät muutokset maaseudun oloissa tietenkin edellyttävät uusien olosuhteiden mukaisia muutoksia myös puolueen maatalousohjelmaan. Siinä mielessä puoluekokous v. 1922 hyväksyi uuden maatalousohjelman, joka jo silloisissakin oloissa oli välttämättömän tarpeen vaatima. Valitettavasti ei tätä ohjelmaa kuitenkaan ole tehty riittävästi tunnetuksi kansanjoukkojen keskuudessa eikä myöskään yritetty sitä toteuttaa kylliksi tehokkaasti. Sitäpaitsi kehittyivät olosuhteet maaseudulla jälkeen vuoden 1922 edelleen siksi nopeasti, että laaditussa maatalousohjelmassa alkoi esiintyä eräitä puutteita, joista nyt alustettavana olevan ohjelman perusteluissa tehdään lähemmin selkoa. En senvuoksi tahdo käyttää kokouksen aikaa esittääkseni yksityiskohtaisesti ohjelman muutoksen tarpeellisuutta, vaan viittaan painettuun alustukseen.

Mitä tulee laadittuun maa- ja metsätalousohjelma-luonnoksen sisältöön, niin on johtavana periaatteena siinä ollut antaa paitsi

puolueen jäsenille ennen kaikkea puolueen luottamushenkilöille mahdollisimman selvä kuva maa- ja metsätaloudellisista olosuhteista sanottujen elinkeinojen kansantaloudellisesta ja yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä sanottuja elinkeinoja harjoittavan väestöryhmän kokoonpanosta y.m. sellaisista seikoista, jotka on tarpeellista tuntea varsinkin ohjelman lähimmän ajan toimintaa koskevien periaatteiden ymmärtämistä varten:

Niinkuin puolueen nykyään voimassaoleva maatalousohjelma, on uusikin ohjelmaehdotus pienviljelystä suosivalla kannalla. Se eroaa, mikäli lähimmän ajan vaatimuksista on kysymys, vanhasta ohjelmasta periaatteellisesti siinä, että ohjelmakohtia on enemmän, että ne eivät ole niin ylimalkaisessa muodossa kuin voimassaolevassa ohjelmassa, vaan on toimenpiteet, joihin maataloustuotannon kohottamiseksi yleensä ja pienviljelystuotannon kohottamiseksi erittäin olisi ryhdyttävä, selvästi ohjelmassa mainittu. Tällä on mielestäni voitettu monta tärkeätä etua. Ensinnäkin voi se väestö, maaseudun vähäväkinen väestö, jota poliittiset vastustajamme kaikilla mahdollisilla keinoilla yrittävät johtaa harhaan, kannattajia heidän keskuudessaan toivoen todella saada täyden selvyuden sosialidemokratian tarkoituksista tässä kohden. Vastustajamme eivät enää saata läheskään samassa määrin kuin aikaisemmin selitellä ohjelman eri kohtia heille edullisella, väärällä tavalla, kun ohjelmakohtat ovat täsmällistetyssä muodossa. Samalla kuin ohjelma siten on selvänä puolueen kannan tulkitsijana ulospäin, on se hyvänä tienviittana puolueen luottamushenkilöille päivän politiikassa. Ja tätä etua ei mielestäni ole vähäksi arvioitava.

Toisena tärkeänä etuna, joka uudella ohjelmaehdotuksella on, tahtoisin erikoisesti mainita palkkatyöläisten ja pienviljelijöitten suhdetta toisiinsa koskevan selonteon, jommoinen puuttuu voimassaolevasta ohjelmasta. Ja kolmanneksi merkinnee huomattavaa edistysaskelta myös se ohjelman täydennys, joka aiheutuu erityisen metsätaloutta koskevan osan ottamisesta uuteen maatalousohjelmaan, osan, jommoinen sellaisessa erikoislaatuisessa metsätalousmaassa kuin meidän maamme on, täytyy kuulua sos.-dem. puolueen maatalousohjelmaan.

Eri ohjelmakohtien tarpeellisuudesta tai tarpeettomuudesta samoin kuin niiden sisällöstä ja tarkoituksesta saatetaan luonnollisesti esittää eriäviä mielipiteitä. Sen mukaan kuin olen voinut huomata, ovat eri ohjelmakohtat kuitenkin perusjärjestöissä saaneet suopean vastaanoton, ja ainoastaan aniharvoja muutosehdotuksia on niihin tehty. Tämä riippunee siitä, että sos.-dem. puolue on jo päivän maatalouspolitiikkaa hoitaessaan käytännössä omaksunut useimmat

niistä periaatteista, jotka ohjelmaehdotukseen sisältyvät. Ohjelman hyväksyminen tietäisi siis itse asiassa vain niiden menettelytapojen vakinaistuttamista, jotka ainakin puolueen maatalousmiehet jo hyvin tuntevat. Aivan samaa ei voi sanoa metsätalousohjelmaehdotuksesta, mutta eivät lisäkommentaariot tälläkään kohdalla liene tarpeellisia, joten viitataan vain ohjelman perusteluihin.

Nämä lyhyet viittaukset ohjelman tarpeellisuuteen ja sisältöön riittänevät alustukseksi keskustelulle. Pyydän vain ohjelmakomitean puolesta esiintuoda sen hartaan toivomuksen, että ehdotus saisi osakseen myötämielisen vastaanoton ja että siihen mahdollisesti kahdistuva arvostelu tapahtuisi siinä hengessä, joka on elähdyttänyt ehdotuksen laatijoitakin, jotka ovat pyrkineet ehdotuksellaan luomaan puolueen maatalouspolitiikalle puolueen kokonaisetua vastaavat suuntaviivat. Samalla saan mainita, että puolueen asettama Pienviljelijäin Neuvottelukunta on yksimielisesti hyväksynyt puheenaolevan ehdotuksen.

Wiik: Koska sosialisimisohjelman esilläollessa mainittiin, että se ja maatalousohjelma olisivat toistensa kanssa ristiriidassa, ja tästä asiasta syytettiin puoluetoimikuntaa, on selvitykseksi sanottava, että puoluetoimikunta päätti puoltaa maatalousohjelman hyväksymistä, mutta sosialisimisohjelmasta se ei ole ollut tilaisuudessa antamaan edes lausuntoa, joten ristiriitaisuus voi olla hyvinkin mahdollista. Mikäli tällaisia eroavaisuuksia on olemassa, on ne tietysti poistettava ja ohjelmat saatava sopusointuun. Esitti, että kyseessä olevat valio-kunnat pitäisivät yhteisen istunnon ja selvittäisivät asian.

Kock ilmoitti, että edustamansa kunnallisjärjestö oli kaikissa kohdissaan hyväksynyt ehdotetun maatalousohjelman. Ehdotti kokoukselle, että ohjelma hyväksyttäisiin sellaisenaan.

Peltonen: Jyväskylässä oltiin muuten tyytyväisiä ohjelmaan paitsi sen b) kohtaan, koska sen määräykset hyödyttävät vain suurmetsätilojen omistajia ja tukkiyhtiöitä, mutta eivät pienviljelijöitä ja pikkumetsätilojen omistajia.

Seppä sanoi ottaneensa ehdotuksen tyytyväisenä vastaan. Ehdotti kuitenkin kunnallisjärjestönsä evästämänä ohjelmaan otettavaksi lisäyksen, että viljatullit on poistettava ja pienviljelijöille on sen sijaan järjestettävä viljelyskelpoisuuspalkkioita.

Ruokokoski hyväksyi ohjelman, vaikka yksityiskohdissa olisi ehkä sitä vastaan voinutkin tehdä muistutuksia.

Pyy hyväksyi ohjelman kokonaisuudessaan sellaisenaan lukuunottamatta A) kohtaa, johon toivoi lisättäväksi sanat »mikäli se ei koske asutusyhteismetsiä».

Tervonen piti teollisuusseudun edustajana ohjelmaesitystä hyvänä, vaikkakin yksityiskohdissa siinä mahdollisesti voisi löytää huomauttamisen aihetta. Sanoi kuitenkin käsitelleensä ohjelman ymmärtäen, eikä ollut takertunut pikkuseikkoihin. Metsäohjelma on sanottava hyväksi. Ei halunnut tehdä mitään muutosehdotusta, vaan kiinnitti huomiota verotusseikkoihin.

Kock huomautti vielä siitä, miten tärkeätä on ottaa maalaisväestön toivomuksia huomioon, muuten menetämme maalaisliitolle jäseniämme. Pieneläjien etuja on tarkoin valvottava.

Pusa: Kaikkein ensiksi on todettava toveri Pekkalan suuret ansiot ohjelman laadinnassa. Hänen osuutensa on ollut hyvin suurimerkityksellinen. Ohjelmakomitean tarkoituksena on ollut luoda sellaiset suuntaviivat, joita seuraamalla voitaisiin saada todella hyötyä pienviljelijöille ja maataloudessa työskentelevälle palkkatyöväelle. Lähtökohtana on sellainen pienviljelijä, jolla ei itsessään ole työnantajan ja työntekijän ristiriitaa.

Tämän ohjelman puitteissa pitäisi päästä siihen, että todellinen pienviljelijäväestö voi vapautua suurviljelijöiden holhouksesta. Tarkoitus on ollut saada selväksi eturistiriita pienviljelijöiden ja suurtilallisten välillä, joka tietoisuus on tuova pienviljelijät sosialidemokratialle. Maataloustullikysymystä on ehdotuksessa tahallisesti vältetty, koska kysymys on meillä alusta loppuun saakka tutkimatta. Piti ylipäänsä tehtyjä muistutuksia aiheettomina.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa, samoin puheaika 3 minuutiksi.

Esitettiin järjestävän valiokunnan ehdotus, että seuraavana päivänä kokous työskentelisi aincastaan klo 9—14, jotta iltapäivä voitaisiin varata valiokuntatöitä varten. Ehdotus hyväksyttiin.

Lehtinen, J. A. totesi, miten tarpeellinen tällaisen ohjelman hyväksyminen puolueelle on. Tällaisella ohjelmalla kerätään ja myös pysytetään puolueessa jäsenenä pienviljelijäpiireihin kuuluvat.

Rajala: Ohjelmasta tulee sekä nyt että vastaisuudessa olemaan suurta hyötyä puolueellemme. Metsätalousohjelma on aivan välttämättömän tarpeen vaatima, maatalousohjelmaa on jo pitkän aikaa kaivattu. Ehdotti hyväksyttäväksi ohjelman sellaisenaan.

Lehti lausui käsityksensä, ettei tämä ohjelma ole ristiriidassa sosialisimisohjelman kanssa. Tämä ohjelmamuoto on ainoa, jolla voidaan pienviljelijäin etuja ajaa. Vetosi Bauerin esittämiin lausuntoihin tässä asiassa sekä huomautti, että Itävallassa, Saksassa, Tšhekkoslovakiasa y.m. maissa on jo hyväksytty tämänsuuntainen maatalousohjelma. Meidän ohjelmamme on joka tapauksessa sosialistisella linjalla.

Aattelan mielestä eräistä kohdista voisi vetää sen johtopäätöksen,

että metsätalouden verotusta lievennettäisiin. Ehdotti tämän kohdan joko jätettäväksi pois, tai että siihen tehtäisiin selventävä lisäys.

Ruokokoski polemisoi Pusan väitteitä vastaan.

Ripatti kehoitti kohdistamaan huomiota siihen kohtaan, jossa puhuttiin verotuskysymyksestä. Tämä asia on käsitettävä voimassa olevien verolakien mukaisesti.

Pekkala vastaili ohjelmaehdotuksen johdosta tehtyihin huomautuksiin mainiten myöskin miten suotavaa olisi, että eduskunnan kautta järjestettäisiin rautateiden tariffipolitiikka puntavaran kuljetukselle edulliseksi.

Keskustelu päättyi tähän ja asia päätettiin lähettää maatalousvaliokuntaan.

Neljäs kokouspäivä päättyi klo 17.45.

Viides kokouspäivä.

Torstaina tammikuun 30 p:nä.

Kokous alkoi klo 9 *J. F. Aallon* johtaessa puhetta. Aluksi laulettiin »Kansainvälinen Työväenmarssi». Toimitettiin nimenhuuto.

Maanpuolustus- ja ulkopoliittinen ohjelma.

Kysymyksen alusti toveri *Vainö Voionmaa*, lausuen: Oikeastaan tämä alustus olisi ollut puolueen arvoisan sihteerin esitettävä, tai toveri Helon, joka on pitänyt hyvässä kurissa asianomaista komiteaa, niin että se on saanut työnsä valmiiksi, mutta kun sihteerillä on muutakin tehtävää, on minun osakseni tullut tämän alustuksen esittäminen ja tahdon sen tehdä sitä suuremmalla syyllä, kun voin olla sangen lyhyt esityksessäni ensinnäkin siitä syystä, että tämä alustus on verraten laaja, ja toiseksi, minulla ei ole siihen mitään lisättävää eikä poistettavaa. Sitä paitsi tämä ohjelmaluonnos on ollut perusjärjestöjen käsiteltävänä monessa paikassa, eikä siihen mainittavampia muutos-ehdotuksia ole tehty. On yleensä katsottu tämä verraten tyydyttäväksi, ja minäkin rohkenen toivoa, että kun valiokunta vielä tulee tätä käsittelemään, niin se ehkä pääpiirteissään voi kutakuinkin sellaiseena säilyä. Uskonkin, että voimme olla jotakuinkin yksimielisiä tämän ohjelman pääsuunnasta ja pääkohdista. Nehän ovat itse asiassa nykyisen maailmantilanteen ja sos.-dem. liikkeen määrittelyä.

Ulkopoliittinen tilanne, tai jos sanoisimme vallitseva maailmantilannehan se on, joka määrää, mitä tällä hetkellä on tehtävä. Ja tilanne on vakava kaikkialla. Maailmanrauha ei suinkaan ole vakautettu eikä taattu, niin kiihkeästi kuin kaikki kansat ja erittäinkin työtätekevät kerrokset haluavatkin maailman rauhaa, sitä, joka täytyy saada aikaan, ennenkuin voidaan toivoakaan työtätekevien tilan kohoamista, ja joka rauha ei synny, ennenkuin se yhteiskunnallinen tila saavutetaan, joka kykenee maailmassa ylläpitämään rauhaa ja

luomaan rauhaa. Jokainen, joka ottaa vaivaksensa seurata maailman ulkopoliittisia tapauksia, ei voi olla muuta kuin syvästi huolestunut kaikesta siitä, mitä näkee, ja yhä uudelleen joutuu hän toteamaan, kuinka erinomaisen vaikea tehtävä tässä on kansojen ja eri maiden työväenpuolueiden edessä. Parhaillaanhan jälleen on koossa suurten merivaltain konferenssi Lontoossa, jossa käsitellään merivarustusten vähentämistä, ja taas täytyy meidän todeta, että tuo konferenssi ei anna lähimainkaan niitä tuloksia, joita siltä on toivottu. Jotain ehkä, kukonaskel ehkä saavutetaan, mutta suurin piirtein tuollakin alalla jäävät vielä toivomukset tulevaisuuden varaan eikä voida olla masentumatta ajatellessa sitäkin, kuinka vaikeasti aikaansaataavissa on tuo, ainakin puoli vuosikymmentä joka vuosi odotettu lopullinen aseistariisumiskonferenssi. Päätöksiä on tehty sen kokoonkutsumiseksi, mutta sitä ei saada kokoonkutsutuksi, koska kokoonkutsujilla on ollut sen verran rehellistä tietoisuutta, ettei ole ryhdytty sitä kokoonkutsu- maan, tietäen, ettei siitä olisi tuloksia. Tästä näemme, minkälainen tilanne yleensä on ja kuinka tärkeätä on työväenpuolueiden pysyä koossa ja olla valveillaan. Tämä pakkotilanne saakin aikaan sen, että ihan luonnostaan yksimielisyys vallitsee sos.-dem. puolueiden kesken kaikissa maissa. Sen tulkkina on tämäkin ohjelma, joka nojautuu niihin kokemuksiin ja käsityksiin, joita veljespuolueilla muissa maissa on.

Tässä ehdotuksessa on perusteluissa käsitelty sosialidemokratian periaatteellista kantaa näissä kysymyksissä ja sivulla 4 sanotaan: «Nyt tunnustetaan, että sotalaitosten vähentämiseen on pyrittävä kaikkialla odottamatta turvallisuustakeitakaan.» Tässä esiintyy muudan nykyajan kipeä kohta tällä alalla. Sehän on ollut suuri riitakapula eri maiden ja suurvaltain kesken, toiset kun ovat vaatineet, että olisi ryhdyttävä aseistariisumiseen, kun taas toiset vaativat, että ensin on saavutettava kaikki mahdollinen turvallisuus, ennenkuin voidaan aseistariisumiseen ryhtyä. Ne ovat ne kaksi suuntaa, jotka taistelevat, eivätkä näytä pääsevän eteenpäin. Tässä ohjelmassa on asetettu sille kannalle, että on pyrittävä aseistariisumiseen odottamatta turvallisuustakeita. Toiselta puolen tahdotaan tietysti ajatella sitä, että turvallisuustakeita on itse asiassa olemassa. Tämän tahdon selvennykseksi mainita, ettei kukaan käsittäisi, että heti paikalla olisi ryhdyttävä sotalaitoksen vähentämiseen lukuunottamatta, onko turvallisuutta olemassa vai ei. Se tietysti johtuu siitä, että asetutaan sille luottamukselliselle kannalle, että kuitenkin turvallisuus kasvaa välttämättömyydestä ja että kun ryhdymme aseistuksen vähentämiseen, niin sen kautta turvallisuus yhtä rinnan kasvaa, mielessä pitäen aina sen, että turvallisuutta ei ole olemassa lopullisesti eikä aseiden-

riisuminen lopullisesti pitävä, ellei yhteiskuntatila kansojen kesken tule sellaiseksi, että rauhaa voidaan ylläpitää. Tämä on oikeastaan tärkeä periaatteellinen kohta huomioonotettavaksi, ja meilläkin näyttää siinä kohden vallitsevan käsitysten sekaannusta. Olen huomannut, että »Turun Sanomissa» on kovasti hyökätty tätä luonnosta vastaan. On sanottu, että se ilman mitään turvallisuustakeita johtaa sos.-dem. puolueen puolustusnihilistiselle kannalle täydellisesti ja että sellaista turmiollista, epäisänmaallista yritystä vastaan on kaikkien porvarillisten puolueiden käytävä liittoon ja että MacDonald on sanonut, ettei missään yksityisessä maassa ole ryhdyttävä aseistuksen supistamiseen omin neuvoin ja omintakeisesti, vaan kansainvälisten sopimusten nojalla. Tämä käsitys on hyvin ymmärrettävää, kun ottaa huomioon, missä oloissa MacDonald on sanonut tuon ajatuksen. Hänhän on tarkoittanut suuria merivaltoja ja suurvaltoja yleensäkin, jotka voivat tehdä hyvinkin vaarallisia liittoja toisistaan huolimatta, sensijaan että selventäisivät ja veisivät aseistariisumisasiaa eteenpäin. Muistan MacDonaldin toisen lauseen siinä kuuluisassa Kansainliiton istunnossa, jossa ryhdyttiin tekemään Geneven pöytäkirjaa. Olin läsnä, kun hän antoi Tanskan sos.-dem. pääministeri Stauningille tunnustuksen siitä, että Tanska oli aikeissa ryhtyä täydelliseen aseistariisumiseen odottamatta mitään kansainvälisiä päätöksiä. Rohkenen väittää, että hän antaisi Suomenkin riennoille tämän tunnustuksen eikä menettelisi, niinkuin »Turun Sanomat» maailmalle julistelee.

Ohjelmamme periaatteellisessa osassa on edelleen kuva sodankäynnin luonteen muuttumisesta siihen suuntaan, että se tekee koko tämän aseistariisumiskysymyksen yhä nykytärkeämmäksi. Pitää täydellisesti paikkansa nuo sanat: »Ellemme me tee sodasta loppua, tekee sota lopun meistä.» Kaikki alkavat olla yksimielisiä siitä, että sota, jos se pääsee syttymään, on oleva hirvittävä. Viimeiset hetket alkavat olla jälleen käsissä tämän kysymyksen ratkaisemiseksi. Ellei sitä tapahdu, niin saamme jälleen ruveta vähitellen valmistamaan mieltämme murheellisiin maailmantapauksiin. Mehän olemme jo paljon vaarallisemmassa tilanteessa kuin ennen maailmansodan puhkeamista, ei ainoastaan sen tähden, että sotavarustukset ovat samassa kunnossa kuin ennen maailmansotaa, vaan siitä syystä, että sotavarustukset voittavat moninkertaisesti hävityskyvyssään kaiken sen, mitä ennen maailmansotaa oli olemassa. Sodankäynnin luonne on siis perusteellisesti muuttunut. Perusteluissa esitetään edelleen muita varjopuolia. Tässä on erityisesti keskitetty huomio Suomen oloihin ja Suomen ja Venäjän suhteisiin. Voidaan tietysti olla eri mieltä siitä, onko Venäjä asetettava erikoisasemaan, että meidän suhteemme Venäjään täytyy olla erityisen huomion esineenä ja että erityisesti täytyy vakuutella

sitä, että »työväenluokkamme, samalla kuin se omankin etunsa takia tahtoo elää rauhassa, jyrkästi kieltäytyy antautumasta loukkaamaan Venäjän kansan itsemääräämisoikeutta ja pystyttämästä siellä jotakin ehkä hyvinkin taantumuksellista järjestelmää». Voisi teoreettisesti huomauttaa, että saman huomautuksen voisi tehdä kaikista, mutta tässä on tahdottu panna käytännöllistä painoa hyvien suhteiden ylläpitämiseen Venäjän kanssa. On kiinnitetty huomiota siihen, että meidän sotavarustuksia ei ole missään tapauksessa käytettävä hyökkäävään politiikkaan sitä maata vastaan, joka on ainoa, jonka kanssa voidaan luulla Suomen joutuvan sotilaallisiin selkkauksiin. Ohjelmassa on lausuttu rohkeita ajatuksia, niinkuin esim. tämän kappaleen lopussa, jossa sanotaan: »Sotalaitoksen poistaminen poistaisi tämänkin vaaran ja turvaisi siis rauhan paremmin kuin sotalaitoksen olemassaolo.» Tällaisia totuuksia täytyy iskeä yhä uudelleen ja uudelleen kansan mieleen ja saada perusteltuja mielipiteitä sodankäynnin vaarallisuudesta, jopa siitäkkin, että n.s. puolustussota teoreettisesti ei ole puolustettavissa, jos olemme sitä mieltä, että maailman tulee päästä sille kannalle, että kansojen keskinäiset riitaisuudet on ratkaistava oikeudellisella tavalla ja että luottamuksen tähän järjestelmään tulee olla niin lujan, että kansa luottaa siihen enemmän kuin aseisiin. Teoreettisesti siis tällaiset lauseet ovat aivan paikallaan, niin oudoilta kuin ne suuresta yleisöstä voivatkin tuntua.

Täällä on heitetty esille sellainen suunnitelma, että se vähäinen sotavoima, mikä meidän maassamme vastaisuudessa voisi tulla kysymykseen, olisi oleva jonkinlainen rajavartiosto, jos tahdotaan kansainvälisiä sopimuksia tulkita siten, että ne sisältävät määräyksen, ettei mikään valtio saa niin tyyten hävittää varustuksiaan, ettei se kykenisi ylläpitämään sisäistä järjestystä, vartioimaan rajojansa ja täyttämään niitä tehtäviä, joita Kansainliiton tuomioiden toimeenpaneminen edellyttää. Tässä on erimielisyyttä olemassa. Voimakas suunta on se, ettei Kansainliiton toimeenpanotuomioita ole asevoimin toimeenpantava, vaan käytettävä muita keinoja. Vielä on kuitenkin todennäköisenä pidettävä, että tarvitaan jonkinlainen aseellinen toimeenpaneva voima, ja se on suunniteltu rajavartioksi.

Ohjelmassa on puhuttu puolustuslaitoksemme väliaikaisesta järjestelystä ja huomautettu aivan oikein sivulla 9 viimeisessä kappaleessa, kuinka »sotateknillisiä näkökohtia on myös asiaa järjestettäessä otettava huomioon, mutta sotatekniikan kehitys saattaa meidän aikamme muutamissa vuosissa vaikuttaa ennen laadittuihin järjestelmiin mullistavasti». Tämä on aina pidettävä mielessä, ja meidän puolueemme on ymmärrettävä, että tämä seikka yksistään saattaa hyvin helposti heittää kumoon kaikki ohjelmat ja suunnitelmat,

joita on tehty puolustuslaitoksen toistaiseksi järjestämiseksi, ja vaikuttaa niihin muotoihin, joita on noudatettava, sillä siitä tietysti olemme yksimielisiä, että sikäli kuin tällainen puolustuslaitos on oleva, se on oleva järkipäisesti järjestetty, mahdollisimman halvalla hinnalla ja mahdollisimman tehokas. Senpä vuoksi niitä suunnitelmia, joita on lausuttu yleisissä perusteluissa ja myöhemmin varsinaisessa ohjelmassa ja jotka suunnitelmat ovat huomattavaksi osaksi toveri Puittisen, puolueen suuren sotateknikon käsialaa, ei ole, niin auktoritatiiviselta taholta kuin ne tulevatkin, pidettävä sotatiedon viimeisinä saavutuksina.

Ohjelmassa on myös tärkeä osa, jolla on nykyhetkelläkin kantavuutta. Se on kysymys sotalaitoksen kansanvaltaistuttamisesta. Siinä on tehty erinäisiä ehdotuksia, jotka kaikki eivät ole saaneet kannatusta perusjärjestöissä ja joissa voidaan muistutuksia tehdä. Niinpä on muistaakseni Helsingin kunnallisjärjestössä toveri Kukkonen huomauttanut, että ohjelmassa on epäselvä kohta siinä, jossa viitataan yhteyden ylläpitämiseen asevelvollisten kanssa. Se tuntuu vähän sekautumiselta sotilasasioihin, jota ei voida niin ylläpitää, että siitä olisi hyötyä. Samoin voisi sanoa itävaltalaisesta järjestelmästä, että «olisi kaikissa joukko-osastoissa ja ylöspäin puolustusministeriöön saakka asetettava sotilaiden valittavia toimihenkilöitä, kuten Itävallassa on tehty». Tämä on käytännöllinen kysymys, josta saattaa olla eri mieliä. Onko tällaisesta sotalaitoksen sisään tunkeutuvasta ulkopuolisesta valvonnasta ja myöskin tuosta sotilaskurin alaisten henkilöiden sekautumisesta itse laitoksen toimintaan ohjelmassa mainittava, on sellainen kysymys, jonka voi panna kysymyksenalaiseksi. Sitäkin suuremmalla syyllä voi tällaisen kysymyksen jättää, kun toisessa kohdassa vaaditaan, että eduskunnan on asetettava valvojakunta, joka pitää silmällä armeijaa. Mutta tämä kysymys minun mielestäni ei ole sellainen, että senkään tarvitsisi suurta erimielisyyttä herättää, ja sitä paitsi on muistettava, että asia menee valiokuntaan, jossa nämä erikoiskysymykset saavat lopullisen tarkastuksen.

Sitten tulemme itse varsinaiseen ohjelmaan. Se on esitetty siinä järjestyksessä, että ensin on sotalaitosta ja sitten ulkopolitiikkaa koskeva osa. Järjestys voisi olla päinvastainen, mutta tämä on aivan mitätön asia. Tämä varsinainen ohjelma on senmukainen, mitä on esitetty yleisessä osastossa, ja minulla ei ole sitä vastaan tehtävänä erityisiä huomautuksia muissa kohdin kuin tuossa sotalaitoksen kansanvaltaistuttamista koskevassa kysymyksessä, joka koskee sotilasvalvojaa ja eduskunnan valtaa sotalaitokseen nähden. Nämä kohdat sietävät tarkistelua. Ohjelmassa on myöskin tärkeänä osana

sodanvastaisen yleisen mielipiteen kasvattaminen. Siinä kohden lausuisin toivomuksen, että tämä osa erityisesti tulisi puolueemme huomioon, että puolue tästä lähtien tämän ohjelman nojalla ottaisi paljon tehokkaammin osaa joukkojen sodanvastaisen mielipiteen muodostamiseen. Me olemme siinä suhteessa muista maista jäljellä. Ei tarvitse mennä edemmäksi kuin Ruotsiin nähdäksemme, kuinka mahtava sodanvastainen liike siellä on. Siellähän on hankittu sosialistien toimesta ranskalainen ja saksalainen kenraali pitämään esitelmää rauhanasiasta ja siellä on suuria järjestöjä, joihin työmiehet innolla ottavat osaa rauhanasian ajamiseksi, joka on yhtä tärkeätä kuin sosialististen teoriain ajaminen sos.-dem. työväenliikkeen aatteellisena ja periaatteellisena perustuksena. Rohkenisin tämän lausua, ja minulla on erityinen syy persoonallisesti painostaa tätä kohtaa tehtyäni eduskunnassa esityksen pienen apurahan saamiseksi Suomen Rauhanliitolle, joka työskentelee tässä asiassa samoilla linjoilla kuin puolueemme ja joka on johdonmukaisesti joutunut sille kannalle, että se vastustaa myöskin suojeluskuntia. Tämä asia minun mielestäni kuuluu puolueen erityisiin silmämääriin lähitulevaisuudessa. Siihen on varsinkin nuorison keskuudessa kiinnitettävä huomiota, eikä ole suinkaan pelättävä yhteistyötä porvarillisen pasifismin rinnalla, sillä se on hyödyllistä sille asialle, jota mekin ajamme.

Sitten täällä on kappale »Kansainvälisyys ja kansalliset edut». Tässä on lausuttu noita suuria periaatteita, että »eri kansojen yläpuolelle ja niiden yhdyssiteeksi on rakennettava valtiollisia ja taloudellisia järjestöjä, jotka järjestävät niiden väliset suhteet». Siinä on kosketeltu valtioiden suvereniteettiä ja sanottu, että asiaa olisi kansainvälisillä oikeusjärjestyksillä ryhdyttävä säännöstelemään. Ja edelleen tässä on tehostettu, kuinka sosialistinen työväenluokka ja luokka-asemansa vuoksi on oleva kansainvälisen oikeusjärjestelmän päärakentajana ja kuinka taas ennenkaikkea sosialistiselle työväenluokalle kuuluu velvollisuus tehdä kaikkensa tällaisen järjestelmän lopettamiseksi sekä yhteisymmärryksen ja yhteistyöhön perustuvan uuden yhteiskuntajärjestelmän rakentamiseksi. Lisäksi on tässä ymmärrettävä, vaikkakaan ei ohjelmassa ole sanottu, että tällainen uusi yhteiskuntajärjestelmä ei voi kasvaa kuin yhteiskunnallisen oikeuden tuomiovallan perustuksille. Edelleen on huomautettu seuraavassa kappaleessa, kuinka kansainvälinen elämä ei ainoastaan vaadi eri kansoilta uhrauksia, vaan on suorastaan taloudellisesti edullinen niille. Sekin koskee niitä perusteluja, jotka ovat tärkeitä tätä asiaa opetettaessa ja mielipiteitä tällä alalla ohjattaessa. Ulkopolitiikan kansanvaltaistuttamisesta on tehty erityisiä ehdotuksia, jotka osittain ovat

sopusoinnussa uuden valtiopäiväjärjestyksen kanssa, joka antaa ulkoasiainvaliokunnalle entistä suuremmat valtuudet ja osittain menevät vieläkin edemmäksi, sekä esitetään laajempia oikeuksia eduskunnalle ja ulkoasiainvaliokunnalle. Näitä vaatimuksia on kaikin puolin kannatettava. Kappaleessa »Suomi ja Kansainliitto» puhutaan lopussa, kuinka »esiintymisessään Kansainliittoa koskevissa asioissa puolue ja sen edustajat noudattavat Sosialistisen Työväen Internationalin tekemiä päätöksiä». Ehkä tarkoitus olisi tullut selvemmin sanotuksi, jos olisi sanottu, että niissä asioissa, joissa Kansainliiton yhteinen toimenpide tulee kysymykseen eikä ainoastaan itse Kansainliitto-järjestöä koskevissa asioissa. Jonkun tällaisen pienen selvennyksen voi siis tehdä. Olen tuonut ne esille osoittaakseni, että en paljon muita parannuksia näkisikään tarpeelliseksi enkä katso, että niitä voitaisiin tehdä.

Ohjelma loppuu, mielestäni vallan oikein, loogillisesti kappaleeseen »Rauhanaatteen toteuttaminen sosialismin kautta». Se kai on meidän lähtökohtamme ja loppumäärämme, että tätä suurta rauhan-asiaa on ajettava, ja ulkopolitiikan ja koko sotilaskysymyksen ratkaisu, jotka eivät voi tarkoittaa mitään muuta kuin sitä samaa yhteistä asiaa, että se on toteutettava sosialismin kautta ja että sen tarkoituksena tulee olla tukea sitä järjestelmää, johon pyrimme, nim. sosialistista yhteiskuntajärjestelmää. Nämä ovat ne johtavat periaatteet, joille koko ohjelma rakentuu, ja tähän voin lopettaakin tämän lyhyenlaisen alustukseni vielä kerran huomauttamalla, että minä puolestani en katso voivani mitään oleellista tähän lisätä tai ottaa pois. Olen tuonut esille vain toisarvoisia pieniä seikkoja, joiden mukaan ottaminen tai poisjättäminen ei sinne eikä tänne vaikuta tämän tarpeellisen ja käyttökelpoisen ohjelman hyväksymisessä. (Suosionosoituksia.)

Ruokokoski esitti Viipurin l. länt. vaalipiirin kokouksen ehdotuksena, että ohjelmasta poistettaisiin lause »Partioliike on puhdistettava militaristisista piirteistä», koska tämä ajatus selvästi ilmenee ohjelman muista osista.

Aattela ehdotti, että asia ilman yleiskeskustelua lähetettäisiin valiokuntaan.

Seppä: Paraatijutusta saattaisi päätellä, että mielet eivät vielä ole kypsyneet tällaista ohjelmaa varten. Airisto, joka on saanut Turussa kertomansa mukaan punalesketkin ihannoimaan paraateja, saa tehdä lujaa työtä, jos mieli taas kääntää mielet Turussa päinvas-
taisiksi, jota kääntymistä ohjelman hyväksyminen varmasti edellyttää.

Gylling hyväksyi alustukset pääpiirteissään täydellisesti. Pariin

seikkaan halusi pienen muutoksen. Toisen näistä seikoista mainitsi jo toveri Ruokokoski ja toinen on kohta, jossa puhutaan eduskunnan vallasta liikekannallepanoon nähden. Viipurin l. länt. vaalipiirin sos.-dem. piirikokouksen päätöksen mukaisesti hän ehdotti sanotun kohdan ensimmäisen lauseen laadittavaksi seuraavaan muotoon:

»Milloin havaitaan rauhantilaa uhkaavia merkkejä, on eduskunta, ellei se silloin ole koossa, kiireellisesti kutsuttava kokoon päättämään tilanteen vaatimista toimenpiteistä. Liikekannallepanosta ei saa päättää ilman eduskunnan suostumusta.» Tämä tulee piirikokouksen päätöksen mukaisesti esitettäväksi sanotun kohdan toisen kappaleen ensimmäisen lauseen sijalle.

Tervonen lausui partioliikkeeseen nähden, että sitä ei olisi kohdeltava niin yliolkaisesti kuin ehdotuksessa on laita. Tämä liike on kansainvälinen ja hyvin mahtava. Sillä on vahvat juuret meilläkin. Jo kouluissakin pyritään istuttamaan työläislapsiin partioliikkeeseen suotuisaa henkeä. Olisi syytä liittää määritellympi lausunto tähän liikkeeseen nähden. Ehdotti seuraavan lisäys- ja muutosehdotuksen: Sosialidemokraattisten vanhempien ei ole annettava lapsiensa kuulua partioliikkeeseen, ja on pyrittävä siihen, että painostus kouluissa partioihin kuulumisesta poistettaisiin.

Kiinnitti vielä huomiota ristiriitaisuuteen suunniteltujen sotilasvalvojen ja eduskunnan määräämisvallan välillä.

Räty viittasi kansakouluissa harjoitettuun sotilaskasvatukseen ja ehdotti päätettäväksi, että koulunuoriso ei saisi liittyä partioliikkeeseen.

Puittinen: Niiden kannalta katsoen, jotka joutuvat käytännöllisessä työssä esim. eduskunnassa hoitamaan puolustuslaitoksen asioita, olisi erinomaisen mieluisaa nähdä, että jo tämä puoluekokous voisi antaa hyviä ohjeita asiassa. Tämä siitä huolimatta, vaikka meillä onkin näiden kysymysten hoitamisessa vallinnut verrattain suuri yksimielisyys. Siitä huolimatta tuntevat joskus ryhmämme jäsenet tarvetta saada lähempiä puolueen määräyksiä asioissa senvuoksi, että puolueen jäsenten keskuudessa ei näitä asioita pyritä käsittelemään asialliselta kannalta. Tältä pohjalta lähtien olisi mieluisaa nähdä, jos saataisiin ohjelma aikaan. Nyt on komitea laatinut ehdotuksen asiassa, ja se on saanut erittäin suopean vastaanoton, ja kun on koettanut seurata sitä keskustelua, joka täällä on suoritettu, niin täytyy sanoa, että keskustelussa on sekaannuttu enemmän toisarvoisiin kysymyksiin, kuten partioliikkeeseen y.m., ja sivuutettu pääkysymykset. Komitean mietinnöstä nähdään, että komiteassa on vallinnut, samoin kuin näyttää vallitsevan koko sos.-dem. kansassa, verrattain suuri yksimielisyys tähän asiaan nähden. Olen eräissä

suhteissa ollut hiukan eri mieltä komitean enemmistön kanssa, mutta olemme olleet siksi toverillisia, että olemme koettaneet ohjelman kompromissoida niin, että mietintöön ei tulisi vastalauseita. Kuten sanottu, olen kuitenkin eräissä kohdin ollut eri mieltä ja minä vain niihin kiinnitän lyhyesti huomiota. Täällä ohjelman periaatteellisessa osassa sivulla 13 on m.m. kappale, jossa sanotaan: »Suomen puolustuslaitos on näin ollen supistettava rajavartiostoksi, jonka tehtävänä on, mikäli mahdollista, torjua Suomen alueen tai sen puolueettomuuden loukkauksia.» Tämä kohta tuo meidän ohjelmaehdotuksemme kolmannen periaatteen. Löytyy ensinnäkin yleinen aseistariisuminen, sitten tuo, joka on saman sivun kolmannessa kappaleessa, ja kolmanneksi rajavartiosto. Minusta tämän viimeisen periaatteen soveltaminen ei ole lainkaan tarpeen. Se on järjestelykysymys. Oikeammin järjestyksen ylläpitämiskysymys, eikä sen tarvitse olla ohjelman periaatteellisessa osassa. Se sitäpaitsi merkitsee sen periaatteen, että rajavartiosto on pantava värvätyistä miehistöstä kokoon, ja vaikka siinä puhutaankin vain muutamasta tuhannesta miehestä, niin se on sittenkin rahakysymys, ja tältä kannalta katsoen ei minusta olisi syytä panna ohjelmaan sellaisia kohtia, jotka ovat rahakysymyksiä. Tämä on yksi kohta, jossa olen ollut komiteassa toista mieltä. Voionmaa on jo ottanut huomioon Helsingin kunnallisjärjestön evästyksen n.s. sotilasneuvostoihin. Tämä minun mielestäni on aivan tarpeeton. Mutta sivulla 13 kolmas kappale; sehän tässä ohjelmassa onkin ydinkysymys. Siinähan määritellään ne tehtävät, joita puolue rupeaa ajamaan, ennenkuin se pääsee yleensä toteuttamaan aseistariisumisen. Tässä tullaan siihen, että palvelusaika on lyhennettävä kuuteen kuukauteen. Lisäksi tämä kappale merkitsee sitä, että tämän kuuden kuukauden alokaskouluutuksen jälkeen on hallituksella valta eduskunnan myöntämien määrärahojen puitteissa kutsua kaksi ikäluokkaa reserviharjoitukseen. Mainitsen tästä senvuoksi, että kappaleen perustelut eivät täydellisesti anna sitä kuvaa, mihin sillä pyritään. Kun on menty ohjelmassa siihen, että kaksi ikäluokkaa voidaan kutsua kertausharjoitukseen, merkitsee se sitä, että sotatilanteen sattuesssa on hallituksella valta kutsua reserviharjoitusten muodossa nuo kaksi ikäluokkaa, ja silloin se on liikekannallepanon sattuesssa voimakkaampi puolustamaan rajoja kuin nykyään. Tämä on otettu senvuoksi, että jos pidämme kiinni vain palvelusajan lyhentämisestä, emme pääse mihinkään nykyisissä oloissa. Vastustajat lähtevät siitä, että palvelusajan lyhennys vie miesvoiman liian vähäiseksi, mutta asiantuntijat ovat sanoneet, tarkoitan meidän maassamme olevia sotilasherroja, että sos.-dem. ohjelmaehdotus on kaikista voimakkain, jos otetaan kysymys vain todellisen vaaran kannalta. Mutta vaikka

ohjelmaehdotuksemme sisältääkin tämän periaatteen, niin en sano sitä, että sotilasherrojamme olisi silti helppo saada kannattamaan tätä ohjelmaa. Sitten puhutaan ohjelmassa, millä tavalla nämä reserviharjoitukset on suoritettava, ja on lähdetty siitä, että täytyy järjestää mahdollisuus, että ne voidaan suorittaa asianomaisten reserviläisten kotiseuduilla, mutta tämä osa sisältää myöskin toisen periaatteen, nim. sen, että tässä me näemme erään sellaisen keinon, jonka avulla me saatamme päästä suojeluskunnista. Täytyy sanoa, että sikäli kuin on kysymys suojeluskunnista, niin tämä puolue on joutunut polkemaan paikallaan sen jälkeen, kun suojeluskunnat on lailla vakiinnutettu. Jos tällainen reservisysteemi saadaan aikaan, niin arvelen — olemme sen ajatuksen Aallon kanssa keksineet — että porvarit eivät kehtaa pitää kahta reserviä, koska suojeluskuntia ei voida silloin enää puolustaa niillä perusteilla kuin nykyään.

Olen viitannut lyhyesti niihin suuriin kysymyksiin, jotka joutuvat ratkaistavaksemme, ennenkuin pääsemme lopulliseen päämäärään, mutta niihin ei ole tässä kokouksessa eikä evästyksissäkään kiinnitetty huomiota. Mutta on eräs tekijä, jonka tahtoisin jättää kokouksen harkittavaksi, ja se on se, että eikö olisi syytä vielä lykätä tämän ohjelman lopullista hyväksymistä. Tässä lähdän siitä, että jokainenhan teistä näkee, mitenkä voimakkaasti juuri tuolla alalla kehitys menee eteenpäin, kuinka armeija kaikkialla koneellistuu, kuinka miesarmeijat alkavat olla merkityksettömiä. Kehitys menee eteenpäin huimavasti ja toisaalta, josta jo Voionmaakin mainitsi, kansainvälinen sosialidemokratia on jo pakottanut osaltaan porvaristonkin puhumaan aseistariisumisesta. Mielestäni ei tällaisena aikana olisi vielä, ottaen huomioon sittenkin se verrattain laaja yksimielisyys, joka näitä asioita hoidettaessa on vallinnut, olisi niin kireätä, että tarvitsisi mennä sanomaan jotain pysyvää perustuslakia, sillä luulen, että tämän alan suurissa kysymyksissä olemme edelleenkin yksimielisiä. En tarkoita tätä loukkaukseksi sitä komiteaa kohtaan, joka tämän ehdotuksen on valmistanut.

Kaija piti arveluttavana, jos hallitus joskuskaan saisi julistaa liikekannallepanon. Tämä valta olisi kokonaan saatava eduskunnalle. Ei olisi myöskään korostettava Venäjää, nimeämällä se erikseen muiden maiden vastakohtana.

Saarikivi tahtoi erityisesti kiinnittää huomiota sodanvastaisen hengen kasvattamiseen. Tässä suhteessa on ryhdyttävä käytännöllisiin toimenpiteisiin. Niinpä olisi nyt hyväksyttävää sotilasohjelmaamme levitettävä mahdollisimman laajalle. Kun perehtyy nykyaikaiseen sotatekniikkaan, niin tulee pakostakin siihen tulokseen, että sodanvastaista propagandaa on voimakkaasti harjoitettava.

Lundén: Kun puolueemme käytännöllisiä ohjelmia laaditaan, on pidettävä silmällä agitatorista puolta. Käsiteltävänä oleva ohjelma-luonnos on tässä suhteessa erittäin hyvä iskuohjelma. Piti myöskin tärkeänä rauhanaatteen levittämistä ja sodanvastaisen yleisen mielihiteen kehittämistä.

Vuori: Partioliikkeen vaikutusta lapsiin ja nuorisoon on vastustettava, se on Viipurin l. länt. vaalipiirin sos.-dem. piirikokouksen päätös. Mitä muuten nyt esilläolevaan ohjelmaan tulee, sisältää se suuria periaatteita, joista tov. Voionmaa puhui. Kansassa ei ole vielä sodanvastaista henkeä, jonka vuoksi on suurten joukkojen tietoon saatettava, mitä kansainvälinen sosialidemokratia tässä suhteessa ajaa. Senvuoksi on tärkeitä, että jo tässä puoluekokouksessamme hyväksytään ohjelmamme puheenaolevassa asiassa. Voidaan tosin huomauttaa, kuten tov. Puittinen, että on käytännöllisiä vaikeuksia tämän ohjelman toteuttamisessa, mutta nämä vaikeudethan eivät lopu koskaan. Rauhan asian puolesta on puolueen ryhdyttävä voimakkaaseen taisteluun.

Nokelainen hyväksyi ohjelman täydellisesti. Jos kokouksessa on jonkin sanamuodon suhteen erimielisyyttä, saadaan sellaiset asiat kyllä valiokunnassa sopusointuun.

Kuittinen oli sitä mieltä, että ohjelmamme on laadittava pidemmälle tähtäävää tulevaisuutta varten. Oli sotilasneuvostoihin nähden hylkäävällä kannalla, sillä eduskunta voisi selvittää asiat paremmin. Partioliikkeeseen nähden pitäisi lehdistön ryhtyä tarmokkaaseen työhön. Ehdotti ohjelman hyväksyttäväksi seuraavilla muutoksilla: Sotalaitoksen kansanvaltaistuttamista koskevasta osasta poistettava 6 kohta, puolueemme jäsenten pitäisi kieltää osallistumasta sotalaitosta koskeviin toimi- ja valiokuntiin, paitsi siinä tapauksessa, että ehdokkuuden on hyväksynyt sekä puoluetoimikunta että eduskuntaryhmämme.

Aattela: Hämeen pohjoisessa vaalipiirissä on ohjelmakomitean ehdotus saanut yksimielisen hyväksymisen. Asetti kuitenkin kysymyksen alaiseksi, onko tarpeellista mainita, mitä militaristisia liikkeitä on vastustettava, koska tuollaisia liikkeitä on useampiakin. Kuitenkin olisi ehkä mainittava porvarillinen partioliike ja sen vastapainona tehostettava sosialidemokraattista lasten ja varhaisnuorisoliikettä. Kun Puittinen ehdotti asian lykkäämistä tuonnemmaksi, niin piti puhuja lykkäämistä heikkouden merkinä. Mitä sodan vastaiseen propagandaan tulee, niin sitä harjoitettaessa olisi huomiota kiinnitettävä »Työläisnuoriso»-lehteen, joka ajaa tarmokkaasti rauhanasiaa.

Pyy hyväksyi ohjelman muuten, mutta olisi mieluummin nähnyt partioliikettä koskevan kohdan poistettuna.

Ida Aalle-Teljo toivoi, että jos partioliikkeestä jotakin mainitaan, niin on tarpeellista selittää myöskin tämän liikkeen luonne, jotta oltaisiin selvillä, miksi sitä on vastustettava. Samalla olisi ehkä lausuttava, että »Työläisnuoriso» on tehokas väline rauhanasiaa ajettaessa.

Peltonen: Täytyy myöntää, että viime puoluekokouksesta lähtien on ohjelma huomattavasti parantunut. Nyt se jo suurin piirtein katsoen vastaa työläisten henkeä. Kannatti, että ohjelma hyväksyttäisiin väliaikaiseksi ohjelmaksi ensi puoluekokoukseen saakka. Kiinnitti lähemmin huomiota palvelusaikakysymykseen. Kertausharjoituksista olisi luovuttava, ja ellei silloin 6 kuukauden palvelusaika riittäisi, olisi sitä mieluummin pidennettävä, sillä asevelvollisille tuottaisivat useat kertausharjoitukset paljon suurempia hankaluuksia. Parempi pitempi yhtämittainen kuin lyhempi kertausharjoituksineen.

Wiik: Minä valittaen kuulin, että toveri Puittinen on alkanut epäillä, tokkohan tämä ohjelma kelpaakaan hyväksyttäväksi, mutta mielestäni hän ei esittänyt niitä syitä, joiden takia asia pitäisi lykätä. Mitä hän sanoi rajavartiostosta, niin minusta kyllä jäisi aukko ohjelmaan, jos se kappale jätettäisiin pois, sillä kun nykyisestä järjestelmästä vaaditaan luovuttavaksi, niin pitää mainita, mitä sitten seuraisi. Muuten mitä tulee siihen, että sotatekniikka on niin nopeasti kehitymässä, että ohjelma saattaisi vanhentua, niin juuri tällaisesta syystä me emme komiteassa ole puuttuneetkaan sotateknillisiin asioihin. Sellaiset eivät olisikaan paikallaan puolueen sotilasohjelmassa, vaan ne jääkööt eduskuntaryhmän ja puolueen keskustelinten harkittaviksi. Ainoa kappale tässä ohjelmassa, joka jossakin määrin saattaisi vanhentua, on juuri tov. Puittisen laatima, mutta sekin on niin varovasti sanottu, että se voidaan hyväksyä. Tämä asia on ollut jo niin kauan päiväjärjestyksessä, että se pitäisi saada päätökseen. Tuottaisi työläisjoukoille pettymystä, jollei sitä hyväksyttäisi sen jälkeen, kun ne niin suurella tyydytyksellä ovat ottaneet ehdotuksen vastaan ja odottaneet, että nyt vihdoinkin puolue hyväksyy itselleen selväpiirteisen sotilasohjelman.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi. Asia lähetettiin puolustusasiainvaliokuntaan.

Puolueen valistustyöohjelma.

Alustavan puheenvuoron käytti toveri *Sallila* lausuen: Puolueemme periaatteellisessa ohjelmassa ja menettelytapapäätöksissä määrätään ne yleiset periaatteet, mitkä valistustyössä on otettava

huomioon. Valistustyöpäätöksessä taasen pyritään vetämään ne rajaviivat, jotka puolueen käytännöllisessä valistustyössä on huomioon otettava. Meillä nykyään valistustyötä suoritettaessa on jo voitettu hyvin paljon entisiä vaikeuksia, jotka tätä toimintaa haittasivat, mutta meille on tullut tämän työn suorittamisessa yhä uusia vaikeuksia lisää. Meillä on valistustyössä saatu kova pähkinä purtavaksemme kommunisteista, ja meillä alkaa myöskin fascismi olla sellainen, jonka perusteita ja käytännöllisiä pyrkimyksiä meidän valistustyössämme täytyy huomioonottaa. Ja kun me katselemme laajan puolueemme kokoonpanoa, joka on hyvin monisäikeinen, on meidän valistustyössämme pidettävä näitäkin seikkoja silmällä. Meidän on käsitykseni mukaan selitettävä jopa sosialismiakin näiden erilaisten ainesten näkökannalta katsoen. Etenkin käytännöllistä politiikkaa selvitettäessä on eri ryhmien harrastukset otettava huomioon. Pienviljelijäaines odottaa puolueen puhujilta sellaista asian selvittelyä, joka selvittäisi, miten puolue voisi myötävaikuttaa tämän yhteiskuntaluokan aseman parantamiseksi. Pienviljelijäaines kuuntelee myöskin puheita siitä, miten vuorovaikutus palkkatyöväen ja pienviljelijäaineksen kesken olisi järjestettävä, mutta se ei ole useinkaan erikoisemmin halukas kuuntelemaan niitä erikoiskysymyksiä, jotka palkkatyöväki haluaisi puolueen valistustyössä huomioonotettavaksi. Palkkatyöväellä taasen on omat erikoiskysymyksensä, samoin kuin nuoriso harrastaa niitä kysymyksiä, mitkä sen sydäntä ovat lähellä, samoin kuin raittiusväkikin pitää raittiuskysymystä etualalla, naisliike lähinnä naisen aseman kohottamista j.n.e. Meidän puolueemme valistustyöltä vaaditaan siis paljon, jotta me voisimme tämän monipuolisen jäsenaineiston tyydyttää ja yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi. Meillä ei ole kuitenkaan yksin tämänlaatuisia vaikeuksia nykyään voitettavissa. Meillä on näinä aikoina ja viime aikoina tullut yhä uusia ja uusia kysymyksiä. Me valitamme, että nuoriso vain jätää ja harrastaa erikoista elämänhumua eikä välitä vakavammista asioista. Tähän asiaan on puolueen valistustyössä kiinnitettävä entistä enemmän huomiota. Meidän on yritettävä löytää sellaisia toimintamuotoja ja sellaisia valistusvälineitä, jotka voivat herättää mielenkiintoa puolueasioita ja pyrkimyksiämme kohtaan siitä huolimatta, vaikka saxofonit ja rummut kuinka komeasti soisivat. Tämä on etenkin liikeseutujen ja kaupunkien valistustyötä suunniteltaessa otettava huomioon.

Kuitenkin meidän varamme ovat niin mitättömän pienet, että mahdollisuutemme siitä syystä ovat rajoitetut. Meidän voimme käyttää puolueemme valistustyöhön verraten vaatimattomia summia. Meidän on siis edelleenkin valistustyössä pääasiassa nojaututtava

puoluejäsenten uhrautuvaisuuteen ja toimeliaisuuteen. Ja meillä onkin tässä suhteessa hyvin paljon mahdollisuuksia ja verrattain hyvin toimiva koneisto käytettävissä. Meidän maassammehan ilmes-tyy puoluelehtiä runsaammin suhteellisesti katsoen kuin monessa muussa maassa. Meidän puoluelehtiemme toimittajat niukasta ajastaan käyttävät hyvin paljon puhujamatkoilla oloon, meillähän on erittäin innostunut piirisihteerien joukko, joka on käsitykseni mukaan sosialistisen hengen läpitunkema, mikä takaa siis sen, että puolueemme käytännölliset linjamiehet valistustyötehtävissään tulevat edelleenkin tässä suhteessa suorittamaan hyvän päivätyön. Onkin erityisen tärkeätä se, että me tietoisesti pyrimme saamaan kaikki puolueen jäsenet voimakkaaseen työskentelyyn järjestötoiminnan hyväksi. Meidän on jatkuvasti pidettävä huolta siitä, että puoluelaitoksissa palvelevat toimihenkilöt, alemmista ylempiin saakka, ottavat tehtäväkseen järjestöelämän voimistuttamisen. Kuten jo sanoin, siinä suhteessa ollaan tyydyttävällä tasolla, mutta tämä pyrkimys pitää saada jatkuvasti hyvin voimakkaana säilymään.

Puoluetoimikunta ehdottaa hyväksyttäväksi pääasiassa aikaisemman valistustyöpäätöksen, tehden siihen vain pienempiä lisäyksiä.

Eräs puoli, johon lopuksi tahdon viitata, on se, että puolueemme valistustyö ei ole, onneksi sille, kangistunut mihinkään lopullisiin, määrättyihin kaavoihin, vaan että siinä otetaan huomioon muuttuneet olosuhteet. Se takaa, että valistustyömme kulkee ajan tasalla. Tämä taasen riippuu suurelta osalta siitä, saadaanko varoja riittävässä määrässä käytettäväksi. Mutta meillä on myös muitakin mahdollisuuksia terästää toimintaa. Tarkoitin sitä, että me voisimme entistä suuremmassa määrin kiinnittää huomiota kulloinkin ilmapiirissä liikkuviin poliittisiin tilanteisiin ja sen mukaan yrittää asioihin vaikuttaa. On vain löydettävä sellaisia kysymyksiä, joiden pinnalle vetäminen edistää puolueemme toimintaa.

Valistustyö on herkkää. Valistustyön tehtävänä on tasoittaa ne pikkuvirheetkin, mitä puolueessamme silloin tällöin tehdään. Valistustyössä on osattava iskeä oikeaan aikaan vastustajia. Ja mikä tärkeintä, meidän on valistustyössä joka aika ja joka hetki puolustettava työväestöä ja edistettävä sen pohjakerrosten oikeutettuja ja välttämättömiä vaatimuksia. Jos puolueemme valistustyön määrääjät ja sen tekijät, joita olemme kaikki tässä huoneessa, tämän pääasian pitävät aina mielessään, olen vakuutettu siitä, että meidän puolueemme jatkuvasti nousee ja jatkuvasti kasvaa.

Olen seurannut puoluelehdistä niitä huomautuksia, mitä valistustyöalustuksen johdosta on esitetty. Useat näistä ovat varteenotettavia. Kuitenkin voinen sanoa, että nämä huomautukset koskevat

yleensä verrattain pieniä sivuseikkoja. Luulen siis, että esitettävistä lisäyksistä ja muutoksista voidaan verrattain lyhyesti täällä selviytyä.

Alustuksen jälkeen ilmoitti puheenjohtaja *Kanto*, että puheenvuoroja oli pyydetty kaikkiaan 22 tästä asiasta ja kysyi, voitaisiinko puheenvuorot jo rajoittaa. Kokous päättikin sen tehdä. Samoin rajoitettiin puheaika 3 minuutiksi.

Toivonen hyväksyi puoluetoimikunnan alustuksen. Ehdotti kuitenkin kiinteästi päätettäväksi, että eri puolilla maata puoluetoimikunnan toimesta järjestettäisiin luentokursseja. Myöskin huomautti, että olisi syytä kiinnittää entistä suurempaa huomiota eduskuntaryhmän ajamiin tärkeisiin alotteisiin. Niistä olisi julkaistava lentolehtisiä ja levitettävä joukkojen keskuuteen.

Päätettiin ottaa 15 minuutin kahviloma, jolta palattua jatkettiin keskustelua.

Lehtonen yhtyi kannattamaan puoluetoimikunnan alustusta. Halusi sen lisäksi kiinnittää huomiota muutamiin seikkoihin. Sosialistisia teorioja ei meillä ole harrastettu niin syvällisesti kuin olisi ollut toivottavaa. Kansalaissodassa menetti puolueemme tässä suhteessa paljon. Nekin teoreetikot, jotka meillä vielä on, ovat tulleet kiinnityksi käytännölliseen työhön. Teoriaa ei ole luennoitu kuin 2 piirissä, sensijaan on jouduttu huomiota kiinnittämään etusijassa käytännöllisiin asioihin, kunnalliseen toimintaan y.m.

Lumijärvi ehdotti puoluetoimikunnan ehdotukseen siv. 23 seuraavan muutoksen:

Järjestötoiminnan elvyttämisessä kiinnitettyjen seikkojen toinen kohta, joka alkaa »että puolueen valistustyössä j.n.e.» poistetaan ja sijaan asetetaan seuraava ponsi:

»että puolueen jäsenmäärän lisäämiseksi ja herätys- ja valistustyön tehostamiseksi on puoluetoimikunnan, neuvoteltuaan eri piiritoimikuntien kanssa, järjestettävä ajoittain eri piirejä käsittäviä valistus- ja herätysviikkoja ja on tällöin valistus- ja herätystyössä otettava huomioon, mahdollisuuksien mukaan, myöskin sellaiset paikkakunnat, joissa ei ole työväen järjestöjä.»

Turkka mainitsi jo toimintakertomuksen käsittelyssä todenneensa, että puoluetoimikunnan harjoittama valistustyö on ollut hyvää ja hedelmällistä. Kurssit ovat olleet erittäin tulosrikkaita. Tähän asti käytetyt toimintamuodot olisi säilytettävä. Pohjolaan olisi saatava puolueen puolesta puhujia ennen koskemattomille seuduille, sillä alue on hyvin laaja, eikä omat voimat tahdo aina riittää.

Heinonen: Puolueemme valistustyö ei ole vastannut tarkoitustaan. Esim. Helsingissä on puolueemme jäsenmäärä mitättömän pieni, ollen sekin seuraus huonosti järjestetystä valistustyöstä.

Numminen: Valistusviikkoja ja valistuskuukausia, joissa selostetaan hetken tärkeitä kysymyksiä, olisi järjestettävä ja näiden yhteydessä jäsenhankintaa tehostettava. Puolueen olisi valmistettava alustuksia perusjärjestöille tärkeistä kysymyksistä. Kommunisteihin suuntautuvaan valistukseen nähden ei pitänyt nykyistä työttömyys-tilannetta suuriarvoisena. Työtönhän ei tarvitse eikä jaksa sulattaa henkistä ravintoa. Hän tarvitsee leipää. Esitti Hämeen et. vaalipiirin sos.-dem. piiritoimikunnan ponnet, jotka ovat seuraavat:

Piiritoimikunta käsitteli mainitun ohjelmaehdotuksen kokouksessaan jouluk. 30 p:nä 1929 lopullisesti, jota ennen asiaa oli valmistellut piiritoimikunnan aikaisemmassa kokouksessa valittu toimikunta. Asian johdosta käydyn keskustelun jälkeen päätettiin esittää puoluekokoukselle, että kyseelliseen valistustyösuunnitelmaan tehtäisiin seuraavat lisäykset ja täydennykset:

1) Jatkuvasti harjoitettavan voimaperäisen valistus- ja jäsenten hankintatyön lisäksi järjestetään silloin tällöin, niinä aikoina, jolloin päivänkysymyksenä on joku työväenluokalle tärkeä kysymys, erikoinen puolueen valistusviikko. Kyseellisinä aikoina järjestettävissä valistustilaisuuksissa selostettaisiin yksinomaan työväestölle sillä kertaa mielenkiintoisinta ja tärkeintä kysymystä, jonka selostuksen yhteydessä myös teroitettaisiin työväestön mieliin järjestäytymisen merkitystä. Samoin on työväenluokalle tärkeän päivänkysymyksen avulla mahdollisuus saada mainittuihin tilaisuuksiin runsaammin osanottajia, kuin mitä niihin mahdollisesti muuten saataisiin. Mikäli mahdollista, olisi erikoinen valistustyöaika järjestettävä pitemmäksi kuin viikon ajaksi, esim. kuukauden ajaksi. Näin olisi meneteltävä siitä syystä, että lähipitäen jokaiseen tällöin järjestettävään tilaisuuteen voitaisiin toimittaa puhuja, jota mahdollisuutta ei ole silloin, kun valistustyöaika on lyhempi. Samaan aikaan järjestetään myös tarmokas uusien jäsenten hankinta sekä valistustilaisuuksissa että niiden ulkopuolella, perustuen se vapaaehtoisuuteen siten, että jäsenten kerääjille ei makseta mitään hankintapalkkiota.

2) Puolueen keskuselimien ja perusjärjestöjen keskeisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi ja kehittämiseksi sekä erinäisissä kysymyksissä jäsenten mielipiteitten selville saamiseksi olisi tärkeätä, että puolue-toimikunta silloin tällöin valmistaisi

alustuksia työväelle tärkeistä kysymyksistä, jotka sitten painettuina lähetettäisiin perusjärjestöille, niiden kokouksissa keskusteltaviksi. Sen jälkeen kuin kulloinkin kysymyksessä olevasta asiasta olisi perusjärjestöjen kokouksissa keskusteltu ja tehty päätös, saatettaisiin se puolueen keskuselimien tietoon siten, että kukin perusjärjestö toimittaa tiedot piiritoimikunnalleen ja piiritoimikunta taas edelleen puolue-toimikunnalle. Samoin on myös tärkeätä, että tehdyt päätökset julkaistaan puoluelehdissä, sillä täten saataisiin asia yleisemmin tunnetuksi.

3) Järjestötoiminnan yhtenäistytymisen ja puolueen valistustyön ohjaamisen kannalta olisi välttämätöntä järjestösihteerin toimen järjestäminen siten, että järjestösihteeri toimisi n.s. organisaattorina, joka järjestäisi ja ohjailisi puolueen valistustyön sekä tässä ominaisuudessaan tekisi puhe- ja järjestelymatkoja eri puolilla maata sijaitseviin puolueosastoihin. Samoin kävisi hän näillä matkoillaan myös eri piirien piiritoimistoissa neuvottelemassa kunkin piirisihteerin kanssa kulloinkin kysymyksessä olevista järjestötoimintaan vaikuttavista asioista. Täten saataisiin aikaan entistä enemmän yhtenäisyyttä puolue-toiminnassa. Järjestösihteerin toimen tultua näin järjestetyksi, olisi puolueen taloudenhoitajan toimi järjestettävä jollekin toiselle henkilölle. Eikä järjestösihteerin ja taloudenhoitajan toimet muutenkaan sovi yhteen, sillä viimeksimainittu tehtävä on siksi paljon aikaa vievä, että se haittaa suuresti niiden tehtävien suorittamista, jotka ensi sijassa kuuluvat järjestösihteerille.

Muilta osiltaan asettui piiritoimikunta puolue-toimikunnan esittämän alustuksen kannalle.

Saarikivi: Ruovedellä on kiinnitetty huomiota kysymykseen, miten suuret ohjelmapäätöksemme voitaisiin saattaa joukkojen tietoon. Nykyiset ohjelmakysymyksemme ovat entistä laajemmat, joten niiden levittäminen olisi sangen tärkeätä, koska niiden kautta tarkoitusperämme selviäisivät niillekin, jotka eivät vielä nyt ole niistä tietoisia.

Sillanpää tahtoi kiinnittää huomiota siihen valistustyöhön, jota naisliitto harjoittaa. Liitto on viimeaikoina ottanut ohjelmaansa myöskin kotitalouden kohottamisen, joka toimintamuoto on ollut välttämätöntä vastapainoksi porvarillisten Marttaliittojen harjoittamalle työlle. Tähän työhön on ollut välttämätöntä ryhtyä omasta kohden, etteivät naiset menisi porvarillisiin piireihin. Tämän työmuodon yhteydessä voidaan naisia perehdyttää puolueen ohjelmaan.

Liitto on ottanut ohjelmaansa myös pientenlasten hoidon opettamisen, johon työmuotoon on saatu avustusta valtiolta. Toivoi, että tämä liiton valistustoiminta tulee vastaisuudessa kantamaan hyviä hedelmiä.

Tervonen antoi tunnustuksen puoluetoimikunnan alustukselle. Kuitenkin halusi asettaa harkittavaksi, eikö puolueella olisi mahdollisuutta järjestää kirjeopistoa, kuten Työv. Sivistysliitollakin on. Yhtyi tov. Sillanpään ehdotukseen naisliikkeen tukemisesta.

Kock hyväksyi täydellisesti puoluetoimikunnan ehdotuksen. Jonkin verran voitaisiin ehkä muutamiin kohtiin tehdä lisäyksiä. On nim. heikkoja piirejä, joissa työtä olisi tehostettava. Ehdotti, että ohjelmaan otettaisiin sellainen toivomus, että kansanedustajat velvoitettaisiin varsinkin vaalien edellä käymään puhujamatkoilla maaseudulla.

Kanervio: Puolueen suhtautumisesta pienviljelijöihin olisi valistusohjelmassa mainittava. Yhtyi edelliseen puhujaan siinä, että kansanedustajain olisi käytävä puhumassa myöskin syrjäisemmillä seuduilla.

Lehtola hyväksyi myös puoluetoimikunnan esityksen. Painosti erikoisesti sitä, että nuoriso- ja lastentyötä olisi tehostettava. Työläisnuorisoliike, joka puoluetta kasvattaa ja vie eteenpäin, on nyt varsin tukalassa asemassa, josta pääsemiseen olisi puolueen myötävaikutettava.

Huotari, Anni yhtyi tov. Sillanpään ehdotukseen, sikäli kuin se koski naisliikkeen tukemista. Lisäksi tahtoi otettavaksi huomioon valistustyön lasten keskuudessa. Leikki- ja muu kasvatustyö on sangen tärkeä, johon nähden toivoi, että tällaista työtä varten veroitettaisiin puolueen jäseniä 1 markalla vuodessa. Kehoitti levittämään »Sarastus»-lehteä.

Salonen: Työ on siksi laaja, että toivomukset tulevat kyllä täyteen tyiksi puoluetoimikunnan ja piiritoimikuntien yhteisellä toiminnalla. Esitetty toivomus nuorisoliikkeen avustamiseksi ei sellaisenaan paljonkaan auta, ellei sananmuotoa tehdä velvoittavaksi.

Hyvärinen hyväksyi puoluetoimikunnan esityksen. Lisäksi toivoi, että nuorten valistukseen kiinnitettäisiin entistä enemmän huomiota. Ehdotti, että tätä tarkoitusta varten otettaisiin käytäntöön 2 markan lisäveroitus Lohjan t.y:n esityksen mukaisesti.

Ruokokoski kannatti puoluetoimikunnan esitystä. Valitti sitä seikkaa, ettei puhujia juuri muulloin puhujamatkoilla nähdä kuin vaalien edellä, jolloin he hakevat vaalilampaita itselleen. Kiinnitti huomiota myöskin siihen seikkaan, että varsinkin maaseudulla useat puoluejäseneet kuuluvat porvarillisiin maamiesseuroihin. Tähän olisi saatava korjaus.

Seppälä, Hilda piti tärkeänä huomion kiinnittämistä työläisnaisten valistamiseen. On puhuttu nuorisosta, mutta jos sillä ovat valistumattomat äidit, niin mitä merkitystä on nuorison valistamisella. Esitti sos.-dem. Työläisnaisliiton ponnet, jotka kuuluivat:

että naisten valistustyöhön on kiinnitettävä yhä enemmän huomiota, jossa tarkoituksessa on erikoisesti useampipäiväisiä naisten luento- ja kurssitoimintaa puolueen toimesta kehitettävä ja taloudellisesti tuettava;

että »Toveritar»-lehden avustusta on koroitettava, jotta lehteä voidaan puolueen varattomille naisjäsenille antaa alennettuun tilaushintaan ja että työväenyhdistysten on avustettava ja tuettava naisten valistustoimintaa perustamalla keskuuteensa naisjaostoja ja opintokerhoja, sekä luovuttamalla huoneustojaan, joko ilmaiseksi tai pienestä korvauksesta, naisten valistustarkoituksiin.

Nuutinen tahtoi kiinnittää huomiota sanomalehtikysymykseen. Varoja on lehdistölle paljon uhrattu, mutta Pohjois-Savo ja Kainuu ovat vielä ilman omaa lehteä, Toivoi, että puoluetoimikunta ottaisi selville mahdollisen sanomalehden kannattavuuden ja myöskin perustaisi sen sinne. Olisi varma, ettei lehdestä tulisi kannattamaton. Yhtyi Huotarin ehdotukseen lasten valistustyössä ja Seppälän ehdotukseen naisten valistustyössä.

Huhtanen ehdotti, että Työläisnuorisoliiton alustukseen siv. 68 tehtäisiin sellainen muutos, että sivun viimeinen lause, joka alkaa sanoilla: »Sellaisilla paikkakunnilla j.n.e.» kuuluisi seuraavasti:

»Sellaisilla paikkakunnilla, missä nuorisotoiminnalle on mahdollisuuksia, eivätkä nuoret omin voimin kykene järjestöä perustamaan, olisi puoluejärjestöjen tai vanhemman puolueväen tehtävä alote nuoris-osaston j.n.e.»

Sallila vastaili keskustelun kuluessa tehtyihin huomautuksiin, joista monet olivat asiallisia ja hyviä. Valiokunnassa tulevat ne kyllä aikanaan otettavaksi huomioon. Mitä taas tulee Pohjois-Savoon perustettavaan sanomalehteen, ei sitä vielä tähän mennessä ole rahallisista syistä voitu tehdä. Esitys, etteivät puoluetoimiston toimihenkilöt ole käyneet maaseudulla puhumassa, on aivan väärä ja kohtuuton, sillä päinvastoin luottamushenkilöt ovat olleet kiinteässä vuorovaikutuksessa joukkojen kanssa.

Wiik huomautti, että hän on koettanut olla läheisessä yhteydessä joukkojen kanssa käymällä piirikokouksissa ja muitakin keinoja käyttäen.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi ja asia lähetettiin valistus-asiainvaliokuntaan.

Puolueen talousohjelma vuosille 1930—32.

Sallila alusti kysymyksen, selostaen puolueen taloudellista tilannetta nykyhetkellä ja niitä suunnitelmia, joita on tehty vastaisuutta varten. Aikaisemmin käydyssä keskustelussa on oikeastaan annettu puolueen tilasta liiankin huono kuva. Kun katselee puolueen tilastoja, huomaa, että aikaisemmin on käytetty huomattavia summia avustuksiin. Myöhemmin suuntautuivat suuret menot valistustyöhön. Sellaisia avustettavia, jotka veisivät paljon varoja, ei enää sanottavasti ole.

Huomio kiintyy myös ohjelmaa silmällä puolueveron suuruuteen ja suurituloisten veroon. Ylimääräisiäkin veroja on vielä ollut pakko ottaa, vaikka yleensä pyritäänkin siihen, että puoluevero olisi niin suuri, että ylimääräisiä veroja ei tarvittaisi.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Saarikivi ehdotti, että suurituloisten veroraja alennettaisiin 20,000 markaksi ja että alin vero olisi 10 mk. vuodessa. Veronalaisiksi olisi saatettava myöskin valtion komiteoissa toimivat puolueen jäsenet.

Huttunen, P. kiinnitti huomiota Viipurin it. vaalipiirin pienviljelijöiden puolueemme jäseniksi saamiseen. Tätä tarkoitusta varten ehdotti varattavaksi talousarvioon 6,000 markan suuruisen määrärahan.

Siltanen ehdotti että suurituloisten veroa olisi korotettava niin, että vero 150,000 markan tuloista olisi 3,000 mk.

Naarajärvi kannatti suurituloisten verotuksessa alirajan hyväksymistä 20,000 markaksi ja ehdotti, että vero 150,000 markan vuosituloista olisi 3,000 markkaa.

Sallila huomautti Huttuselle, että yksityiskohtaisen talousarvion vahvistaa puolueen neuvosto, joten hänen ehdotustaan ei voida tässä yhteydessä käsitellä.

Keskustelu päättyi tähän ja asia lähetettiin raha-asiainvaliokuntaan.

Puoluelippu ja -merkki.

Kysymyksen alusti järjestösihteeri *Emil Sallila* ehdottaen, että alustusvihkossa oleva puoluetoimikunnan asiaa koskeva esitys hyväksyttäisiin. Samalla hän selosteli lipun mittasuhteita ja hintoja.

Puheenjohtaja *Kanto* totesi, että puoluetoimikunnan ehdotus

puolueen lipuksi ja merkiksi hyväksyttiin yksimielisesti valiokuntaan lähettämättä.

Tämän jälkeen sai puheenvuoron puoluesihteerin *Wiik*, joka lausui m.m.: Puolue on hyväksynyt itselleen punaisen värin tunnusmerkiksi siitä hetkestä alkaen, jolloin puolue syntyi. Punainen väri on veren väri. Me emme tahdo vuodattaa verta. Mutta punainen väri on myös sydämen ja elämän väri. Tämä väri tulkitkoon meidän yksimielisen tunteemme. Se johtakoon meidän mielenosoituskulkuetamme ja tilaisuuksiimme, ja olkoon se meidän jaloimpien pyrkimyksiemme tunnusmerkkinä. Nouskaamme toverit, ja kohottakaamme kolmin-kertainen eläköönhuuto punaiselle lipullemme!

Kokous yhtyi innostuneesti eläköönhuutoon. Myrskyisiä suosion-osoituksia.

Tämän lyhyen juhlahetken jälkeen jatkettiin asioiden käsittelyä.
Esitys

Ruotsinkielisten järjestöjen asemasta puolueessa
lähetettiin keskustelutta valistusasiainvaliokuntaan.

Kunnallisvaalit maalaiskunnissa.

Kock ehdotti *Tirvan* ty:n ehdotuksen mukaisesti puoluekokouksen päätettäväksi, »että puoluejärjestöille maalaiskunnissa myönnettäisiin oikeus järjestää valitsijayhdistyksiä työläisten ja pienviljelijäin keskuuteen, vaikkakin nämä ovat järjestön ulkopuolella, jos valitsijayhdistykset samalla sitoutuvat yhtymään järjestöjen hyväksymään vaaliliittoon».

Lundén ei kannattanut kysymyksen lähettämistä valiokuntaan, vaan ehdotti, että puolue toimikunnan hylkäävä lausunto hyväksyttäisiin.

Törmä kannatti *Lundénia*.

Ruokokoski ilmoitti hyväksyvänsä puolue toimikunnan lausunnon.

Huhtanen: Tätä sääntöä on usein jouduttu rikkomaan. Muutosehdotuksessa on vain kyseessä ehdokkaaksi asettaminen, eikä se suinkaan edellytä vielä valitsemista. Entisiä päätöksiä ei olisi pidettävä voimassa tässä suhteessa, sillä jos kiinteä päätös tehdään tähän suuntaan, on varma, että sitä tullaan edelleenkin rikkomaan. Asettui ymmärtävälle kannalle muutosehdotukseen nähden.

Hietamäki kannatti *Huhtasta*.

Kock lausui, että kun kerran sääntöä on aikaisemmin yleisesti rikottu, olisi sitä muutettava, että meillä kunnalliselämä pääsisi syventymään. Toivoi, että esitys lähetettäisiin valiokuntaan.

Keskustelu päättyi, ja asia lähetettiin valistusasiainvaliokuntaan.

Yhdenmukaiset jäsenkirjat.

Asia lähetettiin keskustelutta raha-asianvaliokuntaan.

Luottamuspaikkojen täyttäminen.

Asia lähetettiin keskustelutta menettelytapavaliokuntaan.

Edustajain kurinpidon tehostaminen.

Keskustelussa, johon osallistui *Syrjänen, Aug., Kaija, Ruokoski, Törmä, Hyvärinen, Laakso, Paavola, Aaltonen ja Nokelainen*, asetettiin osaksi alustuksen osaksi puolue toimikunnan kannalle. Keskustelun jälkeen päätettiin asia lähettää menettelytapavaliokuntaan.

Suhtautuminen puolueesta erotettuihin ja vastedes erotettaviin henkilöihin.

Asia lähetettiin keskustelutta menettelytapavaliokuntaan.

Puolueen opinto- ja virkistyskoti.

Asia lähetettiin keskustelutta raha-asianvaliokuntaan.

Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset.

Asia lähetettiin keskustelutta menettelytapavaliokuntaan.

Työntekijäin oikeus vuosilomaan.

Asia lähetettiin keskustelutta menettelytapavaliokuntaan.

Työväki ja kansainvälinen kieli.

Asia lähetettiin keskustelutta valistusasiainvaliokuntaan.

Raja-Karjalassa suoritettava valistustyö.

Asia lähetettiin keskustelutta valistusasiainvaliokuntaan.

Vaaliperusteen määrääminen seuraavia puoluekokousvaaleja varten.

Asia lähetettiin keskustelutta järjestävään valiokuntaan.

Yhden ehdokkaan listat eduskuntavaaleissa.

Lehtinen toivoi, että otettaisiin huomioon esityksissä mainitut näkökohdat. Viime vaalit osoittivat selvästi, että yhden ehdokkaan

listoja olisi saatava, muuten menee ääniä huomattavasti hukkaan. Yhtyi Ollinmäen ty:n alustukseen.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Tervonen: Puoluetoimikunnan kantaa voidaan ehkä ymmärtää, mutta käytäntö on osoittanut entisen kolminimijärjestelmän vanhentuneeksi. Yhtyi Ollinmäen ty:n esitykseen.

Tissari: Asia ei ole uusi. Jo aikaisemminkin on siitä ollut useita esityksiä, joita ei kuitenkaan ole hyväksytty. Nytkään ei ole syytä hyväksyä sitä vaitiollen, vaan tarkasti perustellen. Kun ehdokkaista toimitetaan puolueäänestys, ei joukkoon tule pääsemään vahingollisia miehiä. Kannatti Ollinmäen ty:n esitystä.

Kaipainen oli Ollinmäen t:yn ehdotuksen kannalla.

J. F. Aalto huomautti, että asia on osaltaan hyvinkin tärkeä. Puolueen elimistä ei saisi päästää määräämään puolueen ulkopuolella olevia joukkoja, vaan edustajiin kohdistuva kontrolli olisi pidettävä tarkasti puolueen käsissä. Nyt jäisi puoluejäsenten vaikutusvalta hyvin minimaaliseksi. Ei enää voitaisi määrätä, kutka menevät eduskuntaan ja missä järjestyksessä. Hajanaiset äänestäjäryhmät tulisivat vaikuttamaan sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kokoonpanoon. Olisi mieluummin järjestettävä useampia valitsijayhdistyksiä, jotta paikallisehdokkaat saataisiin otetuksi huomioon. Tehtäisiin ehdottomasti virhe, jos hyväksyttäisiin käytäntöön yhden miehen vaalilistat.

Hyvärinen oli sitä mieltä, ettei puolueen vaikutusvalta mitenkään vähene yhden nimen listojen kautta. Päinvastoin saattaa uusi menettelytapa koitua puolueelle eduksi. Kannatti Ollinmäen ty:n esitystä.

Kanervio yhtyi Aallon lausuntoon ja kannatti puoluetoimikunnan ehdotusta, että kysymyksessä olevat aloitteet hylätään.

Pyy kannatti Viipurin pit. sos.-dem. kunnallijärjestön esitystä. Kolmen nimen järjestelmän vallitessa voidaan listoille asettelussa harjoittaa vehkeilyä, joka ei ole puolueelle eduksi. Yhden miehen listoilla voidaan paremmin kilpailla maalaisliiton kanssa.

Huhtanen ei pitänyt asiaa niin vaarallisena. Hyväksyi Ollinmäen ty:n kannan. Vääriä henkilöitä ei piireistä tulisi valittavaksi, mutta sensijaan puolueen äänimäärä tulisi huomattavasti kasvamaan.

Lamminmäki kannatti Ollinmäen ty:n esityksen hyväksymistä.

Keskustelu päättyi ja asia kokonaisuudessaan lähetettiin sääntövaliokuntaan.

Puolueen suhde kieltolakiin.

Käsiteltäväksi otettiin Helsingin ruotsalaisen ty:n esitys puolueen suhteesta kieltolakiin. Kysymyksen alusti tov. *K. Fagerholm*, huomauttaen, että kysymys on meille hyvin tärkeä. Helsingin ruotsalaisen ty:n esityksellä ei ollut tarkoituksena tappaa kieltolakia, vaan ottaa keskusteltavaksi ja tarkastettavaksi, onko kieltolaki luonut raittiin kansan. Ihmetteli, miksi puoluetoimikunta ei ole antanut asiasta edes lausuntoa. Esityksellä oli tarkoituksena antaa isku sitä käsitystä vastaan, että kieltolaki olisi tabu, josta ei saisi edes asiallisesti keskustella. Tällainen kannanotto ei mitenkään sovellu puolueen luonteeseen. Asiantila on vienyt siihen, että maassamme kukoistaa kaksoismoraali täydessä muodossaan. Tällainen asiantila ei ole puolueelle hyödyllinen. Nykyinen kieltolakitilanne ei ole tyydyttävä, ja siksi onkin alettu epäillä lain toteuttamisen mahdollisuutta. Nyt valitseva anarkia olisi saatava loppumaan. Luki seuraavan päätöslauselmaehdotuksen:

»Puoluekokous päättää antaa puoluetoimikunnan tehtäväksi tutkia kysymystä, ovatko kieltolakipolitiikan tulokset niin suuressa määrin vastanneet kieltolain hyväksymiseen kiinnitettyjä odotuksia, että puolueen tähänastisen kieltolakipoliittisen ohjelman voidaan katsoa koituneen hyödyksi työväenluokalle ja kansanraittiudelle sekä ensi puoluekokoukselle valmistamaan sellaisen ehdotuksen kysymyksestä, johon tämän tutkimus aiheutta antaa.»

Asiasta pyydettiin heti 15 puheenvuoroa, jonka johdosta puheen vuorot päätettiin rajoittaa sekä samoin puheaika 3 minuuttiin.

Saarikivi lausui, että kysymys on alustettu niin suppeasti, ettei siitä käy selville, miten kieltolaki ei olisi täyttänyt tarkoitustaan. Ehdotti alustuksen hylättäväksi.

Pyy kannatti *Saarikiveä*. Oudostutti kovin, että kieltolakiin nähden on puolueessa syntynyt hapuilemista. On kuitenkin sanottava, että puoluetoimikunta on liian lyhytsanaisesti ja laimeasti perustellen hylännyt aloitteen. Jätti seuraavan vastaehdotuksen (kirjallisesti).

»Puoluekokous, ottaen huomioon nykyisen raittius- ja kieltolakitilanteen päättää yhtyä v:n 1926 puoluekokouksen päätökseen kaikissa kohdin sekä pitää välttämättömänä,

että eduskunta ja hallitus entistä tarmokkaammin työskentelevät kieltolain voimaansaattamiseksi sekä sen valvonnan tehostamiseksi; ja

että sosialidemokraattiset toimihenkilöt kunnallisessa elämässä huolehtivat siitä, että kunnanvaltuustot ja raittiuslautakunnat teke-

vät kaiken, mikä on mahdollista, nykyisen tilanteen parantamiseksi ja puoluekokouspäätöksen toteuttamiseksi.»

Törmä: Kun puolueen keskuudessa on epäselvyyttä asiasta, niin ei olisi estettävä siitä keskustelemasta.

Lehtola yhtyi kannattamaan Saarikiveä ja toivoi, että eduskunnassa ryhmän taholta valvottaisiin tarkasti kieltolakimäärärahojen jakoa.

Huotari, Anton lausui, että on täysi syy pysyä selvällä kannalla, kunnes on osoitettu, että raittiusasiaa voidaan tehokkaammin toisilla keinoilla ajaa. Tätä ei ainakaan vielä ole esitetty, joten puolueella on täysi syy pysyä aikaisemmalla kannallaan. Esitys onkin oikeastaan vain laadultaan kiertokysely. Puoluekokous ei ole nyt tilaisuudessa vastaamaan tähän kyselyyn. Olisi parasta, jos v:n 1926 puoluekokouksen päätös jäisi voimaan.

Ahlström yhtyi kannattamaan H:gin ruotsalaisen ty:n esitystä. Varsinkin rannikkoseuduilla tunnetaan salakuljetuksen tuhot, ja se seikka, miten tällainen asiointi vaikuttaa mataloittavasti kansan moraaliin. Tältä kannalta onkin esitys juuri lähtenyt.

Halonen: Esitys olisi hylättävä.

Lassila lausui, että Pohjanmaalla ollaan ruotsalaisen rannikkoväestön keskuudessa sillä kannalla, että kieltolaki on säilytettävä. Vaikka olot ovatkin eri osissa maata erilaiset, voinee kuitenkin Pohjanmaan ja Etelä-Suomen rannikkoseutuja jossakin määrin verrata toisiinsa. Pohjanmaalla ei kieltolaki ole kansan keskuudessa herättänyt pahennusta, jonka vuoksi toivoi puoluekokouksen asettuvan kieltolain kannalle.

Virtanen puhui voimakkaasti Fagerholmin ehdotusta vastaan.

Wiik: Keskustelu ei ole tuonut esille mitään uutta. Osittain on sensijaan menty asiattomuuksiin, nimittämällä alustajaa »täyskielottomain asianajajaksi» j.n.e. Kieltolain vaikutuksista ei puoluetoimikunta voi ryhtyä ottamaan selvää, se on sille liian raskas urakka. Jotta kuitenkin joihinkin positiivisiin tuloksiin päästäisiin, olisi syytä järjestöissä ryhtyä keskustelemaan ja suunnittelemaan tuloksekkaampaa raittiuskasvatusta.

Jokelan mielestä ei asia oikeastaan antanut aihetta pitkiin puheisiin. Kieltolakia olisi edelleen kovennettava, sillä vielä ei ole tehty sen toteuttamisen hyväksi läheskään kaikkea, mitä tehtävissä on.

Lehtokoski, Aino: Ruotsalaisen t.y:n ehdotuksesta ei käy selville, miten olisi mahdollista suorittaa sen vaatima tutkimus. Jo teknillisistä syistä on esitys mahdoton. Sitäpaitsi jos puoluekokous sen hyväksyisi, merkitsi se puolueen luopumista entiseltä kannaltaan. Ei voi

siis tulla kysymykseenkään, että puoluekokous hyväksyisi ruotsalaisten esityksen.

Seppä: Voi sanoa, että esim. Kymissä, jota seutua voi hyvällä syyllä verrata rannikkoseutuihin, ovat olosuhteet hyvät. Siellä, missä työväenliike on voimakas, on raittiustilannekin hyvä. Olisi edelleenkin toimittava kaikella tarmolla kieltolain hyväksi.

Keskustelu päättyi, ja asia lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Kysymys puotueen omistaman talon kiinnittämisestä, takaukseen menosta ja eräiden toimintansa lopettaneiden yhdistysten omaisuuden myynnistä ja siirtämisestä toisille yhdistyksille lähetettiin raha-asianvaliokuntaan.

Kaikki puoluekokoukselle tehdyt esitykset olivat täten tulleet lähetetyksi asianomaisiin valiokuntiin. Viides kokouspäivä lopetettiin klo 15.25.

Kuudes kokouspäivä.

Perjantaina tammikuun 31 p:nä.

Kokous alkoi klo 9. Puheenjohtajana *V. Kanto*. Laulettiin »Työväenmarssi». Toimitettiin nimenhuuto.

Puoluesihteeri *Wiik* esitti kaksi puoluekokoukselle saapunutta tervehdyssähkösanomaa. Sosialistisen Työväen Internationaalin sihteeri *Friedrich Adler* tervehti puoluekokousta, samoin kansainvälinen esperantistiliitto.

Muutokset puoluesääntöihin.

J. E. Janatuinen esitti sääntövaliokunnan mietinnön n:o 1, joka oli muodoltaan seuraava:

Käsiteltyään puolue toimikunnan esityksen puoluesääntöjen muuttamisesta, saa valiokunta esittää seuraavaa:

Valiokunta ehdottaa, että puoluesääntöjen 8 § hyväksyttäisiin puolue toimikunnan esittämässä muodossa. Valiokunnan jäsen *E. Törmä* on eriävänä mielipiteenään esittänyt, että veroista vapauttamisen tulisi tapahtua jo jäsenen täyttäessä 55 vuotta. 10 ja 11 pykälät ehdotetaan pysytettäväksi ennallaan, koska erikoisten veromerkkien käytäntöön ottamisesta näyttää olevan enemmän haittaa kuin vastaavaa hyötyä. 15 § ehdotetaan hyväksyttäväksi puolue toimikunnan esittämässä muodossa. 16 §:n ehdottaa valiokunta hyväksyttäväksi puolue toimikunnan esittämässä muodossa siten muutettuna, että sen toinen momentti tulee näin kuuluvaksi: »Lopullinen kutsu varsinaiseen puoluekokoukseen on julkaistava puoluelehdissä viimeistään viisi kuukautta ennen kokousta.» Tämä muutos aiheutuu 20 §:ään tehtävistä muutoksista. 20 § ehdotetaan hyväksyttäväksi puolue toimikunnan esittämässä muodossa, kuitenkin siten muutettuna, että toisessa momentissa olevat sanat: »kolme kuukautta» on muutettava sanoiksi »neljä kuukautta» ja viidennessä momentissa olevat sanat »kuusi viikkoa» on muutettava sanoiksi »kaksi kuukautta». Tämä muutos on katsottu tarpeelliseksi, jotta järjestöille varattaisiin runsaammin aikaa puoluekokouksesitysten käsittelyyn. 21 § ehdotetaan hyväksyttäväksi puolue toimikunnan esittämässä muodossa sillä

lisäyksellä, että sanojen »kuusi kuukautta ennen» edelle lisätään sana »vähintään». Pykälät 23, 24 ja 34 ehdotetaan hyväksyttäväksi puolue-toimikunnan esittämässä muodossa. Viimemainittuun pykälään olisi- vat valiokunnan jäsenet Lampén ja Salo halunneet sellaisen muutok- sen, että puolue-toimikunnan jäsenillä ei olisi puolue-neuvostossa äänioikeutta. Pykälät 37 ja 42 ehdotetaan hyväksyttäväksi puolue- toimikunnan esittämässä muodossa. Sen vuoksi, että puolue-toimi- kunnan vakinaisten jäsenten lukumäärä ehdotetaan korotettavaksi 9:ään, ehdottaa valiokunta, että 43 §:n viimeinen lause muutettaisiin näin kuuluvaksi: »Puolue-toimikunta on päätösvaltainen *kuuden* jäsenen läsnäollessa.» Pykälät 46 ja 52 ehdotetaan hyväksyttäväksi puolue-toimikunnan esittämässä muodossa. Pykälät 71 ja 72 ehdottaa valiokunta pysytettäväksi ennallaan, koska se ei voi pitää tehtyjä muutosesityksiä enempää tarpeen vaatimina kuin tarkoituksenmu- kaisinakaan, sillä kunnallisjärjestöillä on jo nykyistenkin sääntömää- räysten mukaan mahdollisuus ottaa listoja laadittaessa huomioon niitä näkökohtia, joiden varteen ottamiseen muutosehdotuksilla pyritään. Päinvastoin näyttää valiokunnasta siltä, että jos nämä muutosehdotukset hyväksyttäisiin, olisivat ne omiaan tuottamaan enemmän haittaa kuin vastaavaa hyötyä.

Edelläolevaan lausuntoon sisältyy valiokunnan mielipide myöskin niistä sääntömuutosesityksistä, joita ovat tehneet Vaasan l. it. vaali- piirin sos.-dem. piirikokous, Tiutisen ty., Inkilän ty., Helsingin Sos.- dem. Keskusteluseura ja Kuusankosken Sos.-dem. Kunnallisjärjestö (viimemainitun, mikäli se koskee jäsenmaksuista vapauttamista).

Lisäksi on valiokunta käsitellyt Kuusankosken Sos.-dem. Kun- nallisjärjestön esityksen eräiden säännöissä säädettyjen määräaikojen muuttamisesta. Valiokunta on tällöin todennut, että yhdistysten sääntöjä olisi sikäli muutettava, että sisäänkirjoitus- ja jäsenmaksujen suuruus olisi määrättävä joulukuussa pidettävässä kokouksessa, mutta ehdottaa, että puoluekokous ei tekisi asiasta kiinteätä päätöstä, vaan valtuuttaisi puolue-neuvoston päättämään tarpeellisista muutoksista puolueosastojen mallisääntöihin.

Valiokunta on myös käsitellyt Viipurin Sos.-dem. Kunnallis- järjestön esityksen jäsenyydestä puolueessa ja yhtyy asiassa puolue- toimikunnan lausuntoon.

Valiokunta ehdottaa siis puoluekokouksen päätettäväksi:

että puoluekokous hyväksyy puoluesääntöihin edellä esi- tetyt muutokset; ja

että puoluekokous valtuuttaa puolue-neuvoston päättä- mään vastaavista ja muista tarpeellisista muutoksista piiri-

järjestöjen, kunnallisjärjestöjen ja puolueosastojen mallisääntöihin.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti, joten puolueen sääntöjen 8, 15, 16, 20, 21, 23, 24, 34, 37, 42, 43, 46 ja 52 pykälät tulivat nyt hyväksytyssä muodossaan kuulumaan seuraavasti:

8 §.

Puolueen jäsenen on suoritettava puolueosastolle, kunnallisjärjestölle, piirijärjestölle ja puolueelle tulevat verot.

Näistä veroista on kuitenkin asevelvollinen vapaa siltä ajalta, jolloin hän suorittaa asevelvollisuuttansa. Jos puolueen jäsen on työttömänä tai työkyvyttömänä vähintään kolme kuukautta, voidaan hänet työttömyys- tai työkyvyttömyysajalta vapauttaa veroista. Jäsen, joka täyttäessään 60 vuotta on suorittanut puolueelle veroa vähintään 25 vuoden ajan, vapautetaan kokonaan veroista. Verovapautuksista päättää puolueosaston kokous. Jos kunnallistoimikunta, piiritoimikunta tai puoluetoimikunta verotilitysten yhteydessä tai muulloin havaitsee, että verohelpotusoikeutta on aiheettomasti käytetty, voivat ne vaatia puolueosastolta täyden verotilityksen.

15 §.

Puoluekokous on ylin määrääjä puolueen asioissa.

Varsinainen puoluekokous pidetään joka kolmas vuosi.

Tarpeen vaatiessa voidaan kutsua koolle ylimääräinen puoluekokous, niinkuin 24 ja 25 §:ssä säädetään.

Puoluekokouksen ajan määrää puolueeneuvosto, joka puoluekokouksen toivomuksen perusteella myös määrää puoluekokouksen paikan.

16 §.

Puoluetoimikunnan on viimeistään seitsemän kuukautta ennen varsinaista puoluekokousta puoluelehdissä ilmoitettava, missä kuussa puoluekokous pidetään.

Lopullinen kutsu varsinaiseen puoluekokoukseen on julkaistava puoluelehdissä viimeistään viisi kuukautta ennen kokousta.

20 §.

Esityksiä puoluekokoukselle voi tehdä jokainen puoluejäsen, lähettämällä esityksensä puolueosaston johtokunnalle. Siten saapuneet esitykset on esitettävä puolueosaston kokoukselle. Jos kokous ei hyväksy tehtyä esitystä eikä siten esitä sitä omana aloitteenaan, voi esityksen tekijä siitä huolimatta lähettää sen puoluetoimikunnalle. Puolueosastolla, kunnallisjärjestöllä, piirijärjestöllä, eduskuntaryhmällä, puolueeneuvostolla ja puoluetoimikunnalla on oikeus tehdä esityksiä puoluekokoukselle.

Esitykset on viimeistään neljä kuukautta ennen kokousta lähetettävä puoluetoimikunnalle.

Jos esitys saapuu määräaikaa myöhemmin, ei sitä oteta esitysvihkoon.

Tehdystä esityksestä on puoluetoimikunnan annettava lausuntonsa.

Esitykset kokonaisuudessaan, sekä puoluetoimikunnan lausunnot on painatettava ja viimeistään kaksi kuukautta ennen kokousta toimitettava piiritoimikunnille näiden jaettavaksi asianomaisille järjestöille. Esitysten ponnet on samaan aikaan julkaistava puoluelehdissä.

Asia, jota ei ole mainittu kokouksen esitysviuhossa tai joka ei sääntöjen mukaan ole puoluekokouksen päätettävä, ei voi tulla puoluekokouksessa esille päätettäväksi, ellei kokouksen päätösvaltaisten edustajain enemmistö siihen suostu.

21 §.

Ehdotukset muutoksiksi tai lisäyksiksi puolueen periaatteelliseen ohjelmaan ja sen tulkintaa tarkoittavat esitykset on, voidakseen tulla käsitellyiksi puoluekokouksessa, jätettävä puoluetoimikunnalle vähintään kuusi kuukautta ennen sen kuukauden alkua, jossa puoluekokous pidetään. Puoluetoimikunnan lausunnot tällaisista ehdotuksista on julkaistava vähintään kolme kuukautta ennen kokousta.

23 §.

Varsinaisessa puoluekokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

- 1) esitetään puoluetoimikunnan kertomus edellisestä varsinaisesta puoluekokouksesta kuluneelta ajalta;
- 2) esitetään puoluetoimikunnan tilikertomus samalta ajalta sekä tilintarkastajain siitä antama lausunto ja päätetään tilivapauden myöntämisestä puoluetoimikunnalle ja puoluenevostolle;
- 3) esitetään eduskuntaryhmän toimintakertomus;
- 4) keskustellaan ja päätetään valistustyön järjestämisestä;
- 5) päätetään vaaleja koskevista asioista;
- 6) keskustellaan ja päätetään puoluejäsenten ja järjestöjen sekä puoluetoimikunnan puoluekokoukselle esittämistä asioista;
- 7) esitetään puoluetoimikunnan ehdotus talousohjelmaksi seuraavaan varsinaiseen puoluekokoukseen saakka ja päätetään varsinaisista sekä ylimääräisistä veroista;
- 8) määrätään vaaliperuste seuraavia puoluekokousvaaleja varten;
- 9) määrätään puoluenevoston jäsenten ja tilintarkastajain palkkiot;
- 10) valitaan puolueneuvosto piirikokousten esittämistä ehdokkaista;
- 11) valitaan puoluetoimikunnan jäsenet sekä tilintarkastajat;
- 12) ehdotetaan puoluenevostolle seuraavan puoluekokouksen paikka.

24 §.

Ylimääräinen puoluekokous pidetään, milloin puoluekokous niin päättää tai puoluenevoston jäsenten kaksi kolmannelta tahi vähintään viiden piirijärjestön edustajakokoukset samaa määrättyä tarkoitusta varten sitä vaativat.

Ylimääräiseen puoluekokoukseen nähden on noudatettava samoja määräyksiä, kuin varsinaisesta puoluekokouksesta on säännöissä mainittu.

Ylimääräisestä puoluekokouksesta riippumatta on varsinainen

puoluekokous pidettävä, niin kuin 15 §:ssä on säädetty, ellei ylimääräinen puoluekokous $\frac{3}{4}$ äänten enemmistöllä ole päättänyt lykätä varsinaista puoluekokousta johonkin määrättyyn aikaan.

34 §.

Puolueneuvoston jäseniä ovat:

- 1) puoluetoimikunnan jäsenet;
- 2) piirikokousten esittämistä ehdokkaista puoluekokouksen valitsemat jäsenet, yksi varsinainen ja yksi varajäsen piirijärjestön jäsenmäärän kultakin alkavalta 2,500-luvulta.

Piirijärjestön jäsenmääräksi puolueneuvoston jäsenten lukumäärää määrättäessä otetaan sen vuosineljänneksen jäsenmäärä, miltä piirijärjestö on suorittanut verot viimeksi ennen puoluekokousedustajain vaalipäivää.

Puolueneuvoston jäsenten toimiaika kestää seuraavaan varsinaiseen puoluekokoukseen saakka. Jos jäsen kuolee tai eroaa kesken toimiaikaansa taikka siirtyy toiseen piiriin, valitsee puolueneuvosto jäsenen hänen tilalleen asianomaisen piirikokouksen esittämistä ehdokkaista.

37 §.

Puolueneuvoston tehtävänä on, paitsi mitä näissä säännöissä erikseen on mainittu:

- 1) antaa puoluetoimikunnalle lähempiä määräyksiä puoluekokouksen päätösten soveltamisesta ja niiden aiheuttamista toimista;

- 2) tarkastaa puoluetoimikunnan lausunnon perusteella puoluelehtien toimintaa, tutkia niistä tehtyjä valituksia ja antaa lausuntoja, jos havaitsee aiheutta olevan;

- 3) päättää sanomalehtien puoluelehdiksi julistamisesta ja puoluelehden oikeuksien peruuttamisesta;

- 4) päättää jäsenten ja järjestöjen erottamisesta puolueesta;

- 5) päättää toimenpiteistä ja kysymyksistä, jotka puoluetoimikunta sen ratkaistavaksi esittää;

- 6) neuvotella ja päättää muista puoluetta koskevista asioista;

- 7) tarkastaa puoluekokouksen väliajoilla puoluetoimikunnan vuosi- ja tilikertomukset ja esittää aiheutta siihen ollessa muistutuksensa niitä vastaan puoluekokoukselle;

- 8) tarkastaa selostus puolueen raha-asioista lähinnä edelliseltä vuodelta;

- 9) hyväksyä menoarvio kuluvalle vuodelle; ja

- 10) määrätä puoluesihteerin palkka.

Puolueneuvoston jäsenet, jotka samalla ovat puoluetoimikunnan jäseniä, älkööt ottako osaa päätöksentekoon 7) ja 8) kohdassa mainituista asioista.

42 §.

Puolueen hallituksena on puoluetoimikunta, johon kuuluu 9 jäsentä ja 3 varajäsentä.

Puoluetoimikunta valitaan puoluekokouksessa siten, että erikseen valitaan puoluetoimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja,

puoluesihteri ja ruotsinkielisten järjestöjen edustaja sekä sen jälkeen suljetuilla lipuilla viisi muuta jäsentä ja kolme varajäsentä.

43 §.

Puoluetoimikunnan tehtävänä on, paitsi mitä näissä säännöissä erikseen on mainittu:

1) pitää silmällä, että puoluekokousten ja puolue-neuvoston päätökset asianmukaisesti pannaan toimeen;

2) hoitaa puoluetoiminnan välitöntä johtoa sekä päättää valtuuksiensa rajoissa kaikista puoluetta koskevista asioista sekä kantaa ja vastata puolueen puolesta;

3) harjoittaa kustannustoimintaa julkaisemalla puoluetarkoitukseen tarpeellisia kirjasia, vaalijulistuksia, ohjeita y.m. julkaisuja sekä vappu- y.m. merkkejä;

4) mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan kannattaa piirejä valistustyön harjoittamisessa ja muussa toiminnassa;

5) valvoa puolueen varain hoitoa sekä kirjanpitoa;

6) antaa neuvoston varsinaisiin kokouksiin selostus puolueen raha-asioista edelliseltä vuodelta sekä tulo- ja menoarvio kuluvalla vuodelle;

7) laatia vuosi- ja tilikertomus kalenterivuositain;

8) antaa tilit kahden kuukauden kuluessa kunkin kalenterivuoden päätyttyä puoluekokouksen asettamille tilintarkastajille sekä tarkastuksen tapahduttua puolue-neuvostolle, paitsi puoluekokousvuotena suorastaan puoluekokoukselle, jollei puolue-neuvosto sitä ennen kokoonnu;

9) antaa varsinaiselle puoluekokoukselle vuosi- ja tilikertomuksensa kuluneilta kalenterivuosilta tilintarkastajain lausuntojen ohella;

10) päättää väliaikaisesti lehtien hyväksymisestä puoluelehdiksi; ja

11) päättää toiminimen kirjoittamisesta; sekä

12) valvoa puoluejärjestöjen toimintaa ja havaitessaan niiden menettelevän sääntöjen tai puoluepäättösten vastaisesti ryhtyä puoluesääntöjen mukaisesti toimenpiteisiin säännöttömyyksiin korjaamiseksi. Jos joku puolueosaston jäsen tai useammat yhdessä ovat tahallisesti toimineet puoluesääntöjen, -ohjelman tai puoluepäättösten vastaisesti, on puoluetoimikunta oikeutettu, hankittuaan sitä ennen asianomaiselta piiri- ja kunnallistoimikunnalta selvityksen asiaan, pidättämään hänet tai heidät kaikesta toiminnasta osastonsaan, siksi kunnes seuraava puolue-neuvoston kokous on asian tutkinut ja päätöksensä siitä antanut.

Puoluetoimikunta on päätösvaltainen kuuden jäsenen läsnäollessa.

46 §.

Puoluesihterin erikoisena tehtävänä on:

1) hoitaa puoluetoimiston välitöntä johtoa;

2) laatia puolueen viralliset tiedonannot ja vuosikertomukset sekä valvoa puoluejulkaisujen toimittamista;

3) hoitaa puolueen kirjeenvaihtoa;

4) pitää pöytäkirjaa puoluetoimikunnan kokouksissa;

5) suunnitella, johtaa ja valvoa puolueen valistustoimintaa;

6) toimittaa puoluetilasto y.m. puoluetoimikunnan määrämät tilastolliset työt; sekä

7) järjestää ja toimittaa puolueen toimintaa ja historiaa valaisevia kirjoituksia, tiedonantoja ja muita asiakirjoja Työväen Arkistolle.

Puoluetoimikunta voi 4), 5), ja 6) kohdassa mainitut tehtävät uskoa eri toimihenkilöiden suoritettavaksi puoluesihteerin lähemmän valvonnan alaisena.

52 §.

Puoluekokous valitsee kolme tilintarkastajaa, jotka vuosittain tarkastavat tilit sekä puoluetoimikunnan taloudenhoidon edelliseltä kalenterivuodelta. Tilintarkastajilla on sen ohella oikeus muulloinkin, milloin haluavat, tarkastaa myöskin kassa ja kaikki tilit.

Piirijärjestöjen, kunnallisjärjestöjen ja puolueosastojen mallisäännöt.

Puoluekokous valtuutti puoluenevoston päättämään vastavista ja muista tarpeellisista muutoksista piirijärjestöjen, kunnallisjärjestöjen ja työväenyhdistysten mallisääntöihin.

Yhden ehdokkaan listat eduskuntavaaleissa.

J. E. Janatuinen, esitti sääntövaliokunnan mietinnön n:o 2, joka koski yhden ehdokkaan listojen käyttöä eduskuntavaaleissa. Valiokunnan mietintö oli seuraava:

Valiokunta on käsitellyt Viipurin pitäjän Sos.-dem. Kunnallistoimikunnan ja Ollinmäen ty:n esitykset yhden ehdokkaan listojen käytäntöön ottamisesta edustajavaaleissa ja esittää puoluekokoukselle lausuntonaan seuraavaa:

Sen yleiskeskustelun perusteella, jota asiasta puoluekokouksessa käytiin sekä harkittuaan kaikkia niitä näkökohtia, joita esityksen puolesta ja sitä vastaan on esitetty, on valiokunta tullut siihen tulokseen, että yhden ehdokkaan listoja ei tosin olisi säädettävä yleisesti käytäntöön otettaviksi, mutta toiselta puolen näyttää suotavalta, että piirijärjestöille varataan tässä suhteessa oikeus päättää, minkälaisen listojen käytön ne kulloinkin katsovat vaalitoiminnalle edullisimmiksi, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi:

että yhden ehdokkaan listat, piirijärjestöjen harkinnan mukaan, ovat puolueemme vaalitoiminnassa sallittuja.

Valiokunnan vähemmistö, jonka muodostavat Lampén, Juutilainen ja Fallila, katsoo yhden ehdokkaan listojen yleisen sallimisen sekä periaatteelliselta kannalta katsoen että myöskin käytännöllisten vaikeuksien vuoksi arveluttavaksi, minkä vuoksi se yhtyy asiassa puoluetoimikunnan lausuntoon.

Asiasta aiheutui keskustelua, jonka kuluessa *Nuutinen* kannatti puoluetuimikunnan hylkäävää kantaa. *Lehtinen* lausui, että puoluetuimikunnan lausunto on vain keksitty lausunto, jolla aloite on keetettu saada hyljätyksi. Kannatti hyväksyttäväksi sääntövaliokunnan enemmistön kannan. *Lehtonen* ehdotti keskustelun lopetettavaksi ja asiasta äänestettäväksi.

Wiik vastusti sääntövaliokunnan ehdotusta, joka hänen mielestään tiesi sellaista kansanvaltaa, jota ei pidä hyväksyä. Järjestymättömille joukoille ei voida luovuttaa oikeutta määrätä puolueessa. Jos nämä joukot haluavat vaikuttaa puolueessa, on niillä aina tilaisuus liittyä puolueeseen. Tämän esilläolevan ehdotuksen hyväksyminen voisi johtaa epälojaaliseen kilpailuun eduskuntaehdokkaiden välillä, ja se ei missään tapauksessa olisi koituva puolueelle eduksi. On pidettävä kiinni periaatteista ja jätettävä henkilökysymykset sivuun.

Keskustelu päättyi. Äänestyksessä voitti sääntövaliokunnan enemmistön kanta 75 äänellä 44 vastaan. Puoluekokous siis päätti,

että yhden ehdokkaan listat, piirijärjestöjen harkinnan mukaan, ovat puolueemme vaalitoiminnassa sallittuja.

Puoluetuimikunnan puheenjohtajan vaali.

Ryhdyttiin toimittamaan puoluetuimikunnan puheenjohtajan vaalia.

Kärkkäinen lausui, ettei puolue-elämä ole kaikin puolin ollut niin sopusuhtaista kuin toivottavaa olisi. Suuntariidat ovat menneet niin pitkälle, että on sisäisten riitaisuuksien tähden unohdettu taistella yhteistä vihollista, porvaria, vastaan. Joukot toivovat yksimielisyyttä ja keskinäistä rauhaa. Keskisuomalaiset harrastavat puolueen kokoomista ja eheyttämistä sekä haluavat tämän kantansa ilmituoda puheenjohtajan vaalissa. Muistakaamme, että maaseudulla on puolueen varsinainen voima-aines ja sen puheenjohtajana tulisi olla maaseudulla yleisesti tunnettu henkilö. Sellaisena esitän sopivampana toveri Kaarlo Harvalan sekä varapuheenjohtajaksi Matti Paasivuoren. Näillä voimilla voimme toivorikkaasti käydä uutta toimiaikaa kohti.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

J. F. Aalto piti sopivampana henkilönä tähän toimeen Matti Paasivuorta. Kummankaan suunnan taholta ei ole muistutettu mitään Paasivuorta vastaan, ja hänen toimintansa on aina herättänyt arvontoa kaikissa, joiden kanssa hän on tullut kosketuksiin. Miksi siis pitäisi näin ansiokas entinen puheenjohtaja sivuuttaa? Voitaneen väittää, että hän on jo iäkäs ja ettei hän voi ulospäin esiintyä niin voimakkaasti kuin joku nuorempi henkilö. Iäkäs hän kyllä on, mutta

esiintymisensäkin puolesta hän sopii tähän tehtävään paremmin kuin jotkut nuoremmat. Hänellä on nimeä maan rajojen ulkopuolellakin ja se seikka merkitsee myös jotakin. Ei ole oikein, että hänet syrjäytetään paikalta vain siksi, että hän on jo vanha. — Varapuheenjohtajaksi ehdotti puhuja toveri Rieti Itkosta.

Keskustelussa kannattivat Kärkkäisen ehdotusta *Kanervio, Nuutinen, Metsola, Kosonen, Lamminmäki, Peltonen* ja *Ahlfors*. J. F. Aallon ehdotuksen kannalle asettuivat *Pyy, Lahtinen, Hyvönen* ja *Parkkinen*.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Toimitetussa äänestyksessä jätettiin toveri Harvalan puolesta 73 lippua, joiden yhteinen äänimäärä oli 17,702. Toveri Matti Paasivuoren puolesta jätettiin 66 lippua ja niiden äänimäärä oli 15,753. Puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi oli näin ollen valittu toveri *Kaarlo Harvala*.

Toimikunnan varapuheenjohtajan vaali.

Puoluetoimikunnan varapuheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti toveri *Matti Paasivuori*.

Puoluesihteerin vaali.

Puoluesihteeriksi valittiin yksimielisesti ent. puoluesihteerin toveri *Karl H. Wiik*.

Ruotsinkielisten edustajaksi

puoluetoimikuntaan valittiin yksimielisesti toveri *Axel Ahlström*.

Puoluetoimikunnan vakinaisten jäsenten vaali.

Kärkkäinen lausui tämän jälkeen pitävänsä hyvin tärkeänä, että puoluetoimikunta edustaa kaikkia niitä eri linjoja, joita työväenliikkeessä on. Osuustoimintaliike on yksi tärkeimmistä aseista, joilla taistelemme porvaristoa vastaan. Tällä alalla tov. Tanner on päättänsä pitempi kaikkia muita, jotka ovat ehdolla. Ammatillisen liikkeen edustajana olisi Väinö Salovaara paikallaan, samoin rouva Hilda Seppälä naisosastojen ja raittiusliikkeen puolesta. Puoluetoimikunnassa tarvitaan myös teoreetikkoja, ja sellaisena mainittakoon ensi sijassa J. W. Keto. Lopuksi olisi »kapellimestariksi» otettava tov. R. Swentorzetski. Varajäseniksi ehdotti Matti Puittista, Anton Huotaria ja Kalle Kukkosta.

Pyy lausui, jos että nykyinen puoluetoimikunta sivuutettaisiin,

olisi se hyvin epäoikeudenmukaista, kun kerran sen toiminnalle on kaikin puolin annettu tunnustus. Ehdotti puoluetoimikuntaan valitaviksi Huplin, Pekkanen, Huttusen, Swentorzetskin ja Helon, sekä varalle Turkian, Kukkosen ja Olga Tainion.

Lundén pyysi puhevuoron työjärjestykseen.

Tämän jälkeen päätettiin puheenvuorot rajoittaa, samoin puhe-aika 5 minuuttiin.

Hupli lausui, että puoluetoimikunta on sen neljän vuoden aikana, jonka se on remmissä ollut, tehnyt sen minkä se on voinut. Ei halunnut puolestaan tulla valituksi tällä kertaa puoluetoimikuntaan, vaan ilmoitti ehdottomasti kieltäytyvänsä. On oikeus ja kohtuus, että haukuttavaksi vuoroltaan valitaan toiset miehet.

Kärkkäisen ehdotusta yhtyivät kannattamaan *Kanervio, Metsola, Kosonen, Nuutinen, Lammirmäki ja Ahlfors*.

Aalto, J. F.: On puhuttu paljon tannerilaisuudesta ja huplilaisuudesta. Kun Hupli nyt kieltäytyi, pitäisi Tannerin tehdä samoin. Näkisi mielellään vasemmistomiehiä puoluetoimikunnassa, mutta oli valmis myös kompromissiin edellyttäen, että Tanner jää pois.

Ruokokoski kannatti Pyyn ehdotusta.

Työjärjestyksen mukaan keskeytettiin kokous klo 12 aamiaisloman vuoksi. Kokousta jatkettiin klo 13.30.

Puhetta ryhtyi johtamaan *J. F. Aalto*.

Pyyn ja Aallon ehdotuksia ryhtyivät kannattamaan *Nokelainen, Parkkinen, Salonen, Lindman ja Ampuja*.

Tainio, Olga kieltäytyi ehdokkuudesta.

Seppä ja *Hakala* vastustivat Tannerin valitsemista.

Syrjänen, K. V. puhui Kärkkäisen ehdotuksen puolesta.

Ruusunen vastusti Tannerin valitsemista.

Airisto puhui Tannerin valitsemisen puolesta.

Itkonen torjui eräitä hänestä levitettyjä huhuja.

Lähde suositteli Salovaaran valitsemista.

Swentorzetski toivoi, että entisestä puoluetoimikunnasta valittaisiin enemmistö uuteen. Suositteli kompromissineuvotteluja ennen äänestystä.

Wiik toivoi myöskin neuvotteluja.

Hupli: Sen johdosta, että hänen kieltäytymistään ei oltu eräällä taholla tahdottu oikein ymmärtää, ilmoitti jo aikaa ennen puoluekokousta tällä kertaa päättäneensä kieltäytyä.

Paasivuori toivoi, että neuvottelut saataisiin aikaan.

Keskustelun tähän päättyessä päätettiin ottaa puolen tunnin väliaika neuvotteluja varten ja nimitettiin neuvottelijoiksi Kärkkäinen, Syrjänen K.V., Airisto, Salonen, Komu ja Aalto J. F.

Kun väliajan jälkeen ryhdyttiin kokousta jälleen jatkamaan, ilmoitti puheenjohtaja, etteivät neuvottelut olleet johtaneet mihinkään tuloksiin, jonka vuoksi oli ryhdyttävä äänestämään nimitetyistä ehdokkaista.

Toimitetussa äänestyksessä saivat ääniä Swentorzetski 135 äänestäjältä 32,309, Salovaara 74 äänestäjältä 18,133, Seppälä 73 äänestäjältä 17,889, Keto 73 äänestäjältä 17,764, Tanner 69 äänestäjältä 16,927, Pekkala 67 äänestäjältä 15,910, Helo 66 äänestäjältä 15,693, Turkia 64 äänestäjältä 15,076, Itkonen 62 äänestäjältä 14,653 ja Puittinen 2 äänestäjältä 672. .

Puoluetoimikunnan vakinaisiksi jäseniksi oli puoluekokous ennennämainittujen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, puoluesihteerin ja ruotsalaisen jäsenen lisäksi siis valinnut Reinhold Swentorzetskin, Väinö Salovaaran, Hilda Seppälän, J. W. Kedon ja Väinö Tannerin.

Tili- ja vastuuvapauden myöntäminen puoluetoimikunnalle ja -neuvostolle.

E. Sallila esitti raha-asiainvaliokunnan mietinnön n:o 1, joka kuului:

Valiokunta on tutustunut puolueen varojen hoitoon ja tilinpäätösten perusteihin ja esittää puoluekokoukselle niiden johdosta seuraavan lausunnon:

Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön omaisuuden jaossa puolueen ja Oy. Kansanvallan kesken ei puolueelle jäänyttä kaikkea omaisuutta ole merkitty varoiksi puolueen kirjanpidossa. Samoin on puolueen omistamien osakkeitten arvo tilinpäätöksessä merkitty tuntuvasti alhaisemmaksi niiden nimellis- ja todellisuusarvoaan. Se kiinnelaina, mikä näitten toimivuosien aikana on otettu, on annettu Kansanvallan käytettäväksi ja selviää sen käyttö Kansanvallan ja puolueen tilinpäätöksestä.

Tulojen ja menojen tarkkailussa olemme huomanneet, että varoja on käytetty jonkun verran runsammin kuin Puolueella on ollut tuloja, mutta kun tämä on tapahtunut puoluetta hyödyttävällä tavalla, ei valiokunnalla ole tämän johdosta syytä erikoisiin muistutuksiin.

Asiantuntijoina valiokunnan kokouksissa ovat olleet K. Harvala, Emil Sallila ja K. Heinonen.

Edellä olevaan viitaten ja kun tilintarkastajat ovat ehdottaneet tilivapauden myöntämistä, eikä puolueeneuvostolla ole ollut asian johdosta huomauttamista, ehdotamme,

että puoluetoimikunnalle ja puolueeneuvostolle myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus vuosilta 1926—29.

Mietintö ja siinä tehty ehdotus tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toiminta.

E. Sallila esitteli raha-asiainvaliokunnan mietinnön n:o 2:

Valiokunta tutustui tilinpäätösten ja suullisten selostusten nojalla myöskin Oy. Kansanvallan toimintaan. Tällöin kiinnitettiin huomiota m.m. tappiollisten lehtien toimintaan. Kun osa näistä on jo kuitenkin lopetettu ja muutenkin on asiaan kiinnitetty liikkeen johdon taholta huomiota, ei valiokunta pitänyt tarpeellisena esittää asian johdosta erityistä päätöslauselmaa.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Puoluekokousedustajain matka- ja päivärahat.

E. Sallila esitti raha-asiainvaliokunnan mietinnön n:o 3:

Katsoen nykyiseen työttömyysaikaan ja puolueen käteisvarojen vähyteen ehdottaa valiokunta:

että puoluekokousedustajille suoritetaan kokous- ja matkapäiviltä palkkiota 80 mk. päivältä ja matkarahaa III luokassa rautatiellä ja todelliset matkakustannukset laivalla, linjautolla ja hevoskyydillä matkustettaessa. Valiokunnan vähemistö ehdottaa päivärähaksi 100 mk.

Kaija ehdotti, että puoluekokousedustajain päiväraha määrättäisiin 100 markaksi.

Salonen yhtyi Kaijaan.

Hirvisuo ehdotti päivärahan suuruudeksi 90 mk.

Vielä käytettiin muutamia puheenvuoroja, jonka jälkeen asia ratkaistiin kättennostoäänestyksellä. Valtavalla enemmistöllä tuli tällöin päiväraha määrätyksi 100 markaksi.

Puolueen ja sen perusjärjestöjen omistamia kiinteistöjä koskevat asiat.

E. Sallila esitti raha-asiainvaliokunnan mietinnön n:o 4:

Raha-asiain valiokunnan mielestä olisi puoluekokouksen myöskin puolestaan tehtävä erikoinen päätös ja annettava hyväksymisensä niistä lakkautuneiden työväenyhdistysten omaisuuksien siirroista, joita puolue neuvosto puoluekokousten väliajoilla on toimittanut. Samalla voitaisiin myöskin hyväksyä ne takaukset, joihin puolue neuvosto on puolueen puolesta mennyt ja jotka tässä yhteydessä erikseen esitetään. Myöskin olisi tehtävä päätös puolueen omistaman

talon kiinnittämisestä siltä varalta, että Kustannusosakeyhtiö Kansanvalta ja puolue ennen seuraavaa puoluekokousta katsoisivat tarvitsevansa lisälainoja joko liikkeen laajentamisien, lisärakennusten tai muiden tämänluontoisten tarpeiden rahoittamiseen. Näistä ehdottaa raha-asiaivaliokunta puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauselman:

1) Että puoluekokous puolestaan hyväksyy ne lakkautuneiden työväenyhdistysten omaisuuksien siirrot toisille yhdistyksille, joista mainitaan puoluetoimikunnan toimintakertomuksessa sekä puolue-neuvoston päätöksessä tammikuun 26 päivältä 1930, sekä myöskin takaukset, joihin puolue tällä ajalla on mennyt;

2) että puolue-neuvostolle annetaan oikeus hyväksyä vastedeskin tämänsuuntaiset omaisuuksien siirrot ja takaukset;

3) että puoluekokous päättää hyväksyä sen 1,200,000 (yhden miljoonaan kahdensadan tuhannen) suomenmarkan suuruisen kiinnelainan, minkä Sosialidemokraattinen Puolue-neuvosto oli kokouksessaan joulukuun 9 p:nä 1928 päättänyt ottaa Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen omistamaan talon ja tonttiin N:o 3 Sirkuskadun varrella Helsingin kaupungin neliossa N:o 299.

Tämän lisäksi päättää puoluekokous oikeuttaa Sosialidemokraattisen Puolue-neuvoston ottamaan yllämainittuun puolueen omistamaan kiinteistöön kiinnityksiä otettavien lainojen vakuudeksi korkeintaan 3,800,000 (kolmeen miljoonaan kahdeksaansataan tuuhanteen) Suomen markkaan saakka.

4) että puolue menisi edellisten lisäksi takaukseen Pitkärannan Työväenyhdistyksen 200,000 markan suuruisesta lainasta; joten takaus on kaikkiaan 550,000:—.

5) että puoluetoimikunnalle ja puolue-neuvostolle annetaan oikeus harkintansa mukaan mennä takaukseen Enson Sos.-dem. Työväenyhdistyksen 1,500,000 mk:n suuruisesta lainasta, jos edellytyksiä tämän talon rakentamiselle näyttää olevan.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Sosialisoimisohjelma.

Pekka Huttunen esitteli sosialisoimisvaliokunnan mietinnön selostan asian käsittelyä valiokunnassa. Lähetekeskustelussa tehtiin muistutuksia hyvin vähän, joten ohjelma jo sinänsä oli verraten hyvä. Toivoi, että ohjelma hyväksyttäisiin. Tämä vääryyteen perustuva yhteiskunta on hävitettävä ja käytävä luomaan uutta. Luki valiokunnan mietinnön, joka kuului:

Puoluekokous on sosialisoimisvaliokunnalle lausunnon antamista varten lähettänyt komitean laatiman ehdotuksen puolueen sosialisoimisohjelmaksi ja saa valiokunta ehdotuksen johdosta lausua seuraavaa:

Siinä lähetekeskustelussa, joka suoritettiin sosialisointiehdotuksesta, lausuttiin yleisenä käsityksenä, että olisi jo aika saada puolueelle hyväksytyksi sosialisoimisohjelma. Valiokunta, joka tässä suhteessa on samaa mieltä, toteaa, että käsiteltävänä oleva ehdotus on oikeille perusteille laadittu ja muutenkin valiokunnan käsitystä vastaava ja esittää senvuoksi, että esitys sellaisenaan hyväksyttäisiin seuraavilla muutoksilla:

1) Kun sivulla 9 oleva otsikko »Mitkä talouselämän alat olisi Suomessa ensisijassa sosialisoitava?» saattaa antaa aiheita sellaiseen käsitykseen, että eri tuotantoalat olisi sosialisoitava juuri siinä järjestyksessä kun ne esiintyvät sanotussa kappaleessa, ehdotetaan väärinkäsityksen välttämiseksi, että sanottu otsikko muutettaisiin näin kuuluvaksi: Mitkä talouselämän alat voitaisiin Suomessa ensi sijassa sosialisoida?

2) Sivulla 11 alkavassa osassa »Sosialisoimisen valmistelu» määritellään 3 kappaleessa liikeneuvostojen eli työväenneuvostojen tarkoitus valiokunnan mielestä lausuntotavallaan liian ahtaasti. Valiokunnan mielestä olisi erikoisesti lausuttava, että neuvostojen olisi myöskin pyrittävä saamaan vaikutusvaltaa työntekijäin työhönottamiseen ja työstä eroittamiseen ja yleensäkin tuotantoprosessiin nähden sekä samoin pyrittävä tutustumaan liikettä koskeviin asioihin. — Saman kappaleen viimeinen lause »Yhteiskunnan hallussa nyt jo olevaa tämmöistä omaisuutta ei saa luovuttaa yksityisille», saattaisi ahtaasti käsittäen olla ristiriidassa sen kanssa, mitä maa- ja metsätalousohjelmaehdotuksessa esitetään lisä- ja uutismaanhankkimisesta pienviljelijöille, jonkavuoksi sanottu lause voitaisiin jättää pois. Siihen sisältyvä periaate ilmenee ilman sanottua ristiriitaisuutta kappaleen viimeistä edellisestä lauseesta. Valiokunta senvuoksi ehdottaa, että sanottu kappale hyväksyttäisiin seuraavassa muodossa:

»Sosialisoimiselle on kuitenkin jo nykyisten yhteiskuntaolojen valitessa valmistettava maaperää selittämällä tuotannollisen ja kaupallisen elämän palveluksessa oleville työläisille ja virkailijoille sosialisoimisen merkitystä ja sen tuottamia etuja niin yhteiskunnan kuin yksityistenkin kannalta katsoen, asettamalla tuotantolaitoksiin työväenneuvostoja, jotka pyrkivät vaikuttamaan työehtojen määräämiseen, työntekijäin työhön ottamiseen ja työstä eroittamiseen, työntohtajien valitsemiseen, tutustumaan liikettä koskeviin asioihin ja yleensä saamaan mahdollisimman suurta vaikutusvaltaa tuotantopro-

sessissa ja siten rajoittamaan työnantajan valtaa tuotannossa, sekä vihdoin saattamalla, mikäli se edullisesti voi tapahtua, yhteiskunnan haltuun semmoisia luonnon rikkauksia ja maa-alueita, jotka voivat olla hyödyksi yhteiskunnallista tuotantoa vastedes toimeenpantaessa.»

Lopuksi valiokunta huomauttaa, että viimeisessä viittauslausessa oleva sana »maatalousohjelmassa» on muutettava: »maa- ja metsätalousohjelmassa».

Valiokunta on kuunnellut asiantuntijoina J. Heloa, V. Melttiä ja J. W. Ketoa.

Mietintö ja siihen sisältyvät ehdotukset hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Sosialisoimishjelman sananmuoto siv. 20.

Vaaliperuste seuraavia puoluekokousedustajavaaleja varten.

E. A. Vuori esitti järjestävän valiokunnan mietinnön n:o 1:

Puoluejärjestöjen 26 §:n perusteella on järjestävä valiokunta ottanut harkittavakseen kysymyksen vaalipiiriperusteen määräämisestä puoluekokousedustajain vaalissa. Valiokunta on ollut sitä mieltä, että tällä hetkellä on kuitenkin vaikeata tätä perustetta tarkasti määritellä, joten sen määrääminen olisi jätettävä puoluenevoston tehtäväksi. Samalla on valiokunta kuitenkin sitä mieltä, että joka tapauksessa edustajain lukumäärä puoluekokouksessa pysytettäisiin suunnilleen nykyisellään.

Valiokunta ehdottaa siis puoluekokouksen päätettäväksi:

Puoluekokous valtuuttaa puoluenevoston määräämään puoluekokousedustajain vaaliperusteen seuraavia puoluekokousvaaleja varten.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Seuraavan puoluekokouksen paikka.

E. A. Vuori esitti järjestävän valiokunnan mietinnön n:o 2:

Järjestävä valiokunta ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi:

Puoluekokous lausuu puoluenevostolle toivomuksen, että seuraava puoluekokous pidettäisiin Helsingissä.

Kärkkäinen ehdotti Tamperetta.

Kanto yhtyi Kärkkäisen ehdotukseen.

Tanner ei halunnut nimetä määrättyä paikkakuntaa, mutta piti suotavana, että puoluekokoukset pidettäisiin eri kerroilla eri paikkakunnilla.

Kaija ehdotti Viipuria.

Kanervio yhtyi Kärkkäiseen.

Ruokokoski yhtyi Kaijan ehdotukseen.

Vuori toivoi, ettei Viipuria käytännöllisten vaikeuksien vuoksi otettaisi tällä kertaa huomioon.

Kankaanpää, Petäjä ja *Kilpi* kannattivat Tamperetta.

Toimitetun äänestyksen perusteella päätti puoluekokous ehdottaa puolueuuevostolle, että seuraava puoluekokous pidettäisiin Tampereella.

Puolueuuevoston vaali.

Puoluesihteri *Wiik* esitti eri piirijärjestöjen tekemät ehdotukset puolueuuevoston jäseniin nähden. Äsken päätetyn puoluesääntöjen muutoksen johdosta saavat eräät piirit — Uudenmaan, Hämeen etel. ja pohj., Viipurin länt., Mikkelin ja Vaasan it. — esittää kukin kaksi jäsentä puolueuuevostoon. Joidenkuiden tässä asemassa olevain piirien piiritoimikunnat ovatkin maininneet lisäehdokkaita siltä varalta, että mainittu sääntöjen muutos tulisi päätetyksi. Koska kuitenkin puolueuuevoston jäsenet on valittava piirikokousten eikä piiritoimikuntien esittämistä ehdokkaista, ehdottaa puolueuuevoston meneteltäväksi kyseessäoleviin piireihin nähden siten, että piakkoin pidettävät piirikokoukset esittävät lisäehdokkaita, joiden valitsemisesta tällä kertaa puolueuuevosto lopullisesti päättäisi. Siltä varalta, että tulee pidettäväksi puolueuuevoston kokous jo ennenkuin piirikokoukset on pidetty, ehdottaa puolueuuevoston, että sanotussa puolueuuevoston kokouksessa edustaisi kutakin nyt kyseessäolevaa piiriä, sen piirikokouksen ennen esittämän jäsenen lisäksi, myös piirikokouksen hänelle esittämä varajäsen.

Puoluekokous hyväksyi tämän ehdotuksen. — Erikoisasemassa on Viipurin länt. piiri sikäli, että siellä jo on pidetty piirikokous, joka myös on esittänyt ehdokkaansa; nämä voidaan siis valita nyt jo lopullisesti. — Hämeen etel. piirissä taas ei ole muistettu esittää puolueuuevostoon jäseniä, mutta piiritoimikunta on niitä esittänyt. Nämä päätettiin sentähden vahvistaa vain väliaikaisesti, kunnes piirikokous on asian käsitellyt. — Kuopion länt. piirissä taas on vuoden 1928 piirikokous päättänyt esittää puolueuuevoston jäseneksi Kalle Vallan ja varajäseneksi Aug. Vallan; vuoden 1929 piirikokouksessa on asia otettu uudelleen käsiteltäväksi, mutta — piiritoimikunnan antamain tietojen mukaan — vasta sen jälkeen kuin osa edustajista jo oli poistunut kokouksesta, eikä kysymystä liene, mikäli suullisesti on ilmoitettu, edes mainittu kokouksutsussa. Näin ollen on kyseenalaista, kummanko piirikokouksen päätös on nyt otettava huo-

mioon. Puoluekokous päätti keskustelun ja äänestyksen jälkeen tunnustaa v. 1929 tehdyn piirijärjestön päätöksen päteväksi.

Puolueneuvostoon valittiin näin ollen seuraavat, asianomaisten piirijärjestöjen esittämät henkilöt:

Uudenmaan piiri: vakituiseksi jäseneksi Hj. Görman Lohjalta sekä lisäksi, sääntöihin tehdyn muutoksen johdosta, vakituiseksi jäseneksi Jalmari Vuorinen Lohjalta, kuitenkin niin, että tuleva piirikokous päättää sekä Vuorisen paikasta että varajäsenistä ja että puolue-neuvosto päättää puoluekokouksen nimessä piirikokouksen tätä koskevan päätöksen vahvistamisesta.

Turun etel. piiri: jäseneksi F. V. Suominen Turusta, var. Kustaa Hellberg Halikosta.

Turun pohj. piiri: jäseneksi Vihtori Fallila Ulvilasta, var. Väinö Saari Kankaanpäästä.

Hämeen etel. piiri: jäseneksi Matti Alanko Hämeenlinnasta ja sääntöihin tehdyn muutoksen takia lisäjäseneksi Anselmi Pitkäsilta Lahdesta; yllämainitusta syystä on päätös väliaikainen ja piirikokouksen on päätettävä molempien jäsenten sekä kahden varajäsenten paikoista, joka päätös alistetaan puolue-neuvoston vahvistettavaksi.

Hämeen pohj. piiri: jäseneksi Vihtori Kanto Tampereelta ja sääntöjen muutoksen takia lisäjäseneksi Kaarle Nordlund Tampe-reelta; piirikokous päättää lisäjäsenen paikasta sekä kahden varajäse-senten paikoista, joiden päätösten vahvistamisesta puolue-neuvosto päättää.

Viipurin länt. piiri: jäseniksi Urho Lappalainen Kotkasta ja Juho Pyy Viipurin maalaiskunnasta, var. H. Manner Viipurista ja Emil Kerman Lappeenrannasta.

Viipurin it. piiri: jäseneksi Kusti Kaija Inkilästä, var. K. Ritari Sortavalasta.

Mikkelin piiri: jäseneksi V. Paavilainen Mikkelistä sekä sääntöjen muutoksen takia lisäjäseneksi A. Parkkinen Mikkelistä; piirikokous päättää lisäjäsenen paikasta ja esittää kaksi varajäsentä; puolue-neuvosto päättää lisäjäsenen ja kahden varajäsenen paikkoja koske-vaan ehdotusten vahvistamisesta.

Kuopion länt. piiri: jäseneksi Herman Reinikainen Varkaudesta, var. Aaro Salo Iisalmesta.

Kuopion it. piiri: jäseneksi Juho Kosonen Joensuusta, var. Pekka Kettunen Pielisensuusta.

Vaasan-it. piiri: jäseneksi Emil Sinervä Keuruulta, sääntöjen muutoksen vaatimaksi lisäjäseneksi Väinö Salmela Jyväskylältä; piirikokous päättää lisäjäsenen ja kahden varajäsenen paikoista ja esittää päätöksensä puolue-neuvoston vahvistettavaksi.

Vaasan etel. piiri: jäseneksi Lenni Huhtanen Kurikasta, var. Edvard Laine Vaasasta.

Vaasan pohj. piiri: jäseneksi Matti Lepistö Toholammelta, var. Kalle Palm Kokkolasta.

Oulun etel. piiri: jäseneksi Kustaa Ahmala Oulusta, var. Aleksanteri Nurmi Alavieskasta.

Oulun pohj. piiristä pysyy voimassa 1926 vuoden puoluekokouksen tekemä päätös, että puolueuuvostolla on valtuus myöntää piirille edustus oikeus puolueuuvostossa, jos se katsotaan tarpeelliseksi.

Ruotsalainen piiri: jäseneksi Albert Lassila Pietarsaaresta, var. Frithiof Sundqvist Helsingistä.

Kuudes kokouspäivä päättyi klo 17.15.

Seitsemäs kokouspäivä.

Lauantaina helmikuun 1 p:nä.

Kokous alkoi klo 9. Puheenjohtajana toimi aluksi *J. F. Aalto*.
Laulettiin »Vala». Toimitettiin nimenhuuto.

Puoluetolimikunnan varajäsenten vaali.

Kun oli ilmoitettu edellisenä päivänä toimitetun puoluetolimikunnan vakinaisten jäsenien vaalin tulos (kts. Puoluetolimikunnan vakinaisten jäsenten vaali) ryhdyttiin toimittamaan puoluetolimikunnan varajäsenten vaaliä.

Kuittinen ehdotti *M. Pekkalaa*, *E. Huttusta* ja *K. Kukkosta*.

Muhonen ehdotti *M. Puittista*, *Pekkalaa* ja *Kukkosta*.

Gylling kannatti *Kuittisen* ehdotusta.

Hakala ja *Riiheläinen* esittivät, että vakinaisten jäsenten vaalissa lähinnä ääniä saaneet hyväksyttäisiin varajäseniksi.

Pusa suositteli *Pekkalaa*.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Saarikivi kannatti *Muhosen* ehdotusta.

Pyy lausui vielä kummastelunsa sen johdosta, ettei *Tanner* ollut sovinnon nimessä kieltäytynyt. Yhtyi *Hakalan* ehdotukseen.

Tanner huomautti *Pyylle*, että hän edellisessä puoluekokouksessa sai puolueen puheenjohtajan vaalissa äänten enemmistön. Mutta kun tälle paikalle asetettavan henkilön täytyy saada melkoisen yksimielinen kannatus, niin ei hän silloin katsonut voivansa ottaa tointa vastaan. Kun häntä nyt on vaadittu kieltäytymään puoluetolimikunnan jäsenyydestä, niin huomautti hän, että hän on antanut lupauksen ruveta »vaikkapa viimeiseksi varajäseneksi». Kokouksella olisi ollut valta jättää minut sivuun. Kun se ei ole sitä tehnyt, niin en katso mahdolliseksi kieltäytyä niistä luottamustoimista, joita minulle uskotaan.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi ja ryhdyttiin vaalitoimitukseen. Suoritettussa äänestyksessä saivat ääniä *Kukkonen* 119 äänestäjältä 29,027, *Pekkala* 114 äänestäjältä 27,823, *Huttunen* 70 äänestäjältä 16,547, *Puittinen* 59 äänestäjältä 14,441, *Huotari*, *Anton*

24 äänestäjältä 5,388, Turkia 10 äänestäjältä 2,963, Helo 2 äänestäjältä 443 ja Itkonen 1 äänestäjältä 228.

Puoluetoimikunnan varajäseniksi olivat näin ollen tulleet valituiksi *Kalle Kukkonen, Mauno Pekkala ja Edvard Huttunen.*

Puolueen valistustyöohjelma.

Puhetta ryhtyi johtamaan *V. Hupli.*

B. J. Salminen esitti valistusasiainvaliokunnan mietinnön n:o 1:

Käsiteltyään puoluetoimikunnan esityksen puolueen valistustyöstä, saa valiokunta lausuntonaan esittää seuraavaa:

Valiokunta ehdottaa, että järjestettäessä erikoisia valistusviikkoja puolueen jäsenmäärän kohottamiseksi, olisi niiden ajasta ennakolta neuvoteltava piiritoimikuntien kanssa, koska saattaa ilmaantua erimielisyyttä siitä, mihin aikaan vuodesta tällainen valistusviikko olisi järjestettävä sekä myöskin siitä, olisiko tarkoitukseen ehkä käytettävä pitempikin aika kuin vain yksi viikko.

Kirjallisen valistustyön harjoittamiseen nähden on valiokunta sitä mieltä, että on julkaistava lentolehtisiä ja kirjasia myöskin periaatteellisista eikä yksinomaan päivän kysymyksistä.

Puoluetoimikunnan esitykseen haluaisi valiokunta lisättäväksi sivulla 24 viimeisen kappaleen edelle seuraavan lauseen: »Puolueen valistustyössä on edelleenkin erikoisesti kiinnitettävä huomiota pienviljelijäväestön kokoamiseksi puolueemme riveihin.»

Nuorisotoimintaan nähden on valiokunta sitä mieltä, että sivulla 25 olevassa 1) kohdassa sana »kehoittaa» olisi muutettava sanaksi »velvoittaa». Lisäksi ehdottaa valiokunta, että nuorisotoimintaa koskeviin ponsiin lisättäisiin seuraava kolmas kohta: 3) Sellaisilla paikkakunnilla, missä nuorisotoiminnalle on mahdollisuuksia, eivätkä nuoret omin voimin kykene järjestöä perustamaan, olisi puoluejärjestöjen tai vanhemman puolueväen tehtävä aloite nuoriso-osaston perustamisesta ja kaikin tavoin tuettava osaston toimintaa siksi kunnes se on alkuvaikeudet sivuuttanut. Puoluetoimikunnan menoarvioon olisi vuosittain varattava määräraha nuorisoliiton avustamiseksi järjestäjän palkkaamista, valistusvälineiden hankkimista ja koko maata käsittävien nuorisokurssien järjestämistä varten.

Edelläolevassa lausunnossaan on valiokunta ottanut myös huomioon Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton toimikunnan esityksen sekä toveri L. Huhtasen siihen tekemän lisäyksen.

Lasten ja varhaisnuorisotyön tukemista tarkoittavan esityksen, jonka ovat tehneet Lohjan ty. ja Helsingin Liiketyöläisten Sos.-dem. Yhdistys, ehdottaa valiokunta hyväksyttäväksi puoluetoimikunnan esittämässä muodossa.

Puolue ja työläisnaiset: Sen esityksen johdosta, minkä Viipurin kaupungin Sos.-dem. Naisyhdistys on tehnyt puolueen suhteesta työläisnaisiin, esittää valiokunta puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

Puolueen valistustyön yhteydessä päättää puoluekokous, että työläisnaisten valistustyöhön on kiinnitettävä yhä enemmän huomiota, jossa tarkoituksessa erikoisesti useampi-päiväistä naisten luento- ja kurssitoimintaa on puolueen toimesta taloudellisesti tuettava;

että työväenyhdistysten on avustettava naisten valistus-toimintaa perustamalla työväenyhdistysten yhteyteen nais-osastoja tai jaostoja, sekä luovutettava huoneistojaan naisten valistustilaisuuksiin, joko ilman korvausta tai vähäisestä maksusta;

että puolueen on myönnettävä Toveritar-lehdelle entistä runsaampi avustus, jotta lehteä voitaisiin levittää puolueen varattomille naisjäsenille alennettuun hintaan.

Asian johdosta syntyneessä keskustelussa lausui *Lehtonen*, että mietintö suurin piirtein tyydyttää häntä. Kuitenkin olisi siinä pitänyt kiinnittää huomiota teoreettisen ajatustavan kehittämiseen. Tässä tarkoituksessa olisi järjestettävä pitempiäaikaisia, n. 1—2 kuu-kautta kestäviä kurseja, joilla olisi tilaisuus opiskella sosialismin teorioja. Jätti asian puolueoimikunnan edelleen kehitettäväksi.

Hyvärinen: Valiokunnan olisi pitänyt kiinnittää huomiota lasten valistustyöhön sen mukaisesti kuin Lohjan t.y. oli esittänyt.

Tämän jälkeen mietintö hyväksyttiin sellaisenaan.

Valistustyöohjelma on lopullisesti hyväksytyssä muodossa julkaistu siv. 43.

Ruotsinkielisten järjestöjen asema puolueessa.

B. J. Salminen esitti valistusasiainvaliokunnan mietinnön n:o 2:

Sen esityksen johdosta, minkä Vaasan l. yhdistyneiden piirien piiritoimikunta on tehnyt *ruotsinkielisten järjestöjen asemasta puolueessa*, lausuu valiokunta käsityksensä, että esitys ei aiheuttaisi puoluekokouksen puolelta toimenpiteitä, koska Ruotsalainen Työväenliitto on nyttemmin ottanut palvelukseensa erikoisen sihteerin ja valistustyö siten muodostuu tehokkaammaksi. Näinollen valiokunta siis yhtyy puolueoimikunnan lausuntoon.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Työväki ja kansainvälinen kieli.

B. J. Salminen esitti valistusasiainvaliokunnan mietinnön n:o 3: Helsingin ty:n Toveriseuran esityksen suhteen, joka koskee *työväen suhdetta kansainväliseen kieleen*, yhtyy valiokunta puolue-toimikunnan ehdotukseen.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti. Hyväksytty päätöslauselma siv. 50.

Raja-Karjalassa suoritettava valistustyö.

B. J. Salminen esitti valistusasiain valiokunnan mietinnön n:o 4: Tuleman ty:n tekemän esityksen suhteen, joka koskee *Raja-Karjalassa suoritettavaa valistustyötä*, ehdottaa valiokunta puolue-toimikunnan esityksen hyväksyttäväksi.

Timonen: Rajaseudulla suoritettavaan valistustyöhön olisi kiin-nitettävä entistä suurempi huomio.

Mietintö hyväksyttiin tämän jälkeen yksimielisesti.

Yhdenmukaiset jäsenkirjat. — Opinto- ja virkistyskoti. — Puolueneu-voston jäsenten ja tilintarkastajain palkkiot.

E. Sallila esitti raha-asiainvaliokunnan mietinnön n:o 5:

Yhdenmukaiset jäsenkirjat. Valiokunta, yhtyen puolue-toimikunnan lausuntoon ja tämän lisäksi siihen, ettei puolueessa ole käytännössä erinäisiä huoltomuotoja, kannattaa tässä asiassa puolue-toimikunnan ehdotuksen hyväksymistä.

Opinto- ja virkistyskoti. Koska puolue-toimikunnan ehdotukses-sakin tunnustetaan asia huomiota ansaitsevaksi ja tärkeäksi ja eh-dotetaan puolue-neuvostolle annettavaksi oikeus harkintansa mu-kaan ryhtyä asiaa toteuttamaan, jos edellytyksiä sille ilmenee, eh-dottaa valiokunta, että puolue-toimikunnan ehdotus hyväksyttäisiin.

Puolueneuvoston jäsenten ja tilintarkastajain palkkiot. Valiokunta ehdottaa, että puolue-neuvoston jäsenille suoritettaisiin edelleenkin palkkiota kokous- ja matkapäiviltä 100: — ja matkakuluja kolmannen luokan mukaan junassa ja toisen luokan mukaan laivassa.

Tilintarkastajain palkkio ehdotetaan suoritettavaksi laskun mukaan.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Talousohjelma vuosille 1930—1932.

E. Sallila esitti raha-asiainvaliokunnan mietinnön n:o 6:

Valiokunta on suorittanut laskelmia eri tulo- ja menoerien suu-

ruudesta ja päättänyt esitettyyn talousohjelmaan esittää joitakin muutoksia. Puoluetoimikunnan ehdotuksessa ehdotetaan kannettavaksi vuosittain vakinaista puolueveroä 5 markkaa ja tämän lisäksi ylimääräistä veroä saman verran, joten vero asiallisesti olisi 10 markkaa vuodessa. Kun kuitenkin ylimääräisten verojen kantaminen tuottaa hankaluuksia olisi parempi, että kannettaisiin vain yksi vakinaisen puoluevero. Suoritettujen laskelmien mukaan voitaisiin ehdotettu 10 markan vero alentaa 9 markkaan.

Tulojen mukaan suoritettavaan lisäveroon on katsottu tarpeelliseksi tehdä myöskin joitakin muutoksia. Veroasteikkoa on entisestään jonkin verran koroitettu ja esitetty lisäveroä kannettavaksi jo 20,000: — tuloista alkaen, jotta tällä tavoin saataisiin veroitus tasaisesti jakautumaan.

Samalla pidettiin tarpeellisena tehdä lisämaininta arpajaisten voittovarojen jakamisesta ja asetuttiin sille kannalle, että toinen puoli voitosta olisi jaettava piireille ja toinen puolueelle.

Edelläolevaan perustuen ehdottaa valiokunta puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauselman:

(Päätöslauselma julkaistu siv. 47.)

Törmä: Vakinaisen vero ei saisi olla suurempi 5 mkaa. Tarpeen tullen ylimääräinen vero.

Ruokokoski: Veroasteikko suurimmille tuloille liian edullinen.

Hirvisalo kannatti vakinaisen veron määräksi 9 mkaa.

Kivisalo: Henkilökohtaisesti olen veron korotuksen kannalla, mutta koska järjestöt eivät ole olleet tilaisuudessa asiaa käsittelemään, en pitäisi päätöksen tekemistä nyt sopivana.

Lundén oli valiokunnan ehdotuksen kannalla.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi. Mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Maa- ja metsätalousohjelma.

J. Pyy esitteli maatalousvaliokunnan mietinnön n:o 1:

Sittenkuin puoluekokous on lähettänyt maatalousohjelmakomitean ehdotuksen puolueen uudeksi maa- ja metsätalousohjelmaksi sekä eräitä muita sanotun ohjelman yhteydessä olevia järjestöjen ja yksityisten puolueen jäsenten tekemiä ehdotuksia lausunnon antamista varten maatalousvaliokuntaan, saa valiokunta asian käsiteltyään esiintuoda seuraavaa.

Huomioonottaen maa- ja metsätalouden suuren merkityksen Suomen talous- ja yhteiskuntaelämässä, mikä merkitys valaisevasti on selvitetty ohjelmaehdotuksessa sekä katsoen eritoten maataloudesta

toimeentulonsa hankkivan väestön lukumäärään, pitää valiokunta, yhtyen ohjelmakomitean mielipiteeseen nykyään voimassaolevan maatalousohjelman muuttamisen tarpeellisuudesta, uuden maa- ja metsätalousohjelman laatimista niin hyvin maaseudun vähäväkisen väestön kuin puolueenkin kannalta katsoen tyydytyksellä merkittävänä toimenpiteenä. Valiokunnan mielestä on ohjelmakomitea suorittanut tehtävänsä perusteellisesti ja asiantuntemuksella silmälläpitäen sosialidemokratian periaatteita ja päämäärää. Lähimmän ajan vaatimuksia koskevaa maatalousohjelman osaa on, niinkuin puolue-toimikuntakin ohjelmaehdotuksesta antamassaan lausunnossa huomauttaa, ansiokkaalla tavalla kehitetty sisältörikkaammaksi ja monipuolisemmaksi, jotapaitsi ohjelmaa on täydennetty ottamalla siihen uusi metsätaloutta koskeva osa. Ohjelman periaatteellinen osa on pääasiallisesti pysytetty entisellään.

Ohjelman yksityiskohtia käsitellessään on valiokunta kiinnittänyt huomiota Hämeen eteläisen sos.-dem. piiritoimikunnan eräiden ohjelmakohtien johdosta tekemiin huomautuksiin, evästyskeskustelussa tehtyihin muutosehdotuksiin sekä yksityisten puolueen jäsenten kirjallisesti jättämiin esityksiin, mutta ei valiokunta ole yleensä katsonut muutos- tai täydennys ehdotusten antavan aihetta toimenpiteisiin valiokunnan puolelta. Siten on valiokunta jättänyt huomioonottamatta ehdotuksen erityisen maaseudun palkkatyöväen aseman parantamista ja varsinkin työajan säännöstelemistä maataloudessa tarkoittavan ohjelman sisällyttämisestä maatalousohjelmaan, koska mainitunlaiset ohjelmakohdat eivät kuulu kyseessä olevan ohjelman piiriin. Niinikään on valiokunta katsonut, että kysymys viljatulleista on maatalousohjelman ulkopuolella. Ehdotuksia maatalousohjelman 3 luvun F a) kohdan, 5 luvun 3 ja 7 kohtien muuttamiseksi ei valiokunta ole pitänyt tarkoituksenmukaisina, minkä vuoksi sanotut ohjelmakohdat on pysytetty sellaisina kuin ohjelmakomitea on ne esittänyt. Sitä vastoin ehdottaa valiokunta metsätalousohjelman 3 luvun a) ja b) kohdat vähämerkityksellisinä ja epäselvinä poistettaviksi, jotapaitsi ohjelman periaatteellisen osan a) kohtaan olisi valiokunnan mielestä tehtävä sellainen muutos, että pakkoluovutuksen ulkopuolelle jäävät pienviljelijöiden yhteismetsät eli n.s. asutus- ja niihin verrattavat yhteismetsät, jotka yhteismetsiä koskevassa lainsäädännössäkin on erotettu muista yhteismetsistä.

Päätöksensä on valiokunta tehnyt yksimielisesti. Valiokunnan jäsen Kankaanpää on tosin huomauttanut, että maatalousohjelman 5 luvun 3 kohtaan olisi otettava selventävä määräys suurtilojen tarpeettoman pirstomisen ehkäisemiseksi, mutta kun maatalousohjelman periaatteellisessa osassa on suurviljelystä koskeva yleinen periaate

lausuttu, ei hän ole tässä kohden tahtonut liittää vastalauseita mietintöön.

Edelläesitetyn perusteella valiokunta ehdottaa,

että maatalousohjelmaehdotus perusteluineen hyväksyttäisiin ohjelmakomitean esittämässä muodossa; ja

että metsätalousohjelma hyväksyttäisiin siten muutettuna, että 3 luvun a) ja b) kohdat poistetaan ja että ohjelman periaatteellisen osan a) kohtaan sanan »yhteismetsät», jälkeen lisätään sanat »asutus- ja niihin verrattavia yhteismetsiä kuitenkin lukuunottamatta».

Samalla pyytää valiokunta kiinnittää kokouksen huomiota uuden maa- ja metsätalousohjelman tunnetuksi tekemisen tarpeellisuuteen. Valiokunnan mielestä on nimittäin ohjelma tarkoituksenmukaisimmalla ja tehokkaimmalla tavalla saatettava niin laajojen kansankerrosten tietoon kuin mahdollista, sillä silloin vasta ohjelmalla saavutetaan puolueelle tarkoitettu täysi hyöty. Millä tavalla ohjelman tunnetuksi tekeminen olisi toteutettava, on kuitenkin valiokunnan käsityksen mukaan asia, joka olisi jätettävä puolueen toimeenpanevien elimien, lähinnä puoluetoimikunnan harkittavaksi. Tähän nähdessä ehdottaa valiokunta,

että puoluekokous antaisi puoluetoimikunnan tehtäväksi saattaa maa- ja metsätalousohjelma sopivimmaksi katsomallaan tehokkaalla tavalla mahdollisimman laajojen kansankerrosten tietoon.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti. Ohjelma julkaistu siv. 24.

Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunnan vakinaistuttaminen.

J. Pyy esitti maatalousvaliokunnan mietinnön n:o 2:

Puoluekokous on lausunnon antamista varten maatalousvaliokuntaan lähettänyt edustaja *J. Pyy*n ehdotuksen, että sos.-dem. pienviljelijäin neuvottelukunta puoluekokouksen päätöksellä vakinaistutettaisiin. Tämän johdosta saa valiokunta esiintuoda seuraavaa:

Valiokunnan käsityksen mukaan kuuluu ja tulee sos.-dem. puolueeseen edelleenkin kuulumaan niin suuri määrä vähäväkistä pienviljelijäväestöä, että sellaisen puoluetoimikunnan ohella ja sen apuna työskentelevän neuvottelukunnan olemassaolo, jommoinen Pienviljelijäin Neuvottelukunta on, on välttämätöntä, ei ainoastaan kiinteän

vuorovaikutuksen säilyttämiseksi pienviljelijäväestön ja sos.-dem. puolueen johdon välillä, vaan tällaisen vuorovaikutuksen edelleen kehittämiseksikin. Näin ollen pitää valiokunta toivottavana, että puoluekokous päättäisi vakinaistuttaa Pienviljelijäin Neuvottelukunnan, joka tulisi toimimaan vahvistettujen sääntöjen mukaan siten kuin tähänkin asti.

Sen johdosta, että on herätetty kysymys neuvottelukunnan jäsenten lukumäärän vähentämisestä sekä lausuttu toivomuksia maan eri osien edustuksesta neuvottelukunnassa, olisi valiokunnan mielestä tämä puoli asiasta jätettävä puoluetoimikunnan harkittavaksi ja sen toimenpiteiden varaan.

Edelläesitetyn perusteella ehdottaa valiokunta, että puoluekokous päättäisi vakinaistuttaa Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunnan; ja

että neuvottelukunnan kokoonpano jätettäisiin puoluetoimikunnan lähemmin harkittavaksi ja sen toimenpiteiden varaan.

Wiik ehdotti, että puolueuuevostolle edelleenkin jätetään oikeus asettaa neuvottelukunta ja päättää sen ohjesäännöstä.

Mietintö hyväksyttiin Wiikin ehdottomalla selvennyksellä yksimielisesti.

Maanpuolustus- ja ulkopoliittinen ohjelma.

V. Tanner esitti maanpuolustus- ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnön:

Puoluekokous on lähettänyt maanpuolustus- ja ulkoasiainvaliokunnan käsiteltäväksi komitean ehdotuksen sosialidemokraattisen puolueen maanpuolustus- ja ulkopoliittiseksi ohjelmaksi.

Valiokunta on ryhtynyt käsittelemään tätä kysymystä tietoisena sen tärkeydestä ja vakavuudesta. Antaen tunnustuksen puoluetoimikunnan asettaman komitean laatimalle, puoluekokoukselle esitetylle ohjelmaehdotukselle, valiokunta ei voi olla valittamatta, että komitean ohjelmaehdotus on tullut julkisuuteen ja saatettu puolueen jäsenten tietoon niin myöhään, ettei asian käsittelyyn ja mielipiteiden muodostamiseen ole jäänyt niin paljon aikaa kuin olisi ollut suotavaa. Edelleen on valiokunnan täytynyt todeta, että täsmällisen käytännöllisen ohjelman laatiminen puolustuskykyssä on nykyhetkellä erittäin vaikea tehtävä, koska maailmantilanteen lakkaamatta vaihdellessa, yleisen aseistusten supistamisen yhä ollessa epävarmana ja sotatekniikan nopeasti kehittyessä kaikki aseidenriisumispyrkimykset helposti voivat jäädä todellisuuspohjaa vaille ja kaikki uudet puolustusohjelmat epätarkoituksenmukaisiksi. Valiokunnassa on

senvuoksi herätetty kysymys, eikö koko maanpuolustusohjelma olisi vieläkin jätettävä avoimeksi ja tyydyttävä sentapaiseen, tarpeen mukaan muodosteltuun väliaikaiseen ohjelmaan, jollaisen viime puoluekokous hyväksyi. Valiokunta on kuitenkin katsonut, että kaikkien maiden köyhälistön yhteisten rauhanpyrkimysten tukemiseksi, oman maamme työväen sodanvastaisen yleisen mielipiteen kasvattamiseksi, täällä rehoittavan militaristisen hengen vastustamiseksi sekä eduskuntaryhmämme ponnistusten tukemiseksi mahdollisimman suurten helpotusten aikaansaamiseksi puolustusrasituksessa, tässä puoluekokouksessa olisi hyväksyttävä varsinainen ulkopoliittinen ja maanpuolustusohjelma.

Siinä tarkoituksessa valiokunta puuttumatta puoluetoimikunnan settaman komitean yleisiin perusteluihin, esittää hyväksyttäväksi seuraavan ohjelman, joka eräin poikkeuksin sisältää komitean ehdotuksen ja jossa on huomioonotettu evästyskeskustelussa lausuttuja mielipiteitä.

Kukkonen: Valiokunta on mietinnössään tarpeettomasti muuttanut »sotalaitoksen» »puolustuslaitokseksi». Myöskään ei puhujaa tyydyttänyt se, että valiokunta on jättänyt komitean mietinnöstä pois kohdan, jonka mukaan eduskunnan olisi suhteellisilla vaaleilla asetettava jäsenet taloudelliseen puolustusneuvostoon. Edelleen olisi mietinnössä ollut mainittava, että eduskunnan on valittava henkilöt puolustuslaitoksen tehtaiden johtokuntiin.

Lehtonen yhtyi pääasiassa Kukkonen lausumiin ajatuksiin. Suositeli mietinnössä esiintyvän sanan »puolustuslaitos» muutettavaksi kauttaaltaan »sotalaitokseksi», koska viimeainittua nimitystä käytettäessä ilmenee paremmin puheenaolevan laitoksen luonne. Puhe siitä, että maata on puolustettava ja että sitä voidaan puolustaa on pääasiassa vain teoreettista laatua. Sotalaitoksen vastaista henkeä on kasvatettava.

Aalto, J. F. yhtyi kahden edellisen puhujan ehdotukseen sotalaitos-sanan käyttämisestä. Huomautti rangaistuksesta sotapalveluksesta kieltäytyneille, joka puhujan mielestä oli kohtuuton. Ei ollut myöskään tyytyväinen niihin määräyksiin, joita ohjelmassa on armeijan liikekannallepanosta aikana, jolloin eduskunta ei ole koolla. Oli kuitenkin valmis hyväksymään ohjelman.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Puittinen: Samoinkuin Aaltokin olisi puhuja toivonut mietinnön olevan eräissä kohdissa toisenlaisen. Kuitenkaan ei hän voinut yhtyä siihen muutosehdotukseen, että »puolustuslaitos» muutettaisiin »sotalaitokseksi». Sillä jos sanotaan: »sotalaitos», niin sisältyy siihen myöskin hyökkäyssota ja sitähan me emme hyväksy.

Tanner: Laitoksen nimen tulee ehdottomasti olla puolustuslaitos. Ellei meillä ole parempia taistelukeinoja laitosta vastaan, niin nimikysymys ei kelpaa propagandavälineeksi. Mitä liikekannallepanoon tulee, niin eduskuntapäätöksen saaminen sitä varten hidastuttaa asiaa. Ja kun voi sattua, että kysymys on vain muuttamista vuorokausista, jopa tunneistakin, niin ei silloin voi olla mahdollista, että liikekannallepanon edellytyksenä olisi eduskunnan myönteinen päätös, sillä sehän vaatii aikaa parisen viikkoa. Puolsi mietinnön hyväksymistä.

Voionmaan mielestä olisi ohjelma nyt hyväksyttävä, vaikka se ei kaikkia tyydyttäisikään. Se on kuitenkin suuri askel eteenpäin puoluelämässämme. Toivoi, ettei sanoja puolustuslaitos ja sotalaitos vaihdettaisi keskenään, sillä laitoshan on sama, kutsuttakoon sitä millä nimellä tahansa, eikä myöskään vastenmielisyytä sitä kohtaan vähene kutsuttakoon sitä millä nimellä tahansa.

Wiik: Ohjelma voidaan kyllä hyväksyä, vaikka se voisi olla parempikin. Ehdotti, että sivulla 5 toisen kappaleen alussa sanat »yleiset olot ovat riittävästi kypsyneet» epäselvinä poistetaan.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi. Puoluesihteri Wiikin ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti. Kukkosen ehdotus »sotalaitos»-sanan käyttämisestä sai toimitetussa äänestyksessä 53 ääntä, 41 äänestäessä »puolustuslaitos»-sanan käyttämisen puolesta, joten se tuli myös hyväksytyksi. Näillä muutoksilla hyväksyttiin valionkunnan laatima ehdotus puolueen sotilas- ja ulkopoliittiseksi ohjelmaksi.

Ohjelma on lopullisesti hyväksytyssä muodossa julkaistu siv. 30.

Ruotsalaisten vieraiden jäähyväiset.

Ruotsalaiset puoluetoverit, toimittaja Harald Åkerberg ja puolueen rahastonhoitaja Emil Wallin ilmoittivat poistuvansa kokouksesta. Jäähyväiseksi toveri *Wallin* lausui omasta ja toveri Åkerbergin puolesta kiitokset osakseen tulleesta kohtelusta ja toivoi, että kokouksen päätökset koituisivat puolueelle menestykseksi. Hän ilmoitti ruotsalaisen veljespuolueen suurella mielenkiinnolla seuranneen kokouksen kulkua.

Kokouksen puheenjohtaja *Vainö Hupli* kiitti poistuvia vieraita läsnäolosta ja pyysi heitä viemään suomalaisten tovereiden terveiset ruotsalaisille tovereille.

Berliinin työläisesperantistien tervehdys.

Puoluesihteeri *Wiik* esitteli tämän jälkeen Berliinin työväen vapaan esperantoyhdistyksen tervehdyksen puoluekokoukselle. Siinä esitettiin toivomus esperanton käytäntöön tulemisen puolesta.

Puoluetoimikunnan kertomukset vv. 1925—29.

E. Kilpi esitti menettelytapavaliokunnan mietintön n:o 1:

Menettelytapavaliokunnalle on lähetetty lausunnon antamista varten Sos.-dem. Puoluetoimikunnan kertomukset vv. 1925—29. Kertomusta tarkastaessaan valiokunta on todennut, että puoluetoimikunta on tehnyt eräitä hyviä aloitteita puoluetoiminnan elvyttämiseksi järjestämällä erikoisia palkkatyöväen ja pienviljelijäin päiviä sekä jäsenhankintaviikkoja, joiden avulla on hankittu puolueen riveihin uusia jäseniä.

Puoluekokouksen lähetekeskustelussa eniten mielipiteiden vaihtoa synnyttäneiden kohtien johdosta menettelytapavaliokunta lausuu seuraavaa:

Hallituksen ja puoluetoimikunnan keskinäisistä suhteista on todettava, ettei hallituksen ja puoluetoimikunnan välillä ole ollut sitä yhteisymmärrystä, mikä olisi ollut tarpeellinen hallituksen menestyksellisen toiminnan kannalta.

Toukokuun 16 päivän lippujuhlassa vastaanotettu paraati on osassa puolueväkeä herättänyt suurta huomiota ja ovat eräät järjestöt sen johdosta esittäneet annettavaksi paraatin vastaanottaneelle silloin presidentinsijaisena toimineelle toveri Tannerille moitelauseman, jopa jotkut esittäneet ryhdyttäväksi jyrkempiinkin toimenpiteisiin. Menettelytapavaliokunnan mielestä ei asian kuitenkaan tulisi antaa aiheita enempiin toimenpiteisiin, vaan olisi asiassa käyty keskustelu pidettävä riittävänä, koska toveri Tanner presidentille antamansa lupauksen jälkeen katsoi asemansa sellaiseksi, ettei hän käsityksensä mukaan voinut kieltäytyä tästä vastenmielisestä ja puolueemme keskuudessa epäsovua aiheuttaneesta tehtävästä siitäkään huolimatta, että puoluetoimikunta oli asiaa harkittuaan omalta kannaltaan tullut toiseen tulokseen.

Suojärven lamputitilojen perintökirjojen antamisen suhteen valiokunta ehdottaa lausuttavaksi, että olisi ollut suotavaa, että hallitus ennen asian lopullista ratkaisua olisi neuvotellut puolueen johtoelinten ja eduskuntaryhmän kanssa.

Mitä puoluelehtiin tulee, niin on valitettava, että puoluelehdissä on annettu liian paljon tilaa henkilökohtaisille kahnauksille ja

erimielisyyksille, mikä ei ole ollut omiaan edistämään puolueen eheyttä ja olisi sitä tulevaisuudessa ehdottomasti vältettävä.

Kurinpitoasioita on puolueenvaltuusto hoitanut asianmukaisesti eikä niiden suhteen ole mitään huomautettavaa. Valiokunta on erikoiden käsitellyt laajahkon aineiston perusteella Tyrvään työväenyhdistyksen jäsenen Urho Järvisen erottamista puolueesta. Esitetyn aineiston perusteella on käynyt ilmi, että Järvinen on toiminut monella tavalla sosialidemokraattista puoluetta vahingoittavasti, asettunut kommunistien eduskuntaehdokkaaksi, toiminut kommunistisen sanomalehden kirjeenvaihtajana ja asiamiehenä sekä kommunistisena vaalikiihoittajana. Menettelytapavaliokunta ehdottaa niinmuodoin, että Järvinen erotettaisiin puolueesta.

N. s. Puron jutussa on puolueenvaltuuston päätös hyväksyttävä ja puolueenvaltuuston tehtäväksi olisi jätettävä Puron puolueen luottamistoimista pidättämisaajan lopettaminen.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Vastalause puoluevaltuuston vaalia vastaan.

A. Parkkinen esitti pöytäkirjaan otettavaksi seuraavan vastalauseen:

Pyydämme saada puoluekokouksen pöytäkirjaan seuraavan vastalauseen:

Kuin puoluekokous on yksimielisesti tunnustanut, että entinen puoluevaltuusto on tehnyt eräitä hyviä aloitteita puoluevaltuuston elvyttämiseksi, järjestämällä erikoisia palkkatyöväen ja pienviljelijäin päiviä sekä jäsenhankintaviikkoja, joiden avulla on hankittu puolueen riveihin uusia jäseniä; ja koska kukaan ei ole edes esittänyt minkäänlaista moite- tai epäluottamuslausetta kokouksen hyväksyttäväksi puoluevaltuuston toimintaa vastaan, niin katsomme, että puoluekokouksen enemmistöllä ei ole ollut asiallisia syitä puolueen johdon muuttamiseen.

Kuin nyt kuitenkin kokouksen enemmistö muutti puolueen johdon, esittämättä minkäänlaista moitelauseuntoa kokouksen hyväksyttäväksi entisen puoluevaltuuston toimintaa vastaan, niin täytynee syyt johdon muuttamiseen olla sellaisia, joita ei kokouksen enemmistö katsonut voivansa puoluekokouksen perusteltuna lausuntona saattaa puolueemme jäsenten tietoon. Koska ne kunnallisjärjestöt, joita edustamme; ovat hyväksyneet puoluevaltuuston toiminnan, katsomme velvollisuudeksemme ilmaista täten vastalauseemme tämän

kokouksen enemmistön salamyhkäistä puolueen johdon muuttamista vastaan.

Helsingissä 1/2—1930.

Albin Parkkinen.

*Onni Happonen.
Otto Miettinen.
Josef Maunula.
A. Gylling.
E. Toijonen.
A. Kock.
Viljo Moilanen.*

*A. Riiheläinen.
J. Pyy.
F. P. Ruokokoski.
J. A. Kurko.
Hj. Ripatti.
Ida Aalle-Teljo.
A. Lehtinen.
J. V. Lötjönen.*

*Adi Tissari.
Vihtori Lintunen.
Onni Kokkonen.
Taavi Pöyhönen.
A. Kaipainen.
Arvo Tuominen.
Antti Ripatti.*

Eduskuntaryhmän toimintakertomus.

E. Kilpi esitti menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 2:

Menettelytapavaliokunnalle on lausunnon antamista varten lähetetty sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toimintakertomus vuosilta 1926—29. Valiokunnan mielestä eduskuntaryhmän toiminta on yleensä ollut tarmokasta ja johdonmukaista työväen oikeuksien puoltamista sekä kansanvaltaisten uudistusten ja työväen lainsäädännön eteenpäinajamista sikäli kuin se vallinneissa vaikeissa oloissa on ollut mahdollista.

Kuitenkin on todettava, ettei ryhmä virkamiesten palkkauskysymyksessä ole omaksunut selvää ja täysin johdonmukaista kantaa, mikä kuitenkin olisi ollut välttämätöntä.

Paljon puheenaihetta antaneen yhdistyslain suhteen valiokunta on todennut huomattavan ryhmäkurin rikkomista, minkä ohella on lausuttava, ettei eduskuntaryhmä tällaisen hajanaisuuden vuoksi ole voinut käyttää kaikkia mahdollisuuksia taantumuksen vastustamisessa. Tulevaisuuteen nähden on eduskuntaryhmän senvuoksi selvennettävä oppositioasennettaan, vahvistettava yksimielisyyttään ja lujitettava vastuuntunnettaan niin, että ryhmä tilanteen edelleen kehittyessä olisi valmis positiivisinkin ottein kansanvaltaa ja tasavaltaa puolustamaan. Ryhmäkuria olisi tiukennettava, jopa ryhmästä eroittamiseen saakka.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Luottamuspaikkojen täyttäminen.

E. Kilpi esitti menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 4:

Kymin työväenyhdistys on puoluekokoukselle ehdottanut, että luottamustehtäviin henkilöitä valittaessa otettaisiin entistä enemmän huomioon asianomaisen entiset tehtävät ja jos havaitaan, että hänellä vielä on aikaa uudenkin tehtävän suorittamiseen, niin vasta sen jälkeen tehtävään valinta, etenkin jos on kysymys palkallisesta tehtävästä.

Menettelytapavaliokunta ehdottaa samoilla perusteilla kuin puoluetoimikuntakin (Alustusvihon siv. 64), että puoluekokous hyväksyisi esityksen.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Edustajain kurinpidon tehostaminen.

E. Kilpi esitti menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 5:

Käsiteltyään Kymin työväenyhdistyksen esityksen edustajain kurinpidon tehostamisesta ehdottaa menettelytapavaliokunta puoluetoimikunnan huomautuksiin yhtyen, että puoluekokous päättäisi:

että kunnan valtuustojen kokouksista sanomalehtiselostuksissa mainitaan, ketkä meikäläisistä valtuutetuista olivat ilman lupaa tai hyväksyttävää estettä poissa, sekä että myöskin tärkeimmistä eduskuntaistunnoista luvatta poissaolemiset julkaistaan puolueen pää-äänenkannattajassa ja asianomaisten edustajain piirilehdissä.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Suhtautuminen puolueesta erotettuihin ja vastedes erotettaviin henkilöihin.

E. Kilpi esitti menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 6:

Puoluekokoukselle on Käkisalmen työväenyhdistys ehdottanut, ettei puolueesta erotettuja henkilöitä otettako mihinkään työväen johdon ja vaikutusvallan alaisiin toimipaikkoihin ja liikelaitoksiin. Samalla on yhdistys ehdottanut, että perusjärjestöt saisivat esityillä perusteilla oikeuden erottaa jäseniään puolueesta.

Menettelytapavaliokunta on yhtynyt puoluetoimikunnan käsitykseen ja pitää mahdollisena antaa perusjärjestöille oikeutta erottaa jäseniään puolueesta. Niinikään puolueesta erotettujen henkilöiden ottaminen työväen toimi- ja liikepaikkoihin vaatii tarkkaa harkintaa eikä siinä voida mitään yleisohjetta antaa. *Menettelytapavaliokunta* ehdottaa senvuoksi,

että esitys ei antaisi aihetta toimenpiteisiin.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset.

E. Kilpi esitti menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 7:

Tampereen sos.-dem. klubi on tehnyt esityksen, että puoluekokous velvoittaisi kaikki työväen hallitsemat ja määräämisvallan alaiset liikelaitokset kiireellisesti ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että näiden liikelaitosten palveluksessa oleva työväestö pääsisi vaikuttamaan liikkeen johtoon siten, että työläiset olisivat oikeutettuja valitsemaan kunkin liikkeen hallintoelimeen ainakin yhden täysivaltaisen edustajan.

Menettelytapavaliokunta on asiaa harkittuaan ja tutustuttuaan Työväen Kustannusliikkeiden Liiton ehdotusta vastustavaan kirjelmään sekä Puoluetoimikunnan asiasta antamaan lausuntoon ollut sitä mieltä, että esitys olisi hyväksyttävä Puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa. Menettelytapavaliokunta ehdottaa senvuoksi:

että puoluekokous kehoittaa työväen kustannusliikkeitä ryhtymään toimenpiteisiin, jotta liikkeen palveluksessa olevat henkilöt valitsisivat edustuksen, jonka kanssa liikkeen johto neuvottelisi työoloja koskevissa kysymyksissä ja jolle myönnetään tarpeelliset aloite- ja lausunnonanto-oikeudet; sekä

että puoluekokous kehoittaa puolueen jäseniä muissakin työväen omistamissa tai sen vaikutusvallan alaisissa liikkeissä toimimaan äskenmainitunlaisen työväen edustuksen aikaansaamiseksi.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Työntekijän oikeus vuosilomaan.

E. Kilpi esitti menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 8:

Puoluekokoukselle on Käkisalmen työväenyhdistys esittänyt ryhdyttäväksi toimenpiteisiin, että työsopimuslain työntekijäin vuosilomaa koskevaan 14. pykälään tehtäisiin seuraava lisäys: »Ja kolmen kuukauden yhtämittäisestä työstä on varattava kolmen päivän loma.»

Pitäen esitettyä tarkoitusta hyvänä ja kannatettavana ehdottaa menettelytapavaliokunta puoluekokouksen päätettäväksi:

että sos.-dem. eduskuntaryhmää kehoitettaisiin ryhtymään toimenpiteisiin, että työsopimuslain 14. pykälää täydennettäisiin Käkisalmen työväenyhdistyksen esittämällä tavalla.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Puolueen suhde kieltolakiin.

E. Kilpi esitti menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 9:

Helsingin ruotsalainen työväenyhdistys on puoluekokoukselle ehdottanut, että se ottaisi käsiteltäväkseen, onko kieltolaki ollut omiaan edistämään Suomen kansan keskuudessa raittiutta vai havaitseeko puolue olevan syytä tarkistaa kantaansa sanottuun lakiin nähden.

Puoluekokouksessa esitystä käsiteltäessä on edustaja Fagerholm ehdottanut, että puoluekokous päättäisi antaa Puoluetoimikunnan tehtäväksi tutkia kysymystä, ovatko kieltolakipolitiikan tulokset niin suuressa määrin vastanneet kieltolain hyväksymiseen kiinnitettyjä odotuksia, että puolueen tähänastisen kieltolakipoliittisen ohjelman voidaan katsoa koituneen hyödyksi työväenluokalle ja kansanraittiuudelle sekä ensi puoluekokoukselle valmistamaan sellaisen ehdotuksen kysymyksestä, johon tämä tutkimus aihetta antaa. Edelleen on edustaja Pyy ehdottanut: Puoluekokous ottaen huomioon nykyisen raittius- ja kieltolakitilanteen päättää yhtyä vuoden 1926 puoluekokouksen päätökseen kaikissa kohdin sekä pitää välttämättömänä, että eduskunta ja hallitus entistä tarmokkaammin työskentelevät kieltolain voimaansaattamiseksi sekä sen valvonnan tehostamiseksi; ja että sosialidemokraattiset toimihenkilöt kunnallisessa elämässä huolehtivat siitä, että kunnanvaltuustot ja raittiuslautakunnat tekevät kaiken, mikä on mahdollista nykyisen tilanteen parantamiseksi ja puoluekokouspäätöksen toteuttamiseksi.

Asiaa käsiteltyään menettelytapavaliokunta on katsonut puoluetoimikunnan lausunnon (Alustusvihon siv. 72) esityksen johdosta hyväksyttäväksi ja ehdottaa senvuoksi puoluekokouksen päätettäväksi:

että Helsingin ruotsalaisen työväenyhdistyksen esitys ei antaisi aihetta toimenpiteisiin. Sitävastoin on puoluejärjestöjemme kaikkialla seurattava raittiustilanteen kehitystä ja tekemiensä havaintojen perusteella tehtävä voitavansa sen parantamiseksi.

Pyy uudisti lähetekeskustelussa esittämänsä ehdotuksen pönsilauselmaksi.

Puoluekokous hyväksyi yksimielisesti valiokunnan mietinnön samoin kuin *Pyy*n ehdottaman pönsilauselman.

Puolueen tilintarkastajat.

Puolueen tilintarkastajiksi valittiin yksimielisesti vakinaisiksi *A. Halme*, *T. Uski* ja *Väinö Hupli* sekä varatilintarkastajiksi *T. H.*

Vilppula, R. Itkonen, J. Helo, H. Hautala, M. Turkia ja Anton Huotari.

Menettelytapaohjeet.

E. Kilpi esitti menettelytapavaliokunnan mietinnön n:o 3:

Menettelytapavaliokunta esittää täten puoluekokoukselle lausuntonsa puolue toimikunnan esityksestä sosialidemokraattisen puolueen menettelytavasta.

Valiokunta ei ole katsonut tarpeelliseksi tarkastaa puolue toimikunnan esityksen perusteluja, koska niillä on vain menettelytapaohjeita selittävä luonne. Menettelytapaohje-ehdotusta tarkastaessa valiokunta on pitänyt tarkoituksen mukaisena kirjoittaa ne uudestaan sulattamalla yhteen puolue toimikunnan ehdotuksen kanssa ne menettelytapaohje-ehdotukset, joita erinäiset puoluejärjestöt ovat laatineet ja jotka valiokunnan mielestä sisältävät useita varteenotettavia kohtia.

Valiokunta haluaa omaan menettelytapaohje-ehdotukseensa nähdessä huomauttaa ainoastaan eräästä kohdasta vast'edes mahdollisesti esiintyvien tulkintaerimielisyyksien varalta. Kun valiokunta ehdottaa sosialidemokraattisen vähemmistöhallituksen muodostamisen ehdon määriteltäväksi siten, että »tulee ennen hallituksen muodostamista olla selvillä siitä, että hallitusohjelmassa olevilla pääkohdilla on eduskunnan enemmistön kannatus», ymmärtää se tämän ehdon sillä tavalla, ettei se sulje pois myöskään sitä tapausta, että hallitusohjelman eri pääkohtiin nähdessä kannattavan eduskuntaenemmistön muodostavat eri puolueet (»hypähtelevä enemmistö» tapaus), vaikka vankempaan, koko hallitusohjelmaa tukevaan parlamentaariseen pohjaan kyllä on pyrittävä.

Mietintö hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti. Menettelytapaohjeet julkaistu siv. 36.

Julistus taantumusta vastaan.

Kun menettelytapaohjeet olivat tulleet hyväksytyiksi pyysi toiv. *V. Tanner* puheenvuoron lausuen:

Minullakin on oikeastaan eräs menettelytapakysymys otettavana esille, mutta se ei sopinut äskeisen ohjelman yhteyteen, joka tarkoittaa tulevaisuutta. Haluaisin puhua nykyisyydestä.

Näillä meidän puoluekokouksillamme on eräs paha varjopuoli, joka on tälläkin kertaa tullut näkyviin. Me käsittelemme laajasti menneisyyttä ja arvostelemme aikaisemmin tapahtunutta toimin-

taa, me luomme katseemme tulevaisuuteen ja laadimme ohjelmia sitä varten, mutta sivuutamme nykyisyyden, päivän poliittiset kysymykset ja kannanoton niihin. Jos puoluekokouksia olisi useammin, olisi tämä niiden tärkeimpiä tehtäviä. Silloin voitaisiin harkita kullakin hetkellä tarvittava kannanotto myöskin puoluekokouksessa.

Tälläkin hetkellä on meillä poliittisia huolia niinkuin kaikki tiedämme. Suurimman huolen antaa se taantumuksellinen kiihko, joka nykyisin on vallalla ja joka on saanut alkunsa kommunistiseen puolueeseen kuuluvien henkilöiden lapsellisesta ja järjettömästä toiminnasta, joka on ollut omiaan ärsyttämään toisiin ryhmiin kuuluvia kansalaisia. Siitä aiheutuivat tunnetut kansalaiskokoukset, jotka aluksi tosin olivat tarkoitettuja vain rauhallisen kansanaineksen mieliteenilmaisuuksi kommunistia vastaan, mutta joita sitten käytettiin astinlautana eräiden pienien ryhmien pyrkimysten hyväksi. Eetu Salin-vainaja sanoi aikanaan: »Kun vesi menee sekaisin, niin roska nousee pinnalle.» Niin on tässäkin asiassa tapahtunut. Erinäiset fascistisia ajatuksia hautovat henkilöt koettivat saada tämän kansanliikkeen johdon käsiinsä ja kalastella sameassa vedessä. Sitten syntyi yleinen liikehtiminen maassa, jolloin esitettiin jopa lainvastaisia vaatimuksia. Tämä loi maamme politiikkaan paniikin miehen alan, jonka alaisena jouduttiin käsittelemään m.m. yhdistyslakia tunnetulla seurauksella.

Nyt voitaneen tosin sanoa, että pahin kriisi on ohitse, varsinkin sen jälkeen, kun ne porvarilliset puolueet, jotka harrastavat kansanvaltaa, sanoutuivat irti tuosta liikkeestä, asettaen sen siten puolueittensa harrastusten ulkopuolelle. Koko tämä liike onkin senjälkeen jäänyt pääasiassa kokoomuspuolueen kannettavaksi ja eteenpäin vietäväksi. Näin ollen voikin nyt jo katsoa melko lailla tyynemmin tätä asiaa.

Mutta tällaista rauhaan tuodittautumista ei ole sittenkään meidän puoleltamme sallittava. Mehän tiedämme, että edelleen on olemassa suunnitelmia, jotka tähtäävät samantapaisiin päämääriin: kansalaisvapauksien rajoittamiseen ja jopa osittaiseen kansanvaltaisen hallitusjärjestelmämme tuhoamiseen tai ainakin supistamiseen. Eduskuntaakin odottaa tänään alkaneella istuntokaudella ehdotus painovapauslain muuttamisesta kansalaisvapauksia supistavaan suuntaan. Tämä puoluekokous täyttäisi mielestäni puutteellisesti tehtävänsä, ellei se ilmaisisi mielipidettään näihin suunnitelmiin nähden ja antaisi ohjetta oman puolueen jäsenille ja ennen kaikkea vastuunalaisilla paikoilla oleville toimihenkilöille siitä, miten tällaisissa oloissa on asioihin suhtauduttava. Ja kun tämä kysymys herätetään, niin arvelen, että vastaus tulee olemaan aivan selvä ja myöskin yksimielinen. Minä

luulen tulkitsevani kaikkien täällä olevien yksimielisen ajatuksen, kun sanon, että meidän ei ole vapaaehtoisesti suostuttava minkäänlaisiin kansalaisvapauden rajoittamisiin, esitettäköön niiden hyväksi kuinka kauniita perusteluja tahansa. (Hyvä! Hyvä!) Kaikkein vähimmän on meidän puoleltamme suvaittava edes mahdollisuutta tukea ja edistää semmoisia suunnitelmia, jotka jollakin tavalla horjuttaisivat kansanvaltaista ja parlamenttaarista hallitusjärjestelmäämme.

Kun puoluekokous on tällä kannalla, ja minä ymmärsin äsken esiintyneistä voimakkaista kannatushuudoista, että kokous tähän ajatukseen yhtyy, olisi tämä mielestäni myöskin julkisesti sanottava ja annettava myös tarvittavat ohjeet. Arvelen, että meidän olisi ensinnäkin saatettava kaikkien puolueen jäsenten tietoon puoluekokouksen odottavan, että puolueen jäsenet kaikilla paikoilla työskentelevät tämän ajatuksen hyväksi. Eduskuntaryhmälle olisi **annettava kehoitus, että se jäykkänä seisoi sillä vartiopaikalla, jolle se on valittu, eikä vapaaehtoisesti luopuisi mistään työväenluokan pitkäaikaisilla taisteluilla saavutetuista oikeuksista.** Ja mielestäni voisimme tämän kokouksen puolesta myöskin kohdistaa toivomuksemme kaikille toisissakin puolueissa löytyville kansanvaltaa harrastaville aineksille, kehoittaen heitä yhtymään tässä asiassa kanssamme yhteiseen rintamaan suojelemaan kansanvaltaa ja parlamenttarismia. Me emme nimittäin omilla voimillamme voi tässä asiassa saavuttaa ratkaisevia voittoja ja senvuoksi meidän tulee etsiä liittolaisia toisistakin samaa asiaa harrastavista yhteiskuntaluokista. Arvelisin olevan soveliainta, että tämä puoluekokouksen yksimielinen kanta saatetaan julkisuuteen joko ponneen tai julistuksen muodossa. Minulla olisi eräs ehdotuskin ponneksi, mutta luulen olevan eduksi, jos joku valiokunta tai ehkä puolue toimikunta sen tarkastaa ja sitten julkaisee kokouksen nimessä.

Viime aikoina on myöskin ollut hyvin muodissa lähettää lähetystöjä hallituksen luokse esittämään kansan toivomuksia ja mielialoja hallitusherrain tietoon. Luulisin, että tämä ei ole meille tarpeen, vaikka sitä äsken mainitsemani kansanliikkeen tukemiseksi hyvinkin paljon harjoitettiin. Minulla on se kokemus, että tällaisille lähetystöille ei anneta hallituksen taholla mitään arvoa. Ainoa merkitys niillä on ulospäin. Luulenkin, että kannanottomme ja päätöksemme vaikuttavat yhtä paljon, jos sanomalehtien välityksellä saatamme sen ei ainoastaan oman puolueemme jäsenten, vaan myöskin vastustajain tietoon.

Tov. Tannerin ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kokouksen lopettaminen.

Puheenjohtajan ilmoitettua, että työjärjestyksessä olleet asiat on käsitelty ja että voidaan ryhtyä kokouksen päättämiseen pyysi puheenvuoron *A. Kärkkäinen* lausuen m.m.:

Köyhälistön parlamentti hajoaa pian. Kun me aloitimme kokouksemme, niin ensi päivinä meillä ilmeni joukoissa verrattain paljon erinäisiä ristiriitoja eräistä tärkeistä kysymyksistä. Mutta kokouksen lähestyessä loppuaan olemme huomanneet, että olemme aivan ilahduttavasti sopineet ja nyt kokouksen lopussa me voimme todeta, että me suurin piirtein katsoen voimme olla aivan tyytyväisiä siihen tulokseen, minkä tämä puoluekokous on saavuttanut ja voimme suurella luottamuksella luottaa niihin, joita olemme puolue toimikuntaan valinneet. Vaikka meillä keskisuomalaisilla on ollut, niinkuin käytävillä on sanottu, oppositiorin asenne, niin pyytäisin ilmoittaa, että me emme ole tehneet sitä siinä tarkoituksessa, että pyrkisimme erikoista kumousta puolueessamme luomaan, ja tahtoisin sanoa, että nyt, kun uudessa puolue toimikunnassa on enemmistö sitä suuntaa edustavia, mitä olemme ajaneet, me voimme varoittaa heitä sano malla, että elleivät he noudata sovinnaispolitiikkaa ja valvo tehtäviänsä joukkoja tyydyttävästi, niin olemme yhtä valmiit heittämään heidät yli laidan kuin olemme nyt olleet valmiit asettamaan heidät vastuunalaisille paikoille. Puhuja kiitti kokousta siitä toverillisesta tavasta, jolla se oli asioita käsitelty ja lausui: Jos meillä vastaisuudessa onkin paljon vaikeuksia tulossa, ja jos näyttää taakka olevan verrattain suuri, niin voimme lohduttaa itseämme sanomalla, kuin ennen Jacoby: »Kun kuulette huuhkajain ulvontaa, niin tietäkää, että puoliyö on tullut. He kirkuvat ja ulvovat pelosta, sillä aamu kohta koittaa.»

Toimittaja *Lehti* esitti pienviljelijäväestön puolesta kokoukselle kiitokset hyväksytyn maatalousohjelman johdosta ja huomautti, että se on mitä parhain ja kuin katkismus maatalousalalla toimiville henkilöille. Hän painosti myöskin sitä, että menettelytapaohjelman yhteydessä hyväksytty lausuma suhteesta pienviljelijäväestöön osoittaa, että suhteet pienviljelijäin ja palkkatyöläisten välillä ovat tämän kokouksen kautta käyneet läheisimmiksi. Pienviljelijäväestö tervehtii tehtyjä päätöksiä ja toivoo, että valittu puolue toimikunta suhtautuu heihin yhtä myötämielisesti kuin nyt eroava puolue toimikunta.

E. Lähde toivoi ystävällisten suhteiden säilymistä puolueen ja ammattiyhdistysväen välillä ja huomautti, että työväen taloudellinen ja poliittinen taistelu tukevat toinen toisiaan. Hän kiitti kokousta

siitä suopeudesta, jota se oli osoittanut ammatillisesti järjestynyttä työväestöä kohtaan.

Kokouksen puheenjohtaja *Väinö Hupli* lausui:

Arvoisat toverit!

Puoluekokouksemme työ on nyt, keitettyään viikon, päättynyt. Meidän asiamme ei ole ryhtyä arvostelevaan niitä saavutuksia ja tuloksia, joita työstämme on ollut. Jääköön tulevien vuosien asiaksi osoittaa, missä suhteessa päätöksemme ovat koituneet työväenliikkeellemme onneksi. Joka tapauksessa voimme kuitenkin todeta, että puoluekokous on tällä kertaa tehnyt erittäin paljon työtä. Varsinkin on tällöin mainittava ne monilukuiset ohjelmakysymykset, jotka puoluekokouksessa ovat saaneet perusteellisen käsittelyn. Erikoisesti on niistä mainittava se kysymys, jonka puoluesihteerin Wiik on niin perusteellisesti alustanut meille, nim. puolueen menettelytapa, josta rohkenen sanoa, että se on laadultaan historiallinen. Ja suuri merkitys on annettava myöskin uudelle, perusteelliselle maatalousohjelmallemme. Muutkin puoluekokouksen työn tulokset ovat arvokkaita, ja toivoisinkin, että puolueemme, ei ainoastaan sen johto, vaan jokainen rivimies, jokainen järjestö pyrkisi toteuttamaan näitä päätöksiä siinä hengessä, missä ne täällä on laadittu ja siinä hengessä, missä varmastikin työväki itse ne ymmärtää ja käsittää.

Poliittinen tilanne maassamme ei ole tällä kertaa helppo eikä mikään puoluetoimikunta, olkoonpa minkä värinen tahansa, voi lähteä puolueemme kohtaloita ohjaamaan kovinkaan iloisin ja kevein tuntein. Toveri Tanner jo viittasikin poliittisen tilanteen aiheuttamiin vaikeuksiin. Toivokaamme puoluehallinnollemme ja eduskuntaryhmällemme menestystä niissä vaikeissa ponnistuksissa, jotka niitä odottavat.

Mutta se on vain yksi puoli puolueemme tehtävistä. Toinen tehtävä, jonka erikoisesti tahtoisin laskea uuden puoluejohdon sydämelle, on se työ, jota on tehtävä sisäänpäin puolueemme kehittämiseksi. Jos vanha puoluehallitus, jonka yhtenä jäsenenä tässä nämä sanat lausun, rohkenee puhua jättäneensä jonkin perinnön uudelle, niin olisi sellaiseksi perinnöksi lähinnä katsottava puolueemme toiminnan jatkuva elvyttäminen, sen jäsenmäärän lisääminen ja koko työväenliikkeen eheyttäminen. Se on se pääpyrkimys, mihin ne pyrkivät, jotka tätä ennen olivat remmissä. Ja suuri olisi meidän ilomme, meidän, jotka väistymme, nähdä, että uusi puoluetoimikunta onnistuisi jatkamaan tätä työtä paremmalla menestyksellä kuin edellinen. Menestyksen mahdollisuudet eivät ole tässä suhteessa aivan vähäiset, sillä onhan viime aikoina havaittu, kuinka luottamus sosialidemokraattista liikettämme kohtaan on laajoissa työväenpiireissä jälleen alka-

nut lujittua. Ja toiselta puolelta, mikä on tärkeintä, kommunistinen liike tässä maassa varmastikin lähestyy loppuaan, ei tietenkään siten, että se kokonaan käden käänteessä häviäisi, vaan siten että se supistuu ja menettää merkityksensä poliittisena liikkeenä. Sos.-dem. puolueen menettelytavasta suurelta osalta riippuu, missä määrin ja kuinka nopeasti onnistumme hajoavan kommunismin raunioille rakentamaan entistä yhtenäisempää, voimakkaampaa sosialidemokraatista liikettä, joka kokoaisi riveihinsä kaikki rehelliset työläisainekset — rehellisillä työläisaineksilla tarkoitan niitä kommunistejakin, jotka eivät kannata Moskovaa ja sen tuhoisia menettelytapoja.

Toivon, ettei minua väärin ymmärretä, kun vielä tuon julki erään kokemuksen, minkä edellisen puoluehallituksen aikana olemme saavuttaneet. Jos nim. puolueemme keskuudessa raja eri vivahdusten tai suuntien välillä on kovin särmikäs, ja jos vielä lisäksi kumpikin puoli on jokseenkin yhtä voimakas, niin puoluehallituksen työ käy erittäin raskaaksi ja vaikeaksi, kun sillä on puolet puoluetta vastassaan oppositiossa. Myöskin tulokset puolueemme kokonaisedun kannalta suuresti kärsivät siitä. Jos puolue yhtenäisemmin voisi kokoontua uuden puoluehallituksen taakse kuin mitä vanhan osaksi tuli, niin olisi varmasti paljon sen kautta voitettu. Entisen puoluettoimikunnan jäsenenä puolestani toivotan uudelle puoluehallitukselle parhainta menestystä toiminnassaan. Puoluettoimikunta on varmaankin järjestöjen ja joukkojen taholta saapa suopeutta ja myötämielisyyttä osakseen.

Tämä puoluekokous on muiden tehtäviensä ohella hyväksynyt puolueellemme lipun, jota ennen ei ole ollut. Se lippu, jonka puolueemme täten on hyväksynyt ja vihkinyt, on taistelumme, toimintamme vertauskuva. Se on pyrkimystemme ja toiveidemme tunnus. Olkaamme kaikki valmiit kokoontumaan tämän lippumme juurelle, seuraamaan sitä, taistelemaan ja toimimaan siinä mielessä, että tämän lippumme johtamana puolueemme voisi viedä Suomen kärsivän, puutteenalaisen työkansan entistä suurempien tulosten, entistä nopeampien saavutusten tielle. Tässä mielessä julistan puoluekokouksen loppuneeksi ja toivotan edustajille hauskaa kotimatkaa ja, kotiin ehdittyä, reipasta, rohkeata taistelumieltä ja toimintatarmoa aatteidemme hyväksi. (Suosionosoituksia.)

Puolueen uusi puheenjohtaja toveri *Kaarlo Harvala* lausti:
Hyvät puoluetoverit!

Kun en ollut tilaisuudessa olla puoluekokouksessa mukana silloin, kun puoluettoimikunnan jäsenten vaali lopullisesti tuli suoritetuksi, pyydän nyt vasta käyttää näitä viimeisiä hetkiä lausuakseni edelliselle puoluettoimikunnalle tunnustuksen ja kiitoksen niistä toivomuk-

sista, joita kokouksen arvoisa puheenjohtaja juuri lausui sekä omasta ja puoluetolimikunnan puolesta kiittää siitä luottamuksesta, jota meille on osoitettu.

Vaalien aikana ovat mielipiteet kokouksessa risteilleet ja muodostaneet puoluetolimikunnan kokoonpanon lopuksi sellaiseksi kuin on tunnettua. Ei ole mielestäni syytä salata, että nämä seikat ovat omiaan lisäämään niitä vaikeuksia, jotka puoluetolimikuntaa tehtäväänsä ryhtyessä odottavat. Tunnen nämä vaikeudet erittäin selvästi, ja olen varma siitä, että koko puoluetolimikuntakin on niistä tietoinen. Pyrkimyksemme näin ollen tehtäväämme ryhtyessämme täytyy olla koettaa vakaasti harkita ja hyvää tahtoa osoittaen täyttää ne tehtävät, jotka meidän osallemme tulevat. Tämän vuoksi tulee olla selvä, että puoluetolimikuntaa elähdyttää harras halukoota maamme työtätekevän kansan laajat kerrokset puolueemme ympärille, vahvistaa työväestön luokkavoimaa taistelussa oikeuksiensa puolesta eikä suinkaan heikontaa sitä. Kun te, arv. edustajat, joudutte järjestöissänne selostamaan tämän kokouksen menoa, toivoisin teidän vievän terveisiä tästä puoluetolimikunnan pyrkimyksestä.

Tässä kokouksessa on paljon puhuttu puolueemme yksimielisyyden lisääntymisestä ja varsinkin henkilökohtaisten kahnausten vähentämisestä. Omasta puolestani ja puoluetolimikunnan puolesta emme muuta hartaammin toivo, kuin että aiheettomat, usein aivan toisarvoisista seikoista aiheutuvat, puolue-elämäämme häiritsevät kinas-telut saataisiin supistumaan mahdollisimman vähiin ja toverillinen yhteistyö puolueessamme lisääntymään. Toimimme varmaankin tässä kohden, kuten muussakin, parhaan ymmärryksemme ja vakauksiemme mukaan. Toivon, että seuraavassa puoluekokouksessa meitä ei voitaisi syyttää ainakaan hyvän tahdon puutteesta.

Lopuksi on minun sanottava, että luotan puolestani siihen, että kaikki me, jotka täällä koolla olemme, teemme parhaamme maamme työntekävän väestön ja sosialidemokraattisen puolueemme hyväksi. (Suosionosoituksia.)

Tämän jälkeen laulettiin yhteisesti »Kansainvälinen Työväenmarssi».

Socialidemokraattisen Puolueen 15 puoluekokous päättyi helmi-kuun 1 p:nä 1930 klo 13.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Puoluekokouksen puheenjohtajat:

J. F. Aalto. Väinö Hupli. V. Kanto.
Atte Muhonen. Väinö Tanner.

Puoluekokouksen ylisihteeri:

Eero A. Vuori.

Edelläolevan pöytäkirjan olemme tarkastaneet ja hyväksyneet:

Puoluekokouksen valitsemat pöytäkirjantarkastajat:

Kusti Kaija. K. V. Syrjänen. Matti Turkia.

SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNNAN
JA
PIIRITOIMIKUNTIEN

KERTOMUKSET

v. v. 1925–1929

HELSINKI 1929
TYÖVÄEN KIRJAPAINO

KERTOMUS

Sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan toiminnasta marraskuun 1 päivästä 1925 heinäkuun 1 päivään 1929.

Yleiskatsaus.

Viimeksi kuluneet vuodet ovat puolueemme historiassa olleet raskaan työn, mutta myös ilahduttavien saavutusten aikaa. Järjestöelämä on lujittunut ja vilkastunut, puolueen keskuselinten sekä piiri- ja perusjärjestöjen väliset yhdyssiteet ovat vahvistuneet.

Tämän toimikauden merkellisimpänä saavutuksena mainittakoon jäsenmäärän kasvu. Yli kymmenen tuhatta luokkatoveria, jotka ennen olivat pysyneet riviemme ulkopuolella tai niihin ehkä aikaisemmin kuuluttua jättäytyneet niiden ulkopuolelle, on yhtynyt puolueeseemme ja sen jälkeen pysynyt sille uskollisina, vahvistaen osanotollaan sitä joukkoliikettä, joka on kaiken muun toimintamme välttämätön pohja, ja tuoden myös puolueellemme tervetulleen rahallisen tuen. Kiinnostus puolueasioihin on vilkastunut, uusia herätys- ja valistus-työn muotoja on alettu harrastaa. Puoluetoimitsijain ja sosialidemokraattisten kunnallisten luottamushenkilöiden kehittämiseksi on tehty työtä.

Puolueemme on säilyttänyt asemansa työtätekevän kansan ja sen eri väestöryhmien yhteisenä puolueena, kaikista muualta tulleista houkutuksista huolimatta. Niinpä entiset torpparit ovat edelleen, itsenäisinä pienviljelijöinäkin, pysyneet puolueellemme uskollisina. Jotta pienviljelijäin oikeutetut edut tulisivat puoluetoiminnassamme täysin huomioonotetuiksi, onkin luotu uusi elin, Sosialidemokraattinen Pienviljelys-Neuvottelukunta, jonka toiminta on huomattavasti edistänyt maatalousasiain käsittelyä puolueen elimissä. Samalla on aikaisemmin asetettu Ammatillinen Keskustoimikunta, uusia toimintamuotoja käyttäen, entistä menestyksellisemmin toiminut ammatillisesti järjestyneen sosialidemokraattisen työväen herättämiseksi itsenäiseen toimintaan. Yleisillä vähävaraisten veronmaksajain kokouksilla on kutsuttu työtätekevän kansan laajoja joukkoja myötävaikuttamaan puolueen johdolla erään niille mitä tärkeimmän asian ajamiseen.

Kuluneen toimintakauden aikana on puolueella ollut kestettävään kolmet vaalit, nimittäin kahdet eduskuntavaalit ja yhdet kunnallisvaalit. Edellisissä puolueen asema pysyi miltei muuttumatto-

mana, jälkimmäisissä se jonkin verran parani, mitä tulosta on vallinneisiin olosuhteisiin katsoen pidettävä tyydyttävänä.

Huomattavana tapahtumana puolueen viime vuosien historiassa mainittakoon sen astuminen hallitukseen, mikä nyt tapahtui ensimmäisen kerran normaalisten olojen vallitessa. Tämän ensimmäisen hallituskokeilun tulokseksi on ennen kaikkea merkittävä se, että puolue osoittautumalla hallituskykyiseksi saavutti lisää arvonantoa sekä työväen keskuudessa että osaksi sen ulkopuolellakin. Muutamia käytännöllisiä tuloksia hallituksessaolosta myös oli, joskaan nämä, parlamenttaarisen pohjan heikkouden takia, eivät voineet olla kovin suuria.

Taistelussaan n.s. kommunistista liikettä vastaan on sosialidemokratia saavuttanut muutamia huomattavia tuloksia. Urheiluliikkeen alalla ovat toverimme, puolueemme tehokkaasti tukemina, nyttemmin niin vakiinnuttaneet johtavaa asemaansa, ettei tämän tärkeän toiminta-haaran joutumista »kommunistien» hallittavaksi enää tarvinne pelätä. Nuorisoliikkeemme on osoittanut ilahduttavaa ripeyttä ja kehityskykyä. Parhaillaan on ammatillisessa liikkeessä, osaksi sosialidemokraattisen työväen monivuotisen valmistelutyön ja osaksi »kommunistien» leirissä tapahtuneen hajaannuksen tuloksena, käynnissä kehitys, joka voinee ennenpitkää johtaa siihen, että ammatillinen liike voi, »kommunistien» puoluepelin sitä häiritsemättä, palvella omia tarkoituksiperiään ja näin ollen vastedes saavuttaa jälleen todellisen eheytensä. Ylipäänsäkin tuntuu uuskommunismi nyttemmin sivuuttaneen huippukohtansa. Se on Suomessa, niinkuin muissakin maissa, alkanut sisäisesti hajaantua, ja tästä, samoin kuin sen työväkeä vahingoittavasta esiintymisestä eräissä työväenluokan elinkysymyksissä, täytyy luonnollisesti seurata sen arvonannon vähentyminen työväen keskuudessa.

Näin ollen on nykyään sosialidemokratialla, työväen todellisena luokkataisteluliikkeenä, suuria mahdollisuuksia lisätä vaikutusvaltaansa työväenluokkaan ja tämän kautta yhteiskuntaan.

Puolueen järjestötoiminta.

Noudattaen viime puoluekokouksen päätöstä on puolueoimikunta suunnitellut keinoja järjestötoiminnan elvyttämiseksi, pitäen erittäin tarpeellisena jäsenmäärän lisäämistä. Niinpä järjestettiin erityiset jäsenhankintaviikot syksyllä 1926 ja 1928. Epäilemättä myös useat muutkin toimenpiteet, kuten veronmaksajain kokoukset ja kunnallismiesten neuvottelukokoukset, joita on pidetty kussakin läänissä erittäin, ovat edistäneet huomion kiinnittämistä myöskin puoluetoi-

mintaan. Eräillä paikkakunnilla on voitu jatkuvasti kohottaa jäsenmäärää vielä jäsenhankintaviikkojen jälkeenkin.

Puolueen jäsenmäärä on joulukuun lopussa puoluetilaston mukaan ollut edellisinä vuosina seuraava:

	1925	1926	1927	1928
Uudenmaan l. vaalipiiri	3,363	4,591	4,304	4,740
Turun ja Porin l. etel. vaalipiiri	1,023	1,525	1,383	1,474
Turun ja Porin l. pohj. vaalipiiri	1,919	2,968	2,615	2,955
Hämeen l. etel. vaalipiiri	3,280	3,861	3,618	3,699
Hämeen l. pohj. vaalipiiri	3,492	4,584	3,932	4,095
Viipurin l. länt. vaalipiiri	3,509	4,634	4,391	4,590
Viipurin l. it. vaalipiiri	1,882	2,605	2,182	2,104
Mikkelin l. vaalipiiri	1,835	2,895	3,184	3,531
Kuopion l. länt. vaalipiiri	606	975	797	942
Kuopion l. it. vaalipiiri	1,676	2,263	2,102	2,110
Vaasan l. it. vaalipiiri	3,044	4,717	4,098	4,004
Vaasan l. yhdistyneet piirit	631	827	1,011	1,126
Oulun l. yhdistyneet piirit	650	730	746	787
Ruotsalainen piiri	358	547	542	504
	<hr/>			
	Yhteensä 27,268	37,722	34,905	36,661

Vaikkakin siis jäsenmäärä ensimmäisen jäsenhankintaviikon jälkeen osittain laski, on se taas viime vuoden aikana kohonnut, tosin ei juuri siihen määrään, mitä se oli 1926 vuoden lopussa.

Jäsenhankintaviikot. Puoluekokouksen valistustyöpäätöksen mukaisesti ehdotti puoluetoimikunta puolueuuvoston syyskokoukselle v. 1926 erityisen »jäsenhankintaviikon» viettämisestä, esittäen asiasta samalla yksityiskohtaisen ehdotuksen. Puolueuuvosto hyväksyi ehdotuksen ja jäsenhankintaviikko vietettiin saman vuoden lokakuun 16—24 päivien välisellä ajalla.

Edistääkseen viikon onnistumista valmisti puoluetoimikunta ohjekirjasen »Jäsenhankintaviikko», jota lähetettiin järjestöille osittain ilmaiseksi, ja sen lisäksi lentokirjasen ja kaksi lentolehtistä. Myöskin valmistettiin kirjoitettu puhe, pakinoita, runoja, plakaatti, jäseneksi-liittymislomakkeita, kiertokirjeitä ja sanomalehdille useammanlaatuista ainehistoa. Järjestöt ja puoluetoverit ottivat viikon valmisteluun innokkaasti osaa.

Jäsenhankintaviikolla järjestettiin 810 juhlaa ja vastaanottotilaisuutta, joissa oli kuulijoita yhteensä 55,159 henkilöä. Jäsentenkerääjinä toimi 1,655 puoluetoveria ja lisääntyi jäsenmäärä 11,046 jäsenellä.

Tähän hyvään tulokseen vaikuttivat suurelta osalta innokkaat jäsenkerääjämme. Sellaisia kerääjiä, joiden kautta liittyi vähintään 5 jäsentä oli 565; he keräsivät yhteensä 6,500 uutta jäsentä puolueeseen ja saivat työnsä tunnustukseksi kirjallisuuspalkintoja.

Kun ensimmäisestä jäsenhankintaviikosta oli näin suotuisat tulokset, järjestettiin v. 1928 syyskuun 23—30 päivien väliselle ajalle toinen jäsenhankintaviikko, joskin suppeampi. Tämä viikon tunnuslauseeksi otettiin: Nuoriso mukaan! — Viikkoa varten julkaistiin entisen ohjekirjasen lisäksi täydentävä kirjanen »Toinen jäsenhankintaviikko» sekä pari lentokirjasta y.m. aineistoa. Jäsenhankintaviikon tuloksena saatiin puolueeseen noin 3,100 uutta jäsentä. Samaan aikaan liittyi nuorisoliittoon noin 550 uutta jäsentä, jotka myöskin voitaneen lukea tämän viikon tuloksiksi. Muutenkin oli viikko omiaan lähentämään vanhempaa ja nuorempaa väestöä toisiinsa.

Toisen jäsenhankintaviikon tuloksia häytti se, että vuodentulo myöhästyi, joten viikko, vastoin laskelmia, sattui kiireimpään maa-työaikaan.

Erilaisia toimenpiteitä. Silmämääränä valistustyötä järjestettäessä on pidetty sitä, että elvytettäisiin järjestöjen sisäistä toimintaa, koska keskusjärjestöjen suoranaيسilla toimenpiteillä päästään liian pienessä määrin vaikuttamaan jäsenjoukkoihin. Yhteistoiminnassa piirijärjestöjen kanssa onkin pyritty elvyttämään puolueosastojen toimintaa. Niinpä hankittiin ulkomailta *varjokuvasarjoja* ja laadittiin niihin suomenkieliset tekstit. Puoluetoimisto on myös levittänyt *radiokoneita*, jotka ovat omiaan tekemään iltamatilaisuudet hauskemiksi. — Kun useat yhdistykset olivat rakennuttaneet itselleen vähemmän sopivia taloja, mikä johtui siitä, ettei niiden käytettävissä ollut hyviä piirustuksia, puoluetoimisto valmistutti *mallipiirustuksia* työväentaloja varten. Monasti on puolueosastoja kehoitettu, m.m. kiertokirjeellä heinäk. 1926, kiinnittämään enemmän huomiota talojensa palovakuutuksiin ja tonttiasioihin.

Yhtenä tärkeänä välineenä puoluetoimikunnan harjoittamassa yhteistyössä puolueosastojen kanssa on ollut puoluetoimikunnan julkaisema *Järjestötoiminta*-lehti, jota on julkaistu puolueeneuvoston tekemän päätöksen mukaisesti. Vuoden 1927 kuluessa ilmestyi lehteä 8 numeroa ja sen painosmäärä oli 8,000 kpl. Jokaiselle puolueosastolle on lehteä lähetetty 5 kpl. johtokunnan jäsenten kesken jaettavaksi. Vuoden 1928 aikana julkaistiin lehteä 7 numeroa ja vuoden 1929 puoliväliin mennessä 6 numeroa. Vuoden 1929 aikana on lehteä lähetetty myös nais- ja nuoriso-osastoille. Lehdessä on ollut kirjoituksia järjestötoiminnan eri aloilta.

Sos.-dem. keskusjärjestöjen yhteistoiminta valistustyön järjestämi-

sessä. — Syksyllä 1927 puoluetoimikunta ryhtyi suunnittelemaan yhteistoimintaa muiden sos.-dem. keskusjärjestöjen toimikuntien kanssa valistustyön järjestämisessä, koska eri keskusjärjestöt toimivat ainakin osaksi samalla toimialalla, joten yhteistyön avulla voidaan valistustoiminnan järjestämisessä säästää huomattavasti työtä ja varoja, jota paitsi toiminta voi muodostua yhdenmukaisemmaksi ja enemmän tarkoitustaan vastaavaksi. Tämän tarkoituksensa toteuttamiseksi kutsui puoluetoimikunta Sos.-dem. Työläisnaisliiton, Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton, Sos.-dem. Raittiusliiton ja Työväen Sivistysliiton toimikuntia lähettämään edustajansa yhteiseen neuvottelukokoukseen, joka pidettiin lokakuun 12 päivänä 1927. Kokouksessa hyväksyttiin puoluetoimikunnan esitys yhteistoimintasuunnitelmaksi ja päätettiin, että yhteistoimintaa on ennen kaikkea saatava aikaan seuraavissa kysymyksissä: 1) agitatioviikkojen järjestämisessä, 2) luentokurssien järjestämisessä, 3) tilapäispuhujien matkoja suunniteltaessa, 4) havaintovälineiden hankinnassa ja käyttämisessä, sekä 5) järjestötoiminnan käytännöllisessä elvyttämisessä. Samalla lausui kokous toivomuksenaan, että eri keskusjärjestöistä olisi valittava henkilöitä pysyväiseen neuvottelukuntaan, jonka tehtävänä tulisi olemaan yhteistoiminnan suunnittelu ja käytäntöön soveltaminen. Tällainen neuvottelukunta asetettiin sittemmin ja ovat siinä olleet, paitsi puoluetoimikuntaa, edustettuina Sos.-dem. Työläisnaisliitto, Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto ja Sos.-dem. Raittiusliitto, jota paitsi kokouksissa on ollut asioita seuraamassa myöskin Työväen Sivistysliiton edustaja.

Suullinen valistustyö. Puolueen luennoitsijana on edelleen ollut Otto Toivonen. Hän on pääasiallisesti ollut eri piiritoimikuntien käytettävänä sikäli, kuin eduskuntatyöt eivät ole olleet esteenä. Lyhyemmän ajan ovat olleet luennoitsijoina M. Ampuja, J. Fahler, E. Huttunen, V. Komu, P. Nevalainen, I. Penttala, Hj. Pousi ja J. Rapo.

Tilapäispuhujia on paljon pyydetty, varsinkin yhdistysten 20-vuotisjuhliin. Puhujia onkin koetettu hankkia kaikille niitä pyytäneille yhdistyksille, vaikka siinä ei olekaan aina onnistuttu.

Piirisihteerien ja sanomalehtimiesten kokous pidettiin Säätytalossa joulukuun 8 päivänä 1928. Tässä kokouksessa käsiteltiin m.m. seuraavia kysymyksiä: TUL:n toiminta, sos.-dem. ammatillinen liike, T.S.T:n toiminta sekä puoluetoiminta kaupungeissa ja liikekeskuksissa.

Puoluetoimitsijain kasvattaminen. — Vuoden 1928 alussa valmisti puoluetoimikunta seikkaperäisen suunnitelman puoluetoimitsijain kasvattamiseksi. Puolue neuvosto hyväksyi sittemmin tämän suunnitelman.

Toimenpiteitä raittiuden edistämiseksi. — Piirikokoukset hyväksyivät v. 1926 erinäisiä puoluetoimikunnan esittämiä ponsia raittiusasiasta. Ponnit julkaistiin heinäkuussa 1926 puoluelehdissä ja lähetettiin kiertokirjeenä puolueosastoille. Samalla lähetettiin työväentaloihin julkipantavaksi kartongille painettu kehoitus välttämään väkijuomien käyttöä.

Koska muutamissa työväenjuhliissa oli tapahtunut veritekoja, kehoitti puoluesihteerin 27. 7. 1926 lähettämässään kiertokirjeessä piiritoimikunta kiinnittämään huomiota tällaisiin ilmiöihin sekä tarkastamaan, minkälainen on raittiustilanne yleensä sellaisissa puolueosastoissa, joissa verijuhlia on vietetty.

Sos.-dem. puoluetoimitsijain luento- ja opastuskurssit. Puoluetoimikunta päätti varata piirisihteereille, luennoitsijoille ja sanomalehtimiehille tilaisuuden kartuttaa tietojansa keskinäisten opastus- ja luentokurssien avulla. Sellaiset pidettiin Helsingissä v. 1928 elokuun 26—31 päivien välisellä ajalla, vakinaisia osanottajia oli 40, jonka lisäksi paikallisia toimihenkilöitä kävi tilaisuudessa runsaasti toimiensa väliajoilla. Käsiteltäväksi otettiin useita kysymyksiä, joita alustivat osaksi kurssilaiset, osaksi puolueen toimihenkilöt tai ulkopuoliset asiantuntijat. Syksyllä 1929 oli samanlaiset kurssit.

Kirjallisuus. Vuoden 1926 puoluekokouksen pöytäkirjasta otettiin 1,700 kappaleen painos ja hinnaksi määrättiin 12 mk. Pöytäkirja lähetettiin postietuannilla puolueosastoille. Se laadittiin entistä käytännöllisempään tapaan, ja samaa menettelyä on puoluesihteerin 18. 5. 1926 lähettämässä kiertokirjeessä suositeltu noudatettavaksi myöskin piirikokouspöytäkirjoja toimitettaessa, minkä ehdotuksen piiritoimikunnat yleensä ovatkin hyväksyneet.

Längelmäen Sos.-dem. Kunnallistoimikunnan ehdotuksesta julkaistiin erityisenä kirjasena R. Swentorzetskin viime puoluekokoukselle esittämä alustus. Se ilmestyi »Kommunismi ja sosialidemokratianimisenä, 32-sivuisena kirjasena.

Nykyisestä kunnallisverotuksesta ja siihen käytännössä suhtautumisesta julkaisi puoluetoimikunta R. Itkosen toimittaman kirjan, »Kunnallisverot — kuka ne maksaa?». Lisäksi on julkaistu Heikki Välisalmen kirjoittama »Esiintyjäin avuksi» sekä »Politiikkaa—Pippuria—Siirappia», jossa on pääasiassa Gabriel Tossun kirjoitelmia. Molemmat nämä vihkoset ovat tarkoitettut avuksi iltamaohjelmien järjestäjille. Sitä paitsi on julkaistu Emil Sallilan laatimat ohjekirjaset »Jäsenhankintaviikko», »Järjestöjen taloudenhoito» ja »Toinen jäsenhankintaviikko».

Puoluetoimikunnan pyynnöstä on prof. Voionmaa lupautunut kirjoittamaan kirjasen aseistariisumiskysymyksestä.

Puolueen ohjelma ja voimassa olevat puolueen päätökset on päätetty julkaista erikoisena kirjasena.

Erästä tri N. R. af Ursinin ja K. H. Wiikin tekemää, professori C. Grünbergin »Archiv für Sozialismus und Arbeiterbewegung»-nimisessä sarjassa ilmestynyttä, Suomen työväenliikkeen historiaa koskevaa saksankielistä teosta on ostettu 150 kpl., ja on ne lahjoitettu tunnetuille ulkomaalaisille puoluetovereille ja järjestöille tietojen levittämiseksi maamme työväenliikkeen kehityksestä.

Brüsselin kansainvälistä sosialistikokousta varten v. 1928 otettiin uusittu painos aikaisemmin Internationaalin kolmella kielellä julkaistusta kirjasesta Suomen sosialidemokratiasta. Sitä levitettiin sanotussa kokouksessa ja lähetettiin lisäksi ulkomaisille puoluejärjestöille ja -lehdille. Kölnin Pressa-näyttelyssä jaettavaksi painettiin lentolehtinen, joka koski maamme sos.-dem. sanomalehdistöä.

Kaavakkeet. Puoluetoimisto on painattanut kuvallisia kaavakkeita iltamien, juhlien ja kokousten ilmoittamista varten. Myöskin on painatettu kaavakkeita iltamaluovan hakua varten ja erilaisia rekisteröimiskaavakkeita. Puolueen jäsenkirjat ja säännöt on aikaisemman puoluekokouksen päätöksen mukaisesti myös valmistettu puoluetoimiston toimesta.

Julistukset ja tiedonannot. — Tämän toimintakauden aikana puoluetoimikunta on julkaissut seuraavat julistukset:

V. 1926: vappujulistus; »Väärää verotusta vastaan», »Työläisnuorison pyrkimyksiä tukemaan», »Käden ja hengen työntekijät, liittykää yhteen», »Sosialidemokraattinen puolue ja hallitusvalta» sekä »Uusi vuosi on tulossa — tuokoon se uutta menestystä». — Vuonna 1927: »Reippain ottein sanomalehdistöämme levittämään», puoluesihteerin tiedonanto, jossa kehoitettiin valitsemaan edustajia Helsingissä pidettävälle pienviljelijäpäiville; puoluesihteerin tiedonanto, jossa kiinnitettiin järjestöjen huomiota niihin näkökohtiin, joita oli otettava huomioon edustajaehdokkaita asetettaessa eduskuntavaaleja varten; puoluetoimikunnan tiedonanto vappujuhlien järjestämisestä, vappujulistus; julistus juoppoutta ja siveellistä rappeutumista vastaan kieltolain voimaantulon 8-vuotispäivän johdosta; puolue- ja järjestösihteerin kehoitus vaalitoiminnan tehostamiseksi; julistus sulkuun joutuneiden metallityöläisten tukemiseksi; tiedonanto puoluetoimikunnan suhtautumisesta toukokuun 16 päivän paraatin vastaanottoon sekä julistus hallituksen eroamisen johdosta. — Vuonna 1928: »Uudenvuoden tervehdys puolueen jäsenille», vappujulistus sekä julistukset jäsenhankintaviikon ja kunnallisvaalien johdosta. — Vuoden 1929 alkupuolella: uudenvuoden julistus, julistus rauhan puolesta ja sotavarusteluja vastaan, vappujulistus, vaalijulistus ja -kehoitus sekä

kehoitus puolueen 30-vuotisjuhlien järjestämiseksi ja maailmansodan 15-vuotisen alkamispäivän muiston viettämiseksi. — Sitä paitsi ovat puolue- ja järjestösihteeri julkaisseet puoluelehdissä erinäisiä pienempiä tiedonantoja.

Suhde piirijärjestöihin.

Voidakseen tarkoin seurata piirien toimintaa ja käyttää siinä saavutettuja kokemuksia koko puolueen hyväksi, pyysi puoluetoimikunta v. 1926 piiritoimikuntia lähettämään puoluetoimikunnalle jäljennökset pöytäkirjoistaan. Kaikki piiritoimikunnat tähän suostuivat ja toimenpiteestä on ollut hyötyä.

Puoluesihteerin tekemän ehdotuksen johdosta ovat piiritoimikunnat yleensä päättäneet julkaista, samoin kuin puoluetoimikuntakin, uutisia tekemistään päätöksistä. Jotkut piiritoimikunnat olivat jo aikaisemminkin niin menetelleet. Samoin ovat piirit hyväksyneet puoluesihteerin ehdotukset, että ne vaihtaisivat keskenään piirikokouksensa pöytäkirjat sekä, puoluetoimiston välityksellä kierto- kirjeensä y. m. s. Täten eri piiritoimikunnat voivat jatkuvasti seurata toistensa toimintaa ja ottaa siitä oppia.

Oulun l. pohj. vaalipiirin alipiiritoimikunta. — Maaliskuun alussa 1928 päätti puoluetoimikunta Oulun l. yhd. piirien piiritoimikunnan esityksestä, että pohjoisen piirin alipiiritoimikunnan toiminta toistaiseksi lakkautetaan, jolloin alipiirin edustus myöskin puolueuustossa lakkasi. Alipiiritoimikunta aloitti uudelleen toimintansa vuoden 1929 alussa.

Piirisihteerit. — Piirisihteerien joukossa on tapahtunut lukuisia henkilövaihdoksia, johtuen tavallisesti siitä, että asianomaiset ovat joko tulleet valituiksi eduskuntaan tai muuten siirtyneet muihin toimiin. Puoluetoimikunta on viime puoluekokouksen päätöksen mukaisesti antanut piirisihteerin toimen hakijoista lausuntonsa.

Uudenmaan piirisihteeri A. Kuusisto erosi toimestaan vuoden 1928 lopussa; hänen tilalleen valittiin Aleks. Lehtonen. Turun pohj. piirissä erosi v. 1926 V. Komu, tilalle valittiin Matti Laukkanen, hänen erottuaan v. 1927 Aatu Manninen Uuraasta. Hämeen etel. piirissä erosi 1929 V. Kivisalo, tilalle Toivo Aaltonen. Hämeen pohj. piirissä erosi 1926 A. Alenius, tilalle H. Aattela. Viipurin it. piirissä erosi v. 1927 M. Suokas, tilalle Kr. Lumijärvi. Mikkelin piirissä erosi 1926 A. Kannisto, tilalle Osk. Salonen. Kuopion it. piirissä erosi v. 1927 S. Tervo, tilalle L. V. Metsäranta ja tämän erottua v. 1929 uudelleen S. Tervo. Vaasan it. piirissä erosi v. 1929 alusta Al. Lehtonen, tilalle Jair Mäkinen. Vaasan yhd. piireissä erosi v. 1926 M. Väisänen, tilalle Yrjö A. Saarinen. Oulun yhd. piireissä erosi v. 1926

E. O. Kotiranta, jolloin puoluetöimikunnan suostumuksella valittiin piirisihteeriksi ja Pohjolan Työmiehen päätoimittajaksi Edv. Huttunen ja hänen apulaisekseen otettiin Pekka Kemppi. Huttusen erottua vuoden 1927 syksyllä, valittiin piirisihteeriksi Y. Valkama.

Piirikokoukset. — Kaikkina vuosina puoluetöimikunta on esittänyt piirikokouksille erinäisiä järjestötoimintaa tai valtiollista tilannetta koskevia kysymyksiä, toisinaan valmiit ponsiehdotuksetkin, jotka enimmäkseen on sellaisina hyväksytyt. Nämä kysymykset olivat: v. 1926 raittiustilanne, v. 1927 yleispoliittinen tilanne ja kirjasto-olot, v. 1928 poliittinen tilanne ja valistustyö, v. 1929 viime vuosien puoluetöiminta, sotilas- ja maatalousohjelmaluonnokset.

Puoluetöimikunta on, pitääkseen yllä vuorovaiikutusta järjestöihin, ollut edustettuna kaikissa tämän toimintakauden aikana pidetyissä piirikokouksissa, useissa kahden tai kolmenkin edustajan kautta. Nämä edustajat ovat useasti suullisesti alustaneet puoluetöimikunnan esittämät keskustelukysymykset.

Helpottaakseen niiden tehtävää, joiden tuli piirikokouksissa selostaa eduskuntaryhmän toimintaa, on puoluesihteerä laatinut katsauksia vuosien 1925—1928 valtiopäivillä käsitellyistä asioista, mikä selostus on annettu asianomaisten käytettäväksi. Vuoden 1927 sekä, erään piiritoimikunnan pyynnöstä, taasen vuoden 1929 piirikokouksille on puoluesihteerä antanut eduskunnan ja ryhmän pöytäkirjojen perusteella laaditut tilastotiedot sos.-dem. kansanedustajain poissaoloista täysistunnoista.

Suhde perusjärjestöihin.

Pyrkiessään elvyttämään joukkotoimintaa on puoluetöimikunta myös pitänyt tärkeänä vahvistaa keskus- ja perusjärjestöjen välisiä suhteita. Tätä tarkoitusta palvelee nykyään aikaisemmin annettujen tilapäisten kiertokirjeiden tilalla, ennen kaikkea *Järjestötoimintalehti*, joka antaa perusjärjestöjen toimintaa koskevia ohjeita ja neuvoja.

Yhdistysten taloudelliset asiat. — Tämän toimintakauden aikana on puoluetöimikunnan edelleenkin täytynyt kiinnittää vakavaa huomiota yhdistysten taloudellisten asiain järjestämiseen. Paitsi tässä suhteessa harjoitettua neuvontatoimintaa, on puoluetöimikunnan useissa tapauksissa ollut pakko ryhtyä myöskin järjestelemään yhdistysten laina-asioita, jota paitsi suoranaisten avustustenkin myöntäminen joissakin tapauksissa on osoittautunut välttämättömäksi. Puolueneuvoston suostumuksella on puoluetöimikunta tämän toimintakauden aikana myöntänyt yhdistyksille lainoja, takauksittomia ja suoranaisia avustuksia seuraavasti:

Puoluetoimikunta oli aikoinaan yhdessä Kustannus-Oy. Kansanvallan kanssa mennyt takaukseen *Jyväskylän ty:n* ottamasta 500,000 markan suuruisesta lainasta. Kun yhdistys sittemmin möi osan tontistaan Osuusliike Mäki-Matti r. l.:lle, suostui puoluetoimikunta edelleenkin jäämään lainan takaajaksi ehdolla, että mainittu osuusliike ryhtyi kolmanneksi takaajaksi. Myöhemmin on yhdistys järjestänyt tämän lainan muuta tietä, joten puolue on vapautunut takauksesta. *Kerimäen Ruokojärven ty:lle* on myönnetty 5,000 markan lyhytaikainen laina. *Kärkölän Marttilan ty:lle* on myönnetty 600 markan suuruinen avustus ja lisäksi 2,000 markan suuruinen laina. *Sysmän ty:n* puolesta on puoluetoimikunta mennyt jälkitakaukseen 70,000 markan lainasta. *Melalahden Sos.-dem. Työl. nuorisosastolle* on myönnetty 500 markan ja *Akateemiselle Sosialistiseuralle* samansuuruinen avustus. *Suojärven Suvilahden ty:lle* on myönnetty 5,000 markan laina. *Imatran ty:n* puolesta on puoluetoimikunta mennyt lisätakaukseen 80,000 markan lainasta. *Pitkärannan ty:n* puolesta on menty takaukseen 200,000 markan lainasta, jolloin aikaisemmin myönnetty 80,000 markan lainan takaus raukesi. Kun yhdistys myöhemmin otti vielä lisälainaa 150,000 mk, tulkitsti puoluetoimikunta puolueuseuvoston antaman valtuutuksen siten, että takaus koski tätä jälkimmäistä lainaa, joten aikaisemmin päätetyn 200,000 markan lainan takaus raukesi. *Kuokkalan ty:lle* on myönnetty 10,000 markan suuruinen lyhytaikainen laina. *Suojärven Välikylän Työväentalo Oy:n* 10,000 markan suuruisesta lyhytaikaisesta lainasta on puoluetoimikunta mennyt takaukseen. *Raitolan ty:lle* otettavasta 50,000 markan suuruisesta kiinnelainasta on ehdollisesti päätetty mennä takaukseen.

Yhdistysten oikeusjuttuja. — Sen johdosta, että Hyvinkään ja Parkkarilan työväenyhdistysten kommunistit olivat v. 1928 onnistuneet muuttamaan yhdistysten säännöt sellaisiksi, että niiden omaisuus oli yhdistysten lakkauttaessa toimintansa joutuva S. Ammattijärjestölle, nostivat eräät mainittujen yhdistysten sosiaalidemokraattiset jäsenet yhdistyksiä vastaan oikeusjutun. Kihlakunnanoikeus tuomitsi sittemmin mainitut yhdistykset lakkautettaviksi, mutta yhdistykset ovat tuomiosta vedonneet hovioikeuteen, joka ei ole vielä asiata ratkaissut. Näistä oikeusjutuista aiheutuneet kulut on toistaiseksi suoritettu puolueen varoista. — Lakkautetun *Rautalammin ty:n* omaisuus joutui sääntöjen mukaan puolueelle. *Rautalammin V.- ja U.-seura Yritys*, joka sittemmin viiden vuoden aikana oli käyttänyt yhdistyksen taloa, nosti yhdistyksen pesänhoitajaa vastaan oikeusjutun, vaatien yhdistykseltä saataviaan Smk. 67,219: —. Koska mainittu seura hankittujen selvitysten mukaan ei ollut yhdis-

tykseltä saapa tällaista summaa, ryhtyi puoluetoimikunta asianosaiseksi juttuun, jota ei vielä ole ratkaistu. — *Jalasjärven sos.-dem. ty.* nosti oikeusjutun Jalasjärven ty:tä vastaan vaatien sen omaisuutta haltuunsa; koska se on kuulunut sosialidemokraattiselle yhdistykselle, mutta sittemmin sääntöjen muutoksen perusteella joutunut kommunistien haltuun. Puoluetoimikunta antoi myöskin omasta puolestaan asianomaisille haasteen, vaatien omaisuuden luovuttamista puolueen haltuun. — *Muuruvvedellä* olivat kommunistit ottaneet haltuunsa sos.-dem. yhdistyksen talon ja muun omaisuuden. Puoluetoimikunta avusti paikallista yhdistystä kantelun laatimisessa maaherralle. Kun maaherra sittemmin vaati omaisuutta hallussaan pitäneiltä henkilöiltä asiasta selitystä, suostuivat nämä ilman muuta luovuttamaan yhdistyksen kaiken omaisuuden sos.-dem. yhdistykselle, joten asia saatiin siten selvitetyksi. — Korkeimman oikeuden vahvistaman lakkautuspäätöksen perusteella oli *Paattisten ty:n* omaisuus joutunut S. Ammattijärjestölle, joka puolestaan oli luovuttanut sen paikalliselle maatyöväen osastolle. Kun paikkakunnalle myöhemmin perustettiin uusi sos.-dem. yhdistys, joka ryhtyi toimenpiteisiin lakkautetun omaisuuden haltuunsa saamiseksi, ryhtyi puoluetoimikunta yhdistyksen pyynnöstä jutussa asianosaiseksi.

Lakkautuneiden yhdistysten omaisuus. — Vertaillen vuosien 1916 ja 1924 puoluetilastoja keskenään huomasi puoluesihteri, että puolueosastojemme hallussa oli ennen kansalaissotaa 940 taloa, mutta kansalaissodan jälkeen vain 656. Tämän johdosta pyysi puoluesihteri toukokuussa 1926 piiritoimikunnilta tietoja siitä, mikä oli ollut puuttuvien 284 talon kohtalo, minkälainen niiden juriidinen perusta oli, pidettiinkö niiden kunnossapidosta huolta ja oliko mahdollisuuksia saada niitä puolueelle takaisin. Piiritoimikunnilta saapuneista vastauksista kävi selville, että useimmat näistä taloista olivat joutuneet kommunistien haltuun, ja kun kommunistien aikaansaamat sääntöjen muutokset olivat useimmissa tapauksissa tapahtuneet sääntöjen edellyttämässä järjestyksessä, ei näitä omaisuuksia enää ollut mahdollisuus saada puolueen haltuun. Milloin omaisuus on joutunut kommunistien haltuun sääntöjen vastaisella tavalla tai yhdistysten omaisuus niiden lakkauttaessa toimintansa on joutunut yksityisten haltuun, on ryhdytty toimenpiteisiin omaisuuksien puolueen haltuun toimittamiseksi.

Tämän toimintakauden aikana on puoluetoimikunta joutunut suorittamaan verraten runsaasti lakkautuneiden yhdistysten pesien selvityksiä piiritoimikuntien välityksellä. Yleensä on lakkautuneiden puolueosastojen omaisuus luovutettu paikkakunnalle perustetulle uudelle yhdistykselle. Poikkeustapauksissa on puolueuuvoston

suostumuksella lakkautuneen yhdistyksen omaisuus luovutettu jollekin lähipaikkakunnan puolueosastolle, tavallisimmin sillä ehdolla, että jos lähivuosina paikkakunnalle saadaan syntymään puolueosasto, on omaisuus sille luovutettava.

Tämän toimintakauden eri vuosina on lakkautuneiden yhdistysten omaisuudet sijoitettu seuraavasti:

V. 1925 Kuokkalan ty:n tontti luovutettiin paikkakunnalle perustetulle uudelle samannimiselle puolueosastolle.

V. 1926: *Neuvolan ty:n* talo myytiin, mutta kun talosta saatu summa ei riittänyt yhdistyksen Viipurin Työväen Säästöpankille olleen velan maksuun, suoritti puolue-toimikunta puuttuneen erän Smk. 3,500: —. *Korpilahden Synsiön ty:lle* luovutettiin paikkakunnalla aikaisemmin toimineen yhdistyksen omaisuus. *Pornaisten ty:lle*, joka oli uudelleen aloittanut toimintansa palautettiin sen omaisuus Smk. 2,096: 95. *Rasinkylän ty:n* omaisuus luovutettiin Ouninpohjan ty:lle. *Saarenmaan ty:n* omaisuus myytiin Panclian ty:lle. *Parkanon Kuivaskylän ty:n* omaisuuden tilitti piiritoimikunta puolue-toimikunnalle. *Petromäen ja Konnuslahden työv. yhdistysten* omaisuudet perittiin puolueelle. Piiritoimikunnan esityksestä myytiin *Kaukolan ty:n* talo. *Vantaan, Skopbölen ja Vihdin* Palojoen työv. yhdistysten omaisuudet tilitettiin puolue-toimikunnalle.

V. 1927: *Vuoksen Virkkilän ty:n* talo myytiin Kiviniemen Röykkälän ty:lle. Puolue-toimikunta valvoi Asikkalan käräjillä *Riihilahden ty:n* pesänselvittelyä ja yhdistyksen omaisuus joutui puolueelle.

V. 1928: *Unkilankylän ty:n* omaisuus jätettiin toistaiseksi piiritoimikunnan haltuun, koska oli toiveita saada paikkakunnalle perustetuksi uusi puolueosasto. *Köyliön ty:n* omaisuus siirrettiin samalla paikkakunnalla toimivalle *Kepolan ja Tuiskulan ty:lle* ehdolla, että omaisuus on luovutettava takaisin Köyliön ty:lle, jos sen toiminta uudelleen aloitetaan. Samalla ehdolla luovutettiin *Someron Ihamäen ty:n* omaisuus Someron kirkonkylän ty:lle. Asianomainen piiritoimikunta valtuutettiin myymään *Kivennavan Hartoisten ty:n* talo, mutta toistaiseksi ei taloa kuitenkaan ole vielä myyty. *Husulan ja Vehkjärven työv. yhdistysten* omaisuudet siirrettiin paikkakunnalle perustetulle uudelle puolueosastolle Ty. Liitolle. *Onkijoen ty:n* varat käytettiin niiden oikeuskulujen peittämiseksi, joita Turun l. pohj. vaalipiirin piiritoimikunnalla oli ollut Veneskosken ty:n oikeusjutun johdosta. *Rautavaaran ty:n* talo myytiin ja kauppasummalla suoritettiin yhdistyksen velat. *Mulon ty:n* omaisuus myytiin paikkakunnalla toimivalle Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton osastolle.

V. 1929: Puolue-toimikunta myönsi 2,000 mk. niiden kulujen peittämiseksi, jotka aiheutuivat eräiden *Kuopion l. länt. vaalipiirissä*

toimintansa lopettaneiden puolueosastojen omaisuuksien ottamisesta puolueen haltuun. Asianomainen piiritoimikunta valtuutettiin ottamaan puolueen haltuun *Alhon ty:n* omaisuus. Puolue oli jo aikaisemmin saanut haltuunsa yhdistyksen palovakuutuskorvauksen. Samoin valtuutettiin piiritoimikunta ottamaan puolueen haltuun *Ihalan ty:n* omaisuus sekä pitämään toistaiseksi hallussaan *Perkjärven ty:n* kiinteä omaisuus ja myymään yhdistyksen irtain omaisuus naapuriyhdistykselle. *Honkalahden ty:n* omaisuus siirrettiin Haukilahden ty:lle. *Rautalammin kk. ty:n* omaisuus siirrettiin Rautalammin sos.-dem. ty:lle. *Tiitilänkylän ty:n* omaisuus siirrettiin paikkakunnalle perustetulle uudelle puolueosastolle. *Outokummun ty:n* omaisuus siirrettiin paikkakunnalle perustetulle Kuusjärven ty:lle. *Varislahden ty:n* omaisuus siirrettiin paikkakunnalle perustetulle uudelle puolueosastolle. *Parkanon Kuivasjärven ty:n* omaisuus luovutettiin paikkakunnalle perustetulle uudelle yhdistykselle. Puoluetoimikunta ryhtyi toimenpiteisiin Tervon kunnassa aikaisemmin toimineen *Koivujärven ty:n* omaisuuden perimiseksi puolueelle.

Suhde muihin järjestöihin ja laitoksiin.

Työväen Sivistysliiton edustajistoon on puoluetoimikunta valinnut edustajia puolueen todellisen jäsenmäärän perusteella eli siis neljä. Edustajina ovat koko tämän toimintakauden olleet Väinö Voionmaa, M. Ampuja ja Hilda Seppälä vakinaisina sekä varaedustajina J. Sundberg, T. Järvinen, J. E. Janatuinen ja A. E. Leino. Vakinaisena edustajana oli T. Tainio kuolemaansa saakka, jolloin hänen tilalleen valittiin keväällä 1929 V. Meltti.

Sos.-dem. Raittiusliiton asettamassa *lastentyökomiteassa* on puoluetoimikuntaa edustanut K. H. Wiik.

Puolueen jäsenten osanotto puolueen ulkopuolella tapahtuviin valtiollisiin pyrkimyksiin. — Koska on tapahtunut, että joku puolueemme jäsen on yhdessä muihin puolueisiin lukeutuvien kansalaisten kanssa ryhtynyt ajamaan jotakin valtiollista pyrkimystä, ja koska joko itse ajettavan asian tai sen hyväksi aloitetun yhteistoiminnan suhteen on saattanut olla puolueemme keskuudessa eriäviä mielipiteitä, on puoluetoimikunta katsonut tarpeelliseksi kehoittaa puolueen jäseniä tällaisissa tapauksissa ennakolta neuvottelemaan puoluetoimikunnan kanssa.

Puolueen suhde plenviljelijäväestöön.

Suomi on Euroopan ja koko maailman maatalousvaltaisimpia maita. Tämän vuoksi on maamme varsinaisesta köyhälistöstäkin

erikoisen suuri osa maaseudun köyhälistöä: pikkuviljelijöitä, työläisiä ja »tilatonta väestöä». Tämän tuntien on sos.-dem. puolue toiminnassaan aina ottanut huomioon tämän väestön tarpeet ja toiveet. Maa-laisköyhälistö puolestaan on suhtautunut myötämielisesti puolueeseemme. Maatalousolojen melkoinen muuttuminen maassamme kuitenkin vaatii puolueeltamme jatkuvasti uusia ja, mikäli mahdollista, entistään tehokkaampia toimenpiteitä maaseudun vähävaraisen väestön hyväksi.

Tämän toiminnan tehostamiseksi ehdotti V. Hupli pidettäväksi *pienviljelijäin päivät*. Puoluetoimikunta hyväksyi ehdotuksen ja päivät pidettiin maalisk. 25—27 p:nä 1927 Helsingin työväentalossa. Tässä tilaisuudessa oli läsnä valtuutettuja edustajia 117 sekä muita pienviljelijöitä, sanomalehtimiehiä y. m. asianharrastajia 101, yhteensä 218 henkilöä. Kokouksessa käsiteltiin seuraavat kysymykset: lisämaan hankinta, alust. Mauno Pekkala; laiduntamiskysymys, Edv. Setälä; luotto- ja korkokysymys, E. Pusa; tullikysymys, Helmer Lehti; verotuskysymys, Rieti Itkonen; maataloustyöväen työnsuojelu, Johan Helo ja viljanpalkitsemiskysymys, Wäinö Wuolijoki. Lisäksi esitti Mauno Pekkala kokoukselle luonnoksen puolueen uudeksi maatalousohjelmaksi ja Pienviljelijäin Liiton sihteeri E. Lammeltausta selosti liiton toimintaa. Alustuksista syntyi vilkasta keskustelua ja hyväksyttiin päätöslauselmat. Kokous oli erittäin onnistunut.

Jotta välitön vuorovaikutus saataisiin aikaan puoluetoimikunnan ja pienviljelijäväestön kesken jätti kokous puoluetoimikunnan tehtäväksi erityisen *pienviljelysneuvottelukunnan* asettamisen, jonka tuli olla puoluetoimikunnan apuna pienviljelijöitä koskevia kysymyksiä valmisteltaessa. Puoluetoimikunta asettikin sittemmin 8. 6. 1927 tällaisen neuvottelukunnan valiten siihen 15 jäsentä eri puolilta maata, he olivat: Edv. Setälä (Virrat), Leander Sirola (Mäntsälä), Jalmari Linna (Nurmijärvi), E. Pusa (Viipurin mlk.), Otto Nurminen (Ylistaro), Herman Viinikainen (Pieksämäki), Atte Muhonen (Laukaa), Toivo Halonen (Sääminki), Frans Mustasilta (Hämeenkyrö), Otto Marttila (Janakkala), Jussi Helmisaari (Yläne), Yrjö Welling (Kirvu), Hilma Koivulahti-Lehto (Virrat), Alb. Eronen (Tohmajärvi) ja Mauno Pekkala (Helsinki). Vuoden 1928 lopulla ilmoitti Otto Nurminen eroavansa neuvottelukunnasta; hänen tilalleen valittiin vuoden 1929 alussa maanviljelijä V. Piippo Piippolasta. Kun Herman Viinikainen antautui vuoden 1929 edustajainvaaleissa Pienviljelijäin Puolueen vaalipuuhin, katsottiin hänet eronneeksi; hänen tilalleen ei ole valittu uutta jäsentä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana on toiminut M. Pekkala.

Puoluetoimikunnan esityksestä otti Oy. Kansanvallan johtokunta vuoden 1927 lopulla maatalousteknikko Helmer Lehden Suomen Sosialidemokraatin maatalousosaston hoitajaksi. Lehti sai myöskin samalla tehtäväkseen lähettää puolueen maaseutulehdille maatalouskysymyksiä koskevia artikkeleita TST:n välityksellä ja toimia Pienviljelijäin Neuvottelukunnan sihteerinä.

Neuvottelukunnan säännöt hyväksyttiin puolueeneuvoston vuoden 1928 kevätkokouksessa.

Vuoden 1927 eduskuntavaalien edellä antoi neuvottelukunta oman vaalijulistuksensa. Samana vuonna kokoontui neuvottelukunta puoluetoimikunnan kutsusta syysk. 3—4 p:nä Helsinkiin harkitsemaan, mitä maatalouskysymyksiä koskevia esityksiä olisi eduskunnalle tehtävä. Tehdyt päätökset jätti puoluetoimikunta sos.-dem. eduskuntaryhmän harkittavaksi toivoen, että ryhmäkin suhtautuisi niihin suopeasti.

Vuonna 1928 oli neuvottelukunnalla kaksi kokousta, nim. tammik. 30—31 ja syyskuun 8—9 p:nä.

Neuvottelukunnan vuoden 1928 aikana käsittelemistä 23 asiasta ovat tärkeimmät: ohjeiden antaminen asutuslain tarkistamista varten asetetun komitean sos.-dem. jäsenille; eduskunta-aloite koskien 100 milj. markan määrärahaa huokeakorkoisen kiinteistö- ja liikeluoton myöntämiseksi asutuskassojen välityksellä luoton tarpeessa oleville pientiloille; eduskunta-aloite 25 milj. markan myöntämiseksi maaseudun, erittäinkin maataloustyöväen asunto-olojen parantamiseksi; eduskunta-aloite tutkimuksen toimeenpanemiseksi maamme maanomistusoloista, tilattomain lukumäärästä, maaseudun asunto-oloista, maalaisväestön elinkeinoista y.m.; aloite kruununmailla olevien itsenäistyvien torppien arvopuiden hinnan määräämiseksi; toimenpiteisiin ryhtyminen pienviljelijäin liike- ja myyntisuhteiden parantamiseksi; puolueen suhde maatalouden työaikalahankkeeseen; puolueen suhde maalaisliittolaisen hallituksen maatalousbudjettiin; pienviljelijäin ja palkkatyöväen suhde maalaiskuntien kunnallisverotukseen; toimenpiteet v:n 1928 kunnallisvaalien johdosta; puolueen suhtautuminen kananmunain ja sianlihan vientitodistuslakiesitykseen; puolueen suhtautuminen puutavarain vientikysymykseen; maatalouskerhotoiminnan edistäminen ja rahoittaminen; sekä maataloustuotannon edistämisrahaston luonteen muuttaminen. Useat edellämainituista asioista ovat johtaneet eduskunta-aloitteiden tekoon, muutamat lausunnon antamiseen puoluetoimikunnalle, eduskuntaryhmälle, komitean jäsenille y.m. Neuvottelukunnan hyväksymät eduskunta-aloitteet on jätetty eduskunnalle jonkun kansanedustajan, useinkin kysymyksen herättäjän kautta.

Vuodesta 1928 lähtien on toiminut neuvottelukunnan työvaliokunta, jonka ovat muodostaneet Pekkala, Pusa, Setälä, Halonen ja Linna. Työvaliokunta on valmistellut neuvottelukunnan kokouksille esiteltäviä asioita ja suorittanut neuvottelukunnan antamia täytäntöönpanotehtäviä. Asioista, joista päättäminen olisi kuulunut neuvottelukunnalle, mutta jotka niiden kiireellisyyden vuoksi ratkaistiin työvaliokunnassa, ovat tärkeimmät: lausunnon antaminen sos.-dem. eduskuntaryhmälle hallituksen esityksestä 125 miljoonan myöntämisestä pientiloilla suoritettavan uudisviljelyksen ja laidunraivauksen palkitsemiseksi; lausunnon antaminen eduskuntaryhmälle hallituksen maataloustuotannon edistämisrahastoa koskevasta esityksestä; kielteinen lausunto perunatullien asettamisesityksestä; sekä lausunnon antaminen ryhmälle sokerijuurikasviljelyksen palkitsemisasiasta, ollen lausunnon mukaan palkkiota myönnettävä vain varsinaisille pienviljelijöille, jotka eivät ennen vuotta 1925 ole viljelleet sokerijuurikasta. Suurimpia työvaliokunnan suorittamia tehtäviä oli tietojen hankkiminen kaikkiaan 10 pienviljelysvaltaisen kunnan verotusoloista ja pinta-alan tuoton vaikutuksen laskeminen 4 kunnassa. Tiedot hankittiin puoluetoimiston avustuksella; laskutyöt suoritti neuvottelukunnan sihteeri.

Vuonna 1929 on neuvottelukunnalla ollut kaksi kokousta, nimittäin huhtikuun 19—21 ja elokuun 3 p:nä. Edellisessä kokouksessa käsitellyistä kysymyksistä olivat tärkeimmät: puolueen maatalousohjelmakomitean ehdotus puolueen uudeksi maatalousohjelmaksi; lähiaikojen pienviljelyspolitiikka; vaalitoiminnan tehostaminen; järjestöjen ulkopuolella olevien pienviljelijäin maatalousneuvonnan tehostaminen; asutustoiminta ja sen rahoittaminen; neuvottelukunnan toiminnan tehostaminen. — Jälkimmäisessä kokouksessa käsiteltiin m.m. seuraavat kysymykset: pienviljelijäin vaikutusvallan kohottaminen osuustoiminnallisten ja maatalousammattillisten yhtymäin johdossa; puolueen paikallis- ja piiritoimitsijain pienviljelyspoliittisen asiantunteumuksen kohottaminen; asutuslakikomitean työn kiirehtiminen; eduskunta-aloite lisämaan hankkimiseksi lahjoitusmaatalonpojille kruununpuistoista; eduskunta-aloite manttaalikunnissa nykyisin ratkaistavien asiain siirtämiseksi muille kunnallisille elimille; eduskunta-aloite Saimaan vedenpinnan järjestelyksi tulvavahinkojen välttämiseksi; eduskunta-aloite eräiden lunastuslain pykäläin muuttamiseksi toisin kuuluviksi; eduskunta-aloite valtion ja yksityisten mailla olevien vuokra-alueiden itsenäistyttyä toimienpiteiden jouduttamiseksi; eduskunta-aloite 10 milj. mk. suuruisen määrärahan sijoittamiseksi vuoden 1930 valtion menosääntöön pienviljelijäin tie- ja liikennesuhteiden parantamiseksi; sekä eräät maataloudelliset eduskunta-aloit-

teet, jotka viime eduskunnassa jäivät ratkaisematta. Tässä kokouksessa neuvottelukunta myöskin vielä käsitteli ehdotusta puolueen uudeksi maatalousohjelmaksi.

Neuvottelukunnan työvaliokunta kokoontui vuoden 1929 alkupuoliskolla 3 kertaa. Ensimmäisessä kokouksessa päätettiin uusia neuvottelukunnan jäsenten taholta vuoden 1928 valtiopäiville jätetyt, mutta ratkaisematta jääneet aloitteet. Myöskin päätettiin tehdä aloitteita tutkimuksen toimeenpanemiseksi pienviljelijäin taloudellisista ja yhteiskunnallisista olosuhteista; 800,000 markan myöntämiseksi Maatalouskerholiitolle; Pienviljelijäin liiton valtioavun koroittamiseksi; mäkitupalaisten aitausrasitusten keventämiseksi; laidunmaan pakkoluovuttamiseksi pienviljelmille ja itsenäistyneille mäkituville, lisäykseksi vuoden 1929 talousarvioon maan lunastuksen ja asutustoiminnan rahoittamista varten; sekä muutosten aikaansaamiseksi asutuslakiin. Työvaliokunnan kolmannessa kokouksessa päätettiin julkaista kaksi vaalijulistusta, joista toisessa käsiteltiin sos.-dem. eduskuntaryhmän mahdollisuuksia toimia pienviljelijäin hyväksi ja neuvottelukunnan osuutta tässä toiminnassa, toisessa käytännöllistä vaalivalmistelua. Edelleen päätettiin, että neuvottelukunnan sihteeri hoitaa vaalikamppailun aikana mahdollisimman laajaa propagandakirjoittelua puoluelehdistössä sos.-dem. puolueen hyväksi. Ensimmäinen edellämaituista julistuksista julkaistiinkin kaikissa puoluelehdissä toukokuun 10 p:n tienoilla, toinen sensijaan vaihdettiin erillisenä levitettävään kirjaseen. Kummatkin laati neuvottelukunnan sihteeri joka myös kirjoitti 12 vaaliartikkelia, ja vielä suuremman määrän muita kirjoituksia, joista useimmat julkaistiin kaikissa puoluelehdissä.

Pienviljelijäin maataloustuotteiden myyntisuhteiden parantamiskeinoja harkitessaan on neuvottelukunnan ehdotuksesta asetettu komitea, johon puolue toimikunta nimitti puheenjohtajaksi M. Pekkanen sekä Pienviljelijäin Liitto ja Kulutusosuuskuntien Keskusliitto jäseniksi Fr. Vuoren ja J. Auran.

Neuvottelukunnan 2-vuotinen työskentely osoittanee riittävän selvästi, että sen olemassaolosta on puolueellemme paljon hyötyä. Pienviljelysalojen tuntijoista kokoonpantuna elimenä on se tuntuvana apuna puolueemme eduskuntaryhmälle ja muille puolue-elimille, maataloutta ja erittäinkin pienviljelystä koskevien kysymysten ratkaisemisessa. Näiden kysymysten menestyksellisellä ratkaisemisella on nykyään suurempi merkitys puolueellemme, kuin kenties milloinkaan aikaisemmin; onhan viime aikoina pienviljelijäin ja muun maaseudun köyhälistön kannatuksen tavoittelussa käyty ankarampaa kamppailua kuin koskaan ennen. Tähän kamppailuun ei suinkaan ole

lähiaaikoina odotettavissa laimenemista, vaan kaikista merkeistä päättäen nykyisestääänkin kiihtymistä.

Puolueen suhde teollisuustyöväkeen ja ammatilliseen liikkeeseen.

Puolueellemme on aina ollut sängen tärkeätä teollisuustyöväen etujen valvonta ja sen puolueen jäseninä pysyttäminen. Ennen kansalaissotaa oli puolueemme jäsenistä noin puolet teollisuustyöväkeä. Kommunistien ryhdyttyä hajoitustyöhön maamme työväenliikkeessä on teollisuustyöväestön osa puolueessamme pienentynyt niin, että se v. 1926 puoluetilaston mukaan teki vain 36 % puolueemme jäsenistöstä.

Se seikka, että kommunistit v. 1920 onnistuivat valtaamaan ammatilliset järjestöt, on epäilemättä myötävaikuttanut siihen, että teollisuustyöväen osa puolueessamme on pienentynyt. Ammatillisten järjestöjen päätökset, joissa kielletään perusjärjestöjä kokonaisuudessaan liittymästä mihinkään puolueeseen tai kantamasta puolueveroja muiden jäsenmaksujen yhteydessä, on vaikuttanut sen, että ammatillisten järjestöjen sosialidemokraattisista jäsenistä vain innokkaimmat ovat pitäneet huolta poliittisestakin järjestäytymisestään.

Tämä sosialidemokratian kannalta katsoen valitettava kehitys samoin kuin se seikka, että kommunistit ovat käyttäneet ammatillisia järjestöjä poliittisten tarkoitustensa välikappaleina, on pakottanut sos.-dem. työväen ja myös puoluetoimikunnan kiinnittämään huomiota tilanteen kehitykseen ammatillisessa liikkeessä entistä suuremmissa määrässä.

V. 1925 asetetun Ammatillisen Keskustoimikunnan esityksestä päätti puoluetoimikunta vuoden 1926 alussa hyväksyä erinäisiä toimenpiteitä, joihin keskustoimikunta aikoi ryhtyä taatakseen sosialidemokraateille mahdollisimman voimakkaan edustuksen Suomen Ammattijärjestön edustajakokouksessa. Puoluetoimikunta kehoitti lehtiä kannattamaan Keskustoimikunnan toimintaa, myönsi puolueen varoja tarkoitukseen ja vuokrasi huoneen toimikunnan käytettäväksi.

Ammatillinen Keskustoimikunta jätti huhtikuussa 1926 puoluetoimikunnalle kirjallisen selostuksen tilanteesta. Todettiin, että ainoastaan noin 15 sosialidemokraattia oli valittu Ammattijärjestön edustajakokoukseen, minkä vuoksi epäiltiin, tokko edustajakokouksen päätöksiä voidaan saada sosialidemokraatteja tyydyttäväksi, ja arveltiin uuden ammattijärjestön perustamisen ehkä käyvän välttämättömäksi. Puoluetoimikunta käsitteli asiaa, mutta lykkäsi sen

siksi, kunnes Ammattijärjestön edustajakokous oli tehnyt päätöksensä. Ammattijärjestön edustajakokouksessa saatiin aikaan sopimus, jonka kautta hajaannus välttyi; muun muassa valittiin Matti Paasivuori Ammattijärjestön puheenjohtajaksi. Ammatillisen Keskustoimikunnan ja Ammattijärjestön edustajakokouksessa läsnäolleiden sos.-dem. edustajain yhteisessä kokouksessa $\frac{2}{3}$ todettiin sittemmin yksimielisesti edustajakokouksen johtaneen tulokseen, johon sos.-dem. ammattiyhdistysväki saattoi tyytyä. Ammatillisen Keskustoimikunnan toimintaa päätettiin kuitenkin vielä jatkaa.

V. 1927 joulukuussa pidetyssä puoluetoimikunnan kokouksessa oli asia jälleen esillä ja sillä kertaa päätettiin, että puolueen palvelukseen vuoden 1928 tammikuun ajaksi otetaan kansanedustaja Edv. Huttunen. Hän kävi kuukauden ajan eri puolilla maata perustamassa sos.-dem. ammattiyhdistysväen propagandayhdistyksiä ja järjestämässä niiden yhteistoimintaa. Saman vuoden helmikuun alkupuolella pidettiin Helsingissä sos.-dem. ammattiyhdistysväen neuvottelukokous, jossa valittiin väliaikainen toimikunta perustettujen yhdistysten toimintaa järjestämään. Tähän toimikuntaan tulivat A. Aalto, A. E. Leino, P. Nevalainen, T. J. Kuukkanen, V. Laakso ja E. Huttunen; myöhemmin kutsuttiin siihen lisäjäseniksi Aug. Lindell Tampereelta ja Ernst Lähde Viipurista. Tämän toimikunnan ja puoluetoimikunnan yhteisen päätöksen perusteella otettiin perustettujen propagandayhdistysten toimintaa järjestämään P. Nevalainen. Hän matkustikin eri puolilla maata ja perusti jo aikaisemmin perustettujen lisäksi uusia propagandayhdistyksiä teollisuusseuduille. Viipurin Ammatilliselle Toveriseuralle myönnettiin 2,000 markan avustus ammatillisen valistustoiminnan järjestämiseksi Viipurin ympäristössä.

Tehostaakseen sos.-dem. ammattiyhdistysväen toimintaa päätti puoluetoimikunta yhdessä Sos.-dem. Ammatillisen Keskustoimikunnan kanssa järjestää erikoiset *palkkatyöväenpäivät* ja sos.-dem. ammattiyhdistysväen kokouksen Helsinkiin syysk. 8—9 päiviksi 1928. Palkkatyöväenpäivät onnistuivatkin kaikin puolin hyvin. Osanottajia oli saapunut eri puolilta maata 252 henkilöä. Sos.-dem. ammattiyhdistysväen toimintaa järjestämään valittiin Sos.-dem. Ammatillinen Keskuskomitea, johon kuului 5 jäsentä Helsingistä ja 3 maaseudulta. Jäseniksi valittiin V. Salovaara, Edv. Huttunen, K. A. Fagerholm, A. E. Leino ja P. Nevalainen Helsingistä sekä Tampereelta E. Murto, Viipurista E. Lähde ja Turusta Aleksi Aaltonen. Lisäksi valittiin erikoinen valtuuskunta, jonka tuli kokoontua tarpeen vaatiessa; siihen tulivat edellisten lisäksi jäseniksi L. Aalto Kuusankoskelta, A. Lahti Jyväskylästä, T. Halonen Kokkolasta, O. Kortelainen Joen-

suusta, T. Lepistö Kotkasta, V. Virta Porista, K. Suuronen Varkaudesta ja A. Kuli Mikkelistä.

Marraskuun alusta 1928 kiinnitettiin puolueen palvelukseen toimittaja Ernst Lähde, jonka tehtäväksi tuli etupäässä hoitaa ammatillista liikettä koskevat asiat. Keväällä 1929 kokoontuvaa ammattijärjestön edustajakokousta varten ryhdyttiinkin jo ajoissa syksyllä tarpeellisiin toimenpiteisiin; ammatillisissa perusjärjestöissä toimivia sos.-dem. jäseniä kehoitettiin valppaasti seuraamaan asiain kehitystä ja tekemään tarpeellisia esityksiä ammattijärjestön kokoukselle.

Kevätpuolella vuotta 1929 käyty taistelu edustajain vaaleissa ammattijärjestön kokousta varten muodostuikin ehkä kiihkeämmäksi kuin koskaan aikaisemmin. Vaaleihin ottikin osaa yli 29,000 ammatillisten järjestöjen jäsentä. Tulokset osoittivat kuitenkin, että sosialidemokraattisesti ajattelevat ammatillisten järjestöjen jäsenet eivät vieläkään olleet voineet karistaa välinpitämättömyyttä itsestään; useissa liitoissa kommunistit saavuttivat sen pienen enemmistön, minkä he tarvitsivat vallatakseen kaikki edustajapaikat. Näin kävi varsinkin niissä liitoissa, joissa johto oli kommunistien käsissä. Sellaisissa liitoissa sitä vastoin, joissa oli sosialidemokraattinen johto, ottivat sos.-dem. jäsenet innokkaammin edustajain vaaleihin osaa ja valloittivat vuorostaan niissä edustajapaikat.

Puoluelehdistön avulla on koetettu entistä suuremmassa määrässä kiinnittää puolueen jäsenten huomiota ammatillisen liikkeen sisäiseen tilaan ja siitä johtuviin tehtäviin. Kiitoksella onkin mainittava, että puoluelehdistön esiintyminen ammatillista liikettä koskevissa asioissa on ollut sangen ehyttä ja yhtenäistä eikä keskinäistä polemiikkia ole ilmennyt, kuten joskus aikaisemmin.

Sen propagandatyön lisäksi, mitä lehdistön avulla on harjoitettu, on kustannettu E. Lähteen kirjoittama, ammatillista liikettä koskeva lentokirjanen »Kuka hajoittaa», mihin sisältyvät kirjoitukset ensin julkaistiin alakertoina puoluelehdissä.

Kun tilanne ammatillisessa liikkeessä, ammattijärjestön edustajakokouksen tekemien päätösten ja kommunistien yhä häikäilemättömämmäksi käyneen esiintymisen takia, muodostui sangen arveluttavaksi, katsottiin välttämättömäksi kutsua koolle sos.-dem. ammattiyhdistysväen koko maata käsittävä edustajakokous. Sos.-dem. Ammatillinen Keskustoimikunta teki siitä ehdotuksen puoluetoimikunnalle, jonka jälkeen kokous kutsuttiin koolle ja pidettiin Helsingissä syyskuun 29 ja 30 p:nä 1929. Kokoukseen olivat ammatilliset propagandayhdistykset ja sos.-dem. kunnallisjärjestöt lähettäneet yhteensä lähes 200 edustajaa. Vilkkaan keskustelun jälkeen hyväksyi kokous ilman äänestystä julistuksen, jossa kehoitettiin sos.-dem. työväkeä eroamaan

kommunistien käsiin joutuneista ammatillisista järjestöistä ja annettiin ohjeet siitä, miten asiassa oli meneteltävä. Näin syntyvää uutta ammatillista liikettä johtamaan valittiin Ammatillisten Järjestöjen Valtuuskunta, jonka puheenjohtajaksi valittiin V. V. Salovaara, jäseniksi Helsingistä K. A. Fagerholm, Tampereelta L. Mikkonen ja E. Murto, Viipurista E. Vuori, Varkaudesta E. Suuronen, Turusta J. Jäkälä, Sortavalasta T. Nuutinen, Ensosta R. Nurminen, Porista V. Metsälä, Forssasta E. Mäkelin, Vaasasta E. Säätelä, Hämeenlinnasta V. R. Hirvisuo, Jyväskylältä T. Bryggari, Mikkelistä T. Lankinen, Iisalmesta E. Halonen, Kymistä J. A. Schildt, Joensuusta O. Kortelainen ja Kuusankoskelta Lauri Aalto. Valtuuskunnan ensimmäisessä kokouksessa valittiin sen Työvaliokuntaan E. Huttunen (puheenj.), V. V. Salovaara (varapuheenj.), A. E. Leino (pöytäkirj.), K. A. Fagerholm, E. Lähde, T. Kukkonen ja J. Virtanen. Työvaliokunta on ryhtynyt ripeästi työhön, perustaen «Suomen Työläisliiton» niiden ammattiosastojen yhdyssiteeksi, jotka asettuvat tämän uuden ammatillisen liikkeen kannalle, ja maamme sos.-dem. työväki suhtautuu näin aloitettuun toimintaan suurella mielenkiinnolla.

Suhde hallitukseen.

Kokouksessaan 12—13. 9. —26 sos.-dem. puolueenuevosto hyväksyi näin kuuluvan päätöslauselman: »Ryhmä pitääköön huolta siitä, että nykyisen hallituksen laiminlyöntejä ja vahingollista toimintaa arvostellaan riippumatta hallituksen kaatumismahdollisuuksista. Jos hallitus sen johdosta kaatuu, ottaa puolueenuevosto eduskuntaryhmän kanssa asian erikseen ratkaistavakseen.»

Sosialidemokraattinen hallitus. — Kun syksyllä 1926 tuntui luultavalta, että lähiaikoina syntyisi hallituspula, jolloin puolueen oli määrättävä asiassa kantansa, päätti puolue-toimikunta kokouksessaan lokakuun 27 päivänä kääntyä kirjelmällä sos.-dem. eduskuntaryhmän puoleen kehoittaen sitä valitsemaan muutamia henkilöitä neuvottelemaan jatkuvasti puolue-toimikunnan kanssa asiasta. Hyväksyen tämän esityksen valitsi eduskuntaryhmä mainittuun tarkoitukseen Väinö Tannerin, Väinö Wuolijoen, Väinö Voionmaan, K. Myllymäen ja J. F. Aallon ja päätti evästyksiksi heille lausua seuraavaa: »Pitäen selvänä, että sosialidemokraattinen puolue ei vähemmistönä ollessaan pyri hallitukseen, mutta että sen on siihen astuttava, jos tämä työväen etua silmälläpitäen näyttää tarpeelliselta, lausuu ryhmä: 1) sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän on aktiivisena oppositioonipuolueena tarpeen vaatiessa asiallisilla syillä hyökättävä hallitusta vastaan silläkin uhalla, että hallitus kaatuu;

2) jos hallitus kaatuu ja sosialidemokraattinen ryhmä on siihen myötävaikuttanut, ei ryhmä kieltäydy hallitusvastuusta; 3) hallitus voidaan muodostaa joko yksin tai toisten puolueiden myötävaikutuksella, etukäteen sovittavan minimiohjelman pohjalla.» Puolue-toimikunta valitsi edustajikseen Paasivuoren, Wiikin, Helon, Swentorzetskin ja Huplin.

Näin muodostunut komitea kokoontui ensimmäisen kerran marraskuun 22 päivänä ja asetti jaoston (Tanner, Wiik, Helo, Hupli ja Aalto), jonka laatiman luonnoksen perusteella komitea hyväksyi sen ohjelmaehdotuksen, jonka pohjalla mahdollisia hallitusneuvotte-luja tul-taisiin käymään. Lisäksi päätti komitea ehdottaa sos.-dem. eduskuntaryhmän päätettäväksi, että ryhmä ei halua vetäytyä myö-tävaikuttamasta hallituksen muodostamiseen, vaan on valmis asiata käsittelemään.

Joulukuun 2 p:nä käsitteli puolue-toimikunta yhteisen komitean laatimaa luonnosta hallitusohjelmaksi samoin kuin komitean ehdotusta menettelytavaksi syntyneen hallituspulan ratkaisemiseksi. Ohjelma tuli tällöin hyväksytyksi; ainoastaan kysymys asevelvollisten palve-lusajasta aiheutti huomattavampaa erimielisyyttä ja asettui puolue-toimikunnan enemmistö 9 kuukauden palvelusajan kannalle.

Komitean ehdottama neljäs menettelytapaponsi kuului: »Ellei tällaista kokoomushallitusta synny riittävän laajalla pohjalla, voi-daan, jos huomataan tilanne edulliseksi, muodostaa sosialidemokraat-tinen hallitus saman ohjelman pohjalla.» Puolue-toimikunta päätti, eri äänestysten jälkeen, yhtyä kannattamaan komitean ehdotusta tässäkin kohdin. Puolueneuvoston kokouksessa 2. 12. 26 annettiin tälle ponnelle toinen muoto ja lisättiin hallitusohjelman maataloutta koskevaan kohtaan viimeinen lause. Näin muutettuina tulivat laadittu hallitusohjelma ja menettelytapaohjeet ilman äänestystä puolueneuvoston kokouksessa hyväksytyiksi näin kuuluvina:

1) Puolue on valmis myötävaikuttamaan hallituksen muodosta-miseen seuraavan ohjelman pohjalla:

I. *Sosiaalinen lainsäädäntö.* — Teollisuus- ja maataloustyöväkeä koskevaa suojelulainsäädäntöä on kehitettävä ottamalla huomioon kansainvälisen Työjärjestön konferenssien päätökset. Washingtonin 8-tunnin työaika koskeva kansainvälinen sopimus on ratifioitava. Tapaturmavakuutuslaissa määrättyjä korvauksia on koroitettava. Sairausvakuutus on järjestettävä tekeillä olevan ehdotuksen perus-teella, laajentamalla vakuutuksen vaikutuspiiriä sekä koroit-tamalla työnantajan osalle lankeavaa osuutta vakuutusmaksuista.

On ryhdyttävä valmistaviin toimenpiteisiin työkyvyttömyys- ja vanhuushuoltoa tarkoittavan sosiaalivakuutuksen aikaansaamiseksi.

II. *Verotus.* — Kunna lisessä tuloverossa on vähävaraisille myön-nettävä verohelpotuksia koroit-tamalla lain sallimat tulovähennykset

eduskuntaryhmän ja puoluetöimikunnan tekemään ne muut päätökset, jotka hallituksen muodostamiseksi voivat olla tarpeen. Tarpeen vaatiessa on puolueuuvosto uudelleen kutsuttava koolle. 7) Viime puoluekokouksen hyväksymän, hallituskysymystä koskevan kolmannen kohdan toteuttamiseksi on ylläpidettävä läheistä, toverillista vuorovaikutusta hallituksen ja puolueen keskuselinten välillä. Ennen tärkeimpien kysymysten ratkaisua, varsinkin sellaisten, joiden voidaan otaksua aiheuttavan puolueessa erimielisyyttä, on hallituksen neuvoteltava, eduskunnan koossaollessa eduskuntaryhmän tai sen valmistusvaliokunnan, muina aikoina puoluetöimikunnan kanssa. 8) Puolueuuvosto kehoittaa puolue-elimiä, sanomalehtiä ja yksityisiä jäseniä suhtautumaan kaikkiin puolin lojaalisesti hallitukseen. Jos jonkun sen toimenpiteen johdosta syntyy puolueessa erimielisyyttä, ei asiaa ole pohdittava julkisuudessa, ennenkuin puolueen keskuselinten kautta tai suoraan hallitukselta on saatu lähempiä tietoja asiasta, ja on joka tapauksessa arvostelussakin noudatettava asiallisuutta ja toverillisuutta. Jos poikkeuksia tästä ilmenee, ryhtyköön puoluetöimikunta asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Kun sitten sos.-dem. eduskuntaryhmä puolueuuvoston sille myöntämän valtuuden nojalla kokouksessaan joulukuun 9 p:nä päätti asettua hallitukseenmenoon nähden myönteiselle kannalle, yhtyi puoluetöimikunnan enemmistö ryhmän päätökseen, vähemmistön vaatiessa, että asia oli uudelleen alistettava puolueuuvoston ratkaistavaksi. — Asian menosta julkaisi puoluetöimikunta tiedonannon.

Jouluk. 23 p:nä 1926 lähettämässään kiertokirjeessä huomautti puoluesihteer i puoluelehdille siitä, miten oli suhtauduttava sos.-dem. hallitukseen: valppaasti seurattava sen toimintaa ja kehoitettava joukkoja sitä tukemaan, mutta oltava antamatta liiallisia toiveita sen toiminnan tuloksista; asiatonta arvostelua oli vältettävä.

Puoluetöimikunnan ja hallituksen välistä yhteistoimintaa saatiin vain rajoitetussa määrässä aikaan. Hallituksen toiminnan alussa kutsuttiin puoluesihteer i kolmisen kertaa hallituksen jäsenten neuvottelukokouksiin. Myöhemmin kesällä, kun hallitus parhaillaan laati budjettiesitystä, otti puoluetöimikunta asian käsiteltäväkseen; lausuttiin toivomuksena, että yleensä olisi koetettava ottaa huomioon niitä näkökohtia, joita eduskuntaryhmän taholta oli aikaisemmin talousarviökäsittelyissä eduskunnassa esitetty. Asian käsittelyä varten pidettiin hallituksen jäsenten ja puoluetöimikunnan yhteinen kokous. Erinäisissä kysymyksissä puoluesihteer i sen lisäksi kään-tyi pääministerin ja muiden ministerien puoleen. — Kun eduskuntaryhmässä valitettiin sitä seikkaa, että ministerit saattoivat olla poissa eduskunnan istunnoista silloinkin, kun heidän toimialaansa koskevista kysymyksistä keskusteltiin, esitti puoluesihteer i pääministerille toivomuksen, että hän koettaisi saada tämän epäkohdan poistetuksi.

Toukokuun 16 päivän paraati. — Toukokuun 7 p:nä 1927 ilmoitettiin puoluetoimikunnan kokouksessa, että pääministeri Tanner, jonka mielipiteeseen asiassa hallituksen enemmistö oli yhtynyt, aikoo ottaa vastaan toukokuun 16 p:nä toimeenpantavan paraatin. Puoluetoimikunta totesi, että tällainen menettely olisi puolueellemme vahingollinen, varsinkin koska mainittu juhlatilaisuus, joskin se virallisesti on armeijan lippujuhla, yleisesti käsitetään kansalaissodan valkoisille voittoisan päättymisen muistojuhlaksi ja koska siihen ottavat osaa myöskin suojeluskunnat. Tämän vuoksi päätti puoluetoimikunta yksimielisesti lähettää Tannerille kirjelmän, jossa häntä kehoitettiin luopumaan aikomuksestaan esiintyä mainitussa juhlatilaisuudessa. Pääministeri Tanner selitti lähettämässään vastauskirjelmässä, ettei hän ponnistuksistaan huolimatta ollut saanut paraattia siirretyksi toiseen päivään ja ettei hän kuitenkaan katsonut voivansa olla vastaanottamatta sitä, koska hän presidentin sijaisena toimien ei voinut vapaasti määrätä toimenpiteistään. Puoluetoimikunta päätti tämän johdosta toukok. 10 p:nä uudelleen kääntyä kirjelmällä Tannerin puoleen huomauttaen, että sijaisella täytyy katsoa olevan määrättyissä rajoissa sekä oikeus että velvollisuuskin kieltäytyä toimenpiteistä, jotka ovat ristiriidassa hänen vakaumuksensa kanssa. Kun asiasta jo oli syntynyt julkista väittelyä, päätti puoluetoimikunta lausua puoluelehdille toivomuksena, että puolueen etua silmälläpitäen koetettaisiin välttää tarpeetonta tai kiivasta polemiikkaa. Sen johdosta, että Kansan Työn pakinoitsija oli paraatijuttua käsitellessään käyttänyt pääministeristä sopimatonta kirjoitustapaa, lähetti puoluesihteerin lehden toimitukselle kirjallisen huomautuksen.

Kun sittemmin useissa muiden puolueiden lehdissä annettiin väärää tietoa puoluetoimikunnan suhtautumisesta sanottuun paraatiin, valtuutti puoluetoimikunta puoluesihteerin julkaisemaan asiaa koskevan lyhyen tiedonannon.

Suojärven lampuotien perintökirjat. — Syyskuun 2 päivänä 1927 käsitteli puoluetoimikunta hallituksen päätöstä Suojärven lampuotitilojen perintökirjojen antamisesta. Puoluetoimikunta ei pitänyt hallituksen päätöstä oikeana, mutta asian silloisessa vaiheessa ei katsottu tarpeelliseksi julkaista puoluetoimikunnan lausuntoa asiasta.

Puolueneuvoston päätös tulo- ja menoarviosta. — Marraskuussa 1927 pitämässään kokouksessa puolueneuvosto teroitti mieliin aikaisemmin tehtyjä päätöksiä vuorovaikutuksesta hallituksen ja asianomaisten puolue-elinten välillä; hallituskysymyksestä hyväksyttiin seuraava päätöslauselma: »Kokous päättää, että ellei hallituksen tulo- ja menoarvioehdotus tule eduskunnassa oleellisimmissa kohdissaan hyväksytyksi, vaan saa pääasiassa sen sisällön, mihin valtiovarainvaliokunta

on sen muuttanut, niin ei tällä haavaa ole edellytyksiä sosialidemokraattien osanotolle hallitukseen; ja näinollen kokous kehoittaa hallitusta tiukasti pitämään kiinni tulo- ja menoarvioehdotuksensa oleellisimmista kohdista ja tekemään niistä samoin kuin muistakin hallitusohjelmaan kuuluvista samanluontoisista kysymyksistä luottamus-kysymyksen.»

Hallituksessaolosta syntynyt polemiikki. — Sos.-dem. hallituksen erottua syntyi hallituksessaolon antamista kokemuksista polemiikkia. Kun se alkoi käydä vähemmän asialliseksi, kehoitti puoluesihteri lopettamaan sen, mikä senjälkeen tapahtuikin.

Puolueneuvoston periaatteellinen julkiaausuma hallituskysymyksestä. — Kokouksessaan 9. 12. 1928 sos.-dem. puolueneuvosto päätti puoluetoimikunnan ehdotuksesta hyväksyä seuraavan päätöslauselman:

»Puolueneuvosto toteaa, ettei eri porvarillisten puolueiden välillä ole huomattavampaa periaatteellista eroa ja että nekin eroavaisuudet, joita aikaisemmin niiden välillä päivänpolitiikassa oli, ovat vähentyneet sen jälkeen kuin keskusta, saatuaan maan itsenäisyyden jälkeiset valtiolliset tarkoituseränsä toteutetuiksi, on lähestynyt oikeistoa. Työväenluokan edustajana on sos.-dem. puolue asiallisen arvostelun ja hyökkäävän luokkataistelun kannalla porvarillista yhteiskuntajärjestystä ja sitä edustavia puolueita vastaan.

Sosialidemokratia näinollen arvostelee kaikkia porvarillisia hallituksia niiden tekojen mukaan. Mitä nykyiseen hallitukseen tulee, Puolueneuvoston kokous toteaa, ettei maalaisliittolainen hallitus ole täyttänyt antamiaaan lupauksiaan, vaan on vastoin ohjelmaansa harjoittanut taantumuksellista politiikkaa, lisännyt vähävaraisten kansanluokkien verokuormaa ja tyrehdyttänyt sosialisen lainsäädännön kehityksen, jonka sosialidemokraattinen hallitus pani alulle. Tästä johtuu, että sos.-dem. eduskuntaryhmän ja puolueen lehdistön on harjoitettava tiukkaa, asiallisella pohjalla tapahtuvaa arvostelua hallituksen tekoihin ja sen noudattamaan hallitussuuntaan nähden.

Se seikka, että sos.-dem. puolue mahdollisesti kaataa jonkin porvarillisen hallituksen, ei riitä velvoittamaan sitä ilman ehtoja muodostamaan uutta hallitusta. Sos.-dem. puolueen astuminen hallitukseen voi kapitalistisessa yhteiskunnassa tulla kysymykseen, jos havaitaan mahdolliseksi tällä tavoin huomattavasti edistää joidenkin työväelle erittäin tärkeiden kysymysten ratkaisua, ja edellyttäen, ettei toiselta puolen hallituksessaolo johda sos.-dem. puolueen omaksumista periaatteista tinkimiseen ja luopumiseen. Menestyksellinen sos.-dem. hallituspolitiikka siis vaatii, paitsi omassa puolueessa vallitsevaa suurta yksimielisyyttä, että riittävä määrä muita puolueita on hallitusohjelmassa oleviin, työväelle tärkeisiin pääkysymyksiin nähden myönteisellä kannalla, niin että v. 1926 puoluekokouksen päätöksen vaatima parlamentaarinen pohja on olemassa, ja on silloin tästä saatava ennen lopullisen päätöksen tekoa täysi, tulkinnasta vapaa selvyytys. Ellei näitä edellytyksiä ole, kieltäytyy puolue astumasta hallitukseen.»

Vuoden 1927 edustajavaalit.

Heinäkuun 1 ja 2 päivinä 1927 toimitettujen edustajavaalien val-

misteluihin kohdistui vuoden alkupuoliskolla puoluetoimikunnan päähuomio. Samaan tarkoitukseen tähtäsivät tavallaan jo edellisen vuoden syksyllä kunnittain ja läänittäin järjestetyt veronmaksajain kokoukset.

Näihin edustajavaaleihin kävi puolueemme toisenlaisissa olosuhteissa kuin mihinkään edellisiin vaaleihin, sillä olihan puolueemme nyt ensi kertaa maan hallitusohjaksissa. Puoluetoimikunta ryhtyi heti vuoden alussa toimenpiteisiin vaalivalmistelujen hyväksi ja helmikuun lopulla pidetty puolueeneuvoston kokous hyväksyi puoluetoimikunnan laatiman vaaliagitatio suunnitelman sekä erikoiset vaalitoimintaohjeet puolueen perusjärjestöille.

Puoluetoimikunnan valistusjaostoon, joka samalla toimi lähinnä vaaliagitatiotyön järjestäjänä, kuuluivat Väinö Hupli, K. H. Wiik, Emil Sallila ja sihteerinä Väinö Meltti.

Vaaliaineistoa valmistettiin: plakaatteja ja taulukkoja eri lajia yhteensä 160,600 kpl., lentokirjasia (10 lajia) 204,000 kpl., vaalilehtisiä (10 lajia) 559,000 kpl., painetuita puheita (5 lajia) 2,500 kpl., selostuksia puhujille (6 lajia) 3,500 kpl., lisäksi ruotsinkielistä vaalikirjallisuutta: lentolehtisiä (4 lajia) 3,000—5,000 kpl. ja vaali ohjelmaa 5,000 kpl., vaalitoimintaohjeita 300 kpl., plakaatteja 4,000 kpl. sekä yleinen vaalipuhe. Lehdille lähetettiin TST:n kautta runsaasti vaalikirjoituksia ja -kehoituksia, haastatteluja, pakinoita, voimallauseita ja kuvia. Vapaita sanomalehtiä jaettiin ennen vaaleja 64,704 tilausta.

Puolueen harjoittama vaalitoiminta oli siis varsin tehokasta.

Vaalikustannukset. — Eri piireille myönsi puolueenuevosto avustusta seuraavasti:

Uudenmaan l. vp. Piiritoimikunta	Smk.	4,000: —
Turun ja Porin l. etel. vp. Piiritoimikunta	»	6,000: —
Turun ja Porin l. pohj. vp. Piiritoimikunta	»	6,000: —
Viipurin l. länt. vp. Piiritoimikunta	»	5,000: —
Viipurin l. it. vp. Piiritoimikunta	»	5,000: —
Mikkelin l. vp. Piiritoimikunta	»	5,000: —
Kuopion l. länt. vp. Piiritoimikunta	»	6,000: —
Kuopion l. it. vp. Piiritoimikunta	»	5,000: —
Vaasan l. it. vp. Piiritoimikunta	»	5,000: —
Vaasan l. yhd. vp. Piiritoimikunta	»	5,000: —
Oulun l. etel. vp. Piiritoimikunta	»	2,000: —
Sos.-dem. Työläisnaisliitto	»	5,000: —
Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto	»	5,000: —
S. Ruotsalainen Työväenliitto	»	4,000: —

Yhteensä Smk. 68,000: —

Sanomalehtitilauksista suoritettiin puolueen kassasta Smk. 131,089: 31, kirjoitukset, lentolehtiset ja plakaatit maksoivat Smk. 143,699: 75 ja yhteensä vaalikustannukset tekivät Smk. 393,855: 71.

Listoille asettelu. — Kun oli osoittautunut, että eräät eduskuntaryhmän jäsenet moninaisten muiden tehtäviensä vuoksi olivat vain vaillinaisesti pystyneet täyttämään edustajatehtävänsä, hyväksyi puolueen puoluetoimikunnan esityksestä seuraavan päätöslauselman:

»Viitaten puoluekokousten asiasta tekemiin päätöksiin huomauttaa puolueen puolueneuvosto, että jokaisen sosialidemokraattisen kansanedustajan velvollisuutena on huolellisesti täyttää hänelle uskottu edustajatehtävä ja samalla olla tarpeellisessa vuorovaikutuksessa valitsijainsa kanssa. Näinollen ei piirijärjestöjen ole siellä, missä päteviä ehdokkaita on riittävästi saatavana, asetettava ehdokkaiksi sellaisia henkilöitä, jotka moninaisten muiden tehtäviensä vuoksi eivät voi mainitussa suhteessa vastata kohtuullisia vaatimuksia. Tarpeen mukaan tiedustelkoot piiritoimikunnat hyvissä ajoin ehdokkailta, katsovatko he aikansa riittävän edustajatoimensa tyydyttävään täyttämiseen.»

Kun eräs piiritoimikunta oli kieltäytynyt vapauttamasta edustajaehdokkuudesta erästä ehdokasta, ilmoitti puoluetoimikunta helmikuussa pidetylle puolueen kokoukselle mielipiteenään, että ei voida kieltäytyä vapauttamasta edustajaehdokkuudesta, jos asianomainen sitä itse pyytää.

Puolueneuvoston tekemään päätökseen vedoten, jonka mukaan puoluetoimikunta voisi erikoisten syiden nojalla sallia yhden miehen listojen käytön, pyysi Oulun l. yhd. piirien piiritoimikunta lupaa saada käyttää edustajavaaleissa yhden miehen listoja. Puoluetoimikunta hylkäsi kuitenkin pyynnön, koska sen tueksi esitettyjä seikkoja ei pidetty riittävinä.

Uudenmaan sos.-dem. piirikokouksen päätöksen johdosta, joka koski edustajavaaleja varten laadittavia ehdokaslistoja, tekivät puoluetoimikunnalle valituksia ehdokkaat A. Kuusisto, S. Mannermaa ja T. Tainio Helsingistä sekä järjestöjensä puolesta Väinö Vuokko Viidistä ja K. A. Aarnio Pusulasta. Kun puoluetoimikunta oli asian ratkaissut, teki A. Aalto vielä valituksen puoluetoimikunnalle, huomauttaen, että tehtyjen muutosten johdosta hän oli joutunut liian epäedulliseen asemaan. Puoluetoimikunta pysyi aikaisemmin tekemässään päätöksessä, tehden listoilla vain pari siirtoa, joiden kautta Aallon asema parani.

Vuoden 1929 edustajavaalit.

Kun eduskunta virkamiesten palkkauskysymyksen johdosta äkki-
arvaamatta hajoitettiin huhtikuun 19 p:nä ja uudet vaalit määrättiin
toimitettavaksi heinäkuun 1—2 päivinä, kokoontui puoluetoimikunta
heti seuraavana päivänä päättämään uusia vaaleja koskevista toimen-
piteistä. Puolueen järjestöille ja jäsenille osoitetussa julistuksessa ke-
hoitettiin ryhtymään vaalitoimintaan ja järjestöjä kehoitettiin esittä-
mään vielä saman huhtikuun kuluessa piiritoimikunnille asettamansa
edustajaehdokkaat. Näistä toimitettiin puolueäänestys toukokuun
12 p:nä, lukuunottamatta Hämeen l. pohj. vaalipiiriä, jossa puolue-
äänestys toimitettiin jo toukokuun 9 p:nä, kun asiasta ennakolta oli
neuvoteltu puoluetoimikunnan eräiden jäsenten kanssa. Vappujulis-
tuksessa kiinnitti puoluetoimikunta myös huomiota lähestyvien vaa-
lien merkitykseen ja tätä asiaa kosketeltiin puoluetoimiston toimesta
laadituissa vappupuheissakin.

Vaaliaineisto. — Vaaleja varten painatettiin aineistoa seuraavat
määrät: yleinen lentokirjanen, 8-sivuinen 180,000 kpl., maataloutta
koskeva lentokirjanen, 4-sivuinen 35,000 kpl., ruotsinkielinen lentokir-
janen 7,000 kpl., vaaliplakaatti 28,000 kpl., ruotsinkielinen vaalipla-
kaatti 4,000 kpl., vaalipuhe 2,000 kpl., vaalipakina ja -runo 2,000 kpl.
Sitä paitsi monistettiin puhujia varten eduskuntaryhmän toimesta
koottua kommunistien ja maalaisliiton toimintaa koskevaa aineistoa
1,000 kpl. Kuvitus ja muu sanomalehtiaineisto lähetettiin lehdille
TST:n kautta.

Puoluelehtiä jaettiin ilmaiseksi vaalien edellä kesäkuun 16—30
päivien välisenä aikana seuraavat määrät: Suomen Sosialidemo-
kraatti 51 kapp., Uusmaan Työmies 4,272, Arbetarbladet 3,238,
Kansan Lehti 5,700, Kansan Työ 5,789, Työn Voima 6,157, Sosialisti
8,280, Hämeen Kansa 7,292, Vapaus 7,677, Eteenpäin 1,102, Kansan
Voima 3,094, Uusi Aika 5,050 ja Pohjolan Työmies 5,040 kapp. eli
yhteensä 62,692 kapp.

Vaalikustannukset ja niiden peittäminen. — Heikoimmille piireille
myönsi puoluetoimikunta vaaliavustusta seuraavasti:

Turun ja Porin l. etel. vaalipiirille	Smk.	2,000: —
Viipurin l. it. vaalipiirille	•	3,000: —
Mikkelin l. vaalipiirille	•	2,000: —
Kuopion l. länt. vaalipiirille	•	3,000: —
Kuopion l. it. vaalipiirille	•	3,000: —
Vaasaq l. yhdist. vaalipiireille	•	3,000: —
Oulun l. yhdist. vaalipiireille	•	3,000: —
Suomen Ruotsalaiselle Työväenliitolle	•	2,000: —

Yhteensä Smk. 21,000: —

Lisäksi kustansi puoluetoimikunta Oulun l. pohj. vaalipiirissä ehdokkaana olleen Anton Huotarin puhujamatkakustannukset Smk. 1,000: — sekä myönsi Toveritar-lehdelle ja Sos.-dem. Työläisnuorisoliitolle kummallekin 2,000 markan suuruisen avustuksen.

Vaaliagitatiomenot nousivat Smk:aan 191,364: 45, josta lehtitilauksiin Smk. 103,380: 50, piirien y.m. avustuksiin Smk. 36,000: — sekä plakaattiin, lentolehtisiin, kuvitukseen y.m. Smk. 51,983: 95.

Vaalimenojen peittämiseksi koetti puoluetoimikunta käyttää sitä varakkaampien puoluejäsenten suoritettavaa tuloveroa, jonka keräämisestä puolue neuvosto oli päättänyt. Vero kannettiin tosin vapaaehtoisena, jonka vuoksi se tuottikin vain lähelle 2,000 mk. Lisäksi kehoitti puoluetoimikunta puolueen jäseniä ja järjestöjä tekemään lahjoituksia vaalirahaston hyväksi; tällaisia saatiin Smk. 4,830: —. Kun Kustannus-Oy. Kansanvallan voittovaroista saatiin vuodelta 1928 tavallista pienempi avustus, sanoi puoluetoimikunta yhtiöllä olevia lainoja irti Smk. 200,000: —, josta kuitenkin saatiin vain 100,000: —, mikä summa käytettiin vaalitoiminnan rahoittamiseen.

Kiitollisuudella on mainittava, että Amerikan suomalainen sosialistijärjestö toimi ripeästi varojen keräämiseksi vaalitoimintamme hyväksi saadenkin kokoon kokonaista 47,000 markkaa.

Kun aika ei sallinut puolue neuvoston koollekutsumista, tiedusteli puoluetoimikunta kirjeellisesti neuvoston jäsenten mielipidettä vaaliagitatio- ja rahoitussuunnitelmasta. Tähän tiedusteluun vastasivat neuvoston jäsenet myönteisesti.

Listoille asettelu. — Oulun yhd. piirien sos.-dem. piiritoimikunnan taasen pyydettyä, että piireissä saataisiin käyttää yhden miehen listoja, puoluetoimikunta suostui tähän, katsoen Oulun läänin olojen erikoisuuteen.

Vaasan l. yhd. piirien piiritoimikunnalle ilmoitti puoluetoimikunta tehdyn tiedustelun johdosta käsityksensä, että vaaleissa oli yleensä, kuten aikaisemminkin, käytettävä kolmen miehen ehdokaslistoja. Katsoen siihen, että Vaasan l. pohjoinen vaalipiiri, josta oli kysymys, oli sikäli poikkeusasemassa, että siitä oli valittu vain yksi sos.-dem. edustaja, ei puoluetoimikunta kuitenkaan halunnut nimenomaan kieltää yhden miehen listojen käyttämistä, jos piirikokous huomattavalla enemmistöllä oli asettuva sille kannalle. — Vaasan l. itäisen piirin piiritoimikunnan samaa asiaa koskevaan tiedusteluun vastasi puoluetoimikunta kielteisesti, koska piiri ei mitenkään ollut poikkeusasemassa muihin piireihin verrattuna. Kun piirikokous kuitenkin verraten suurella enemmistöllä asettui yhden miehen listojen kannalle, ei puoluetoimikunta kuitenkaan halunnut puolestaan tällaiselle järjestelylle enää esteitä asettaa. — Kuopion l. itäisessä vaalipiirissä

oli aluksi piirikokouksen päätöksen mukaisesti laadittu kolmen miehen listat, mutta kun listoille asettelusta tehtiin valitus ja puolue-toimikunta määräsi oikaisun tehtäväksi, muutettiin listat viime hetkessä yhden miehen listoiksi, joten puolue-toimikunta joutui tapahtuneen tosiasian eteen eikä niinollen enää voinut vaikuttaa asian tähän puoleen.

Kun sos.-dem. pienviljelijät olivat päättäneet ryhtyä toimimaan omien ehdokkaittensa hyväksi ennen puolueäänestystä, huomautti puolue-toimikunta kiertokirjeellä piiritoimikunnille, että näiden olisi syytä suhtautua asiaan myötätuntoisesti eikä siis asetuttava sitä vastustamaan.

Valituksia listoille asettelusta tekivät edustajaehdokkaat: Anni Huotari, Aug. Kuusisto ja Hannes Ryömä (Uudenmaan l. vp.), Hilja Pärssinen (Viipurin l. länt. vp.) ja Otto Pensas (Kuopion l. it. vp.). Lisäksi valitti tov. E. Tolvanen pienviljelijä Jalmari Väisäsen listoille asettelusta (Kuopion l. it. vp.). Puolue-toimikunta hyväksyi kaikkien muiden valitukset paitsi Kuusiston. Mikäli asia koski Jalmari Väisästä, ei listoille asettelussa voitu enää muutoksia tehdä, koska piirissä oli sittemmin otettu käytäntöön yhden miehen listat, mutta Väisänen sai kuitenkin oman listansa ja tuli myöskin valituksi.

Kunnalliset asiat.

Vaikka puolueen erikoinen kunnallistoimisto vuoden 1926 keväällä lakkautettiin, on puolue-toimikunta siitä huolimatta edelleenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että sos.-dem. valtuustoryhmät ovat tarpeen vaatiessa saaneet neuvoja ja avustusta kunnallisten asiain hoitamisessa. Puolue-toimisto on ollut säännöllisessä vuorovaikutuksessa sos.-dem. valtuustoryhmien kanssa ja antanut niille samoin kuin myöskin yksityisille puoluetovereille pyydettäessä kirjeellistä opastusta sekä tarpeen vaatiessa laatinut valituksia ja muita asiakirjoja erinäisiin virastoihin. Paitsi *kirjeellistä neuvontatyötä* on puolue-toimisto harjoittanut myöskin *kunnallista luentotoimintaa*. Luennoitsijana on pääasiassa käytetty toimitsija J. E. Janatuista, joka on tämän toimintakauden aikana pitänyt eri puolilla maata puoluejärjestöjen toimeenpanemissa luento- ja kurssitilaisuuksissa yhteensä 218 luentoa kunnallisista kysymyksistä 70 eri paikkakunnalla, yhteensä 8,870 kuulijalle, joten luentoa kohden on ollut keskimäärin 41 kuulijaa. Joillakin opastuskursseilla on annettu myöskin käytännöllistä ohjausta kunnallisten asiain hoidossa.

Kunnallisvaalit. — Vuoden 1925 kunnallisvaalien edellä lähetettiin puolueen kustannuksella puoluelehtiä 40,705 henkilölle ja ne tulivat

maksamaan Smk. 73,623: 90. Keväällä 1926 tapahtuneiden Kurikan kunnallisvaalien valmistamiseksi kustansi puoluetoimikunta jonkin määrän Raivaaja-lehden tilauksia paikkakuntalaisille.

Vuoden 1928 kunnallisvaalit johtivat verraten hyvin tuloksiin. Niitä ryhdyttiinkin valmistamaan jo hyvissä ajoin, sillä puoluetoimikunnan puolesta esitettiin asiasta alustus jo keväällä pidetyille piirikokouksille. Kunnallisvaalien valmisteluihin tähtäsivät myöskin ne kunnallismiesten neuvottelukokoukset, joita puoluetoimikunnan aloitteesta ja sen myötävaikutuksella järjestettiin eri osiin maata.

Otaen huomioon kunnallisvaalien luonteen, kiinnitti puoluetoimikunta päähuomion siihen, että saataisiin paikalliset järjestöt toimimaan. Tässä onnistuttiinkin ilahduttavassa määrässä. Lentolehtisiä ja vaaliplakatteja julkaistiin entistä enemmän myöskin paikallisten järjestöjen toimesta.

Puoluetoimikunta harjoitti vaalivalistusta, paitsi vapaasti lähetettyjen puoluelehtien kautta, myöskin levittämällä huomattavan määrän vaaliplakatteja, lentokirjasia ja lentolehtisiä. Suomenkielisiä vaaliplakatteja painatettiin 27,000 ja ruotsinkielisiä 4,000 kpl. Lentokirjasesta otettiin 60,000 kpl:een painos ja kahta lajia lentolehtitistä painatettiin kumpaakin 75,000 kpl. Sen lisäksi julkaistiin myöskin vaali aiheinen runo ja pakina.

Vaikkakin vaalien tulos puolueellemme oli koko maata silmällä pitäen voittoisa, niin kuitenkin on todettava, että paikka paikoin kärsittiin raskaitakin tappioita, jotka vastedes pakottavat paikallisia järjestöjä harkitsemaan keinoja sellaisten erimielisyyksien ja muiden syiden poistamiseksi, jotka johtivat vaalitappioihin.

Oulun l. eteläiselle piirille myönsi puoluetoimikunta kunnallisvaaliagitatiota varten 5,000 markan suuruisen avustuksen ja Kuopion l. itäisen vaalipiirin vaaliaineisto postitettiin puoluetoimistosta, koska piirillä ei ollut tähän varoja.

Kunnallisvaalien edellä lähetetyistä vapaista puoluelehdistä suoritettiin lehdille korvausta yhteensä noin 68,000 markkaa.

Veronmaksajain kokoukset. — Syyskuun 14 päivänä 1926 julkaistiin puoluelehdissä vähävaraisille veronmaksajille osoitettu kehoitus kokousten järjestämisestä kautta maan lokakuun 17 päivänä. Näissä kokouksissa, joita sitten järjestettiin kaikkialla maassamme ja joihin puoluetoimisto oli lähettänyt tätä tarkoitusta varten erikoisesti laadittua aineistoa, valittiin edustajia koko läänejä käsittäviin veronmaksajain kokouksiin. Näitä pidettiin marraskuun 7 päivänä Helsingissä, Viipurissa, Mikkelissä, Porissa ja Jyväskylässä, marraskuun 14 päivänä Turussa, Joensuussa, Oulussa ja Seinäjoella sekä marraskuun 21 päivänä Kuopiossa. Kaikkiin näihin lääniä käsittäviin kokouksiin

lähetti puoluetoimikunta kysymyksen alustajan. Kokousten päätökset saatettiin osittain kirjallisesti, osittain lähetystöjen kautta suullisesti maan hallituksen tietoon, jota paitsi lähetystöt kävivät neuvottelemassa myöskin maaherrojen kanssa maatalouskiinteistöjen verotusasioista.

Kunnallismiesten neuvottelukokous. — Se tärkeä ja edesvastuullinen asema, minkä puolueemme on saavuttanut kunnallisen toiminnan alalla, velvoittaa edelleenkin voimakkaasti pyrkimään yhtenäisiin menettelytapoihin. Tässä suhteessa on myös kunnallismiesten kokouksilla suuri merkitys. Tästä syystä pidettiin puoluetoimikunnan aloitteesta syksyllä 1928 maan eri osissa yhteensä 16 kunnallismiesten neuvottelukokousta, ja puoluetoimikunta lähetti kuhunkin yhden tai kaksi edustajaa. Paitsi sitä, että nämä kokoukset, kuten sanottu, kiinnittivät huomiota kunnallisvaaleihin, saatiin niissä selville meikäläisten kunnallismiesten käsitykset verolakiuudistuksesta ynnä muista tärkeistä asioista.

Koko maata käsittävä kunnallismiesten neuvottelukokous pidettiin puoluetoimikunnan kokoonkutsutuna Helsingissä marraskuun 20 päivänä 1927. Kokoukseen oli saapunut osanottajia ympäri maata noin 200 henkeä.

Sen ohjelmana oli, paitsi avajaispuhetta, seuraavat keskustelukysymykset: maaseudun asunto-olojen parantaminen kuntien toimesta, alustaja E. Pusa; valmistautuminen ensi vuoden kunnallisvaaleihin, alustaja Emil Sallila; kunnallisverokysymys, alustaja Rieti Itkonen. Eri kysymysten johdosta syntyi kokouksessa vilkas keskustelu ja toivottiin, että tämänlaisia kunnallisia neuvottelukokouksia järjestettäisiin vastaisuudessakin.

Kunnallisten toimihenkilöiden luettelo. — Lausuttujen toivomusten johdosta puoluetoimikunta on laatinut luettelon kunnallisista sos.-dem. toimihenkilöistä, jotta meikäläisten hallussa olevat kunnat voisivat sen avulla löytää itselleen toimihenkilöitä.

Puoluelehdet.

Suomen Sosialidemokraatti. — Lehden toimitusneuvoston jäsenten Väinö Tannerin, J. W. Kedon, T. Tainion ja Hannes Ryömän jätettyä viime puoluekokouksen jälkeen paikkansa puoluetoimikunnan käytettäväksi, tiedusteli puoluetoimikunta Tannerilta ja Ryömältä, suostuisivatko he jäämään toimitusneuvoston jäseniksi. Kun he kuitenkin asettivat neuvostoon jäämiselleen sellaisia ehtoja, joita puoluetoimikunta ei voinut hyväksyä, valittiin neuvostoon päätoimittaja Huotarin lisäksi Matti Paasivuori, Rieti Itkonen, K. H. Wiik, Johan Helo ja Väinö Hupli.

Syksyllä 1925 jätti Helsingin Ruotsalainen ty. puoluetoimikunnalle kirjelmän, jossa moitittiin erinäisiä S. Sosialidemokraatissa, varsinkin sen pakinoissa olleita lausuntoja, jotka yhdistyksen mielestä olivat kansalliskiihkoisia ja sellaisina omiaan puoluettamme vahingoittamaan. Puoluetoimikunta saattoi kirjelmän lehden toimitusneuvoston tietoon eikä lehteä vastaan myöhemmin ole tässä suhteessa moitteita esitetty.

Huhtikuussa 1928 käsitteli puoluetoimikunta kysymystä S. Sosialidemokraatin toimitustavan valvonnasta ja hyväksyi asiasta seuraavan, puoluesihteerin ehdottaman päätöslauselman:

»Jotta tarpeellinen jatkuva vuorovaikutus puoluetoimikunnan ja Suomen Sosialidemokraatin toimituksen välillä saataisiin aikaan, päättää puoluetoimikunta velvoittaa puoluesihteerin olemaan päätoimittajan apuna lehden toimittamista koskevien kysymysten ratkaisussa. Puoluesihteerin on tätä varten velvollinen tutustumaan, mikäli mahdollista, lehdessä julkaistavaksi aiottuihin kirjoituksiin ja on kunkin kirjoituksen julkaiseminen toimituksen kirjoituksena (nimimerkillä varustettuna tai ilman sitä) riippuva päätoimittajan ja puoluesihteerin yhtäpitävästä päätöksestä, sen jälkeen, kuin se toimittaja, jonka erikoisalaan kyseessäoleva kirjoitus lähinnä kuuluu, on saanut siitä lausua mielipiteensä. Tärkeimmissä tapauksissa ja varsinkin erimielisyyden sattuessa päätoimittajan ja puoluesihteerin välillä esitetäkseen asia mahdollisimman pian toimitusneuvoston tai puoluetoimikunnan ratkaistavaksi.»

Samalla täydensi puoluetoimikunta toimitusneuvostoa valitun sen jäseneksi Matti Turkian, jonka neuvosto puolestaan sittemmin valitsi valvomaan lehden toimittamista samoin oikeuksin ja velvollisuuksin kuin puoluesihteerillä ja päätoimittajalla oli.

Toimitusneuvostolle on uskottu myös *Kurikan* toimittamisen valvonta.

Uusmaan Työmies. — Kun Uudenmaan sos.-dem. piirijärjestön taholta tehtiin toistamiseen ehdotus oman piirilehden perustamisesta, päätti puoluetoimikunta lokakuussa 1926, hankittuaan asiasta tarpeellisen selvityksen, omasta puolestaan suositella Kustannus Oy. Kansanvallan johtokunnalle tällaisen lehden julkaisemista vuoden 1927 alusta 2 kertaa viikossa ilmestyvänä, 4-sivuisena ja S. Sosialidemokraatin kokoisena. Lehden näyttenumero ilmestyi joulukuussa 1926 ja on se sitten säännöllisesti ilmestynyt. Syksyllä 1929 päätettiin lakkauttaa se seuraavan vuoden alusta. Tarkempi selostus lehdestä sisältyy Kansanvallan toimintakertomukseen.

Lehden poliittisesta suunnasta on määrännyt S. Sosialidemokraatin toimitusneuvosto, mutta lehden taloutta ja Uudenmaan piiriä erikseen

koskevia kysymyksiä varten on lehdelle asetettu erikoinen toimitusneuvosto, jonka jäseniksi puirtoimikunta on valinnut M. Ampujan, Väinö Salovaaran ja Aug. Kuusiston sekä Kansanvallan johtokunta Emil Sallilan.

Arbetarbladetille on asetettu erikoinen toimitusneuvosto, jonka jäseniksi puoluetoimikunta on valinnut K. H. Wiikin ja Axel Åhlströmin ja Ruotsalainen Työväenliitto J. Sundbergin ja Cay Sundströmin.

Sos.-dem. Työläisnaisliiton toimikunnan esityksestä on puoluetoimikunta väliaikaisesti hyväksynyt liiton äänenkannattajan »*Tove-rittaren*» puoluelehdeksi.

Puoluelehtien päätoimittajat. — Kun osoittautui, että *Eteenpäin*-lehden toimitus kaipasi vahvistamista, teki puoluetoimikunta asiasta joulukuussa 1927 lehden hallinnolle huomautuksen, esittäen myöhemmin, että lehden palvelukseen kiinnitettäisiin toimittaja Kalle Hämäläinen. Vuoden 1928 alkupuolella valittiinkin sitten Hämäläinen lehden päätoimittajaksi.

Kun *Sosialistin* päätoimittajan toimi tuli vuoden 1928 alkupuolella avoimeksi, hakivat tointa toimittajat A. Aaltonen, H. Laakso ja J. Leino. Puoluetoimikunta asetti lausunnossaan Leinon etusijalle, mutta ilmoitti samalla, ettei sillä ollut myöskään mitään sitä vastaan, jos lehden hallinto, pitäen Aaltosta sopivampana halusi valita hänet. Toimeen valittiin sittemmin Aaltonen.

Kun *Uuden Ajan* päätoimittajaksi valittiin vuoden 1929 alussa toimittaja Edv. Halonen Jyväskylästä, ilmoitti puoluetoimikunta lehden hallinnolle, ellei sillä ole itse vaalia vastaan muistuttamista, mutta huomautti samalla, että hakijoista olisi ennen vaalin toimittamista tullut puoluesääntöjen mukaan pyytää puoluetoimikunnan lausuntoa, jota lehden hallinto myöhemmin antamansa selityksen mukaan ei ollut huomannut pyytää. Kun lehden päätoimittajan toimi sitten keväällä tuli uudelleen täytettäväksi, Halosen siirryttyä uudelleen Jyväskylään, suositteli puoluetoimikunta seitsemästä hakijasta toimeen valittavaksi Jalmari Leinon, joka jo aikaisemminkin oli toiminut lehden päätoimittajana. Leinon kuitenkin myöhemmin peruutettua hakemuksensa valitsi lehden hallinto toimeen toimittaja Hugo Varjolan Sortavalasta.

Työn Voiman päätoimittajan paikan tullessa avoimeksi helmikuun alussa 1929 hakivat mainittua tointa toimittajat E. A. Pulli ja Edv. Halonen, joista puoluetoimikunta suositteli toimeen valittavaksi ensinmainittua. Lehden hallinto valitsi Edv. Halosen.

Maaliskuun 28 päivänä 1929 päätti *Sosialisti-Oy:n* johtokunta 4 äänellä 3 vastaan sanoa päätoimittaja Aleksi Aaltosen irti toimestaan hänen ja lehden taloudenhoitajan välillä sattuneiden ristiriitojen

takia. Kun piiritoimikunta katsoi tämän päätöksen vahingoittavan paikkakunnan puoluetoimintaa, pyysi se puoluetoimikuntaa vaikuttamaan siihen suuntaan, että irtisanomispäätös saataisiin peruutetuksi. Asiaan puuttui myöskin Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto, joka, katsoen irtisanomisne loukanneen Aaltosen sanomalehtimieskunniaa, julisti Sosialistin päätoimittajan toimen saartotilaan, kunnes selkkaus olisi selvitetty. Kun puoluetoimikunnan käsityksen mukaan riittäviä syitä Aaltosen irtisanomiseen ei oltu esitetty, ryhtyi puoluetoimikunta neuvottelujen avulla asiaa selvittämään. Kun tässä ei onnistuttu, kutsuttiin koolle ylimääräinen yhtiökokous, jossa johtokunnan enemmistö vapautettiin toimistaan ja tilalle valittiin uudet jäsenet. Aaltosen irtisanomispäätös tuli sittemmin puretuksi ja taloudenhoitaja Engberg suostui puoluetoimikunnan pyynnöstä jäämään paikoilleen.

Uusia lehtihankkeita. — Kun lappeenrantalaiset puoluetoverit v. 1926 ilmoittivat puoluetoimikunnalle suunnitelleensa »Kansan Äänen» uudelleen julkaisemiseen ryhtymistä, asettui puoluetoimikunta hankkeeseen nähden epäilevälle kannalle, koska Viipurin läänin läntisessä piirissä oli jo kaksi puoluelehteä, joten uuden lehden tarve ei ainakaan toistaiseksi tuntunut välttämättömältä eikä myöskään ollut varmuutta siitä, että yritys olisi tullut kannattavaksi. Puolueneuvoston asetuttua asiassa samalle kannalle, luopuivat lappeenrantalaiset toverit toistaiseksi hankkeestaan.

Kuopion l. länt. piiri ei voi pitkää aikaa tulla toimeen ilman omaa piirilehteä. Kuopiolaiset puoluetoverit ovatkin kääntyneet puoluetoimikunnan puoleen asiassa. Kun paikalliset toverit eivät voi omilla varoillaan lehteä perustaa ja ylläpitää, on asiassa toimittava varovasti. Puoluetoimikunta on ollut sitä mieltä, että jos suinkin on olemassa mahdollisuuksia lehden perustamiseen, olisi siihen ryhdyttävä. Puoluetoimikunta on kehoittanut Kustannus-Oy. Kansanvallan johtokuntaa harkitsemaan lehden perustamismahdollisuuksia.

Puoluelehtien avustaminen. — Eräiden puoluelehtien taloudellinen asema on aiheuttanut edelleenkin puoluetoimikunnan taholta lukuisia toimenpiteitä. Puoluelehtien taloudellisen aseman seuraaminen on ollut lähinnä järjestösihteeri Sallilan tehtävänä.

Sosialistin Kirjapaino-Oy:n anomuksesta valtuutti vuoden 1926 puoluekokous puoluetoimikunnan menemään lisätakaukseen mainitulle yhtiölle toimitalon rakentamista varten otettavasta lainasta. Tämän valtuuksen nojalla suostuikin puoluetoimikunta takaukseen 500,000 markan suuruisesta lainasta, joka otettiin Helsingin Työväen Säästöpankista toimitalon rakentamista varten perustetun Kiinteistö-Oy. Omakallion nimiin. Sen lisäksi merkitsi Kustannus-Oy. Kansanvalta puoluetoimikunnan kehoituksesta Oy. Omakallion osak-

keita erinäisin ehdoin 100,000 markan määrään, saaden siten haltuunsa yhtiön osake-enemmistön. Kun kävi selville, että Sosialistin Kirjapaino-Oy. oli v. 1925 tuottanut tappiota 57,000 mk., määräsi puolue-neuvosto yhtiölle v. 1926 suoritettavan avustuksen korkeintaan 50,000 markaksi, josta määrästä puolue-toimikunta oli jo aikaisemmin myöntänyt avustuksena 20,000 mk. ja 30,000 mk. annettiin lainaksi kirjapainon siirtoa varten.

Kun *Raiavaaja*-lehden julkaiseminen edelleenkin tuotti huomattavaa tappiota eikä puolue-toimikunta pitänyt oikeana uhrata lehden kustantamiseen niin suuria summia, päätti puolue-toimikunta keväällä 1926 maksaa yhtiölle vain aikaisemmin myönnetyn avustuksen, joka päätös asiallisesti merkitsi lehden lakkauttamista. Koska useat vaasalaiset puoluetoverit olivat runsaasti takuussa yhtiölle otetuista lainoista, oli puolue-toimikunta periaatteessa sitä mieltä, että heitä oli puolueen varoilla autettava sitoumustensa täyttämiseksi. Puolue-toimikunta myönsi sen-vuoksi 5,000 mk. vekselilainojen lyhentämiseksi asettaen samalla erinäisiä ehtoja asiain järjestelmällisen selvittämisen takaamiseksi. Vuoden 1926 lopulla myönsi puolue-toimikunta yhtiön konkurssipesän lainojen lyhennyksiä ja korkojen maksamista varten Smk. 22,400: —. Vielä myönnettiin v. 1927 korkojen suorittamista varten Smk. 6,000: — sekä Atlas-pankissa olleen velan lyhennykseen ja sen korkojen suorittamiseen Smk. 14,500: —. Vuoden 1928 keväällä päätti puolue-neuvosto lopullisesti puolue-toimikunnan esityksestä järjestää yhtiön konkurssipesän asiat siten, että puolue otti vastatakseen Atlas-pankin velan Smk. 78,425: —. Loppusumma noin 35,000 mk. jäi paikallisten puoluetoverien selvitettäväksi. Tämän toimintakauden aikana on yhtiön asioiden selvittämiseksi käytetty puolueen varoja yhteensä Smk. 167,525: —.

Pohjolan Työmies on edelleenkin saanut puolueelta huomattavaa avustusta. Koko toimintakauden ajan on lehdelle suoritettu 3,000 markan suuruinen kuukautinen avustus, minkä lisäksi lehdelle on ollut pakko myöntää avustusta myöskin joihinkin erikoistarkoituksiin, kuten lehden suurentamista varten. Kaikkiaan on lehdelle tämän toimintakauden aikana myönnetty avustusta Smk. 179,200: —.

Kansan Voima Oy:n puolesta on puolue mennyt omavelkaiseen takaukseen 350,000 markan suuruisesta lainasta.

Työväen Sanomalehtien Tietotoimistoa on jatkuvasti kehitetty puoluelehdistön kasvavia tarpeita silmällä pitäen. Erittäinkin uutisluontoisen aineiston hankintaa on tehostettu. Toimiston henkilökuntaa ja avustajajoukkoa on lisätty. Kun toimiston johtaja P. Railo erosi toimestaan marraskuun alussa 1926, otettiin toimiston v.t. johtajaksi toimittaja K. Manninen. Maaliskuussa 1928 siirtyi Manninen

uudelleen S. Sosialidemokraatin toimitukseen. Väliaikaiseksi johtajaksi valittiin silloin toimittaja K. Hautamäki, joka sittemmin kiinnitettiin vakinaiseksi tähän toimeen.

Vuoden 1929 alussa pyysi puoluetoimikunta Työväen Kustannusliikkeiden Liiton lausuntoa puoluelehtien TST:lle suoritettavista maksuosuuksista. Kun liitto sittemmin ehdotti asetettavaksi komitean laatimaan ehdotusta TST:n taloudellisten asiain järjestämisestä, valitsi puoluetoimikunta tähän komiteaan edustajikseen Huplin, Wiikin ja Sallilan. Liitto puolestaan valitsi edustajikseen K. Heinosen ja J. Vuoriston. Kun komitea ei saanut ehdotustaan valmiiksi ennen puolueuuvoston kokousta, vahvisti puoluetoimikunta myöhemmin neuvoston antaman valtuutuksen nojalla komitean ehdottaman TST:n tulo- ja menoarvioehdotuksen vuodeksi 1929. Komitea valmisti myös seikkaperäisen suunnitelman TST:n vastaisen hoidon järjestämisestä, minkä suunnitelman puoluetoimikunta on päättänyt esittää puolueuuvoston lopullisesti hyväksyttäväksi. Tämän suunnitelman mukaan kuuluu TST:n aatteellinen valvonta ja johto edelleenkin puoluetoimikunnan tehtäviin, mutta toimiston tulo- ja menoarviota valmistelemaan, sen taloudellista ja teknillistä kehitystä valvomaan kuin myöskin uusien menetelmien käytäntöön ottamista varten on erikoinen valvontatoimikunta, johon sekä puoluetoimikunta että Työväen Kustannusliikkeiden Liitto kumpikin valitsevat kaksi edustajaa ja Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto yhden. Toimikunnan jäseniksi on puoluetoimikunta valinnut K. H. Wiikin ja Emil Sallilan, Työv. Kustannusliikkeiden Liitto K. Heinosen ja J. Vuoriston sekä Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto K. A. Mannisen. Toimikunnan puheenjohtajana on toiminut Emil Sallila.

Elokuvain mainostus. — Työläisnuorisoliiton ehdotuksesta puoluetoimikunta on lehdille huomauttanut, että toisinaan esitetään elokuvia, jotka ovat siinä määrin työväen maailmankatsomuksen vastaisia, ettei niitä sovi lehdissämme mainostaa.

Työväen Arkisto.

Työväen Arkistossa säilytettävien kirjojen, kirjasten ja aikakauslehtien lukumäärä on nykyisin yli 25,000 kappaleen, lisäys on tammi-kuun 1 päivästä 1926 marraskuun 30 päivään 1929 4,235 kpl. Pienempien painotuotteiden (kiertokirjeiden, ilmoitteiden, jäsenkorttien, sanomalehtileikkeiden y.m.) lukumäärä kasvaa vuosittain noin 4,000:lla ja on niiden lukumäärä nykyisin noin 50,000. Arkiston kuvakokoelmassa on noin 3,500 kuvaa.

Viime vuosina ovat työväen kustannusliikkeet jokseenkin sään-

nöllisesti lähettäneet painotuotteitaan arkistoon. Ulkomaan matkoillaan on puoluesihteri koonnut huomattavia määriä, osaksi ilmaiseksi saatua, ulkomaista työväenliikettä käsittelevää kirjallisuutta. Arkisto on ollut säännöllisessä vuorovaikutuksessa Tukholman Työväen Arkiston kanssa, saaden siltä skandinaavisten työväenjärjestöjen julkaisuja. Lisäksi on arkistoa lisätty myöskin yksityisten lahjoitusten avulla. Arvokkaimmista lahjoituksista, joita arkisto tämän toimikauden aikana on saanut, mainittakoon Turun suurlakkokomitean pöytäkirjat 1905—1906 (lahjoittanut rouva L. Lehtonen), jäljennös Helsingin II:n poliisipiirin miliisin miehistöluettelosta 1917 ja päiväkirja 23. 3.—15. 5. 1917 (lahj. K. Korander) sekä osa T. Tainion kirjastosta. Puoluetoimikunnan vanhempia asiakirjoja siirretään jatkuvasti arkistoon.

Vuonna 1927 saatiin arkistolle 10,000 markan suuruinen avustus valistusarpajaisten voittovaroista.

Arkisto on järjestetty kymmenjärjestelmän mukaisesti. Kirjoista ja muusta aineistosta pidetään hankintaluetteloa ja aineiden mukaista korttiluetteloa. Vuoden 1927 syksyllä toimitettiin arkistossa uudelleenjärjestely, jota varten otettiin tilapäinen apulainen. Arkistoa hoitaa rouva Anna Wiik.

Kurinpitoasioita.

Puolueesta erotettuja. — Useissa paikallisissa puoluejärjestöissä on valitettavasti edelleenkin ollut kommunisteja, ei ainoastaan vähätietoisia, yksinkertaisia henkilöitä, joihin voitaisiin ajanmittaan vaikuttaa, vaan myöskin tietoisesti kommunistiseen suuntaan toimivia, jotka esim. eduskunta- ja kunnallisvaalien edellä ovat levittäneet kommunistista vaalikirjallisuutta, järjestäneet kommunistisia puhe-tilaisuuksia ja vieläpä eräissä tapauksissa asettuneet kommunistien ehdokkaiksi vaaleissa. Lopettaakseen sen turmiollisen vaikutuksen, joka tällaisilla tietoisilla kommunisteilla on ollut puolueemme järjestötoimintaan, on puoluetoimikunnan ja puoluepuoleiston ollut pakko ryhtyä ratkaiseviin toimenpiteisiin järjestöjen puhdistamiseksi tällaisista aineksista. Asianomaisten perusjärjestöjen ja piiritöimikuntien tehtyä puoluetoimikunnalle esityksiä erinäisten puoluetamme vahingoittavien ja vastustavien jäsenten puolueesta erottamiseksi, on puoluetoimikunta hankkinut kussakin tapauksessa asiaan tarpeelliset selvitykset ja antanut syytetyille tilaisuuden selitysten antamiseen. Useimmissa tapauksissa ovat esitetyt syytökset tulleet niin selvästi todistetuiksi, että ne ovat johtaneet asianomaisten henkilöiden puolueesta erottamiseen. Muutamissa tapauksissa on puoluepuolesto antanut asian raueta.

Tehdyn esityksen perusteella esitti puoluetoimikunta marraskuun 20—21 p:nä 1927 pidetylle puolueuuvoston kokoukselle, että puolueesta erotettaisiin seuraavat henkilöt Pauli Aalto ja Martti Snällström Ulvilan Vanhankylän ty:stä, Frans Tuori, Emil Mätti, August Tuominen, Kalle Vesa ja Ilmari Stenfors Ulvilan Harjunpään ty:stä, Taavetti Mattila Lavian kk. ty:stä sekä Armas Riihimäki ja Yrjö Viljanen Lavian Niemen ja Aluskylän ty:stä. Puolueuuvosto hyväksyi puoluetoimikunnan esityksen.

Huhtikuun 15 p:nä 1928 päätti puolueuuvosto Viipurin l. länt. piiritoimikunnan ja puoluetoimikunnan esityksestä, että puolueesta erotetaan seuraavat henkilöt: Tervajoen Karppilan ty:stä Hugo Penttinen ja Väinö Kasari; Koiviston ty:stä Albert Kautiainen, Olli Kumpulainen ja Hugo Molander; Uuraan ty:stä Pekka Gylling, Eenokki Raatikainen ja Juho Pihl; Halilan ty:stä Anna Sirkiä, Alviina Pyyhtiä ja Yrjö Syllberg; Parkkarilan ty:stä Kalle Sjöblom, Vihtori Lahti, Bertha Malmberg, Hilja Palsa, Mimmi Nikkinen, Hilda Lindqvist, Emil Arovirta, A. Laaksonen, A. Taipalinen, Hannes Korhonen, A. Taponen, Vilho Pesälä, Lauri Behm, Sulo Havukainen, Antti Veijonen, Hilja Kärkkäinen, Emil Puumalainen, V. Laapas, Oskar Nikkinen, Juho Toikkanen ja Paavo Leskinen; Lauritsalan ty:stä Pekka Valtonen, Juho Emil Lintonen, Jaakko Siranen, Juho Laitinen, Vihtori Tujula, Antti Virolainen, Helena Tolonen, Verner Oksanen, Uno Häkkinen, Urho Katainen, August Högberg, Emma Thure, Anton Perähasari ja Uno Palmroos; sekä Popinniemen ty:stä Antti Nurminen, Asari Viik, Toivo Viik, Aarne Anttila, Väinö Korjus, Vilho Kerttula, Joosef Siltanen, Aleks Peltola ja Kaarlo Härkönen; yhteensä 58 henkilöä.

Joulukuun 12 p:nä 1928 päätti puolueuuvosto Kuopion l. länt. piiritoimikunnan ja puoluetoimikunnan esityksestä erottaa puolueesta Leppävirran ty:n jäsenet Jaakko Huovisen, Abel Kosusen, Einar Pursiaisen ja Abel Immosen.

Maaliskuun 10 p:nä 1929 päätti puolueuuvosto Turun pohj. piiritoimikunnan ja puoluetoimikunnan esityksestä erottaa puolueesta Reposaaren ty:n entisen jäsenen Jaakko Koskisen, joka satamalakon aikana oli toiminut rikkurina ja rikkurijärjestön perustajana.

Muita kurinpitoasioita. — Sen johdosta, että eräissä lehdissä oli julkaistu kirjoituksia, joissa väitettiin kansanedustaja, varatuomari F. J. Leinon ottaneen eräästä ajamastaan, aviovaimoksi julistamista koskevasta jutusta kohtuuttoman suuren palkkion, lähetti Leino kesäkuun alkupuolella 1928 puoluetoimikunnalle asiasta selostuksensa, vaatien puoluetoimikuntaa tutkimaan asiaa. Hankittuaan asiaan tarpeelliset selvitykset sekä pätevän asiantuntijan lausunnon,

katsoi puoluetoimikunta selvitettyksi, että Leinon menettelyä ei kyseellisessä tapauksessa voitu pitää hyväksyttävänä, minkä vuoksi puoluetoimikunta julkaisi asian johdosta paheksumisensa.

Kun Helsingin kaupungin rahatoimenjohtaja Väinö Hupli ja Tampereen kaupungin pormestari Väinö Hakkila olivat porvarillisten urheilumiesten palattua olympialaisista kisoista pitäneet näille tervehdyspuheen, antoi puoluetoimikunta kummallekin kirjallisen muistutuksen huomauttaen, että puoluetoimikunta ei voi pitää puolueen jäsenen tällaista esiintymistä hyväksyttävänä, minkä vuoksi se toivoo, ettei sellainen menettely uudistuisi.

Sen johdosta, että O. H. Puro ollessaan sisäministerinä oli eräässä kiertokirjeessään asettanut vanhempien poliisikonstaapeliin kel-
poisuusehdoksi vaihtoehtoisesti joko sotilas- tai suojeluskuntakasva-
tuksen, mikä kiertokirje oli puoluejärjestöjen keskuudessa herättänyt
niin kiusallista huomiota, että useat järjestöt olivat esittäneet vaati-
muksen Puron erottamisesta puolueesta, päätti puolueenvaltuusto
keväällä 1929, puoluetoimikunnan esityksestä, kehoittaa Puroa luopumaan kaikista mahdollisista puolueen luottamustoimista.

Kansainväliset asiat.

Katsoen kansainvälisen toiminnan merkitykseen on puoluetoimikunta pyrkinyt lujittamaan kansainvälisiä siteitä ja aikaansaamaan yhä läheisempää vuorovaikutusta ulkomaisten veljespuolueiden kanssa. Tässä tarkoituksessa on puoluetoimikunta koettanut, mikäli siihen on mahdollisuuksia ollut, lähettää edustajiaan Internationaalisiin sekä ulkomaisten veljespuolueiden kokouksiin, jota paitsi kansainvälistä yhteyttä on edistetty myös kirjallisesti entistä suuremmissa mittakaavassa.

Sosialistinen Työväen Internationaali. — STI:n toimeenpanevan valiokunnan Zürichissä pidetyissä kokouksissa ovat puoluettamme edustaneet: 12—13/4—1926 J. Helo, 28—29/8—1926 K. H. Wiik, 12—13/2—1927 Reinh. Swentorzetski, 25—26/2—1928 J. Helo ja 28—29/7—1929 K. H. Wiik. Puolueemme varsinaisena edustajana on Internationaalisiin toimeenpanevassa valiokunnassa ollut K. H. Wiik. Valiokunnan kokouksia on pidetty enemmänkin, mutta puoluetoimikunta ei ole voinut tai ei ole pitänyt tarpeellisena kaikkiin kokouksiin edustajaansa lähettää. — Brysselissä elokuun 5—12 päivinä 1928 pidettyyn STI:n kolmanteen kongressiin otti puolueemme huomattavalla tavalla osaa. Sääntöjen mukaan oli puolueemme oikeutettu lähettämään tähän kongressiin 25 edustajaa. Puoluetoimikunta valitsi edustajikseen Rieti Itkosen, Väinö Kivisaloon, Olga Leinosen, K. H.

Wiikin ja Yrjö Wellingin; sattuneen esteen vuoksi ei Itkonen kuitenkaan voinut matkalle lähteä. Puolue toimikunta antoi myös valtakirjat Anton Huotarille, Reinh. Swentorzetskille, Antti Vahterille, Eino Kilvelle, K. J. Jokisalolle ja J. F. Aallolle, joista kolme ensin mainittua matkusti kongressiin S. Sosialidemokraatin ja muut omien lehti-yhtiöidensä edustajina. Niinikään annettiin valtakirja Sos.-dem. Työläisnaisliiton edustajalle Hilda Seppälälle ja myönnettiin naisliitolle tarkoitusta varten 2,000 markan suuruinen apuraha. — Kongressia varten julkaisi puolue toimikunta uuden, täydennetyn painoksen saksan-, ranskan- ja englanninkielisestä *kirjasesta*, joka sisälsi suppean selostuksen puolueemme toiminnasta sen perustamisesta alkaen. Tätä kirjasta levitettiin kongressissa ja myöhemminkin on sitä lähetetty ulkomaisille veljespuolueille, ollen epäilemättä omiaan levittämään ulkomaisten toverien keskuuteen oikeita tietoja puolueemme pyrkimyksistä.

Ulkomaisissa puoluekokouksissa ovat puolueettamme edustaneet: *Latvian* ja *Viron* puoluekokouksissa, jotka pidettiin Riiasa ja Tallinnassa huhtikuussa 1927, Reinh. Swentorzetski; *Ruotsin* sos.-dem. puolueen edustajakokouksessa, joka pidettiin Tukholmassa kesäkuussa 1928, K. H. Wiik ja Axel Åhlström; *Saksan* sos.-dem. puoluekokouksessa, joka pidettiin Magdeburgissa toukokuussa 1929, M. Paasivuori ja J. Helo; *Latvian* sos.-dem. puoluekokouksessa, joka pidettiin Riiasa kesäkuussa 1929, ja sen yhteydessä vietetyssä puolueen 25-vuotisjuhlassa, J. Peräläinen. Lukuisiin muihin kutsuihin on rahallisista syistä vastattu vain kirjeellisesti.

Muita kansainvälisiä tilaisuuksia. — Kesäkuussa 1926 Lontoossa pidetyssä kansainvälisessä *siirtolaiskongressissa* edusti puolueettamme J. Helo. — Marraskuussa 1926 pidettiin Berliinissä kansainvälinen sos.-dem. konferenssi, jossa käsiteltiin *teknillisiä kustannuskysymyksiä*, jolloin Työväen Kustannusliikkeiden Liiton ja Kustannus-Oy. Kansanvallan lähettämille edustajille K. Heinoselle, T. Mähöselle ja A. Virtaselle annettiin myöskin puolueen puolesta valtakirjat. — *Työväen toisissa olympialaisissa*, jotka pidettiin Prahassa heinäkuussa 1927, edusti puolueettamme R. Itkonen. Brysselin kongressin yhteyteen v. 1928 järjestetyssä, STI:n valtiollisten vankien asemaa käsittelevän valiokunnan kokouksessa edusti puolueettamme K. H. Wiik. — V. 1928 järjestettyä *Kölnin sanomalehtinäyttelyä* varten painatti puolue toimikunta saksan- ja ranskan kielisen *kirjansen*, jossa selostettiin maamme sos.-dem. sanomalehdistön kehitystä.

Suhtautuminen Kansainliittoon. — Sen johdosta, että Ranskan sos.-dem. puolueen valtuuskunta oli päättänyt kehoittaa puolueensa STI:n toimeenpanelevassa valiokunnassa olevia edustajia ehdottamaan

elokuussa 1926 pidettävässä valiokunnan kokouksessa valiokunnan päätettäväksi, että sosialistit eivät saisi enää vastaanottaa edustusta Kansainliitossa, jos heidät nimittää porvarillinen hallitus tai sellainen, jossa ei ole sosialidemokraatteja tai jota sosialidemokraatit eivät kannata, päätti puoluetoimikunta lausua evästyksenään edustajalleen mainitussa valiokunnassa, että sosialidemokraatti voi olla porvarillisen hallituksen edustajana Kansainliiton kokouksessa ainoastaan asianomaisen puoluehallinnon suostumuksella.

Puoluetoimikunnan suostumuksella ryhtyi prof. Väinö Voionmaa Suomen valtuuskunnan varajäseneksi Kansainliiton yleiskokoukseen v. 1926 lähinnä ottaakseen alkoholikysymyksen käsittelyyn osaa. Voionmaa antoi sittemmin puoluetoimikunnalle selostuksen valtuuskunnan toiminnasta.

Tov. Voionmaan lausumaa käsitystä, että Kansainliittoa koskevat kysymykset olisi etupäässä käsiteltävä ryhmässä ja että Kansainliitossa toimivat puolueen jäsenet olisivat toiminnastaan ensi sijassa edesvastuussa eduskuntaryhmälle, ei puoluetoimikunta katsonut voivansa hyväksyä, koska tällaisten asioiden katsottiin laadultaan kuuluvan puolueen keskusjohdolle.

Aseistariisumiskysymys. — Kun Kansainliiton asettama valmisteleva aseistariisumiskomitea kokoontui keväällä 1929 Geneveen, kehoitti STI:n toimeenpaneva valiokunta kaikkia internationaaliin liittyneitä puolueita harjoittamaan komiteaan nähden painostusta, jotta sen työstä koituisi vihdoin positiivisia tuloksia. Puoluetoimikunta julkaisi puoluelehdissä julistuksen, jossa puoluejärjestöjä kehoitettiin allekirjoittamaan ja lähettämään aseistariisumiskomitealle Geneveen erikoinen, puoluetoimikunnan toimesta painettu adressi. Tätä kehoitusta noudatettiinkin niin lukuisasti, että 486 järjestöä lähetti mainitunlaisen adressin.

Vastalauseita valtiollista sortoa vastaan. — Toukokuussa 1926 lähetti puoluetoimikunta *Viron* hallitukselle sähkösanoman vastalauseeksi langetettujen kuolemantuomioiden johdosta.

Sen johdosta, että *Venäjällä* oli bolshevikkien vallankumouksen 10-vuotisjuhlan johdosta julistettu amnestia lukuisille erilaisista rikoksista tuomituille henkilöille, mutta muiden muassa suuri joukko sosialidemokraattisia ja sosialivallankumouksellisia vankeja jätetty tämän amnestian ulkopuolelle, lähetti puoluetoimikunta joulukuun alussa 1927 Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton hallitukselle kirjelmän, jossa lausuttiin se toivomus, että 10-vuotisjuhlien yhteydessä myönnettyä amnestiaa laajennettaisiin siten, että ylipäänsä valtiollisista syistä tuomituille tai vangituille henkilöille suotaisiin armahdus.

Saccon ja Vanzettin kuolemantuomioiden johdosta lähetti puoluetoimikunta Massachusettsin kuvernöörille kirjallisen vastalauseensa ja kun oli tullut tietoon, että kuolemantuomiot oli vahvistettu, lähetti puoluesihteerin elokuun 6 p:nä 1926 vielä Yhdysvaltain ulkoministerille sähkösanoman, jossa lausuttiin toivomuksena Suomen työväenluokan puolesta, että Sacco ja Vanzetti vapautettaisiin.

Saatuun tietää *Liettuassa* vallinneesta terroristista, kääntyi puoluetoimikunta kesällä 1927 STI:n puoleen, ja terrorin myöhemmin vielä kärjistettyä lähetti puoluetoimikunta saman vuoden syksyllä Liettuan hallitukselle jyrkän vastalausekirjelmän.

STI:n asetettua erityisen, 20-henkisen komitean tutkimaan eri maiden *valtiollisten vankien* asemaa, valitsi puoluetoimikunta tämän komitean jäseneksi K. H. Wiikin.

Ulkomaisten veljespuolueiden avustaminen. — Puoluetoimikunta on katsonut velvollisuudekseen avustaa myöskin taloudellisesti eräitä veljespuolueita, jotka erittäin vaikeissa olosuhteissa toimien ovat sitä pyytäneet. Niinpä on myönnetty *Liettuan* sos.-dem. puolueelle vankien perheiden avustamiseksi 5,000 ja *Islannin* sos.-dem. puolueelle 3,000 mk. STI:n kehoituksesta on puoluetoimikunta suorittanut Matteotti-rahastoon 3,000 mk.

Muita kansainvälisiä asioita. — STI:n, Kansainvälisen Ammatti-liiton ja Sosialistisen Nuoriso-Internationaalin toimeenpanevien valiokuntien Berliinissä 31 p:nä tammik. 1927 pidetyssä konferenssissa hyväksyttiin päätöslauselma työtätekevän *nuorisoon suojelusta*, josta pyydettiin puoluetoimikunnan lausuntoa. Hankittuaan asiasta Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton toimikunnan lausunnon, puoluetoimikunta puolsi mainittua ehdotusta pienellä muutoksella.

Sos.-dem. naisten kansainväliseen neuvostoon on puoluetoimikunta Sos.-dem. Työläisnaisliiton toimikunnan esityksestä valinnut Suomen edustajaksi Hilda Seppälän.

Kun *Ruotsissa* toimitettiin syyskuun puolivälissä 1928 *valtiolliset vaalit*, lähetti puoluetoimikunta puoluesihteerin K. H. Wiikin viikon ajaksi vaalivalmisteluja seuraamaan.

Amsterdamin ammatillisen internationaalin pääsihteerin *J. Oudegeestin* käydessä maassamme syksyllä 1926 myönsi puoluetoimikunta hänen vastaanottamiseksi 3,000 mk. Tov. O. piti täällä vieraillessaan esitelmiä Helsingissä ja eräissä muissa kaupungeissa.

Kesällä 1927 kävi Puolan eduskunnan jäsenen tov. Czapinskin johdolla maassamme 65 *puolalaista puoluetoveria* tutustumassa opetus- ja kasvatuskysymyksiin, maatalouteen ja puoluetoimintaamme. Puoluetoimikunta suunnitteli tämän retken ohjelman, majoituksen y. m. Retkeläisiä varten valmistettiin puolankielinen

vierailuohjelma. Retkeilijät viipyivät maassamme viisi päivää. Helsingin työväentalossa pidetyssä vastaanottojuhlassa selosti puoluesihteerin maamme työväenliikettä. Sitä paitsi kävivät retkeläiset Suursaassa, Hämeenlinnassa ja Työväen Akatemiassa.

Liikkeemme tunnetuksi tekemiseksi ulkomailla on puoluesihteerin lähettänyt kirjoituksia Sos. Työväen-Internationaalisen tiedonantolehteen ja tilapäisemmin myös muihin ulkomaisiin sos.-dem. lehtiin.

Kansainvälisiä näyttelyjä. — Kolmeen kansainväliseen sosialistiseen näyttelyyn on puolue ottanut osaa, nimittäin Kölnin sanomalehtinäyttelyn sos. osastoon v. 1928, Brysselin kansainvälisen sosialistikongressin yhteyteen järjestettyyn kirjallisuusu näyttelyyn, johon lähetettiin komea kokoelma suomalaista sosialistista kirjallisuutta, ja Trazegnies'issa Belgiassa jouluk. 1928 toimeenpantuun sos. sanomalehtinäyttelyyn.

Sekalaisia asioita.

Kansalaissodan historia. — Puoluetoimikunta on ryhtynyt toimenpiteisiin kansalaissodan historian aikaansaamiseksi ja asettanut tätä tarkoitusta varten komitean, johon kuuluvat A. Åhlström, V. Voionmaa ja K. H. Wiik. Komitea on kehoittanut puoluejärjestöjä ja yksityisiä puoluetovereita edelleen keräämään aineistoa tätä teosta varten. Sitäpaitsi on annettu toimittaja V. Meltin tehtäväksi suunnitella teosta, joka tulisi sisältämään kansalaissotaa koskevia asiakirjoja, ja Meltti on tätä tarkoitusta varten ryhtynyt muun muassa suorittamaan tutkimuksia Valtionarkistossa. Tarkoituksena on, että teoksen kustantaisi Kansanvalta. Kun aineistoa ei vielä kuitenkaan ole saatu riittävästi, jota paitsi näyttää vaikealta saada sopivaa henkilöä kansalaissodan historian kirjoittajaksi, on epätietoista milloin teos saadaan aikaan.

Puolueen suurtuloisten jäsenten erikoisvero. — Kun puolueemme taholla yleensäkin on pyritty asteittain nousevaan verotukseen ja niinollen voidaan pitää oikeudenmukaisena, että ne puoluetoverit, joiden veronmaksukyky on suurempi, suorittavat myös puolueelle suhteellisesti suurempaa veroa, hyväksyi puolueenuvosto joulukuussa 1928 puoluetoimikunnan esityksestä erikoisen asteikon, jonka mukaan tätä veroa on suoritettava. Vero jäi vuodeksi 1929 vapaaehtoiseksi, mutta sen pakolliseksi säätämisestä tehdään puoluekokoukselle esitys.

Komiteat. — Puoluetoimikunta on asettanut puolueenuvoston päättämän *maatalousohjelmakomitean*, jonka puheenjohtajaksi on valittu M. Pekkala ja muiksi jäseniksi Väinö Hupli, J. W. Keto, E.

Lammentausta, O. Marttila, E. Pusa, Edv. Setälä, Aatto Sirén, K. Sirola, Reinh. Swentorzetski ja Y. Welling. — *Sotilasohjelmakomitean* jäseniksi on valittu J. Helo, R. Swentorzetski, M. Puittinen, K. H. Wiik ja V. Voionmaa. — *Sosialisoimiskomitean* jäseniksi on puoluetoimikunta valinnut Johan Helon, J. W. Kedon, M. Paasivuoren, Väinö Voionmaan, K. H. Wiikin ja Väinö Meltin. Puheenjohtajana toimii J. Helo, sihteerinä V. Meltti. — *Menettelytapavaliokuntaan*, jonka tulee tehdä puoluekokoukselle ehdotus puolueen menettelytavaksi, on puoluetoimikunta valinnut puheenjohtajaksi M. Turkian, sihteeriksi K. H. Wiikin sekä muiksi jäseniksi R. Itkosen, M. Paasivuoren ja R. Swentorzetskin..

Puoluetoimikunta on asettanut erityisen 3-henkisen *rakennuskomitean*, jonka tehtäviin kuuluu antaa lausuntoja järjestöille työväentalojen rakennus- ja korjaustöistä sekä suunnitella ja esittää puoluetoimikunnalle toimenpiteitä, joihin kulloinkin puoluetoimikunnan puolelta voitaisiin ryhtyä järjestöjen rakennustoiminnan ja korjaustöiden ohjaamiseksi. Komiteaan kuuluvat rakennusteknikko Heikki Siikonen, Matti Paasivuori ja Emil Sallila.

Suhtautuminen metallisulkuun. — Kun vuoden 1927 metallisulun aikana sattui tapauksia, joissa meikäläisten järjestöjen eräät jäsenet olivat palanneet sulunalaisiin töihin, ja asiasta tiedusteltiin puoluetoimikunnan mielipidettä, lausui puoluetoimikunta, että rikkuruutta on ankarasti vastustettava, mutta kutakin tapausta arvosteltava erikseen ottaen huomioon kaikki asiaan vaikuttaneet seikat ja ryhdyttävä tämän perusteella enemmän tai vähemmän ankariin rankaisutoimenpiteisiin, milloin rikkuruus on todellista.

Taistelu rikkuruutta vastaan. — Kun rikkuruus varsinkin satamalaksoon nähden oli saanut erittäin suuren laajuuden, vieläpä jotkut puolueen jäsenetkin olivat ryhtyneet rikkureiksi, kehoitti puoluetoimikunta puoluelehtiä julkaisemaan tätä asiaa valaisevia kirjoituksia sekä huomautti myöskin puolueen puhujille, että heidän tulisi puheissaan kosketella tätä asiaa. »Järjestötoiminta»-lehdessä kehoitettiin puoluejärjestöjä ryhtymään asiassa tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Suhtautuminen yksityisiin työehtosopimuksiin. — Vuoden 1929 alkupuolella pyysi eräs puoluejärjestö puoluetoimikunnan lausuntoa siitä, miten oli suhtauduttava sellaisiin jäseniin, jotka olivat allekirjoittaneet yksityisiä työehtosopimuksia, joissa oli sitouduttu olemaan kuulumatta mihinkään S. Ammattijärjestön alaisiin osastoihin sekä työselkkausten sattuessa tekemään kaikkia niitä töitä, joita heille yhtiön etujen turvaamiseksi ja tuotannon ylläpitämiseksi voitiin antaa. Antamassaan lausunnossa esitti puoluetoimikunta käsitykse-

nään, että ammatillisella alalla esiintyvissä ilmiöissä oli yleensä noudatettava asianomaisten ammatillisten järjestöjen päätöksiä ja käsitystä. Asian arvostelemisessa oli kuitenkin otettava huomioon ne olosuhteet, joissa tällaisten työehtosopimusten allekirjoittaminen oli tapahtunut; jos esim. allekirjoittamiseen oli johtanut erottamisuhka, niin ei menettelyä voitu kovin ankarasti tuonita.

Patteritöissä vahingoittuneitten korvaukset. — Kun eduskunta oli hyväksynyt lain, jonka mukaan Venäjän valtion töissä maailmansodan aikana loukkaantuneille myönnettiin korvausta, otti puolue-toimisto v. 1928 maksutta hoitaakseen näissä töissä tapaturmaisesti loukkaantuneiden työläisten korvausanomukset. Kaikkiaan laadittiin tai välitettiin 98 loukkaantuneen anomukset ja useimmissa tapauksissa ne johtivatkin toivottuun tulokseen. Myöskin saamatta jääneitä työpalkkoja perittiin eräissä tapauksissa puoluetoimiston välityksellä.

Puolueen jäsenten julkiset tehtävät. — Katsoen puolueen ja sen julkisissa tehtävissä olevain jäsenten välisen yhteistyön tarpeellisuuden kehoitti puoluesihteri v. 1926 julkaisemassaan kirjoituksessa puolueen jäseniä neuvottelemaan ennen tällaisten tehtävien vastaanottoa puoluetoimikunnan kanssa.

Valtioneuvosto on taloudellisen neuvottelukunnan jäseneksi nimitänyt Edv. Huttusen, Suomen edustajaksi Kansainliiton yleiskokouksissa V. Voionmaan ja J. W. Kedon, valtion ampumatarvetehtaan johtokunnan jäseneksi Matti Puittisen ja valtion kivääripanosteh-taan johtokunnan jäseneksi Väinö V. Salovaaran. Puoluetoimikun-nalla ei ole ollut muistuttamista näitä nimityksiä vastaan.

Valtakunnan lipun käyttö. — Puoluetoimikunnan esityksestä päätti puolue-neuvosto marraskuussa 1927, että koko maata käsittä-vissä ja kansainvälisissä tilaisuuksissa voidaan käyttää liputtamiseen valtakunnan lippua puoluelipun ohella. Perusjärjestöjen omaksi asiaksi jätettiin päättää valtakunnan lipun käytöstä paikallisissa tilaisuuksissa ja yleisinä liputtamispäivinä.

Kesällä 1928 järjestivät T.S.L. ja Työväenopistojen liitto yhtei-sesti *opintoretken Ruotsiin*. Helpottaakseen piirisihterien ja luennoit-sijoiden osanottoa tähän retkeen myönsi puoluetoimikunta matka-apurahoja yhteensä 3,000 mk. jaettavaksi 500 markan suuruisina avustuksina.

Kymmenvuotisjuhlat. — V. 1928 neuvoi puoluetoimikunta toimeen-panemaan juhlia kansalaissodassa kaatuneiden luokkatovereiden muistoksi. Näitä juhlia järjestettiin useilla paikkakunnilla.

Hallinnollista mielivaltaa vastaan. — Kun viranomaiset olivat useissa paikoissa häirinneet vuoden 1929 vappumielenosoituksia,

kehoitti puoluesihtööri järjestöjä toimimaan niin, että syylliset saatetaisiin edesvastuuseen.

»Työläisopiskelijain» tilaaminen. — T.S.L:n äänenkannattajaa tilasi puoluetoimikunta, puolueuuvoston suostumuksella, kullekin puolueosastolle vuodeksi 1928 yhden kappaleen, yhteensä noin 1,500 kpl., 4 mk:n hinnasta kappaleelta.

Kunnianosoituksia. — Puoluetoimikunnan puheenjohtajan M. Paasivuoren täyttäessä 6. 5. 1926 60 vuotta maalautti puoluetoimikunta hänen kuvansa ja järjesti yhdessä Oy. Kansanvallan kanssa hänelle illatsun. — Miina Sillanpään 60-vuotispäivänä 4. 6. 1926 ja Hilda Seppälän täyttäessä 1929 50 vuotta vietii heille maljakot. — K. F. Hellstenille, joka lokakuun 21 päivänä 1926 täytti 60 vuotta lähetti puoluetoimikunta onnittelemäkösanoman.

Borgbjergin, M. Hillquitin, Adelheid Poppin ja Karl Seitzin täyttäessä 60 ja Wilhelm Bockin 80 vuotta lähetettiin heille onnittelemä. — J. Ramsay MacDonaldille lähetettiin hänen täyttäessään lokakuussa 1926 60 vuotta taiteellisesti koristettu adressi.

Puoluetoimistoon on ostettu taiteilija Kaapo Virtasen maalaama N. R. av Ursinin muotokuva 6,000 markan hinnasta.

Prof. Väinö Voionmaan täyttäessä 12. 2. 1929 60 vuotta ja tri N. R. av Ursinin täyttäessä 18. 4. 1929 75 vuotta kävivät puoluetoimikunnan edustajat heidän luonaan tervehdyskäynnillä vieden heille kukkamaljakon.

Kunnoittaakseen V. Annalan muistoa on puoluetoimikunta tehnyt lahjoituksen hänen hautapatsasrahastoonsa.

Maaliskuun 18 päivän vastaisena yönä 1929 siirtyi Taavi Tainio, maamme sosialidemokraattisen liikkeen eräs tunnetuimmista tienraivaajista, manan majoille. Tuntien sen työn arvon, minkä Tainio oli maamme työväenluokan hyväksi suorittanut, osoitti puoluetoimikunta vainajalle kunnioitustaan siten, että hänet haudattiin puolueen kustannuksella.

Eetu Salinin hautapatsasrahastoon on edelleen kerätty varoja, mutta tätä kirjoitettaessa on saatu kokoon vain noin 2,000 markkaa.

Riitajuttuja. — Kun Kotkassa v. 1927 syntyi puoluetoverien kesken riitoja, jotka johtivat oikeudenkäyntiin ja muutenkin pahasti häiritsivät puolue-elämää, kävi puoluesihtööri paikkakunnalla ja hänen myötävaikutuksellaan saatiin aikaan sovinto, jonka jälkeen olot rauhoittuivat. — Eräessä Osuuskunta Vapaus r. l:n ja toimittaja Herman Tirkkosen välisessä riitajutussa asetettiin v. 1927 sovintolautakunta, johon puoluetoimikunta määräsi puheenjohtajaksi puoluesihtööri Wiikin; asiasta tultiin yksimieliseen, molempia riitapuolia suunnilleen tyydyttävään päätökseen.

Maatyöväen liiton eräs valitus. — Maatyöväen liiton käännyttyä puoluesihteerin puolueen huomautuksella, että eräät puolueosastot olivat kieltäneet liiton osastoja toimimasta sanottujen puolueosastojen taloissa, toimitti puoluesihteerit tutkimuksen, josta kävi ilmi, että Maatyöväen liiton kyseessä olevat osastot olivat itse asiassa harjoittaneet kommunistista puoluepolitiikkaa. Puoluesihteerit ilmoitti tästä Maatyöväen liiton toimikunnalle, kehoittaen sitä estämään tällaisia väärinkäytöksiä.

Puolueneuvosto

on tämän toimintakauden aikana kokoontunut 7 kertaa, nimittäin 12—13/9—1926, 2/12—1926 (puolueneuvoston ja sos.-dem. eduskuntaryhmän yhteinen kokous), 27—28/2—1927, 20—21/11—1927 (myös puolueneuvoston ja eduskuntaryhmän yhteinen kokous), 14—15/4—1928, 9/12—1928 ja 10/3—1929.

Tärkeimmät puolueneuvoston käsittelemät asiat — joista enimmäkseen jo edellä on tehty selkoa — ovat: syyskuussa 1926 pidetyssä kokouksessa: valistustyöhön käytettävä lisämääräraha; Työväen Sanomalehtien Tietotoimiston uudistaminen puoluetoimikunnan laatiman suunnitelman mukaisesti; maatalousohjelmakomitean asettaminen; eduskuntavaalien valmistelut ja vaalirahaston kartuttaminen; kysymys Kotoa ja Kaukaa-lehden lakkauttamisesta; kiinnelainan otto; puoluetoimikunnan puheenjohtajan vapauttaminen toistaiseksi toimensa hoitamisesta. — Joulukuussa 1926 pidetyssä kokouksessa päätettiin hallituksen muodostamisesta. — Helmikuussa 1927: vaaliagitatio, vaaliohjelma ja ehdokkaiden asettelu, hallitussessaolon kehitys, »Järjestötoiminta»-lehti, vappumielenosoitukset. — Marraskuussa 1927: hallituksen suhtautuminen tulo- ja menoarvion käsittelyyn ja puoluelehdistön suhtautuminen hallitukseen, valistustyösuunnitelma, valtakunnan lipun käyttö. — Huhtikuussa 1928: hallituskysymys, puoluetoimitsijain kasvattaminen, suurtuloisten puolueen jäsenten verottaminen. — Joulukuussa 1928: poliittinen tilanne, valistustyö, kommunistivainot. — Maaliskuussa 1929: virkamiesten palkka-asia.

Puoluetoimikunta.

Helmikuun alussa 1926 pidetyssä puoluekokouksessa valittiin puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi Matti Paasivuori, varapuheenjohtajaksi Riehti Itkonen ja puoluesihteeriksi K. H. Wiik sekä muiksi jäseniksi Väinö Hupli, Johan Helo, Reinhold Swentorzetski ja Axel Åhlström sekä varajäseniksi Hilda Seppälä, Väinö Mikkola, Väinö V. Salovaara, Matti Puittinen ja Anton Huotari.

Ryhtyessään työhönsä julkaisi puoluetoimikunta puolueen jäsenille osoitetun julistuksen, jossa kehoitettiin toimimaan puoluekokouksen päätöksen hengessä puolueen hyväksi. Ensimmäisessä kokouksessaan 8. 2. 1926 asetti puoluetoimikunta valiokunnan, jonka tehtäväksi annettiin valmistella käsiteltäväksi tulevia taloudellisia kysymyksiä. Tähän valiokuntaan valittiin Paasivuori, Helo ja Hupli; valiokunta on tarpeen vaatiessa käyttänyt asiantuntijoina puolueen taloudenhoitajaa ja Kustannus-Oy. Kansanvallan toimitusjohtajaa.

Kun Paasivuori keväällä 1926 valittiin Suomen Ammattijärjestön puheenjohtajaksi, valitsi puoluetoimikunta väliaikaiseksi puheenjohtajakseen Rieti Itkosen ja varapuheenjohtajaksi Väinö Huplin. Paasivuori jäi kuitenkin edelleen puoluetoimikunnan jäseneksi ja on koko toimintakauden ottanut osaa sen töihin.

Heinäkuun lopulla 1928 riisti tuoni parhaassa miehuuden iässä olleen puoluetoimikunnan varajäsenen Väinö Mikkolan; hänen tilalleen valitsi puolueenvaltuusto saman vuoden joulukuun 9 p:nä Matti Turkian. Muita muutoksia ei puoluetoimikunnan kokoonpanossa ole toimintakauden aikana tapahtunut.

Kun puoluetoimikunnan jäsenet Paasivuori, Itkonen, Helo ja Hupli joulukuun 13 päivänä 1927 nimitettiin hallituksen jäseniksi, ilmoittivat he, etteivät he tule ottamaan osaa sellaisten päätösten tekoon, joissa on kyseessä puoluetoimikunnan taholta tapahtuva hallituksen toiminnan valvonta.

Samoin kuin aikaisemminkin, on puoluetoimikunnan varajäsenet säännöllisesti kutsuttu kokouksiin ja ovat he yleensä ottaneet niihin osaa. Toimintakauden aikana on puoluetoimikunta kokoontunut 112 kertaa; pöytäkirjoihin on merkitty 1,165 pykälää. Kokouksiin ovat ottaneet osaa: Wiik 109 kokoukseen, Hupli 95, Åhlström 94, Seppälä 92, Itkonen, Paasivuori ja Helo 80, Swentorzetski 68, Huotari 66, Puittinen 44, Salovaara 43 ja Mikkola 6 kokoukseen. Järjestösihteeri Sallila on ollut saapuvilla 87 kokouksessa.

Puoluetoimiston henkilökunta ja uudelleen järjestely.

Puoluekokouksen antaman valtuuden nojalla kiinnitti puoluetoimikunta puolueen palvelukseen erityisen järjestösihteerin. Tähän toimeen valittiin Emil Sallila, joka ryhtyi tointansa hoitamaan 1. 6. 1926.

Järjestösihteerin ottamisen yhteydessä päätettiin puoluetoimiston työt järjestää siten, että järjestösihteerille siirtyi valistustyön johto, joka kuitenkin jäi puoluesihteerin ylivalvonnan alaiseksi, kuten puoluetoimiston muutkin työt. Asetettiin valistusjaosto, johon valittiin

Sallila, Hupli ja Wiik. Erityinen taloudenhoitajan toimi lakkautettiin ja siihen kuuluvat työt siirrettiin järjestösihteerille, joka myös toimii puolueen omistaman talon, Sirkusk. 3:n isännöitsijänä. Järjestösihteerin tehtäviin tuli lisäksi kuulumaan piirien talouden valvonta, työväentalojen taloudellinen ja rakennuksellinen ohjaus ja valvonta sekä kunnalliset asiat, lakkautetun kunnallistoimiston hoitajan J. E. Janatuisen jäädessä tällöin järjestösihteerin käytettäväksi. Puoluesihteerin tehtäväksi jäi, kuten aikaisemminkin, puoluepoliittisten asiain, puoluelehdistön ja eduskuntatyön seuraaminen, ohjelmakysymysten käsittely, kirjallisen valistustyön johto, puolueen julkaisujen toimittamisen valvonta, puoluetilaston, toimintakertomusten y.m.s. laatiminen ja kansainväliset asiat.

Kun puolue toimiston työt olivat huomattavasti lisääntyneet, kiinnitti puolue toimikunta 10. 5. 1927 puolueen palvelukseen maisteri Väinö Meltin, joka oli jo 11. 2. 1927 otettu tilapäisesti puolue toimikunnan palvelukseen etupäässä vaaliagitatioaineiston laatimista varten. Marraskuun alusta 1928 siirtyi Meltti S. Sosialidemokraatin toimitukseen ja samaan aikaan kiinnitti puolue toimikunta palvelukseensa etupäässä sos.-dem. ammattiyhdistysväen toiminnan järjestämistä varten toimittaja Ernst Lähteen.

Kirjeenvaihto. — Kirjeenvaihto on kuluneen toimintakauden aikana huomattavasti lisääntynyt, mikä on ollut luonnollisena seurauksena toiminnan vilkastumisesta ja sen muodostumisesta entistään monipuolisemmaksi. Puolue toimistosta on toimintakauden aikana lähetetty 23,868 kirjettä.

Puolueen raha-asiat vv. 1926—1928.

Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös vuodelta 1926.

Tulostase.

Menot:

Työväentalojen hoitotili	290: 36
Puolue neuvoston tili	18,430: 95
Puoluekokouksen tili	32,729: —
Kunnallisvaalien tili vuodelta 1925	1,822: 50
Työväen Arkiston tili	26,112: —
Kunnallistoimiston tili	15,020: —

Kansainvälinen tili	44,768: 60
Kulunkitili	45,832: 81
Tietotoimiston tili	7,639: 75
Yleinen palkkatili	158,466: 60
Käyttövarojen tili	16,103: 90
Agitatsiooni- ja matkakustannusten tili	105,309: 60
Avustusten tili	328,343: 06
Jäsenhankintaviikon tili	60,407: 50
Veronmaksajain kokousten tili	37,050: 50
Poistojen tili	37,165: 63
	<hr/>
	Smk. 935,492: 76
	<hr/>

Tulot:

Poistettujen saatavien tili	3,468: 23
Kansanvallan voittovarojen tili	50,000: —
Yleinen kustannustili	25,189: 55
Korkotili	16,920: 86
Työväen Kalenterin tili	189,520: 75
Vappumerkkien tili	33,210: 25
Kevättervehdyksen tili	11,766: 55
V. 1924 ylimääräisten verojen tili	3,473: —
Kiinteistön hoitotili	176,335: 50
Puolueverojen tili	131,268: 55
Työväen Sanomalehti Oy tili	142,638: —
Pääomatili	151,701: 52
	<hr/>
	Smk. 935,492: 76
	<hr/>

Omaisuuksase.*Varat:*

Kassatili	27,362: 06
Pankkitili	64,048: 50
Kalustotili	100: —
Osakkeiden tili	150,000: —
Vieraiden velkakirjojen tili	79,569: 44
Työväentalojen tili	1,168: 55
Kiinteistötili	1,433,242: 97
Saamavekseli tili	20,000: —
Yleinen kustannustili	1: —
Eri henkilöiden tili	99,307: 92
Punaruusun tili	10,161: 20
	<hr/>
	Smk. 1,884,960: 64
	<hr/>

Velat:

Asiamiesten tili	12,802: 83
Kuolleiden yhdistysten tili	17,003: 59
Muurmannin Leg. sivistysrahaston tili	6,429: 05
Muurmannin avustusrahaston tili	7,961: 57
Henkivakuutusyhtiö Suomi	843,037: 02
Helsingin Työväen Säästöpankki	400,000: —
Eri henkilöiden tili	127,577: 43
Vaalirahaston tili	27,903: 30
Kansainvälinen tili (Matteotti rahasto)	300: —
Pääomatili	441,945: 85
	<hr/>
	Smk. 1,884,960: 64
	<hr/>

Pääomatilin pienentyminen johtuu etupäässä avustusten myöntämisestä, joita kuluneena vuonna on ollut erittäin runsaasti. Niinpä ovat eri puoluelehtemme saaneet avustuksia yhteensä Smk. 165,200: —, piirijärjestöt Smk. 82,050: —, ja muut keskusjärjestöt 75,000: —. Kaikkiaan nousee avustusten summa Smk. 328,343: 06. Myöskin jäsenhankintaviikon ja veronmaksajain kokousten menot, jotka nousivat Smk. 97,458: — sekä puoluekokousmenot Smk. 32,729: — ovat osaltaan menoja lisänneet.

Tilintarkastuslausunto.

Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tänään loppuunsaorittaneet Sosialidemokraattisen Puolueen tilien tarkastuksen vuodelta 1926. Tässä tarkastuksessa olemme havainneet seuraavaa:

- 1) että tilien avaus oli oikea;
- 2) että kassa, jonka tänään laskimme, vastasi tilikirjan osoittamaa kassajäännöstä;
- 3) että tilinpäätös oli oikea;
- 4) että osakkeet sekä muut arvopaperit oli tilinpäätökseen otettu vakavaraisesti;
- 5) että kirjoihin on varastossa olevat kustannustuotteet otettu yhden (1: —) markan ja kalusto sadan (100: —) markan arvoisina; ja
- 6) että kirjanpito oli hyvin ja huolellisesti hoidettu.

Pääomatilin vähenemiseen nähden viittaamme siihen selitykseen, joka puoluetoimikunnan tilikertomuksessa on annettu.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme, että vuoden 1926 tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivelvollisille myönnettäisiin tilivapaus. Helsingissä helmikuun 16 p:nä 1927.

Aatu Halme.

T. H. Wilppula.

Olavi Puro.

Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös vuodelta 1927.

Tulostase.

Menot:

Työväentalojenhoitotili	1,477: 02
Puolueneuvoston tili	20,573: 20
Ohjelmakomitean tili	1,139: 50
Pienviljelijäin Valtuuskunnan tili	3,197: —
Järjestöjenneuvontatili	5,444: 90
Työväen Arkiston tili	21,612: —
Avustusten tili	263,804: —
Agitatsiooni- ja Matkakustannusten tili	68,295: 30
Vaalikustannusten tili	375,758: 21
Kansainvälinen tili	35,435: —
Kulunkitili	58,682: 35
Käyttövarojen tili	6,011: 40
Tietotoimiston tili	47,559: 35
Yleinen Palkkatili	205,527: 90
Poistojen tili	20,726: 92
	<hr/>
	Smk. 1,135,244: 05
	<hr/> <hr/>

Tulot:

Puolueverojen tili	170,272: 70
Ylimääräisten verojen tili	28,181: —
Vaalirahaston tili	48,389: 30
Punaruusun tili	13,351: —
Kevättervehdyksen tili	13,898: 15
Vappumerkin tili	31,586: 50
Työväen Kalenterin tili	214,552: —
Yleinen Kustannustili	26,054: 70

Kiinteimistöhoitotili	216,148: 93
Kansanvallan Voittovarojen tili	250,000: —
Työväen Sanomalehti-Oy:n tili	43,228: —
Korkotili	65,040: —
Poistettujen saatavien tili	1,000: —
Puoluekokouksen tili	237: —
	<hr/>
	1,121,939: 59
Pääomatili	13,304: 46
	<hr/>
	Smk. 1,135,244: 05
	<hr/> <hr/>

Omaisuuatase.

Varat:

Kassatili	11,539: 55
Pankkitili	10,835: 28
Vieraiden Velkakirjojen tili	86,761: 94
Työväentalojen tili	1,168: —
Kiinteimistön tili	1,433,241: 97
Kalustotili	100: —
Yleinen Kustannustili	1: —
Osakkeiden tili	150,000: —
Eri henkilöiden tili	72,537: 62
Saamavekselien tili	5,000: —
	<hr/>
	Smk. 1,771,185: 91
	<hr/> <hr/>

Velat:

Asiamiesten tili	14,041: 53
Kuolleiden yhdistysten tili	12,191: 14
Muurmannin Legionan Sivistysrahaston tili	6,429: 05
• • Avustusrahaston tili	7,961: 57
Henkivakuutusyhtiö Suomen tili	842,046: 46
Helsingin Työväen Säästöpankin tili	400,000: —
Eri henkilöiden tili	59,874: 77
	<hr/>
	1,342,544: 52
Pääomatili	428,641: 39
	<hr/>
	Smk. 1,771,185: 91
	<hr/> <hr/>

Tilintarkastuslausunto.

Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tänään loppuun suorittaneet Sosialidemokraattisen Puolueen tilien tarkastuksen vuodelta 1927. Tässä tarkastuksessa olemme havainneet seuraavaa:

- 1) tilien avaus tilikauden alussa oli oikea;
- 2) kassa, jonka tänään laskimme, vastasi tilikirjan osoittamaa kassajäännöstä;
- 3) tilimerkinnät perustuivat hyväksyttäviin todisteihin;
- 4) osakkeet ja muut arvopaperit, jotka tarkastimme, oli tilinpäätökseen otettu vakavaraisesti;
- 5) varastossa olevat kustannustuotteet on otettu yhden (1) markan ja kalusto sadan (100) markan arvoisina tilinpäätökseen;
- 6) puolueen taloutta ja kirjanpitoa on huolellisesti hoidettu.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme, että vuoden 1927 tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivelvollisille myönnettäisiin mainitulta vuodelta tili- ja vastuuvapaus.

Helsingissä, helmikuun 21 päivänä 1928.

Aatu Halme.

T. H. Wilppula.

Olavi Puro.

Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös vuodelta 1928.

Tulostase.

Menot:

Kulunkitili	55,169: 92
Tietotoimiston tili	82,186: 15
Yleinen palkkatili	215,517: 70
Agitationi- ja Matkakustannusten tili	122,410: 25
Kansainvälinen tili	83,044: 94
Työväentalojenhoitotili	1,370: 52
Pienviljelijäin valtuuskunnan tili	8,327: —
Erikoisviikkojen ja -päivien tili	23,041: 95
Käyttövarojen tili	13,238: 65
Avustusten tili	229,663: —
Järjestöjenneuvontatili	1,799: 50
Puolueneuvoston tili	14,631: —
Työväen Arkiston tili	31,733: 75
Kunnallisvaalikustannusten tili	95,774: 75
Poistojen tili	4,199: 80
	<hr/>
	Smk. 982,108: 88

Tulot:

Yleinen Kustannus- ja välitystili	32,952: 27
Työväen Kalenterin tili	194,424: 90
Kevättervehdyksen tili	13,104: 46
Vappumerkin tili	33,108: 25
Kiinteimistöhoitotili	168,644: 72
Puolueverojen tili	175,926: 75
Ylimääräisten verojen tili (v. 1927)	32,184: —
Korkotili	49,405: 66
Työväen Sanomalehti Oy:n tili	43,960: —
Vaalirahaston tili	13,164: 50
Poistettujen saatavien tili	1,916: —
Kansanvallan voittovarojen tili	190,000: —
	<hr/>
	948,791: 51
Omaisuu den vähennys	33,317: 37
	<hr/>
	Smk. 982,108: 88
	<hr/> <hr/>

Omaisuu stase.*Varat:*

Kassatili	61,376: 03
Pankkitili	3,828: 14
Kalustotili	100: —
Vieraiden velkakirjojen tili	92,833: 65
Osakkeiden tili	150,000: —
Kiinteimistön tili	1,493,241: 97
Työväentalojentili	1,168: 55
Yleinen kustannus- ja välitystili:	
Kirjallisuusvarasto	1: —
Kirjoitus- ja radiokoneita	26,790: —
	<hr/>
	26,791: —
Eri henkilöiden tili	215,139: 14
Saamavekselien tili	1,400: —
Työväen Kalenterin tili	44,000: —
Kansalaissodan muistelmateoksen tili	700: —
	<hr/>
	Smk. 2,030,578: 48
	<hr/> <hr/>

Velat:

Muurmanin Legionan Sivistysrahaston tili	6,429: 05
» » » Avustusrahaston tili	7,961: 57
Henkivakuutusyhtiö Suomi	841,003: 90
Helsingin Työväen Säästöpankki	400,000: —
Asiamiesten tili	13,198: 33
Kuolleiden yhdistysten tili	30,374: 04
Eri henkilöiden tili	136,287: 57
Vekselitili	200,000: —
	<hr/>
	1,635,254: 46
Pääomatili	395,324: 02
	<hr/>
	Smk. 2,030,578: 48
	<hr/>

Tiliintarkastuskertomus.

Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tarkastaneet Sosialidemokraattisen Puolue-toimiston tilit vuodelta 1928 sekä puolueen taloudenhoitoa samalta ajalta. Tässä tarkastuksessa olemme havainneet seuraavaa:

- 1) tilien avaus tilikauden alussa oli oikea;
- 2) kassa jonka laskimme, vastasi tilikirjan osoittamaa kassajään-
nöstä;
- 3) tilimerkinnät perustuivat hyväksyttäviin tosiseikkoihin;
- 4) osakkeet ja muut arvopaperit, jotka tarkastimme, oli tilin-
päättökseen otettu vakavaraisesti;
- 5) varastossa olevat kustannustuotteet on tilinpäättökseen otettu
yhden (1) markan ja kalusto sadan (100) markan arvoisina;
- 6) puolueen omistaman kiinteistön sekä kaluston palovakuutukset
ovat voimassa ja vakuutussummat ovat mielestämme riittävät;
- 7) tilinpäätös osoittaa tältäkin vuodelta tappiota;
- 8) Tietotoimisto, jonka menot ovat kohonneet Smk. 86,547: 80
suuremmiksi Puolueneuvoston hyväksymään menoarvioon otettua
summaa, on aiheuttanut Smk:n 82,186: 15 tappion. Menojen nousu on
johtunut Tietotoimistossa toimeenpannuista uudistuksista. Nämä
uudistukset, joiden tarpeellisuutta ei meillä ole aihetta epäillä, olisi
kuitenkin, katsoen asiaa puolueen talouden kannalta, ollut edullisem-
paa suorittaa vasta sitten, kun sanomalehtien kanssa olisi aikaansaatu
sopimus Tietotoimistolle suoritettavien maksujen vastaavasta koroi-
tamisesta.

Kun tilit on oikein ja huolellisesti pidetty ja kun tilinpäätös on

oikea, ehdotamme, että tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivelvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus vuodelta 1928.

Helsingissä 9 päivänä maaliskuuta v. 1929.

Aatu Halme.

T. H. Wilppula.

Olavi Puro.

Sanomalehtien vapaakappaleista on maksettu seuraavasti:

	1927		1929	
	Kpl.	Smk.	Kpl.	Smk.
S. Sosialidemokraatti	1,010	—	51	—
Uusmaan Työmies	2,438	—	4,272	—
Arbetarbladet	3,317	—	3,238	—
Sosialisti	6,847	20,622: —	8,230	16,460: —
Kansan Lehti	4,086	10,215: —	5,700	11,400: —
Kansan Työ	8,477	25,431: —	5,789	13,025: 25
Työn Voima	6,069	12,132: —	6,157	12,274: —
Uusi Aika	7,600	11,400: —	5,050	7,575: —
Hämeen Kansa	5,776	8,644: —	7,292	14,584: —
Eteenpäin	1,451	2,176: 50	1,102	1,653: —
Kansan Voima	3,439	8,577: 50	3,094	5,414: 50
Vapaus	8,329	16,303: 75	7,677	13,434: 75
Pohjalan Työmies	5,838	15,567: 46	5,040	7,560: —
Yhteensä	64,704	131,089: 31	62,692	103,380: 50

Vv. 1926—29 saatuja puolue- ja ylimääräisiä veroja:

	1926	1927	1928	1929 ^{80/100}	Yhteensä
Puolueveroa	131,268: 55	170,272: 70	175,926: 75	61,169: 80	538,637: 80
Ylimäär. veroa	3,473: —	28,181: —	32,184: —	830: —	64,668: —
Yhteensä	134,741: 55	198,453: 70	208,110: 75	61,999: 80	603,305: 80

Puolueen vv. 1926—29 myöntämät avustukset.

Avustuksen saaja	1926	1927	1928	1929	1927 (Vaallavustusta)	1929	Yhteensä
Uudenmaan l. vaalip.	25,000:—	17,000:—	5,000:—	—	4,000:—	—	51,000:—
Turun ja Porin l. etel. vaalip. ...	5,000:—	15,000:—	8,000:—	6,000:—	6,000:—	2,000:—	42,000:—
Turun ja Porin l. pohj. vaalip.	—	—	—	—	6,000:—	—	6,000:—
Viipurin l. l nt. vaalip.	—	—	—	—	5,000:—	—	5,000:—
Viipurin l. it. vaalip.	4,650:—	10,000:—	8,000:—	6,000:—	5,000:—	3,000:—	36,650:—
Mikkelin l. vaalip.	—	3,000:—	3,000:—	3,000:—	5,000:—	2,000:—	16,000:—
Kuopion l. länt. vaalip.	8,000:—	10,000:—	8,000:—	6,000:—	6,000:—	3,000:—	41,000:—
Kuopion l. it. vaalip.	—	5,000:—	5,738:—	6,000:—	5,000:—	3,000:—	24,738:—
Vaasan l. it. vaalip.	—	—	—	—	5,000:—	—	5,000:—
Vaasan l. yhd. vaalip.	20,000:—	25,000:—	12,000:—	13,000:—	5,000:—	3,000:—	78,000:—
Oulun l. yhd. vaalip.	19,400:—	25,000:—	18,000:—	16,000:—	2,000:—	4,000:—	84,400:—
Sos.-dem. Työläisnaisliitto	7,000:—	7,000:—	7,000:—	7,000:—	5,000:—	2,000:—	35,000:—
Sos.-dem. Työläisnuorisliitto ...	14,000:—	20,000:—	20,000:—	20,000:—	5,000:—	2,000:—	81,000:—
Ruotsalainen Työväenliitto ...	7,500:—	7,000:—	7,000:—	7,000:—	4,000:—	2,000:—	34,500:—
Eri keskuustoimikunnat	46,500:—	15,304:—	5,500:—	—	—	—	67,304:—
Sosialisti	50,000:—	25,000:—	—	—	—	—	75,000:—
Pohjolan Työmies	39,600:—	51,000:—	36,000:—	52,600:—	—	—	179,200:—
Raivaaja	68,600:—	20,500:—	78,425:—	—	—	—	167,525:—
Toveritar	7,000:—	7,000:—	7,000:—	7,000:—	—	—	28,000:—
Muut järjestöt	6,093:06	1,000:—	1,000:—	—	—	—	8,093:06
Yhteensä	328,343:06	263,804:—	229,663:—	149,600:—	68,000:—	26,000:—	1,109,660:06

Kertomus Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toiminnasta 1. 11. 1925—15. 9. 1929.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan liiketoiminta on otsikossa mainittuna kertomuskautena edelleen käsittänyt kaikki ne alat, joilla se laajentuneena ryhtyi toimimaan keväällä 1923: yhtiö on harjoittanut kustannus-, kirjapaino-, kirjansitomo- ja kirjakauppaliikettä.

Kustannusliikkeen menestyksellinen toiminta on, kuten liikelämä yleensä, hyvin suuressa määrin riippuvainen taloudellisista olosuhteista. Se maamme taloudellisen elämän noususuunta, joka oli havaittavissa vv. 1926, 1927 ja vielä v. 1928, vaikutti edullisesti Kansanvallankin kehitykseen ilmoitustulojen jatkuvan lisääntymisen ja tuotteiden kasvavan myynnin muodossa. Toisaalta taas suhteellisen hyvät työolot edellämainittuina vuosina tekivät työväestölle mahdolliseksi tilata sanomalehtiä, mikä seikka lisäsi »Suomen Sosialidemokraatin» ja yhtiön muidenkin lehtien menekkiä. Vuoden 1928 loppupuolella alkoi kuitenkin maassamme ilmenevä rahapula aiheuttaa työttömyyttä ja muita epänormaalisen taloudellisen elämän haittoja. Pulakauden haitalliset vaikutukset tuntuivat Kansanvallankin liiketoiminnassa jo vuoden 1928 lopussa, ja yhä jatkuen, aiheuttaen siihen asti vallinneen liikkeen säännöllisen kasvun pysähtymisen.

Se taloudellinen nousukausi, josta edellä mainittiin, on tehnyt mahdolliseksi yhtiön tuotantolaitosten kehittämisen mahdollisimman suoritus- ja kilpailukykyisiksi. Uusia koneita ja muita työvälineitä on hankittu. Niinikään on toimeenpantu erinäisiä huoneistolajennuksia ja -muutoksia silmälläpitäen töiden mahdollisimman joustavaa suoritusta.

Tämän yhteydessä mainittakoon vielä, että yhtiön toiminnan laajennuttua korotettiin yhtiön osakepääomaa v. 1926 700,000 markalla, joten se nyt on 750,000 markkaa. Samalla tehtiin yhtiöjärjestykseen erinäisiä muitakin muutoksia.

Yhtiön toimintaa ja sen tuloksia selostetaan lähemmin seuraavassa katsauksessa.

KUSTANNUSTOIMINTA.

»Suomen Sosialidemokraatti.»

Syyskuun 16 p:nä 1928 oli »Suomen Sosialidemokraatilla» merkkipäivä. Silloin tuli kuluneeksi 10 vuotta siitä, kun lehti alkoi säännöllisesti ilmestyä.

Puolueen pää-äänenkannattajan julkaiseminen on siviilikirjapainoliikkeen harjoittamisen ohella edelleen ollut yhtiön tärkeimpänä ja suurimpana tehtävänä. Pyrkimyksenä on ollut saada »Suomen Sosialidemokraatista» kehitettyksi mahdollisimman kilpailukykyinen suurlehti ja tässä tarkoituksessa on pantu toimeen kuluneena toimintakautena merkittäviä uudistuksia.

Näistä uudistustoimenpiteistä mainittakoon ensiksi lehden muuttaminen 7-päiväiseksi. Lehden kasvussa oli nim. tapahtunut niin huomattava kehitys, että se pian olisi 6-päiväisenä saavuttanut mahdollisuuksiensa rajat. Oli myös koetettava saada sille osalle työväestöä, joka olosuhteitten pakosta joutui lukemaan sunnuntaisin porvarilehtiä, oma sunnuntailehti. Vuoden 1927 loppupuolella, kun aikakin oli taloudellisesti edullinen, pantiin alulle tämä järjestely, ja vuoden 1928 alusta lehti on ilmestynyt myös sunnuntaisin. Vuoden 1927 alusta lehti on ilmestynyt ulkoasultaankin uudistettuna. Siihen asti käytetty fraktuura-kirjasin vaihdettiin antiqva-kirjasimeen. Samaan aikaan ryhdyttiin toimenpiteisiin myöskin lehden sisällyksen rikastuttamiseksi: siihen perustettiin jokapäiväinen pakinaosasto »päivän peili» ja lauantainumeroihin »Lepohetkiksi»-niminen kauno-kirjallinen osasto, joka v. 1928 alusta siirrettiin silloin ilmestyä alkaneeseen sunnuntainumeroon. Muutenkin on lehden toimitustyöhön ja sisällyksen monipuolisuuteen kiinnitetty ja edelleen kiinnitetään erikoista huolta. Erityisesti mainittakoon, että lehden toimittukseen vuoden 1928 alussa kiinnitettiin maatalous-ammattimies vakinaiseksi toimittajaksi, jonka tehtävänä on lehden maatalousosaston hoito. Samoin mainittakoon, että lehden urheiluosasto on nyttemmin urheiluasioihin perehtyneen henkilön hoidettavana. Sivuluku on jatkuvasti kasvanut, minkä seikan osoittavat seuraavat sivuluvun lisääntymistä esittävät numerot:

Sivuluku oli vuonna	1925	.....	2,268		
»	»	»	1926	.....	2,446
»	»	»	1927	.....	2,760
»	»	»	1928	.....	3,142

Myös lehden kuvitukseen on kiinnitetty entistä enemmän varoja. Lehdellä on oma valokuvaaja ja lisäksi hankitaan kuva-aineistoa ulkomailta käsin.

»Suomen Sosialidemokraatin» valmistuksessa oli sen koon kasvaessa jouduttu sellaiseen vaiheeseen, etteivät lehtipainon koneet enää voineet tyydyttää tarvetta muuten kuin lyhentämällä toimitusaikaa tai myöhästyttämällä lehden ilmestymistä. Jotta pysyttäisiin kehityksen

tasalla, päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin uuden rotatiokoneen hankkimiseksi. Hankittuaan eri tehtailta tarjoukset, johtokunta päätti keväällä 1928 tilata rotatiokoneen ja stereotyyppilaitteet saksalaiselta Vogtländische Maschinenfabrikilta, jonka tarjous oli edullisin. Kaupan välitti tehtaan pohjoismaiden edustaja Ab. S. Gumaelius Maskinaffär Tukholmassa. Kone saapui yhtiölle keväällä 1929 ja oli se paikoilleen asetettu saman vuoden syyskuussa. Rotatiokone samoin kuin stereotyyppilaitteetkin ovat täysin ajanmukaiset. Nämä koneet, niihin liittyvine apukoneineen, tulivat paikoilleen asetettuina ja osaksi tästä, osaksi muista syistä aiheutuneet huoneistokorjaukset mukaanluettuina maksamaan noin 2,500,000 markkaa.

Lehden ilmoitusmäärä on jatkuvasti osoittanut kasvua. Ilmoitustuloja on tasaisin luvuin ollut seuraavasti:

V. 1925	2,311,000 mk.
» 1926	2,621,000 »
» 1927	3,215,000 »
» 1928	3,685,000 »

»Suomen Sosialidemokraatin» ilmoitushinnat ovat olleet ja edelleenkin ovat samat kuin pääkaupungin muillakin suurlehdillä.

»Suomen Sosialidemokraatin» toimitusta on koko ajan johtanut päätoimittaja A. Huotari ja vastaavana toimittajana on ollut A. E. Leino. Lehden poliittisina toimittajina ovat päätoimittajan lisäksi olleet toimittajat R. Swentorzetski ja M. Turkia. Toimituksen apuna on ollut puoluetoimikunnan nimittämä toimitusneuvosto, joka on ratkaissut tärkeimmät lehden sisältöä koskevat kysymykset yhteisissä kokouksissaan.

Lehden toimituksessa on entiseen tapaan koulutettu puoluetta varten sanomalehtimiehiä pitämällä 6 kk. kestäviä harjoittelukursseja. Useimmat harjoittelijoista ovatkin harjoitteluajan päätyttyä siirtyneet puoluelehtien palvelukseen tai erinäisiin muihin puoluetehäviin.

»Uusmaan Työmies.»

Uudenmaan sos.-dem. piirikokouksissa oli useana vuonna keskusteltu ja tehty päätöksiä erityisen halpabintaisen piirilehden aikaansaamisesta. Lehden tarpeellisuutta perusteltiin sillä, että vähävaraisempi maalaisväestö ei voi tilata niin suurta ja kallista lehteä kuin »Suomen Sosialidemokraatti». Sitäpaitsi katsottiin, että läänin sellaisilla paikkakunnilla, joissa työväenlehdillä ei juuri ensinkään ole

jalansijaa, huokeahintainen työväenlehti olisi omiaan muokkamaan maaperää sosialidemokraattisille aatteille ja vähitellen, ainakin jossain määrin, raivaamaan tietä pää-äänenkannattajalle syrjäisimpienkin seutujen pikkueläjien keskuuteen. Lisäksi on lukuisain pienten porvarillisten paikallislehtien vaikutus uhannut yhä entisestään laajeta, mistä tietysti olisi koitunut puolueellemme vahingollisia seurauksia. Sentähden puoluetoimikunta periaatteessa hyväksyikin lokakuun 20 p:nä 1926 pitämässään kokouksessa 2 kertaa viikossa ilmestyvän piirilehden perustamisen.

Vuoden 1927 alussa alkoikin tämä piirilehti ilmestyä 2 kertaa viikossa. Lehden nimeksi hyväksyttiin »Uusmaan Työmies». Tilaushinta asetettiin mahdollisimman alhaiseksi, jotta vähävaraisetkin voisivat lehden tilata. Lehti ei ole kuitenkaan kaikissa suhteissa vastannut siihen kiinnitettyjä toiveita. Levikki ei ole kasvanut niin suureksi kuin olisi ollut toivottavaa ja ilmoitusten saanti on tämänkaltaiseen pienlehden suhteellisen rajoitettu. Lehden taloudellinen tulos ei ole näistä syistä ollut tyydyttävä.

Lehden toimittajana on ollut alusta alkaen kuluvan vuoden helmikuuhun toimittaja A. Pohjanmaa, jonka jälkeen lehden toimittajaksi ryhtyi V. Huhta.

»Arbetarbladet.»

Kuluvan vuoden elokuun 30 päivänä tuli kuluneeksi 10 vuotta siitä, kun »Arbetarbladet» alkoi ilmestyä.

Tämä yhtiön kustantama ruotsinkielinen sosialidemokraattinen lehti on edelleen ollut ainoa alallaan maassamme. Tästä syystä sitä on edelleen julkaistu, vaikka se tuottaakin taloudellista tappiota. Se on ilmestynyt entiseen tapaan 3 kertaa viikossa.

Lehden painosmäärä on koko ajan pysynyt pienenä. Tähän on epäilemättä ainakin osaksi syynä se epätasaväkinen kilpailu, jota »Arbetarbladet» joutuu käymään ruotsinkielisten porvarillisten lehtien kanssa. Viimeksimainittuja kun monin paikoin tyrkytetään työnantajien puolesta työläisille joko ilmaiseksi tai tuntuvin hinnanalennuksin. Kansanvalta on yhdessä Ruotsalaisen Työväenliiton kanssa tehnyt voitavansa lehden tilausmäärän kohottamiseksi. M.m. on aika ajoittain pidetty lehden palveluksessa kiertävää asiamiestä, joka on matkustellut ruotsalaisella asutusalueella asiamiesverkkoa järjestämässä.

Lehden päätoimittajana on edelleenkin ollut toimittaja A. Ahlström.

»Työläisnuoriso.»

Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton äänenkannattaja »Työläisnuoriso» on edelleenkin ollut yhtiön kustannettavana. Kun lehden kustantamisesta Työläisnuorisoliiton kanssa tehty sopimus päättyi vuoden 1925 lopussa, eikä liitto katsonut itse voivansa ryhtyä lehden kustantamiseen, päätti Kansanvallan johtokunta julkaista lehteä kokonaan yhtiön vastuulla tekemättä liiton kanssa siitä mitään sopimusta, kuitenkin sillä ehdolla, että lehti saa Työläisnuorisoliiton taholta kaiken sen tuen ja kannatuksen, minkä liitto ja sen osastot voivat antaa. Liittotoimikunnan ehdotuksesta muutettiin lehden ilmestyminen ja koko siten, että se vuoden 1926 alusta on ilmestynyt joka toinen viikko 12-sivuisena. Näin tekemällä voitiin lehden tilaus hintaa hiukan alentaa.

Kun lehti kuitenkin edelleen tuotti tappiota siitä huolimatta, että tarmokkain ponnistuksin sen ilmoitusmäärä saatiin kohoamaan, sillä levikki pysyi jatkuvasti pienenä, Kansanvallan johtokunta neuvotteli uudelleen vuoden 1928 syksyllä Työläisnuorisoliiton kanssa lehden siirtämisestä liiton kustannettavaksi, jossa tapauksessa yhtiö olisi vuosittain 3 vuoden aikana avustanut liittoa lehden kustantamisessa. Liitto ei nytkään voinut ryhtyä lehteä kustantamaan, jonka vuoksi Kansanvalta päätti toistaiseksi jatkaa erinäisin ehdoin lehden julkaisemista.

Lehden toimittajana on ollut vuoden 1929 helmikuuhun asti toimittaja V. Huhta. Kuluvan vuoden helmikuussa Kansanvallan johtokunta päätti Työläisnuorisoliiton ehdotuksesta järjestää lehden toimintatyön siten, että toimittajaksi ryhtyi liiton monivuotinen sihteeri K. Kukkonen ja toimittaja V. Huhta siirtyi »Uusmaan Työmiehen» toimittajaksi.

»Kurikka.»

Kurikkaa, maamme ainoaa säännöllisesti ilmestyvää työväen pila-lehteä, on julkaistu entiseen tapaan kerran viikossa, toimittajana Yrjö Räisänen.

»Kotoa ja Kaukaa.»

Kun puoluekokous oli lausunut toivomuksen, että »Kotoa ja Kaukaa»-lehden julkaiseminen lopetettaisiin, ellei se lähiaikoina muodostuisi kannattavaksi, lopetettiin sanottu lehti vuoden 1926 lopussa, koska se siihen mennessä ei ollut muodostunut kannattavaksi.

Kirjainkustannustoiminta.

Tällä yhtiön uudella liikehaaralla on ollut kestettävänä varsin epätasaväkinen kilpailu vanhojen porvarillisten kustannusliikkeiden kanssa, joiden suurtuotannon varjoon sen toistaiseksi suhteellisen rajoitettu julkaisutoiminta suuressa määrin joutuu kirjamarkkinoilla. Julkaistavien teosten kirjallista arvoa on Kansanvallan taholta mahdollisuuksia myöten koetettu käyttää aseena tässä kilpailussa, ja sen johdosta on yhtiön kustannustoiminta saanutkin julkiselta arvostelulta osakseen myötämielisyyttä. Sensijaan eräillä tahoilla kirja-kauppaväen keskuudessa ilmeni varsinkin alkuaikoina puoluenäkökohtien herättämää penseyttä.

Tämän yhteydessä sopinee huomauttaa, että kustannettavan kirjallisuuden valinnassa on kiinnitetty yhä enemmän huomiota tietopuolista työväenaatetta sisältävien kirjojen julkaisemiseen, joskin tämänlaatuisen kirjallisuuden menekki on toistaiseksi ollut heikollaista. Kuitenkin sopii toivoa, että asiantila tässä suhteessa aikaa myöten paranee, etenkin jos nyt alullepantu kirjojen levitystyö yksityisten asiamiesten välityksellä tulee tuottamaan odotetun tuloksen.

Itseään välittömästi kannattavaksi ei kirjainkustannustoiminta vielä ole päässyt, mutta kehityksen suunnasta päättäen on toiveita — kantavaraston tultua jo varsin vahvaksi — aivan lähivuosina saavuttaa taloudellinen tasapaino. Kirjainkustannustoiminnalla on pyritty alunperin tasoittamaan töitä kirjapainossa ja sitomossa järjestämällä omat työt niiksi ajoiksi, jolloin vieraita töitä on vähemmin suoritettavana, ja tähän onkin suurin piirtein katsoen päästy. Tämä järjestely vaikuttaa edullisesti kirjapainon ja sitomon kannattavaisuuteen, vaikkei kustannustoiminta sellaisenaan kannattaisikaan.

Kirjainkustannustoimintaa hoiti vuoden 1928 huhtikuuhun T. Mähönen ja senjälkeen ryhtyi kirjalliseksi johtajaksi H. Välisalmi. Kirjallisen johtajan apuna teosten arvostelevassa tarkastelussa on ollut kirjallinen lautakunta, johon nykyään kuuluvat V. Hupli, Y. Räisänen, A. Huotari, T. Järvinen ja V. Aronen.

Toimintakauden aikana on kustannettu seuraavat teokset: *Historiaa ja yhteiskunnallista tietoa*: Adler, Max: Uusia ihmisiä; Alkutai-paleelta; Citrine, Walter M.: Ison Britannian ammatillinen liike; Forel, August: Miksi alkoholia on kartettava; Geyer, Curt: Joukot ja johtajat; Hall, V.: Kuntain ammattientarkastajien tehtäviä; Itkonen, O. V.: Muurmannin suomalainen legiona; Renner, Karl: Henkisen työn tekijä nykyisessä yhteiskunnassa; Tainio, Taavi: Puheita ja kirjoituksia; Työväen Sivistysliiton opintokirjat II ja III; av Ürsin, N. R.: Testamenttini Suomen köyhälistölle; Vahteri, Antti: Työväen kansainvälinen sosialistinen järjestö; Wells, H. G.: Uusia maailmoita;

Voionmaa, Tapio: Kansainvälinen sosialipolitiikka; Voionmaa, Väinö: Maailmanhistorian uusin vaihe; Vorländer, Karl: Sosialististen aatteiden historia; *Suorasanaista kertomakirjallisuutta*: France, Anatole: Aadamın ensimmäisen vaimon tytär, Enkelien kapina, Teatteritarina, Valittuja kertomuksia, Punainen lilja; Gorkij, Maksim: Nuoruuteni yliopistot; Haanpää, Pentti: Kenttä ja kasarmi; Haggard, H. Rider: Maiwan kosto; Jäsyst, K. J.: Onnen kahden puolen; Kivelä, Eetu: Ruuvisuora; Lonkainen, Jussi: Vihan ja rakkauden alttari; Maugham, V. Somerset: Etelämeren haaksirikkoisia; de Maupassant, Guy: Kaunis ystävä, Leikkivä lempi ja kuoleman varjo, Maalaispiika ja perhetyttö; Melville, Herman: Valkoinen valas; Nordström, Ludvig: Tuomas Lack; Pérochon, Ernest: Pellon orjat; Poe, Edgar Allan: Punaisen surman naamio; Russel, John: Missä turvalliset tiet loppuvat; Sala, Tauno: Salaoppeja, rahaa ja rakkautta; Sasu Punanen: Punakaarti, kuningas, vehnäpulla ja porvari, Jussi Taavetti Haataisen sijaiskärsimys; Sinclair, Upton: Kuningas kivihilli, Oikeus ja kohtuus; Swift, Jonathan: Gulliverin retket; Utrio, Untamo: Myrkytetty virta; Välisalmi, Heikki: Savolainen neekeri muilla mailla, Veres vanhaa veikeämpi, Kohtalon koura; *Runoutta*: Arti, V.: Kotkanlento; Liinamaa-Pärssinen, Hilja: Muistojen mailta: *Näytelmiä*: Kitzberg, A.: Vakka kantensa valitkoon; Linnala, Aarre: Rintaman takana; Raita, Toivo: Kultaisen miekan ritari, Kujeileva onnetar; Tola, Akseli: Pirun peli; Välisalmi, Heikki: Rautainen laki, Tuhatvuotinen valtakunta. *Sekalaista*: Gollomb, Joseph: Salapoliiseja ja rikostaitureita.

Toimintakauden aikana on kustannettu kaikkiaan 56 teosta. Näiden yhteinen yksikkösivumäärä on 10,595, yhteinen painosmäärä 148,500 kappaletta ja yhteinen yksikkökirjakauppahinta (Nid. kpl.) 1,329 markkaa.

Sivillikirjapaino.

Senjälkeen kun kommunistit perustivat oman kirjapainon, on suuri osa niitä ammatillisten järjestöjen töitä, jotka aikaisemmin valmistettiin Työväen Kirjapainossa, siirtynyt kommunistien painoon. Myös Kulutusosuuskuntien Keskusliiton oman kirjapainon perustaminen vuoden 1925 lopussa vaikutti häiritsevästi kirjapainon vakituisiin töihin. Tämän takia kirjapainon on entistä enemmän täytynyt kilpailulla töiden saamisesta porvarillisten kirjapainojen kanssa. Kirjapainon toiminta on kuitenkin yleensä ollut menestyksellistä ja vähin erin on voitu korvata edellämainitut töiden menetykset.

Kirjapainon konevoimaa on toimintakauden aikana uusittu ja lisätty; samoin myös muita työvälineitä. Vuonna 1925 hankittiin

m. m. suuri sähköllä käypä pikaleikkuukone ja uudenaikainen metallin-sulatuskattila; vuonna 1927 hankittiin lisää 1 amerikkalainen Inter-type-latomakone. »Sosialidemokraatista» puhuttaessa mainittiin jo uuden rotatiokoneen ja uusien stereotyyppilaitteiden hankkimisesta ja lehtilatomakoneiden vanhojen fraktuura-matriisien muuttamisesta antiqva-matriiseiksi. Myöskin erinäisiä huoneistojärjestelyjä on toimintakauden aikana suoritettu.

Kirjapainon liikevaihtoa valaisevat seuraavat numerot:

vuonna 1925 liikevaihto oli	.....	Smk.	2,412,823: 38
» 1926	» »	»	2,193,452: 51
» 1927	» »	»	2,143,588: 99
» 1928	» »	»	2,317,053: 88

Jotta kirjapainon liiketuloja voitaisiin tarkemmin arvioida, suoritettiin v. 1926 sen koneiden ja kalustojen hinnoittelu niiden oikeihin nykyisiin arvoihin.

Kirjapainon johtajana on edelleen ollut faktori A. Salmi.

Kirjansitomo.

Vv. 1925 ja 1926 kirjansitomolla oli runsaasti töitä. Mutta eräiden uusien sitomojen perustamisesta aiheutui töiden menetyksiä, mitkä vähensivät sitomon vieraiden töiden määrää. Tästä huolimatta sitomo on edelleenkin ollut itsensä täysin kannattava.

Sitomon liikevaihtoa toimintakauden aikana osoittavat seuraavat numerot:

vuonna 1925 liikevaihto oli	.....	Smk.	868,564: 96
» 1926	» »	»	1,155,025: —
» 1927	» »	»	713,362: 95
» 1928	» »	»	598,987: 45

Myös sitomossa on suoritettu uusi inventointi.

Kirjansitomon johtajana on edelleen ollut A. Virtanen.

Kirjakaupat.

Yhtiön omistamat kirjakaupat ovat toimineet entiseen tapaan. Työväen Kirjakauppa on sijainnut samassa talossa kuin yhtiön pääliikekin. Helsingin Kirja-Aitta Osakeyhtiön päämyymälä oli vuoden 1928 kesäkuuhun Siltasaarenkadun 5:ssä. Kun päämyymälän tämän huoneiston vuokra-aika päättyi 1/6: 28 ja huoneisto oli kau-

pallisesti epäedullisella paikalla, vuokrattiin myymälää varten uusi huoneisto Siltasaarenkadun 12:nnessä ja suoritettiin siinä tarpeelliset muutos- ja korjaustyöt. Kirja-Aitta Oy:n sivumyymälä on edelleenkin sijainnut Hämeentien 29:nnessä. Vuonna 1927 ostettiin yhtiölle Hauhontien 6:ssa sijaitseva Vallilan Kirjakauppa, joka samalla on toiminut yhtiön kustantamien lehtien sivukonttorina ja niiden jakelu-paikkana.

Työväen Kirjakaupassa on kirjallisuuden menekki jatkuvasti lisääntynyt, mihin ilmeisesti on osaltaan vaikuttanut oman kustannustoiminnan harjoittaminen. Mainittavana tekijänä kaupan myynnissä on nim. ollut yhtiön oma kirjatuohtanto, johon kohdistuvat tilaukset, lukuunottamatta kotimaisten kirjakauppojen tekemiä, se välittää, m. m. Amerikkaan.

Helsingin Kirja-Aitta Oy., jota hoidetaan erillisenä yhtiönä, on myöskin osoittanut eteenpäin menoa. Kirja-Aitan sivumyymälä, Sörnäisten Kirja- ja Paperikauppa, on entiseen tapaan pääasiallisesti myynyt paperikauppatavaraa ja välittänyt sanomalehtien tilauksia.

Kirjakauppojen johtajana on koko toimintakauden ollut V. Vainio.

Kiinteistö-Oy. Omakallio.

Kun turkulainen puoluelehti »Sosialisti» oli joutunut ahdinkotilaan sen johdosta, että liike oli sanottu irti huoneistostaan, jossa se oli toiminut lähes 20 vuotta, ja uuden sopivan huoneiston saaminen kotuullisella vuokralla näytti tavattoman vaikealta, muodostettiin Turussa taloyhtiö Kiinteistö-Oy. Omakallio. Tämä yhtiö osti talon Käsityöläiskatu 10. A. ja rakennutti siihen toimitalon, josta vuokrattiin huoneistot Sosialistin liikettä varten. Lisäksi sijaitsee talossa Sos.-dem. Piiritoimikunnan kanslia ja kokous- ja ravintolahuoneisto Turun sos.-dem. järjestöjä varten. — Yhtiön osakepääoma on 250,000 markkaa jaettuna 500 osakkeeseen à 500 markkaa. Tästä määrästä Kansanvalta omistaa 339 osaketta. Kiinteimistön arvo on noin 880,000 markkaa. Vuokrat, vaikka ovatkin verraten alhaiset, peittävät hyvin kaikki talon menot, mutta eivät riitä osakepääoman korkoihin. Yhtiön tarkoituksena ei olekaan voiton tuottaminen, vaan sosialidemokraattisen työväenliikkeen vahvistaminen Turussa, missä sen on ankarasti kamppailtava kommunistista painostusta vastaan.

Yhtiön johtokunnan puheenjohtajana on, siitä lähtien kuin osakeenemmistö siirtyi Kansanvallalle, ollut toimitusjohtaja K. Heinonen.

Osakkeiden merkintä Sos.-dem. sanomalehtiyhtiöissä.

16. 5. 27 pidetyssä yhtiökokouksessa myönnettiin johtokunnalle oikeus harkintansa mukaan merkitä osakkeita muissa sos.-dem. lehtiyhtiöissä enintään 70,000 markalla. Tämän päätöksen mukaisesti onkin Kansanvalta merkinnyt Eteenpäin Oy:ssä osakkeita 40,000 markalla ja Kansan Voima Oy:ssä 5,000 markalla.

Yhtiön johto.

Yhtiön johtokuntaan ovat kuuluneet koko toimintakauden varsinaisina jäseninä L. af Heurlin, V. Hupli, K. Heinonen ja vuodesta 1926 lähtien M. Paasivuori, oltuaan sitä ennen varajäsenenä. Samoin on johtokunnassa ollut koko toimintakauden varajäsenenä A. Halme. Lisäksi ovat johtokuntaan kuuluneet varsinaisina jäseninä V. Tanner huhtikuun 29 p:ään 1926, T. Tainio toukokuun 3 p:ään 1928, H. Ryömä tōukokuun 15 p:ään 1929, E. Sallila huhtikuun 29 p:stä 1926, K. H. Wiik toukokuun 3 p:stä 1928 ja T. Uski toukokuun 15 p:stä 1929, oltuaan varajäsenenä huhtikuun 29 p:stä 1926. Samoin ovat johtokunnan varajäseninä olleet A. F. Lyly huhtikuun 29 p:ään 1926, O. Oksanen huhtikuun 29 p:stä 1926 ja M. Turkia syyskuun 12 p:stä 1929.

Yhtiön johtokunnan nykyinen kokoonpano on seuraava: varsinaisina jäseninä ovat M. Paasivuori, L. af Heurlin, V. Hupli, K. Heinonen, K. H. Wiik, E. Sallila ja T. Uski; varajäseninä A. Halme, O. Oksanen ja M. Turkia.

Johtokunnan puheenjohtajana toimi huhtikuun 29 p:ään 1926 V. Tanner, jonka jälkeen puheenjohtajana on ollut M. Paasivuori. Varapuheenjohtajana oli toukokuun 3 p:ään 1926 T. Tainio ja sen jälkeen V. Hupli. Johtokunnan sihteerin tehtäviä hoiti tammikuun 11 p:ään 1926 J. E. Janatuinen, jonka jälkeen sihteerinä oli maaliskuun 17 p:ään 1928 T. Mähönen ja sen jälkeen V. Aronen.

Yhtiön toimitusjohtajana on koko toimintakauden ollut K. Heinonen. Yhtiön toimitusjohtajan juoksevia tehtäviä hoiti Heinosen hallituksessaolon aikana — 1/1—16/12. 27 — konttoripäällikkö V. Leino.

Yhtiön henkilökunta.

Liikkeen palveluksessa on nykyään 216 henkilöä, jotka toimialan mukaan jakaantuvat seuraavasti:

toimitusjohtaja	1
osastonjohtajia	5

kirjapainotyöntekijöitä	92
sitomotyöntekijöitä	12
lehtien toimittajia	21
toimittajaharjoittelijoita	2
lehtien oikolukijoita	4
kirjakaupoissa työskenteleviä	13
konttoritoimissa työskenteleviä	22
lehtien postittajia	8
ilmoitushankkijoita	5
vakinaisia lehtiasiamiehiä	4
asiapoikia ja tyttöjä	19
siivoojia	5
yövahti	1
autonkuljettajia	2

Lisäksi on sanomalehden jakajia 162.

Vuodesta 1924 lähtien on liikkeen henkilökunta ollut ryhmähenki-
vakuutettu Vakuutusosakeyhtiö Kansassa.

Yhtiön tiliasema vv. 1925, 1926, 1927 ja 1928 sekä tilintarkastajien
lausunnot esitetään seuraavilla sivuilla.

Helsingissä syyskuussa 1929.

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KANSANVALLAN JOHTOKUNTA.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan tiliasema 31 p:nä jouluk. 1925.

Varat:

Kassatili	443,753: 47
Juoksevatili	4,461: 22
Kirjapainon ja sitomon kalustotili	1,045,869: 64
Konttorin kalustotili	99,886: 96
Ostajain henkilötili	522,832: 64
Arvopaperien tili	121,940: —
Ilmoittajain henkilötili	326,330: 95
Asiamiesten henkilötili	108,610: 85
Postikassan tili	688: 19
Siviilipainon tili	85,464: 85
Kirjansitomon tili	20,110: —

Työväen kirjakaupan tili	274,590: 51
Lehtipainon varastotili	31,312: 45
Kustannustoiminnan tili	475,868: 34
Saamavekseliä tili	2,000: —
Takausrahaston tili	200: —
Velallisten tili	26,000: —
	<hr/>
	Smk. 3,589,920: 07
	<hr/>

Velat ja omat pääomat:

Osakepääoman tili	750,000: —
Vararahaston tili	500,000: —
Johtokunnan käyttövarojen tili	16,550: —
Henkilökunnan rahaston tili	86,150: 24
Nostamattomien osinkojen tili	16,994: 15
Kirjain kustantajain henkilötili	5,149: 25
Tavaravelkojain henkilötili	1,142,866: 75
Lainojen tili	550,000: —
Vaihtolaitosvelkojain tili	11,115: 56
Henkilökunnan eläkerahaston tili	40,000: —
Kassakredititiivili	373,993: 98
	<hr/>
	3,492,819: 93
Voitto- ja tappiotili	97,100: 14
	<hr/>
	Smk. 3,589,920: 07
	<hr/>

Voitto- ja tappiotili.

Voitoksi:

Siviilipainon tili	178,147: —
Kirjansitomien tili	167,331: 05
Työväen kirjakaupan tili	42,046: 02
Sosialidemokraatin tili	558,488: 19
Vieraitten lehtien ilmoitustili	17,471: 93
Kassa-alennusten tili	46,128: 35
Poistettujen saatavien tili	209,292: 81
	<hr/>
	1,218,905: 35
Tilillä vuodelta 1924	3,040: 18
	<hr/>
	Smk. 1,221,945: 53
	<hr/>

Tappioksi:

Kirjapainon ja sitomon kalustotili	116,207: —
Konttorin kalustotili	5,257: —
Ostajain henkilötili	13,507: 63
Arvopaperien tili	60,000: —
Ilmoittajain henkilötili	30,026: 80
Asiamiesten henkilötili	11,364: 20
Kustannustoiminnan tili	101,274: 33
Työläisnuorison tili	83,406: 91
Kurikan tili	4,730: 92
Arbetarbladetin tili	111,899: 08
Kotoa ja Kaukaa-lehden tili	327,661: 64
Korjauskustannusten tili	209,389: 06
Korkojen tili	50,120: 82
	<hr/>
	1,124,845: 39
Tasaustili	97,100: 14
	<hr/>
	<u>Smk. 1,221,945: 53</u>

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan yhtiökokouksen huhtikuulla 1925 valitsemina tilintarkastajina olemme tänään suorittaneet meille uskotun sanotun yhtiön tilintarkastuksen vuodelta 1925 ja saamme tarkastuksen kuluessa saamamme käsityksen perusteella esittää seuraavan lausunnon:

Olemme tutustuneet yhtiökokouksen ja johtokunnan pöytäkirjoihin, liikkeen kirjanpitoon ja siihen liittyviin asiapapereihin, havaitsematta aihetta muistutuksiin.

Tilinpäätös on oikein ja vakavaraisuusnäkökohdat huomioon ottaen laadittu.

Käteiset varat ja arvopaperit olivat tarkastuspäivänä asianomais-
ten tilien mukaiset.

Irtaimisto, tavaravarasto ja muut omaisuuserät vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen velat olivat oikein kirjatut.

Liikkeen kirjanpito oli hyvin hoidettu ja täytti kontrolliin nähden kohtuulliset vaatimukset.

Yhtiön omaisuus oli riittävästi palovakuutettu.

Liikettä on yleensä hoidettu hyvin ja vuositulos on olosuhteisiin nähden kohtuullinen.

Edellä olevan perusteella ja tarkastuksen kuluessa muutenkin saamamme käsityksen pohjalla ehdotamme,

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivelvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus vuodelta 1925.

Samalla yhdyimme johtokunnan ehdotukseen vuosivoiton käytöstä.

Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 1926.

Kaarle Nordlund.

Toivo Salmio.

Tiliasema 31 p:nä joulukuuta 1926.

Varat:

Kassatili	310,147: 67
Siviilipainon tili	50,303: —
Kirjansitommon tili	21,713: 20
Työväen kirjakaupan tili	319,637: 90
Kustannustoiminnan tili	657,554: 29
Lehtipainon varastotili	192,443: 14
Ilmoittajain henkilötili	530,546: 50
Ostajain henkilötili	587,574: 31
Asiamiesten henkilötili	114,393: 40
Konttorin kalustotili	125,305: 94
Konekalustotili	2,602,625: 60
Postikassan tili	3,540: 50
Saamavekselien tili	7,800: —
Arvopaperien tili	312,330: —
Takuurahaston tili	200: —
Velallisten tili	26,000: —
	<hr/>
	Smk. 5,862,115: 45
	<hr/> <hr/>

Velat ja omat pääomat:

Tavaravelkojain henkilötili	930,029: 79
Vaihtoilmoitusvelkojain tili	21,505: 02
Kustantajain henkilötili	1,840: 75
Konttokuranttitili	251,000: —
Lainojen tili	1,050,000: —
Osakepääoman tili	750,000: —
Vararahaston tili	538,850: —
Johtokunnan käyttövarojen tili	7,556: —
Nostamattomien osinkojen tili	16,792: 55

Henkilökunnan avustusrahaston tili	87,591: 24
Henkilökunnan eläkerahaston tili	40,000: —
Arvonjärjestelyrahaston tili	1,528,874: 66
	<hr/>
	5,224,040: 01
Voitto- ja tappiotili	638,075: 44
	<hr/>
	Smk. 5,862,115: 45
	<hr/> <hr/>

Voitto- ja tappiotili.

Voitoksi:

Siviilipainon tili	452,036: —
Kirjansitomon tili	203,059: 07
Sosialidemokraatin tili	438,638: 82
Työväen kirjakaupan tili	63,822: 55
Vieraitten lehtien ilmoitustili	11,614: 84
Käteisalennusten tili	16,134: 46
Jätepaperin tili	48,600: 18
Poistettujen saatavien tili	40,217: 36
Lahjoitettujen varojen tili	47,000: —
	<hr/>
	1,321,123: 28
Tilillä vuodelta 1925	5,250: 14
	<hr/>
	Smk. 1,326,373: 42
	<hr/> <hr/>

Tappioksi:

Työläisnuorison tili	86,760: 93
Kurikan tili	26,300: 32
Arbetarbladetin tili	132,542: 27
Kotoa ja Kaukaa-lehden tili	139,754: 76
Kustannustoiminnan tili	110,724: 85
Ilmoittajain henkilötili	17,366: 10
Asiamiesten henkilötili	18,328: 15
Konttorin kalustotili	6,567: —
Korjauskustannusten tili	34,568: 49
Korkojen tili	98,531: 33
Välitystili	1,911: 83
Uusmaan Työmiehen tili	14,941: 95
	<hr/>
	688,297: 98
Tasaustili	638,075: 44
	<hr/>
	Smk. 1,326,373: 42
	<hr/> <hr/>

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan yhtiökokouksessa huhtikuun 29 p:nä 1926 valittuina tarkastamaan sanotun yhtiön hallintoa ja tilinpitoa toimintavuodelta 1926 olemme tänään loppuunsaorittaneet meille uskotun tarkastustehtävän ja saamme tarkastuksen kuluessa tekemiemme huomioiden perusteella esittää lausuntomme:

Tutustuttuamme yhtiökokouksen ja johtokunnan pöytäkirjoihin sekä ottaen huomioon yhtiön sääntöjen määräykset emme ole kirjanpitoa ja siihen liittyviä asiakirjoja tarkastaessamme havainneet aihetta muistutuksiin.

Tiliavaus ja tilinpäätös olivat oikeat ja oli tilinpäätös tehty vakavaraisin perustein.

Tilinpäätökseen otetut arvopaperit vastasivat kirjattuja arvojaan ja käteisvarat olivat tarkastuspäivänä asianomaisten tilien mukaiset.

Irtaimisto, tavaravarastot ja muut omaisuuserät vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen velat oli tilinpäätökseen otettu asianomaisten tilien mukaisina ja osittain tiliotteilla varmennetut.

Yhtiöhön kirjanpito oli hyvin hoidettu ja täytti kontrolliin nähden kohtuulliset vaatimukset.

Yhtiön omaisuus oli mielestämme riittävästi palovakuutettu.

Tarkastuksessa olemme saaneet sen käsityksen, että liikettä on hoidettu huolellisesti ja asianharrastuksella ja on vuositulosta pidettävä hyvänä.

Edelläolevan perusteella ja tarkastuksen kuluessa muutenkin saamaamme käsitykseen nojaten ehdotamme:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus vuodelta 1926.

Yhdymme johtokunnan ehdotukseen vuosivoiton käytöstä.

Helsingissä huhtikuun 25 p:nä 1927.

Kaarle Nordlund.

Juho Vuoristo.

Tiliasema 31 p:nä joulukuuta 1927.

Varat:

Kassatili	535,196: 76
Siviilipainon tili	109,454: 50
Kirjansitomon tili	23,358: 48

Työväen kirjakaupan tili	324,450: 74
Postikassan tili	2,200: 15
Kustannustoiminnan tili	787,327: 66
Lehtipainon varastotili	74,403: 85
Ilmoittajain henkilötili	608,002: 25
Asiamiesten henkilötili	150,656: 90
Ostajain henkilötili	587,467: 88
Arvopaperien tili	318,180: —
Konttorin kalustotili	188,703: 04
Konekalustojen tili	2,468,249: 80
Vallilan kirjakaupan tili	96,045: 97
Takuurahaston tili	200: —
	<hr/>
	Smk. 6,273,897: 98
	<hr/> <hr/>

Velat ja omat pääomat.

Tavaravelkojain henkilötili	744,565: 18
Vaihtoilmoitusvelkojain tili	20,187: 39
Kustantajain henkilötili	5,456: 50
Velkavekseliä tili	137,773: 20
Konttokuranttitili	482,452: 30
Lainojen tili	1,050,000: —
Osakepääoman tili	750,000: —
Vararahaston tili	855,262: 65
Johtokunnan käyttövarojen tili	4,056: —
Nostamattomien osinkojen tili	16,749: 55
Henkilökunnan avustusrahaston tili	92,626: 40
Henkilökunnan eläkerahaston tili	40,000: —
Arvonjärjestelyrahaston tili	1,528,874: 66
	<hr/>
	5,728,003: 83
Voitto- ja tappiotili	545,894: 15
	<hr/>
	Smk. 6,273,897: 98
	<hr/> <hr/>

Voitto- ja Tappiotili.

Voitoksi.

Siviilipainon tili	376,329: 61
Kirjansitommon tili	113,241: 19
Sosiaalidemokraatin tili	747,474: 63

Työväen kirjakaupan tili	61,169: 61
Vieraitten lehtien ilmoitustili	10,814: 91
Käteisalennusten tili	38,675: 34
Jätepaperin tili	49,329: 65
Poistettujen saatavien tili	17,906: 45
Vallilan kirjakaupan tili	6,139: 45
Lahjoitusten tili	59,000: —
	<hr/>
	1,480,080: 84
Tilillä vuodelta 1926	1,662: 79
	<hr/>
	Smk. 1,481,743: 63
	<hr/> <hr/>

Tappioksi.

Työläisnuorison tili	84,893: 34
Kurikan tili	19,982: 63
Arbetarbladetin tili	143,872: 88
Uusmaan Työmiehen tili	115,542: 22
Kustannustoiminnan tili	84,929: 80
Ilmoittajain henkilötili	9,012: 05
Asiamiesten henkilötili	5,398: 10
Ostajain henkilötili	9,917: 25
Konttorin kalustotili	20,966: —
Konekalustojen tili	274,249: —
Velallisten tili	26,000: —
Korkojen tili	141,086: 21
	<hr/>
	935,849: 48
Tasaustili	545,894: 15
	<hr/>
	Smk. 1,481,743: 63
	<hr/> <hr/>

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan yhtiökokouksessa toukokuun 16 p:nä 1927 valittuina tarkastamaan sanotun yhtiön hallintoa ja tilinpitoa toimintavuodelta 1927 olemme tänään loppuunsaorittaneet meille uskotun tehtävän ja saamme tarkastuksen kuluessa tekemiemme havaintojen perusteella esittää lausuntomme:

Tilinavaus ja tilinpäätös olivat oikeat.

Tilinpäätös oli tehty vakavaraisin perustein ja omaisuudesta tehdyt poistot olivat riittävät.

Arvopaperit vastasivat kirjattuja arvojaan.

Käteisvarat, jotka huhtikuun 14 p:nä 1928 laskimme, vastasivat saman päivän kassatilin eroitusta.

Muut omaisuuserät vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen velat on tilinpäätökseen otettu asianomaisten tilien mukaisina.

Yhtiön omaisuus oli mielestämme riittävästi palovakuutettu.

Yhtiön kirjanpito oli yleensä hyvin hoidettu ja täytti tarkkailuun nähden kohtuulliset vaatimukset.

Yhtiön sääntöjen määräyksiä ja yhtiökokouksen sekä johtokunnan päätöksiä on liikkeen hoidossa noudatettu.

Liikettä on mielestämme hoidettu huolellisesti ja asianharrastuksella.

Vuosituloksen katsomme kohtuulliseksi.

Kaiken edelläolevan perusteella ja tarkastuksen kuluessa muutenkin saamamme käsityksen nojalla ehdotamme:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus vuodelta 1927.

Johtokunnan ehdotukseen vuosivoiton käytöstä yhdymme.

Helsingissä huhtikuun 16 p:nä 1928.

Kaarle Nordlund.

Juho Vuoristo.

Tiliasema 31 p:nä joulukuuta 1928.

Varat.

Kassatili	564,552: 14
Siviilipainon tili	157,887: —
Kirjansitomom tili	24,846: 55
Työväen kirjakaupan tili	357,153: 16
Lehtipainon varastotili	157,246: 47
Kustannustoiminnan tili	960,924: 01
Ostajain henkilötili	409,433: 09
Ilmoittajain henkilötili	601,634: 85
Asiamiesten henkilötili	184,389: 75
Vallilan kirjakaupan tili	120,549: 50
Postikassan tili	1,854: 95
Arvopaperien tili	382,430: —
Konekalustojen tili	2,247,988: —
Kohttorin kalustotili	221,418: —
Takuurahaston tili	200: —
	<hr/>
	Smk. 6,372,501: 47
	<hr/>

Velat ja omat pääomat.

Tavaravelkojen henkilötili	834,513: 79
Vaihtoilmotusvelkojain tili	13,164: 80
Kustantajain henkilötili	4,134: 70
Velkavekselien tili	44,854: 87
Konttokuranttitili	575,660: 80
Lainojen tili	1,050,000: —
Osakepääoman tili	750,000: —
Vararahaston tili	1,128,209: 73
Johtokunnan käyttövarojen tili	3,300: —
Nostamattomien osinkojen tili	16,729: 20
Henkilökunnan avustusrahaston tili	95,909: 87
Henkilökunnan eläkerahaston tili	40,000: —
Arvonjärjestelyrahaston tili	1,528,874: 66
	<hr/>
	6,085,352: 42
Voitto- ja tappiotili	287,149: 05
	<hr/>
	Smk. 6,372,501: 47
	<hr/> <hr/>

Voitto- ja Tappiotili.*Voitoksi.*

Siviilipainon tili	436,399: 83
Kirjansitommon tili	71,789: 45
Työväen kirjakaupan tili	61,911: 12
Sosialidemokraatin tili	519,721: 11
Vieraitten lehtien ilmoitustili	18,870: 90
Käteisalennusten tili	31,630: 84
Jätepaperin tili	41,288: 55
Poistettujen saatavien tili	10,100: 45
	<hr/>
	1,191,712: 25
Tilillä vuodelta 1927	2,947: 07
	<hr/>
	Smk. 1,194,659: 32
	<hr/> <hr/>

Tappioksi.

Työläisnuorison tili	76,437: 76
Kurikan tili	350: 01
Arbetarbladetin tili	152,955: —
Uusmaan Työmiehen tili	122,495: 20

Kustannustoiminnan tili	84,394: 69
Ilmoittajain henkilötili	7,998: 30
Asiamiesten henkilötili	6,885: —
Ostajain henkilötili	5,078: 80
Konttorikalustotili	11,653: 04
Konekalustojen tili	249,776: 22
Korkojen tili	130,301: 47
Korjauskustannusten tili	54,082: 53
Vallilan kirjakaupan tili	5,102: 25
	<hr/>
	907,510: 27
Tasaustili	287,149: 05
	<hr/>
	<u>Smk. 1,194,659: 32</u>

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan yhtiökokouksen 3. 5. 1928 valitsemina tilintarkastajina olemme tänään loppuun suorittaneet meille uskotun tarkastustehtävän ja saamme tarkastuksen kuluessa tekemiemme havaintojen perusteella lausuntomme esittää:

Tilinavaus oli oikein toimitettu.

Tilinpäätös oli tehty vakavaraisin perustein ja pidämme omaisuudesta tehtyjä poistoja kohtuullisina.

Arvopaperit vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen pääkassan kassavarat, jotka 1. 5. 1929 tarkastimme vastasivat päivän kassatilin erotusta.

Liikkeen velat oli tilinpäätökseen otettu asianomaisten tilien mukaisina ja suuremmaksi osaksi tiliotteilla varmennetut.

Liikkeen saatavat ja muut omaisuuserät vastasivat mielestämme kirjattuja arvojaan.

Inventoimista valvomaan on johtokunta valinnut keskuudestaan henkilöt ja ovat nämä nimikirjoituksellaan luettelot varmentaneet.

Yhtiön omaisuus oli mielestämme riittävästi palovakuutettu.

Yhtiön kirjanpito oli yleensä hyvin hoidettu ja täytti tarkkailuun nähden kohtuulliset vaatimukset.

Liikettä on mielestämme hoidettu huolellisesti ja asianharrastuksella.

Yhtiön sääntöjen määräyksiä ja yhtiökokouksen sekä johtokunnan päätöksiä on liikkeen hoidossa noudatettu.

Vuositulosta emme voi liikkeen laatuun ja laajuuteen nähden pitää hyvänä, johtuen tämä vertailevien tutkimustemme mukaan kannatta-

mattomista lehtiyrityksistä ja palkka- y.m. menojen kasvamisesta tuloja suuremmassa määrässä. Tällaisen kehityksen ehkäisemiseen olisikin mielestämme kiinnitettävä vakavaa huomiota. Harkinnan alaiseksi olisi esim. otettava, tuottavatko Uusmaan Työmieheen uhrautut varat edes puolueellekaan vastaavaa hyötyä.

Kaiken edelläolevan perusteella ja tarkastuksen kuluessa muutenkin tekemiimme havaintoihin nojaten ehdotamme:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus vuodelta 1928.

Yhdymme johtokunnan ehdotukseen vuosivoiton käytöstä.
Helsingissä toukokuun 3 päivänä 1929.

K. Nordlund.

Juho Vuoristo.

Uudenmaan sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 7. 1925— 30. 6. 1929.

Yleiskatsaus.

Uudenmaan sos.-dem. piirijärjestön toiminnassa vallinnut laskusuunta saatiin pysähtymään kertomuskautemme ensimmäisenä vuotena, jolloin havaitaan jo nousuakin piirijärjestön jäsenmäärässä. V. 1924 lopussa oli järjestöemme jäsenmäärä 2,906 ja seuraavan vuoden, siis 1925, lopussa 3,191. Seuraavana vuonna järjestetty jäsenhankintaviikko onnistui piirissämme erinomaisesti, nostaen piirimme jäsenmäärää lähes puolellatoistatuhannella. Jäsenhankintaviikon tulokset eivät tosin olleet aivan kaikki pysyväisiä, koskapa seuraavan vuoden aikana tapahtui vähäistä laskua, mutta suurin osa uusista jäsenistä kuitenkin jäi vakituisiksi puolueemme jäseniksi. V. 1928 aikana alkoi nousu uudelleen, mihin taasen vaikutti toimeenpantu jäsenhankintaviikkokin osaltaan, vaikkakaan ei niin huomattavasti kuin kaksi vuotta aikaisemmin järjestetty. Piirijärjestöemme jäsenmäärä ei ole ollut vuoden 1928 lopussa ollutta jäsenmäärää korkeammalla sitten vuoden 1920.

Piirijärjestöemme jäsenmäärän nousuun on vaikuttanut ennenkaikkea kommunistisen hajoitustyön pysähtyminen. Tosin kyllä heidän hajoitustyönsä ei ole loppunut, mutta työväki on alkanut päästä selville linjoille ja kommunistisen työskentelyn tulokset eivät ole enää vaikuttaneet perusjärjestöjemme ja piirijärjestön keskinäisiin suhteisiin. Puolueesta eroamisista ei enää ole tapahtunut, vaan sen sijaan joitakin yhdistyksiä on uudelleen liittynyt puolueeseen. Sama kommunistisen otteen heltäminen oli havaittavissa v. 1929 eduskuntavaaleissakin, joissa kommunistien äänimäärä aleni ja sosialidemokraattien yleisesti kohosi. Vaalien tulokset osoittivat pitkin maaseutua puolueemme äänimäärän kohonneen kaikilla niillä seuduilla, joissa kommunistien aleni, joten siis suoranaista äänestäjien siirtymistä tapahtui puolueemme eduksi.

Puolueemme voiman lisääntyminen on melkein poikkeuksetta tapahtunut varsinaisella maaseudulla, pienviljelijäin ja maatyöläisten keskuudessa, mutta sensijaan teollisuusseuduissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa on asemamme pysynyt joko entisellään, taikka laskenut, joitakin poikkeuksia lukuunottamatta. Erikoisesti voidaan mainita, että viimeisissä eduskuntavaaleissa esiintynyt pienviljelijäin puolue ei vaikuttanut puolueemme vaalimenestykseen vähääkään, vaikka molemmat sen puolueen ehdokkaat olivat entisiä puolueemme jäseniä ja olivat toimineet puolueemme edustajina kotikuntiansa

valtuustoissa. Juuri niillä seuduilla, joista sanotun puolueen ehdokkaat olivat kotoisin, kohosi meidän äänestäjäimme lukumäärä.

Piirijärjestön alueella suoritettu valistustyö on ollut suhteellisen heikkoa koko kertomuskautemme ajan. Tämä heikkous on johtunut varojen puutteesta, mikä on ollut esteenä vakituisen luennoitsijankin palkkaamiselle. On ollut pakko turvautua vain tilapäisten puhujien ja jonkin kuukauden kestävän luentomatkan järjestelyihin, pääasiallisimman valistustyön jäädessä piirisihteerin järjestelymatkojen varaan.

Opastuskursseja

on voitu järjestää koko aikana vain viidet, joista yhdet v. 1925 ja kahdet v. 1927 ja 1928. Kursseilla on käytännöllisinä aineina opastettu kirjanpitoa ja järjestötehtäviä. 1925 ja 1927 järjestetyt kurssit olivat viikon kestäviä päiväkursseja ja 1928 järjestetyt kaksi viikkoa kestäviä iltakursseja. Paitsi käytännöllistä opastusta on kursseilla pidetty 122 luentoa. Osanottajia on ollut vakituisia 144 ja tilapäisiä kuuntelijoita keskimäärin 70 kutakin luentoa kohden.

Tilapäispuheita on pidetty seuraavasti:

V. 1925	224	puhetta
» 1926	188	»
» 1927	270	»
» 1928	225	»
» 1929	346	»

Tilastoon on otettu v. 1925 pidetyt puheet kaikki ja v. 1929 1. 1—1. 7. välisenä aikana pidetyt puheet. Viimeksi mainittuna vuonna on puheiden suhteellisen suureen lukumäärään vaikuttamassa vaalit ja vielä erikoisesti se, että vaalien edellä järjestettiin yhtenä päivänä runsaasti tilaisuuksia samoille puhujille. Edellä mainitut luennot eivät sisälly puheiden lukumäärään.

Piirijärjestömme valistustyöstä puhuttaessa on myöskin mainittava erikoisen

piirilehden perustaminen.

Kun puolueemme pää äänenkannattajaa ei saatu leviämään vähävaraiselle maaseudulle, heräsi piirimme puolueväen keskuudessa ajatus oman pienemmän piirilehden kustantamisesta. Asiasta käytiin neuvotteluja puoluetoimikunnan ja puolueen pää-äänenkannattajaa kustantavan yhtiön kanssa, josta olikin tuloksena, että vuoden 1927 alusta saatiin säännöllisesti ilmestymään kaksi kertaa viikossa ilmestyvä piiri-

lehti, minkä nimeksi hyväksyttiin Uusmaan Työmies. Vaikka piiri-lehti ei vielä ole saavuttanut kovin suurta levikkiä, on sen vaikutus piirin puoluetoiminnassa ollut ilmeisesti huomattavissa. Se ei myöskään ole vähääkään haitannut Sosialidemokraatin levikkiä, sillä kaksipäiväistä lehteä tilaavat vain sellaiset, jotka eivät voi kalliimpaa lehteä lunastaa ja jotka aikaisemmin ovat lukeneet piirissä leviäviä paikallisia porvarilehtiä.

Vuoden 1924 loppuun jatkunut jäsenmäärän lasku saatiin, kuten jo aikaisemmin on mainittu, pysähtymään v. 1925 aikana. Sanottuna vuonna kehoitti piiritoimikunta järjestöjä viettämään lokakuuta »punaisena kuukautena», jolloin piti kerättämän jäseniä yhdistyksiin. Tämän »kuukauden» viettämisestä oli se tulos, että järjestöt alkoivat kiinnittää asiaan huomiota. V. 1926 ja 1928 vietetyillä

jäsenhankintaviikoilla

saatiin, varsinkin ensin mainitulla, toiminta hyvään käyntiin. Paitsi puoluetoimikunnan ainehistoa, jota jaettiin piirissämme runsaasti, kustansi piiritoimikunta oman lentolehtisensä vuoden 1926 jäsenhankintaviikon edellä.

Kummankin jäsenhankintaviikon tulokset näkyvät seuraavasta:

	Vuonna	
	1926	1928
Juhlia ja vastaanottokokouksia	90	36
Osanottajia	4,457	3,364
Jäsentenkerääjiä	182	67
Uusia jäseniä	1,509	343

Osa jäsenhankintaviikoilla kerätyistä jäsenistä oli sellaisia, jotka eivät maksaneet muuta kuin sisäänkirjoitusmaksunsa, joten he eivät enää esiinny saman vuoden tilityksissä.

Piirijärjestömmme *puolueosastojen lukumäärä ja jäsenmäärä* selviää seuraavasta:

Vuonna.	Puolueosastoja.	Jäsenmäärä.		
		Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
1925	123	2,158	1,033	3,191
1926	125	3,064	1,448	4,512
1927	130	2,952	1,316	4,268
1928	125	3,163	1,405	4,568

Jäsenmäärät on otettu tilitysten perusteella, joten ne eivät käy aivan yksiin puoluetilaston kanssa.

Uusia yhdistyksiä

on perustettu taikka herätetty toimintaan: V. 1925 Pornaisten kirkonkylään, Hyvinkään Kytäjälle, Pukkilan kirkonkylään ja Iitin Sääksjärvelle. V. 1926 Espoon Kuusistoon, Elimäen Mustilaan ja Käpylään Helsingissä. V. 1927 Mäntsälän kirkonkylään ja Sulkavalle ja Helsinkiin Sörnäisten sos.-dem. Toveriseura. Muissa mainituissa maaseutupaikoissa, paitsi Elimäen Mustilassa ja Mäntsälän Sulkavalla, on aikaisemminkin ollut puolueosastoja toiminnassa, toisissa vain muutaman vuoden keskeytyksellä. V. 1929 alussa perustettiin Helsinkiin Nahkatyöväen s.-d. yhdistys ja Kunnantyöntekijäin s.-d. yhdistys sekä Lohjalle Saaren ty.

Kommunistien hallussa olleista yhdistyksistä liittyivät puolueeseen v. 1925 Pohjan Skogbölen (Kuovilan) ja v. 1926 Lapinjärven Porlammin työväenyhdistykset.

Toimintansa ovat lopettaneet

v. 1925 Artjärven kirkonkylän ja Iitin Kymintaan, v. 1926 Pohjan Skogbölen ja v. 1928 Helsingin pitäjän Seutulän ja Backaksen ja Hyvinkään Kytäjän ja kauppalan työväenyhdistykset. Tammisaaren suomalainen työväenyhdistys liittyi v. 1927 paikkakunnan ruotsalaiseen työväenyhdistykseen, kun suomalaisen toiminnan kannatus kaupungissa oli kovin huonoa.

Hyvinkään kauppalan työväenyhdistys oli jo pitemmän aikaa kommunistien hallussa, vaikkakin he maksoivat puolueveronsa, kunnes he v. 1928 valtasivat talon haltuunsa ja silloin myöskin jättivät puolueveronsa maksamatta. Yhdistyksen sosialidemokraattiset jäsenet nostivat oikeusjutun, vaatien talon luovutettavaksi sosialidemokraateille. Kihlakunnanoikeus tuomitsikin talon takaisin puolueelle, mutta on jutusta valitettu.

Eduskuntavaalit.

Kertomuskautemme ajalla on jouduttu käymään myöskin kaksi valtiollista vaalitaistelua, toinen 1927 ja toinen v. 1929.

V. 1927 vaalien edellä järjestettiin vaalitoimitsijain opastuskurssit Helsinkiin 23 ja 24 p:nä huhtikuuta. Kurssit eivät kuitenkaan onnistuneet oikein hyvin, sillä osanottajia oli vain 30, joten suuri osa piirin kunnista jätti edustajansa lähettämättä.

Puhujia palkattiin piirin palvelukseen kaikkiaan neljä, joista Manne Ilola ja Iivari Pousi toimivat kaksi kuukautta, Sulo Manninen ja Aug. Syrjänen noin kuukauden kumpikin. Lisäksi kävivät edustajaehdokkaat puhumassa eri puolilla piiriä järjestetyissä vaalijuhlissa.

Suomen Sosialidemokraattia ja Uusmaan Työmiestä lähetettiin vapaa-kappaleina 3,360 osoitteella.

V. 1929 vaalien järjestettiin vaalitoiminta aikaisemmista poikkeavalla tavalla. Varsinaisia vaalipuhujia ei palkattu, vaan suoritettiin puhuttu agitatio tilapäisten voimien, pääasiassa ehdokkaiden avulla. Sen sijaan kiinnitettiin erikoista huomiota paikallisten vaaliasiamiesten järjestämiseen. Saamansa kehoituksen mukaisesti valitsivat puoluejärjestöt, jokseenkin tasaisesti kautta piirin, yhteensä 282 asiamiestä. Piiritoimikunta järjesti viiteen paikkaan piirin alueelle asiamiesten neuvonta-kokouksia, jotka järjestettiin sunnuntaipäivisin ja joissa pidettiin esitelmiä vaaleja koskevista kysymyksistä ja neuvoteltiin yhtenäisistä käytännöllisistä toimintatavoista. Näissä kokouksissa kävi kaikkiaan 200 asiamiestä. Vaaliasiamiehille lähetettiin myöskin pieni ohjelehtinen, jossa annettiin neuvoja mökkiagitation harjoittamiseen ja lentolehtisten jakamiseen. Kaikki vaaliaineisto lähetettiin suoraan asiamiehille, järjestöille vain siinä tapauksessa ettei asiamiehiä oltu valittu.

Varsinaisena uutena agitatiomuotona olivat n.s. punaiset vaali-autot. Niitä järjestettiin vaalien aattopäiväksi liikkeelle kaikkiaan 10 kpl., jotka kaikki lähtivät eri paikoista. Lähtöpaikat olivat: Karjaa, Lohja, Hyvinkää, Högfors, Kerava, Porvoo, Loviisa, Orimattila ja Kuusankoski, josta viimeksi mainitusta lähti kaksi autoa. Kuhunkin autoon järjestettiin kaksi puhujaa ja lisäksi seitsemään autoon torvisoittokunta ja kolmeen muuta musiikkia. Autoille oli ennakolta järjestetty tarkka matkaohjelma, josta tiedoitettiin painetuilla ilmoitteilla ja kaksi päivää aikaisemmin sanomalehtien välityksellä. Matkasuunnitelma oli laadittu niin, että autot pysähtyivät kaikkiaan 97 paikassa, siis lähes kymmenen pysähdyspaikkaa kullakin autolla. Puheisiin varattu aikaa noin 15 min. puhetta kohden ja musiikkiin saman verran.

Tämä agitatiomuoto onnistui yli odotusten. Samana päivänä pidettiin lähes kaksisataa puhetta yli seitsemälletoistatuhannelle kuulijalle. Yleisö oli kaikkialla täsmällisesti autojen pysähdyspaikoilla ja autotkin voivat seurata ennakolta laadittua matkaohjelmaa. Autoista jaettiin pysähdyspaikoilla ja matkan varrellakin ehdokkaiden kuvilla varustettua lehtistä, jota piiritoimikunta painatti 1,000 kpl. kutakin valitsijayhdistystä kohden.

Muita vaalipuheita pidettiin noin sata, mutta niiden kuulijamäärästä ei piiritoimistossa ole aivan tarkkaa tietoa. Eri kunnallisjärjestöillä oli myöskin omia agitatiomuotoja käytännössä, mutta kun piiritoimikunta ei vielä ole saanut niiden toimintakertomuksia, niin niiden tuloksista ei ole varmaa tietoa. Mainittakoon kuitenkin, että jotkut

järjestöt lähettivät yksityiskirjeitä valitsijoille ja joissakin paikoissa kuljetettiin valitsijoita autoilla vaalipaikoille. Myöskin vaalireklaami-autoja oli ainakin Helsingin kaupungin ja Helsingin maalaiskunnan kunnallisjärjestöjen toimesta liikkeellä.

Vaalien tulokset selviävät seuraavasta:

	V. 1927	V. 1929		
Sosialidemokraatit	39,612	39,869	+	257
Kommunistit	18,434	17,994	—	440
Edistyspuolue	9,991	10,191	+	200
Kokoomuspuolue	20,517	18,023	—	2,494
Ruotsalainen puolue	52,507	52,435	—	72
Pienviljelijäin puolue	—	562	—	

Sosialidemokraattien äänimäärä laski Helsingissä 1,425, joka summa saatiin siis maaseudulla korvatuksi ja vähän ylijäämääkin. Yhden uuden paikan valtaamiseksi olisi tarvittu vielä 896 lisä-ääntä. Maalaisliitto sai näissä vaaleissa ensi kerran edustajansa valituksi Uudeltamaalta, valloittaen paikkansa kokoomukselta.

Kunnallisvaalit.

Kertomuskautena on toimitettu myöskin kahdet kunnallisvaalit, toiset 1925 ja toiset 1928.

V. 1925 kunnallisvaaleissa olivat työläiset yhteisrintamassa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Kommunistit eivät kuitenkaan tyytyneet yhteistoimintaan kunnallisvaaleissakaan, vaan järjestivät viime syksyn vaalien edellä voimakkaan hajoitustoiminnan, perustellen listojaan sellaisiinkin kuntiin, joissa heillä ei ole juuri lainkaan kannatusta.

Kunnallisvaaliagitatioon ovat suorittaneet suurimmaksi osaksi järjestöt itse, piiritoimikunnan osuuden ollessa pääasiassa vain ohjaavaa laatua. Vuoden 1928 kunnallisvaalien edellä julkaisi piiritoimikunta piiriä käsittävän lentolehtisen, johon oli koottu tietoja sosialidemokraattien kunnallisista saavutuksista Uudenmaan eri kunnissa ja jossa samalla esitettiin niitä suuntaviivoja, mihin sosialidemokraatit pyrkivät kunnallisessa elämässä.

Vakinaisia puhujia ei piiritoimikunta ole kunnallisvaalien edellä palkannut muita kuin Jalmari Linnan vuoden 1925 vaalien edellä yhden kuukauden ajaksi.

V. 1928 kunnallisvaalitaistelun aikana jaettiin edellämainittua piiritoimikunnan julkaisemaa lentolehtistä 10,000 ja puoluetoimikunnan julkaisemia lehtisiä ja julistuksia 38,000 kappaletta.

Helsingin, Helsingin maalaiskunnan, Kuusankosken, Hyvinkään, Keravan, Nurmijärven ja Lohjan kunnallisjärjestöt kustansivat vielä lisäksi oman lentolehtisensä, joita jaettiin yhteensä. 19,000 kappaletta.

Yksityisten vaaliasiamiesten järjestelyä yritettiin saada myöskin käyntiin viime kunnallisvaalien edellä, mutta ei siinä vielä onnistuttu niin hyvin kuin seuraavan vuoden valtiollisissa vaaleissa. Kaikkiaan saatiin piiritoimistoon vain 155 vaaliasiamiehen osoitteet.

Kunnallisvaalien tulokset:

	V. 1925	V. 1928
<i>Aänimäärä:</i>		
Sosialidemokraatit	32,567	38,582
Kommunistit	9,817	15,714
Porvarit yhteensä	68,598	79,282
<i>Valtuutettujen lukumäärä:</i>		
Sosialidemokraatit		321
Kommunistit		58
Porvarit		721
		Yhteensä 1,100

V. 1925 vaaleissa joutui työväen haltuun yhteensä 334 valtuusto-paikkaa ja porvareille 720. Valtuutettujen lukumäärä on sen jälkeen lisääntynyt neljälläkymmenelläkuudella, josta lisäyksestä porvarit saivat vain yhden.

Kommunistien hajoitustyö ei saanut aikaan kovin suurta tuhoa, sillä viime vaaleissa säilyttivät sosialidemokraatit aikaisemmat paikkansa jokseenkin kokonaan. Vaalitaistelu oli voimakkaampaa kuin aikaisemmin, jota osoittavat vaaleihin osaaottaneiden numerotkin.

Kunnalliseen elämään ovat pürimme puoluetoverit kiinnittäneet yleensä vilkasta huomiota, neuvotellen yhtenäisistä menettelytavoista. Koko lääniä käsittäviä kunnallismiesten neuvottelukokouksia on pidetty kertomuskautemme ajalla viisi, joista v. 1926 1, v. 1927 2 ja v. 1928 2. V. 1926 pidetty kokous oli vähävaraisten veronmaksajain neuvottelukokous, johon edustajat valittiin kautta piirin järjestetyissä vähävaraisten veronmaksajain kokouksissa. Neljä kokousta on pidetty Helsingissä ja yksi Lahdessa v. 1928, joka oli järjestetty yhteiseksi Etelä-Hämeen vaalipiirin kanssa. Kaikki mainitut kokoukset ovat onnistuneet erinomaisen hyvin.

Tulkoon tässä yhteydessä myöskin mainituksi, että piiritoimikunta on järjestänyt v. 1928 aikana n.s. kunnallisia neuvottelukokouksia, joihin on kutsuttu pienemmän alueen, useasti vain yhden kunnan puoluetoverit neuvottelemaan puolue- ja kunnallisasioista. Näihin kokouksiin on varattu esitelmiä periaatteellisistakin kysymyksistä ja niissä on pääpaino asetettu puoluetoininnan kehittämiseen.

Piirikokoukset.

on pidetty joka vuosi Helsingissä ja on piirikokouksiin edustajain valintaperusteena ollut 150 jäsentä.

Piiritoimikuntaan

ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet seuraavat toverit: Mikko Ampuja 1925—1929, Väinö Hupli 1925—1929, Väinö V. Salovaara 1925—1928, Emil Sallila 1925—1928, Hilda Seppälä 1926—1929, Anton Huotari 1926—1929, Väinö Mikkola 1925—1927, Matti Paasivuori 1925, Kerttu Koivisto 1925, Matti Turkia 1928—1929, Aug. Kuusisto 1929 ja Jussi Ahokas 1929. Varajäsenenä: Anton Huotari 1925, Kaarlo Siimes 1925—1927, Johan Helo 1926—1927, Emil Leino 1927, R. Swentorzetski 1928, Aug. Kuusisto 1928, Jalmari Linna 1928, Emil Sallila 1929, Väinö V. Salovaara 1929 ja Artturi Aalto 1929.

Piiritoimikunnan puheenjohtajina ovat olleet Väinö V. Salovaara 1925—1927, Matti Turkia 1928 ja Aug. Kuusisto 1929.

Piirisihteerinä oli syyskuun 1 päivään 1927 Aug. Kuusisto ja saman vuoden joulukuun 15 päivästä toimen nykyinen hoitaja Aleksi Lehtonen. Toimiston hoitajana on ollut koko kertomuskautemme ajan Martta Salmela ja on edelleenkin

Luennoitsijoina ovat piirin palveluksessa olleet, paitsi vaalien aikaa josta on edellä maininta, Mikko Ampuja v. 1925 yhden kuukauden ja Ivar Pousi v. 1927 syyskuun 15 päivästä vuoden loppuun. Ampuja oli myöskin puoluetoimikunnan palkkaamana piirimme alueella yhden kuukauden v. 1928.

UUDENMAAN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNNAN PUOLESTA:

Alexi Lehtonen.

Uudenmaan sos.-dem. Piirijärjestö r.y:n tulot ja menot v: na 1925—28.

<i>Tulot:</i>	1925	1926	1927	1928
Piiriveroja	34,905: 95	39,492: 10	45,049: —	48,693: 05
Toimintavälineistä ...	734: 75	373: 80	528: 30	1,466: 45
Iltamatuloja	1,725: 90	307: 50	—	1,092: 75
Voitto-osuutta ja				
avust.	27,959: 21	27,917: 81	32,368: 12	18,742: 75
Arpajaistuloja	—	3,903: —	45,924: 60	2,900: —
Ylim. veroja	—	10,220: —	—	—
Sekalaisia tuloja	2,058: 10	1,510: 35	1,967: 59	1,814: 53
Yhteensä	67,383: 91	83,724: 56	125,837: 61	74,709: 53

Menot:

Palkat	60,470: —	60,117: —	74,559: —	59,877: —
Matkakulut	4,316: 25	3,386: 75	13,959: —	4,907: —
Kulungit	8,650: 25	8,883: 05	15,515: 15	15,707: 20
Vuokrat	2,600: —	4,500: —	4,500: —	6,950: —
Sekalaisia menoja ...	643: 55	1,885: 10	3,807: —	2,819: 80
Yhteensä	76,680: 05	78,771: 90	112,340: 15	90,261: —

*Tiliasema joulukuun 31 p:nä 1928.**Varat:*

Rahaa kassassa	20,470: 60	
pankissa	9,146: 84	29,617: 44
Osakkeita, Puhelin O/Y	150: —	
Suvilahden Työväentalo O/Y	100: —	250: —
Kalustoa, luettelon mukaan	7,064: 80	
poistetaan	1,564: 80	5,500: —
Kirjastot, luettelon mukaan	2,500: —	
poistetaan	1,250: —	1,250: —
Toimintavälineitä		1,417: 10
Kirjavarasto		1,341: 50
Saatavia: Hels. kaup. Sähkölaitos	200: —	
Arpajaispapereista	82: —	
Piirikokouskuluja	37: —	319: —
Toimintansa lop. yhd. varojen tili		1,000: —
		Smk. 40,695: 04

Velat:

Toimintansa lop. yhd. varoja	13,937: 44	
Kustannus O/Y Kansanvalta tiliv.	9,161: 10	
Sos.-dem. Puoluetoimisto tiliv.	681: 50	23,780: 04
<i>Puhdas omaisuus</i>		16,915: —
		Smk. 40,695: 04

Turun läänin eteläisen sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 11. 25—15. 9. 29.

Vaikka viimeksi pidetylle puoluekokoukselle esitetyn toimintakertomuksemme laatimisesta onkin jo tullut kuluneeksi lähes neljä vuotta, ei puolueemme asema piirissämme ole tämän ajan kuluessa suurestikaan muuttunut. Mutta sikäli kuin siinä muutosta on tapahtunut, on se ollut kehitystä parempaan päin. Ainakin mitä järjestötoimintaan tulee, joskaan se ei vielääkään ole ollenkaan tyydyttävällä kannalla. Vaalipiirimme on eräs niistä piireistä, joissa kommunistien hajoitustyö aikoinaan teki varsin tuhoisaa jälkeä. Kommunisteilla oli piirissämme jo varsin vankka yliote. Vuoden 1922 vaaleissa oli heidän äänimääränsä paljon suurempi kuin meidän, ja piirimme työväenyhdistyksistä oli myöskin suurin osa heidän käsissään. Joukko maaseudun yhdistyksiäkin oli liittynyt silloiseen kommunistiseen puolueeseen, toisten jäädessä n.s. riippumattomiksi, ja niidenkin joukossa, jotka vielä kuuluivat sos.-dem. puolueeseen oli moni varsin horjuvalla kannalla. Vuoden 1924 vaaleissa tapahtui käänne sos.-dem. puolueen eduksi. Sitä seurasi myöskin vakaantumisen järjestötoiminnan alalla. Ja tätä on edelleen jatkunut. Puolueosastoissamme ei enää ole mitään epäröimistä havaittavissa, ja uusia sosialidemokraattisia työväenyhdistyksiä on perustettu sellaisille paikkakunnille, joissa vanhat yhdistykset aikoinaan joutuivat kommunistien käsiin.

Muutenkin on piirimme järjestötoiminta näinä vuosina elpynyt ja voimistunut. Jäsenmäärä on jonkunverran noussut, toimihenkilöitä on kasvatettu, henkistä kehitystasoa kohotettu, järjestöjen taloudellista asemaa parannettu, uusia työväentaloja rakennettu useampia, vanhoja taloja korjattu j.n.e. Voimme siis sanoa, että edistystä on tapahtunut.

Siitä huolimatta ei piirimme järjestötoiminta suinkaan vielääkään ole sellaista, kuin sen pitäisi olla. Päinvastoin se on monessa suhteessa varsin heikkoa. Siihen ovat omat syynsä. Yksi kaikkein vaikuttavimpia on se, että valistus- ja kasvatustyömme ei ole ollut kyllin tehokasta, mikä on johtunut varojen ja työvoimien puutteesta. Piirimme järjestötoiminta kärsii ennen kaikkea siitä, ettei meillä ole riittävästi tehtävänsä tasalla olevia paikallisia toimihenkilöitä. Näitä taas emme ole voineet kasvattaa, koska meillä ei ole ollut varaa kiinnittää kylliksi huomiota perusteellisempaan kasvatus- ja ohjaustyöhön. Puhumattakaan siitä, että olisimme voineet avustaa toimihenkilöitämme, jotta he olisivat voineet lähteä kartuttamaan tietojaan Työväen Akatemiassa tai muilla pitempiaikaisilla kursseilla. Muita-

kin syitä järjestötoimintamme heikkouteen tietysti on. Muut harrastus- ja toiminta-alat esimerkiksi ovat alkaneet viime vuosina vaatia yhä enemmän työläisten huomiota osakseen. Tällaisia aloja ovat kunnallinen toiminta, urheilu, osuustoiminta, pienviljelijäin maataloudelliset harrastukset ja eräät muutkin. Kaikki kyllä sellaisinaan tärkeitä ja hyviä, mutta aikaa ja voimia vaativia, joten varsinainen puolue-toiminta jää entistä enemmän sivuun. Uutta toimiväkeä ja lisää voimia olisi siis tämänkin vuoksi kasvatettava.

Mitä vähäväkisen väestön eri ryhmien suhtautumiseen puolue- ja järjestötoimintaamme tulee, niin siinä suhteessa ei ole mitään erikoisempaa muutosta tapahtunut. Tosin pienviljelijäväestöä ovat, kuten sanoimme, alkaneet kiinnittää entistä enemmän omat maatalousammattilliset harrastuksensa, mutta puolueellemme se ei suinkaan ole kokonaan kylmennyt, kaikista vastustajiemme siihen suuntaan tähtäävistä ponnistuksista huolimatta. Ei edes uusi »pienviljelijäin puolue» ole saanut piirissämme sanottavaa hajaannusta aikaan. Ja että puolueellamme piirissämme on edelleen myöskin teollisuustyöväestön suuren enemmistön kannatus, siitä antoivat tuoreimman todistuksen tämän vuoden eduskuntavaalit, joissa puolueemme äänimäärä kommunistisena pidetyssä Turun kaupungissakin oli suurempi kuin kommunistien.

Seuraavassa lyhyt selostus piirimme puolue-toiminnan eri puolista viimeksi kuluneiden vuosien aikana.

Valistustyö.

Valistustyötä on harjoitettu piirissämme entiseen tapaan pääasiassa puheiden ja luento- ja muotojen muodossa. Enimmäkseen ovat valistus-tilaisuutemme olleet joko juhlia, illanviettoja, kokouksia, tai sitten kahden ja kolmen illan luentokursseja. Pitempiaikaisia luento- ja opastuskursseja on voitu järjestää vain muutamia toimihenkilöiden kasvattamista varten. Itseopiskeluharrastuksen herättämiseen ja opintokerhotyöhön on myös kiinnitetty huomiota, joskaan siinä suhteessa ei ole vielä saavutettu toivottavia tuloksia.

Vuoden 1925 loppupuolella järjestettiin lyhyitä kursseja kaikkiaan kahdeksalla paikkakunnalla. Luentoaineina olivat itseopiskelu, opintokerhotyö, sanomalehdistön kehitys, sielutieteen alkeet, kehitysoppi ja kunnallistieto. Kuulijoita oli keskimäärin 45 kutakin luento-kohti. Luennoitsijoina V. Annala, J. V. Latvala, T. Rainio ja E. Jokinen. — Luentokurssien lisäksi liikkui piirisihteerin, puhujan ja järjestelymatkoilla sikäli kuin aikaa riitti. Erikoisesti vaati osakseen huomiota myöskin kunnallisvaalitoiminta.

Vuosi 1926 oli piirimme valistustyön kannalta toimintarikas ja melko tuloksellinen. Huomiota kiinnitettiin valistustyön eri puoliin. Piirissä liikkuvat heti vuoden alussa myöskin sos.-dem. raittiusliiton ja työläisnuorisoliiton puhujat, joiden kanssa oltiin kiinteässä yhteistyössä. Piirin palveluksessa oli vuoden kuluessa toveri *Toivo Aaltonen* viiden kuukauden ajan järjestäjänä ja valistustyöntekijänä. Tilapäisiä puhujia käytettiin myös runsaasti. Luentokursseja järjestettiin maaseudulla seitsemällä eri paikkakunnalla, ja Turussa koko piiriä käsittävät sangen onnistuneet luento- ja opastuskurssit järjestöjen toimihenkilöille. Lukuisat yhdistykset viettivät vuoden kuluessa vaikuttavia 20-vuotisjuhlia, sillä piirimme puolueosastoista on useat perustettu v. 1906. Syksyllä järjestettiin huomattava määrä vähävaraisten veronmaksajain kokouksia, joissa selviteltiin verotuskysymystä, sekä onnistunut jäsenhankintaviikko, josta lähemmin tuonnempana.

Vuoden 1927 aikana jatkettiin valistustyötämme entiseen tapaan. Lyhytaikaisia luentokursseja pidettiin kahdeksalla paikkakunnalla. Puhujana ja järjestäjänä toimi Yrjö Helenius 6 kuukautta, K. Perho 4 kuukautta ja Reino Virtanen puolentoista kuukauden ajan vaalipuhujana. Piirin valistustyössä olikin tänä vuotena kiinnitettävä eniten huomiota vaaliagitatioon ja sen järjestelyyn.

Vuoden 1928 ajalla oli piirin palveluksessa järjestäjänä ja valistustyöntekijänä K. Perho 4 kuukauden ajan, puolueen puhuja Otto Toivonen piti vuoden alussa piirin alueella 21 puhetta ja esitelmää yhteensä 2,485 kuulijalle, puolueen puhuja M. Ampuja puhui keväällä 21 paikassa, ja puolueen puhuja V. Komu syksyllä 20 eri paikassa yli 1,000 kuulijalle. Vielä oli toveri Paavo Aaltonen järjestäjänä ja puhujana kolmen kuukauden ajan, kiinnittäen pääasiassa huomiota kunnallisvaalitoiminnan järjestelyyn.

Vuoden 1928 valistustyöstä puhuttaessa on syytä erikoisesti mainita myöskin Turussa viime vuoden lopulla pidetyt Työväen Sivistysliiton opintojohtajakurssit, jotka pidettiin piiritoimikunnan myötävaikutuksella ja onnistuivat kaikissa suhteissa sangen hyvin. Osanottajia niillä oli eri puolilta piiriä ja antoivat ne varsinkin opinto-kerhoyölle piirissämme voimakkaan sysäyksen.

Vuoden 1929 aikana suoritetulle valistustyöllemme on taas vaalitoiminta antanut oman erikoisen leimansa. Muu valistustyö on rajoittunut pääasiassa puheisiin juhlissa, illanvietoissa ja muissa sen tapaisissa tilaisuuksissa, joita onkin vietetty kuluvan vuoden aikana sangen runsaasti. Piirin palveluksessa tänä vuonna olleista puhujista lähemmin vaalitoiminnan yhteydessä.

Arpajaisia on pidetty kahdet, nimittäin 1926 ja 1928. Ne olivat

verraten vaatimattomat kummallakin kerralla, puhdasta tuloa on niistä saatu yhteensä parikymmentätuhatta markkaa. *Piirijuhlia* on järjestetty muutamia jokaisena kesänä. 1928 oli niitä kaikkiaan neljä, muina kesinä niitä on ollut vähemmän. Juhlien ohjelma on koetettu saada mahdollisimman arvokkaaksi. Taloudellinen tulos niistä on ollut vähäinen, mutta valistustilaisuuksina on niillä ollut huomattava merkitys.

Yhteistyöhön

muiden työväen keskusjärjestöjen kanssa on kiinnitetty jatkuvasti huomiota. Piirin valistus- ja luentotilaisuuksissa on käytetty m.m. sos.-dem. raittiusliiton, työläisnuorisoliiton, naisliiton ja Työväen Sivistysliiton luennoitsijoita, sekä taas piirin puolelta avustettu muita järjestöjä, sikäli kuin siihen on tilaisuutta ollut. Läheistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä on tarkoitus edelleen jatkaa ja sitä vielä tehostaakin entisestään.

Jäsenhankintaviikkoja

on järjestetty 1926 ja 1928. Ensimmäinen jäsenhankintaviikko onnistui kaikissa suhteissa varsin hyvin. Juhlia ja illanviettoja järjestettiin piiritoimikunnan toimesta 37. Osanottajia niissä oli 2,770. Jäsentenkerääjiä työskenteli 69, ja uusia jäseniä saatiin 507, joskaan niitä kaikkia ei voitu pitää pidemmälti mukana. Toinen jäsenhankintaviikko epäonnistui piirissämme. Se sattui vähemmän sopivaan aikaan. Kiireelliset sadonkorjuutyöt ja kunnallisvaalivalmistelut olivat paraikaa käsillä. Valistustilaisuuksia järjestettiin kyllä kolmattakymmentä ja oli niissä osanottajia toistatuhatta, mutta uusien jäsenten lukumäärä rajoittui varsin vähiin.

Jäsenmäärä.

Piirijärjestöömme kuului vuoden 1925 lopussa 62 perusjärjestöä. Vuoden kuluessa perustettiin uusi puolueosasto Kaarinan Nummenmäelle. — Vuoden 1926 ajalla perustettiin uusia puolueosastoja 4, nimittäin Auran työväenyhdistys »Valo», Pöytyän Mäkiäisten ty., Askaisten ty. »Raivaaja» ja Uudenkaupungin Arvassalon ty. Puolueosastojen lukumäärä vuoden lopussa oli siis 66. — Vuonna 1927 perustettiin uusi yhdistys Paattisille ja Paimion Vistalle, mutta kun Kiskon ty. »Pyrintö» ja Uskelan ty. »Yritys» lopettivat kokonaan toimintansa samana vuonna, niin ei puolueosastojen lukumäärä lisääntynyt entisestään. — 1928 ajalla perustettiin uusi puolueosasto Piikkiöön ja Uudellekirkolle ty. »Tarmo», mutta kun

Uudenkaupungin sos.-dem. naisosasto lopetti vuoden kuluessa toimintansa itsenäisenä puolueosastona, niin lisääntyi perusjärjestöjemme lukumäärä vuoden kuluessa vain yhdellä, ollen siis kuluvan vuoden alkaessa 67.

Piirijärjestöön kuuluvien puolueosastojen jäsenmäärä on ollut:

Vuoden 1925 lopussa	1,024
» 1926 »	1,543
» 1927 »	1,318
» 1928 »	1,410

Piiri- ja puolueveronsa maksaneiden jäsenten lukumäärä piirisämme on siis ollut varsin alhainen. Mistä tämä johtuu, on vaikeata sanoa. Ehkä piirivero on ollut jonkin verran korkea ja sekin osaltaan vaikuttanut. Suurin syy lienee kumminkin siinä, että nämä vuodet ovat olleet yleensä epäkiitollisia aatteelliselle toiminnalle, ja ettei ainakaan mikään aatteellinen nousu ole ollut mahdollista. Jäsenmäärän kartuttamiseen eivät järjestömme myöskään ole kiinnittäneet riittävästi huomiota, kaikista kehoituksista huolimatta, ja jäsenmaksujen kantokaan ei ole läheskään kaikissa puolueosastoisamme säännöllisellä ja tarkoituksenmukaisella tavalla järjestetty, joten tälläkin seikalla on ollut oma vaikutuksensa.

Eduskuntavaalit.

Vuoden 1927 vaaleihin kiinnitettiin piiritoimikunnan taholta jo ajoissa vakavaa huomiota. Vaalivalistustyö koetettiin saada mahdollisimman tehokkaaksi. Piirilehteä levitettiin melko runsaasti. Kuvallisia vaaliplakatteja painettiin piiritoimikunnan toimesta useampia, eri väestöryhmiä ja harrastuspiirejä varten. Vaalipuheita pitivät: Yrjö Helenius 51 paikassa 2,079 kuulijalle, Reino Virtanen 42 paikassa 2,220 kuulijalle, E. Jokinen 31 paikassa 1,420 kuulijalle, K. Perho 42 paikassa 2,078 kuulijalle, Aino Lehtokoski 16 paikassa 1,954 kuulijalle ja F. J. Leino 9 paikassa 855 kuulijalle, sekä useat muut puoluetoverit muutamassa paikassa kukin.

Vuoden 1929 vaalien edellä kävi K. Perho puhumassa ja järjestelmässä vaaliasioita 42 paikassa lähes 3,000 kuulijalle, E. Jokinen 24 paikassa 1,300 kuulijalle, Aino Lehtokoski 23 paikassa 2,150 kuulijalle Aleksi Aaltonen 13 paikassa 1,250 kuulijalle, Toivo Jokinen 12 paikassa 710 kuulijalle, Paavo Aaltonen 10 paikassa 550 kuulijalle, V. Malkamäki 9 paikassa 700 kuulijalle, sekä useat muut puoluetoverit 4—5 paikassa kukin. Piiritoimikunnan toimesta järjestettiin yhteensä 170 tilaisuutta. Näistä oli huomattava määrä vaalijuhlia tai ohjelmal-

lisiä illanviettoja. Puhutun sanan lisäksi levitettiin runsaasti piirilehteä, sekä painatettiin kuvallinen vaaliplakaatti kunkin valitsijayhdistyksen aluetta varten erittäin, ja tämän lisäksi vielä ruotsinkielinen plakaatti ynnä erikoisesti raittiusväkeä varten tarkoitettu plakaatti.

Kunnallisvaalit.

Joulukuun 5 p:nä 1925 toimitettiin kunnallisvaaleihin osallistui työväestö, Turun kaupunkia lukuunottamatta, 43 piirimme kunnassa. Vaaleihin osallistuttiin muutamia harvoja kuntia lukuunottamatta yleensä yhteisillä listoilla kommuneisteihin lukeutuvien työläisten kanssa. Samoin tapahtui viimeksi toimitetuissa kunnallisvaaleissa. Näinollen meillä ei olekaan aivan täyttä selvyyttä siitä, kuinka monta työväen edustajista piirimme kunnantaluustoissa lukeutuu kommunisteihin ja montako heistä on sosialidemokraattia, varsinkin, kun joukossa on myös sellaisia kuntia, joissa ei ole puolueosastoja, eivätkä siis sosialidemokraattisesti ajattelevakaan henkilöt voi kuulua puolueeseen. Työläisvaltuutettuja valittiin vuodenn 1925 vaaleissa kaikkiaan 300. Vaaliagitatio suoritettiin pääasiassa piirilehden välityksellä ja paikallisin voimin kussakin kunnassa.

Vuoden 1928 kunnallisvaaleissakin rajoittui piiritoimikunnan osuus vaalivalistustyössä pääasiassa järjestelyyn ja agitatioaineiston hankkimiseen. Siinä tarkoituksessa kerättiin useimmista kunnista aineistoa lehdessä julaistavia vaalikirjoituksia varten, sekä painatettiin jokaista kuntaa varten erikseen vaaliplakaatti. Vaaleihin otti työväestö osaa 49 kunnassa, joissa valtuutettuja valittiin kaikkiaan 888. Näistä sai työväestö 341 ja porvarilliset ryhmät 547 paikkaa. Työläisten edustus kasvoi siis 41:llä. Kuntia, joissa on työläisenemmistö on piirissämme nykyään 15.

Harrastus kunnalliseen toimintaan

on piirimme vähäväkisen väestön keskuudessa huomattavan suuri. Pystyviä kunnallismiehiä on myöskin jo ehtinyt kehittyä koko joukko, joskin vormien puute edelleenkin tekee paljon haittaa. Epäkohtana on mainittava, ettei työläisvaltuutetuilla vielä laheskään kaikissa kunnissa ole järjestettyä ryhmätoimintaa, sekä ettei valtuutettujen ja työväenjärjestöjen keskinäinen vuorovaikutus ole aina läheskään sellaista, kuin sen pitäisi olla. Useissa työläisenemmistöisissäkin kunnissa ovat myöskin tärkeät kunnalliset luottamustoimet edelleen porvarillisten henkilöiden käsissä, mikä ei ole suin-

kaan työväestölle edullista. Vuosien varrella on voinut muuten tehdä sen yleisen havainnon, että niissä kunnissa, joissa työväestön edustajat kiinteämmin ja tehokkaammin ovat ottaneet osaa käytännöllisiin tehtäviin ja kyenneet hankkimaan vähäväkiselle väestölle selvästi havaittavia, vaikka vähäisempiäkin etuja, esim. verotuksessa, harrastus kunnallisiin asioihin pysyy myöskin virkeämpänä. Tämä osoittaa, että kunnallisessa toiminnassa ainakin kaivataan ajanoloon enemmän tekoja kuin sanoja.

Piirikokoukset.

Vaalipiirimme piirikokoukset on pidetty kaikki Turussa. Edustajaperuste on ollut sääntöjen edellyttämä: yksi edustaja kutakin alkavaa 100 jäsentä kohti, mutta kun piirissämme ei ole toiminnassa kunnallisjärjestöjä kuin muutamassa kunnassa, niin on vakiintunut tavaksi, että kunnallisjärjestöihin kuulumattomat puolueosat voivat lähettää kukin oman edustajansa piirikokoukseen. — Viime vuosien piirikokoukset on pidetty seuraavina aikoina: vuoden 1926 huhtikuun 3—5 p:nä, läsnä 26 edustajaa; tärkeimmät kysymykset: ohjesääntö kunnallista toimintaa varten, raittiustilanteen parantaminen piirissä, nuorisotoiminnan edistäminen, ja toimitusjavoimien kasvattaminen järjestötoimintaa varten; vuoden 1927 piirikokous huhtikuun 2—3 p:nä, edustajia 39; tärkeimmät kysymykset: yleispoliittinen tilanne, vaalitoiminta, kirjastokysymys ja kysymys hautapatsaan pystyttämisestä V. Annalan haudalle; vuoden 1928 piirikokous huhtikuun 7—8 p:nä, edustajia 33; tärkeimpiä kysymyksiä: poliittinen tilanne, valmistautuminen kunnallisvaaleihin, raittiuspöytäjärjestön perustaminen; sekä vuoden 1929 piirikokous maaliskuun 23—24 p:nä, edustajia 32; tärkeimmät kysymykset: valistustyön järjestäminen, raittiuskysymys ja puoluetoimikunnan taholta alustetut ohjelmakysymykset.

Piirijärjestön taloudellinen tila

on viime vuosien aikana ollut heikonlainen. Suurta säästäväisyyttä noudattaen on sentään kohtalaisen hyvin suoriuduttu valistustyön ja muun toiminnan aiheuttamista menoista. Velkaa, jota on aikaisemmin tehty ostamalla Sosialistin Kirjapaino Oy:n osakkeita, on myös jatkuvasti lyhennetty.

Piirin tulot ja menot ovat olleet seuraavanlaiset:

Vuosi 1925	tuloja	39,953: 07,	menoja	32,383: 47,	säästö	7,569: 60
» 1926	»	49,191: 70,	»	47,164: —,	»	2,027: 70
» 1927	»	55,630: 90,	»	53,334: 50,	»	2,296: 40

*Tiliasema joulukuun 31 p:nä 1928.**Varat:*

Rahaa kassassa	2,477: 05
» pankissa	10: 92
» arpajaistoimikunnan hallussa	1,331: —
Osakkeita: Sosialistin Kirjap. Oy:n maksettuja	28,941: 45
» » » » velkana olevia	12,018: 55
Oy. Omakallion osakkeita	2,800: —
Kalusto ja kirjasto	9,000: —
	<u>Smk. 56,578: 97</u>

Velat:

Sosialistin Kirjap. Oy:lle osakkeista	12,018: 55
Työväen Akatemiaan pyrkivien stipendirahasto	800: —
Oma pääoma	43,760: 42
	<u>Smk. 56,578: 97</u>

Voitto- ja tappiotili.

Palkkoihin	29,929: —
Kuluihin	10,599: 05
Poistot kaluston kulumisen vuoksi	1,800: —
Vuoden voitto	15,308: 10
	<u>Smk. 57,636: 15</u>

Voitot:

Veroista	21,654: —
Avustusta ja voitto-osuutta puolueelta	13,232: —
Huveista ja lahjoituksista	22,750: 15
	<u>Smk. 57,636: 15</u>

Piirivero näinä vuosina on ollut 3: 75 mies- ja 2: 25 naisjäseniltä neljännesvuodelta. Tämän lisäksi on järjestöjen maksettavaksi määrätty vielä erikoinen järjestövero, mutta sitä eivät läheskään kaikki yhdistykset ole maksaneet.

Piiritoimikunta ja piirin toimitsijat.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet V. 1926 valittuina: V. Annala puheenjohtajana, A. Höglund varapuheenjohtajana, F. V. Suominen, Eino Lehtinen, T. Rainio, O. Kalliomäki ja J. Siljander, sekä varajäseninä M. E. Lehtinen, V. Kylander ja Anton Laine. Piiritoimikunta kokoontunut 19 kertaa. — Vuonna 1927 valittuina: F. V. Suominen puheenjohtajana, A. Höglund varapuheenjohtajana, T. Rainio, Eino Lehtinen, O. Kalliomäki, V. Kylander ja Arvo Toivonen, sekä varajäseninä U. Kulovaara, A. Laine ja M. E. Lehtinen. Piiritoimikunta kokoontunut 12 kertaa. — Vuonna 1928 valittuina: F. V. Suominen puheenjohtajana, A. Höglund varapuheenjohtajana, M. E. Lehtinen, Aleksi Aaltonen, Eino Lehtinen, K. Perho ja A. Laine, sekä varajäseninä U. Kulovaara, Y. Helenius ja Arvo Toivonen. Piiritoimikunta kokoontunut 10 kertaa, mutta vähäisempi, nelijäseninen jaosto kokoontunut aina tarpeen mukaan. — Vuonna 1929 valittuina kuuluvat piiritoimikuntaan F. V. Suominen puheenjohtajana, Yrjö Helenius varapuheenjohtajana, Eino Lehtinen, Aleksi Aaltonen, K. Perho, M. E. Lehtinen ja U. Kulovaara, sekä varajäseninä A. Laine, Tekla Tuomola ja J. Nieminen.

Piirisihteerinä on toiminut vuodesta 1925 alkaen E. Jokinen. Sihteerinä ei ole kumminkaan kokonaan ollut piirijärjestön palveluksessa, vaan on hoitanut tointa muiden tehtävien ohella, kuuluen syksyyn 1927 Sosialistin toimitukseen ja sen jälkeen ollut piirin edustajana eduskunnassa. Puhujina ja järjestäjinä ovat olleet Toivo Aaltonen 1926 viisi kuukautta, Yrjö Helenius 1927 puolen vuotta, K. Perho 1927—29 useampaan eri otteeseen yhteensä kymmenisen kuukautta, Reino Virtanen 1927 kahden kuukauden ajan, Paavo Aaltonen 1928 kolme kuukautta ja kuluvan vuoden aikana lyhemmän ajan. Tämän lisäksi on kansanedustaja Aino Lehtokoski liikkunut piirissä puhujana vaaliaikoina useampia viikkoja sekä muulloinkin pitänyt lukuisia puheita ja esitelmiä. Muista puhujina ja luennoitsijoina eniten käytetyistä tovereista on vielä syytä mainita toimittajat T. Rainio, A. Aaltonen ja V. Malkamäki sekä faktori Arvo Toivonen. Kansliatehtävissä ovat vaaliaikoina olleet avustajina Eino Lehtinen 1927 ja F. E. Sinisalo 1929 kumpikin muutamia viikkoja, muina aikoina on kansliatehtävien hoito ollut kokonaan sihteerin huolena.

Turussa, syyskuun 15 p:nä 1929.

TURUN LÄÄNIN ETELÄINEN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

Emil Jokinen.

Turun l. pohj. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 10. 1925—20. 9. 1929.

Yleiskatsaus.

Alottaessamme kertomustamme piirijärjestömme toiminnasta viimeksi pidetyn puoluekokouksen jälkeiseltä taipaleelta voimme kohta jo aluksi merkitä sen ilahduttavan seikan, että jäsenmäärän lasku, joka alkoi v. 1919 ja jatkui vielä v. 1925, on nyt päättynyt. V. 1919 oli piirimme jäsenmäärä 4,325, alkaen laskeutua sitten säännöllisesti joka vuosi, kunnes se v. 1925 oli enää vain 1,844 jäsentä. Nyt kuitenkin näyttää siltä, että laskukausi on loppunut ja jäsenmäärä alkaa hiljalleen kohota. Työväentalotkin ovat lisääntyneet kahdella-kymmenellä ollen niitä jo nykyisin 96. Yhäti laajentuva kunnallinen vaikutusvala on suorastaan pakottanut työläiset pyrkimään eteenpäin tieojetsa kartuttamisessa, joten alkavat haihtua turhat haaveet. Työläiset ovat alkaneet kyllääntyä jo kommunismiin ja pyrkivät yhä enemmän sos.-dem. järjestötoiminnan avulla kehittämään itseään aikansa tasolle. Tätä osoittaa sekin seikka, että lueuto- ja opastuskursseja pyydetään enemmän, kuin mitä varojen ja voimien vuoksi voidaan järjestää. Järjestötoiminta on vakiintunut ja tullut määrätietoisemmaksi, mutta paljon on vielä piirissämme keskeneräistäkin. On olemassa kokonaisia kuntia, joissa ei ole vielä yhtään sos.-dem. järjestöä, joten vielä on paljonkin toivomisen varaa, vaikka sos.-dem. käsityskanta on viimeisten vuosien aikana piirissämme lujittunut.

Vallistustyötä.

on piiritoimikunta suorittanut kertapuheiden, luento- ja opastuskurssien muodossa eri vuosina seuraavasti:

V. 1925 on pidetty 253 puhetta, joissa on ollut yhteensä 18,151 kuulijaa; siis keskimäärin 71 henkilöä puhetta kohti. Luento- ja opastuskursseja on ollut yhdet 2 päiväiset kurssit Tyrvään Raiviossa, joissa osanottajia oli 30 henkilöä.

Piirijuhlia on pidetty Nakkilassa ja Metsämaalla.

V. 1926 on pidetty 317 puhetta 20,072 kuulijalle, joista tulee keskim. 63 henkilöä puhetta kohti. Luento- ja opastuskursseja on pidetty kahdet, joista toiset Säkylän Kolvaassa, 4 päiväiset, osanottajia 15 ja toiset Ikaalisten Kilvakkalassa, 10 päiväiset, joissa osanottajia oli 27. Sen lisäksi on pidetty 2-päiväisiä luentoja 5 eri paikassa, joissa kuulijain lukumäärä on vaihdellut 30—45.

Piirijuhlia on pidetty Ulvilassa, Köyliön Kepolassa ja Kokemäen Raitiossa.

V. 1927 on nähtävästi toimittu entiseen tapaan, mutta kun ei ole merkitty puheiden lukumäärää muistiin enempää kuin kuulijoita-kaan, on niistä mahdotonta mitään tarkkaa tietoa antaa. Yhdet 6-päiväiset kurssit on pidetty Köyliön Kēpolassa; osanottajia oli 72. Sen lisäksi on Porissa pidetty kaksipäiväiset kunnallispäivät, joilla on luennoitu erilaisista aineista.

Piirijuhlia on pidetty Karkussa ja Eurassa.

V. 1928 on pidetty 315 puhetta ja kuulijoita on ollut yhteensä 33,430, keskim. 102 henkilöä puhetta kohti. Luento- ja opastuskursseja on pidetty Kokemäen Raitiossa 6-päiv. iltakurssit, osanottajia 25, Kokemäen Peipohjassa 5-päiväiset, osanottajia 15, Luviolla 6-päiv., osanottajia 27 ja Ulvilan Friitalassa, osanottajia 28. Luentoaineina on ollut: itseopiskelu, kerhotyö, kasvatuskysymys, eduskuntatyö, järjestötoiminta, oppivelvollisuuslaki, uskonnonvapauslaki, verotuskysymys, kunnallispolitiikka y.m. Luennoitsijoina ovat olleet: Fanny Ahlfors, E. Heinivaara, J. Leino, V. Komu, A. Lastu ja Aatto Manninen. Käytännöllistä opetusta on annettu kurseilla: järjestötehtävissä, kirjanpidossa, laskennossa, laulussa, lausunnossa, sanomalehtikirjeenvaihdossa y.m., kurssien ohjaajana on toiminut piirisihteri A. Manninen ja ovat kurssit olleet kaikki iltakursseja.

Piirijuhlia on pidetty Peipohjassa ja Punkalaitumella. Mitään erikoisempaa muutosta ei valistustyön alalla ole tapahtunut lukuunottamatta sitä, että on alettu järjestää kunnallisia neuvottelukokouksia ja opastuskursseja entistä enemmän. Nyt on lisätty vielä ohjelmaan kunnalliset järjestötoimintaa koskevat neuvottelukokoukset ja näyttää yleisö näihin, samoin kuin kunnallisiinkin neuvottelukokouksiin, suhtautuvan mielenkiinnolla, joten niitä on aikomus edelleenkin järjestää sekä täydentää saaduilla kokemuksilla.

Piiritoimkiunta on ollut vuorovaikutuksessa Työv. Sivist. Liiton kanssa, samoin sos.-dem. Työläisnaisliiton, Satakunnan sos.-dem. Raittiuspiiritoimikunnan ja sos.-dem. Työläisnuoriso piiritoimikunnan kanssa ja ovat nuoriso-osastot, varsinkin viimeaikoina, kiitettävällä tavalla antaneet apuaan järjestämällä ohjelmaa puhetilaisuuksiin y. m. ja yleensä vallitseekin hyvä yhteishenki vanhemman ja nuoremman työläisryhmän välillä ja nuorisoliike näyttää olevan ripeässä nousukaudessa. Naisliike on piirissämme heikkoa, ainoastaan kolmisen järjestöä on naisilla koko piirissä.

Jäsenhankintaviikot.

V. 1926 järjestetyllä jäsentenhankintaviikolla on pantu toimeen 67 jäsenten vastaanottotilaisuutta, joissa yleisöä on ollut saapuvilla

5,110 henkilöä. Jäsentenkerääjinä toimi 190 henkilöä ja lisääntyi jäsenmäärä 700, mutta niistä jäi kohta pois noin 300.

V. 1928 järjestettiin jäsentenhankintaviikolla 20 jäsenen vastaanottojuhlaa, joissa oli saapuvilla 2,100 henkilöä. Jäsenten kerääjinä toimi 30 henkilöä ja jäsenmäärä lisääntyi noin 500, joista kuitenkin osa heti on jäänyt syrjään. On muuten huomattava, että tätä jäsenhankintaa vaikeutti samalla kertaa suoritettava kunnallinen vaalitaistelu.

Piiririmme järjestöt.

Järjestöjä on piirissämme ollut eri vuosina seuraavasti: V. 1925 oli 100, v. 1926 117, v. 1927 113 ja v. 1928 122 yhdistystä.

Jäseniä on ollut v. 1925 1,844, v. 1926 2,705, johtuen tämä nousu jäsenhankintaviikosta, v. 1927 2,452, v. 1928 2,490 ja v. 1929 (20/9) maksaneita jäseniä 2,262. Jäsenmäärän laskuun lienee ollut syynä suuntakysymys ja ehkäpä siihen osaltaan on vaikuttanut harvinaisen ahkeraan tapahtunut piirisihteerin vaihdoskin, sillä laajaa piiriämme ei kovin pian pääse koko laajuudessaan tuntemaan, joten se heikentää toimintavoimia.

Porvarillinen pienviljelijäliike on viime aikoina saanut jonkin verran vaikutusvaltaa maalaisväestön keskuudessa. Tämän on selitetty johtuneen siitä, että sos.-dem. puolueella ei muka ole selvää maatalousohjelmaa. Tyytymättömyyttä on ilmennyt m.m. sos.-dem. hallituksen erinäisiin edesottamisiin, varsinkin n.s. «Puron» juttu on aiheuttanut vakavaa paheksumista.

Eduskuntavaalit.

V. 1927 toimitettujen eduskuntavaalien edellä järjestettiin piiri-toimikunnan puolesta kaikkiaan 276 vaalivalistustilaisuutta, joissa oli kuulijoita yhteensä 18,028 ja tulivat eduskuntaan valituiksi seuraavat toverit: H. Ryömä, M. Sillanpää, V. Komu, J. Leino, V. Rantala ja J. Fahler. Vaalivalistustyössä käytettiin m.m. punaista autoa ensimmäistä kertaa. Vaaliplakaattia levitettiin 7,000 kpl., lentokirjasta 7,420 kpl. ja piirilehteä 7,420 kpl.

V. 1929 toimitettujen vaalien edellä järjesti piiritoimikunta yhteensä 225 puhetilaisuutta, joissa kuulijoita oli yht. 18,150, puheita pitivät edustajaehdokkaat ja piirisihteerit. Lentolehtisiä levitettiin 10,000 kpl., vaaliplakaattia 800 kpl., kirjoitettuja puheita 50 kpl., erilaisia kehoituslehtisiä 900 kpl. Sen lisäksi olivat muutamat kunnallisjärjestöt vielä painattaneet piirilehdessä vaalinumeroita ja

vaalijulistuksia, joita jaettiin suuret määrät. Piirilehteä, Uutta Aikaa, jaettiin vapaakappaleina 5,050 kpl. Eduskuntaan tulivat valituiksi: H. Ryömä, M. Sillanpää, V. Komu, V. Rantala, J. Leino ja E. Aromaa. Vaalivalistuksen yhteydessä käytettiin nytkin punaista autoa, mutta ei se tuottanut piirimme hajanaisuuden vuoksi tyydyttäviä tuloksia, kun matkat venyvät liika pitkiksi.

Kunnallinen toiminta.

V. 1925 toimitettujen kunnallisvaalien jälkeen oli piirissämme kaikkiaan 364 työläisvaltuutettua, joista kuitenkin muutamia lukeutui kommunisteihin. Työläisillä oli enemmistö valtuustossa 14 kunnassa ja määrä enemmistö oli vain yhdessä kunnassa. Vuoden 1928 toimitettujen kunnallisten vaalien jälkeen muuttui tilanne niin, että työläisillä on edustajia 400, joten lisäys on aika huomattava. Enemmistö on nyt 19 kunnassa ja määräänemmistö 4 kunnassa.

V. 1928 kunnallisvaalien edellä toimeenpantiin kunnallisasioiden kiertokysely, jonka perusteella järjestettiin vaaliagitatio. Yleensä on piirissämme kunnallinen toiminta heikkoa. Monessa kunnassa on esim. kansakoulujen johtokunnissa yksinomaan porvareita, vaikka valtuustossa onkin sos.-dem. enemmistö. Syitä kunnallisen toiminnan heikkouteen on paljonkin, vaikuttavin lienee kuitenkin tottumattomuus kunnallisten asiain hoitoon.

Piirikokoukset

on tavallisesti aina pidetty Porissa. V. 1926 toukok. 15—16 p:nä pidetyssä piirikokouksessa oli edustajia 30 kunnasta yhteensä 32, v. 1927 huhtik. 2—3 p:nä pidetyssä samoin, v. 1928 toukok. 8—9 p:nä pidetyssä, 33 kunnasta yhteensä 35 ja v. 1929 huhtik. 6—7 p:nä pidetyssä 36 kunnasta yhteensä 40 edustajaa. Piirikokouksissa on käsitelty tavalliset, sääntöjen mukaiset asiat, arvosteltu sos.-dem. hallitusta, eduskuntatyötä, piirin lehteä y.m. Edustajaperusteena on ollut yksi edustaja jokaiselta 150 jäseneltä.

Raha-asiat.

V. 1926 jouluk. 31 p:nä oli piirijärjestön tilinpäätös seuraava: Tuloja Smk. 62,407: 66 ja menoja Smk. 65,135: 57, siis tappiota Smk. 2,727: 91. V. 1927 oli tuloja Smk. 142,640: 05 ja menoja Smk. 123,904: 09, tilikauden voitto Smk. 18,735: 96, mutta tässä oli arpa-

jaistuloja Smk. 74,642: —. V. 1928 tilinpäätöksen mukaan oli tuloja Smk. 54,900:55 ja menoja Smk. 67,668:05, tappioksi jäi siis Smk. 12,767:50.

Järjestöömme kuuluvilla yhdistyksillä on vuoden 1928 tilinpäätöksen mukaan omaisuutta Smk. 5,624,374: — ja velkoja 654,250: —, omaisuutta on siis yli velkojen Smk. 4,970,124: —, mutta on otettava huomioon, että työväentalot on useinkin arvioitu liian alhaisiksi, joten omaisuus on todellisuudessa paljonkin suurempi. Kirjastoissa on niteiden lukumäärä 6,715 kpl. ja niiden rahalliseksi arvoksi on laskettu Smk. 62,931: —. Piirivero on ollut koko toiminta-ajan Smk. 12: — jäseneltä vuodessa.

Piiritoimikuntaan

valittiin v. 1926 seuraavat toverit: T. Rintala, J. Leino, E. Heinivaara, Hilma Laine, Tekla Johansson, Osk. Heino ja Kalle Nieminen.

V. 1927 valittiin piiritoimikuntaan: T. Rintala, J. Leino, E. Heinivaara, Tekla Johansson, Hilma Laine, Oskari Heino ja Kalle Nieminen.

V. 1928 valittiin piiritoimikuntaan: Tekla Johansson, Hilma Laine, Fanny Ahlfors, T. Rintala, E. Heinivaara, Ville Virta ja Armas Lumme.

V. 1929 valittiin piiritoimikuntaan: T. Rintala, Väinö Niemi, Fanny Ahlfors, J. Leino, Antti Lastu, V. Savo ja M. Ekblom.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on toiminut koko ajan Toivo Rintala. Kokouksia on piiritoimikunta pitänyt v. 1926 10, v. 1927 10 ja v. 1928 on pidetty vain 7 kokousta.

Piirisihteerinä toimi aluksi V. Komu, kunnes hänet v. 1927 valittiin eduskuntaan, jolloin hän erosi ja valittiin hänen tilalleen Matti Laukkonen Kannuksesta. Laukkonen kuitenkin erosi 5 p:nä toukuuta 1928, jolloin toimeen valittiin nykyinen piirisihteeriksi A. Manninen, joka ryhtyi toimeensa 1 p:nä kesäkuuta 1928. Piirijärjestön talouden- sekä toimistonhoitajana on toiminut Hilma Laine, ollen edelleenkin samassa toimessa.

Porissa 20 p:nä syyskuuta 1929.

TURUN L. POHJ. VAALIPIIRIN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

K:tta
Aatto Manninen.

Hämeen läänin etel. vaalip. sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 8. 1925—30. 6. 1929.

Yleiskatsaus.

Kulunut, lähes nelivuotinen toimintakausi, on ollut piirissämme työväen järjestötoiminnan menestyksen ja voimistumisen aikaa. Piirijärjestömme jäsenluku ei tosin ole kasvanut enempää kuin vajaan puolituhatta, mutta järjestötoiminta on yleensä ollut vilkasta, ehkäpä vilkkaampaa kuin aikaisemmin. Tätä osoittaa esim. se, että piiritoimikunnan järjestämiä kaksiviikkoisia opintokursseja on joka vuosi haluttu useampaan paikkaan, kuin mitä varojen ja opettajavoimien vähyyden vuoksi on voitu järjestää. Näitä kursseja, joita selostamme lähemmin tuonnempana, on pidetty 57 paikassa ja on niillä ollut yhteensä lähes puolitoistatuhatta osanottajaa. Järjestöt ovat myös kunnostaneet ja laajentaneet toimitalojaan ja uusiakin työväentaloja on rakennettu tänä aikana 8. Viime vuonna toimitetuissa kunnallisvaaleissa lisääntyi puolueemme äänimäärä tässä piirissä lähes 3,000:lla ja kunnallismiestemme tiedot ja kyky tietenkin ovat vastaavasti kasvaneet.

Näiden ilahduttavien asiain ohella on ilmennyt myös kielteisiä seikkoja. Sellaisena voimme mainita m.m. sen, että kommunistien hajoitustoiminta, joka on alkanut tuloksiinsa nähden taantua varsinaisissa pesäpaikoissaan, Valkeakoskella, Lahdessa, Riihimäellä y.m., on nyt suunnattu entistä voimaperäisemmin piirimme maaseutujärjestöihin. Toisena ikävänä asiana ansaitsee huomiota se, että porvarilliset hajoittajat ovat niinikään entistä innokkaammin koettaneet vieroittaa pienviljelijäväestöä pois puolueemme vaikutuspiiristä. Kumpaisetkin hajoittajat ovat jonkin verran menestyneet ja seurauksena oli, että saimme tämän vuoden eduskuntavaaleissa 800 ääntä vähemmän kuin vuoden 1927 vaaleissa. On myös mainittava, että joillakin syrjäisemmillä paikkakunnilla ei järjestötoimintaa ole ponnistuksista huolimatta saatu elpymään, vaan on meillä edelleen useita varsin heikosti toimivia järjestöjä. Tämä kaikki kuitenkin on käsityksemme mukaan tilapäistä ja ohimenevää, joten voimme luottamuksella katsoa tulevaisuuteen.

Valistustyö.

Valistustyötä on piirissämme² harjoitettu etupäässä luento- ja opastuskurssien sekä myös kertapuheiden muodossa. Kursseja on pidetty iltasin kahden viikon ajan kussakin paikassa, paitsi v. 1926 Rengon Muurilassa ja Janakkalan Saloisilla, joissa kurssit kestivät

vain viikon ja opiskeltiin niillä päivisin. Samoin myös opiskeltiin päivisin Hämeenlinnassa huhtikuulla 1927 pidetyillä puhujakursseilla.

Opintokursseja

on eri vuosina järjestetty seuraavasti:

Vuosi.	Kursseja.	Oppilaita.	Kursseja pidettiin.
1925	3	63	Lammin kk., Urjalan Nuutajärvellä, Forssan Nummella.
1926	16	434	Jokioisilla, Leppäkoskella, Hämeenlinnassa, Janakkalan Saloisilla, Rengon Muurilassa, Ypäjän Ypäjänt., Humppilassa, Kalvolan Taljalassa, Kärkölan Marttilassa, Hattulan Pekolassa, Oitissa, Hauhon Väinölässä, Janakkalan Mallink., Jokioisten Vaulammilla, Someron Pitkäjärv., Hauhon Eteläisissä.
1927	11	254	Hauhon kk., Hattulan Mervessä, Viialassa, Hämeenlinnassa, Someron Kerkkolassa, Hauhon kk., Vanajan Hangasmäellä, Hattulan Pekolassa, Tammelan Torrolla, Lopen Jokiniemessä, Lopen Launoisissa.
1928	18	494	Somerniemellä, Someron kk., Jokioisissa, Hattulan Parolassa, Tuuloksessa, Vanajan Harvialassa, Janakkalan Hyvinkäällä, Janakkalan Mallinkaisilla, Tammelan Letkulla, Kalvolan Kutilassa, Lopen Topenolla, Hauhon Eteläisissä, Janakkalan Löytämäellä, Someron Ollilassa, Lammin kk., Hausjärven Ryttylässä, Lopen Läyliäisillä, Lopen Salossa.
1929	9	212	Urjalan Tursassa, Ypäjän kk., Hausjärven Herajoella, Koskella Hl., Kalvolan Iittalassa, Rengon Muurilassa, Tammelan Letkulla, Someron Pajulassa, Someron Pitkäjärvellä.
Yht.	57	1,457	

Kurssien opetusaineina ovat olleet kirjanpito, laskento ja ohjausta järjestötehtävissä sekä vuodesta 1926 alkaen mainittujen aineiden lisäksi laulu-, lausunta- ja näytelmäharjoitukset. Niinikään on kursseilla pidetty keskustelukokouksia, joissa on käsitelty m.m. seuraavia keskustelukysymyksiä: Miten järjestötehtävät tulevat hyvin suori-

tetuiksi? Miten jäsenet saadaan käymään kokouksissa? Miten yhdistyksen rahavaroja on hoidettava? Mikä ero on sosialidemokratian ja kommunismin välillä? Onko sosialismin voitto varma? Mitä on sosialistinen toveruus ja mihin se velvoittaa? Miten kotiagitatiota on harjoitettava? Mikä on opintokerho ja miten se toimii? Yllämainittujen aineiden lisäksi on kurssilaisille pidetty luentoja eri aineista. Yleisölle on ollut luentoja miltei joka kursseilla noin parina iltana. Luentoaineina on ollut: Työväki ja taide, kasvatus- ja yhteiskuntaoppi y.m.

Kurssien ohjaajina ovat olleet koko toimintakauden ajan piirisihtööri V. Kivisalo sekä luennoitsijat Akseli Kanerva v. 1926 ja alkupuolen vuotta 1927, siitä lähtien Toivo Aaltonen. Opiskelijat ovat olleet suurelta osalta nuorta, reipasta ja toimintatarmoista väkeä. Kokemukset kurssitoiminnasta osoittavat tällaisen valistusmuodon sopivaksi ja kaikki puolin tarkoitustaan vastaavaksi. Tätä todistaa m.m. se, että kurssit ovat olleet varsin haluttuja. Niitä on pyydetty enemmän kuin mitä on voitu pitää. Alkavana syystoimintakautena kurssitoimintaa edelleen jatketaan.

Seuraavasta taulukosta näkyy eri vuosina pidettyjen kertapuheiden ja kuulijain lukumäärä.

Puhetilaisuudet.

Vuosi	Puhetta	Kuulijaa
1925	566	36,137
1926	325	33,586
1927	508	44,884
1928	606	55,610

Puheiden lukumäärään eivät sisälly ne puheet, joita tilapäispuhujat ovat pitäneet eri järjestöjen juhlissa ja iltamissa.

Puheiden ja kurssien lisäksi on harjoitettu kirjallista valistustyötä pitämällä yllä pientä kirjakauppaa.

Piirijuhlia ei kysymyksessä olevana toimikautena ole pidetty. Sitävastoin ovat järjestöt piirikokousten päätösten mukaisesti toimeenpanneet n.s. valistusiltamia piirin valistusrahaston kartuttamiseksi. Näitä iltamia on pidetty eri vuosina seuraavasti: V. 1925 47, v. 1926 54, v. 1927 46 ja v. 1928 57.

Piirikokousten huomattavimmista valistustyötä koskevista päätöksistä mainittakoon: v. 1926 Työväen Akatemiassa opiskelevain avustusrahaston perustaminen, josta alustuksen ja rahastolle sääntöehdotuksen laati piiritoimikunta. V. 1929 pidetyn piirikokouksen pää-

tös kunnallisissa tehtävissä olevien työväen edustajain neuvontakursien järjestämisestä. Tämän mukaan tulee jokaisen kunnallisjärjestön toimia kerran vuodessa mainitunlaiset 3 tai 4 päivää kestävät kurssit.

Piiritoimikunta on ollut yhteistyössä Työväen Sivistysliiton kanssa, järjestäen luentoja sekä osallistuen opintokerhotyön ohjaukseen ja uusien kerhojen perustamiseen. Samoin on ollut yhteistoimintaa Sos.-dem. Raittiusliiton, Työläisnuorisoliiton ja Sos.-dem. Naisliiton kanssa puhetilaisuuksien y.m. järjestelyssä.

Jäsenhankintaviikko v. 1926.

Ennen jäsenhankintaviikkoa kehoitti piiritoimikunta järjestöjä ryhtymään sen valmisteluun, viitaten siinä puoluetoimikunnan samaan aikaan antamiin ohjeisiin. Samoin julaistiin piirilehdessä järjestöihin liittymisen tärkeyttä tehostava julistus. Useissa paikoissa järjestöt kuitenkin vastoin odotusta löivät laimin jäsenhankintatilaisuuksien toimeenpanon. Tästä laiminlyönnistä huomautti piiritoimikunta kiertokirjeellä, neuvoen siinä miten laiminlyönti on vastedes korjattava. Ja oli siitä seurauksena, että useat järjestöt toimeenpanivat jäsenhankintatilaisuuden myöhemmin.

Saatujen tietojen mukaan järjestettiin piirissämme 60 juhla- tai muuta jäsenhankintatilaisuutta, joissa oli osanottajia 3,888 henkilöä. Jäsenten kerääjinä toimi 159 henkilöä ja uusia jäseniä liittyi puolueeseen 855. Suurin lisäys tapahtui H:linnan ty:ssä, johon liittyi 112 uutta jäsentä.

Kyseessäolevan jäsenhankintaviikon tuloksiin voidaan olla tyytyväisiä, vaikka se ei kaikin paikoin tuottanutkaan niin hyviä tuloksia kuin odotettiin. Tähän oli osittain syynä se, että valistusainehisto saapui, varsinkin syrjäseuduilla oleviin järjestöihin, niin myöhään, ettei jäänyt riittävää valmistautumisaikaa.

Jäsenhankintaviikko v. 1928.

Sen valmistelussa menetteli piiritoimikunta pääasiallisesti samalla tavalla kuin edelliselläkin kerralla. Kyselykaavakkeen palautti piiritoimikunnalle 30 yhdistystä, joista 20 oli toimeenpannut jäsenhankintajuhlan, ollen tällaisia juhlia 25 ja niissä osanottajia yht. 2,580. Uusien jäsenten vastaanottokokouksia oli 4. Jäsentenkerääjinä toimi 41 toveria. Uusia jäseniä liittyi yhdistykseen 123 ja nuoriso-osastoihin 62, siis yhteensä 185.

Se, että jäsenhankintaviikko ei tuottanut niin hyviä tuloksia kuin edellisellä kerralla, aiheutui järjestöjen antamien tietojen mukaan en-

sinnäkin siitä, että se sattui kaikkein kiireimmäksi syystöiden ajaksi. Samoin vaikutti siihen osittain ainehiston viivästyminen. Jotkut järjestöt tiedoittivat, että ne eivät voineet ottaa jäseniksi läheskään kaikkia niitä, jotka olisivat tulleet, koska johtokunnalla ei ollut varmuutta useiden mielipiteistä. Näin tapahtui varsinkin niillä paikkakunnilla, missä on enemmän kommunisteja.

Jäsenmäärä.

Piirijärjestöömme kuuluvien yhdistysten ja niiden jäsenten lukumäärä on kuluneena nelivuotiskautena ollut seuraava:

V. 1925	.....	yhdistyksiä	138,	jäseniä	3,327,	kunnallisjärjestöjä	22
» 1926	.....	»	136,	»	3,838,	»	22
» 1927	.....	»	139,	»	3,799,	»	22
» 1928	.....	»	136,	»	3,552,	»	22

Vuoden 1928 jäsenluku on suurempi kuin yllämainittu määrä, johtuen tämä siitä, että useat järjestöt ovat suorittaneet kyseessä olevan vuoden viimeisen neljänneksen verot vasta tämän vuoden aikana. Kuten edelläolevista numeroista selviää, ei jäsenmäärässä ole tapahtunut suurempia vaihteluja, huomioonottamatta v. 1926, jolloin oli havaittavissa noin 500 jäsenen lisäys edelliseen vuoteen verrattuna. Se, ettei jäsenmäärässä ole tapahtunut huomattavampia vaihteluita, osoittaa työväestön poliittisten mielipiteitten vakiintumista.

Toimintansa lopettaneet yhdistykset.

Kuluneella toimikaudella ovat virallisesti toimintansa lopettaneet Someron Kerkkolan ja Ihämäen yhdistykset, Lammin Mommilan ty. sekä Nastolan Pyhantaan ty. Toiminnan lopettamiseen on ollut osittain syynä huliganismi sekä myös osittain kommunistisen hajoitustyön aikaansaama eripuraisuus. Edellämainittujen lisäksi on muutamia yhdistyksiä nukkuneessa tilassa, joita ei piiritoimikunnan ponnisteluista huolimatta ole saatu herätetyiksi toimintaan.

Uusia yhdistyksiä on perustettu:

V. 1928 Hausjärven Ryttylän, Kylmäkosken Toverit ja Kalvolan Iittalan yhdistykset, sekä 1929 helmikuussa Hausjärven Hikiän ty. Näitten lisäksi on perustettu seuraavat 5 nuoriso-osastoa: Hollolan Möysän, Kylmäkosken Savikosken, Janakkalan Leppäkosken ja Vähikkälän sekä Ypäjän kirkonkylän osastot.

Uusia työväentaloja

ovat rakentaneet: Lopen Salon, Hollolan Möysän, Lahden, Hauhon Ilmoilan, Hattulan Parolan, Vanajan Harvialan, Kärkölän kirkonkylän ja Kalvolan Rimmin yhdistykset. Useat yhdistykset ovat laajentaneet ja muuten korjailleet talojaan. Tekeillä on työväentaloja Padasjoen Kellosalmella, Jokioisilla, Janakkalan Saloisilla ja Hausjärven Puujaassa.

Sisäisessä järjestötoiminnassa on havaittavissa nousukausi. Nuoria tovereita on liittynyt mukaan viime aikoina huomattavasti enemmän kuin joitakin vuosia sitten. Samoin on havaittavissa, että järjestöjen jäsenissä on heräämässä halu syventyä aatteellisiin kysymyksiin. Raittiustilanteessa niinkään on tapahtunut käänne parempaan päin.

Kommunistien toiminnasta mainittakoon, että he ovat kohdistaneet varsinkin viime aikoina erikoisen huomionsa sellaisille paikkakunnille, joissa heillä ei aikaisemmin ole ollut mitään toimintaa, ja he ovatkin onnistuneet saamaan itselleen joitakin kannattajia. Sitävastoin entisissä pesäpaikoissa, kuten esim. Valkeakoskella, on kommunistien kannatus jonkin verran vähentynyt.

Pienviljelijäväestö on yleensä, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, tyytyväinen puolueeseen ja sen toimintaan. Porvarillisuudesta on havaittavissa vain niiden pienviljelijäin keskuudessa, joilla ei koskaan ole ollut mitään vakiintunutta poliittista mielipidettä.

Eduskuntavaalit.

V. 1927 toimitettujen eduskuntavaalien valmisteluun ryhdyttiin jo maaliskuulla, palkkaamalla piiriin kaksi varsinaista vaalipuhujaa. Suullisen agitation lisäksi harjoitettiin kirjallista valistustyötä. Puoluetoimikunnan kustantamien vaalikirjasten lisäksi julkaisi piiritoimikunta oman vaalikirjasensa »Eestä hengen, leivän ja kunnian», joka oli varustettu edustajaehdokkaiden kuvilla ja lyhyillä elämäkerroilla sekä erikoisilla vaalitunnuksilla. Tätä kirjasta levitettiin noin 10 tuhatta kappaletta. Sanomalehtien ilmaiseksi jakamiseen luovutti piiritoimikunta 1,000 mk. Paikallista vaalitoimintaa ohjailtiin kierto- kirjeiden ja tiedonantojen avulla.

N.s. punaisia vaaliautoja järjesti piiritoimikunta vaalipäivän edelliseksi sunnuntaiksi 7. Kussakin autossa oli kaksi puhujaa sekä runonlausuja ja pysähtyi kukin autoista 8 paikkaan. Näitten lisäksi järjestivät vaaliauton Forssan ja Tammelan kunnallisjärjestöt 12 paikkaan sekä Someron, Somerniemen, Ypäjän, Jokioisten, Humppilan ja Urjalan järjestöt kaksi autoa yht. 16 paikkaan. Kaikkiaan toimeenpantiin piirissämme 348 vaalivalistustilaisuutta, joissa oli yhteensä

41,760 kuulijaa, tullen paikkaa kohti keskimäärin 120 kuulijaa. Sos.-dem. äänimäärä lisääntyi piirissämme 394 äänellä.

V. 1929 vaalit.

Kun näihin vaaleihin jouduttiin odottamatta, niin tästä johtuu, että vaalivalistustyötä ei voitu aloittaa niin aikaisin kuin v. 1927. Toukokuun alusta palkattiin 1 vaalipuhuja. Muuten menetteli piiritoimikunta vaalien valmistelussa samalla tavalla kuin edelliselläkin kerralla. Vaalipuheita pitivät, paitsi mainittu vaalipuhuja, piirisihtööri, piirin luennoitsija, Hämeen Kansan Forssan toimiston hoitaja, sekä piirin sos.-dem. kansanedustajaehdokkaat. Näitten lisäksi kävi vaalipuhematkoilla 16 paikallispuhujaa. Someron ja Hollolan kunnallisjärjestöt kustansivat itse vaalipuhujan, edellinen kahdeksi viikoksi ja jälkimäinen koko kuukaudeksi.

Kirjallista vaalivalistustyötä harjoitettiin pääasiassa vapaitten sanomalehtien avulla. Näitten levittämiseksi käytti piiritoimikunta, piirikokouksen päätöksen mukaisesti 15,000 mk. Sanomalehtien lisäksi levitettiin puoluetoimikunnan kustantamaa vaalikirjallisuutta. Samoin levitettiin, pääasiassa vaaliautoista, piiritoimikunnan kustantamaa vaaliplakaattia 11,000 kpl. Nämä plakaatit oli laadittu vaaleihinmenokehoituksen muotoon ja julaistiin niitä 11 eri valitsijayhdistystä varten ja oli ne varustettu kunkin valitsijayhdistyspiirin edustajaehdokkaiden kuvilla, vaalilistalla sekä vaalitunnuksilla.

Punaisia vaaliautoja järjestettiin piiritoimikunnan taholta vaalien edellisenä sunnuntaina 10 autoa, käyden ne 81 eri paikassa. Kussakin autossa oli, samoin kuin edelliselläkin kerralla, 2 puhujaa ja runolautsuja. Näitten lisäksi järjestivät vaaliautoja Humppilan, Forssan, Jokioisten ja Ypäjän kunnallisjärjestöt, käyden ne 19 paikassa.

Punaisista vaaliautoista huomautettakoon, että ne ovat ainakin toistaiseksi osoittautuneet tarkoitustaan vastaaviksi vaaliagitatiovälineiksi. Niiden käyttö on tullut melko halvaksi. Samoin näissä tilaisuuksissa on käynyt runsaammin kuulijoita kuin muissa vaalikokouksissa.

Vaalivalistustilaisuuksia pidettiin kaikkiaan 361 ja oli niissä noin 44,560 kuulijaa. Tilasto ei ole aivan tarkka, koska kaikkialta ei ole saatu tietoja. Sos.-dem. äänimäärä aleni piirissämme 804 äänellä. Syynä tähän on käsityksemme mukaan osittain uuden pienviljelijäpuolueen esiintyminen vaaleissa sekä osittain kommunistien toiminta. Kommunistit harjoittivat näissä vaaleissa kiihkeämpää ja voimaperäisempää vaalipropagandaa kuin milloinkaan ennen. Sos.-dem. äänimäärän laskusta huolimatta olisi tarvittu vain 262 ääntä yhden edus-

tajapaikan valtaamiseksi. Pääpuhujina ovat olleet piirisihteeri, piirin luennoitsija sekä piirin sos.-dem. kansanedustajat.

Seuraavasta taulukosta käy selville, miten paljon kumpaisissakin vaaleissa ovat saaneet ääniä ja edustajia, sosialidemokraatit, kommunistit ja porvarit.

Vaalit	Sos.-dem.		Kommunist.		Porvarit	
	Ääniä	Edust.	Ääniä	Edust.	Ääniä	Edust.
Eduskuntav. v. 1927	24,743	5	5,307	1	23,383	5
" " 1929	23,937	5	6,942	1	26,507	5

Kunnallisvaalit.

Kyseessäolevana toimikautena on ollut myös kahdet kunnallisvaalit vv. 1925 ja 1928. Piiritoimikunnan taholta on kumpaistenkin vaalien edellä harjoitettu vaalivalistustyötä siten, että piirin puhujat runsaan kuukauden ajan ennen vaaleja ovat käyneet vaalipuhematkoilla eri kunnissa. Niinikään on kumpaistenkin vaalien edellä lähetetty järjestöjen vaalitoimitsijoille ohjekirjaset vaalitoimintaa varten sekä muutenkin tiedonantojen y.m. ohjeitten avulla ohjattu vaalivalmisteluja.

Kunnallisjärjestöt ovat ottaneet melko innokkaasti osaa vaalagitatiotyöhön, useat julkaisemalla paikallisia vaalijulistuksia sekä myös järjestämällä puhetilaisuuksia paikallisilla puhujavoimilla.

Molemmissa vaaleissa oli työväellä omat listansa piirimme jokaisessa kunnassa. Joissakin kunnissa mentiin vaaleihin yhdessä kommunistien kanssa.

V. 1925 vaaleissa työväen äänimäärä lisääntyi 4,606 äänellä. Edustajia sai työväestä 289. Kunnat, joissa kommunistit esiintyivät omilla listoillaan, olivat seuraavat: Hollola, Lahti, Riihimäki ja Hämeenlinna. Muita hajoituslistoja oli Lammilla, Urjalassa ja Ypäjällä.

V. 1928 vaaleissa työväen äänimäärä edelleen lisääntyi 2,955 äänellä, sekä edustajamäärä 16:lla. Edustajia on nyt sos.-dem. puolueella 305, porvareilla 313 ja kommunisteilla 36.

Näissä vaaleissa esiintyivät kommunistit sen lisäksi, mitä vuoden 1925 vaaleissa on mainittu, omilla listoillaan Forssassa ja Valkeakoskella, josta suurelta osaltaan johtuu heidän äänimääränsä nousu. N.s. hajoituslistoja, jotka eivät tiettävästi kuuluneet mihinkään puolueeseen esiintyi Jokioisilla, Hausjärvellä, Kylmäkoskella, Lopella ja Urjalassa. Niistä valitut valtuutetut: Hausjärvellä 1, Kylmäkoskella

1, Lopella 1 ja Urjalassa 2, on laskettu porvareihin kuuluviksi. Lisäksi oli porvarillisilla pienviljelijöillä, maalaisliittolaisilla joissakin kunnissa omat listansa.

Sosialidemokraateilla on valtuustoenemmistö yksinään 19 kunnassa ja kommunistien kanssa yhteinen enemmistö 1 kunnassa. Näistä on määräenemmistö sosialidemokraateilla yksinään 3 kunnassa ja kommunistien kanssa yhdessä 2 kunnassa.

Työväestön kunnallisessa toiminnassa on havaittavissa käänne parempaan päin. Toiminta on käynyt määrätietoisemmaksi, kuin mitä se oli joitakin aikoja sitten. Siellä täällä on kuitenkin vielä havaittavissa heikkouksiakin ja kurittomuutta ryhmän keskuudessa, mutta käsityksemme on, että ne vähitellen saadaan poistetuiksi.

Muita tietoja.

Muusta toiminnasta mainittakoon vähävaraisten veronmaksajain kokous Tampereella lokak. 3 p:nä 1926, joka järjestettiin yhdessä Hämeen l. pohjoisen sos.-dem. piirijärjestön kanssa. Samoin mainittakoon sos.-dem. kunnallismiesten neuvottelukokoukset, joita pidettiin H:linnassa ja Lahdessa 1928.

Piirikokoukset.

Seuraavasta taulukosta käy selville, missä ja milloin piirikokoukset on pidetty ja paljonko niissä on ollut osanottajia.

Paikka.	Aika.	Osanott.
Hämeenlinna	V. 1926. 19-20/6	46
..	V. 1927. 17-18/4	52
..	V. 1928. 9-10/6	50
..	V. 1929. 18-20/5	49

Edellämainittuun edustajamäärään on laskettu puolue- ja piiri-toimikunnan kokouksessa läsnäolleet jäsenet sekä samoin piirin kansanedustajat. Edustajaperuste on koko toimintakauden ollut sama, nimittäin 1 edustaja kutakin alkavaa 150 jäsentä kohti.

Tärkeimmistä piirikokousten päätöksistä sen lisäksi, mitä edellä on sanottu, mainittakoon: v. 1926 Osuuskauppojen suhde piirilehteen, josta päätökseksi hyväksyttiin, että piirissämme olevien osuusliikkeiden velvollisuutena on teettää painotyönsä omassa piirilehdessä sekä myöntää kohtuullinen summa vuosittain ilmoittamista varten, v. 1928 yleispoliittinen tilanne ja hallituskysymys sekä v. 1929 työväenjär-

jestöjen piiriarkiston perustaminen. Näitten lisäksi on käsitelty monia muita tärkeitä kysymyksiä, joiden selostaminen tässä yhteydessä täytyy tilan säästämiseksi jättää.

Piirin rahallinen tila.

Seuraavasta taulukosta käy selville piirin tulot ja menot vv. 1926—28.

Tiliasema 15. 2. 1929.

Varat:

Kassatili	196: 99
Pankki- ja velallistili	61,481: 06
Kirjavarasto- ja kalustotili	10,486: —
Osake- ja arkistotili	1,848: —
	Smk. 74,012: 05

Velat:

Eri yhdistysten tili	13,311: 80
Opintoavustustili	3,839: 48
Pääomatili	56,860: 77
	Smk. 74,012: 05

Piirivero on ollut koko nelivuotiskauden 12 mk. jäseneltä vuodessa.

Piiritoimikunta ja piirin toimitsijat.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet vakinaisina jäseninä: K. Myllymäki vv. 1926—29, K. Niemi vv. 1926—27—29, A. Juden vv. 1926—29, K. Kaukovaara vv. 1926—29, M. Alanko 1926—29, A. Louhelainen v. 1926, J. Railo 1926 ja kesäkuuhun saakka v. 1927, jolloin paikkakunnalta poismuuton vuoksi erosi piiritoimikunnan jäsenyydestä, astuen hänen tilalleen A. Kanerva, Martta Toivonen vv. 1927—28, J. Rinne v. 1928, J. Leppänen 1928 sekä v:n 1929 heinäkuun loppuun, jolloin hänen tilalleen tuli V. Kivisalo erottuaan piirisihteerin toimesta. Varajäseninä ovat olleet eri vuosina seuraavat henkilöt: A. Hyvönen 1926 ja 1929, Martta Toivonen v. 1926, L. Virtanen v. 1926, A. Kanerva 1927 puolivuoteen saakka, jonka jälkeen siirtyi vakinaiseksi, V. Salovaara vv. 1927—28, E. Thuren v. 1927, H. Heiskanen v. 1928, K. Niemi v. 1928, E. Lehto, N. Valonen ja J. Leppänen.

Puheenjohtajana on toiminut koko ajan K. Myllymäki sekä varapuheenjoht. A. Judén vv. 1925—28. V. 1929 varapuheenjoht, on K. Niemi. Piiritoimikunta on pitänyt kokouksia v. 1926 14, v. 1927 16, v. 1928 15 ja v. 1929 9.

Vuodesta 1928 lähtien on piiritoimikunnan yhteydessä toiminut n.s. kunnallisasiainneuvontajaosto. Sen jäseninä ovat: K. Myllymäki, J. Rinne ja H. Heiskanen sekä piirisihteeri.

Piirisihteerinä on toiminut V. Kivisalo 30. 7. —29 saakka, jolloin hän, tultuaan valituksi eduskuntaan, erosi toimestaan ja hänen tilalleen valittiin piirin luennoitsija T. Aaltonen. Piirin vakinaisina luennoitsijoina ovat olleet A. Kanerva toimikauden alusta maaliskuun puoliväliin 1927, jolloin erosi toimestaan Hämeen Kansan toimittajaksi siirtymisensä vuoksi. Hänen tilalleen valittiin T. Aaltonen ja on hän ollut siitä lähtien piirissä yhtämittäisesti. Toimistoapulaisena on toiminut koko ajan neiti Ellen Mattila.

Hämeenlinnassa syyskuun 13 p:nä 1929.

HÄMEEN ETEL. SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

K:tta
Toivo Aaltonen.

Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 1. 1925—30. 6. 1929.

Yleiskatsaus.

Se neljän ja puolen vuoden aika, jota tämä toimintakertomus käsittelee Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin osalta, on ollut määrätietoisen työn ja myöskin kohtalaisten tulosten aikaa. Piirin jäsenmäärä, joka aikaisemmin oli osoittanut jonkunlaista vähenemistä vaikuttamatta silti vähääkään puolueen äänestäjämääriin, alkoi verkalleen nousta. Huomattavimmin tähän tietenkkin vaikutti 1926 toimeenpantu jäsenhankintaviikko, jolloin puolueeseen liittyi 1,164 uutta jäsentä. Kun saman vuoden lopussa maassamme muodostettiin ensimmäinen työvänehallitus, vaikutti se puolue-elämään piirissämme erittäin elvyttävästi. Hallitukseen meno ja siellä olo hyväksyttiin yleisesti piirissämme niinkuin piirikokousten päätöksistä tarkemmin voidaan havaita, ja hallituksen kaatumisen herättikin huomattavaa mielipahaa. Mainitun vuoden aikana puoluekoneisto toimi varsin reippaasti ja eri järjestöissä keskusteltiin monista sellaisista asioista,

joihin ei porvarillisten ollessa hallituksessa voitu puuttua, mutta jotka nyt työväenhallituksen valtakautena itsestään astuivat esille. Vuoden 1927 aikana onkin huomattavissa siitä huolimatta, että vilkasta toimintaa edelleenkin jatkui, jäsenmäärän melkoista laskua. Siihen on kyllä osaksi syypää myöskin jäsenverojen kannon huono järjestely monissa yhdistyksissä samaten kuin sekkin, etteivät useat yhdistykset kiinnittäneet mitään huomiota jäsenhankintaviikolla hankittujen uusien jäsenten kasvattamiseen yhdistyksen toimintaan ja heidän kiinnittämiseen lähemmin yhdistyksen piiriin.

Vuonna 1928 lisääntyi piirin jäsenmäärä 172 uudella jäsenellä. Monin paikoin voi jo havaita järjestöjen toiminnan olevan yhtä vilkasta ja määrätietoista kuin mitä se oli ennen kansalaissotaa; olipa se paikoin ylittänyt kaikki edellisetkin saavutukset. Tämän vuoden alkupuoli on edelleen kulkenut järjestötoiminnallisesti katsoen verraten hyvissä merkeissä. Tosin on paikoitellen havaittavissa raskaan taloudellisen ajan lamaannuttaneen myöskin järjestöjemme toimintaa. Kykeneviä toimitsijoita on matkustanut kauas kotiseuduiltaan työnetsintään ja heidän paikkansa on usein ollut vaikea täyttää. Yhtenä raskaan taloudellisen ajan seuraamuksena on myöskin havaittavissa pidättyväisyyttä työväentalojen kunnostamisessa. Kertomuskauden aikana on rakennettu kaikkiaan 10 uutta työväentaloa piirijärjestön alueella.

Se seikka, että piirimme 31 kunnasta 23:ssa on sosialidemokraateilla kunnanvaltuustoissa enemmistö, tuottaa puoluetoiminnalle sikäli haittaa, että kunnallisiin luottamustoimiin joudutaan sijoittamaan paljon hyviä puoluetoimitsijoita, jotka saatuaan kunnallisia tehtäviä ylenmäärin, eivät enää voikaan samalla hartaudella työskennellä puolueemme hyväksi, kuin mitä he aikaisemmin tekivät.

Puoluejäsentemme ja järjestöjemme suhteesta porvarillisiin vastustajiiimme mainittakoon, että yleispiirtein katsoen ja ottaen huomioon piirimme punaisuuden, selvä luokkataisteluhenki on ollut toiminnan määrääjänä. Pienviljelijäin ja palkkatyöläisten välit ovat yleensä olleet hyvät. Piirijärjestön jäsenistä onkin hyvin suuri osa pienviljelijöitä. Viime aikoina on kuitenkin Kangasalla, Ruovedellä ja varsinkin Vilppulassa ollut havaittavissa huomattavaa pienviljelijäin ryhmittymistä äskettäin perustetun »Pienviljelijäin puolueen» ympärille. Tulokoon kuitenkin mainituksi, että vain hyvin vähän puolueen jäseninä olleita pienviljelijöitä on jättänyt puolueen edellmainittuun puolueeseen siirtymisen vuoksi; siihen on liittynyt pääasiassa sellaisia pienviljelijöitä, jotka ovat olleet joko välinpitämättömiä poliittisiin puolueisiin nähden tai sitten äänillään tukeneet porvarillisten puolueiden pyrkimyksiä.

Suhteemme kommunisteihin on käynyt vuosien kuluessa yhä selvemmäksi. Vielä muutamia vuosia sitten saattoi kommunistinen puhuja saada puhua melkein minkä yhdistyksen talossa tahansa. Nykyisin on piirissämme vain muutamia sellaisia yhdistyksiä, jotka antavat talonsa kommunistisille hajoittajille. Vuonna 1927 oli piiritoimikunnan yhdessä kunnallistoimikuntien kanssa ryhdyttävä toimenpiteisiin eräiden järjestöjen toimihenkilöiden ja jäsenten suhteen, sen johdosta, että he olivat toimineet kommunistien hyväksi kunnallisten ja valtiollisten vaalien aikana.

Valistustyö.

Valistustyötä on piiritoimikunnan toimesta harjoitettu kertapuhetilaisuuksien, luentopäivien, kunnallisten nervottelukokouksien ja opintokurssien järjestämisen sekä kirjallisuuden levitystyön muodossa.

Esitämme seuraavassa muutamia taulukkoja piiritoimikunnan valistustoiminnasta:

Opintokursseja

on eri vuosina järjestetty seuraavasti:

Opintokursseilla on luennoitu m.m. seuraavista aineista: kunnallisopista ja sen opiskelusta, iteikasvatustyöstä, kansantaloudesta, yhteiskunta- ja valtio-opista, kirjallisuudesta, erilaisista vallankumousteoricista, Marxin valtiokäsityksestä, työläisnuorisoliikkeestä, kuntien taloudenhoidon uudistamisesta, järjestötehtävistä, raittiuskysymyksestä, sosialismin teoriasta, perheen synnystä ja historiasta, tapojen historiasta, kansakoululaitoksesta ja köyhäinhoidon periaatteista sekä verotuskysymyksestä:

Luennoitsijoina ovat olleet piirijärjestön toimitsijain lisäksi seuraavat toverit: N. R. av Ursin, Sylvi-Kyllikki Kilpi, O. Toivonen, S. J. Mäkinen, K. Haataja, V. Ahlgrén, E. Lammentausta, H. Lehti, Y. Korvenpää, V. Hannula, R. Itkonen, E. Salenius, E. O. Kotiranta, E. Viljanen, Ilmari Nurminen, A. Hautamäki, K. Kukkonen, J. E. Janatuinen, S. Saarikivi, M. Ilomäki, O. Höylä, V. Huhta ja S. Villgrén.

Kertapuhetilaisuuksissa on pääasiassa selostettu järjestötoimintaa ja sen tarkoitusta, toisinaan on luennoitu jostakin sosialismia käsittelevästä kysymyksestä, m.m. menettelytapakysymys ja suhtautumimme kommunisteihin on ollut yhtenä kertapuhetilaisuuksien luentoaiheena. Erikoista huomiota on kiinnitetty kertapuhetilaisuuksissa varsinkin kunnallisvaalien edellä kunnallisten kysymysten ja vero-

tusasiain selostamiseen. — Valtiollisten vaalien edellä ovat puhujat selostaneet puolueen vaaliohjelman ja osoittaneet mihin sosialidemokraatit vaaleihin osaaottamalla pyrkivät.

Piirijuhlia

on piiritoimikunnan toimesta ja perusjärjestöjen avustamana järjestetty seuraavasti:

Piirijuhlien puhtaasta tulosta on piiritoimikunta saanut puolet, toisen puolen jäädessä sen perusjärjestön hyväksi, joka on ollut yhdessä piiritoimikunnan kanssa juhlaa järjestämässä. Tampereella Viikinsaaressa pidetyt juhlat ovat piiritoimikunnan toimitsijat järjestäneet, joten niistä saatu tulo on kokonaan tullut piiritoimikunnalle.

Piiritoimikunta on saanut valistustyöhönsä erittäin arvokasta apua Työväen Sivistysliitolta ja on taas piiritoimikunnan puolesta koetettu edistää TSL:n työtä. Piirin toimitsijat ovat m.m. perustaneet opintokerhoja ja tehneet TSL:n toimintaa tunnetuksi. Myöskin on TSL järjestänyt luennoitsijoita piiritoimikunnan kursseille ja järjestänyt omia kurssejaan piirin alueelle. Tampereen piirin Sos.-dem. Nuorisojärjestön kanssa on myöskin harjoitettu yhteistoimintaa m.m. siten, että nuorisojärjestön toimikunnan edustaja on ollut seuraamassa piiritoimikunnan kokouksia ja piiritoimikunnan puolesta on piirisihteri ollut nuorisojärjestön toimikunnan kokouksissa mukana. Edelleen on yhteisesti järjestetty opintokursseja piirijärjestön alueelle. — Pohjois-Hämeen Sos.-dem. Raittiuspiiritoimikunnan kanssa on niinikään harjoitettu yhteistoimintaa m.m. järjestämällä yhteisiä kunnallisia neuvottelukokouksia.

Puolueen yleisen *jäsenhankintaviikon*, jota vietettiin lokakuun 16—24 päivinä 1926, johdosta antoi piiritoimikunta julistuksen. Piirin järjestöille lähetettiin asiasta kiertokirje, jossa m.m. kehoitettiin järjestämään jäsenhankintaviikko tarkoitustaan vastaavaksi ja valitsemaan tarpeellisen määrän jäsentenkerääjiä.

Piiritoimikunnalle saapuneiden ilmoitusten mukaan toimeenpantiin piirissämme 107 uusien jäsenten vastaanottojuhlaa tai tilaisuutta, joissa oli osanottajina 6,655 henkilöä. Jäsentenkerääjain neuvottelukokouksia pidettiin 25, jäsentenkerääjiä oli 214, joista 61 keräsi vähintään 5 jäsentä. Uusia jäseniä ilmoittautui 1,048.

Piiritoimikunta järjesti keväällä 1928 huhtikuun 8—15 päiviksi toisen piiriä käsittävän *jäsenhankintaviikon*. Viikon johdosta antoi piiritoimikunta julistuksen ja lähetti yhden kiertokirjeen. Piirisihteri kirjoitti pienen kirjasen, jonka nimenä oli: *„Mitä sinun tulisi*

tehdä puolueemme voiman lujittamiseksi. Useat piirin järjestöistä ryhtyivätkin tarmokkaiiin toimenpiteisiin uusien jäsenten vastaanottotilaisuuksien ja herätystyön järjestämiseksi sekä jäsenmaksujen kannon tehostamiseksi. Piiritoimikunnan toimesta pidettiin viikon aikana puheita eri paikkakunnilla yhteensä 45. — Piiritoimikunnalle saapuneiden ilmoitusten mukaan liittyi järjestöihin uusia jäseniä 250.

Syksyllä 1928 järjesti piiritoimikunta yhdessä Tampereen piirin Sos.-dem. Nuorisopiirin toimikunnan kanssa n.s. *punaisen kuukauden* vieton. Kuukausi alkoi puolue toimikunnan järjestämän koko maata käsittävän jäsenhankintaviikon kanssa samanaikaisesti, siis syyskuun 23 p:nä ja päättyi lokakuun 23 p:nä. Kuukauden järjestämisen tarkoituksena oli ensisijassa järjestöjen jäsenmäärän lisääminen, sekä tavallista voimaperäisemmän n.s. lentävän agitation harjoittaminen. Tunnuslauseena oli puolue toimikunnan jäsenhankintaviikon tunnus: »Nuoriso mukaan.»

Punaisen kuukauden johdosta antoi piiritoimikunta yhdessä nuorisojärjestön toimikunnan kanssa julistuksen, sekä lähetti yhden kiertokirjeen. — Piiritoimikunnan ja asianomaisten perusjärjestöjen yhteisesti järjestäminä toimeenpantiin kuukauden aikana 28 juhlaa ja kokousta. — Tietoja kuukauden tuloksista lähetti piiritoimikunnalle vain 15 järjestöä. Ilmoitusten mukaan liittyi kuukauden aikana puolueeseen uusia jäseniä 122.

Piiritoimikunnan valistustyön tuloksellisuutta huomioiden on todettava, että piirissämme on opintokurssityö ja kunnallisten opintopäivien sekä neuvottelukokouksien järjestäminen osoittautunut tuloksellisimmaksi. — Piiritoimikunnan tarkoituksena onkin jatkaa tämäntapaista valistustyötä, ollen päämääränä järjestää kurseja etupäässä heikkojen järjestöjen alueelle ja kunnallisia neuvottelukokouksia ja opintopäiviä niin moneen kuntaan kuin suinkin.

Työväen Sivistysliiton alaisten kunnallisten työväen sivistystoimikuntien perustaminen asutuskeskuksiin on niinkään lähiajan tärkeimpiä tehtäviä. Piirissämme on tähän asti vain Tampereella ollut tällainen toimikunta ja on se työskennellyt hyvin ripeästi ja menestyksellisesti, saaden m.m. Tampereen kaupungilta ja Messukylän kunnalta huomattavan rahallisen avustuksen toiminnalleen.

Jäsenmäärä.

Toimintansa lopetti vuonna 1925 Jämsän Heräjärven ty., Vilppulan Keuruunkylän ty., Oriveden Unkilan ty. ja Kuhmoisten Puukkoisten ty. Puolueesta erosi tänä vuonna Ruoveden Tammilahden pienvilje-

lijäosasto ja Eräjärven Uihelan ty., joka muuttui taloudelliseksi (kommunistiseksi) järjestöksi. Vuonna 1926 erosi puolueesta Ammattijärjestön edustajakokouksen päätöksen perusteella Rantaperkiön sekatyöväen ammattiosasto. Vuonna 1927 lopetti toimintansa jälleen Oriveden Unkilan ty. ja järjestöluettelosta poistettiin Perä-Koskenpään ja Koskenpään Luomenkylän työväenyhdistykset, jotka jo edellisellä vuonna olivat lopettaneet toimintansa. Myöskin Keski-Vesilahden Ty. jätettiin pois yhdistysluettelosta sen vuoksi, että järjestö ei ole voinut suorittaa veroja piiritoimikunnalle. Jämsänkosken Sos.-dem. Naisyhdistys ja Mäntän Sos.-dem. Naisyhdistys lopettivat toimintansa itsenäisinä järjestöinä, muuttuen paikallisten työväenyhdistyksien alaisiksi naisjaostoiksi. Vuonna 1928 on toimintansa lopettanut Luopioisten Aitoon ja Puutikkalan työväenyhdistykset, Oriveden Yliskylän ty. ja Vesilahden Riuttankulman ty. — Puolueesta erosi Lempäälän pienviljelijäin osasto ja Pohjois-Pirkkalan Pispalan Sos.-dem. Naisyhdistys lopetti toimintansa itsenäisenä puolueosastona liittymällä Pispalan Sos.-dem. Yhdistykseen.

Uusia puolueosastoja perustettiin vuonna 1925 Jämsään Oksjärven pienviljelijäin osasto, Längelmäelle Ouninpohjan ty., Luopioisiin Puutikkalan ty. ja Kuruun Kaidankylän ty. Uudelleen herätettiin toimintaan Korpilahden Nisulan ty. Vuonna 1926 perustettiin uusia puolueosastoja Korpilahdelle Synsiön Sos.-dem. Yhdistys, Längelmäelle Leväslahden ty. ja Ristijärven ty., Mänttään Mäntän Sos.-dem. Naisyhdistys, Orivedelle Yliskylän ty. ja Teiskoon Pohjois-Teiskon Sos.-dem. Yhdistys. Uudelleen herätettiin toimintaan Oriveden Unkilan ty. ja Pälkäneen Iltasmäen ty. Vuonna 1928 perustettiin uusia puolueosastoja Jämsään Turkinkylän ty. ja Tampereelle Tampereen Jalkine- ja Nahkateollisuustyöväen Sos.-dem. Yhdistys, joka liittyi puolueeseen 1929 alusta.

Järjestötoiminnan sisäinen kehitys on hiljalleen edistynyt yleensä koko piirin alueella. Kuitenkin on mainittava, että varsinkin Koskenpäällä, mutta myöskin Korpilahdella ja Vesilahdella on puoluetoiminta kovin hiljaista. Koskenpäällä ja Korpilahdella sekä osaksi myöskin Vesilahdella on vaikuttavana tekijänä puoluetoimintamme heikkouteen se, että järjestöiltä puuttuu kykeneviä ja tehtävänsä innostuneita toimitsijoita. Korpilahdella on sitäpaitsi eräät persoonariidat, sekä kommunistien ja porvarien hajoitustyö aiheuttanut toiminnan lamaanumista. Ilahduttavaa elpymistä on ollut havaittavissa erikoisesti Jämsässä, Jämsänkoskella, Mäntässä, Vilppulassa, Tampereella ja osaksi myöskin Kuhmoisissa. Niissäkin kunnissa, joissa ei yleistä elpymistä ole erikoisesti havaittavissa, on puolueosastoja, jotka toimivat esimerkiksi ripeydellä.

Keskeisimpiä asioita järjestöelämässämme on ollut verotuskysymyksen käsittely. Tämän asian johdosta on pidetty useita kokouksia järjestöjen omasta aloitteesta ja kaksi suurta kokousta Tampereella. Toinen Tampereella pidetyistä kokouksista (3/10—1926) oli koko lääniä käsittävä ja toinen (2/10—1927) omaa vaalipiiriä käsittävä. Myöskin 1928 järjestettiin Tampereelle lokak. 7 päiväksi piiriä käsittävä kunnallismiesten neuvottelukokous, jossa verotuskysymyksen ohella pohdittiin muita kunnallisia asioita. Valta-asemamme kunnallisen elämän alalla on johtanut siihen, että järjestöissämme on jouduttu tavattoman paljon käsittelemään kunnallisia kysymyksiä. Näiden asioiden pohdintaa varten on piiritoimikunta järjestänyt eri puolille piiriä kunnallisia neuvottelukokouksia, myöskin on piiritoimikunnan edustaja ollut mukana useissa kunnallisjärjestöjen edustajistojen kokouksissa selostamassa kunnallisia asioita. — Puolueen jäsenten ollessa hallituksessa oli hallituskysymys yleisenä keskusteluaiheena järjestöissä ja yksityisten jäsenten keskuudessa.

Uusista toimintamuodoista tulkoon mainituksi Sos.-dem. Raittiusliiton alaisten lasten osastojen perustaminen. Lasten osastoja on piirissämme tällä hetkellä toiminnassa 15.

Raittiustilanne näyttää tällä hetkellä valoisalta. Onhan kehitys, joka tällä alalla vielä joku aika sitten näytti kulkevan siihen suuntaan, että juoppous lisääntyi jatkuvasti, salakuljettajain ja trokarien suosiminen kävi yhä julkeammaksi ja elämä muutamien järjestöjen iltamatilaisuuksissa oli kovin moitittavaa, nyt alkanut hiljalleen kulkea ilahduttavaan suuntaan. Kammo trokareita kohtaan alkaa käydä yhä yleisemmäksi, kieltolain valvontaa on tehostettu monin paikoin ja nykyään on vain vähän sellaisia järjestöjä, (niitäkin valitettavasti on) joiden huvitilaisuuksissa on huomattavammin humalaisia.

Kommunismilla, heikäläisten agitaattorien sitkeistä yrityksistä huolimatta, ei ole suuria levenemisen mahdollisuuksia piirissämme. Ruovedellä ovat kommunistit miehittäneet kirkonkylän ty:n, mutta sosialidemokraatit ovat perustaneet uuden, joka toimii erittäin ripeästi rakentaen m.m. itselleen tänä vuonna uuden talon. Pälkäneellä, missä kommunisteilla oli aikaisemmin huomattavan paljon kannatusta, on heidän kannattajajoukkonsa vähentynyt. Korpilahdella sensijaan näyttää heillä edelleenkin olevan uskollisia, tosin vähätietoisia, kannattajia. Varsinkin Heinosniemen ty:n toiminta on tämän johdosta huomattavasti kärsinyt. Pohjois-Pirkkala on piirimme kommunistisin kunta. Tosin eivät yhdistykset tässäkin kunnassa, Pispalan Työväenyhdistystä lukuunottamatta, ole joutuneet kommunistien haltuun. Eräjärvellä on myöskin kommunistien vaikutusvalta huomattava. Sikäläinen Uihelan ty. joutui heidän käsiinsä. Tampereella

ilmenee kommunistien vaikutusvalta pääasiassa ammatillisissa järjestöissä. Tampereen ty:n toimintaa eivät he voi vaikeuttaa.

Yleensä ovat pienviljelijät piirissämme olleet tyytyväisiä puolueeseen ja sen eduskuntaryhmän toimintaan. Korpilahden Saukkolan kruununtorppien itsenäistytämisasiän yhteydessä heräsi mainitulla paikkakunnalla ja sen lähellä olevilla kruununtorpparien asumaseuduilla torpparien keskuudessa huomattavaa tyytymättömyyttä eduskuntaryhmäämme kohtaan sen johdosta, että ryhmän jäsenet eivät yhtyneet maalaisliiton kantaan torppien itsenäistytämisasiassa. Vilppulassa on osa pienviljelijöistä jättänyt puolueen siirtymällä vasta perustettuun uuteen pienviljelijäin puolueeseen. Yhtenä syynä on todennäköisesti ollut se, että eronneet ovat katsoneet itsenäisenä ryhmänä parhaiten edistävänsä omaa etuaan. Myöskin puhtaasti henkilökohtaisilla vaikutteilla on siihen ollut syynsä.

Eduskuntavaalit.

Vuoden 1927 vaaleja varten ryhtyi piiritoimikunta jo hyvissä ajoin valmisteluihin. Järjestöille lähetettiin kiertokirje, jossa m.m. kehoitettiin jokaista puolueosastoa valitsemaan vaalitoimitsijoita, tehtiin selvää vaalitoimitsijain tehtävistä j.n.e. Myöskin ryhtyi piiritoimikunta hankkimaan ohjelmaa piirin alueella järjestettäviä vaalijuhlia ja muita vaalivalistustilaisuuksia varten. Niinpä tilattiin puoluesihteerin K. H. Wiikiltä puhe, »Amalia Lehtoselta» pakina ja toimittaja T. A. Lehtiseltä vaaliaiheinen runo, jota toveri Lehtinen ei kiireellisten tehtävien vuoksi kuitenkaan ehtinyt kirjoittaa. Myöskin antoi piiritoimikunta vaalien johdosta julistuksen, joka julkaistiin Kansan Lehdessä. Piirin toimitsijat matkustivat eri kunnallisjärjestöjen kokouksissa selostamassa vaalitoimintaa ja piiritoimikunnan suunnitelmia.

Piiritoimikunta järjesti puhetilaisuuksia 240 eri paikkaan piirin alueella ja pidettiin niissä 244 esitelmää 23,740 kuulijalle. Puhujina olivat Väinö Voionmaa, Anni Huotari, Väinö Hakkila, Kaarlo Harvala, Iida Vihuri, V. Eskola, Kaarlo Hellman, Emil Saarinen, Heikki Mäki, Hugo Vuokko, Jair Mäkinen ja Hugo Aattela. Näistä olivat H. Vuokko ja H. Mäki piiritoimikunnan palkkaamina harjoittamassa erikoisesti n.s. mökkiagitatoria, edellinen Eräjärvellä ja jälkimäinen Kuorevedellä. Kansan Lehteä lähetettiin kuukauden ajan ennen vaaleja ilmaiseksi noin 7,000 henkilölle.

Maaseutujärjestöistä hoiti vaalitoiminnan parhaiten Vilppulan Sos.-dem. Kunnallistoimikunta. Heikointa oli vaalitoiminta Kuorevedellä, Koskenpäällä, Eräjärvellä, Juupajoella, Korpilahdella, Kuhmoisissa, Kurussa ja Aitolahdella.

Tehokkaan vaalivalistuksen aikaansaamiseksi ja piiritoimikunnan vaalirahaston kartuttamiseksi järjestettiin piirin alueella 30 vaalijuhlaa ja oli niistä piiritoimikunnalle tuloa 7,332: 95 mk. Lahjoituksina sai piiritoimikunta eri järjestöiltä 14,100: 75 mk.

Uutta vaalitoiminnassa oli se, että piiritoimikunnan puhujain käytettäväksi ostettiin 8-lamppuinen radiokone. Toimenpide osotautui sangen hyödylliseksi, sillä yleisön mielenkiinto puhetilaisuuksia kohtaan oli erittäin huomattava siellä, missä puheiden lisäksi oli radio-ohjelmaa.

Vuoden 1929 vaaleihin jouduttiin aivan yllättämällä ja siksi vaali- taistelun valmistelutyötkin oli suoritettava hyvin nopeasti. Aluksi lähetti piiritoimikunta järjestöille kirjelmän vaalitoiminnan järjestämisestä. Piirin luennoitsija K. Suotaala kävi järjestelemässä vaalitoimintaa Korpilahdella, Koskenpäällä, Muuramessa, Säynätsalossa, Kuorevedellä ja Vesilahdessa. Piiritoimikunta painatti valitsijoille postitse lähetettäviä henkilökohtaisia kirjelmiä 16,000 kpl. Kirjeiden teksti oli yhteinen, mutta päivättiin ne jokaista kuntaa varten erikseen. Myöskin antoi piiritoimikunta Kansan Lehdessä vaalijulistuksen, josta otettiin ylipainos ja jota sitten jaettiin valitsijoille ja kiinnitettiin pylväisiin yleisön luettavaksi.

Vaalipuheita pidettiin piiritoimikunnan toimesta piirin alueella kaikkiaan 169 eri paikassa noin 14,500 kuulijalle. Puhujina olivat toverit: Väinö Voionmaa, Iida Vihuri, Väinö Hakkila, Kaarlo Harvala, Mikko W. Erich, Emil Saarinen, Valfrid Eskola, Edvard Kujala, Kaarlo Suotaala, Hugo Aattela, Yrjö Korvenpää ja Olavi Kajala. — Ruoveden Sos.-dem. Kunnallistoimikunnan palkkaamana oli Kosti Peltonen mainitun kunnan alueella kahden viikon ajan ennen vaaleja vaaliagitatiota harjoittamassa.

Uutta vaalitoiminnassamme oli erikoisesti se, että piiritoimikunta järjesti vaaliautoja kiertämään eri puolilla piiriä. Autoilla käytiinkin kaikissa muissa kunnissa paitsi Etelä-Pirkkalassa, Juupajoella, Kurussa, Luopioisissa, Orivedellä, Sahalahdella ja Säynätsalossa. Tämä vaalitoimintamuoto osoittautui sangen onnistuneeksi m.m. sen vuoksi, että lähellä vaaleja ehdittiin käydä puhumassa monissa kymmenissä sellaisissa paikoissa, joihin tavallista puhujain matkajärjestelyä noudattaen olisi täytynyt mennä jo viikkoja ennen vaaleja.

Parhaiten hoiti paikallisen vaaliagitationsa Tampereen Sos.-dem. Kunnallistoimikunta, joka toimeenpani 7 eri paikassa kaupungin alueella useita vaalijuhlia ja kokouksia, joissa oli puhujina V. Voionmaa, M. W. Erich, E. O. Kotiranta, A. Lindell, Iida Vihuri, E. Saarinen ja T. Rainio. Lausujana esiintyi m.m. taiteilija A. Orjatsalo. Kunnallistoimikunta järjesti työväentalolle erityisen vaalikanslian, joka

huolehti henkilökohtaisten kirjelmien levityksestä, plakaattien ja julistusten kiinnittämisestä sekä järjesti sangen onnistuneen vaalireklaamiauton.

Erittäin hyvin hoitivat paikallisen vaalitoiminnan myöskin Vilpulan, Ruoveden, Jämsän, Teiskon, Kuhmoisten, Kangasalan ja ja Pohjois-Pirkkalan Sos.-dem. Kunnallistoimikunnat sekä Mäntän, Jämsänkosken, Säynätsalon ja Lielahden työväenyhdistykset. Vilpulan Sos.-dem. Kunnallistoimikunta m.m. entiseen tapaan järjesti n.s. vaaliturneen kiertämään kunnan eri puolilla, sekä huolehti vähävaraisten valitsijain kuljettamisesta autoilla maksutta vaalipaikoille ja takaisin. Jämsän Sos.-dem. Kunnallistoimikunta järjesti yhdessä Jämsänkosken Työväenyhdistyksen kanssa vaalireklaamiauton, joka kierteli Jämsän, Jämsänkosken ja osaksi myöskin Koskenpään kunnan alueilla. Kuhmoisten Sos.-dem. Kunnallistoimikunnan palkkaamana kiertelivät toverit Pertti Petäjä ja Emil Multamäki lähes kahden viikon ajan kunnan alueella vaaliagitatiota harjoittamassa.

Kansan Lehteä lähetettiin kahden viikon ajan ennen vaaleja maksutta 7,000 valitsijalle. — Piiritoimikunnan vaalikustannukset kohosivat noin 14,000 markkaan.

Uusi »pienviljelijäin puolueen» nimellä esiintyvä hajoitusryhmä saavutti huomattavimmin kannatusta Vilppulassa, Ruovedellä ja Kangasalla.

Kunnallisvaalit.

Vuoden 1925 kunnallisvaalien valmennustyötä tehtiin huomattavan voimakkaasti. Piirin toimitsijoiden lisäksi oli piiritoimikunnan palkkaamana E. Törmä Orivedeltä noin viikon ajan kiertämässä Eräjärvellä. Kangasalan ja Lempäälän sos.-dem. kunnallisjärjestöjen yhteisenä vaalipuhujana oli E. Valkeisaho Vesilahdelta. Hän puhui mainittujen kuntien alueella 21 paikassa 960 kuulijalle. Längelmäen sos.-dem. kunnallisjärjestön vaalivalistajana toimi Hj. Lindgrén, puhuen 10 paikassa n. 600 kuulijalle. Myöskin Sos.-dem. Naisten piiritoimikunnan toimesta tehtiin voimakasta vaalivalistustyötä, m.m. se palkkasi rouva Anna Paasikosken 2 kuukauden ajaksi puhumaan piirijärjestön alueella. — Marraskuun viimeiseksi sunnuntaiksi järjestettiin vaalikokouksia eri puolille piiriä ja niissä puhuivat piirin toimitsijain lisäksi seuraavat toverit: Anni Huotari, Süri Louhi, Anni Savolainen, Anna Paasikoski, V. Voionmaa, M. Ampuja, T. Louhi, E. Saarinen, A. Vasama, K. Harvala ja E. Aittola.

Piiritoimikunta julkaisi oman vaalijulistuksen, jota lähetettiin samoin kuin puolue toimikunnankin julkaisut, kaikille piirin puolue-

osastoille levitettäväksi. Myöskin painatettiin kokouskutsulehtisiä, joita jaettiin mökistä mökkiin ja joissa kehoitettiin saapumaan vaalikokoustilaisuuksiin. Kansan Lehteä jaettiin maksutta kuukauden ajan eri puolille piiriä 1,613 kpl.

Omia ehdokkaita asetettiin kaikissa piirimme kunnissa ja sai myöskin puolueemme edustajiaan kaikkien kuntien valtuustoihin. — Kommunistien kanssa ei vaalien suhteen oltu missään kunnassa yhteistoinnassa. Pienviljelijäin kanssa sensijaan perustettiin useassa kunnassa yhteisiä vaaliliittoja ja harjoitettiin yhteisesti vaalivalistustyötä.

Vuoden 1928 kunnallisvaaleihin varustauduttiin jälleen voimakkaan valistustyön harjoittamisella. Piiritoimikunta julkaisi 10,000 kappaletta painoksena valitsijoille lähetettävän henkilökohtaisen kirjelmän. Edelleen piiritoimikunta painatti 6,000 kappaletta kuvallisia vaalijulistuksia, siten, että jokainen kunta sai sen omalla nimellään varustettuna. Lisäksi julkaistiin Kansan Lehdessä ja Työn Voimassa useita tiedonantoja, julistuksia ja kiertokirjeitä. Myöskin kävivät piirin toimitsijat muutamien kunnallistoimikuntien kokouksissa neuvottelemassa vaalitoiminnan järjestämisestä. Piiritoimikunta järjesti koko piiriä käsittävän kunnallisasiain tiedustelun, johon saapui vastauksia 15 kunnasta. Vastauksien perusteella laati piirisihteeri lyhyen yhteenvedon, joka julkaistiin Kansan Lehdessä tarkoituksella, että puoluetoverit saavat siitä ainehistoa vaalitaistelua varten.

Puoluetoimikunnan julkaisemia lentolehtisiä, julistuksia ja vaaliplakaaatteja levitettiin noin 12,000 kappaletta. Kansan Lehteä tilattiin kuukauden ajaksi noin 7,000 valitsijalle. Tämän lisäksi painattivat ainakin Jämsän ja Tampereen Sos.-dem. Kunnallistoimikunnat omia julistuksiaan ja vaaliplakaaattejaan,

Eräitä uusiakin vaalitaistelumuotoja käytettiin. Niinpä Vilppulan Sos.-dem. Kunnallistoimikunta järjesti vaaliturneen (käytettiin jo 1927 valtiollisten vaalien aikana), joka kierteli eri puolilla kuntaa vaalivalistusta harjoittamassa. Tampereen Sos.-dem. Kunnallistoimikunta järjesti m.m. n. s. vaaliratsuja, jotka kiertelivät ympäri kaupunkia herättäen tavatonta huomiota. Myöskin järjestettiin Tampereelle kunnallistoimikunnan toimesta erittäin huomattava ja hyvin onnistunut torikokous.

Piiritoimiston käytettävissä olevien tietojen mukaan järjestettiin piirissämme kunnallisvaalien edellä 105 valistustilaisuutta, joissa 32 eri puhujaa piti yhteensä 138 puhetta. Puheita pitivät Aattela, H., Aittola, E., Axén, E., Erich, M. W., Eskola, V., Hakkila, V., Hahto, J., Huotari, Anni, Kanervio, L., Kilpi, E., Kotiranta, E. O., Kujanen, J.,

Kujala, E., Kääntönen, K., Lehto, E., Lindell, J. E., Lundén, V., Mattsson, K. F., Murto, Emmi, Nurminen, I., Nordlund, K., Oksanen, B., Saarikivi, Lyydia, Saarikivi, S., Suotaala, K., Törmä, K., Vainio, J., Voionmaa, V., Vihuri, Iida, Virtanen, N., Villgrén, S., Vuolle, A. ja Vävilä, A.

Kaikissa kunnissa asetettiin omia ehdokkaita, mutta Sahalahdella hylkäsi keskuslautakunta sosialidemokraattien valitsijayhdistyksen listan ja näinollen työläiset eivät ollenkaan osallistuneet vaaleihin, joten tämän kunnan valtuustossa on yksinomaan porvareita. — Kommunistien kanssa ei näissäkään vaaleissa oltu missään kunnassa yhteistoiminnassa. Pienviljelijäin kanssa perustettiin entiseen tapaan yhteisiä vaaliliittoja. Vilppulassa perustivat pienviljelijät oman valitsijayhdistyksen, joka vaaliliittoutui porvarien kanssa. Sosialidemokraattiset pienviljelijät perustivat täälläkin oman valitsijayhdistyksensä, joka oli vaaliliitossa sos.-dem. kunnallisjärjestön listan kanssa.

Kunnalliseen toimintaan osanottomme hyödyllisyys ilmenee nyt jo monessa piirimme kunnassa sangen selvästi. Kunnallisverotus on saatu entistä enemmän oikeudenmukaiseksi, vaikkakaan sitä ei nykyisten lakien mukaan kunnallisin toimenpitein saada täysin tyydyttäväksi. Monissa piirimme kunnissa on kunnallisen asutustoiminnan alalla hankittu kauniita saavutuksia. Tampereella on porvariston ankarasta vastustuksesta huolimatta rakennettu useita kunnallisia asuntorakennuksia. Erikoisella tyydytyksellä on mainittava että huoltotoiminta on sosialidemokraattien hallitsemisessa kunnissa kehittynyt hyvään suuntaan. Niinpä esim. Tampereella on köyhäinhoito ja lastenhuolto edistynyt huomattavasti siitä mitä se oli muutamia vuosia sitten. Edelleen on sosialidemokraattisen kunnallispolitiikan tulopuolelle merkittävä se suuremmoinen taloudellinen vaurastuminen mikä monissa kunnissa sosialidemokraattien hallituskautena on tapahtunut. Useissa kunnissa on myöskin ryhdytty kunnan varoilla tukemaan työväestön omatoimista sivistystyötä. Työttömyyden aiheuttaman hädän torjumiseksi on niinkään kuntain taholta tehty arvokasta työtä. Tulkoon myöskin mainituksi, että sosialidemokraattien on onnistunut ehkäistä kuntain varojen myöntämisen porvariston luokkakaarteille.

Kunnalliseen toimintaan osanoton yhtenä varjopuolena on mainittava, että puoluetoimintamme on sen johdosta kärsinyt monien kykeneväin puoluetoimitsijain joutuessa suorittamaan kunnallisia luottamustehtäviä, mikä on estänyt heitä työskentelemästä täydellä tarmolla puolueen hyväksi. Myöskin on ollut todettavissa sellaisia tapauksia, että jotkut puolueemme jäsenet eivät ole noudattaneet

kunnallisia luottamustehtäviä hoitaessaan puolueen omaksumia periaatteita ja puolue- ja piirikokouksen hyväksymiä kunnallisia menettelytapapäätöksiä.

Piirijärjestön arpajaiset.

Vuonna 1926 pidetty piirikokous velvoitti piiritoimikunnan järjestämään arpajaiset piirijärjestön valistusrahaston kartuttamiseksi. Piiritoimikunta ryhtyikin toimenpiteisiin arpajaisten järjestämiseksi pyytämällä sisäasiainministeriöltä luvan myydä koko maassa 250,000 kpl. 1 mk. hintaista arpaa. Vaikka lupa olikin haettu kahden vuoden ajaksi ei arpajaisia kuitenkaan saatu tänä aikana loppuun suoritetuiksi, vaan oli pyydettyä jatkolupa, mikä sitten myönnettiin. Vuonna 1928 arpajaiset saatiinkin onnelliseen päätökseen ja piirijärjestö sai niistä voittoa 93,627: 20 mk. Voitosta tuli toinen puoli piirikokouksen päätöksen mukaisesti perusjärjestöille ja vain toinen puoli piiritoimikunnalle.

Piirikokoukset.

Vuoden 1926 piirikokouksessa käsiteltiin sääntömääräisten asiain lisäksi m.m. kysymys maatalouskiinteistöjen veroittamisesta, josta oli kirjallisen alustuksen laatinut piirin silloinen luennoitsija Jair Mäkinen. Alustuksen johdosta kokous m.m. päätti kutsua Tampereelle syksyllä 1926 koko lääniä käsittävän palkkatyöläisten ja Pienviljelijäin Liiton alaisten osastojen yhteisen edustajakokouksen ja velvoitti piiritoimikunnan ryhtymään kokouksen valmistelutoimenpiteisiin; samalla kehoitettiin sos.-dem. järjestöjä muissakin lääneissä, joissa on huomattu suhteettomuutta maatalouden ja palkkatyöläisten sekä pienviljelijäin verotuksessa, ryhtymään toimenpiteisiin vähävaraisten veronmaksajain edustajakokousten koollekutsumiseksi. — Edelleen tässä piirikokouksessa päätettiin vuosien 1926—1927 aikana toimeenpanna enintään 500,000 1 mk:n hintaista arpaa käsittävät arpajaiset. Voitosta päätettiin jakaa kunnallisjärjestöjen valistustyön tukemiseksi 50 % ja loppu siirrettäväksi piirijärjestön valistusrahastoon.

Vuoden 1927 piirikokouksessa käsiteltiin sääntömääräisten asiain lisäksi m.m. kysymys työväen kunnallisen toiminnan yhdenmukaistamisesta, josta Jämsän Sos.-dem. Kunnallistoimikunta oli laatinut kirjallisen alustuksen. Asian johdosta kokous päätti, m.m. että Tampereella pidetään elo-syyskuun aikana 1927 sos.-dem. kunnanvaltuustoryhmien yhteinen neuvottelukokous, johon jokaisen kunnan sos.-dem. valtuustoryhmän on lähetettävä vähintään yksi edustaja.

Vuoden 1928 piirikokouksen yhdeksi keskeisimmäksi kysymykseksi muodostui yleispoliittisen tilanteen tarkastelun yhteydessä n.s. hallituskysymys, josta kokoukselle esitti alustuksen toveri Väinö Hupli. Asian johdosta syntyi pitkä ja sangen vilkas keskustelu, jonka päätyttyä kokous hyväksyi piiritoimikunnan esittämän sos.-dem. hallituksen toiminnan hyväksyvän päätöslauseelman. Edelleen tässä kokouksessa päätettiin perustaa Työväen Akatemiaan menevien pohjois-hämäläisten puoluetoverien avustusrahoista ja hyväksyttiin sille säännöt. Kokouksessa alusti myöskin piirisihteeri H. Aattela kysymyksen piirijärjestön toiminnan lujittamisesta, samoin keskusteltiin naisjaostojen ja lastenosastojen perustamisesta sos.-dem. puoluejärjestöjen alaosastoiksi ja näiden toiminnan tukemisesta.

Vuoden 1929 piirikokouksessa oli sääntömääräisten asiain ohella käsiteltävänä kysymys »Kunnanvaltuustot ja raittiusmäärärahat», josta Sos.-dem. Raittiusliitto oli laatinut kirjallisen alustuksen. Alustuksen johdosta kokous velvoitti sos.-dem. kunnanvaltuutetut toimimaan siihen suuntaan, että kyseessä olevan tarkoituksen hyväksi kunnanvaltuustot myöntävät määrärahoja myöskin sos.-dem. raittiusjärjestöille. Kokoukselle selostettiin puolueen uutta maatalous- ja maanpuolustus ohjelmaluonnosta. Edellistä selosti toveri R. Itkonen ja jälkimäistä puoluesihteerinä K. H. Wiik. Maanpuolustusohjelmaluonnoksesta ei syntynyt keskustelua, mutta maatalousohjelmaluonnoksen johdosta esitettiin muutamia huomautuksia.

Piirin rahallinen tila.

Tulot v. 1926.

Piiriveroja	42,998: 55
Puolueveroja	18,788: 50
Piirikokouksesta kuluja	6,655: 95
Kirjoista ja toimintavälineistä	9,595: 60
Kesäjuhlista	8,549: 67
Kurssiin päättäjäisjuhlista	2,083: 90
Valistusverorästejä	3,600: —
Kevättervehdys ja vappumerk.	2,954: 90
Korkotuloja	2,309: 88
Muita tuloja	5,062: 30
	<hr/>
	102,599: 25
Tappio	11,817: 45
	<hr/>
	Smk. 114,416: 70

Menot v. 1926.

Puolueveroja	17,536: —
Palkkoja	60,090: —
Matkakuluja	5,338: —
Piirikokouksesta	8,004: 25
Kirj. ja toimintavälin.	11,633: 70
Vuokra ja toimistomenot	8,166: 80
Muita menoja	3,647: 95
	<hr/>
	Smk. 114,416: 70
	<hr/> <hr/>

Tulot v. 1927.

Piiriveroja	47,212: 45
Puolueveroja	27,498: 25
Piirikokouksesta	9,274: 85
Kirjoista ja toimintavälin.	3,047: —
Kesäjuhlista	6,328: 55
Kurssien päättäjäisjuhlista	708: 85
Kevättervehdyksistä ja vappumerk.	3,867: 07
Korkoja	1,421: 60
Muita tuloja	25,204: 45
	<hr/>
	124,563: 07
	<hr/>
Tappio	8,805: 28
	<hr/> <hr/>
	Smk. 133,368: 35

Menot v. 1927.

Puolueveroja	26,350: 25
Palkkoja	58,550: —
Matkakuluja	6,846: 25
Piirikokouksesta	11,252: 55
Kirj. ja toimintavälin.	5,287: 45
Vuokra ja toimistomenoja	7,735: 35
Muita menoja	17,346: 50
	<hr/>
	Smk. 133,368: 35
	<hr/> <hr/>

Tulot v. 1928.

Piiriveroja	48,551: 20
Puolueveroja	22,103: 25
Piirikokouksesta	7,659: 10
Piirikokouskulujen rästejä	2,765: 90
Kirjoista ja toimintavälineistä	5,102: 70
Kesäjuhlista	12,094: 45
Kurssien päättäjäisjuhl.	2,472: 25
Kevättervehd. ja vappumerkeistä	2,501: 88
Korkoja	1,715: 17
Muita tuloja	14,321: 75
	<hr/>
	119,287: 65
Tappio	21,976: 85
	<hr/>
	Smk. 141,264: 50

Menot v. 1928.

Puolueveroja	20,815: 50
Palkkoja	66,260: —
Matkakuluja	7,245: —
Vuokra ja toimistomenoja	10,862: 60
Piirikokouksesta	8,853: —
Kirjoista ja toim.välineistä	6,272: 65
Muita menoja	20,955: 75
	<hr/>
	Smk. 141,264: 50

*Tiliasema jouluk. 31 p:nä 1928.**Varat:*

Kassatili	21,325: 03
Piiriverotili	1,185: —
Pankkitili	16,407: 82
Kirj. ja toimintavälin. myyntitili	2,707: 50
Valistustyöttili	392: 05
Piirikokoustili	895: 40
Arvopaperientili	2,170: —
Kalustotili	7,935: —
Kirjastotili	632: 35
Puoluetoimikunnan tili	21: 63
	<hr/>
	Smk. 53,671: 78

Velat:

Puolueverotili	1,287: 75
Unkilankylän ty. tili	797: 70
Arpajaistoimikunnan tili	20,134: 55
Työv. Akatemian stipendirahast. tili	5,057: 35
Pääomatili	26,394: 43
	<hr/>
	Smk. 53,671: 78
	<hr/> <hr/>

Piiritoimikunta ja piirin toimitsijat.

Vuonna 1926 valittiin piiritoimikuntaan seuraavat toverit: Emil Lehtola, Vihtori Kanto, Eino Kilpi, Vihtori Lundén, Viljam Saaristo, Olga Suvanto ja Aug. Vuori, sekä varajäseniksi Emil Murto, Laina Vesterlund ja Albin Valkama. Vuonna 1927 valittiin piiritoimikunnan vakinaisiksi jäseniksi samat henkilöt kuin edellisenäkin vuonna, sekä varajäseniksi Albin Valkama, Emil Murto ja Einari Aittola. Vuonna 1928 valittiin jälleen piiritoimikunnan vakinaisiksi jäseniksi samat kuin edellisenäkin vuonna, sekä varajäseniksi Lauri Kaitila, A. Valkama ja Benjamin Järvensivu. Vuonna 1929 valittiin piiritoimikuntaan toverit: Eino Kilpi, Vihtori Kanto, Aug. Vuori, Vihtori Lundén, Emil Lehtola, Olga Suvanto ja Fanny Toivonen, sekä varajäseniksi Lauri Kaitila, E. O. Kotiranta ja J. E. Axén.

Kokouksia on piiritoimikunnalla ollut seuraavasti: v. 1926 18, v. 1927 19 ja v. 1928 13. Piirisihteerinä oli 6/6—25—1/6—26 Aug. Alenius ja sen jälkeen on piirisihteerinä työskennellyt Hugo Aattela. Luennoitsijana oli Jair J. Mäkinen 1/11 1925 alkaen, jolloin entinen luennoitsija H. Aattela meni opiskelemaan Työväen Akatemiaan. Mäkinen oli luennoitsijana 28/1 1928 saakka, siirtyen senjälkeen piirisihteeriksi Vaasan läänin It. vaalipiiriin. Tästä alkaen oli luennoitsijana Kaarlo Ignatius Suotaala syyskuun 7 päivään 1929 asti, jolloin hän kuoli höyrylaiva »Kurun» järkyttävässä haaksirikossa. Taloudenhoitajana toimi jo monta vuotta Iida Johanna Vihuri syyskuun 7 päivään 1929 saakka, jolloin hänkin kuoli »Kurun» turossa. Vihurin eduskunnassa-oloaikana oli piiritoimikunnan kanslia-apulaisena Liisa Hildén. Piiritoimikunnan puheenjohtajana on koko toimintakertomuksen ajan ollut toimittaja Eino Kilpi ja varapuheenjohtajana Emil Lehtola.

Tampereella, lokakuun 10 p:nä 1929.

HÄMEEN L. POHJ. VAALIP. SOS-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

Vilpurin l. länt. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 1. 1925—30. 6. 1929.

Yleiskatsaus.

Puoluekokouksen väliaikana on puolue-elämä vaalipiirissämme vilkastunut. Tällä ajalla on järjestetty suuria kansankokouksia, joissa on käsitelty köyhälistölle tärkeitä kysymyksiä. Valistustyössä on piirijärjestö tehnyt suuria uhrauksia. Järjestetyillä jäsenhankinta- viikoilla on liittynyt runsaasti uusia jäseniä ja toimitetuissa vaaleissa on puolueemme kannattajajoukko kasvanut, joten piirijärjestömme on tänä aikana huomattavasti voimistunut. Tämän lisäksi on piiriin kuuluvien järjestöjen taloudellinen asema parantunut sillä useat työväenyhdistykset ovat vaurastuneet. Suurta huomiota ovat yhdistykset kiinnittäneet työväentalojen kunnostamiseen ja on niitä uusittu, jopa rakennettu aivan uusiakin, joihin on uhrattu huomattavia summia.

Mutta vaikeuksiakin on ollut. Sellaisina mainittakoon m.m. koko maan käsittänyt satamatyöläisten lakko, joka ulottui piirissämme laajalle alalle. Lisäksi on tällä ajalla käyty muita huomattavia työtaisteluita. Varsinkin satamatyöläisten lakko vaikutti yleispoliittiseen tilanteeseen ja eritoten sen aikana käytyihin kunnallisvaaleihin. Lakon aiheuttaman tilanteen ansioksi on luettava, että porvaristo säilytti asemansa kunnalliselämässä, sillä vaaleissa erottautui työväenluokka yhä kauemmaksi toisistaan, kun kommunistinen ryhmä kylvi eripuraisuutta joukkojen keskuuteen sekä asetti ensi kerran omat ehdokkaansa miltei kaikkiin kuntiin. Porvaristo liittoutui yhä kiinteämmin työväestöä vastaan, käytti agitativälineenä kommunistivaaraa, saaden useissa kunnissa hyvin valitsijajoukkonsa liikkeelle. Työväenluokan keskuudessa ilmeni sen sijaan suuressa määrässä välinpitämättömyyttä.

Mainitut vaikeudet siis estivät viimeisissä kunnallisvaaleissa puolueemme voittokulkua. Kommunistien saavuttama menestys lienee niissä sekä äänten lisäys viimeisissä eduskuntavaaleissa tilanteen ja eräiden yksityistapausten ansiota. Kuitenkin on vastaisessa työskentelyssämme kiinnitettävä tähänkin puoleen vakavaa huomiota.

Valistustyö.

Piirin valistustyössä on täytynyt suurin huomio kiinnittää herätystyöhön. Siihen on pakottanut uusiintuvat vaalit, joiden alla varsinkin herätystyö on kohdistunut piiriin kaikkiin osiin. Paitsi piirisihteerinä, ovat herätystyöhön osallistuneet pääpuhujina piirin kansanedustajat.

jat, piirilehtien toimittajat ja kaikissa vaaleissa palkatut piirin puhujat. Muina aikoina muodostavat myös n.s. kertapuheet suurimman osan piiritoimikunnan harjoittamasta valistustyöstä. Kuitenkin on luento- ja opastuskurssitoimintaa harjoitettu voimien ja varojen mukaan. Tässä työssä on oltu yhteistoiminnassa sivistys-, nais-, nuoris- ja raittiusliittojen kanssa. Niinikään on luentokursseilla käytetty puolutoimikunnan luennoitsijaa sekä sen valmistamia luentoaineita varjokuvasarjoineen. Kaikissa piirikokouksissa on pääpaino koetettu panna syvällisen valistustoiminnan harjoittamiseen. Yleisempänä valistustoiminnan muotona, jota piirin järjestöt ovat harjoittaneet, voidaan mainita valistavat kesä-, syys- y.m. valistusjuhlat, joihin sekä muihin järjestöjen toimeenpanemiin juhlatilaisuuksiin on hankittu puhujat. Luennoitsijoita oli piirin palveluksessa vakinaisemmin vv. 1925—26 yhteensä 15 ½ kk., ja väliaikaisia puhujia vaalien aikana. Valistustyömuotona mainittakoon myös piirijuhlat, jotka on aina järjestetty ohjelmallisiksi. Eri vuosina on valistustyötä tehty seuraavasti:

Vuonna 1925 on pidetty 13 järjestössä 88 luentoa noin 3,960 kuulijalle. Muita valistustilaisuuksia, joihin sisältyvät piirisihteerin, luennoitsijan, pienviljelijäin liiton ja puolutoimikunnan lähettämien puhujain järjestelymatkoilla pitämät, järjestöjen tilaamat n.s. kerta- sekä kunnallisvaalipuheet, on järjestetty 423 yhteensä noin 34,611 kuulijalle. Lisäksi järjestettiin yhdessä Työväen Sivistysliiton ja Sos.-dem. Raittiusliiton kanssa kahdet kurssit, joista edelliset oli Viipurissa ja jälkimmäiset Lappeenrannassa. Kursseilla pidettiin yhteensä 89 luentoa ja 15 harjoitustuntia 26 eri aineesta. Kursseilla osanottajille jakoi piiritoimikunta 3 100 markan apuraha. Osanottajia oli Viipurissa pidetyillä kursseilla loppuun asti 48 ja Lappeenrannassa 24.

Vuonna 1926 pidettiin piiritoimikunnan järjestämänä 7 järjestössä 36 luentoa 625 kuulijalle ja muita valistustilaisuuksia 167 26,486 kuulijalle. Mainittuna vuonna järjestettiin 23 n.s. aluekokousta ja yksi lääniä käsittävä köyhien veronmaksajain kokous, joissa oli yhteensä 3,602 kuulijaa. Lääniä käsittävässä veronmaksajain kokouksessa oli läsnä 41 järjestöstä 52 edustajaa ja muita osanottajia noin 150 eli yhteensä 200 henkeä.

Vuonna 1927 pidettiin 46 luentoa 6 järjestössä 524 kuulijalle ja muita valistustilaisuuksia 364 yhteensä 43,263 kuulijalle. Piirijuhlia järjestettiin piiritoimikunnan taholta 11. Mainittuna vuonna tapahtunut runsas valistustilaisuuksien ja kuulijain lukumäärän suuruus johtuu siitä, että silloin oli sihteerin lisäksi piirin palveluksessa neljä palkattua puhujaa, tehden heidän palvelusaikansa yhteensä 7 ½ kk.

Vuonna 1928 pidettiin 57 luentoa yhdeksässä järjestössä 1,199

kuulijalle ja opastusta annettiin järjestötehtävissä 33 tuntia. Muita valistustilaisuuksia 236 28,717 kuulijalle. Piirijuhlia oli 11. Luento- ja opastuskursseja järjestettiin yhdet Virojoelle yhdessä Työväen Sivistysliiton ja Virolahden kunnallisjärjestön kanssa.

Vuoden 1929 alkupuoliskolla on luentoja pidetty viidessä järjestössä 32, joissa on ollut 836 kuulijaa ja muita valistustilaisuuksia 298 yhteensä 42,410 kuulijalle.

Luento- ja opastuskursseilla on luennoitu seuraavista aineista: Kunnalliskysymyksistä, nuorisoliikkeestä, taloudellisesta kansanvallasta, järjestötehtävistä, uskonnonvapauslaista, osuuskauppaliikkeestä, itsekasvatuksesta, ammatillisesta liikkeestä, maatalouskysymyksestä, ajatuksen vapauden historiasta, menettelytavoista, työväen sanomalehtien merkityksestä, sivistystyöstä, raittiusliikkeestä ja kieltolaista, Ranskan vallankumouksesta ja työväen elämästä. Opastusta on annettu kursseilla ja luennoilla äidinkielellä, kirjankäytössä, pöytäkirjain ja asiakirjain laadinnassa, kaavakkeiden täyttämässä y.m. järjestötehtäviin kuuluvissa aineissa.

Puoluejulkaisuja, kalenteria y.m., on vaalipiirissämme kuluneen toimintakauden aikana levitetty seuraavasti:

Vuosi	T. Kalenteria.	T. Taskukirjaa.	Kevättervehdys,	Vappumerkkiä.
1925	 4,453	1,750	2,519	9,366
1926	 4,965	2,075	1,986	9,320
1927	 4,815	2,405	1,819	9,827
1928	 4,445	2,236	1,621	10,529

Jäsenhankintaviikko.

Ensimmäinen yleinen jäsenhankintaviikko järjestettiin 1926. Viikkoa valmisteltiin siten, että järjestöjä kehoitettiin järjestämään uusien jäsenten vastaanottokokouksia ja valistustilaisuuksia, levittämään kirjallisuutta sekä valitsemaan lukuisasti jäsenkirjureita. Painatettiin vastaanotto- ja juhlatilaisuuksia varten kutsukortteja ja kirjeitä, joissa pyydettiin saapumaan järjestettyihin tilaisuuksiin ja liittymään jäseneksi. Lisäksi palkattiin kaksi järjestäjää, jotka liikkuvat opastamassa jäsenhankintaviikon valmistelussa ja pitivät viikon aikana puheita. Yhteensä järjestettiin piirissä jäsenhankintaviikon aikana 135 juhla- ja vastaanottotilaisuutta, joissa oli 9,213 kuulijaa. Uusia jäseniä liittyi puolueeseen 926.

Toinen jäsenhankintaviikko järjestettiin 1928 yhdessä Viipurin piirin sos.-dem. Nuorisojärjestön kanssa. Tämän viikon valmistelu oli piirissä heikompaa, johtuen siitä, ettei varojen puutteessa ja lähes-

tyvien kunnallisvaalien tähden voitu palkata järjestäjää silloin kun viikkoa vietettiin. Viikon järjestämiseen annettiin kehoitus ja ohjeet. Viikon aikana järjestettiin yhteensä 31 valistustilaisuutta, ollen niissä 3,497 kuulijaa. Uusia jäseniä liittyi 406. Viikon epäonnistumiseen vaikuttivat suuressa määrässä lukuisilla järjestöjemme alueilla parhaillaan vallinneet satama- ja rakennustyövän lakot.

Jäsenmäärä.

Työväenyhdistyksien ja piirin jäsenmäärä osoittaa nousua.

Vuoden 1925 lopussa oli piirissä 101 toimivaa työväenyhdistystä. Uusi kunnallisjärjestö perustettiin Kanneljärven kuntaan. Myöhemmin se kuitenkin lakkasi, ja toimintaan herätettiin Koiviston kunnallisjärjestö. Toimintansa lopettaneiden Partakosken, Pyhtään Itäkulman ja Neuvolan ty:ten omaisuudesta tehtiin pesänselvitys.

Vuonna 1926 perustettiin yksi työväenyhdistys ja kaksi naisyhdistystä. Naisyhdistysten perustamisessa avusti naisliiton järjestäjä. Ennen toimineista, mutta välillä toimeettomina olleista yhdistyksistä herätettiin henkiin Virolahden Kirkonkulman ty., Pyhällön Turkian ty., Päätilän ty., Paakkolan ja Inon ty:set. Vuoden lopussa oli toiminnassa 108 ty:tä.

Vuonna 1927 perustettiin kaksi ty:tä, nim. Sippolan Ruotilan ja Uudenkirkon Vammeljoen ty:set ja lakkautettiin Virolahden Säkäjärven ty. Veronsa maksaneita yhdistyksiä oli vuoden lopussa 107.

Vuonna 1928 perustettiin uusia yhdistyksiä neljä, nim. Lemminkäisen, Makslahden, Mustanmäen ja Timperilän ty:set. Vuoden lopussa oli toiminnassa 111 ty:tä.

Jäsenmäärä vv. 1925—28.

V. 1925	.....	2,502	miestä	1,029	naista,	yhteensä	3,531
» 1926	.....	3,326	»	1,407	»	»	4,733
» 1927	.....	3,072	»	1,260	»	»	4,332
» 1928	.....	3,171	»	1,281	»	»	4,452

Virkeimmillään oli puoluetoiminta työväenyhdistyksissämme v. 1926. Se lienee pääasiallisesti johtunut siitä, että piirillä oli luennoitsija ja että varojen vuoksi voitiin tehdä runsaasti matkoja. Epäilemättä antoi virikettä vuoden alussa pidetty puoluekokous, sillä piirimme jäsenistöä askarruttivat pääasiallisesti puoluetoimintaa elvyttävät kysymykset, vaikkei käytettävissä ollutkaan uudempia toimintamuotoja. Suuressa määrässä on puoluetoimintaamme vaikeuttanut väkijuomien salakuljetus, joka erällä seuduilla on vallitsevana, sa-

moin jossain määrin kommunistinen vaikutus, jota joissakin yhdistyksissä on ilmennyt. Kommunistinen hajoitustoiminta oli suunnattu yhdistyksiimme siten, että yhdistys toimitti muodolliset puolue tehtävät pysyäkseen kiinni puolueessa, mutta valistustilaisuuksissa käytettiin kommunistisia puhujia ja kaikessa jarrutettiin puolueemme toimenpiteitä. Tämä johti viimein siihen, että eräissä yhdistyksissä, kuten Parkkarilan ty:ssä, oli erotettava kaikki kommunistiset jäsenet, jotka paljastivatkin itsensä kommunisteiksi, erottamalla yhdistyksen puolueesta. Tilalle perustettiin uusi yhdistys ja omaisuusriita on ratkeamatta korkeimmassa oikeudessa. Pienviljelijäin keskuudessa ei sen sijaan ole ainakaan näkyvästi ilmennyt erikoisharrastuksia, paitsi mitä vaalitoiminnan yhteydessä on jälempänä mainittu.

Valtiolliset vaalit.

Toimintakauden aikana on toimitettu kolmet valtiolliset vaalit. 1925 toimitettiin *presidentin valitsijamiensvaalit*. Näissä vaaleissa ei harjoitettu mitään huomattavampaa agitatiota, johon oli syynä varojen puute. Pääasiallisimman valistustyön suorittivat piirilehdet. Vaaleihin osanotto oli myös sen mukaista. Puolueemme vaaliliitto sai 16,437 ääntä. Sos.-dem. valitsijamiehiksi valittiin piiristämme toverit M. Paasivuori, Osk. Reinikainen, T. Typpö, Anna Haverinen, Kr. Lumijärvi ja Antero Nyrkkö.

V. 1927 toimitetut eduskuntavaalit olivat tuloksellisemmat, sillä puolueen äänimäärä niissä nousi, joskaan ei niin paljon, että olisi saatu uusia paikkoja. Puolueäänestystä varten asetti 50 työväenyhdistystä 34 ehdokasta. Puolueäänestyksen toimitti 87 yhdistystä ja äänestykseen otti osaa 1,980 jäsentä. Muusta vaalien valmistelusta mainittakoon, että piirille palkattiin neljä kiertävää järjestäjää, jotka järjestivät vaalikomiteoita, piirilehtien, lentokirjasten ja plakaattien levitystä sekä hankkivat huoneistoja puhujia varten, järjestivät puhetilaisuuksia ja itse puhuivat. Juhltilaisuuksia varten painatettiin kutsukortteja. Valitsijayhdistyksiä perustettiin 12, joita ennen oli vain 8.

Valistustyössä käytettiin pääpuhujina ehdokkaita, joista тов. J. F. Aalto piti 11 puhetta 1,491 kuulijalle, Anni Haverinen 16 puh. 4,585 kuulij., T. Typpö 14 puh. 1,005 kuulij., M. Paasivuori 6 puh. 1,750 kuul. ja O. Reinikainen 18 puh. 2,965 kuulijalle. Piirin järjestäjistä piti E. Lindahl 30 puh. 1,128 kuulij., V. Hannula 32 puh. 1,138 kuulij., V. Solla 39 puh. 3,322 kuulij., Arvo Leivo 17 puh. 790 kuulij. ja piirisht. piti 6 puh. 882 kuulijalle. Lisäksi oli käytettävänä 10 paikallista puhujaa, joten yhteensä pidettiin 291 puhetta 23,539 kuulijalle. Punaisia autoja oli liikkeellä 5, joista pidettiin 40 puhetta.

Kirjallisuutta levitettiin seuraavasti: piirilehtiä 6,820 kpl., lento- ja ilmoituslehtisiä 57,850 kpl., kutsukortteja 10,000 kpl., yksityisille henkilöille osoitettuja kirjeitä 2,102 kpl. Painatettiin oma vaalilehtinen, josta otettiin 22,000 kpl:een painos. Vaalipäiviksi olivat useat kunnallisjärjestöt järjestäneet liikkeelle hevosia ja autoja, jotka kunnallisjärjestöt itse kustansivat.

Vastustajain käyttämistä vaalitavoista mainittakoon tavallista häikäilemättömämpi sanomalehtipropaganda ja että varsinkin porvaristo käytti puhujina tunnetuimpia luottamushenkilöitä ja puhujain mukana tunnetuita taiteilijoita sekä musiikkia.

Vaalien tuloksista mainittakoon, että puolueemme äänimäärä oli 22,873, eli 543 ääntä enemmän kuin edellisissä vaaleissa. Kommunistien äänimäärä oli 6,077, eli työväki yhteensä 28,950 ja porvaripuolueet yhteensä 48,853 ääntä, joiden lisäksi annettiin 432 hyljättyä ääntä. Yhteensä käytti äänioikeuttaan 78,218. Valituiksi tulivat O. Reinikainen, J. F. Aalto, M. Paasivuori, T. Typpö ja Anni Haverinen.

Vuoden 1929 eduskuntavaalien valmistelu tapahtui pääasiassa samalla tavalla kuin edellisissäkin vaaleissa paitsi, että kiertäviä järjestäjiä voitiin palkata vain kaksi. Piiritoimikunta lähetti järjestöille 5 kiertokirjettä, joissa annettiin ohjeita ja kehoituksia. Puolueäänestystä varten asetti ehdokkaita 56 työväenyhdistystä nimeten 52 ehdokasta. Puolueäänestykseen otti osaa 88 yhdistystä ja 1,939 jäsentä. Valitsijayhdistyksiä perustettiin 12.

Valistustyössä käytettiin pääpuhujina nytkin ehdokkaita, joista eniten pitivät puheita J. F. Aalto 18 2,780 kuulij., O. Reinikainen 18 2,394 kuulij., Anni Haverinen 19 1,213 kuulij., Hilja Pärssinen 16 2,775 kuulij. ja J. Pyy 16, 754 kuulijalle muita mainitsematta. Yhteensä oli piirillä käytettävissä 21 puhujaa, jotka pitivät yhteensä 220 puhetta 17,660 kuulijalle. Näistä oli 61 n.s. autopuhetta. Palkattuina puhujina toimi näissä vaaleissa tov. Lauri Oksanen 1 ½ ja K. Kopila 1 kuuk.

Lentolehtisiä levitettiin yhteensä 60,500 kpl., joista piiritoimikunnan painattamia 40,000 kpl. Piirilehtiä lähetettiin 4,345 kpl. ja yksityiskirjeitä 1,806 kpl. Kunnallisjärjestöjen toimesta oli nytkin järjestetty vaaleihin kuljetusta linja-autoilla sekä harjoitettu auto-reklaamia.

Vaalien tulokset osoittavat, että äänestämässä kävi kaikkiaan omassa vaalipiirissä 77,213 ja muissa vaalipiireissä 2,317 eli yhteensä 79,530 äänioikeutettua. Puolueemme sai ääniä 23,240, kommunistit 7,767, eli työväki yhteensä 31,007 ääntä. Porvaripuolueista on suurin maalaisliitto, joka sai 21,736 ääntä. Edellisiin vaaleihin verraten li-

sääntyi sos.-dem. äänimäärä 367, kommunistien 1,690, eli työväen yhteensä 2,057 ääntä. Porvaripuolueista lisäsi äänimääräänsä vain maalaisliitto, saaden 3,817 enemmän kuin edellisissä vaaleissa. Edustajia saatiin 5, tullen valituiksi toverit M. Paasivuori, J. F. Aalto, Osk. Reinikainen, Anni Haverinen ja Hilja Pärssinen.

Uusia puolueyhmittymiä ei piirissämme ilmaantunut. Samoin ei porvaripuolueiden kesken tapahtunut liittoutumisia. Kommunistien äänimäärän lisääntymiseen on kai pidettävä syynä ahdasta taloudellista aikaa sekä porvariston taktillista kiilauspolitiikkaa, jolla se pyrkii eroittamaan työväestön kauemmaksi toisistaan, ja maalaisliiton lisääntyvään kannatukseen virkamiesten palkankorotuskysymystä.

Kunnallisvaalit.

Vuoden 1925 kunnallisvaalit olivat puolueellemme voitokkaat. Niitä valmisteltiin siten, että tehtiin ehdotus valistustyöohjelmaksi, joka esitettiin kunnallistoimikunnille. Puhujiksi pyydettiin 27 piirissä olevaa esityskykyistä puoluetoveria, lisäksi kehoitettiin kunnallisjärjestöjä käyttämään oman kuntansa valtuustoehdokkaita puhujina. Pyydetyistä puhujista lupautuikin moni ja kun piirillä oli palkattuna myös luennoitsija, saatiin varsinaisia vaalipuheita järjestetyksi 139, joissa oli kuulijoita 8,716. Lisäksi järjestivät useat kunnallisjärjestöt valistustilaisuuksia, joissa puhujina kävivät ehdokkaat. Eräät kunnallisjärjestöt saivat vielä järjestetyksi voimakkaan kotiagitation.

Vaalilehtisiä levitettiin 32,500 kpl., piirilehtiä 3,566 kpl. ja yksityisiä kirjeitä lähetettiin 1,500 kpl. Piiritoimikunta painatti oman lentolehtisen, josta otettiin 7,500 kpl:een painos. Lisäksi painattivat useat kunnallisjärjestöt oman lentolehtisensä.

Valitettavasti ei piiritoimikunnalla ole tarkkaa tilastoa kunnallisvaalien tuloksista, mutta mainittakoon kuitenkin, että saatujen tietojen mukaan lisääntyi puolueitamme äänestäneiden lukumäärä lähes kolmella ja puolella tuhannella. Uusia valtuutettuja saatiin 25. Piirissämme oli silloin 32 kuntaa, joista 24 kunnassa oli sos.-dem. valtuutettuja ja 8 kuntaa, joissa ei ollut sos.-dem. valtuutettuja yhtään. Kommunistit esiintyivät vain 7 kunnassa omine ehdokkainaan.

Myös *1928 toimitetut kunnallisvaalit* olivat sikäli tulokselliset, että niissä saatiin viiteen sellaiseen kuntaan sos.-dem. valtuutettuja, joissa ei aikaisemmin ollut. Kuluneella väliajalla oli piirissämme perustettu kaksi uutta kuntaa, joten kuntia oli yhteensä 34. Tällä hetkellä on

viisi kuntaa piirissämme sellaisia, joissa ei ole yhtään sos.-dem. valtuutettuja ja neljä näistä on Suomenlahden ulkosaariston pikkukuntia, joissa kyllä on vasemmistolaisiakin valtuutettuja, mutta jotka eivät ole järjestöjen asettamia eivätkä kuulu mihinkään järjestöihin. Muuten kärsittiin näissä vaaleissa tavallaan vaalitappio, kun ottaa huomioon, että valtuutettujen lukumäärä lisääntyi, sillä koko vaalipiirin 736 valitusta valtuutetusta valittiin sos.-dem. valtuutettuja 202 (201), kommunistisia valtuutettuja 37 (21) ja porvarillisia valtuutettuja 497 (503). Sosialidemokraatit voittivat 12 kunnassa 22 uutta paikkaa ja menettivät 9 kunnassa 21 paikkaa. Näissä vaaleissa esiintyivät kommunistit ensi kerran kaikissa kunnissa omilla ehdokkailaan, ja kun parhaillaan oli satamalakko, jota he käyttivät hyväkseen, voidaan heidän saavuttamansa menestys laskea tämän ansioksi. Lisäksi oli useissa kunnissa aikaisemmissa vaaleissa valittu sos.-dem. listoilta sellaisia henkilöitä, jotka myöhemmin osoittautuivat kommunisteiksi. Porvaristo käytti vaaleissa häikäilemättömiä keinoja, järjestämällä m.m. sekalistoja, joihin oli otettu ehdokkaiksi »puolueettomia» työläisiä sekä liittoutumalla keskenään kaikissa kunnissa. Sosialidemokraatit ja kommunistit olivat vaaliliitossa yhdessä kunnassa, jossa vallattiin kommunisteilta yksi paikka.

Piirikokoukset.

Vuoden 1926 piirikokous pidettiin Viipurissa 13 p:nä toukokuuta. Edustajia oli 26. Puolue toimikunnan edustajia 2. Edustajaperuste 1 edustaja kultakin alkavalta 200 jäseneltä.

Vuoden 1927 piirikokous pidettiin Viipurissa 15—16 p:nä huhtikuuta. Edustajia oli 31. Puolue toimikunnan edustajia 2, lisäksi piirilehtien ja piiritoimikunnan edustajat. Edustajaperuste 1 edustaja kultakin alkavalta 200 jäseneltä.

Vuoden 1928 piirikokous pidettiin Kotkassa 6—7 p:nä huhtikuuta. Edustajia 32. Puolue toimikunnan edustajia 2; lisäksi piirilehtien ja piiritoimikunnan edustajat. Edustajaperusteena 1 edustaja kultakin alkavalta 150 jäseneltä. Esillä olivat m.m. kysymykset: poliittinen tilanne sekä suhtautuminen kommunisteihin ja heidän eroittaminen järjestöistä.

Vuoden 1929 kokous pidettiin Viipurissa 13—14 p. huhtikuuta. Edustajia 34. Puolue toimikunnan edustajia 2; lisäksi piirilehtien ja piiritoimikunnan edustajat. Edustajaperuste 1 edustaja alkavalta 150 jäseneltä. — Esillä olivat m.m. kysymykset: hajoitustoiminnan ehkäiseminen, maanpuolustusohjelma, ja maatalousohjelma.

Piirin rahallinen tila.

	Tuloja.	Menoja.	Voitto	Tappio.
V. 1925 :.....	56,252: 23	66,909: 55	—	10,657: 32
» 1926	95,005: 36	67,179: 95	27,825: 41	—
» 1927	74,342: 37	76,786: 51	—	2,444: 14
» 1928	56,126: 09	70,694: 05	—	14,567: 96

Tiliasema 31/12 1928.**Pääomatili.**

Tasaustili	25,381: 27
	<u>Smk. 25,381: 27</u>

Voitto- ja tappiotili	14,567: 96
Tasaustili	10,813: 31
	<u>Smk. 25,381: 27</u>

Voitto- ja Tappiotili.**Tuloja:**

Piiriverojentili	42,208: 95	
Ylimäär. verojentili	2,820: 75	
Sekal. tul. menoj. tili	3,850: 96	
Juhlatili	6,455: 45	
Korkotili	789: 98	56,126: 09
Tilikauden tappio		14,567: 96
	<u>Smk. 70,694: 05</u>	

Menoja:

Toimintaväl.-Kirjakaupan tili	1,507: 50	
Piirikok. kust. painot. tili	4,226: —	
Palkkatili	39,250: —	
Valist.-Agit. tili	2,812: 65	
Kulunkitili	14,347: 60	
Vaaliag. tili	8,550: 30	70,694: 05
	<u>Smk. 70,694: 05</u>	

*Tasaustili.**Varat:*

Rahatili	689: 56	
Pankkitili	509: 95	
Irtaimistotili	5,895: 67	7,095: 18
Saatavia:		
Tienhaaran ty. tili	1,500: 96	
Velallisten tili	1,902: 50	
Puoluetoimik. tili	2,215: 35	5,618: 81
	<u>Smk.</u>	<u>12,713: 99</u>

Velat:

Puolueverojentili	371: 75	
Pesänselv. tili	266: 93	
Velkojaintili:		
Työv. Osuuskirjakauppa	1,212: —	
Kansan Työ	50: —	1,900: 68
Pääomatili puhdas omaisuus		10,813: 31
	<u>Smk.</u>	<u>12,713: 99</u>

Piiritoimikunta ja piirin toimitsijat.

Piiritoimikuntaan kuuluivat v. 1925 J. Vuoristo puheenjohtajana, J. F. Aalto varapuheenj., J. Pyy, J. Lonkainen, O. Reinikainen, H. Manner, J. E. Savenius vakinaisina sekä J. Hätälä, J. Huotari ja A. Hänninen varajäseninä. Kokouksia on pidetty 17. Piirisihteerinä toimi Kr. Lumijärvi 18 päivään maalisk. ja siitä lähtien T. Lindman. Kanslistina 10 p:ään helmik. Hildur Haarala ja järjestäjänä 15 p:stä helmik. vuoden loppuun Osk. Salonen.

V. 1926 kuuluivat piiritoimikuntaan J. Vuoristo puheenjohtajana, J. F. Aalto varapuheenj., Hilma Nenonen, J. Pyy, H. Manner, O. Reinikainen, A. Mähönen vakinaisina sekä A. Häkkinen, A. Nyrkkö ja J. Hätälä varajäseninä. Kokouksia pidettiin 11. Piirisihteerinä toimi T. Lindman, luennoitsijana 1/1—1/5 O. Salonen. Puhujina Laina Andersson 3 viikkoa, Y. Marttila 1 kuukauden ja kansliassa Edith Anttila 20 päivää.

V. 1927 kuuluivat piiritoimikuntaan J. Vuoristo puheenjohtajana, J. F. Aalto varapuheenj., J. Pyy, A. Hänninen, A. Nyrkkö, E. Pusa, A. Mähönen vakinaisina sekä K. Seppälä, E. Lähde ja A. Penttinen

varajäseninä. Kokouksia pidettiin 13. Piirisihteerinä toimi T. Lindman. Kanslia-apulaisena 1/4 lähtien Aino Pulkkinen ja vaalipuhujina E. Lindahl 2 1/2 k., V. Hannula 2, Veli Solla 2 ja Arvo Leivo 1 kuuk.

Vuoden aikana kuoli tunnollinen ja ahkera entinen piiritoimikunnan jäsen J. Hätälä. Piirimme järjestynyt työväki muistelee häntä kaipauksella.

V. 1928 kuuluivat piiritoimikuntaan J. Vuoristo puheenjohtajana, J. F. Aalto varapuheenjoht., J. Pyy, E. Pusa, H. Nenonen, O. Reinikainen, A. Hänninen vakinaisina sekä E. Lähde, A. Penttinen ja F. Alanen varajäseninä. Kokouksia pidettiin 9. Piirisihteerinä toimi T. Lindman. Kanslia-apulaisena Aino Räisänen (Pulkkinen), vaalipuhujina Petu Nöjd 2 ja Aleks. Hämäläinen 2 kuuk.

Vuoden aikana kuoli monivuotinen piiritoimikunnan jäsen ja ent. piirin edustaja Antero Nyrkkö, joka nuoruudestaan asti otti innokkaasti osaa työväenliikkeeseen. Toveri N. oli rehti ja paljon käytetty luottamustehtävissä, joten puolue kärsi paljon hänen menetyksestään.

Vuodeksi 1929 valitsi piirikokous piiritoimikuntaan J. F. Aallon, joka toimii puheenjohtajana, Aapo Mähösen, joka toimii varapuheenjohtajana, Hilda Olkkosen, S. Jacobssonin, O. Reinikaisen, J. Pyy ja A. Heinosen vakinaisiksi sekä varalle A. Gyllingin, F. Alasen ja V. Visan. Kokouksia on pidetty 10. Piirisihteerinä on toiminut T. Lindman ja kanslia-apulaisena Aino Räisänen.

Viipurissa syyskuun 25 päivänä 1929.

VIIPURIN L. LÄNT. VAALIPIIRIN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

J. F. Aalto,
puheenjoht.

T. Lindman,
sihteeri.

Viipurin l. it. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 16. 7. 1925—30. 6. 1929.

Yleiskatsaus.

Viipurin l. itäinen vaalipiiri käsittää koko rajaseudun Karjalan kannakselta Suojärven perukoille asti. Kuten yleensä tiedetään, elää rajaseudun väestö sangen epävarmoissa oloissa, joten sekin jo osaltansa vaikuttaa järjestötoiminnan heikkouteen tässä piirissä. Viimeaikoina kuitenkin on ollut havaittavissa järjestötoiminnan elpymistä rajaseuduillakin ja, mikäli olot vakiintuvat ja väestö valveutuu, on niilläkin seuduilla hyviä tuloksia odotettavissa. Niissä piirin

osissa, jotka eivät kuulu varsinaiseen rajavyöhykkeeseen, on järjestötoiminta kuluneen toimintakauden aikana ilahduttavasti vakiintunut.

Viipurin l. itäisessä vaalipiirissä on ollut maalaisliitolla huomattavan suuri kannatus. Tähän on ollut osaksi vaikuttamassa se, että piirin maataljelevästä väestä on suurin osa pientilallisia, jotka elävät sangen epävarmoissa taloudellisissa oloissa. He ovat uskotelleet itselleen saavansa tukea maalaisliitolta ja siksi ovat he antaneet sille kannatuksensa. On ilmeisesti selvää, että pientalonpoikaisväestön käsitteet ovat vaikuttaneet myöskin järjestötoiminnan heikkouteen.

Kommunistisen hajoitustyön alettua, sai se sangen uhkaavan otteen Viipurin l. itäisessä piirissä. Useita järjestöjä erosi sos.-dem. puolueesta ja miltei kaikissa järjestöissä tehtiin kiivasta hajoitustyötä. Kuluneen toimintakauden aikana on kommunistien vaikutusvalta huomattavasti vähentynyt. Mutta silti voimaperäistä valistustyötä ja valpautta vaaditaan edelleenkin kommunistisen liikkeen vastustamisessa.

Valistustyö.

Jo pidemmän ajan on Viipurin l. it. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestö ollut perin vaikeassa taloudellisessa asemassa, mikä on vaikuttanut haitallisesti piirin valistustyöhönkin. Piirin palveluksessa ei ole voitu pitää jatkuvasti kuin piirisihteeri, jonka on täytynyt hoitaa myöskin kansliatehtäviä. Ei ole voitu järjestää pidempijaksoisia puhujamatkoja eikä myöskään riittävästi luento- ja kurssitoimintaa. Mikäli luento- ja opastuskursseja on järjestetty, on se tapahtunut etupäässä ulkopuolista työvoimaa käyttäen.

V. 1925 loppupuoliskolla järjestettiin kolmet luento- ja opastuskurssit, nim. Äyräpään, Sortavalan ja Terijoen työväenyhdistyksiin. Näissä pidettiin yhteensä 56 luentoa 2,240 kuulijalle. Opastuskursseilla, jotka pidettiin luentojen yhteydessä, annettiin opastusta yhteensä 64 tuntia ja otti kursseihin osaa 54 henkilöä.

Luentoaineina oli kasvatushistoria, Ranskan vallankumous, kunnalliset kysymykset, taloustiede, järjestötoiminta, työväen vakuutuslainsäädäntö, uskonnonvapaus, kasvatustieteet, osuustoiminta ja valtioelämän perusteet. Kurssilla annettiin opastusta kirjanpidossa, järjestötehtävissä ja lasten leikissä (Sos.-dem. Raittiusliiton avustuksella).

Vuoden aikana piti kansanedustaja Matti Puittinen piirin alueella puheita 29 paikassa sekä lisäksi jotkut yksityiset puoluetoverit.

V. 1926 aikana järjestettiin neljät luennot, jotka pidettiin Salmin Tuleman, Kellomäen, Ollinmäen ja Raivolan työväenyhdistyksissä. Yhteensä 44 luentoa 1,892 kuulijalle. Kansanedustaja Otto Toivonen piti piirin alueella puheita 29 paikassa ja lisäksi piirisihteeri ja yksityiset puoluetoverit yhteensä 58 eri paikassa (kuulijain lukumäärää ei ole ilmoitettu)

V. 1927 aikana järjestettiin vain kahdet luentokurssit, toiset Sorolan ja toiset Matkaselän työväenyhdistykseen. Näissä pidettiin yhteensä 20 luentoa.

Toimitetut valtiolliset vaalit veivät ajan niin, ettei voitu enempää luentoja järjestää. Vaalien edellä pidettiin kaikkiaan 229 puhetta 13,740 kuulijalle.

V. 1928 aikana järjestettiin luento- ja opastuskurssit Tainionkoskelle, Salmin Tuleman ja Suojärven Välikylän työväenyhdistyksiin. Näillä kursseilla pidettiin kaikkiaan 42 luentoa ja annettiin opastusta 41 tuntia. Luentoja kuulemassa oli kaikkiaan 850 henkilöä. Opastuskursseihin otti osaa 39 henkilöä.

Luentojen lisäksi pidettiin kertapuheita kaikkiaan 266 eri paikassa 19,104 kuulijalle. Siis vuoden aikana pidettiin puheita ja luentoja yhteensä 308 19,954 kuulijalle. Tähän lukuun sisältyy myöskin kunnallisvaalien edellä pidetyt puheet sekä iltama- ja vappupuheet.

V. 1929 aikana ei ole järjestetty luento- ja opastuskursseja. Vuoden alkupuoliskolla on piirisihteeri pitänyt 67 puhetta 5,099 kuulijalle. Yhteensä on pidetty 350 puhetta 37,022 kuulijalle. Tähän sisältyy vaali-, iltama- ja vappupuheet.

Piirijuhlat: V. 1925 aikana järjestettiin piiritoimikunnan taholta piirijuhlat 8 eri järjestöön. Sen lisäksi piti 29 järjestöä iltamat piirin valistusrahaston hyväksi. Näistä juhlista ja iltamista oli piirille tuloja yhteensä noin 18,000 mk.

V. 1926 järjestettiin piirijuhlat 4 paikkaan ja vain 14 järjestöä piti iltamat piirin valistusrahaston hyväksi. Näistä oli yhteensä tuloja noin 8,000 mk.

V. 1927 ei piiritoimikunnan taholta järjestetty ollenkaan juhlia, vaan sen sijaan velvoitti piirikokous jokaisen järjestön pitämään juhlan tahti iltaman piirin valistusrahaston hyväksi. 42 järjestöä täyttikin velvollisuutensa. Täten saatiin järjestöiltä tuloja yhteensä noin 9,000 mk.

V. 1928 piirikokouksessa päätettiin luopua iltamien pidosta ja sen sijaan asetettiin järjestöille kertavero, vaihdellen 50—250 markkaan. Tämän veron suoritti 67 järjestöä ja saatiin siitä tuloja yhteensä 10,121 mk.

Yhteistyö muiden järjestöjen kanssa: Toimintakauden aikana on

ollut läheistä yhteistyötä Työväen Sivistysliiton, Sos.-dem. Raittiusliiton ja Nuorisopiirin kanssa. Näiden kanssa on järjestetty yhteisiä luento- ja opastuskursseja. Myöskin sanottujen liittojen ja järjestön luennoitsijat ovat pitäneet useita puheita piirin alueella.

Jäsenhankintaviikot.

Ensimmäinen jäsenhankintaviikko onnistui tyydyttävästi. Jäsenhankintajuhlia järjestettiin 29 ja oli niissä läsnä 5,495 henkilöä. Jäsenten kerääjinä työskenteli 133 toveria. Uusia jäseniä ilmoitettiin liittyneen järjestöihin 762.

Edellisen vuoden antaman hyvän tuloksen innostamana, järjestettiin jäsenhankintaviikko myöskin syksyllä 1927, vaikka siihen ei saatukaan puoluetoimikunnan taholta kehoitusta. Tulos kuitenkin ei ollut yhtä edullinen kuin edellisenä vuonna. Piiritoimistoon saapuneiden ilmoitusten mukaan liittyi järjestöihin uusia jäseniä noin 200.

V. 1928 jäsenhankintaviikon aikana järjestettiin piirin alueella kaikkiaan 42 jäsenhankintajuhlaa, joissa oli yhteensä 2,020 kuulijaa. Paitsi järjestöjen jäsenkirjureita, toimi jäsenten kerääjinä 46 toveria. Jäsenhankintaviikon aikana perustettiin 6 uutta yhdistystä, joihin ilmoitettiin liittyneen jäseniä yhteensä yli 200. Entisiin yhdistyksiin ilmoitettiin liittyneen uusia jäseniä yhteensä vähän yli 300. Myöhemmin kuitenkin selvisi, että useimmissa tapauksissa olivat uusiksi jäseniksi ilmoitetut entisiä yhdistysten jäseniä, joten monessakaan järjestössä ei verotilityksissä ole ollut yhtään jäsentenlisäystä.

Uusista yhdistyksistä ei ole yksikään vielä maksanut verojansa, joten siltäkään osalta ei ole tapahtunut ilmoitettua jäsenmäärän lisäystä. Viimeisissä eduskuntavaaleissa niistä kuitenkin oli jo arvaamattoman suuri hyöty, sillä jokaisella paikkakunnalla, missä oli edellisenä syksynä perustettu yhdistys, lisääntyi puolueemme äänimäärä huomattavasti.

Jäsenmäärä.

Kertomuskauden aikana on puolueen jäsenmäärä piirissämme osoittanut jatkuvaa nousua, paitsi v. 1927 alussa oli huomattava laskusuunta. Jäsenmäärät ovat olleet seuraavat:

Vuosi	30/6	31/12	Yhdistyksien luku
1925	1,767	1,882	86
1926	1,991	2,608	91
1927	2,072	2,131	89
1928	2,083	2,111	88

Uusia yhdistyksiä: V. 1925 perustettiin uusia yhdistyksiä Impilahden Syskyjärvelle ja Sortavalan mlk. Janaslahteen. V. 1926 perustettiin sos.-dem. työväenyhdistys Sorjoon. V. 1927 perustettiin uusia yhdistyksiä Terijoen Ollilaan, Metsäpirtin Terenttilään, Hiitolan asemalle ja Suistamon Roikonkoskelle. V. 1928 perustettiin uusia yhdistyksiä Suojärven Varpakylään, Kaipaseen, Salonkylään, Annanteh-
taalle, Vuoteelle, Vegarukseen ja Naistenjärvelle sekä Sakkolan Riiskaan. Ollen vuoden lopussa nimellisten järjestöjen luku 101. V. 1929 aikana on perustettu yhdistykset Suistamon Pyörittäjään, Kivennavan Multalaan ja Käkisalmen Tenkalahteen.

Aikaisemmin toimineista yhdistyksistä on kertomuskauden aikana aloittanut uudestaan toimintansa Raudun, Leppäsyryn ja Ihalan työväenyhdistykset.

Toimintansa lopettaneet järjestöt: Alhon ty. (Lakkautettu oikeuden päätöksellä). Kivennavan Räikkylän ja Hartoisten ty., Joutse-
non Honkalahden ty. ja Perkjärven ty. Lisäksi on joitain yhdistyksiä, joilla ei ole ollut mitään toimintaa, mutta niitä ei ole virallisesti lakkautettukaan.

Vaikea taloudellinen tilanne piirin alueella on vaikuttanut lamaan-
nuttavasti järjestötoimintaan. Järjestöt eivät voi suorittaa aikansa jäsenmaksuja piirille.

Aikaisempina vuosina on väkijuomista ollut suurta haittaa järjestötoiminnalle, mutta viime aikoina on käänne yleensä tapahtunut parempaan päin.

Kommunistien vaikutusvalta on niinkään vähentynyt huomattavasti. Heidän hallussaan on kaikkiaan 7 työväentaloa ja noin 10:ssä sos.-dem. yhdistyksessä on joitakin kommunisteja.

Pienviljelijäväestö on vielä pysynyt suurelta osaltaan erossa järjestötoiminnasta, mutta nyt näyttää siinäkin olevan käänne tapahtumassa. Mikäli pienviljelijöitä kuuluu järjestöihin ovat he yleensä tyytyväisiä puolueeseen.

Eduskuntavaalit.

V. 1927 vaaleja ryhtyi piiritoimikunta valmistelemaan jo kevä-
talvella. Järjestöille lähetettiin kiertokirjeitä, joissa kehoitettiin ryhtymään vaalivalmisteluihin ja hankkimaan osoitteita lehtien lähettämistä varten. Sellaisilla paikkakunnilla, joissa ei ollut järjestöjä, käännyttiin yksityisten toverien puoleen.

Sanomalehtiä lähetettiin ilmaiseksi; Kansan Voimaa 980 kpl. ja Kansan Työtä 3,108 kpl. Piiritoimikunta ei julkaissut mitään erityistä vaalikirjallisuutta.

Vaalipuhujina käytettiin etupäässä listoilla olleita tovereita ja pitivät he puheita seuraavasti: Velling 40, Kuittinen 28, Suokas 24, Pusa 19, Rinne 17, Rapo 16, Saarinen 16, Erich 15, Joro 14, Helo 13, sekä lisäksi yksityiset puoluetoverit. Yhteensä pidettiin puheita 229 paikassa 13,740 kuulijalle.

Pyhien aikoina käyttivät vaalipuhujat autoja, joten ehdittiin käydä useammassa paikassa.

Piirimme maalaisliitosta erkani kaksi ryhmää ennen vaaleja, nim. Parikkalan miehet ja läheneimeläiset, mutta ne eivät saaneet montakaan ääntä puolueestamme ja yleensäkin niiden saama äänimäärä oli perin pieni.

Kommunistien äänimäärä sen sijaan lisääntyi niin paljon, että he saivat yhden edustajan valituksi.

Oman puolueemme äänimäärä aleni 164 äänellä, mutta se ei vaikuttanut mitään vaalien lopulliseen tulokseen.

Vaalitaisteluun käytettiin kaikkiaan noin 21,000 mk. Tästä määrästä saatiin järjestöiltä lahjoituksina 4,400 mk ja loput koottiin muita teitä.

V. 1929 eduskuntavaaleja ryhdyttiin valmistelemaan heti, kun saatiin tieto eduskunnan hajoituksesta. Lähetettiin järjestöille 2 kiertokirjettä. Toisessa kehoitettiin asettamaan ehdokasehdokkaita ja toisessa tiedoitettiin piirin vaikeasta taloudellisesta asemasta. Järjestöt pitivätkin nopeasti kokouksia, joissa asetettiin ehdokkaita puolueäänestystä varten, sekä päätettiin vaalitaistelun rahallisesta avustuksesta.

Kun kaikki viralliset alkuvalmistelut, jotka menivät ilman mitään häiriöitä, oli suoritettu, ryhdyttiin kesäkuun alkupuolella varsinaiseen vaalitaisteluun. Aluksi lähetettiin pari miestä kiertämään pimeimmissä kunnissa, joista he hankkivat osoitteita lehtien lähetystä varten ja järjestivät vaalikirjallisuuden levittäjiä sekä varasivat huoneita varsinaisia vaalipuheita varten. Tämä toimintamuoto näyttikin tuoneen tyydyttäviä tuloksia.

Vaalipuheita pidettiin seuraavasti: Lumijärvi 32, Kuittinen 31, Velling 28, Bister 23, Andersson 22, Huttunen 20, Rapo 17, Aalto, V. 17 ja Lonkainen 12 puhetta. Alle 10 puhetta pitivät seuraavat toverit: Hyvönen, Haapasalo, Kaija, Hypen, Rinne, Ovaska, Suokas ja Raitio. Yhteensä pidettiin puheita 267 paikassa noin 19,000 kuulijalle. Sen lisäksi järjestivät eri kunnallisjärjestöt puhetilaisuuksia, joissa puhuivat paikalliset toverit, mutta niiden luvusta ja kuulijoiden määrästä ei ole vielä tietoa.

Vaalien edellisenä päivänä käytettiin autoja neljässä kunnassa ja niissä tilaisuuksissa oli yleensä runsaasti kuulijoita. Erikoisuutena

voidaan mainita, että piirisihteeri käytti matkoillaan gramofonia, mikä vallankin syrjäseuduilla kokosi huomattavasti kuulijoita.

Mitään omaa vaalikirjallisuutta ei piiritoimikunta painattanut, eivätkä myöskään perusjärjestöt, mutta sen sijaan levitettiin tarkkaan kaikki puoluetoimikunnan julkaisemat sekä lähetettiin piirilehteä *Kansan Työtä* 3,077 kpl. ja *Kansan Voimaa* 787 kpl.

Vaaleihin osanotto oli toisin paikoin verraten vilkasta. Piirin kokonaisuäänimäärä lisääntyi vähän yli 5,000. Sosialidemokraattien äänimäärä lisääntyi 2,144 äänellä.

Huomatuimman voiton saavutti maalaisliitto, saaden yhden edustajapaikan kokoomukselta. Pienviljelijäin puolue sai koko piiristä vain 192 ääntä. Parikkalan miehet ja Läheniemen puolue saivat yhteensä 1,258 ääntä. Niillä puolueilla ei siis ole tässä piirissä tulevaisuutta. Kommunistien äänimäärä lisääntyi vain 254, mutta useissa paikoin se laski huomattavasti, vain 5 huomattavaa paikkakuntaa pelasti kommunistit ainoan paikan menetyksestä.

Vaalitaistelu tuli maksamaan kaikkiaan lähes 30,000 mk., mutta sen rahoittivat järjestöt suurimmaksi osaksi vapaaehtoisilla lahjoituksilla.

Kunnallisvaalit.

Vuoden 1925 kunnallisvaaleissa oli piirimme 34 kunnassa sosialidemokraateilla omat listat, 5 kunnassa ei ollut ollenkaan työväellä omia listoja ja Heinjoella, missä otettiin ensi kerta osaa vaaleihin, ei saatu yhtään edustajaa valituksi.

Vuoden 1928 kunnallisvaaleja ryhtyi piiritoimikunta valmistelemaan jo elokuussa. Järjestöille lähetettiin erityinen kunnallisvaaleja koskeva kiertokirje, jossa kehoitettiin ryhtymään vaalivalmisteluihin. Myöhemmin annettiin erityisiä kehoituksia ja ohjeita kiertokirjeissä, sanomalehdissä ja yksityiskirjeissä.

Useat kunnallistoimikunnat tilasivat piiritoimikunnalta vaalipuhujan, joten piiritoimikunnan täytyi palkata vaalien edellä 2 puhujaa. Lisäksi pitivät useat paikalliset puoluetoverit puheita kunnallisvaalien edellä. Piiritoimikunnan puolesta järjestettiin seuraavat vaalipuheet. Erkki Ovaska 29 puhetta, Lumijärvi 18, Hyvönen 18, Andersson 16 ja Kuittinen 11 puhetta.

Piiritoimikunta painatti erityisen vaalijulistuksen, josta otettiin 5,000 painos. 7 kunnallisjärjestöä painatti oman vaalijulistuksensa. *Kansan Työtä* lähetettiin vaalien edellä 2 viikon aikana 2,219 kpl. ja *Kansan Voimaa* 944 kpl.

Kunnallisvaaleissa lisääntyi sosialidemokraattien äänimäärä noin

40 %:lla, voitettiin 30 uutta paikkaa ja menetettiin 12, joista 8 kommunisteille ja 4 porvareille.

Sosialidemokraatit olivat kommunistien kanssa vaaliliitossa vain kahdessa kunnassa, joissa molemmissa hävittiin paikka porvareille. Kommunistit menettelivät muuten sosialidemokraatteja kohtaan sangen häikäilemättömästi. Esim. parille kommunistien hallussa ollelle työväentalolle ei laskettu sosialidemokraattista puhujaa, vaikka kommunisteilla oli sosialidemokraattien hallussa olevat talot vapaasti käytettävissä.

Piirimme kunnissa on työväen edustus vielä verraten heikkoa. Vain 3 kunnassa on työväellä yhden paikan enemmistö. Useissa valtuustoissa on 2 ja 3 työväen edustajaa.

Piirikokoukset.

Vuosien 1926, 1927 ja 1928 piirikokoukset pidettiin Antreassa. Viimeinen piirikokous pidettiin Sortavalassa. Piirikokousedustajien lukumäärä on ollut 26, 28, 28, ja viimeisessä kokouksessa oli 23 edustajaa. Edustajaperuste on koko kertomuskauden ajan ollut 1 edustaja alkavalta 200-jäsenluvulta.

Piirikokouksien päätökset: Vuoden 1926 piirikokouksessa hyväksyttiin säännöt sos.-dem. valtuustoryhmille. Alustuksen ja sääntöluonnoksen oli laatinut sos.-dem. puolueen kunnallistoimisto. Samassa kokouksessa kehoitettiin kaikkia piirin alueella toimivia puolueosastoja, jotka palkkaavat näyttämöhenkilöitä, vaatimaan heiltä puolueen jäsenyyttä. Niinikään päätettiin samassa kokouksessa nuoriso-osastojen ja järjestöjen keskinäisistä suhteista.

Vuoden 1927 piirikokoukselle oli tov. E. Pusa laatinut alustuksen ja ponnnet maatalouskerhotoiminnasta. Keskustelun jälkeen hyväksyttiin ponnnet, joissa kehoitettiin perustamaan maatalouskerhoja, missä sellaiseen on edellytyksiä, mutta niiden toimintaa ei saa yhdistää Mannerheimin Lastensuojeluliiton tahti jonkin muun porvarillisen järjestön samanlaiseen toimintaan.

Vuoden 1928 piirikokouksessa päätettiin Sos.-dem. Raittiusliiton aloitteesta perustaa erityinen Karjalan Raittiuspiirijärjestö ja sen kotipaikaksi hyväksyttiin Sortavala. Sanottu järjestö perustettiin viime syksynä.

Vuoden 1929 piirikokouksessa hyväksyttiin päätöslauselmat suhtautumisesta kommunistisiin järjestöihin. Näissä päätöslauselmissa kehoitettiin järjestöjen johtokuntia tarkoin harkitsemaan, ennenkuin luovuttavat talonsa kommunististen järjestöjen käytettäväksi, sekä jos kommunistiset ammattiosastot, opintoyhdistykset, nuorisojärjes-

töt tahi muut hämääräperäiset kommunistiset seurakunnat harjoittavat toisintajattavien työläisten parjasta tahi muuten vaikeuttavat yhdistyksen toimintaa, on sellaiset järjestöt karkoitettava sosialidemokraattien hallussa olevista työväentaloista.

Tov. A. Julkunen kutsuttiin piiritoimikunnan kunniajäseneksi.

Kaikissa piirikokouksissa on kiivaasti keskusteltu piiritoimikunnan kotipaikasta. Toiset ovat vaatineet piiritoimikunnan muuttamista Sortavalaan ja toiset ovat vaatineet sen pitämistä Antreassa.

Piirin rahallinen tila.

V. 1926 Voitto- ja Tappiotili.

Voitoksi:

Piiriverojen tili	19,907: —
Henkilötili	265: 70
Toimintavälinetili	3,428: 53
Juhlien ja avustusten tili	12,918: 56
Velkojen maksutili	9,896: 03
	<u>Smk. 46,415: 82</u>

Tappioksi:

Laina- ja pankkitili	7,455: 71
Ylimääräisten verojen tili	73: —
Piiritoimikunnan tili	974: —
Sekalaisten tili	1,397: 83
Palkka- ja matkustustili	27,364: 26
Kulunkitili	7,099: 30
Vuoden puhdas voitto	2,051: 73
	<u>Smk. 46,415: 82</u>

V. 1927 Voitto- ja Tappiotili.

Voitoksi:

Piiriverojen tili	29,726: —
Eri tilejä	1,958: —
Toimintavälinetili	3,114: 30
Juhlien ja avustusten tili	13,327: —
Velkojen maksutili	2,995: 45
Tilikauden tappio	1,210: 21
	<u>Smk. 52,331: 29</u>

Tappioksi:

Laina- ja Pankkitili	5,197: 29
Piirikokoustili	3,368: —
Piiritoimikunnan tili	983: —
Henkilötili	480: —
Palkka- ja matkatili	28,995: 85
Kulunkitili	7,532: 50
Vaalien- ja valistustili	5,774: 65
	<hr/>
	Smk. 52,331: 29
	<hr/>

Tillasema 31. 12. 1928.*Varat:*

Kassatili	780: 95
Saatavia: Noitermaan ty.	2,000: —
» Tyrisevän ty.	750: —
» Eri järjestöiltä	3,208: 10
Toimintavälineitä	886: 50
Kirjallisuutta	481: —
Irtaimistoa	5,362: 50
Arvopapereita	260: —
Velkaa yli varojen	30,481: 22
	<hr/>
	Smk. 44,209: 60
	<hr/>

Velat:

Pesänselvitysvaroja	6,486: 85
Henkilötili	3,222: 85
Imatran Työv. yhd.	16,500: —
Arpajaistilille	18,000: —
	<hr/>
	Smk. 44,209: 60
	<hr/>

*Voitto- ja Tappiotili.**Voitoksi:*

Piiriverojen tili	29,592: 95
Ylimääräisten verojen tili	7,091: 70
Juhlien- ja avustusten tili	18,944: 25
Eri tilit	181: 87
Velkain maksutili	1,311: —
Tilikauden tappio	8,762: 02
	<hr/>
	Smk. 65,883: 77
	<hr/>

Tappioksi:

Piirikokoustili	2,225: —
Piiritoimikunnan tili	792: 50
Palkka- ja matkatili	38,072: 25
Tilapäispuhujien tili	4,650: —
Kulunkitili	6,921: 75
Toimintavälineiden ja painotuotteiden tili	6,049: 20
Kunnallisvaalitili	5,131: 45
Laina- ja Pankkitili	1,760: 24
Kaluston poisto	283: 24
	<hr/>
	Smk. 65,883: 77
	<hr/> <hr/>

Piirivero: Vuosina 1925 ja 1926 oli piirivero miehiltä 1 mk. ja naisilta 50 penniä kuukaudelta. Vuoden 1927 alusta korotettiin miesten piirivero 50 penniä kuukaudelta, ollen se siitä lähtien 1: 50. Naisten piirivero on edelleenkin 50 penniä.

Piiritoimikunta ja toimitsijat.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet: V. 1926 A. Julkunen, J. Kuittinen, T. Jyrkinen, O. Koski, J. Markus, K. Kaija ja P. Inkinen. V. 1927 T. Jyrkinen, O. Koski, M. Lappeteläinen, K. Kaija, J. Markus, J. Kuittinen ja P. Inkinen. V. 1928 P. Inkinen, K. Kaija, T. Jyrkinen, J. Kuittinen, E. Kerman, E. Ovaska ja A. Julkunen. Vuoden 1929 piirikokouksessa valittiin piiritoimikuntaan P. Inkinen, K. Kaija, T. Jyrkinen, J. Kuittinen, E. Ovaska, M. Lappeteläinen ja P. Lääperi.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on 3-vuotiskauden toiminut toveri K. Kaija.

Kokouksia on piiritoimikunta pitänyt v. 1926 12, 1927 16 ja 1928 12.

Piirisihteerinä on heinäk. 1 päivään 1928 toiminut M. Suokas. Heinäkuun 15 päivästä 1928 on piirisihteerinä ollut K. Lumijärvi. Kanslistina oli toukokuun 15 päivästä 1927 huhtik. 1 päivään 1929 Laina Andersson.

Antreassa syyskuun 20 p:nä 1929.

K. Lumijärvi.

Mikkelin 1. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 8. 1925—30. 6. 1929.

Yleinen tilanne.

Puoluetoiminta vuonna 1925 on ollut hiljaista ja vieläpä vuoden 1926 alkupuolikin. Syksyllä viimeksimainittuna vuonna alkoi toiminta hiljalleen elpyä ja on jatkuvasti kehittynyt samaan suuntaan viime aikoihin asti.

Vaikka läänissä ei ole teollisuustyöväkeä kuin pieni määrä asukkaista, niin kuitenkin ei maalaisliitto ole saanut hajaannusta puolue-elämään. Ei myöskään uusi Suomen pienviljelijäin puolue ole vielä näihin asti saanut puoluejärjestöjen jäsenistä kannattajia, paitsi muutamia yksilöllisiä poikkeuksia, jotka eivät ole mainitsemisen arvoisia. Kommunismi ei myöskään ole edistynyt, vaan päinvastoin näyttää laskevan niillä seuduilla, joissa se on kauvemman aikaa ollut tunnettu. Kommunistien toiminta onnistuu ainoastaan siellä, missä ei ole työväenjärjestötoimintaa ja esim. vaaleissa saavat he äänensä järjestyttömiltä seuduilta, jotavastoin äänimäärä on laskenut kommunistien pääpaikoissa ja siellä, missä on sosialidemokraattista järjestötoimintaa.

Valistustyötä

on tehty useassakin muodossa. On pidetty kertapuheita ja tehty järjestelymatkoja. Neuvontaa on annettu järjestötoiminnassa ja yhdistysten taloudenhoidossa sekä kaikissa puolue-elämää koskevissa kysymyksissä. Yhteisiä valistus- ja neuvottelupäiviä on järjestetty ja näillä päivillä ovat olleet pääasiallisimpina kysymyksiä puolue- ja kunnallinen toiminta. Piirijärjestön juhlia on viimeisinä vuosina ollut runsaasti. Myös luentotilaisuuksia ja opastuskursseja on järjestetty.

Vuoden 1925 valistustyöstä mainittakoon n.s. lentävä muoto. Kertapuheita ovat pitäneet A. Kannisto 39, Otto Toivonen 17 ja Santeri Saarikivi 27, (numerot käsittävät aikaa jälkeen heinäk. 1 päivän). Kaksi ja neljä luentoa käsittäviä luentotilaisuuksia pidettiin 5:det ja luennoitsijoina ovat olleet A. Hautamäki, J. V. Kostiainen ja E. Lähde. Työväenjuhlissa on pidetty 10 puhetta ja puhujina ovat olleet: Swentorzetski, Valjakka, K. Hakala, R. Itkonen ja V. Paavilainen.

Vuonna 1926 pidettiin kertapuheita seuraavasti: A. Kannisto ?, O. Salonen 78, Otto Toivonen 17 ja A. Hämäläinen 6 puhetta; yhtei-

nen kuulijamäärä on näissä tilaisuuksissa ollut 10,500 henkeä. Näiden lisäksi ovat työväenjärjestöjen juhlissa puhuneet: T. Halonen 48, K. Hakala 13, H. Valjakka 6, Santtu Vuorio 3, O. Salonen 18, Anni Savolainen 6 ja A. Hämäläinen 1 tilaisuudessa; yhteinen kuulijamäärä on ollut 9,879.

Vuoden lopulla järjestettiin 5 päivää kestävä luento- ja opastuskurssit Joutsaan ja Työväen Sivistysliitto järjesti 2 viikkoa kestävä opintojohtajakurssit Mikkelisiin. Osanottajia oli Joutsan kursseilla 30 ja Mikkelissä 36. 2—4 luentoa käsittäviä sarjaluentoja pidettiin yhteensä 28.

Vuonna 1927 tehtiin kaikkiaan 169 järjestelymatkaa järjestöihin, matkoilla pidetyissä puhetilaisuuksissa oli kuulijoita yht. 11,200. Työväen järjestämissä juhla- y.m. tilaisuuksissa on pidetty 70 puheita ja kirjoitettuja puheita lähetetty 40 järjestölle. Tämän lisäksi sos.-dem. Raittiusliiton luennoitsija teki 20 matkapäivää.

Elokuun lopulla järjesti Sos.-dem. Raittiusliitto 7 päivää kestävä lastenohjaajakurssit Mikkelin Rauhaniemeen, osanottajia oli noin 20. Muiden sos.-dem. keskusjärjestöjen ja TSL:n kanssa yhteisesti pidettiin 2:det 6 päivää kestävä ja 3:met 7 päivää kestävä kurssit. Keskimääräinen osanottajain luku päiväluennoilla oli 32 ja iltakursseilla 56. Harjoitusaineina olivat kirjanpito, järjestö- ja puolue toiminta, opinto-kerhoto ja asiatietojen opiskelu.

Vuonna 1928 tehtiin järjestelymatkoja 130 ja puheita pidettiin niillä 204, yhteinen kuulijamäärä oli 10,500. Työväen järjestämissä juhlatilaisuuksissa pidettiin 124 puheita ja kuulijoita oli tilaisuuksissa yhteensä 12,100.

Kaksipäiväisiä kunnallisia valistus- ja neuvottelutilaisuuksia pidettiin 8 kunnassa ja osanotto niihin oli keskimäärin 32 henkeä. Valistus-päivät olivat järjestetyt siten, että niihin osallistui kunnallismiehiä ja järjestöjen toimitsijoita useista kunnista. Näihin tilaisuuksiin tehtiin alustukset verotusta, kunnanhallintoa ja taloudenhoitoa sekä puolue-toimintaa koskevista kysymyksistä. Mikkelin ja ympäristön sivistys-toimikunnan aloitteesta pidettiin kaksi päivää kestävä opintopäivät Mikkelissä.

Vuoden kuluessa järjestettiin kahdet 7-päiväiset opastuskurssit; kurssilaisia oli keskimäärin 37, iltaluennoilla noin 60 henkeä; harjoitustunteja pidettiin 68 ja luentoja 32.

Työväen Sivistysliitto järjesti kaksi viikkoa kestävä opintojohtajakurssit Savonlinnaan; osanottajia oli kursseilla noin 36.

Vuonna 1929 heinäkuun 1 päivään mennessä on paitsi eduskunta-vaaleja, joista mainitaan erikseen, tehty matkoja 51 järjestöön.

7 päivää kestävä opastuskurssit pidettiin Mäntyharjulla ja osan-

ottajia oli 7 kunnasta yht. 28, iltaluennoilla kuulijoita keskim. 64; luentoja pidettiin 16 ja harjoitustunteja 34.

Valistusrienoista yleensä voidaan mainita, että piirissä toimii TSL:n piiritoimikunta, jonka sihteerinä on piirisihteri Salonen ja on mainitun piiritoimikunnan aloitteesta perustettu noin 40 opintokerhoa ja 4 työväen sivistystoimikuntaa. Kunnilta ovat avustusta saaneet Heinäveden ja Kangasniemen sivistystoimikunnat.

V. 1927 perustettiin Mikkelin Raittiuspiirijärjestö ja sos.-dem. raittiusliittoon ja piirijärjestöön kuuluu 38 työväenjärjestöä; lastenosastoja on kuusi ja varhaisnuorisokerhoja kaksi. Raittiuspiiritoimikunnan sihteerinä on ollut O. Salonen ja on hänen ohjattavinaan raittius ja lasten kasvatustilinjat, samaten kuin opintokerhot ja muut työväen sivistystilinjat.

Valistustyössä on havaittu kurssitoiminta kaikkein tehokkaimmaksi, koska sen kautta voidaan kasvattaa järjestöjen toimitsijoita, joista on suurin puute. Viime aikoina on kursseilla annettu myöskin lausunnan ohjausta y.m. tarkoituksella saada huomio kiintymään iltamien ohjelmien täysiarvoisen esittämisen tärkeyteen. Kurssitoimintaa on harjoitettu opintokerhotyöskentelyn tapaan; heti alussa on perustettu opintokerho kurssilaisista ja jokaiselle kurssilaiselle on järjestetty itsenäinen opiskelu puheenjohtajana, sihteerinä, opintojohtajana, alustusten tekijänä kokouksille sekä tervehdyspuheen pitäjänä y.m. On myös käytetty sitä menetelmää, että edellisen illan luennot kerrataan seuraavana päivänä. Kertaamisen suorittavat kurssilaiset ja tämä on osoittautunut hyväksi menetelmäksi, sillä kurssilaiset seuraavat luentoja tarkasti, kun kysymykset luentojen sisällöstä tehdään yllätyksellisesti. Arvostelu on eräs tärkeimmistä kurssien ohjelman muodoista, koska sen kautta voidaan tuoda esille ne puutteellisuudet, joita kunkin kurssilaisen toiminnassa tai esityksessä on ollut. Luentoaineina kursseilla ovat olleet puolue- ja järjestötoiminta, kunnalliset kysymykset, maatalous- ja asutuskysymykset, sosialismin historia, sosialismin teoria, vapaa kansanvalistus- ja opintokerhotyö sekä sos.-dem. raittius- ja nuorisoliike.

Piirijuhlat.

Vuonna 1927 pidettiin 11 piirijuhlaa ja 1928 12 piirijuhlaa. Juhlien puhdas tulo luovutettiin piirijärjestön valistusrahastoon. Piirijuhlille on järjestetty näytelmä- ja lausuntakilpailuja. Vuonna 1928 järjestettiin puolueosastoille kiertopalkinto, josta kilpaillaan piirijuhlissa. Juhlat ovat yleensä onnistuneet hyvin ja rahallinen tulos on ollut tyydyttävä.

Jäsenhankintaviikot.

V. 1926 jäsenhankintaviikolla järjestettiin 90 valistustilaisuutta ja jäsenten merkitsijöitä oli 112. Yleisöä kävi tilaisuuksissa yht. 5,000 ja puolueeseen liittyi 936 uutta jäsentä.

Vuoden 1928 jäsenhankintaviikolla järjestettiin valistustilaisuuksia 40 ja puolueeseen liittyi 400 jäsentä.

Jäsenmäärä

oli v. 1925 1,629, v. 1926 2,461, v. 1927 3,002, v. 1928 3,361. Kuten edelläolevasta näkyy, on jäsenmäärä joka vuosi tasaisesti nousut. Vuoden 1929 jäsenmäärästä ei ole tietoa, koska tätä kirjoitettaessa ei ole vielä tullut kuin ensimmäisen neljänneksen tilitys, mutta se ei osoita ainakaan laskusuuntaa. Piirimme jäsenmäärän tasainen nousu johtuu toiminnan vilkastumisesta puolue toiminnan kaikilla aloilla. Jos valistustyötä voitaisiin tehdä enemmän, vaikuttaisi se yhä paremmin jäsenmäärän kohoamiseen, mutta valistustoiminta on puutteellista, sillä sitä suorittaa piirisihteeri saaden apua siihen ainoastaan kansanedustajilta. Piirin äänenkannattajakin alkaa olla liian pieni tyydyttääkseen kasvavaa valistustarvetta. Vaikkakin periaatteellisia kirjoituksia saadaan piirin lehteen, niin käytännöllinen järjestötoiminta ja neuvonta sen kautta on liian suppeata. Piirilehden laajennus onkin eräs päivän polttavimmista kysymyksistä.

Eduskuntavaalit.

Vuoden 1927 eduskuntavaaleihin varustauduttiin koko tehokkaasti ja piiritoimikunta hankki oman punaisen auton ja tehtiin sillä matkaa yli 2,000 kilometriä ja pidettiin puheita 148. Vaalipuhujia oli 17 ja puheita pidettiin kaikkiaan 258. Kuulijain yhteinen luku oli 16,400. Muuta vaalikirjallisuutta ei piiritoimikunnan taholta laadittu kuin puhetilaisuusplakaatit, jotka automattoja varten varustettiin punaisen auton kuvalla. Vaaleissa saatiin tappio, sillä äänestäjain luku väheni noin 2,000:lla ja yksi edustajapaikka menetettiin. Se johtui kuitenkin vaalitekneillisistä syistä, sillä vaalipiiristämme vähennettiin 1 edustajan paikka.

Vuoden 1929 eduskuntavaaleissa tehtiin valistustyötä sekä kirjallisesti että suullisesti. Vaalijärjestäjä otettiin 2 kuukauden ajaksi ja järjestäjän tehtävänä oli käydä ainoastaan niillä seuduilla, joissa ei ole työväenjärjestötoimintaa. Vaalijärjestäjä hankki osoitteita, joilla lähetettiin vaalikirjallisuutta ja piirilehteä. Piiritoimikunta painatti omaa vaalikirjasta 8,000 kpl. ja eduskuntavaalilippua jäljennettiin 4,000 kpl. Vapauden vapaakappaleita lähetettiin 3,681 osoitteella ja

puheita pidettiin 173. Puolueemme sai vaaleissa 23,096 ääntä, 1927 vaaleissa oli äänimäärä 21,750, joten lisäys oli 1,396.

Kokemuksista vaalivalistuksessa mainittakoon, että tunnustus on annettava autollekin, mutta kaikkein tehokkainta on vaalikirjallisuus. Saatu kokemus osoitti, että vaalikirjallisuus järjestelmällisesti levitetynä tuottaa tuloksia ja puoluetoimikunnan vaalikirjallisuuden ohella on vaalipiirin oma kirjallisuus ylen tärkeätä, koska siinä voidaan kosketella myöskin paikkakuntaharrastuksia, jotka ovat huomioon otettavia myöskin eduskuntavaaleissa. Vaalijärjestäjät ovat tärkeitä tekijöitä, ei niinkään paljon puheiden pidossa, kuin sellaisilla seuduilla liikkumisessa, joihin ei puoluetoiminta voi kyllin tehokkaasti vaikuttaa. Saatu kokemus siinäkin osoitti, että äänestäjien luku kasvoi huomattavasti juuri niillä seuduilla, joissa järjestäjämme liikkui ja joihin saatiin lähetetyksi vaalikirjallisuutta ja puoluelehteä.

Kunnallisvaalit.

Vuoden 1925 vaaleista on perin puutteellinen tilasto joten sen tähän kertomukseen liittäminen ei vastaa tarkoitustaan.

Vuoden 1928 kunnallisvaaleihin käytiin koko tarmokkaasti. Noin 15 kunnallisjärjestöä julkaisi omaa vaalikirjallisuutta. Vapaus-lehden vapaanumeroita levitettiin 3,399 osoitteella ja puheita pidettiin noin 140. Vaaleissa voitettiin 23 ja hävittiin 9 paikkaa, joten voitoksi jäi 14 uutta paikkaa. Työväen enemmistö on nykyään vaalipiirimme 13 kunnassa ja määräenemmistö yhdessä. Kaikkien kuntien valtuustoissa on työväenedustus. Pienviljelijät eivät ole kunnallisvaaleihin käyneet erillisinä. Vaikka heillä onkin ollut omia listoja, ovat he olleet vaaliliitossa sosialidemokraattien kanssa.

Kunnallisesta toiminnasta ansainnee vielä mainita, että esim. Heinäveden kunnassa on työväestö toiminut yksimielisesti, lukuunottamatta sitä, että v. 1925 vaaleissa entinen sosialidemokraattinen kansanedustaja J. Kananen perusti oman listansa ja teki jonkun verran hajoitusta, mutta viime vaaleissa päästiin täydelliseen yhtenäisyyteen. Kunnan asioita ovat Heinäveden sosialidemokraatit hoitaneet tyydyttävällä tavalla ja ovat he esim. köyhäinhoidon saaneet mallikelpoiseksi. Muutamissa kunnissa, kuten esim. Juvalla ja Pieksämäellä on sosialidemokraattien toiminta hajanaista ja valtuusto antaa palttua järjestöjen toivomuksille jo yksistään kunnallisia toimipaikkoja täytettäessä. Kaikki tällaiset kokonaisuutta haittaavat toimenpiteet johtuvat heikosta puolue-elämän ja toiminnan käsityksestä. Selville vesille päästään sikäli kuin järjestöissä puolueen pyrkimykset tulevat tunnetuiksi.

Piirikokoukset on pidetty Mikkelissä. Vuoden 1927 piirikokouk-

nessa hyväksyttiin m.m. ohjesääntö kunnallismiehille ja vuoden 1928 piirikokouksessa työväen sivistystyön suunnitelma sekä ehdotettiin m.m. sivistystoimikunta-alueet.

Piirijärjestön taloudellinen asema

on seuraava:	tulot	menot	varat	velat
V. 1925	50,538	50,538	7,588	13,467
• 1926	80,129	77,487	11,824	9,830
• 1927	120,870	115,080	18,612	10,829
• 1928	87,803	78,558	26,824	20,325

Piiritoimikunta.

V. 1925 ovat piiritoimikuntaan kuuluneet: A. Parkkinen puheenjoht., V. Paavilainen, A. Lankinen, O. Varjus, Rosa Siiskonen, Matti Huttunen ja J. Tolonen sekä varajäseninä E. Korhonen, Selma Halinen ja A. J. Halinen.

V. 1926: A. Parkkinen puheenjoht., V. Paavilainen, K. Hakala, A. Lankinen, R. Siiskonen ja S. Vuorio sekä varajäseninä Hj. Pousi, J. Tolonen ja M. Huttunen.

V. 1927: A. Parkkinen, V. Paavilainen, R. Siiskonen, H. Valjakka, A. Lankinen, Kalle Hakala ja Niilo Lehtinen sekä varajäseninä Hj. Pousi, M. Huttunen ja J. Tolonen.

V. 1928: A. Parkkinen, V. Paavilainen, R. Siiskonen, A. Lankinen, T. Tukiainen, K. Hakala ja Osk. Varjus sekä varajäseninä H. Valjakka, Hj. Pousi ja J. Tolonen.

Piirisihteerinä on toiminut A. Kannisto heinäkuun loppuun 1926, jolloin piirisihteeriksi valittiin O. Salonen.

Muista yleisistä puolueharrastuksista mainittakoon, että lääninä käsittävä vähävaraisten veronmaksajain kokous pidettiin syksyllä 1926 Mikkelissä ja olivat kokouksessa edustettuina lähes kaikki vaalipiirimme kunnat.

Sos.-dem. raittiusväen taholta järjestettiin huliganismin vastustamiskokous keväällä 1929 ja kokouksessa perustettiin Huliganismin Vastustamisrengas-niminen järjestö.

Ammatillinen liike on Mikkelin ympäristöllä ollut kommunistien hallussa. Keväällä 1929 tuli keskusneuvoston toimeenpanevaan valiokuntaan valituksi sosialidemokraattinen enemmistö ja keskusneuvoston sihteeriksi piirisihteeriksi Salonen.

MIKKELIN L. VAALIPiIRIN SOS.-DEM. PiIRITOIMIKUNTA.

O. Salonen.

Kuopion läänin itäisen vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 7. 1925—30. 6. 1929.

Kuten tiedetään, vaikuttavat sos.-dem. puolue toimintaan määrävästi työ- ja taloudelliset olot. Kuopion itäisessä piirissä on vain muutamia huomattavampia teollisuuslaitoksia. Väestön valtavan suuri enemmistö on pienviljelijäväestöä. Sen taloudellinen taso on verraten alhainen, joten sen henkinenkään taso ei voi olla jättämättä sijaa toivomiselle. Tästä syystä on puolue toiminnan kehitys hiljaista ja tyyntä, mutta kuitenkin varmaa eteenpäin menoa on havaittavissa.

Perusjärjestöjen toimintaa vaikeuttaa suuresti se, että palkkatyöläiset ja pientilallisväestönkin enemmistö on talvet ja kesät poissa kotipaikoiltaan, metsä- ja uittotoissa. Kokouksia ja iltamia ei silloin voida pitää. Jäsenmaksutkin jäävät silloin suorittamatta. Kotiinuttua ne kuitenkin useimmiten suoritetaan, mutta usein jäävät suorittamattakin.

Vastapuolueista on voimakkain maalaisliitto. Kokoomus vetää vain virkamiehistön, harvalukuiset suurtilalliset ja varakkaimmat liikemiehet nuottaansa. Edistysmielistä puoluetta tunnetaan ainoastaan Helsingin Sanomain avulla. Kommunismista ei ole ollut sanottavaa haittaa. Piirissämme on rakennuksen alaisena pari rautatietä, joiden seutuvilla on pienemmässä määrässä ilmennyt kommunismia, mutta järjestötoimintaa eivät kommunistit niilläkään seuduilla ole saaneet syntymään sanottavasti.

Valistustyötä

on tehty pääasiallisesti kertapuheiden ja kaksi-iltaisten luentojen sekä vain pienemmässä määrässä kurssien muodossa. Piiritoimikunnan toimesta on pidetty puheita, esitelmiä ja luennoita seuraavat määrät:

Vuonna 1925, 270 puhetta, kuulijain keskiluku 85. Puheita pitivät eniten Samuli Tervo 143, M. Puittinen 53, O. Pensas 24, Rieti Itkonen 21, J. Kosonen 14. Useat toverit ovat juhlissa pitäneet puheita yhden tai useampia. Kursseja ei pidetty.

Vuonna 1926, 185 puhetta, kuulijain keskiluku 87. Eniten puheita pitivät Samuli Tervo 130, M. Puittinen 79, O. Pensas 32, J. Kosonen 26. Kertapuheita pitivät lukuisat toverit.

Yhden viikon kestäneitä luento- ja opastuskursseja pidettiin kahdet. Ensimmäiset Pielisjärven Ruunaassa, toiset Enon Paukkajalla. Kursseilla pidettiin kunakin iltana kolme luentoa. Päivisin opastettiin yksinkertaisessa kirjanpidossa, kokousten pidossa, asiakirjain laati-

misessa sekä järjestötoiminnassa, verotuksessa y.m. tarvittavien lomakkeiden täyttämässä. Luennoitsijoina toimivat Santeri Saarikivi, toimittaja J. Kosonen ja piirisihteeri Samuli Tervo. Luentoaineina olivat Saarikivellä: raittiuskysymys ja kieltolaki, Kososella: kunnallispolitiikka sekä nuorisoliike, Tervolla: sosialismin perusteet, aineellisuuteen perustuva historian käsitys, verotuskysymys ja järjestötoiminta.

Vuonna 1927 oli pidettyjen puheiden luku 193. Edustajaehdokkaat pitivät puheita: M. Puittinen 84, S. Tervo 57, O. Pensas 44, Lehikoinen 29, P. Kettunen 24, Anni Savolainen 19, A. Toivari 19, Koponen 11. Lisäksi pitivät puheita J. Kosonen 16, piirisihteeri L. V. Metsämäki 31 ja Heikki Ahmala 9 puhetta.

Yhden viikon luento- ja opastuskurssit pidettiin Tohmajärven Tikkalassa ja Polvijärvellä. Työ niillä oli järjestetty pääasiallisesti samaan tapaan kuin edellistenkin vuosien kursseilla. Luentoaineetkin samoja. Luennoitsijoina toimivat Kosonen, Tervo ja Metsämäki.

Vuonna 1928 oli myös kahdet kurssit, Nurmeksessa ja Mulossa. Luennoitsijoina J. Kosonen, Metsämäki ja K. Kukkonen. Työ oli kursseilla samantapaista kuin edellistenkin vuosien kursseilla. Kertapuheita 160. Niistä piti Metsämäki 96, Puittinen 19, Tervo 18, sekä useat toverit muutamia puheita kukin.

Vuoden 1929 alkupuolen valistustyö kärsi siitä, ettei ollut vakinaista piirisihteeriä. Mitään kursseja ei voitu järjestää ja järjestelytyötäkään ei voitu tehdä juuri nimeksikään.

Piirijuhlat.

Vv. 1926—1927 Joensuussa pidetyt piirijuhlat muodostuivat arvokkaiksi valistusjuhliksi, sillä juhlapuhujana oli 1926 tohtori N. R. av Ursin ja 1927 puoluesihteerinä K. H. Wiik, jollaista harvoin sattuu näillä «raukoilla rajoilla». Muista piirijuhlista p. o. ajoilta ei ole erikoista mainittavaa.

Yhteistoiminta muiden keskusjärjestöjen kanssa.

Sos.-dem. Raittiusliiton ja Sos.-dem. Naisliiton yhteisesti palkkaama luennoitsija Anni Rinne toimi v. 1926 piirissämme kahden kuukauden ajan, samoin Sos.-dem. Raittiusliiton luennoitsija, Santeri Saarikivi, kahden kuukauden ajan.

Työväen Sivistysliitto on syvällisemmässä valistustyössä antanut arvokasta apua. Järjestipä se kaksiviikkoiset opintokerhojen johtajakurssitkin Joensuuhun. Samoin Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto ja sen Joensuun piiritoimikunta ovat olleet huomattavasti avullisina

valistustyössä. Niinpä on Joensuun piirin piiritoimikunta palkannut oman luennoitsijansakin muutaman kuukauden ajaksi joka vuosi tätä kertomusta koskevalla ajalla.

Myöskin Puoluetolimikunta antoi v. 1929 pidetyn luennoitsijansa, tov. Otto Toivosen piiritoimikunnan käytettäväksi yhden ja puolen kuukauden ajaksi. Toivonen piti piirissämme 44 eri paikassa 48 puhetta 4,650 kuulijalle. Keskimääräinen kuulijain luku oli 95. Kun Toivonen sai tehdä tuon matkansa juuri vaalien edellä, niin tuli se piirilleme tavallista suurimerkityksellisemmäksi. Kaikkien mainittujen keskusjärjestöjen kanssa on ollut mitä parhain, kiitosta ansaitseva yhteisymmärrys.

Jäsenhankintaviikolla

v. 1926 piiritoimikunnan ja perusjärjestöjen toimesta järjestettiin piirissä 54 juhlaa, joissa oli yhteensä 2,348 osanottajaa. Jäsenten kerääjiä olivat yhdistykset valinneet 85. Uusia jäseniä ilmoitettiin liittyneen 818. Jäsenmäärän lisäys oli siis sangen huomattava. Tosinhan heistä osa oli ainoastaan hetken jäseniä, mutta noin 650 heistä näyttää jääneen puolueen pysyväisiksi jäseniksi.

Vuoden 1928 jäsenhankintaviikosta on merkitty piirikokouksen pöytäkirjaan m.m.

•Jäsenhankintaviikon tulokset piirissämme eivät ole erikoisen mainittavia. Uusia jäseniä liittyi puolueeseen 142. Jäsentenvastaanottojuhla tai kokouksia järjestettiin vain 13 yhdistyksessä. Juhlien järjestelyyn vaikutti se, että viikon valmistelu puolueen taholta oli myöhäistä ja että puolueen lähettämä aineisto saapui piirimme yhdistyksille vasta viikon alussa, jopa eräisiin yhdistyksiin viikon jälkeenkin. Myöskin kunnallisvaalivalmistelut ja muu syksytoiminta vei järjestäjien harrastukset toisaalle, joten viikon valmisteluihin ei kiinnitetty tarpeeksi suurta huomiota. Piiritoimikunta julkaisi aikoinaan kehoituksen viikon valmistelusta, mutta enempää ei piiritoimikunnan taholta voitu asiaan vaikuttaa.

Perusjärjestöt ja jäsenmäärät.

Kertomusta koskevana aikana on toimivien työväenyhdistysten luku vaihdellut 123—130 välillä. Useat niistä ovat välillä nukah-taneet ja taas uudestaan herätetty unesta. Toimintansa kokonaan lopettaneet ovat: *Enon Uimaharjun, Kontiolahden, Mönnin ja Onttolan; Liperin Siikakosken; Rautavaaran ja Pyhäselän Mulon* työväenyhdistykset.

Uusia yhdistyksiä on saman ajan kuluessa perustettu: *Ilomantsiin:*

Nuorajärvelle, Lutikkavaaralle ja Korentovaaralle; *Pielisjärvelle*: Pankajärvelle ja Uuteenkylään; *Kesälahdelle*: Varmoon; *Iiperiin*: Mattisenlahteen ja Härkinvaaralle. — Lutikkavaaran Nuorajärven ja Korentovaaran yhdistykset eivät kuitenkaan ole vielä suorittaneet verojansa piirille ja puolueelle.

Yhdistysten tilastoihin merkitsemä jäsenmäärä on vaihdellut seuraavasti:

V. 1925 oli jäseniä	30/6	1,682—31/12	1,686
» 1926 » »	30/6	1,620—31/12	2,261
» 1927 » »	30/6	2,112—31/12	2,161
» 1928 » »	30/6	2,118—31/12	2,095

Kuluvan vuoden ensipuoliskonkaan lopullista jäsenmäärää tätä kirjoittaessa ei vielä voida merkitä, sillä I ja II neljänneksen verot ovat suorittaneet vasta 39 yhdistystä ja on niiden yhteinen jäsenmäärä ainoastaan 817. Jäsenmäärän alenemista ei kuitenkaan liene pelättävissä.

Kommunistien toiminta

piirissämme, sen häikäilemättömyydestä huolimatta, on ollut kovin heikkoa ja tuloksetonta. He ovat saaneet valloitetuksi ainoastaan yhden työväenyhdistyksen — Kaavin Kortteisilla. Heidän toimintansa takia tulivat kyllä Outokummun ja Varislahden työväenyhdistykset, kihlakunnanoikeuden päätöksellä lakkautetuiksi, mutta se vaurio on täysin korvattu. Molemmissa kylissä toimii nyt sos.-dem. yhdistys ja ovat ne saaneet periä lakkautettujen yhdistysten talot ja muun omaisuuden. Muutamien opintokerhojen toimintaa ovat kommunistit myöskin pyrkineet häiritsemään. Piirimme alueella on ollut pari rautatietä rakennuksen alaisena; niillä seuduilla ovat kommunistit yrittäneet saada syntymään järjestötoimintaa, mutta tuloksetta. Eivät edes piirimme keskuksessa, Joensuussa, ole saaneet syntymään mitään — ainakaan julkista — järjestötoimintaa. Heidän heikot hyökkäys-yrityksensä sos.-dem. puoluetta vastaan ovat kaikkialla juosseet hiekkään, sillä piirimme vähäväkisen väestön minkään ryhmän keskuudessa ei ole ilmennyt puoluettamme vastaan mainitsemisen arvoista.

Eduakuntavaalit.

Vuoden 1927 vaaleissa piirissämme lisääntyi sos.-dem. äänestäjien luku 767 vuoden 1924 vaaleihin verraten. Edustajapaikkoja saatiin 5, kuten v. 1924 vaaleissakin.

Vaalivalistustyössä olivat järjestöt ripeästi mukana ja sujui se suurin piirtein piirikokouksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Puheita pitivät edustajaehdokkaat ja piirin toimitsijat seuraavasti: Matti Puittinen 57, Otto Pensas 44, Antti Lehikoinen 27, Pekka Kettunen 24. Samuli Tervo 39, Anni Savolainen 19, Antti Toivari 19, Albin Koponen 11, Heikki Ahmala 9, Tauno Eronen 7 ja J. Kosonen 4 puhetta.

Toukokuun 20 p:nä järjestettiin Joensuussa vaalipuhujien neuvottelukokous, jossa olivat osanottajina edustajaehdokkaat, piirin toimitsijat ja muutamia vaalitoimintaan läheisemmin osanottavia tovereita. Eduskuntaan valituksi tulivat piiristämme: Matti Puittinen, Samuli Tervo, Albin Koponen, Otto Pensas ja Antti Lehikoinen.

Vuoden 1929 vaaleissakin vaalitoiminta saatiin verrattain reippaaksi, vaikka toiminnan suunnittelukin jäi yksinomaan piiritoimikunnan huoleksi, kun piirikokous oli pidetty jo ennen eduskunnan hajotusmääräystä, eikä toisen piirikokouksen pitämiseen ollut varoja. Eduskuntaehdokkaat veloitettiin tekemään vaalivalistustyötä kukin 10—15 vuorokauden ajan. Päätettiin niille ehdokkaille, jotka tulevat valituksi eduskuntaan, maksaa matkoilta kyydit, vaan ei mitään palkkaa, niille jotka eivät tule valituiksi, maksetaan kohtuullinen palkkio kyytien lisäksi.

Puheita pitivät ehdokkaat: M. Puittinen 28, S. Tervo 24, A. Lehikoinen 20, O. Pensas 15, P. Kettunen 29, Hj. Väisänen 11, Anni Pensas 8, J. Kosonen 6, A. Koponen 21.

Koponen toimi Pielisjärven kunnallistoimikunnan järjestämän suunnitelman mukaan eikä saanut piiritoimikunnalta mitään korvausta. *Pielisjärven kunnallistoimikunta* järjesti oman kuntansa alueella kaiken vaalitoiminnan omalla kustannuksellansa.

Enon kunnan kunnallistoimikunta järjesti myöskin kunnassaan kaiken vaalitoiminnan itsenäisesti ja omalla kustannuksellansa. Ja järjestikin hyvin. Äänimäärä kohosi 25 %. Kt:n puhujina toimivat Tahvo Parviainen ja Edv. Ikonen Parviainen piti 10 ja Ikonen 13 vaalipuhetta.

Autoja käyttämällä voi sama puhuja pyhäpäivinä puhua noin 4—5 eri paikassa. Varsinaisia vaalireklaamiautoja ei käytetty.

Sosialidemokraateille antoi äänensä 17,102 äänestäjää.

Sosialidemokraateista tulivat valituiksi M. Puittinen, Helsinki, A. Koponen, Lieksa, Hj. Väisänen, Pälkjärvi, A. Lehikoinen, Juuka ja O. Pensas, Joensuu.

Huomiota kiinnittää kommunistien saama äänimäärä (2,951 ääntä) piirissämme, jossa heidän vaikutuksensa muuten ei erikoista mainintaa ansaitse, lukuunottamatta Kaavia — joka on verraten

hyvässä liikenneyhteydessä Kuopion kanssa. (Sielläkin kohosi meidän äänimäärämme 41.6 prosentilla, kun taas kommunistien ainoastaan 20.9 %.) Asiaa selvittää huomattavasti se, että monetkin heidän äänestäjistänsä ovat vaalien jälestä harmissaan selittäneet erehdyksessä äänestäneensä kommunisteja, kun heidän vaaliliittonsa nimi: *Työväen ja pienviljelijäin vaaliliitto* ovelasti verhosi nimensä taakse liiton todellisen tarkoituksen. Tuollaiset erehdykset voitaisiin kai vastaisuudessa parhaiten estää tarmokkaalla kotiagitatiolla.

Tuo uusi »pienviljelijäin puolue» ei piirissämme saanut ensinkään huomiota osaksensa. Valistunein osa pienviljelijöistä äänestää uskollisesti sosialidemokraatteja, vaikka vain pienempi osa heistä on liittynyt jäseniksi työväenyhdistyksiin.

Kunnallisvaalit.

Kunnallista vaalitoimintaa varten ei piirijärjestön talousarvioon ole vielä koskaan merkitty varoja. Piiritoimistosta on lähetetty puhujia ja annettu tarvittavia ohjeita, mutta käytännöllisestä vaalitoiminnasta ja kustannuksista ovat huolehtineet kunnallisjärjestöt ja työväenyhdistykset.

Socialidemokraateilla on ollut kommunistien kanssa yhteistä kunnallisvaalitoimintaa ainoastaan Kaavin ja Säyneisen kunnissa. Kaikissa muissa kunnissa on toimittu itsenäisesti.

Kunnallinen luokkataistelu on piirissämme ollut lähes paikallaan polkemista. Hiljaista edistymistä on kuitenkin havaittavissa. Vuoden 1928 vaaleissa saatiin enemmistö jo 10:ssä kunnassa. Ja kun ottaa huomioon, että työväestö on saanut vaalivoittonsa piirin valistuneimmissa kunnissa ja porvaristo sen pimeimmillä seuduilla, niin näyttää sittenkin siltä, kuin oltaisiin eteenpäin menossa kohtalaisella, joskaan ei tyydyttävällä nopeudella.

Sen määrittelemineen, mitä käytännöllisiä tuloksia työväestö kunnallisella toiminnallaan on saavuttanut, on kovin vaikea näin suppeassa selostuksessa. Sen voi kuitenkin mainita, että niissä kunnissa, joissa on jo pitemmän ajan saatu vaikuttaa kunnan asioihin, on kunnan tiliasiajn järjestelyssä ja hoidossa saatu aikaan huomattavia parannuksia. Samaa on sanottava kansakoulu- ja köyhäinhoidon alalta. Tietysti on työväellä ollut eräissä kunnissa puutetta kunnallisiin tehtäviin tottuneista henkilöistä — ja tuota puutetta on joissakin kunnissa pelätty enemmän kun olisi ollut syytä — jonka takia on monet tärkeät toimipaikat jätetty vähemmistönä olevalle porvaristolle aivan mielisuoosiolla. Tuosta epäkohdastahan kuitenkin päästään ajan mukana.

Piirilehtilolot.

Joissakin suhteissa vaikeuttaa toimintaa jonkin verran se, että piirilehtemme, *Kansan Voima*, ilmestyy Viipurin itäisessä piirissä. Lehteen emme voi saada enää sen ilmestymispäivän edellisenäkään päivänä mitään pitempiä selostuksia ja tiedonantoja. Ja kun lisäksi lehti on kolmipäiväinen, niin on ymmärrettävää, ettei se voi olla tuottamatta haittaa kiireellisissä asioissa. Kun kuitenkin lehti on kohdellut meitä sängen suopeasti — tilaajain enemmistö tosin lieneekin meidän piirissämme — ja kun lehdellä on Joensuussa hyvin hoidettu toimisto, ovat edellämäinitut vaikeudet supistuneet niin vähäisiksi, kuin teknilliset seikat ovat sallineet. Ne supistunevat vielä nykysestäänkin, kun parhaillaan laitettava rotatiopainokone alkaa toimia.

Oman piirilehden perustaminen lähitulevaisuudessa ei voi tulla kysymykseenkään.

Piirikokoukset.

Käytännöllisistä syistä on piirikokoukset pidetty Joensuussa, paitsi v. 1926 pidettiin se lieksalaisten vaatimuksesta Lieksassa. Kun tämä kokous pidettiin puoluekokouksen edellä, niin sääntömääräisten asiain lisäksi käsiteltiin siinä monia tärkeitä, puoluekokouksessa esille tulevia asioita, m.m. puolueen maanpuolustusohjelmaa käsiteltiin perinpohjaisesti. Päätös tuli samanlaiseksi kuin sittemmin puoluekokouksessakin. Myöskin hallituskysymys ja sosialisimisohjelma — etenkin ensinmainittu — kiinnostivat suuresti kokouksen huomiota. Päätökset tulivat jotensakin puoluetoimikunnan ja ohjelmakomitean ehdotusten mukaisiksi.

Kokouksessa oli edustajia 19.

V. 1927 vaaliasiain ohella kiinnitti piirikokous suurta huomiota kunnalliseen toimintaan. Hyväksyttiin m.m. valtuustoryhmille ohjesääntö. Edustajia oli 22.

V. 1928 oli piirikokouksessa 22 edustajaa. Kokouksen keskeisimmiksi kysymyksiksi muodostuivat toveri K. Wiikin alustama: *poliittinen tilanne* ja tov. Ilmari Nurmisen alustama: *raittiustyön kehittäminen*. Myöskin kunnallisvaaleihin ja kunnalliseen toimintaan yleensä syventyi kokous suurella mielenkiinnolla.

Tässä kokouksessa tarkastettiin ja hyväksyttiin säännöt *Auustusrahastolle Työväen Akatemiassa opiskelevia varten*.

Tuo rahasto on syntynyt seuraavalla tavalla: Sos.-dem. piiritoimikunta oli vuoden 1918 tammikuun ajaksi järjestänyt Joensuun työväentalolle luento- ja opastuskurssit, n. s. *«Vesleynkurssit»*. Kurssilla oli noin 80—90 osanottajaa.

Kansalaissodan alettua täytyi kurssien johtajan, Vesleyn, paeta

porvariston vainoa, joten kurssit täytyi lopettaa kesken. Myöhemmin kurssilaisista tapettiin useita Joensuussa ynnä muualla, osan kuollessa vankileireissä. Ne kurssilaisista, jotka olivat onnistuneet kiertämään »tilipaikan», jossa »ansaittuja palkkoja» maksettiin, kokoontuivat tammikuun 29 p:nä 1928 »Vesleynkurssien» muistojen merkeissä. Tähän tilaisuuteen saapuneet kurssilaiset ja piirin sos.-dem. kansanedustajat päättivät perustaa mainitun rahaston ja lahjoittivat pohjarahaksi kukin yhden päivän palkan.

Sääntöjen mukaan hoitaa rahastoa Kuopion itäisen piirin sos.-dem. piirifoimikunta. Rahaston noustua 10,000: — aletaan sen koroista myöntää avustusta Työväen Akatemiassa opiskeleville vaalipiirimme sos.-dem. järjestöjen jäsenille.

Kaikkiin nyt mainittuihin piirikokouksiin edustajaperusteena on ollut: yksi kultakin alkavalta 150 jäsenluvulta.

Taloudellinen puoli.

Tuloslaskelma 31/12. — 1926.

Tulot:

Piiriveroja	33,827: 50
Sekalaisten tili	5,962: 60
Välitystililtä	3,042: 48
Voittoa arpajaisista	26,976: 33
Lahjoitustentili	1,378: —
	<hr/>
	71,186: 91
	<hr/>

Menot:

Palkkatili	29,250: —
Kulunkitili	15,081: 79
Kirjaston poisto	296: —
Kaluston poisto	2,300: —
Tilikauden voitto	24,259: 12
	<hr/>
	71,186: 91
	<hr/>

Tuloslaskelma 31/12. — 1927.

Tulot:

Piiriveroja	34,765: 50
Korkotuloja	659: 12
Välitystililtä	3,039: 57
Eri-tileiltä	7,152: 35
Edell. tilikauden voitto	14,060: 24
	<hr/>
	59,676: 58
	<hr/>

Menot:

Palkkatili	31,543: 30
Kulunkitili	1,624: 70
Eri-tilejä	22,743: 70
Kalustotilin poisto	1,043: 75
Kirjastotilin poisto	165: —
Tilikauden voitto	2,556: 13
	<hr/>
	59,676: 58
	<hr/> <hr/>

*Tilinpäätös 31/12. — 1928.**Varat:*

Rahaa kassassa	4,583: 70
• säästökassassa	185: 82
Kirjavarasto luett. mukaan	1,502: —
Tilisaatavia luett. mukaan	2,895: —
Kalustoa luett. mukaan	2,779: 50
Kirjasto	1: —
Sijoitukset	20: —
Tilikauden tappio	7,063: 68
	<hr/>
	19,030: 70
	<hr/> <hr/>

Velat:

Puolueveroja	3,921: 25
Ylim. puolueveroja	205: —
Tilivelkoja luett. mukaan	14,904: 45
	<hr/>
	19,030: 70
	<hr/> <hr/>

*Tuloslaskelma 31/12. — 1928.**Tulot:*

Piiriveroja	32,793: 50
Välitystililtä	951: —
Eri-tileiltä	1,279: 49
Juhlien ja avustustentili	9,044: 45
Edell. tilikauden voitto	2,556: 13
Tilikauden tappio	7,063: 68
	<hr/>
	53,688: 25
	<hr/> <hr/>

Menot:

Piirikokouskustannusten tili	4,801: —
Eri-tilit	14,514: 48
Palkkatili	31,285: —
Kulunkitili	2,161: 02
Kalustotili	926: 75
	53,688: 25

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet:

V:na 1926 J. Kosonen, A. H. Kaasinen, O. I. Kortelainen, H. Hopponen, Hilma Tervo, A. Pesonen, Anni Vänskä; varalta P. Pietarinen ja Anton Lappalainen.

Piiritoimikunta kokoontui 14 kertaa.

V:na 1927 J. Kosonen, O. I. Kortelainen, A. Pesonen, A. H. Kaasinen, Hilma Tervo, H. Hopponen ja A. Lappalainen; varalta P. Pietarinen, J. Huikuri ja Anni Vänskä.

Piiritoimikunta kokoontui 10 kertaa.

V:na 1928 J. Kosonen, A. Pesonen, Hilma Tervo, A. H. Kaasinen, A. Lappalainen, P. Keröten ja H. Hopponen; varalta J. Huikuri, P. Pietarinen ja A. Hakkarainen.

Kokouksia oli 12.

V:na 1929 J. Kosonen, A. Pesonen, A. H. Kaasinen, A. Lappalainen, H. Toropainen, H. Hopponen ja J. Juikuri; varalta Anni Vänskä, V. Turpeinen ja J. Pakarinen.

Mainittuina vuosina on piiritoimikunnan puheenjohtajana toiminut J. Kosonen. Toimisto-apulaisena toimi neiti Emma Timonen kesäkuun 15 p:ään 1928, jonka jälestä tuli toimeen neiti Tyyne Keronen. Piirisihteerinä on toiminut Samuli Tervo, paitsi lokakuun 1 p:stä 1927 — maaliskuun 4 p:ään 1929, jona aikana piirisihteerin tehtäviä — Tervon ollessa eduskunnassa — hoiti L. V. Metsämäki.

Tulkoon tässä mainituksi, että Puoluetoimikunnan ja Piiritoimikunnan välillä on vallinnut kaiken aikaa sangen hyvä suhde ja yhteisymmärrys.

Joensuussa, syyskuun 12 päivänä 1929.

J. Kosonen.
Puheenjohtaja.

Samuli Tervo.
Sihteeri.

Vaasan läänin it. vaalip. sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 11. 1925—1. 8. 1929.

Puheenaolevana aikana on piirijärjestömme tasaisesti edistynyt. Vaikkakin toisinaan on ollut havaittavissa tavallista voimakkaampaa innostusta, toisinaan taas tilapäistä taaksepäinkin heilahdusta, on lopputuloksena ollut varma, joskin hitaanlainen eteneminen. Järjestöjemme luku on hiljaksen kasvanut ja jäsenmääräkin on sitten viime puoluekokouksen melkoisesti noussut. Kunnallisessa toiminnassa olemme jatkuvasti voittaneet vaikutusvaltaa ja eduskunnassa on edustajaimme verraten korkea luku pysynyt samana, vaikka erityisesti viime vaaleissa asemiamme koetettiin mahdollisimman voimakkaasti horjuttaa.

Valistustyö.

Piiritoimikunnan tekemä valistustyö on rajoittunut pääasiassa puheiden, luentojen ja juhlien järjestämiseen, sillä piirin palveluksessa on ollut vain yksi matkustusvelvollinen toimitsija, piirisihteeri. Hän on kuitenkin enemmän kuin aikaisemmin ehtinyt kiinnittää huomiota järjestöjen opastamiseen senjälkeen, kun v. 1926 voitiin piirille palkata vakinainen toimistonhoitaja. Piirisihteeri on kerran vuodessa käynyt jokaisen järjestön alueella. Tällä on ollutkin edullinen vaikutus, sillä jo edellämämainitun vuoden puolivälissä saatettiin havaita esim. jäsenmäärän nousua, jota ei ollut tapahtunut monena edellisinä vuotena. Puhetilaisuuden lisäksi on jokaisen yhdistyksen alueella sitäpaitsi pidetty yhdistyksen, tai vain sen johtokunnan kokous, jossa on neuvoteltu paikallisesta toiminnasta ja sen mahdollisuuksista. Lopuksi, kun kunta on tullut kierretyksi, on pidetty yhdistysten toimitsijain yhteinen neuvottelukokous.

Valistustoiminnasta puheenollen voitaneen myöskin mainita, että piiritoimikunta on toimeenpannut, paitsi piirijuhlia, varsinkin vaalien edellä n.s. valistusiltamia, joiden koko ohjelma näytelmiä ja lausuntanumeroita myöten on ollut Piiritoimikunnan valitsema. Tällä tavoin on koetettu vaikuttaa iltamayleisöön, jota vain harvoin saadaan muun valistustoiminnan piiriin. Iltamien tulot on jaettu tasan piiritoimikunnan ja toimeenpanevan yhdistyksen kesken.

Kurssitoimintaa, joka nykyoloissa olisi mitä tähdellisin, ei piiritoimikunta ole voinut tarpeellisessa määrässä harjoittaa, koska se edellyttäisi enemmän toimitsijavainia. Sen sijaan on kiinnitetty runsaasti huomiota järjestöjen omatoimiseen valistustyöhön, opinto-kerhojen ja sivistystoimikuntien ohjaamiseen ja perustamiseen. Kun

järjestöjamme edelleen kuitenkin näyttää haittaavan toimihenkilöiden puute, on piiritoimikunnalla suunnitelma melkoisen laajan kurssi-toiminnan aikaansaamisesta, jota suunnitelmaa ehkä lähiaikana voidaan ryhtyä toteuttamaan.

Seuraavassa esitetään numerot piiritoimikunnan järjestämästä valistustoiminnasta:

	Puheita ja luentoja	Kursseja	osanottajia
1926	 207	2	30
1927	 220	2	48
1928	 335	3	75

Puheista on noin $\frac{2}{3}$ pidetty sitävarten järjestetyissä tilaisuuksissa, loput erikoisjuhlissa ja iltamissa.

V. 1929 $\frac{1}{7}$ mennessä oli järjestetty noin 200 pubetilaisuutta, niistä suurin osa vaalien edellä.

Jäsenmäärä ja -hankinta.

Yleisiä jäsenhankintoja on toimittu kolmesti. Ensimmäisessä, v. 1926 lopulla, saavutettiin erinomaisen hyvä tulos, nim. 1,724 uutta jäsentä. Kuten muuallakin, menetettiin myös täällä jo seuraavan vuoden aikana huomattava osa uusista tulokkaista. Kun lasku tuntui vieläkin jatkuvan, katsoi piiritoimikunta keväällä 1928 tarpeelliseksi ryhtyä erikoisiin toimenpiteisiin sen johdosta ja toimeenpani agitation jäsenvahvuuden pysyttämiseksi. Tarkoitusta varten painatettiin lentolehtinen, jota levitettiin 2,500 kpl., toimeenpantiin juhlia ja toimitettiin artikkeleita piirilehteen. Toimeenpiteet järjestettiin kevääksi sen vuoksi, että kesäaikana oli jälleen odotettavissa laskusuuntaa, joka näin tahdottiin estää. Tarkoitettu tulos saavutettiinkin. Syksyllä 1928 järjestettiin jälleen puoluetoimikunnan julistama jäsenhankintaviikko, joka ulkonaisista esteistä johtuen kuitenkin epäonnistui suoranaisiin tuloksiin nähden. Palautettujen tuloskaavakkeiden mukaan liittyi puolueeseemme vain vajaa 200 jäsentä, eikä sittemmin saapuneissa verotilityksissä lisäystä lainkaan näkynyt.

Etteivät puolueemme kannattajat runsaammin ole liittyneet puolueemme jäseniksi, johtunee osaksi yhdistysten toimihenkilöiden siitä hyljättävästä ajatuksesta, ettei sellaisia jäseniä, joita pitää kehoitella jäsenyydessä pysymään ja joilta pitää usein «karhuta» jäsenmaksuja, puolueessa tarvita ja ettei heistä ole varsinaista hyötyä. Tällöin unohdetaan, paitsi taloudellinen apu, myös se siveellinen

ja aatteellisesti kasvattava vaikutus, joka puolueemme jäsenyydellä on ja joka useimmissa tapauksissa jäsenyyden jatkuessa voimakkaasti vaikuttaa.

V. 1926 toimeenpannalla jäsenhankintaviikolla järjestettiin 84 juhlaa ja syksyllä 1928 26. Keväällä 1928 ei tietoja kerätty.

Piirijärjestön jäsenluku vv. 1925—1928 on merkitty seuraavassa:

	Puolueosastoja	Jäseniä
1925	123	2,842
1926	129	4,566
1927	131	3,944
1928	135	3,946

Oma talo on piirimme 90:llä yhdistyksellä.

Kun jäsenmäärän vaihtelut ovat johtuneet yleisesti tunnetuista syistä, eivät ne lähempiä selostuksia kaivanne. Järjestöjen toiminnasta sopinee mainita, että harrastusta syvällisempään kasvatustoimintaan on entistä enemmän ollut havaittavissa, ilmeten se esim. siinä, että yhä useammat perus- ja kunnallisjärjestöt ovat ilmoittaneet haluavansa saada alueelleen opintopäivät tai luento- ja opastuskurssit. Myös kerhotoiminta on saanut lisääntyvää kannatusta. V:n 1928 lopussa toimi piirissämme 35 TSL:lle ilmoittautunutta opintokerhoa ja muutamia on sen jälkeen perustettu. — Kommunistinen liike ei järjestöjemme toimintaa viime vuosina enää sanottavasti ole haitannut muualla kuin n.s. Lappajärven vesistöalueella, vaikkakin joskus on huomattu heille ominaista solutoimintaa.

Eduskuntavaalit.

Kertomuskauden aikana on toimitettu kahdet eduskuntavaalit, nim. vv. 1927 ja 1929. Vaalivalmennusta on piiritoimikunnan toimesta harjoitettu tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. Pääpaino on kiinnitetty ehdokkaina olevien tovereiden esiintymiseen ja kotiagitationiin. Sen ohella on piirilehden vapaanumeroita levitetty v. 1927 5,703 ja 1929 6,137. Useat kunnallisjärjestöt ovat levittäneet piiritoimistossa kirjoitettuja, postitse osoitteiden mukaan lähetettäviä henkilökohtaisia kirjelmiä, joita osoitettiin niille henkilöille, jotka aikaisemmin eivät olleet äänioikeuttaan käyttäneet tai joilla se oli vasta ensi kerran. Viime vaalien edellä tehtiin osassa piiriä valmennustyötä myös siten, että paikkakunnan järjestöt valitsivat erikoisen hyökkäys- ja ohjelmatoimikunnan, joka järjesteli ympäristöön runsasohjelmaisia valistustilaisuuksia, joissa jokaisessa myös edustaja-

ehdokas esiintyi. Tämä muoto osoittautui erittäin tehokkaaksi. Myös vaalien edellä on pidetty järjestöjen toimitsijain kokouksia, joissa on päätetty niistä valistustyömuodoista, jotka kullakin seudulla ovat sopivimmat. Viime vaalien edellä työskenteli useissa kunnissa muutamia palkattujakin kotiagitaattoreita.

Kuten sanottu on edustajaimme lukumäärä pysynyt samana, siis valituksi on tulleet 6 sosialidemokraattia vaalipiirin 10:stä edustajasta. Äänimäärä sensijaan on vaihdellut. Niinpä v. 1927 sai vaaliliittomme 22,536 ääntä, ollen lisäys edellisim vaaleihin verraten 569, mutta 1929 vain 20,811, siis vähennystä 1,725. Äänimäärän vähennys johtui siitä, että kommunistit olivat päättäneet saada edustajan piiristämme ja kohdistivat tänne voimakkaamman agitation kuin milloinkaan aikaisemmin ja »pienviljelijäin puolueen» vaalipuuha sai sekaannusta aikaan. Kommunistit eivät kuitenkaan voineet äänimääräänsä sanottavasti lisätä muualla kuin Lappajärven vesistö-alueella — jossa kaikista ponnistuksista huolimatta ei ole saatu sosialidemokraattista toimintaa voimistumaan— eikä heillä juuri merkittävää kannatusta muualla olekaan. Sen sijaan on ilmeistä, että me menetimme ääniä »pienviljelijäin puolueelle». Ehkä tämä johtui siitä, että tämä uusi puolue esiintyi niin äkkiä, etteivät kaikki ehtineet suhdettaan siihen tarkasti ajatella, vieläpä jotkut puolueemme jäsenetkin erehtyivät sen asioiden ajajiksi. Eräänä tekijänä lienee ollut myöskin muutamissa pienviljelijäin ammatillisissa järjestöissä esiintynyt ynseä suhtautuminen järjestöjämme kohtaan, joka vaalien edellä kehittyi suoranaiseksi vastustukseksi. Luultavaa kuitenkin on, että myös tältä taholta tullut kielteisyyys saavutti huippunsa.

Kunnallisvaalit.

Kunnallisvaalien edellä tehdystä agitatiosta voidaan kertoa pääasiassa samaa kuin edellä on sanottu. Siinäkin ovat pääosaa näytelleet valtuusmiesehdokkaat. Vuoden 1928 vaalien edellä piiritoimikunta palkkasi kolme vaalipuhujaa, joten piirin puhujat ehtivät kulkea melkein kaikissa vaalipiirimme kunnissa. Heidän mukanaan oli melkein jokaisessa puhetilaisuudessa paikallinen toimihenkilö, joka selosti kunnan asioita yksityiskohtaisesti. Piirilehti ilmestyi kuntain tai kuntaryhmäin vaalinumeroina, jossa julkaistiin kuvia ja kirjoituksia asianomaiselta alueelta ja jota sille runsaasti levitettiin. — Sosialidemokraatit eivät ottaneet osaa vaaleihin Soinissa v. 1925, eikä Kyyjärvellä v. 1928. Kommunistien kanssa ei ole tehty vaaliliittoja.

Seuraavista numeroista selviää vaalien kokonaistulos.

Valtuutettuja kaikkiaan.	Sosialidemokr.	Komm.	Porv.
1925 583	256	11	316
1928 600	267	17	316

Piirikokoukset.

Piirikokoukset on pidetty Jyväskylässä. Äänivaltaisia edustajia on ollut: v. 1926 42, 1927 29 ja 1928 33. Kokousedustajain valinta-peruste on ollut 150.

Piiritoimikunnan

jäsenenä ovat olleet:

V. 1926: Väinö Salmela (puheenjohtaja), Pietari Salmenoja, Emil Sinervä, Toivo Lehto, Onni Peltonen, David Piilonen ja Hilma Koski, sekä varajäsenenä Emil Parkkonen, Jukka Telén ja Hilma Virtamo. Piiritoimikunta on pitänyt 12 kokousta, joista on kirjoitettu pöytäkirjaan 66 pykälää. .

V. 1927: Väinö Salmela (puheenjohtaja), A. Ranta (varapuheenjohtaja), Toivo Lehto, Emil Sinervä, Onni Peltonen, Heikki Laakso ja Jukka Telén; varajäsenenä Hilma Virtamo, D. Piilonen ja Hj. Nieminen. Kokouksia 14, joista pöytäkirjassa pykälää 90.

V. 1928: Väinö Salmela (puheenjohtaja), Artturi Ranta (varapuheenjohtaja), Hilma Virtamo, Onni Peltonen, Emil Sinervä, Heikki Laakso ja Toivo Lehto. Varajäsenet: J. Telén, Hj. Nieminen ja G. Viinikainen. Kokouksia 10 ja pykälää 63.

Puolueneuvoston jäsenenä on ollut E. Sinervä. Piirisihteerinä oli tammik. 15 päivään 1928 Alekski Lehtonen. Hänen siirryttyään mainitusta päivästä Uudenmaan l. vaalip. Sos.-dem. Piirijärjestön sihteeriksi on piirisihteerin tehtäviä hoitanut Jair Mäkinen. Heinäkuun 1 päivään oli rahastonhoitajana Emma Rantanen, jolla tehtävä oli sivutoimena. Kun sen jälkeen piiritoimikunnan palvelukseen otettiin vakinainen toimistonhoitaja, annettiin hänelle myös rahastonhoito. Toimistonhoitajaksi valittiin Hilja Laakso. Paitsi piirisihteerinä ja toimistonhoitajaa, ei piirillä ole ollut muita vakinaisia toimitsijoita, mutta tilapäisesti on palkattu puhujia, milloin tarpeellista ja mahdollista on ollut. Niinpä kunnallisvaalien edellä v. 1928 piiritoimikunta palkkasi vaalipuhujiksi Hj. Kovasen, Lauri Hiekkasen ja Martti Sevonin, Kovasen kahdeksi viikoksi ja Hiekkasen ja Sevonin yhdeksi kuukaudeksi. Keväällä 1928 oli T. Bryggari piirin palveluksessa kaksi viikkoa.

Edellä onkin selostettu järjestömme toiminta pääpiirtein. Taloudellista tilaa osaltaan selventävät seuraavat numerot tiliasemasta:

*Tiliasema 31/12 1926.**Varat:*

Rahaa kassassa	9,797: 40
Saatavia	12,396: 21
Sijoitusten tili	600: —
Kirjallisuuden ja toimintavälineiden tili (varasto)	1,885: —
Kalustotili	1,888: 50.
Kiinteimistötili	885: —
	<hr/>
	Smk. 27,452: 11
	<hr/>

Velat:

Erihenkilötili	15,063: 43
Puolueverojen tili	1,271: 25
Pääomatili (puhdas omaisuus)	11,117: 43
	<hr/>
	Smk. 27,452: 11
	<hr/>

*Tiliasema 31/12 1927.**Varat:*

Kassatili	11,847: 15
Saatavia	13,095: 90
Sijoituksia	600: —
Kalustoa	1,988: 50
Kirja ja toimintavälineiden tili (varastoa)	2,636: —
Kiinteimistötili	885: —
	<hr/>
	Smk. 31,052: 55
	<hr/>

Velat:

Puolueverojen tili	502: 20
Eritilejä	12,564: 04
Pääomatili	17,986: 31
	<hr/>
	Smk. 31,052: 55
	<hr/>

*Tiliasema 31/12 1928.**Varat:*

Kassatili	4,967: 20
Eritilejä	13,642: 13
Sijoituksia	600: —
Kalustoa	7,688: 50
Kirjallisuustili (varasto)	2,917: 75
Kiinteimistötili	913: —
	<hr/>
	Smk. 30,728: 58
	<hr/>

Velat:

Puolueverojen tili	973: 20
Eritilejä	11,130: 44
Pääomatili	18,624: 94
	<hr/>
	Smk. 30,728: 58
	<hr/>

Jyväskylässä, 8 p:nä lokak. 1929.

Jair Mäkinen.

Vaasan l. yhdistyneiden sos.-dem. piirijärjestöjen toiminta 1. 7. 1925—30. 6. 1929.

Piirijärjestön toiminta

on vähitellen kohoamassa siitä syvästä alennustilasta, johon puolue-toiminta piirissä oli kommunistien hajoittavan toiminnan vaikutuksesta joutunut, sillä v. 1925 jälkeen ei ole enää yhtään puolue-osastoa kommunisteille menetetty, vaan ovat muutamat aikaisemmin puolueesta eronneet yhdistykset liittyneet takaisin puolueen jäsenyyteen, samalla kuin myöskin muutamia uusia järjestöjä on saatu perustetuksi.

Valistustoimintaan

on kertomusvuosina kiinnitetty suurin huomio, varsinkin opintokurssi- ja kerhotyöhön, jonka ohella on koetettu järjestää myöskin luentoja ja kertapuheita, mikäli piiritoimikunnan varat ja voimat ovat siihen riittäneet. Piiritoimikunnan toimesta on opintokursseja eri vuosina järjestetty seuraavasti:

V. 1925	1 osanottajia	17	opetus- ja luentotuntien lukumäärä	23
» 1926	3	» 105	»	85
» 1927	4	» 157	»	100
» 1928	7	» 168	»	276

Vuoden 1929 alkupuolella toimeenpantiin kahdet opintokurssit, jotka sisältyvät edellisen vuoden tilastoon. Opintokursseja on pidetty seuraavilla paikkakunnilla: Kannuksessa (kahdet), Seinäjoella, Kokkolassa, Kurikassa, Kauhavalla, Himangalla, Isossakyrössä, Lapualla, Toholammilla, Maringaisissa, Ilmajoella, Ylistarossa, Äystöllä ja Lestijärvellä. Lestijärvellä kestivät kurssit ainoastaan kaksi päivää: muualla ovat ne olleet viikon, tai siitä yli kestäviä.

Luento- ja puhetilaisuuksia on piiritoimikunnan toimesta järjestetty:

V. 1925	.....	tilaisuuksia	147	niissä kuulijoita n.	9,770
» 1926	.....	»	152	»	10,112
» 1927	.....	»	247	»	16,370
» 1928	.....	»	132	»	9,200
» 1929 (30/6)	.....	»	180	»	10,100

Tilastoon ei liity puolueosastojen eikä muiden keskusjärjestöjen toimeenpanemia tilaisuuksia.

Paitsi opintokursseja, luento- ja puhetilaisuuksia on tämän lisäksi toimeenpantu järjestöjen yhteisiä neuvottelukokouksia, sekä koko piirijärjestöä käsittäviä kunnallispäiviä, ynnä veronmaksajain kokouksia. Myöskin monet perusjärjestöt ovat harjoittaneet agitatiota varsin kiitettävästi, levittämällä puoluejulkaisuja ja lehtiä sekä toimeenpanemalla erilaisia agitatio- ja valistustilaisuuksia.

Yhteys muutamien muiden keskusjärjestöjen

kuten Sos.-dem. Raittiusliiton, Sos.-dem. Työläisnuorisliiton, Työväen Sivistysliiton ynnä muiden kanssa on ollut verraten kiinteä. Mainitut keskusjärjestöt ovat sangen auliisti avustaneet piirijärjestön valistustoimintaa, lähettämällä luennoitsijoita opintokursseille ja luentopäiville sekä olemalla muutenkin jatkuvassa vuorovaikutuksessa piiritoimikunnan kanssa.

Jäsenhankintaviikoista

ainoastaan v. 1926 jäsenhankintaviikko vastasi tarkoitustaan, sillä v. 1928 toimeenpantu jäsenhankintaviikko epäonnistui sopimattoman ajan vuoksi. V. 1926 jäsenhankintaviikolla järjestettiin 17 yleistä

valistustilaisuutta, joihin osallistui kaikkiaan 1,545 henkeä. Perusjärjestöiltä saatujen tietojen mukaan liittyi jäsenhankintaviikolla uusia jäseniä järjestöihin 496, jota lukumäärää on pidettävä verraten vaatimattomana, suoritettun työhön nähden.

Piirijärjestöön kuuluvien yhdistysten ja niiden jäsenten lukumäärä:

V. 1925	järjestöjä 28	niissä jäseniä	631
» 1926	» 34	»	960
» 1927	» 39	»	1,040
» 1928	» 43	»	1,133
» 1929	» 44	»	1,148

Muutamien yhdistysten sisäinen toiminta on ollut jokseenkin heikkoa, johtuen kykenevien toimitsijavoimien puutteesta, osaksi muista syistä, m.m. siitä, että osa työväentaloista on joutunut aikaisempina vuosina kommunistien hallintaan. Useimmissa yhdistyksissä on toiminta kuitenkin pirteää ja aatteellisuus niiden keskuudessa kohoamassa. Raittiustilanne on kaikkialla jäsenten keskuudessa tyydyttävä, vain harvoissa tapauksissa on järjestöjen tarvinnut ryhtyä toimenpiteisiin jäsentensä rankaisemiseksi kieltolakirikkomuksista. Myöskin yhdistyksien toimeenpanemissa juhla- ja iltamatilaisuuksissa on vallinnut mallikelpoinen järjestys.

Kommunistien hajoittavan toiminnan johdosta kärsii puoluetoiminta koko piirijärjestön alueella. Varsinkin nuorisoa ovat kommunistit saaneet vedetyksi järjestöihinsä huomattavasti. Työläisnuorisoliitolla ja sen alajärjestöillä olisi piirin alueella suoritettavanaan voimaperäinen valistustyö, nuorison sosialistisen tietoisuuden syventämiseksi ja sosialidemokraattisiin nuorisjärjestöihin vetämiseksi, mutta lienevät mainitun liiton voimat tähän työhön riittämättömät, sillä toistaiseksi on Työläisnuorisoliiton taholta tehty varsin vähän piirijärjestön alueella olevan työläisnuorison valistamiseksi.

Vuoden 1927 eduskuntavaalit

eivät vastanneet niitä toiveita, joita niihin asetettiin. Tosin entiset edustajapaikat säilytettiin ja äänestäjienkin lukumäärä pysyi suurin piirtein ennallaan, siellä täällä vähän ääniä menetettiin, niin että piirijärjestöjen yhteinen äänimäärä jäi alhaisemmaksi kuin edellisten vaalien.

Vaalivalmistelut suoritettiin riittävän hyvissä ajoin. Vuoden 1927 tammikuussa pidettiin koko piirijärjestön aluetta käsittävä neuvottelukokous, jossa alustavasti päätettiin kaikesta vaaleja koskevasta agi-

tatiosta, yleisehdokkaiden asettamisesta ynnä muusta. Myöhemmin pidetyssä piirikokouksessa hyväksyttiin pohjoisen piirin yleisehdokkaaksi K. H. Wiik ja eteläisen piirin Isak Penttala, jotka molemmat puolueäänestyksessä olivat saaneet enimmät äänet. Vaaleissa tulivatkin molemmat ehdokkaat valituiksi.

Varsinainen vaaliagitatiotyö suoritettiin pääasiassa entiseen tapaan. Toimeenpantiin vaalijuhlia, levitettiin vapaita sanomalehtinumeroita ja harjoitettiin voimakasta mökkiagitatiota. Myöskin piiri-toimikunta painatti puolue-toimikunnalta saatujen lentokirjasten lisäksi oman vaaliplakaatin.

Vaalien edellä toimeenpantiin 15 suurempaa vaalijuhlaa, joihin osallistui yhteensä noin 4,000 henkeä. Juhlissa puhuivat piirijärjestön toimitsijat ja edustajaehdokkaat. Maaliskuun 15 päivästä palkkasi piiritoimikunta piirijärjestön palvelukseen Lauri Metsämäen, joka toimi vaalipuhujana kolmen ja puolen kuukauden ajan, pitäen tällä ajalla yhteensä 56 esitelmää 3,944 kuulijalle, samoin puhui piirisihtööri 46 eri paikassa 3,880 kuulijalle. Edustajaehdokkaista puhuivat: Isak Penttala, K. H. Wiik, Otto Nurminen, Matti Lepistö ja Otto Elfving, jotka pitivät yhteensä 65 puhetta noin 4,800 kuulijalle. Sos.-dem. Raittiusliiton lähettämänä puhui Matti Tammilehto 26 paikkakunnalla noin 700 kuulijalle ja Ida Järvinen Sos.-dem. Työläisnaisliiton lähettämänä 14 paikkakunnalla noin 500 kuulijalle.

Vuoden 1929 eduskuntavaalit

tulivat niin perusjärjestöille kuin piiritoimikunnallekin odottamatta, sillä poliittisen tilanteen ei uskottu kärjistyvän sellaiseksi, että sen johdosta olisi uudet vaalit toimitettava. Kaikesta huolimatta selviydettiin vaaleista kunnialla, sillä vaaleissa kohosi molempien piirien äänimäärä yhteensä 1,000:lla. Tulosta on pidettävä verraten tyydyttävänä, kun otetaan huomioon, että useissa piireissä puolueemme äänimäärä laski, tai pysyi ennallaan. Vaaleissa tulivat eduskuntaan valituiksi Matti Lepistö ja Isak Penttala.

Vaalien edellä palkkasi piiritoimikunta vaalipuhujiksi Martti Sevonin ja Lauri Hiekkasen, jotka pitivät yhteensä 67 puhetta n. 3,000 kuulijalle. Edustajaehdokkaista liikkuvat vaalipuhujina: Yrjö Saarinen, Isak Penttala, Matti Lepistö, Ilmari Lamminkangas, Anni Huotari, Jukka Tuomikoski ja Lenni Huhtanen, jotka pitivät yhteensä 105 puhetta n. 6,000 kuulijalle. Paikallista agitatiota hoitivat järjestöt kiitettävän hyvin sekä myönsivät auliisti varoja piiritoimikunnalle vaaliagitatiota varten. Useimmat järjestöt olivat perustaneet erityisiä vaaliagitatiokomiteoita, jotka huolehtivat kotiagitatiosta, vaalikirjallisuuden levityksestä, vaalijuhlien järjestämisestä

y.m. Vaalipäiviksi olivat useat järjestöt vuokranneet autoja, joilla kuljettivat äänestäjiä vaalipaikoille.

Uusi pienviljelijäin puolue ei vaaleissa näytellyt mitään osaa, eikä mainitulla puolueella piirin alueella ole vastaisuudessakaan suuria menestymisen mahdollisuuksia. Valitettavimpana ilmiönä on mainittava, että varsinaiset pienviljelijät antoivat näissäkin vaaleissa suurimmalta osalta kannatuksensa maalaisliittolaiselle puolueelle, joskin pienviljelijöiden keskuudessa oli havaittavissa siirtymistä vasemmalle enemmän kuin edellisissä vaaleissa.

Vuoden 1928 kunnallisvaalit

muodostuivat varsin kiihkeiksi. Sillä eri puolueiden välillä käytiin voimakas vaalikamppailu. Siitä huolimatta saavutettiin vaaleissa yhteensä 20 uutta edustajapaikkaa ja puolueemme äänimäärä kasvoi n. 950:llä. Omia ehdokkaita asetettiin kaikkiaan 27 eri kunnassa. Ainoastaan 3 kunnassa muodostui vaaliliittoja kommunistien kanssa, muissa kunnissa olivat vaaliliitot puhtaasti sosialidemokraattisia.

Puoluetoimikunnan toimittamia lentolehtisiä levitettiin järjestöjen välityksellä yhteensä 8,500 kpl., sekä erityistä vaalipalakaattia 3,500 kpl. Samoin tilattiin »Pohjolan Työmies» ja »Työn Voima»-lehtiä vapaasti kahden viikon ajaksi 2,500 eri henkilölle. Järjestöjen omia vaalijulistuksia oli 6 kunnassa, sitä paitsi oli kahdella kunnallisjärjestöllä oma vaalipuhuja lyhyehkön ajan. Piiritoimikunnan palkkaamana puhui Matti Lepistö 15 eri paikkakunnalla 886 kuulijalle ja piirisihteri Yrjö Saarinen 16 paikkakunnalla 920 kuulijalle. Omien valitsijayhdistystensä alueella esiintyi 15 ehdokasta puhujana ja vaalipäivinä oli toiminnassa 142 kotiagitaattoria.

Piirilehti.

Keväällä 1926 lakkasi piirilehti »Raivaaja» ilmestymästä ja lehden omaisuus oli luovutettava velkojille. Piirilehden menetykset olivat raskas tappio puoluetoiminnalle, sillä paitsi sitä, että järjestöt menettivät lehtiyhteyksensä huomattavasti varoja, jäi kahden piirin laaja alue vaille minkäänlaista sosialidemokraattista sanomalehteä, ja kommunisteille muodostui siten entisestäänkin oivallisempi tilaisuus oman lehtensä avulla mustata puoluetoimintaamme. Vuoden 1927 piirikokouksessa hyväksyttiin piirilehdeksi Työn Voima, Pohjolan Työmies ja Sosialidemokraatti, mutta kun mainittujen lehtien ilmestymispaikka on sangen kaukana piirijärjestön alueelta, eivät ne piirilehtinä voi täydellisesti vastata tarkoitusta, vaan olisi piirijärjestölle kaikkein huolimatta saatava oma piirilehti. Toistaiseksi ei asian edistämiseksi

ole kuitenkin voitu sanottavasti työskennellä, sillä monet perusjärjestöt epäilevät uuden lehtiyrityksen onnistumista.

Piirikokouksia

on pidetty ja niissä on ollut edustajia eri vuosina seuraavasti:

- V. 1926 Seinäjoella 4—5 p:nä huhtikuuta, edustajia 19.
- » 1927 Kokkolassa huhtikuun 2—3 p:nä, edustajia 25.
- » 1928 Kokkolassa huhtikuun 8—9 p:nä, edustajia 25.
- » 1929 Kokkolassa toukokuun 19—20 p:nä, edustajia 31.

Edustajaperuste kaikissa kokouksissa on ollut yksi edustaja kultakin alkavalta sadalta jäseneltä.

Paitsi sääntömääräisiä asioita on kokouksissa käsitelty seuraavat alustukset:

V. 1926: järjestötoiminnan elvyttäminen, raittiustilanteen parantaminen ja stipendirahaston perustaminen.

V. 1927: kirjastokysymys, varojen hankinta ja taloudenhoito työväen järjestöissä, kesäjuhlien viettäminen vastaisuudessa, yleispoliittinen tilanne ja piirijärjestön vaalitoimintasuunnitelma.

V. 1928: uuden piirilehden perustaminen, raittusvalistustyö ja lasten järjestötoiminta, kirjastojen ja arkistojen järjestäminen sekä piiritoimikunnan kotipaikan muuttaminen Seinäjoelle.

V. 1929: puolueen sotilasohjelma, nuorisokysymys, sos.-dem. puolueen maatalousohjelma, sosialidemokraattisten järjestöjen suhde osuuskauppaliikkeeseen ja Raivaajan velka-asioiden lopullisesti järjestäminen.

Piirijärjestöjen rahallinen asema ilmenee seuraavasta:

28. 2. 1926.	Tul.: 43,045: 87.	Men.: 36,899: 25.	Säästöä: 6,146: 62
28. 2. 1927.	Tul.: 38,456: 85.	Men.: 39,994: 49.	Tappiota: 1,537: 64
29. 2. 1928.	Tul.: 69,385: 13.	Men.: 63,081: 10.	Säästöä: 6,354: 03

Tiliasema 28 päivänä helmikuuta 1929.

Varat:

Rahaa kassassa	2,364: 39
Osuusliike Varmassa	7,626: 26
Kansallis-Osake-Pankissa	10: —
Tilisaatavia	2,508: 52
Kalustoa	3,343: 70
Jäsenkirjoja 50 kpl. à 2: —	100: —
Perimättä jääneitä arpajaisvoittoja	1,620: —

Smk. 17,572: 87

Velat:

Puhdas omaisuus	17,572: 87
	<u>Smk. 17,572: 87</u>

*Voitto- ja tappio-tili.**Voitoksi:*

Arpajaisvarojen tili	17,105: 75
Velallisten ja velk. tili	627: 99
Perimättä jääneitä arpajaisvoittoja	1,620: —
Piiriverojen tili	11,797: 20
Avustuksientili	22,113: 43
Piirijuhlientili	3,817: 40
Toimintavälineidentili	268: 50
Eritili	2,111: 41
	<u>Smk. 59,461: 68</u>

Tappioksi:

Puolueverojentili	176: 25
Kulunkitili	10,700: 25
Agitatsioonitili	12,855: 59
Palkkojen ja palkkioidentili	27,125: —
Poistoja	550: —
Voitoksi	8,054: 59
	<u>Smk. 59,461: 68</u>

Piirivero on koko toimintakertomuskauden aikana ollut 12 mk. jäseneltä vuodessa.

Piiritoimikuntaan

ovat kuuluneet v. 1925: J. V. Kantola puheenjohtajana, P. Meriläinen, E. Raita, M. Pohjonen, V. E. Karlsson, Kalle Palm, K. Kultala sekä varajäseninä J. H. Veijola, J. Västi ja J. Savonen. Piiritoimikunta on kokoontunut 23 kertaa ja kokouksista merkitty pöytäkirjaan 175 pykälää.

V. 1926: J. V. Kantola puheenjohtajana, Eino Raita, J. Västi, M. Pohjonen, Kalle Kultala, V. E. Karlsson, Kalle Palm sekä varajäseninä J. H. Veijola, E. Savolainen ja J. Savonen. Piiritoimikunta on kokoontunut 26 kertaa ja kokouksista merkitty pöytäkirjaan 174 pykälää.

V. 1927: Kalle Palm, puheenjohtajana, Eino Raita, E. Savolainen, Matti Pohjonen, V. Karlsson, J. Västi, J. H. Veijola sekä varajäseninä Joonas Kantola, Uuno Eveli ja K. Manner. Piiritoimikunta on kokoontunut 19 kertaa ja pöytäkirjaan merkitty 114 pykälää.

V. 1928: J. V. Kantola puheenjohtajana, Kalle Palm, E. Raita, Matti Pohjonen, Matti Koski, J. V. Kantanen, Katri Lagerström sekä varajäseninä J. H. Veijola, T. Halonen ja V. Karlsson. Piiritoimikunta on kokoontunut 14 kertaa ja pöytäkirjaan merkitty kokouksista 120 pykälää.

V. 1929: Antti Väisänen puheenjohtajana, J. H. Veijola, J. V. Kantola, Kalle Palm, Eino Raita, Else Poutanen, Matti Pohjonen sekä varajäseninä J. Viitala, U. Eveli ja T. Halonen.

Piirisihteerinä ovat toimineet: Antti Väisänen, erosi toimestaan 30 päivänä kesäkuuta 1926, siitä alkaen on sihteerinä ollut Yrjö Saari-
nen. Väliaikaisina apulaisina ovat piirikansliassa toimineet Liisa Pöyhtäri 10 kuukautta, Yrjö Haapanen 8 kuukautta ja Matti Lahden-
mäki 7 kuukautta. Vaalipuhujina ovat olleet Lauri Metsämäki v. 1927
4 ½ kuukautta, Lauri Hiekkänen ja Martti Sevon v. 1929 kumpikin n.
1 ½ kuukautta, sekä Matti Lepistö kunnallisvaalipuhujana v. 1928
yhden kuukauden.

Vakinaisena toimitsijana on piirijärjestön palveluksessa voitu pitää ainoastaan piirisihteerin, joten siis vaalien aikana ainoastaan on käytetty tilapäisapua. Kuitenkin piirijärjestön alueeseen katsoen olisi piirijärjestön palveluksessa kahdellekin vakituiselle toimitsijalle riittävästi työtä, mutta on siitä vähäisten rahavarojen vuoksi täytynyt toistaiseksi luopua.

Koko toimintakauden ajan on piiritoimisto sijainnut Kokkolassa.

VAASAN L. YHD. SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖJEN PIIRITOIMIKUNTA.

Yrjö Saarinen.

Oulun l. yhdistyneiden sos.-dem. piirijärjestöjen toiminta 1. 7. 1925 — 30. 6. 1929.

Yleiskatsaus.

Kertomusta koskevalla ajalla piirimme sosialidemokraattinen puolue toiminta osoittaa hiljaista nousua ja virkistymistä monessa eri suhteessa. Järjestöjen ja niissä olevien puoluejäsenten lukumäärä ei tosin ole paljon noussut, mutta nousua on kuitenkin tapahtunut pysyvästi,

etenkin jäsenten lukumäärään nähden. Vuoden 1928 kunnallisvaalit olivat meille myöskin voitokkaat, entisiin saavutuksiin verrattuina, ja samoin on asianlaita vuoden 1929 valtiollisiinkin vaaleihin nähden. Viimeksi mainituissa vaaleissa nousi piirissämme puolueemme äänimäärä, vaikka edustus jäikin entiselleen.

Edistys on kuitenkin ollut verraten pientä, mutta siihen on olemassa aivan näkyvät syyt. Ratkaisevin syy on se, kun toimintamme nojaa maaseudun pienviljelijäväestöön eikä teollisuuskeskuksiin, joissa luonnollinen toimintapohjamme olisi. Maaseudun omalaatuisista oloista johtuu, että siellä ei edisty nopeasti puolue toiminta paremmin kuin muutkaan sivistyspyrinnöt. Piirimme maaseutulaiset vähävaraisetkin kulkevat monien eri uskonlahkokuntien talutusnuorassa paljon lukuisammin kuin missään muualla maassamme, mikä seikka merkitsee paljon puolue toimintamme edistymiseen nähden. Mutta sanotun lisäksi on mainitsemisen arvoinen sekin seikka, että pohjalaisluonne syttyy hitaasti uusille elämänihanteille, mutta pitää kiinni lujasti vanhoista tottumuksistaan.

Teollisuuskeskuksissa asuva väestö olisi vapaamielisempää ja helpommin lähtevää työväenliikkeen mukaan, mutta teollisuuskeskukset on valloittanut, tosin toistaiseksi, kommunisti. Näillä seuduilla on meikäläinen toiminta verraten vaikeaa. Kommunistit ovat myrkyttäneet teollisuustyöväen käsitykset luokkataistelusta niin perin sekaisiksi, että sosialidemokratia ei heidän mielestään edusta mitään luokkataistelua, sen sijaan se edustaa porvarillisuutta. Merkillepantava on tässä kohden se, että jos puhuu sosialidemokraattisen hengen ja suunnan mukaan luokkataistelusta, mainitsematta sitä sosialidemokraattiseksi luokkataisteluoopiksi, niin se hyväksytään ja tyydytyksellä otetaan vastaan.

Viimeksi mainitusta voi vetää sen johtopäätöksen, että meikäläisillä on mahdollisuus saada tie auki teollisuustyöläisten keskuuteen, toimintansa virittämiseksi, siinä nopeudessa, missä nopeudessa pystymme valistamaan teollisuuskeskusten työläisiä ja siten karsimaan heistä pois kommunismin kylvämät valheelliset tiedot sosialidemokratiasta ja sen luokkataistelutoiminnasta.

Valistustyö.

Vuosien 1925—26—27 aikana on valistustyö ollut etupäässä n.s. lentävää agitatiota kertapuheiden muodossa. Toimintavuoden 1928 aikana siirryttiin — piirikokouksen päätöksen mukaisesti — perusteellisempaan valistustyömuotoon. Mainitulla toimintakaudella tuli piirisihteerin viipyä itsekussakin yhdistyksessä yhtämittäisesti vä-

hintään kaksi päivää, ja antaa tällä ajalla ohjeita käytännöllisestä järjestötoiminnasta sekä pitää yksi yleinen valistuspuhe. Mainittu ajatus toteutui käytännössä siten, että piirisihteeri viipy yhtämittäisesti yhdistyksen alueella 3 päivää ja piti vähintään 2 luentoa yhdestä aineesta sekä antoi ohjeita käytännöllisestä järjestötoiminnasta ja viimeisenä iltana piti yleisen valistuspuheen. Mainitunlainen valistus-työmuoto on edelleenkin piirissämme käytännössä. Kertapuheita pidetään vain silloin, kun katsotaan niistä olevan vastaavaa hyötyä.

Kursseja

on piirissämme toimeenpannut Työväen Sivistysliitto v. 1926 syksyllä Ylivieskassa ja v. 1927 helmikuussa Raahessa. (Tarkemmat tiedot puuttuvat.) Vuoden 1928 marraskuussa järjesti piiritoimikunta 5 päivää kestäneet luento- ja opastuskurssit Siikajoelle ja Piippolaan. Siikajoen kursseilla oli iltaa kohden oppilaita 25 henkilöä ja lopettajaisjuhlassa 150 henkilöä, Piippolan kursseilla oli iltaa kohden osanottajia 35 ja lopettajaistilaisuudessa 200 henkilöä. Näillä molemmilla kursseilla olivat luentoaineina järjestötehtävät, kerhotoiminta, sosialisointikysymys, kehitysoppi, sosialidemokratia ja kommunismi. Luennoitsijoina toimivat Y. Valkama ja V. R. Piippo.

Puheet.

Koko kertomusta koskevalla ajalla ei piirissämme ole ollut vakinaista puhuja-järjestäjää paitsi piirisihteeriä. Piirisihteerin ohella on muita puhujia käytetty, joitakin poikkeuksia lukuunottamatta, etupäässä vaaliaikoina. Tällöin on eri puhujia ollut matkoilla, mikä viikon, mikä kaksi, lukuunottamatta kahta tapausta, jolloin sama puhuja on yhtämittäisesti ollut puhujamatkoilla kuukauden ajan.

Puheita on 11/4—25—31/3—26 välisenä aikana pidetty 138, joita on ollut kuulemassa 10,847 henkilöä ja toimintakaudella 1/4—26 — 31/3—27 on pidetty 59 puhetta ja niitä kuulemassa on ollut 4,270 henkilöä, toimintakaudella 3/4—27—31/3—28 puheiden lukumäärä on 97 ja kuulijain 6,250 sekä toimintakaudella 1/4—28—30/6—29 yhteensä 256 luento- ja puhetilaisuutta, joissa kuulijoita kaikkiaan 13,771. (Puheet jakaantuvat koko Oulun läänin alueelle.)

Puhujina, jotka ovat pitäneet useamman kuin yhden puheen piirissämme, ovat eri toimintavuosina olleet: O. Toivonen, O. E. Kotiranta, Anni Savolainen, V. R. Piippo, Y. Komu, A. Nurmi, E. Huttunen, P. Kemppi, H. Lahdenmäki, K. Haapala, M. Tammilehto, H. Simonen ja Y. Valkama.

Sos.-dem. Raittiusliiton puhujana toimi O. Höylä v. 1929 kesäkuun ajan, pitäen tällä ajalla puheita Oulun 1. molemmissa vaalipiireissä ja v. 1927 keväällä oli piirissämme Sos.-dem. Työläisnaisliiton puhuja Hilda Kaukonen, kahden viikon ajan. Sos.-dem. Työläisnaisliitto järjesti myöskin 1929 maaliskuussa piiriimme puhujamatkat Elsa Metsärannalle ja Anni Huotarille, joista ensinmainittu viipyi piirissämme 10 päivää ja jälkimmäinen 5 päivää. Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton puhujana oli piirissämme v. 1929 toukokuussa S. Manninen, pitäen 6 puhetta. Yhteistoiminnassa on oltu myös Työväen Sivistysliiton kanssa.

Jäsenhankintaviikko

v. 1926 tuotti yhdistyksiin yhteensä 222 uutta jäsentä. Viikon aikana järjestettiin 17 juhlaa, jäsentenvastaanottokokouksia 11 ja neuvottelukokouksia 3. Kokouksiin otti osaa 1,104 henkilöä ja jäsentenkerääjinä toimi 40 henkilöä. Viikon toimintaan myötävaikutti 16 yhdistystä. Vuoden 1928 jäsenhankintaviikolla tuli uusia jäseniä yhdistyksiin kaikkiaan ainoastaan 44. Viikon aikana järjestettiin 4 jäsentenvastaanotto-tilaisuutta, joihin otti osaa 320 henkilöä ja viikon toimintaan myötävaikutti 4 yhdistystä.

Viimeksi mainitun jäsenhankintaviikon huonoon tulokseen vaikutti varsin merkittävästi se, että kesän omituisuuden vuoksi maaseudulla siirtyivät työt myöhäiseen syksyyn. Kun yhdistyksemme ovat maaseudulla, niin jäsenistö ei kerinnyt toimimaan jäsenten keräämiseksi ja juhlien toimeenpanemiseksi, vaan oli työskenneltävä sadonkorjuussa.

Piirijuhlia

on ollut ajalla 11/4—25—30/6—29 kahdeksan, joista rahallinen puhdas tulo on vaihdellut juhlaa kohden 100—500 markkaan. Yleisluontoisempia kokouksia on ollut v. 1928 Oulussa pidetty kunnallismiesten neuvottelukokous, Kajaanissa v. 1929 toukokuussa pidetty vaalineuvottelukokous ja Torniossa v. 1929 tammikuussa pidetty pohjoisen piirin toimintaa koskeva neuvottelukokous.

Järjestöt.

Kainuun piiriä lukuunottamatta on piirissämme täysinmaksaneita järjestöjä 23 ja niissä jäseniä yhteensä 588. Jäsenmäärä on todellisesti suurempi, sillä yhdistyksissä on aina huomattava määrä lyhytaikaisia jäseniä, joista ei tehdä tilitystä, ja niin ollen he jäävät kirjoista pois.

Viime puoluekokouksen jälkeen on jäsenmäärän pysyvä lisäys ainoastaan 129 ja järjestöjen lisäys 3, kun 2 yhdistystä on kyseisellä ajalla kuollut.

Eduskuntavaalit.

Vaalivalmisteluihin on piiritoimikunta kehoittanut järjestöjä kiertokirjeillä ja piirilehdessä julaistujen kehoitusten avulla. Puolueäänestystä varten on painatettu äänestysliput, joissa ovat olleet ehdokkaiden nimet. Ohjeita puolueäänestystä ja yleensä vaalia koskevissa asioissa on annettu kiertokirjeillä. Henkilöosoitteita on kerätty ja puhujailmoitteita y.m. lehtisiä painatettu ja jaettu.

V. 1927 eduskuntavaaleissa oli piiritoimikunnalla oma auto, joka myytiin vaalien jälkeen. Näissä vaaleissa tehtiin vaalivalistustyötä, paitsi lentolehtisillä myös suullisesti seuraavasti: O. E. Kotiranta 15 päivää, O. Toivonen 2 viikon ajan (Kainuussa), E. Huttunen 11 puhetta, Hilda Kaukonen 2 viikon ajan, Anni Savolainen 6 puhetta, Y. Komu 9 puhetta ja M. Lahdenmäki oli kuukauden ajan piirin palveluksessa, järjestellen puhetilaisuuksia ja pitäen myös puheita. Piirishteeri P. Kemppi liikkui myöskin vaalipuhujana. Vaalipuheita oli yhteensä noin 75 ja oli vaalitulaisuuksissa kuulijoita kaikkiaan noin 4,500.

Vuoden 1929 eduskuntavaaleissa ei käytetty autoja ollenkaan vaalitarkoituksiin. Vaalipuheita pidettiin 162, kuulijoita oli yhteensä 6,271, siis keskimäärin 39 kuulijaa puhetta kohden. Puhujina esiintyivät edustajaehdokkaat sekä H. Simonen ja M. Tammilehto.

Vaalikirjallisuutta levitettiin seuraavasti: puolueen kustantamia vaalikirjasia ja -plakatteja jaettiin yhteensä 13,400 kpl., piirin kustantamaa vaalilehdistä 5,000 kpl. ja puhujailmoitteita 800 kpl.

Vaalien tuloksena oli, että äänimäärämme nousi toista sataa entisestään. Tulokseen eivät vaikuttaneet pienviljelijäpuolueen toimet, kun se ei saanut ainutta listaansa keskuslautakunnassa hyväksytyksi. Kommunistien vaalikihoitus oli tähdätty meitä vastaan ja se vei ääniä puolueeltamme. Maalaisliitto »ampui» virkamiespalkkakysymyksellä vaaleissa, josta sirpaleet ulottuivat meidänkin vaalitulokseemme. Kommunistit ratsastivat, ei ainoastaan virkamiesten palkkakysymyksellä, vaan myöskin katokysymyksellä. Vuoden 1928 talvella kommunistit perustivat katokomiteoita tekemään kommunistista agitatiootyötä katokysymyksen suojissa, mutta vaalien tultua muuttuivat katokomiteat vaalikoneistoiksi. Tämä koneisto päristi katorumpua vaaliaikana niin, että siinä kalpenivat meikäläisten vaalivaltit. Valheelliseen, sosialidemokraatteja vastaan tähdättyyn agitatioon nojaantui kommunistien vaalivoitto.

Vaalien antamana opetuksena mainittakoon, että paikallisille harrastuksille olisi pantava enemmän painoa valtiollisissa vaaleissa kuin tähän asti.

Kunnallisvaalit.

Kunnallisvaalivalmisteluissa on piiritoimikunnan taholta menetyt melkein samoin kuin eduskuntavaaleissakin.

Vuoden 1925 kunnallisvaaleissa nousi sos.-dem. valtuutettujen lukumäärä 50 %:lla entiseen verrattuna. Vuoden 1928 kunnallisvaaleissa saimme 14 uutta valtuusmiespaikkaa.

Sosialidemokraattista enemmistöä ei ole yhdessäkään kunnassa, mutta voimakkaita vähemmistöjä on useissa kunnissa.

Merkillepantavaa on, että niissä kunnissa, joissa on käytännöllisissä kunnantehtävissä tehtäviinsä kykenevä meikäläinen, on puolueellamme voimakkain kannatus. Viime vaaleissakin oli niissä kunnissa, joissa oli yksikin pystyvä meikäläinen kunnallistoimissa, asemmamme varma.

Varjopuolena kunnalliselämässä on pidettävä sitä, että olojen pakosta meikäläisiin valtuustoryhmiin tulee henkilöitä, jotka eivät ole tehtävänsä tasalla enempää sosialismin tuntemuksen, kuin käytännöllisen kunnallistoiminnankaan kannalta katsottuna. Sellaiset kunnallismiehet tekevät karhunpalveluksia puolueelle.

Piirilehti.

Piirilehden henkeen ja toimitustapaan on piirissä oltu tyytymättömyyksiä. Sitä on kuitenkin pidetty vikana, että lehti ilmestyy vain kolme kertaa viikossa. Keinoa, jolla mainittu vika voitaisiin korjata, ei ole löydetty.

Piirikokoukset

on pidetty Oulussa, tavallisesti maaliskuun ja huhtikuun vaihteessa. Näissä kokouksissa on käsitelty paitsi sääntömääräisiä asioita, nuorisokysymystä, raittiuskysymystä ja tehty niiden suhteen edistystä tarkoittavia päätöksiä. Piirikokousten edustajaperusteena on ollut yksi edustaja jokaista alkavaa sataa jäsentä kohden. Piirikokousedustajain lukumäärä on vaihdellut 12—16.

Piirin rahallinen tila.*Tulot: 1/4—26—31/3—27.*

Piiriveroja	5,297: 75
Puolueavustusta	16,000: --
Korkotuloja	217: 75
Voittoa puolueen julkaisuista.	439: 12
Tappioksi	129: 23
	<hr/>
	Smk. 22,083: 85
	<hr/>

Menot:

Palkat ja palkkiotoimet	15,000: —
Kustannuksia eri luettelon mukaan	6,791: 75
Irtaimiston poisto	62: 50
Pohj. piirin erikoistili.	229: 60
	<hr/>
	Smk. 22,083: 85
	<hr/>

Tuloja: 1/4—27—31/3—28.

Puolueavustus	25,400: —
Eduskuntaryhmältä	1,000: —
Piiriveroja	7,249: 75
Sekalaisia tuloja	1,006: 01
	<hr/>
	Smk. 34,656: 66
	<hr/>

Menoja:

Lainakirjastolle	517: 50
Pohjoiselle piirille	2,125: —
Kustannusten tili	30,118: 21
Voittoa	1,895: 95
	<hr/>
	Smk. 34,656: 66
	<hr/>

Tuloja: 1/4—28—30/3—29.

Veroja järjestykseltä	10,485: —
Puolueavustusta	20,000: —
Korkotuloja	464: 35
Voittoa piirijuhlusta	1,922: 15
	<hr/>
	Smk. 32,871: 50
	<hr/>

Menoja:

Palkat ja matkakust.	21,059: —
Kulunkitili	6,172: 81
Matkakuluj. rahaston tappio	216: —
Irtaimiston poisto	250: —
Puolueveroja	3,131: 50
Voitto tilikaudelta	2,042: 19
	<hr/>
	Smk. 32,871: 50
	<hr/> <hr/>

*Tiliasema 1/9—29.**Varat:*

Rahaa	3,317: 18
Saatavia:	
Oy. Pohjolan Työmies	1,500: —
Puoluetoimikunnalta	209: 13
Järjestöiltä	3,212: —
Osakkeita ja kalustoa	4,130: —
	<hr/>
	Smk. 12,368: 31
	<hr/> <hr/>

Velat:

Puoluetoimikunnalle veroja	859: 50
Karungin ty. perut	479: —
Järjestöille	41: 75
Puhdas pääoma	10,988: 06
	<hr/>
	Smk. 12,368: 31
	<hr/> <hr/>

Piiritoimikunnat ja piirin toimitsijat.

Toimintavuoden 1926 piiritoimikunnan muodostivat K. Ahmala, Fr. Moisala, A. Ranta, P. Laamanen, K. Hautala, O. E. Kotiranta ja H. Lehto, varalta J. F. Viitanen ja K. Palmqvist. Rannan ja Kotirannan siirryttyä Oulusta pois tulivat piiritoimikunnan vakinaisiksi jäseniksi J. F. Viitanen ja K. Palmqvist. Tämä piiritoimikunta kokoontui 21 kertaa ja pöytäkirjoihin merkittiin 150 pykälää.

Toimintavuoden 1927 piiritoimikuntaan kuuluivat P. Laamanen, Fr. Moisala, K. Hautala, K. Ahmala, Katri Keränen, K. Palmqvist ja J. F. Viitanen, varalta: Y. Hyväri, H. Lehto ja A. Turkka. Puheenjohtajana toimi K. Ahmala ja sihteerinä alkuvuodesta P. Kemppe. Toimikunta kokoontui 24 kertaa ja pöytäkirjoihin merkittiin 81 pykälää.

Vuoden 1928 piiritoimikuntaan kuuluivat A. Turkka, K. Hautala, K. Ahmala, puheenjohtajana, Katri Pernu, H. Lehto, J. F. Viitanen ja Fr. Moisala, varalta: E. Suonperä, Helmi Palmqvist ja P. Laamanen. Sihteerinä toimi Y. Valkama. Katri Pernun erottua poismuuton vuoksi astui vakinaisen paikalle P. Laamanen. Tämä toimikunta kokoontui 12 kertaa ja pöytäkirjoihin merkittiin 46 pykälää.

Toimintavuoden 1926 elokuun 15 päivään toimi piirisihteerinä O. E. Kotiranta. Kotirannan jälkeen hoiti piiritoimistoa sivutoimena Fr. Moisala kuukauden ajan. Marraskuussa tuli piirisihteeriksi P. Kemppi ja toimi hän siinä toimintavuoden loppuun asti. Toimintavuodella 1927 toimi piirisihteerinä edelleen P. Kemppi kesäkuun loppuun. Sen jälkeen jäi piiritoimiston hoito sivutoimena Fr. Moisalalle. M. Lahdenmäki tuli piiritoimiston hoitajaksi elokuun alusta ja toimi siinä kuukauden loppuun. Syyskuun alusta 1927 tammikuun puoliväliin 1928 ei ollut piirisihteerää eikä nimettyä piiritoimiston hoitajaa ollenkaan. Piirin puhujana toimi kuitenkin Y. Valkama syys-, loka- ja marraskuun aikana, tehden puhujamatkoja. Tammi-kuun 15 päivänä 1928 otti piiritoimikunta Y. Valkaman piirisihteeriksi, joka edelleenkin hoitaa tätä tointa.

Puolueneuvostoedustajana on ollut Fr. Moisala ja varalta V. R. Piippo.

Oulun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Pohjoisen vaalipiirin asiat on pääasiallisesti hoidettu Oulun piiritoimikunnan taholta. Mainitussa piirissä on tosin ollut Oulun piiritoimikunnan alipiiritoimikunta vv. 1926—27, mutta olosuhteiden pakosta ei se ole voinut erikoisemmin toimia. Vuoden 1928 alussa ilmoitti se lopettavansa toimintansa kokonaan. Vuoden 1929 tammikuussa Tornion neuvottelukokouksessa perustettiin uudelleen puheenaoleva alipiiritoimikunta ja Oulun piirikokouksessa 1929 hyväksyttiin päätöslauselma, jossa lähemmin määriteltiin Oulun piiritoimikunnan ja alipiiritoimikunnan väliset suhteet ja tehtävät.

Järjestöjä on pohjoisessa piirissä 4 ja niissä jäseniä yhteensä 75. Uusia järjestöjä on perustettu v. 1928 yksi ja v. 1929 samoin. Vuoden 1928 alusta alkoi Kuolajärven ty. suorittaa piiri- ja puolueveronsa Oulun piiritoimikunnalle.

Oulun piiritoimikunnan toimesta on järjestetty valistustilaisuuksia seuraavasti: v. 1927 E. Huttuselle 9 puhetilaisuutta ja M. Lahdenmäelle 2 kuukauden järjestelymatka. Ajalla 1/4—28—30/6—29 on Y. Valkama pitänyt 10 puhetta ja H. Simonen kierteli puhujana 2 viikon ajan. Anton Huotari puhui vuoden 1929 vaalien edellä kuudella paikkakunnalla.

Vaaliaikoina on painatettu erikoisia vaalilehtisiä m.m. Torniota ja Kemiä varten sekä jaettu puolueen kustantamia vaalikirjasia ja lähetetty Pohjolan Työmiestä ilmaiseksi.

Vuoden 1928 kunnallisvaaleissa voittivat sosialidemokraatit useita uusia valtuusmiespaikkoja kommunisteilta.

Oulussa, syyskuun 26 p:nä 1929.

Y. Valkama.

Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton (Finlands Svenska Arbetarförbund) toiminta 1. 7. 1925—30. 6. 1929.

(Suomennos.)

Sosialidemokraattisen työväenliikkeen on Suomen ruotsalaisen väestön keskuudessa ollut aina ja on edelleenkin käytävä ankaraa kamppailua. Se johtuu monista seikoista. Tuskinpa minkään kansallisuuden yläluokka muodostaa prosenteissa laskien niin suuren ryhmän, kuin Suomen 350,000 ruotsalaisen keskuudessa. Ja alaluokan keskuudessa taas muodostavat pien- ja keskikokoisten tilojen omistajat huomattavan ryhmän. Työläiset, joiden järjestämiseen sosialidemokratien lähinnä tulisi tehtävänsä kohdistaa, ovat hajallaan laajalla alueella, mikä seikka vaikeuttaa heidän järjestäytymistään. Sellaisilla paikkakunnilla, joissa heitä asuu runsaammin, kuten esim. Uudenmaan tehdasseuduilla, ovat sosialidemokraattiset järjestöt toimineet yhtä kauan kuin suomalaisetkin järjestöt ja myös yhtä hyvällä menestyksellä. Suuri määrä ruotsalaisia työläisiä asuu suomalaisilla kielialueilla ja useat heistä kuuluvat joko suomalaisiin tai kaksikielisiin järjestöihin, erittäinkin ammatillisiin, minkä vuoksi Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton jäsenmäärä ei ilmaise Suomen järjestyneiden ruotsalaisten työläisten kokonaismäärää, sitäkin vähemmän, kun erinäisillä ruotsalaisilla seuduilla on toiminnassa myöskin sos.-dem. nuoriso-osastoja (eräissä paikoissa *yksinomaan* nuoriso-osastoja), joiden jäsenet eivät toistaiseksi kuulu Suomen Ruotsalaiseen Työväenliittoon.

Järjestäytymisvaikeudet ruotsalaisella taholla ovat osaksi selitettävissä myös kansan psykologian valossa. Määrätynlainen vanhoillisuus ei ole vierasta ruotsalaiselle kansan psykologialle, ja kansallisen vähemmistön keskuudessa on vanhoillisilla tarkoituksella suuret mahdollisuudet päästä määrääviksi. Se seikka, että maamme

ruotsalainen väestö on viime vuosina yhä selvemmin tullut huomamaan sosialidemokratian merkityksen ruotsalaisten kielellisten ja kansallisten oikeuksien puolustamisessa, on tosin jossain määrin muokannut maaperää aatteittemme kylvämiseksi, mutta järjestöelämässä ei tässä suhteessa ole ollut huomattavammin tuloksia havaittavissa. Ei myöskään kommunisteilla, vaikka he ovatkin koettaneet huolellisesti käyttää hyväkseen kansallista tyytymättömyyttä, ole ollut menestystä ruotsalaisilla seuduilla, vaikkakin he monin paikoin ovat onnistuneet tuottamaan *meidän* järjestöpyrkimyksillemme haittaa.

Lisäksi on huomattava, että Suomen Ruotsalainen Työväenliitto taloudellisista syistä ei ole voinut ottaa palvelukseensa täysinpalkattua henkilöä, vaan on liiton harjoittama järjestämistyö suoritettu vapaaehtoisena työnä vapaahetkinä; myöskin sihteerin tehtäviä hoidetaan pienellä palkalla sivutoimena. Kun liiton äänenkannattaja *Arbetarbladet*, jonka merkitys puolueemme toiminnassa Suomen ruotsalaisten keskuudessa on erittäin suuriarvoinen, on tuottanut kustantajalleen, Kansanvallalle, huomattavia uhrauksia, ei liittotoimikunta ole katsonut voivansa esittää vaatimuksia puolueen talousarvion rasittamiseksi vielä suuremmilla summilla ruotsalaisen järjestötyön tukemiseksi.

Vuoden 1926 keväällä pidetyssä liittokokouksessa päätettiin lakkauttaa siihen saakka joitakin vuosia toimineet Etelä-Suomen ja Pohjanmaan ruotsalaiset piirijärjestöt ja Ruotsalaisen Työväenliiton tehtäväksi annettiin toimia ruotsalaisten puolueosastojen sos.-dem. piirijärjestönä. Tämä päätös tehtiin sen vuoksi, että Pohjanmaan piirijärjestössä oli silloin vain kaksi yhdistystä.

Suullisen *valistustyön* ovat pääasiallisesti suorittaneet liittotoimikunnan jäsenet sekä eräät paikallisten osastojen toimihenkilöt, mutta puheista ei ole laadittu tilastoa. Vuoden 1927 keväällä oli liittotoimikunnan palveluksessa kuitenkin matkapuhujana ja järjestäjänä tov. Lauri Aarnio Pohjan pitäjistä 7 kuukauden ajan. Paitsi sitä hyötyä, mikä hänen toiminnastaan koitui vaalitoiminnan suhteen, oli siitä myöskin järjestöelämässä se tulos, että yhdeksän aikaisemmin toimintaa, mutta sittemmin nukahtanutta, yhdistystä ainakin joksikin aikaa virkosi jälleen eloon, jota paitsi perustettiin kolme uutta yhdistystä, joista kuitenkin yksi ulkopuolisen tuen puutteessa sittemmin lakkautti toimintansa.

Vuoden 1927 vaalien edellä kävi eräs ruotsinmaalainen puolueoveri, toimittaja Gunnar Lundberg, maassamme pitäen kuusi esitelmää Suomen ruotsalaisilla seuduilla. Nämä esitelmätילוudet järjestettiin liiton toimesta. Vaalien edellä kävivät ruotsalaiset ehdokkaat

puhujamatkoilla seuraavasti: Uudellamaalla: A. Åhlström ja K. A. Fagerholm, Pohjanmaalla: K. H. Wiik ja Turun piirissä: E. Wahlstén.

Vuoden 1929 keväällä sai liitto jälleen tilaisuuden ottaa yhdessä ruotsalaisten sos.-dem. nuoriso-osastojen keskustoimikunnan kanssa matkapuhujaksi kahden kuukauden ajaksi erään nuoren ruotsinmaalaisen puoluetoverin Hilding Johannessonin. Hän teki kaksi kiertomatkaa Uudellamaalla, yhden Turun piirissä ja yhden Pohjanmaalla. Näillä matkoillaan hän kävi 25 paikassa ja piti yhteensä eri tilaisuuksissa 43 esitelmää noin 1,250 kuulijalle. Matkoillaan loi hän myös pohjan kahdelle myöhemmin perustetulle nuoriso-osastolle.

Suullisesta valistustyöstä puheen ollen on myös syytä mainita, että liitto on säännöllisesti koko tämän toimintakauden ajan järjestänyt sekä syys- että kevätkaudella ruotsalaisen asutusalueen eri seuduille erikoisia *luentopäiviä*, joille on hankittu useita luennoitsijoita ja joille on saapunut osanottajiksi useiden lähiseutujen järjestöjen jäseniä. Joka kesä on järjestetty erikoinen piirijuhla liiton toiminta-alueen eri puolille.

Vuoden 1926 syksyllä järjestettiin *veronmaksajain kokouksia* Pernajaan, Forsbyhyn ja Taalintehtaalle. Liittotoimikunta lähetti näihin tilaisuuksiin kysymysten alustajat. Vuoden 1928 syksyllä järjestettiin Helsinkiin *kunnallispäivät*, joille parikymmentä yhdistystä lähetti edustajiaan. Näillä päivillä luennoivat K. H. Wiik, J. E. Janatuinen, A. Åhlström ja K. A. Fagerholm. Joistakin kysymyksistä syntyi vilkas keskustelu ja kokouksessa hyväksyttiin erinäisiä päätöslauselmia.

Kun useilla paikkakunnilla asuu yksityisiä, toimintaamme harrastavia henkilöitä, mutta järjestöjen perustamiseen näillä paikkakunnilla ei toistaiseksi ole mahdollisuuksia, päätettiin v. 1926 pidetyssä liittokokouksessa ryhtyä toimenpiteisiin näiden henkilöiden kiinnittämiseksi liiton *asiamieheksi* kirjallisuuden levittämistä y.m. tarkoituksia varten. Sanotun vuoden aikana sitoutui 23 henkilöä maan eri puolilta vastaanottamaan tämän tehtävän.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että liittotoimikunnan keskuudesta on asetettu erikoinen *valistusjaosto*, joka yksissä neuvoin Työväen Sivistysliiton ja Ruotsalaisen Luentotoimiston kanssa on järjestänyt opinto-, kerho- ja luentotoiminnan ruotsalaisten seutujen työväestön keskuudessa. Valistusjaosto on m.m. järjestänyt kahdet kesäkurssit Työväen Akatemiaan Grankullassa, sekä kahdet opintojohtajakurssit ja yhden opintojohtajien neuvottelutilaisuuden Helsinkiin, jota paitsi se on yhdessä liittotoimikunnan kanssa järjestänyt yhden toimitsijakurssit Helsinkiin.

Erittäin merkityksellistä ja menestyksellistä järjestely- ja valis-

tustoimintaa on nuorison keskuudessa harjoittanut *ruotsalaisten sos.-dem. nuoriso-osastojen keskustoimikunta*, jonka kanssa liittotoimikunta on työskennellyt läheisessä vuorovaikutuksessa, m.m. siten, että kummankin toimikunnan sihteeri on määrätty olemaan saapuvilla myös toisen toimikunnan kokouksissa. Nuoriso-osastojen keskustoimikunta on tämän vuoden alusta ryhtynyt jälleen julkaisemaan ruotsinkielistä sos.-dem. nuorisolehteä »Till Storms», joka ilmestyy kerran kuukaudessa. Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton viimeksi pidetyssä edustajakokouksessa päätettiin ryhtyä erinäisiin toimenpiteisiin nuoriso-osastojen liittoon ja siis puolueeseen yhtymisen helpottamiseksi. Sitä mukaa, kuin nämä toimenpiteet ehtivät johtaa toivottuun tulokseen, voi liiton jäsenmäärä nousta muutamalla sadalla.

Vuoden 1926 *jäsenhankintaviikolla* järjestettiin vastaanotto- ja juhlatilaisuuksia kymmenkunnassa liittoon kuuluvassa yhdistyksessä ja fuloksena oli 149 uutta jäsentä. Vuoden 1928 jäsenhankintaviikko ei saanut järjestöjen taholta osakseen samanlaista huomiota ja sen tulokset jäivät lähemmiksi.

Sen *kirjallisen agitation* lisäksi, jota on harjoitettu *Arbetarbladet*-tässä, on varsinkin kunnallis- ja eduskuntavaalien edellä julkaistu lentolehtisiä ja kirjasia. Vuoden 1928 kunnallisvaaleissa kasvoi ruotsalaisten sosialidemokraattien äänimäärä huomattavasti, eräissä kunnissa jopa 50 %:lla. 13:ssa ruotsalaisessa kunnassa lisääntyi myös valittujen sosialidemokraattien lukumäärä. Näiden joukkoon on laskettu myös 4 kuntaa, joissa sosialidemokraateilla ei aikaisemmin ollut lainkaan edustajaa.

Vuoden 1927 *eduskuntavaaleissa* nousi ruotsalaisten sosialidemokraattien äänimäärä Uudellamaalla — joka tässä suhteessa on tärkein piiri — 4,402:een ja vuoden 1929 vaaleissa 5,687:ään, lisäys oli siis 1,265 ääntä. Myös Vaasan I. pohj. vaalipiirissä osoitti ruotsalaisten sosialidemokraattien äänimäärä huomattavaa nousua, jota vastoin Vaasan I. etel. piirissä nousu oli pienempi. Turun piirissä sen sijaan osoitti äänimäärä pientä laskua, mikä johtui siitä, että kommunistit harjoittivat erittäin voimakasta agitatiota ja meillä ei ollut siellä mahdollisuuksia tehokkaampaan toimintaan. Ahvenanmaalla äänimäärämme paikoitellen kohosi, mutta ei kuitenkaan siinä määrin, kuin olisi mahdollista, jos vain pystyisimme saamaan tässä maakunnassa aikaan kylliksi tehokkaan vaalitoiminnan.

Liittokokoukset on vuodesta 1926 lähtien pidetty kesäisin Helsingissä.

Liittotoimikunnan puheenjohtajana on koko tämän toimintakauden ollut Axel Ahlström, sihteerinä ja rahastonhoitajana on toiminut Julius Sundberg. Toimikunnan muina jäseninä ovat koko ajan olleet

Anna Wiik, Aina Pettersson, K. A. Fagerholm ja Alfr. Lindroos sekä vv. 1926—27 Alb. Ingman, vv. 1928—29 Fritjof Sundqvist ja vv. 1929—30 Gunnar Andersson; varajäseninä ovat olleet Fr. Sundqvist (1926—27 ja 1929—30), Elis Ahlbom (1926—27), Osvald Fager (1926—28), Hannes Stolt (1927—28), Karl Henriksson (1927—30), Alb. Ingman (1928—30) ja Cay Sundström (1928—29). Puoluesäntöjen mukaan on liitto oikeutettu valitsemaan puoluetoimikuntaan yhden edustajan. Viime puoluekokoukseen saakka oli liiton edustajana puoluetoimikunnassa Julius Sundberg ja senjälkeen on edustajana ollut Axel Åhlström. Puolueen ruotsalaisena piirijärjestönä on liitto ollut edustettuna myös puolue-neuvostossa. Vakinaisena edustajana neuvostossa on ollut Anna Wiik ja varalta Alb. Karlsson Pietarsaaresta.

Liiton tulot ja menot ovat eri vuosina olleet seuraavat:

V. 1926.

Tulot	30,558: 38
Menot	27,896: 42
Säästö	2,661: 96
	Smk. 30,558: 38

V. 1927.

Tulot	48,767: 02
Menot	45,241: 55
Säästö	3,525: 47
	Smk. 48,767: 02

V. 1928.

Tulot	26,600: 42
Menot	20,592: 55
Säästö	6,007: 87
	Smk. 26,600: 42

Tiliasema 31. 12. —28.

Debet:

Kulunkitili	4,165: 40
Palkkitili	7,200: —
Agitatiotili	3,544: 50
	<hr/>
	14,909: 90
Pääomatili	2,565: 98
	<hr/>
	Smk. 17,475: 88
	<hr/> <hr/>

Kredit:

Jäsenmaksujentili	5,527: —
Korkotili	283: 58
Avustustili	8,687: 45
Kirjallisuustili	116: —
Kyrkslätts Södra Arbetarförening	2,861: 85
	<hr/>
	Smk. 17,475: 88
	<hr/> <hr/>

Tasetili.

Debet:

Kassatili	6,007: 87
Pankkitili	3,691: 40
	<hr/>
	Smk. 9,699: 27
	<hr/> <hr/>

Kredit:

Pääomatili	9,699: 27
	<hr/>
	Smk. 9,699: 27
	<hr/> <hr/>

SUOMEN RUOTSALAISEN TYÖVÄENLIITON TOIMIKUNTA.

Axel Ahlström
puheenjohtaja

Julius Sundberg
sihteeri

(Kuopion läänin länt. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toimintakertomusta ei ole saatu.)

Kuopion I. läntisen vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 8. 25. — 30. 6. 29.

Yleiskatsaus.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri on eräs niistä piireistä, jotka ankarimmin joutuivat kärsimään kommunistisesta hajoitustyöstä. Kommunistit aikoinaan valtasivat suurimman osan piirin järjestöistä taloineen y.m. omaisuuksineen ja myöskin piirilehden. Vähitellen kehitys kuitenkin on käynyt parempaan suuntaan, mikä lähinnä on ilmennyt siinä, että aikoinaan eronneita yhdistyksiä jatkuvasti on liittynyt takaisin piirijärjestöön tai on perustettu kokonaan uusia yhdistyksiä, piirijärjestön jäsenmäärä ja puolueemme äänestäjämäärä ovat säännöllisesti, joskin hitaasti kohonneet ja käsitykset yleensä vakaantuneet. Yhdistysten sisäinen elämä niinkään on vilkastunut ja niiden toimintakuntoisuus kasvanut. Useat yhdistykset ovat joko rakentaneet uuden talon tai huomattavasti laajentaneet ja kunnostaneet entistä taloansa, toimeenpanneet arpajaisia rahavarojensa kartuttamiseksi j.n.e. Tämä kehitys ilmeisesti olisi voinut käydä nopeammin ja tuottaa suurempiakin näkyviä tuloksia, jos piirijärjestöllä olisi ollut mahdollisuus voimakkaamman herätys- ja valistustyön avulla tätä kehitystä jouduttaa. Varojen, työvoimien ja oman piirilehden puute kuitenkin ovat asettaneet työlle vissin rajan, jota hyvästä tahdosta huolimatta ei ole voitu ylittää.

Valistustyö.

Edellä on jo viitattu rajoitettuihin mahdollisuuksiin tässä suhteessa. Piirijärjestön palveluksessa on ollut ainoastaan yksi vakinainen toimitsija, piirisihteeri, jonka tehtäviin on kuulunut sekä piiritoimiston juoksevien asioiden hoitaminen että valistustyö piirissä. Piirisihteerin ollessa eduskuntatyön vuoksi estettynä tointaan hoitamasta on juoksevien asioiden hoitamisesta huolehtinut sijainen sivutyönä muun työn ohella. Piirisihteeri on suorittanut yhtäjaksoisia luentomatkoja eri vuodenaikoina sekä tehnyt tilapäisiä puhujamatkoja yhdistysten tilaisuuksiin tarpeen mukaan. Lisäksi on vuosittain saatu sos.-dem. puolue toimikunnan, työläisnaisliiton ja raittiusliiton kustantamana luennoitsijoita, samoin Työväen Sivistysliiton kustantamia luentoja

tai kurseja. Piiritoimikunnan jäsenet ja erinäiset puoluetoverit ovat niinkään esiintyneet tilapäispuhujina eri tilaisuuksissa. Kesäisin piiritoimikunta on järjestänyt useampia ohjelmallisia valistusiltamia piirin eri osiin. Eri vuosina pidetyt puheet tai luennot ja likimääräiset kuulijain luvut selviävät seuraavasta:

Vuosi	Puhetta	Kuulijoita
1925	130	6,570
1926	218	10,650
1927	188	9,400
1928	94	4,750
1929	151	6,100

T.S.L:n opintojohtajakurssit pidettiin v. 1925 alkupuoliskolla Kuopiossa, ollen varsinaisia osanottajia 17. Samoin pidettiin v. 1927 opintojohtajakurssit Iisalmessa, jossa myöskin osanottajia oli 17. Viimeksimainittujen kurssien yhteydessä pidettiin myös yleisiä luentoja 14 yhteensä 665 kuulijalle. — Kurseilla ja niiden yhteydessä pidetyt luennot eivät sisälly ylempänä oleviin lukuihin.

Piirijuhlia ja piiritoimikunnan iltamia on järjestetty seuraavasti: v. 1925 yhteensä 9, v. 1926 1, v. 1927 4, v. 1928 5 ja v. 1929 6. Useimpiin näistä tilaisuuksista ohjelma on järjestetty kokonaan piiritoimikunnan toimesta sekä koetettu se saada mahdollisimman arvokkaaksi ja kaikinpuolin esikuvalliseksi. Tästä syystä ja piirin laajuudesta johtuvien pitkien matkojen vuoksi iltamat ovat yleensä muodostuneet rahallisesti heikkotuottoisiksi, mutta niiden valituskellinen merkitys siitä huolimatta on ollut ilmeinen.

V. 1925 piirikokouksen päätöksen mukaan olisi piirissä toimeenpantujen vappujuhlien puhdas tulo luovutettava piirijärjestön vaali- ja valistusrahastoon, mutta tätä päätöstä, vuosittain uudistetuista huomautuksista huolimatta, vain aniharvat yhdistykset noudattavat, joten rahallinen tulos siitä on ollut varsin vähäinen.

Jäsenhankintaviikot.

V. 1926 jäsenhankintaviikolla järjestettiin piirissä 27 paikkakunnalla yhteensä 28 vastaanottojuhlaa ja 8 vastaanottokokousta, joissa yleisöä oli 2,684 henkilöä. Jäsenten kerääjiä toimi 65. Piiritoimikunta välitti yhdistyksille puoluetoimistosta saamansa aineiston sekä lähetti mahdollisuuden mukaan puhujia näihin juhliin. Uusia jäseniä liittyi jäsenhankintaviikon aikana eri yhdistyksiin yhteensä 379. Useat yhdistykset lausuvivat toivomuksenaan, että näitä viikkoja uudelleen-

kin järjestettäisiin. — V. 1928 jäsenhankintaviikko uudelleen järjestettiin, mutta osoittautui sen toimeenpano järjestöissä edellistä laimeammaksi. Uusia jäseniä liittyi tällöin yhdistyksiin 83.

Jäsenmäärä.

Veroa maksaneiden yhdistysten luku ja niiden yhteinen jäsenmäärä kertomuskauden aikana on vaihdellut seuraavasti:

Vuosi	Jäsenmäärä		Yhdistyksiä
	^{30/6}	^{31/12}	
1925	696	718	49
1926	794	1,004	50
1927	951	883	50
1928	866	968	50
1929	1,088	—	52

Kun v. 1929 on useita yhdistyksiä herätetty henkiin ja ne ovat ryhtyneet toimimaan, voidaan päätellä, että jäsenmäärä mainitun vuoden lopussa todennäköisesti tulee ylittämään 1,200 jäsentä. — Jäsenmäärän hidasta nousua arvostellessa on syytä muistaa, että muiden tekijöiden ohella sitä tuntuvasti hidastuttaa myöskin korkea (24 mk. jäseneltä vuodessa) vakinainen piirivero.

Eduskuntavaalit.

Varojen vähyyden vuoksi ei v. 1927 vaaleissa voitu ryhtyä mihinkään repäisevämpään vaaliagitatiotyöhön, vaan oli se suoritettava piirin muulle toiminnalle ominaisin vähäisin mittasuhtein. »Punaista autoa» t.m.s. erikoisvälineitä ei voitu lainkaan järjestää, ei myöskään kustantaa omaa vaalikirjallisuutta tai lentolehtistä, puhujavoimiakin oli vähän käytettävänä. Tehokkaimpana valistusvälineenä käytettiin Vapaus-lehden vapaakappaleita, joita 3 viikon aikana lähetettiin n. 6,000 henkiölle kautta koko piirin. Sos.-dem. valitsijayhdistyksiä muodostettiin 17, jotka kaikki olivat vaaliliitossa. Puheita pitivät A. Valta 30, A. Paasonen 22, T. Nuutinen 21, Kalle Valta 21, H. Tirkkonen 14, Maria Paaso 14, V. Rutanen 10, N. R. av Ursin 5, R. Itkonen 4 ja Taavetti Valta 4. Sos.-dem. puolueen äänimäärä oli 9,524, tehden lisäys 1,100 edellisiin vaaleihin verrattuna. Edistyspuolue menetti ainoan paikkansa sosialidemokraateille, jotka nyt saivat valituksi 3 edustajaa.

V. 1929 vaaleihin jouduttiin äkkiarvaamatta ja edellistäkin heikommin varustettuina. Sos.-dem. valitsijayhdistyksiä muodostettiin

nyt 18 ja niiden ehdokkaat velvoitettiin suorittamaan 2-viikkoinen puhujamatka kukin, mutta vain muutamat näistä olivat tilaisuudessa tuon velvoituksen täyttämään. Erityisesti palkattuja vaalipuhujia ei myöskään ollut. Vapaus-lehteä levitettiin ilmaiseksi 2 viikon aikana n. 4,600 henkilölle. Sosialidemokraatit saivat vaaleissa 9,722 ääntä, mutta menettivät yhden paikan maalaisliitolle, joten valituksi tuli 2 sos.-dem. edustajaa.

Kunnallisvaalit.

Kertomuskauden aikana on toimitettu kahdet kunnallisvaalit, vuosina 1925 ja 1928. Vaalitoiminta ja agitatioityö sitä varten on suoritettu yleensä kullakin paikkakunnalla omin voimin. Kunnallisvaaleihin nähden on piirissä ollut havaittavissa sama kehitys kuin muusakin piirin työväen toiminnassa, sosialidemokratia voittaa uutta alaa vallaten paikkoja kommunisteilta ja työskentely käy itsenäiseksi sekä määrätietoiseksi. Useissa kunnissa, joissa aikaisemmin sosialidemokraatit ja kommunistit kävivät yhdessä vaaliin, ryhtyivät sosialidemokraatit v. 1928 itsenäiseen vaalitoimintaan ja hyvin tuloksin. Sosialidemokratia viimeksimainituissa vaaleissa eteni pitkin linjaa, vallaten uusia valtuustopaikkoja ja saavuttaen muutamilla paikkakunnilla, kuten esim. Varkaudessa ja Maaningalla, loistavia voittojakin.

Sos.-dem. kunnallismiesten neuvottelukokous pidettiin Kuopiossa 14. 10. —28 ja oli siihen saapunut maaseudulta 17 osanottajaa. Puoluetoimikuntaa edusti kokouksessa puoluesihteri Wiik. Kokouksessa hyväksyttiin päätöslauselmat sos.-dem. valtuustoryhmien toiminnan järjestämisestä, palkkatyöväen ja pienviljelijäin keskinäisistä suhteista, uusista verolakiesityksistä, maaseudun asunto-olojen parantamisesta ja kuntain tehtävistä raittiustilanteen parantamiseksi.

Vähävaraisten veronmaksajain kokous pidettiin Kuopiossa 21. 11. —26. Kokouksessa oli saapuvilla 40 edustajaa eri paikkakunnilta ja lisäksi asianharrastajia eli yhteensä 62 henkilöä. Puoluetoimikunnan edustajana tohtori Helo. Kokouksessa hyväksyttiin verotusläinsäädännön muuttamiseen tähtäävä päätöslauselma sekä valittiin 5-henkinen lähetystö esittämään läänin maaherralle kokouksen toivomukset maatalouskiinteistöjen verotusperusteihin nähden.

Piirikokoukset.

Piirikokoukset on pidetty vuosittain huhti-toukokuun aikana Kuopiossa. Edustajain valintaperusteena säännöllisesti on ollut 1

edustaja kutakin jäsenmäärän alkavaa 100-lukua kohti. Järjestöjen valtuuttamia edustajia on kokouksissa ollut seuraavasti: v. 1926 14, 1927 17, 1928 20 ja 1929 23 edustajaa. Sääntömääräisten asioiden lisäksi käsitellyistä asioista mainittakoon seuraavat:

V. 1926 päätös toimenpiteistä oman piirilehden aikaansaamiseksi, samoin raittiustilanteen parantamiseksi;

V. 1927 hyväksytty ohjesääntö työväen kunnallista toimintaa varten;

V. 1928 päätöslauselma, jonka mukaan kunnallisvaaleissa yleensä on pyrittävä perustamaan puhtaita sos.-dem. valitsijayhdistyksiä ja vaaliliittoja; jos kuitenkin paikalliset olot jossakin vaativat vaaliliiton muodostamista toisen työväkeä edustavan puolueen kanssa, on yleis-ehdokkaana oleva sosialidemokraatti;

V. 1929 piirikokouksen päätöslauselma, joka koskee valtuustojen suhdetta raittiusmäärärahoihin.

Piirijärjestön talousasema.

Piirijärjestön taloudellinen asema selviää seuraavasta tulojen ja menojen sekä varojen ja velkojen loppusummien yhdistelmästä:

Vuosi	Tulot	Menot	Varat	Velat
1925	49,444: 78	35,879: 05	10,396: 03	487: —
1926	34,323: 56	42,678: 75	3,530: 09	6,256: 25
1927	50,019: 64	45,329: 88	10,731: 10	8,767: 50
1928	34,375: 40	33,748: —	8,345: 50	5,754: 10

V. 1925 toimeenpantiin piirijärjestön arpajaiset, joiden tuottama ylijäämä hetkeksi paransi tiliaseman ja lisäsi toimintamahdollisuuksia. Nyt on taasen käynnissä arpajaiset, mutta niiden tulos on vielä kokonaan tuntematon.

Piiritoimikunta.

V. 1925 ovat piiritoimikuntaan kuuluneet: T. Nuutinen puheenjohtajana, K. Ukkonen, A. Valta vanhempi, A. Leinonen, H. Tirkkonen, P. J. Häkkinen ja M. Soininen sekä varajäsenenä T. Leinonen, Martta Valta ja A. Voutilainen.

V. 1926: T. Nuutinen puheenjoht., P. Aakula, P. J. Häkkinen, A. Leinonen, M. Soininen, K. Ukkonen ja Tilda Helve sekä varajäsenenä A. Valta vanhempi, piirisihteeri A. Valta ja H. Tirkkonen.

V. 1927: T. Nuutinen puheenjoht., K. Ukkonen, A. Valta vanhempi, P. J. Häkkinen, A. Leinonen, M. Soininen ja A. Helin sekä varajäseninä E. Karhunen, A. Voutilainen ja E. Hirvonen.

V. 1928: T. Nuutinen puheenjoht., P. Kemppi, A. Valta vanhempi, K. Ukkonen, Tilda Helve, Martta Valta ja A. Helin sekä varajäseninä M. Soininen, A. Leinonen ja E. Karhunen.

V. 1929: T. Nuutinen puheenjoht., Tilda Helve, K. Ukkonen, P. Kemppi, A. Valta vanhempi, Martta Valta ja Y. Nurmi sekä varajäseninä M. Soininen, O. Nurro ja A. Helin. — Kemppi erosi piiritöimikunnan jäsenyydestä kesällä 1929 paikkakunnalta posimuuton vuoksi. Kuoleman kautta ovat yllämainituista joukostamme poistuneet P. Aakula, A. Leinonen ja T. Leinonen.

Piirisihteerinä on v:sta 1922 alkaen toiminut A. Valta. Eduskunnan koossaollessa on piirisihteerin tointa sijaisena muun työn ohella hoitanut talvella 1927—1928 K. Ukkonen ja talvella 1928—29 P. Kemppi. — Valta erosi piirisihteerin toimesta marraskuun 1 p:nä 1929 ja hoitaa tointa nykyisin K. Ukkonen.

Piirijärjestön edustajana puolueuueuvostossa oli v. 1925 varsinaisena K. Ukkonen ja varajäsenenä H. Reinikainen sekä v:sta 1926 alkaen varsinaisena Kalle Valta ja varajäsenenä A. Valta.

KUOPION L. LÄNT. VAALIPPIIRIN SOS.-DEM.
PIIRITOIMIKUNTA.

A. Valta.

KERTOMUS

SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNNAN TOIMINNASTA

1. 7. 1929—31. 12. 1929

HELSINKI 1930
TYÖVÄEN KIRJAPAINO

KERTOMUS

Sos.-dem. Puoluetoimikunnan toiminnasta 1. 7. 1929—31. 12. 1929.

Sen jälkeen, kun heinäkuun alussa oli selviydytty eduskuntavaaleista, kiinnitti puoluetoimikunta huomionsa pääasiassa vuoden 1930 alussa kokoontuvan puoluekokouksen valmisteluihin. Niihin onkin vuoden 1929 jälkipuolisko suurin piirtein katsoen kulunut.

Vuoden lopulla kävi sisäpoliittinen tilanne varsin kriittilliseksi. Puoluetoimikunta seurasi tarkoin tilanteen kehittymistä ja harkitsi niitä toimenpiteitä, joihin tilanteen selvittämiseksi olisi ollut syytä ryhtyä.

Puolueen järjestötoiminta.

Puoluetoimitsijain luento- ja opastuskurssit järjestettiin Helsinkiin syyskuun 8—11 päivien välisenä aikana. Vakainaisia osanottajia oli 40 henkeä, tilapäiskuuntelijain lukumäärä vaihteli 20:sta 40 henkilöön. Esitettiin 8 alustusta ja niiden lisäksi piirisihteerien selostukset vaalitoiminnasta. Keskusteluun käytettiin 16 tuntia. Kurssien lomassa tehtiin retkeilyjä ja käytiin erinäisissä suuremmissa liikelaitoksissa. Kurseista aiheutui puolueelle Smk. 2,948: 50 suuruinen menoerä.

Suullinen valistustyö. — Puolueen yleisluennoitsija Otto Toivonen on syyskauden kuluessa ollut eri piirijärjestöjen käytettävissä seuraavasti: 16. 9.—30. 9. Turun läänin pohj. vaalipiirissä, 3. 10.—11. 10. Vaasan l. it. vaalipiirissä, 12. 10.—21. 10. Mikkelin l. vaalipiirissä, 24. 10.—3. 11. Hämeen l. pohj. vaalipiirissä, 7. 11.—18. 11. Viipurin l. it. vaalipiirissä, 21. 11.—23. 11. Vaasan l. yhdistyneissä piireissä, 24. 11.—10. 12. Kuopion l. länt. vaalipiirissä ja 15. 12.—22. 12. Hämeen l. etel. vaalipiirissä.

Paitsi kirjallisesti harjoitettua neuvontatyötä on toimitsija J. E. Janatuinen myöskin tämän toimikauden aikana käynyt, etupäässä sunnuntaisin, luennoimassa eri puolilla maata puoluejärjestöjen toi-

meenpanemilla kursseilla kunnallisista kysymyksistä. Tänä aikana hän on 8 paikassa pitänyt yhteensä 37 luentoa; kuulijain yhteinen lukumäärä on ollut 1,616 eli siis keskimäärin noin 44 kuulijaa luentoa kohden.

Työväentalojen käyttö. — Marraskuun alussa käsitteli puoluetoimikunta Kuopion l. it. vaalipiirin piiritoimikunnan esityksestä kysymystä työväentalojen luovuttamisesta ammatillisten järjestöjen käytettäväksi. Kun kysymys, hajaannuksen tapahduttua ammatillisessa liikkeessä, oli saanut laajemman kantavuuden, julkaisi puoluetoimikunta puoluelehdissä tiedonannon, jossa puoluejärjestöille annettiin eräitä yleisiä ohjeita huoneistojen vuokraamisesta sivullisille. Samassa tiedonannossa kehoitti puoluetoimikunta järjestöjä auliisti varaamaan puoluettamme lähellä oleville järjestöille mahdollisuuksia toimia niiden huoneistoissa. Sitä paitsi lähetettiin piiritoimikunnille kiertokirje, jossa näitä kehoitettiin antamaan tarkempia ohjeita alaisilleen osastoille siitä, miten huoneistojen vuokraamisessa ammatillisille järjestöille on meneteltävä.

Puoluejärjestöjen arkistot. — Järjestösihteerin esityksestä on puoluetoimikunta päättänyt toimituttaa puoluejärjestöjen arkistojen yleisen tarkastuksen ja hyväksynyt tässä tarkoituksessa yksityiskohtaisen suunnitelman.

Sos.-dem. Pienviljelysneuvottelukunta ehdotti puoluetoimikunnalle, että ryhdyttäisiin vuosittain toimeenpanemaan lyhytaikaisia maatalouskursseja piirisihteerille ja muille puoluetoimitsijoille, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin pienviljelyksen talousopin ja pienviljelyspolitiikan saamiseksi Työväen Akatemian opetusohjelmaan sekä että sos.-dem. eduskuntaryhmän taholta koetettaisiin saada Työväen Akatemian valtioapu siinä määrin koroitetuksi, että edellämainittujen oppiaineiden ottaminen opetusohjelmaan kävisi mahdolliseksi. Puoluetoimikunta päätti periaatteessa hyväksyä ensinmainitut näkökohdat huomioonotettaviksi vastedes kursseja puoluetoimitsijoille järjestettäessä ja pyysi maataloudellisten kysymysten ottamisesta Työväen Akatemian opetusohjelmaan opiston johtajan lausuntoa. Asia on vielä valmisteltavana.

Julistukset. — Paitsi kansanvaltaa vastaan tähdättyjen hommien johdosta annettua julistusta, julkaisi puoluetoimikunta joulukuun lopussa uuden vuoden tervehdyksensä puoluejärjestöille, niiden jäsenille ja puolueen kannattajille, kehoittaen erikoisesti toimimaan puoluelehtiemme levittämiseksi.

Piirisihteerit. — Elokuussa sai puoluetoimikunta Kuopion l. it. vaalipiirin piiritoimikunnalta ilmoituksen, että avoinna olleeseen piirisihteerin toimeen oli valittu Samuli Tervo.

Yhdistysten taloudelliset asiat.

Yhdistysten laina-asiat. — Tehdyn esityksen perusteella on puolue-toimikunta puolestaan suositellut Kansa-yhtiölle, että *Pitkänrannan ty:lle* myönnettäisiin mahdollisimman suuri kiinnelaina, jotta yhdistys saisi raha-asiansa vakautetuiksi, sekä päättänyt esittää puoluekokoukselle, että puolue menisi yhdistyksen puolesta takaukseen 250,000 markan suuruudesta lainasta. — *Kunnasniemen ty:n* raha-asiaain järjestämiseksi on puolue-toimikunta myöntänyt Kuopion l. it. vaalipiirin piiritoimikunnalle 4,500 markan suuruisen lainan, josta on vuosittain suoritettava takaisin vähintään 1,000 markkaa, mikä määrä vähennetään piirille myönnettävästä avustuksesta.

Lakkautuneiden yhdistysten omaisuus. — Puolue-toimikunta on päättänyt puoltaa toimintansa lopettaneen *Kannonkosken ty:n* varojen siirtämistä paikkakunnalle perustetulle uudelle puolueosastolle. — Viipurin läänin it. vaalipiirin piiritoimikunnalle on puolue-toimikunta antanut valtakirjan toimintansa lopettaneen *Joutselän ty:n* omaisuuden puolueen haltuun ottamiseksi. Yhdistyksen irtaimen omaisuuden on puolue-toimikunta toistaiseksi luovuttanut lainaksi *Raiivion ty:lle*. — V. 1926 lakkautetun *Rautalammin Kiesimän ty:n* tontin on puolue-toimikunta ottanut huostaansa ja suorittanut pesähoitajalle selvityskuluja Smk. 878: 90. Lainhuudatuksen saamiseksi tontille on myös ryhdytty toimenpiteisiin. — Hämeen l. etel. vaalipiirin piiritoimikunnan esityksestä on puolue-toimikunta päättänyt ehdottaa, että toimintansa lopettaneen *Hikiän ty:n* omaisuus Smk. 161: — luovutettaisiin paikkakunnalle perustetulle uudelle puolueosastolle.

Puoluelehdet.

Uuden Ajan päätoimittajaksi valitsi lehden hallinto kesäkuun lopulla, senjälkeen kun toimittaja A. Aaltonen oli hakemuksensa peruuttanut, toimittaja H. Varjolan Sortavalasta.

Järjestötoiminta-lehteä ilmestyi vuoden 1929 jälkipuoliskolla 4 numeroa, siis yhteensä vuoden 1929 aikana 10 numeroa.

Etelä-Pohjanmaan piirilehtihanke. — Kun Etelä-Pohjanmaalla oli herännyt ajatus oman piirilehden perustamisesta Vaasan l. yhdistyneiden piirien tarvetta varten, päätti puolue-toimikunta joulukuun 5 päivänä pitämässään kokouksessa antaa hankkeesta tällä kertaa epä-vän lausunnon, koska lehden kannattavaisuudesta ei näyttänyt olevan varmuutta ja vallinneen vaikean rahallisen tilanteen vuoksi edellytykset tällaisen lehden perustamiseen olivat vieläkin rajoitetummat. Asianomaisia kehoitettiin siirtämään hankkeen toteuttaminen tuonnemmaksi.

Valtiollinen tilanne.

Sisäpoliittinen tilanne alkoi Lapuan tapausten jälkeen seuranneiden »kansalaiskokousten» sekä eduskuntaa ja hallitusta vastaan muutenkin harjoitetun ulkoparlamenttaarisen toiminnan vuoksi marraskuun lopulla käydä kireäksi ja fascistinen liikehtiminen näytti uhkaavalta. Puoluesihteeri tiedoitti jatkuvasti tilanteen kehittymisestä puoluelehtien toimituksille. Myöhemmin lähetettiin seikkaperäinen selostus tapahtumista myöskin piiritoimikunnille ja puolueuuvoston jäsenille. Puoluesihteerin esityksestä käsitteli puolue toimikunta joulukuun 3 ja 5 päivinä kysymystä erikoisen julistuksen antamisesta fascismivaaran johdosta. Tällainen julistus annettiin sitten yhdessä eduskuntaryhmän valmistusvaliokunnan kanssa.

Yhdistyslain muuttaminen. — Joulukuun 19 päivänä käsitellessään valtiollisen tilanteen kehittymistä totesi puolue toimikunta, että joukko eduskuntaryhmän jäseniä oli menettelyllään yhdistyslain käsittelyssä saattanut ryhmän vaikeaan asemaan. Puolue toimikunta päätti vakavasti kehoittaa eduskuntaryhmää huolehtimaan siitä, että sen kaikki jäsenet, mikäli heillä ei ole laillista estettä, olisivat saapuvilla eduskunnan seuraavana päivänä pidettävässä istunnossa, jossa laki tulisi kolmanteen käsittelyyn, ja että ryhmän kaikki jäsenet ryhmän päätöksen mukaisesti äänestäisivät yhdistyslain muuttamista vastaan. Puolue toimikunnassa keskusteltiin myöskin siitä, olisiko ryhmää kehoitettava siinä tapauksessa, että laki tulisi kaikesta huolimatta hyväksytyksi, äänestämään sen yli vaalien, mutta tuli puolue toimikunta siihen tulokseen, että sellaista kehoitusta ei olisi ryhmälle annettava, kahden jäsenen ollessa sitä mieltä, että sellainen kehoitus oli ryhmälle annettava.

Kansainväliset asiat.

Sen johdosta, että *Liettussa* oli heinäkuun lopulla tuomittu sota-oikeudessa 14 sosialidemokraattista johtohenkilöä, heidän joukossaan myös puoluesihteeri Galinis, kuolemaan, joka tuomio sittemmin muutettiin elinkautiseksi kuritushuonerangaistukseksi, lähetti puolue toimikunta Liettuan hallitukselle vastalause sähkösanoman vaatien tuomittujen vapauttamista.

Heinäkuun alkupuolella kävi maassamme parikymmentä *saksalaista* puoluetoveria, joiden kestitykseen puolue toimikunta myönsi 300 markkaa.

Sos. Työväen-Internationaalien toimeenpanevan valiokunnan kokouksessa, joka heinäkuun 27—28 p:nä pidettiin Zürichissä, edusti puoluettamme K. H. Wiik.

Sekalaisia asioita.

Virkamiesten palkkalaki. — Kun sos.-dem. eduskuntaryhmän puheenjohtaja K. Harvala pyysi puoluetoimikuntaa lausumaan mielipiteensä eduskunnassa käsiteltävänä olleesta virkamiesten palkkalaki-esityksestä, käsitteli puoluetoimikunta kysymystä kokouksessaan marraskuun 20 päivänä. Puoluetoimikunnan jäsenten enemmistö oli lain hylkäämisen kannalla.

Eräs kantelu. — Tov. J. Tuomikosken ilmoitettua puoluetoimikunnalle epäilevänsä, että Kurikan ty:ssä olisi puoluekokousedustajain vaalissa tapahtunut virheellisyyksiä, hankki puoluetoimikunta asiasta sekä piiritoimikunnan että Kurikan ty:n selitykset. Saatuaan mainitut selitykset, totesi puoluetoimikunta kantelun muussa suhteessa aiheettomaksi, paitsi siinä, että Kurikan ty:ssä oli äänestystä toimitettaessa tehty äänioikeuden käyttämisestä merkintä vain jäsenluetteloon eikä jäsenkirjaan, kuten puoluesäännöt edellyttävät, mutta kun tämän virheen ei oltu todettu vaikuttaneen vaalin tulokseen, ei kantelu antanut puoluetoimikunnan puolelta aihetta toimenpiteisiin.

Kansanvallan johtokunta. — Kun johtokunnan varajäsen Hannes Ryömä oli pyytänyt vapautusta toimestaan, valittiin ylimääräisessä yhtiökokouksessa syyskuun 12 p:nä hänen tilalleen Matti Turkia.

Ammatillisten järjestöjen valtuuskunta. — Puoluetoimikunta on periaatteessa hyväksynyt sos.-dem. ammattiyhdistysväen toiminnan rahoittamissuunnitelman ja vuokrannut valtuuskunnan tarkoituksiin kahden huoneen huoneiston.

Tov. J. W. Kedon ilmoitettua puoluetoimikunnalle, että hallitus aikoi nimittää hänet varajäseneksi Suomen *Kansainliiton valtuuskuntaan*, ilmoitti puoluetoimikunta hänelle, ettei sillä ollut mitään tätä nimitystä vastaan.

Kunnianosoituksia. — Näsijärven onnettomuudessa syyskuun 7 p:nä surmansa saaneiden kansanedustaja *Ida Vihurin* ja luennoitsija *Kalle Suotaalan* omaisille sekä Hämeen l. pohj. vaalipiirin piiritoimikunnalle lähetti puoluetoimikunta osanottokirjelmän. *Ida Vihuri-vainajan* hautajaistilaisuudessa syyskuun 22 p:nä edusti puoluetoimikuntaa Matti Paasivuori. *Vihurin* muistoksi perustettuun rahastoon luovutti puoluetoimikunta 500 markkaa.

Puoluetoimikunnan varajäsenen *Hilda Seppälän* täyttäessä heinäkuun 12 p:nä 50 vuotta veivät puoluetoimikunnan puheenjohtaja ja puoluesihteri hänelle puoluetoimikunnan onnittelut sekä kukkamaljakon.

Amerikkalaisen toverilehden »*Raiivaajan*» täyttäessä lokakuun 10 p:nä 25 vuotta lähetti puoluetoimikunta lehdelle onnittelusähkösanoman.

Saksalaisen puoluetoverin *Ed. Bernsteinin* 80-vuotispäivän johdosta tammikuun 6 päivänä 1930 lähetti puoluetoimikunta hänelle suomenkielisen kirjallisen onnittelun sekä saksankielisen käännöksen siitä.

Salinin hautapatsas. — Eetu Salinin hautapatsaan valmistamisen on puoluetoimikunta antanut tamperelaiselle liikkeelle Oy. Kivelle 8,500 markan hinnasta, johon sisältyy maksu myöskin reunakivistä.

Puolueneuvosto.

Kun sellaisia kysymyksiä, joiden käsittelyä varten puolueneuvosto olisi ollut välttämättä kutsuttava syksyllä koolle, ei ilmaantunut, tiedusteli puoluetoimikunta kirjeellisesti neuvoston jäsenten mielihpidettä siitä, olisiko kokous kuitenkin syksyllä pidettävä. Kun saapuneista vastauksista kävi ilmi, että vain yksi neuvoston jäsen halusi kokouksen pidettäväksi, ei neuvostoa kutsuttu syksyllä koolle. Syksyllä teki puoluetoimikunta neuvoston jäsenille kirjallisen esityksen, että puoluekokousedustajain vaalissa käytettäisiin samaa vaaliperustetta, jonka vuoden 1922 puoluekokous hyväksyi. Neuvosto hyväksyi tämän ehdotuksen. Niinikään hyväksyi neuvosto puoluekokouksen lausuman toivomuksen mukaisesti, että vuoden 1930 puoluekokous pidetään Helsingissä.

Puoluetoimikunta.

Vuoden 1929 jälkipuoliskolla on puoluetoimikunta kokoontunut 21 kertaa ja pöytäkirjoihin on näistä kokouksista merkitty 144 pykälää. Puoluetoimikunnan jäsenet ja varajäsenet ovat ottaneet kokouksiin osaa seuraavasti: Paasivuori ja Wiik 19 kokoukseen, Swentorzetski 18, Helo 17, Hupli 16, Åhlström ja Seppälä 15, Itkonen 13, Huotari 11, Puitinen ja Turkia 9 sekä Salovaara 7 kokoukseen. Järjestösihteeri Sallila on ollut saapuvilla 20 kokouksessa.

Puoluetoimikunnan puheenjohtaja Matti Paasivuori on puoluetoimikunnan pyynnöstä syyskuun 16 päivästä alkaen ollut päivittäin noin tunnin ajan puoluetoimistossa niiden puoluetovereiden tavattavissa, jotka käyvät puoluetoimistossa asioitaan toimittamassa. Tällöin on puheenjohtaja myös joutunut entistä läheisemmin seuraamaan puoluetoimiston työtä.

Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös vuodelta 1929.

Tulostase.

Menot:

Kulunkitili	38,267: 95
Yleinen palkkatili	205,216: 75
Agit.- ja Matkakustannustentili	62,398: 50
Avustusten tili	149,600: —
Vaalikustannustentili	191,799: 95
Kansainvälinen tili	42,767: 70
Puolueneuvoston tili	5,003: —
Pienvilj. Neuvottelukunnan tili	8,056: —
Käyttövarojen tili	10,241: —
Työväen Arkiston tili	38,012: 20
Järjestöjen neuvontatili	359: 25
	<hr/>
	751,722: 30
Omaisuuuden lisäys	73,206: 98
	<hr/>
	Smk. 824,929: 28
	<hr/> <hr/>

Tulot:

Puolueverojen tili	154,564: —
Ylimääräisten verojen tili	830: —
Yleinen Kustannustili	37,877: 15
Työväen Kalenterin tili	109,072: 20
Kevättervehdyksen tili	14,291: 15
Vappumerkin tili	39,121: 70
Välitystili	3,580: 85
Kiinteimistön hoitotili	177,143: 30
Tietotoimiston tili	338: 15
Korkotili	56,640: 83
Vaalirahaston tili	56,418: 30
Kansanvallan voittovarojen tili	70,000: —
Työväen Sanomalehti Oyn tili	101,457: 51
Polstettujen saatavien tili	2,250: —
Työväen talojen hoitotili	319: —
Poistojen tili	1,031: 14
	<hr/>
	Smk. 824,929: 28
	<hr/> <hr/>

Omaisuuustase.

Varat:

Kassatili	39,888: 12
Pankkitili	28,359: 69
Osakkeiden tili	150,000: —
Kalustotili	100: —
Vieraiden Velkakirjojen tili	112,725: 60
Eri-Henkilöiden tili	248,736: 57
Kiinteistön tili	1,433,241: 97
Työvään talojen tili	1,168: 55
Yleinen Kustannus tili	1: —
Välitystili	19,049: —
Työvään Kalenterin tili	45,000: —
Puoluekokouksen tili	57,130: 45
Kansalaissodan Muistelmateoksen tili	1,900: —
	<hr/>
	Smk. 2,137,300: 95
	<hr/> <hr/>

Velat:

Eri Henkilöiden tili	67,914: 83
Keskin. Henkivakuutusyht. Suomi	839,906: 60
Helsingin Työvään Säästöpankki	400,000: —
Vekselitili	300,000: —
Kuolleiden yhdistysten tili	31,755: 12
Asiamiesten tili	12,259: 13
Eetu Salinin hautapatsasrahasto	2,543: 65
Muurm. Legional. Sivistysrahasto	6,429: 05
Muurm. Legioonal. Avustusrahasto ..	7,961: 57
	<hr/>
	1,668,769: 95
Puhdas omaisuus	468,531: —
	<hr/>
	Smk. 2,137,300: 95
	<hr/> <hr/>

Tilintarkastuslausunto.

Sosialidemokraattisen puolueen puoluekokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tarkastaneet sosialidemokraattisen puolue-toimiston tilit vuodelta 1929 sekä puolueen taloudenhoitoa samalta ajalta. Tässä tarkastuksessa olemme havainneet

- 1) että tilien avaus tilikauden alussa oli oikea;

2) että käteiskassa, jonka tänään laskimme, vastasi päivän rahatilin eroitusta;

3) että tulot ja menot olivat hyväksyttävien todisteiden mukaan oikein kirjatut;

4) että osakkeet ja muut arvopaperit oli otettu vakavaraisesti tilinpäätökseen;

5) että puolueen omistaman kiinteistön ja kaluston palovakuutukset ovat voimassa ja mielestämme riittävät; ja

6) että tilinpäätös on oikea.

Edellä sanotun perusteella ja kun hyväksytyä menoarviota ei ole ylitetty ja kun kirjanpito on huolellisesti hoidettu, ehdotamme, että tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivelvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus vuodelta 1929.

Helsingissä 18 p:nä tammikuuta 1930.

Aatu Halme.

Tapani Uski

Olavi Puro.

SOSIALIDEMOKRAATTISEN
EDUSKUNTARYHMÄN

K E R T O M U S

VUOSILTA

1926 — 1929

Mikkeli, 1929. Mikkelin Työväen Kirjapaino

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän

KERTOMUS

vuosilta 1926—1929.*)

Puolueen järjestyssääntöjen 70 §:n mukaan tulee sos.-dem. eduskuntaryhmän antaa puoluekokoukselle kertomus toiminnastaan edellisestä puoluekokouksesta kuluneelta ajalta. Tämä kertomus käsittää ajan 1/2 1926—19/8 1929.

Eduskunnan työkaudet, työt ja kokoonpano.

V. 1924 valittu eduskunta kokoontui v:n 1926 valtiopäiville helmik. 1 p:nä ja oli koolla mainittuna vuonna 1/2—7/4, 1/9—7/9, 20/10—20/12 sekä v. 1927 1/2—21/4 ja 20/6—21/6. Näille valtiopäiville jätettiin 121 hallituksen esitystä, 28 eduskuntaesitystä ja 125 anomusehdotusta, joista 35 hallit. esit. oli sos.-dem. hallituksen jättämiä sekä 8 eduskuntaesit. ja 29 anomusehdotusta ryhmän taholta jätettyjä. Näillä valtiopäivillä käsiteltiin 104 lakiehdotusta, joista erikseen mainittakoon: tielaki, leipomolaki, apteekkilaki, asutustoiminnan rahoittamista koskeva laki ja armahduslaki, 9 välikysymystä, tulo- ja menoarvio sekä lukuisia raha-asioita, kertomuksia y.m.

Määräaikaiset eduskuntavaalit toimitettiin 1 ja 2 p:nä heinäk. 1927. Edustajia sai tällöin sosialidemokraattinen puolue 60, maalaisliitto 53, kokoomuspuolue 33, ruotsalainen puolue 24, kommunistit 20 ja edistyspuolue 10. Eduskunta kokoontui valtiopäiville syysk. 2 p:nä ja jatkuivat istunnot keskeytymättä joulukuun 20 päivään. Näille valtiopäiville jätettiin 69 hallit. esitystä, 29 edusk. esit. ja 111 anomusehdotusta. Hallituksen esitykset antoi sos.-dem. hallitus. Ryhmän puolesta jätettiin 3 edusk. esitystä ja 6 anomusehdotusta. Käsiteltyä tuli 45 lakiehdotusta, tulo- ja menoarvio, 2 välikysymystä sekä joukko muita asioita.

---

*) Ryhmän valmistusvaliokunnan toimeksiannosta kirjoitti K. Hakala.

Vuoden 1928 valtiopäivät alkoivat jälleen helmik. 1 p:nä ja jatkuivat 30/3 sekä edelleen 3/9—13/9 ja 2/11—21/12. Näille valtiopäiville jätettiin 65 hallit. esitystä, 35 lakialoitetta, 45 toivomusaloitetta sekä 102 raha-asia-aloitetta, joista 5 lakialoitetta, 11 toivomusaloitetta ja 14 raha-asia-aloitetta oli sos.-dem. ryhmän taholta jätettyjä. Käsiteltiin 38 lakiehdotusta, tulo- ja menoarvio, 3 välikysymystä sekä joukko muita asioita.

Vuoden 1929 valtiopäivät aloitettiin helmik. 1 p:nä ja jatkuivat 16/4. Eduskunnalle jätettiin tällöin 41 hallituksen esitystä, 20 lakialoitetta, 67 raha-asia-aloitetta ja 103 toivomusaloitetta, joista 6 laki-, 13 raha-asia- ja 22 toivomusaloitetta oli sos.-dem. ryhmän taholta.

Eduskunta hajoitettiin 16/4 ja uudet vaalit toimitettiin 1 ja 2 p:nä heinäkuuta 1929. Vaaleissa sai maalaisliitto 60, sosialidemokraattinen puolue 59, kokoomuspuolue 28, ruotsalainen puolue 23, kommunistit 23 ja edistyspuolue 7 edustajaa. Näin valittu eduskunta kokoontui toisille valtiopäiville 1/8 ja oli koolla 19/8. Käsiteltäväksi jätettiin 44 hallituksen esitystä, 41 lakialoitetta, 107 toivomusaloitetta ja 149 raha-asia-aloitetta, sos.-dem. edustajain jättämiä oli 11 laki-, 27 toivomus- ja 36 raha-asia-aloitetta.

Kertomuskaudella ei sos.-dem. ryhmän jäsentä ole valittu puhemieheksi. Ensimmäiseksi varapuhemieheksi valittiin v. 1926 valtiopäivillä Vuolijoki ja hänen siirryttyään hallitukseen, toiseksi varapuhemieheksi Keto. V. 1927 valtiopäivillä valittiin toiseksi varapuhemieheksi Itkonen sekä 1928 ja 1929 ensimmäiseksi varapuhemieheksi niinkään Itkonen. V. 1929 toisilla valtiopäivillä valittiin ensimmäiseksi varapuhemieheksi Hakkila.

Erikoisvaliokuntiin on ryhmän jäsenistä valittu:

P e r u s t u s l a k i v a l i o k u n t a a n: J. F. Aalto ja Lehtokoski kaikilla valtiopäivillä, Koponen ja J. Leino 1927—29, Toivonen 1926—29 ensim. v. p., Tervo 1927—29 ensim. v. p., Tainio ja Voionmaa 1926.

V a l t i o v a r a i n v a l i o k u n t a a n: Seppälä, Puittinen, Sventorzetski kaikilla valtiopäivillä, Paasonen 1926—29 ensim. v. p., Harvala ja Velling 1927—29, Saarinen 1926—27 ja 1929 ensim. v. p., Helo 1926 ja 1928—29, Ryömä 1926 ja 1929 toisilla v. p.

L a k i v a l i o k u n t a a n: Haverinen ja Hakala kaikilla v. p., F. J. Leino 1926—29 ensim. v. p., Rapo ja Komu 1927—29, Muhonen 1928—29 ensim. v. p., Huotari ja Lehto 1926, Kuusisto 1927 ja Siren 1929 tois. v. p.

T a l o u s v a l i o k u n t a a n: Reinikainen, Rantala ja Valjakka kaikilla v. p., Penttala ja Tolonen 1927—29, Pensas 1928—29, Aromaa 1926 ja 1929 tois. v. p. ja K. Valta 1927.

L a k i - j a t a l o u s v a l i o k u n t a a n: Koivulahti-Lehto

kaikilla v. p., Itkonen 1926—27 ja 1929 ensim. v. p., Typpö 1926—29 ensim. v. p., Lehikoinen ja Linna 1927—29, Hakkila 1926 ja 1928, Lehto 1927—28, Rapo 1926 sekä Kujala ja Sirola 1929 tois. v. p.

S i v i s t y s v a l i o k u n t a a n: Ailio ja Sillanpää 1926 ja 1928—29, Malkamäki 1926—29 ensim. v. p., A. Valta 1927—29, Kuusisto 1927—29 ensim. v. p., Vihuri 1928—29, Ahlfors ja Lonkainen 1926, Tervo 1927 ja Ahlström 1929 tois. v. p.

P a n k k i v a l i o k u n t a a n: Harvala, Halonen ja Savolainen 1926—27, Keto ja Suokas 1928—29, K. Valta ja Pensas 1927, Fahler ja Tainio 1928, Helo 1926, Hakala ja Perho 1929 tois. v. p.

M a a t a l o u s v a l i o k u n t a a n: Halonen ja Setälä kaikilla v. p., Eskola ja Jokinen 1927—29, Pekkala 1928—29, Vuolijoki Sirola ja Mustasilta 1926 ja Muhonen 1927.

T y ö v ä e n a s i a i n v a l i o k u n t a a n: A. Aalto ja Bryggari kaikilla v. p., Paasivuori 1926 ja 1928—29, Leinonen 1926—29 ensim. v. p., Huttunen 1927—29 ja Vihuri 1926—27.

U l k o a s i a i n v a l i o k u n t a a n: Keto ja Sventorzetski kaikilla v. p., Voionmaa 1926 ja 1928—29, Viik 1926—29 ensim. v. p., Ryömä ja Hakkila 1928—29, Tanner 1926, Itkonen, Reinikainen ja J. F. Aalto 1927.

P u o l u s t u s a s i a i n v a l i o k u n t a a n: Keto ja Ampuja kaikilla v. p., Fahler 1927—29 ensim. v. p., Suokas ja Myllymäki 1928—29, Tainio 1927 ja 1929 ensim. v. p., J. F. Aalto 1928, K. Valta 1927, Puittinen 1929 molemm. v. p.

K u l k u l a i t o s v a l i o k u n t a on asetettu v. 1929 molemmilla valtiopäivillä ja on siihen valittu Voionmaa, A. Valta, Pekkala, Typpö, F. J. Leino ja Penttala, toisilla valtiop. Voionmaa, Kovanen, Penttala, Aaltonen ja A. Valta.

V aliokuntien puheenjohtajina ovat toimineet talousvaliokunnassa Reinikainen kaikilla valtiopäivillä, laki- ja talousvaliokunnassa Hakkila v. 1927 ja Itkonen v. 1928 ja Linna 1929 toisilla v. p., työväenasiainvaliok. Paasivuori v. 1928, maatalousvaliok. Vuolijoki v. 1926, sivistysvaliok. Ailio v. 1928 ja 1929 ensim. v. p., puolustusasiainvaliok. J. F. Aalto v. 1929 ensim. v. p., kulkulaitosvaliok. Voionmaa v. 1929 molemmilla valtiop., suuressa valiok. Myllymäki v. 1927, J. F. Aalto v. 1928 ja 1929 toisilla v. p. ja Hakkila v. 1929 ensim. v. p., tarkastusvaliok. Ryömä v. 1926, ja toimitusvaliok. Ailio 1926 ja Keto 1927, pankkivaliok. Keto v. 1929 toisilla v. p.

Ryhmän suhde hallitukseen.

Sen jälkeen kun puoluekokous oli helmikuun alussa v. 1926 hyväksynyt uuden menettelytapaohjeen sosialidemokraattisen puolueen

mahdollisesta osanotosta hallitukseen, oli tämä kysymys jatkuvasti puheenaiheena puolueen keskuudessa ja sanomalehdistössä. Ryhmä noudatti kuitenkin varovaista menettelyä hallitukseen suhtautuessaan koko kevätistuntokauden. Eduskunnan kokoonnuttua uudelleen syksyllä, päätti ryhmä pidättäytyä huomattavammasta poliittisesta esiintymisestä. Samalla antoi ryhmä valmistusvaliokunnan tehtäväksi laatia ehdotuksen ryhmän poliittisesta esiintymisestä seuraaviin vaaleihin asti.

Sittenkuin puoluetoimikunta oli kirjelmällä 28/10 ehdottanut ryhmälle yhteisen toimikunnan asettamista seuraamaan valtiollisen tilanteen kehittymistä ja tekemään tarpeellisia ehdotuksia puoluetoimikunnalle ja ryhmälle, hyväksyttiin tämä ehdotus sekä toimintaohjeeksi seuraava valmistusvaliokunnan ehdottama periaatteellinen lausuma: Pitäen selvänä, ettei sos.-dem. puolue vähemmistönä ollessaan pyri hallitukseen, mutta että sen on siihen astuttava, jos tämä työväen etua silmällä pitäen näyttää tarpeelliselta, lausuu ryhmä: 1) sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän on aktiivisena oppositio puolueena tarpeen vaatiessa asiallisilla syillä hyökättävä hallitusta vastaan silläkin uhalla, että hallitus kaatuu; 2) jos hallitus kaatuu ja sosialidemokraattinen ryhmä on siihen myötävaikuttanut ei ryhmä kieltäydy hallitusvastuusta ja 3) hallitus voidaan muodostaa joko yksin tai jonkun muun puolueen myötävaikutuksella, etukäteen sovittavan minimiohjelman pohjalla.

Omasta puolestaan ei ryhmä kuitenkaan ryhtynyt ahdistamaan hallitusta sellaisilla välikysymyksillä, joiden olisi arveltu johtavan hallituksen kaatumiseen.

Kun sitten marraskuun 25 p:nä joutui eduskunnassa käsiteltäväksi ruotsalaisen eduskuntaryhmän silloiselle maalaisliiton ja kokoomuspuolueen muodostamalle Kallion hallitukselle osoittama välikysymys, koskeva sotilashankinnoissa yleensä ja varsinkin Riihimäen patruunatehtaan kanssa käydyissä kaupoissa ilmenneitä epäkohtia, päätti ryhmä, koska hankinnoita oli hoidettu erittäin huonosti, ettei se voi äänestää luottamuslauseen puolesta, vaan äänestää asian valiokuntaan. Pitkän ja osittain kiihkeän keskustelun jälkeen päätettiin asia lähettää valiokuntaan 108 äänellä 84 vastaan. Kallion hallitus katsoi saaneensa epäluottamuslauseen ja jätti eronpyynnön.

Kun ryhmälle tämän jälkeen tarjottiin hallituksen muodostamista päätettiin ryhtyä asiasta neuvotteluihin ja pyydettiin puoluetoimikuntaa kutsumaan koolle puolueuuvosto, mikä kokoontuikin Säätytalolle joulukuun 2 p:nä 1926. Puolueuuvoston ja ryhmän yhteiselle kokoukselle selostettiin sitten syntynyt tilanne sekä yhteisen toimikunnan laatima ehdotus hallitusohjelmaksi, joka sisälsi pääasiassa seuraavaa:

Teollisuus- ja maataloustyöväkeä koskevaa työväensuojelulainsäädäntöä on kehitettävä kansainvälisen Työjärjestön konferenssin päätösten mukaisesti. 8-tunnin työaikaa koskeva kansainvälinen sopimus on ratifioitava. Tapaturmavakuutuskorvauksia on korotettava. Sairausvakuutus toteutettava ja työkyvyttömyys- ja vanhuushuoltoa tarkoittavaa sosialivakuutusta valmisteltava. Kunnallisessa tuloverossa on vähävaraisille myönnettävä verohelpotuksia korottamalla lain sallimat tuloverovähennykset 2—3-kertaisiksi. Maatalouskiinteistöjen pinta-alaverotuksessa on pyrittävä aikaansaamaan yhdenmukaisuutta. Kunnallisen tuloveron muuttamista asteettain yleneväksi sekä omaisuuden ja ansiottoman arvonnousun verottamista on ryhdyttävä heti valmistamaan. Tulo- ja omaisuusveron verovapaa tulo- ja omaisuusvero on korotettava 10,000 markkaan. Oikeus verotettavasta tulosta vähentää puolet maksetusta verosta on poistettava ja omaisuusveroa on nostettava 100 %:lla. Nykyistä rasittavaa tulliverotusta on ryhdyttävä asteettain vähentämään, ennenkaikkea alentamalla huomattavasti elintarpeiden ja muiden välttämättömien kulutustarvikkeiden tulleja. Asevelvollisuus-aika on lyhennettävä 9 kk. ja puolustuslaitoksen menoja on muutenkin pyrittävä huomattavasti vähentämään. Pienviljelijäin ja maataloustyöväen asemaa on kohotettava, asunto-oloja parannettava, lisämaansaantia helpotettava, laiduntamisoikeutta laajennettava sekä hankittava huokeakorkoista luottoa. Uudisasutusta valtion ja yksityisten maalla edistettävä. — Lisäksi sisältyi ohjelmaan lausunnot kansalaissodan seurausten poistamisesta, kieltolain toimeenpanon tehostamisesta, kansallisten vähemmistöjen oikeudenmukaisesta kohtelusta ja rauhaa vakiinnuttavasta ulkopoliitikasta.

Lähemmiksi ohjeiksi hallitusta muodostettaessa ja mahdollisesti muodostettavan hallituksen ja puolue-elinten keskinäisiä suhteita järjestettäessä ehdotettiin hyväksyttäväksi m.m. seuraavaa:

Jos hallituksen muodostaminen annetaan ryhmän esittämille henkilöille, tarjotaan edistyspuolueen, maalaisliiton ja ruotsalaisen vasemman eduskuntaryhmille tilaisuutta yhteisen hallituksen muodostamiseen edellä esitetyn ohjelman pohjalla.

Ellei tällaista kokoomushallitusta synny riittävän laajalla pohjalla, voidaan, jos huomataan tilanne edulliseksi, muodostaa sosialidemokraattinen hallitus saman ohjelman pohjalla.

Viiime puoluekokouksen hyväksymän hallituskysymystä koskevan kolmannen kohdan toteuttamiseksi on ylläpidettävä läheistä toverillista vuorovaikutusta hallituksen ja puolueen keskuselinten välillä. Ennen tärkeimpien kysymysten ratkaisua, varsinkin sellaisten, joiden voidaan otaksua aiheuttavan puolueessa erimielisyyttä on hallituksen neuvoteltava, eduskunnan koossa ollessa eduskuntaryhmän tai sen valmistavan valiokunnan, muina aikoina puoluetoimikunnan kanssa.

Puolueneuvosto kehoittaa puolueen elimiä, sanomalehtiä ja yksityisiä jäseniä suhtautumaan kaikinpuolin lojaalisesti hallitukseen. Jos jonkun sen toimenpiteen johdosta syntyy puolueessa erimielisyyttä, ei asiaa ole pohdittava julkisuudessa ennenkuin puolueen keskustelinten kautta tai suoraan hallitukselta on saatu lähempiä tietoja asiasta, ja on joka tapauksessa arvosteluissakin noudatettava asiallisuutta ja toverillisuutta.

Puolueneuvoston ja ryhmän yhteinen kokous hyväksyi yksimielisesti ohjelman ja myöskin menettelytapasuunnitelman seuraavalla lisäyksellä:

Ellei kokoomushallitusta synny riittävän laajalla pohjalla, voidaan, jos muilta ryhmiltä saaduista vastauksista ilmenee, että eduskunnan enemmistö ei katso esitettyä ohjelmaa sellaisenaan aiheeksi hallituksen kaatamiseen, muodostaa sosialidemokraattinen hallitus saman ohjelman pohjalla.

Hallituksen muodostajaksi päätettiin esittää Väinö Tanner.

Tämän jälkeen kääntyi tov. Tanner maalaisliiton, edistyspuolueen, ruotsalaisen puolueen ja ruotsalaisen vasemmiston ryhmän puoleen tiedustellen olisivatko ryhmät halukkaita neuvottelemaan kokoomushallituksen muodostamisesta esitetyn ohjelman pohjalla tai, elleivät siihen suostu, miten suhtautuisivat samalla ohjelmalla perustettavaan sosialidemokraattiseen hallitukseen. Vastauksessaan ilmoitti maalaisliiton ryhmä, ettei se katso olevansa velvollinen osallistumaan näin muodostettavaan hallitukseen eikä katso voivansa kannatustaankaan etukäteen luvata. Ruotsalainen ryhmä ilmoitti ei haluavansa asettua ennakoita oppositioonin, vaan pidättää oikeuden jokaisessa yksityistapauksessa määrätä kantansa. Edistyspuolueen ryhmä ilmoitti olevansa valmis neuvottelemaan kokoomushallituksen muodostamisesta, jos maalaisliittokin on siinä edustettuna ja jos muodostuu sosialidemokraattinen hallitus tulee ryhmä määräämään suhtautumisensa siihen asiallisella pohjalla kussakin kysymyksessä. Ruotsalainen vasemmistoryhmä ilmoitti, että jos kokoomushallituksen muodostamiselle ilmenee mahdollisuuksia on ryhmä valmis jatkamaan neuvotteluja vähemmän yksityiskohtaisen ohjelman pohjalla.

Annettujen vastausten johdosta totesi ryhmä, ettei ollut edellytyksiä sellaisen kokoomushallituksen muodostamiseen, jonka takana olisi eduskunnan enemmistö. Tämän jälkeen päätettiin 39 äänellä 15 vastaan ryhtyä muodostamaan sosialidemokraattista hallitusta. Vähemmistö oli sitä mieltä ettei sos.-dem. hallituksen muodostamiseen ollut riittäviä edellytyksiä. Päätöksen johdosta jättivät J. F. Aalto ja M. Ampuja perustellun vastalauseen.

Sitten kuin hallitus oli muodostettu ja astunut toimeensa antoi se, vastoin entistä tapaa, ohjelmansa eduskunnan tietoon ilmoitus-

asiana. Kun puhemies ei sallinut sen johdosta keskustelua eikä päätöksen tekoa esitti kokoomuspuolueen eduskuntaryhmä kokonaisuudessaan välikysymyksen, jossa tiedusteltiin: onko hallituksella yksityiskohtaisempaa suunnitelmaa ohjelmansa toteuttamiseksi ja edellyttääkö hallitus, että sillä mainitun ohjelman toimeenpanijana on eduskunnan luottamus. Syntyneessä keskustelussa hyökättiin kokoomuspuolueen taholta voimakkaasti ja räikeästi hallitusta vastaan ja arvosteltiin sen ohjelmaa. Osa maalaisliittoa ja edistyspuoluetta yhtyi kokoomukseen. Hallitus sai luottamuslauseen 116 äänellä 62 vastaan.

Kokoomuksen taholta jatkettiin tämänkin jälkeen ankarasti hallituksen ahdistelua. Tämän seurauksena oli m.m. että sisäasiainministeri Itkonen sai huhtik. 11 p:nä moitelauseen sen johdosta, että oli lopullisen sopimuksen tekemällä tilannut Petsamon vesistöä varten vartiolaivan ennen kuin Eduskunta oli myöntänyt tarpeelliset varat. Moitelausunto hyväksyttiin 100 äänellä 91 ääntä vastaan. Tämä aiheutti Itkosen eroamisen sisäasiainministerin toimesta. Laivan tilaukseen tarvittavan määrärahan hyväksyi eduskunta yksimielisesti.

Toisen välikysymyksen, koskeva erään Vladimirovin ja Edo Fimmen Suomessa pitämiä puheita, joiden väitettiin sisältäneen valtakunnallista kiihotusta, esitti kokoomuksen ja maalaisliiton eduskuntaryhmät 20/6, vaikka valtiopäivät oli suunniteltu seuraavana päivänä päätettäväksi, vaati samalla istuntokauden jatkamista. Eduskunta päätti 100 äänellä 84 ääntä vastaan, että valtiopäivät päätetään seuraavana päivänä ja välikysymys raukesi. Kolmannen välikysymyksen esitti kokoomus varojen myöntämisestä hätäaputoita varten Pyhäjärven kunnassa. Kulkulaitosministeri Vuolijoki vastasi siihen 11/11 1927. Hallitus sai luottamuslauseen 114 äänellä 79 ääntä vastaan. Asevelvollisten lomien koskevan lakiehdotuksen hylkäämisestä teki hallitus luottamuslauseen. Lakiehdotus hylättiin 102 äänellä 91 vastaan.

Hallituskysymys joutui ryhmässä uudelleen käsiteltäväksi eduskunnan kokoonnuttua 2/9 1927. Pääministerin kirjelmässä asetettiin kysymys hallituksen paikallaan olosta tai eroamisesta tapahtuneiden eduskuntavaalien jälkeen ryhmän ratkaistavaksi ja ehdotettiin päätettäväksi: 1) että ryhmä kehoittaisi hallitusta pysymään paikallaan ainakin budjetin valmistumiseen asti ja 2) että ryhmä, vedoten edellisen ryhmän ja puolueuuevoston 2/12 26 tekemään päätökseen, lausuisi pahoksumisensa niille puolueen jäsenille, jotka erinäisillä kirjoituksilla puoluelehdissä ovat hallitusta arvostelleet ja siten vaikeuttaneet sen toimintaa ja lausuisi samalla sen vakavan toivomuksen, ettei tällainen epätoverillinen menettely enään jatkuisi. Asiasta käytettiin runsaasti puheenvuoroja. Lopuksi päätöslauselman ensimmäinen osa hyväksyttiin yksimielisesti ja toinen osa 29 äänellä 15 vastaan.

Etsivän keskuspoliisin määrärahoihin nähden, joita hallitus esitti otettavaksi v:n 1928 tulo- ja menoarvioon 3 milj. mk., asettui ryhmä kielteiselle kannalle. Eduskunnassa sen sijaan tuli hallituksen esittämät määrärahat korotettuina hyväksytyä.

Marraskuun 24 p:nä otettiin ryhmän kokouksessa käsiteltäväksi minimivaatimukset hallituksen verotusohjelman toteuttamisessa, mikäli niistä oli budjetin ja vuotuisten verolakien yhteydessä päätettävä. Tällöin päätettiin m.m. että tulliverotuksen tuottoa on alennettava vähintään 230 milj. mk. ja tulee rukiin tullin alennuksen olla 25 penniä kilolta. Näitä minimivaatimuksia käsiteltiin sen jälkeen parissakin ryhmän kokouksessa, jolloin syntyi erimielisyyttä. Kokouksessa 7/12 päätettiin 27 äänellä 24 ääntä vastaan, että tullin tuoton vähennyksessä tyydytään 200 milj. markkaan. Vähemmistö puolsi aikaisemman päätöksen voimassa pysyttämistä. 30 äänellä 25 ääntä vastaan päätettiin, että rukiin tullin alennusta vaaditaan edelleen 25 penniä kilolta. Vähemmistö kannatti alennuksen supistamista 10 penniin kilolta. Ryhmän kanta oli täten lopullisesti määrätty.

Eduskunnan täysi-istunnossa seuraavana päivänä tapahtuneessa tullilain toisessa käsittelyssä esitti pääministeri Tanner ryhmän kannan mukaisen tullien vähentämisvaatimuksen. Se olisi merkinnyt tullialennusten lisäämistä 35 milj. mk.:lla suuren valiokunnan ehdottamista määristä ja rukiin tullin alentamista puoleen entisestä määrästä. Suuren valiokunnan ehdotukseen ei kuitenkaan saatu mitään muutoksia. Rukiin tullin alentamista koskeva ehdotus tuli hylättyä 115 äänellä 74 vastaan. Seuraavana päivänä jätti sosialidemokraattinen hallitus tasavallan presidentille eronpyynnön.

Uuden hallituksen muodostaminen annettiin maalaisliittoon kuuluvan ylijohdaja Sunilan tehtäväksi. Hallituksen muodostaja kääntyi sos.-dem. ryhmän puoleen kirjelmällä, johon sisältyi hallituksen ohjelmaluonnos ja tiedustelu voisiko ryhmä olla mukana esitetyn ohjelman pohjalla toimivaa hallitusta muodostettaissa ja ellei voi, miten ryhmä tulisi suhtautumaan sanotun ohjelman pohjalla muodostettavaan hallitukseen. Ryhmän vastauksessa lausuttiin, että kun eduskunnassa ei nykyään ole tukea sos.-dem. ryhmän vaatimusten mukaiselle hallitussuunnalle, niin ei ryhmällä ole mahdollisuutta olla mukana hallitusta muodostettaissa, mutta ryhmä yleensä suhtautuu suopeasti sellaiseen hallitukseen, joka ei nojaudu maan vanhoillisimpaan ainekseen vaan toteuttaa yhteiskunnallista uudistusohjelmaa. Sen vuoksi tulee ryhmä asiallisesti suhtautumaan esitettyä ohjelmaa toteuttavaan hallitukseen ja arvostelemaan hallitusta sen tekojen mukaan.

Sunilan hallituksen ohjelmassa oli m.m. pienviljelijäin ja tilatoman väestön aseman parantaminen, vanhuus- ja työttömyysvakuutuksen toteuttaminen, verovapaan tulon määrän korottaminen tulo-

ja omaisuusverotuksessa, suuriperheisten verorasitusten lieventäminen, aleneva suunta tulliverotuksessa, puolustusrasitusten lieventäminen lyhentämällä asevelvollisten palvelusaikaa j.n.e.

Ryhmä jäi odottavalle kannalle Sunilan hallituksen toimintaan nähden ja pidättäytyi sellaisista otteista, jotka olisivat sen asemaa vaarantaneet. Syksyllä alkoi kuitenkin yhä selvemmin näkyä, ettei hallitus ainakaan kiirehdi ohjelmansa toteuttamista eikä edes seuraa sen yleisiä suuntaviivoja. Paitsi uudisviljelyspalkkioita pienviljelijöille (mikä oli tarkoitettu suppeaksi rajaseutua käsittäväksi toimenpiteeksi, mutta sosialidemokraattien toimesta saatiin laajennettua yleiseksi), verolakien uudistusta sekä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta (minkä esityksen pohjalla tuskin voidaan tyydyttävää vakuutusjärjestelmää saada aikaan), koskevia esityksiä ei hallitus ollut tehnyt mitään ohjelmansa toteuttamiseksi. Eduskunnalle syyskuun alussa jätetyssä valtion tulo- ja menoarvioehdotuksessa oli kaikki tullit jätetty entiselleen ja sofilasmenoja ehdotettu lisättäväksi edellisen vuoden menoihin verrattuna yli 30 milj. mk:lla. Sitäpaitsi tekivät hallituksen keväällä toimeenpanemat kommunistivangitsemiset, maalaisliiton ryhmän kieroileva taistelu sairausvakuutuslakia vastaan sekä yritykset perunatulon aikaansaamiseksi suorastaan taantumuksellisen vaikutuksen. Tämän johdosta otti ryhmä jälleen harkittavaksi poliittisen tilanteen ja kysymyksen hallitukseen suhtautumisesta. Asian käsittelyssä tulikin hallituksen menettely selvästi todetuksi, mutta samalla kävi ilmi, että muutoksen aikaansaaminen yleisessä politiikassa oli vaikeata, koska ei ollut toiveita radikaalisemman hallituksen muodostamisesta. Tämän vuoksi päätti ryhmä arvostella hallitusta ankarasti, selostamalla eduskunnassa sen tekoja ja laiminlyöntejä siitäkin huolimatta, että hallitus kaatuisi; kuitenkin ei erikoisesti olisi pyrittävä aiheuttamaan hallituspulaa.

Sen johdosta, että sosialidemokraatteihin lukeutuvilla kansalaisilla on vaikeuksia valtion toimiin pääsyssä ja että suojeluskunnat sekaantuvat toimeenottamis- ja nimittämisasioihin sekä muihinkin yleisluontoisiin kysymyksiin, jotka eivät niille kuulu, päätti ryhmä kannattaa Huttusen, F. J. Leinon y.m. tekemää välikysymystä erään suojeluskuntapäällikön sekaantumisesta työ- ja kysymyksen nimitämiseen Revonlahden postitoimiston hoitajaksi, sekä eräiden suojeluskuntalaisten omavaltaisuudesta nostaessaan lippuja Tampereen kaupungintalon lipputankoihin vastoin kaupunginhallituksen kieltoa. Välikysymyksellä tahdottiin saada nämä epäkohdat päätetyiksi. Kun hallituksen vastauksesta, joka annettiin jouluk. 12 p:nä, kävi ilmi, että suojeluskuntien lausuntoja on käytetty toimia täytettäissä ja kun hallituksen ja hallituspuolueen taholta ei selvästi sitouduttu ryhmän toiveita täyttämään ei voitu kannattaa yksinkertaiseen päiväjär-

jestykseen siirtymistä. Kun ryhmän päiväjärjestykseen siirtymisehdosta, jossa todettiin, että Tampereen tapauksessa oli menetelty laitomasti ja Revonlahden nimitystapauksessa olivat poliittiset seikat vaikuttaneet ratkaisuun ja kehoitettiin hallitusta huolehtimaan siitä ettei suojeluskunnat, niiden viranomaiset ja jäsenet sekaannu heille kuulumattomiin asioihin, kannattivat myöskin ruotsalaiseen ryhmään kuuluvat edustajat, tuli se eduskunnan päätökseksi 83 äänellä 82 vastaan. Hallitus katsoi saaneensa epäluottamuslauseen ja jätti eronpyynnön seuraavana päivänä.

Ryhmälle tarjottiin tämän jälkeen tilaisuutta hallituksen muodostamiseen. Ryhmän puheenjohtaja tov. Ryömä sekä muutamat muut ryhmän toimihenkilöt, jotka olivat asiasta tasavallan presidentin luona neuvottelemassa selittivät, ettei ryhmällä periaatteessa ole mitään hallituksen muodostamista vastaan, mutta hallitukseenmeno edellyttää, että puolueen ohjelmassa olevia uudistuksia saadaan toteutettua ja kun sellaista enemmistöä, joka toteuttaisi, ei ole, ei myöskään sosialidemokraattien hallitukseen meno voinut tulla kysymykseen. Asian käsittelyssä ryhmässä syntyi jonkunverran erimielisyyttä. Vaikka pidettiin selvänä, että sellaista hallitusta, missä sosialidemokraatit voisivat olla mukana, ei nykyään saada syntymään, katsoivat toiset parlamenttarismin tällaisessa tapauksessa edellyttävän, että ryhmän taholta on hallituksen muodostamista yritettävä ja sitä varten ohjelmaluonnos laadittava. Toisten mielestä taas, kun lopputulos jokatapauksessa tiedetään, pidettiin selvimpänä ilmoittaa se suoraan aikaa tuhlaamatta. 37 äänellä 17 vastaan, jotka olivat ensiksi mainitun menettelyn kannalla, päätti ryhmä antaa tasavallan presidentille seuraavan vastauksen: Sosialidemokraattinen ryhmä tuntee eduskunnassa tapahtuneista asiain käsittelyistä, ettei eduskunnassa ole sellaisia, eduskuntaenemmistöä sos.-dem. ryhmän kanssa muodostavia ryhmiä, jotka kannattaisivat edes tärkeimpiäkään sos.-dem. ryhmän ajamia ohjelmakysymyksiä, minkä vuoksi sos.-dem. ryhmä katsoo asialliseksi, ettei se ryhdy hallitusta muodostamaan.

Kun hallituksen muodostaminen tämänkin jälkeen tuotti vaikeuksia tiedusteli tasavallan presidentti tov. Väinö Tannerilta, olisiko mahdollista muodostaa puolueista riippumatonta hallitusta. Samalla levitettiin tietoa, että eduskunta mahdollisesti tulisi hajoitettavaksi ellei hallituspulaa saada tällä tavoin ratkaistua. Ryhmä asettui tähänkin tiedusteluun nähden yksimielisesti kielteiselle kannalle. Toveri Tanner ei puolestaan myöskään pitänyt mainitun suunnitelman toteuttamista asianmukaisena.

Sitten kun ylijohdaja Mantere oli saanut tehtäväkseen hallituksen muodostamisen lähetti hän ryhmälle kirjelmän, jossa lyhyesti luonnehti hallituksen ohjelman, mainiten ensimmäisenä tehtävänä ole-

van uhkaavan taloudellisen pulan, viimekesäisen kadon aiheuttamien vaurioiden ja työttömyyden torjumisen, n.s. virkamieskysymyksen selvittelyn sekä sosiaalivakuutuksen ohjaamisen onnelliseen ratkaisuun. Vastausta pyydettiin ryhmältä seuraaviin kysymyksiin: 1) katsooko ryhmä mahdolliseksi vaikuttaa uuden hallituksen muodostamiseen edellä luonnehditun ohjelman pohjalla; 2) ellei ryhmä katsoisi voivansa ryhmänä olla mukana uuden hallituksen muodostamisessa, niin onko sillä mitään sitä vastaan, että jotkut sen edustaman puolueen jäsenet astuvat suunniteltavana olevaan hallitukseen? 3) miten ryhmä suhtautuisi hallitukseen, joka ilman sen myötävaikutusta muodostettaisiin edellä luonnehditun ohjelman pohjalla?

Ryhmän puolesta päätettiin antaa mainittuun kirjelmään seuraavasisältöinen vastaus: Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä kiittää kohteliaasti kutsusta olla mukana nykyistä hallituspuolaa ratkaistaessa. Ryhmä katsoo kuitenkin täytyvänsä vastata kielteisesti kahteen ensimmäiseen kysymykseen, mutta ilmoittaa samalla, että se tulee suhtautumaan muodostettavaan hallitukseen lojaalisesti ja asiallisesti sen tekojen mukaan.

Vastauksen pääasiallinen sisältö hyväksyttiin ryhmässä yksimielisesti. Sensijaan ilmeni erimielisyyttä eräästä yksityiskohdasta.

Mantereen hallitus ei antanut eduskunnalle sos.-dem. puolueen ohjelmaan sisältyvien uudistusten toteuttamista tarkoittavia esityksiä. Sairausvakuutuslain käsittelyssä eduskunnassa puolusti sosialiministeri lain hyväksymistä. Edistyspuolueen taholta tehtiin ehdotus valtion osuuden vähentämisestä vakuutuksen ylläpidosta, siis lain huonontamisesta, mutta tuli se torjuttua. Sosialidemokraattisen ryhmän taholta ei hallitusta ahdisteltu. Virkamiesten palkankorotusasiassa, jota pääministeri mieskohtaisesti ajoi erittäin kiihkeästi, joutui hallitus ristiriitaan eduskunnan enemmistön kanssa ja ilmeisestikin baluten osoittaa erikoista "lujuutta" ja "horjumattomuutta" toimeenpani huh-tikuun 19 p:nä eduskunnan hajoituksen, josta seurasi uudet vaalit heinäkuun 1 ja 2 p:nä. Kun virkamiesten palkkausasiassa hallituksen kannalla olevat puolueet — ja erikoisesti hallituspuolue — kärsivät vaaleissa huomattavan tappion, jätti Mantereen hallitus uuden eduskunnan kokoonnuttua eronpyynnön, kuten vaalien tulos edellytti.

Hallituksen muodostaminen katsottiin tällä kertaa kuuluvan maalaisliitolle, jonka edustajaluku oli vaaleissa enin lisääntynyt. Ennenkuin hallitusta ryhdyttiin muodostamaan tiedusteli tasavallan presidentti kuitenkin ryhmältä 1) katsooko sos.-dem. ryhmä voivansa osallistua hallituksen muodostamiseen, 2) millä tavalla ryhmä tulee suhtautumaan joidenkin toisten ryhmien taholta muodostettavaan hallitukseen? Ryhmän puolesta vastattiin, ettei nykyään ole edellytyksiä sos.-dem. ryhmän osallistumiselle hallituksen muodostamiseen

sekä mitä toisten ryhmäin taholta muodostettavaan hallitukseen suhtautumiseen tulee, niin käsittelee ryhmä tämän kysymyksen vasta sitten kun saadaan tietää minkälainen tulee olemaan uuden hallituksen ohjelma.

Pankinjohtaja Kallio, joka sitten muodosti maalaisliittolaisen hallituksen ammattiministereillä täydennettynä, ei esittänyt hallitusohjelmansa ryhmälle eikä muutenkaan ollut asiassa kosketuksessa ryhmän kanssa.

Sisäpoliittiset ja oikeudelliset asiat.

V i r k a m i e s t e n p a l k a n k o r o t u s k y s y m y s . Helmik. puolivälissä 1929 jätti Mantereen hallitus eduskunnalle esityksen valtion viran ja toimenhaltijain palkkauksen perusteita koskevan lain muuttamisesta siten, että korkein peruspalkka, joka nykyään on 100,000 mk. vuodessa korotettaisiin 120,000 mkaan. Korotukset alenisivat sitten asteettain ollen 39,000 mk:n palkkaluokan kohdalla vähintään 6,000 mk., 20,000 mk:n kohdalla 1,800 mk. ja kaikkein alimmassa palkkaluokassa 1,200 mk. Sen lisäksi ehdotettiin ikälisät korotettavaksi 1 %:lla ja lapsiavustukset 1,200 mk:sta 1,700 mk:aan vuodessa lasta kohden. Korotukset ehdotettiin toimeenpantavaksi siten, että v. 1929 olisi suoritettu puolet korotuksesta heinäk. 1 p:stä lukien, v. 1930 puolet korotuksista koko vuodelta ja v:n 1931 alusta olisivat korotukset käyneet kokonaisuudessaan voimaan. Valtiolle koituvat lisämenot oli laskettu nousevan, sitten kuin korotukset olisi kokonaisuudessaan maksettavat, 136 milj. mk. vuodessa.

Ryhmän keskuudessa pidettiin korotusten valtiolle aiheuttamaa lisämenoa liian raskaana ja esitystä liian paljon ja pääasiassa korkeampipalkkaista virkamiehistöä suosivana, joten ryhmä ei voinut sitä hyväksyä. Kuitenkin katsottiin palkkojen varsinkin alemmissa palkkaluokissa kaipaavan tarkistamista, joka voitaisiin toimittaa käsiteltävänä olevan hallituksen esityksenkin pohjalla. Eräitä ryhmän jäseniä oli myöskin sillä kannalla, ettei mitään palkankorotuksia olisi myönnettävä. Kun asia ei joutunut valtiovarainvaliokunnassa palkkaluokittain tarkastettavaksi ei ryhmällä ollut aihetta määrätä kantaansa lain yksityiskohtiin. Valtiovarainvaliokunta antoi hylkäävän mietintönsä pääasiassa sellaisilla perusteilla, ettei ajankohta maassa vallitsevaan ankaraan pulaan katsoen ole sovelias valtion viran- ja toimenhaltijain palkkauksen yleiselle uudelleen järjestelylle ja että sellaiset ehdotukset olisivat budjetin yhteydessä käsiteltävät.

Ryhmä päätti ehdottaa mietinnön perusteluihin lisättäväksi lausuman, jonka mukaan pitäisi tutkia ovatko peruspalkat oikeassa suh-

teessa eri paikkakunnilla vallitseviin elinkustannuksiin. Edelleen olisi hallituksen hankittava selvyys siitä, eivätkö virastolautakunnan ehdotukset aiheuta sellaisia supistuksia virastomenoissa, jotka olisi otettava huomioon palkkoja järjestettäessä. Nämä selvitykset saatuaan voi hallitus harkita onko muissakin kuin alemmissa palkkaluokissa välttämätöntä myöntää korotuksia tai suorittaa eri paikkakunnilla vallitsevien elinkustannusten aiheuttamia muutoksia. Välttämätöntä myöskin on samalla selvittää valtion palveluksessa olevan ylimääräisen henkilökunnan sekä rautatierakennuksilla, maantie-, metsä- y.m. töissä ja valtion teollisuuslaitoksissa työskentelevän työväen palkan korotuksen tarpeellisuus. — Lisäksi päätettiin, että asian jouduttua lopulliseen käsittelyyn eduskunnassa, annetaan ryhmän jäsenille oikeus äänestää jonkun vähäisemmän määrärahan (esim. 3 milj. mk.) myöntämisen puolesta hallitukselle oppikoulun opettajain tuntipalkkojen korottamiseksi.

Toisessa käsittelyssä eduskunnassa päätettiin 126 äänellä 58 vastaan hylätä hallituksen esitys. Kolmannessa käsittelyssä koetettiin hallituksen esityksen kannattajain taholta järjestää asia ilman lainmuutosta myöntämällä hallitukselle määrärahat tähän tarkoitukseen. Ruotsalaisen ed. Bromanin ehdotus 41 miljoonan myöntämisestä tarkoitti hallituksen esityksen mukaisten korotuksien myöntämistä heinäk. 1 p:stä ja ed. Rydin ehdotus 25,5 miljoonan myöntämisestä samanlaisten korotusten voimaanastumista varten syysk. 1 p:stä. Näihin olisi hallitus tyytynyt. Edellinen tuli hylättyä 134 äänellä 44 ääntä vastaan ja jälkimäinen 128 äänellä 57 ääntä vastaan. Ed. Harvalan ehdotus sos.-dem. ryhmän kannan ilmaisun ottamisesta perusteluihin hylättiin 98 äänellä 56 ääntä vastaan.

S u o j ä r v e n l a h j o i t u s m a a t. Aikoinaan osti Suomen valtio Venäjän Vuorihallitukselta Suojärven pitäjässä sijaitsevat maa-alueet tarkoituksella jakaa ne sanotulla alueella lampuoteina asuville talonpojille omistusoikeudella hallittaviksi. Osa talonpoikia myi kuitenkin sen jälkeen lampuotioikeutensa puutavarayhtiöille ja viranomaiset hyväksyivät oikeuksien siirron. Tällä tavoin yhtiöille siirtynyttä maata oli 17,000 hehtaaria. Kun säätyvaltiopäivien päätös ei tarkoittanut maiden luovuttamista yhtiöille, kieltäytyi hallitus v. 1922 antamasta näille luovutuskirjoja, vaan toimitti irtisanomisen. Yhtiöt haastoivat Suomen valtion oikeuteen, jossa valtio hävisi jutut kaikissa asteissa. Muuttokäskyt julistettiin voimattomiksi ja yhtiöt laillisiksi lampuodeiksi. Hallitus kieltäytyi edelleen antamasta luovutuskirjoja, koska päätöksissä ja niiden ensimmäisissä selityksissä ei mainittu lunastusoikeudesta mitään.

Asian ollessa tässä vaiheessa teki ed. J. F. Aalto y.m. marraskuussa 1926 ryhmän nimessä asiasta välikysymyksen, jossa asetut-

tiin sille kannalle, että mainittujen suurien maa-alueiden joutuminen puutavarayhtiöille vastoin lakeja ja asutuspoliittisia pyrkimyksiä olisi ehkäistävä erikoislainsäädännöllä. Kun Kallion toinen hallitus oli ennen vastauksen antamista saanut epäluottamuslauseen ehdotti se asian perustuslakivaliokuntaan ja kun asia sitten toista tietä tuli eduskunnan ratkaistavaksi ehdotti valiokunta vaan muodollisen päiväjärjestykseen siirtymislausunnon.

Sos.-dem. hallitus antoi sitten eduskunnalle esityksen laiksi mainittujen alueiden palauttamisesta valtion välittömään hallintoon. Perustuslakivaliokunta ja suurivaliokunta hyväksyivät pääkohdissaan hallituksen esityksen, samoin eduskunta toisessa käsittelyssä, mutta kun ruotsalaiset ja kokoomus jyrkästi vastustivat lakia, joka oli käsiteltävä perustuslain luontoisena, ei se saanut kolmannessa käsittelyssä riittävää enemmistöä, joten lakiehdotus raukesi.

Sillä välin olivat puutavarayhtiöt saaneet korkeimmalta oikeudelta vielä uuden päätöksen selityksen, joka muodollisestikin katsottiin valtiota velvoittavaksi ja hallitus antoi elok. lopulla 1927 yhtiöille luovutuskirjat. — Ryhmän jäsenten keskuudessa ilmeni asiasta erimielisyyttä. Useiden jäsenten mielestä ei sos.-dem. hallituksen olisi pitänyt luovutuskirjoja antaa, koska se oli vastoin valtion etua ja puolueen määriteltyä kantaa. Kommunistit tekivät myöskin asiasta välikysymyksen, mutta kun hallitus erosi jäi vastaus siihen antamatta.

U u s i v a l t i o p ä i v ä j ä r j e s t y s, jonka käsittelystä v:n 1925 valtiopäivillä on seikkaperäinen selitys ryhmän edellisessä kertomuksessa, hyväksyttiin v. 1927 valtiopäivillä 157 äänellä 22 ääntä vastaan ja tuli käytäntöön v. 1928 helmik. alusta. Kun ei sos.-dem. ryhmän vaatimusta äänioikeusikärajan alentamisesta 24:stä 21 vuoteen saatu valtiopäiväjärjestyksen aikaisemmassa uudistuksessa toteutettua, tehtiin ryhmän puolesta lakialoite sanotun lain 6 §:n 1 mom. muuttamisesta kerrotulla tavalla. Aloite saatiin käsiteltyä v. 1929 ensimmäisillä valtiopäivillä ja kommunistien, edistysmielisten ja eräiden ruotsalaisten kannattamana hyväksyttyä lepäämään yli vaalien 94 äänellä 74 ääntä vastaan. Vuoden 1929 toisilla valtiopäivillä hylättiin ehdotus lopullisesti.

Ed. Schauman y.m. jättivät myöskin v. 1928 valtiopäiville aloitteen valtiopäiväjärjestyksen 85 §:n muuttamisesta siten, että niitä tarkistajia, jotka laativat eduskunnasta menevät kirjelmät ja valtiopäiväpäätöksen valittaisiin nykyisen 5 asemasta 7, mikä tekisi ruotsalaiselle ryhmälle mahdolliseksi saada edustajansa tarkastajaksi. Sos.-dem. ryhmä on ehdotusta kannattanut ja on asia samoin kuin edellinenkin jäänyt lepäämään yli vaalien.

V a a l i l a i n u u d i s t u s. Kysymys uuden vaalilain aikaansaamisesta, mikä keisarivallan aikaisen terminologian poistamiseksi ja

asialliseltakin kannalta olisi suotava, on edelleenkin ollut päiväjärjestyksessä. Uudistusta on vaikeuttanut se, että ruotasalaiset ja edistyspuolue pyrkivät siihen, että koko maassa saadut äänet vaalipiirien rajoista riippumatta saataisiin vaikuttamaan vaalien yleiseen tulokseen. Sos.-dem. puolue ei ole tahtonut tähän järjestelmään mennä. Paitsi sitä, että puolue menettäisi siinä muutamia edustajapaikkoja, tulisi vaalien järjestely entistäänkin mutkikkaammaksi ja pirstoutuminen entistä useampiin sangen pieniin ryhmiin tekisi parlamenttaarisen toiminnan vaikeammaksi. V:n 1925 valtiopäivillä käsiteltiin asia, jolloin lakiehdotus tuli pääkohdiltaan nykyisen vaalilain mukaiseksi ja hyväksyttiin lepäämään yli vaalien. Seuraavilla valtiopäivillä käsiteltiin asia uudelleen hallituksen esityksen pohjalla. Tällöin tuli perustuslakivaliokunnan mietintö sisällöltään jotenkin samanlaiseksi kuin lepäämässä oleva lakiehdotuskin. Tämän vuoksi ei lakiehdotuksen hyväksymisellä ollut mitään merkitystä ja tuli se hylättyä 103 äänellä 71 ääntä vastaan. Lepäämässä ollutta ehdotusta käsiteltäessä v. 1927 hylättiin suhteellisuuden laajentamista koskeva ehdotus 118 äänellä 74 ääntä vastaan ja koko lakiehdotus 114 äänellä 80 ääntä vastaan. Eräiden eduskunta-alotteiden pohjalla käsiteltiin vaalilakia vielä kerran v. 1929 valtiopäivillä ja sai se silloinkin pääasiallisesti samanlaisen sisällön kuin aikaisemmin hylätyt ehdotuksetkin. Lakiehdotus jäi keskeneräiseksi ja raukesi.

A v i o l i i t t o l a k i käsiteltiin sos.-dem. hallituksen antaman esityksen pohjalla v. 1929 valtiopäivillä. Tällä lailla järjestettiin uudelleen vanhentuneet avioliiton solmimista, avioeroa ja aviopuolisoiden omaisuussuhteita koskevat säädökset Suomen perheoikeudessa. Laki-valiokunnan mietintöön liittivät muutamat sos.-dem. ryhmän jäsenet vastalauseen, jossa ehdottivat siviilivihkimisen säädettäväksi ainoaksi lailliseksi avioliiton päättämismuodoksi. Kun osa ryhmän jäseniä äänesti eduskunnassa tätä ehdotusta vastaan otettiin asia ryhmässä käsiteltäväksi ja pöytäkirjaan merkittiin, että ryhmä kokonaisuudessaan on pakollisen siviiliavioliiton kannalla. Naisen naimaikärajan korottamisesta oli myöskin erimielisyyttä eduskunnassa ja myöskin ryhmän jäsenten kesken. Ikäraja jäi ennalleen.

K a n s a l a i s s o d a n s e u r a u s t e n s e l v i t t e l y. Ryhmän puolesta jätettiin eduskunnalle v. 1924 ed. J. F. Aallon y.m. allekirjoittama eduskuntaesitys täydellisen armahduksen myöntämisestä v. 1918 tapahtumien johdosta tuomituille sekä syytteiden nostamisen lakkauttamisesta samoista asioista. Niinikään jätti ed. K. Myllymäki y.m. v. 1926 valtiopäiville esityksen kansalaisluottamuksen palauttamisesta rangaistuksensa kärsineille tai ehdonalaisessa vapaudessa oleville. Nämä esitykset eivät joutuneet erikseen käsiteltäväksi. Kun sos.-dem. hallitus astui toimeensa, antoi se esityksen kansalaisluotta-

muksen palauttamisesta sekä muun rangaistusseuraamuksen poistamisesta niiltä, jotka olivat rangaistuksen loppuun kärsineet tai päässeet ehdonalaiseen vapauteen. Tämäkin esitys sai osakseen kovaa vastarintaa. Lakivaliokunta ehdotti esityksen hylättäväksi. Suuri valiokunta ehdotti hyväksyttäväksi ed. Tuomiojan ehdotuksen, jonka mukaan kansalaisoikeudet olisi palautettava niille, joita ei ole valtiorikosten yhteydessä tuomittu muista rikoksista. Toisessa käsittelyssä eduskunnassa tuli kuitenkin hallituksen esitys, kun ruotsalaiset olivat muuttaneet kantaansa, hyväksytyä muuttamattomana. Lopullisesti hyväksyttiin laki 90 äänellä 85 vastaan. Tämä laki tuli koskemaan 1,175 henkilöä. Vankilassa oli silloin 48 kansalaissodan johdosta tuomitua. Lopullisen armahduksen toteuttamista tarkoittava lakialoite on sen jälkeen jätetty v. 1928 ja v. 1929 toisille valtiopäiville, mutta ei ole joutunut käsiteltäväksi.

V:n 1928 valtiopäiville jätti ed. Viik lakialotteen, jossa ehdotettiin, että "lakiin eläkkeistä vapaussodassa haavoittuneille sotureille sekä kaatuneiden ja sairauden johdosta kuolleiden soturien perheenjäsenille" tehtäisiin sellainen muutos, että sanottu laki ulotettaisiin käsittämään myöskin punaisten puolella taistelleet soturit sekä niinkään aloitteen 5 miljoonan markan määrärahan ottamisesta budjettiin tätä tarkoitusta varten. Aloitteet eivät ole johtaneet tulokseen. — Niinikään jättivät ed. Lehtokoski y.m. 1926 valtiopäiville aloitteen 2 milj. mk:n määrärahan ottamisesta budjettiin sotaorpojen ammattiopetuksen avustamista varten. Aloite hyljättiin.

K o k o o n t u m i s - j a l a u s u n t a v a p a u s. Sen johdosta, että kommunistisessa liikkeessä toimivia henkilöitä m.m. kansanedustajia on poliittisista syistä vangittu ja saman liikkeen järjestämiä kokouksia ennakolta estetty ja hajoitettu, on valtiiovallan kommunisteihin suhtautumista koskevia kysymyksiä ollut kertomuskaudella lukuisasti eduskunnan käsiteltävänä. Kommunistinen eduskuntaryhmä on tehnyt tämänlaatuisista asioista useita välikysymyksiä ja myöskin oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksia käsiteltäissä on ilmennyt aihetta puuttua asiaan. Puolueen yleisen kannan mukaisesti ei ryhmä voi hyväksyä kommunistien menettelytapoja ja maanalaista toimintaa, mutta pitää perustuslaissa turvattua kokoon-tumis- ja lausuntavapautta kansanvaltaisessa valtio- ja yhteiskunta-elämässä niin tärkeänä, ettei sitä saa poikkeustapauksissakaan loukata ja ettei keltään saa valtiollisten mielipiteidensä vuoksi vapautta riistää, ellei häntä ole todistettu syylliseksi selvästi nimettyihin rikoksiin. Kun on ilmennyt, että valtiiovallan taholta ei ole aina tällaista menettelyä noudatettu, on eduskunnassa ehdotettu hyväksyttäväksi edellämainitun kannan mukaisia arvostelevia lausuntoja. Niitä ei ole

kuitenkaan saatu hyväksytyä, sillä kommunisteihin suhtautumisessa on porvarillisten ryhmien keskuudessa vallalla yksimielisyys.

E r o t e t u t v a l t i o n p a l v e l i j a t. Ryhmän puolesta jätettiin 1928 valtiopäiville lakialoite vuoden 1918 kansalaissodan johdosta poliittisista syistä erotettujen valtion palvelijoiden ja virkamiesten ottamisesta entisiin toimiinsa ja sisältyy tähän ehdotukseen myöskin säännös, että asianomaiset saavat lukea hyväkseen aikaisemmat palvelusvuodet ikälisiin ja eläkkeisiin nähden ja että nekin, jotka eivät halua entisiin toimiinsa tulla tai ovat kuolleet, saavat lainmukaiset oikeudet eläkkeeseen. Aloite ei ole tullut käsiteltyä.

Niinikään jätti Sunilan hallitus v. 1928 valtiopäiville esityksen laiksi eräiden erotettujen valtion viran- tai toimenhaltijain oikeudesta eläkkeeseen ja ikälisään. Tämän ehdotuksen mukaan saisivat erotetut, jotka ovat jo otetut tai vastedes otetaan valtion toimiin, lukea hyväkseen entisen palvelusaikansa ikälisiin ja eläkkeeseen nähden sekä ne, joiden anomukset toimiin pääsystä on hylätty tai hylätään, saisivat lainmukaisen eläkkeen. Kun tämäkään ehdotus ei tullut käsiteltyä, jätettiin se sos.-dem. ryhmän taholta lakialoitteena 1929 toisille valtiopäiville.

V a l t i o n a s i o i d e n j a o i k e u d e n h o i t o. Ryhmän taholta on tulo- ja menoarvion, valtion tilintarkastajain, oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen kertomusten yhteydessä jatkuvasti kiinnitetty huomiota valtion asioiden ja oikeuden hoidon alalla vallitseviin epäkohtiin. V. 1929 valtiop. oikeuskanslerin kertomuksen yhteydessä hyväksyttiin ryhmän esittämä muistutus, että rangaistustaan kärsivän vangin tulisi saada, laatiessaan valitusta vankilaviranomaisia vastaan, käyttää haluamaansa avustajaa sekä niinikään muistutukset oikeuskanslerin esiintymisestä virkamiesten palkkausasiassa sekä hänen lausunnostaan, jossa leimataan nykyinen eduskunnallinen lainsäädäntö ala-arvoiseksi.

K o m m u n i s t i s t e n e d u s t a j a i n Enteen ja Latvian vangitsemisen katsoi ryhmä tapahtuneen vastoin valtiopäiväjärjestyksen 12 §:n määräyksiä. Ryhmän mielestä on valtiopäiväin ajaksi luetava myöskin se aika valtiopäiväin alkamisen ja lopettamisen välillä, jolloin työt on keskeytetty. Ryhmän kanta tuotiin esille ilmoituksen ja asiasta tehdyn kantelun yhteydessä. Ed. Allilan vangitsemisen johdosta tehtiin ryhmän taholta välikysymys, jossa moitittiin hallitusta siitä, että vangitsemisen yhteydessä viranomaisten taholta yritettiin halventaa eduskuntaa.

R a n g a i s t u s t e n k o v e n t a m i n e n. Maalaisliiton taholta on tehty aloitteita raipparangaistusten ja vesileipärangaistusten uudelleen käytäntönottamisesta. Samoin jätti Sunilan hallitus eduskunnalle esityksen vesileipärangaistuksen käytäntönottamisesta sak-

kojen suorituksessa sekä törkeäluontoisissa ja voitonhimosta tehdyissä rikoksissa. Ryhmä on näitä vastustanut, pitäen jo aikoja siten hylättyä rangaistusmenetelmää kidutusluontoisena ja epäinhimillisenä. Asian käsittely jäi kesken, mutta uudisti Mantereen hallitus viime mainitun esityksen v. 1929 toisilla valtiopäivillä.

Sos.-dem. hallituksen esitys laiksi eräistä toimenpiteistä henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvan rikollisuuden vastustamiseksi tuli hylättyä v. 1929 valtiopäivillä sen johdosta, että hallituksessa ilmoitettiin olevan valmistumassa uusi yksityiskohtaisempi lakiehdotus huliganismin ja aseiden väärinkäytön ehkäisemiseksi.

Uuden keskusvankilan rakentamiseen katsoi ryhmä täytyvän myöntyä, koska tilanahtaus vankiloissa voi käydä vankien terveydelle vaaralliseksi ja porvaristo saa yhä enemmän aihetta epähumanisten rangaistustapojen käytäntöön saattamiseen.

Tasavallan vuosipäivä. Sos.-dem. hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi jouluk. 6 päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä, jolta myöskin päivä- ja tuntipalkalla työskenteleville työläisille on maksettava täysi palkka. Asian käsittelyssä saatiin palkanmaksu laajennettua vielä kappalepalkalla työskenteleviin työläisiin. Oikeisto ja kommunistit äänestivät lakiehdotuksen lepäämään yli vaalien.

Kansallisuus- ja kielikysymyksissä on ryhmä kansainvälisen sosialidemokratian periaatteiden mukaisesti asettunut vastustamaan kansallisen vähemmistön oikeuksien liiallista supistamista. Sellaisia asioita on ollut m.m. kielilain muutos ja ruotsalaisen kouluhallituksen järjestely.

Verotusasiat.

Välillisessä verotuksessa on sosialidemokraattinen ryhmä, entistä menettelytapaa noudattaen, ponnistellut tulliverotuksen alentamiseksi yleensä ja erikoisesti vähävaraisia enin rasittavien elintarvetullien poistamiseksi. Alennusehdotuksia on tehty joka vuosi tullilakia seuraavalle vuodelle käsiteltäissä. Tullivapaiksi on vaadittu ruis, ohra, kaura, vehnä, herneet, erilaiset ryynit, silli, silava, voi, margariini, eräät maatalouskoneet ja tarvikkeet sekä huomattavia alennuksia sokerille, kahville, puuvilla- ja villakankaille, nahoilta, vuodille y.m. Vaikka tulliverotuksen liiallisuus on todettu muissakin piireissä ja alenevaan suuntaan pyrkimisestä on jatkuvasti ollut puhetta, niin sittenkin on tulliverotus aina v:n 1928 asti jatkuvasti kohonnut sekä verotettaviin esineisiin että kokonaistuottoon nähden. Korkein oli tulliveron tuotto v. 1928, jolloin se nousi 1,375 milj. mkaan.

V. 1927 tapahtuneessa tullilain käsittelyssä saatiinkin vähäisiä muutoksia aikaan. Sos.-dem. hallitus antamassaan tullilakiehdotuksessa esitti rukiin, ohran, kauran, ihan y.m. tullivapaaksi, vehnä-, riisi- y.m. ryynien, sokerin, kahvin, puuvilla- ja villakankaiden y.m. tullia alennettavaksi, niin että alennukset olisivat nousseet 300 milj. mkaan vuodessa. Alennuksia saatiin hyväksytyä kahville 3 mk., sokerille 1 mk., vehnäjauholle 40 p. sekä erilaisia alennuksia kankaille y.m. tavaroille, niin että tullitulojen alennus laskettiin 165 milj. markaksi vuodessa. Maataloustuotteiden tulleja ei saatu alenemaan. Tämän pitemmälle ei ole myöhemminkään päästy. Sunilan hallituksen tullilakiesitys sisälsi edellisen vuoden tullitariffin asiallisesti muuttamattomana ja tuli se sellaisena hyväksytyä. Maalaisliiton taholta tehdyt ehdotukset perunatullin asettamisesta sekä eräiden muiden tullien korottamisesta saatiin torjuttua. Mantereen hallituksen tullilakiesitys v. 1930 ei sisältänyt mitään asiallisia muutoksia edellisen vuoden tullitariffiin.

Päiväjärjestyksessä on ollut jo 10 vuotta p y s y v ä i s e n t u l l i t a r i f f i n a i k a a n s a a m i n e n. Nykyään on asia valmistavana erikoisessa komiteassa, joka suorittaa laajoja tutkimuksia tullien vaikutuksesta taloudellisen elämän eri aloilla. Vieläkään ei ole tietoa milloin tämä tärkeä alote joutuu eduskunnan käsiteltäväksi enempää kuin siitäkään, mille pohjalle se tulee rakennettavaksi.

Tulo- ja omaisuusvero. Sos.-dem. hallitus antoi eduskunnalle esityksen, jossa ehdotettiin tulo- ja omaisuusverolakia muutettavaksi niin, että verotus alkaisi 10,000 markan tulosta ja nousisi 1,5 milj. mk:n tuloissa 20 %:n sekä poistettavaksi oikeus vähentää puolet maksetusta tulo- ja omaisuusverosta. Omaisuusveron kanto ehdotettiin alotettavaksi 40,000 omaisuudesta ja veromäärä korotettavaksi 100 %:lla. Tämän lainmuutoksen hyväksyminen olisi merkinnyt valtiolle 150 milj. mk:n tulojen lisäystä ja vähävaraisille helpotusta veronmaksussa. Valtiovarainvaliokunnassa tuli hallituksen esitys sellaisenaan hyväksytyksi maalaisliiton edustajain kannatuksella. Myöhemmin suuressa valiokunnassa ja täysi-istunnossa luopuivat maalaisliittolaiset kannatuksestaan. Lakiehdotus tuli lopullisessa äänestyksessä hylättyä 111 äänellä 81 ääntä vastaan.

V:n 1928 valtiopäivillä teki ed. Helo tulo- ja menoarvion käsittelyssä ehdotuksen omaisuusveron korottamisesta 50 %:lla. Maalaisliittolaisia äänesti nytkin ehdotuksen puolesta, joten se tuli hyväksytyä. Myöskin suuri valiokunta kannatti ehdotusta. Lopullisessa äänestyksessä muuttivat maalaisliittolaiset taasen kantaansa, joten ehdotus tuli hylättyä 90 äänellä 78 ääntä vastaan.

V a l m i s t e v e r o a kannetaan edelleen tupakasta, tulitikuista ja makeisista ja kertyy niistä valtiolle tuloa n. 205 milj. mk. vuodessa.

Tupakkavero on säädetty pysyväiseksi 1923 hyväksytyllä lailla. Tulitikki- ja makeisveroa on kannettu edelleen, ilmeisesti perustuslain hengen vastaisesti, vuodeksi kerrallaan hyväksytyllä lailla. Sos.-dem. hallitus esitti v. 1927 tulitikki- ja makeisvalmisteveron lakkautettavaksi. Samalle kannalle on sos.-dem. ryhmä asettunut joka vuosi, koska mainitut verot koskevat välttämättömiä kulutustavaroita ja siis rasittavat eniten vähävaraisia väestöpiirejä. Porvaristo on kuitenkin joka vuosi hyväksynyt ne yksimielisesti eikä mitään muutoksia niiden määrissäkään ole kertomuskaudella tapahtunut.

M o o t t o r i a j o n e u v o j e n v e r o t u k s e s t a annettiin edusk. hallituksen esitys v. 1928, jolloin ehdotettiin moottoriajoneuvojen verotusta korotettavaksi siten, että veron tuotto kohoaisi 5 milj. mk:sta 30 milj. mk:n vuodessa. Ryhmässä oli paljon epäilyksiä tämän lain suhteen, sillä arveltiin sen rasittavan liikaa linja-autoliikennettä, joka yleisestikin, mutta varsinkin rautateistä etäällä oleville seuduille on käynyt aivan välttämättömäksi. Kun kuitenkin moottoriajoneuvot kuluttavat paljon maanteitä, joiden kunnossapitoon kuluu runsaasti valtionvaroja ja kun moottoriajoneuvoja käytetään myöskin ylellisyystarkoituksiin, ei ryhmä asettunut tätä verotusta vastustamaan.

L e i m a v e r o on pysynyt entisellään. V. 1930 tulo- ja menoarviossa ehdotetaan eräiden virastoihin jätettävien ja sieltä annettavien asiakirjojen leimamaksuja alennettaviksi ja poistettaviksi. Huviveroa koskevien leimamaksujen kannon tulkinnasta tehtiin kysely Sunilan hallitukselle, mutta enempiin toimenpiteisiin ei asia antanut aihetta.

A n s i o t o n a r v o n n o u s u. V. 1925 valtiopäiville jätettiin ed. Helon y.m. anomusehdotus, jossa ehdotettiin hallitusta kehoitettavaksi antamaan mahdollisimman pian eduskunnalle esityksen ansiotoman arvonnousun aikaansaamiseksi kaupungeissa ja taajaan asutuissa keskuksissa ja ryhtymään toimenpiteisiin verotuksen toteuttamiseksi koko maassa. V. 1926 hyväksyttiin ehdotus 98 äänellä 72 ääntä vastaan. Asiasta ei ole vielä esitystä annettu.

Sotilaalliset asiat.

Menot sotalaitoksessa ovat lisääntyneet huolestuttavassa määrässä heikentäen maan taloudellista ja sivistyksellistä kehitystä sekä lisäten varsinkin vähävaraiselle väestölle muutenkin liian raskasta verotaakkaa. Sotilasmenot, jotka v. 1922 olivat 373,450,000 mk., nousivat v. 1926 568,914,000, v. 1927 574,110,000, v. 1928 548,521,000, v. 1929 579,626,000 sekä v. 1930 hallituksen esityksen mukaan

590,901,000 markkaan. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on ehdottanut sotilasmenoja vähennettäväksi v:lle 1927 210,553,000, v. 1928 138,150,000 ja v:lle 1929 141,026,000 markkaa. Tällaiset vähennykset on katsottu mahdolliseksi silti asettamatta maan puolustusvoimaa vaaranalaiseksi. Parina viimeisenä vuonna ovat vähennyschdotukset olleet suppeammat kuin aikaisemmin. Tämä ei kuitenkaan osoita kannanmuutosta ryhmässä, vaan johtuu siitä, että laivastolaki ja suojeluskuntalaki ovat vakiinnuttaneet eräitä menomääriä, joten niitä ei enään voida ehdottaa poistettavaksi.

Siitä huolimatta, että puolustusmenot ovat kohonneet näin korkeiksi, voidaan ryhmän vaikutusta tällä alalla pitää huomattavana. N. s. puolustusrevisionin mietinnössähän ehdotettiin sotalaitoksessa toimeenpantavaksi suuria perusuudistuksia, joiden kustannukset olivat arvioidut 10 vuoden aikana kohoavan satoihin miljoonin markkoihin vuotta kohden nykyisten menojen lisäksi. Tämä suunnitelma sai osakseen paljon kannatusta kaikissa porvaripiireissä. Sosialidemokraattien päättävä vastustus on vaikuttanut, että suurin osa näistä suunnitelmista on jäänyt eduskunnan asiakirjojen ulkopuolelle. Erinäisiä, melkoisen suuriakin menojen lisäyksiä on saatu valiokuntakäsittelyssä ehkäistyä. Sotilasmenojen väheneminen v:lle 1928 25,5 miljoonalla markalla johtui epäilemättä sos.-dem. hallituksen ja ryhmän ponnistuksista. Vaikkakaan alennus ei jäänyt pysyväiseksi on se vaikuttanut ilmeisesti hillitsevästi menojen lisäämistä tarkoittaviin pyrkimyksiin.

Asevelvollisten palvelusajan lyhentäminen. Puolueen keskuudessa on yleisenä se mielipide, että Suomessa riittäisi asevelvollisille 6 kuukauden palvelusaika, samoin kuin Ruotssakin. Vuoden 1926 valtiopäiville jätettiinkin tämänsisältöinen ed. Helon y. m. allekirjoittama eduskuntaesitys asiasta. Kun kuitenkin väitetään olevan teknillisiä vaikeuksia näin lyhyeen palvelusaikaan siirtymiselle yhdellä kertaa ja kun näin pitkälle menevälle uudistukselle ei ollut odotettavissa yhdenkään äänen kannatusta porvarillisista ryhmistä päätti ryhmä syksyllä 1926 tyytyä toistaiseksi ajamaan palvelusajan lyhentämistä 9 kuukauteen. Saman pituisen palvelusajan kannalla oli jo aikaisemmin maalaisliitto ilmoittanut olevansa. Tällaisen uudistuksen kannalla näytti siis olevan eduskunnan enemmistö. Sos.-dem. hallituksen ohjelma tuli tässä kohdin määriteltä edellä selostettuja näkökohtia silmällä pitäen.

Asia joutui eduskunnan käsiteltäväksi tässä vaiheessa v. 1927 valtiopäivillä, jolloin oli esillä ylempänä mainittu ed. Helon y. m. eduskuntaesitys ja ed. Mannerin alote 9 kk. palvelusaikaan siirtymisestä. Maalaisliiton eduskuntaryhmä peräytyi tällöin kuitenkin kannaltaan ja äänesti omaa aloitettaan vastaan, joten molemmat lakiehdotukset tuli-

vat hylättyä. Samalla hyväksyttiin kuitenkin sosialidemokraattien esittämä ponsi, jossa hallitusta kehoitettiin ryhtymään toimenpiteisiin asevelvollisten palvelusajan lyhentämiseksi ja antamaan siitä esityksen eduskunnalle. Sos.-dem. hallitus asetti palvelusajan lyhentämistä suosivista henkilöistä komitean asiaa valmisteleman, mutta se ei saanut ehdotuksiaan valmiiksi ennen sos.-dem. hallituksen eroamista. Sunilan enempää kuin Mantereen hallitukseen eivät antaneet asiasta eduskunnalle esitystä. Ryhmän puolesta ovat ed. J. F. Aalto y. m. tehneet asiasta lakialotteen v. 1929 kumpaisillakin valtiopäivillä, mutta ne eivät ole tulleet käsiteltyä.

S u o j e l u s k u n t i e n l a i l l i s t u t t a m i n e n . Sen jälkeen kuin Kallion toinen hallitus marrask. 1926 oli jättänyt eronpyynnön ryhtyi se, eronpyynnöstään huolimatta, suurella kiireellä valmistamaan ehdotusta laiksi suojeluskunnista ja antoi siitä esityksen eduskunnalle päivää ennen uuden hallituksen toimeenastumista. Esitykseen sisältyi paitsi ylimalkaista määritelmää suojeluskunnista ja niiden tehtävistä, säädös, jolla suojeluskuntien päällikköjen toimet, aina aluepäällikköä myöten, muutettiin vakinaisiksi valtion viroiksi. Sosialidemokraatit vastustivat jyrkästi tällaista lainsäädäntöä. Kun ei ollut toiveita saada lakiehdotusta hylättyä äänestettiin se lepäämään yli vaalien. Lopullisessa käsittelyssä vaalien jälkeen tuli lakiehdotus hyväksyttyä 111 äänellä 77 sosialidemokraattien ja kommunistien ääntä vastaan.

Suojeluskuntien avustusmäärärahat, jotka v:een 1928 asti olivat 30 milj., korotettiin mainitulle vuodelle 35 milj. Ryhmän taholta on ehdotettu määrärahat poistettavaksi ja suojeluskuntalain voimaanastuttua vähennettäväksi, mutta tuloksetta. Suojeluskuntien vaatetusmääräraha on edelleen 12 milj. mk. vuodessa ja on ryhmä yrittänyt saada sitäkin evätyksi.

A s e v e l v o l l i s t e n l o m a t . V. 1924 yritettiin porvariston taholta saada säädettyä laki, jonka mukaan ne asevelvolliset, jotka ennen palvelukseen astumistaan ovat saaneet koulutusta alaansa vastaavassa aselajissa, saisivat heti palvelukseen astuttuaan lomaa aina 3 kk. asti. Kun tämä helpotus oli tarkoitettu suojeluskuntalaisille ja kun tällaisten erikoishelpotusten säätäminen olisi ristiriidassa yleisen palvelusajan lyhentämisen kanssa armeijassa, vastusti ryhmä päätävästi lakiehdotuksen hyväksymistä. Lakiehdotus äänestettiin silloin lepäämään yli vaalien. Kun asia tuli vaalien jälkeen uudelleen käsiteltäväksi oli porvarillisissa ryhmissä eräitä lakia vastustavia edustajia. Se olisi kuitenkin tullut hyväksyttyä, mutta kun sos.-dem. hallitus teki lain hylkäämisestä kabinettikysymyksen muutti ruotsalainen ryhmä kantaansa ja lakiehdotus hylättiin 102 äänellä 91 ääntä vastaan.

L a i v a s t o n p e r u s t a m i n e n r a n n i k k o p o l u s -

t u s t a v a r t e n. Kuten edellisessä ryhmän kertomuksessa on selostettu äänestettiin v. 1925 valtiopäivillä ryhmän aloitteesta laivaston perustamista tarkoittava lakiehdotus lepäämään yli vaalien. Tämän lakiehdotuksen mukaan tulee 4 vuoden aikana lain voimaantulomisesta käytettäväksi 215 milj. mk. mainittuun tarkoitukseen. Asian tultua vaalien jälkeen uudelleen esille hyväksyi porvarillinen enemmistö lakiehdotuksen 107 äänellä 78 vastaan siitä huolimatta, vaikka samaan tarkoitukseen oli jo lain lepäämässä ollessa myönnetty kaksi 47 miljoonan markan määrärahaa.

L a k i s o t a t i l a s t a on ollut edelleen eduskunnan käsiteltävänä. V. 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty lakiehdotus julistettiin perustuslain luontoisena käsiteltäväksi ja tuli hylättyä 92 äänellä 94 vastaan. Hallitus antoi asiasta uuden esityksen v:n 1928 valtiopäiville. Tämä lakiehdotus oli tärkeimmiltä kohdiltaan saman sisältöinen kuin aikaisempikin ja asettui ryhmä sitä jyrkästi vastustamaan. Asiata käsiteltiin v:n 1929 valtiopäivillä, mutta kun eduskunta hajotettiin, jäi käsittely kesken ja esitys raukesi.

Armeijan sisäiseen järjestelyyn ja kuriin, taloudenhoitoon ja sotilaiden terveydenhoitoon on ryhmän taholta kiinnitetty vakavaa huomiota tulo- ja menoarvion käsittelyssä sekä muullakin tavoin. Tässä mainittakoon puolustuslaitoksen hankinnoita koskeva välikysymys, sos.-dem. hallituksen esitys sairaalan perustamisesta tuberkuloosia sairastavia sotilaita varten ja erinäiset aloitteet sotilaiden päivärahan korottamisesta.

Työväenasiat.

S a i r a u s v a k u u t u s. Sairausvakuutuslain valmistelut ovat olleet vireillä jo 40 vuotta. Ensimmäinen komiteamietintö asiassa valmistui v. 1892. Sen jälkeen on kaksi komiteaa käsitellyt asiaa ja niiden mietinnöt on julkaistu v:ina 1911 ja 1921. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta on ed. Paasivuori ym. tehneet asiasta eduskunta-aloitteet v. 1914, 1917 ja 1926 valtiopäivillä. Näitä aloitteita ei ole loppuun käsitelty. V. 1927 valtiopäiville antoi sos.-dem. hallitus asiasta esityksen, jossa lain rakenne on mahdollisimman yhdenmukainen voimassa olevan tapaturmavakuutuslain kanssa. Pakollisen vakuutuksen alaisia olisivat esityksen mukaan, maataloutta lukuunottamatta, kaikki työpaikat, joissa on vähintään 6 työntekijää, jos työntekijän kuukausipalkka ei ole yli 2,000 mk. Vakuutusmaksuista suoritettaisiin työntekijä puolet ja työnantaja toisen puolen. Valtio maksaisi apukassoille 70 mk. vuodessa kutakin vakuutettua kohden, puolet äitiysavustuksista ja erinäisiä avustuksen lisäyksiä suuriperheisille. Avustuksen suuruus olisi 4—38 mk. sairauspäivää kohden, vapaa lää-

kärinapu, lääkkeet, äitiysapu synnytyksissä ja hautausapu. Vakuutuksen laskettiin käsittävän 310,000 henkilöä ja aiheuttavan valtiolle kuluja 48 milj. mk. vuodessa.

Maalaisliittolaiset asettuivat työväenasiainvaliokunnassa sille kannalle, että laki olisi ulotettava myöskin maatalouteen ja kaikkiin sellaisiin työpaikkoihin, joissa on vähintään 4 työntekijää. Sos.-dem. edustajat yhtyivät laajennusta kannattamaan, vaikka tiedettiin, että vakuutuksen soveltaminen yhdellä kertaa näin laajalle alalle ja pieniin työpaikkoihin tuottaa melkoisia vaikeuksia. Sen jälkeen maalaisliittolaiset yhdessä muiden porvarillisiin ryhmiin kuuluvien edustajain kanssa vähensivät työnantajain osuuden vakuutusmaksuihin $\frac{1}{3}$ ja lisäsivät työntekijäin osuuden $\frac{2}{3}$, sekä muuttivat lakia niin, että vakuutukseen joutuu vain sellaiset työläiset, joiden tulot kuukaudessa ovat enintään 1,500 mk. Huolimatta siitä, että heidän ehdotuksensa tuli hyväksytyä äänestivät maalaisliittolaiset työväenasiainvaliokunnassa koko lakiehdotuksen hylkäämisen puolesta. Eräiden porvarillisten edustajain myötävaikutuksella saatiin työväenasiainvaliokunnassa kuitenkin aikaan lain hyväksymistä puoltava mietintö.

Suuressa valiokunnassa ei lakiehdotukseen saatu mitään oleellisia parannuksia. Asian toisessa käsittelyssä eduskunnassa teki ed. Tuomioja ehdotuksen valtion osuuden vähentämisestä vakuutuksen ylläpidossa ja sen määräämisestä suoritettujen avustusten perusteella, mikä olisi asettanut sellaiset vakuutusmaksat, joihin kuuluu pienipalkkaisia työläisiä, huonompaan asemaan. Tämä huononnusyritys saatiin torjuttua.

Kolmannessa käsittelyssä teki ed. Lähdensuo (maal.) ehdotuksen lakiehdotuksen hylkäämisestä. Ed. Virkkunen (kok.) ehdotti lakiehdotuksen äänestettäväksi lepäämään yli vaalien. Lakiehdotus tuli hyväksytyä 100 äänellä 74 ääntä vastaan, mutta äänestettiin seuraavassa istunnossa 77 äänellä lepäämään yli vaalien.

L e i p o m o t y ö l a k i, joka astui voimaan v. 1908 on ollut täsmällisimpiä ja enin työläisiä turvaavia työväensuojelulakeja. Sen vaikutus heikentyi kuitenkin sen johdosta, että korkein oikeus eräässä päätöksessään asettui sille kannalle, että leipomotyölain yötyökieltoa ei ole sovellettava milloin leivän valmistus tapahtuu tehdasmaisesti ja koneilla. Kun tällainen asiantila ei ole työväensuojelulakien hengen mukainen ja kun se on ristiriidassa kansainvälisen työkonferenssin laatiman yötyöstä leipomoissa koskevan sopimuksen kanssa, annettiin v. 1926 valtiopäiville hallituksen esitys mainitun lain tarkistamisesta. Sen mukaan olisi koneellinen leivän valmistus jäänyt kokonaan tämän lain ulkopuolelle. Työväenasiainvaliokunta ehdotti lain ulotettavaksi myöskin tehdasmaiseen leivänvalmistukseen, kuitenkin sillä erotuksella, että niissä saisi työ alkaa klo 5 aamulla ja päättyä

klo 11 illalla. Eduskunnassa hyväksyttiin työväenasiainvaliokunnan ehdotus tehtaisiin nähden, mutta muutettiin lakia niin, että tavallissakin leipomoissa saadaan työ alottaa klo 5 aamulla ja jatkaa klo 10 illalla. Kun tämä muutos oli huomattava huononnus voimassa olevaan lakiin ja kun muitakin työläisiä suojaavia määräyksiä poistettiin, päätti ryhmä vastustaa lain hyväksymistä. Se äänestettiin lepäämään yli vaalien, mutta tuli v. 1927 hyväksyttyä 105 äänellä 72 ääntä vastaan.

T y ö v ä e n t a p a t u r m a v a k u u t u s l a k i. Sos.-dem. hallituksen esityksen pohjalla oli eduskunnassa v. 1927 käsiteltävänä ehdotus työväen tapaturmavakuutuslain muuttamisesta siten, että tapaturmakorvaukset nykyisestäään koroitettaisiin ja että myöskin korkeampaa palkkaa nauttivat pääsisivät vakuutuksesta osalliseksi. Tällaisen muutoksen mainittuun lakiin edellyttäisi kansainvälisen työkonferenssin hyväksymä suositus. Tämä lakiehdotus tuli kuitenkin v. 1929 valtiopäivillä hylättyä. Sen sijaan hyväksyttiin ed. Tuomiojan ehdottama ponsi, jossa kehoitetaan hallitusta harkitsemaan millä tavoin työnantajain kustannuksia tapaturmavakuutuksen ylläpidosta voitaisiin vähentää.

N a i s t e n y ö t y ö. Kansainvälisen työkonferenssin Washingtonissa 1919 hyväksymän sopimuksen mukaisesti ehdotti sos.-dem. hallitus, että naisten yötyö teollisuudessa kiellettäisiin klo 11 ja 5 välillä yöllä. Tämä merkitsisi sitä, ettei kolmivuoroista työjärjestelmää saataisi käyttää sellaisissa teollisuuslaitoksissa, joissa on naisia työntekijöinä. Lakiehdotusta vastustivat porvarilliset edustajat yleensä ja erikoisesti porvarilliset naisedustajat, jotka väittivät tällaisten rajoitusten supistavan naisten ansiomahdollisuuksia. Esitys hylättiin. Samoin antoi sos.-dem. hallitus esityksen lasten ja nuorten henkilöiden käyttämisestä ammattityöhön. Lakiehdotuksen aiheuttamat muutokset nykyiseen lainsäädäntöön olivat verrattain vähäisiä, mutta siitä huolimatta tuli tämäkin lakiehdotus hylättyä.

T y ö t t ö m y y s k a s s o j e n v a l t i o a p u. Ryhmän taholta on tehty erinäisiä aloitteita muutoksiksi työttömyyskassalakiin ja erikoisesti valtionavustuksen korottamiseksi, koska se rahan arvon alenemisen johdosta on käynyt miltei merkityksettömäksi. Myöskin sos.-dem. hallitus antoi asiasta esityksen. Porvarilliset edustajat ovat kuitenkin jyrkästi vastustaneet valtioavun korottamista työttömyyskassoille sen vuoksi, että ne toimivat ammattiliittojen yhteydessä, jotka harjoittavat muutakin toimintaa ja ovat kommunistien johdettavana. Sen vuoksi ovat kaikki yritykset asiassa rauenneet.

L a k i a m m a t t i e n t a r k a s t u k s e s t a uudistettiin v. 1926 valtiopäivillä. Tehdyt muutokset tarkoittavat kunnallisen ammattientarkastuksen vakaannuttamista ja tehostamista, työväensuoje-

luskien rikkomisesta nostettavien syytteiden oikeudellisen käsittelyn helpottamista sekä työläistarkastajain toimen lainsäädännöllä vakaannuttamista. Sos.-dem. ryhmän kanta tuli tämän lain käsittelyssä pääkohdiltaan varteenotettua.

Metsä- ja lauttaustyöväen asunnot. Sos.-dem. hallitus antoi edusk. esityksen laiksi metsä- ja lauttaustyöväen asunnoista. Lakiesityksen mukaan työnantajat velvoitettiin metsiin ja lauttausväylien varsille sellaisilla seuduilla, missä työväellä ei ole riittävästi asunnoita saatavana, rakennuttamaan ja kunnossapitämään työväen asuntoja ja alistettiin ne erikoisen tarkastuksen alaiseksi. Lakiehdotus tuli hyväksytyä eräin muutoksin v. 1927 valtiopäivillä.

Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta antoi Sunilan hallitus v. 1928 valtiopäiville esityksen, jossa vanhuus- ja työkyvyttömyysavustuksen suorittaminen perustuu pakollisesti vakuutettavilta kannettaviin vuosimaksuihin. Hallituksen esitys lähetettiin työväenasiainvaliokuntaan, joka ei kuitenkaan ehtinyt sitä käsitellä ennen eduskunnan hajoitusta, jonka johdosta esitys raukesi. Valtiovarainvaliokunta, jolta esityksestä oli pyydetty lausunto, antoi sen keväällä 1929 ja katsoi siinä, että valtion rahallinen asema sallii ehdotuksen toteuttamisen. Kokoomuspuolueen edustajat olivat toista mieltä.

Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusrahastoa, mikä on välttämätön ja tekee vanhuus- ja työkyvyttömyyshuollon mahdolliseksi järjestetänpä se minkälaiselle pohjalle tahansa, on saatu jo jonkunverran kartutettua. V. 1927 siirrettiin sanottuun rahastoon 40 milj. mk. ja v. 1928 50 milj. mk. Sen lisäksi on rahastoon siirretty Oy. Gutzeit & C:lle aikanaan myönnetyn lainan maksamatta oleva pääoma 206,2 milj. mk. sekä sodan johdosta vahinkoa kärsimään joutuneiden rahasto 30 milj. mk. Vuoden 1929 kumpaisillekin valtiopäiville jätettiin ed. A. Aallon y.m. raha-asia-aloite, jossa ehdotetaan edelleen, vastoin Mantereen hallituksen kantaa, mainittuna vuonna siirrettäväksi 50 milj. mk. vanhuus- ja työkyvyttömyysrahaston kartuttamiseksi. Nykyään on mainitussa rahastossa varoja 421,2 milj. markkaa.

Työttömyyden torjuminen. Normaalisten työmarkkinain pysyttämiseksi on ryhmä toiselta puolen yrittänyt saada valtion työtoimintaa laajennettua ehdottamalla uusia tai korotettuja työmäärärahoja sellaisiin tarkoituksiin, joissa menestyksellisiä tuloksia tai yleistä hyötyä on odotettavissa, sekä toiselta puolen koettanut helpottaa taloudellisia vaikeuksia m.m. rahapulaa, ettei suurempaa joukkotyöttömyyttä olisi odotettavissa. Kun säännöllistä talvityöttömyyttä kuitenkin aina ilmenee on ryhmä koettanut saada varattua hallitukselle mahdollisimman runsaita työttömyysmäärärahoja, jotta hallitus yhdessä kuntien toimenpiteiden kanssa saisi tilapäisestä

työttömyydestä johtuvan hädän torjuttua. V. 1926 ehdotettiin ryhmän taholta tähän tarkoitukseen 20 milj. mk:n lisämäärärahaa, mutta eduskunta hyväksyi 7 milj. mk. V. 1927 budjettiin ehdotettiin otettavaksi työttömyyden torjumiseksi 30 milj. mk., mutta hyväksyttiin vain 5 milj. mk. Sos.-dem. hallius esitti v. 1927 myönnettäväksi tähän tarkoitukseen 15 milj. mk:n lisämäärärahan, mutta myönnettiin 5 milj. mk. ja edelleen v. 1928 budjettiin 20 milj. mk., mutta myönnettiin taas vain 5 milj. mk. Tällainen on yleensä ollut suhde sos.-dem. ryhmän pyrkimysten ja eduskunnan porvarillisen enemmistön kannan välillä. Ryhmä on muuten joka vuosi valinnut keskuudestaan erikoisen työttömyyskomitean, joka on ollut jatkuvasti kosketuksessa hallituksen, ammatillisten järjestöjen ja työttömien kanssa ja on silläkin tavoin saatu pidettyä porvarillisten hallitusten mielenkiintoa vireillä työttömyyden ehkäisemiseksi.

8-tunnin työaikain käytäntöönottamista valtion laitoksissa, kuten rautateillä, tullissa, postilaitoksessa ja vankiloissa on koetettu toteuttaa tulo- ja menoarvion käsittelyssä ehdottamalla tarpeellisia määrärahoja ja ohjeita hallitukselle. Erikoisesti oli tähän asiaan kiinnitetty huomiota sos.-dem. hallituksen antamassa budjettiesityksessä v. 1927. Kuitenkaan ei tätä ole saatu toteutettua kuin osaksi rautateillä.

Vankien tapaturmakorvaus. V. 1925 valtiopäivillä oli hallituksen esityksen pohjalla käsiteltävänä lakiehdotus vankien tapaturmakorvauksesta ja äänestettiin se silloin lain vastustajain taholta lepäämään yli vaalien. Kun asia tuli eduskunnassa vaalien jälkeen uudelleen käsiteltäväksi, joutui se rikollisuuden lisääntymisen johdosta maalaisliiton ja kokoomuksen taholta kiihkomielisen vastustuksen esineeksi ja tuli hylättyä 97 äänellä 85 vastaan. Seuraavassa istunnossa hyväksyttiin kuitenkin ponsi, jossa kehoitettiin hallitusta kiireellisesti antamaan eduskunnalle esityksen vankien tapaturmakorvauksesta. Uutta esitystä asiasta ei ole vielä annettu.

Satamalakon johdosta tekivät kommunistit v. 1928 valtiopäivillä välikysymyksen, jossa painostivat erikoisesti satamatoissa rikkureina toimineiden mellastelua ja terroria sekä moitittiin ministeri Setälän Tanskassa lakosta levittämiä puolueellisia tietoja. Välikysymyksen johdosta esitti sos.-dem. ryhmä oman päätöslauselmaehdotuksensa, jossa vaadittiin, että Veitsiluodon ja Oy. Gutzeitin työt olisi vapautettava lakonalaisuudesta, valtion liikelaitosten järjestettävä työnsä tapahtuvaksi ilman lastauttajain välitystä ja sanouduttava irti työnantajaliitosta sekä valvottava, etteivät Suomen lähettiläät levittäisi lakosta erheellisiä tietoja. Ryhmän ehdotus hylättiin 93 äänellä 73 ääntä vastaan.

Maataloudelliset asiat.

A s u t u s l a i n u u d i s t a m i n e n. Kuten tunnettua, ei nykyinen asutuslaki eli n.s. Lex Kallio ole osottautunut tarkoituksen mukaiseksi eikä riittävän tehokkaaksi asutustoimintaa järjestettäessä. Siinä asetetaan liian paljon ehtoja ja esteitä olipa kysymyksessä maansaanti uudistilan perustamiseen tai lisämaansaanti liian pienelle ja kannattamattomalle viljelys- tai asuntotilalle, niin että sen nojalla ei yleensä ole maata asutustarkoituksiin saatu ja sitäpaitsi on tämän lain mukaan määrättävä lunastushinta liian kallis. Tämän vuoksi on ryhmän taholta koetettu saada parannuksia mainittuun lakiin. Siinä tarkoituksessa asettikin sos.-dem. hallitus v. 1927 komitean valmistamaan asutuslain uudistamista. Kun tämän komitean töiden valmistaminen näytti viipyvän kovin pitkään jätettiin v. 1929 kumpaisillekin valtiopäiville ed. M. Pekkalan y. m. allekirjoittama toivomusaloite, jossa ehdotettiin eduskunnan päätettäväksi, että hallitus, kiirehtien asiata valmistelemaan asetetun komitean työtä, antaisi ensitilassa esityksen muutoksista voimassaolevaan asutuslakiin. Ponsissa ehdotetaan edelleen annettavaksi ohjeita siitä, mihin suuntaan asutuslainsäädäntöä olisi kehitettävä pitäen silmällä etupäässä pienviljelijäin lisämaan tarvetta. Siinä suhteessa ehdotetaan, että kohtuuttomat esteet ja rajoitukset maansaannissa poistettaisiin, että lisämaata annettaisiin myöskin asuntotilallisille ja että maasta perittävä hinta olisi asetettava riippuvaksi maan tuottoarvosta eikä sen käyvästä kauppahinnasta.

P i e n v i l j e l i j ä i n l a i d u n k y s y m y s vaatisi myöskin pikaista ratkaisua, sillä nykyään on itsenäistyneillä torppareilla ja muilla pientilallisilla laidunmaan puutteen vuoksi suuria vaikeuksia karjataloutensa järjestämisessä. Sosialidemokraattisen ryhmän aloitteesta kehoitti eduskunta aikaisemmin hallitusta valmistamaan tätä uudistusta ja antamaan siitä eduskunnalle esityksen. Tämäkin asia on sittemmin ollut komiteassa valmisteltavana, mutta kun hallituksen esitystä asiassa ei ole saatu, jätettiin v. 1929 kumpaisillekin valtiopäiville ed. Setälän y. m. allekirjoittama aloite, jossa ehdotettiin eduskunnan päätettäväksi sellainen toivomus, että hallitus antaisi esityksen nykyisen asutuslainsäädännön muuttamisesta siten, että pienviljelmien ja itsenäistyneiden mäkitupa-alueiden laidunta varten tarvittava maa, ellei sitä vapaaehtoisella kaupalla tahi vuokraamalla saada, on pakkolunastuksella hankittava sellaisesta maasta, jota omistaja ei itse käytä viljelystarkoituksiin.

P i e n v i l j e l i j ä i n l u o t o n t a r p e e n t y y d y t t ä m i n e n on yksi tärkeimmistä tehtävistä pienviljelijäin aseman parantamisessa ja vakaannuttamisessa ja on ryhmän taholta pyritty sii-

hen, että pienviljelijöillä olisi saatavana riittävästi huokeakorkoista luottoa maanhankintaan, perusparannuksiin tiloilla ja myöskin siemenen, apulantojen ja maanviljelyskoneiden hankintaan. V. 1926 otetusta n.s. dollarilainasta saatiin 80 milj. mk. maanlunastukseen ja asutustoiminnan rahoittamiseen. Sosialidemokraatit ehdottivat tähän tarkoitukseen 15 milj. mk. enemmän. Maatalouden luotontarpeen tyydyttämiseksi myönnettiin niinkään sanotusta lainasta 80 milj. mk. Ryhmän taholta ehdotettiin jo silloin varattavaksi lisäksi 15 milj. mk. halpakorkoisten lainojen myöntämiseen maaseudun pieneläjille, mutta tämä ehdotus tuli hylättyä. Sos.-dem. hallitus antoi kuitenkin sittemmin eduskunnalle uuden esityksen maatalouden luotto-olojen parantamiseksi osoitetun 80 milj. mk:n käyttämisestä siten, että 40 milj. mk. annetaan 5 % korolla lainoiksi pienviljelijöille, ensi sijassa vuokra-alueiden lunastuksen kautta muodostuneiden ja niihin verrattavien pientilojen omistajille. Hallituksen esitys tuli hyväksyttyä eräin vähäisin muutoksin. Edelleen ehdotettiin ryhmän puolesta v. 1928 valtiopäivillä otettavaksi tulo- ja menoarvioon 60 miljoonan mk:n määräraha maanlunastukseen ja asutustoiminnan rahoittamiseen. Tätä ehdotusta ei puhemies kuitenkaan ottanut äänestettäväksi. Erinäisissä muissakin tapauksissa on ryhmä ollut tilaisuudessa vaikuttamaan pienviljelijäin luotonsaannin edistämiseksi.

U u d i s v i l j e l y s p a l k k i o t. V. 1928 valtiopäiville jätti Sunilan hallitus esityksen 6 milj. mk:n suuruisen määrärahan varaimisesta uudisviljelyspalkkioihin maan pohjois-, itä- ja kaakkoisosissa. Sosialidemokraattinen ryhmä asettui sille kannalle, että varat olisi käytettävä uudis- ja laidunviljelyspalkkioihin koko maassa sellaisille pienviljelijöille, joiden peltoala uudisraivausten kanssa on korkeintaan 10 hehtaaria ja että määräraha on korotettava 20 milj. markkaan. Ryhmän kanta tulikin eduskunnan päätökseksi.

Kun samasta asiasta annettiin uudelleen hallituksen esitys v:n 1929 valtiopäiville ja palkkioiden myöntämistä yritettiin laajentaa niin, että niistä pääsisi osalliseksi 15 hehtaarin peltoalan omistavat tilallisetkin, asettuivat useat ryhmän jäsenet sille kannalle, että valtion uudisraivausavustukset olisi annettava korottomina lainoina eikä palkkioina. Äänestyksellä päätti ryhmä kuitenkin pysyä entisellä kannallaan ja puoltaa viljelyspalkkioiden myöntämistä samoilla edellytyksillä kuin edellisenäkin vuonna.

V a l t i o n v i l j a v a r a s t o n perustamista koskeva laki, joka oli äänestetty lepäämään yli vaalien tuli uudelleen käsiteltäväksi v:n 1927 valtiopäivillä. Ryhmä päätti pysyä edelleen vastustavalla kannalla, koska uudistus oli yksi suurviljelyksen tukemista valtion varoilla tärkeä toimenpide ja kun siitä ei ilmeisestikään tulisi olemaan viljakaupan alalla taloudelliselle elämälle enempää kuin kulut-

tajaväestöllekään mitään hyötyä, joten valtion varojen käyttö siihen on tarpeetonta. Lakiehdotus tuli kuitenkin hyväksyttyä 96 äänellä 78 ääntä vastaan. Myöhemmin päätettiin myöntää 30 miljoonan markan suuruinen määräraha erikoiseksi tulo- ja menoarvion ulkopuolella olevaksi rahastoksi valtion viljavaraston perustamista varten.

A s u t u s t o i m i n n a n r a h o i t t a m i s e s t a, mikä aikaisemmin oli hallinnollisen asetuksen varassa, annettiin eduskunnalle esitys v:n 1926 valtiopäivillä. Hallituksen tarkoituksena oli, että asutusrahaston varoja olisi annettu myöskin osuuskassoille asutustoiminnan rahoittamista varten, ja tällä suunnitelmalla oli paljon kannatusta porvarillisissa ryhmissä. Sos.-dem. ryhmä asettui sille kannalle, että varsinaisen kiinteistöluoton annon valtion puolelta pitäisi tapahtua kunnallisten asutuslautakuntien välityksellä, kun taasen lyhyempiaikaisen liike- y.m. luoton välitys olisi soveliaimmin jätettävä osuuskassoille. Asutustoiminnan rahoittamista koskeva laki tuli säädettyä asutuskassalinjalle sos.-dem. ryhmän kannan mukaisesti.

K a n a n m u n i e n j a s i a n l i h a n v i e n t i p a l k k i o t. Sunilan hallitus jätti v. 1928 eduskunnalle esityksen laiksi kananmunien ja sianlihan vientitodistuksista. Tämän mukaan saa kananmunien ja sianlihan maasta viejä vientitodistuksen, johon merkitään sanotun tavaran tullimaksun rahamäärä maahan tuotaessa. Tämä rahamäärä lasketaan sitten tullimaksun vastikkeeksi kun todistus esitetään tuotaessa maahan kananmunia, sianlihaa, rasvaa, ruista tai ohraa. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä, kun tällainen järjestelmä edellyttää esim. viljatullien voimassa pysyttämisen ja tukee niitä ei työväen ja pienviljelijäin edun mukaista ole sitä tukea. Ryhmän vastustuksesta huolimatta tuli lakiehdotus hyväksyttyä.

U u d e n m a a t a l o u s y l i o p i s t o n p e r u s t a m i s t a ajoivat v. 1926 valtiopäivillä agraaripiirit ja myöskin yliopistopiireissä oli asiaan innostusta. Suuri erimielisyys vallitsi perustettavaksi aijotun yliopiston paikasta. Toisten mielestä olisi yliopisto ehdottomasti pitänyt perustaa Helsinkiin, toisten mielestä taasen jonkun maaseutukaupungin läheisyyteen. Kustannukset uuden yliopiston perustamisesta oli laskettu nousevan 100 milj. markkaan. Sos.-dem. ryhmä asettui lopullisesti sille kannalle, että kun maatalousopetus Helsingin nykyisessä yliopistossa voidaan järjestää tyydyttävälle kannalle, ei näin suuria kustannuksia kysyvään yritykseen ole tällä kertaa ryhdyttävä. Esitys tuli hylättyä.

P i e n v i l j e l y s n e u v o j a o p i s t o. Uuden pienviljelysneuvojaopiston perustamisesta annettiin eduskunnalle esitys v. 1926 valtiopäiville ja uudistettiin v. 1927. Esityksen mukaan perustetaan opisto Krissin tilalle lähelle Hyvinkään asemaa ja nousevat sen perustamiskustannukset 4,200,000 markkaan. Kun ammattitaitoisia ja eri-

koisesti pienviljelykseen perehtyneitä neuvoja ei nykyään ole saata-
vissa puolsi ryhmä mainitun oppilaitoksen perustamista. Esitys tuli
hyväksytyä ja määräraha tarkoitukseen myönnettyä.

Kotimaisen viljatuotannon turvaamista
koskeva lakiehdotus, jonka mukaan mylly- ja mallasteollisuuden har-
joittajille maksettaisiin kotimaisen viljan jalostamisesta palkkiota 25—
50 penniä kultakin jalostukseen käytetyltä viljakilolta ja palkkioihin
olisi ollut varattava ensimmäistä vuotta varten 18 milj. mk., oli äänes-
tetty lepäämään yli vaalien. Lakiehdotuksen kannattajatkin olivat
ilmeisesti huomanneet mahdottomaksi tämän järjestelmän, joka olisi
johtanut yleiseen keinotteluun valtion kustannuksella. Sitä puolustet-
tiin heikosti ja tuli lakiehdotus hylättyä 98 äänellä 84 ääntä vastaan.

Lakiehdotus **maatalouden edistämisrahasta**
oli käsiteltävänä v. 1929 valtiopäivillä. Ryhmä päätti kannattaa halli-
tuksen esitystä kuitenkin niin muutettuna, että rahastosta annetaan
lainoja ainoastaan sellaisille viljelijöille, joiden tilat eivät ole suurem-
pia kuin mitä asetuslainsäädännössä on viljelystiloista säädetty. Ryh-
män ehdotus ei tullut sellaisenaan hyväksytyä, mutta lainansaantiin
oikeutettujen tilojen kokonaispinta-ala tuli määrättyä.

Työajasta maataloudessa jätettiin ryhmän puo-
lesta ed. Paasivuoren y.m. allekirjoittama lakialoite vuoden 1928 val-
tiopäiville. Aikaisemmin on samasta asiasta tehty eduskunnassa aloit-
teita, mutta eivät ne ole tulleet käsiteltyä. Kun ylempänä mainittua
lakiehdotustakaan ei ehditty käsitellä ennen eduskunnan hajotusta
uudistettiin se vuoden 1929 toisilla valtiopäivillä.

Yksityismetsälaki käsiteltiin 1928 valtiopäivillä
sos.-dem. hallituksen antaman esityksen pohjalla. Tässä laissa sää-
dettiin entistä tehokkaampia toimenpiteitä metsänhaaskauksen estämi-
seksi ja metsien kasvukunnon kohottamiseksi, sekä määrättiin metsä-
lain valvontaa ja metsänhoidon kohottamista tarkoittavat toimenpiteet
metsänhoitolautakunnille ja kuntain metsälautakunnille. Lakiehdotusta
vastustettiin maalaisliiton taholta, koska heidän mielestään metsän-
hoidollinen toiminta olisi annettava maanviljelys- ja talousseuroille.
Lakiehdotus hyväksyttiin.

Muutoksia lunastuslakiin. Ryhmän puolesta
jätettiin v. 1929 toisille valtiopäiville ed. Sirolan y.m. allekirjoittama
lakialoite, jossa ehdotetaan torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen
lunastamista koskevaan lakiin sellaisia muutoksia, että m. m. lunas-
tusoikeus ulotettaisiin eräisiin mäkitupa-alueisiin ja lampuotitiloihin,
jotka nykyisen lain mukaan ovat tätä oikeutta vailla.

Edellämainittujen asioiden lisäksi on eduskunnassa käsitelty ja
hyväksytty laki **maanparannustöiden rahastosta**,
jolla järjestettiin valtion avustuksen ja kannatuslainojen saanti vesi-

peräisiä maita kuivattaessa. Valtion metsämaiden asuttamista koskevaa lakia käsiteltäessä ryhmä vastusti tarpeettoman, suurten metsäalojen luovuttamista uudistiloille, koska se voisi johtaa keinotteluun ja valtion tuottavan omaisuuden haaskaamiseen. Ryhmän puolesta on tehty v. 1929 molemmille valtiopäiville toivomusaloite tutkimuksen toimeenpanemisesta maanomistusoloista, tilattoman väestön lukumäärästä y.m. sekä v. 1929 toisilla valtiopäivillä toivomusaloite maataloustyöväen alimmista palkoista.

Muuten on mainittava, että valtion menot maatalouden hyväksi ovat huomattavasti kasvaneet. Maatalousministeriön menot, jotka v. 1915 olivat 7,6 milj. mk., nousivat v. 1925 nykyistä jaottelua seuraten 259,5 milj. markkaan, mutta v. 1930 tulo- ja menoarviossa tekevät ne jo 447,7 milj. mk. Vaikka otetaan huomioon, että viimeksi mainittuun laskelmaan sisältyy myöskin asutustoiminnan rahoittamista varten 50 milj. mk:n määräraha, jollaista ei v. 1925 hyväksytyssä budjetissa ollut, on nousu sittenkin 5 vuoden ajalla 136,2 milj. mk.

Taloudelliset y. m. asiat.

Maantiet, jotka vuoteen 1919 asti olivat maanomistajain huollettavana, aiheuttavat nykyään valtiolle runsaasti lainsäädännöllistä ja hallinnollista huolenpitoa sekä myöskin menoja. Kertomuskaudella v. 1926 hyväksyttiin eduskunnassa tielaki, laki entisten maanteiden ottamisesta valtion hoitoon sekä laki tilusteistä. Tällä lainsäädännöllä otettiin valtion hoitoon n. 6,000 km. entisiä maanteitä, annettiin tarkemmat säädökset kunnanteiden ja paikallisteiden tekemisestä ja kunnossapidosta sekä määrättiin valtion avustus niistä samoin kuin kaupunkien ja kauppalaan alueella olevien teiden kunnossapidosta. Laki tilusteistä sisältää yksityisoikeudellisia säädöksiä tilusteistä ja niiden hoidosta. Valtion menot maanteiden rakentamisesta ja kunnossapidosta nousevat nykyään lähes 200 milj. markkaan vuodessa ja tulevat nämä menot vastaisina vuosina ilmeisesti vielä nykyisestään kohoamaan. Sen vuoksi, että kunnollisten kulkuteiden aikaansaaminen laajalle maaseudulle nykyisellä koneellisten kulkuneuvojen aikakaudella on ensitärkeä toimenpide ja kun siitä aiheutuu taloudellista hyötyä ja ansiota työläisille, on ryhmä yleensä puoltanut maanteiden parantamista ja uusien rakentamista.

Tervey- ja sairaushoito on maassamme ollut perinpuutteellisella kannalla ja on siitä joutunut lähinnä kärsimään vähävarainen väestö, joka yleensäkin on enemmän alttiina terveydellisille

vaaroille ja jolla on ollut vähemmän mahdollisuutta käyttää hyväkseen etäällä sijaitsevia sairaaloita. Tällä alalla on viime vuosina tehty järjestelmällisesti paljon perustavaa työtä. Valtion menot terveyden- ja sairaiden hoidosta, mitkä v. 1915 olivat 6 milj. mk. ja v. 1925 96 milj. mk., ovat kohonneet 140 miljoonaan, josta huomattava osa on sairaalain rakennuskustannuksia. Ryhmän taholta on tehty lukuisia aloitteita sairaalain perustamisesta ja laajentamisesta sekä määrärahojen korottamisesta terveys- ja sairashoitoa varten ja ovat ryhmän jäsenistä erikoisesti Ryömä ja Reinikainen vaikuttaneet uudistusten aikaansaamiseen. Tärkeimpiä uudistuksia tällä alalla on uusi t e r v e y d e n h o i t o l a k i, joka valmistui v. 1926 valtiopäivillä ja jossa määritellään kuntien ja paikallisten terveydenhoitoviranomaisten velvollisuudet terveyshoidon alalla. V. 1929 hyväksyttiin lait p i i r i m i e l i s a i r a a l a i n j a t u b e r k u l o o s i s a i r a a l a i n v a l t i o a v u n p e r u s t e i s t a. Mainitulla lainsäädännällä tuli mielisairaiden ja keuhkotautisten hoito järjestettyä jo käytännössä vakaantuneelle ja soveliaaksi havaitulle pohjalle.

A p t e e k k i l a k i. Hallituksen esitys uudeksi apteekkilaiaksi jätettiin v. 1926 valtiopäiville. Esityksen mukaan tuli kanta-apteekki-oikeudet lakkautettavaksi ja koko apteekkilaitos järjestettäväksi henkilökohtaisen toimilupajärjestelmän pohjalle. Sos.-dem. ryhmän mielestä on apteekkiala sellainen, joka taloudellisista ja käytännöllisistä syistä olisi ensikädessä yhteiskunnallistutettava. Tämän kannan mukaisesti vaati ryhmä apteekkilaisissa varattavaksi kunnille ja kulutusosuuskunnille etuoikeuden apteekkiliikkeen harjoittamiseen. Kun ryhmän kanta ei tullut lakiehdotusta käsiteltäessä huomioon otettua, äänestettiin laki lepäämään yli vaalien. V. 1927 antoi sos.-dem. hallitus asiasta eduskunnalle uuden ryhmän kannan mukaisen esityksen. Eduskunnan enemmistö hyväksyi kuitenkin lepäämässä olleen lakiehdotuksen 103 äänellä 75 ääntä vastaan ja uusi esitys hylättiin.

O m a k o t i r a h a s t o. V:n 1919 jälkeen oli eduskunta myöntänyt eri vuosina erisuuruisia määrärahoja vähävaraisen väestön asuntopulan lieventämiseen kaupungeissa ja maaseudulla yhteensä n. 95 milj. mk. Kun rahamäärät oli annettu käytettäväksi rajoitetuille aloille ja erisuuruisilla koroilla oli niiden hoidossa ja käytössä suuria vaikeuksia. Tämän vuoksi annettiin eduskunnalle v. 1926 hallituksen esitys, jolla perustettiin aikaisemmin asuntolainoiksi myönnettyistä varoista omakotirahasto, josta myönnetään kuoletuslainoja 4 ½ % koroilla omien kotien rakentamiseen työväenluokkaan kuuluville henkilöille joko omalle tai vuokramaalle maaseudulla, kaupungeissa, kaupaloissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa. Kun samaan rahastoon siirrettiin vielä dollarilainasta varatut 25 milj. mk., nousi rahaston pääoma 120 milj. markkaan. Kysyntää ei rahasto jaksa kuitenkaan tyy-

dyttää ja sen vuoksi on ryhmän taholta tehty aloitteita lisävarojen myöntämisestä omakotirahaston vahvistamiseksi.

Valtion suurimmat tuotantolaitokset ovat Veitsiluodon ja Kevätniemen sahat, alkoholiliike, rikkihappo- ja superfosfaattitehtaat, margariinitehdas, ruutitehdas, patruunatehdas, lentokonetehdas, laivatelakka, armeijan pukimo, kivääritehdas, Outokummun kaivos ja Imatran voimalaitos. Kertomuskaudella ovat Outokummun kaivos ja Imatran voimalaitos valmistuneet tuotantokuntoon ja Veitsiluodon sahan yhteyteen on etupäässä ed. Vuolijoen aloitteesta päätetty perustaa selluloosatehdas. Tuotantolaitosten ylijäämä nousee 100 milj. markkaan, josta kuitenkin ei ole vähennetty niihin kiinnitettyjen pääomien korkoa. Puolustuslaitoksen tehtaat enempää kuin margariinitehdaskaan, jotka työskentelevät valtion omaa tarvetta varten, eivät tuota ylijäämää. Ryhmän taholta on tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä sekä tilintarkastuskertomuksia käsiteltäessä koetettu ohjata tuotantolaitosten järjestelyä tarkoituksenmukaiselle kannalle. Myöskin Oy. Gutzeit, jonka asioihin ryhmällä aikaisemmin oli paljon aihetta puuttua, on nyttemmin saatu vakaannutettua ja näyttää sen toiminta kehittyvän parempaan suuntaan.

Eduskunnassa on ollut esillä lakiehdotus valtion liikeyritysten hoidon ja käytön yleisistä perusteista, mikä tarkoittaa valtion tuotantolaitosten jättämistä muuten tulo- ja menoarvion ulkopuolelle paitsi että niiden nettoylijäämä merkittäisiin budjettiin tulona, sekä tuotantolaitosten hallinnon uudelleen järjestämistä. Tämä asia ei kuitenkaan ole tullut käsiteltyä.

Osuuskuntien verohelpotus. V. 1925 valtiopäiville jätettiin 126 edustajan allekirjoittama eduskuntaesitys, joka tarkoitti kaupunkien ja maalaiskuntain kunnallislain sekä tulo- ja omaisuusverolain selventämistä ja muuttamista sillä tavoin, että osuuskunnat saisivat kunnallisessa ja tulo- ja omaisuusverotuksessa vähentää puolet muuten veronalaisesta tulostaan. Aloite käsiteltiin v. 1926 valtiopäivillä. Valtiovarainvaliokunta ehdotti muutokset, jotka kussakin laissa olivat sanamuodoltaan yhdenmukaiset, asiallisesti eduskuntaesityksen mukaisiksi muuten paitsi, että loppuun tulisi lause: "Tässä lainkohdassa mainittua vähennystä älköön kuitenkaan tehtäkö tulosta, joka on saatu kiinteistöstä taikka teollisuustuotteiden valmistuksesta taikka jalostuksesta."

Sos.-dem. ryhmän kannan määrittämisessä syntyi erimielisyyttä. Toisaalta kannatettiin valtiovarainvaliokunnan tekemän lisäyksen pysyttämistä, toisaalta sen poistamista. Kokouksessaan 11/3 —26 päätti ryhmä suurella ääntenemmistöllä hyväksyä valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen. Asia otettiin ryhmässä uudelleen käsiteltäväksi 26/9 ja tehtiin silloin 2 välitysehdotusta. Keto ehdotti riidanalaisen lauseen

näin kuuluvaksi: "Tässä lainkohdassa mainittua vähennystä älköön kuitenkaan tehdä tulosta, joka saadaan kiinteistöstä tai teollisuuslaitoksesta, jonka tuotteita myydään ulkomaille." Itkonen ehdotti lauseen kuuluvaksi näin: "Tässä lainkohdassa mainittua vähennystä älköön kuitenkaan tehdä tulosta, joka saadaan kiinteistöstä taikka teollisuustuotteiden, paitsi ravintoaineiden valmistuksesta tai jalostamisesta. Vähennys saatakoon kuitenkin tehdä teollisuustuotteidenkin valmistuksesta ja jalostamisesta saadusta tulosta, jos tuotteet myydään kuluttajille etupäässä osuuskunnan omissa myymälöissä." Ryhmä hyväksyi Itkosen ehdotuksen 33 äänellä 15 Kedon ehdotuksen hyväksi annettua ääntä vastaan.

Asian toisessa käsittelyssä eduskunnassa ilmeni ryhmässä vallinnut erimielisyys, josta seurasi vielä jälkiselvittely ryhmässä. Keto esitti erimielisyyttä herättäneen lauseen laista poistettavaksi ja J. F. Aalto ryhmän välitysehdotuksen. Aallon ehdotus tuli hylättyä syrjäänpanulla lipulla. Kedon ehdotus hyväksyttiin 83 äänellä 71 ääntä vastaan. Suuri valiokunta asettui jälleen valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen kannalle, jonka eduskuntakin hyväksyi lopullisesti 122 äänellä 66 ääntä vastaan.

Asian kolmannessa käsittelyssä hyväksyi eduskunta ponnen, jossa kehoitetaan hallitusta toimituttamaan pätevän selvityksen osuustoiminnallisten likeyritysten erikoisverotuksen oikeutuksesta ja sen vaikutuksesta verorasituksen jakautumiseen veronmaksajain kesken maassamme.

T u u l a a k i m a k s u n määräämistä koskevan hallituksen esityksen käsittelyssä v. 1927 oli osa ryhmän jäseniä sillä kannalla, että tuulaaki määrättäisiin 1 % tullimaksujen määrästä ja että koko vero olisi kiireellisesti lakkautettava. 23 äänellä 17 vastaan hyväksyttiin hallituksen esityksen mukainen 2 % tuulaakin kanto, johon sisältyy veron lakkauttaminen sitten kuin valtion ja kaupunkien väliset suhteet tuomioistuinten ja poliisilaitosten ylläpidosta on uudelleen järjestetty.

V a l t i o n l a i v a r a h a s t o n perustaminen. V. 1928 valtiopäivillä käsiteltiin lakiehdotus valtion laivarahastosta, jonka mukaan tulo- ja menoarvion ulkopuolelle perustetaan rahasto, josta annetaan lainoja kauppalaivojen ostamista ja rakennuttamista varten kotimaisille laivanvarustajille 6 % korolla. Eräät ryhmän jäsenet olivat sitä mieltä, että lakiesitystä olisi kannatettava, koska se elvyttäisi laivanrakennusteollisuutta. 24 äänellä 19 vastaan päätti ryhmä vastustaa lain hyväksymistä.

P a t t e r i v a h i n k o l a k i. Hallitus jätti eduskunnalle jo ryhmän edellisessä kertomuksessa mainitun esityksen laiksi venäläisten puolustustöiden ja sotaväen majoituksen maailmansodan aikana

aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta. Ryhmä vastusti lakiehdotusta ja äänesti sen lepäämään yli vaalien. Samasta asiasta annettiin sitten uusi esitys, johon oli lisätty myöskin työväelle patteritöissä maksamatta jääneiden palkkojen ja tapaturmakorvausten suoritus. Tämäkin laki, johon sisältyi korvauksia maanomistajille yli 50 milj. mk. ja työväelle n. 6 milj. mk., äänestettiin lepäämään. Uusien vaalien jälkeen v. 1927 tuli viimeksi mainittu laki kuitenkin hyväksyttyä.

V a l t i o l a i n a t. 1926 otettiin valtiolle Amerikan Yhdysvalloista 15 milj. dollarin laina, mistä saatiin rahaa 535,5 milj. mk. Nämä varat päätti eduskunta käyttää siten, että maanlunastukseen ja asutustoiminnan rahoittamiseen merkittiin 80 milj., maatalouden luottoolojen parantamiseen 80 milj., Imatran voima-aseman rakentamiseen 80 milj., yleisradioaseman rakentamiseen 8 milj. ja loppuerä epäedullisten valtiolainojen kuolettamiseen.

K i e l t o l a k i. N. s. Virkkusen komitean mietinnön pohjalle valmistettuna annettiin eduskunnalle v. 1925 hallituksen esitys kielto-lain, tullisäännön, rikoslain ja rikoslain voimaanoasetuksen muuttamisesta ja täydentämisestä. Tarkoituksena oli helpottaa ja tehostaa kielto-lain valvontaa ja sen toteuttamiseksi ehdotettiin laajennettavaksi tullipalvelijain ja poliisiviranomaisten oikeutta ampuma-aseen käyttöön salakuljetusaluksia ja väkijuomia kuljettavia moottoriajoneuvoja pidätettäissä, selvennettäväksi määräyksiä salakuljetukseen käytettävien kuljetusneuvojen valtiolle menettämisessä, etsintäoikeuden tehostamisesta sekä eräiden rangaistusmääräysten korottamista. Tämän asian käsittelyssä syntyi erimielisyyttä ryhmässä. Enemmistön ollessa pääasiassa hallituksen esityksen kannalla. F. J. Leino, Sventorzetski y.m. vastustivat aseenkäyttöoikeuden laajentamista ja esiintyivät täysi-istunnossa ryhmän kantaa vastaan. Hallituksen esitys tuli eräin vähäisin mutoksin hyväksyttyä 116 äänellä 44 ääntä vastaan.

V. 1928 oli eduskunnassa jälleen käsiteltävänä eräitä muutoksia kielto-lakiin, jolloin suurinta erimielisyyttä herätti 9 §:n muutosehdotus, jonka mukaan väkijuomain ostajaa, joka todistaa myyjää vastaan, ei asetettaisi todistuksensa perusteella syytteeseen väkijuomien hallussapidosta. Ryhmä asettui sille kannalle, että tällainen muutos hyväksyttäisiin sellaisissa tapauksissa, jolloin on kysymys vähäisen väkijuomamäärän ostamisesta. Ed. F. J. Leino esiintyi tämänkin lain käsittelyssä ryhmän kantaa vastaan. Hallituksen esitys tuli hyväksyttyä sos.-dem. ryhmän puoltamassa muodossa 122 äänellä 44 ääntä vastaan. Lakiehdotuksen lepäämään jättämistä koskevan vaatimuksen puolesta annettiin 37 ääntä, joten se raukesi.

Ed. Schauman, Ikola y.m. ovat jättäneet eduskunnalle aloitteita, jotka tarkoittavat kielto-lain kumoamista, mutta ovat ne joko jääneet

käsittämättä tai tulleet hyljättyä. Sen johdosta, että eduskunta v. 1927 valtiopäivillä ed. Sillanpään ehdotuksesta hylkäsi mainitunlaisen ed. Ikolan toivomusalotteen valiokuntaan lähettämättä, päätti ryhmä, ettei sen taholta vastaisuudessa ole pyrittävä hylkäämään aloitteita valiokuntaan lähettämättä, koska se yleiseksi tavaksi tultua voisi olla vähemmistölle vahingollinen. Ryhmän taholta on v. 1929 toisille valtiopäiville jätetty eräitä kieltolain tehostamista tarkoittavia toivomusaloitteita.

K a d o n s e u r a u s t e n t o r j u m i n e n . Kokouksessaan 7/9 1928 ryhmä valitsi 3-jäsenisen komitean käymään hallituksen jäsenten luona tiedustelemassa, mihin toimiin hallitus on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä maata kohdanneen osittaisen kadon seurausten lieventämiseksi. Sittemmin antoi hallitus edusk. esityksen 35 miljoonan mk:n määrärahan myöntämiseksi hallituksen käytettäväksi kadon seurausten lieventämiseksi. Sos.-dem. ryhmän puolesta ehdotettiin tämän lisäksi varattavaksi 15 milj. mk. töiden järjestämiseen katoseudulla, mutta tuli tämä ehdotus hyljättyä. Sittemmin myönnettiin lisäksi 10 milj. mk. annettavaksi lainoina katoseuduille siemenviljan hankkimista varten.

S u o m e n P a n k k i a koskevista asioista mainittakoon ohjesäännön muutos, jonka mukaan enintään puolet pankin voitosta voidaan käyttää valtion yleisiin tarpeisiin. Rahalakiin tehtiin muutos 5 ja 10 mk:n vaihtorahojen käytäntöön ottamisesta. 5 ja 25 pennin vaihtorahojen poistamista vastustettiin ryhmän taholta, koska arveltiin sellaisen muutoksen eräissä tapauksissa aiheuttavan hintojen korotusta. Muutos raukesi tästä kohdin.

Suomen Pankin pankkivaltuusmiehinä ovat ryhmää edustaneet Tanner, Helo ja Itkonen sekä tilintarkastajina Harvala ja Keto.

Kunnalliset asiat.

K a u p u n k i e n k u n n a l l i s h a l l i n n o n u u d i s t u s toteutettiin v. 1927 valtiopäivillä hyväksytyllä lailla. Tämän lakiehdotuksen valmistelut olivat tavallista perinpohjaisemmat, sillä siitä olivat m.m. kaikkien kaupunkien valtuustot ja maistraatit antaneet lausuntonsa. Erimielisyydet asian käsittelyssä koskivatkin pääasiallisesti kaupungin johtajien pätevyysvaatimuksia ja toimintakauden pituutta. Ses.-dem. ryhmän taholta puollettiin kaupungin johtajan valitsemista määrävuosiksi, mikä ei kuitenkaan tullut hyväksytyä.

K u n n a l l i s v e r o t u k s e n u u d i s t a m i n e n . Vuoden 1926 valtiopäiville jätettiin ed. Itkosen y.m. toivomusaloite, jossa ehdotettiin, että eduskunta päättäisi kehoittaa hallitusta valmistutta-

maan ja eduskunnalle jättämään ehdotuksen kunnallisverolainsäädännön uudistamisesta niin, että se pääasiassa perustuisi omaisuuden arvoon, omaisuuden lisäykseen, liikevaihtoon ynnä näihin verrattaviin verotusperusteisiin, eikä yksinomaan tuloon. Aloite tuli hyljättyä.

Sosialidemokraattinen hallitus jätti samoille valtiopäiville esityksen eräiden kunnallisverotusta koskevan säännösten muuttamisesta kaupungeissa ja maalaiskunnissa. Tämän ehdotuksen mukaan olisi verotettavan tulon alin raja maalaiskunnissa kunnan valtuuston päätöksestä riippuen 3,000—7,000 mk., sekä lapsivähennys niinkään valtuuston päätöksestä riippuen 800—1,500 mk. lasta kohden. Kaupungeissa olisi verotettavan tulon alin raja valtuuston päätöksestä riippuen 5,000—10,000 mk. sekä lapsivähennyksen rajat samat kuin maalaiskunnissakin. Hallituksen esitys herätti eduskunnassa suurta huomiota ja kiihkeätä vastustusta porvarillisten ryhmien taholta. Laki- ja talousvaliokunta ehdotti lakiehdotuksen hylättäväksi, samoin suuri valiokunta ja eduskunnassa se tuli hylättyä 105 äänellä 74 vastaan.

V. 1928 valtiopäiville jätti Sunilan hallitus esityksen tulo- ja omaisuus- sekä kunnallisverotusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Tämän ehdotuksen mukaan olisi verotettavan tulon alin raja kunnallisverotuksessa maalaiskunnassa 2,500—4,000 mk. ja kaupungeissa 3,000—6,000 mk. Lapsivähennykset olisivat sekä maalaiskunnissa, että kaupungeissa 1,000—2,000 mk. Tuloveron kanto alkaisi 8,000 mksta ja omaisuusveron 100,000 mkn omaisuudesta. Tulo- ja omaisuusverotus sekä kunnallisverotus tulisivat samojen verotuselinten toimitettavaksi, kiinteistöt verotusta varten arvioitavaksi sekä pinta-alaverotus järjestettäväksi jyvityksen pohjalle. Sitäpaitsi tulisi lisäveroa pantavaksi niille 25—55 vuoden ikäisille henkilöille, joilla ei ole elätettävänä lapsia, vanhempia tai muita omaisia. Valtiovarainvaliokunta antoi lakiehdotuksesta mietintönsä, jossa asettui pääkohdissaan puoltamaan hallituksen esitystä. Asia lähetettiin suureen valiokuntaan, joka ei kuitenkaan ehtinyt ennen eduskunnan hajotusta käsitellä sitä loppuun. Sosialidemokratinen ryhmä oli eri mieltä verotuselinten kokoonpanoon nähden. Sitäpaitsi oli paljon epäilyä jyvityksen tarkoituksenmukaisuudesta pinta-alaverotuksen perusteeksi.

M a n t t a a l i k u n t a k o k o u k s e t. Sen johdosta, että manttaaliin pannun maanomistajain kuntakokoukset ovat kokonaan menettäneet merkityksensä kun ne tehtävät, jotka vielä 1917 kunnallilakeja säädettyissä niille jäivät ovat siirtyneet valtiolle tai kunnanvaltuustoille, jätettiin v. 1928 valtiopäiville ed. Rantalan y.m. allekirjoittama toivomusaloite, jossa ehdotettiin, että eduskunta kehoittaisi hallitusta ensi tilassa valmistamaan ja eduskunnalle jättämään esityk-

sen lainsäädännön muuttamisesta siten että manttaaliin pannun maan ja laitosten omistajain kuntakokouksia koskevat säädökset kumottaisiin ja niiden tehtävät siirrettäisiin muille kunnallisille elimille. Aloite tuli hyljättyä kaiketi sen vuoksi, että manttaalikassoilla on varoja, joita ei haluttaisi luovuttaa kuntien yhteisiin tarpeisiin.

Sivistysasiat.

K a n s a k o u l u l a i t o s. Eduskunnalle annettiin v. 1926 valtiopäivillä hallituksen esitys kansakoulun kustannuksia koskevan lain muuttamisesta tarkoituksella järjestää uudelleen kansakoulunopettajain palkkaus, mikä rahan arvon alenemisen johdosta oli käynyt riittämättömäksi. Hallituksen esityksen mukaan olisi m.m. maalaiskansakouluissa perheellisten opettajain peruspalkat 16,200, perheettömien 13,800 ja alakansakoulunopettajain 9,600 mk. vuodessa sekä luontaisedut. Kuntien suoritettavaksi olisi jäänyt paitsi luontaisetuja 1,200 mk. vuosittain rahassa kullekin opettajalle. Oppikirjat ja muut koulutarpeet olisi annettava ilmaiseksi vähävaraisille. Valtio korvaisi puolet kansakoulujen kunnossapidosta y.m. johtuvista menoista.

Eduskunnassa tuli hyväksyttyä perheellisten opettajain peruspalkaksi 17,400, perheettömien 15,000 ja alakansakoulunopettajain 10,200 mk. vuodessa ja suorittaa valtio maalaiskansakoulujen opettajain rahapalkan kokonaisuudessaan. Oppikirjat ja muut koulutarpeet annetaan kaikille oppilaille ilmaiseksi. Valtion osuus koulujen kunnossapidosta y.m. johtuvista menoista korotettiin kahteen kolmasosaan. Myöskin valtion osuutta kansakouluhuoneustojen rakentamiseen hiukan korotettiin hallituksen esittämistä määristä.

Sosialidemokraattinen ryhmä oli pääkohdiltaan eduskunnan päätöksen kannalla. Eräät valiokunnan sos.-dem. jäsenet ehdottivat, että perheellisten opettajain palkaksi määrättäisiin 18,000 mk. ja alakansakoulunopettajain 10,500 mk. vuodessa. Mainitun lain 20 § tehtiin ryhmän taholta sellainen muutosehdotus, että "lämpimän aterian valmistamiseksi kaikille oppilaille on jokaisessa koulussa oleva koulukeittola, ellei aterian valmistamista voida kouluhallituksen suostumuksella toisin järjestää", mutta tuli tämä ehdotus hyljättyä ja jäi oppilaiden ravitseminen yleisellä kehoituksella vapaan harkinnan varaan.

Maalaisliiton taholta on sekä tämän asian käsittelyn yhteydessä että erillisillä aloitteilla ajettu sellaista kantaa, että supistettu kansakoulu tehtäisiin maalaiskunnissa yleiseksi. Ryhmä ei ole voinut tätä suunnitelmaa hyväksyä, koska opetus siinä tulisi olemaan vajanai-

sempaa kuin ala- ja yläkansakoulun oppikurssin suorittaissa ja kun koko oppivelvollisuussuunnitelma on rakennettu ja suurimmaksi osaksi jo toteutettukin nykyisen järjestelmän pohjalla.

Kun vähävaraisten kansakoululasten ravitsemiskysymystä ei ole saatu vapaaehtoisuuden pohjalla tyydyttävästi järjestettyä, jätettiin v. 1929 toisille valtiopäiville ed. Lehtokosken y.m. allekirjoittama lakialoite, jossa ehdotetaan kansakoulujen kustannuslain 20 § muutettavaksi siten, että vähävaraisille oppilaille on annettava ilmaiseksi lämmin ateria kouluaihana ja muille oppilaille kohtuulliseksi katsottua korvausta vastaan. Aloitetta ei ole vielä käsitelty. V. 1929 valtiopäiville jätettiin ed. Lehikoisen y.m. toivomusaloite, jossa ehdotettiin eduskunnan päätettäväksi, että hallitus ottaisi harkittavakseen eikö alakansakoulun lukuvuotta voida, koulutyön tehokkuutta heikentämättä, järjestää siten, että se keskeytetään ankarimman sydäntalven ajaksi niillä seuduilla, joissa olot siihen pakottavat. Tätäkään aloitetta ei käsitelty.

Kansakoululaitoksen menot ovat oppivelvollisuuden toteutuessa ja koulujen lisääntyessä sekä myöskin opettajain palkkojen ja eläkkeiden sekä valtion osuuden kansakoulujen kustannuksista kohotessa lisääntyneet huomattavasti. V. 1926 olivat kansakoululaitoksen vakinaiset menot arvioitu 196 milj. mksi, mutta v. 1930 nousivat ne tulo- ja menoarvioehdotuksen mukaan 306 milj. mk. Kohoamista lienee vieläkin odotettavissa.

K a n s a n k i r j a s t o l a k i. Asiasta antoi sos.-dem. hallitus eduskunnalle esityksen, jonka mukaan jokaisessa kunnassa tulee olla ainakin yksi kantakirjasto, jonka kunta perustaa ja ylläpitää saaden valtiolta laissa säädetyn avustuksen. Sos.-dem. ryhmä hyväksyi tämän pakollisuuden periaatteen. Eduskunnan enemmistö päätti kuitenkin 81 äänellä 79 ääntä vastaan, että kirjastojen perustaminen jää kuntien taholta vapaan harkinnan varaan. Sen sijaan saatiin hyväksytyä hallituksen kanta siinä kohden, että kirjastotoimen ylijohdo jäi edelleenkin erilliselle kirjastotoimikunnalle ja että myöskin maalaiskunnissa toimivien yhdistysten kirjastot voivat saada avustusta erinäisin rajoituksin 50 %:iin saakka kirjallisuuden ostamiseen ja sitomiseen itse käyttämistään varoista. Valtion avustus kuntien ylläpitäville kansankirjastoille on niinkään 50 % niiden todellisista menoista.

T y ö v ä e n o p i s t o j e n v a l t i o a v u s t u s tuli v. 1926 valtiopäivillä järjestettyä samojen perusteiden mukaan kuin kansanopistojen valtioapukin eli 50 % opistojen todellisista vuotuisista menoista, johon rajaseudulla sijaitseville opistoille voidaan myöntää 10 % nouseva lisäys. Sos.-dem. ryhmä koetti saada työväenopistojen rakennusavustuksenkin tässä yhteydessä järjestettyä samanlaiseksi kuin kansanopistojenkin rakennusavustus on, mutta ei siinä onnistunut.

Lastentarhain valtioavusta jätti sos.-dem. hallitus lakiehdotuksen eduskunnalle v. 1927 valtiopäivillä. Tämän mukaan maksetaan lastentarhoille valtionvaroista avustuksena kolmannes niiden kohtuullisiksi harkituista vuosimenoista. Maalaisliitto vastusti lakiehdotusta jyrkästi. Hallituksen esitys tuli hyväksytyä 119 äänellä 61 ääntä vastaan.

Oppikouluista mainittakoon, että useita yksityisiä oppikouluja on kertomuskaudella otettu valtion haltuun ja uusia yksityiskouluja on perustettu. Valtion menot oppikouluista olivat v. 1926 86,8 milj. ja v. 1930 tulo- ja menoarvioehdotuksen mukaan 102,8 milj. mk. Ryhmä on yleensä asettunut oppikoululaitosta kohtaan suopealle kannalle. Ruotsalaisten ja aitosuomalaisen välisissä riidoissa koulukysymyksissä on ryhmä edustanut harkitsevaa ja tasapuolista kantaa.

Vapaan valistustyön alalla on eräitä työväestöä koskevia määrärahoja saatu korotettua. Ryhmä on kannattanut vapaan valistustyön uudelleen alottamista yliopistossa ja määrärahojen varaamista tähän tarkoitukseen. Samoin on ryhmä kannattanut urheilun edistämistä puoltamalla m.m. määrärahaa stadionin rakentamiseksi Helsinkiin.

Ulkopoliikka.

Ulkopoliikka on viime vuosina vakiintunut. Kansainvälinen politiikka on yhä enemmän keskittynyt Kansainliiton ympärille ja on ryhmän jäseniä ollut mukana Kansainliiton yleiskokouksissa ja myöskin erikoiskomisionien istunnoissa. Kansainvälisessä politiikassa on Suomen edustuksen taholta pyritty edistämään eri kansojen keskinäistä yhteisymmärrystä ja poistamaan taloudellisia ja muita riitaisuuksien aiheita, mikäli ne neuvottelujen ja sopimusten avulla on saavutettavissa.

Ulkomaista edustusta koskevasta lainsäädännöstä mainittakoon laki ulkomaisessa edustuksessa palvelevien viran tai pysyvän toimien haltijain palkkauksesta. Hallituksen esitykseen saatiin eräitä ryhmän jäsenien esittämiä muutoksia, jotka tarkoittivat palkkamäärien alentamista ja täsmällistytämistä. Ulkovaltojen kanssa tehdyt sopimukset täyttävät nykyään huomattavan osan eduskunnan asiakirjoista. Tällaiset sopimukset laatii hallitus etukäteen ja jättää ne eduskunnalle, jolloin ne voidaan joko hyväksyä tai hyljätä. Kun niitä laadittaissa seurataan kansainvälisissä sopimuksissa vakiintuneita kaavoja ja kun ne tavallisesti nojautuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön tai käytäntöön, ovat hallituksen esitykset ulkovaltojen kanssa tehtävistä sopimuksista säännöllisesti tulleet hyväksytyä. Milloin joku sopi-

mus on aiheuttanut huomattavia muutoksia, kuten Espanjan kanssa v. 1926 tehty kauppasopimus, joka alensi hedelmäin tulleja viidenteen osaan entisestään, on muutos ollut sen luontoinen, ettei ryhmällä ole ollut aihetta sitä vastustaa. Myöskin Suomen ja Ruotsin välillä tehty sopimus lohenkalastuksesta Tornion joessa herätti suurta erimielisyyttä sen vuoksi, että lohenkalastusoikeudesta on paikkakuntalaisten ja valtion välillä riitaisuuksia ja sopimuksen väitettiin loukkaavan yksityisten oikeutta. Tämäkin sopimus tuli kuitenkin eräällä lisäselityksellä hyväksytyä.

Aivan erillisen asiakirjasarjan muodostavat kansainvälisen työkonferenssin istunnoissa hyväksytyt sopimukset ja suositukset. Niiden tarkoituksena on ohjata eri maiden sosiaalilainsäädäntöä yhdenmukaiselle kannalle noudattamalla hygienisiä ja oikeudenmukaisuusperiaatteita. Näistä sopimuksista on ratifioitu ainoastaan ne, jotka ovat olleet sopusoinnussa meillä jo ennestään voimassaolleen lainsäädännön kanssa. Ainoastaan lyijyvalkoisen käyttämisestä eräissä maalaustöissä koskeva laki on poikkeuksena tästä. Monia tärkeitäkin sopimuksia, m.m. työväen tapaturmain korvaamista, ja naisten yötyötä teollisuudessa koskevat, on jätetty hyväksymättä.

Kansainvälisistä sopimuksista mainittakoon erikoisesti n.s. Kellogin sopimus hyökkäämättömyydestä joka tuli eduskunnassa hyväksytyä 156 äänellä 19 vastaan. Sen sijaan ei hallitus ole esittänyt eduskunnan hyväksyttäväksi samansisältöistä Litvinovin pöytäkirjaa vaikka senkään hyväksymistä vastaan ei pitäisi olla epäilyksiä. Muutenkin on suhteet Venäjän kanssa pysyneet kylminä, eikä kauppasopimusta enempää kuin muitakaan kansojen toisiinsa lähentäviä sopimuksia ole saatu aikaan.

Tulo- ja menoarvion käsittelyssä on ryhmän taholta koetettu vähentää ulkoministeriön verrattain korkeiksi paisuneita menoja ja siinä tarkoituksessa on ehdotettu lakkautettavaksi lähetystöjä sellaisissa maissa, joihin Suomella ei ole sanottavasti suhteita ja joissa sen kansalaisilla ei ole erikoisia etuja valvottavana.

Ryhmän sisäiset asiat.

Ryhmän puheenjohtajina ovat toimineet v:n 1926 valtiopäiväin aikana Tanner ja Itkonen sekä heidän tultuaan hallituksen jäseniksi Myllymäki ja Harvala; v. 1927 Itkonen ja Myllymäki, v. 1928 Ryömä ja Pekkala, v. 1929 molemp. valtiopäivien aikana Harvala ja J. F. Aalto. Sihteereinä ovat toimineet Louhelainen ja Lonkainen v. 1926, Jokinen ja J. Leino 1927 ja 28, Jokinen ja A. Valta 1929. Ryhmä on pitänyt kokouksia säännöllisesti kerran viikossa eduskunnan koossa-

oloaikana sekä aiheen ilmaantuessa useamminkin; valmistavavaliokunta on kokoontunut ennen ryhmän kokousta ja tarvittaissa muulloinkin.

K u r i n p i t o a s i a t. Puoluekokouksen ryhmän sisäistä kuria koskevan päätöksen johdosta käsiteltiin asia ryhmän kokouksessa 11/3 1926 ja päätettiin ryhmän jäsenten työskentelyn valvonnassa noudattaa seuraavaa järjestelmää:

Ryhmän sihteeri määrää 2 ryhmän jäsentä enintään viikoksi kerrallaan tarkkailemaan täysi-istunnoissa ryhmän jäsenten osanottoa äänestyksiin ja tekevät nämä kirjallisen ilmoituksen laiminlyönneistä sihteerille. Samoin velvoitetaan ryhmän jäsenet tekemään ilmoitukset sihteerille huomattavista poissaoloista valiokuntien kokouksista. Näiden tietojen ja eduskunnan ja ryhmän pöytäkirjojen perusteella tekee ryhmän sihteeri 2 viikon väliajoin valmisteluvaliokunnalle selkoa mahdollisista laiminlyönneistä ja valmisteluvaliokunta päättää onko erikoisiin toimenpiteisiin aihetta. Toimenpiteinä on ilmoitus asianomaiselle piiritoimikunnalle ja erittäin raskauttavissa tapauksissa tiedonanto puoluelehdissä.

Sen johdosta, että ryhmän edustus oli ollut vajaalukuinen eräissä suuren valiokunnan kokouksissa, käsiteltiin asiaa uudelleen ryhmän kokouksessa 6/10 1927 ja tehtiin päätös, jossa 1) velvoitettiin ryhmän jäsenet säännöllisesti saapumaan eduskunnan istunnoihin ja ottamaan osaa äänestyksiin, 2) järjestettiin tarkkailu äänestyksiin osanoton suhteen, 3) velvoitettiin suuren valiokunnan ja erikoisvaliokuntien jäsenet tekemään ilmoituksen ryhmän sihteerille milloin valiokunnan jäsenten keskuudessa kurittomuutta ilmenee ja 4) velvoitettiin jäsenet ottamaan säännöllisesti osaa myöskin ryhmän kokouksiin ja sihteeri antamaan poissaolleista ilmoituksen valmistusvaliokunnalle.

Sen johdosta, että kommunistien ehdotuksista sosialidemokratian ehdotuksia vastaan täysi-istunnoissa äänestettäissä v. 1927 valtiopäivillä, kommunistien ehdotukset saivat säännöllisesti 3—5 ääntä enemmän kuin sanotussa ryhmässä oli äänestäjiä, päätti ryhmä kokouksessaan 19/10 27 kehoittaa kaikkia ryhmän jäseniä koneellisessa äänestyksessä tarkkailemaan myöskin, miten ryhmän jäsenet äänestävät, jotta vilpillisesti menettelevät jäsenet saataisiin ryhmän tietoon.

Väinö Tannerin eduskunnan täysi-istunnossa 2/11 1926 osuuskuntain verohelpotuksia koskevan asian yhteydessä antaman lausunnon ja sanomalehtiväittelyn johdosta esitettiin asia ryhmän kokouksessa 11/6 käsiteltäväksi moitelauseunnon antamista varten niille, jotka olivat huomiota herättäneellä tavalla ryhmän enemmistön kantaa vastustaneet. Asiasta laajalti keskusteltua ja eri ehdotuksista äänestettyä hyväksyttiin 23 äänellä 16 hylkäävää ehdotusta puoltavaa

ääntä vastaan lausuma: "Ryhmä teroittaa jäsenilleen, että erimielisyyksien sattuessa ryhmän keskuudessa on vältettävä ryhmän kokonaisuutta särkevää esiintymistä."

Ryhmälle jättivät eräät Turun pohjoisen vaalipiirin edustajat kirjelmän ed. Ryömän Porin piirikokoukselle 1928 lähettämän sähkösanoman johdosta, jota he pitivät itseään loukkaavana. Kirjelmä esitettiin ryhmälle. Ryömä antoi sen jälkeen selityksen ja valmistusvaliokunta päätti, että asian laatuun katsoen juttua ei ryhmässä enempää käsitellä. Ryhmän jäsen F. J. Leino vetosi ryhmään sen johdosta, että puoluetoimikunta oli v. 1928 saattanut julkisuuteen lausunnon, jossa mainittiin, että L. oli ottanut eräässä hoitamassaan oikeusjutussa liian korkean asianajopalkkion ja lausuttiin, että sos.-dem. puolueen luottamushenkilö ei saisi näin menetellä. Ryhmä päätti ettei sillä ole aihetta ottaa asiaa käsiteltäväkseen. — Kun eräs kommunistinen edustaja oli eduskunnan täysi-istunnossa syyttänyt ryhmän jäsentä T. Typpöä rikkurien hankkimisesta lakonalaiselle työmaalle ja tähän syytökseen oli kiinnitetty huomiota eduskunnan ulkopuolellakin, antoi Typpö asiasta kirjallisen selityksen ryhmälle. Typpön syyllisyys osoittautui niin vähäiseksi ja tulkinnan varassa olevaksi, ettei ryhmä katsonut kurinpitotoimiin ryhtymistä tarpeelliseksi. — Sen johdosta, että ryhmän jäsen Komu oli eräässä Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön kokouksessa väittänyt, että jotkut ryhmän jäsenet olisivat kehoittaneet toisiin ryhmiin kuuluvia edustajia puhe-miesvaaleissa äänestämään toista henkilöä kuin minkä ryhmä oli ehdokkaaksi asettanut ja ryhmää oli sen johdosta moitittu, vaadittiin tutkimaan asiata ja antamaan siitä selityksen. Asiata käsiteltiin ryhmässä ja koetettiin saada selvitystä onko näin tapahtunut. Kun selvitystä ei saatu eikä Komu voinut väitettään todistaa päätettiin antaa kirjelmällä Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön kokoukselle tieto ryhmän toimenpiteistä ja niiden tuloksista.

E d u s k u n n a n U n k a r i n m a t k a. Keväällä 1928 suunniteltiin, sapuneen kutsun johdosta, eduskunnan virallista vierailumatkaa Unkariin. Retkelle ajottiin lähettää 14 edustajaa ja ryhmälle tarjottiin 3 osanottajapaikkaa. Ryhmä päätti, ettei se halua osallistua suunniteltuun retkeen, eikä pidä suotavana, että tällaista vierailua lainkaan järjestetään eduskunnan nimessä, koska Unkarissa on voimassa hallitusjärjestelmä, jota sosialidemokraatit eivät voi hyväksyä. Tämän ryhmän päätöksen johdosta ei Unkariin tehty vierailumatkaa eduskunnan nimessä.

P a r l a m e n t t i e n v ä l i n e n t o i m i n t a. Edustajiksi Pohjoismaiden parlamenttien välisen liiton edustajakokoukseen, joka pidettiin Tukholmassa kesällä 1928 valittiin Hakkila, Sventorzetski, Myllymäki, J. F. Aalto, Lehtokoski ja Olga Leinonen. Liiton johto-

kuntaan kuuluu ryhmästä Keto ja varajäsenenä Sventorzetski. Kansainvälisen parlamenttiliiton edustajakokoukseen v. 1928 valittiin edustajaksi Itkonen.

Vainajia.

Sosialidemokraattisesta eduskuntaryhmästä on kertomuskaudella kesken työtään kaatunut kolme edustajatoveria.

T a a v i T a i n i o kuoli Helsingissä 17 päivänä maaliskuuta 1929, 55 vuoden ikäisenä. Vainaja oli sosialidemokraattisen työväenliikkeen herättäjä ja ensimmäisiä järjestäjiä Suomessa. Ryhmässä hän oli mukana alusta alkaen ja eräitä väliaikoja lukuunottamatta kuolemaansa saakka. Omintakeisena persoonallisuutena, rohkeana taistelijana ja loistavana puhujana oli hänellä huomattava paikka ryhmässä ja koko maan parlamenttaarisessa elämässä. Vaikka sairaus viimeisinä vuosina heikensikin voimia kulki hän ryhdikkäänä uransa loppuun asti.

V a l e n t i n A n n a l a kuoli kotonaan Maariassa 16 p:nä loka-kuuta 1926 67 vuoden ikäisenä. Hänkin oli puolueen tienraivaajia ja työskennellyt sen keskuudessa paljon monenlaisissa tehtävissä. Edustajana oli hän v:sta 1907 alkaen kansalaissodan jälkeisiä vuosia lukuunottamatta. Tunnettiin ryhmän keskuudessa vaatimattomaksi, luotettavaksi ja asioita tarkoin harkitsevaksi toveriksi, joka miellyttävällä ja rehdillä esiintymisellään herätti myötätuntoa kaikissa piireissä. Vainajan täsmällisyys ja uutteruus eduskuntatyössä oli esimerkiksi kelpaava.

I d a V i h u r i kuoli syyskuun 7 p:nä 1929 Tampereella Näsijärven suuressa laivaonnettomuudessa 47 vuoden ikäisenä. Vainaja oli suuren työläiskaupungin köyhälistöpiirien parhaita tyttäriä, vakavamielinen ja avarakatseinen. Työväen asian eteenpäinvieminen oli hänen elämäntehtävänsä. Edustajana oli vainaja v:sta 1922 asti ja nautti ryhmässä kaikkien toveriensa kunnioitusta. Hänen ennenaikainen kuolemansa oli työväenliikkeen ja myöskin ryhmän toiminnan kannalta syvästi valitettava.

SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
MENETTELYTAPA

Helsinki 1929
Työväen kirjapaino

Sosialidemokraattiseu puolueen menettelytapa.

Puoluetoimikunnan esitys.

Johdanto: menettelytapamme nykyisen tilanteen valossa.

Tilanteen kehitys työväenliikkeessä maailmansodan jälkeen.

Maailmansodan vaikutuksesta saavutti työväenluokka kaikissa maissa entistä enemmän vaikutusvaltaa. Sota oli järkyttänyt kapitalistista järjestelmää ja synnyttänyt mitä vaikeimpia probleemeja, jotka ainoastaan työväenluokan laajojen joukkojen myötävaikutuksella olivat ratkaistavissa. Se oli synnyttänyt tyytymättömyyttä, joka pelotti vallanpitäjiä. Sosialidemokratia saattoi tällöin työläisjoukkojen edustajana esiintyä entistä vaikuttavammin.

Joissakin maissa puhkesi suorastaan vallankumous, joka äkkiä poisti vanhentuneet, kansanvapautta kahlehtineet valtiomuodot ja toteutti valtiollisen kansanvallan, lisäten täten mahtavasti sosialidemokratian johtamain suurten kansanjoukkojen toimintamahdollisuuksia.

Tässä tahdissa ei kehitys tietenkään voinut jatkua. Kun vallankumoukset olivat ohi ja pahimmat vaikeudet muutenkin voitettu, rauhoittui säikähtynyt yläluokka ja alkoi koota uudelleen voimiaan, kun sen sijaan työväen voimat äkkinaisen voimainponnistuksen jälkeen osaksi herpaantuivat, osaksi sisäisten erimielisyyksien vaikutuksesta hajaantuivat. Porvaristo ei nähnyt enää tarpeelliseksi jatkaa sellaista uudistustoimintaa, johon se olojen pakosta oli ryhtynyt, vaan sitä harjoittaneet vapaamielisemmät ainekset menettivät kannattajiaan, supistuivat ja vanhoillistuivat. Äärimmäiset taantumukselliset ainekset rohkaistuivat uhkaamaan jo saavutettuakin kansanvaltaisuutta: syntyi »fascistisia» liikkeitä, jotka muutamissa maissa saivatkin yliotteen. Muutamissa maissa, joissa »kommunismi» oli saanut työväen lumoihinsa, esiintyi työväki harkitsemattomasti, mikä helpotti taantumuksen työtä.

Useimmissa maissa kuitenkin sodan ja vallankumousten seurauksena saavutetut kansanvaltaiset ja yhteiskunnalliset uudistukset pysyivät taantumuksen vastahyökkäyksistä huolimattakin voimassa, joskaan ei työväki ole voinut kohota hallitsevaksi luokaksi. Edisty-

neimmissä maissa luokkatietoinen työväki muodostaa voimatekijän, jota hallitseva luokka ei voi sivuuttaa. Sos.-dem. työväen tehtävänä on nyt lähinnä lisätä luokkavoimaansa tehdäkseen siten uuden etenemisen mahdolliseksi. Mitä tärkeintä on tällöin yhtenäisyyden jälleensaavuttaminen työväenliikkeessä siellä, missä se »kommunistien» hajoitustoiminnan johdosta on tullut häirityksi. Tämän ohella on työväen oltava valmis puolustautumaan uhkaavaa fascismia tai muita senkaltaisia taantumuksellisia liikkeitä vastaan.

Työväki on siis joissakin maissa edelleenkin etenemässä, joskin tasaisemmin kuin maailmansodan jälkeisinä vuosina, kuten Englannissa ja Tanskassa; toisissa sen täytyy olla pääasiassa puolustuskannalla, odottaen otollisempia aikoja edetäkseen, kuten Itävallassa; toisissa taasen, kuten Italiassa, se taistelee ylivoimaista taantumusta vastaan, jonka kestävyydestä ei vielä voida varmuudella mitään sanoa.

Suomessa kansalais sodan jälkeen tapahtunut kehitys.

Suomen työväenliikkeen sodanjälkeinen kehitys ja tämän sille määräämät tehtävät osoittavat monessa suhteessa vertauskohtia muissa maissa tapahtuneeseen kehitykseen.

Suomen, samoin kuin muidenkin Venäjältä eronneiden maiden kansoille, toi Venäjän vallankumous itsenäisyyden. Yksinvaltiuden kukistuminen samoin kuin vapautuminen vieraan imperialismin alaisuudesta teki mahdolliseksi sellaisen sisäisenkin kansanvallan toteuttamisen, jota Suomen kansan enemmistö tahtoi. Kansanvaltaa toteutettiin pääasiassa siinä määrin, kuin talonpoikaisluokan ja porvarillisen sivistyneistön luokkaedut sitä vaativat, sosialidemokraattisen työväen tähän myötävaikuttaessa ja taantumuksellisen oikeiston sitä vastustaessa.

Näin toteutunut valtiollisten olojemme uudistus vastasi historialliselta merkitykseltään Länsi- ja Keski-Euroopan porvarillisia vallankumouksia. Se johtikin samoihin seurauksiin kuin nämä: uudet olosuhteet vasta saattoivat täysin näkyviin ne luokkavastakohdat ja tekivät polttaviksi ne yhteiskunnalliset kysymykset, joita ulkonainen pakko oli siihen saakka estänyt selvenemästä tai ainakin astumasta etualalle käytännöllisen elämän taisteluissa.

Nämä luokkavastakohdat ovat lyöneet leimansa myöhemmän ajan kehityksen. Niiden oikea ymmärtäminen on sosialidemokratian tärkeimpiä tehtäviä.

Kansanvaltaiset uudistukset tyydyttivät porvarillisia keskiluokkia. Ennen kaikkea ne merkitsivät Suomessa, samoin kuin itäbalttilaisissakin maissa — ja myös Venäjällä tämä tulee olemaan vallankumouksen

pysyvin tulos — talonpoikaisluokan voimakasta nousua. Suuret ja keskikokoiset, osaksi pienemmätkin maanviljelijät olivat sodan elintarveoloista hyötynneet; he tunsivat tosiasiallisen voimansa ja osasivat sen toteuttaa valtiossakin. Kun tarkkoja luokkarajoja ei talonpoikaisväestön keskuudessa ollut, saattoi omistavain talonpoikain kannattama ihanne — yksityiskapitalistinen maanomistus ja sitä tarkoittava yksilöllinen pyrkimys — houkutella sellaisiakin maalaisaineksia, jotka luokka-asemaansa nähden kuuluivat pikemmin omistamattomiin. Mutta tästä huolimatta, ja vaikka keskiluokat ovat toivoneet voivansa vahvistaa rivejään valtion asutustoiminnan synnyttämällä uusilla pienviljelijöillä, on pienviljelijäin suuri enemmistö pysynyt uskollisena sosialidemokratialle, jonka vaatimuksesta torpparit on vapautettu alustalaisuudesta ja joka edelleenkin ajaa pienviljelijäin todellisia luokkaetuja. Näin ollen eivät porvarillisen keskiluokan eri ryhmät olekaan saavuttaneet yhteiskunnassamme ehdotonta ylivaltaa.

Työväelle toi valtiollinen itsenäisyys uusia toimintamahdollisuuksia, samalla kuin uudistusten tieltä poistui se este, jona vieras imperiaalistinen sortovalta oli valtioelämässämme ollut. Näin ollen työväki on voinut saavuttaa vaikutusvaltaa aloilla, jotka ennen olivat olleet siltä suljettuina.

Porvariston taantumuksellisimmat osat ovat alunperin olleet tyytymättömiä kansanvallan saavutuksiin. Tosin ne ovat huomanneet, ettei tasavaltainen valtiomuoto tai keskiluokan sen nojalla harjoittama valta uhkaa yläluokankaan luokkaetuja, mutta jo sekin, että niiden on täytynyt jakaa valta uusien tulokkaiden kanssa, on herättänyt sen tyytymättömyyttä.

Voimistuvana yhteiskunta-aineksena esiintyy Suomessakin henkisten työntekijäin ryhmä, joka varsinkin monien uusien oppilaitosten perustamisen johdosta on nopeasti kasvamassa. Kilpailua täytyy sivistyneistöön kuuluvain jo keskenään käydä, ahdinkoa ja siitä johtuvaa tyytymättömyyttä he jo tuntevat. Tämä tyytymättömyys ei ole vielä löytänyt oikeata suuntaansa, sillä proletarisoituminen ei ole nuorena maassamme sivistyneistön keskuudessa vielä edistynyt niin pitkälle, että huomattavampi osa siitä olisi alkanut tuntea yhteenkuuluvaisuutta työväestöä kohtaan, ja toiselta puolen on aina vielä toiveita etenemisestä virkamies- ynnä muilla siihen verrattavilla urilla. Tällaisissa oloissa virkamiehistö on joutunut enimmäkseen vanhoillisten byrokraattien johdettavaksi, ja muutenkin on sivistyneistön keskuudessa havaittavissa vahvasti taantumuksellisia virtauksia. N.s. aitosuomalainen liike pyrkii, aatteellisten tarkoituseriensä rinnalla, tunkemaan ruotsinkieliset kilpailijat pois virkapai-

koista ja kapitalistisen yritteliäisyyden toiminta-aloilta. Yritettäessä menneinä vuosina valloittaa maan rajojen ulkopuolella (ennen kaikkea Itä-Karjalassa) uusia saalistamismahdollisuuksia ovat sivistyneistön (kuten Akateemisen Karjala-Seuran) isänmaallisuuteen verhotut pyrkimykset esiintyneet kapitalistiluokan enemmän tietoisien riistämispyrkimysten rinnalla. Ja Suomen armeijaan on kokoontunut erilaisia militaristisia aineksia — tsaarivallan Venäjällä, keisarillisessa Saksassa tai Suomessa koulutettuja, omistavain luokkain keskuudesta lähteneitä ja sen pyrkimyksiä ajavia — jotka keskinäisellä kilpailullaan osoittavat, että silläkin alalla jo vallitsee tungos.

Niitä valtiollisella alalla ilmeneviä taantumuksellisia pyrkimyksiä, joita edustavat nämä erilaiset ainekset, vastaavat taloudellisella alalla suurteollisuudenharjoittajain pyrkimykset teolliseen yksinvaltiuteen. Ammatillisen heikkouden takia työnantajiston on onnistunut varsinkin suurteollisuuden useilla aloilla sivuuttaa työväki sopimuskumppanina, vieläpä häikäilemättömillä orjakontrahdeilla se yrittää riistää työläisiltä tavalliset kansalaisvapaudetkin.

Vaikka siis Suomessakin on erilaisia ulkomaiden fascisteihin verrattavia aineksia, ei tasavaltaista valtiomuotoa eikä yleistä äänioikeutta uhkaa ainakaan välitön vaara, mikäli eivät arvaamattomat ulkopoliittiset tekijät (kuten v. 1918) muuta täällä vallitsevia voimasuhteita. Sillä talonpoikaisluokan valtiollinen vaikutusvalta on oleellisesti sidottu juuri noihin kansanvaltaisiin muotoihin eikä kansamme yhteiskunnallinen kokoonpano ole muutenkaan fascistiselle kaappaukselle otollinen.

Valtiollisen kansanvallan vallitessa ja sitä hyväkseen käyttäen talonpoikaisluokka on suurin piirtein toteuttanut yhteiskunnalliset vaatimuksensa. Se on säätänyt viljatullit, joiden avulla se nylkee työtätekevää kansaa, ja lakkaamatta se käyttää muutenkin valtiovaltaa taloudellisten etujensa edistämiseksi. Ensi sijassa se pitää tällöin silmällä niiden suurten ja keskikokoisten maanviljelijäin etuja, jotka talonpoikaisväestössä ovat kohonneet johtavaan asemaan, ja niin sen äskenmainittu toiminta vahingoittaa, paitsi keskiluokan, muiden ja palkkatyöväen, myöskin pienviljelijäin etua.

Tämä luokkaetujen kasvava ristiriita panee talonpoikaisluokan hakemaan keinoja vastustaakseen työväenluokan vaikutusvaltaa entistä jyrkemmin, ja niinpä se harjoittaa valtiollisellakin alalla taantumuksellista politiikkaa. Käyttäen »kommunistista» liikettä tekosyynä se hakee mahdollisuuksia työväen toimintavapauden supistamiseksi ja sen vaikutusvallan vähentämiseksi eduskuntatyönkin alalla. Näitä pyrkimyksiä kannattaa mielihyvällä ennestäänkin taantumuksellinen porvarillinen oikeisto. Porvariston alunperin vapaamielisem-

mät osat («edistysmielinen puolue») ovat joutuneet tämän yleisen kehityksen vaikutusten alaisiksi ja lähestyneet oikeistoa, voimatta kuitenkaan pitää puoliaan kilpailussa puhtaasti taantumuksellisten aineiden kanssa.

Yleisenä piirteenä sodanjälkeisessä puoluekehityksessä on siis, niin Suomessa kuin yleensä muissakin maissa, porvarillisten vapaa-mielisten aineiden («keskustan») osaksi supistuminen, osaksi vanhoillis-tuminen.

Tämä ilmiö on todettavissa sellaisissakin maissa, joissa työväen-liike on pysynyt mitä puhtaimmin sosialidemokraattisena. Mutta monessa maassa ja myös Suomessa on «kommunistista» vaaraa käytetty oikeiston toimesta menestyksellisesti pikkuporvariston peloittamiseksi ja sen ajamiseksi oikeiston syliin.

Ennen kaikkea «kommunistinen» liike kuitenkin hyödyttää taantu-musta hajoittamalla työväenluokan. Luullen näkevänsä «kommunis-missa» sosialistisen liikkeen jonkinlaisen jyrkemmän muodon ovat lukuisat työläiset siirtyneet kommunistiseen leiriin. Sosialidemok-raattiselle puolueelle tämä merkitsee tappiota, jonka korvaaminen vaatii mitä vakavinta huomiota.

Suomen sosialidemokraattinen puolue on alusta alkaen ollut ko-koonpanoonsa nähden epäyhtenäinen; siihen on, varsinaisten prole-taaristen aineiden lisäksi, lukeutunut runsaasti puoliproletaarisia ja pikkuporvarillisiakin aineksia. Kun huomattava määrä työläisjäseniä on työväenliikkeen jakaantuessa siirtynyt toiseen leiriin, ovat äsken-mainitut ei-proletaariset ainekset joutuneet muodostamaan entistä suuremman prosenttimäärän puolueemme jäsenistöstä. Näin ollen puolueettamme kohdannut jäsenten menetys merkitsee juuri niiden proletaaristen aineiden heikkenemistä, jotka muodostavat jokaisen todellisen työväenpuolueen selkärangan, sen luokkatietoisimman osan.

Yllämainitut seikat vaikuttavat määräävästi puolueemme nykyajan ja lähimmän tulevaisuuden tehtäviin.

1) Sosialidemokraattisen joukkoliikkeen vahvistaminen.

Työväen joukkotoimintaa on vahvistettava ja kehitettävä.

Socialidemokraattinen työväki pyrkii valloittamaan valtiovallan ja käyttämään sitä keinona saavuttaakseen yhteiskuntavallankumouk-sellisen päämääränsä, joka on luokkayhteiskunnan poistaminen ja sosialismin toteuttaminen. Tämä köyhälistön pysyväinen vallan-

otto on mahdollinen vain silloin, kun luokkatietoinen köyhälistö jo muodostaa mahtavan, ylivoimaiseksi käyvän voimatekijän yhteiskuntaelämässä; se on toista, kuin että työväki jo porvarillisessa yhteiskunnassa, vähemmistönäkin ollessa, toisinaan astuu hallitukseen saavuttaakseen erinäisiä etuja.

Luokkayhteiskunnassamme ovat useimmat tosiasialliset voimatekijät yläluokan käsissä. Sellaisia ovat pääoma (teollisuus-, rahapääoma y.m.), valtiokoneisto, armeija, suojeluskunnat, tuomioistuimet, suurin osa sanomalehdistöä, kasvatuslaitos y. m. Sorretun luokan tärkein voimatekijä on sen suuri lukumäärä, joka kuitenkin muodostuu voimatekijäksi vain sikäli, kuin köyhälistö sosialistisen valistuksen vaikutuksesta oppii käyttämään sitä oikein. Tähän kuuluu, että se liittyy yhteen lujittaakseen luokkajärjestönsä avulla voimaansa ja että se teoreettisen valistuksen ja käytännöllisten kokemusten avulla oppii järjestämään toimintansa mahdollisimman tarkoituksenmukaiseksi.

Työväen järjestynyt luokkavoima on se, joka ennen kaikkea johtaa päämäärään ja joka ei sen johtajain viisaimmallakaan politiikalla ole korvattavissa. Tätä voimaa on kartutettava ja kehitettävä työläisjoukkojen itsenäisen joukkotoiminnan kautta; työväen on opittava luottamaan itseensä ja joukkovoimaansa. Sosialidemokraattien keskuudessa on sentähden kehitettävä joukkojen kansanvaltaista itsetoimintaa. Sosialidemokraattisessa puolueessa vallitsee siis täydellinen sananvapaus; ehtona on vain, että lausutut mielipiteet eivät ole sosialidemokratian periaatteiden vastaisia. Joukoille on sanottava täysi totuus ja niiden on itse vapaasti, puoluepäätösten määräämässä järjestyksessä, ratkaistava asiansa.

Työväen luokkavoiman vahvistaminen on sitäkin tärkeämpää, koska nykyään maassamme, porvariston vanhoillistumisen johdosta, yhteiskunnallinen uudistustoiminta on tyrehtynyt ja se voidaan ainoastaan työväen omilla ponnistuksilla saattaa taasen käyntiin.

Jokainen joukkoliike tarvitsee käyttövoimakseen innostusta. Ainoastaan tietoisuus suuresta päämäärästä ja sen saavuttamisen mahdollisuudesta voi herättää innostusta. Työväenluokan keskuudessa käyvä sisäinen taistelu on välttämätön, kunnes käsitykset ovat selvenneet ja rintama on täten eheytynyt, mutta innostuksen herättämiseksi on taistelevain joukkojen huomio kiinnitettävä ennen kaikkea liikkeemme varsinaisiin päämääriin ja käyttövoimiin. Sisäinen taistelu voi tarkoittaa ainoastaan työväen luokkavoiman selaista eheyttämistä, joka tekee mahdolliseksi käydä entistä suuremmalla ponnella taistelua työväen luokkavihollista vastaan.

Sosialistista tietoisuutta on juurrutettava ja selvennettävä.

Käydäkseen menestyksellisesti taisteluun tarvitsee työväki yhteiskunnallisia tietoja. Mutta niitä tietoja, joita kaivataan välitöntä käytännöllistä tarvetta varten, täytyy toistaiseksi suureksi osaksi ammentaa porvarillisista lähteistä tai saavuttaa kokemusten kautta porvarillisessa ympäristössä toimien. Sitä tärkeämpää on, että marxilainen teoria säilyttää kunniapaikkansa työväen itsekasvatuksessa ja että se johtaa työväen jokapäiväistä toimintaa, koska tämä ainoastaan silloin voi lähentää meitä päämääräämme. Sosialidemokratian periaatteiden sivuuttaminen ja porvarillisten aatteiden tunkeutuminen ajatteluumme voi ainoastaan hidastuttaa etenemistämme.

Työväen valistustoiminta oli meidän maassamme, samoin kuin muuallakin, työväenliikkeen alkuaikoina pääasiallisesti puolueemme ohjelman tunnetuksi tekemistä ja sosialististen teorioiden selvittämistä, sitä suuremmalla syyllä, koska käytännöllisen toiminnan mahdollisuuksia ei paljon ollut. Mutta teorioiden tunteminen ja niistä kiinnipitäminen on käytännöllisessä toiminnassa vieläkin tärkeämpää, jotta toiminnasta olisi mahdollisimman paljon hyötyä eikä vahinkoa.

Sosialistisen tietoisuuden juurruttaminen on sitä välttämättömämpää, koska vastustavat luokat lakkaamatta pyrkivät — lehdistönsä, järjestöjensä ja myös valtiovallan avulla — syöttämään työväenluokalle omia aatteitaan. Ennen kaikkea ne koettavat peitellä luokkavastakohtia, uskotellen työväelle, että se valtiollisen kansanvallan vallitessa on todella tasa-arvoinen yläluokkien kanssa ja siis samassa määrässä kuin nämä edesvastuussa valtioelämästä, että valtio on kaikkien luokkien ja puolueiden yläpuolella, että työväen on lakattava ajamasta erikoisia luokkaetujaan ja toimittava vain yhdessä muiden luokkien kanssa, j.n.e.

Monia eri teitä tulee tällaisia vaikutuksia nykyaikoina. Porvarilliset demokraatit pyrkivät kiinnittämään työväen huomiota yksipuolisesti valtiolliseen demokratiaan — maan itsenäisyyteen, parlamentarismiin y. m. — ja onnistuvatkin vaikuttamaan sellaisiin sos.-dem. puolueeseen lukeutuviin aineksiin, jotka eivät sosialidemokratiasta ole huomanneet muuta, kuin mitä sillä on yhteistä porvarillisen demokratian kanssa. Maataloustuottajat koettavat vaikuttaa niihin pienviljelijöihin, jotka luokka-asemansa puolesta ovat lähempänä palkkatyöväestä, houkutellen heitä suojelustulleilla y. m. s. Osuustoiminta ynnä muut sellaiset itsessään hyödylliset liikkeet saattavat yksipuolisesti käsitettyinä johtaa harhakäsityksiin, sikäli, että niissä käyty luokkienvälinen yhteistoiminta lyö leimansa katsantokantaan yleensä. Kansalliset liikkeet, kuten n. s. aitosuomalaisuus, voivat vaikuttaa sellaisiin pikkuporvarillisiin aineksiin, joille proletaarinen

kansainvälinen solidarisuus ei ole kehittynyt eläväksi todellisuudeksi. Kaikki tällaiset porvarilliset rikkaruohot on sosialistisen valistustyön avulla kitkettävä työväen aivoista, mikäli niiden on onnistunut niihin juurtua.

Työläisjoukoille on osoitettava, että yhteistoiminta porvarillisten ryhmien kanssa — mikä nykyoloissa toisinaan on välttämätöntä — on ohimenevää, että pitemmälle katsoen työväenluokan luokkaedut ovat ylipääsemättömästi ristiriidassa yläluokkien luokkaetujen kanssa ja että työväen vapautus nykyisestä palkkaorjuudesta on saavutettavissa ainoastaan työväen itsenäisellä luokkataistelulla.

Ennen kaikkea on työväen luottamushenkilöiden tehtävä teoreettisen tutkistelun avulla itselleen tämä selväksi, koska he usein porvarillisessa ympäristössä toimien saattavat jossakin määrin eristäytyä työväestä ja joutua sitä enemmän porvarillisten vaikutusten alaisiksi. On syytä tyydyttää yhä kasvava erilaisten toimihenkilöiden tarve pääasiassa ruumiillisen työn tekijöillä ja autettava näitä saamaan tehtävänsä varten tarpeelliset tiedot sekä sosialidemokratian periaatteellisesta että sen käytännöllisestä puolesta, jotta he voisivat hyvin täyttää tehtävänsä taistelevan köyhälistön esitaistelijoina säilyttäen kaikissa olosuhteissa itsenäisen proletaarisen katsantokannan.

Erikoista huomiota on myös kiinnitettävä työläislasten ja -nuorison kasvatukseen arvokkaiksi taistelijoiksi sosialidemokratian riveissä, koska porvarillisen yhteiskunnan kasvatustulos päinvastoin on omiansa syöttämään heille sosialismin vastaisia aatteita.

2) Työväenliikkeen eheyttäminen on toteutettava sosialidemokratian pohjalla.

Työväen luokkavoima riippuu oleellisesti siitä, että työväki, yhdeksi taistelujoukoksi yhtyneenä, voi käyttää koko voimansa taisteluun luokkansa tarkoitusperien hyväksi tarvitsematta keskenään riidellä kuljettavasta tiestä tai kuluttaa voimiaan keskinäisissä taisteluissa. Siellä, missä tätä yhtenäisyyttä ei ole, on sen saavuttaminen sosialidemokraattisen työväen tärkeimpiä tehtäviä. »Köyhälistön yhtenäisyys on se, joka meidän aikanamme voi viedä Saksan köyhälistön valtaan», sanoo Kautsky kirjassaan »Köyhälistön vallankumous», ja tämä pitää paikkansa muihinkin maihin nähden. Se, että tämä tehtävä on tärkeä, käy välillisesti ilmi siitäkin, että porvaristo mielellään näkee työväen keskinäisen taistelun jatkuvan. Niinpä on viime aikoina »kommunismin» rappeutuminen eri maissa herättänyt porvaristossa vilkasta huolestumista, koska se tietää työväenluokan vah-

vistuvan sen sisäisten ristiriitojen väistyessä. On myös voitu havaita, että sellaiset sosialidemokratian ainekset, jotka erikoisesti harrastavat yhteistyötä porvarillisten puolueiden kanssa, eivät harrasta työväen keskuudessa vallitsevien ristiriitojen poistamista, koska niiden jatkuessa ja kärjistyessä porvaripuolueet mieluummin substuvat sanottuun yhteistoimintaan ja koska sosialidemokratian omassa leirissä pikkuporvarilliset, yhteistoimintaa tavoittelevat ainekset voivat silloin parhaiten säilyttää vaikutusvaltansa.

Suomessa on työväenliikkeen yhtenäisyyden palauttaminen mitä tärkeintä. Asiain nykyisillään ollessa kulkee »kommunistien» mukana runsaasti 100,000 työläistä, jotka ovat antautuneet kannattamaan »kommunismia» epäilemättä siinä rehellisessä käsityksessä, että se edustaa jotakin jyrkempää sosialismin muotoa. Niinkauan kuin näitä työläisiä ei saada tietoisiksi erehdyksestään, ei heidän taisteluvoimansa joudu hyödyttämään työväen asiaa tai käytetään sitä suorastaan tavalla, joka vahingoittaa työväenluokkaa. Tämä asiain-tila vaatii kaikkien ajattelevien, luokkatietoisten sosialidemokraattien mitä vakavinta huomiota. Onneksi tämä pulma on kyllä ratkaistavissa, kun siihen vakavasti käydään käsiksi.

Siitä saakka, kun uuskommunismi astui maailmanpoliittiselle näyttämölle, on sosialidemokraattien taholta sanottu, että tämä Venäjän kehittymättömissä oloissa syntynyt, epänormaalinen sosialismin muoto tulisi olemaan vain ohimenevänä ilmiönä kansainvälisen työväestön luokkataistelussa. Nyt on jo ilmeistä, että tämä ennustus oli oikea. »Kommunismien» voima on ennen kaikkea ollut siinä, että sillä oli käytettävänä niin ihanan taistelukykyinen työväenluokka kuin Venäjän. Mutta tämäkään työväenluokka ei ole voinut estää kommunististen kokeilujen jatkuvaa epäonnistumista Venäjällä, ja muissa maissa »kommunismi» on enimmäkseen jo täydessä hajaannustilassa. Moskovan internationaalien omavaltaiset sekaantumiset eri maiden kommunistipuolueiden asioihin ovat nostaneet sitä vastaan lukuisat kommunistitkin, ja useimmissa maissa laajat työläisjoukot ovat jo löytäneet tien takaisin sosialidemokratiaan, jonka he vain väärinkäsityksestä tai »kommunististen» johtajain valheiden sokaisemina olivat jättäneet.

Suomessa tämä kehitys on ollut hitaampi, johtuen osaksi Venäjällä olevien suomalaisten kommunistijohtajain agitatiosta, osaksi kansalaissotamme synnyttämästä mielialasta ja osaksi siitä, että kommunistit ovat voineet agitatioissaan käyttää hyväkseen sitä epäkiitollista asemaa, johon sos.-dem. puolueemme kansalaissodan jälkeen joutui, kun sen täytyi tavallaan toimia yhdessä porvariston erinäisten osien kanssa turvatakseen täällä valtiollisen demokratian. Mutta sel-

vät oireet osoittavat, että »kommunismin» hajaantuminen on meilläkin jo alkanut, joskaan ei voida tietää, millä nopeudella se on jatkuva. Äsken ovat sen edustajat, muun muuassa vastustamalla työväenluokan hartaasti toivomaa sairausvakuutusta, antaneet työläisjoukoille havainto-opetusta, joka ei voine jäädä vaille hyviä seurauksia.

Sos.-dem. puolueella, joka pyrkii hajoittamaan porvarillisiakin vastustajiaan, on sitä suurempi syy toivoa »kommunismin» hajoavan, koska sen vaikutusvallan alaisina' olleet työläiset ovat luokkatovereita, jotka luonnollisesti kuuluisivat sos.-dem. leiriin ja jotka »kommunistien» vaikutusvallasta vapauduttuaan ennenpitkää palannevat sosialidemokraattiseen puolueeseen ja vahvistavat sen rintamaa.

Sos.-dem. puolueen on kaikkine elimineen valppaasti seurattava tätä kehitystä ja helpotettava sitä valistamalla niitä työläisjoukkoja, jotka alkavat tai jo ovat alkaneet epäillä »kommunismin» oppeja. Niille on osoitettava, että »kommunismi» on johtanut työväenluokan heikontumiseen ja taantumuksen vahvistumiseen; on selitettävä, mistä meidän aikamme »kommunismi» johtuu ja mikä on oleva sen välttämätön kohtalo; sanoin ja teoin on osoitettava, että sos.-dem. puolue ja ainoastaan se valvoo luokkataistelussa köyhälistön luokkateuja oikein. Tarkoin on vältettävä käyttämästä taistelussa »kommunismia» vastaan isänmaallisia tai muita porvarillisia todisteita, jotka ovat ristiriidassa sosialidemokraattisen katsantokannan kanssa.

Aina ja kaikilla aloilla on taisteltava työväen sielusta, kunnes voitto on saavutettu. Emme saa eristäytyä työläisjoukoista silloinkaan, kun nämä »kommunistien» vaikutuksesta suhtautuvat meihin epäsuotuisasti, koska eristäytyminen osoittaisi heikkoutta ja tekisi meille mahdottomaksi näihin työläisjoukkoihin vaikuttamisen.

Eräänä sosialidemokraattien mitä tärkeimpänä lähiaikojen tehtävänä on siis oleva »kommunististen» työläisjoukkojen irrottaminen moskovalaisten johtajain vaikutuksesta, niiden valistaminen sosialidemokratian hengessä ja liittäminen jälleen sosialidemokraattiseen taistelurintamaan.

3) Valtiollisen kansanvallan puolustus.

Valtiollinen kansanvalta on työväelle suuriarvoinen. Se antaa sille tilaisuuden saavuttaa valta-asemia, jotka helpottavat sekä työväen nykyisen tilan kohottamista että sen tulevaa etenemistä. Käyttäessään hyväkseen valtiollisia oikeuksiaan työväki pääsee entistä paremmin selville yhteiskunnallisista luokkaeduistaan ja oppii toimimaan niiden edistämiseksi. Samalla joukot joutuvat huomaamaan,

ettei nykyinen kapitalistinen yhteiskunta mainituista edistysaskeleista huolimatta voi turvata työväen toimeentuloa eikä antaa sille täyttä osuutta työn luomiin hyödykkeisiin, vaan että työväen on valloitettava valtiovalta käyttääkseen sitä sosialististen päämääriensä hyväksi.

Valtiollisen kansanvallan täysi hyödyksikäyttö edellyttää, että työväki on selvillä luokka-asetaan ja luokkaeduistaan. Kunnes siihen on päästy, saattavat sen vastustajat käyttää samoja kansanvaltaisia oikeuksia työväen vastustamiseksi. Niinpä voi toisinaan täysin taantumuksellinen järjestelmä nojautua valtuuksiin, jotka kansanvaltaistakin tietä on taantumuksellisille vallanpitäjille annettu. Suomessa porvariston suuri enemmistö on taantumuksellista, mennen tässä suhteessa niinkin pitkälle, että se vaatii eräiden kansanvaltaisten oikeuksien supistamista. Tällöin on sosialidemokraattien ehdoton velvollisuus toimia laajojen joukkojen — ei vain palkkatyöläisten, vaan mikäli mahdollista muidenkin — valistamiseksi niin, ettei taantumuksellista järjestelmää voitaisi osaksikaan perustaa näiden joukkojen antamaan kannatukseen.

Kunnes tämä valistustyö on kantanut riittävästi hedelmiä, uhkaa aina valtiollista demokratiaa taantumus. Luokkayhteiskunta käyttääkin sitkeästi kaikkia niitä keinoja, jotka sillä on, hallittujen luokkien luokkatietoisuuden nukuttamiseksi. Lisäksi rajoittaa luokkavalta käytännössä niidenkin oikeuksien käyttöä, joita se ei ole voinut tai pitänyt sopivana avoimesti työväenluokalta riistää. Niinpä työnantajisto varsinkin eräissä teollisuudenhaaroissa häikäilemättömästi loukkaa työväen yhdistysmisoikeutta tai toiselta puolen koettaa pakottaa sen liittymään yläluokan luokkakaarteihin, uhaten sitä muussa tapauksessa erottamisella. Tämä kaikki osoittaa, miten demokratia ei kapitalismin vallitessa täysin toteudu valtiollisellakaan alalla.

Valtiollisen kansanvallan vallitessa — joka Suomessa suurin piirtein on toteutettuna — työväenluokka voi rauhallista tietä toteuttaa sosialistiset päämääränsä, jos sen onnistuu torjua taantumuksellisten taholta kansanvaltaa uhkaavat hyökkäykset. On välttämätöntä tehdä köyhälistölle selväksi tämänkin tehtävän tärkeys.

Useissa maissa ja myös Suomessa ovat »kommunistit» kerskailullaan niin peloittaneet porvariston tietämättömämpiä osia, että nämä, luullen todellisen vaaran uhkaavan »kommunistien» taholta yhteiskuntaa, ovat sitä täydellisemmin antautuneet taantumuksellisen suurporvariston johdettaviksi. Pienentämällä »kommunismin» merkitystä sosialidemokraatit siis myös nykyoloissa vähentävät taantumuksen vaaraa.

Mutta ei voi olla varmuutta siitä, että työväen saavutettua laillista tietä vallan, yhteiskunnan muuttaminen sosialistiseksi tapahtuu ilman väkivaltaista yhteentörmäystä. Sellaisissakin maissa, joissa työväenliike on pysynyt mitä puhtaimmin sosialidemokraattisena, mutta samalla kehittynyt uhkaavan voimakkaaksi, yläluokka tarttuu luokkataistelussaan lainvastaisiin keinoihin; syntyy »fascistisia» liikkeitä, joiden tarkoituksena on lyödä maahan porvaristolle vaaralliseksi käynyt kansanvalta.

Uskaltaako yläluokka ryhtyä fascistisiin yrityksiin, riippuu siitä, luuleeko se niiden onnistuvan. Työväenluokan on sentähden oltava vaaran tullen riittävän voimakas viedäkseen vastustajiltaan halun yrittääkään, ja tällöin sen on osattava käyttää kaikkia tarpeellisia keinoja. Rauhallisilla keinoilla ei tietenkään voida voittaa aseellista väkivaltaa, ja tätä silmälläpitäen Saksan sos.-dem. puolueen puheenjohtaja Wels huomauttikin eräässä kuuluisassa puheessaan, että diktatuurin torjumiseksi sosialidemokraattienkin täytyy voida harjoittaa jonkin aikaa diktatuuria.

Niinkauan, kuin Suomen työväenliike ei kehity nykyistä voimakkaammaksi, ei se tosin siinä määrin uhkaa yläluokan etuja, että tällä olisi aihetta harkita fascistisia keinoja työväenliikkeen tukahduttamiseksi. Sitä vastoin on yläluokka nyt jo suunnitellut toimenpiteitä kansanvaltaisten oikeuksien supistamiseksi laillista tietä, pikkuporvarillisten kannattajainsa tietämättömyyttä ja kommunismi-pelkää hyväkseen käyttäen. Niinpä on virallisesti ehdotettu painovapauden supistusta, ja porvarilliselta taholta on myös esitetty vaatimuksia työväen parlamenttaarisen edustuksen väkivaltaisesta supistamisesta. Tällaisia pyrkimyksiä sos.-dem. puolue ehdottomasti vastustaa. Se vaatii kaikkien kansalaisten täysien kansalaisoikeuksien säilyttämistä. Kansanvallalle vaaralliseen suojeluskuntajärjestykseen nähden viitataan puolueen aikaisempiin päätöksiin ja tälle puoluekokoukselle esitettävään puolustusohjelmaan.

4) Suhtautuminen porvaristoon. — Liittoutumispolitiikka.

Päämääränsä, luokkayhteiskunnan poistamisen, työväenluokka voi toteuttaa ainoastaan omalla luokkavoimallaan. Tietoisuus tästä päämäärästä ja sen saavuttamisen edellytyksistä onkin tehtävä työväenluokalle ja sen kaikille jäsenille entistä selvemäksi, koska se parhaiten turvaa porvarillisilta haaveilta ja haihatteluilta.

Mutta ennenkuin päämäärään päästään, voi työväki erinäisten tarkoituseriensä edistämiseksi saada muilta kansanaineksilta apua, joka edistää sen etenemistä. Sellaisia kysymyksiä, joissa huomattavan

suurten pikkuporvari- ja talonpoikaisjoukkojen edut käyvät yhteen palkkatyöväen etujen kanssa, ovat kansanvallan ja rauhan säilyttäminen sekä eräät yhteiskunnallisetkin kysymykset. Militarismien vastustaminen on viime aikoina entistä enemmän osoittautunut hyvin laajojen kansanjoukkojen yhteiseduksi.

Useimmissa maissa porvaripuolueetkaan, joiden täytyy jossakin määrin ottaa huomioon pikkuporvarillisten tai työtätekevän kannattajainsa vaatimukset, eivät voi aina tai kokonaan vastustaa näiden kysymysten ratkaisua työtätekevän kansan vaatimalla tavalla, niin paljon kuin porvaripuolueiden enimmäkseen suurporvarillinen tai muuten vanhollinen johto koettaakin tyynnyttää kannattajiensa tyytymättömyyttä tai peloittaa heitä manaamalla esille punaisen peikon. Varsinaisen porvaristonkin keskuudessa käyvät ryhmäedut ja pyrkimykset osaksi erilleen. Myös itsepuolustukseen, toisin sanoen riistääkseen sosialismilta kannattajia, saattaa porvarillinen puolue myöntyä uudistuksiin. Tosin porvarillinen uudistushalu on jo kauan kaikissa maissa ollut laimenemassa, senjälkeen kuin on huomattu uudistusten vain vahvistavan sosialidemokraattien taistelukykyä eikä mitenkään heikontavan sitä. Vaikka siis porvariston yleinen kehityssuunta meidän aikanamme on taantumuksellinen eikä sen edistysmielisyyteen voida sanottavan paljon perustaa, ei toiselta puolen vallitse sillä taholla täyttä yksimielisyyttä, joten siis sosialidemokraatit voivat hyötyä yläluokan rintamassa ilmenevistä repeytymistä, nänkuin jo Marxin »Kommunistisessa manifestissa» neuvottiin tekemään.

Työväen etu vaatii, etteivät porvarilliset voimat yhdy lujaksi yhteisrintamaksi, mikä silloin tavallisesti tapahtuukin oikeiston johdolla. Sellainen yhtyminen voidaankin toisinaan estää siten, että sos.-dem. puolue yhtyy, tietysti verraten tilapäisesti, yhteistoimintaan vapaamielisempien porvaripuolueiden kanssa. Mutta tällainen yhteistoiminta ei saa tapahtua millä ehdoilla tahansa: ehtojen on oltava sellaisia, että ne todella hyödyttävät työväenluokkaa eivätkä myöskään loukkaa työväen itsetuntoa. Pakottaakseen porvaripuolueita myöntymään hyväksyttäviin ehtoihin, täytyy siis sos.-dem. puolueen jo olla huomattavan voimakas. Tämä on pidettävä muistissa: ainoastaan *voimakas* sos.-dem. puolue voi menestyksellä ja työväkeä hyödyttävällä tavalla antautua yhteistoimintaan luokkavastustajainsa kanssa. Voimakas se on vain, jos sillä on takanaan työväenluokka verraten yksimielisenä.

Puhuessaan eri luokkien välisestä yhteistoiminnasta Kautsky pitääkin silmällä sitä tilannetta, jolloin vallitsee luokkien välinen tasapaino: köyhälistö ei ole vielä riittävän voimakas voidakseen saa-

vuttaa valtiollisen vallan, mutta riittävän voimakas estääkseen porvaristoa harjoittamasta työväenvastaista komentoa. Liittoutumispolitiikan tehtävänä on tällöin, Kautskyn mukaan, »johtaa proletaariseen vallankumoukseen, se on: köyhälistön valtiolliseen yksinvaltaan, jolloin proletaarinen ylivalta kannattaa puhtaasti sosialistista hallitusta».

Työväenluokan voima riippuu ennen kaikkea sen yksimielisyydestä. Kautsky sanoo: »Joka tahtoo mahdollisimman paljon pienentää liittoutumispolitiikasta johtuvia vaaroja, sen pitää ennen kaikkea toimia sosialistien yksimielisyyden toteuttamiseksi.»

Köyhälistön voimatekijöihin kuuluu myös sen itsetietoisuus. Ainoastaan se köyhälistö, joka on selvillä luokka-asetaan ja selvillä päämäärästään, voi antautua yhteistyöhön vastustajiensa kanssa tarvitsematta pelätä katsantokantansa ja politiikkansa käyvän silti sekavaksi ja epäsosialistiseksi ja joutuvansa täten vastustajainsa johdettavaksi.

Niin kauan kuin sos.-dem puolue on heikko, saattaa toisinaan tuntua houkuttelevalta se ajatus, että liittoutumalla porvariryhmien kanssa koettaisi saavuttaa edes jonkinlaista vaikutusvaltaa, jo ennenkuin sen omat voimavarat tekevät sen mahdolliseksi. Mutta täten se joutuu riippuvaisuuteen, joutuu vastaamaan toisten teoista voimatta niitä estää, ja täten taas se työntää pois luokkatietoista työväkeä ja heikontuu. Näin saattavat väitetyn »reaalipolitiikan» tulokset osoittautua kovin epäreaalisiksi. Heikon työväenpuolueen tehtävänä on ensin kehittää itseään ulkonaisesti ja sisäisesti, kunnes se voi herättää vastustajissaan kunnioitusta ja tulla tunnustetuksi tasa-arvoiseksi niiden kanssa.

Koskaan ei saa pyrkiä nukuttamaan köyhälistön luokkatuntoa johtaakseen sen sitä helpommin liittoon luokkavastustajainsa kanssa — ei silloinkaan, kun tilapäinen liittoutuminen muuten saattaisi olla paikallaan. Eikä myöskään ole kuviteltava, että tylsistytämällä köyhälistön luokkataistelua voitaisiin pelastaa porvarillisen »edistysmielisyyden» rippeitä.

5) Hallituspolitiikka.

Hallituspolitiikka yhtenä luokkain välisen yhteistoiminnan muotona.

Sos.-dem. puolueen osanotto hallitukseen merkitsee nykyisessä yhteiskunnassa välttämättä liittoutumista, koalitiota, porvarillisten puolueiden kanssa. Liittoutumispolitiikka saa siinä erään ilmaisunsa ja kiinteimmän muotonsa. Tästä johtuukin, että sosialidemokraattien

hallituksessaolokin käy porvarillisessa yhteiskunnassa mahdolliseksi ainoastaan siellä, missä ylipäänsäkin yhteistoiminta porvarillisten puolueiden ja ryhmien kanssa on mahdollista.

Hallituksessaolon ja muun liittoutumispolitiikan välillä on siis vain taktillinen eikä periaatteellista eroa. Hallituksessaololla on myös samat varjopuolet kuin liittoutumispolitiikalla yleensä: liittoutuminen vastustajain kanssa tuntuu luokkatietoista työväestä vastenmieliseltä, ja se peittelee sitä syvää periaatteellista eroa, mikä on porvaripuolueiden ja sosialidemokratian välillä.

Mutta samoin kuin meidän aikanamme tilapäinen liittoutuminen muiden puolueiden kanssa toisinaan käy tarpeelliseksi, niin on myös hallitukseen osanoton laita. Se taktillinen eroavaisuus, joka on hallituksessaolon ja muun liittoutumispolitiikan välillä, saattaa tosin olla tärkeä kylläkin: menemällä hallitukseen sos.-dem. puolue nimitäin joutuu asemaan, jossa se joutuu vastaamaan sellaisestakin, josta se itse asiassa ei ole vastuussa. Sentähden onkin usein sos.-dem. puolueelle edullisempi pysyä hallituksen ulkopuolella, kuten Suomessa ensimmäisinä vuosina kansalaissodan jälkeen, jolloin keskustapuolueet muodostivat yksin hallituksen ja ajoivat siellä jossakin määrin edistysmielistä politiikkaa, sosialidemokraattien kannattaessa sitä ulkopäin. Mutta toisinaan asia ei ole tällä tavoin järjestettävissä, jota vastoin sos.-dem. puolueen välitön puuttuminen hallitusasioihin saattaa määrättyillä edellytyksillä osoittautua mahdolliseksi ja hyödylliseksi.

Missä tarkoituksessa sosialidemokraatit saattavat mennä hallitukseen?

Puhuessaan liittoutumispolitiikasta yleensä ja myöskin sosialidemokraattien osanotosta hallitukseen Kautsky, kuten yllä mainittiin, pitää silmällä sellaista asiaintilaa, jolloin köyhälistö ei vielä voi saavuttaa koko valtiovaltaa, mutta porvaristo ei myöskään voi käyttää hallitusvaltaansa köyhälistöä vastaan. Tällöin on, hän sanoo, mahdollinen ainoastaan kokoomushallitus, jonka sosialidemokraatit muodostavat yhdessä jonkin tai joidenkuiden porvaripuolueiden kanssa, tai yhden puolueen muodostama hallitus, jota muut kysymyksessä olevat puolueet suostuvat kannattamaan: »kokoomushallitus tai köyhälistön armolla istuva porvarillinen hallitus». Vapaamielisen porvariston kannattamaa sosialistista hallitusta Kautsky sitä vastoin pitää niin harvinaisena, ettei sitä tarvitse ottaa huomioon.

Otto Bauer, jonka tätä koskevaan mielipiteeseen Kautsky sanoo täydellisesti yhtyvän, huomauttaa, että työväenliikkeen aikaisempina aikoina, kun porvaristo vielä oli täysin ylivoimainen, muodostet-

tiin sellaisiakin kokoomushallituksia, joihin porvaristo otti jonkun yksityisen sosialistin, ja tämä joutui silloin edesvastuuseen puhtaasti kapitalistisesta hallituspolitiikasta. Ne ajat ovat menneet; nykyään on luokkien välinen tasapainotila, jossa »kokoomushallitus saattaa olla ohimenevänä välttämättömyytenä».

Nämä kirjailijat, Kautsky ja Bauer, pitävät ilmeisesti silmällä lähinnä *Saksassa* ja *Itävallassa* vallitsevaa tilannetta. *Belgia* voidaan lukea samaan luokkaan, ja myös *Englanti* ja *Tanska* ovat viime vuosina, työväen mahtavasti edetessä, siihen liittyneet. Kaikissa näissä maissa on työväenluokka erittäin mahtavasti järjestynyt ja omassa keskuudessaan yksimielinen; ainoastaan *Saksassa* on vielä jokin mainitsemisen arvoinen »kommunistinen» liike. Vieläpä sosialidemokraattien hallitukseenmeno on eräissä maissa (*Englannissa*, *Tanskassa*) tapahtunut loistavan vaalivoiton seurauksena, joka selvästi on osoittanut työväenpuolueen nauttivan laajojen kansanjoukkojen yhä kasvavaa kannatusta. Näissä maissa on siis voitu laatia työväelle erittäin edulliset hallitusohjelmat ja toimia menestyksellä niiden toteuttamiseksi.

Toisin ovat asiat *Ranskassa*, missä sosialidemokratia on vielä paljon heikompa. *Sikäläisten* toiveriemme periaatteellinen kanta on sama kuin edellä selostettu, mutta he odottavat aikaansa. Niinpä Léon Blum eräässä puheessaan mainitsi, että puolue voi osallistua hallitukseen vasta silloin, kun tämä teko ilmenee köyhälistön silmissä suurena valtiollisena elämän suunnanmuutoksena. Tätä varten, sanoi Blum, tarvitaan työväenluokan enemmistön suostumus ja kannatus, sillä ilman sitä ei puolue voisi pakottaa sopimuskumppaneitaan suunnanmuutokseen. Sosialistien hallitukseenmenon pitäisi muuttaa hallitustapoja niin, että muutos muistuttaisi vallankumousta.

Ruotsissakin työväenluokka muodostaa hyvin voimakkaan tekijän yhteiskuntaelämässä. Kolme kertaa se on muodostanut hallituksen. Viime puoluekokouksessaan (1928) se kuitenkin havaitsi tarpeelliseksi määrätä kiinteämmin, millä ehdoilla puolue voi astua hallitukseen: pitää olla mahdollisuus toteuttaa positiivinen hallitusohjelma. *Norjassa* taas sos.-dem. puolue pari vuotta sitten, tosin vaaleissa voimistuneena, mutta edelleen suhteellisesti pienenä puolueena, läksi agitatorisessa tarkoituksessa hallitukseen tekemättä muiden puolueiden kanssa mitään sopimuksia hallitusohjelmasta, ja kohta sen jälkeen hallitus kaadettiin.

Jossakin määrin sosialidemokraattien käsitys hallitukseenmenosta, sen edellytyksistä ja hallituspolitiikalta vaadittavista tuloksista tietenkin vaihtelee eri maissa. Kaikkialla ollaan kuitenkin siitä yksimielisiä, että jotakin suurta täytyy voida tällä politiikalla saavuttaa,

jotta kannattaisi asettua asemaan, joka toiselta puolen tarjoaa niin paljon varjopuolia. Missään ei enää kannateta sellaista vaatimatonta, työväen luokkatuntoa loukkaavaa hallituspolitiikkaa kuin oli se, joka tämän vuosisadan vaihteessa nautti erinäisissä sosialistisissa piireissä kannatusta (Ranskassa Millerandin, Suomessa Karin tapaus). Jos sosialidemokraatit nyt menevät hallitukseen, niin he menevät joukolla ja pakottavat työväen joukkovoiman kannattamina porvariston suuriin myönnytyksiin.

Tämä käsitys lyö leimansa myös sosialidemokraattisiin hallitusohjelmiin. Paitsi sitä, että sosialidemokraatit voivat mennä hallitukseen erityisen hätätilan vallitessa, kuten sotaa estämään, rauhaa rakentamaan ja estääkseen taantumusta j.n.e., niinkuin v. 1922 tekevämmässämme puoluepäätöksessä sanottiin, katsotaan voitavan mennä hallitukseen myös ajamaan ratkaisunsa työväelle tärkeitä sos.-dem. ohjelmakohtia. Pikku-uudistukset eivät riitä, vielä vähemmän hallinnolliset pikkuaskartelut, ja kaikkein vähimmin saisi tulla kysymykseen, että mentäisiin hallitukseen umpimähkään, siinä epämääräisessä toivossa, että siellä osoittautuu mahdolliseksi jotakin tehdä. Harkittua, selväpiirteistä politiikkaa työväki voi vaatia puolueeltaan yleensäkin ja niinpä myös tässä tärkeässä kysymyksessä.

Liittoutumispoliitikan mahdollisuudet Suomessa.

Ensimmäisinä kansalaissodan jälkeisinä vuosina oli maassamme sos.-dem. puolueen ja keskustapuolueiden välisen liittoutumispoliitikan mahdollisuuksia. Niitä käytettiin, ja tämän yhteistoiminnan tuloksena saatiin maalle verraten kansanvaltainen valtiosääntö ja amnestialait.

Kun tämä oli tehty, astui mainittujen valtiollisten kysymysten tilalle yhteiskunnallisia, josta ei keskusta yleensä harrastanut. Yhteisten etujen puutteessa yhteistoiminta lakkasi, luokkavastakohtat kärjistyivät ja keskusta, etenkin maalaisliitto, siirtyi oikealle. Edistyspuolue taas, joka jossakin määrin olisi tahtonut myös yhteiskunnallista uudistustyötä, menetti jatkuvasti kannattajiaan.

Tämä keskustan vanhoillistuminen on miltei kaikissa maissa havaittu ilmiö, ja se vaikuttaa oleellisesti koalitio- eli liittoutumispoliitikan mahdollisuuksiin, nimittäin kielteisesti. Niinpä Ruotsin sos.-dem. puoluekokouksessa v. 1928, hallituskysymystä käsiteltäessä, todettiin viime aikojen antamain kokemusten olleen tällaisia. Kuten eräässä kokoukselle jätetyssä esityksessä lausuttiin, on vielä vaikutusvaltaisia puoluetovereita, jotka toimivat uuden vasemmistokokouksen edellytysten luomiseksi mutta näiden toverien tunne-

tusta reaalioliittisesta tajunnasta huolimatta tuntuu tämä tie mahdolltomalta ja vanhentuneelta. Aika on jo sivuuttanut tuon kannan. Nämä sanat pitävät paikkansa Suomeenkin nähden.

Vuonna 1927 sos.-dem. hallitus olisi kaivannut kannatusta porvarilliselta taholta. Keskustapuolueet eivät sitä yleensä antaneet, päinvastoin ne sellaisissakin kysymyksissä, joissa niiden olisi omien periaatteittensa mukaan pitänyt kannattaa hallituksemme esityksiä, esiintyivät pikemmin niitä vastaan. Ruotsalainen porvaripuolue kannatti hallitustamme siihen saakka, kunnes esille tuli verotuskysymyksiä, jotka koskivat sen edustaman yläluokan omaan kukkaroon. Ainoastaan kommunistit kannattivat hallitustamme työväelle tärkeisiin kysymyksiin nähden, samalla kun he innokkaasti käyttivät hyväkseen kaikkia hallituksen tekemiä todellisia tai luuloteltuja virheitä hallituksen ja koko sosialidemokratian mustaamiseksi.

Sunilan maalaisliittolaisen hallituksen sosialidemokraatit antoivat toimia rauhassa siinä toivossa, että se toteuttaisi lupaamia uudistuksia, ollen valmiit niitä kannattamaankin. Uudistuksista ei kuitenkaan tullut mitään. Samaten Mantereen »edistysmielinen» hallitus olisi saanut sosialidemokraattien kannatusta, jos se olisi pyrkinyt todella edistysmieliseen suuntaan, mutta pääasiassa se harrastikin virkamiesten palkankorotuksia ja toimenpiteitä painovapauden rajoittamiseksi. Nykyiseltä maalaisliiton (Kallion) hallitukselta ei ole enää odotettukaan uudistustoimintaa.

Ei voida siis väittää, että sosialidemokraatit olisivat osoittaneet haluttomuutta positiiviseen parlamentaariseen politiikkaan nähden. Vaikeudet ovat muualla eivätkä ne riipu sosialidemokraateista. Kukaan ei ole oikeutettu vaatimaan, että sosialidemokraatit luopuisivat ajamasta työväen luokkaetuja tehdäkseen yhteistoiminnan porvarien kanssa mahdolliseksi, sillä sos.-dem. puolue on juuri olemassa ajaakseen työväenluokan etua, ja yhteistoiminta porvariryhmien kanssa voi olla paikallaan vain silloin, kun se edistää työväen etua. Yhteistoimintaa ei harjoiteta vain yhteistoimintaa itseään varten; sillä täytyy olla järkevä, saavutettavissa oleva tarkoitus.

Nykyinen tilanne ei siis tunnu mitenkään suotuisalta yhteistoimintapolitiikalle. Valtiollisia uudistuskysymyksiä ei juuri ole, ja ne jotka ovat päiväjärjestyksessä — painovapauden supistamiskysymys! — juuri erottavat meidät »vapaamielisestä» porvaristosta. Mitä sosialisiin uudistuskysymyksiin tulee, niin porvariston suuri enemmistö vastustaa niinkin oikeutettuja ja tarpeellisia uudistuksia kuin sairausvakuutusta; myös ruotsalaisen puolueen eduskuntaryhmän enemmistö sitä äsken vastusti. Verotuksen (kuten kunnallisen tahi tulliverotuksen) tuntuvampaa uudistamista vastustetaan niinkään kaikkien por-

varipuolueiden puolelta. Eräässä suhteessa viime ajat ovat tuoneet muutosta: kommunistit, jotka ennen kannattivat sosialidemokraattien sosialisia uudistusvaatimuksia, ovat saaneet uudet ohjeet, joiden mukaan he vastustavat näitä vaatimuksiamme ja koettavat entistä räikeämmällä demagogialla käyttää niitäkin puolueemme parhaaksi. Yhteistoimintapolitiikan mahdollisuudet eivät siis ole viime vuosina lisääntyneet, vaan pikemmin päinvastoin. Todelliseen realipolitiikkaan perustuva ulospääsy nykyisestä tilanteesta olisi työväenluokan eheytyminen ja voimistuminen sosialidemokratian pohjalla. Paljaat toivomukset yhteistoimintaan ryhtymisestä porvaripuolueiden kanssa eivät muuta näiden puolueiden luonnetta, joka on sanotun yhteistoiminnan esteenä.

Vaikkakin on todettava, ettei vasemmistokokoomusta todennäköisesti voi ainakaan lähiaikoina maassamme syntyä, ei tarvitse silti pelätä, että oikeistokokoomus olisi tästä välttämätön seuraus. Ei pidä paikkaansa se toisinaan esitetty väite, ettei muita mahdollisuuksia muka ole. Useiden vuosien kokemus jo osoittaa, että porvariryhmien riistäjäedut ovat keskenään huomattavassa ristiriidassa eikä yhteistä porvarihallitusta ole pitkään aikaan ollut. Työväki varmaankaan ei myös vastaisesti kieltäydy kannattamasta porvarillis-vapaamielistä hallitusta, jos sellainen syntyisi, tai suorastaan myötävaikuttamasta vasemmistohallituksen syntymiseen, jos sellainen kävisi mahdolliseksi. Mutta työväki, joka ei ole syypää porvarillisen vapaamielisyyden häviämiseen, ei voi sitä myöskään mielensä mukaan lohtia uudelleen esille.

Porvarillisia houkutusia on varottava.

Eri porvaripuolueiden taholta on viime vuosina alituisesti koetettu houkutella sosialidemokraatteja hallitukseen. On koetettu uskotella, että parlamenttarismin periaate ja edesvastuu maata kohtaan velvoittaisi meitä maan suurimpana puolueena astumaan hallitukseen, ennen kaikkea siinä tapauksessa, että sosialidemokraatit ovat myötävaikuttaneet jonkin hallituksen kaatamiseen.

Tämä on parlamentarismien mielivaltaista ja väärää tulkintaa. Alkuperäisen, kaksipuolueisessa Englannissa syntyneen parlamentarismien aate ei ole sellaisenaan toteutettavissa monipuolueisissa maissa. Mutta ennen kaikkea on huomattava, että puhe parlamenttarismin vaatimasta »edesvastuusta», kun sitä käyttää hallitseva luokka hallitulle luokalle puhuessaan, osoittaa täysin yläluokkalaista ajatustapaa. Mikäli sosialidemokraattisella taholla siihen yhdytään, osoittaa se, ettei osata ajatella sosialidemokraattisesti. Silloin pidetään sociali-

demokratiaa vain eräänä puolueena muiden joukossa ja sovelletaan siihen ajattelemattomasti porvarillisesta aatemaailmasta saatuja käsitteitä.

Se, että porvaristo koettaa houkutella sosialidemokraatteja hallitukseen, osoittaa ensiksi, ettei porvaristo pelkää sosialidemokraattien hallituksessaolosta olevan sille mitään mainitsemisen arvoista vahinkoa. Niissä maissa, joissa sos.-dem. puolue on riittävän voimakas uhataksaan vakavasti porvarivaltaa, ei porvaristo mitenkään halua nähdä sitä hallituksessa, jos se vain voi siitä päästä.

Toiseksi mainitut houkutukset osoittavat, että porvaristo luulee jollakin tavalla hyötyvänsä sosialidemokraattien menemisestä hallitukseen. Millä tavalla? Heidän kätensä sidottaisiin, ja kun sos.-dem. puolue saatettaisiin hallituspuolueena näennäisesti vastaamaan kaikenlaisista epäkohdista — joiden korjaamista porvaristo kyllä, sosialidemokraattien ollessa hallituksessakin, osaa estää — niin sosialidemokratian arvonanto työväen keskuudessa voi tämän johdosta laskea. Mitä erikoisesti *»edistys»*-puolueeseen tulee, joka erittäin hartaasti on vaatinut sosialidemokraatteja menemään hallitukseen, niin se toivoo kaiketi pääsevänsä sosialidemokraattien avulla vielä kerran koHoamaan. Kun sosialidemokraatit eivät suostu täyttämään sen toivomuksia, raivostuu se ja julistaa, ettei sos.-dem. puolueen nykyinen johto ansaitsekaan sen luottamusta. Mutta koska *»edistys»*-puolue olisi sos.-dem. hallituksen aikana voinut sitä kannattaa ja täten osoittaa tahtovansa todella edistysmielistä hallitussuuntaa eikä sitä kuitenkaan tehnyt, vaan päinvastoin yhtyi kannattamaan oikeiston harjoittamaa kiusantekoakin, ei sen puolueeseemme kohdistamia moitteita voida ottaa vakavasti.

Hallituspolitiikan ihailu pikkuporvarillisen katsantokannan ilmaisuna.

Hallitukseen osanotto on sosialidemokraattiselta kannalta katsoen eräs luokkataistelun muoto. Sen tarkoituksena on ajaa työväen luokkaetuja taistelulla, jota lähinnä sos.-dem. puolueen eturivin miehet käyvät itse porvariyhteiskunnan päälinnoituksissa, köyhälistön laajojen rivien heitä kannattaessa.

Pikkuporvarilliset ainekset pelkäävät yhteiskunnallista taistelua. He eivät tunne yhteiskunnan luonnetta, josta juuri johtuu taistelun välttämättömyys, eikä heitä elähdytä, kuten varsinaista köyhälistöä, tietoisuus köyhälistön luokka-asemasta, sen luokkavoimasta ja sen voiton varmuudesta. Sitä vastoin he ovat tietoisia omasta voimattomuudestaan ja pyrkivät sentähden välttämään taistelua. Jos he luulevat jonkun voivan ja tahtovan vapauttaa heidät taistelun välttä-

mättömyydestä ottamalla itse suorittaakseen sen tehtäviä, joutuu hän heidän harrasten toivomustensa ja ihailunsa esineeksi. »Missä on se mies» on huutoa, joka henkisen pakotuksen vaikutuksesta vaikeina aikoina kohoaa pikkuporvarinkin sielusta.

Sosialidemokraattien riveissä on pikkuporvarillisia aineksia, ja ne katselevat hallituskysymystä henkisten edellytystensa perusteella, nähden siinä keinon, millä pääsisivät itse ponnistamasta ja taistelemasta. Niiden käsitykset eivät pukeudu määrättyihin muotoihin, jotka voisivat edistää asiallista keskustelua; ne pikemmin välttävät asiallista keskustelua, jota ne eivät voisi kestää. Mutta nämä niiden hämävät käsitykset antavat usein keskusteluille intohimoisen, tunnelmallisen leiman.

Sosialidemokraattisten ainesten on siitä huolimatta välttämättä koetettava päästä asiallisilla syillä asialliseen käsitykseen hallituskysymyksestä.

Hallituksessaolo sosialidemokraattiselta luokkataistelukannalta katsottuna.

Sos.-dem. puolue on, työväenluokan edustajana, velvollinen ottamaan kaikki asiat työväen edun kannalta. Sen on pidettävä kiinni siitä perustotuudesta, jonka porvaristo pyrkii kieltämään että elämme luokkayhteiskunnassa ja että sosialidemokratia siinä edustaa sorrettua luokkaa. Se on oikeutettu ja velvollinenkin määräämään kantansa työväenluokan etujen mukaisesti, koska se näin menetellen myös toimii koko kansan ja ihmiskunnan vapauttamiseksi luokkaherruudesta ja kohottamiseksi korkeammalle tasolle. Sos.-dem. puolue on tunnettava ääretöntä edesvastuuta, mutta työväenluokkaa kohtaan ja siinä määrin, miten pitkälle sen vaikutusvalta todella ulottuu. Muu edesvastuu vallitsevista oloista kuuluu hallitsevalle luokalle eikä sos.-dem puolue ole velvollinen kantamaan edesvastuuta sellaisesta, johon se itse asiassa ei voi vaikuttaa.

Työväen etua silmälläpitäen on myös arvosteltava sitä kysymystä, millä edellytyksillä ja ehdoilla sosialidemokraatit voivat mennä ja milloin heidän pitää mennä hallitukseen.

Sosialidemokratia on luokkataistelua. Kaikki sen monipuolinen toiminta on sitä, silloinkin, kun se pukeutuu mitä rauhallisimpiin muotoihin. Tältä kannalta hallituspolitiikkakin on käsiteltävä. Se tietää yhteistoimintaa työväenluokan vastustajain kanssa, mutta koskaan se ei saisi houkutella sellaisiin harhakäsityksiin, että tällä olisi todellinen luokkasovinto saavutettu tai saavutettava.

Ei saa myöskään unohtaa, että sosialidemokraattisen taiste-

lun perusmuoto ja pääasia on työläisjoukkojen itsenäinen, järjestetty joukkotoiminta. Jos hallituksessaolo käsitettäisiin keinoksi, millä vaittomasti ja joukkojen tarvitsematta itse ponnistaa voimiaan voidaan ylhäältäpäin ajaa niiden asiaa, niin tämä olisi mitä turmiollisinta palaamista entisaikojen utopistisiin käsityksiin.

Sosialidemokraattien on senvuoksi, hallituksessa ollessaankin, pysyttävä lähellä työläisjoukkoja, tietoisina ulkonaisten poliittisten toimintamuotojen rajoituksista ja siitä, ettei millään voida korvata joukkotoimintaa. On pidettävä työläisjoukkojen luottamuksen säilyttämistä mitä tärkeimpänä ja annettava tarpeen vaatiessa jonkin tilapäisedun jäädä mieluummin saavuttamatta, kuin että joukkojen luottamus alkaisi horjua.

Tämä vaatimus käykin suurin piirtein yhteen menestyksellisen hallituspolitiikan edellytysten kanssa. Joukkojen voimakas luottamus ja kannatus on menestyksellisen sosialidemokraattisen hallituspolitiikan ensimmäinen ehto, ja toiselta puolen taas tämä luottamus parhaiten säilyy, jos politiikka osoittautuu menestykselliseksi.

Kun sosialidemokraatit ensimmäisen kerran menevät hallitukseen, täyttää työväen mielet tyydytys sen johdosta, että sen oma puolue on kehittynyt riittävän voimakkaaksi ja toimintakykyiseksi tunkeutuakseen porvariyhteiskunnan sellaiseen pyhättöön ja voidakseen siellä hoitaa maan asioita. Kun myöhemmin mennään hallitukseen, tämä näkökohta ei voi enää vaikuttaa läheskään yhtä voimakkaasti. Silloin ei joukkojen kiintymys hallituspolitiikkaan voi säilyä, ellei saavuteta niitä todellisia voittoja, joiden takia varsinaisesti hallitukseen onkin menty. Erinäisissä muissa maissa, joissa sosialidemokraatit jo muutamia kertoja ovat muodostaneet hallituksen, onkin alettu työläisjoukoissa suhtautua tähän kysymykseen entistä arvostelevammin. Sen sijaan, että johtajain on alussa ehkä täytynyt varoittaa joukkoja liiallisesta hallitusinnostasta, täytyy niiden jo varoittaa hylkäämästä hallituspolitiikkaa kokonaan. Meillä Suomessakin on siis sitä enemmän syytä suunnitella vastaista suhtautumistamme hallituspolitiikkaan niin, että se tuottaa mahdollisimman varmasti myönteisiä tuloksia.

Työväen etu vaatii myös ottamaan huomioon, miten sen harjoittama hallituspolitiikka vaikuttaa muiden puolueiden johtamiin joukkoihin. Ensiksi olisi tyhmää ylimielisyyttä olla unohtavanaan, että sos.-dem. puolueen kilpailijana esiintyy toinen työväenpuolue, joka käyttää kaikkia sosialidemokraattien mahdollisesti tekemiä virheitä lujittaakseen vaikutusvaltaansa johtamiinsa joukkoihin nähden. Sosialidemokraattien on tietysti suhtauduttava asioihin asiallisesti silloinkin, kun jokin toinen puolue voi demagoogisesti käyttää sen toi-

menpiteitä agitatiokeinoinaan. Mutta on varottava, ettei ilmaiseksi anneta vastustajillemme aseita.

Työväen etu vaatii myös, ettei tarpeettomasti anneta porvaripuolueille aihetta kiihoittaa johtamiaan joukkoja sosialidemokraattien kimppuun. Jos liian tiheiden ja tarkoituksettomien hallitusvaihdosten johdosta eduskunnan tai kansanvallan arvonanto laskisi, taantumukselliset voisivat käyttää hyväkseen näin syntyneitä mielialoja. Tämä seikka kehoittaa sosialidemokraatteja harkitsemaan, ennenkuin he lähtevät jotakin hallitusta kaatamaan, voivatko he sen tilalle asettaa oman hallituksensa tai onko muuten todennäköistä, että hallitusasiat saadaan hallitusvaihdoksen johdosta entistä paremmin järjestetyiksi, jolleivät erittäin tärkeät seikat vaadi hallituksen kaatamista joka tapauksessa. Kuten puolueneuvostomme on huomauttanut, ei voida myöntää oikeutetuksi porvarienvaatimusta, että sos.-dem. puolueen pitää mennä hallitukseen aina silloin, kun se on myötävaikuttanut jonkin hallituksen kaatamiseen. Asiaintila voi olla sellainen, ettei ole sosialidemokraattisen hallituksen edellytyksiä, mutta että kaatamalla huomoinpi porvarihallitus voidaan saada parempi porvarihallitus sen tilalle. Jos sosialidemokraatit tunnustaisivat oikeaksi äskenmainitun epäoikeutetun vaatimuksen, johtaisi tämä siihen, että sosialidemokraatit joko epäröisivät kaatamasta porvarihallituksia silloinkin, kun siihen olisi vakavaa syytä, tai että sosialidemokraatit pakotettaisiin hallitukseen silloinkin, kun siihen ei ole edellytyksiä.

Puolueen sisäinen eheys hallitukseenmenon ehtona.

Menestyksellisen sosialidemokraattisen hallituspolitiikan eräänä ehtona on, kuten jo on mainittu, pidettävä työväenluokan verraten suurta eheyttä. Mutta ennen kaikkea pitää tietysti omassa puolueessamme vallita sangen suuri yksimielisyys, jotta voitaisiin ylipäänsäkin mahdollisimman suurella menestyksellä ryhtyä laajakantoisiin toimenpiteisiin, ja tämä pitää paikkansa myös ja erikoisesti hallitukseenmenoon nähden.

Hallitukseenmenon pitää siis tapahtua etupäässä sellaisissa tapauksissa, jolloin voidaan otaksua puolueen valtavan enemmistön sitä kannattavan. Niinpä on esimerkiksi Tanskan sosialidemokratia jo kaksi kertaa mennyt hallitukseen sellaisen tilanteen vallitessa, että koko puolueessa on tätä menettelyä pidetty ainoana oikeana. Tällöin voidaan myös pitää sangen varmana, että puolue on seisova yksimielisenä hallituksensa takana. Jos sitä vastoin tuntuva vähemmistö on hallitukseenmenoa vastustanut ja myönteinen päätös on herättänyt

sen keskuudessa tyytymättömyyttä, voidaan tosin voimakkaalla puoluekurilla pakottaa tyytymättömät alistumaan, mutta selvää on, että tällaisissa tapauksissa sos.-dem. hallituksen toiminta on vähemmän varmalla pohjalla kuin edellisessä tapauksessa ja että puolueen jäsenistöön jää tyytymättömyyden ituja, jotka saattavat vastaisestikin häiritä puolue-elämää.

Vuoden 1919 puoluekokouksemme tosin päätti asian ratkaisemisesta puolueäänestyksellä, mutta tämä menettely havaittiin käytännössä mahdottomaksi. Meidän oloissamme ei myöskään voitane menetellä, kuten esim. Tanskassa, missä muutamissa päivissä kutsutaan puoluekokous asiasta päättämään. Sentähden vuoden 1922 puoluekokouksessa päätettiin (yhdenmukaisesti useimmissa maissa poudatetun menettelyn kanssa) luovuttaa päätösvalta tällaisista asioista puolueen keskuselimille. Puolueneuvoston piti tällöin tehdä päätöksensä $\frac{2}{3}$ äänten enemmistöllä; eduskuntaryhmän ollessa koolla oli senkin päätettävä asiasta, nimittäin $\frac{2}{3}$ äänten enemmistöllä. Vuoden 1926 puoluekokouksessa päätettiin, silloisen puoluetoimikunnan ehdotuksesta, että molemmissa elimissä vaaditaan $\frac{2}{3}$ äänten enemmistö.

Nämä määräykset ovat edelleenkin paikallaan. Voidaan otaksua, että puolueneuvosto ja ryhmä kuvastavat oikein puolueen jäsenten mielipiteet. Puolueneuvosto, joka puoluekokousten väliajoilla on puolueen korkein määrääjä, ja eduskuntaryhmä, joka lähinnä on hallituksen kanssa tekemisissä, ovat oikeat elimet asiasta päättämään. Mitä määräenemmistöön tulee, voidaan $\frac{2}{3}$ enemmistöä pitää sopivana; tosin on toivottavaa, että käytännössä päätökset voidaan tehdä vieläkin suuremmalla enemmistöllä.

Käytännössä meneteltäneen parhaiten siten, että eduskuntaryhmä, yksissä neuvoin puoluetoimikunnan kanssa, suunnittelee hallitusohjelmaa ja antaa sille toverille, jota on ajateltu mahdollisen sosialidemokraattisen hallituksen päämieheksi, toimeksi neuvotella muiden puolueiden kanssa. Jos saatujen tietojen perusteella huomataan, että parlamenttaarinen pohja voidaan saada hallitukselle, joka toimii eduskuntaryhmää tyydyttävän ohjelman perusteella, kutsutaan puolueneuvosto koolle ja tehdään molemmissa näissä elimissä säädetyllä määräenemmistöllä asiasta ratkaiseva päätös. Ellei neuvoston ollessa koossa vielä saada lopullista tietoa muiden puolueiden suhtautumisesta asiaan, voi neuvosto, hyväksyttyään säädetyllä määräenemmistöllä hallitusohjelman pääsisällön, oikeuttaa eduskuntaryhmän tekemään samalla määräenemmistöllä lopullisen päätöksen.

Missä ulkonaisissa olosuhteissa sosialidemokraattien kannattaa mennä hallitukseen?

Menestyksellisen sosialidemokraattisen hallituspolitiikan edellytyksiin kuuluu lisäksi sellainen ulkonainen puoluepoliittinen tilanne, joka tekee sosialidemokratialle mahdolliseksi jossakin tärkeässä suhteessa toteuttaa pyrkimyksiään. Hallitukseen ei tietenkään mennä vain siellä olemista varten, vaan köyhälistön pyrkimysten edistämiseksi, ja jos puolue kerran ottaa kannettavakseen kaikki ne haitat, joita sille hallituksessaolosta koituu, täytyy myös olla sangen suuri varmuus siitä, että hallitukseenmenolla tavoitellut tarkoitukset todella ovat sillä saavutettavissa. Tästä on siis edeltäpäin hankittava mahdollisimman hyvät takeet.

Tätä mieltä ovat muidenkin maiden sosialidemokraatit. Niinpä esim. Saksan sos.-dem. puoluekokouksessa v. 1924 huomautti Ph. Scheidemann: »Vaadin kaikissa tapauksissa, että sovitaan minimiohjelmasta, jota muiden (porvarien) pitää yhtyä meidän kanssamme kannattamaan.» Sama puoluekokous päätti lausua, että »hallitukseen osanoton tarkoituksena täytyy olla kansanvallan toteuttaminen ja porvarillisen tasavallan täyttäminen sosialisella sisällöllä. Se saa siis tapahtua vain punnitsemalla kaikkia etuja ja haittoja, jotka vähävaraisten edun kannalta katsoen siitä voivat johtua.» Vuonna 1927 päätti sama puolue lausua, että »socialidemokraattien osanotto valtakunnan hallitukseen riippuu yksinomaan siitä kysymyksestä, antaako socialidemokraattien voima kansan keskuudessa ja eduskunnassa takeet siitä, että osallistumalla hallitukseen voidaan määrättyssä tilanteessa saavuttaa määrättyjä, työväenliikkeen edun vaatimia tarkoituksia tai torjua taantumuksellisia vaaroja». Samaten Ruotsin sos.-dem. puolue päätti vuoden 1928 puoluekokouksessaan asettaa »hallitusvastuun normaaliseksi edellytykseksi positiivisen, joskin rajoitetun ohjelman toteuttamisen mahdollisuuden». Puolueen puheenjohtaja P. A. Hansson selitti tämän päätöslauselman tarkoittavan »sitä oikeata parlamentaarista periaatetta, että hallituksella pitää olla varma pohja eduskunnassa», ja että tämä oli pidettävä »yleisenä ohjeena suhtautumisessamme hallituksen muodostamiseen». Kysymyksen alustaja Ernst Wigforss huomautti, että päätöslauselma oli esitetty saavutettujen kokemusten perusteella; päätös tarkoitti sitä, »etteimme voi hallita maata nojautumalla eduskunnan socialidemokraattiseen vähemmistöön, elleimme ole saaneet varmuutta siitä, että eduskunnassa todella on enemmistö, joka kannattaa joskin rajoitettua uudistusohjelmaa». Jos puolue tämän edellytyksen puuttuessaakin astuisi hallitukseen, tapahtuisi se tarkoituksessa esittää mielenosoit-

tuksellisesti uudistusohjelma ja senjälkeen kaatua (siis niinkuin Norjassa), mutta tällaista voisi tapahtua vain »poikkeuksellisissa oloissa». Jos muutoin asetettaisiin sos.-dem. hallitus, joka ei voisi uudistustoiminnassaan nojautua eduskunnan enemmistöön, niin »vaikeutettaisiin sitä tehtävää, jonka kuitenkin loppujen lopuksi täytyy olla meille tärkein, se on: enemmistön saavuttaminen kansan keskuudessa omalle todelliselle ohjelmallemme». Puolustaessaan puolueensa taktiikkaa porvarillisia väitteitä vastaan — kun sitä oli samalla tavalla kuin meidän puoluettamme moitittu haluttomuudesta hallitukseenmenoon — tshekkiläinen sosialidemokraatti toht. Meissner sanoi v. 1928: »Niinpian kuin porvaristo on niin vahvistunut, ettei se kaipaa työväenluokan myötävaikutusta, sosialistien yhteistoiminta porvaripuolueiden kanssa ei ole ainoastaan hyödytön, vaan vahingollinenkin. Sosialistien positiivisella politiikalla on rajansa eikä se ilmene siinä, että millä hinnalla tahansa osallistutaan hallitukseen.»

Kaikista näistä lausunnoista käy ilmi se käsitys, joka muiden maiden sosialidemokraateilla yleisesti on hallituskysymyksestä: jotta sosialidemokraatit menisivät hallitukseen, täytyy olojen olla sellaisia, että sitä tietä voidaan saada huomattavia tuloksia aikaan. Takeiden saamiseksi tässä suhteessa voidaan menetellä eri tavoin, mutta mitä kiinteämmät lupaukset saadaan niiltä puolueilta, joihin hallitus nojautuu, sitä suurempi varmuus on tietysti hallitusohjelman toteutumisesta.

Tämänmukaisesti ovat puoluetoverimme muissakin maissa enimmäkseen toimineet. Kun Tanskan sos.-dem. puolue v. 1929 meni hallitukseen, tehtiin nimenomainen sopimus radikaalisen puolueen kanssa hyvin sisältörikkaasta ja pitkälle tähtäävästä hallitusohjelmasta. Belgiassa on menetelty samoin. Saksassa on viime vuosina, kun sos.-dem. puolueen myötävaikutuksella on muodostettu hallituksia, rajoitettu sos.-dem. puolueen taholta selvästi ilmaisemaan puolueen vaatimukset erinäisten tärkeiden kysymysten suhteen ja on, kun näillä edellytyksillä on yhteinen hallitus muodostettu, katsottava eräänlaisen sopimuksen täten syntyneen. Englannissa ei, mikäli tiedetään, ole mitään sovittu, minkä vuoksi hallituksen asema onkin riippuvainen siitä, miten liberaalit ja muut porvarit siihen kulloinkin suhtautuvat: ajamallaan kansainvälisellä rahapolitiikalla on hallituksen kuitenkin onnistunut vahvistaa asemaansa porvariston keskuudessa. Ruotsissa on samaten toisinaan muodostettu sos.-dem. hallituksia siinä toivossa, että liberaalit kuitenkin havaitsevat voivansa niitä kannattaa. Kuitenkin on tässä, kuten yllä kävi ilmi, tapahtunut muutos. Myös Värner Rydén sanoi syksyllä 1929 pitämässään pu-

heessa kokemusten osoittaneen, »että yhteistyö käy suunnattoman paljon vakavammaksi, jos se järjestetään sopimalla yhteisestä hallitusohjelmasta, kuin jos siitä sovitaan tapauksesta kerrallaan tai asia jätetään riippumaan sattumasta».

Suomessa otettiin vuoden 1926 puoluekokouksessa huomioon sama näkökohta, joka muuallakin on tunnustettu oikeaksi, ja päätettiin, että hallitusta muodostettaessa sosialidemokraattien myötävaikutuksella on »lähimmän ajan ohjelmasta sovittava niiden puolueiden kanssa, joiden kannatuksen varaan hallitus muodostetaan». Tässä ei nimenomaan sanottu, että näitä puolueita piti olla riittävästi muodostaakseen hallitukselle tarpeellisen parlamenttaarisen pohjan, mutta keskustelusta päätäten oli tarkoitus tällainen, ja puolueenvosto päättikin kokouksessaan 9. 12. 1928 yksimielisesti hyväksyä seuraavan selventävän julkilausuman:

»Sos.-dem. puolueen astuminen hallitukseen voi kapitalistisessa yhteiskunnassa tulla kysymykseen, jos havaitaan mahdolliseksi tällä tavoin huomattavasti edistää joidenkin työväelle erittäin tärkeiden kysymysten ratkaisua, ja edellyttäen, ettei toiselta puolen hallituksessaolo johda sos.-dem. puolueen omaksumista periaatteista tinkimiseen ja luopumiseen. Menestyksellinen sos.-dem. hallituspolitiikka siis vaatii, paitsi omassa puolueessa vallitsevaa suurta yksimielisyyttä, että riittävä määrä muita puolueita on hallitusohjelmassa oleviin, työväelle tärkeihin pääkysymyksiin nähden myönteisellä kannalla, niin että vuoden 1926 puoluekokouksen päätöksen vaatima parlamenttaarinen pohja on olemassa, ja on silloin tästä saatava ennen lopullisen päätöksen tekoa täysi, tulkinnasta vapaa oleva selvyys. Ellei näitä edellytyksiä ole, kieltäytyy puolue astumasta hallitukseen.»

Tässä lausutuista periaatteista on vastedeskin pidettävä kiinni. Jos epämääräisien toiveiden nojalla mentäisiin hallitukseen ja toiveet sitten pettäisivät, tämä joko johtaisi hallituksemme äkkinäiseen lähtöön tai pakottaisi sen nielemään tappioita ja nöyryytyksiä, jotka loukkaisivat työväen itsetuntoa sen sijaan, että hallituksessaolon pitäisi sitä kohottaa. Jos todella yhteisiä etuja ja harrastuksia on erinäisten muiden puolueiden kanssa, pitää myös voida sopia näiden kanssa yhteisestä hallitusohjelmasta ja saada hallitukselle todellinen parlamenttaarinen pohja syntymään. Puolueemme omaksuma kanta, jonka porvarit ovat eräässä tarkoituksessa tahtoneet leimata parlamenttarismia halveksivaksi, merkitsee siis itse asiassa pyrkimystä parlamenttarismin selvään ja vakavaan toteuttamiseen.

Mitä on otettava huomioon sosialidemokraattisia hallituksia muodostettaessa?

Hallitusohjelmaa laadittaessa ei ole välttämätöntä sisällyttää siihen kovin paljon yhteiskuntaelämän eri aloja koskevia kohtia. Siinä voidaan kyllä ilmaista yleisiä suuntaviivojakin useihin kysymyksiin nähden, jotka eivät vaadi erikoisia toimenpiteitä, mutta varsinaisia ohjelmakohtia voi olla hyvinkin rajoitettu määrä. Tästä on ensiksikin se etu, että hallitus voi keskittää toimintansa harvojen kysymysten ympärille ja ajaa näitä sitä suuremmalla ponnella. Voi ajatella, että toisinaan yksi ainoakin ensiluokkainen kysymys riittäisi, mutta sitä suurempi varmuus täytyy silloin olla sen ratkaisemisesta. Mitä vähemmän kysymyksiä otetaan ajettavaksi, sitä suurempi mahdollisuus on myös saada niistä aikaan yksimielisyys erinäisten muiden puolueiden kanssa ja tähän perustuva hallituskokoomus.

Sellaisia kysymyksiä, jotka Suomessa sos.-dem. hallitusohjelmia laadittaessa lähinnä tulevat huomioon otettaviksi, ovat verotusolojen uudistus, sosialivakuutus, asevelvollisten palvelusajan lyhentäminen ja sotilastaakan lieventäminen. Työttömyyden vastustamiseen on myös kiinnitettävä huomiota. Jos niin kävisi, että hallitusohjelma tulisi toteutetuksi, on tietenkin neuvoteltava ja päätettävä uusien tehtävien asettamisesta tai, ellei niistä voida sopia, katsottava hallituskokoomus sillä kertaa hajonneeksi ja erottava hallituksesta.

Mitä hallituksen kokoonpanoon tulee, huomattakoon, ettei muiden puolueiden kannattaman puhtaasti sosialidemokraattisen hallituksen ja toiselta puolen sos.-dem. puolueen ja erinäisten muiden puolueiden yhteisesti muodostaman kokoomushallituksen välillä ole periaatteellista eroa. Niinkauan kuin sosialidemokraatit muodostavat eduskunnan vähemmistön, on puolueemme joka tapauksessa hallituspuolueena riippuvainen muista puolueista, mutta ottamalla porvaripuolueiden edustajia hallitukseen saavutetaan se etu, että nämä puolueet varmemmin voidaan pakottaa käytännössä pysymään tekemissään sopimuksissa. Kokoomushallituksia vastaan puhuu kyllä nykyään meillä se seikka, että kaikki porvaripuolueet ovat saattaneet itsensä huonoon huutoon. Muutenkin on puhtaasti sosialidemokraattisella hallituksella se etu, että sen jäsenten ja sos.-dem. puolue-elinten kesken on helpompi säilyttää läheinen kosketus ja hyvä yhteisymmärrys.

Katsoen asian tärkeyteen puolueen kannalta ja jotta hyvä yhteisymmärrys hallituksen ja puolueen välillä olisi taattu, on ministeri-lista esitettävä eduskuntaryhmälle, jotta se saisi lausua mielipiteensä

tulevan hallituksen kokoonpanosta, ennenkuin tämä kysymys ratkaistaan. Jotta toiselta puolen hyvä yhteistyö hallituksen keskuudessa olisi taattu, ei ole vastoin hallituksen päämiehen tai useiden sen jäsenten tahtoa ketään siihen pantava.

Sosialidemokraattisen puolueen ja sen ministerien keskinäinen suhde.

Sosialidemokraattisten ministerien on pidettävä itseään sinä, mitä he ovat: sos.-dem. puolueen luottamushenkilöinä. Sosialidemokraattisten periaatteiden on elähdytettävä heidän toimintaansa, sos.-dem. puolueen päätöksiä heidän on noudatettava.

Sosialidemokraattiset ministerit toimivat keskellä porvarillisen yhteiskunnan laitoksia, sosialidemokratialle vieraat ajatustavat pyrkivät heihin vaikuttamaan. Edesvastuu kansakunnan yleisiä etuja kohtaan ehkä näyttää toisinaan joutuvan ristiriitaan työväenluokkaa kohtaan tunnettavan edesvastuun kanssa, vaikka ne syvemmältä katsoen eivät voi sitä tehdä. Tähän kaikkeen nähden on välttämätöntä, että sosialidemokraattiset ministerit pysyvät läheisissä suhteissa puolueeseensa. He eivät saa pyrkiä hallituksesta käsin määräämään puolueen politiikkaa; tämä kuuluu puolueen keskuselimille. Mutta ministerien on kaikista tärkeämmistä asioista, joista voidaan otaksua erimielisyyksiä olevan, neuvoteltava näiden keskuselinten kanssa ja otettava huomioon ne ohjeet, joita nämä ehkä pitävät tarpeellisena heille antaa. Aloituksen pitää tällöin lähteä itse hallituksesta, koska puolueen keskuselimet eivät voi tietää, mitkä asiat kulloinkin tulevat hallituksessa käsiteltäviksi. Hallituksen jäsenen, joka on tehnyt raskaan virheen, on puolueen keskuselinten vaatimuksesta erotettava hallituksesta.

Puolueen keskuselinten taas on pidättäydyttävä antamasta sitovia ohjeita sellaisista asioista, joista ne eivät ole riittävästi selvillä, ja muutenkin pyrittävä siihen, että niiden ja hallituksen jäsenten välillä vallitsisi toverillisuus ja luottamus. Jos puolueuuvoston tai puolueoimikunnan jäsen astuu hallitukseen, on hänen siksi aikaa luovutettava paikkansa varajäsenelle.

Puolueen jäsenten on ymmärrettävä, että sos.-dem. hallituksen toimintamahdollisuudet porvarillisessa yhteiskunnassa joka tapauksessa ovat rajoitetut, jotta ei toiminnan tulosten heikkous aiheuttaisi tyytymättömyyttä silloin, kun se johtuu ylivoimaisista esteistä. On myös ymmärrettävä hallituksen jäsenten vaikea asema eikä riennettävä heitä moittimaan, ellei painavia syitä siihen ole. Sos.-dem. hallitus, joka pysyy lojaalisena puoluetta kohtaan, voi myös vaatia puolueen jäseniltä lojaalisuutta.

Sosialidemokraattien hallituksessaolo on luokkataistelua mitä

näkyvimmissä paikassa. Tästä johtuu, ettei hallituksessaolon aikana ole tarpeettomasti arvosteltava julkisesti hallituksen tai sen jäsenten toimenpiteitä, vaan toimitettava tarpeelliseksi katsottu arvostelu puoluejärjestöjen ja -elinten kokouksissa ja, mikäli mahdollista, lykättävä julkinen mielipiteiden vaihto siksi, kunnes hallituksesta on lähdetty. Mikäli kuitenkin jonkin asian julkista pohdintaa jo sitä ennen pidetään tarpeellisena, on sen tapahduttava vain riittävän asiantuntemuksen perusteella sekä asiallisesti ja toverillisesti.

Miten on päätettävä sosialidemokraattien eroamisesta hallituksesta.

Se mahdollisuus, että sosialidemokraattinen hallitus voisi toteuttaa koko ohjelmansa, on pikemmin teoreettista laatua. Ainakin useimmissa tapauksissa sen on pakko erota sitä ennen jonkin kärsimänsä tappion johdosta. Sen itsetunto kehoittaa toteuttamaan edes jonkin huomattavamman ohjelmakohdan, ennenkuin se eroaa, mutta toiselta puolen sekä hallituksen että sen edustaman puolueen itsetunto kieltää nielemästä kovin monta tappiota ja antautumasta täten vastustajainsa pahoinpideltäväksi.

Sääntönä on tietysti pidettävä, että hallitus pitää kiinni ohjelmastaan. Jos tulee kysymykseen jostakin ohjelmakysymyksestä lupominen tai siitä tinkiminen, on ratkaisuoikeus tällaisesta asiasta vain niillä puolue-elimillä, jotka ohjelman ovat hyväksyneetkin; käytännöllisistä syistä on kuitenkin tyydyttävä eduskuntaryhmän päätökseen. Ohjelmasta kiinnipitämiseen kuuluu sekin, että eri ohjelmakohtien hyväksymisestä tai hylkäämisestä tehdään luottamus-kysymys, milloin kyseessäoleva kohta katsotaan sen arvoiseksi. Sentähden on eduskuntaryhmällä myös oikeus päättää siitä, mistä ohjelmakohtista on kulloinkin tehtävä luottamus-kysymys. Tietysti on kaikista tällaisista kysymyksistä pyrittävä yksimielisyyteen puolue-elinten ja sos.-dem. ministerien kesken.

Jos sos.-dem. ministerien enemmistö jostakin syystä pitää mahdollisena jatkaa toimintaansa, ei myöskään puolueen sovi heitä siihen pakottaa. Jos muuten nousee kysymys hallituksesta eroamisesta, päättävät siitä ne puolue-elimet, jotka hallitukseen astumisestakin ovat päättäneet. Kun kerran hallitukseen on ryhdytty, ei sovi siitä ilman sattuneita vakavia syitä luopua; tähän nähden on oikein, että tätä koskeva päätös vaatii eduskuntaryhmän tai puolue-neuvoston jäsenten enemmistön. Jotta asia tulisi riittävästi harkituksi, pitää näiden elinten ennen päätöksen tekoa yhdessä siitä neuvotella, lukuunottamatta sitä tapausta, jolloin hallitus itse — esim. eduskun-

nalta saamansa epäluottamuslauseen takia — pitää eroamistaan välttämättömänä.

Jos on kokoomushallitus eivätkä siihen osallistuvat puolueet pääse yksimielisyyteen siitä, onko jostakin määrätystä kysymyksestä tehtävä luottamuskyseminen vai ei, tai onko hallituksen erottava, päättökööt sos.-dem. puolue-elimet sosialidemokraattisten ministerien jäämisestä tai eroamisesta.

6—9) Sosialidemokraattisen työväen toiminta eri aloilla.

Eduskuntatyön ja kunnallisen toiminnan merkitys tunnustetaan puolueessamme yksimielisesti, joten ei tarvitse enää varoittaa aikaisemmin tässä suhteessa jossakin määrin ilmenneistä harhakäsityksistä. Sitä vastoin on syytä, asian tärkeyden vuoksi, uudistaa muilta osiltaan 1919 vuoden puoluekokouksen näistä toimintahaaroista tekemät päätökset.

Ammatillisen liikkeen sosialidemokraattinen työväki myöskin tunnustaa erääksi työväenliikkeen mitä tärkeimmäksi haaraksi, koska se kohottaa työväen elintasoja, vahvistaa sen luokkavoimaa ja valmistaa täten sen tulevaa voittoa. Se tukee näin ollen, joskin välillisesti, myös valtiollista toimintaa; työväen valtiollinen puolue kehittyy täysin varmasti ja mahtavasti vain silloin, kun sen rinnalla ja tukena on voimakas ammatillinen liike.

Valtiollinen ja ammatillinen työväenliike ovat kuitenkin kaksi eri toimintahaaraa omine tarkoituksineen, toimintatapoineen ja järjestöineen. Niiden toiminta on suoritettava samassa hengessä ja yhdensuuntaisesti, mutta kuitenkin toisistaan riippumattomasti.

Tämä asiointila on viime vuosina Suomessa häiriintynyt. Ammatillinen liike on suuremmaksi osaksi joutunut n.s. kommunistien käsiin, jotka välittämättä liikkeen ja työväenluokan todellisista eduista ovat häikäilemättömästi väärinkäyttäneet sitä poliittisten erikoispyrkimystensä hyväksi. Tämän epäkohdan korjaamiseksi on sos.-dem. työväki jo kauan ponnistanut, ja lopuksi, kun ei ammatillisen liikkeen vapauttaminen kommunistisesta komennosta muulla tavoin onnistunut, sanoutunut irti Suomen Ammattijärjestöstä, ryhtyen muodostaamaan omia ammatillisia järjestöjään.

Näin aloitettu toiminta tarkoittaa todellisen yhtenäisyyden palauttamista ammatillisen liikkeen alalla. Tämä on mahdollista vain siten, että ammatillinen liike pääsee oikeuksiinsa itsenäisenä liikkeenä valtiollisen liikkeen rinnalla. Sosialidemokraattinen työväki ei näin muodoin tarkoita tehdä ammatillisesta liikkeestä sos.-

dem. puolueen toimintahaaraa. Sen muodostamat ammatilliset järjestöt ottavat jäsenikseen kaikki työläiset, jotka tahtovat olla mukana luomassa todellista ammatillista liikettä, kohottaen Suomen palkkatyöväen asemaa länsieurooppalaisen ammatillisen liikkeen periaatteiden mukaisesti ja myös yhteistoiminnassa muiden maiden vastaavain järjestöjen kanssa.

Eräs työväen toimintahaara, joka samaten edistää työväen hyvinvointia ja lisää sen luokkavoimaa, voimatta kuitenkaan yksin johtaa sitä perille luokkattomaan yhteiskuntaan, on osuustoiminta. On varottava yliarvioimasta sitä tai antautumatta muutenkaan pikku-porvarillisten käsitysten valtaan, jotka helposti pesiytyvät sellaisiin liikkeisiin, joissa työväki toimii yhdessä porvarillisten aineiden kanssa. On oltava selville siitä, että osuustoiminnankin alalla porvarien ja työläisten edut ovat huomattavaksi osaksi ristiriitaisia. Sosialidemokraattien pitää, samalla kun he liittyvät lukuisasti osuuskuntiin ja edistävät niiden kehitystä, toimittava niissä oman luokkahenkensä mukaisesti, järjestäen niiden toiminnan ennen kaikkea työväen etujen mukaiseksi ja niissä vallitsevat työehdot mallikelpoisiksi. Samalla kun työväki pyrkii saavuttamaan osuuskunnissa ratkaisevan vaikutusvallan, on sen tehtävä niiden hyväksi tarpeelliset rahalliset uhraukset niin, että ne vapautuvat kapitalistisen rahamaailman riippuvaisuudesta ja pystyvät entistä vapaammin toimimaan juuri työväen hyväksi.

10) Sosialidemokraattista puoluekuria lujennettava.

Socialidemokraattinen puolue on taisteleva joukko. Sen riveissä täytyy vallita kuri. Kukaan ei saa olla puoluekurin ulko- tai yläpuolella, ei luottamushenkilö eikä rivimies. Jokaisen on kaikkialla, missä hän toimii, muistettava olevansa sosialidemokraatti ja teoistaan edesvastuussa puolueelle. Kukaan ei saa julkisessa eikä muussakaan toiminnassaan menetellä niin, että puolueen etu tai maine joutuu siitä kärsimään.

Tämä on varsinkin muistettava aikana, jolloin puolue luottamushenkilöittensä kautta tunkeutuu useille porvarillisen yhteiskunta- ja valtioelämän aloille, joutuen täten ympäristöön, joka koettaa kesyttää sen luottamushenkilöitä ja saada heidät ja heidän edustamansa työväen luopumaan ajamasta itsenäisiä luokkapyrkimyksiään. Sellaisia tehtäviä, jotka ovat ristiriidassa sosialidemokraattisen katsantokannan kanssa, ei puolueen jäsen saa ottaa vastaan, ja niissä toimissa, jotka hän ottaa vastaan, on hänen pysyttävä uskollisena puolueensa periaatteille.

Kaikesta julkisesta toiminnastaan on puolueen jäsen vastuussa asianomaisille puolue-elimille. Ainoastaan niiden luvalla ottakoon julkisia tehtäviä vastaan ja ottakoon niiden hoitamisessa huomioon, mitä puolue tai sen elimet ovat päättäneet tai päättävät. Koska usein porvarillinen yhteiskunta omin luvuin nimittää sos.-dem. puolueen jäseniä luottamustoimiinsa, on syytä huomauttaa, että ainoastaan asianomaisten puolue-elinten ehdotuksesta nimitetyt puolueen jäsenet edustavat todella puoluetta. Jos halutaan, että sos.-dem. puolue olisi jossakin julkisessa laitoksessa edustettuna, käännyttäköön sitä varten puolue-elintemme puoleen, jotta ne saisivat ilmoittaa, ketä ne suosittelevat nimitettäväksi. Yksityiset puolueen jäsenet eivät ole oikeutetut ratkaisemaan asiaa puolueen puolesta.

Aikana, jolloin porvarien toimesta useasti perustetaan kaikenlaisia järjestöjä, jotka puolueettomuuden varjolla itse asiassa toimivat puhtaasti porvarillisessa hengessä ja koettavat levittää porvarillisia aatteita työväenkin keskuuteen, on varottava, ettei liittymällä tällaisten jäseniksi tai muulla tavoin helpoteta näitä porvarien pyrkiä.

Puoluesääntöjen 60 §:ssä määrätään, että »socialidemokraattiset yhdistykset ja järjestöt eivät saa kannattaa eivätkä suosia puoluetta vastustavia ja vahingoittavia sanomalehtiä». Niinpä ei sos.-dem. työväentaloissa saa, kuten toisinaan on tapahtunut, reklamoida kommunistisia lehtiä tai pitää niitä myytävänä. Samaten ei sovi kannattaa n. s. puolueettomia paikallislehtiä, jotka usein eivät ole mitenkään puolueettomia ja jotka joka tapauksessa vahingoittavat omia lehtiämme. Myös puolueen yksityisiltä jäseniltä on vaadittava, etteivät he toimi vastustavain sanomalehtien tai muiden julkaisujen avustajina, kuten joskus on tapahtunut.

Omassa puoluelehdistössämme pitää vallita sananvapaus, niin että puolueen jäsenet saavat äänensä niissä kuuluville, vaikka heidän mielipiteensä poikkeavat toimituksen mielipiteistä, ehdolla vain etteivät ne ole ristiriidassa socialidemokraattisen katsantokannan kanssa ja että kirjoitukset ovat asiallisia eivätkä kohtuuttomasti kuluta lehtien tilaa.

Kaikissa puolueen jäsenten tai järjestöjen välisissä keskusteluissa on noudatettava asiallisuutta ja toverillisuutta. Yksityisistä syistä johtuneet riidat eivät saa vaikuttaa puolueasiain käsittelyyn.

Kansainvälisessä politiikassa on ennenkaikkea noudatettava Sosialistisen Työväen-Internationaalin päätöksiä, toisessa sijassa oman puolueen ehkä antamia täydentäviä määräyksiä ja kolmannessa sijassa porvarillisen valtiovallan antamia ohjeita, mikäli nämä eivät ole ristiriidassa edellämäinittujen kanssa.

Edelläolevan nojalla ehdotetaan, että puoluekokous, kumoten aikaisemmin tehdyt menettelytapapäätökset, mikäli ne ovat ristiriidassa allaolevien kanssa, hyväksyisi seuraavat

Menettelytapaohjeet:

1) Sosialidemokraattisen joukkoliikkeen vahvistaminen.

Luokkatietoisien köyhälistön on pantava pääpaino luokkavoimansa vahvistamiselle ja oman joukkotoimintansa kehittämiseksi mahdollisimman itsetietoiseksi ja tarkoituksenmukaiseksi, kohotukseen yhteiskunnallisesti ja valtiollisesti sosialidemokraattisen luokkataistelun avulla ja lähetäkseen täten vallankumouksellista päämääräänsä, joka on kaikkien luokkavastakohtien poistaminen sosialismin kautta. Sosialidemokraattisen liikkeen keskuudessa valitsee sentähden mitä laajin kansanvaltainen itsehallinto ja vapaa mielipiteiden vaihto sosialidemokraattisen katsantokannan ja välttämättömän puoluekurin puitteissa.

Marxilaisen sosialismin hengessä suoritettavalla valistustyöllä on puolueen herätettävä yhä laajemmissa työläisjoukoissa luottamus sosialidemokratian vapauttavaan päämäärään ja innostus siihen sekä osoitettava päämäärään johtava tie. Joukkojen itseluottamusta on pyrittävä vahvistamaan. Niille on paljastettava yläluokan ja sen valtiovallan lakkaamatta levittämät uskottelut, joiden tarkoituksena on peitellä kapitalistisen yhteiskunnan luokkaluonnetta ja saada työväki luopumaan ajamasta omia luokkaetujaan tai alistamaan ne yhteisiksi väitettyjen etujen alle. Puolueen kaikki järjestöt, elimet ja toimihenkilöt pitäkoot velvollisuutenaan selvän sosialidemokraattisen luokkataistelukannan omaksumisen ja sen juurruttamisen työläisjoukkoihin.

Erikoisesti on huomio kiinnitettävä työväenluokan nuorison kasvattamiseen varmoiksi luokkataistelijoiksi ja sen suojelemiseen porvarilliselta pimitykseltä.

2) Työväenliikkeen eheyttäminen.

Meidän aikamme kommunistinen liike, joka oleellisesti oli sota-ajan olojen synnyttämä, on jo ehtinyt osoittaa väitteittensä perättömyyden. Sen herättämät kumoushaaveet ovat suureksi osaksi haihtuneet ja sen vahingollisuus on käynyt laajoille työläisjoukoille niin selväksi, että uuskommunistinen liike jo useissa maissa on täydessä hajaannustilassa.

Suomessakin tämä kehitys on ilmeisesti jo alkanut ja se asettaa sosialidemokraattiselle puolueelle tärkeitä tehtäviä. Sen on valppaasti

seurattava tätä kehitystä ja edistettävä sitä osoittamalla työläisjoukoille uuskommunistisen liikkeen alkuperä, luonne ja tarkoitusperät sekä ne vahingot, jotka se nyt jo on työväelle aiheuttanut hajottamalla sen luokkataistelurintaman ja vastustamalla erinäisiä työväen ajamia yhteiskunnallisia uudistuksia. Täten on joudutettava kommunistien johdettavina olevien työläisten vapautusta heidän vaikutusvallastaan. Siinä määrin, kuin työläiset pettyneinä jättävät kommunistien leirin, on sosialidemokraattisten järjestöjen pyrittävä liittämään nämä luokkatoverit uudestaan työväen sosialidemokraattiseen luokkataistelurintamaan. On tehtävä selvä ero moskovalaisten uuskommunististen johtajain ja heidän johdossaan olevain työläisten välillä; viimeksimainituille on asiallisella todistelulla ja toverillisella esiintymisellä helpotettava heidän välttämätöntä kannanmuutostaan.

Työväenliikkeen eheyttämisen tärkeimpänä ehtona on, että sos.-dem. puolue kaikessa toiminnassaan tarkoin noudattaa selviä sos.-dem. periaatteita, taistellen porvaristoa vastaan luokkataistelun pohjalla.

3) Valtiollisen kansanvallan puolustus.

Valtiollisen kansanvallan säilyttäminen ja vahvistaminen on työväenliikkeen terveelle kehitykselle mitä tärkeintä. Sosialidemokraattinen puolue vaatii sen ylläpitämistä ja vastustaa jyrkästi kaikkia yrityksiä sen supistamiseksi, tulkootpa ne miltä taholta tahansa. Se vaatii kaikille kansalaisille, myös n.s. kommunisteille, täysiä oikeuksia toimia lakien puitteissa, ja se leimaa rikoksiksi kansanvaltaa vastaan ne erinäisten porvaripuolueiden ja niiden hallitusten suunnitelmat, jotka tarkoittavat, kommunistista liikettä aiheena käyttäen, riistää osalta työväestä sen nykyisiä oikeuksia painovapauteen tai johonkin muuhun nähden.

Vahvistamalla työväen luokkataistelujärjestöjä on tehtävä mitättömiksi ne työnantajiston pyrkimykset, joilla tahdotaan orjakontrahdeilla riistää työväeltä sen yhdistysmisoikeus. Valistamalla laajoja kansanjoukkoja on pyrittävä siihen, ettei taantumusporvaristo voi nojautua niiden kannatukseen. Samalla tavalla on luotava takeet siitä, ettei kansanvaltaa voida maassamme koskaan väkivaltaisesti tuhota; jos sellainen vaara uhkaa, käyttää sosialidemokraattinen puolue kaikkia mahdollisia ja tarkoituksenmukaisia keinoja kansanvallan puolustamiseksi ja taantumuksen musertamiseksi.

4) Suhtautuminen porvaristoon ja sen eri ryhmiin.

Työväen luokkataistelun lopullinen päämäärä on luokkayhteiskunnan ja luokkaeroavaisuuksien hävittäminen; tähän tarkoitukseen

perään ei mikään porvaripuolue pyri eikä työväen ja muiden puolueiden välillä voi siis olla pysyväistä liittoa. Muutamissa asioissa, joissa eräiden porvarillisten ryhmien edut ja pyrkimykset käyvät yhteen työväenluokan etujen kanssa, voi työväki, yhteiskunnallisen kehityksen jouduttamiseksi ja omien luokkaetujensa edistämiseksi, toimia ohimenevästi yhdessä näiden porvariryhmien kanssa. Käyttäen näin hyväkseen porvariston keskuudessa olevia ristiriitoja, voi työväki toisinaan estää porvariston keskittymisen yhdeksi, kaikkea edistystä vastustavaksi joukoksi. Tämä ei tosin ole aina mahdollista, koska itse luokkataistelu on omiansa herättämään porvariston riveissä taantumuksellisia mielialoja ja ajamaan sen yhteen. Suomessa porvariston aikaisemmin edistysmielisemmät ainekset ovat, saavutettuaan omat tarkoituksensa, yhä enemmän kääntyneet työväkeä vastaan, joten suuria yhteistoiminnan mahdollisuuksia ei nykyään ole.

Koskaan ei saa, luokkien välisen yhteistyön hyväksi tai sen helpottamiseksi, uhrata työväenluokan itsetuntoa ja omintakeista katsantokantaa peittelemällä luokkavastakohtia tai uskottelemalla, että todellinen luokkasovinto olisi mahdollinen. Työväenliikkeen päämuotona ja sen voiton tärkeimpänä edellytyksenä pysyy kaikissa olosuhteissa työväen itsenäinen luokkatoiminta.

5) Hallituksessaolo eräänä työväen luokkapoliittikan muotona.

Sosialidemokraattinen puolue voi, saavuttaakseen joitakin työväelle tärkeitä etuja, muodostaa hallituksen yksin tai yhdessä muiden ryhmien kanssa.

Sosialidemokraattien hallitukseenmenon tärkeimmät edellytykset säännöllisissä oloissa ovat, että tiedetään suurten työläisjoukkojen kannattavan tällaista toimenpidettä, sekä että riittävä määrä muita puolueita on hallitusohjelmassa oleviin, työväelle tärkeihin pääkysymyksiin nähden myönteisellä kannalla, niin että hallituksella tulee olemaan etukäteen tietty, eduskunnan enemmistön käsittävä parlamentaarinen pohja. Näiden edellytysten puuttuessa ei puolue tunnusta mitään velvollisuutta mennä hallitukseen silloinkaan, kun se on myötävaikuttanut edellisen hallituksen kaatamiseen. Porvariston ennen vapaamielisempien osien muututtua nyttemmin vanhoillisemmiksi ja niiden alettua harrastaa törkeästi taantumuksellisiakin toimenpiteitä, on, ennen hallitukseen menoa, entistä tarkemmin tutkittava, ovatko mainitut edellytykset olemassa.

Jos nousee kysymys sosialidemokraattien hallitukseenmenosta, on eduskuntaryhmän ja puoluetolimikunnan hankittava selvyys

edellämainituista seikoista ja päätettävä muistakin valmisteluista. Jos hallitukseenmeno tällöin havaitaan mahdolliseksi ja toivottavaksi, on puoluenevoston ja eduskuntaryhmän asia ratkaistava. Myönteisen päätöksen aikaansaamiseksi vaaditaan tällöin $\frac{2}{3}$ äänten enemmistö kummassakin mainitussa elimessä; kuitenkin voi puoluenevosto, hyväksyttyään omasta puolestaan äskenmainitulla määränemmistöllä periaatteessa hallituksen muodostamisen ja pääpiirteissään sen ohjelman, oikeuttaa eduskuntaryhmän, laadittavan seikkaperäisen hallitusohjelman perusteella, samalla määränemmistöllä lopullisesti hyväksymään hallituksen muodostamisen.

Toisessa kuin nyt säädetyssä järjestyksessä älköön sosialidemokraattisen puolueen jäsen menkö myöskään yksityisenä henkilönä hallitukseen.

Sosialidemokraattinen ministerilista on, ennenkuin se vahvistetaan, esitettävä sos.-dem. eduskuntaryhmälle, jotta tämä saisi lausua siitä mielipiteensä. Jos on kokoomushallitus, pitää sen sosialidemokraattisten jäsenten lukumäärän olla niin suuri, että he voivat oleellisesti vaikuttaa hallituksen päätöksiin.

Sosialidemokraattiset ministerit ovat toiminnastaan vastuussa puolueelle. Heidän on oltava katkeamattomassa vuorovaikutuksessa puolueen, lähinnä puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän tai näiden yhteisesti asettaman valiokunnan kanssa ja otettava varteen ne ohjeet, jotka nämä keskuselimet tärkeissä asioissa, tarkan harkinnan perusteella ja asioista ministerien kanssa yhdessä keskusteltuaan, ehkä pitävät tarpeellisina heille antaa. Puoluenevoston tai puoluetoimikunnan jäsen, joka menee hallitukseen, menettää siksi aikaa äänioikeutensa neuvoston tai toimikunnan kokouksissa.

Puolueen ollessa hallituksessa edustettuna on puolueen järjestöjen, elinten ja sanomalehtien voimakkaasti tuettava hallituksessa olevia puolueen edustajia ja yleensä pidättäytyttävä arvostelemasta heidän toimintaansa julkisesti. Milloin kuitenkin arvostelu pidetään tarpeellisena, on sen nojaututtava riittävään asiantuntemukseen ja oltava asiallista ja toverillista.

Jos nousee kysymys jostakin hallitusohjelman kohdasta luopumisesta tai siitä luottamusksymyksen tekemisestä, ratkaiskoon asian sos.-dem. eduskuntaryhmä, kuitenkin niin, että tärkeimmistä tähän kuuluvista asioista vaaditaan myös puoluenevoston tai kiireellisissä tapauksissa puoluetoimikunnan yhtäpitävä päätös sekä siitä, saadaanko ohjelmankohdasta luopua, että siitä, onko jostakin asiasta tehtävä luottamusksymys.

Jos puolueen jäsenten hallitukseen kuulumiseen ei enää ole edellytyksiä, on puoluenevostolla tai sos.-dem. eduskuntaryhmällä, asiasta

yhteisesti neuvoteltuaan, kummallakin oikeus kutsua puolueen jäsenet pois hallituksesta. Jos hallituksen sosialidemokraattiset jäsenet itse pitävät jatkettua hallituksessaoloaan mahdollisena, olkoon heillä oikeus erota neuvoteltuaan asiasta eduskuntaryhmän kanssa. Jos on kokoomushallitus, eivätkä siihen osallistuvat puolueet pääse yhdenmukaiseen päätökseen luottamusksymyksen asettamisesta tai hallituksen eroamisesta, päättäkööt sos.-dem. puolue-elimet yllämainitussa järjestyksessä sos.-dem. ministerien hallitukseen jäämisestä tai siitä eroamisesta.

6) Eduskuntatyön merkitys ja sen tehostaminen.

Sosialidemokraattisen työväen on, samalla kun se käyttää valtiollisia vaaleja tehdäkseen sosialidemokratian periaatteet ja pyrkimykset tunnetuiksi yhä laajemmille joukoille, koetettava vahvistaa eduskunnallista edustustaan ja luotava sen tueksi mahdollisimman voimakas mielipide työtätekevän kansan keskuudessa.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän on valtiopäivillä, tarkokkaasti toimien ja valtiollista asemaa tarkoituksenmukaisesti hyväkseen käyttäen sekä puolueen periaatteista kiinnipitäen, koetettava vallata työväenluokalle niin paljon etuja, kuin kulloinkin suinkin on saavutettavissa, ottaen huomioon, että tärkeimmät saavutukset riippuvat työväen luokkavoimasta.

Puolueen ja eduskuntaryhmän on aina pysyttävä mitä läheisimmässä yhteydessä keskenään. Ryhmän on säännöllisesti tehtävä puolueelle selvää toiminnastaan. Puoluetoimikunnan, puolue-neuvoston ja kaikkien puoluejärjestöjen sekä puolueen sanomalehtien on aina ryhmän toimia seurattava, valvottava ja arvosteltava sekä myöskin eduskuntaryhmää pontevasti tuettava ja autettava neuvoilla, lausunnoilla, mielenosoituksilla ja muilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla.

Eduskuntaryhmä valvokoon, että kaikki sen jäsenet täyttävät kunnollisesti edustajatehtävänsä. Jos poikkeuksia ilmenee, ilmoitetaan ryhmä siitä asianomaiselle piiritoimikunnalle.

7) Kunnallisen toiminnan hyväksikäyttö ja tehostaminen.

Sosialidemokraattisen työväen on kaikissa kunnissa pyrittävä miehittämään puolueen jäsenillä kaikki ne paikat kunnallisissa toimija lautakunnissa, jotka lukumäärän mukaan heille tulevat.

Työväen valitsemien kunnallisten luottamus- ja toimihenkilöiden on uskollisesti täytettävä tehtävänsä puolueen kunnallisohjelman

ja järjestöjen heille antamain ohjeiden mukaisesti. Heidän on omassa keskuudessaan sovittava yhteisestä menettelystä varsinkin tärkeissä kysymyksissä ja sitten yhtenäisesti noudatettava sitä. Tärkeimmissä kysymyksissä heidän on tiedusteltava järjestöjen mielipidettä ja muutenkin oltava jatkuvassa vuorovaikutuksessa järjestöjen kanssa, kiinnitettävä työväen mieltä kunnalliseen toimintaan ja ahkerasti selostettava kunnallisia kysymyksiä ja omia saavutuksiaan työväestölle sekä sanomalehdissä että työväenkokouksissa.

Kunnallisessa elämässä on valvottava työväen etua varsinkin kunnallisverotukseen, työttömyyden vastustamiseen, köyhäinhuoltopolitiikkaan, opetustoimeen, terveydenhoitoon ja kunnallisen ammattientarkastukseen sekä kunnan töissä olevain työläisten työehtoihin nähden. Jyrkästi on vastustettava kuntien varojen käyttämistä työväelle vahingollisiin tarkoituksiin.

Sosialidemokraattisten työväenjärjestöjen on valvottava kunnallisissa luottamustoimissa olevien toverien toimintaa, mutta myös tarpeen vaatiessa tuettava sitä. Niiden on huolehdittava siitä, että työväen edustajat saavat opastusta kunnallispolitiikassa ja että tässä tarkoituksessa pannaan toimeen laajempia alueita käsittäviä neuvottelukokouksia ja opastuskursseja sekä levitetään kunnallista elämää koskevaa kirjallisuutta. Järjestöjen on omissa kokouksissaan käsiteltävä kunnallisia kysymyksiä ja pidettävä myös huolta niiden tunnetuksi tekemisestä suurille työläisjoukoille, jotta näiden harrastus yhä enemmän kiintyisi kunnalliseen toimintaan.

8) Suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen.

Tunnustaen ammatillisen liikkeen työväenliikkeen eräksi välttämättömäksi haaraksi, tahtoo sosialidemokraattinen työväki toimia niin, että Suomen ammatillinen liike kokonaisuudessaan vapautuu n.s. kommunistien vaikutusvallan alaisuudesta ja saatetaan edistämään yksinomaan varsinaista tarkoituseräänsä, joka on palkkatyöväen elintason kohottaminen ja sen luokkavoiman vahvistaminen tulevia vapaustehtäviä varten. Ammatillinen liike on saatava toimimaan itsenäisesti ja riippumattomana poliittisista puolueista, ottaen riveihinsä kaikki työläiset, jotka köyhälistön luokkataistelun pohjalla tahtovat olla mukana sitä kehittämässä ja edistämässä. Jokaisen sosialidemokraattisen palkkatyöläisen on kuuluttava niihin ammatillisiin järjestöihin, jotka tällä pohjalla toimivat.

Suomen ammatillinen työväenliike on saatettava läheiseen yhteistoimintaan niiden muiden maiden sekä myös kansainvälisten järjestöjen kanssa, jotka toimivat yllämainittujen periaatteiden pohjalla.

9) Suhtautuminen osuustoimintaan.

Sosialidemokraattinen työväki tunnustaa kulutusosuustoiminnan tärkeäksi uudistusliikkeeksi, koska se helpottaa työväen toimeentuloa ja vahvistaa sitä sen taistelussa elinetsijensä puolesta. Jotta tämä tarkoitus toteutuisi ja jotta osuusliikkeet voisivat saavuttaa ja säilyttää luokkatietoisien työväen luottamuksen, on tärkeää, että ne toimivat työväen hengessä, tavoittelematta erikoisesti porvarillisten suosiota ja koettamatta peitellä porvariston ja työväestön välisiä luokkavastakohtia. Sosialidemokraattisen työväen on vaikutettava osuuskuntiinsa niin, että ne esiintyvät mallikelpoisina työnantajina ja antavat työläisilleen vähintään yhtä edulliset työehdot kuin parhaat yksityiset työnantajat, käyttävät etupäässä ammatillisesti järjestynyttä työväkeä ja tekevät sen kanssa työehtosopimuksia sekä esiintyvät työriidoissa sovitteluvasti, pyrkimättä yhteiseen rintamaan porvarillisten työnantajain kanssa työläisiä vastaan. Sosialidemokraattinen työväki tunnustaa tärkeäksi, että työläiset, samalla kun he kuluttajina uskollisesti kannattavat omaa liikettään, myös hankkivat sille mahdollisuuden mukaan omaa pääomaa tehdäkseen sen riippumattomaksi yksityisestä rahamaailmasta.

10) Puoluekurin tehostaminen.

Jokainen sosialidemokraattisen puolueen jäsen pitääköön velvollisuutenaan hyödyttää voimiensa mukaan puoluetta alköönkä millään toimenpiteillään tai esiintymisellään sitä vahingoittako. Jokaisen jäsenen on, toimikoonpa millä aloilla tai missä toimissa tahansa, pidettävä kiinni sosialidemokraattisista periaatteista ja puolueen päätöksistä ja olkoon kaikesta julkisesta toiminnastaan edesvastuussa puolueelle ja sen asianomaisille järjestöille ja elimille. Julkisia tehtäviä puolueen jäsen saa ottaa vastaan ainoastaan asianomaisten puolue-elinten suostumuksella — puolue-toimikunnan, jos on kysymys valtiovallan antamista, kunnallisjärjestön, jos on kysymys kunnallisista tehtävistä j.n.e. — ja on hänen tehtävänsä täyttämistä neuvoteltava näiden elinten kanssa ja otettava huomioon niiden ehkä antamat ohjeet. Puolueen edustajaksi tunnustetaan ainoastaan se, joka on valittu asianomaisten puoluejärjestöjen tai -elinten toimesta tai niiden ehdotuksesta. Tehtävää, joka laadultaan on sosialidemokratian periaatteiden vastainen, ei puolueen jäsen saa ottaa vastaan.

Puolueen jäsen ei saa kuulua järjestöihin, jotka edustavat sosialidemokratian vastaisia aatteita tai jotka toiminnallaan vaikuttavat sosialidemokraattiseen työväkeen hajoittavasti.

Vastustavia sanomalehtiä tai muita julkaisuja ei puolueen jäsen saa kannattaa niitä levittämällä tai ottamalla osaa niiden toimittamiseen. Myös on kartettava sellaisia n.s. puolueettomia lehtiä, jotka sisällöstään riippumattakin vahingoittavat oman puolueemme äänenkannattajain levikkiä. Sen sijaan on puoluejärjestöjen ja niiden jäsenten uskollisesti kannatettava omia puoluelehtiämme levittämällä niitä ja ilmoittamalla niissä.

Puolueessa ja sen lehdistössä vallitsee sanan vapaus. Lehtien on annettava tilaa eri mielipiteille, edellyttäen että nämä liikkuvat sosialidemokraattisen katsomuksen puitteissa ja muodollisesti vastaavat kohtuullisia vaatimuksia. Kaikissa keskinäisissä keskusteluissa on noudatettava asiallisuutta ja toverillisuutta sekä vältettävä henkilökohtaisia riitoja.

Kansainvälisessä toiminnassaan puolue ja sen jäsenet noudattavat Sosialistisen Työväen-Internationaalin antamia määräyksiä ja on muutenkin puolue toiminnassa otettava varteen Internationaalin antamia ohjeita.

SISÄLLYS.

	Siv.
<i>Johdanto: Menettelytapamme tilanteen valossa</i>	3
Tilanteen kehitys työväenliikkeessä maailmansodan jälkeen	3
Suomessa kansalaissodan jälkeen tapahtunut kehitys	4
<i>Sosialidemokraattisen joukkoliikkeen vahvistaminen</i>	7
Työväen joukkotoimintaa on vahvistettava ja kehitettävä	7
Sosialistista tietoisuutta on juurrutettava ja selvennettävä	9
<i>Työväenliikkeen eheyttäminen on toteutettava sosialidemokratian pohjalla</i>	10
<i>Valtiollisen kansanvallan puolesta</i>	12
<i>Suhtautuminen porvaristoon. — Liittoutumisasiäitiikka</i>	14
<i>Hallituspolitiikka</i>	16
Hallituspolitiikka yhtenä luokkain välisen yhteistoiminnan muotona	16
Missä tarkoituksessa sosialidemokraatit saattavat mennä hallitukseen?	17
Liittoutumisasiäitiikan mahdollisuudet Suomessa	19
Porvarillisia houkutusia on varottava	21
Hallituspolitiikan ihailu pikkuporvarillisen katsantokannan ilmaisuna	22
Hallituksessaolo sosialidemokraattiselta luokkataistelukanalta katsottuna	23
Puolueen sisäinen eheys hallitukseenmenon ehtona	25
Missä ulkonaisissa olosuhteissa sosialidemokraattien kannattaa mennä hallitukseen?	27
Mitä on otettava huomioon sosialidemokraattisia hallituksia muodostettaessa?	30
Sosialidemokraattisen puolueen ja sen ministerien keskinäinen suhde	31
Miten on päätettävä sosialidemokraattien eroamisesta hallituksesta?	32
<i>Sosialidemokraattisen työväen toiminta eri aloilla</i>	33
<i>Sosialidemokraattista puoluekuria lujennettava</i>	34
<i>Menettelytapaohjeet</i>	36—43

MAA- JA METSÄTALOUS- OHJELMA

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
PUOLUENEUVOSTON ASETTAMAN MAATALOUS-
OHJELMAKOMITEAN EHDOTUS

VUODEN
1930
PUOLUEKOKOUKSELLE

Helsinki 1929
Työväen kirjapaino

Sosialidemokraattiselle Puoluetoimikunnalle.

Puoluetoimikunnan esityksestä päätti puolueneuvosto syyskuun 13 päivänä 1926 asettaa erikoisen komitean tarkistamaan puolueen maatalousohjelmaa sekä laatimaan seuraavalle puoluekokoukselle esityksen tarpeellisiksi täydennyksiksi ja muutoksiksi sanottuun ohjelmaan. Komitean kokoonpanosta päättämisen jätti puolueneuvosto puoluetoimikunnan tehtäväksi ja kutsui puoluetoimikunta sittemmin saman vuoden syksyllä komitean puheenjohtajaksi Mauno Pekkalan sekä muiksi jäseniksi Väinö Huplin, J. W. Kedon, E. Lammentaustan, O. Marttilan, E. Pusan, Edv. Setälän, Aatto Sirénin, L. Sirolan, Reinh. Swentorzetskin ja Yrjö Wellingin. Komitean sihteerinä on toiminut komitean puheenjohtaja Pekkala.

Tehtävänsä täytettyään komitea täten jättää ehdotuksensa puoluetoimikunnalle. Helsingissä lokakuun 1 p:nä 1929.

Mauno Pekkala

Väinö Hupli, J. W. Keto, E. Lammentausta, O. Marttila, E. Pusa, Edv. Setälä, Aatto Sirén, L. Sirola, Reinh. Swentorzetski, Yrjö Welling.

Sosialidemokraattisen puolueen maa- ja metsätalousohjelma.

JOHDANTO.

Maataloudelliset kysymykset ovat varsinkin viimeisinä kymmenenä vuonna alkaneet kaikissa niissä maissa, joissa maa- ja metsätaloudella on kansantaloudessa huomattava sija, kiinnittää ei ainoastaan tiedemiesten, vaan myöskin ja ennen kaikkea poliitikkojen mieltä. Tämä ei ole mikään sattuma, vaan maailmansodasta johtuneitten taloudellisten, yhteiskunnallisten ja valtiollisten ilmiöiden seuraus.

Jo sodan aikana oli monessa maassa pakko ryhtyä tehokkaihin toimenpiteisiin kotimaisen maataloustuotannon kohottamiseksi ja sodan jälkeen muodostuneissa itsenäisissä valtioissa oli tärkeimpiä tehtäviä maareformin aikaansaaminen. Kehitys maatalouden alalla on siten kulkenut nopeasti eteenpäin, nostattaen esiin tehtäviä, joiden ratkaisuun eri yhteiskuntaluokkien ja intressipiirien on täytynt määrittellä suhtautumistapansa. On senvuoksi luonnollista, että eri maiden sosialidemokraattiset puolueetkin ovat viime vuosina ottaneet maatalouskysymyksen perinpohjaisesti käsiteltäväksi ja ryhtyneet uudistamaan maatalousohjelmiaan. Näin on käynyt m.m. sosialidemokratian vanhoissa kotimaissa Itävallassa ja Saksassa sekä Tshekkoslovakiassa.

Suomen sosialidemokraattinen puolue on aina perustamisestaan saakka ottanut tehokkaasti osaa maatalousasioiden käsittelyyn. Maatalouskysymys on ollut esillä m.m. vuosina 1903, 1906, 1911 ja 1922 pidetyissä puoluekokouksissa, joissa tehdyt päätökset kuvastuvat vastaavien vuosien maatalousohjelmissa. Kun sanotuista ohjelmista erityisesti viimeinen, v. 1922 hyväksytty, on otettava lähtökohdaksi uutta maatalousohjelmaa suunniteltaessa, lienee syytä aluksi pääpiirtein selvittää, miksi mainittu ohjelma on uusimisen tarpeessa.

Nykyisen maatalousohjelman muuttamisen syitä.

V. 1922 hyväksytty puolueemme maatalousohjelma, jota laadittaessa on enemmän kuin aikaisemmin huomioonotettu käytännölliset näkökohdat, todistaa, että meikäläinen sosialidemokratia on ennemmin kuin muualla oivaltanut elävän elämän vaatimukset tässä kohden. Siinä on asetettu pienviljelystä suosivalle kannalle. Siinä on myös tunnustettu yksityinen omistusoikeus maahan tarkoituksenmukaisena maan hallintamuotona perinnöllisen vuokraoikeuden sijasta. Ja siinä on vihdoin esitetty konkreettisia toimenpiteitä maatalouden edistämi-

seksi ja maataloustuotannon kohottamiseksi käytännölliselle elämälle enemmän tai vähemmän vieraiden teoreettisten opinkappaleiden asemesta. Tällaisena nykyään voimassaoleva maatalousohjelmamme myös merkitsee huomattavaa edistysaskelta edellisiin ohjelmiin verrattuna sekä on näihin asti hyvin täyttänyt ne vaatimukset, jotka puheenaolevanlaiselle ohjelmalle kohtuudella voidaan asettaa. Maatalousoloissamme sitten vuoden 1922 tapahtuneet muutokset ovat kuitenkin niin valtavat, että ne edellyttävät nyt jälleen maatalousohjelman tarkistamista ja täydentämistä.

Suomen tultua itsenäiseksi ovat varsinkin maanomistusolot muuttuneet. Yksityisten yhtiöiden, kuntien, seurakuntien ja valtion mailla olevat kymmenet tuhannet vuokramiehet ovat joko jo itsenäistyneet tai itsenäistyvät lähitulevaisuudessa. Omistusoikeudella hallittavien viljelmien lukumäärä on siten tuntuvasti kasvanut. Kun itsenäisiä viljelmiä v. 1901 oli 110,000, oli niitä v. 1920 jo 182,000 ja nykyään (v. 1929) voidaan niitä arvioida olevan yli 300,000. Tällainen muutos maaomistusoloissa ei tietenkään ole voinut olla syvästi vaikuttamatta maatalousoloihin yleensäkin ja siten myös Suomen kansantalouteen ja yhteiskunnalliseen elämään. Maanomistusolojen muutosten lisäksi on verotus- ja asutuslainsäädännön alalla tapahtunut huomattavaa kehitystä, jotapaitsi maan itsenäistymisen jälkeen on valtiovallan taholta suhtauduttu maatalouteen toisin kuin aikaisemmin, mikä esiintyy varsinkin maatalouden osuuden kasvussa valtion tulo- ja menoarviossa. Näin ollen on sosialidemokraattisen puolueenkin kiinnitettävä entistä vakavampaa huomiota maatalouskysymykseen.

Nykyään voimassaoleva maatalousohjelmamme on, niinkuin edellä jo mainittiin, pienviljelystä edistävällä kannalla. Kun ne viljelykset, joita vuokra-alueiden lunastuksen ja muun asutustoiminnan tuloksena on viime vuosina maahamme muodostunut, ovat pienviljelmiä, eivät siis nykyisen maatalousohjelman periaatteet tässä kohden ole ristiriidassa vallitsevan kehityssuunnan kanssa. On kuitenkin merkille pantava, että ne, niinkuin tällaisessa ohjelmassa yleensä tuleekin olla, ovat suureksi osaksi laaditut siksi ylimalkaiseen muotoon, että ne tuskin riittävän selvästi puolueen jäsenille, vielä vähemmän puolueeseen lukeutumattomalle maalaisväestölle, voivat valaista puolueen tarkoituksia, mikä siihen nähden, että ohjelman tulee olla ei ainoastaan tienviittana puolueen luottamushenkilöille, vaan myös ja ennen kaikkea puolueen kannan tulkitsijana ulospäin, on puutteeksi katsottava. Lisäksi on huomattava, että nykyisessä maatalousohjelmassa esitetyt julkilausumat eivät kaikissa kohdissaan ole tarpeeksi yksityiskohtaisesti ja yleistajuisesti perustellut, mikä seikka epäilemättä vai-

kuttaa epäedullisesti ohjelman tehoon ja tunnetuksi tulemiseen kansanjoukkojen keskuudessa. Myös puolueen toimihenkilöt, jotka eivät ole syvällisemmin maatalousasioihin perehtyneet, joutuvat ohjelman periaatteita puolustaessaan kiusalliseen asemaan, elleivät he samalla voi selittää, miksi mikin ohjelman kohta on juuri sellainen kuin se on. Edelleen puuttuu nykyisestä maatalousohjelmasta kokonaan selvitys palkkatyöläisten ja pienviljelijöiden suhteesta toisiinsa eli siis asiasta, jonka ehdottomasti tulee olla sosialidemokraattisessa maatalousohjelmassa perinpohjaisesti ja vakuuttavasti esitetty. Se epäluulo, joka varsinaisten palkkatyöläisten ja pienviljelijöiden kesken osittain yksipuolisen agitation ja asiantuntemuksen puutteen, osittain näennäisten etuvastakohtien vuoksi varsin yleisesti vielä on olemassa, olisi nimitäin saatava häviämään. Nykyisestä maatalousohjelmasta puuttuvat viimein miltei kokonaan metsätaloutta koskevat kohdat, mikä metsätalouden ja siihen nojautuvan puunjalostusteollisuuden ainutlaatuiseen merkitykseen nähden Suomen kansantaloudessa ja yhteiskuntaelämässä on ohjelman suurimpia heikkouksia.

Edelläesitetyt viittaukset nykyisen maatalousohjelman puutteisiin jo osoittavat ohjelman tarkistamisen ja täydentämisen tarpeellisuuden. Tähän työhön ryhdyttäessä lienee syytä ensiksi pääpiirtein selvittää eräitä yleisiä näkökohtia maa- ja metsätalouden merkityksestä.

Maa- ja metsätalouden kansantaloudellisesta ja yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Suomen väkiluku oli vuoden 1926 lopussa yhteensä 3,558,220 henkeä eli 10.4 henkeä neliökilometriä kohti. Suomi on siis hyvin harvaan asuttu maa ja samalla maa, jossa maankäyttö vielä on laaja-peräistä. Väkiluku on kasvanut varsinkin silloin, kun on toimeenpantu suuria taloudellisia uudistuksia, kuten 18-vuosisadalla tapahtuneet maatalousuudistukset sekä 1870—80-luvulla alkaneen maa- ja metsätalouden, ynnä varsinkin teollisuuden ja kaupan sekä liikenteen nopean kehittymisen johdosta. Kaupunkien ja maaseudun välillä jakautui väkiluku v:n 1926 lopussa siten, että kaupunkien osalle tuli 609,157 henkeä ja maaseudun osalle 2,949,063 henkeä, vastaavien prosenttilukujen ollessa 17.2 ja 82.8. Kuten kaikissa sivistysmaissa, on Suomessakin kaupunkilaisväestön luku osoittautunut jatkuvasti lisääntyvän. Niinpä muodosti kaupunkilaisväestön osuus koko väestöstä 1500-luvun lopulla vain 2.8 %, v. 1800 5.6 %, v. 1900 12.5 % ja v. 1926 jo 17.2 %. Tyypillisin kaupunkilaislääni on Uudenmaan lääni, jossa oli kaupunkilaisväestöä lähes 50 % koko väkiluvusta. Kaupunkilais-

väestön lisääntyminen ei ole tapahtunut niin paljon luonnollisen väestölisäyksen kautta kuin n.s. maaltapaon eli sisäisen siirtolaisuuden johdosta. Vuosina 1881—1920 kärsi nimittäin Suomen maaseutu 233,094 hengen muuttohäviön, kaupunkien samaan aikaan saadessa 250,157 hengen muuttovoiton.

Toinen huomattava muuttoliike, joka on tyhjentänyt etupäässä Suomen maaseutua, on siirtolaisuus. Vuosina 1871—1920 on maastamme muuttanut pois 311,354 henkeä, joista n. $\frac{2}{3}$ on pysyvästi jäänyt vieraaseen maahan. Siirtolaismäärästä on 70.1 % maatalousväestöä. Tästä huolimatta on Suomi väestönsä puolesta edelleen moneen Euroopan maahan ja erityisesti kaikkiin Skandinaavian maihin verrattuna maatalousmaa.

Maalaisväestöstä eivät kuitenkaan kaikki ole maatalouden harjoittajia. Pääasiallisesti maataloudesta elävää väestöä oli v. 1920 yhteensä 2,020,021 henkeä eli 65.1 % koko väestöstä, teollisuusväestöä 459,751 henkeä eli 14.8 %, kauppaväestöä 106,276 henkeä eli 3.4 % ja muuta väestöä 519,055 henkeä eli 16.7 % koko väestöstä. Vuonna 1880 olivat vastaavat prosenttiluvut: 74.8 %, 6.6 %, 1 % ja 17.6 %. Lääneistä oli Uudenmaan lääni v. 1920 pisimmälle teollistunut, maatalousväestön osuus kun sanotussa läänissä oli vain 38.7 %. Maatalousväestövaltaisimmin oli Mikkelin lääni sekä Pohjois-Suomi.

Maatalousväestö on Suomessa vuosikymmen vuosikymmeneltä kasvanut, mutta osoittaa kasvu selviä vähenemisen merkkejä. Se on nimittäin eri vuosikymmeninä ollut:

vv. 1881—1890	187,183 henkeä,
» 1891—1900	117,633 »
» 1901—1910	90,324 »
» 1911—1920	82,823 »

Myös suhteellisesti on maatalousväestön osuus koko väestöstä laskenut, sillä, kun se vielä v. 1881 oli 74.8 %, oli se v. 1920 enää vain 65.1 %. Todellisuudessa on varsinaisen maatalousväestön osuus koko väestöstä vieläkin pienempi, sillä melkoinen osa siitä saa pääasiallisen toimeentulonsa metsä- y.m. sellaisista töistä. Joka tapauksessa on kuitenkin todettava, että maanviljelijät yhä vieläkin muodostavat Suomen valtavimman ammatinharjoittajaluokan ja että siis Suomi väestösuhteita silmälläpidettäessä on selvä maatalousmaa.

Väestötilaston perusteella on edelleen todettava, että luonnollinen väenlisäys on Suomen maaseudulla viime vuosina ollut noin kaksi kertaa niin suuri kuin kaupungeissa. Niinpä oli väestönlisäys maa-

seudulla v. 1926 9.5 tuhatta kohti ja kaupungeissa vain 2.4. Kuolleisuus on kaupungeissa pienempi kuin maaseudulla, ollen se v. 1926 kaupungeissa 12.2 tuhatta kohti, mutta maaseudulla 13.7.

Maatalouden merkitystä kansantaloudessa arvioitaessa on erityisen mielenkiintoista tarkastella maatalousvarallisuuden osuutta kansanvarallisuudesta. Vaikka tällaisen laskelman tekemistä onkin aina pidetty hyvin vaikeana tehtävänä, ovat monet tiedemiehet kuitenkin suorittaneet. Niinpä arvioi tri Martti Kovero Suomen kansanvarallisuuden v. 1914 noin 11,000 miljoonaksi markaksi, josta varsinainen maatalousvarallisuus muodosti 18.1 % ja metsät 30.3 %. Henkeä kohti teki kansanvarallisuus 9,100: — markkaa. Prof. K. T. Jutilan vuoteen 1920 kohdistuvan arvion mukaan oli Suomen kansanvarallisuus noin 55,000 milj. markkaa, josta varsinaisen maatalouden osuus teki 18,808.2 milj. markkaa eli noin 34 %. Maatilojen metsävarallisuus nousi v. 1922 samojen laskelmien mukaan 13,165.7 milj. markkaan, joten koko maatilavarallisuus oli 31,973.9 milj. markkaa eli 58 % kansanvarallisuudesta. Metsätalospääoman arvon laski prof. Jutila samana vuonna olleen 15,334.6 milj. markkaa eli siis vähän pienemmän kuin varsinaisen maatalousvarallisuuden. Tämä laskelma lienee kuitenkin pikemmin liian pieni kuin suuri, koska Suomen metsätalousvarallisuus erään toisen, metsäammattimiehen suorittaman, arvion mukaan oli vähintään 20,000 milj. markkaa. Mainittakoon viimein, että maanviljelijäin omaisuus prof. Jutilan laskelmien mukaan oli v. 1920 noin 28,000 milj. markkaa eli siis suunnilleen puolet Suomen kansanvarallisuudesta.

Maa- ja metsätalouden kansantaloudellinen merkitys toisiinsa verrattaessa käy selville myös siitä, missä määrin kumpikin elinkeino luo uusia taloudellisia arvoja. Suomen maatalouden kokonaistuoton on v. 1920 laskettu olleen noin 4.120 milj. markkaa ja metsätalouden kokonaistuoton 3,750 milj. markkaa. Kun Suomen teollisuuden luomien uusien arvojen summa on v. 1921 laskettu olleen 3,106 milj. markkaa ja puunjalostusteollisuuden osalle tästä tulee valtava pääosa, on metsätalouden ja siihen nojautuvan puunjalostusteollisuuden kokonaistuoton ilmeisesti katsottava nousevan ainakin siihen summaan kuin maatalouden ja siihen perustuvan teollisuuden kokonaistuoton. Maatalous- ja maatilavarallisuuttakin silmälläpitäen on siis Suomi selvä maatalousmaa.

Missä määrin eri elinkeinot tuottavat n.s. kansantuloa, siitä on myöskin laskelmia suoritettu. Erään v:lta 1922 olevan laskelman mukaan teki maatalouden osuus kansantulon kokonaismäärästä, joka arvioitiin olevan 11,494.0 milj. markkaa, 4,420.3 milj. markkaa eli siis 38.5 %, metsätalouden osuus 2,507.3 milj. markkaa eli 21.8 % ja teolli-

suuden sekä vuorityön osuus 3,903.4 milj. markkaa eli 34 %. Vaikka mainitunlaiset laskelmat luonnollisesti ovatkin vain likimääräisiä arvioita, voidaan kuitenkin katsoa, että kansantuloakin silmälläpitäen Suomi on ensi sijassa maatalousmaa.

Tarkasteltaessa vihdoin maatalouden osuutta vienti- ja tuonti-tilaston valossa, havaitaan, että vuosittain on syntynyt melkoinen tuontiylijäämä. Suomen maatalous ei ole kyennyt tuottamaan oman maan väestön tarpeiksi riittävästi viljatavaraa, siemeniä, rehuja, silavaa, luita, villaa, pellavaa, hamppua eikä vuotia. Sitävastoin voidaan maasta viedä voita, juustoa, kermaa ja eläviä eläimiä. Vuosina 1922—23 oli maataloustuotteiden tuontiylijäämä vuotta kohti 787.7 milj. markkaa ja viime vuosina ei suhde ole sanottavasti muuttunut. Sitten vuoden 1913 näyttää kuitenkin tuontiylijäämä absoluuttisesti jonkun verran vähentyneen. Tuontiylijäämä on aiheutunut etupäässä syömäviljan tuonnista. — Vienti- ja tuontitilaston valossa on siis maatalous syömäviljaan nähden suuressa määrin ulkomaista riippuvainen, kun se sitävastoin kärtäloustuotteisiin nähden on vientivoittoinen.

Metsätalouden osuus vienti- ja tuontitilastossa on kokonaan toisenlaatuinen kuin maatalouden. Se ja siihen nojautuva puunjalostusteollisuushan tuottavat maalle vuosittain huomattavan vientivoiton. Metsäntuotteiden maastaviennin arvo on viime vuosina tehnyt noin 85 % koko viennin arvosta, mikä luku jo yksistään osoittaa, kuinka ratkaisevasti Suomen kansantalous on riippuvainen metsätaloudesta.

Miten maa- ja metsätalouden kansantaloudellinen tulo jakaantuu eri yhteiskuntaluokkien tai väestöryhmien osalle, sitä valaisevat seuraavat luvut. Maatalouden kansantaloudellisesta tulosta laskettiin tulleen noin 60 % työn, noin 35 % pääoman ja noin 5 % yhteiskunnan osalle, metsätaloudesta ja siihen nojautuvasta jalostusteollisuudesta saatujen tulojen jakautuessa siten, että niistä 38.1 % tuli metsänomistajille, 41.7 % työväelle, 12 % liikkeenharjoittajille, 3.8 % välittäjille ja asiamiehille ja 4.4 % liikennöitsijöille. Numeroista siis havaitaan, että kyseessäolevista elinkeinoista hyötyvät kaikki kansankerrokset, absoluuttisesti katsoen eniten työväki ja pääomanomistajat.

Kaikesta siitä, mitä edellä on maa- ja metsätalouden kansantaloudellisesta merkityksestä esitetty, käy selville,

että molempien mainittujen elinkeinojen merkitys Suomen talous- ja yhteiskuntaelämässä on niin valtava, että niiden välillisesti tai välittömästi tuottamista tuloista on maan elämän- ja sivistystaso ratkaisevasti riippuvainen.

Tästä johtuu, että jokaisen puolueen valtiollista ohjelmaansa laatiessaan ja toteuttaessaan on ennen kaikkea mainittujen elinkeinojen harjoittamismahdollisuuksiin sekä harjoittajiin ja edistämistoimenpiteisiin kiinnitettävä vakavaa huomiota.

Yleisiä näkökohtia laadittavaan ohjelmaan nähden.

Nykyään voimassaoleva maatalousohjelmamme jakautuu, samoin kuin sosialidemokraattiset maatalousohjelmat yleensäkin, kahteen pääosaan, periaatteelliseen osaan ja lähimpiä vaatimuksia koskevaan osaan. Edellisessä, joka tulisi voimaan vasta sittenkuin työtätekevillä kansankerroksilla on jokseenkin ratkaiseva sananvalta yhteiskunnan hallinnossa, esitetään ne periaatteet, joiden mukaisesti maatalousasioita olisi hoidettava sosialistisessa yhteiskunnassa, kun sitävastoin jälkimmäisessä kosketellaan kysymyksiä, joita nykyaikana joudutaan käsittelemään päivänpolitiikassa. Silmälläpitäen sosialidemokratian pitkälle tähtäävää päämäärää: sosialistista yhteiskuntajärjestystä, on mainitunlainen ohjelman jako epäilemättä puolustettavissa, mutta toiselta puolen on jaolla heikkoutensakin. Taloudelliset, yhteiskunnalliset ja valtiolliset olosuhteet muuttuvat yhtämittaa, vieläpä eräinä murroskausina hyvinkin nopeasti niin, että paikkansapitävien ohjelma-kohtien laatiminen kaukaista tulevaisuutta silmälläpitäen on, ellei kokonaan mahdotonta, niin ainakin ylen vaikeata. Aikaisempina aikoinahan oli sosialististen teoreetikkojen keskuudessa vallitsevana se käsitys, että kapitalistinen suurtuotanto oli maataloudenkin alalla työntävä tieltään ja sulattava itseensä talonpoikaisen pientuotannon. Itse asiassa ei näin kuitenkaan ole käynyt muualla kuin Englannissa, missä talonpoikaisviljelys todella joutui perikatoon vuosien 1760—1815 välillä, mikä seikka osaltaan lienee vaikuttanut huomattavimpien sosialististen teoreetikkojen käsityskantaan. Keskittymisteoriaa maatalouden alalla ovat etevimmät maatalousteoreetikot terävästi arvostelleet ja yhä lukuisimmat sosialistisetkin teoreetikot ovat kallistuneet tämän käsityskannan puolelle. Tuoreimpana esimerkkinä tästä on mainittava itävaltalainen tunnettu sosialidemokraatti Otto Bauer. Tämä osoittaa — esimerkkejä voitaisiin esittää useampiakin — kuinka helposti voidaan erehtyä suuntaviivojen vedossa kaukaisen tulevaisuuden taloutta varten, ja senvuoksi on myöskin sellaisten ohjelma-kohtien laatimisessa, joita tullaan sovelluttamaan vasta pitkän ajan kuluttua, oltava hyvin varovainen. Mitkään käytännölliset syyt eivät ehdottomasti tunnu sellaisten esittämistä vaativankaan. Päinvastoin on kokemus osoittanut, että käytännölliset näkökohdat pikemminkin puoltavat kaukaisien aikojen ohjelmaa koskevan

osan supistamista, koska vastustajat tuovat esille juuri ohjelman nuo kohdat ja pelottelevat niillä asiaan perehtymätöntä maaseudun väestöä selvittelemällä ohjelman periaatteita kierolla tavalla ja usein tarkoituksellisesti salaten sosialidemokratian päämäärän. Periaatteellisen osan supistamista maatalousohjelmassa mahdollisimman vähiin näyttävät siis puoltavan useat painavat näkökohdat, ja senvuoksi onkin seuraavassa päähuomio kiinnitetty sellaisten ohjelmakohtien esittämiseen, joilla nimenomaan nykyhetkeä ja läheistä tulevaisuutta silmälläpitäen on merkitystä.

Vastatakseen tarkoitustaan tulee puolueen maatalousohjelman antaa selvitys ja ohjeet maataloustuotannon edistämistoimenpiteistä yleensä, määritellä puolueen suhtautumistapa erilaisessa taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa asemassa oleviin maatalouden harjoittajiin ja heidän järjestöihinsä sekä esittää suuntaviivat maaseudulla asustavan vähäväkisen väestön aseman kohottamistoimenpiteille. Tästä johtuu, että kaikkia mainittuja kysymyksiä on erikseen seuraavassa kosketettava.

Pikainenkin silmäys aikaisemmin mainittuihin Itävallan, Saksan ja Tshekkoslovakian sosialidemokraattisten puolueiden maatalousohjelmiin osoittaa, että kaikissa niissä pidetään erityisen tarpeellisena maataloudellisen työn tuoton lisäämistä. Maataloustuotannon edistäminen onkin epäilemättä asia, jota kaikki kansankerrokset voivat kannattaa. Mitä suurempia satoja talonpoika saa viljelyksistään, mitä korkeammalle kannalle hän saa karjataloutensa ja erinäiset sivuelinkeinonsa kohotetuiksi, sitä paremmin ja onnellisemmin hän elää, sitä suurempia palkkoja hän, jos hän on keskikokoisen tai suuren tilan omistaja, voi myös maksaa työläisilleen ja sitä enemmän hän voi tuoda ravintoaineita kaupunkeihin ja teollisuuskeskuksiin sekä ostaa kaupan ja teollisuuden tuotteita. Maataloudellisen työn tuottavuuden lisääminen edistää siis koko kansan hyvinvointia. Sosialidemokraattisen maatalousohjelman tärkeimmän kohdan tulee näinollen julkilausua sosialidemokratian pyrkimyksen saada maataloustuotanto mahdollisimman korkeaksi.

Ei ole mikään sattuma, että maataloudellisen työn tuottavuus on suurin niissä maissa, joissa myös kansansivistys on korkealla kannalla. Mitä enemmän maaseudun väestö saa tietoa, sitä paremmin voi se tehdä huomioita ja ajatella sekä hoitaa talouttaan. Maaseudun koululaitoksen kehittäminen maatalouden tarpeita silmälläpitäen on senvuoksi maataloustuotannon kohoamisen ensimmäisiä edellytyksiä. Maataloudellisten oppiaineiden ottaminen entistä suuremmassa mää-

rin kansakoulujen opetusohjelmaan, opettajien kasvatuksen järjestäminen mainittua näkökohtaa silmälläpitäen ja opetuksen havainnollistuttaminen retkeilyillä koulun ympäristöön ovat kaikki toimenpiteitä, jotka tähtäävät yllämainittuun maataloustuotannon kohottamista tarkoittavaan päämäärään. Aivan uutena opetusmuotona on viime aikoina useissa maissa käytäntöön otettu n.s. maatalouskerhotoiminta, joka varsinkin Amerikassa on saavuttanut suuren laajuuden ja kantaavuuden. Ne kokeet, joita tähän asti on Suomessa sanotulla alalla tehty, näyttävät olleen myönteiset, jos kohtakaan tämä toiminta ei aikaisemmin ole ollut sellaisen järjestön asiana, jolle se luonnostaan kuuluisi. Missään tapauksessa ei tuntuisi olevan aihetta epäillä sitä, etteikö maatalouskerhotoiminta maaseudun nuorison maataloudellisen harrastuksen herättäjänä ja maataloudellisen sivistyksen yleistäjänä — sen muista kasvatuksellisista ansioista puhumatta — olisi mitä suuriarvoisin tekijä maataloudellisessa edistystyössä, jota olisi kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla pyrittävä kehittämään ja tukemaan.

Ammattitaidon kohottamiseksi maataloudesta elävän väestön keskuudessa eivät tietenkään edellämainitut toimenpiteet riitä, vaan tarvitaan siinä opetusta varsinaisissa ammattikouluissa. Maatalouden alalla on kehitys maataloustieteellisen tutkimustyön ja koetoiminnan sekä tekniikan parannuksen johdosta edistynyt viime aikoina erittäin ripeästi. Nämä tieteen ja tekniikan tulokset olisi ammattikoulujen kautta kansantajuistutettava. Maataloudellisia ammatikouluja olisi maan eri osiin perustettava riittävä määrä, jotapaitsi maatalousopetusta voidaan antaa edelleenkin kansanopistoissa. Niinikään olisi korkeampaa maataloudellista ammattiopetusta sekä ennen kaikkea maataloudellista tutkimustyötä edistettävä. Kotimaisen tutkimustyön tukeminen maatalouden alalla olisi sitäkin tarpeellisempaa, kun Suomessa, missä luonto-, liikenne y.m. suhteet ovat erikoislaatuisia, ei ilman muuta voida sovelluttaa ulkomaisen maataloustutkimuksen tuloksia.

Maataloudellisen ammattisivistyksen edistäminen yllämainitunlaisilla keinoilla kuuluu n.s. yleisiin menestystehtäviin, joihin valtio, kunnat y.m. yhteisöt myöntävät varat. Ne ovat sellaisia yleisiä edistystehtäviä, joihin on ryhdyttävä maaseudun kaikkien yhteiskuntaluokkien hyväksi. Mutta niiden lisäksi on olemassa kokonainen joukko muita tehtäviä, joiden suorittamistapaan ja vaikutuspiiriin nähden sosialidemokraattisen puolueen, kansan vähäväkisten etujen ajajana, on asetettava erityisiä rajoituksia s.o. puolueen toiminnan tulee tässäkin kohden mukautua niin, ettei se joudu ristiriitaan sosialidemokratian periaatteiden ja päämäärien kanssa.

Maatalouden harjoittajien kokoonpano.

Aikaisemmin on jo huomautettu, että Suomen maalaisoloissa ja eritoten maanhallinta- ja asutusoloissa on varsinkin viimeisen vuosikymmenen aikana tapahtunut suuria muutoksia. Millaiset maanhallinta- ja omistussuhteet maaseudulla nykyään (v. 1929) ovat, siitä ei vielä ole luotettavaa tilastoa. Saatavissa olevan tilaston valossa koetetaan kuitenkin asiaa seuraavassa selvittää.

Mitä tulee maaomaisuuden jakaantumiseen erilaisten omistajien kesken maaseudulla, niin oli yksityishenkilöillä v. 1901 18,494,253 ha eli 56.1 % maata, yhtiöillä 983,952 ha eli 3.1 %, seurakunnilla 346,360 ha eli 1.1 %, kunnilla 79,191 ha eli 0.2 % ja valtiolla 13,093,461 ha eli 39.5 %. Maanviljelijöiden omistuksessa oli 17,346,789 ha maata, siis pääosa (53 %) koko maaomaisuudesta, jällelläolevan osan jakautuessa teollisuudenharjoittajien, kauppiaiden, virkamiesten ja muiden omistajien osalle. Jos alle 50 ha:n suuruiset maaomaisuudet merkitään pienomistuksiksi, 50—250 ha:n suuruiset keskikokoisiksi omistuksiksi ja yli 250 ha:n suuruiset suuromistuksiksi, oli pienmaanomistajia v. 1901 31,262 eli 26.3 %, keksikokoisten tilojen omistajia 67,830 eli 57.2 % ja suurmaanomistajia 19,525 eli 16.5 %. Maanomistajien valtaloukkana olivat siis v. 1901 keskikokoisten tilojen omistajat, mutta suurin osa (56.3 %) itse maaomaisuudesta oli suurmaanomistajien hallussa, pienomistuksien osuuden tehdessä vain 4.4 %.

Sitten vuoden 1901 ei ole kerätty tilastoa, joka osoittaisi maanomistusten suuruuden siten, että vertailu edellämainittuihin numero-tietoihin voitaisiin suorittaa. Mainita kuitenkin voidaan, että yksityisten henkilöiden omistuksessa oleva maa-ala on jonkin verran vähentynyt, yhtiöiden ja muun kollektiivimaanomistuksen hieman kasvaessa. Että maanomistuksen suuruusluokittelussakin on tapahtunut syvälle ulottuneita muutoksia, on selvää maatalojen lukuisiin halkomisiin, lohkomisiin ja palstoittamisiin nähden, joita parina viime vuosikymmenenä on toimeenpantu, sekä siihen vilkkaaseen pientilojen perustamiseen tähtäävään asutustoimintaan nähden, jota maassamme niinkään viime vuosikymmeninä on harjoitettu. Eräiden viimeisten tietojen mukaan pitäisi maatalojen kokonaisluku nyttemmin (v. 1929) tontitkin mukaan luettuina, olla noin 400,000, siis lähes 4-kertainen niiden lukuun v. 1901 verrattuna. Kehitys maanomistusoloissa on siis selvästi kulkenut yhä enemmän pienmaanomistusta kohti. Tätä todistaa myös seuraava vuoteen 1920 kohdistuva tilasto viljelmäsuuruksista.

V. 1920 oli maassamme yhteensä 250,749 viljelmää s.o. maataloudellista tuotantoyksikköä eli yritystä, jotka olivat joko omistusoikeudella

(182,373 eli 72.7 %) tai vuokraoikeudella (68,376 eli 27.3 %) hallittavia. Lisäksi oli 84,420 sellaista viljelmää, joiden peltoala oli alle 0.5 ha ja jotka siis olivat selvästi asuntotilan luontoisia asumuksia. Viljelmät voidaan tilaston mukaan ryhmitellä peltopinta-alan mukaan 1) pienviljelmiin (peltoa 0.5—10 ha), joilla suorittaa sekä ruumiillisen että henkisen maataloustyön tavallisesti oma väki, vain poikkeustapauksissa palkkaväen tullessa kysymykseen¹⁾; 2) keskiviljelmiin (peltoa 10—50 ha), joilla isännän aika pääasiassa kuluu maatalousliikkeen johtamiseen, palkkaväen suorittaessa miltei kaiken ruumiillisen työn ja 3) suurviljelmiin (50—100 ja yli 100 ha peltoa), joilla haltijaväen aika kuluu miltei yksinomaan maatalousliikkeen johtoon, tarvitaanpa siinä useimmiten palkattuakin henkilökuntaa, kaikkein suurimmissa vielä eri tuotannonalojakin varten. Vaikka viljelmän peltoalan laajuus, niin tärkeä tekijä kuin se viljelmän taloudellista merkitystä arvosteltaessa onkin, ei yksinään ilmaisekaan viljelmän taloudellista suuruutta s.o. sitä, miten paljon taloudellisia arvoja viljelmällä luodaan ja minkälaisen työskentely- ja ansiomahdollisuuden se haltijalleen takaa, on kuitenkin viljelmien luokittelu käytännöllisintä suorittaa peltopinta-alan perusteella, koska niiden maataloudellisten toiminnan tehokkuus eli voimaperäisyys ei ole tiedossa. Että tässä kohden ei ainakaan suurempaa virhettä tapahdu, osoittavat osaltaan ne tiedot, jotka on saatu maataloushallituksen toimesta lähemmin tutkituilta kirjanpito-tiloilta. Tilivuonna 1922—23 tuottivat tilat, jotka kuuluivat suuruusluokkaan: 0.5—10 ha peltoa, puhdasta tuottoa keskimäärin Smk. 468: — eli 2.1 % ja työtuloa Smk. 11,497: — eli 50.8 %, jotapaitsi tilojen metsätaloudesta saatiin keskimäärin Smk. 2,763: — eli 12.2 % ja sivuansioista Smk. 7,894: — eli 34.9 %. Nämä tilat, huolimatta siitä, että ne ovat keskitasoa parempia viljelmiä, eivät antaneet siis läheskään riittävää toimeentuloa viljelijöilleen, vaan oli näiden turvauduttava sivuansioihin. Maitunlaiset tilat ovat näin ollen tyypillisiä pienviljelmiä, yksityisiä poikkeuksia luonnollisesti lukuunottamatta.

Jos edellämainittua viljelmäluokittelua pidetään silmällä, oli maassa v. 1920 77.7 % pienviljelmiä (niistä 38.5 % palstaviljelmiä, joihin kuului peltoa 0.5—3 ha), 20.8% keskiviljelmiä ja 1.5 % suurviljelmiä. Valtava pääosa maatalousviljelmistä oli siis v. 1920 pienviljelmiä, joten Suomi jo silloin oli erikoisen tyypillinen pienviljelysmaa. Maan eri osat tarjoavat kuitenkin tässä kohden hyvin erilaisen kuvan.

¹⁾ Pienviljelmiin on luettu yksinkertaisuuden vuoksi myös pienimmät kääpiötilat, asuntotilan luontoiset asumukset, joita ei sanan varsinaisessa merkityksessä oikeastaan voitaisi viljelystiloina pitää.

Varsinaisia pienviljelysläänejä, joissa pienviljelmien osuus on yli 75 %, ovat Mikkelin, Oulun, Viipurin ja Kuopion läänit sekä Ahvenanmaa, 75—50 %:n välillä on pienviljelmiä Turun ja Porin sekä Hämeen ja Vaasan lääneissä ja alle 50 % vain Uudenmaan läänissä. Vuoden 1920 jälkeen on kehitys nopeassa tahdissa kulkenut samaan suuntaan, joten pienviljelmien suhteellinen osuus varmaankin on edelleen tuntuvasti kasvanut.

Edellämainitun pienviljelmien lukumäärän perusteella jo ilman muuta voidaan päätellä, miten suuren taloudellisen ja yhteiskunnallisen merkityksen pienviljelyksellä Suomessa täytyy olla, mutta sen valaisemiseksi esitettäköön lisäksi vielä seuraavia lukuja. Laskelmien mukaan käsittää Suomen pienviljelijäväestö, sanan laajemmassa merkityksessä, eli siis mökkiläisetkin lukuunotettuina, noin 1.1 milj. henkeä eli 53 % maatalousväestöstämme ja 35 % maan koko väestöstä. Pienviljelyksen hallussa on koko maatalousmaa-alasta (kasvitarha + pelto + niitty + hakamaa) 1,410,867 ha eli 44 % koko alasta ja metsämaasta suunnilleen puolet eli lähes 8 milj. hehtaaria. Suomen kotieläinkannasta tulee pienviljelyksen osalle runsaasti 50 %, maatalousvarallisuudesta 48 % ja maatalouden kokonaistuotosta 51 %. Leipäviljastamme tuotti pienviljelys v. 1924 48 % eli 208,500 tonnia. Työkustannus pientiloilla teki samana vuonna yhteensä 1.8 miljardia markkaa eli 56 % koko maatalouden työkustannuksista. Nämä numerot osoittavat, *että maatalouskysymys on Suomessa ennen kaikkea samaa kuin pienviljelyskysymys ja että maataloustuotannon edistämistoimenpiteiden vaikutus riippuu ratkaisevasti siitä, voidaanko niillä kohottaa pienviljelystä.*

Pienviljelijöiden ja palkkatyöläisten aseman vertailua.

Niinkuin edellä on selvitetty, on valtava pääosa Suomen maatalouden harjoittajista pienviljelijöitä. Aikaisemmin on sekä maatalousteoreetikkojen että varsinkin sosialidemokraattien keskuudessa paljon kiistelty siitä, kumpi viljelysmuoto, pien- vaiko suurviljelys on kansantaloudellisesti ja yhteiskunnallisesti edullisempi, ja yhä vieläkin on tässä kohden tiedemiesten keskuudessa erimielisyyttä olemassa. Elävä elämä on kuitenkin miltei kaikkialla — ja niinkuin näkyä, ennen kaikkea Suomessa — vastaansanomattomasti ratkaissut tämän erimielisyyden siten, että pienviljelmiä on entistä enemmän muodostunut. Tämän ilmiön edessä ei valtiollinen puoluekaan voi muuta kuin todeta tapahtuneen tosiasian. Näin on myöskin Suomen sosialidemokraattinen puolue tehnyt hyväksymällä, niinkuin mainittu, v. 1922 pienviljelyksen edistämistä tarkoittavan maatalousohjelman ja sama kä-

sityskanta esiintyy Itävallan, Saksan ja Tshekkoslovakian sosiaalidemokraattisten puolueiden maatalousohjelmissa. Katsoen siihen, että maatalouskysymys Suomessa on miltei samaa kuin pienviljelyskysymys, tuleekin sosialidemokraattisen maatalouspolitiikan ennen kaikkea olla pienviljelyspolitiikkaa. Mutta syitä sellaisen politiikan harjoittamiseen on muitakin.

Sosialidemokraattinen puolue on kaikkien työtätekevien ja vähäväkisten puolue. Se taistelee kapitalistista riistoa vastaan kaikissa sen muodoissa. Maatalouspolitiikkaakin harjoittaessaan tulee sen näin ollen, varsinkin milloin on kysymys yhteiskunnan välittömistä toimenpiteistä erilaisten maatalouden harjoittajien hyväksi, ottaa huomioon, että suuri osa mainituista elinkeinonharjoittajista on kapitalisteja, työnantajia, jotka käyttävät palkkatyötä ja suhtautuvat siis palkkatyöläisiin kapitalistille ominaisella tavalla. Lisäksi on mainitunlaisilla maanviljelijöillä, jotka usein saavat suuret tulot paitsi viljelyksistään myös metsistään, mahdollisuus itse hoitaa ja rahoittaa varsinainen maataloudellinen edistystyönsä, kuten onkin monessa maassa ja osittain myöskin meillä tehty. Toisin on sitävastoin pienviljelijöiden laita. Hehän ovat osa työtätekevää luokkaa, työmies-talonpoikia, niinkuin heitä sattuvasti on nimitetty. He eivät käytä yleensä palkkatyötä lainkaan tai käyttävät sitä hyvin vähissä määrin, sillä he raatavat konnullaan yksin perheenjäsentensä kanssa: Selviönä onkin pidettävä, että jokaisen, joka ruumillista työtä tekee, saakoonpa hän palkkansa joko luonnontuotteissa tai rahassa, täytyy tuntea taloudellisen ja yhteiskunnallisen asemansa samantapaiseksi. Tätä tosiasiaa ei voida kumota väitteellä pienviljelijäin omistavaan luokkaan kuulumisesta — vuokralla olevaan pienviljelijään ei voida mainitunlaistakaan väitettä kohdistaa — sillä hänhän ei omista toisen työn tuloksia eikä yleensä sen enempää kuin käsityöläinen verstaassaan tai kaupunkilainen asunto-osakkeessaan eikä tällainen omistus tee asianomaisesta kapitalistia. Vaikka siis ilman muuta näyttää olevan selvää, että pienviljelijä kuuluu siihen vähäväkiseen kansanosaan, jonka aseman kaikinpuolinen kohottaminen on sosialidemokratian tehtävänä, lienee kuitenkin syytä lähemmin kosketella pienviljelijäin ja varsinaisten palkkatyöläisten välisiä suhteita.

Mitä nimenomaan tulee Suomen pienviljelijäväestöön, niin on se miltei kauttaaltaan muodostunut entisestä maanvuokraajaväestöstä, tilattomista tai muista maaseudun pieneläjistä, jotka aina sosialidemokraattisen puolueen perustamisesta asti ovat valtiollisessa ja kunnallisessa elämässä taistelleet teollisuustyöväen ja muiden palkkatyöläisten rinnalla. Vuosikymmeniä vanhat, yhteisten taistelujen, vastoinkäymisten ja voittojen lujittamat siteet yhdistävät heidät edel-

leenkin kiinteästi toisiinsa. Jos pienviljelijästä itsestään joskus saataisikin tuntua tilansa omistajaksi päästyään siltä, kuin hänen yhteiskunnallinen asemansa olisi muuttunut, ovat hänen lapsensa jälleen palkkatyöläisten armeijaa lisäämässä ja huolenpito heistä kiinnittää hänen huomionsa uudelleen niihin asioihin, jotka hän ehkä oli ehtinyt jo unohtaa. Tämä sielullinen seikka ei suinkaan ole merkityksetön valtiollisen, kunnallisen ja taloudellisen sekä muun yhteistoiminnan mahdollisuuksia arvosteltaessa.

Pienviljelijäin ja varsinaisten palkkatyöläisten yhteisrintama ei perustu kuitenkaan vain mainitunlaisiin seikkoihin, se nojautuu myös ja ennen kaikkea etujen yhtäläisyyteen.

Palkkatyöläisillä ja pienviljelijöillä on yhteinen vihollinen: kapitalismi, joka kahdella eri tavalla riistää työtätekevää kansaa: palkkatyöläistä ja pienviljelijää. Palkkatyöläisen työstä ei makseta sen arvoa vastaavaa palkkaa, vaan vie siitä aina osan kapitalisti, tehtailija tai muu työnantaja, jakaa sen (n.s. lisäarvon) kauppiaan ja pankkiirin kanssa. Pienviljelijän käy aivan samoin. Maan kauppahinnan ollessa sen tuottoarvoa korkeamman velkaantuu pienviljelijä pahoin varsinkin tilaa ostaessaan tai siitä osaperillisille lunastusta maksaessaan sekä myöskin muuten. Pienviljelijän täytyy sen vuoksi luovuttaa suuri osa työnsä tuotosta korkona pankkikapitalistille, joka siten riistää häntä. Palkkaorjuus ja velkaorjuus, nämä kapitalistisen riiston kaksi eri muotoa, ovat kiinteässä yhteydessä keskenään. Tuhannet ostavat maata mistä hinnasta hyvänsä välttyäkseen palkkatyöläisen kohtalosta. Heidän maannälkensä korottaa maan hintaa ja kohottaa sen tuottoarvoa korkeammalle, mistä vuorostaan on ylivelkaantuminen seurauksena. Palkkaorjuuden pelko on siis usein velkaorjuuden syynä.

Palkkatyöläisten ja pienviljelijäin yhteinen etu vaatii työtätekevän kansan aseman parantamista. Vasta sittenkuin työmiehen asema on niin hyvä, ettei hänen tarvitse pelätä työmiehenä olon kovaa kohtaloa: työttömyyttä, kodittomuutta ja vanhuuden päivien kurjuutta, päästään olotilaan, jossa kukaan ei maksa maasta liikaa palkkatyöläiseksi joutumisen pelosta eikä siten ota kannettavakseen ylivoimaista velkataakkaa. Työväen aseman parantaminen suojelee täten talonpoikaa velkaorjuudelta.

Keskikokoisten ja suurten tilojen omistajat tosin pelkäävät työväen aseman parantamista, sillä he tietävät, että jos palkat nousevat teollisuudessa, täytyy myös heidän maksaa työläisilleen enemmän sekä muutenkin heitä paremmin kohdella. Nämä tällaiset talonpojat ovat siis *tehtailijoitten* luonnollisia liittolaisia. Toisin on pienviljelijöitten laita. Hehän eivät muuta kuin poikkeustapauksissa käytä palkka-

työtä. He eivät pelkää palkkojen nousua, sillä he tietävät, että paitsi he itse, heidän omat lapsensa ovat kerran palkkatyöläisiä, joiden, samoin kuin kotikonnulle jäävien pientilallisten eduista, on huolehdittava. He ovat siis *työläisten* luonnollisia liittolaisia.

Pienviljelijät ja palkkatyöläiset kuuluvat molemmat vähäväkiseen kansaan. Heidän etujensa verotuksessa täytyy näin ollen olla samanlaiset. Verokuorman säilyttäminen niiden kannettavaksi, jotka todella siihen pystyvät s.o. suurmaanomistajien, kauppa-, pankki- ja teollisuuskapitalistien niskoille, on kummankin mainitun väestöryhmän etujen mukaista. Sekä kunnallinen että valtiollinen verotus progressiiviseksi, asteettain nousevaksi ja siten tasapuolisesti veronmaksukyvyyn mukaisesti eri väestöryhmiin kohdistuvaksi, on siis niin hyvin pienviljelijöiden kuin palkkatyöläistenkin päämääränä.

Yllämainittujen yhteisten etujen lisäksi voidaan vielä mainita sama pyrkimys sairaus-, vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusten y.m. sosiaalisen huollon järjestämiseen, sotilasrasituksen vähentämiseen, virkakoneiston yksinkertaistuttamiseen, tullihuojennukseen y.m. sellaiseen, mikä vastaa köyhän kansan etuja. Luetteloa voisi jatkaa, mutta osoittaa jo edelläesitetty selvästi, että pienviljelijöiden ja palkkatyöläisten edut monissa tärkeissä kohdissa ovat samanlaiset.

Edelläselvitettyjä yhteisiä etuja vastaan on tavallisesti esiintuotu vain yksi, etujen ristiriidaksi väitetty tekijä: pienviljelijäin ja palkkatyöläisten erilainen pyrkimys maataloustuotteiden hinnanmuodostuksessa. Tuottajana pienviljelijä luonnollisesti koettaa saada tuotteistaan mahdollisimman korkean hinnan, koska siitä riippuu hänen palkkansa suuruus, kun taasen palkkatyöläisen, kuluttajan, pyrkimys on päinvastainen. Tämä ristiriita on kuitenkin enemmän näennäinen kuin todellinen. Maataloustuotteiden hinnan määräävät maailmanmarkkinat, eivätkä kotimaiset tuottajat. Tosin voidaan hintoja suojatulleilla huomattavastikin järjestellä ja siten kuluttajien kustannuksella suosia tuottajia. Siinä kohden onkin palkkatyöväen ja talonpoikien välillä käyty kiivaita taisteluita, mutta meillä tulevat pääasiallisesti kysymykseen vain viljatullit, koska maamme, niinkuin aikaisemmin on jo osoitettu, yleensä muihin kotimaassa tuotettaviin elintarpeisiin, paitsi viljaan nähden, on vientivoittoinen tai ainakin verrattain helposti omavaraiseksi saatettavissa, jolloin suojatulleilla ei enää ole mitään merkitystä. Mitä taas viljatulleihin tulee, niin eivät todelliset pienviljelijät, jotka tuottavat viljaa vain omiksi tarpeiksi, niistä hyödy, vaan päinvastoin viljan ostajina usein kärsivät sanotuista tulleista vahinkoakin. Palkkatyöläisten ja pienviljelijäin edut ovat siis tässäkin kohden samanlaiset. Pienviljelijäin tuottajaominaisuus ja palkkatyöläisen kuluttajaominaisuus tulevat sitäpaitsi yhä

enemmän jäämään taka-alalle sitä mukaa kuin nämä molemmat kansanosat joutuvat elintarvekaupassa tekemisiin osuustoiminnallisissa yhtymissään. Kun pienviljelijäin myyntiosuuskunta myy tuotteet suoraan palkkатыöläisten kulutusosuuskunnalle ilman välikäsiä, jotka nyt vielä suureksi osaksi kallistavat elintarpeiden hintaa, sekä tuottajaa että kuluttajaa riistäen, häviää vähitellen se näennäinenkin ristiriita, minkä tässä kohden väitetään pienviljelijän ja palkkатыöläisen välillä olevan.

Palkkатыöläisten ja pienviljelijäin taloudellista ja yhteiskunnallista tasoa toisiinsa verrattaessa kiinnitetään vihdoin usein huomiota myös siihen itsenäiseen »manttaalimiehen» asemaan, joka pienviljelijällä palkkатыöläiseen verrattuna sanotaan olevan. Vaikka tämä käsitys osittain on perintöä niiltä ajoilta, jolloin sosialidemokratia taisteli torpparien ja mäkitupalaisten puolesta pääasiassa lounais- ja etelä-Suomen vanhoillisia, kaikkea edistystä jarruttavia suurviljelijöitä vastaan, niin on se kuitenkin sikäli oikea, että pienviljelijällä on keskimäärin varmempi työ- ja asuntopaikka kuin palkkатыöläisellä yleensä. Hänellä ei senvuoksi ole samassa määrin kuin palkkатыöläisellä kodittomuuden, työttömyyden pelon ja riippuvaisuuden tunnetta. Hän on isäntä omalla konnallaan ja se tuo itsenäisyyttä ja varmuutta hänen toimintaansa. Mutta toiselta puolen on hänen elämässään koko joukko varjopuolia esim. teollisuustyömiehen elämään verrattuna. Hajallaan ympäri maan, usein syrjäisilläkin seuduilla asuen, ei pienviljelijä pääse osalliseksi niistä elämänmukavuuksista, joita elämä kaupungissa tai teollisuuskeskuksessa tarjoaa. Hän ei voi samassa määrin kuin teollisuustyömies tyydyttää sivistystarpeitaan, yhdistys- ja seuraelämän järjestäminen kaupunkilaisoloja läheskään vastaavalle kannalle ei ole pienviljelijäoloissa mahdollista ja yleensä kaikissa sivistyselämän vaatimuksissa täytyy hänen yleisesti tyytyä vähimpään mahdolliseen. Eikä tässä kyllin. Pienviljelijän elintasokin on keskimäärin, ellei alhaisempi, niin ainakin yhtä alhainen kuin teollisuustyömiehen. Se rahatulo, mikä hänen käytettäväkseen maatalouden ja sivuansoiden tuotona jää, ei keskimäärin nouse edes siihen määrään, mitä teollisuustyömies rahapalkkaa saa, huolimatta siitä, että pienviljelijän itsensä ja hänen perheensä jäsenten täytyy varsin yleisesti tehdä huomattavasti pitempiä työpäiviä sekä ahertaa muutenkin työssä, jota, jos mitään, on katsottava työn raskaan raadannaksi. Puhe isäntämiehestä, manttaalimiehestä, epäproletaarisessa mielessä tai muusta sellaisesta ei senvuoksi ole paikallaan, kun on kysymys pienviljelijöistä, jos niin olikin asianlaita ennen torpparilaitoksen aikoihin, suurmaanomistajiin nähden.

Edelläesitetyn perusteella on siis todettava,

että pienviljelijä, joka tilaltaan saa pääasiallisen toimeentulonsa palkkatyötä vain poikkeustapauksissa tai ei ollenkaan käyttäen, on taloudellisen ja yhteiskunnallisen asemansa sekä elintasonsa puolesta yleensä palkkatyöläiseen verrattavissa, kuuluu sellaisena siihen vähäväkiseen kansanosaan, jonka aseman kaikinpuolinen parantaminen on sosialidemokratian päämääränä.

Toimenpiteitä pienviljelijäin talouden parantamiseksi.

Huomioonottaen pienviljelijöiden ja palkkatyöläisten yhteiset edut sekä sosialidemokratian pyrkimyksen kohottaa vähäväkisen kansanosan taloudellista ja yhteiskunnallista asemaa on sosialidemokraattisessa maatalousohjelmassa pantava erikoista painoa pienviljelyksen vaatimuksille. Sosialidemokraattisen maatalouspolitiikan tulee siis, niinkuin jo mainittu, olla pienviljelyspolitiikka sanan varsinaisessa merkityksessä. Erikoisesti on tällöin käytännössä tarkoin harkittava, milloin todella on kysymys pienviljelijöiden eduista, sillä päivän politiikassa yrittävät porvarilliset puolueet aina ajaa keskikokoisten ja suurviljelijöiden etuja pienviljelyksen edistämisen merkeissä.

Suomen agraaripoliitikot väittävät, että pienviljelyksemme on verrattain laajaperäistä, mikä käy m. m. selville siitä, että kesannolla, viljakasveilla, heikoilla heinänurmillä sekä huonotuottoisilla niityillä ja laitumilla on suhteellisesti suuri osuus pientilojen maatalousmaailasta. Rukiin, kauran ja heinän sadot ovat pientiloillamme suoritettujen tutkimusten mukaan 10—20 % alemmat kuin suuremmilla viljelmillä. Myös karjan tuotantotulokset ovat pientiloillamme huomattavasti alhaisemmat kuin suuremmilla tiloilla. Nämä pienviljelyksemme heikkoudet johtuvat ensi sijassa alhaisesta ammattitaidosta, heikosta järjestäytymisestä ja varojen puutteesta, mutta myös monien pientilojen syrjäisestä asemasta ja muista menestyksellisen maatalouden harjoittamiselle välttämättömien edellytysten puutteesta. Mainitutlaiset puutteet olisi näinollen poistettava.

Että pienviljelijäimme ammattitaito on alhainen, on yleisesti tunnettu ja tunnustettu. Se on luonnollinen seuraus siitä yksipuolisesta maataloudellisesta edistystyöstä, jota Suomessa on jo vuosikymmeniä harjoitettu, mutta joka on kohdistunut etupäässä suurviljelijöihin. V. 1927 oli Suomessa tosin 43 maanviljelysoppilaitosta, mutta niistä oli vain 4 erityisiä pienviljelijäkouluja. Pienviljelysneuvoja valmistava koulu on vasta v. 1928 saatu aikaan. Maanviljelysoppilaitosten 1,267 oppilaasta oli v. 1924 ainoastaan 62 pienviljelijäkoulun oppilasta ja karjatalousoppilaitosten oppilaat joutuvat

valmistuttuaan etupäässä keski- ja suurtiloille tai karjantarkastusyhdistyksien ja ammattiseurojen palvelukseen. Huomioonottaen ison joukon toiselle miljoonalle luvultaan nousevan pienviljelijäväestön, vallitsee tässä kohden korjauksen tarpeessa oleva asiointila.

Pienviljelijäin ammattineuvontakin on heikkoa. Tilattoman tai palkkatyöläisen asemasta vasta äskettäin pienviljelijäksi tultuaan ei pientilallinen ole vielä ehtinyt päästä osalliseksi maataloudellisesta ammattineuvonnasta, jonka ulkopuolelle hän aikaisemmin on jäänyt. Maanviljelys- ja talousseurojen jäsenistä lienee tosin yli kolmasosa pienviljelijöitä, mutta samojen seurojen neuvojien toiminta on vain vähäiseksi osaksi kohdistunut heidän keskuuteensa. Niinpä tuli pientilallisten osalle v. 1927 mainittujen seurojen nevojain toimituspäivistä vain 27 %. Tilanne on kuitenkin ilmeisesti paranemassa, etenkin pienviljelijäin omien järjestöjen toiminnan johdosta. Kun kuitenkin Suomen 300,000 nousevasta pienviljelijäperheestä v. 1928 kuului pienviljelijäjärjestöihin vasta noin 20,000 jäsentä, on tässä kohden vielä paljon toivomisen varaa. Ammattineuvontaa on siis tuntuvasti tehostettava ja pienviljelijöiden järjestäytymistä edistettävä.

Pienviljelijöiden ammatilliseen järjestäymiskysymykseen liittyy läheisesti kysymys heidän taloudellisesta yhteistoiminnastaan. Osuustoiminnan merkitys on kuitenkin eritoten pienviljelijälle siksi tunnettu, ettei se lähempiä selityksiä kaipaa. Tämän osoittaa jo osuuskuntien lukua koskeva tilasto. Ominaista niille on, että ne ovat, kuten luonnollista onkin, etupäässä vähäväkisten pystyttämiä. Jos kohta osuustoiminta täten onkin jo olosuhteiden pakosta tunkeutunut pienviljelijöiden piiriin, niin on tällä liikkeellä, jota ilman ei oikeastaan elinvoimaista pienviljelystä voida ajatella, vielä suuret kehitysmahdollisuudet. Valtiovallan asiana luonnollisesti on tukea kaikin puolin pienviljelijöitten yhteistoimintapyrkimyksiä, ennen kaikkea maataloustuotantoon enimmin vaikuttavia osuustoimintayrityksiä.

Alkava uudisviljelijä, jommoinen pienviljelijä Suomessa tällä hetkellä useimmiten on, tarvitsee perustavaa laatua oleviin maatalousparannuksiin: rakennuksiin, vesiperäisten maiden kuivatukseen ja uudisviljelysten sekä laitumen raivauksiin y.m. sellaisiin töihin pitkäaikaista ja huokeykorkoista luottoa sekä apulantojen, siementen, koneiden y.m. maataloustuotteiden ja rotueläinten hankkimiseen lyhytaikaisempaa luottoa. Vuokra-alueiden lunastuksen johdosta muodostuneet tai muuten äskettäin syntyneet monet kymmenet tuhannet pientilat tarvitsevat varoja lisäksi lunastushinnan suorittamiseen. Katsoen korkeaan korkokantaan, jota pienviljelys useastakaan syystä ei voi kestää, olisi valtiiovallan tässäkin kohden tultava avuksi ja varattava pienviljelijöille mahdollisuus huokeykorkoisen luoton saamiseen.

Maanjako-olot ovat vielä monin paikoin Suomessa sellaisella kannalla, että ne nimenomaan pienviljelyksen etua silmälläpitäen kaipaisivat järjestelyä.

Edelläesitetyn perusteella on ohjelman pienviljelystuotannon edistämistä koskevat ohjelmakohdat laadittu.

Mainitunlaisilla toimenpiteillä, mikäli ne riittävällä tehokkuudella toteutetaan, voidaan epäilemättä pienviljelijöiden taloutta paljon parantaa. Sitä tietä oppivat he käyttämään jalostettua siementä, tarkoitustaan vastaavia apulantoja, koneita ja rotueläimiä sekä muutenkin kehittämään maataloustekniikkaansa paremmalle kannalle. Osuustoiminnallisesti järjestäytymällä voivat he lisäksi menestyksellisesti huolehtia maataloustuotteidensa kauppaan lähettämisestä ja myynnistä sekä kaikenlaisten maataloustarvikkeiden edullisesti hankkimisesta ynnä luotto-olojensa järjestelystä, muita etuja mainitsematta. Mutta nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan läheskään riitä poistamaan niitä puutteita, jotka pienviljelijöidemme taloutta nykyään haittaavat, joskin ne saattavat sitä voimaperäistyttää ja sen kautta lisätä talouden tuottoa. Tuottoa voidaan myös lisätä tilaa laajentamalla.

Pienviljelmien lisämaakysymys.

Niinkuin edellä huomautettiin, voidaan pienviljelmien tuotto-mahdollisuuksia parantaa myös liian pieniä tiloja laajentamalla, s.o. liittämällä niihin lisämaata.

Missä määrin maan eri osissa lisämaan tarvetta nykyään on olemassa, siitä ei ole yksityiskohtaisia tutkimuksia toimitettu eikä siis myöskään tilastollisia tietoja olemassa. Mutta niitä ei välttämättömästi tarvitakaan, koska lisämaan tarpeen suuruus voidaan todeta muullakin tavoin, etupäässä itsenäistyneiden torppien ja mäkitupien pinta-aloja koskevien tilastotietojen avulla.

Vuosina 1910—1918 muodostettiin halkomalla, lohkomalla ja palstoittamalla yhteensä 81,558 viljelmää, joista 45,256 eli 55.5 % oli pinta-alaltaan alle 10 hehtaarin suuruisia. Suurin osa näistä viljelmistä muodostui Viipurin, Vaasan, Uudenmaan sekä Turun ja Porin lääneihin. Vuosina 1919—1923 muodostettiin samalla tavalla lisäksi 76,363 uutta viljelmää, joista alle 10 hehtaarin suuruisia 51,814 eli 67.8 % kaikista viljelmistä. Viljelmistä luovutettiin torppareille ja mäkitupalaisille 34,830 eli siis noin $\frac{1}{2}$. Kaikista muodostetuista viljelmistä oli 36,145 eli 47.3 % sellaisia, joiden kokonaispinta-ala oli 1—3 hehtaaria. Nämä luvut jo osoittavat, miten suuri osa synty-

neistä uusista viljelmistä kuuluu n.s. kääpiöviljelmien joukkoon eli siis viljelmiin, jotka ilmeisesti ovat lisämaan tarpeessa. Mutta asiain tila käy vielä selvemmäksi tarkasteltaessa lähemmin itsenäistyneiden vuokra-alueiden keskimääräisiä pinta-aloja.

Virallisen tilaston mukaan ovat yksityismaista lohkaistut torpat saaneet koko maassa keskimäärin torppaa kohti 18.70 ha maata, josta 4.80 ha viljeltyä maata, 11.40 viljelyskelpoista ja varsinaista metsämaata ynnä joutomaata. Viljelyn samoin kuin metsämaan keskimääräinen pinta-ala vaihtelee eri lääneissä melkoisesti, ollen torpat viljelystensa puolesta suhteellisesti suurimpia Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Hämeen ja Mikkelin lääneissä. Torpista oli sellaisia, joiden kokonaispinta-ala oli alle 10 ha, 30.5 % sekä sellaisia, joiden pellon ja niityn ala oli alle 10 ha, kokonaista 88.6 %. Suhteellisesti pienimmät ovat itsenäistyneet torpat Viipurin, Kuopion ja Vaasan sekä myös Oulun lääneissä. Niinpä on itsenäistyneiden torpien lukumäärästä Viipurin läänissä 51.9 % sellaisia, joilla on alle 2.5 ha peltoa ja niittyä. Muodostetut tilat ovat siis sangen pieniä.

Mutta milloin niiden on katsottava olevan liian pieniä?

Tutkimuksissaan asutustilallisten toimeentulomahdollisuuksista Suomessa on tri Eino Cajander tullut laajan todistusaineiston perusteella seuraaviin loppupäätelmiin: Viljelystilallisten omavaraisuus voidaan yleensä katsoen pitää taattuna asutustiloilla, joiden peltopinta-ala on vähintään 9—10 ha. Suotuisissa oloissa, eritoten jos viljelystilallisella on riittäviä niittyjä tai liikenne- ja menekki-suhteet ovat hyvät, on omavaraisuus melko yleinen viljelystiloilla, joiden peltopinta-ala on vähintään 5 ha. Erikoisen suotuisissa olosuhteissa tai, missä maatalous pääasiassa perustuu niittyjen tuotantoon, voidaan omavaraisuus saavuttaa alle 5 hehtaarinakin peltoalan omaavilla viljelystiloilla. Nämä tutkimukset merkitsevät siis käytäntöön sovellettuna sitä, että viljelystiloihin on esim. uudisasutustoiminnassa pyrittävä liittämään peltoa ja pelloksi kelpaavaa maata suurin piirtein katsoen 9—10 ha, paitsi erikoisten edullisten edellytysten vallitessa, vähintään 5 ha ja edellä asetettuun kysymykseen, milloin viljelystila on liian pieneksi katsottava, on siis vastaus oleva: silloin kuin siihen ei kuulu peltoa ja pelloksikelpaavaa maata 9 à 10 ha tai edullisista poikkeustapauksista puheenollen vähintään 5 ha. Milloin tilaan kuuluu pääasiassa luonnonniittyjä, kuten on eräissä osissa maata ja varsinkin Pohjois-Suomessa asianlaita, on niittyala muunnettava pelloksi.

Jos edelläesitettyjen numerojen valossa tarkastellaan, millainen on tilanne lisämaan tarpeeseen nähden, niin havaitaan, että ainakin runsaasti puolet itsenäistyneistä torpista on sellaisia, jotka eivät

omavaraisuuteen katsoen täytä yllämainittuja vaatimuksia, vaan jotka siis ovat lisämaan tarpeessa. Suurin osa niistä kuuluu ilmeisesti Turun ja Porin sekä Hämeen ja Vaasan lääneihin. Että lukuisten muiden pientilojen viljelyspinta-ala on liian pieni, eritoten Viipurin, Vaasan ja Kuopionkin lääneissä, on ilman lähempiä selvityksiäkin varmaa. Voitaneekin näin ollen väittää, että maassamme olevista noin 300,000 pientilasta, joiden peltoala on 10 ha tai pienempi, useita kymmeniä tuhansia on sellaisia, jotka tarvitsevat omavaraisuuteen päästäkseen lisäpeltomaata. Tämä luku osoittaa, että lisämaakysymys ei stinkaan ole vähäpätöinen kysymys, vaan päinvastoin eräs kaikkein tärkeimmistä kysymyksistä, joita toimeenpantu maa-reformi on nostattanut esiin.

Pientilallisilla ei ole lisämaan tarvetta ainoastaan peltoon ja viljelyskelpoiseen maahan nähden, vaan myöskin ja eräissä suhteissa vieläpä ennen kaikkea metsämaahan nähden. Varsinaista metsämaahan on esim. itsenäistynyttä torppaa kohti annettu vain 9.9 ha, vaihdellen eri lääneissä 3.7—13.8 hehtaariin. Tällainen metsäpinta-ala näyttää jo ensi silmäyksellä kovin pieneltä, mutta sen vähäisyys käy ilmeiseksi, kun otetaan huomioon, että sitä annettaessa ei ole lainkaan otettu huomioon esim. metsämaan laatua, tilan maantieteellistä asemaa, väestön tottumuksia, rakennustapaa y.m. sellaisia seikkoja. Siitä johtuukin, että torpat Oulun läänissä ovat saaneet metsämaata vähemmän kuin Uudenmaan läänissä, vaikka asianlaidan pitäisi luonnollisesti olla päinvastaisen. Kotitarvepuun kulutusta koskevien tutkimusten mukaan tarvitsee Etelä-Suomen pientila, johon kuuluu peltoa 3—5 ha, rakennus-, aidas-, seiväs- ja muuta kotitarvepuuta vuodessa vähintään 26 m³ kiinteätä mitta. 10 hehtaarin suuruiselta metsäalalta voidaan tosin Suomen eteläpuoliskossa saada keskimäärin juuri yllämainittu puumäärä, jos metsä on hyvässä tuottokunnossa, mutta Pohjois-Suomessa on 10 ha jo aivan riittämätön tuottamaan pientilan kotitarvepuun tarpeen, sillä sen tuotto keskinkertaisissa oloissa on ainakin noin 2 à 3 kertaa pienempi. Ne metsät, joita itsenäistyneet vuokramiehet ovat saaneet, ovat sitäpaitsi varsin yleisesti aikaisemmilla hakkuilla siinä määrin pilattuja, etteivät ne ole läheskään säännöllisessä tuottokunnossa eivätkä senvuoksi myöskään pysty tuottamaan edellämainitun suuruista puumäärää. Kun siis torpille keskimäärinkin annettu metsämaa osoittautuu liian pieneksi tyydyttämään niiden kotitarvepuun tarpeen, on niiden torpista muodostuneiden pientilojen kokonaismäärä, jotka eivät ole saaneet riittävästi metsää, ilmeisesti hyvin suuri. Sitäpaitsi on joukko sellaisia-kin torppia, jotka eivät ole saaneet metsämaata lainkaan.

Aikaisemmin mainitut halkomisista, lohkomisista ja palstoittamista

koskevat tilastotiedot osoittavat lisäksi, että liian pienimetsäisiä tiloja täytyy olla runsaasti myöskin muiden pientilojen joukossa, joten valtava osa Suomen pientiloista on lisämetsämaan tarpeessa.

Lisämaan tarpeessa ovat myöskin monet kymmenet tuhannet mäkitupa-alueet. Nehän ovat saaneet viljeltyä maata keskimäärin vain 0.40 ha niiden kokonaispinta-alan ollessa 0.90 ha. Sellaisia mäkitupa-alueita, jotka ovat saaneet peltoa ja niittyä alle $\frac{1}{2}$ ha, on kokonaista 75.9 % mäkitupien koko luvusta. Lähemmittä perusteluitta on selvää, ettei mäkitupalainenkaan, jolle yleensä olisi pyrittävä antamaan pelto- maata senverran, että hän sillä voi harjoittaa pienoismaataloutta sekä elättää esim. 1 à 2 lehmää, voi tulla toimeen saamallaan maatiikulla. Mäkitupien joukossa on tosin paljon sellaisiakin viljelmiä, jotka sijaitsevat taajaväkisissä tai niihin verrattavissa yhdyskunnissa taikka muilla liikepaikoilla, missä niiden asukkaiden toimeentulo perustuu kokonaan ansiotöihin, mutta pääosa niistäkin kuitenkin on varsinaisella maaseudulla, missä esim. juurikasvien viljelemisen ja lehmän pitämisen mahdollisuus on pieneläjän elinehtoja. On nimittäin huomattava, että lukuisilla mäkitupalaisilla oli ennen itsenäistymistä laiduntamis- ja metsänkäyttöoikeuskin. Nämä molemmat oikeudet ovat yleisesti nyt lakanneet, ja siitä johtuu, että pieneläjät monin paikoin esiintyvät esim. heinähuutokauppatilaisuuksissa toistensa kilpailijoina koroittaen heinien hinnan hyvin korkealle. Jos heinien hinta suoritetaan työllä, kuten useilla seuduilla tapahtuu, on tilanne sitäkin pahempi, sillä silloinhan pienoismaatalouden harjoittajat joutuvat suorastaan maaorjuutta lähentelevään asemaan. Joka tapauksessa on tässä epäkohta, joka olisi pikaisesti korjattava.

Jos lähtee etsimään syitä edelläkuvattuun olotilaan, niin on niistä tärkeimpiä vuokra-alueiden lunastusta koskevan lain säännösten epätarkoituksenmukaisuus. Lakia säädettäessä tehtiin virhe jo siinä, että vuokramies oikeutettiin yleensä lunastamaan omikseen vain ne alueet, jotka hänellä vuokrasuhteen nojalla olivat hallinnassaan, kiinnittämättä lainkaan huomiota perustettavan tilan kannattavaisuustai omavaraisuusmahdollisuuksiin. Nekään toimenpiteet, joihin heti lunastustoimitusten alettua ryhdyttiin eräiden lainsäännösten muuttamiseksi vuokramiehille edullisemmiksi, eivät maanomistajien edustajien vastustuksen johdosta johtaneet eduskunnassa tuloksiin.

Myöhemmin on kuitenkin m.m. valtion maiden vuokra-alueiden lunastuslaeissa käytäntöön otettu toisenlaiset ja asutuspoliittiselta kannalta tarkoituksenmukaisemmat periaatteet, mutta ne ovat tulleet koskemaan suhteellisesti pientä osaa pienviljelijäväestöstä. Lainsäätäjältäkkään ei ole jäänyt kokonaan huomaamatta itsenäistyneiden vuokra-alueiden pienuudesta johtuneet epäkohdat, koska eräänlainen

lisämaan saantimahdollisuus on puheenaolevanlaisillekin tiloille varattu asutuslaissa eli n.s. lex Kalliossa, mutta tämän lain säännökset eivät nykyisessä muodossaan voi, kuten myöhemmin selvitetään, paljonkaan tilannetta parantaa.

Pientilojen liikapienuuteen vaikuttavista syistä on lisäksi vielä mainittava maan hinnan kalleus ja perimistapa. Maaseudun pieneläjän, maataloustyössä työskennelleen tai muun tilattoman hartaana, syvän pohjavirran tavoin vaikuttavana pyrkimyksenä on aina ollut päästä oman konnun ja pienoisen maapalstan omistajaksi. Ne vähät varat, jotka hän niukoista palkoistaan on mahdollisesti voinut säästää, eivät ole riittäneet kylliksi suuren maapalstan ostoon, vaan on ollut tyydyttävä pienempään. Tähän on ollut pakko sitäkin suuremmalla syyllä, kun hän ei ole tahtonut eikä voinutkaan hankkia palstaansa kaukaisilta saloseuduilta, vaan liikepaikalta, jossa on kaikenlaisia sivuansiomahdollisuuksia, mutta jossa maan hinta on korkea. Milloin varat ovat riittäneet suuremmankin maapalstan ostoon, on se myöhemmin ollut jaettava perillisten kesken pieniin osiin, koska yhdelle olisi käynyt raskaaksi koko tilan lunastus. Ja näin on seurauksena tilojen pieneneminen pienenemistään.

Millä tavoin sitten ylläesitetetyt epäkohdat olisi korjattava ja puutteet poistettava?

Aikaisemmin on jo huomautettu, että valtionmaiden asuttamislain säännösten mukaan voidaan luoda kunnollisia viljelysiloja sekä liittää liian pieniin tiloihin tarvittavaa lisämaata edullisilla ehdoilla, mutta näiden säännösten suomista eduista pääsee osalliseksi ainoastaan vähäpätöinen osa pienviljelijäväestöstä. Muita toimenpiteitä siis tarvitaan, ja silloin ei ole muuta keinoa kuin koskea yksityismaihin.

Lisämaan antamista koskeva säännös „lex Kalliossa” sisältyy sanotun lain 3 §:n 4 momenttiin. Sen mukaan voidaan, mikäli se harkitaan tarpeelliseksi ja kohtuulliseksi, ennestään olevan tilan omistajalle tai vuokra-alueen haltijalle, joka järkipäisesti viljelee tilaansa tai vuokra-alueensa, ja on raivannut siihen kuuluvat viljelyskelpoiset alueet kasvukuntoiseen viljelykseen sekä tahtoo hankkia lisämaata laissa säädetyin edellytyksin sekä huomioonottamalla entisen tilan tai vuokra-alueen ja muodostettavan tilan yhteenlaskettuun tilusmäärään nähden lain 8 §:ssä säädetyt rajoitukset, hankkia maata. Kuten huomataan, on säännös jo sellaisenaan varsin mutkikas ja monia poikkeuksia edellyttävä. Sen lähempi tarkastelu osoittaa, että pakko-lunastettavan lisämaan saannin edellytyksiä tai ehtoja ovat m. m.:

1) että pientilan tulee olla järkipäisesti viljelty s.o. sen maiden kasvuvoiman tulee joko elättämällä tarpeellinen määrä kotieläimiä

tai käyttämällä riittävästi maanparannusaineita ja apulantoja taikka muulla tavalla jatkuvasti säilyä;

2) että tilaan kuuluvat viljelyskelpoiset maat, s.o. maat, jotka paikallisia oloja silmälläpitäen katsotaan kannattavan viljelykselle raivata, on laitettu kasvukuntoiseen viljelykseen;

3) että lisämaan antaminen harkitaan tarpeelliseksi ja kohtuulliseksi;

4) että lisämaan hakijaa ei ole lainvoiman saaneella päätöksellä uudelleen tuomittu rangaistukseen sellaisesta rikoksesta, josta seuraa kansalaisluottamuksen menetys;

5) ettei lisämaan hakijan katsota voivan ilman viranomaisten apua ja valtion välitystä hankkia itselleen maa-aluetta;

6) ettei lisämaan hankkija ole aikaisemmin omistanut valtion tai kunnan asutustoiminnan kautta muodostettua tai vuokra-alueiden lunastamisesta voimassaolevan lainsäädännön mukaan lunastettua tilaa, josta hänen harkitaan sittemmin keinottelutarkoituksessa luopuneen;

7) ettei tarpeellisia maa-alueita voida hankkia valtionmaasta eikä vapaaehtoisella kaupalla kirkollisvirkataloista tai kunnan, yhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen taikka yksityisten omistamasta maasta;

8) että pakkolunastus voidaan kohdistaa ainoastaan tilaan, johon kuuluu joutomaita lukuunottamatta yli 200 ha maata muualla paitsi Oulun läänissä, jossa pakkolunastus voidaan kohdistaa tilaan, johon kuuluu maata yli 400 ha, huomioonottaen kuitenkin, että pienemmästäkin tilasta, jolla ei omistaja asu tai jota ei järkiperaisesti viljellä, voidaan maata pakkolunastaa, mikäli tilan verollisen maan pinta-ala ei ole asutuslain edellyttämän viljelys-tilan pinta-alaa pienempi;

9) että maata, joka on järkiperaisessä viljelyksessä, ei saada pakkolunastaa, ei myöskään hakamaata, erityiseen hoitoon otettuja laitumia tai muita tiluksia, jotka ovat järkiperaiselle ja kannattavalle viljelemiselle välttämättömät eikä tiluksia, joita luovuttaja tarvitsee tontiksi, varastopaikaksi, puutarhaksi, kaivosalueeksi, kiven, soran, saven, mudan, sammalkuivikkeen tai muun sellaisen tarveaineen otto-
paikaksi taikka teollisuuslaitoksen työväestön asuntoalueiksi;

10) että metsämaata, joka on välttämätön päätilan tai sillä ennestään olevan vuokraviljelmän kotitarvemetsäksi tai joka sillä kasvan arvometsän tai suoritettujen järkiperaisten metsänuudistusten takia on edullisimmin metsänkasvulle säilytettävä, ei myöskään voida pakkolunastaa paremmin kuin sellaisiakaan alueita, joilla muuhun kuin tilattoman väestön viljelys- tai asuntotarkoituksiin käytettyinä ilmeisesti on paljon suurempi arvo kuin mihin ne voidaan viimeksimainittuihin tarkoituksiin käytettyinä arvioida; ja

11) että pakkolunastusta ei voida ulottaa niihin alueisiin tiloista, joista omistajan lapsille tai jakamattoman pesän osakkaille jaettuna ei riitä kullekin enempää kuin asutuslaki viljelystilalta edellyttää.

Kuten näkyy, on lisämaan saannille asetettu suorastaan kärsivällisyyttä kysyvä luettelo ehtoja ja edellytyksiä. Kun siihen lisätään vielä erinomaisen mutkikas ja aikaaviepä luovutusmenettely, niin ei sovi ihmetellä, miksi „lex Kallion” mukainen, pakkoluovutukseen perustuva asutustoiminta, olkoonpa sitten kysymys uusien tilojen perustamisesta tai lisämaan antamisesta, ei ole vielä päässyt edes kunnolliseen alkuunsa.

Kaikki nämä tällaiset seikat, niihin luettuna myös uudisasukkaan ja lisämaan hakijan kannalta katsoen epäedulliset lunastushintamääräykset, vaikuttavat, että „lex Kallion” merkitys yksityismaiden asutuksen edistäjänä ja lisämaiden tarpeen tyydyttäjänä supistuu miltei olemattomiin, mikäli maan saannista pakkolunastusteitse on kysymys. Asettamalla lisämaan hakijat maan saantiin nähden toisenlaiseen ja edullisempaan asemaan kuin tilattomat, jotka eivät ole samassa määrin paikkaan sidottuja, voitaisiin tosin epäkohtaa jossain määrin korjata, mutta ei, mikäli „lex Kallion” säännöksiä muuten noudatetaan, kokonaan poistaa. Aikaisemmin esitetyt tilastotiedot kuitenkin osoittavat, että maahamme on entisten sekamuotoisten pientilojen lisäksi viime vuosina syntynyt niin suuri määrä liian pieniä tiloja, ettei valtiovallan luomaa kehitystä maanomistusoloissamme enää voida pitää terveenä taloudelliselta ja sosiaaliselta kannalta katsottuna, minkä vuoksi asutuslainsäädäntöä olisi siihen suuntaan kehitettävä, että liian pienet tilat saadaan pinta-alojensa puolesta tarkoitustaan vastaaviksi.

Erityisesti on valtiovallan toimenpiteitä, huolimatta siitä, että vuokra-alueiden itsenäistytymistoiminnan kautta onkin maanvuokraajaväestön asemaa ainakin suurin piirtein parannettu, arvosteltava siitä, ettei niiden avulla heti alkuunsa vedetty lunastustoiminnalle maanomistusolojemme kehitykselle otollisia suuntaviivoja. Arvostelu muodostuu vieläkin ankarammaksi, jos Suomessa toimeenpantua maa-reformia verrataan samanaikaisiin maa-uudistuksiin muualla Euroopassa, uudistuksiin, jotka ovat valtavalla tavalla vieneet näiden maiden sekä taloudellista että sosiaalista kehitystä eteenpäin. Valtiovallan taholta olisi siis ensi tilassa järjestettävä vuokra-alueiden lunastuksen kautta muodostuneille samoinkuin muillekin liian pienille tiloille lisämaata.

Tässä ei luonnollisestikaan voi tulla kysymykseen esittää yksityiskohtaisia suunnitelmia siitä, miten asutuslainsäädäntöä tässä kohden olisi kehitettävä, vaan on tyydyttävä ainoastaan eräisiin yleisiin

näkökohtiin, jotka uusia säännöksiä, laadittaessa olisi huomiootettava. Yhtenä tällaisena yleisenä vaatimuksena on esitettävä, että viljelysluontoinen tila, jota ei pienuutensa ja mahdollisesti omistajansa harjoittaman ammatin vuoksi ole asuntotilana pidettävä, on suurennettava itsekannattavaksi viljelystilaksi.

Lisämaan hakijalle olisi tällöin myönnettävä oikeus pakkolunastaa maata niin paljon, että siitä muodostuu asutuslain mukainen itsekannattava tila. Kuitenkaan ei tilasta tietenkään saisi pakkolunastaa maata muuta kuin siinä määrin, että jälle jää asutuslain mukainen tila, paitsi siinä tapauksessa, jolloin tila ei ole järjestyksellisesti viljelty eikä sen omistaja itse sillä asu. Pakkolunastettavasta maasta olisi suoritettava sellainen kohtuullinen hinta, joka vastaa maan tuottomahdollisuuksia. Mäkitupa-alueita olisi pyrittävä laajentamaan niin suuriksi, että niillä tarjoutuu tilaisuus pienoismaatalouden ja kasvitarhatalouden harjoittamiseen sekä 1 à 2 lehmän pitämiseen, sekä milloin mahdollisuuksia siihen on, niin laajaksi, että tilasta muodostuu viljelystila.

Uudisasutus ja uudisasutusmuoto.

Maataloustuotannon kohoamisesta voidaan huolehtia paitsi jo olemassa olevien viljelmien maataloutta parantamalla myös uusia viljelmiä luomalla. Siihen nähden, että Suomi ei tule lähemmäksi toimeen omassa maassa tuotetuilla elintarpeilla, lähinnä viljalla, ja kun omavaraistalouteen pääseminen monestakin syystä olisi toivottavaa, on uudisasutuksen edistäminen tehtävä, jolla on mitä suurin kansantaloudellinen merkitys. Uusien viljelmien luomiseen pakottaa myöskin väestön voimakas lisääntyminen, mikä on noin 33,000 henkeä vuodessa. Maatalousväestön vuotuinen kasvu on noin 22,000 henkeä vuodessa ja yksin pienviljelijäväestön noin 11,000. Mitä suuri koko tilattoman väestön lukumäärä on nykyään, v. 1929, siitä ei ole varmoja tilastotietoja. Ellei näille henkilöille tarjoudu työtilaisuuksia teollisuuden palveluksessa eivätkä he myöskään saa maata viljeltäväkseen, lisäävät he työttömien ennestäänkin suurta joukkoa kaikkine siitä johtuvine yhteiskunnallisine epäkohtineen taikka siirtyvät he maasta pois. Luonnollisesti on tällöin koettava heitä varten varata työtilaisuuksia kotimaassa ja uusien viljelmien luominen on tässä kohden eräs tepsivimmistä keinoista.

Asutustoiminnan edistämisen tarpeellisuudesta ja sen suuresta sosialipoliittisesta merkityksestä on sosialidemokraattinen puolue aina ollut tietoinen. Siinä tarkoituksessa on puolue tehnyt eduskunnassa monenlaisia aloitteita, joista kuitenkin suurin osa on kaatunut

porvarillisten puolueiden vastustukseen. Mitään varsinaista ohjelmaa ei puolueella kuitenkaan tässä suhteessa ole ollut, vaan on esiintyneet asutuskysymykset aina ratkaistu tapaus tapaukselta. Siihen nähden, että uusien viljelmien perustaminen kuitenkin merkitsee toimenpidettä, jonka vaikutus inhimillisesti katsoen tuntuu ikuisesti ja jonka kautta tilaton väestö tulee maahan kiinnitetyksi, on asutustoiminnassa, jos missään, suunnitelmanmukaisuus välttämätön. Ratkaistavaksi tulevat silloin sellaiset kysymykset kuin asutusmuoto, asutuksen sijoitus ja asuttamistapa.

Suomen luontosuhteet viittaavat epäilemättä pienviljelystä suosi-vaan asutustoimintaan. Viljelyskelpoiset maat — parhaimmat ja edullisimmin sijaitsevat niistä ovat jo tulleet viljelykseen otetuiksi — ovat nimittäin Suomessa suurin piirtein katsoen hajanaisina, osittain hyvinkin pieninä laikkuina maan eri osissa. Tästä onkin osaltaan johdunut, että Suomi nyt on tyypillinen pienviljelysmaa. Vuodenajoittain vuorottelevat maatalous- ja metsätyötkin viittaavat myös pikemmin pien- kuin suurviljelykseen. Liikenteen kehittymisen ja teollisuuden nousun johdosta lisääntyvä talouselämän voimaperäistyminen edistää niinkään pienviljelysmahdollisuuksia. Silmälläpitäen pienviljelyksen kannattavaisuustutkimuksen tuloksia ei näytä olevan mitään aihetta asettua tuota luonnollista kehitystä vastustamaan.

Jos itse asutusmuodosta voidaankin pääasiassa olla yksimielisiä, herättää kysymys asutuksen sijoittamisesta jo erimielisyyttä. Sosialidemokratialle ei tämän kysymyksen ratkaisu kuitenkaan tuota vaikeuksia. Katsaus asutuksen historiaan näet osoittaa ne suuntaviivat, joiden mukaisesti uudisasutusta on edelleen edistettävä. Viljelykselle on raivattu ensiksi hedelmällisimmät ja kulkusuhteisiin nähden edullisimmin sijaitsevat maat, työntyen asutus vähitellen karuihin ja kaukaisiin erämaihin. Asutusmahdollisuuksia on kuitenkin yhä edelleen vanhoilla asutusseuduillakin, mutta asettavat maanomistussuhteet sille esteitä. Jos siis mieli luoda elinvoimaisia pikkutiloja, olisi niitä edelleenkin niin pitkälle, kuin siihen on tilaisuutta, perustettava ensi sijassa yksityisten omistuksessa oleville rintamaille ja vasta toisessa sijassa takamaille, jotka enimmäkseen ovat valtion hallussa. Maat ovat asutuilla seuduilla viljavampia, niiden liikenneasema on edullisempi, mahdollisuudet osuustoiminnalliseen ja muuhun maataloudelliseen järjestäytymiseen ovat suuremmat kuin saloseuduilla, joten siis tuottavan ja menestyksellisen maatalouden harjoittamisedellytyksetkin ovat parhaimmat rintamilla. Kansantaloudelliselta ja yhteiskunnalliselta kannalta ei senvuoksi voi olla yhdentekevää, minne uudisasutus suunnataan. Ei myöskään saattane olla yhteis-

kunnallisesti epäoikeutettua velvoittaa viljelemättömän, mutta viljelyskelpoisen maan omistajaa, joka ei itse katso voivansa aluetta viljellä, luovuttamaan maa halullisten viljeltäväksi. Sitävastoin on valtiovallan velvollisuus huolehtia siitä, ettei tilattomia ohjata tarpeettomasti kulttuuriseuduilta kaukaiseen erämaahan, taistelemaan kaikkia sen vaivoja ja vastuksia vastaan sekä ettei heitä saateta »turpeeseen kiinni» sanan todellisimmassa merkityksessä. Määrääväksi on pantava uudisasukkaan ja yhteiskunnan eikä maanomistajan etu.

Mitä vihdoin tulee kysymykseen asuttamistavasta ja asutukseen käytettävän maan luovutusehdoista, niin voitane, senjälkeen kuin voimassaolevassa maatalousohjelmassa jo on asetettu omistusoikeuden kannalle, asia tältä osaltaan jättää lähemmin koskettelematta. Mainittakoon kuitenkin, että tämä käsityskanta on täydellisesti sopusoinnussa aikaisempienkin sosialidemokraattisten teoreetikkojen mielihiteen kanssa, sillä heidänkään käsityksensä mukaan ei ollut tarkoitus sosialistiseen yhteiskuntajärjestykseen siirryttäessä pakkoluovuttaa talonpoikien maita yhteiskunnalle. Vielä vähemmän voidaan nykyaikaista pientilaa käyttää riistonvälineenä, joten varsinkin kun monet sielulliset ja tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat puhuvat omistusoikeuden puolesta, ei tunnu olevan mitään aihetta poiketa jo hyväksytystä periaatteesta tässä kohden.

Asutukseen luovutettavan maan luovutusehdot on lyhyesti sanoen asetettava kohtuullisiksi ja uudisasukkaalle mahdollisimman edullisiksi, jotta hän voisi selviytyä uudisasukkaan alkuvaikeuksista. Jos on kysymys saloseudun valtionmaasta, ei itse maapohjasta olisi yleensä perittävä hintaa lainkaan, koska sille tavallisesti vasta asukkaan raivaus- y.m. työn johdosta tulee arvoa. Metsästä sitävastoin olisi asukkaan kohtuullinen hinta suoritettava, mutta olisi tarvittavat rakennuspuut annettava käypää hintaa alhaisemmasta hinnasta. Yksityismaan asutukseen luovutuksessa olisi noudatettava sikäli toisenlaisia periaatteita, että omistajalle olisi luovuttamastaan maasta maksettava maan tuottoarvoa vastaava hinta, josta yhteiskunnan suoritettavaksi olisi asetettava osa, samoin kuin annettavien rakennuspuitten hinnastakin. Maata olisi yhteen tilaan annettava niin paljon, että keskikokoinen perhe, huomioonottaen paikalliset olosuhteet, siitä voi saada pääasiallisen toimeentulonsa. Alkuvaikeuksista selviytyäkseen olisi uudisasukkaalle varattava mahdollisuus saada huokeakorkoista lainaa.

Edelläesitetyn perusteella olisi sosialidemokraattiseen uudisasutusohjelmaan sisällytettävä jällempänä lähemmin mainittavat periaatteet.

Metsätalousohjelma.

Metsillä on kaikkina aikoina ollut suuri merkitys ihmisen taloudesta. Mutta vasta sitten, kun metsän tuotteet lakkasivat olemasta ihmisten välittömien tarpeiden tyydyttäjiä, muuttuen tavaraksi, jolla kaupassa, lähimmiten maailmankaupassa, alkoi olla kysyntää, on metsien merkitys sekä yksityis- että kansantaloudessa tullut entistä suuremmaksi.

Ottaen huomioon, että yli 73 % Suomen maa-alasta on metsien peitossa sekä katsoen siihen, että metsäntuotteiden viennin osuus maan koko viennistä on viime vuosina tehnyt yli 85 % viennin koko arvosta, vastaten rahassa noin 5,000 milj. Suomen markkaa, on ilman muuta selvää, miten suuri merkitys metsillä Suomen talous- ja yhteiskuntaelämässä on. Metsäntuotteiden viennillähän saadaan suurimmaksi osaksi maahan ne rahat, joilla ulkomailta tuotavat tavarat maksetaan, joten sillä on ratkaiseva vaikutus Suomen kauppatasaukseen ja sen kautta myöskin rahamme arvoon. Metsätaloutemme ja puunjalostusteollisuutemme merkitystä ei kuitenkaan voida mitata yksinomaan vientinumeroilla, sillä metsän tuotteita käytetään kotimaassa monenlaisiin tarkoituksiin hyvin runsaasti, arviolta noin puolet metsiemme koko kulutuksesta. Millaista raha-arvoa mainittu kulutus edustaa, on vaikea osapuulleenkään arvioida, mutta todennäköisesti ei se jää paljonkaan jälkeen metsäntuotteiden vientiarvosta. Metsistä saadaan sitä paitsi lukuisia sivutuotteita, kuten lehdeksiä, havuja, tuohia, marjoja, sieniä, metsänriistaa, turkiksia, sammalia y.m. sellaisia tuotteita, joiden niidenkään arvo ei ole vähäpätöinen. Metsämaamme tarjoavat lisäksi laitumen sadoilletuhansille kotieläimille, joiden ruokkiminen muuten kävisi vaikeaksi. Kaikki tämä merkitsee rahassa laskettuna melkoista rahasummaa. Tämän lisäksi tulee vielä metsätalouden ja puunjalostusteollisuuden välillinen merkitys, jota ei voida rahassa arvioida, mutta joka sekin on varsin huomattava. Metsän tuotteiden viennin johdosta tulevat maahan tuotavien tavaroiden kuljetuskustannukset halvemmiksi, koska laivoilla on tavaraa mennessä tullen kuljetettavana. Metsätalous kiinnittää palvelukseen työväkeä sellaisina vuoden aikoina, jolloin maatalouden työn tarjonta on pieni, vaikuttaen siten tasoittavasti työn kysynnän ja tarjonnan välisiin suhteisiin ja sen kautta myös yhteiskunnallisiin oloihin. Tarjoamalla työansiota valtaville työläisjoukoille ehkäisevät metsätalous ja puunjalostusteollisuus siirtolaisuutta. Kokoamalla työläisiä suurin joukoin samoille työpaikoille, missä työväen sivistyksellisille riennoille tarjoutuu hyvät kehitysmahdollisuudet, vaikuttaa puunjalostusteollisuus sitenkin edistävästi kansan yleiseen sivistystasoon. Kun

vielä otetaan huomioon metsien merkitys luonnon taloudessa, niiden tulvia tasoittava ja ehkäisevä vaikutus, niiden antama suoja myrskyjä ja pohjatuulia vastaan, niiden edullinen vaikutus maaperä- ja kosteus-suhteisiin j.n.e., käy ymmärrettäväksi metsien suurenmoinen kansantaloudellinen merkitys Suomelle.

Vaikkakaan ei ole tarkoin selvitetty, millä tavalla metsätalouden tuotto jakaantuu eri yhteiskuntaluokkien osalle, niin on kuitenkin todistettavissa, että pääosa tästä tuotosta tulee metsänomistajille ja työväestölle. Metsätalouden ja puunjalostusteollisuuden tuotosta hyötyvät siis kaikki kansankerrokset. Lähemmältä perusteluilta on siis ilmeistä, että metsätaloustuotannon ja siihen liittyvän puunjalostusteollisuuden edistämiseen on sosialidemokratian tässä maassa kiinnitettävä vakavaa huomiota.

Metsätalouden ja puunjalostusteollisuuden harjoittamiseen on Suomessa luontaisia edellytyksiä. Suomi kuuluu siihen metsävyöhykkeeseen, jossa havupuut menestyvät erittäin hyvin. Niiden kasvattaminen Suomessa on siis sekä luonnonmukaista että helppoa. Kun havupuiden käyttö on paljon laajempi ja monipuolisempi kuin lehtipuiden, on niiden taloudellinen arvokin suurempi, minkä vuoksi niiden kasvattaminenkin on kannattavampaa. Lisäksi on havupuiden luontainen nuorentuminen Suomessa jotensakin helppoa ja melkoista helpompaa kuin esim. Keski-Euroopan maissa, joissa lihava rikkaruohokasvullisuus on pahana esteenä. Sen vuoksi ei Suomessa tarvitse samassa määrin kuin mainituissa maissa käyttää verrattain kalliiksi tulevaa keinollista uudistustapaa, mikä lisää metsätalouden tuotantokustannuksia. Kaikenlaisten tuholaisten, hyönteisten, sienien ja vahinkoeläimien aikaansaamat vauriot Suomen metsissä ovat niin pienet, ettei niiden pelosta ole pakko ryhtyä kustannuksia kysyviin varovaisuustoimenpiteisiin niinkuin monessa muussa maassa. Puiden kuljetuskustannukset jalostuspaikoille ovat Suomessa suhteellisesti pienet. Talvinen lumipeite tekee mahdolliseksi käyttää puiden ajossa vankkureilla kuljetukseen verrattuna halpaa reellä kuljetusta, jolloin ei tarvita tiheätä ja kallista tieverkostoa. Suomen vesistöt muodostavat runsaasti haaroittuneen, luontaisen, hyvän ja helposti kuntoon saatettavan vesitien, jota myöten puut voidaan uittamalla kuljettaa jalostuspaikoille. Kun Suomen joet ja vesistöt lisäksi lopulta kerääntyvät suuriksi laskujoiksi, joissa voidaan käyttää kustannuksia paljon vähentävää yhteisuittoa, ovat puiden kuljetuskustannukset tästä syystä huomattavasti alhaisemmat kuin sellaisissa maissa, joissa puut täytyy kuljettaa rautateitse, kuten esim. Keski-Euroopan maissa suureksi osaksi on asianlaita. Sillä seikalla, että vesistömme lopulta yhtyvät suuriksi vesiväyliksi, on toinenkin tärkeä merkitys. Se tekee mahdolli-

seksi perustaa mereen johtavien vesiväylien suulle suuria puunjalostuslaitoksia, jotka toimivat suurtuotannon etuja hyväkseen käyttäen monin verroin edullisemmin kuin pienet puunjalostuslaitokset. Kun Suomen joet lisäksi ovat hyvin koskisia, tarjoten siten runsaasti helppoa käyttövoimaa puunjalostuslaitoksille, ja kun rannikoillamme lisäksi on hyviä vientisatamiakin, on siis Suomella metsätalouden ja puunjalostusteollisuuden alalla huomattavan edullisia edellytyksiä kilpailla muiden maiden kanssa.

Metsätaloudella ja puunjalostusteollisuudella on lisäksi suuria kehittymismahdollisuuksia. Metsän tuotteiden kysyntä maailmanmarkkinoilla tulee yhäti kasvamaan ei ainoastaan absoluuttisesti, vaan myös kutakin asukasta kohti laskettuna, niinkuin m.m. Englannista kootut tilastotiedot osoittavat. Kun metsäala sivistysmaissa pyrkii vähenemään ja kun metsien tuottoa ei voida parhaimmallakaan hoidolla kohottaa määrättyä rajaa korkeammalle, on tästä seurauksena puutavaran tarjonnan vähentyminen ja kysynnän vilkastuminen, mistä taasen seuraa metsäntuotteiden hintojen kallistuminen. Tosi asia onkin, että metsäntuotteiden hinnat vuosittain säännöllisesti, kun pitempiä ajanjaksoja pidetään silmällä, nousevat. Tällä seikalla täytyy luonnollisesti olla edullinen vaikutus metsätalouden vastaiseen kehitykseen.

Ei saattane olla mitään epäilystä siitä, että yhteiskunnan menot jatkuvasti, tarpeiden kasvaessa, tulevat nousemaan. Tämä seikka pakottaa ajattelemaan, mistä saadaan ne lisätulot, jotka noihin menoihin tarvitaan. Olemme aivan äskettäin nähneet, miten kohtalokas vaikutus maan talouselämään on, jos metsän tuotteiden vienti supistuu, ja tämä taasen tapahtuu, ellei toimenpiteisiin metsätaloustuotannon kohottamiseksi pikaisesti ryhdytä. Taloudelliselle neuvottelukunnalle antamassaan lausunnossa on metsätieteellinen tutkimuslaitos osoittanut, että metsiemme nykyinen vuotuinen tuotto, joka on 44.4 miljoonaa kiintokuutiometriä, voidaan parannetulla metsänhoidolla koroittaa noin 70 miljoonaan kiintokuutiometriin, sekä että soita ojittamalla voidaan lisätä tätä tuottoa ainakin 80 miljoonaan kiintokuutiometriin. Tämä tietäisi siis sitä, että metsiemme tuotto voitaisiin johdonmukaisilla toimenpiteillä saattaa suunnilleen kaksinkertaiseksi nykyisestään. Mitä tämä merkitsisi maan kauppatausauksessa, on ilman muuta selvää.

Ryhdyttäessä suunnittelemaan toimenpiteitä metsätaloustuotannon kohottamiseksi on ennen kaikkea kiinnitettävä huomiota metsien omistussuhteisiin. Asianlaitahan on nimittäin niin, että metsätalouden harjoittamisen edellytykset riippuvat suuressa määrin metsänomistajasta. Metsätalous elinkeinona eroaa monessa suhteessa esim. maan-

viljelyksestä. Päinvastoin kuin maanviljelyksessä on metsätaloudessa pitkä kiertoaika, riippuen metsän hitaasta kasvusta ja kehityksestä. Tulokset metsänhoidollisista toimenpiteistä ovat saavutettavissa siitä syystä vain pitkien aikojen kuluttua. Se, joka metsän kylvää tai istuttaa, ei tavallisesti tule itse siitä satoa korjaamaan eikä siis hyötymään. Ihminen pitää yleensä nykyisyshyödykettä suurempana arvona kuin tulevaisuushyödykettä, mikä johtuu siitä, että tyydytyksen suuruuteen vaikuttaa varmuus siitä, että se todellakin tapahtuu. Mitä etäämmäksi siirtyy hetki, jolloin taloudellisen tarpeen tyydytys tapahtuu, sitä pienemmän arvon ihminen antaa tyydytyksen välille. Yksityinen henkilö ei siis mielellään sijoita varojaan sellaiseen yritykseen, josta hyöty tulee vasta jälkipolvelle, jommoinen yritys metsätalous on. Yksityinen henkilö ei myöskään noudata metsätaloudessaan niin varovaista ja tarkkaa taloustapaa kuin metsätalouden erikoisluonne vaatisi. Äkkinäiset muutokset taloustavassa saattavat metsätaloudessa aikaansaada paljon vahinkoa samoinkuin erehdykset, joita metsätaloudessa ei voida korjata vuodessa eikä parissa, vaan vasta vuosikymmenien kuluttua.

Metsätaloudelle on edelleen ominaista, että siinä päinvastoin kuin esim. maanviljelyksessä sadon korjuuaika on ainoastaan laskelmalla määriteltävissä. Metsän hakkuuaika ei nimittäin satu yhteen metsän yli-ikäisyyden kanssa, vaan on metsä kaadettava silloin, kun se on taloudellisesti edullisinta. Se voidaan taasen määrätä vain tarkoilla kannattavaisuuslaskelmilla, joita ei yksityinen henkilö ryhdy eikä aina pystykään tekemään. Sen vuoksi tulee yksityinen metsänomistaja hakanneeksi metsäänsä useimmiten väärällä ajalla ja tavallisimmin liian nuorena. Yksityinen henkilö ei myöskään, vaikkapa hän toimittaisikin kannattavaisuuslaskelmia, yleensä seuraa näitä laskelmia, mikä seikka riippuu siitä, ettei metsätalous anna siihen kiinnitetyille pääomille sellaista korkoa kuin metsänomistaja voi erilaisissa muissa liikeyrityksissä saada, joten on ymmärrettävää, jos hän metsäänsä hakkaa ennenkuin se on saavuttanut metsätaloudellisen kypsyyden. Vaara, että metsä yksityisten käsissä tulee ennen aikojaan ja liian runsaasti hakatuksi, on sitä suurempi, kun yksityismetsänomistaja useimmiten rahapulan sattuessa turvautuu metsäänsä, ellei hän ole siksi varakas tai hyvää luottoa nauttiva, ettei tarvitse käydä metsään käsiksi.

Metsätalous menestyy parhaiten, jos sitä harjoitetaan suurtuotantona. Tärkeimpänä edellytyksenä on silloin riittävän suuri metsäala. Aivan pienillä aloilla ei nimittäin voida metsätaloutta menestyksellisesti harjoittaa, koska se on metsätalousteknillisesti mahdotonta. Mitä suurempi metsäala on, sitä suurempi mahdollisuus on käyttää

sopivia hakkuutapoja ja harjoittaa muutenkin tuottavaa metsätaloutta. Suurelta, yhtenäiseltä metsäalueelta voidaan myydä puuta edullisemmin kuin pieneltä, koska hankintakustannusten kutakin puuta kohti lasketaan tulevan halvemmiksi. Samoin ovat suuren metsän valvonta- ja hallintokustannukset vähäisemmät kuin pienen metsän. Metsätalouden järkipäivä harjoittaminen edellyttää viimein myös perusteellisia ammattitietoja. Metsätalous on suunniteltava pitkää tulevaisuutta silmälläpitäen, minkä vuoksi suunnittelijalta vaaditaan kaukonäköisyyttä ja tarkkaa olevien olojen tuntemusta. Tarkka johto metsätaloudessa on sitäkin tärkeämpi, kun metsänhoidollisten toimenpiteiden vaikutus näkyy vasta pitkien aikojen päästä.

Jos mieli siis menestyksellä harjoittaa metsätaloutta, tulee metsänomistajan olla niin sanoaksemme pitkäikäinen, noudattaa varovaisuutta ja tarkoin harkittua taloustapaa, suunnitella taloutensa pitkää tulevaisuutta silmälläpitäen, omistaa riittävän suuri metsäala ja luotto, muita seikkoja mainitsematta. Jos näissä suhteissa verrataan toisiinsa eri metsänomistajia, niin havaitaan heti, että valtiolla, kunnilla ja yhdyskunnilla ovat yleensä ne edellytykset, jotka metsätalouden menestykselliseen harjoittamiseen tarvitaan. Yksityisistä voivat metsätaloutta menestyksellisimmin harjoittaa yhtiöt ja suurtilalliset.

Sosialidemokraattisessa metsätalousohjelmassa on siis ensinnäkin vaadittava, että valtion, kuntien ja yhdyskuntien metsänomistusta on laajennettava. Valtion metsänomistuksen kartuttamiseksi onkin jo ryhdytty toimenpiteisiin, sillä eduskunta hyväksyi vuonna 1928 lain eräiden varojen käyttämisestä maiden ostoon valtion metsätaloutta varten, minkä lisäksi jo aikaisemmin oli hyväksytty toinen samanlainen laki. Näiden lakien mukaan tulee seuraavien vuosikymmenien aikana käytettäväksi metsämaiden ostoon valtiolle eräitä satoja miljoonia markkoja, mutta siihen nähden, että valtion metsänomistus toiselta puolen asutus- y.m. tällaisten toimenpiteiden johdosta tulee vähenemään, merkitsee itse asiassa mainitunlaisen rahasumman käyttäminen valtion metsänomistuksen lisäämiseen verrattain vähän, minkä vuoksi tarkoitusta varten olisi entistä suurempia määrärahoja varattava. Niinikään olisi lisättävä kuntien metsänomistusta ja siinä tarkoituksessa säädettävä laki, missä kunnille myönnetään etuosto-oikeus maanmyyntitapauksissa, jotapaitsi asiaa voitaisiin auttaa eteenpäin myöntämällä kunnille pitkäaikaisia ja huokeakorkoisia lainoja metsämaiden ostamista varten.

Metsätaloustuotannon kohottamisesta voidaan huolehtia myöskin muilla toimenpiteillä ja ennen kaikkea estämällä tarkoituksenmukaisilla lainsäädännöksillä yksityiset hävittämästä metsiään sekä velvoit-

tamalla heidät käyttämään ja hoitamaan metsiään vahvistettujen taloussuunnitelmien mukaisesti, joita tarkoitusta varten perustetut tai perustettavat järjestöt valvovat. Mitä metsän hävittämisen ehkäisemiseen tulee, niin eivät nykyään voimassaolevat säännökset tästä ole riittävät, vaan olisi laissa säädettävä, ettei kukaan saa harjoittaa metsäsään ryöstöhakkausta, s.o. hakata sitä enemmän, kuin mitä järkiperäinen metsätalous edellyttää. Erikoisesti on kuitenkin huomattava, että pientilallisten kotitarvemetsiä ei olisi asetettava suunnitelmapakon alaisiksi.

Metsätaloustuotantoon edistävästi voidaan luonnollisesti vaikuttaa myöskin metsätaloudellista yhteistoimintaa suosimalla sekä järjestämällä vähävaraisille yksityisille valtiovallan taholta mahdollisuus huokean ammattiavun saantiin. Lisäksi on tietenkin metsätalouden hyväksi ryhdyttävä samanlaisiin yleisiin menestystehtäviin kuin aikaisemmin on maatalousohjelmassa maatalouteen nähden ehdotettu. Muutkin metsätalousohjelman eri kohdat, mikäli on kysymys metsätaloustuotannon kohottamisesta yleensä, ovat sen laatuksia, etteivät ne lähempiä selityksiä kaipaa.

Yhteiskunnallisena liikkeenä on sosialidemokratian tietenkin erikoisesti pyrittävä huolehtimaan valtion ja kuntien sekä yleensä kollektiivisen metsätalouden kehittämistä. Siinä tarkoituksessa on sosialidemokratian kannatettava kaikkia niitä uudistuksia, jotka tähtäävät valtion ja kuntien metsätalouden tuoton parantamiseen. Näihin uudistuksiin kuuluu myöskin valtion ja kuntien puunjalostusteollisuuden kehittäminen. Aivan samoinkuin karja- ja maitotalous ja meijeriteollisuus kuuluvat yhteen myöskin metsätalous ja puunjalostusteollisuus. Tästä seikasta on eräs huomattava metsätalouden porvarillinen asiantuntija lausunut seuraavaa: »Jotta puunjalostusteollisuutta voitaisiin edulla harjoittaa, täytyy pitkiksi ajoiksi eteenpäin osapuilleen tietää, minkä verran raakatavaraa on varmasti saatavissa, koska siitä riippuu, kuinka kalliita laitteita on edullista hankkia ja kuinka paljon yleensäkin on pääomaa kiinnitettävä liikkeeseen. Metsätalouden tuottoisa harjoittaminen taas edellyttää m.m., että kutakuinkin tiedetään, millaista puutavaraa metsässä paraiten kannattaa kasvattaa, jommoisen tiedon metsänomistaja paraiten voi saavuttaa, jos hän samalla on puun jalostaja ja tuotteiden ulkomaille viejä, jollaisena hän saattaa välittömästi seurata maailmanmarkkinoiden kysynnän kehityssuuntia. Ennen kaikkea ei metsänomistaja tällöin ole kokonaan riippuvainen metsänostajain tarjouksista, vaan voi hän ne puuerät, joille hän ei muuten saa hyvää tarjousta, jalostaa itse, ja lisäksi ainoastaan puuta itse jalostamalla ja ulkomaille exporteeraamalla voi tyydyttävästi arvostella kannoltakin myytävistä

puista tehtyjä hintatarjouksia, jotapaitsi ainoastaan omissa puunjalostuslaitoksissa saattaa mahdollisimman täydellisesti saada hyväksikäytetyksi kaikista halvempiarvoista puuta, jolle muussa tapauksessa saattaa olla turha yrittääkään saada ostajaa.» Ja edelleen lausuu sama asiantuntija: »Aivan teoreettisesti katsottuna on valtiolla epäilemättä yhtä hyviä edellytyksiä liikkeen harjoittamiseen kuin esim. moniosakkeisella yhtiöllä. Eiväthän yhtiönkään osakkaat yleensä ota aktiivisesti osaa liikkeen hoitoon, vaan heidän toimintansa supistuu pääasiallisesti hallintoneuvoston taikka johtokunnan valitsemiseen, joka puolestaan ottaa toimeenpanevan johtajan ja tämä osittain yksin osittain yhdessä johtokunnan kanssa liikkeen muut virkailijat. Tällaista järjestelmää ei ole valtionkaan vaikea jäljitellä, vieläpä jotenkin pitkälle sovelluttaa sitä tavalliseen hallintojärjestelmään. Esim. metsähallinnon uudistamista koskevassa asetusehdotuksessa on metsähallituksen valtionmetsäinajaosto tuollaisena valtion asettamana johtokunnan tapaisena hallintoneuvostona, jonka yksi jäsen, liikejaoston päällikkö, on toimeenpanevan johtajan asemassa liikealalla, ja ovat liikkeen eri alaosastojen johtajat hänen alaisiaan sekä hänen jaoston nimitettäväksi asettamiaan.

Liiketoiminnan menestykselle on tärkeätä, että liikkeen virkailijat ovat siksi hyvin palkattuja, että todella kyvykkäitä henkilöitä voidaan saada sekä että palkka järjestyy miestä myöten, mutta että virkailija voidaan milloin tahansa muutaman kuukauden irtisanomisella erottaa, ellei hän ole vastannut toiveita. Kaikki tämä voidaan luonnollisesti järjestää valtionkin liikkeen palveluksessa oleviin virkailijoihin nähden; ei edes tantiemi-järjestelmä ole suinkaan mahdoton sovelluttaa valtion sopimuspalkkaisiin virkailijoihin. Erikoisena etuna valtion liiketoiminnalle on, että valtio nauttii suurempaa luottoa kuin yksityinen yhtiö, jotenka valtion liike ei helposti voi joutua taloudelliseen ahdinkoon.»

Edellämainitut näkökohdat tuntuvat olevan huomioon otettavia ja epäilemättä voidaan valtion puunjalostusteollisuutta hoitaa aivan yhtä menestyksellisesti kuin yksityistäkin puunjalostusteollisuutta, kunhan vain järjestelmä saatetaan mahdollisimman joustavaksi.

Metsästys ja kalastus.

Metsästystä ja kalastusta koskevat ohjelmakohdat on otettu vanhasta ohjelmasta miltei sellaisenaan, joten tässä kohden viitataan vanhan ohjelman perusteluihin. Uuteen ohjelmaan ehdotetaan kuitenkin otettavaksi lisäyksenä kohta, joka tarkoittaa kalastusta ammattina harjoittavan väestön muodostamien yhtymien avustamista

valtionvaroilla sekä kalastajien kalastusvälineiden ja -tarvikkeiden vakuutuksen aikaansaamista. Mitä tulee kalastajien muodostamien edistysseurojen tai yhtymien avustamiseen valtionvaroilla, niin olisi se varmaankin omiaan vaikuttamaan edistävästi kalastajaväestön pyrkimykseen luoda, niinkuin on asianlaita esim. maatalouden alalla, omia vapaita, kalastuselinkeinosta ja kalastuksen eduista huolehtivia järjestöjä, joita toistaiseksi on ylen vähän. Tästä osaltaan riippuneet, etteivät kalastuselinkeinojen edut aina ehkä ole tulleet tarpeellisessa määrin huomioonotetuiksi. Kalastusvälineiden ja tarvikkeiden vakuutuksen aikaansaaminen taasen olisi kyseessäolevan vähäväkisen väestön elinkeinojen menestymisen ehtoja, sillä syysmyrskyjen ja talvikalastuksen aikana saattavat kalastajat yhdellä kertaa menettää kalliit kalastusvälineensä ja siten kärsiä vahinkoja, joiden korjaaminen tuottaa heille useinkin voittamattomia vaikeuksia.

Maatalousohjelman periaatteellinen osa.

Periaatteellinen osa vanhasta maatalousohjelmasta on ehdotettu uudessakin ohjelmassa pysytettäväksi kuitenkin siten täydennettynä, että niinkauan kuin ei vielä ole edellytyksiä järkiperäisen yhteisen maatalouden harjoittamiseen ohjelman edellyttämällä tavalla, on varattava mahdollisuus tilojen vuokralle antamiseen parhaimmille maanviljelijöille, joiden tulee hoitaa tiloja mallitiloina maataloudellisen edistystyön ja talonpoikaisviljelyksen tarpeita palvellen. Tällainen kohta on myös Itävallan sosialidemokraattien maatalousohjelmassa ja tuntuu se olevan paikallaan senvuoksi, että siirryttäessä sosialistiseen yhteiskuntajärjestykseen saattaa syntyä välitilanne, jolloin suurtilojen vuokraus olisi otettava käytäntöön. — Muussa kohden viitataan vanhan maatalousohjelman perusteluihin.

Metsätalousohjelman periaatteellinen osa.

Aikaisemmin on jo osoitettu, että metsätalous menestyy parhaiten suurtuotantona harjoitettuna ja että kollektiivinen metsänomistus yleensä tarjoaa yksityismetsänomistukseen verrattuna huomattavia etuja metsätalouden menestyksellisen harjoittamisen kannalta katsottuna. Metsätalous on siis elinkeino, joka erinomaisesti soveltuu yhteiskunnan toimesta harjoitettavaksi. Puolueen voimassaolevassa sosialisointiohjelmassa sanotaankin, että ensi sijassa on sosialisoitava tärkeimmät luonnonrikkaudet sekä ne tuotannollisen elämän alat, jotka tuotannolliselle toiminnalle hankkivat raaka-aineita, käyttövoimaa tai tärkeimpiä työvälineitä tai joilla muuten on määräävä asema maan talouselämässä. Suomessa tulevat senvuoksi ensi sijassa

kysymykseen metsät ja puunjalostusteollisuus, joilla aloilla kapitalistinen keskitys on edistynyt pisimmälle. Kun sosialisointiin ryhdyttäessä on pidettävä silmällä, että tuotanto ei pääse lamautumaan, vaan että se mahdollisuuden mukaan lisääntyy, voidaan, huomioonottaen mitä aikaisemmin on sanottu valtion metsätalouden ja puunjalostusteollisuuden harjoittamismahdollisuuksista sekä katsoen siihen, että puheenaolevilla aloilla kapitalistinen tuotanto on pisimmälle kehittynyt, metsät ja puunjalostuslaitokset haitatta pakkoluovuttaa yhteiskunnalle. Pientilallisten kotitarvemetsät, joita ei käytetä myyntituotantoa varten, sitävastoin olisi jätettävä pakkoluovutuksen ulkopuolelle, koska niiden yhteiskunnallistuttaminen ei vastaisi tarkoitustaan.

Näillä perusteilla komitea esittää puoluekokoukselle seuraavan ehdotuksen puolueen maa- ja metsätalousohjelmaksi:

Maa- ja metsätalousohjelma.

Lähimmät vaatimukset maatalouden kohottamiseksi.

1) Maataloustuotannon edistäminen.

Maataloustuotannon edistäminen on sekä maaseutu- että kaupunkilaisväestön taloudellisen aseman kohoamisen tärkeimpiä edellytyksiä, minkä vuoksi sitä on kaikilla tarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä tuettava ja kehitettävä.

2) Pienviljelijäin aseman parantaminen.

Erikoisesti sosialidemokratia, ollen vähäväkisen kansanosan taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman kaikinpuolista kohottamista tarkoittava liike, huolehtii pienviljelijäin aseman parantamisesta.

Tässä tarkoituksessa se esittää seuraavat vaatimukset:

a) Pienviljelijäin sivistystasoa on kohotettava ja eritoten kehitettävä ja tuettava kaikkia heidän ammattisivistyksensä edistämistä tarkoittavia toimia, perustamalla ja ylläpitämällä valtionvaroilla pienviljelijöille soveltuvia kouluja tarpeellinen määrä maan eri osissa; huolehtimalla pienviljelysneuvojen kasvattamisesta; järjestämällä lyhytaikaisia pienviljelijäin kursseja maatalouden eri haaroilta; perustamalla

mallitiloja, esikuvatalouksia ja näytekenttiä; järjestämällä pienviljelijöille opintomatkoja ja retkeilyjä sekä tehostamalla maataloudellista opetus-, koe- ja tutkimustoimintaa sekä erittäinkin ammattineuvontaa ja -ohjausta heidän keskuudessaan.

b) Pienviljelijäin ammatillista järjestäytymistä on suosittava.

c) Pienviljelijäin maataloudellista osuustoimintaa ja muuta taloudellista yhteistoimintaa on edistettävä ja tuettava.

d) Pienviljelijöille on järjestettävä huokeakorkoista kiinteistö- ja liikeluottoa.

e) On huolehdittava pienviljelijäin liikenneyhteyden ja maataloustuotteiden menekki-suhteiden parantamisesta sekä helpotettava pienviljelijöitä apulantojen, väkirehujen, koneiden, uudenaikaisten työvälineiden ja muiden maataloustarvikkeiden hankinnassa.

f) Maanjako-olot on saatettava pienviljelyksen harjoittamiselle edullisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi.

3) Pienviljelystuotannon edistäminen.

Pienviljelystuotannon edistämistä silmälläpitäen sosialidemokratia vaatii pienviljelystä haittaavien epäkohtien poistamista erikokoisesti seuraavin toimenpitein.

A. Pientilojen lisämaan saanti.

Sellaisille vuokra-alueiden lunastuksen kautta syntyneille ja muille pientiloille, jotka viljelys-, metsä- tai laidunmaan riittämättömyyden vuoksi eivät ole omavaraisia tai joilla ei voida kannattavaa viljelystä harjoittaa, on järjestettävä edellytykset talouden menestykselliseen hoitamiseen helpottamalla niiden lisämaan saantia.

B. Maanparannusaineiden saanti.

Kaikille maanparannusaineiden puutteessa oleville pienviljelijöille on varattava mahdollisuus pakkolunastusteitse saada mainittuja tarveaineita.

C. Asuntotilallisten y. m. s. lisämaan saanti.

Asuntotilallisille, mökkiläisille ja mäkitupalaisille, on varattava mahdollisuus saada lisämaata niin paljon, että heille tarjoutuu tilaisuus pienoismaa- ja kasvitarihatalouden harjoittamiseen sekä vähintään yhden lehmän pitämiseen taikka, milloin edellytyksiä tilan laajentamiseksi on olemassa, lisämaata niin paljon, että tilasta muodostuu viljelystila.

D. Mökkiläisten laitumen ja kotitarvepuun saanti.

Mökkiläisille ja mäkitupalaisille on turvattava laitumen ja kotitarvepuun saanti.

E. Lisämaan hankkiminen.

Lisämaata on, mikäli sitä ei kohtuullisilla ehdoilla ole vapaalla kaupalla saatavissa, hankittava pakkolunastusteitse etupäässä seurakuntien ja yksityisten maista, mutta myöskin kuntien ja muiden yhtymien maista, huomioonottaen,

että lunastusmenettely järjestetään mahdollisimman yksinkertaiseksi;

että pakkolunastus voidaan ulottaa tiloihin, joihin kuuluu maata enemmän kuin keskikokoinen perhe vierasta työvoimaa käyttämättä tai sitä vain poikkeustapauksissa käyttäen voi järkiperaisesti viljellä;

että pakkolunastus voidaan ulottaa pienempäänkin taloon, milloin asuntotilallisella on pakottava tarve saada lisää tonttimaata;

että pakkolunastus ensi sijassa kohdistetaan rappiolle laskettuihin tai keinottelutarkoituksiin käytettyihin tiloihin sekä viljelyskelpoisiin maihin, joita omistaja ei itse käytä tuottavaan viljelykseen; ja

että lisämaasta maksettava hinta ei nouse korkeammaksi maan tuottoarvoa.

Lisämaan hankkimista varten on järjestettävä pitkäaikaista huokeakorkoista luottoa sitä tarvitseville pienviljelijöille.

F. Verotusuudistus.

Niin hyvin kunnan kuin valtionkin verotus on saatettava asteettain nousevaksi, huomioonottaen, että erittäinkin pienviljelijöiden verorasitusta lievennetään.

Näiden tarkoituksena saavuttamiseksi on:

a) maan puhtaan tuoton määrä pinta-alayksikköä kohti asetettava asteettain nousevaksi; ja

b) isäntävero määrättävä nousevaksi tilan viljellyn ja metsäpinta-alan mukaan.

4) Maan arvonnousu.

Työn aiheuttama maan arvonnousu kuuluu yksityiselle maanomistajalle. Muu maan arvonnousu on koetettava verotustietä saada yhteiskunnalle.

5) Uudisasutuksen edistäminen.

Maatalouteen nojautuvaa uudisasutusta on kaikilla siihen so-

veltuvilla mailla edistettävä ja siinä tarkoituksessa asutukseen käytettäväksi luovutettava ensi sijassa seurakuntien ja yksityisten, mutta myös valtion ja muiden yhdyskuntien maita.

Viljelys- ja asuntotilojen perustamista tarkoittavaa asutusta on ensi sijassa suunnattava viljavimmille, liikenneasemaan nähden edullisimmille ja muittenkin olosuhteitten puolesta sellaisille seuduille, missä maatalouden menestykselliselle harjoittamiselle on edellytyksiä ja uudisasukkaalla toimeentulomahdollisuuksia. Uudistiloja ei kuitenkaan ole sijoitettava paikoille, joissa ne vaikeuttaisivat lisäämaan saantia liian pienille tiloille.

Ellei asutettavaa maata saada kohtuullisilla ehdoilla vapaaehtoista tietä tarkoitukseen käytettäväksi, on sitä hankittava pakkolunastuksella, noudattaen soveltuvin kohdin samoja periaatteita, kuin mitä edellä on lisäämaan hankkimisesta mainittu.

Viljelystilaan, joka luovutetaan asukkaalle omistusoikeudella, erotettakoon niin paljon viljeltyä ja viljelyskelpoista maata, että keski-kokoinen perhe paikalliset olosuhteet huomioonottaen voi siitä saada pääasiallisen toimeentulonsa, sekä metsämaata sen verran, että se pystyy säännöllisessä tuottokunnossa ollen tyydyttämään tilan kotitarvepuun tarpeen.

Asuntotilaan, joka myös luovutetaan asukkaalle omistusoikeudella, erotettakoon asuntotontin ohella niin paljon viljeltyä tai viljelyskelpoista maata, että asukkaalle tarjoutuu tilaisuus pienoismaatalouden ja kasvitarihatalouden harjoittamiseen sekä vähintään yhden lehmän pitämiseen. Niinikään on turvattava asuntotilallisten laitumen ja kotitarvepuun saanti.

Tilan luovutushintana perittäköön asukkaalta yksityismaan ollessa kysymyksessä maan tuottoarvoa vastaava hinta.

Saloseutujen valtionmaata viljelykselle luovutettaessa älköön itse maapohjasta lunastushintaa määrättäkö, jota paitsi rakennuspuut annettakoon käypää hintaa huokeammalla.

Uudisasukkaan raivaustyötä on pyrittävä yhteiskunnan puolelta korottomilla tai huokeakorkoisilla lainoilla avustamaan sekä muutenkin sitä helpottamaan, esim. myöntämällä alkuvaikeuksien voittamiseksi verovapauden. Rakennustyössä on uudisasukasta yhteiskunnan taholta avustettava.

6) Maanvuokraajien aseman turvaaminen.

Maanvuokraajien aseman turvaamisesta yleensä ja häätöjen estämisestä erikoisesti on huolehdittava ja siinä tarkoituksessa vaadittava voimassaolevan maanvuokralainsäädännön tarkistamista.

Lähimmät vaatimukset metsätalouden kohottamiseksi.

1) Metsätaloustuotannon ja puunjalostusteollisuuden kehittäminen.

Metsätaloustuotannon ja siihen nojautuvan puunjalostusteollisuuden edistämällä on, ei ainoastaan metsäntuotteiden viennin ennallaan pysyttämisen, vaan sen lisäämisenkin kannalta niin suuri taloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys, että kaikkiin tarkoitukseenmukaisiin toimenpiteisiin sen tukemiseksi ja kehittämiseksi on ryhdyttävä.

Tässä tarkoituksessa on ryhdyttävä seuraaviin toimenpiteisiin:

a) Valtion, kuntien ja yhdyskuntien metsänomistusta on pyrittävä laajentamaan varaamalla tarkoitusta varten valtionvaroja, myöntämällä kunnille lailla etuosto-oikeuden maanmyyntitapauksissa sekä pitkäaikaisia ja huokeakorkoisia lainoja niille metsämaiden ostoa varten ynnä edistämällä muutenkin kollektiivisen metsänomistuksen lisäämistä.

b) Yksityisten omistuksessa olevien metsien hävitys on tarkoitustaan vastaavilla lainsäännöksillä estettävä sekä velvoitettava omistajat käyttämään ja hoitamaan metsiään taloussuunnitelmien mukaisesti, huomioonottaen kuitenkin, että pientilallisten kotitarvemetsät jäävät suunnitelmapakon ulkopuolelle.

c) On edistettävä metsätaloudellista yhteistoimintaa ja ryhdyttävä muihinkin toimenpiteisiin yksityismetsätalouden parantamiseksi muun muassa järjestämällä vähävaraisille yksityisille valtiovallan taholta mahdollisuus huokean ammattiavun saantiin.

d) Metsätaloudellisen ammattisivistyksen kohottamista tarkoittavia toimia on tuettava ja kehitettävä perustamalla ja ylläpitämällä valtionvaroilla metsäkouluja maan eri osissa, huolehtimalla metsätalou-neuvojain kasvattamisesta, järjestämällä metsäkursseja, perustamalla mallimetsätalouksia ja näytekenttiä, toimeenpanemalla metsätaloudellisia retkeilyjä sekä tehostamalla metsätaloudellista opetus-, koe- ja tutkimustoimintaa.

e) Metsätaloustuotteiden menekkisuhteiden parantamisesta on huolehdittava lauttausväyliä kunnostamalla ja tarpeellisia kanavia tekemällä sekä ottamalla rauta- ja maanteitä rakennettaessa metsätaloudelliset näkökohdat huomioon.

f) Metsätalous- ja puunjalostustekniikkaa on kehitettävä siihen suuntaan, että puu tulee mahdollisimman tarkoin talteen otetuksi ja mahdollisimman pitkälle jalostettuna maasta viedyksi.

g) Erilaisten metsänparannustöiden (ojitusten, kylvöjen, istutusten, puharvennusten) suorittamista on edistettävä avustamalla vähävaraisia metsänomistajia huokeakorkoisilla pitkäaikaisilla lainoilla.

h) On tuettava kaikkia sellaisia tarkoituksenmukaisia toimia, joilla pyritään vähentämään metsäntuotteiden kulutusta omassa maassa.

2) Valtion ja kuntien metsätalous.

Erikoisesti sosialidemokratia yhteiskunnallisena liikkeenä huolehtii valtion ja kuntien metsätalouden kehittamisestä.

Siinä tarkoituksessa on:

- a) suosittava ja kannatettava kaikkia niitä uudistuksia, jotka tähtäävät valtion ja kuntien metsätalouden tuoton parantamiseen; ja
- b) kehitettävä valtion ja kuntien omaa puunjalostusteollisuutta.

3) Metsätaloustuotantoa ehkäisevien haittojen poistaminen.

Metsätaloustuotannon edistämistä silmälläpitäen sosialidemokratia pyrkii poistamaan tämän tuotannon parantamista ehkäiseviä haittoja.

Tässä tarkoituksessa on erikoisesti:

- a) lievennettävä metsätaloutta rasittavia säännöksiä vanhassa lainsäädännössä ja otettava metsätalouden edut huomioon uutta lainsäädäntöä luotaessa sekä
- b) saatettava rautateiden tariffipolitiikka metsäntuotteiden kuljetukselle edulliseksi.

Lähimmät vaatimukset metsästyksestä ja kalastuksesta.

Kalastus ja metsästyks on viipymättä saatava maanomistuksesta riippumattomaksi.

Ryöstökalastus ja -metsästyks on tehokkaalla yhteiskunnallisella valvonnalla ehkäistävä.

Riistan säilymistä ja lisääntymistä sekä kalanviljelystä on yhteiskunnan toimesta edistettävä.

Kalastuselinkeinon kohottamiseksi on varsinkin kalastusta ammattinaan harjoittavan vähäväkisen väestön muodostamille edistysseuroille ja -yhtymille annettava avustusta, jota paitsi on järjestettävä kalastusvälineiden ja -tarvikkeiden vakuutus.

Maatalousohjelman periaatteellinen osa.

1) Tuotantovälineistä tärkein, maa, kuuluu yhteiskunnalle tai on yhteiskunnalla siihen sellainen määräysvalta kuin tässä ohjelmassa lähemmin määrätään.

Tässä tarkoituksessa sosialidemokratia on itselleen asettanut seuraavat tehtävät:

a) Suurtilojen maat on pakkoluovutettava yhteiskunnalle, jolloin viljelystä yhteistaloudellisesti harjoittavat joko yhteiskunta välittömästi tai yhteiskunnan valvonnan alaiset viljelijäin yhtymät. Niinkauan, kuin ei vielä ole edellytyksiä järkipärisen talouden harjoittamiselle mainitulla tavalla, voidaan suurtilat antaa vuokralle parhaille maanviljelijöille, joiden tulee hoitaa tiloja mallitiloina, maataloudellisen valistustyön ja talonpoikaisviljelyksen tarpeita palvellen.

b) On saatava aikaan säännöksiä, joilla yhteiskunnalle myönnetään oikeus antaa keinottelun ehkäisemiseksi määräyksiä kaupaksi tarjottavien maataloustuotteiden myynnistä sekä yksityisten omistaman maan luovutuksesta ja vaihdosta.

c) Rappiolle laskettu ja hoitamatta jätetty viljelys on otettava yhteiskunnalle.

Pienviljelmät, joissa viljelijä perheineen asuu ja suorittaa pääasiallisimman työn, kuuluvat ja jäävät viljelijöilleen omistusoikeudella käytettäväksi.

Suurviljelystä voidaan harjoittaa alueilla, missä se on luontaisin ja edullisin viljelysmuoto.

Metsätalousohjelman periaatteellinen osa.

Metsätaloutta ja puunjalostusteollisuutta on harjoitettava yhteiskunnan toimesta suurtuotantona.

Senvuoksi vaatii sosialidemokratia,

a) että yksityis-, yhtiö-, yhteismetsät ja seurakuntien metsät on pakkoluovutettava yhteiskunnalle sen ennestään omistamien metsien yhteydessä hallittaviksi ja hoidettaviksi; ja

b) että puunjalostuslaitokset niinkään pakkoluovutetaan yhteiskunnalle.

Pakkoluovutuksen ulkopuolelle jäävät pientilojen kotitarvemetsät ja kotitarpeiksi puuta jalostavat laitokset.

Puoluetoimikunnan lausunto.

Puoluetoimikunta toteaa, että edelläoleva ohjelmaehdotus eroaa nykyisestä ohjelmasta sikäli, että sen jokapäiväistä uudistustoimintaa tarkoittavaa osaa on ansiokkaalla tavalla kehitetty sisältörikkaammaksi ja monipuolisemmaksi ollen omiansa helpottamaan puolueemme eduskunnallista ja muuta toimintaa etenkin pienviljelijäväestön aseman parantamiseksi. Ohjelman periaatteellinen osa ei huomattavasti eroa nykyisestä. Maatalousohjelmaan on nyt liitetty metsätalousohjelma, mikä on katsottava tärkeäksi edistysaskeleeksi.

Tähän nähden Puoluetoimikunta, joka läheltä on seurannut ohjelmakomitean työtä, puoltaa ehdotuksen hyväksymistä.

Sosialidemokraattisen puolueen sosialisimisohjelma.

Vuoden 1926 puoluekokouksen päätöksen mukaisesti puolue-toimikunta asetti komitean laatimaan uutta ehdotusta puolueen sosialisimisohjelmaksi ja valittiin komitean jäseniksi J. Helo, (puheenj.), J. W. Keto, V. Meltti, M. Paasivuori, K. H. Wiik ja V. Voionmaa. Komitea on sittemmin puolestaan hyväksynyt allaolevan ohjelmaehdotuksen puoluekokoukselle esitettäväksi.

Sosialisoinen käsite ja sen edellytykset.

Koska sanaa »sosialisoinen» käytetään eri merkityksissä, on välttämätöntä ilmaista mitä sillä tarkoitetaan. Ei kaikki tuotantovälineitten yhteiskunnan haltuun saattaminen ole sosialisimista siinä mielessä, mitä sosialidemokratia tarkoittaa ja jossa se pyrkii sosialisoinen toteuttamiseen. Määritelmään täytyy lisätä, että oikean sosialisoinen tarkoituksena on poistaa kapitalistiluokka ja toteuttaa sosialistinen yhteiskunta. Siis, kun porvarillinenkin yhteiskunta hankkii tuottavaa omaisuutta saadakseen tuloja, muuten puuttumatta kapitalistiseen talousjärjestelmään, ei tällaista porvarillista valtiokapitalismia saa pitää oikeana sosialisimisena.

Sosialisimista, yllä mainitulla tavalla ymmärrettynä, ei voida toteuttaa minkälaisissa oloissa tahansa. Yhteiskunnan, jonka talouselämässä kokonaan tai pääasiassa vallitsee pikkutuotanto, on pakko vielä säilyttää tuotantovälineiden yksityisomistus. Ainoastaan suurkapitalistisen kehityksen aiheuttama taloudellisen toiminnan keskittyminen tekee mahdolliseksi ottaa tuotantovälineet ja tuotanto yhteiskunnan haltuun.

Tärkeät ovat myös eräät valtiolliset edellytykset. Koska työväki on ainoa kansanluokka, joka vaatii sosialisimista, on välttämätöntä, että se saavuttaa valtiollisen vallan. Tosin se nyt jo voi valmistaa sosialisimiselle maaperää osaksi valistustyöllä, osaksi rajoittamalla lainsäädännön avulla ja ammatillisella liikkeellä kapitalististen työntekijöiden yksinvaltaa tuotannossa, mutta sosialisoinen toteuttaminen vaatii, että porvariston luokkavalta murtuu. Kun eri maat meidän aikanamme läheisesti ovat toistensa taloudellisista oloista riippuvaisia, ei yhden maan talouselämää voida ryhtyä muuttamaan sosialistiseksi,

elleivät myös muiden maiden työläiset menestyksellisesti pyri sosialismia kohti, estäen vallassaolijoitaan tukahduttamasta työväen valtaa niissä maissa, joissa sosialisointia toteutetaan. Tämä pitää erityisesti paikkansa semmoisen maan suhteen kuin Suomi, joka vientinsä sekä elintarpeiden ja raaka-aineiden saannin kuin myös maantieteellisen asemansa vuoksi on suuressa määrin riippuvainen muista maista.

Menettely sosialisoinnissa.

Menettely sosialisoinnissa riippuu oleellisesti niistä olosuhteista, joissa se pannaan toimeen.

Kun sosialistinen työväki kansan työtätekevään enemmistöön nojautuen — kansan enemmistön kannatus on yhtenä välttämättömänä edellytyksenä työväen vallassa pysymiselle — alkaa toteuttaa sosialismin aatteita, ryhtyy porvaristo, jos se havaitsee sen menestyksellä voivan tapahtua, todennäköisesti vastustamaan uutta järjestelmää. Jos tästä kamppailusta valtiovalta suoriutuu voittajana, on pakko ottaa yhdellä kertaa miltei koko taloudellinen elämä yhteiskunnan haltuun, koska silloin sen entiset johtajat ovat lakanneet huolehtimasta tuotannosta ja muutenkin koettavat saattaa uudet vallanpitäjät mahdollisimman suuriin vaikeuksiin. Tässä sosialisoinnityössä on soveltuvissa kohdin otettava huomioon seuraavia näkökohtia:

On pyrittävä siihen, että sosialisointi voisi tapahtua mahdollisimman suotuisissa oloissa. Sillä sen toteuttaminen kansalaissodan jälkeen, silloin kun miltei kaikki tuotanto olisi lakannut ja teknikot olisivat ehkä suurinmaksi osaksi yhtyneet työväen vastustajiin, olisi erittäin vaikea tehtävä. Ei voisi välttää, ettei joksikin aikaa syntyisi ehkä hyvinkin ankara puute. Ei myöskään voitaisi tuotannon järjestämisessä uusille perusteille välttää virheitä, kun kaikki olisi tehtävä yhdellä kertaa eikä ensin ole, rajoitetummalla alueella toimimalla, saavutettu kokemusta. Kaikki nämä haitat voisivat uusille vallassaolijoille — työväelle — käydä turmiollisiksi.

Työväen on sentähden käytettävä valtaansa siten, että se, mikäli mahdollista, ei tarpeettomasti aja porvaristoa muodostamaan yhtä ainoata, eheätä rintamaa ja etteivät väliluokkiin kuuluvat joukot ryhdy vastustamaan yhteiskunnallistuttamisen toimeenpanoa.

Tästä seuraa, että sosialisointi on pantava toimeen asteittain. Tuotantoa on ylläpidettävä ja jos mahdollista lisättävä, niin että sen tuottamat edut käyvät heti väestölle kouraantuntuviksi. Teknillisille johtajille on tämän vuoksi annettava erikoista korvausta. Tuotantoala toisensa jälkeen on kuitenkin otettava yhteiskunnan haltuun niin

nopeasti, kuin jo saavutetut tulokset ynnä ulkonaiset olosuhteet kulloinkin sallivat.

Jotta työväen hallitsema yhteiskunta saavuttaisi jo alusta alkaen voimakkaan vaikutusvallan taloudelliseen elämään, on sosialisoitava ensi sijassa maan luonnonrikkauudet sekä ne tuotannon alat, joista muut ovat raaka-aineitten tai voimanhankinnan puolesta riippuvaisia, ja toiseksi ne muutkin teollisuudenhaarat, joilla monopooliaseman tai korkean kapitalistisen kehityksen saavuttaneina on tärkeä sija maan taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa elämässä.

Niistä tuotanto-aloista, joissa valmistetaan tuotteita joukkokulutusta varten, ovat muutamat vielä kapitalistiseen kehittymiseen nähden alhaisella kehitystasolla, joten niiden ottaminen yhteiskunnan haltuun kohtaisi suuria vaikeuksia. Tähän on sentähden ryhdyttävä vain silloin, kun voidaan katsoa siitä koituvan huomattavia välittömiä etuja kuluttajaväestölle, koska päinvastainen tulos olisi omiaan saattamaan koko sosialisoinnin huonoon maineeseen.

Niitä toimintahaaroja, jotka toistaiseksi jätetään yksityiskapitalistien haltuun, ei ole jätettävä heille oman mielensä mukaisesti johdettavaksi, koska he siinä tapauksessa voisivat käyttää asemaansa vaikeuttaakseen yhteiskunnan pyrkimyksiä. Sentähden on nämäkin toimintahaarat alistettava yhteiskunnan vaikutusvallan alaisiksi.

Ne taloudellisen elämän alat, jotka eivät ole muodostuneet suurkapitalistisiksi — kuten pienviljelys ja pikkukauppa — on jätettävä edelleen yksityisten haltuun, mikä tietenkään ei estä yhteiskuntaa sosialisella lainsäädännöllä huolehtimasta näilläkin aloilla toimivien työläisten tai mainittujen alojen tuotteita kuluttavan yleisön turvallisuudesta.

Pakkoluovutus ja korvaus.

Kun eri maissa ylipäänsä on asetettu sille kannalle, että pakkoluovutuksen kautta omaisuutensa menettäneille kapitalisteille on maksettava korvausta, on se tapahtunut vähemmän periaatteellisista kuin käytännöllisistä syistä. Päinvastainen menettely saattaisi jyrkkään vastarintaan uutta valtiovaltaa vastaan sekä kyseessäolevat kapitalistit itse että myös kaikki muut omistavan luokan ryhmät, jotka pelkäisivät joutuvansa ennen pitkää kaikki saman kohtalon alaisiksi. Silloinkin, kun aseellinen vastarinta olisi niille mahdollon, tekisivät ne yhteiskunnalle mitä tuntuvinta haittaa puristamalla tuotantolaitoksistaan mahdollisimman suurta hetkellistä voittoa sekä antamalla niiden rappeutua niin, että sosialisoinnin toimeenpano kyseessäolevilla aloilla kohtaisi sittemmin mitä suurimpia vaikeuksia. Tietoisuus siitä, että täysi korvaus tulee annettavaksi sen arvon

mukaan, mikä tuotantolaitoksilla sosialisoimishetkellä on, on sitä-vastoin omiansa kannustamaan niiden omistajia ylläpitämään laitostensa säännöllistä toimintaa, vieläpä kehittämään niitä teknillisessä suhteessa.

Korvausta ei ole annettava semmoisessa muodossa, että se joutuu rasittamaan työtätekevää kansaa tai antaa entisten tehtaanomistajain käytettäväksi suuria rahapääomia, joita he ehkä tulisivat käyttämään taisteluun uutta valtiovaltaa vastaan. Sentähden on korvausta ylipäänsä annettava obligatioiden muodossa, joista omistajat saavat nostaa määrättyä korkoa. Yhteiskunnan pitää olla oikeutettu milloin tahansa lunastamaan nämä obligatiot, koska tämä voi olla tarpeellista esim. korkokamman alentamiseksi. Tällaisiin toimenpiteisiin tarvittavat varat on hankittava yläluokkaa verottamalla eikä työtätekevää kansaa rasittamalla ja on vähitellen tätä verotusta kehitettävä hyvinkin ankaraksi. Kun tämä tapahtuu, on yhteiskunta siinä määrin vakiintunut ja kehittynyt sosialistisen järjestelmän pohjalla, että se voi tarjota työtä ja ihmisarvoisia oloja kaikille jäsenilleen, joten ei myöskään entisen kapitalistiluokan jäsenille tai heidän lapsilleen voi koitua vaikeuksia, jos vain tahtovat rehellisellä työllä itsensä elättää.

Semmoisille kapitalisteille, jotka tahallisesti ovat jättäneet teollisuuslaitoksensa rappeutumaan tai esiintyneet rikollisesti uutta järjestelmää vastaan, ei tietenkään korvausta eikä muita etuja ole suotava.

Sosialisoidun talouselämän järjestely ja hallinta.

Taloudellista elämää järjestettäessä uusille perusteille on oltava selvillä siitä, ettei heti alussa ole odotettavissa sosialisoinnista suuria välittömiä etuja, vaan että työväenluokan on, valtaan päästyäänkin, ponnistettava kaikin voimin voittonsa puolustamiseksi ja aatteittensa toteuttamiseksi sekä oltava sitä paitsi valmiina torjumaan vastavallankumouksellisia yrityksiä. On siis vaadittava tarmokasta työtä niin joukoilta kuin niiden toimihenkilöiltäkin sekä vankkaa toverikuria. On koetettava saada teknilliset johtajat ja muut asiantuntijat, aineellisia etuja myöntämällä, pysymään paikoillaan.

Valtaanpäässeensä työväen on pakko luoda ne pääasiassa uudet elimet, joiden on johdettava ja kehitettävä sosialistista talouselämää. Näiden elimien luomisessa on pidettävä silmällä toisaalta sitä, että työntekijöille työpaikassa varataan mahdollisimman turvattu asema, toisaalta, että tuotantoa johdetaan yhteiskunnan edun vaatimalla tavalla.

Työntekijöille on tuotantoelämässä annettava sellainen asema, että se poistaa sen orjuuttavan tunteen, joka työntekijää nykyisissä oloissa painaa. Heille on myönnettävä oikeus mahdollisimman suuressa määrässä vaikuttaa työn yksityiskohtaiseen sisäiseen järjestykseen työpaikalla niiden yleisten säännösten ja määräysten rajoissa, joita katsotaan tarpeellisiksi tuotannon järkipäätä hoitamista ja kohottamista varten. Työntekijöillä ei ole omistusoikeutta tuotantovälineisiin, mutta on heille varattava oikeus järjestää olot työpaikalla itselleen sopivimmalla tavalla niissä rajoissa, joita tuotannon tehokkuus ja sen suunnitelmanmukaisuus sekä yleensä yhteiskunnan yleinen ja yhteinen etu asettaa. Tätä sisäistä oikeutta työpaikalla käyttävät työntekijät luottamusmiestensä tai näiden muodostaman liikeneuvoston kautta.

Tuotannon kohottaminen ja järjestäminen palvelemaan välittömästi yhteiskunnan kokonaisetua edellyttää tuotannon keskittämistä ja sen saattamista yhtenäisen johdon alaiseksi. Samalla alalla toimivat tuotantolaitokset on yhdistettävä koko maata käsittäväksi teollisuusliitoksi, jonka johdossa oleva teollisuusneuvosto johtaa tuotantoa tällä alalla koko maassa. Se arvioi kulutuksen vaatiman tuotantomäärän, jakaa sen eri työpaikoille, ryhtyy tuotannon edistämistä tarkoittaviin toimenpiteisiin, perustaa tarpeen mukaan uusia työpaikkoja ja lakkauttaa tarpeettomat tai epäedulliset, pitää huolta raaka-aineiden hankinnasta, niiden jaosta eri työpaikoille j. n. e.

Koko maan talouselämää johtaa talousparlamentti, pitämällä silmällä yleisiä, koko maan etua tarkoittavia näkökohtia.

Teollisuusneuvostojen ja talousparlamentin kokoonpanossa tulee kuvastua yhteisen elämän eri puolet siten, että niihin kuuluu sekä yhteiskunnan että kyseessäolevan tuotantoalan työläisten ja myös samaa tuotantoalaa tuottavien kuluttajain edustajia. Työläisten edustajat valitsevat tuotantolaitosten liikeneuvostot. Kuluttajain edustajat valitsevat kuluttajain järjestöt, jos on kysymys kulutustarpeita tuottavasta teollisuudesta, mutta jos on kysymys raaka-aineita tai puolivalmisteita tuottavasta teollisuudesta, näitä tuotteita kuluttavien teollisuuden haarojen teollisuusneuvostot. Eri edustajaryhmäin lukumäärä riippuu kunkin tuotantoalan laadusta. On muistettava, etteivät nämä edustajaryhmät edusta niin paljon eri väestöryhmiä, koska sosialistisessa yhteiskunnassa jokainen kansalainen on samalla ei vain kuluttaja, vaan myös tuottaja, vaan ne edustavat eri näkökohtia ja yhteiskunnallisia intressejä, jotka kaikki on otettava huomioon ja saatettava keskenään sopuun.

Siihen mennessä, kun valtiovalan jouduttua työväenluokan

käsiin voidaan ryhtyä tuotantoelämän lopulliseen yhteiskunnallistuttamiseen, on tuotanto-oloja kehitettävä sellaiseen suuntaan, että se toisaalta helpottaa yhteiskunnallistuttamisen käytännöllistä toteuttamista, kun aika sitä varten on tullut, toisaalta jo nykyisen järjestelmän aikana pyrkii osittain tuottamaan yhteiskunnallistuttamisen tarkoittamia etuja.

Sitä paitsi on tärkeitä, että jo ylimenoaikana, siirryttäessä kapitalistisesta tuotantojärjestelmästä sosialistiseen tuotantojärjestelmään, on elimiä, jotka voivat pitää tuotantoa pystyssä huolimatta siitä vastarinnasta ja jarrutuksesta, jota tuotantovälineiden entisten omistajain taholta epäilemättä tullaan silloin tekemään. Myöskin tässä tarkoituksessa on syytä jo nyt ryhtyä kehittämään sellaisia elimiä, jotka pääpiirteissään vastaavat niitä elimiä, jotka tulevat johtamaan sosialistista tuotantoa. Näille elimille on jo nykyisen järjestelmän aikana pyrittävä saamaan merkitystä niin hyvin toisaalta teollisuuden johdon keskittämisessä kuin myöskin työntekijäin aseman parantamisessa. Saattamalla työläisille mahdollisimman suuren vaikutusvallan näissä elimissä on pyrittävä kansanvaltaistuttamaan talouselämää siinä määrin kuin se olevissa oloissa on mahdollista. Varsinkin on tärkeitä, että työntekijöille saadaan sananvaltaa työpaikkaa koskevissa kysymyksissä. Jokaisessa liikkeessä on pyrittävä siihen, että siellä työntekijät luottamusmiestensä tai näiden muodostamien liikeneuvostojen kautta pyrkivät mahdollisimman suureen vaikutusvaltaan asemansa parantamiseksi.

Talouselämän kansanvaltaistuttamista edellä sanotulla tavalla on pyrittävä aikaansaamaan ei ainoastaan yksityisille kuuluvissa yrityksissä, vaan myöskin valtion ja kunnan tuotantolaitoksissa, joissa tuotannon kansanvaltaistuttaminen ei kohtaa alussa niin suuria vaikeuksia ja vastustusta kuin yksityisissä liikkeissä.

Samalla kuin näillä väliaikaisilla elimillä on merkitystä tuotannon ylimenoaikaisessa murroskaudessa, on niistä, varsinkin liikeneuvostoista, pyrittävä saamaan uusi taisteluelin, joka sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän puolesta suorittaa tärkeitä ennakkoraivaustyötä. Tätä silmälläpitäen on pyrittävä siihen, että liikeneuvostoille jo nykyisen järjestelmän aikana saadaan vaikutusvaltaa liikettä koskevissa asioissa siinä määrässä, kuin tuotannon järkipäiväinen hoito ja yleensä yhteiskunnan yhteinen etu sitä edellyttää.

Koska vihdoin meidän aikanamme taloudellinen vuorovaikutus eri maiden välillä käy yhä kiinteämmäksi, on välttämätöntä, että kansainvälisillä toimenpiteillä järjestetään kansainvälistä laatua olevat toimintahaarat jo ennenkuin saadaan aikaan kaikkia maita käsittävä taloudellinen parlamentti.

Osuuskauppaliikkeen merkitys sosialisoinnille.

Myöskin osuuskauppaliikkeellä on tärkeä tehtävä sosialismin toteuttamisprosessissa. Sen merkityksen voi tässä suhteessa sanoa olevan kolmenlaisen:

1) Osuuskauppaliike luo nykyisen taloudellisen järjestelmän sisällä sosialisoinnin edellytyksiä. Ensinnäkin se syrjäyttämällä vapaassa kilpailussa yksityistä vähittäiskauppaa ja yksityistä tuotantoa osoittaa yhteistalouden mahdollisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden. Toisekseen se kasvattaa työtätekevät yhteiskuntaluokat toteuttamaan yhteistaloutta ja antaa kuluttajain luottamusta nauttiville henkilöille mahdollisuuksia kehittyä kykeneviksi yhteistalouden järjestämiseen. Joukkojen yhteistaloudellisessa kasvattamisessa sillä on myös merkitystä sikäli, kuin se opettaa työtätekevät luokat osittain jo nykyisen taloudellisen järjestelmän puitteissa ratkaisemaan erään sosialistisen järjestelmän vaikeimpia kysymyksiä, nimittäin miten on saatettava sopuun useimmiten vastakkaisilta näyttävät edut: yhteistaloudellisen yrityksen työntekijäin tuottajaedut ja tällaisen yrityksen tuotteiden kuluttajain edut. Tätä kysymystä ratkaistaessa työtätekevät joukot oppivat tuntemaan, mitä yksityiskohtaisesti merkitsee niiden velvollisuus esiintyä omissa taloudellisissa yrityksissään esikuvallisena työnantajana, ja toiselta puolelta yksityiset työväenryhmät oppivat alistamaan ryhmätunsa työtätekevien luokkien kokonaisedun alle. Edelleen voi osuuskauppaliikkeen kasvatustehtävistä mainita, että se totuttaa sellaisetkin työtätekevät luokat, jotka nykyisen taloudellisen järjestelmän sisällä useasti toimivat taloudellisissa asioissa erillään ja toisiaan vastaan, mutta joiden yhteistoiminta on sosialismin toteuttamiselle välttämätön, jo nykyisen tuotantojärjestelmän aikana taloudelliseen yhteistoimintaan. Näin on laita ennen kaikkea toiselta puolen palkkatyöväen ja toiselta puolen pienviljelijä- ja talonpoikaisuuden.

2) Osuuskauppaliike voi oikein järjestettynä toteuttaa nykyisen järjestelmän sisällä sosialistista talousjärjestelmää. Osuuskaupallista taloudellista järjestelmää on pidettävä sosialistisena talousjärjestelmänä tämän sanan laajimmassa mielessä. Varsinaisesta sosialistisesta järjestelmästä se tosin poikkeaa siinä suhteessa, että yritysten omistusoikeus ei kuulu pakkoyhdyskunnille, vaan kuluttajain vapaaehtoisille järjestöille, mutta osuuskaupallisessa järjestelmässäkin yritysten hallinto ja hoito voi tapahtua kansanvaltaisella pohjalla ja toiminnan tarkoituksena on yhteisön tarpeiden tyydyttäminen. Liikevoitto kansantaloudellisessa mielessä on niissä poistettu. Osuuskaupallisissa tuotantolaitoksissa voidaan tuotanto

järjestää ennakolta määrättyä kulutusta eikä vapaita markkinoita varten. Täydellisesti toteutetussa sosialistisessa talousjärjestelmässä on valtio- ja kunnallissosialismin rinnalla esiintyvä huomattavasti osuuskaupallista sosialismia.

Vaikka jo nykyinenkin kokemus osoittaa, että osuuskauppaliike nykyisen taloudellisen järjestelmänkin sisällä kykenee kehittymään varsin mahtavaksi yhteiskunnalliseksi liikkeeksi, joka suurliikkeen-omaisella liikemuodollaan ja paremmalla liiketeknisellä järjestelyllään kykenee tekemään huomattavan osan yksityisiä vähittäiskauppiaita tarpeettomiksi, ei tule kuitenkaan luulla, että se kokonaan kykenee yksityistä vähittäiskauppaa poistamaan. Osuuskauppaliikkeen ulkopuolelle jää aina huomattava osa kuluttajista, ja toiselta puolelta kapitalistinen kehitys ajaa kapitalistisessa tuotantoprosessissa tarpeettomiksi tulleita ihmisiä etsimään elätustansa vähittäiskaupasta.

Osuuskauppaliikkeen avulla on mahdollista sosialisoida suuri osa joukkokulutusteollisuudestakin. Näin on laita varsinkin paikalliseen kulutustarviketeollisuuteen ja yleisiä kulutusesineitä valmistavaan kotimarkkinateollisuuteen nähden. Mutta näyttääpä mahdolliselta eri maiden osuuskauppaliikkeiden yhteistoiminnan avulla luoda yhteistaloudellista järjestelmää sellaistenkin tuotteiden valmistuksen alalla, joita tuottavat joko kansainvälisiä markkinoita varten työskentelevät yksityispääomalliset suurliikkeet tai kansainväliset kartellit.

Kun viimeksimainittu kehitys on tuskin vielä alussakaan, on toistaiseksi vaikeata sanoa, kuinka pitkälle osuuskauppaliike pääsee yhteistaloudellisen järjestelmän luomisessa nykyisen taloudellisen järjestelmän sisälle. Kun kuitenkin on todennäköistä, että suurin osa tuotannollisesta toiminnasta pysyisi silminkantamattomiin aikoihin yksityisten yritysten käsissä, jos taloudellisen järjestelmän muuttaminen riippuisi yksinomaan osuuskauppaliikkeestä — koska ainakin maataloustuotantoa ja muuta alkutuotantoa, koneteollisuutta, liikennelaitoksia j.n.e. lienee suurimmalta osalta mahdoton yhteiskunnallistaa osuuskauppaliikkeen avulla — ei työväkeä ole tuudittava sellaiseen harhakäsitykseen, että osuuskauppaliike yksinänsä kykenee ratkaisemaan nykyajan yhteiskunnallisen kysymyksen. Mutta toiselta puolelta ei ole osuuskauppaliikkeen merkitystä tässä suhteessa myöskään väheksyttävä. Osuuskauppaliikkeessä mukana olevien sosialistien on pidettävä huolta siitä, että osuuskauppaliike mahdollisimman suuressa määrässä täyttää tehtävänsä yhteistaloudellisen järjestelmän luomisessa.

3) Osuuskauppaliikkeellä tulee olemaan myöskin tärkeitä tehtäviä sosialistisen yhteiskuntatalouden aikana. Edellä on jo mainittu, että

osuuskaupallisella jakelu- ja tuotantojärjestelmällä on sijansa myöskin sosialistisessa taloudessa. Osuuskauppaliikkeen jakelu- ja tuotantolaitoksia voidaan tarkoituksenmukaisesti käyttää myös sosialisoidussa taloudessa. Niille voidaan ehkä antaa lisäksi uusiakin tehtäviä niin hyvin jakelun kuin tuotannonkin alalla.

Kolmaskin tehtävä on osuuskauppaliikkeellä oleva sosialistisessa talousjärjestelmässä. Kuten tämän mietinnön edellisissä osissa on mainittu, tullaan yhteiskunnallistettujen tuotantolaitosten hallintolimet järjestämään sillä tavalla, että niissä yhteiskunnan tärkeimmät eturyhmät tulevat edustetuiksi. Useissa yhteiskunnallistetun tuotannon haaroissa kuluttajaetujen edustajina hallintoelimissä tulevat esiintymään kulutusosuuskuntien nimittämät henkilöt. Näiden tehtävänä on olla vastapainona asianomaisen tuotannonhaaran työväen edustukselle ja valvoa, että asianomaisen työväenryhmän etujen tyydyttäminen ei tapahdu yhteiskuntakokonaisuuden ja erityisesti kuluttajain etujen kustannuksella.

Mitkä talouselämän alat olisi Suomessa ensi sijassa sosialisoitava?

Sosialisoimiseen on ryhdyttävä siten, että heti alussa hankitaan yhteiskunnalliselle tuotannolle määräävä asema niillä talouselämän aloilla, jotka määräävästi vaikuttavat talouselämään ylipäänsä. Tästä alkaen voidaan sitten jatkaa etenemistä sillä nopeudella, kuin huomataan voimien riittävän.

Pyrkiessään sosialidemokratian periaatteiden mukaisesti ottamaan *luonnonrikkaudet* yhteiskunnan haltuun, joutuu tulevaisuuden yhteiskunta luonnollisesti myös käyttämään niitä teollisesti, paitsi puuteollisuudessa, myös kalkki-, tiili- ja sementtiteollisuudessa, joilla on suuri merkityksensä rakennusteollisuudelle.

Teollisuuden yhä kasvavan voimantarpeen tyydyttämiseksi ja metsävarojen säästämiseksi on välttämätöntä, että yhteiskunta paljon suuremmassa määrin kuin tähän saakka ottaa haltuunsa maan *koskivoimat*, jotka metsien ohella muodostavat mitä tärkeimmän kansallisomaisuutemme ja joita toistaiseksi vain hyvin pieneksi osaksi on otettu käytäntöön. Niiden ottaminen valtion haltuun on jo senkin tähden välttämätöntä, että ne, yksityisten suurpääomien puutteessa, voidaan ainoastaan täten saattaa taloudellisen toiminnan palvelukseen. Näin menetellen joutuu yhteiskunta myös suureksi osaksi hallitsemaan tärkeätä sähköteollisuutta.

Se ala, joka Suomen talouselämässä on oleva lähtökohtana sosialisointityössä, on *metsätalous*. Maamme pinta-alasta on metsämaata 25 miljoonaa hehtaaria eli $\frac{3}{4}$, tästä alasta taas 14 miljoonaa hehtaaria kuuluu valtiolle, joten yhteiskunnallisella tuotannolla on

tällä tärkeällä alalla nyt jo varma pohja. Tämän alan merkitys käy ilmi siitäkin, että metsä tehnee lähes kolmannenosaa kansallisvarallisuudestamme ja että metsätaloudesta, uittotöistä ja metsäteollisuudesta viidesosa maan väestöstä saanee toimeentulonsa. Metsätalous on sen metsäteollisuuden pohja, joka ennen muita hankkii maalle ulkomaista valuuttaa ja jonka tuotteilla on määräävä asema ulkomaan kaupassamme. Maamme kansainvälinen asema on siis oleellisesti siitä riippuvainen.

Metsäteollisuuden eri haaroista on *sahateollisuus* erikoisen voimakkaasti kehittynyt. Tällä alalla on myös valtion harjoittama tuotanto saanut jalansijaa, jos kohta ei määräävästi, niin kuitenkin siinä määrin, että kokemusta on saatu. Muuten on sahateollisuus keskitetty suurimmaksi osaksi verraten harvojen, rahallisesti voimakkaiden kapitalististen yritysten käsiin. Sahateollisuudessa työskentelee 40,000 työläistä ja tuotannon arvo on vuosittain yli 2 miljardin markan.

Metsäteollisuuteen liittyvät *selluloosa-, puuvanuke- ja paperiteollisuus*. Miten tärkeä paperiala on Suomelle, käy ilmi siitä, että siinä työskentelee 16,000 työläistä, että valmistusmäärän arvo on 2 miljardia markkaa ja että Euroopan suurimmat paperitehtaat sijaitsevat täällä. Myös maamme kansainvälisten suhteiden kannalta katsoen tämäkin teollisuus on erittäin tärkeä. Monet edellämämainituilla aloilla toimivat suurliikkeet ovat, tehdäkseen itsensä riippumattomiksi vieraista liikkeistä, hankkineet itselleen muunlaisia teollisuuslaitoksia, muodostuen täten sekä laajuuteensa että monipuolisuuteensa nähden hyvin kehittyneiksi taloudellisiksi kokonaisuuksiksi. Tällaiset yhtymät olisivat erittäin valmiit sosialisoitaviksi.

Toisen teollisuusryhmän, jota sosialisoinen kannalta on pidettävä tärkeänä, muodostaa *metalliteollisuus*. Sillä ei ole maassamme takanaan, niinkuin puuteollisuudella, rikkaita raaka-ainelähteitä, mutta sen tärkeys on ennen kaikkea siinä, että se hankkii kaikille muille talouselämän haaroille niiden työvälineet: teollisuudelle koneet, liikenteelle rautatiet ja niiden liikkuvan kaluston, höyrylaivat, sillat y.m. sekä maanviljelyksellekin sen yhä suuremmissa määrässä tarvitsemia koneita. Metalliteollisuudessa toimii 25,000 työläistä ja sen vuotuisen valmistusmäärän arvo on runsaasti yli yhden miljardin markan. Myös tämä ala on kapitalistisesti hyvin järjestynyt.

Kutomateollisuudessa työskentelee maassamme 20,000 työläistä ja vuotuisen tuotannon arvo tekee 1 miljardin. Tämäkin teollisuus on kapitalistisesti keskitetty. Sen sosialisoinen tärkeys johtuu muun muassa sen suuresta merkityksestä tärkeiden joukkotarvikkeiden tuottajana.

Sellaisia elinkeinoaloja, joilla kapitalistinen keskittyminen on

pitkälle kehittynyt ja jotka tältä kannalta katsoen ovat valmiit sosialisoitaviksi, joskaan niillä ei ole yhtä keskeistä asemaa maamme elinkeinoelämässä kuin yllämainituilla, ovat *nahka- ja jalkine, sokeri- ja tupakkateollisuus*.

Kun vastaisuudessa sosialististen yhteiskuntien kesken saadaan aikaan järkipäiväinen työnjako, on hyvin mahdollista, että kansamme kokonaan tai osaksi luopuu sellaisista elinkeinoista, joilta maassamme puuttuu luonnollisia edellytyksiä, hankkien siis vastaavia tarpeita ulkomailta ja käyttäen työvoimaansa muilla, paremmin kannattavilla aloilla.

Rahallisista syistä on maamme rautatieliikenne miltei kokonaan syntynyt valtion toimesta. *Ulkomaan liikenne* on sitä vastoin pysynyt yksityiskapitalismin käsissä. Jos kerran yllämainitut talouselämän haarat tai edes tärkeimmät niistä sosialisoidaan, joutuu — koska niiden tuottamat tavarat jo muodostavat maamme viennin melkein kokonaan — valtio tuottajana ja viejänä sellaiseen asemaan, että sen on sosialisoitava ulkomaan liikenne tai muulla tavoin saatettava se määräävän vaikutusvaltansa alle. Samaten se joutuu teollisuuden harjoittajana esiintymään määräävänä tekijänä raaka-aineiden *tuonnin* alalla.

Joukkotarvikkeiden tuonnin säännöstelijänä on yhteiskunnan esinnyttävä, mikäli kuluttajaväestön etu sitä vaatii.

Ylläolevan perusteella komitea ehdottaa, että puoluekokous hyväksyisi näin kuuluvan ohjelman:

Sosialidemokraattisen Puolueen sosialisointiohjelma.

1. Sosialisoinnin käsite.

Sosialisoinnilla tarkoitetaan tässä tuotantovälineitten ja tuotannollisen sekä kaupallisen toiminnan ottamista yhteiskunnan haltuun tarkoituksessa poistaa kapitalistiluokan valta taloudellisessa elämässä, poistaa luokkavastakohtat ja johtaa taloudellista elämää tavalla, joka vastaa työtätekevän kansan yhteisetua.

2. Sosialisoinnin valmistelu.

Jotta määrättyssä maassa voitaisiin menestyksellä ryhtyä sosialisointiin, on välttämätöntä,

1) että maan taloudellinen elämä on saavuttanut jokseenkin korkean kapitalistisen kehitysasteen,

2) että maan sosialistinen työväki on saavuttanut valtiovallan ja

3) että, mikäli muut maat vielä pysyvät kapitalistisella asteella, niiden sosialistinen työväki kuitenkin kykenee estämään yläluokkansa ja hallituksensa tukahduttamasta valtiollisilla tai taloudellisilla pakkotoimenpiteillä kyseessäolevan maan kehitystä sosialismia kohti.

Sosialisoimiselle on kuitenkin jo nykyisten yhteiskuntaolojen vallitessa valmistettava maaperää selittämällä tuotannollisen ja kaupallisen elämän palveluksessa oleville työläisille ja virkailijoille sosialisoimisen merkitystä ja sen tuottamia etuja niin yhteiskunnan kuin yksityistenkin kannalta katsoen, asettamalla tuotantolaitoksiin työväenneuvostoja, jotka pyrkivät vaikuttamaan työehtojen määräämiseen ja työnjohtajain vaaliin ja niinmuodoin rajoittavat työnantajavaltaa tuotannossa, sekä vihdoin saattamalla, mikäli se edullisesti voi tapahtua, yhteiskunnan haltuun semmoisia luonnonrikkauksia ja maa-alueita, jotka voivat olla hyödyksi yhteiskunnallista tuotantoa vastedes toimeenpantaessa. Yhteiskunnan hallussa nyt jo olevaa tämmöistä omaisuutta ei saa luovuttaa yksityisille.

Myös osuuskauppaliikkeellä on huomattava merkitys ei ainoastaan nykyisen tuotantojärjestelmän erinäisten epäkohtien lieventämisessä, vaan myöskin itse sosialisoimisen valmistelussa. Samalla, kun se eräillä aloilla osoittaa sosialisoimisen käytännössä mahdolliseksi, luo se myös edellytyksiä sosialisoimisen lopullista toteuttamista varten.

Porvarillisen yhteiskunnan harjoittamaa valtiokapitalismia ei ole käsitettävä sosialisoimiseksi.

3. Menettely sosialisoimisessa.

Menettely sosialisoimisessa riippuu niistä olosuhteista, joissa se pannaan toimeen.

Sosialisoiminen olisi kuitenkin, mikäli mahdollista, toimeenpantava asteittain ja elimellisessä yhteydessä tähänastisen kehityksen kanssa. Pitäen silmällä, ettei tuotanto pääse lamautumaan, vaan että se, jos mahdollista, päinvastoin lisääntyy, on tarkan suunnitelman mukaan kokonaiset taloudellisen elämän haarat otettava toinen toisensa jälkeen yhteiskunnan haltuun niin nopeasti, kuin jo saavutetut tulokset ja työväenluokan valta-asema kulloinkin sallivat.

4. Sosialisoimisen järjestys ja laajuus.

Ensi sijassa on sosialisoitava tärkeimmät luonnonrikkaudet sekä ne tuotannollisen ja kaupallisen elämän alat, jotka tuotannolliselle toiminnalle hankkivat raaka-aineita, käyttövoimaa tai tärkeimpiä työvälineitä tai joilla muuten on määräävä asema maan talouselämässä.

Luonnonrikkauksina tulevat Suomessa ensi sijassa kysymykseen metsät ja kosket, sekä sosialisoitavina tuotantoaloina metsäteollisuus, paperiteollisuus, sähkö-, metalli-, sementti- ja kalkkiteollisuus sekä tukkukauppa, ennen kaikkea raaka-aineiden ja tärkeimpien kulutus-tavaroiden tuonti, sekä tärkeimpien oman maan tuotteiden vienti, ynnä tärkeimmät kulkuneuvot.

Edelleen on sosialisoitava ne muutkin tuotantohaarat, joiden kapitalistinen rakenne on saavuttanut verraten korkean kehityksen, kuten kutoma- ja nahkateollisuus. Tällöin on erkoista huomiota kiinnitettävä semmoisiin teollisuudenhaaroihin, jotka tuottavat tärkeitä kulutustarpeita, kuten sokeri- ja tupakkateollisuus, jos havaitaan niiden sosialisoinnista voivan koitua kuluttajille tuntuvia välittömiä etuja.

Muut kapitalistisen talouselämän alat on saatettava yhteiskunnallisen valvonnan alaisiksi.

Samalla, kun ne kapitalistisen talouselämän alat, joilla on huomattava merkitys koko maalle, saatetaan yllä lausuttujen suuntaviivojen mukaan kokonaisyhteiskunnan haltuun, on kuntien tai niiden muodostamain yhtymäin otettava haltuunsa ne tuotantolaitokset ja työalat, joilla on vain paikallinen merkitys, aluksi ne, joilla on monopoliluonne, kuten raitiotiet, puhelinlaitos, paikallinen voimanhankinta, kaasun ja valon valmistus, tai joiden sosialisointi väestön hyvinvoinnin kannalta katsoen on tärkeä, kuten elintarvetuotanto, rakennustoiminta (yhteistyössä kokonaisyhteiskunnan kanssa) ja sitä palvelevat paikallista laatua olevat teollisuuslaitokset, apteekit, saunat, puhtaanapitolaitokset, polttopuiden y.m. tärkeiden kulutustarpeiden hankinta, tai jotka tuottavaisina ja helposti hoidettavina voivat olla kunnille hyvinä tulolähteinä, kuten elokuvat. Yhteiskunta olkoon oikeutettu, teollisuusaloja tai muita liikkeitä sosialisoidessaan, kieltämään kilpailevien liikkeiden perustamisen.

Mikäli taloudellinen elämä ei ole muodostunut kapitalistiseksi, on se yhteiskunnan valvonnan alaisena jätettävä yksityisten haltuun. Pikkutuotantoon ei ole puututtava. Yhteiskunnan etujen mukaisesti osuuskunnat saakoot jatkaa toimintaansa.

5. Pakkoluovutus ja korvaus.

Yksityisomaisuuden ja -liikkeiden ottaminen yllämainittujen periaatteiden mukaan yhteiskunnan haltuun on tapahtuva pakkoluovutuksella.

Sosialisoidun omaisuuden tai liikkeen entisille omistajille maksetaan siitä korvausta todetun tai arvioidun tuottavaisuuden eikä keinotteluarvon perusteella.

Korvaus suoritetaan pääasiassa korkoa kantavien obligatioiden muodossa, jotka yhteiskunta on oikeutettu milloin tahansa lunastamaan.

Sikäli kuin varoja tarvitaan korvauksen suorittamiseen, on ne hankittava omistavaa luokkaa kohtaavalla omaisuusverolla. Niin pian kuin työväenluokan lujittuva valta-asema sen sallii, on kapitalisteille korvauksena annetut obligatit ja muut varat, samoin kuin kapitalistien hallussa olevat rahapääomat ja arvopaperit yleensä, jyrkästi ylenevällä tulo- ja omaisuusverolla sekä perintö-, testamentaus- ja lahjoitusoikeutta rajoittamalla saatettava yhteiskunnan haltuun.

6. Sosialisoidun talouselämän järjestely ja hallinta.

Sikäli kuin yhteiskunta saavuttaa taloudellisen elämän suhteen määräys- tai vaikutusvaltaa, on se suunnitelmallisesti ja järkiperäisesti järjestettävä sekä tuotantoa mahdollisuuden mukaan lisättävä. Luovaan työhön on pantava pääpaino ja asiantuntemukselle annettava riittävä sananvalta.

Jokaisessa liikkeessä on työväellä oikeus neuvostonsa tai luottamusmiehensä kautta valvoa työväensuojelulakien ja ammattientarkastajain määräysten noudattamista, ehdottaa toimenpiteitä ammattivauran vähentämiseksi ja tereveydellisten olojen parantamiseksi, olla mukana työ sääntöjä laadittaessa sekä työläisiä ja virkailijoita otettaessa ja erottaessa, edistää oppilasten ammattikehitystä sekä valvoa yleensä liikkeen työläisten ja virkailijain ammatillisia etuja.

Liikkeen johto, joka saamiensa ohjeiden mukaan määrää liikkeen teknillisestä ja taloudellisesta toiminnasta, on kokoonpantava parhaista asiantuntijoista sekä niin, että se nauttii myös liikkeen henkilökunnan luottamusta.

Saman teollisuuden alalla toimivat liikkeet on yhdistettävä yhdeksi teollisuusliitoksi.

Jokaisen teollisuusliiton toimintaa johtaa erityinen teollisuusneuvosto, johon kuuluu kokonaisyhteiskunnan keskuselinten, asianomaisten liikkeiden työväenneuvostojen ja kuluttajain edustajia.

Teollisuusneuvoston tehtävänä on sosialisoiduissa ja, mikäli mahdollista, muissakin teollisuudenhaaroissa huolehtia tuotannon lisäämisestä keskittämällä sitä teknillisesti parhaiten järjestettyihin tai muuten parhailla edellytyksillä työskenteleviin tehtaisiin, lakkauttamalla muut sekä edistämällä teknillistä kehitystä; hankkia tarvittavat raaka-aineet ja työvälineet sekä jakaa ne eri tehtaiden kesken; edistää parhaiten tavaratyyppien yleistämistä ja määrätä tavarain hinnat; sopia ammatillisten järjestöjen kanssa työehdoista sekä asettaa sosioli-

soiduissa teollisuudenhaaroissa eri liikkeiden johtohenkilöt ja vaikuttaa voiton käyttämiseen.

Niissä kunnallisissa elimissä, jotka määräävät kuntien haltuun saatettujen liikkeiden toiminnasta, pitää sanottujen liikkeiden työväenneuvostojen ja paikallisten kuluttajajärjestöjen olla edustettuina.

Maan eri tuotantohaarojen keskinäisiä suhteita järjestämään ja maan taloudellista elämää yleensä johtamaan asetetaan koko maata käsittävä taloudellinen neuvosto, joka valitaan samojen periaatteiden mukaan kuin teollisuusneuvostot:

Taloudelliset toimintahaarat, jotka ovat luonteeltaan kansainvälisiä, on järjestettävä yhteistyössä muiden sosialististen maiden kanssa.

— — —
Maataloustuotannon järjestämisestä puhutaan Maatalousohjelmassa.

ALUSTUKSIA

SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
PUOLUEKOKOUKSELLE

V. 1930.

Helsinki 1939
Työväen kirjapaino

Sosialidemokraattisen Puolueen maanpuolustus- ja ulkopoliittinen ohjelma.

Vuoden 1926 puoluekokous päätti, että ensi puoluekokoukselle on esitettävä ehdotus puolueen maanpuolustusohjelmaksi ja että ehdotuksen laatimista varten on asetettava komitea, jonka jäsenet puolue-neuvosto valitsee. Puolue-neuvosto valitsi tämän johdosta syyskuussa 1926 pitämässään kokouksessa, puoluetoimikunnan ehdotuksesta, komitean jäseniksi J. Helon, M. Puittisen, R. Swentorzetskin, K. H. Wiikin ja V. Voionmaan. Komitea on sittemmin puolestaan hyväksynyt allaolevan ohjelmaehdotuksen puoluekokoukselle esitettäväksi.

Sosialidemokratian periaatteellinen kanta.

Sosialidemokratian periaatteellinen kanta sotilaskysymykseen nähden on riittävän usein tullut esitetyksi ollakseen tunnettu. Sosialidemokratia myöntää, että väkivallan käyttö on erinäisissä tapauksissa, kuten suurissa vallankumouksissa, ollut tarpeen sulkujen avaamiseksi kansanvaltaiselle kehitykselle, ja että se vastakin saattaa toisinaan olla välttämätön kansanvallan ja työväenluokan saavutusten puolustamiseksi. Mutta sosialidemokratia hylkää sellaiset uskottelut, että työväenluokka aina ja kaikissa olosuhteissa olisi velvollinen puolustamaan sotilaallisesti omaa maataan. Viimeksi mainittua käsitystä levittää mielellään suurporvaristo, joka pyrkii käyttämään työväkeä tälläkin tavoin valtansa puolustamiseksi, samalla kun porvaristo selittää siveellisesti hylättäväksi kaiken väkivallan, joka kääntyy sitä vastaan.

Jo sellaiset kysymykset kuin, onko työväenluokka oikeutettu puolustamaan maataan tai onko se velvollinen sen tekemään, osoittavat epäsosialidemokraattista katsantokantaa.

Isänmaan puolustus on tosiasiallisesti myös maassa vallitsevan yhteiskunta- ja valtiomuodon puolustusta. Sellaisissa maissa siis, joissa — kuten Venäjällä tsaarivallan aikana — vallitsevan valtiovallan kukistuminen merkitsee työväelle joka tapauksessa helpotusta, ei se voi tuntea halua eikä tunnustaa velvollisuutta puolustaa maata. Siellä taas, missä työväki on saavuttanut vaikutusvaltaisen aseman, toteuttanut kansanvaltaisen järjestelmän ja yhteiskunnallisia uudis-

tuksia sekä luonut omassa keskuudessaan laitoksia aineellisen ja henkisen sivistyksen edistämiseksi, tahtoo se, jos ulkoa uhkaa vaara, puolustaa näitä saavutuksiaan ja vastaisen etenemisensä mahdollisuuksia.

Tästä ei mitenkään seuraa se, että se haluaisi taistella käsi kädessä yläluokan kanssa sen hallitsemassa sotalaitoksessa. Päinvastoin, mitä luokkatietoisemmaksi työväenluokka kehittyy, sitä selvemmin se huomaa sen ylipääsemättömän juovan, joka on sosialistisen työväenluokan ja taantumuksellisen yläluokan välillä, ja työväenluokan eräänä mitä tärkeimpänä tehtävänä esiintyy juuri sotalaitoksen tekeminen kansanvallalle vaarattomaksi joko lakkauttamalla se tai riistämällä porvaristolla sen yksimmäääräisoikeus sotalaitokseen nähden. Myös kansainväliseltä kannalta tämä tehtävä käy yhä välttämättömämmäksi sentähden, että sotalaitokset, sotatekniikan yhä kehittyessä, uhkaavat koko ihmiskuntaa turmiolla ja koska sotalaitos jo olemassaolollaan alituisesti uhkaa rauhaa, kun eräät porvarilliset piirit sopivan tilaisuuden sattuessa haluavat käyttää sitä hyväkseen imperialistisiin tarkoituksiinsa.

Nämä viimeksimainitut seikat ovat juuri viime vuosikymmeninä, vieläpä viime vuosinakin käyneet yhä tärkeämmiksi. Sotalaitosta vastaan puhuu nykyään yhä voimakkaammin se seikka, että sotalaitos merkitsee vaaraa, joka uhkaa niinhyvin kansojen sisäistä vapautta kuin niiden ulkonaista rauhaa. Tämän vuoksi koko työväenluokan ja Sosialistisen Työväen-Internationaalin vaatimukset sotalaitosten supistamisesta käyvät yhä kiinteämmiksi. Yhä vähemmän kiinnitetään enää huomiota siihen ennen niin tärkeänä pidettyyn näkökohtaan, että aseistariisumisen piti tapahtua asteittain ja kaikissa maissa yhtäaikaan, jotta mikään maa ei joutuisi vaaralle alttiiksi. Nyt tunnustetaan, että sotalaitosten vähentämiseen on pyrittävä kaikkialla odottamatta turvallisuustakeitakaan, ja hyväksytään myös se, että useiden, varsinkin pienien maiden sosialidemokraattinen työväki on omaan maahansa nähden asettunut välittömän ja täydellisen aseistariisumisen kannalle. Meidän aikanamme yleinen kehitys vaikuttaa eri maihin tasoittavasti; mikään ulkoa tuleva valloitus ei voisi siinä määrin kuin ennen mullistaa maan oloja, sillä samaan sivistysmaailmaan kuulumme kaikki. Mutta sodan raivottaret tuottaisivat, kerran irtipäästettyinä, kaikille kansoille tuhoa.

Sodankäynnin luonteen muuttuminen.

Käsityskannan muuttumiseen on voimakkaasti myötävaikuttanut sotatekniikan viime vuosina tapahtunut suunnaton ja omalaatui-

nen kehitys. Maailmansodan aikana lentotekniikka oli vielä kehittymätön nykyiseen verraten ja kaasutekniikka otti vasta ensimmäiset hapuilevat askeleensa, tuottaen kuitenkin jo silloin 100,000 sotilaalle turmiota. Nyttemmin nämä sotatekniikan haarat ovat kehittyneet niin, että ne asiantuntijain yksimielisen käsityksen mukaan tulevat muodostamaan tulevassa sodankäynnissä pääasian.

Tämän johdosta sodankäynnin luonne oleellisesti muuttuu. Varsinaisen sodankäynnin (taistelujen) tilalle tulee joukkohävitys. Heti sodan puhjettua tai puhjetessa koetetaan, ennenkuin vastustaja on ehtinyt sen tehdä, hävittää vihollismaan sellaiset laitokset, jotka ovat sodankäynnille välttämättömiä: tehtaat, voimalaitokset, varastot, rautatiet. Tämän takia on usein välttämätöntä tuhota kokonaisia maalueita siitä huolimatta, että niiden koko väestö samalla tuhoutuu. Lento- ja kaasutekniikka antaa kaikkeen tähän mahdollisuuden. Kuten lukuisat eri maissa ja kaupungeissa — Lontoossa, Pariisissa, New Yorkissa — toimeenpannut harjoitukset osoittavat, ei ilmahyökkäysten tehokas torjuminen ole mahdollista. Myöskään ei kokonaisten väestöjen suojeleminen kaasunaamareilla y.m.s. ole käytännöllisesti katsoen mahdollista. Maan »puolustus» olisi siis, asiantuntijain verraten yksimielisen käsityksen mukaan, oleva ennen kaikkea siinä, että samanlaisilla vastahyökkäyksillä koetettaisiin lamauttaa vihollisen elinhermot, ennenkuin hän on ehtinyt toteuttaa tarkoituksensa. Kokonaiset väestöt ja niiden luomat rikkauudet ja sivistysarvot tulisivat siis tulevassa sodassa, jos sellainen saa syttyä, yksinkertaisesti tuhotuiksi.

Nämä seikat ovat, kuten sanottu, voimakkaasti myötävaikuttaneet käsityskannan muutokseen. Kun »puolustuslaitos» ei enää voisi maata ja kansaa puolustaa, menettää se merkityksensä ainakin niiden suurten kansanjoukkojen kannalta katsoen, jotka sotalaitokselta ovat odottaneet todella suojelua eivätkä, kuten yläluokka, riistätäjätujen edistämistä.

Toisessakin suhteessa tilanne on muuttunut. Nykyajan sotalaitos ei ole enää vain armeija. Sodankäynti vaatii nykyään koko kansan myötävaikutusta tavalla tai toisella. Teollisuus asetetaan sodankäynnin palvelukseen, maatalous pakotetaan hankkimaan armeijalle ruokatarpeet, kaikki työkuntoiset miehet ja naiset mobilisoidaan tekemään sotalaitoksen hyväksi työtä. Tälläkin tavoin sodankäynti ulottuu kaikkialle, maan kaikkia osia ja sen kaikkia kansalaisia käsittäväksi, niinkuin myös vihollisen hyökkäys voi joutua kohtamaan kaikkia.

Mutta tästä seuraa myös, että kansan laajojen rivien, työtätekevän luokan merkitys ja vaikutusvalta kasvaa. Ankarat sotalaitkaan eivät

voi tehdä sitä kokonaan mitättömäksi. Hyvin järjestynyt, itsetietoinen työväenluokka voi suuriin kansanjoukkoihin nähden harjoittaa sellaista vaikutusvaltaa, joka peloittaa sotahaluistakin porvaristoa heittävästä kansaansa sodan pyörteisiin, ja jos se kuitenkin näin tekisi, voi sama työväenluokka edelleen puolustaa asemaansa ja käyttää syntyneitä tilanteita hyväkseen pakottaakseen yläluokkanensa rauhaan.

Muita sotalaitoksen varjopuolia.

Punnittaessa sotalaitoksen etuja ja haittoja huomataan siis, ettei se ylipäänsäkään pysty antamaan minkään maan väestölle sen toivomaa suojaa vihollisten hyökkäyksiltä. Sitävastoin se saattaa puolustamansa kansan mitä suurimpiin vaaroihin. Kun varsinkaan pieni kansa, kuten meidän, ilmeisesti ei voisi yksin toimien mitenkään puolustautua suurvaltaa vastaan, voi se helposti joutua tavoittelemaan sotilaallisia liittoja — kuten eräät reunavaltiot ovatkin tehneet — ja juuri tällaiset liitot saattaisivat maan mitä suurimpaan vaaraan. Riippuvaisuus toisista ja mahtavammista ystäväistä pakottaisi pienen kansan ottamaan huomioon näiden tahdon — tai olemaan ottamatta sitä huomioon. Kumpikin menettely voisi muodostua turmiolliseksi.

Sotalaitosta vailla oleva pikkuvaltio ei houkuttelisi mahtavampia valtoja käyttämään sen voimaa hyväkseen tai tekemään siitä napolon maailmanpoliittisessa shakkipelissä. Toisin, jos sillä on sotalaitos. Maamme on jo noin kymmenen vuotta aikaisemmin ollut vaarassa joutua tällä tavalla käytettäväksi, mistä sille olisi ollut arvaamattomia ja luultavasti aika kohtalokkaita seurauksia. Voidaan otaksua tulevaisuudessakin sellaisten tilanteiden voivan syntyä, jolloin jotkut suurvallat haluaisivat käyttää Suomea eräänä voimatekijänä sodankäynnissään Venäjää vastaan. Kuitenkin työväenluokkamme, samalla kuin se omankin etunsa takia tahtoo elää rauhassa, jyrkästi kieltäytyy antautumasta loukkaamaan Venäjän kansan itsemääräämisoikeutta ja pystyttämästä siellä jotakin ehkä hyvinkin taantumuksellista järjestelmää.

Mitä taas tulee siihen, että Suomi joutuisi venäläisen imperialismin uhriksi, ei tätä mahdollisuutta voida pitää kokonaan poissuljetuna. Toistaiseksi ei kuitenkaan mitään tällaista todennäköisyyttä näytä olevan eikä siis kannata ylläpitää täällä kallista ja kansamme turvallisuutta ehkä vaarantavaa sotalaitosta siltä varalta, että joskus sodanvaara syntyy, joka silloin ei lienekään sotilaallisilla keinoilla torjuttavissa.

Sotilasmenomme tekevät nykyään vuosittain lähes 600 miljoonaa

markkaa eli seitsemännesosan valtion menoista. Tämä tuottamattomasti käytetty määrä vaikeuttaa suuresti varoja vaativain yhteiskunnallisten uudistusten toimeenpanoa. Kuitenkaan ei sotalaitoksen aiheuttama kansallinen tappio rajoitu tähän, vaan on siihen lisättävä sotapalveluksessa ja sotilaallisissa töissä kulutetun työajan arvo.

Erittäin tärkeänä seikkana on mainittava, että sotalaitos useimmissa maissa ja myös meillä muodostaa taantumuksen erään mahtavimman tuen. Korkeampi upseeristo on miltei kokonaan taantumuksellista, alempi väki taas on tavallisten kansalaisoikeuksien puutteessa päällystönsä vallassa, ja kun vain tilanne kävisi fascistiselle kaappaukselle otolliseksi, olisi tällainen sotalaitos kansan vapaudelle hyvin vaarallinen.

Samaten porvaristomme keskuudessa olevat muut fascistiset tai niihin verrattavat ainekset voisivat, kun ne katsoisivat tilaisuuden tulleen, käyttää sotalaitosta imperialististen yritysten toimeenpanemiseksi, sellaisten, joista meillä jo vuosilta 1918—19 on ikäviä kokemuksia. Sotalaitoksen poistaminen poistaisi tämänkin vaaran ja turvaisi siis rauhan paremmin kuin sotalaitoksen olemassaolo.

Pienten valtioiden aseistariisuutuminen.

Suurten maiden sosialidemokraatit pyrkivät, kuten luonnollista on, valtioiden keskinäisillä sopimuksilla vähentämään sotavarusteita täydelliseen aseistariisumiseen saakka. Pikkuvaltiot ovat toisessa asemassa ja tämänmukaisesti onkin niiden työväki enimmäkseen määrännyt kantansa. Tanskan, Hollannin, Norjan ja Sveitsin sosialidemokraattiset puolueet ovat jo kauan olleet omiin maihinsa nähden välittömän ja täydellisen aseistariisuutumisen kannalla, huomauttaen, etteivät niiden aseelliset voimat mitenkään riittäisi maata puolustamaan. Ruotsissa kehitys käy sosialidemokraattien keskuudessa nopeasti samaan suuntaan. Suomi on näihin maihin verraten vielä turvattomammassa asemassa ja sen sotalaitoksen säilyttäminen siltä kannalta vielä hyödyttömämpää.

Eräiltä tahoilta on moitittu tai pilkattu näiden pikkuvaltioiden sosialidemokraatteja heidän kantansa takia. Lenin esimerkiksi piti Tanskan sosialidemokraattien aseistariisumispyrkimystä pikkuporvarillisena pyrkimyksenä vain oman maansa turvaamiseksi sodan kauhuilta.

Mutta tämä pikkumaiden työväen pyrkimys — paitsi että se on itsensä säilytysvaiston oikeutettu ilmiö — on hyvin puolustettavissa myös kansainväliseltä kannalta. Pikkuvaltiothan eivät voi suurvaltain välisessä voimainmittailussa näytellä itsenäistä osaa; ne olisivat

tuomitut toimimaan saatujen määräysten mukaisesti. Tämän vuoksi pikkuvaltioiden riisuutuminen aseista edistäisi maailmanpoliittisen tilanteen laukeamista; sitomalla pikkuvaltiot johdonmukaisesti rauhalliseen politiikkaan kävisi suurvalloillekin mahdolltomaksi käyttää niiden välisiä riitoja hyväkseen maailmanpoliittista tilannetta järjesteltäessä, ja monia laajempienkin sotien aiheita poistuisi täten.

Toiseksi pikkuvaltioiden sotalaitosten poistaminen vaikuttaisi siveellisesti rohkaisevasti ja kohottavasti suurtenkin maiden yleiseen mielipiteeseen. Se vahvistaisi tietoisuutta siitä, että raaka väkivalta ei enää saisi ratkaista kansojen välisiä riitakysymyksiä.

Pikkukansojen sisäisessä elämässä taas sotalaitosten poistaminen heikontaisi taantumusta ja lisäisi näin ollen työväenluokan vaikutusvaltaa.

Tietoisuus sotalaitosten vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta on jo voimakkaasti levinnyt laajojen kansanjoukkojen eikä vain palkkatyväestön keskuuteen. Porvarillinen pasifismi on kasvamassa, siihen liittyy yhä lukuisammin upseerejakin, jotka uskaltavat tuomita oman ammattinsa. Kaiken tämän eri ainesten toivomusten ja pyrkimysten yhdensuuntaisuuden perusteella voidaan sanoa, että sosiaalidemokratialla on mahdollisuus sotilaskysymyksen alalla saavuttaa pyrkimyksilleen huomattavasti kannatusta eri maiden ja eri kansalaispiirien taholta.

Suomen sotalaitoksen tilalle rajavartiosto.

Jos kerran luovutaan siitä käsityksestä, että Suomi voisi todellisessa sodassa puolustautua suurvaltaa vastaan, on sen puolustuslaitos supistettava niitä tehtäviä vastaavaksi, jotka se todella voi ratkaista. Varsinaisten sotien lisäksi voi nimittäin sattua rajakahakoita joko siten, että — kuten varsinkin maailmansodan jälkeisinä vuosina Itä- ja Keski-Euroopan rajamailla tapahtui — yksityiset poliittiset seikkailijat hyökkäsivät omin päin toisen valtion alueelle, tai voi, toisten valtioiden käydessä keskenään sotaa, joku niiden joukko osasto tunkeutua puolueettomankin valtion alueelle, joko sattumalta tai käyttääkseen sitä hyväkseen sodankäynnissä. Tällaiset hyökkäykset, jotka tietenkään eivät yleensä merkitse niitä tekeväälle valtiolle mitään elinettä, joten se ei niihin tahdokaan paljon uhrata, ovat rajavartioston torjuttavissa. Rauhan aikana rajavartiostolla voi olla tärkeä tehtävä maan puolustamisessa aseistettuja salakuljettajajoukkoja vastaan.

Tällaisia tehtäviä varten on Tanskassa suunniteltu rajavartiostoa, ja niin voi Suomikin, jos se tämän periaatteen omaksuu, hyötyä niistä

valmistelutöistä ja kokemuksista, joita siellä on saatu tai tullaan saamaan.

Poliisintapainen rajavartiosto on pienelle maalle samanarvoinen kuin sotalaitos, jossa ainoastaan pidetään silmällä niitä tehtäviä, jotka pienen maan puolustuslaitos todella voi ratkaista. Se ei voi puolustaa maata, jos ylivoimainen vieras valta vakavasti tahtoo valloittaa sen; mutta sitä ei voisi nykyinenkään sotalaitos. Rajavartioston nimestä käykin ilmi sen tehtävä; jos kerran rajalta on täytynyt perääntyä ja vihollinen jatkaa etenemistään tarkoituksessa valloittaa maa, niin rajavartioston tehtävä on loppunut.

Rajavartiostosta olisi siis sama hyöty kuin sotalaitoksesta, mutta siinä ei olisi samoja varjopuolia kuin tässä. Sen olemassaolo ei voisi houkuttaa oman maan sotahaluisia aineksia ryhtymään sotaisiin hankkeisiin, eikä se voisi, muutamiin harvoihin tuhansiin miehiin supistettuna, muodostaa sisäistä kansanvaltaa uhkaavaa mahtia. Myöskään eivät ulkovallat voisi vetää tällaista maata mukaan vaarallisiin sotilaallisiin liittoihin tai muihin sotilaallisiin toimenpiteisiin.

Tällaisen poliisikunnan täydentämiseksi ei välttämättä tarvittaisi yleistä asevelvollisuutta, vaan voitaisiin käyttää värväystä. Tässäkään ei tarvitse olla kansanvallan kannalta katsoen mitään epäilyttävää, sillä, kuten Kautsky huomauttaa, värvätty sotajoukkokin (ja niin myös nyt tarkoitettu pienoinen poliisivoima) voidaan panna kokoon kansanvaltaisuuuden vaatimuksia vastaavalla tavalla. Minkälaiseksi puolustuslaitos tässä suhteessa muodostuu, riippuu loppujen lopuksi maan kansanvaltaisten aineiden tosiasiallisesta merkityksestä.

Puolustuslaitoksemme väliaikainen järjestely.

Se, milloin siirtyminen rajavartioston kannalle voi tapahtua, riippuu siitä, milloin maamme työväki riittävästi voimistuu saadakseen — yhdessä ehkä porvarillis-pasifististen aineiden kanssa — tällaisen muutoksen aikaan. Jo sitä ennen on pyrittävä sellaisiin uudistuksiin, jotka mahdollisuuden mukaan poistavat yläluokan yksinmääräämisoikeuden sotalaitoksen johtoon nähden ja itse sotalaitoksesta sen varjopuolet, siis kansanvaltaisempaan ja samalla, mikäli mahdollista halvempaan järjestelmään.

Tarkat määräykset tästä eivät kuulu puolueen maanpuolustusohjelmaan. Sotateknillisiä näkökohtia on myös asiaa järjestettäessä otettava huomioon, mutta sotatekniikan kehitys saattaa meidän aikamme muutamissa vuosissa vaikuttaa ennen laadittuihin järjestelmiin mullistavasti. Parista seikasta kuitenkin tässä huomautettakoon.

Muistona viime vrosisadan keskivaiheilta, jolloin asetettu kansa

taisteli ruhtinaitaan vastaan, on useiden sos.-dem. puolueiden ohjelmissa kauan säilynyt miliisivaatimus. Kuitenkin voidaan, kuten kokemus onkin osoittanut, miliisiäkin käyttää kansaa vastaan, jos se on yläluokkaan kuuluvain miesten johtama. Nykyään ei juuri missään sos.-dem. puolueessa enää harrasteta miliisiä ainakaan ainoana hyväksyttävänä sotalaitoksen muotona.

Meidän aikanamme suositellaan useita muita sotalaitoksen muotoja, jotka osaksi ovat miliisi- ja nykyisen kaaderijärjestelmän väli-
muotoja. Niidenkin suhteen on varottava, ettei suostuta sellaiseen järjestelmään, joka — ehkä näennäisen kansanvaltaisuuden varjolla — on omansa saattamaan miehistön liian paljon taantumuksellisesta päällystöstä riippuvaksi. On esimerkiksi ajateltu sellaista vakinaista armeijaa, joka muodostaa kantamiehistön ja taisteluyksikköjen rungot, joiden ympärille mobilisoinnin sattuessa reservit kerätään, ja joka osaksi tai kokonaan on palkattua väkeä. Tällöin tulisivat asevelvolliset suorittamaan asepalveluksensa reservissä täydennysmuodostelmajoukkoina. Tällainen rakenne muistuttaisi lähinnä kansanmiliisiä ja se tarjoaisi suunnilleen samat epäkansanvaltaiset heikkoudet kuin sekin. Jos n.k. taisteluyksikköjen runkoja varten pidettävä vakinainen henkilökunta olisi värvättyä, palkattua väkeä, kuten miliisissäkin, valikoitaisiin ne sotilaspäällystön mielen mukaisista, taatusti militaristisista piireistä. Tällainen aines muodostaisi kuuliaisen joukon, jota ylin sotilaspäällystö voisi käyttää sisäpoliittisiinkin tarkoituksiinsa, koska kasarmien ulkopuolella olevat kansanvaltaiset voimat eivät voisi siihen vaikuttaa niinkään paljon, kuin voidaan vaikuttaa yleisillä kutsunnoilla koottuun varsinaiseen sotaväkeen.

Toisena mahdollisena järjestelmänä voidaan ajatella sellaista kaaderi- ja territorialijärjestelmän yhdistelmää, että säilytetään vakinainen seisova armeija, johon asevelvolliset — mahdollisimman lyhyellä palvelusajalla — otetaan yleisillä kutsunnoilla, ja kaikki asevelvolliset määrätään vakinaisen palveluksensa päätyttyä reserviin esim. kahden vuoden ajaksi. Meidän oloissamme voitaisiin nykyhetken vaatimuksena ajatella esim. kuuden kuukauden vakinaista palvelusaikaa, jonka jälkeen seuraisi mainittu reservivelvollisuus. Nämä reservijoukot jaettaisiin alueisiin siten, että kaikki saisivat kotipaikkakunnallaan tai lähellä sitä yhden kerran kumpanakin reservivuotensa kertausharjoituksen. Nämä alueryhmät tulisivat olemaan niitä täydennysmuodostelmia, joilla vahvistettaisiin vakinaisen väen muodostamien taisteluyksikköjen runkoja.

Tähän järjestelmään siirtyminen merkitsisi siinä tapauksessa, että vakinainen palvelusaika olisi kuusi kuukautta, voimassaolevaan järjestelmään verraten noin 70 milj. markan vuotuista, miesmäärän

vähentymisestä johtuvaa rahallista säästöä valtiolle ja yli sadan miljoonan markan arvoista kansantaloudellista säästöä. Toisena tuloksena siitä olisi se, että helpommin vapauduttaisiin suojeluskunnista, koska kosketellun järjestelmän voimaantumisen jälkeen ei enää voitaisi suojeluskuntien säilyttämistä minkäänlaisilla asiallisilla syillä puolustaa; olisihan järjetöntä, maanpuolustukseen vedoten, pitää yllä kahta armeijan reserviä.

Sotalaitoksen kansanvaltaistuttaminen.

Siihen saakka, kunnes sotalaitos voidaan kokonaan poistaa, on pyrittävä niin kansanvaltaistuttamaan sitä, että se mahdollisimman vähän uhkaisi kansan sisäistä vapautta ja ulkonaista rauhaa. Tässä tarkoituksessa on pyrittävä uudistamaan upseeriston kokoonpanoa kansanvaltaisessa hengessä. Alempan väkeen nähden tarjoaa työväenliikkeen kasvu parhaat takeet siitäkin, että työväenluokka voi niin säilyttää yhdyssiteensä sotapalveluksessakin olevien poikiensa kanssa, etteivät nämä joudu kokonaan taantumuksellisten voimien johdettaviksi. Suoranaista yhteyttä on, varsinkin nuorisjärjestöjemme toimesta, koetettava ylläpitää asevelvollisten kanssa.

Sotamiehille on suotava kaikki ne oikeudet, jotka ylipäänsä kuuluvat kansalaisille, sen sijaan, että nykyään päällystö ottaa itselleen oikeuden määrätä esimerkiksi siitä, missä julkisissa huoneistoissa sotilaat saavat käydä. Sotilaiden vapaa kansalaisoikeuksien käyttö ei tietäisi armeijan vetämisestä politiikkaan, kuten porvaristo tavallisesti väittää, vaan pikemminkin päinvastoin: sotilaiden vapaa poliittinenkin kehitys antaisi takeita siitä, ettei politikoiva upseeristo voi vetää armeijaa epäilyttäviin poliittisiin hankkeisiin, niitä muussa tapauksessa täytyisi erinäisissä tilanteissa pelätä.

Suojellakseen sotilaita päällystön mielivallalta olisi kaikissa joukko-osastoissa ja ylöspäin puolustusministeriöön saakka asetettava sotilaiden valittavia toimihenkilöitä, valvojia, kuten Itävallassa on tehty. Jo näiden toimihenkilöiden olemassaolo johtaisi siihen, ettei sotilaiden ihmisarvoa voitaisi niin raa'asti loukata, kuin usein tähän saakka on tapahtunut. Armeijassa ja sotilashallinnossa vallitsevia oloja valvomaan olisi asetettava eduskunnan suhteellisilla vaaleilla valittavia valtuutettuja.

Kaikkien näiden ulkonaisten toimenpiteiden tueksi olisi sosiaalidemokraattisen työväen toimesta luotava mahdollisimman valistunut ja voimakas rauhanmielinen yleinen mielipide. Tämä antaisi samalla parhaat takeet siitä, ettei vallanpitäjän onnistu sodanvaaran uhattessa niin helposti johtaa kansanjoukkoja harhaan, kuin muuten tällaisissa tapauksissa helposti tapahtuu.

Työväki ja ulkopoliittikka.

Rauhan turvaamiseksi ja sotien ehkäisemiseksi on mitä tärkeintä, että luokkatietoinen työväki kansainvälisesti ja kussakin maassa erikseen saavuttaa mahdollisimman voimakkaan vaikutusvallan ulkopoliittikkaan ja käyttää tätä vaikutusvaltaansa luottamuksellisten suhteiden aikaansaamiseksi kansojen kesken. Tässä suhteessa työväki voi määrätietoisella toiminnallaan tehdä paljon. Tosin ei koko porvaristokaan, vaan eräät sen osat harrastavat sotaista esiintymistä ja nämäkin vain erinäisissä tilanteissa. Mutta juuri nämä ainekset ovatkin vaikutusvaltaisia ja sen tähden on tarpeen saada aikaan ulkopoliittikan kansanvaltainen kontrolli. Ulkopoliittikan johto, joka tähän saakka on ollut miltei kauttaaltaan yläluokan yksinoikeutena, on asetettava eduskunnan ja sen kautta sosialidemokraattisen työväen jatkuvan ja tiukan valvonnan alaiseksi.

Ulkopoliittikkassaan sosialidemokraattinen työväki noudattaa kansainvälisen sosialidemokratian monasti julistamia periaatteita. Sekä Kansainliiton kautta, jonka kansanvaltaistuttamista työväki vaatii, että muullakin tavoin se pyrkii poistamaan erimielisyyksien aiheet kansojen väliltä, helpottamaan niiden aineellista ja sivistyksellistä vuorovaikutusta ja velvoittamaan kaikki valtiot ratkaisemaan ristiriitansa rauhallista tietä. Tähän suuntaan on Suomenkin sosialidemokraattisen puolueen yhä edelleen pyrittävä.

Luokkatietoinen työväki on tietoinen siitä, että kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa ei täysin päteviä takeita voida luoda kansojen välisten suhteiden rauhallisina pysyttämiseksi. Työväen vallanotto on siis tältäkin kannalta välttämätön, sitä suuremmalla syyllä, koska sotatekniikan saavutettua nykyisen kehitysasteensa — jolloin luvallisiinkin tarkoituksiin valmistettuja kaasuja ja lentokoneita voidaan helposti asettaa kansojen välisen joukkomurhan palvelukseen — rauhaa uhkaavien voimien kurissapito vaatii alitusta ja tarkkaa valvontaa mitä vain hallitseva luokka voi harjoittaa. Ainoastaan sosialismi voi vapauttaa ihmiskunnan sodan kauhuista.

Komitea ehdottaa, että puoluekokous hyväksyisi puolueellemme näin kuuluvan maanpuolustus- ja ulkopoliittisen ohjelman:

Sosialidemokraattisen puolueen maanpuolustus- ja ulkopoliittinen ohjelma.

Suomen sotalaitos.

Yleisen kansainvälisen tilanteen helpottamiseksi on ryhdyttävä viipymättä ja kaikkialla sotavoimien ja sotilasmenojen mahdolli-

simman suureen vähentämiseen, odottamatta yleistä aseistariisumista. Tähän on Suomeenkin nähden kaikin voimin pyrittävä, sitä suuremmalla syyllä, koska Suomen sotalaitos, vaikka se kansalle merkitsee raskasta ja sen kehitystä ehkäisevää taakkaa, ei kuitenkaan pystyisi nykyään, ilma- ja kaasusodan aikakautena, todellisessa sodassa menestyksellä puolustamaan maata suurvaltaa vastaan, vaan saattaisi sellainen yritys maan perikatoon.

Suomen puolustuslaitos on näin ollen supistettava rajavartiostoksi, jonka tehtävänä on, mikäli mahdollista, torjua Suomen alueen tai sen puolueettomuuden loukkauksia. Sen miesvahvuus ja sen ylläpitoon käytettävät varat on määrättävä tätä sen tarkoitusta silmällä pitäen.

Jo ennenkuin maamme työväki on riittävästi voimistunut saadakseen aikaan tällaisen aseistusten supistuksen, vaatii puolue, että nykyisestä kaaderijärjestelmästä on luovuttava ja tilalle asetettava uusi, kansanvaltaisemmille perusteille rakennettu ja vähemmän menoja vaativa muu puolustusjärjestelmä. Asevelvollisten palvelusaika ei tällöin saa nousta kuutta kuukautta pitemmäksi. Tämän alokaskoulutuksen jälkeen voitaisiin, eduskunnan myöntämien määrärahojen puitteissa, kutsua vuosittain kaksi ikäluokkaa korkeintaan yhden kuukauden ajaksi kertausharjoituksiin, ja järjestettäköön nämä tällöin siten, että asianomaisella on mahdollisuus ne suorittaa kotiseudullaan tai lähellä sitä. Jos rauhanaikana katsotaan rajojen vartiointi välttämättömäksi, on se järjestettävä asevelvollisten suoritettavaksi.

Pyrkimyksiä sotilaallisten varustusten, kuten ilmalaivaston, rannikkolaivaston tai liikekannallepanoa tarkoittavien varastojen lisäämiseen on mitä ankarimmin vastustettava.

Sotalaitoksen kansanvaltaistuttaminen.

Vähentääkseen sitä vaaraa, jota yläluokan johdettavana oleva armeija merkitse kansanvallalle ja rauhalle, sekä suojellakseen sotilaita päällystön mielivaltaa vastaan, on toimeenpantava sotalaitoksen kansanvaltaistuttaminen.

Upseeriston keskuudessa ilmenevä taantumuksellinen militaristinen henki on tukahdutettava erottamalla ne upseerit, joiden uskollisuus tasavaltaa ja kansanvaltaa kohtaan on osoittautunut epävarmaksi, sekä helpottamalla etupäässä vähävaraisiin kansanaineksiin kuuluvien, kansanvaltaisesti ajattelevien nuorukaisten aliupseereiksi ja upseereiksi pääsyä. Upseeriston keskuudessa tai sotilashallinnossa ilmeneviä väärinkäytöksiä ja mielivaltaa vastaan on esiinnyttävä ankarasti.

Suojeluskunnat on yläluokan asekaarteina viipymättä lakkautettava.

Sotilaille on turvattava täydet kansalaisoikeudet, kuten ääni-, yhdistymis- ja kokoontumisoikeus, ja on heitä muutenkin kohdeltava täysiarvoisina ihmisinä ja kansalaisina. Sotaväen rikoslakia on tarkistettava, jotta ihmisarvoa loukkaavat rankaisutavat poistettaisiin ja kohtuuttoman kovat rangaistusmäärät lievennettäisiin; kuolemanrangaistus on poistettava. Sotaoikeuksia älköön rauhan aikana käytettävä.

Tylsistytävistä, sotilaskasvatuksen kannalta katsoen ala-arvoisista harjoitusmuodoista on luovuttava.

Kaikissa joukko-osastoissa on yleisillä vaaleilla asetettava sotilasvalvojia, joiden tehtävänä on valvoa, että sotilaat saavat nauttia heille kuuluvia oikeuksia ravintoon, palkkaukseen ynnä muihin etuihin nähden, että rangaistuksissa noudatetaan kohtuutta ja että sotilaita yleensäkin kohdellaan lain ja inhimillisyyden vaatimusten mukaisesti.

Sotaväessä vallitsevaa terveys- ja raittiustilannetta on tarmokkaasti käytävä parantamaan. Upseerit ja muut armeijan palveluksessa vakituisesti olevat henkilöt, jotka juopottelevalla tai muuten siveettömällä elämällä antavat sotilaille huonoa esimerkkiä, erotettakoon armeijasta.

Kaikki, jotka vakaumuksensa perusteella kieltäytyvät asepalveluksesta, vapautettakoon siitä.

Siviiliväestö ja sotalaitos.

Siviiliväestöä ei saa kohtuuttomasti rasittaa sotalaitoksen hyväksi.

Älköön valtio sotatilalaeilla rajoittako kansalaisten yhdistymis-, kokoontumis- tai muita oikeuksia enemmän, kuin mitä sotatoimet tekevät välttämättömäksi. Sotatilaa älköön julistettako, paitsi todellisen sodan sattuessa ja sotatoimien koskettelemisessa maan osissa.

Eduskunnan valta sotalaitokseen nähden.

Eduskunnalla olkoon ratkaiseva valta sotalaitokseen nähden. Kaikki sitä koskevat tärkeämmät asiat esitettäköön eduskunnan ratkaistaviksi.

Liikekannallepanoon ei saa ryhtyä ilman eduskunnan suostumusta, paitsi milloin tämä kiireellisissä tapauksissa maan puolustamiseksi välittömästi uhkaavaa hyökkäystä vastaan havaitaan tarpeelliseksi, ja on tällöin ilman viivytystä esitettävä toimenpide eduskunnan hyväk-

syttäväksi. Rauhan solmimisesta sekä rauhanehdoista päättäköön eduskunta yksinkertaisella äänen enemmistöllä.

Eduskunta valitkoon suhteellisilla vaaleilla valtuutettuja, jotka kaikki yhdessä ja kukin erikseen ovat oikeutetut ja velvolliset tarkastamaan sotilashallinnon kaikkia haaroja sekä nimitysasioita, armeijassa vallitsevaa mielialaa, terveydellistä ja siveellistä tilaa y.m.s., käymään tarkastusmatkoilla kasarmeissa, asettumaan tällöin suoraan yhteyteen sotilaiden kanssa ja vastaanottamaan heiltä valituksia sekä tekemään kaikista näistä asioista esityksiä hallitukselle ja eduskunnalle.

Puolustusneuvostoon, taloudelliseen puolustusneuvostoon ja muihin ehkä asetettaviin sellaisiin elimiin on eduskunnan valittava suhteellisilla vaaleilla jäseniä.

Sodanvastaisen yleisen mielipiteen kasvattaminen.

Valistamalla työväkeä ja muita kansalaisia kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän laadusta, sotavarustelujen alkuperästä ja tarkoituksista sekä niiden tuottamista vaaroista on luotava mahdollisimman yleinen ja voimakas mielipide kansainvälisen rauhan ja aseistariisumisen puolesta. Työväelle on tehtävä selväksi, että sen on muun luokkataistelunsa ohella erikoisesti taisteltava militarismia vastaan. On vierottava ja vastustettava sellaisia porvarillisia järjestöjä, jotka pyrkivät syöttämään työväelle porvarillisia, kansalliskiihkoisia aatteita tai saamaan työväen alistamaan luokkaetunsa yhteisiksi väitetyjen isänmaallisten etujen alle. Mikäli tällaisten järjestöjen toiminta vaarantaa rauhaa, on se kiellettävä.

Valtiovallan on pidettävä silmällä sellaisia aineksia, sekä kotimaisia fascisteja että Suomeen siirtyneitä pakolaisia, jotka juonitteluillaan saattavat häiritä Suomen rauhallisia välejä ulkovaltojen kanssa. Maan rajojen ulkopuolella asuvien suomalaisten keskuudessa ei saa Suomesta käsin koettaa synnyttää kapinoita eikä muutenkaan heihin vaikuttaa kiihoittavasti.

Koska on mitä tärkeintä, että sotaväki pysyy solidaarisena kansan kanssa eikä anna itseään koskaan käyttää kansa avastaan, on työväen, ennen kaikkea nuorisojärjestöjensä kautta, ylläpidettävä vilkasta vuorovaikutusta sotilaiden kanssa, pyrkien myös tukemaan heitä päällystön mielivaltaa vastaan.

Kansalaisten oikeutta arvostella sotalaitosta ei saa rajoittaa.

Kansanopetuksessa älköön ylistettäkö sotaa, älköönkä levitettäkö ahdasmielisiä kansallisia käsityksiä. Sen sijaan annettakoon tietoja kansainvälisyyden ja rauhanaatteen kehityksestä sekä erikoisesti työ-

väenluokan pyrkimyksistä niiden toteuttamiseksi. Militarististen tai kansalliskiihkoisten järjestöjen alköön sallittako harjoittaa toimintaansa koululasten keskuudessa. Partioliike on puhdistettava militaristisista piirteistä.

Kansainvälisyys ja kansalliset edut.

Suomen sosialidemokraattinen puolue on yhtä mieltä kaikkien maiden sosialististen työväenpuolueiden kanssa siitä, että kaikkien työtä tekevien kansojen yhteisetu samoin kuin kunkin kansan yksityisetu parhaiten edistyy kansojen välisen yhteisymmärryksen ja yhteistoiminnan avulla. Tämän kansainvälisen tietoisuuden pitää johtaa kansanvaltaiseen kansainväliseen oikeusjärjestykseen, joka tekee mahdolliseksi yhdelle kansalle omien todellisten tai luuloteltujen erikoisetujensa hyväksi loukata ihmiskunnan yhteisetua. Eri kansojen yläpuolelle ja niiden yhdyssiteeksi on rakennettava valtiollisia ja taloudellisia järjestöjä, jotka järjestävät niiden väliset suhteet.

Koska sosialistinen työväenluokka on luokka-asemansa vuoksi parhaiten selvillä työtätekevien kansojen kansainvälisen solidarisuuden välttämättömyydestä ja sen asettamista velvoituksista, ja koska työväenluokka tuntuvimmin joutuu kärsimään kapitalismin ja sen harjoittaman imperialistisen politiikan synnyttämistä ristiriidoista ja sodista, kuuluu myös ennen kaikkea sosialistiselle työväenluokalle velvollisuus tehdä kaikkensa tällaisen järjestelmän lopettamiseksi sekä yhteisymmärrykseen ja yhteistyöhön perustuvan uuden yhteiskuntajärjestelmän rakentamiseksi. Tämän tietoisuuden vahvistaminen työtätekevässä kansassa on Suomen sosialidemokraattisen puolueen tärkeimpiä tehtäviä.

Koska eri kansoilla ja kansallisuuksilla on oikeutuksensa ihmiskunnan jäsenenä ja koska kansallinen sorto yhteiskunnallisen sorton ohella vaikeuttaa työväenluokan vapaustaistelua, saattaen työväenluokan vähemmän tietoisia osia kansallisten porvaristojensa johdettaviksi, vastustaa sosialidemokratia kansallista sortoa. Se vaatii kaikille kansoille mahdollisuutta vapaaseen omintakeiseen kehitykseen kansainvälisen oikeusjärjestyksen puitteissa sekä myös kansallisille vähemmistöille varattavaksi tilaisuutta sisäisesti itsenäiseen kehitykseen.

Suomen ulkopolitiikan suunta.

Suomen sosialidemokraattinen puolue tahtoo vaikuttaa maansa ulkopolitiikkaan siten, että tämä osaltaan edistäisi kansojen yhteisymmärrystä ja toisiaan lähentymistä. Se kannattaa sellaisia sopimuksia ja muita toimenpiteitä, jotka aineellisen ja henkisen sivistyksen

alalla vahvistavat eri kansojen välisiä yhdyssiteitä ja vilkastuttavat niiden keskinäisiä suhteita sekä vakiinnuttavat rauhallisilla keinoilla Suomen kansainvälistä asemaa ja edistävät sen taloudellista kehitystä. Erikoisesti se pyrkii vahvistamaan ja kehittämään Suomen rauhallisia ja ystävällisiä välejä naapurikansojen ja muidenkin sellaisten kansojen kanssa, joihin nähden tämä on Suomelle valtiollisesti, taloudellisesti tai sivistyksellisesti erikoisen tärkeää. Ennen kaikkea on tällöin kiinnitettävä huomiota välien parantamiseen ja taloudellisten suhteiden kehittämiseen Venäjän kanssa. Ulkopoliitikassa on, välttämättömien poliittisten tehtävien ohella, pantava päähuomio taloudellisten olojen kehittämiseen.

Puolue pitää Suomen valtiollisen aseman parhaana takeena sellaista johdonmukaisesti rauhallista ulkopoliitikkaa, joka, samalla kun se pitää kiinni Suomen oikeutetuista eduista, tarkoin välttää loukkauksista toisten oikeutta tai myötävaikuttamasta sellaisiin oikeudenloukkauksiin. Jyrkästi se hylkää sellaisen politiikan, joka asettaisi Suomen vieraiden valtojen tai valtaryhmien imperialistisen etupoliittikan palvelukseen.

Puolue vastustaa myös ulkopoliittisista syistä suojelustullijärjestelmää ja yleensä sellaisia taloudellisia toimenpiteitä, jotka eristävät kansoja toisistaan, vaikeuttaen niiden hyödyllistä vuorovaikutusta. Samoin puolue vastustaa periaatteessa vapaan maahan- tai maastamuuton rajoittamista.

Ulkopoliittikan kansanvaltaistuttaminen.

Puolue pyrkii hankkimaan työtätekeväälle kansalle määräävän vallan ulkopoliittikan johtoon ja valvontaoikeuden sen hoitoon nähden sekä poistamaan täten salaisen diplomatian.

Kaikki kansainväliset sopimukset, jotka jossakin suhteessa asettavat Suomelle tai sen kansalaisille velvoituksia, on esitettävä eduskunnan hyväksyttäväksi; samaten on ulkopoliittikan suunnan muutosta tarkoittavat sekä yleensä tärkeämmät ulkopoliittiset kysymykset ennen niiden ratkaisua esitettävä eduskunnan päätettäväksi.

Maan ulkopoliittikan hoito olkoon eduskunnan alituisen valvonnan alainen. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta kokoontukoon eduskunnan väliajoillakin, milloin vähintään kolmasosa sen jäsenistä sitä vaatii. Noudattakoon hallitus niitä ohjeita, joita valiokunta sille antaa, tai kutsukoon eduskunnan kokoon asiaa ratkaisemaan.

Suomi ja Kansainliitto.

Kansainliitto ei voi imperialistisen porvariston johtamana täyttää tehtäväänsä maailmanrauhan turvaamiseksi. Suomen sosialidemo-

kraattinen puolue pyrkii sen tähden, yhdessä kaikkien maiden sosialistisen työväen kanssa, saavuttamaan sosialistiselle työväenluokalle mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa Kansainliitossa tehdäkseen siitä erään keinon kansainvälisen oikeusjärjestyksen luomiseksi ja kehittämiseksi sekä rauhan turvaamiseksi imperialismia ja sen tuottamaa sodanvaaraa vastaan.

On pidettävä erittäin toivottavana, että Kansainliiton ulkopuolella olevat valtiot, ennenkaikkea Venäjä, saataisiin siihen liittymään.

Kansainliiton kokouksiin lähetettävissä valtuustoissa pitää työväellä olla huomattavan voimakas edustus. Työväen edustaja ei saa menetellä vastoin puolueensa antamia ohjeita. Esiintymisessään Kansainliittoa koskevista asioista puolue ja sen edustajat noudattavat Sosialistisen Työväen-Internationaalin tekemiä päätöksiä.

Aseistariisuminen.

Sotalaitos on porvariston käsissä kehittynyt mahdiksi, joka uhkaa sekä kansojen välistä rauhaa että niiden sisäistä kansanvaltaista vapautta. Varsinkin lentoliikenteen ja kaasutekniikan viimeaikaisen kehityksen johdosta uhkaa se koko väestöä hävityksellä. Kaiken tämän vuoksi on entistä välttämättömämpää pyrkiä kaikin voimin mahdollisimman pian tapahtuvaan aseistariisumiseen. Suomen sosialidemokraattinen puolue yhtyy tässä suhteessa koko kansainvälisen työväenluokan vaatimuksiin ja pyrkimyksiin.

Kunnes yleinen aseistariisuminen saadaan aikaan, kannattaa puolue yleisiä tai alueellisia sopimuksia varustusten supistamisesta sekä kansainvälisen kontrollin järjestämistä varustuksiin ja sotateollisuuksiin nähden, yhtyen myös vaatimukseen siviiliväestön suojelemisesta sodassa sekä myrkkyykaasujen ja bakteerien käytön kieltämisestä. Tarton rauhansopimuksessa säädetty Itämeren neutralisointi on toteutettava.

Kansainvälisten ristiriitojen rauhallinen ratkaiseminen.

Jotta kansojen turvallisuus lisääntyisi ja aseistariisuminen helpotuisi, on pyrittävä sellaisiin kansainvälisiin sopimuksiin, jotka sitovasti velvoittavat kaikki valtiot lykkäämään keskinäiset ristiriitansa, olkootpa ne mitä laatua tahansa, välitystuomioistuinten ratkaistaviksi ja alistumaan niiden päätöksiin.

Puolue vaatii, ettei Suomi koskaan ala sotaa ja että sen valtiovalta, jos sota uhkaa, tekee kaikkensa sen välttämiseksi. Jos hallitus menettelee toisin, syösten tai uhaten syöstä kansamme sotaan, vaikka tämä olisi vältettävissä, kieltää puolue sellaiselta hallitukselta kaikki sotilas-

määrärahat, ja käyttäköön työväenluokka muutenkin kaikkia tarkoituksenmukaisia keinoja hallituksen kukistamiseksi ja rauhan säilyttämiseksi.

Puolue hylkää kaikki sotilaalliset liitot, koska tällaiset enemmän vaarantavat kuin lisäävät maan turvallisuutta.

Rauhanaatteen toteuttaminen sosialismin kautta.

Lopullisesti ja luotettavasti voidaan sodat poistaa ainoastaan toteuttamalla sosialistinen yhteiskuntajärjestys, joka perustuu niin yksityisten kuin kansojenkin yhteistyöhön.

Valmistaakseen osaltaan tämän päämäärän toteuttamista tahtoo Suomen sosialidemokraattinen puolue, yhteisymmärryksessä kaikkien maiden sosialistisesti ajattelevien työläisten kanssa, tehdä voitavansa kapitalististen anastuspyyteiden ja vallassaolevien luokkien lietsomien kansallisten intohimojen vastustamiseksi sekä sosialistisen tietoisuuden ja kansainvälisen yhteisymmärryksen levittämiseksi.

Puolueemme valistustyö.

Puoluetoimikunnan esitys.

Viime puoluekokouksen valistustyöpäätöksessä pyrittiin valistustyön harjoittamisessa entistä suurempaan keskitykseen ja asetettiin puolueen keskusjohdolle tehtäviä entistä runsaammin. Mikäli kokemus, tosin lyhytaikainen, on tähän mennessä osoittanut, vastasivat nämä päätökset suurin piirtein katsoen viimeaikaista valistustyön tarvetta. Puolueemme toimivan jäsenistön keskuudessa oltanee yksimielisiä siitä, että ne useat koko maassa yhtäaikaan järjestetyt tilaisuudet, kuten jäsenhankintaviikot, veronmaksajain kokoukset ja piiriä käsittävät kunnallisasiain käsittelytilaisuudet, jotka puoluetoimikunnan taholta järjestettiin, ovat olleet tarpeenvaativia ja suuresti puoluetoimintaamme edistäviä ja joukkoja kokoavia tilaisuuksia. Tyydytyksellä on myöskin jatkuvasti otettu vastaan se vuorovaikutus, mitä sanomalehtimiesten ja puoluetoimitsijain yhteisten kokousten ja kurssien kautta on aikaansaatu. Myöskin se suoranainen vuorovaikutus, mikä on ollut puoluetoimiston ja perusjärjestöjen kesken ja joka on osoittautunut yhä vilkastuvan, on ollut omiaan hyödyttämään toimintaa. Onpa linjoilla kaivattu valistustyössä käytettäviä havaintovälineitä ja muutakin aineistoa runsaammin, kuin sitä on voitu toimittaa. Valistustyössä käytetyistä keinoista on vielä mainittava entistä runsaamman ja monipuolisemman

aineiston valmistaminen ja lähettäminen puoluelehdille tärkeinä agitatioaikoina.

Erittäin ilahduttavaa on, että järjestöt ovat yleensä suorittaneet vitkastelematta ne tehtävät, mitä piirijärjestöjen ja puoluetoimiston taholta on niille esitetty. Kuitenkaan ei tässä suhteessa ole vielä päästy toivottuun tulokseen. Eihän esim. puoluetilastokaavaketta saada millään keinolla ajoissa tulemaan, vaan viipyy se kuukausimääriä ja saa sitä useat kerrat pyytää. Tämäkin hidastelu on hyvin kiusallista ja hidastuttaa puoluetilaston valmistumista kuukausimääriä.

Puuttumatta aikaisempaan toimintaan pitemmälti, on syytä harkita vastaisen toiminnan järjestämistä. Tällöin on otettava huomioon ne muutokset yleisissä olosuhteissa, jotka vaikuttavat valistustyömuotoihin ja jotka vaikuttavat sen, että toiminta on ajoissa suunnattava sellaiseksi, että se vastaa ajan tarvetta. Tässä suhteessa näemme ensinnäkin, että muuttuneet poliittiset olosuhteet asettavat valistustyölle uusia vaatimuksia, samoin tästä johtuva puolueemme käytännöllinen politiikka. Yleinen teknillinen kehitys valistustyön suorituksessa, vastustajain toiminta ja omien järjestöjen sisäinen kehitys y. m. seikat on tätä kysymystä ratkaistessa otettava huomioon. Ehkä on syytä lyhyesti kosketella näitä kysymyksiä erikseen.

Muuttuneet poliittiset olosuhteet ja puolueemme käytännöllinen politiikka ovat sikäli muuttuneet, että työskentely tapahtuu nykyään paljon leveämmällä rintamalla kuin aikaisemmin. Meillä ei voida harjoittaa yksinomaan porvarilliseen yhteiskuntaan kohdistuvaa hyökkäystoimintaa, vaan on tehtävänäme nykyään tämän lisäksi esittää ajatuksemme ja pyrkimyksemme porvarillisen yhteiskunnan sisäelimityksessä ja koettaa toimia niissä periaatteittemme mukaisesti. Tämä tehtävä on hyvin vaikeata. Sivussa olevan arvostelijan osa on paljon helpompaa ja sitä ymmärtävät paremmin nekin joukot, jotka eivät ole voineet hankkia asioista seikkaperäisempiä tietoja. Sensijaan tunkeutumalla kovin pitkälle porvarillisen yhteiskunnan valtaelimiin voidaan katkaista yhteys joukkojen kanssa ja unohtaa myöskin osittain aikaisemmat periaatteet.

Näin ei kuitenkaan tarvitse käydä. Meidän on vain valistustyömme ja keskinäinen vuorovaikutuksemme järjestettävä olojen vaatimalla tavalla.

Paitsi sitä, että valistustyössä tietoisesti pyritään periaatteelliseen selvyyteen ja johdonmukaisesti sovelletaan tätä ajatustapaa päivän kysymyksiin, on myöskin entistä voimaperäisemmin tehostettava vuorovaikutusta järjestöjen ja erilaisissa toimielimissä toimivien puoluetovereitten kesken, jotta yhteys eturivin ja joukkojen kesken säilyisi. Entinen hyvä tapa selostaa asioita järjestöjen kokouksissa

ja antaa niistä evästyksiä on saatava jälleen joka asteessa käytäntöön. Muuten kansa nukkuu tahi raivostuu ja etulinjoilla toimivat vieraantuvat pohjakerrosten ajattelutavasta, eikä puolue voi näinollen käyttää läheskään kaikkia voimavarojaan hyödyllisesti.

Yleinen teknillinen kehitys on sijoittanut jalkapatikassa tallustelevan agitaattorin linja-autoon ja kohdakkoin lentokoneeseenkin ja asettanut hänen käteensä useammanlaisia välineitä, joiden avulla hän voi paremmin täyttää kuulijain yhäti lisääntyviä vaatimuksia. Välttämätöntä olisi, että puoluekin voisi kulkea tässä suhteessa kehityksen mukana. Tarkoitukseen olisi saatava varoja ainakin sen verran, että puolue toimisto voisi hankkia piirien ja perusjärjestöjen käytettäväksi erilaisia välineitä. Toistaiseksi on meidän kuitenkin tyydyttävä esittämään asioita yksinkertaisin välinein, sillä esim. filmien käyttö tulee meille liian kalliiksi ainakin siihen asti, kunnes toiminta kehittyy sellaiseksi, että eri maiden kesken saadaan syntymään sopivaa vuorovaikutusta. Sen sijaan puhuja-aineiston jatkuva kerääminen, varjokuvien hankinta, erilaiset taulukot ja havaintosarjat ovat välttämättömiä nykyään ja niitä voidaan kustannustensakin puolesta helpommin hankkia.

Vastustajain toimintatavat on myöskin valistustyötä suunniteltaessa otettava huomioon. Tässä suhteessa on erittäin merkillepantavaa se, että porvariston taholla on luottamus parlamenttiin vähentynyt. Heidän valonarat toimenpiteensä eivät kestä julkista kansan arvostelua, siksi sillä taholla toivotaan olotilaa, jossa kansan arvosteleva ääni vaimennettaisiin. Kommunistit pyrkivät samaan tulokseen. He haaveilevat olotilasta, jolloin vain heillä yksin olisi jotakin sanottavaa. Myös pyritään sillä taholla nojautumaan järjestymättömien työläisten kannatukseen. Meilläkin on syytä jatkuvasti tarkata näitä ilmiöitä. Eiköhän myöskin suurempi aktiivisuus siinä suhteessa, että pyrittäisiin entistä enemmän kosketukseen joukkojen kanssa, vaikkapa ne olisivat järjestymättömiäkin, olisi paikallaan. Tapoja ja keinoja tämän saavuttamiseksi olisi useampiakin. Yksi tapa olisi se, että kävisimme joukolla kommunistien järjestämissä tilaisuuksissa ja esittäisimme niissä omat mielipiteemme ja esiintyisimme hyökkääjänä kommunistisia haihatteluja vastaan. Riippuu tietysti paikallisista olosuhteista, mitä tapaa kulloinkin käytetään. Joka tapauksessa näyttää erittäin tärkeältä, että vastustajain toimintatapoja pidetään jatkuvasti silmällä.

Omien puoluejärjestöjen toiminta on edistynyt vaihtelevalla menestyksellä. Siellä, missä on ollut taloudellisia mahdollisuuksia ja etenkin, missä on ollut hyviä paikallisia voimia käytettävänä, on toiminta muodostunut monipuoliseksi ja voimaperäiseksi. Valitettavasti on

kuitenkin vielä hyvin paljon paikkakuntia, joissa toiminta on heikkoa. Useat paikkakunnat kaipaavat siis edelleen herättävää agitatiota ja ohjausta järjestöjen toiminnan järjestämiseksi. Toisilla paikkakunnilla taas kaivataan syvällisempää asiain selvittelyä, siis kurssitoimintaa. Hyvin tärkeätä on sovelluttaa kullekin paikkakunnalle juuri sitä valistustyömuotoa, joka on sille sopivinta. Ei siis sovi teollisuusseudulla puhua esim. iltamatilaisuudessa pienviljelijäin laidunolojen parantamisesta ja lisämaan saannin välttämättömyydestä eikä taas herätä mielenkiintoa pienviljelysseudulla, jos puhuu suojalaitteiden tarpeellisuudesta tehdashuoneistoissa j.n.e. Kaikille yhteisiä kysymyksiä on toki riittävästi iltamapuheinakin esitettäväksi. Sosialidemokraattiset periaatteet ovat kaikille välttämättömiä, joskin niitäkin on valaistava eri lähtökohtien ja tarpeitten valossa.

Yhdistysten toimitsijavoimien kasvattaminen on tällä kertaa eräs tärkeimmistä tehtävistämme. Tätä kasvatustoimintaa voidaan *kurssi- ja luentotoiminnan* avulla parhaiten harjoittaa. Kurseilla voidaan tutustuttaa puoluetovereita sellaisiinkin kysymyksiin, jotka eivät kuulu heidän jokapäiväiseen harrastuspiiriinsä. Tälläläilla voidaan luento- ja kurssityöllä täydentää niitä puolia, jotka tavallisessa herättävässä agitativatyössä jäävät vähemmälle. Se tapa, että ainakin isommille paikkakunnille järjestetään useampien järjestöjen yhteisiä kurseja, on osoittautunut erittäin hedelmälliseksi. Kurseista saadaan tälläläilla monipuolisia ja mielenkiintoisia. Tähän päästään myöskin siten, että lähekkäin olevien piirien piirisihteerit vuorottelevat toistensa järjestämällä kurseilla.

Erittäin hyödyllistä on kehittää yhä kiinteämpiin muotoihin sitä alulla olevaa vuorovaikutusta, mitä eri keskusjärjestöjen ja puolue toimiston välillä on ollut. Näin saadaan eri harrastuspiirien kesken syntymään vuorovaikutusta käytännöllisessäkin toiminnassa ja se näyttää juuri tällä hetkellä erittäin suuriarvoiselta. Sopivaa vuorovaikutusta käyttäen voidaan säästää voimia ja koota niitä yksituumaiseen työskentelyyn ja sitä tietä saadaan syntymään siksi voimakkaita voimainnostuksia valistuksellisella alalla, että ne kuuluvat ja näkyvät yli nykyaikaisen kohisevan elämän.

Se vilkas ja suuriarvoinen toiminta, mikä parhaillaan on käynnissä ammatillisen liikkeen ja urheiluliikkeen alalla, on pidettävä mielessä puolueenkin valistustyötä järjestettäessä. Meidän on voimaimme mukaan avustettava ja tuettava näissä taisteluissa puolueemme kannattajia. Myöskin on meidän kaikin keinoin tuettava meikäläisten nuoriso- ja lapsijärjestöjen toimintaa. Etenkin on perusjärjestöjen, mahdollisuuksien mukaan ja omaa toimintaa heikentämättä, luo-

vutettava huoneistoja ja iltamavuoroja edellämainituille järjestöille. Sen sijaan ei ole syytä tarpeettomasti suosia vastustavain järjestöjen toimintaa, vaan on, mikäli huoneistoja niille luovutetaan, perittävä niistä ainakin kohtuullinen korvaus ja, jos näissä tilaisuuksissa harjoitetaan parhausta puoluettamme kohtaan, kiellettävä huoneistojen luovutus sellaisille järjestöille kokonaan.

Se tapa, että puolueemme tiedonannot ja muutkin yleiset ohjeet, mikäli ei niitä julkaista päivälehdissä, on julkaistu »Järjestötoiminta» lehdessä, on syytä edelleenkin säilyttää. Sikäli kuin varoja on käytettävissä, voitaisiin tätä lehteä nykyisestäään laajentaa ja tehdä vieläkin monipuolisemmaksi.

Kun viime puoluekokouksen valistustyöpäätös on verrattain yksityiskohtainen ja kun sen mukaisesti on toimintaa harjoitettu vasta verrattain lyhyt aika, kelpaa se edelleen ohjeeksi, kun sitä vaan kehityksen vaatimilla lisäyksillä täydennetään.

*

Puoluetoimikunta ehdottaa siis puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauseelman:

Puolueen valistustyön keskus ja ylin ohjaaja on puoluetoimikunta.

Puoluetoimikunta hankii piireille yhteisiä valistusvälineitä ja seuraa valppaasti valistustoiminnan ja -välineitten nopeasti tapahtuvaa kehitystä ja ottaa valistustyössä käytäntöön uusimpia muotoja ja saavutuksia.

Puoluetoimikunta antaa piireille ja puoluejärjestöille valistustyön järjestämisessä yleisiä ohjeita ja huolehtii, että piiri-, kunnallis- ja perusjärjestöt toimivat valistustyössä ohjeiden mukaisesti.

Järjestötoiminnan elvyttämisessä ja valistustyön järjestämisessä on lähinnä kiinnitettävä huomiota seuraaviin seikkoihin:

että keskukselta käsin jatkuvasti ja säännöllisesti johdetaan ja suoritetaan puolueen herätys-, valistus-, kasvatus- ja opintotyötä;

että puolueen valistustyössä on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota järjestäytymisen merkitykseen;

että puolueen jäsenmäärän kohottamiseksi on silloin tällöin mahdollisuuksien mukaan järjestettävä erikoinen puolueen valistusviikko;

että puolueosastojen on sopivina aikoina järjestettävä ohjelmallisia vapaailtamia;

että puoluetoimikunnan tulee kiinnittää huomiota kirjalliseen valistustyöhön, lähettämällä puoluelehdille säännöllisesti agitatiokirjoitelmia ja herätysartikkeleita sekä julkaisemalla lentolehtisiä ja kirjasia päivän kysymyksistä;

että puolueen ja piirien puhujien ja luennoitsijoiden on matkoilla

ollessaan tutustuttava paikallisiin olosuhteisiin ja annettava yksityiskohtaisia ohjeita asianomaisille johtokunnille järjestötoiminnan ja valistustyön vilkastuttamiseksi ja kuntoon saamiseksi;

että piiritoimikuntien on voimiensa ja varojensa mukaan, puolue-toimikunnan apua ja ohjeita noudattaen, järjestettävä erityisiä kurseja paikallisten järjestötoimitsijain kasvattamiseksi ja kehittämiseksi; laajempia alueita käsittävien kurssien opastajiksi ja luennoitsijoiksi on mahdollisuuksien mukaan yritettävä saada eri harrastuspiirejä edustavia henkilöitä;

että puoluejärjestöjen on, mahdollisuuksien mukaan, perustettava opintokerhoja ja huolehdittava puolueen ja piirien paikkakunnalle järjestämien valistus- ja opintotilaisuuksien ilmoitusten levittämisestä, lisäohjelmasta ja muusta käytännöllisestä järjestämisestä; myöskin on puoluejärjestöjen huolehdittava siitä, etteivät niiden omistamat kokous- ja juhlapaikat pääse rakennusten ja kalustojen puolesta rappeutumaan, vaan että huoneistot pidetään tarkoituksenmukaisessa kunnossa ja että kaikissa tilaisuuksissa vallitsee mallikelpoinen järjestys;

että puoluejärjestöjen ja toimitsijain toiselta puolen ja puoluelehtien toiselta puolen tulee olla läheisessä vuorovaikutuksessa keskenään valistustyön järjestämisessä ja toteuttamisessa;

että ammatillisesti järjestyneiden puoluetoverien on huolehdittava, että valtiollisen toiminnan ja järjestäytymisen tärkeys tulee myöskin ammattiyhdistysväelle selvitetyksi;

että piiritoimikuntien on piirisihteerin toimia täytettäessä, pyydetävä puolue-toimikunnan lausunto hakijoista ja että piirisihteerien toimiin pyritään kiinnittämään täysin päteviä voimia.

Siksi kunnes saadaan aikaan varsinainen puolueopisto, on alullepantua puolue-toimitsijain kasvatusta edelleen harjoitettava ja kehitettävä.

Puoluekokous kehoittaa puoluetoimikuntaa ryhtymään myöskin sellaisiin toimenpiteisiin, että valistustyön järjestämistä varten saadaan syntymään kiinteä vuorovaikutus puolueen ja puoluetamme kannattavien keskusjärjestöjen kesken ja että yhteistoimintaa yritettäisiin aikaansaada myöskin samalla paikkakunnalla toimivien perusjärjestöjen kesken isompien valistustilaisuuksien järjestämistä varten.

Kun parhaillaan ammatillisen liikkeen alalla samoinkuin urheilua harrastavainkin keskuudessa on käynnissä voimakas työskentely näitten liikkeitten vapauttamiseksi kommunistien kahleista, on tätä taistelua kaikin käytettävissä olevin keinoin tuettava. Tätä varten kehoittaa puoluekokous puoluetovereita:

- 1) liittymään lukuisasti jäseniksi näihin järjestöihin;
- 2) ottamaan runsaslukuisesti osaa näiden järjestöjen kokouksiin;
- 3) toimimaan niissä hyväksytyjen toimintaohjeiden mukaan; ja
- 4) avustamaan niitä toimintahuoneita järjestämällä y.m. sopivilla keinoilla.

Erikoisesti nuorisotoimintaan nähden päättää puoluekokous:

Ottaen huomioon sen vaikean tilanteen ja heikon taloudellisen aseman, mihin Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto on joutunut taistellessaan kommunistista hajoitustyötä vastaan sosialidemokraattisen aatteen tunnetuksi tekemiseksi maan työläisnuorison keskuudessa, sen herättämiseksi ja järjestämiseksi sos.-dem. nuoriso-osastoihin, puoluekokous

1) kehoittaa kaikkia puolueosastoja kiinnittämään edelleenkin vakavaa huomiota työläisnuorison järjestämis- ja valistustyöhön sekä antamaan neuvoja ja taloudellista tukea paikkakunnallaan toimivalle sos.-dem. nuoriso-osastolle; sekä

2) kehoittaa puoluetoimikuntaa heikkoja piirejä y.m. järjestöjä avustaessaan ottamaan myöskin huomioon Työläisnuorisoliiton.

Talousohjelma vuosille 1930—1932.

Puoluetoimikunnan esitys.

Voimassaolevien puoluesääntöjen 23 §:n 7 kohdan mukaan on puoluekokoukselle esitettävä ehdotus puolueen talousohjelmaksi seuraavaan varsinaiseen puoluekokoukseen asti. Puolueen sääntöjen 37 §:n 9 kohdan mukaan puolueen neuvosto hyväksyy kutakin vuotta varten menotarvion.

Viime puoluekokous asetti puolueen keskusjohdolle entistä runsaammin tehtäviä. Täyttääkseen näitä tehtäviä ovat puolueen keskuselimet viime vuosina monella tavalla kehittäneet ja laajentaneet puolueen valistustyötä y. m. toimintaa. Mainittakoon jäsenhankinta- viikot, veronmaksajain kokoukset, kunnallismiesten neuvottelukokoukset, pienviljelijäin ja palkkatyöväen päivät, toimitsijain kurssit, ohjekirjaset, Järjestötoiminta-lehti ja kiinteämpi vuorovaikutus järjestöjen kanssa. Nämä kaikki toimenpiteet ovat tietenkin kysyneet varoja.

Viime vuosina on myös täytynyt käyttää suuria summia puoluelehdille ja piirijärjestöille meneviin avustuksiin. Myöskin TST:n toiminnan kehittäminen on aiheuttanut puolueelle välttämättömiä lisämenoja. Puolueemme on myöskin tukenut sitä valistustoimintaa, mitä puolueväkemme keskuudessa on harjoitettu ammatillisella ja urheilullisella alalla. Sitä mukaan kuin järjestötoiminta jatkuvasti

voimistuu, voidaan suoranaisia avustuksia piireille, lehdille y.m. kuitenkin vähentää ja sensijaan käyttää varoja runsaammin puolueen itsensä harjoittaman valistustyön hyväksi. Kuitenkin on avustuksia etenkin vaalien ja muiden isompien tehtävien aikana jatkuvasti jaettava edelleenkin verrattain runsaasti.

Kaikista näistä erikoisen suuria kustannuksia kysyvistä toimenpiteistä huolimatta on kuitenkin verrattain tyydyttävästi selvitty rahallisista vaikeuksista. Tämä on voinut tapahtua ainoastaan sen kautta, että on hankittu uusia tuloja ja supistettu vähemmän välttämättömiä menoja mahdollisuuksien mukaan. Niinpä jäsenmaksutulot ovat kohonneet lisääntyneen jäsenmäärän johdosta. Valmistettu »punaruusu» toi myöskin pienen tulojen lisäyksen, samoin näinä vuosina harjoitettu välitystoiminta. Saatavien perimistä on niinkään tehostettu. Puoluetoimiston lisääntyneet tehtävät on voitu suorittaa henkilöitä sanottavasti lisäämättä siten, että on hankittu aikaa säästäviä työkoneita. Näistä mainittakoon monistuskone ja postituskone, jotka ovat tehneet mahdolliseksi suoranaistemman yhteyden järjestöjen kanssa kustannuksia tarpeettomasti lisäämättä. Yhdistämällä järjestösihteerin ja taloudenhoitajan tehtävät samalle henkilölle on myös voitu saada valistustyön tehostaminen aikaan toimihenkilöitä sitä varten lisäämättä.

Pikainenkin silmäys viime vuosien toimintaan näyttää, että puolueellamme on joka vuonna sellaisia erikoistehtäviä suoritettavana, jotka aiheuttavat huomattavia rahallisia menoja. Viime vuosien tapahtumista mainittakoon seuraavat isommat tehtävät: eduskuntavaalit 1927, kunnallisvaalit 1928 ja eduskuntavaalit 1929. Eteenpäin ajatellen on tilanne samanlainen. Vuonna 1930 on puoluekokous, 1931 on presidentin vaali ja kunnallisvaalit, seuraavana vuotena eduskuntavaalit j. n. e. — Tämänlaatuiset poikkeukselliset menot on edelleenkin peitettävä ylimääräisellä verotuksella niinkuin on tehty tähänkin asti. Näyttää myöskin tarpeelliselta järjestää puolueen ja piirien valistustyön tukemiseksi lähiaikana isommat arpajaiset niinkuin useilla muillakin puolueilla on viime aikoina ollut. Sellaiset voitaisiin järjestää esim. vuoden 1931 ajalla. Arpajaiset eivät näinollen häiritsisi piirien vuoden 1930 ajalla toimeenpantavia arpajaisia. Puolueen arpajaisten tulot voitaisiin jakaa esim. siten, että kolmas osa tuloista jaettaisiin piirien kesken, myytyjen arpamäärien mukaan, ja kaksi kolmasosaa jäisi puolueen valistusrastoon.

Viimekeväisessä puolueuuvoston kokouksessa hyväksyttiin erikoinen lisäverotus, joka oli tuloista riippuen asteittain nouseva. Tämä verotus ei ole kuitenkaan tuottanut tarkoitettua tulosta, osaksi siitä syystä, että se on uusi, mutta myöskin siitä syystä, että sen alaraja

tuli asetetuksi tarpeettoman korkealle. Kun tämäntapainen vero asetetaan suoritettavaksi niiden periaatteiden mukaisesti, joihin pyrimme muussakin verotuksessa, on syytä ottaa se vakinaisesti käytäntöön, kuitenkin siten muutettuna, että ylin raja puolueeneuvoston päättämästä verosta tarpeettomana poistetaan ja alarajaan lisätään kolme asteikkoa, joihin asetetaan verrattain lievä verotus. Mitä veron kantamisaikaan tulee, näyttää sopivimmalta, että tämä vero kannetaan kaikki samalla kertaa, koska se helpottaa veron perimistä eikä tuottane maksajillekaan voittamattomia vaikeuksia. Sopivin kantoaika näyttää olevan ensimmäinen neljännes, koska silloin toiminta on vilkkaimmillaan.

Edelläolevaan viitaten ehdottaa puoluetöimikuhta:

että puolueveroa kannetaan edelleen 5 mk. jäseneltä vuodessa;
 että puolueenuevosto oikeutetaan määräämään tarpeen vaatiessa korkeintaan 5 markan suuruisen ylimääräisen veron; ja
 että ne puolueen jäsenet, joiden verotettavat ja mahdollisesti muut tämän lisäksi saamat tulot nousevat 25,000 markkaan, suoritavat allamainituin poikkeuksin, vuosittain ensimmäisen neljänneksen verotilityksen yhteydessä, tavallisen puolueveron lisäksi lisäveroa seuraavan asteikon mukaan:

25,000— 29,900	mk:n tuloista	.....	10: —	mk.
30,000— 34,900	»	»	.....	20: — »
35,000— 39,900	»	»	.....	35: — »
40,000— 44,900	»	»	.....	50: — »
45,000— 49,900	»	»	.....	65: — »
50,000— 54,900	»	»	.....	80: — »
55,000— 59,900	»	»	.....	100: — »
60,000— 64,900	»	»	.....	150: — »
65,000— 69,900	»	»	.....	200: — »
70,000— 74,900	»	»	.....	275: — »
75,000— 79,900	»	»	.....	350: — »
80,000— 84,900	»	»	.....	425: — »
85,000— 89,900	»	»	.....	500: — »
90,000— 94,900	»	»	.....	600: — »
95,000— 99,900	»	»	.....	750: — »
100,000—149,900	»	»	.....	1,000: — »
150,000	»	»	alkaen	..... 2,000: — »

Edelleen ehdotetaan hyväksyttäväksi seuraavat lisäykset ja täydennykset:

1) Niiden puoluetoverien, jotka vastedes mahdollisesti tulevat olemaan valtioneuvoston jäseninä, on suoritettava veroa 5 % valtioneuvoston jäsenyydestä saamastaan tulosta.

Muista tuloistaan maksaa valtioneuvoston jäsen lisäveroa edelläolevan asteikon mukaan.

2) Kansanedustaja suorittaa edustajapalkkiostaan veroa sille piirille, josta hänet on edustajaksi valittu, piirijärjestön määräämän summan.

Muista tuloistaan maksaa kansanedustaja lisäveroa puolueelle edelläolevan asteikon mukaan.

3) Jäsen, joka liittyy puolueeseen huhtikuun 1 p:n jälkeen, suorittaa lisäveroa vasta seuraavana vuotena.

4) Sairauden, vanhuuden ja näihin verrattavien tapausten johdosta voidaan jäsen vapauttaa lisäveron suorittamisesta siksi aikaa, kuin syy, mistä vapauttaminen johtuu, kestää. Tällaiset asiat on käsiteltävä yhdistyksen johtokunnan kokouksessa ja on siitä myöskin piiritoimistolle ilmoitettava.

Lopuksi ehdotetaan:

että sosialidemokraattisen puolueen valistusrahaston hyväksi toimeenpantaisiin arpajaiset. Puolueneuvoston asiaksi jätetään määrätä arpojen lukumäärä, niiden hinta ja arpajaisten toimeenpanoaika.

Jos edelläolevat esitykset hyväksytään, tekevät vakinaiset ja ylimääräiset puolueverot vuodessa noin 330,000:—. Suurituloisten lisäverotus voinee tuottaa noin 30,000:—. Kalentereista, kevätjulkaisuista ja vappumerkeistä saadaan vuosittain kokoon noin 200,000, kiinteistöstä 150,000:—, korkoja ja osinkotuloja noin 100,000:— vuodessa ja arpajaisista saataneen kaikkiaan noin 100,000:—, jota paitsi kaikenlaisia sekalaisia tuloja voi vuosittain kerääntyä noin 10,000:—. Tästä määrästä on toistaiseksi käytettävä piirien ja lehtien tukemiseen noin 125,000:— vuodessa, vaali- y.m. toiminnan rahoittamiseen 200,000:—, valistustyöhön vähintään 100,000:—. Puolutoimiston palkkamenot tekevät noin 250,000:— vuodessa, yleiskulut noin 60,000:—, kansainväliset menot noin 35,000:—, Työväen Arkiston menot samoin 35,000:— ja muut sekalaiset menot noin 50,000:— vuodessa.

Edelläolevan selostuksen mukaan muodostuisi puolueemme kolmi-vuotiskauden talousohjelma seuraavanlaiseksi:

Tuloja:

Puolue- ja ylimääräisiä veroja 33,000 jäs.	990,000: —
Lisäveroa suurempituloisilta	90,000: —
Kalentereista, kevätjulkaisuista ja vappumerkeistä	600,000: —
Tuloja kiinteistöstä	450,000: —
Korko- ja osinkotuloja	300,000: —
Sekalaisia tuloja arpajaisista y.m.	135,000: —
Tuloja yhteensä Smk.	2,565,000: —

Menoja:

Valistustyöhön	300,000: —
Vaalitoimintaan ja puoluekokoukuskustannuksiin	600,000: —
Avustuksia	375,000: —
Palkkamenot	750,000: —
Yleiskulut	180,000: —
Kansainväliset menot	105,000: —
Työväen Arkisto	105,000: —
Sekalaisia menoja	150,000: —
Menoja yhteensä Smk.	2,565,000: —

Puoluelippu ja -merkki.

Puoluetoimikunnan esitys.

Kysymys erityisen puoluelipun valmistamisesta on ollut käsiteltävänä puolueuuevostossa, mutta kun tällöin eivät mielipiteet lipun muodosta vielä olleet vakiintuneet, jätettiin siitä päättäminen toistaiseksi. Sopivin onkin päättää tämänlainen asia puoluekokouksessa, jolloin saadaan laajempien piirien mielipide paremmin selville. Useita lippuluonnoksia on hankittu, mutta verraten vaikeata on saada sellaista ehdotusta, joka sattuvasti symbolisoisi puoluettamme. Eri ammattialojen vertauskuvia olisi helpompi saada, mutta jos niitä yhdistelee useita samaan merkkiin ja lippuun, ei se näytä miellyttävältä. Tästä syystä onkin merkkiin sisällytetty vain kahden pääalan, teollisuuden ja maanviljelyksen vertauskuvaan soveltuva aihe.

Tarkoituksena on, että puoluelippuun asetetaan myöskin puolue-merkki verraten suurikokoisena, koska se silloin paremmin erottautuu muista lipuista, esim. katolla hulmutessaan. Puoluelippua valmistettaisiin useampaa kokoa, sekä tavallista että standaarimallia. Myöskin valmistettaisiin puolueen toimesta paperisia pöytälippuja, joita käy-

tettäisiin kodeissa, lastenjuhlassa y.m. Niinikään valmistettaisiin puolumerkki varustettuna erilaisilla kiinnikkeillä. Puolumerkkiä käytettäisiin myöskin julkaisuissa, kirjelomakkeissa j.n.e.

Edelläolevaan nojaten ehdotetaan, että puoluekokous hyväksyisi puoluelipusta seuraavan päätöksen:

1) *Puoluelippu on suorakaiteen muotoinen punainen vaate, jossa on keltaisella ommeltu hammaspyörä ja tähkäpäät sekä hopeanharmaat kirjaimet S D P.*

2) *Lipun mittasuhteet ovat: korkeus 7 ja pituus 10 yksikkömittaa. Standaarilipuissa tulevat kielekkeet edelläolevan pituusmitan lisäksi.*

3) *Puolumerkki kiinnitetään lippuun läpimitaltaan 5 yksikkömitan suuruisena ja yhden yksikkömitan päähän lipun sisäreunasta, jolloin myöskin sivuille jää yksi yksikkömitta vapaaksi merkistä.*

4) *Puoluelippua käytetään sellaisenaan yhdistysten talojen katolla. Mielenosoitustilaisuuksissa kannettavaan lippuun voidaan, etenkin standaarimalliseen, sijoittaa myöskin järjestön nimi tai nimikirjaimet.*

5) *Puoluetoimikunnan asiaksi jätetään lipun värien tarkempi määrääminen ja sen valmistuttaminen. Puolueuuvosto antaa tarkemmat ohjeet puoluelipun käyttämisestä.*

Puolumerkistä ehdotetaan päätettäväksi:

1) *Puolumerkin pohja on punainen, merkin reunaa kiertävä hammasratas ja tähkä varsineen ovat keltaiset ja kirjaimet S D P ovat hopeanharmaat. Julkaisuissa ja kirjelomakkeissa voi merkki esiintyä yksivärisenä.*

2) *Puoluetoimikunnan asiaksi jätetään merkin ja värien tarkempi määrittäminen ja sen valmistaminen.*

Muutoksia puoluesääntöihin.

Puoluetoimikunnan esitys.

Havaittuaan puoluesääntöjen kaipaavan erinäisiltä kohdin muutoksia antoi puoluetoimikunta ehdotuksen laatimisen tästä asiasta jäsenensä *Väinö Huplin* tehtäväksi, joka aikanaan on laatinut nykyään voimassaolevien sääntöjen ehdotuksen. Saatuaan Huplin ehdotuksen on puoluetoimikunta pääasiassa yhtynyt siihen ja ehdottaa siis puoluekokoukselle, että sääntöjä muutettaisiin seuraavissa kohdin:

8 §.

Puoluesäännöt eivät nykyään sisällä mitään poikkeuksia puolueverojen suorittamisesta. On kuitenkin tapauksia, joissa helpotus olisi suotavaa. Niinpä asevelvollisena samoin kuin työttömän ja työkyvyttömän on vaikea, usein mahdotonkin maksaa puolueveroaan, ja joutuu hän siis voittamattomien olosuhteiden takia eroon puolueesta. Tällaisten tapausten varalta olisi säädettävä helpotuksia puolueverojen maksamisesta. Myöskin näyttää kohtuulliselta, että vanhat puoluetoverit, jotka määrätyn ajan ovat olleet puolueemme jäseninä, vapautetaan puolueveron maksusta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että puoluesääntöjen 8 § hyväksyttäisiin kuulumaan seuraavasti:

Puolueen jäsenen on suoritettava puolueosastolle, kunnallisjärjestölle, piirijärjestölle ja puolueelle tulevat verot.

Näistä veroista on kuitenkin asevelvollinen vapaa siltä ajalta, jolloin hän suorittaa asevelvollisuuttansa. Jos puolueen jäsen on työttömänä tai työkyvyttömänä vähintään kolme kuukautta, voidaan hänet työttömyys- tai työkyvyttömyysajalta vapauttaa veroista. Jäsen, joka täyttäessään 60 vuotta on suorittanut puolueelle veroa vähintään 25 vuoden ajan, vapautetaan kokonaan veroista. Verovapautuksista päättää puolueosaston kokous. Jos kunnallistoimikunta, piiritoimikunta tai puoluetolimikunta verotilitysten yhteydessä tai muulloin havaitsee, että verohelpotusoikeutta on aiheettomasti käytetty, voivat ne vaatia puolueosastolta täyden verotilityksen.

10 §.

Jäljempänä 11 §:n kohdalla esitetystä muutoksesta johtuen on 10 §:n toisesta kohdasta poistettava sana »kuukausittain», ja kuuluisi siis kohta seuraavasti:

Puolueosaston vuosikokous määrää, millä tavalla verot jäseniltä (*poist.*) kannetaan.

11 §.

Ehdotettu veromerkkien käytäntöönotto verotilityksissä, joita puoluetolimikunta kannattaa, aiheuttaisi pykälään muutoksia, tullen se kuulumaan seuraavasti:

Kunnallisjärjestölle, piirijärjestölle ja puolueelle tulevat verot on tilitettävä vuosineljänneksittäin ja kuitataan ne jäsenkirjoihin erityisiä etukäteen hankittuja veromerkkejä käyttämällä.

Piirijärjestön on tilitettävä puolueelta saamainsa veromerkkien hinta viimeistään kahden kuukauden kuluessa niiden saapumisesta.

Piirijärjestö, joka määrääjässä ei ole tehnyt suoritusta, on heti menettänyt ääni- ja edustusoikeutensa puolueessa, mutta saavuttaa ne jälleen suorittamalla kaikki maksamatta olevat verot. Verojaan maksamatta jättäneiden piirijärjestöjen nimet on julkaistava paikkakunnan puoluelehdessä.

15 §.

Puoluesäntöjen nykyinen määräys, jonka mukaan varsinainen puoluekokous pidetään riittävän ajoissa ennen eduskuntavaaleja, on katsottava epäonnistuneeksi. Eduskunnan hajoituksista nimittäin johtuu, että eduskuntavaalit eivät tapahdu säännöllisin väliajoin ja että eduskuntavaalit voivat tulla määrätyiksi niin äkkiä, ettei ole mitään mahdollisuutta niitä ennen kutsua koolle puoluekokousta. Puoluekokouksen kytkeminen eduskuntavaaleihin on tarpeetonta, sillä vaaliohjelman vahvistaminen voidaan uskoa puolueenvostolle. suurin osa puoluekokouksen tehtävistä on senlaatuista, ettei se ole suoranaisessa yhteydessä eduskuntavaalien kanssa. Kun sääntöjen nykyinen määräys lisäksi on käytännössä johtanut siihen, että puoluekokousten väliaika muodostuu tarpeettoman pitkäksi, ehdotetaan, että puoluekokous säädettäisiin pidettäväksi joka kolmas vuosi eduskuntavaaleista riippumatta. Samalla olisi syytä muuttaa sääntöjä niin, että puoluekokouksen ajan määrää puolueenvosto eikä puoluetoimikunta. Tämän mukaisesti muutettuna 15 § tulisi kuulumaan seuraavasti:

Puoluekokous on ylin määrääjä puolueen asioissa.

Varsinainen puoluekokous pidetään joka kolmas vuosi.

Tarpeen vaatiessa voidaan kutsua koolle ylimääräinen puoluekokous, niinkuin 24 ja 25 §:ssä säädetään.

Puoluekokouksen ajan määrää puolueenvosto, joka puoluekokouksen toivomukseen perusteella myös määrää puoluekokouksen paikan.

16 §.

Sääntöjen 21 §:ssä säädetään, että ehdotukset muutoksiksi tai lisäyksiksi puolueen periaatteelliseen ohjelmaan ja sen tulkintaa tarkoittavat esitykset on jätettävä puoluetoimikunnalle puoli vuotta ennen puoluekokousta. Jotta säädöstä voitaisiin käytännössä noudattaa, on 16 §:ään tehtävä sellainen lisäys, että puoluetoimikunnan on sitä ennen ilmoitettava puoluekokouksen aika. Tämän johdosta ehdotetaan 16 § kuulumaan seuraavasti:

Puoluetoimikunnan on viimeistään seitsemän kuukautta ennen varsinaista puoluekokousta puoluelehdissä ilmoitettava, missä kuussa puoluekokous pidetään.

Lopullinen kutsu varsinaiseen puoluekokoukseen on julkaistava puoluelehdissä viimeistään neljä kuukautta ennen kokousta.

20 §.

Tässä pykälässä on nykyään säädetty, että puoluetolimikunnan harkinnasta riippuu, otetaanko puoluekokoukselle tehty esitys esitysvihkoon vai ei. Kun kokemus on osoittanut, että kohtuuttoman laajoja esityksiä ei ulkoapäin yleensä ole tullut ja kun puolueosastoilla ja jäsenillä täytyy olla oikeus saada sääntöjen mukaisella tavalla tehdyt esityksensä puoluekokouksen esitysvihkoon, olisi tämä sääntöjen määräys poistettava. Samassa pykälässä on määräys, että puoluetolimikunnan esittämä asia voi tulla puoluekokouksessa päätettäväksi, vaikka sitä ei ole mainittu puoluekokouksen esitysvihkossa ja vaikka se ei sääntöjen mukaan ole puoluekokouksen päätettävä. Tämä määräys olisi poistettava, jolloin puoluekokouksen omasta päätöksestä riippuisi, tahtooko se ottaa myöhästyneitä asioita käsiteltäväkseen ja päätettäväkseen. 20 §:n loppuosa neljännestä kappaleesta alkaen olisi siis muutettava seuraavanlaiseksi:

Tehdyistä esityksistä on puoluetolimikunnan annettava lausuntonsa (*poist.*).

Esitykset kokonaisuudessaan (*poist.*) sekä puoluetolimikunnan lausunnot on painatettava ja viimeistään kuusi viikkoa ennen kokousta toimitettava piiritoimikunnille näiden jaettavaksi asianomaisille järjestöille. Esitysten ponnet on samaan aikaan julkaistava puoluelehdissä.

Asia, jota ei ole mainittu kokouksen esitysvihossa tai joka ei sääntöjen mukaan ole puoluekokouksen päätettävä, ei voi tulla puoluekokouksessa esille päätettäväksi, (*poist.*) ellei kokouksen päätösvaltaisten edustajain enemmistö siihen suostu.

21 §.

Katsoen 16 §:ään tehtyyn muutokseen olisi 21 § muutettava näin kuuluvaksi:

Ehdotukset muutoksiksi tai lisäyksiksi puolueen periaatteelliseen ohjelmaan ja sen tulkintaa tarkoittavat esitykset on, voidakseen tulla käsitellyiksi puoluekokouksessa, jätettävä puoluetolimikunnalle kuusi kuukautta ennen sen kuukauden alkua, jossa puoluekokous pidetään. Puoluetolimikunnan lausunnot tällaisista ehdotuksista on julkaistava vähintään kolme kuukautta ennen kokousta.

23 §.

Pykälän viidennestä kohdasta olisi poistettava määräys vaaliohjelman hyväksymisestä ja pysytettävä vain säädös vaaleja koskevien asiain käsittelystä yleensä:

5) (poist.) päätetään vaaleja koskevista asioista.

24 §.

On syytä panna sääntöihin niistä nyt puuttuva määräys, että puoluekokouksen asiana on päättää, onko varsinaista puoluekokousta lykättävä, jos ylimääräinen puoluekokous on pidetty. Varsinkaan kiireellinen ylimääräinen puoluekokous ei millään tavoin voi korvata varsinaista puoluekokousta. Jos kuitenkin varsinaista puoluekokousta tahdottaisiin lykätä, tulee sen tapahtua verraten yksimielisesti. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 24 §:n loppuun hyväksyttäisiin näin kuuluva uusi kappale:

Ylimääräisestä puoluekokouksesta riippumatta on varsinainen puoluekokous pidettävä, niinkuin 15 §:ssä on säädetty, ellei ylimääräinen puoluekokous $\frac{3}{4}$ äänten enemmistöllä ole päättänyt lykätä varsinaista puoluekokousta johonkin määrättyyn aikaan.

34 §.

On osoittautunut suotavaksi, että puoluepuoleuvoston jäsenmäärää lisätään. Se käy päinsä alentamalla sitä jäsenmääräperustetta, jolta puoluepuoleuvoston jäsen valitaan. Voimassaolevien sääntöjen mukaan valitsee puoluekokous kustakin piirijärjestöstä puoluepuoleuvostoon yhden vakinaisen ja yhden varajäsenen piirin kultakin alkavalta 5,000 jäseneltä. Alentamalla tämä peruste 2,500 jäseneen, tulisi piirijärjestöistä puoluepuoleuvostoon valittavaksi 7 jäsentä enemmän kuin nykyään, ja kohoaisi siis neuvoston jäsenten lukumäärä 29:ään, sen nykyään ollessa 22. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että Oulun puoluekokouksessa puoluepuoleuvostoon valittiin 27 jäsentä.

Puoluepuolevikunta ehdottaa, että 34 § hyväksyttäisiin näin kuuluvaksi:

Puoluepuoleuvoston jäseniä ovat:

- 1) puoluepuolevikunnan jäsenet;
- 2) piirikokousten esittämistä ehdokkaista puoluekokouksen valitsevat jäsenet, yksi varsinainen ja yksi varajäsen piirijärjestön jäsenmäärän kultakin alkavalta 2,500-luvulta.

Piirijärjestön jäsenmääräksi puoluepuoleuvoston jäsenten lukumäärää määrättäessä otetaan sen vuosineljänneksen jäsenmäärä,

millä piirijärjestö on suorittanut verot viimeksi ennen puoluekokous-edustajain vaalipäivää.

Puolueneuvoston jäsenten toimiaika kestää seuraavaan varsinaiseen puoluekokoukseen saakka. *Jos jäsen kuolee tai eroaa kesken toimiaikansa taikka siirtyy toiseen piiriin, valitsee puolueneuvosto jäsenen hänen tilalleen asianomaisen piivikokouksen esittämistä ehdokkaista.*

37 §.

On syytä panna sääntöihin se jo käytännössä vakiintunut tapa, että ne puolueneuvoston jäsenet, jotka samalla kuuluvat puoluetoimikuntaan, eivät saa ottaa osaa puoluetoimikunnan vuosi- ja tilikertomuksen käsittelyyn eikä puolueen raha-asioiden tarkastukseen.

Pykälän loppuun olisi tämän vuoksi tehtävä seuraava lisäys:

Puolueneuvoston jäsenet, jotka samalla ovat puoluetoimikunnan jäseniä, alkoot ottaa osaa päätöksentekoon 7) ja 8) kohdassa mainituista asioista.

42 §.

Puoluetoimikuntaan kuuluu nykyään 7 jäsentä ja 5 varajäsentä. Käytäntö on ollut, että myöskin varajäsenet on aina kutsuttu kokouksiin, joissa he ovat olleet muuten vakinaisten jäsenten asemassa paitsi, että he ovat voineet äänestää ainoastaan jonkun jäsenen poissaollessa. Kaikkiaan on siis puoluetoimikunnan jäseniä ja varajäseniä 12. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että jäsenten ja varajäsenten suhde on epäonnistunut siten, että varsinaisia jäseniä saisi näistä olla jonkun verran enemmän ja varajäseniä riittäisi vähempikin. Oikeampi suhde kuin 7 ja 5 olisi epäilemättä 9 ja 3. Kokemus ainakin viime vuosilta osoittaa, että puoluetoimikunnan vakinaisten jäsenten lisääminen kahdella on asiallisestikin tarpeenvaativa, koska puoluetoimikunnan tehtävät ja työt ovat suuresti kasvaneet. Asettaessaan jaostoja, toimikuntia, komiteoita, antaessaan erilaisia ohjelma- y.m. tehtäviä jäsentensä valmisteltavaksi on puoluetoimikunnalle eduksi, jos varsinaisia jäseniä on jokunen enemmän kuin nykyään. Asiain käsittelyä puoluetoimikunnassa ei tällainen lisäys myöskään hidastuttaisi, sillä viime vuosina on miltei säännöllisesti puoluetoimikunnan kokouksissa ollut saapuvilla yhdeksänkin jäsentä ja varajäsentä. Varajäsenten luvuksi riittäisi taas hyvinkin 3. Jos puoluekokous kokoontuisi vuosittain, niin että puoluetoimikuntakin valittaisiin vuosittain, riittäisi 9 varsinaista jäsentä ilman mitään varajäseniä, mutta kun puoluetoimikunnan toimikausi kestää kolme vuotta, on tarpeen säilyttää 3 vara-

jäsentä siinä mielessä, että nämä kolmivuotiskauden aikana voivat astua varsinaisten jäsenten tilalle kuolemantapauksen tai eroamisen sattuessa. Ehdotetaan, että 42 § tulisi kuulumaan seuraavasti:

Puolueen hallituksena on puolue-toimikunta, johon kuuluu 9 jäsentä ja 3 varajäsentä.

Puolue-toimikunta valitaan puoluekokouksessa siten, että erikseen valitaan puolue-toimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, puoluesihteerä ja ruotsinkielisten järjestöjen edustaja sekä senjälkeen suljetuilla lipuilla viisi muuta jäsentä ja kolme varajäsentä.

46 §.

Nykyään voimassaolevissa säännöissä on puoluesihteerin tehtäväksi määrätty sellaisiakin tehtäviä, joita puoluesihteerä ei ehdi itse suoraanaisesti hoitamaan tai jotka laatuunsa nähden hyvin voidaan puoluesihteerin ja puolue-toimikunnan valvonnan alla uskoa muiden toimihenkilöiden tehtäväksi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 46 §:n loppuun lisättäisiin seuraava uusi kappale:

Puolue-toimikunta voi 4), 5) ja 6) kohdassa mainitut tehtävät uskoa eri toimihenkilöiden suoritettavaksi puoluesihteerin lähemmän valvonnan alaisena.

52 §.

Pykälässä esiintyvä määräys, että puolueen tilintarkastajain tulee kaikkien olla Helsingissä asuvia, lienee tarpeeton, jopa haitallinenkin, minkä vuoksi ehdotetaan, että pykälä saisi seuraavan sanamuodon:

Puoluekokous valitsee kolme (*poist.*) tilintarkastajaa, jotka j.n.e..

71—72 §§.

Puoluesääntöjen kunnallisvaaleja koskevat määräykset sallivat ehdokkaita kunnanvaltuustovaaleja varten valittaessa sellaisen menettelyn, että kunnallisjärjestön kokous voi puolueäänestystä suorittamatta järjestää listoille asettelun. Täten siis puolueäänestystä ei ole kunnanvaltuustoehdokkaiden valitsemisessä pidetty niin ehdottomana valintatapana kuin eduskuntavaaleissa. Tällä on tahdottu antaa mahdollisuuksia paikallisten olojen vaatimalle joustavalle menettelylle, mikä kunnanvaltuustovaaleissa onkin tärkeätä. Käytännössä ehdokkaiden määrääminen ja listoille asettelu ilman puolueäänestystä kuitenkin käy päinsä vain siellä, missä suuri yksimielisyys

asiasta vallitsee järjestön jäsenten kesken. Useimmissa tapauksissa suoritetaan puolueäänestys, ja on tällöin sääntöjen mukaan listoille asettelussa noudatettava puolueäänestyksen tuloksia, ollen kuitenkin puolueosastolla oikeus vaatia ehdokkaat asetettavaksi useammalle listalle. Tätä koskeva sääntöjen määräys, joka on tärkeä sellaisilla paikkakunnilla, missä puolueen eri harrastuspiirit haluaisivat voimakkaammin vedota valitsijoihin erikoisharrastusalansa pohjalla, antaa kuitenkin aihetta erilaisille tulkinnoille. Tästä syystä puoluetoimikunta ehdottaa sääntöihin sellaisia selvennyksiä, jotka nykyistä paremmin turvaavat puolueosastoille oikeuden saada puolueen vaaliliittoon erikoisharrastuksiaan edustavia omia listoja, puolueen kokonaispyrkimystä silti haittaamatta.

Puoluetoimikunnan ehdottamat muutokset käyvät ilmi seuraavasta:

71 §.

Puolueen edustajia kunnanvaltuustovaaleja varten valittaessa saa (*poist.*) kunnallisjärjestön kokous tai edustajisto määrätä, asetetaanko ehdokkaat puolueäänestyksellä tai kunnallisjärjestön kokouksen taikka edustajiston päätöksellä.

Muissa kohdin noudatetaan valtuusmiesehdokkaitten vaalissa, mitä puoluekokousedustajain vaalista on säädetty.

72 §.

Listalle asettamisen toimittaa kunnallistoimikunta, noudattaen puolueäänestyksen tulosta taikka, jos äänestystä ei ole toimitettu, kunnallisjärjestön kokouksen tai edustajiston päätöksiä.

Kunnallistoimikunnan puolueäänestyksen perusteella laatimalle listalle on, jos ehdokkaita riittää, otettava niin monta ehdokasta, kuin vaalilain mukaan listalle korkeintaan saadaan ottaa.

Puolueosastolla on oikeus saada puolueen vaaliliittoon oma listansa, jos sille ei ole otettu muita nimiä, kuin mitkä ovat kunnallisjärjestön listalla. Ehdokkaitten lukumäärän ja järjestyksen saa osasto vapaasti määrätä.

Puolueosaston on esitettävä listansa kunnallistoimikunnalle kirjallisesti kunnallistoimikunnan määräämän ajan kuluessa.

Valitukset listoille asettelua vastaan ratkaisee piiritoimikunta, kuultuaan kunnallistoimikunnan selityksen.

Jos esityksessä ehdotetut sääntömuutokset hyväksytään, aiheuttavat eräät niistä muutoksia myös piirijärjestöjen ja kunnallisjärjestöjen

sekä työväenyhdistysten mallisääntöihin. Näiden muutosten tekeminen voitaneen haitatta jättää puolueuuevostolle.

Puoluetoimikunta ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi:

että puoluekokous hyväksyy puoluesääntöihin edellä esitetyt muutokset: ja

että puoluekokous valtuuttaa puolueuuevoston päättämään vastaavista muutoksista piirijärjestöjen, kunnallisjärjestöjen ja työväenyhdistysten mallisääntöihin.

Puoluekokousten väliajat.

Tiutisen ty:n esitys.

Koska puoluekokousten väliset ajat ovat epämääräiset ja siten kokousten väli on kovin pitkä, esitetään,

että puoluekokous pidettäisiin joka kolmas vuosi.

Helsingin sos.-dem. keskusteluseuran esitys.

Siinä muodossa, missä 15 §:n 2 momentti nykyisin on voimassa, on sillä tarkoitus, että varsinainen puoluekokous kokoontuisi aina hyvissä ajoin ennen säännöllisiä eduskuntavaaleja eli siis joka kolmas vuosi ja että puolueuuevosto voisi eduskunnan tultua hajoitetuksi kutsua ylimääräisen kiireellisen puoluekokouksen kokoon ennen vaaleja. Odottamattoman usein tapahtuneet eduskunnan hajoittamiset ovat kuitenkin johtaneet siihen, ettei varsinaista puoluekokousta ole vuoden 1922 vaalien jälkeen voitu pitää ennen säännöllisiä vaaleja, ja toiselta puolen ei taas puolueuuevosto ole katsonut tarpeelliseksi kutsua ylimääräistä kiireellistä puoluekokousta kokoon eduskunnan hajoitusten jälkeen toimeenpantujen vaalien edellä. Lisäksi on huomattava, ettei puoluekokouksen kokoontuminen vaalien edellä ole välttämätön eikä tarpeellinen, sillä vaaliohjelman ja muut vaaleja koskevat asiat voi yhtä hyvin päättää puolueuuevosto ja puoluetoimikunta, kun puoluekokoukselle taas kuuluu suurien periaatekysymysten ratkaisu. Mutta pyrkimys sovittaa puoluekokouksen aika yhteen vaalien kanssa on johtanut siihen, että puoluekokouksen väliajat ovat venyneet liian pitkiksi; yleisen puolue-elämän kannalta olisi tärkeätä, että puoluekokouksia pidettäisiin verrattain usein, joka toinen tai ainakin joka kolmas vuosi. Käsiteltävä pykälä olisi näillä perusteilla muutettava näin kuuluvaksi:

Puoluekokous on ylin määrääjä puolueen asioissa.

Varsinainen puoluekokous kokoontuu vähintään joka kolmas vuosi.

Sitäpaitsi voidaan tarpeen vaatiessa kutsua kokoon ylimääräinen tai ylimääräinen kiireellinen puoluekokous.

Puoluetoimikunta puoltaa esitystä ja on ottanut sen sääntöehdotuksessaan huomioon.

Puolueneuvoston kokoonpano.

Inkilän ty:n esitys.

Puoluesääntöjen 33 § määrää, että »puolueneuvosto on puoluekokousten väliajoilla puolueen ylin määrääjä niissä asioissa, joista puoluekokous ei ole tehnyt päätöstä ja jotka sääntöjen mukaan eivät kuulu puoluetoimikunnan päätösvaltaan». Tämän mukaan tulee puolueneuvoston ratkaistavaksi monasti hyvinkin tärkeitä asioita.

Kun lähemmin tarkastelee puoluesääntöjen tätä kohtaa ja lisäksi niitä kohtia, joissa puhutaan puolueneuvoston kokoonpanosta, valinnasta ja tehtävistä, saa niistä sellaisen käsityksen, että sääntöjä hyväksyttäessä on ollut tarkoituksena saada puolueneuvostosta sellainen puolue-elin, joka on lähellä perusjärjestöjä ja tuntee niiden mielipiteen.

Puolueneuvoston tehtävänä myöskin on tarkastaa eduskuntaryhmän toimintaa, vaikka siitä ei olekaan mitään sanottu neuvostoa koskevissa sääntöjen kohdissa. Samoin tulee puolueneuvoston ratkaistavaksi moniaita yleispoliittisiakin kysymyksiä, joiden ratkaisussa tarvitaan suurien joukkojen mielipiteen tarkkaa tuntemusta.

Edelläesitetyistäkin jo joutuu tekemään sellaisen johtopäätöksen, ettei puolueneuvoston jäsenenä saisi olla eduskuntaryhmän jäsen, eikä henkilö, joka asustaa ulkopuolella sen piirin, jota hän edustaa. Mutta viimeaikoina on käytännössä kuitenkin jouduttu siihen, että eräät eduskuntaryhmän jäsenet ovat samalla puolueneuvoston jäseniä. Tästä johtuu, että he monasti joutuvat arvostelemaan omaa toimintaansa ja esiintymään siinä. Ja niinpä eräissä viimeaikaisissa puolueneuvoston kokouksissa ovat eräät eduskuntaryhmän jäsenet ja etupäässä sellaiset jäsenet, jotka kuuluvat neuvostoon, käyttäneet suuren osan kokouksen ajasta keskinäisiin väittelyihin, ja varsinaisilla maaseudun edustajilla ei ole ollut paljoakaan tilaisuutta lausua mielipiteitään eduskuntaryhmää koskevista asioista.

Aikaisempina aikoina ei kai tähän kohtaan ole kiinnitetty suurempaa huomiota, eikä siitä ole katsottu olevan mitään haittaa puoluelämälle, koska puoluesäännöissä ei ole mitään määräystä siitä, keitä puolueneuvoston jäseniksi on valittava. Mutta eräät viimeisimmät puolueneuvoston kokoukset ovat antaneet vakavaa aihetta ajatella

muutosta. Siksi mielestämme olisi puoluesäännöt muutettava niin, ettei eduskunnan jäsen saisi olla samaan aikaan puolueuuvoston jäsen. Tähän katsoen ehdotamme, että puoluekokous hyväksyisi sääntöjen puolueuuvoston valintaa ja toimiaikaa koskeviin kohtiin seuraavat lisäykset:

puoluesääntöjen 34 §:n loppuun lauseen: *ellei hän sitä ennen ole tullut eduskuntaan valituksi; sekä*

piirijärjestön sääntöjen 14 §:ään lauseen:

näiksi älköön kuitenkaan valittako kansanedustajia; jos puolueuuvoston jäsen myöhemmin joutuu eduskuntaan, jättäköön paikkansa puolueuuvostossa varajäsenelle; siinä tapauksessa, että varajäsenkin on tullut eduskuntaan valituksi, valitkoon puolueuuvoston kokous uudet jäsenet piirikokouksen esittämistä ehdokkaista.

Helsingin sos.-dem. keskusteluseuran esitys.

Nyt voimassa olevan 34 §:n mukaan on puoluetoimikunnan 7 jäsenellä äänioikeus myöskin puolueuuvoston kokouksessa, sillä puoluetoimikunta on samalla osa puolueuuvostoa. Nykyisten puoluejäsenmäärien perusteella, kun puolueuuvostoon valitaan jäsen piirijärjestön jokaista 5,000 jäsentä kohti, on jokaisella piirillä vain yksi varsinainen edustaja, joten siis puoluetoimikunta muodostaa noin kolmanneksen puolueuuvoston koko jäsenmäärästä. Kun tarkastaa puoluesääntöjen 37 §:ssä määriteltyjä puolueuuvoston tehtäviä, tulee siihen johtopäätökseen, että niiden hoitamisen pääasiallisesti pitäisi kuulua vain varsinaisille piirijärjestöjen edustajille, samalla tavalla kuin esim. osuusliikkeissä erinäisten hallinnollis-periaatteellisten asiain ratkaisu kuuluu liikkeen hallintoneuvostolle, ilman että johtokunta olisi osana hallintoneuvostosta. Vaikkei puoluetoimikunta olekaan aivan samakäsitteinen osuusliikkeen johtokunnan kanssa, näyttäisi kuitenkin asianmukaisemmalta, että puolueuuvoston muodostaisivat vain piirijärjestöedustajat ja että näin kokoonpantu puolueuuvosto toimisi puoluetoimikunnan toimintaa valvovana elimenä puoluekokousten väliaikoina. Puoluetoimikunta voisi siitä huolimatta riittävässä määrässä auktoriteetillaan vaikuttaa periaatteellisten asiain ratkaisuun suotuisaan suuntaan, vaikkei sen jäsenillä olisikaan äänioikeutta, vaan ainoastaan puheoikeus puolueuuvoston kokouksissa.

Mutta edellisestä huolimattakin olisi kohtuullista jossakin määrässä alentaa sitä suhdelukua, jonka perusteella piirit saavat edustajia puolueuuvostoon, niin että eräät suuret piirit saisivat suhteellisemman edustuksen pienien piirien rinnalla, kun nykyään saa yhden edus-

tajan sellainen piiri, jossa ei ole tuhattakaan jäsentä, kun jälleen sellainenkin piiri, jossa on noin 4,500 jäsentä, saa myöskin vain yhden edustajan. Ja puolueuuvosto saisi muutenkin olla jäsenmäärältään nykyistä suurempi. Jos sanottu peruste lasketaan nykyisestä 5,000:sta 3,000:ksi, saadaan aikaan se, että kuusi suurinta piirijärjestöä saa kukin kaksi edustajaa, minkä kautta puolueuuvoston jäsenmäärä nousisi 6:lla, pysyen sitten siinä määrässä todennäköisesti pitkän aikaa eteenpäin.

Esitetyillä perusteilla ehdotetaan käsiteltävänä olevaa pykälää muutettavaksi näin kuuluvaksi:

»Puolueuuvostoon jäseniksi valitsee puoluekokous piirikokousten esittämistä ehdokkaista yhden vakinaisen ja yhden varajäsenen piirijärjestön kullakin alkavasta 3,000:lla jäsenellä.

Puolueuuvoston jäsenten toimiaika kestää seuraavaan varsinaiseen puoluekokoukseen saakka.»

Jos 34 § hyväksytään ehdotetussa muodossa, niin ettei puoluetoimikunnan jäsenillä tulisi olemaan äänioikeutta puolueuuvoston kokouksessa, olisi 36 §:ään lisättävä aikaisempien lisäksi, joilla puolueuuvoston kokouksissa on lausunto- ja esitysoikeus, puoluetoimikunnan jäsenet.

Puoluetoimikunnan lausunto: Meidän puolueessamme, niinkuin yleensä huomattavamman maa-alueen käsittävässä järjestöissä, on otettu huomioon, että puolueen keskusjohdolla pitää olla riittävästi valtaa ja että toiselta puolen myös maaseutu voi riittävästi saada käsityksensä huomioon otetuksi. Tämän vuoksi kuuluvat puolueuuvostoon sekä puoluekokouksen valitsema puoluetoimikunta että maaseutuedustajat. Viimemainitut ovat asiallisesti piirijärjestöjen valitsemia, joskin puoluekokoukselle on varattu oikeus vahvistaa vaali, jotta olisi varmuus siitä, ettei sopimattomia henkilöitä valitaisi.

Kun siis puoluetoimikunnan jäsenet, puoluekokouksen valitsemina, edustavat välittömästi kokonaispuoluetta, pitää luonnollisesti heillä, sekä periaatteellisista että käytännöllisistä syistä, olla täydet oikeudet puolueen keskuselimen jäseninä. Tosin piirijärjestöjenkin ledustajain on pidettävä itseään koko puolueen luottamushenkilöinä, mutta on ymmärrettävää, jos he, piirijärjestöjen valitsemina, katsovat edustavansa ensi sijassa »omaa» piiriään ja olevansa toiminnastaan edesvastuussa sille, mikä näkökohta voi vaikuttaa haitallisesti esimerkiksi piirejä koskevain määrärahakysymysten ratkaisuun. Puolueuuvoston jäseninä tulee siis olla myös keskuspuolueen edustajia, jotta neuvostosta muodostuisi puoluetoiminnan eri puolia

edustava elin, joka vastaa toiminnastaan koko puolueelle eikä vain sen eri aluejärjestöille.

Viitatessaan osuustoiminnassa noudatettuun järjestelyyn aloitteentekijät kuitenkin myöntävät, ettei puoluetoimikunta ole samankäsitteinen osuusliikkeen johtokunnan kanssa. Tämä on aivan oikein. Puoluetoimikunta valitaan puoluekokouksessa, osuusliikkeen johtokunta taas on osuuskunnan hallintoneuvoston valitsema. Viimeksi mainittu menettely on paikallaan osuusliikkeissä, katsoen niiden johtohenkilöiden tehtäviin, mutta valtiollinen puolue valitsee luonnollisesti keskusjohtonsa puoluekokouksessaan. Keskusjohtoon erilaisesta asemasta kummassakin tapauksessa johtuu myös nyt kyseessäoleva, äänioikeutta koskeva erilaisuus.

Näin ollen onkin enemmän syytä katsoa, miten asiat on järjestetty muiden maiden sos.-dem. puolueissa. Silloin huomataan, että joka ainoassa maassa, missä sos.-dem. puolueen keskuselimet on järjestetty meidän oloihimme verrattavalla tavalla, puolueen neuvostoon kuuluu myös puoluetoimikunta, epäilemättä juuri niistä periaatteellisista ja käytännöllisistä syistä, joista yllä on huomautettu. Muutamissa puolueissa (Ruotsin, Norjan, Itävallan, Tshekkoslovakian saks.) puolueen neuvoston jäsenet valitaan puoluekokouksessa, toisissa taas (Tanskan, Saksan, Ranskan, Belgian, Hollannin, Sveitsin, Espanjan) ne valitaan kuten meilläkin piiri- y. m. järjestöjen toimesta. Puoluetoimikunnan jäsenet valitaan kaikkialla puoluekokouksessa, ja kaikkialla heillä on äänioikeus puolueen neuvoston kokouksissa. Saksassa puolueen neuvosto ja puoluetoimikunta ovat tosin kaksi eri elintä, mutta siellä neuvosto onkin vain neuvoo-antava elin ja ainoastaan puoluetoimikunnalla on ratkaisuvallta. Useiden maiden sos.-dem. puolueissa (Tanskan, Saksan, Hollannin, Sveitsin, Itävallan, Tshekkoslov. saks.) puolueen neuvoston ja niin myös puoluetoimikunnankin jäsenillä on äänioikeus myös puoluekokouksessa. Missään maassa, mistä meillä on tietoja, ei sos.-dem. puolue ole asettanut puoluetoimikuntaansa niin ala-arvoiseen asemaan, kuin Helsingin Keskusteluseuran ehdotus tarkoittaa.

Täälläkään ei näy olevan mitään syytä muuttaa tässä suhteessa sitä järjestelyä, jota on noudatettu niinkauan kuin nykyinen järjestömuotomme on ollut olemassa eli vuodesta 1906. Puoluekokous, joka itse valitsee puoluetoimikunnan jäsenet, voinee edelleen uskoa valitsemilleen ne oikeudet, jotka heillä puolueen keskuselimen jäsenenä luonnollisesti pitää olla. Puoluetoimikunta siis ehdottaa, *että se esitys, jonka mukaan puoluetoimikunnan jäsenet eivät enää kuuluisi puolueen neuvostoon, hylättäisiin.*

Puoluesääntöjen 37 §:ään, johon esityksen tekijät viittaavat, ehdot-

taa puoluetoimikunta tehtäväksi sellaisen lisäyksen, että puoluetoimikunnan jäsenet eivät saa ottaa osaa pykälän 7) ja 8) kohdassa mainittujen asioiden ratkaisuun; tosin tätä on muutenkin pidetty selvänä.

Mitä tulee kysymykseen puoluenevoston maaseutujäsenten lukumäärän lisäämisestä, on huomattava, että puoluenevoston ratkaitavaksi on määrätty tärkeitä kysymyksiä, jonka takia neuvoston jäsenmäärän pitääkin olla verraten huomattava, jotta eivät ratkaisut niin helposti joutuisi riippumaan sattumasta. Kun nykyiset säännöt laadittiin, arveltiin kai, että piirijärjestöjen jäsenmäärä tulisi olemaan suurempi, oikeuttaen vahvempaan edustukseen neuvostossa. Miltei kaikissa maissa kuuluu puoluenevostoon enemmän jäseniä kuin meillä. Puoluetoimikunta *yhtyy ehdotukseen piirijärjestöjen edustuksen lisäämisestä.*

Inkilän ty:n ehdotusta, jonka mukaan puoluenevostoon ei saisi valita kansanedustajia, ei puoluetoimikunta pidä tarpeellisena. Tosin on oikein, että niiden puolue-elinten, jotka toiminnallaan erinäisissä suhteissa täydentävät toisiaan, pitää olla kokoonpantuja eri henkilöistä. Mutta näin onkin enimmäkseen asianlaita: puoluenevoston nykyisistä maaseutujäsenistä, joita esitys tarkoittaa, vain kolme on kansanedustajia. Kun mainittu näkökohta voidaan ottaa huomioon jäseniä valittaessa puoluenevostoon, ja kun, mikäli tiedetään, ei missään muussakaan maassa ole pidetty tarpeellisena sellaista määräystä, kuin Inkilän ty. ehdottaa, puoluetoimikunta ehdottaa, että ehdotus *hylättäisiin*. Sen sijaan puoluetoimikunta sääntöehdotuksessaan ehdottaa, että puoluenevoston jäsen, jos hän siirtyy toiseen piiriin kuin se, jonka ehdotuksesta hänet on puoluenevostoon valittu, menettää paikkansa neuvostossa ja uusi jäsen on valittava hänen tilalleen.

Vapautus jäsenmaksuista.

Kuusankosken sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys.

Puoluesääntöjen 8 §:ään olisi lisättävä näin kuuluva kohta:

»Yllämainituista veroista vapautetaan asevelvollinen siltä ajalta, jolloin hän asevelvollisuutensa suorittaa.

Puolueen jäsen, joka on työttömänä tai työkyvyttömänä vähintään kolme kuukautta, vapautetaan tältä ajalta veroista.

Jäsen, joka täyttäessään 60 vuotta on suorittanut puolueelle veroa 20 vuotta, vapautetaan veroista kokonaan.»

Piirijärjestön sääntöjen 5 §:ään, kunnallisjärjestön sääntöjen 7 §:ään ja työväenyhdistyksen sääntöjen 5 §:ään lisätään näin kuuluva neljäs kohta:

»Veroista vapautetaan ne, jotka puoluesääntöjen 8 §:n mukaan ovat puolueveroista vapaat.»

Puoluetoimikunta puoltaa esitystä siinä muodossa, mikä sillä on puoluetoimikunnan sääntöehdotuksessa.

Eräiden säännöissä säädettyjen määräaikojen muuttaminen.

Kuusankosken sos.-dem. kunnallisjärjestöjen esitys.

Puoluesääntöjen 13 §:ssä olevat sanat »viimeistään 15 päivänä helmikuuta» on muutettava kuulumaan »viimeistään 1 päivänä helmikuuta».

Kunnallisjärjestöjen sääntöjen 9 §:n viimeiseen momenttiin on lisättävä sanat: »sekä toimintakertomus viimeistään 15 päivänä huhtikuuta».

Työväenyhdistyksen sääntöjen 11 §:ään on lisättävä:

»Toiminta- ja tilikertomukset on lähetettävä kunnallisjärjestölle 1 päivään maaliskuuta.»

13 §:stä poistettava 5)-kohta ja lisättävä pykälään uusi momentti:

»Tulo- ja menoarvio vahvistetaan sekä sisäänkirjoitus- ja jäsenmaksujen suuruus määrätään joulukuun kokouksessa.»

Puoluetoimikunta ehdottaa, että esitys saisi raueta, koska tarkoitetut muutokset eivät toisi mukanaan sanottavaa etua.

Jäsenyys puolueessa.

Viipurin sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys.

Sääntöjen mukaan puolueen jäsenellä on oikeus kuulua puolueeseen muunkin kuin kotipaikkansa perusjärjestön kautta. Tämä tuottaa käytännöllisessä järjestöelämässä hankaluutta, jopa tottuneiden ja järjestöelämään perehtyneiden henkilöiden pysymistä syrjässä toiminnasta. Puolueessahan on paljon jäseniä, jotka ovat ostaneet itsensä puolueen jäseneksi tai maksavat puolueen jäsenmaksut vierailta paikkakunnilla joko välttääkseen tällä menettelyllä paikalliseen puoluetoimintaan osanottoa tai koska he etäisimpiin järjestöihin kuuluen saattavat arvostella paikallisen toiminnan heikkoutta yrittämättä asian korjaamisen hyväksi tehdä mitään.

Viipurin pitäjän sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaakin puoluekokouksen päätettäväksi,

että puoluejäsenen on kuuluttava jäsenenä puolueeseen lähimmän kotipaikkajärjestönsä kautta.

Puoluetoimikunnan lausunto: Puoluetoimikunta pitää esityksen-tekijäin esittämää ajatusta yleensä oikeana, mutta myöntää olevan tapauksia, jolloin henkilö harjoittaa koko toimintansa toisella paikkakunnalla kuin siellä, missä hänellä on asuntonsa, ja sellaisissa tapauksissa voi olla paikallaan, että hän saa liittyä puolueeseen sen paikkakunnan järjestön kautta, missä hän muutenkin toimii. Tämän vuoksi, ja koska asialla ei liene yleisempää merkitystä, puoluetoimikunta ehdottaa esityksen *hylättäväksi*.

Lasten ja varhaisnuorisotyön tukeminen.

Lohjan ty:n esitys.

Aikakautemme on merkillinen siitä, että kohdistetaan entistä vakavampaa huomiota lasten ja varhaisnuorisoin kasvatus-työhön. Paitsi valtion ja kuntien toimenpiteitä erilaiset järjestöt ja yhtymät ovat ottaneet toimintaohjelmaansa lasten ja varhaisnuorisotyön.

Sosialidemokraattinen puolue kansan laajojen kerrosten yhtymänä ei voi myöskään jäädä syrjään lasten ja varhaisnuorisotyöstä, jos se tahtoo menestyksellisesti käydä taistelua työväenluokan uuden yhteiskunnan luomiseksi ja paremman ihmisen kasvattamiseksi.

Sosialidemokraattisella puolueella ei kuitenkaan ole syytä lähteä omaa lapsijärjestöä perustamaan, sillä sellainen olisi vain voimien hajoittamista, kun meillä on jo Sos.-dem. Raittiusliiton muodostama lasten järjestö. Tämä Sos.-dem. Raittiusliitto on puolueemme niinkuin muidenkin sos.-dem. perusjärjestöjen yhtymä, ja näin ollen maamme koko sosialidemokraattinen järjestövoima on tämän liiton kautta yhtyneenä sovelias ottamaan lasten ja varhaisnuorisotyön kannettavakseen. Voimat on siis koottava Sos.-dem. Raittiusliiton taakse lasten ja varhaisnuorisotyössä. Tällä hetkellä on erikoisen tärkeää taloudellisen tuen hankkiminen lasten ja varhaisnuorisoin toimintaa varten ja tässä työssä puolueemme voi olla suurena auttajana asettamalla velvollisuuksia jokaisen jäsenensä kannettavaksi. Epäilemättä jokainen puolueemme jäsen ilomielin tahtoo antaa roposensa lasten ja varhaisnuorisoin kasvattamiseksi raittiusvakaumuksen ja sosialistisen maailmankatsomuksen omaaviksi sekä kaikkeen hyvään ja kauniiseen pyrkiviksi ihmisiksi.

Edelläolevan perusteella ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi,

että kannetaan vuosittain jokaiselta puolueemme maksavalta jäseneltä 2 mk. lasten ja varhaisnuorisotyöveroa, mikä annetaan S. Sos.-dem. Raittiusliitolle käytettäväksi puoluetoimikunnan valvonnan alaisena lasten ja varhaisnuorisotyötä varten.

Helsingin liiketyöläisten sos.-dem. yhdistyksen esitys.

Yhäti monipuolistunut järjestöelämämme on ulottanut haarakkeensa myöskin lasten piiriin. Sosialidemokraattinen lasten raittiuskasvatustyö on tullut sitäkin välttämättömämmäksi, koska samaista työtä ovat ryhtyneet tekemään sekä porvarit että kommunistit, ja näin ollen lapsemme ovat vaarassa joutua jo lapsesta pitäen vieraantumaaan liikkeestämme tai jäädä muuten kaikkea kasvatusta vaille, jolloin kadun lasten lukumäärä vain lisääntyy.

Kuten on tunnettua, on S. Sos.-dem. Raittiusliitto se elin, jonka alaisena edellä mainittua kasvatustyötä on tehty, aina tämän liiton perustamisesta alkaen eli v:sta 1924. Tämän ajan on lastenliikkeemme elänyt nousukauttaan. Perustamisvuonna saatiin syntymään 12 uutta lastenosastoa, joissa oli yhteensä 600 jäsentä, vuoden 1929 puolivuoden taitteessa lastenosastojen lukumäärä oli jo vähän yli sata ja yhteinen jäsenmäärä yli 6,000. Näin on siis lastenliikkeemme saanut verraten hyvän kannatuksen, ja ennenkaikkea on viimeaikoina tehty luja propagandatyö vaikuttanut sen nopeaan levenemiseen. Kaikki puolueemme keskusjärjestöt ovat varsin suosiollisesti suhtautuneet asiaan ja suuri joukko perusjärjestöistämme on ryhtynyt tämän liikkeen hyväksi työskentelemään. Näin voimmekin sanoa, että rauta on lietsottu kuumaksi, joten näyttää olevan — vastaisen kehityksen huomioonottaen — välttämätöntä myöskin puolueen toiminnan suuntaaminen entistä enemmän lastenliikkeemme kehittämiseksi.

Tällainen laaja työala on jo tähän mennessä tarvinnut huomattavasti palkattuakin työvoimaa. Tämä on luonnollistakin, sillä mikään koko maata käsittävä järjestely ei voi ilman sitä tulla toimeen. Näin on Sosialidemokraattinen Raittiusliitto, jonka pääasiallisimman tulon muodostaa valtioapu, joutunut käyttämään suurimman osan varoistaan lasten raittiuskasvatustyöhön ja tämän organisoimiseen. Tästä on ollut seurauksena osaksi liiton aikuisten raittiusliiton syrjäytyminen, osaksi huomattavia taloudellisia vaikeuksia liitolle. Tällainen tilanne ei kuitenkaan saisi pitemmälle jatkua, sillä edellisessä tapauksessa liittomme menettää huomattavan osan tehtävästään ja jälkimmäisestä taas kärsii sekä aikuisten työ, että lastentyömme. Lisäksi on havaittavissa myöskin sellaisia merkkejä, että paikallisjärjestöt eivät kiinnitä asiaan läheskään tarpeeksi huomiotaan, ellei lastemme raittiuskasvatustyötä myöskin puolue ryhdy tukemaan taloudellisesti; näyttää nimittäin siltä, kuin yleensä luotettaisiin aivan liiaksi liittomme valtioapuun.

Nämä ovat niitä syitä, jotka sellaisinaan jo vaikuttavat jarrutta-

vasti lastentyöhömmä ja joiden takia asia tuodaan puoluekokouksessa esille. Pidämme puolueemme lasten raittiuskasvatustyötä siksi tärkeänä, ettei sen heikontumista tai estymistä saisi tapahtua. Näiden seikkojen perusteella pyydämme arv. puoluekokoukselle esittää,

että puoluekokous päättäisi antaa puoluetoimikunnan tehtäväksi kerätä puolueen jäseniltä vuosittain 1 markan suuruisen erän kannettavaksi »lastentyön vero» nimisenä verona, mitkä varat luovutetaan S. Sos.-dem. Raittiussliitolle käytettäväksi puolueemme lasten raittiuskasvatustyöhön.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Ylläolevat aloitteet ovat sellaisia, joita on syytä periaatteessa kannattaa. Onhan tärkeätä ohjata työläislapsia jo alunpitäen oikealla tavalla. Useilla paikkakunnilla onkin tämä työ oivallettu yhdeksi puolueemme tärkeimmistä toimintamuodoista ja ryhdytty sitä tukemaan kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla. Niinpä on järjestetty ilmaisia leikki- ja kokoushuoneita ja muutenkin tuettu lapsijärjestöjen toimintaa. Valitettavasti on tässä suhteessa hyvin paljon laiminlyöntejäkin tapahtunut. Ei ole aina kaikkialla huomattu tämän työn suurta ja kauaskantoista merkitystä, vaan on kitsailtu sellaisissakin tapauksissa, jolloin yhdistysten puolesta olisi voitu tätä toimintaa sopivasti avustaa. Tässä suhteessa olisi siis saatava muutos aikaan ja järjestöt kaikkialla saatava käsittämään tämän työn tärkeys.

Ehdotettu lapsityön tukemistapa ei kuitenkaan tunnu parhaalta mahdolliselta. Suoranaisen verotuksen järjestäminen jotakin toiminnan haaraa varten on vaikeasti toteutettavissa eikä sinänsä merkitse rahallisesti niin paljon, etteikö muilla keinoilla voitaisi päästä yhtä hyvään tulokseen. Kokemus on osoittanut, että kaikkia ylimääräisiä veroja vastustetaan eikä niiden tuotto ole yleensä laskelmien mukainen. Näyttää siis siltä, kuin toisia avustusmuotoja käyttämällä voitaisiin päästä parempaan tulokseen.

Vaikkakin puoluetoimikunta siis kaikin puolin kannattaa tehtyjen esitysten tarkoitusta, ei se voi yhtyä kannattamaan erityisen veron kantamista tätä tarkoitusta varten. Sen sijaan se ehdottaa puoluekokoukselle seuraavan päätöslauselman:

Puoluekokous tunnustaa lapsijärjestöjen työn merkityksen puolueelle ja koko työväenluokalle suuriarvoiseksi ja kehoittaa puoluejärjestöjä sitä kaikin keinoin tukemaan.

Tässä tarkoituksessa on puolueosastojen:

edistettävä ja avustettava lapsiosastojen perustamista paikkakunnalleen, sekä

myönnettävä näiden toimintaa varten ilmaisia kokous- ja harjoitushuoneita sekä toimintavälineitä.

Puolueneuvostolle jätetään oikeus vuosittaista tulo- ja menoarviota hyväksyessään harkita, voidaanko ja minkä verran puolueen varoista myöntää suoranaista rahallista avustusta lapsityön tukemiseksi.

Ruotsinkielisten järjestöjen asema puolueessa.

Vaasan yhd. piirien sos.-dem. piiritoimikunnan esitys.

Kun vuoden 1926 puoluekokouksessa ruotsinkieliset piirijärjestöt lakkautettiin, koko maan ruotsalaiset sos.-dem. puoluejärjestöt yhdistettiin yhdeksi piirijärjestöksi ja sille kuuluvat tehtävät siirrettiin Ruotsalaiselle Työväenliitolle, niin saattoi sellainen toimenpide jo silloin herättää epäilyksiä siitä, ettei se tulisi edistämään puolue-toimintaa ruotsinkielisen työväestön keskuudessa, koska Helsingistä käsin, jossa Ruotsalaisen Työväenliiton toimikunta sijaitsee, on perin vaikeata hoitaa kunnollisesti valistus- ja agitatio toimintaa esim. Pohjanmaan ruotsinkielisen työväestön keskuudessa. Niinpä ovatkin laajat ruotsinkieliset alueet jääneet kokonaan sosialidemokraattisen puolue toiminnan vaikutuspiirin ulkopuolelle, vaikka useilla seuduilla työväestön mielipide on vähitellen alkanut muodostua suosiolliseksi tätä puolue toimintaa kohtaan. Näin ollen olisi välttämätöntä etsiä sopivia keinoja, joiden avulla ruotsinkielistä väestöä voitaisiin enemmän kuin tähän asti vetää mukaan puolue toimintaan.

Kuitenkaan ei lienee tarpeellista, ainakaan toistaiseksi, ruotsinkielisten piirijärjestöjen henkiinherättäminen, vaan olisi ehkä sopivinta oikeuttaa ruotsinkieliset perusjärjestöt liittymään jäseniksi nykyisiin piirijärjestöihin, noudattamalla nykyistä piirijärjestöjen aluerajaa. Tällaisesta toimenpiteestä olisi lisäksi se hyöty, että ruotsin- ja suomenkielinen työväestö pääsisi entistä enemmän lähenty-mään toisiansa.

Kaksikielisissä piireissä on nykyinen järjestömuoto haitallinen monistakin syistä. Kun ruotsin- ja suomenkielisillä perusjärjestöillä ei ole yhtenäistä piirihallintoa, käy esim. eduskuntavaalien edellä vaikeaksi järjestää vaaliagitatiota sellaiseksi, että se riittävän hyvin molempia kieliryhmiä tyydyttäisi. Toisinaan saattaa ruotsinkielinen agitatio työ supistua erittäin pieneen, koska Ruotsalainen Työväenliitto, jolle agitation suunnittelu ja järjestely ensikädessä kuuluisi, ei ymmärrettävistä syistä voi sitä riittävän hyvin järjestää. Jos sensijaan kaikki perusjärjestöt, kielellisiin näkökohtiin katsomatta, muodostaisivat yhtenäisen piirijärjestön, helpottaisi se työskentelyä ja saattaisi toiminnan yhtenäisemmäksi.

Edelleen on nykyisen järjestömuodon vallitessa, esim. eduskunta-vaalien edellä, vaikea määritellä, kuinka monta ruotsin- ja suomenkielistä edustajaehdokasta olisi asetettava ja kuinka monta kummankin kielistä valitsijayhdistystä perustettava. Tosinhan tämäntapaisista asioista päätetään piirikokouksissa, mutta kun niissä ruotsinkielisillä järjestöillä ei ole virallista edustusoikeutta, saattavat piirikokousten päätökset muodostua liian yksipuolisiksi, sitäkin suuremmalla syyllä, kun Ruotsalainen Työväenliitto, jolle ruotsalaisen piirijärjestön asiain hoitaminen kuuluu, ei ole katsonut tarpeelliseksi tämäntapaisista asioista piirijärjestöjen kanssa milloinkaan neuvotella. Jos sensijaan ruotsin- ja suomenkieliset perusjärjestöt muodostaisivat yhtenäisen piirijärjestön, pääsisivät ruotsalaisten järjestöjenkin edustajat piirikokouksissa virallisesti tämäntapaisistakin asioista päättämään.

On monia muitakin seikkoja, jotka vaatisivat läheisempää yhteistoimintaa ruotsin- ja suomenkielisten järjestöjen välille. Tahdomme huomauttaa, että toiminnan yhdistäminen ei käytännölliseltäkään kannalta katsoen kohdanne sanottavampia vaikeuksia, sillä kaksikielisissä piireissä voidaan esim. piiritoimikuntien jäsenet valita tasapuolisesti molemmista kieliryhmistä, pitäen silmällä kummankin kielisten perusjärjestöjen lukumäärää. Ei myöskään liene vaikeata saada kaksikielisten piirijärjestöjen palvelukseen henkilöitä, jotka kirjallisesti hallitsevat ruotsinkieltä, jonka lisäksi puolueen palvelukseen voidaan kiinnittää ruotsinkielinen taitoinen järjestäjä, joka määrääajat työskentelee kunkin kaksikielisen piirijärjestön alueella.

Edelläsanotun perusteella ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi:

1) että sellaisten vaalipiirien alueella, joissa on ruotsinkielisiä perusjärjestöjä, on suomen- ja ruotsinkieliset järjestöt yhdistettävä yhdeksi piirijärjestöksi, jonka piiritoimikuntaan jäsenet valitaan tasapuolisesti molemmista kieliryhmistä; ja

2) että puolueen palvelukseen kiinnitetään ruotsinkielinen järjestäjä, joka määrääajat työskentelee kunkin kaksikielisen piirijärjestön alueella.

Puoluetoimikunta, joka asiasta on hankkinut Ruots. Työväenliiton lausunnon, pitää luultavana, että ruotsinkielisten toveriemme harastus puolueasioitamme kohtaan parhaiten säilyy, jos heillä on oma piirijärjestönsä. Aikaisemmin, kun suomen- ja ruotsinkieliset järjestöt kuuluivat yhteisiin piirijärjestöihin, on yhteistoiminta kohdannut kielellisiä ynnä muita vaikeuksia. Sitä vastoin ei liene vaikeaa järjestää Ruots. Työväenliiton ja suomenkielisten piirijärjestöjen kesken yhteistoimintaa ehdokaslistojen laatimista ynnä muita tehtä-

viä varten. Puoluetoimikunta siis ehdottaa esityksen *hylkäämistä*, mikäli se koskee ruotsinkielisten järjestöjen yhdistämistä suomenkielisiin piirijärjestöihin. Ehdotusta vakituisen ruotsinkielisen järjestäjän ottamisesta puolueen palvelukseen ei puoluetoimikunta voi sellaisenaan puoltaa, mutta ehdottaa, että puoluetoimikuntaa kehoitettaisiin *kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen työväestön keskuudessa harjoitettavaan agitatioon ja kannattamaan sitä rahallisesti.*

Yhden ehdokkaan listat edustajavaaleissa.

Viipurin pitäjän sos.-dem. kunnallistoimikunnan esitys.

Puolueemme keskuudessa on muuallakin ilmennyt käsityksiä, että valtiollisissa vaaleissa olisi käytettävä yhden ehdokkaan listoja. Kun se on mielestämme oikein, olisi se puoluekokouksen päätöksellä saatava yleiseen käytäntöön. Tästä olisi seurauksena, että vaalivalistustyöhön saataisiin enemmän voimaa, kun kaikki listoille asetetut olisivat samanlaisessa asemassa valituksi tulemiseen nähden. Koska lisäksi varsinkin vastustajain taholta on väitetty, että puolueemme olisi asettanut listoille joko teollisuus- tai maanviljelysalan edustajia toista ryhmää edullisemmin, niin yhden ehdokkaan listat olisivat omiaan taittamaan kärjen tuollaiselta väitteeltä. Eihän silloin voitaisi puhua mistään edullisemmasta sijoituksesta, koska kukin ehdokas saisi vain oman listansa äänet. Samalla jäisi myöskin pois se vaivalloinen työ, jota listoilleasettajat aina joutuvat suorittamaan muodostaessaan kolmen ehdokkaan listoja puolueäänestyksen perusteella.

Jotta ei olisi pelkoa siitä, että tämän kautta tulisi puolueen arvoa loukkaavia henkilöitä valituksi, tulisi joko piirikokousten tai piiritoimikuntien ennen puolueäänestystä arvostella järjestöjen asettamat ehdokkaat ja lähettää lausuntonsa äänestyslippujen keralla järjestöille, puolueäänestystilaisuudessa äänestykseen oikeutetuille esitettäväksi.

Edelläolevan perusteella ehdotamme siis sos.-dem. puoluekokouksen päätettäväksi,

että valtiollisissa vaaleissa puolue käyttää yhden ehdokkaan listoja, joille ehdokkaat asetetaan puolueäänestyksen perusteella.

Ollinmäen ty:n esitys.

Puolueemme vaalitoiminnan menestys riippuu suureksi osaksi siitä, miten kussakin piirissä on onnistuttu suorittamaan listoilleasettelu. Tähän asti noudatettu menettely, joka nojaa kolmen nimen järjestelmään, ei vastaa mielestämme ajan ja kansanvaltaisuuden vaatimuk-

sia, jonka vuoksi katsommekin olevan syytä ehdottaa puoluekokoukselle, että, ellei kokonaan vanhasta tavasta voitaisi luopua, piirijärjestöille annettaisiin oikeus, silloin kun ne katsovat siihen aiheutta olevan, käyttää myöskin yhden nimen listoja. Tosin ehdottamaamme menettelyä on noudatettu tähänkin asti, milloin yhdessä, milloin taas toisessa piirissä, mutta se on kuitenkin aina aiheuttanut hankausta puolueoimikunnan kanssa. Tähän nähden olisikin syytä selventää menettelytapaohjeita puheenaolevaan asiaan nähden, jotta ei perusjärjestöjen ja puolueoimikunnan kesken pääsisi ristiriitoja syntymään.

Yhden nimen listojen järjestelmää on vastustettu muun muassa sen vuoksi, että tuon järjestelmän vallitessa muka saattavat yllätykset vaaleissa olla suuremmat kuin kolmen nimen järjestelmää noudattaen. Tähän sallittaneen kuitenkin huomauttaa, että yllätykset eivät viimeainitunkaan järjestelmän vallitessa ole tuntemattomia. Päinvastoin saattaa tuo järjestelmä asettaa rajoituksia valitsijain vaalivapaudelle, joka vuorostaan koituu vahingoksi puolueellemme. On näet huomioonotettava, että vain noin 50 pros. puolueemme jäsenistä ottaa osaa puolueäänestykseen, jolla määrätään, keitä ehdokkaiksi asetetaan. Tästäkin prosenttimäärästä saattaa huomattava osa olla vielä sellaisia, jotka itse eivät ole äänioikeutettuja vaaleissa. Puolueemme listojen äänestäjäjoukko taas on noin kymmenkertainen koko jäsenmäärämmeekin verraten, joten siis vain pienen pieni joukko määrää, keitä valitsijain on äänestettävä ja missä järjestyksessä.

Valitsijain keskuudessa kuitenkin annetaan varsin suuri merkitys henkilökysymyksille. Jos listoille asettelu ei heitä miellytä, saattaa se koitua vahingoksi meille. Jollakin listalla saattaa olla valitsijalle mieluinen henkilö, jota hän mielellään äänestäisi, mutta samalla listalla voi myöskin olla toinen henkilö, jonka hän ei soisi tulevan eduskuntaan. Tämä seikka voi aiheuttaa sen, ettei joukko valitsijoita löydä ollenkaan sopivaa listaa ja jää niin ollen kokonaan pois vaaleista tai, jos vaalipaikalle meneekin, niin ryhtyy muuttelemaan ehdokkaiden järjestystä, tai kirjoittaa mieleisensä nimet tyhjiin paikkaan vaalilipussa. Tällöin on suuri mahdollisuus virheille ja lipun mitättömäksi menemiselle. Jos taas yhden nimen listat olisivat käytännössä, niin valitsijan tehtävä olisi helpompi ja yksinkertaisempi eikä edellämainittua vaaraa olisi olemassa.

Tähän asti voimassaollutta järjestelmää on, kuten sanottu, puolustettu muun muassa huomauttamalla että, jos siitä luovutaan, saattaa tapahtua yllätyksiä ja puolueäänestys menettää merkityksensä. Tätä vastaan voidaan tehdä sellainen vastahuomautus, että

puolueäänestyksen tarkoituksenahan pitääkin käsittääksemme olla vain selvän ottaminen siitä, ketkä ovat ne puoluetoverit, jotka halutaan suurten valitsijajoukkojen äänestettäväksi asettaa. Kun siis sanotun äänestyksen kautta on saatu selville, ketkä ovat eniten kannatusta saaneita tovereita, niin senjälkeen pitäisi heidät valitsijain edessä asettaa samanarvoisiksi, joka taas käy päinsä vain silloin, kuin yhden nimen listat ovat käytännössä.

Ehdottamaamme menettelyä puolustaa lisäksi sekin, että silloin tulee ehdokkaalle asia entistä läheisemmäksi ja hän koettaa omalta kohdaltaan tehdä kaikkensa vaalien onnistumiseksi. Tällöin myöskin lakkaisivat sellaiset mahdollisuudet, jotka nykyisen järjestelmän vallitessa ovat mahdollisia, nim. että ehdokas, jos hän pitää vain eduskuntaan pääsemistään pääasiana, voi, jos haluaa, olla aivan toimeettomana vaalien ajan, silloin kun hän puolueäänestyksessä on saanut sellaisen äänimäärän, että sen perusteella läpimeno on varmaa. Ehdottamamme menetelmän mukaan täytyisi taas jokaisen ehdokkaan harjoittaa vaalipropagandaa puolestaan, joka vuorostaan merkitsisi vaalitoimintamme entisestään tehostumista ja voimaperäistymistä. Sitäpaitsi saattaisi vaalitoiminta puolueellemme tämän kautta tulla entistä huokeammaksikin, koska persoonalliset intressit myöskin jossakin määrin kiihoittaisivat ehdokkaita vaalitoimintaan, lainkaan ajattelematta korvauksia puhujamatkoista.

Kaikkeen edelläolevaan nojaten, ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi,

että yhden nimen listat, piirijärjestöjen harkinnan mukaan, ovat puolueemme vaalitoiminnassa sallittuja, ja

että niitä puoluekokouksen päätöksen mukaan otettaisiin käytäntöön eri piirijärjestöjen alueella eduskuntavaalien aikana.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Puolueemme täytyy, katsoen eduskuntaryhmän tärkeään sijaan puolue-elämässämme, pidättää itselleen oikeus määrätä, ei ainoastaan ketkä se asettaa edustajaehdokkaiksi, vaan myös ketkä näistä on saatava valituiksi. Tätä oikeutta ei puolue voi luovuttaa järjestymättömille valitsijajoukoille, kuten kävisi, ellei määrättäisi ehdokasten järjestystä listoilla. Näin ollen puolueäänestys on pidettävä täydessä voimassa eikä tehtävä sitä miltei merkityksettömäksi sallimalla rajattomasti käyttää yhden nimen listoja. Aniharvoin valitsijat muuttavat ehdokasten järjestystä vaalilipussa, joten tästä johtuvia erehdyksiä ei tarvitse pelätä. Lisäksi johtaisi yhden nimen listain käyttö henkilöllisyyksien yliarvioimiseen sosialidemokraattisten periaatteiden kustannuksella jopa ehkä siihenkin, että sos.-dem. ehdokkaat agiteerisivat toisiaan vastaan,

mikä ei suinkaan olisi sos.-dem. puolue-elämässä mitään ylevätä.

Tähän saakka puolue-toimikunta on voinut, puolueuuvoston antaman valtuuden perusteella, myöntää oikeuden yhden nimen listain käyttöön silloin, kun poikkeustapauksissa siihen on ollut painavat syyt. Puolue-toimikunta pitää tätä riittävänä ja ehdottaa, että ylläolevat esitykset *hylättäisiin*.

Kunnallisvaalit maalaiskunnissa.

Tirvan ty:n esitys.

Ehdotamme, että puoluejärjestöille maalaiskunnissa myönnettäisiin oikeus järjestää valitsijayhdistyksiä työläisten ja pienviljelijäin keskuuteen, vaikkakin nämä ovat järjestön ulkopuolella, jos valitsijayhdistykset samalla sitoutuvat yhtymään järjestöjen hyväksymään vaaliliittoon. Oletamme, että tällä voitaisiin lisätä työväen valtaa usean kunnan alueella.

Puolue-toimikunnan lausunto. — Valitsijayhdistysten jäseniksi saakyllä nytkin ottaa henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen. Jos taas esitys tarkoittaa sitä, että sos.-dem. työväen ehdokkaiksi voitaisiin hyväksyä puolueeseen kuulumattomiakin, ei sitä puolue-toimikunnan mielestä voida hyväksyä. Ehdotetaan esityksen *hylkäämistä*.

Puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestöverojen tilitys.

Vaasan it. sos.-dem. piirikokouksen esitys.

Vaasan it. sos.-dem. piirikokoukselle teki Multian sos.-dem. kunnallistoimikunta esityksen, jossa pääasiassa lausuttiin seuraavaa:

Nykyisin käytännössä oleva tapa puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestöverojen perimisessä tuottaa monella tavalla haittaa ja vaikeuksia sekä tilittäville perusjärjestöille että tilityksen perijöille. Piirin toimitsijat saavat yhtämittäisesti hätyytellä kunnallistoimikuntia ja nämä taas vuorostaan yhdistyksien virkailijoita verojen tilitysasioissa, eivätkä tilitykset kuitenkaan kaikesta touhusta huolimatta ole täsmällisiä eivätkä asianmukaisia. Jo v. 1927 pidetyssä piirikokouksessa todettiin tilaston avulla, kuinka miltei kaikissa perusjärjestöissä on kosolti »mustia jäseniä», joiden puolesta ei oltu veroja tilitetty. Osaksi tällainen ikävä ilmiö johtuu tarkoituksellisesta salaamisesta, mutta on siihen suurimmalta osalta syynä vanhanaikainen verojen tilitysjärjestelmä, mikä on liian monimutkainen ja virastomaisen hankala. Nykyisinhän on kunnallistoimikuntien ensin hankittava piiritoimistosta tilityslomakkeet, toimitettava ne yhdistyksille, joissa puheen-

johtajat tavallisesti vastaanottavat yhdistyksille saapuvat lähetykset. Vihdoin saa yhdistyksen jäsenkirjuri lomakkeen haltuunsa ja täyttää sen sopivassa tilaisuudessa, lähettää rahastonhoitajalle, joka vasta tekee luettelon mukaisen tilityksen kunnallistoimikunnan rahastonhoitajalle. Tämä taas odottelee, kunnes kaikki kunnallisjärjestön alaiset yhdistykset ovat tilityksen tehneet, jonka jälkeen hän vasta laatii yhteenvedon ja tekee sen mukaisen tilityksen piirijärjestölle. On muistettava, että aina eivät jäsenet perusjärjestöissä huolehdi säännöllisestä jäsenmaksujensa maksamisesta. Juuri silloin, kun jäsenkirjuri laatii luettelon maksaneista jäsenistä verotilitystä varten, saattaa joidenkin jäsenten verot olla rästissä. Jäsenkirjuri ei uskalla omalla vastuullaan merkitä sellaisia henkilöitä luetteloon, vaan jättää heidät yksinkertaisesti luettelosta pois. Nämä voivat tilittää jäsenmaksunsa jo piankin luettelon laatimisen jälkeen ja kun jäsenkirjuri ei pidä erikoisluetteloita tällaisista jäsenistä, ei hän muista tilittää heidän puolestaan veroja seuraavankaan tilityksen yhteydessä. Yhdistyksen kontolle on tällä tavalla jäänyt »mustia jäseniä», ja jos piirin toimitsijat ovat valppaita, tulee yhdistys merkityksi veroja salaavien yhdistysten luetteloon.

Kaikki tunnetut puutteellisuudet ja hankaluudet verojen perimisessä voidaan poistaa, jos puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestöverot peritään perusjärjestöiltä *ennakolta*. Tällöin olisi otettava käyttöön vasta- eli veromerkkijärjestelmä. Piirijärjestö valmistuttaisi tarkoituksenmukaisia veromerkkejä, joita se myisi kunnallisjärjestöille käteisellä, hintaan, joka vastaisi yhden jäsenen neljännesvuoden puolue- ja piiriveron määrää kappaleelta. Kunnallisjärjestö lisäisi hintaan oman verosaatavansa vuosineljännekseltä ja myisi merkkejä näin korotetulla hinnalla. Yhdistykset ostaisivat niitä esim. yhden neljänneksen tarpeitaan vastaavan määrän. Aina kun jäsen olisi suorittanut jäsenmaksunsa kolmelta kuukaudelta, kiinnittäisi jäsenmaksujen kantaja veromerkkin jäsenen jäsenkirjaan kuittaussarakkeelle. On huomattava, että kaikissa yhdistyksissä jäsenmaksut eivät ole samansuuruisia, josta syystä merkeissä ei voi olla näkyvissä niiden hinta, vaan tulisivat ne toimimaan kuittausvarmentajana. Jäsen, jonka jäsenkirjasta puuttuu veromerkki, olisi katsottava jäsenoikeutensa menettäneeksi. Jos uusi jäsen liittyy yhdistykseen vuosineljänneksen aikana, ei tuotaisi vaikeutta saada hänet maksamaan jäsenmaksunsa jo neljänneksen alusta lukien. Ainoastaan siinä tapauksessa, että jäsen eroaisi yhdistyksestä keskellä vuosineljänneestä, jäisivät puolueverot hänen kohdaltaan tältä vajaalta neljännekseltä saamatta. Mutta tällaiset tapaukset ovat siksi poikkeusluontoisia, etteivät ne voi asiaan ratkaisevasti vaikuttaa.

Verojen perimisellä veromerkkijärjestelmän avulla saavutettaisiin ensiksikin se kaikkein tärkein etu, että verot saataisiin perityksi tarkalleen niin monelta jäseneltä, kuin järjestöihimme maksavia jäseniä todella kuuluu. Järjestelmän avulla pakoitettaisiin jokainen jäsen omakohtaisesti valvomaan, että puolueverot hänenkin kohdaltaan tulevat maksetuksi, koska hän menettäisi jäsenoikeutensa, elleivät veromerkit tulisi jäsenkirjaan säännöllisesti kiinnitetyiksi. Toiseksi saisi piirijärjestö ja puolue verosaatavansa ennakolta, koska yhdistyksien olisi pakko hankkia veromerkit aikanaan. Kun piirijärjestön toimistolle annettaisiin oikeus lähettää seuraavan neljänneksen veromerkit sellaisille yhdistyksille, jotka ovat unohtaneet merkkitilauksensa tehdä, postiennakolla, tilaamattakin, oppisivat järjestöjen toimihenkilöt piankin hoitamaan veromerkkien tilaamisen aikanaan. Kolmas etu järjestelmän muutoksesta koituisi järjestöjen toimihenkilöille. He vapautuisivat pitkien ja alati toistuvien tilitysluettelojen laatimisesta ja lähettämisestä, säästyisivät alituisesti toisten toimihenkilöiden laiminlyöntien muistuttamisesta sekä itseensä kohdistuneista huomautuksista. Ainoana vaikeutena voidaan asiallisesti pitää sitä, että yhdistykset ja kunnallisjärjestöt tarvitsevat ensimmäistä merkkiostoaan varten jonkin määrän käteisvaroja, mutta kun tämäkin vaikeus rajoittuu vain ensimmäiseen kertaan, ei sen pitäisi olla mahdoton järjestää, eikä sen vuoksi kannata jättää muita tärkeämpiä etuja ja parannuksia uudistuksen avulla tavoittelematta.

Edelläesitetyn perusteella ehdotamme, että

piirikokous päättää ottaa vuoden 1930 alusta lukien käytäntöön uuden puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestöverojen perimisjärjestelmän, siten, että piirijärjestö myy tarkoitusta varten valmistettuja veromerkkejä kultakin puoluejäseneltä kannettavaa neljännesvuoden puolue- ja piirijärjestöveroä vastaavalla hinnalla kappaleelta. Tähän hintaan on kukin kunnallistoimikunta oikeutettu lisäämään kannallisjärjestölle kannettavan vuosineljänneksen veromäärän ja näin korotetulla hinnalla myymään veromerkkejä perusjärjestöille. Niissä kunnissa, missä ei kunnallisjärjestöä ole, toimittaa piiritoimikunta ne suoraan yhdistyksille. — Uudistuksen käytännöllisen järjestelyn ja lähempien ohjeiden sekä määräysten antamisen perusjärjestöille jättää piirikokous piiritoimikunnan huoleksi.

Piirikokous päätti esittää tämän asian puoluekokoukselle, koska sillä on merkityksensä koko puolueenkin kannalta katsoen.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Tämä kysymys on aikaisemminkin esitetty jonkin muun asian yhteydessä. Niinpä puolueuuvoston

kokouksessa on jo pari kertaa ollut asiasta puhetta. Näyttää siis siltä, niinkuin hyvin usealla taholla oltaisiin halukkaita muuttamaan nykyistä puolueverojen tilitystapaa. Epäilemättä kysymys onkin verraten tärkeä ja sietää tulla perinpohjaisen käsittelyn alaiseksi ja toivottavasti myöskin järjestetyksi esityksessä mainitulla tavalla. — Erityisen tärkeänä pitää puoluetuomikunta sitä, että muutos tulee voimaan yhtä aikaa koko maassa, koska muussa tapauksessa verojen periminen muodostuu sekavaksi. Myöskin on tärkeätä, että muutos tapahtuu siksi pitkän valmisteluajan jälkeen, että yhdistykset kerkiävät järjestää asiansa kuntoon ja antaa jäsenilleen ja toimihenkilöilleen sen johdosta riittäviä ohjeita.

Puoluetuomikunta on tiedustellut veromerkkien soveltuvaisuutta useilta sellaisilta ammattiliitoilta, joissa ne ovat olleet käytännössä ja saanut niistä yleensä tyydyttäviä lausuntoja. Jossakin liitossa oli menettely ensin alussa synnyttänyt vastenmielisyyttä, mutta oli se myöhemmin haihtunut, kun oli totuttu merkkejä käyttämään.

Alustajat ehdottavat, että valmistettaisiin vain neljännesvuoden veromerkkejä, joten niiden jäsenten, jotka liittyvät neljänneksen alettua, pitäisi suorittaa veronsa jo neljänneksen alusta lukien.

Asian käytännöllinen järjestäminen edellyttää, että sitä varten valmistetaan ja järjestöille lähetetään uuden järjestelmän vaatinia erilaisia välineitä. Niinpä olisi puoluetuomiston toimesta valmistettava sopivia salkkuja, joissa veromerkkejä säilytetään. On nim. huomattava, että veromerkit ovat rahan arvoisia, joten toimihenkilöitten on niistä vastattava ja korvattava hukkuneet merkit rahalla. Veromerkkijärjestelmä aiheuttanee myöskin muutoksia puolueen jäsenkirjaan, joka on huomioon otettava silloin, kun siitä otetaan uusi painos. Myöskin entiset verojen tilityslistat tulevat tällöin tarpeettomiksi, mutta sen sijaan on valmistettava merkkien lähetys-, kuittaus- ja tilauslistoja. Jotta nämä tulisivat yhdenmukaisiksi on ne valmistettava puoluetuomiston toimesta.

Veromerkkien käytäntöön ottaminen aiheuttaa myöskin pieniä muutoksia puoluesääntöihin, kuin myöskin piiri- ja kunnallisjärjestöjen sääntöihin. Muutokset eivät ole kuitenkaan tässä suhteessa erittäin suuria eivätkä vaikeasti toteutettavia.

Uudistuksen käytäntönottamisajaksi sopisi ehkä parhaiten seuraavan vuoden alku, koska siihen mennessä voidaan alkuvalmistelut suorittaa ja tarpeelliset toimintavälineet valmistaa.

Puoluetuomikunta ehdottaa siis, yhtyen alustajan esittämiin perusteluihin hyväksyttäväksi asiasta seuraavan päätöslauselman:

Puoluekokous päättää ottaa vuoden 1931 alusta lukien käytäntöön uuden puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestöverojen perimisjärjestelmän

siten, että puolue myy tarkoitusta varten valmistettuja neljännesvuoden veromerkkejä piirijärjestöille, piirijärjestöt myyvät niitä edelleen kunnallisjärjestöille tai, ellei sellaista kunnassa ole, suoraan perusjärjestöille, jossa ne kiinnitetään jäsenkirjoihin. Puolue perii piirijärjestöltä merkin hintana kultakin puoluejäseneltä kannettavan neljännesvuoden vakinaista puolueveroa vastaavan hinnan. Tähän hintaan on piirijärjestö oikeutettu lisäämään piirijärjestölle kannettavan vuosineljänneksen veromäärän ja kunnallisjärjestö, myydessään merkkejä perusjärjestölle, lisäämään merkin hintaan kunnallisjärjestön neljännesvuoden veron.

Veromerkit lähetetään järjestöille etukäteen kunkin neljänneksen alussa. Ellei kunnallisjärjestö tahi perusjärjestö tilaa veromerkkejä kymmenen päivän kuluessa neljänneksen alkamisesta lukien, on piirijärjestö oikeutettu sellaiselle järjestölle lähettämään veromerkkejä jälkivaatimuksella edellisen neljänneksen jäsenmäärää vastaavan määrän.

Tästä johtuvat käytännölliset toimenpiteet ja lähempien ohjeitten antaminen jätetään puoluetoimikunnan tehtäväksi. —

Jos edelläoleva hyväksytään, ehdotetaan puoluesääntöihin tehtäväksi seuraavat muutokset:

11 §.

Kunnallisjärjestölle, piirijärjestölle ja puolueelle tulevat verot on tilitettävä vuosineljänneksittäin ja kuitataan ne jäsenkirjoihin erityisiä etukäteen hankittuja veromerkkejä käyttämällä.

Piirijärjestön on tilitettävä puolueelta saamainsa veromerkkien hinta viimeistään kahden kuukauden kuluessa niiden saapumisesta.

Piirijärjestö, joka määräajassa ei ole tehnyt suoritusta, on heti menettänyt ääni- ja edustus-oikeutensa puolueessa, mutta saavuttaa ne jälleen suorittamalla kaikki maksamatta olevat verot. Verojaan maksamatta jättäneiden piirijärjestöjen nimet on julkaistava paikkakunnan puoluelehdessä.

Piirijärjestön sääntöjen 5 § ehdotetaan muutettavaksi seuraavallaiseksi:

5 §.

Piirijärjestölle suorittaa jokainen siihen liittynyt kunnallisjärjestö tai, ellei sitä kunnassa ole, perusjärjestö vuosineljänneksittäin veroa, jonka suuruuden piirikokous vuosittain määrää. Piiriveron yhteydessä kannetaan myöskin puolueelle menevä vero.

Kunnallisjärjestöjen tai, ellei sellaista kunnassa ole, perusjärjestöjen

on tilattava neljännesvuoden veromerkit piirijärjestöltä ennen kunkin neljänneksen alkamista. Ellei veromerkkejä tilata alkavan neljänneksen 10 päivään mennessä, on piirijärjestön velvollisuus lähettää veromerkkejä jälkivaatimuksella edellisen neljänneksen jäsenmäärää vastaava määrä.

Piirijärjestö tilittää siihen liittyneitten kunnallisjärjestöjen ja perusjärjestöjen puolueverot sekä ylimääräiset verot, joiden suuruus määrätään puoluekokouksessa, puolue-toimikunnalle puolueen sääntöjen 11 §:ssä mainittuna aikana.

Kunnallisjärjestöjen sääntöjen veroja koskeviin pykäliin olisi myöskin tehtävä joitakin muutoksia ja ehdotetaan näille pykälille seuraava sanamuoto:

7 §.

Kunnallisjärjestö suorittaa piirijärjestölle veroa, jonka suuruuden piirikokous vuosittain määrää. Piiriverojen yhteydessä suoritetaan myöskin puolueen määräämät vakinaiset ja ylimääräiset puolueverot.

Vakinaiset piiri- ja puolueverot kannetaan perusjärjestöiltä erityisten veromerkkien avulla, joita kunnallisjärjestön kautta kullekin perusjärjestölle vuosineljänneksen alussa toimitetaan. Lisäverot ja muut ylimääräiset verot peritään siinä järjestyksessä ja tilitetään niinä aikoina, kuin kunkin veron asettamistilaisuudessa on määrätty.

9 §.

Piirille ja puolueelle menevät verot tilitetään kunnallisjärjestölle samalla kertaa kunnallisjärjestöveron kanssa.

8 ja 10 § jäisivät ennalleen.

Yhdistysten sääntöihin ei tarvitse tästä syystä muutoksia tehdä, sillä yhdistysten sääntöjen 5 pykälän mukaan voitaneekin maksut periä veromerkkienkin avulla.

Yhdenmukaiset jäsenkirjat.

Popinniemen ty:n esitys.

Koska on ilmennyt, että kaikkia puolueemme jäseniä eivät tyydytä nykyisin puolueosastoissamme voimassa olevat jäsenkirjat, ehdottaa Popinniemen ty. puoluekokouksen harkittavaksi seuraavaa:

Voitaisiinko puolueen alaisissa osastoissa (yhdistyksissä) ottaa käy-

täntöön yhdenmukaiset jäsenkirjat, jotka olisivat numeroidut ja jotka kelpaisivat, siirtyipä jäsen mihinkä puolueen alaiseen yhdistykseen tahansa? Esim. sentapaiset, kuin T.U.L:n sekä Ammattijärjestön jäsenkirjat. Silloin olisi puoluetoimikunnallakin lyhyet henkilötiedot jäsenistä, mikä saattaisi useinkin olla tarpeen vaatimaa.

Ennenkaikkea tulisi uusissa kirjoissa olla puoluesäännöt, joista eivät ole tietoisia kaikki yhdistyksien toimihenkilötkään, saaticka jäsenet.

Toivomme, että ehdotuksemme otetaan huomioon, vaikka siitä saattaa aiheutua puoluetoimistolle huomattavasti lisätyötä ja kustannuksia. Aikaa myöten saattaisi hyöty korvata kustannukset.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Esitys tarkoittaa hyvää. Sen avulla pyritään m.m. poistamaan sitä epäkohtaa, ettei puoluetoinistossa ole henkilötietoja puolueen jäsenistä. Voidaan asettaa kuitenkin kyseenalaiseksi, vastaisivatko tähän järjestelyyn siirtymisestä johtuvat suuret kustannukset sitä hyötyä, mitä uusi järjestely mukanaan toisi. Meillä on nyt jo käytännössä yhdenmukaiset jäsenkirjat, koska aikaisemman puoluekokouksen päätöksen mukaan ne valmistetaan kaikki puoluetoimiston toimesta, joten siinäkin suhteessa on jo käytännössä se, mitä esitetään. Siirtyminen toisesta puolueosastosta toiseen on toisarvoisempi kysymys puolueessa, kuin siirtyminen esim. toiseen ammattiosastoon, koska ammatillisessa liikkeessä on määrävuosien jälkeen suurenevat avustukset y.m. käytännössä.

Mitä tulee esitykseen, että jäsenkirjoissa olisi myöskin puoluesäännöt, aiheuttaisi se jäsenkirjojen koon tuntuva suurenemisen ja niiden hinnan kallistumisen. Ennenkuin se toisi tarkoitettua tulosta, pitäisi silloin jäsenkirjoihin liittää, paitsi puolueen, myöskin piiri- ja kunnallisjärjestöjen sekä yhdistysten säännöt. Puolueeseemme kuuluvilla yhdistyksillä on kuitenkin käytännössä useammanlaisia sääntöjä. On n.s. 1919 vuoden mallisääntöjen mukaisia ja v. 1922 puoluekokouksessa hyväksytyjen mallisääntöjen mukaisia sääntöjä, joihin on vielä useissa yhdistyksissä tehty pienempiä muutoksia. Kun nämä säännöt yhteensä ovat kooltaan runsaasti kaksi kertaa suuremmat kuin nykyinen jäsenkirja ja siitä huolimatta 40-sivuiset, tulisi jäsenkirjasta liian suuri, jos siihen liitettäisiin säännöt. Tämä ei ole välttämätöntäkään, koska puolue- ja piiritoimistoista on ollut puuttumatta saatavana yhdistysten 1919 ja 1922 mallisääntöjen mukaisia sääntöjä sekä myöskin sellaisia, joissa on ollut kaikkien eri puolue-elimien säännöt, eivätkä viimeksimainitutkaan ole maksaneet kuin 2 markkaa.

Pääasiallinen vaikeus ehdotetun tavan käytäntöönottamiselle on se, että on syytä epäillä, etteivät yhdistykset palauta puoluetoimistoon aikanaan jäseneksi liittymislomaketta eivätkä ilmoita jäsenen siirtymi-

sestä toiseen yhdistykseen, koska on näyttänyt mahdottomalta saada kaikilta yhdistyksiltä puoluetilastokaavaketta aikanaan ja useilta ollenkaan, vaikka se on vain kerran vuodessa lähetettävä.

Edelläolevaan viitaten ehdotetaan, *että kysymys saisi tällä kertaa raueta.*

Puolueen suhtautuminen hallituskysymykseen.

Tampereen sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys.

Puolueemme keskuudessa on viimeaikoina tavattoman paljon keskusteltu hallituskysymyksestä, jopa siinä määrässä ja sillä tavalla, että kysymystä on käsitelty enemmän teoreettisena kuin käytännöllisenä menettelytapakysymyksenä, vaikka se epäilemättä pääasiassa on viimeainitun luontoinen. Kansalaissodan edelliseltä ajalta on puolueellemme jäänyt perinnöksi vastenmielisyys »ministerisocialismia» kohtaan, joksi hallitukseen osallistumishalua silloisissa oloissa hyvällä syyllä voitiinkin nimittää. Tämä vastenmielisyys olikin niinä aikoina luonnollista, sillä eduskunta ei tsaarivallan aikana ollut vapaa päättämään mistään maan asioista, vaan olivat sen kaikkien päätösten lopulliset kohtalot eduskunnan ulkopuolella olevien voimien määrätävissä. Hallitus ei myöskään ollut vastuullinen eduskunnalle, vaan samoille ulkopuolisille tekijöille. Työväenjoukkojen edun kannalta ja myöskin puolueen oman kehityksen vuoksi oli silloin tärkeätä puolueemme pysyttelemisen hallitukseen nähden johdonmukaisessa oppositioasenteessa.

Maamme itsenäisyyden jälkeen on kuitenkin eduskunnan asemassa tapahtunut niin suuri muutos, että jos kansalaissodan jälkeistä menettelytapaa edelleen seurattaisiin, kuljettaisiin paljon harhaan. Tämä on jo edellisten puoluekokouksien päätöksissä tunnustettukin. Parlamenttarismimme luonteeseen myöskin kuuluisi, että meillä hallitukset yleensä muodostettaisiin eduskunnan enemmistön kannatuksen varaan, mutta siitä huolimatta ovat useimmat meillä kansalaissodan jälkeen toimineet hallitukset olleet vähemmistöhallituksia. Tämä on johtunut hajanaisista puolueoloistamme, mutta suureksi — ellei suurimmaksikin — osaksi myöskin siitä, että puolueet ovat hallitukseen mennessään aivankuin eduskuntavaaleihinkin valmistautuessaan esittäneet yleensä ohjelman, johon on sisällytetty vain pyöreitähän lausemia kaikilta mahdollisilta aloilta, joka ei ole voinut kerätä näiden hallitusten taakse eduskunnan enemmistöä kuin aivan tilapäisesti. Tästä on sitten ollut myöskin seurauksena, että hallitusten ohjelmat ovat yleensä jääneet toteuttamatta.

Tällaisesta asiointilasta olisi päästävä ja hallitukset muodostettava

yleensä kiinteiden ohjelmien perustalle siten, että niiden ohjelmissa yleensä esitettäisiin vain pari kolme nykytärkeätä kysymystä, joiden toteuttamiseksi hallitus sitoutuu toimimaan. Näin menetellen päättäisiin ehkä piankin siihen, että hallitukset saisivat jo toimeen astuaan melko varman tiedon eduskunnan enemmistön suhtautumisesta niiden toimintaan. Ennen muita olisi sosialidemokraattisen puolueen jo parlamenttaarisen tervehtymisen kannaltakin tällaista kehitystä edistettävä. Sensijaan kuin nyt eduskuntaryhmät ja samoin hallitukset rakentavat toimintansa etupäässä agitatorisille näkökohdille, olisi siirryttävä suurempaan asiallisuuteen kummallakin linjalla. Näin on ennen kaikkea meidän puolueemme tehtävä. Hallituksen hoidettavina oleviin juokseviinkin asioihin, joista muun muassa valtion liiketoiminnan hoito on kaikissa oloissa sellainen, että se sängen läheltä sivuaa työväenluokan etukysymyksiä, on suhtauduttava asiallisesti ja kaikella huolella niitä seurattava. Sellaisia äkkitilanteita, jolloin puolueemme osallistuminen hallitukseen olisi työväenluokalle edullista nimenomaan joidenkin hetken kysymysten läpiviemiseksi tai edistämiseksi, saattaa myöskin nykyisissä oloissa esiintyä varsin yllättäen. Sellaisista suurkysymyksistä, joita sosialidemokraattien olisi mentävä hallituksesta käsin hoitelemaan, jos osoittautuu, etteivät porvarit joko halua tai pysty niitä hoitamaan, olisi tälläkin hetkellä näköpiirissä muun muassa tullikysymyksen lopullinen ratkaisu ja verotusjärjestelmämme kokonaisuudistus.

Siirryttäessä eduskunnallisen toiminnan alalla entistä suurempaan asiallisuuteen täytyy myöskin menettelytapojen hallituskysymyksessä olla nykyistä joustavampia. Puolueemme on tähän asti yleensä vain kaatanut hallituksia, joskus silloinkin, kun ei ole oikein aiottukaan. Meidän on tehostettava myöskin vastuuntunnettamme. Käytännöllisen politiikan kannalta taasen on tärkeätä, että vaikkakin eduskuntaryhmä on ensiarvoinen tekijä tilanteen seuraajana ja ensimmäisten johtopäätösten vetäjänä, puolue kuitenkin sääntöperäisten elimiensä kautta ensikädessä päättää ratkaisevista toimenpiteistä hallitukseen osallistumiseen nähden. Eduskuntaryhmälle on tietysti siinä sivussa jätettävä neuvoa-antava asemansa ja myöskin kontrollioikeus sen keskuudesta tai kannatuksella muodostetun hallituksen toimintaan nähden.

Edelläolevan perusteella ehdotamme voimassaolevan hallituskysymystä koskevan päätöksen sijaan hyväksyttäväksi seuraavaa:

1. Sosialidemokraattinen puolue voi yksin muodostaa hallituksen tai ottaa osaa, edeltäpäin sovitun ohjelman perusteella, kokoomushallitukseen, jos sellaisesta menettelystä katsotaan olevan hyötyä työväenluokalle.

2. Puolueen osallistumisesta hallituksen muodostamiseen päättää jokaisessa yksityistapauksessa puolueenuevosto, sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tehtyä siitä esityksen. Myönteisen päätöksen aikaansaamiseksi vaaditaan puolueenuevostossa $\frac{2}{3}$ äänten enemmistö.

3. Hallituksessa olevain puolueen jäsenten on oltava läheisessä vuorovaikutuksessa puoluetoimikunnan ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän valmisteluvaliokunnan kanssa ja niiden yhteisen kontrollin alaisena.

4. Kun puolueen jäsenten hallitukseen kuulumiselle ei enää ole edellytyksiä, päättää puolueenuevosto, tai, kiireellisissä tapauksissa, puoluetoimikunta yhdessä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän valmisteluvaliokunnan kanssa, puolueen jäsenten kutsumisesta pois hallituksesta.

5. Puolueen jäsenten ollessa hallituksessa on puolueen sanomalehdistön ja puolueen järjestöjen voimakkaasti tuettava hallituksen toimenpiteitä ja yleensä pidättäytyttävä julkisesta arvostelusta. Milloin kuitenkin arvostelun aihetta ilmaantuu, on arvostelu suoritettava toverillisessa mielessä ja asiallisilla perusteilla.

Puoluetoimikunta on ottanut yllä käsitellyn asian huomioon menettelytapaa koskevassa esityksessään. Yllä oleva esitys on puoluetoimikunnan mielestä sikäli virheellinen, että sen mukaan eduskuntaryhmä, joka kuitenkin on lähinnä yhteistoiminnassa sos.-dem. hallituksen kanssa ja jonka kannatuksesta tämä on ehdottomasti riippuvainen, ei voisi ratkaisevasti päättää hallituksen asettamisesta, vaan ainoastaan tehdä asiasta aloitteen. Samaten ei ryhmä yleensä voisi päättää hallituksen eroamisesta, joten ainakin teoreettisesti katsoen voisi syntyä sellainen käytännössä mahdoton tilanne, että sos.-dem. hallitus jatkaa toimintaansa, vaikka ryhmän enemmistö ei sen politiikkaa hyväksy. Ryhmällä pitää siis edelleen olla sama päätösvalta näissä asioissa kuin puolueenuevostollakin. Lisäksi on puoluetoimikunnan mielestä selvemmin määriteltävä, millä edellytyksillä puolue voi mennä hallitukseen. Yllä olevan ensimmäisen ponnen mukaan olisi tosin koomushallitusta asetettaessa sovittava hallitusohjelmasta, mutta yhtä välttämätöntä on, että puhtaasti sosialidemokraattistakin hallitusta muodostettaessa hankitaan sille riittävä parlamentaarinen pohja.

Puolueen suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen.

Tampereen sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys.

Tuottaakseen parhaimmat mahdolliset tulokset tulee työväenliikkeen molempien valtahaarojen, ammatillisen ja poliittisen toimin-

nan, kulkea käsi kädessä. Tämä periaate on omaksuttu kaikkialla, missä sosialidemokraattinen puolue johtaa työväen poliittista toimintaa ja missä parlamentaarilla pohjalla toimiva ammatillinen liike taistelee palkkatyöläisten etujen ja oikeuksien puolesta.

Meidänkin maassamme on aikoinaan sos.-dem. puolueen ja ammatillisen liikkeen välillä vallinnut hyvä yhteisymmärrys ja kaikin puolin luottamukselliset suhteet. Niin ei valitettavasti kuitenkaan ole ollut enää jälkeen vuoden 1920, jolloin kommunistit saivat ylivallan Suomen Ammattijärjestössä ja muissakin ammatillisissa keskuselimissä. Yhteisymmärrys ei ole ollut mahdollista, koska kommunistit jo heti alusta lähtien ryhtyivät käyttämään ammattiyhdistysliikettä ja sen järjestöjä puolueemme vastaiseen toimintaan.

On tunnustettava, että sos.-dem. ammattiyhdistysväki ja puolue ovat vuosien kuluessa osoittaneet kärsivällisyyttä ja pitkämielisyyttä Suomen Ammattijärjestöä johtavia kommunisteja kohtaan, mutta lopulta kehittyivät asiat kuitenkin siihen, että sos.-dem. ammattiyhdistysväki katsoi puolueenkin edun mukaiseksi ryhtyä toimenpiteisiin ammattiyhdistysliikkeen saattamiseksi periaatteiltaan ja menettelytavoiltaan sellaiseksi, että entiset luottamukselliset suhteet Sos.-dem. puolueen ja ammatillisen liikkeen välillä voivat jälleen alkaa ja jatkua molemminpuoliseksi eduksi ja koko maamme työväenluokan onneksi ja menestykseksi.

Tampereen Sos.-dem. Kunnallisjärjestö, samalla kuin se asettuu täydellisesti kannattamaan sos.-dem. ammattiyhdistysväen tähänastisia toimenpiteitä, pitää välttämättömänä, että puoluekokous myöskin antaa niille hyväksymisensä, sekä määrittelee puolueen suhteet ammattiyhdistysliikkeeseen nähden kokonaisuudessaan.

Edelläolevan perusteella ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi:

Puoluekokous toteaa, että nykyään Suomen Ammattijärjestön johdossa olevat henkilöt ovat omaksuneet sos.-dem. puolueeseen nähden vihamielisen kannan ja sallineet ammatillisissa järjestöissä jatkuvan sellaisen toiminnan, joka vahingoittaa sos.-dem. puoluetta, minkä vuoksi kokous päättää, ettei puolue toistaiseksi voi antaa kannatustaan Suomen Ammattijärjestölle.

Sen sijaan puoluekokous selittää, että puolue tulee antamaan kaiken mahdollisen tukensa ja kannatuksensa sellaiselle ammatilliselle järjestötoiminnalle, joka kiinteässä yhteydessä länsimaiden mahtavan ammattiyhdistysliikkeen kanssa taistelee palkkatyöläisten taloudellisten ja yhteiskunnallisten etujen ja oikeuksien puolesta.

Puolueloimikunta kannattaa ylläolevan esityksen tarkoitusta ja on ottanut sen huomioon menettelytapasityksessään.

Luottamuspaikkojen täyttäminen.

Kymin ty:n esitys.

Työväestö on nykyään entistä enemmän alkanut kiinnittää huomiota yhteiskunnallisten tehtävien hoitoon. Jotta työväestön mielipiteet paremmin tulisivat huomioon otetuiksi, on koetettu saada omia uskottuja melkein kaikkiin luottamustoimiin. Tämä luottamuspaikkojen valtaaminen onkin edistynyt ripeästi, niin että toisin paikoin on meillä ollut puutetta kyvykkäistä henkilöistä. Siksi on täytynyt useinkin valita tehtäviin henkilöitä, joilla on ollut ennestään jo tehtäviä tarpeeksi.

Tällainen yksilöiden liikakuormitus koituu kuitenkin vahingoksi. Monta kertaa sattuu sitä paitsi, että olisi tilaisuus täyttää kyseessä oleva paikka likipitään yhtä pätevällä henkilöllä ja valinta voisi olla edullisempi, sillä hän voisi paremmin antautua tehtäväänsä.

Edellämainittu yksilöiden liikakuormitus on vallalla yhtä hyvin palkattomien kuin palkallistenkin paikkojen täyttämisessä. Ja hyväpalkkaisten paikkojen täyttämisessä samoilla henkilöillä on vielä toinen ikävä puolensa. Jos valitsemme hyvin palkattuihin tehtäviin aina vain samat, välittämättä laisinkaan siitä, kuinka paljon valittu voi tehtävään uhrautua ja kuinka paljon hänellä jo mahdollisesti on entisiä palkallisia tehtäviä, niin kasvatamme omasta keskuudestamme joukkojen mielestä liian suurituloisia henkilöitä. Tämän yhteydessä on hyvä muistaa, miten perusjärjestöt tekivät tinkimättömiä päätöksiä viime keväänä virkamiesten palkkaliikkeen aikana ja myöskin että meikäläinen eduskuntaryhmä koettaa vaikuttaa valtion virkamiesten palkkauksen järjestelyyn tasaisemmalle pohjalle.

Senpä takia, että olisimme jäävittömät ajamaan työväestön etuja ja että joukot voisivat paremmin tuntea johtajansakin tovereiksi, sekä ettemme itse työntäisi kellekään liian paljon tehtäviä, ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi:

että kaikkiin luottamustehtäviin henkilöitä valittaessa otetaan entistä enemmän huomioon kysymyksessä olevan henkilön entiset tehtävät ja jos havaitaan, että hänellä on vielä aikaa uudenkin tehtävän suorittamiseen, niin vasta sen jälkeen tehtäköön valinta, etenkin jos on kysymys palkallisesta tehtävästä.

Puoluetoimikunta huomauttaa, että toistaiseksi usein, pystyvien voimien puutteessa, täytyy rasittaa samoja tovereita kohtuuttomasti tehtävillä, mutta koska esityksen tarkoitus on oikea ja sen sanamuoto antaa mahdollisuuden tarpeelliseen harkintaan, puoluetoimikunta katsoo voivansa sitä puoltaa.

Edustajien kurinpidon tehostaminen.

Kymin ty:n esitys.

Nykyään on tullut yleiseksi tavaksi, että valtuustojen, sekä eduskunnan jäsenet ovat liian paljon poissa kokouksista. Ja, mikä harmillisempaa, nämä poissa-olot tapahtuvat usein ilman tavanmukaista lupaa. Tällainen ilmiö, jos se saa jatkua, vie siihen, ettemme voi koskaan varmuudella sanoa, kuinka monta meikäläistä suvaitsee kulloinkin saapua kokoukseen.

Jotta sos.-dem. edustajat täyttäsivät paremmin heille uskotun tehtävän ja jotta joukot voisivat paremmin seurata kunkin edustajan läsnäoloja, ehdotamme kokouksen päätettäväksi:

että kunnan valtuustojen kokouksista sanomalehtiselostuksissa mainitaan, ketkä meikäläisistä valtuutetuista olivat ilman lupaa tai hyväksyttävää syytä poissa, sekä että myöskin eduskuntaistunnoista luvatta poissaolemiset julkaistaan puolueen pää-äänenkannattajassa ja asianomaisten edustajien piirilehdissä.

Puoluetoimikunta puoltaa esityksen hyväksymistä, kuitenkin niin muutettuna, että se koskee vain valtuustojen kokouksia sekä tärkeämpiä eduskunnan istuntoja, koska useasti on sellaisiakin istuntoja, jotka ovat puhtaasti muodollista laatua ja vailla tosiasiallista merkitystä.

Suhtautuminen puolueesta erotettuihin ja vast'edes erotettaviin henkilöihin.

Käkisalmen ty:n esitys.

Jos henkilö on toiminut puolueohjelmaamme tai yleensä puolueemme periaatteita vastaan, varsinkin ollessansa johtavilla paikoilla puolueemme vaikutusvaltaisissa elimissä, kuten eduskunnassa, vaali-piiritoimikunnissa aina kunnanvaltuustoihin asti, tai myös toimiesaan puolueosastoissa ja yhdistyksissä, ja on havaittu hänen myötätunnollaan auttavan vastapuolueitamme ajamaan tarkoitusperiään, niin olkoon perusjärjestöillä samoin kuin myös puoluetoimikunnalla oikeus erottaa puolueesta sellaiset henkilöt ilman puoluekokouksen päätöstä.

Puolueesta erotetut henkilöt katsottakoon täydellisesti työväen luottamuksen menettäneiksi älköönkään otettako heitä mihinkään työväen johdon ja vaikutusvallan alaisiin toimipaikkoihin tai liikelaitoksiin.

Puoluetoimikunta pitää mahdottomana antaa perusjärjestöille oikeutta erottaa puolueesta jäseniä; tämä oikeus on pidätettävä ylemmille puolue-elimille, puolueuustolle ja puoluekokoukselle. Sitä vastoin yhdistykset voivat erottaa jäseniä omasta keskuudestaan, samaten piirikokous voi erottaa jäseniä piirijärjestöstä tai kunnallisjärjestöstä.

Puolueesta erotettuja henkilöitä ei luonnollisesti valita sos.-dem. työväen toimesta sellaisiin toimiin, joissa he voivat vahingoittaa puoluetta. Tällaiset asiat vaativat kuitenkin harkintaa kussakin tapauksessa erikseen, koska esimerkiksi osuusliikkeissä työväki useasti toimii yhdessä porvarillisten kanssa, joten kokonaan porvarillisiakin henkilöitä voi tulla valituiksi niiden johtoon. Puoluetoimikunta näin ollen ehdottaa, *ettei esitys antaisi aiheutta toimenpiteisiin.*

Puolueemme opinto- ja virkistyskoti.

Helsingin ty:n Toveriseuran esitys.

Viime vuosina ovat useat sosialidemokraattiset järjestöt hankkineet itselleen kesäkoteja, joissa voidaan kohtuullisilla kustannuksilla viettää sunnuntaipäiviä ja kesälomaa. Työväen Akatemia on ostanut itselleen opintotalon, jossa nykyään opiskellaan lähes ympäri vuoden. Osuuskaupallisilla keskusjärjestöillä on myöskin varattuna oleskelupaikka henkilökuntaa varten j.n.e. Puolueellamme pitäisi olla myöskin omat suojansa, jossa se voisi harjoittaa vastaavanlaista toimintaa.

Tämänlaista opinto- ja virkistyskotiä voitaisiin käyttää useaan eri tarkoitukseen. Meidän pitäisi lähivuosina saada pystyyn puolueopisto. Tämä voisi alussa toimia vain joitakin kuukausia ja sitä varten olisi saatava sellainen opintokoti, jossa oppilaat voisivat myöskin asua, koska muuten heidän oleskelunsa tulisi liian kalliiksi. Tämän lisäksi olisi järjestettävä kurssitoimintaa erilaisia tarkoituksia varten ja siinäkin tarvittaisiin samanlaista huoneistoa. Meidän kenttämiehemme — piirisihteerit, sanomalehtimiehet, luennoitsijat y.m. — kaipaavat yhteistä paikkaa, jossa voisivat viettää kesälomansa ja samassa yhteydessä opiskella ja koota aineistoa seuraavaa työkautta varten. Yhteisessä paikassa viettäen kesälomaansa voisivat he saada toisiltaan kokemuksia vastaisessa työssä käytettäväksi. Puolueen olisi samaten jossakin muodossa turvattava työntekijöitään, senjälkeen kuin he ovat menettäneet työkykynsä. Tietämämme mukaan on tälläkin kertaa osa entisistä kansanedustajista, hoidettavana kunnalliskodeissa. Sopivalla järjestelyllä voitaisiin tämäntapaisissa tapauksissa ehkä varata tällaisessa laitoksessa heillekin suojaa, joko mak-

sutta tahi hyvin pienellä maksulla. Muut käyttäjät suorittaisivat tietenkin oleskelustaan kohtuullisen korvauksen.

Edelläolevasta seuraa, että tämän opinto- ja virkistyskodin tulisi sijaita Helsingin lähistöllä. Suotavaa olisi, että sen yhteydessä olisi jonkin verran puutarhamaata ja uimaranta. Alueen pitäisi olla myöskin niin suuri, että sitä voitaisiin myöhemmin laajentaa, jos esimerkiksi haluttaisiin sen yhteyteen sijoittaa puolueen lastenkoti.

Tämäntapainen yritys tarvitsee tietenkin toteutuakseen paljon varoja. Tässä suhteessa onkin nähtävästi paljon vaikeuksia voitettavana. Jos asia pitäisi tällä kertaa ratkaista kaikkine käytännöllisine seikkoineen, olisi päätöksen tekeminen hyvin vaikeata. Mutta tällä kertaa esitämmekin hyväksyttäväksi asiasta vain periaatteellisen päätöksen, ja asian käytännöllinen ratkaisu voitaisiin jättää puolue-neuvoston tehtäväksi.

Mitä varojen saantiin tulee, voitaisiin ajatella, että kiinteistöä vastaan saataisiin kiinnelainaa noin 50—60 % kiinteistön arvosta. Ehkä voitaisiin jossakin muodossa saada valtioltakin varoja. Myöskin voitaisiin ajatella yhtenä keinona sellaista ratkaisua, että puolue ja piiri-järjestöt panisivat toimeen suurarpajaiset, joiden puhtaasta tulosta jaettaisiin piireille kolmasosa, sen mukaan kuin kukin piiri on myynyt arpoja, kolmas osa jäisi puolueen valistusrahastoon ja loppuosa käytettäisiin tämän laitoksen hyväksi. Voitaisiin myöskin odottaa, että lahjoituksina saataisiin kokoon joitakin summia. Kun ensin ryhdytään keräämään tarkoitukseen varoja ja vasta sen jälkeen, kun varoja on saatu joku määrä kokoon, ryhdytään yritystä käytännössä toteuttamaan, ei asian periaatteellinen ratkaisu ole vaikea. Edelläolevaan nojaten ehdotamme:

että puoluekokous päättäisi ryhtyä toimenpiteisiin opinto- ja virkistyskodin aikaansaamiseksi puolueelle ja jättäisi varojen keräämisen ja asian hoitamisen puolue-neuvoston tehtäväksi.

Puoluetoimikunta tunnustaa asian huomiota ansaitsevaksi, jopa sangen tärkeäksikin. Koska se kuitenkin sitoisi huomattavasti varoja, ei puoluetoimikunta tahdo varsinkaan nykyisinä kireinä rahan aikoina puoltaa sen hyväksymistä sellaisenaan, vaan ehdottaa, että asia lykättäisiin puoluetoimikunnan ja puolue-neuvoston tarkemmin valmisteltavaksi ja myös toteutettavaksi, jos mahdollisuuksia huomataan olevan.

Puolue ja työläisnuoriso.

Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton toimikunnan esitys.

Sosialidemokraattinen puolue on aina käsittänyt, miten suuri merkitys nuorisolla työväenliikkeelle on sekä nykyisyydessä että vastaisuudessa. Siitä johtuu, että puolue on myötätuntoisesti suhtautunut ja tukenutkin sitä työtä, jota nuoriso järjestöissään suorittaa. Tämän työn tarkoituksena on saattaa nuoret työläiset tuntemaan sosialismia, johtaa heidät käyttämään ja kehittämään lahjojansa ja taipumuksiansa käytännöllisessä järjestöelämässä ja luomaan järjestöjen jäsenille periaatteellinen pohja ja vakaumus jatkuvaa luokkataistelua varten. Siis, lyhyesti sanoen, uuden sellaisen taistelijapolven kokoaminen ja kasvattaminen, jolla on hallussaan ne tiedot ja taidot, joita nykyinen työväenliike moninaisine, yhä lisääntyvine tehtävineen kaikilta jäseniltään vaatii.

Viime vuosina, jolloin taistelu nuorison omistamisesta on kaikkien yhteiskunnallisten eturyhmien kesken yhä kiihtynyt, on nuorisoliikkeen merkitys myöskin meidän puolueellemme tullut yhä selvemmäksi. Viime puoluekokouksen päätös, jolla puoluetoimikunta sekä perusjärjestöt velvoitettiin nuorisotoimintaa tukemaan, osaltaan todistaa sitä, että puoluepiireissä nuorison voittaminen sosialismille käsitetään siksi työksi, jolle puolueen toiminta ja mahdollisuudet vastaisuudessa perustuvat. Puolueen antama tuki on myöskin osaltaan vaikuttanut siihen, että nuorisoliike on jatkuvasti varmistunut tehtävänsä suorittamaan ja nuorisoliiton jäsenmäärä tasaisesti vuodesta vuoteen noussut. Mutta liiton valistustyön ja yleensä toiminnan voimaperäiseksi ja tehokkaaksi saattamisen esteenä on ja tulee vielä olemaan lähimmässä vastaisuudessa varojen puute, ja senvuoksi toivomme, että puolue edelleenkin tukisi nuorisotoimintaa. Tämä tapahtuisi soveliaimmin sillä tavalla, että *kaikki puoluejärjestöt, joiden taloissa sosialidemokraattisia nuoriso-osastoja toimii, antavat näille mahdollisimman halvalla vuokralla tai kokonaan ilman vuokraa toimintahuoneiston käytettäväksi.*

Puoluejärjestöjen olisi pyrittävä nuoriso-osastojen kanssa yhteistyöhön opintotoiminnan ja valistustyön järjestämisessä ja annettava osastoille taloudellista apua jäsentensä lähettämistä varten puolueen ja muiden sosialidemokraattisten järjestöjen *opastus- ja luentokursseille.* Yleensä on pyrittävä toverillisella ja ymmärtävällä suhtautumisella vaikuttamaan nuorisoon siten, että se tuntee olevansa osa siitä kokonaisuudesta, minkä sosialidemokraattinen työväenliike muodostaa, joten nuorison siirtyminen puoluejärjestöihin tapahtuu luonnostaan, ilman erikoisia määräyksiä. Sellaisilla paikkakunnilla, missä nuoriso-

toiminnalle on mahdollisuuksia, eivätkä nuoret omin voimin kykene järjestöä perustamaan, olisi puoluejärjestön *tehtävä aloite nuorisosaston perustamisesta* ja kaikin tavoin tuettava osaston toimintaa siksi, kunnes se on alkuvaikeudet sivuuttanut. *Puoluetoimikunnan menoarvioon olisi vuosittain varattava määräraha nuorisoliiton avustamiseksi järjestäjän palkkaamista, valistusvälineiden hankkimista ja koko maata käsittävien nuorisokurssien järjestämistä varten.*

Puoluetoimikunta puoltaa ylläolevain toivomusten huomioonottamista; nuorisoliitolle vuosittain myönnettävä avustus jää suuruudeltaan puolueenuevoston kussakin tapauksessa määrättäväksi.

Puolue ja työläisnaiset.

Viipurin kaup. sos.-dem. naisyhdistyksen esitys.

Naiset joutuvat nykyään yhä enemmän olemaan mukana puolue-tehtävissä rinnan miesten kanssa sekä valtiollisella että kunnallisella alalla, samalla kun useammilla seuduilla lasten huolto ja kasvatustyö on kokonaan naisten käsissä. Kuitenkin ovat naiset enimmäkseen saaneet yksin huolehtia valistus- ja kasvatustyöstään, joka on tarpeen, jotta he voisivat kunnollisesti ajaa asiaansa. Sentähden esitämme puoluekokouksen päätettäväksi:

että puolue kiinnittäisi enemmän huomiota naisten valistustyöhön ja ryhtyisi asiaa eteenpäin viemään joko yksinään tai Sos.-dem. Työläisnaisliiton avustuksella, joka toimenpide tulisi tuottamaan hyötyä puolueemme yhteistyölle.

Puoluetoimikunta puoltaa esityksen hyväksymistä; asian järjestyksestä sopikoot puoluetoimikunta ja naisliiton toimikunta.

Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset.

Tampereen Sos.-dem. Klubin esitys.

Koska se puolueen sosialisointiohjelmaehdotus, joka oli laadittu vuoden 1922 puoluekokoukselle ja joka edelleen vuoden 1926 puoluekokouksessa oli käsiteltävänä, mutta jätettiin puoluetoimikunnan asetettavan komitean valmisteltavaksi, ei sisällä tarkkaa ja selvää määräystä työväen omien liikelaitosten työväestön oikeudesta ottaa osaa näiden liikelaitosten hallintaan, ehdotamme sopivassa kohdassa tässä ohjelmassa määrättäväksi,

että puoluekokous velvoittaa kaikki työväen hallitsemat ja määräämisvallan alaiset liikelaitokset, kuten osuuskaupat, kirjapainot y.m.,

kiireellisesti ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että näiden liikelaitosten palveluksessa oleva työväestö pääsee vaikuttamaan liikkeiden johtoon ja hallintoon siten, että kunkin liikkeen hallintoelimeen (johtokuntaan) työläiset ovat oikeutettuja valitsemaan ainakin yhden täysivaltaisen edustajan.

Siinä tapauksessa, ettei puoluekokous tällaista erikoiskohtaa katsoisi voivansa sisällyttää sosialisointiohjelmaan, pyydämme, että puoluekokous tekisi tästä kysymyksestä erikoispäätöksen.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Hyvien suhteiden aikaansaaminen työväen liikkeiden ja niiden työläisten välillä on mitä tärkeintä. On voitu havaita, ettei näiden liikkeiden työväki enää tunne samalla tavalla solidarisuutta niitä kohtaan kuin työväenliikkeen alkuaikoina, jolloin työväen perustamat liikeyritykset äsken oli luotu palvelemaan työväen luokkaetuja ja tämä niiden tarkoituksena oli kaikille ilmeinen ja läheinen. Liikkeiden paisuttua laajemmiksi ja alettua noudattaa tiukemmin liikeperiaatteita ei tämä etujen solidarisuus ole enää ollut yhtä ilmeinen; sitä vastoin työläiset tuntevat solidarisuutta muiden liikkeiden työläisiä kohtaan ja nämä taas ovat toisinaan pitäneet mahdollisena toteuttaa ensin juuri työväen liikkeissä sellaisia parannuksia, jotka on toivottu voitavan senjälkeen sitä helpommin pakottaa muutkin liikkeet omaksumaan. Liikkeen johdon taholla taas on suhtautumisessa työväkeen toisinaan pidetty liian yksipuolisesti kiinni työnantajankohdista. Enemmän molemminpuolista ymmärtämystä ja luottamusta olisi siis saatava aikaan. Tätä varten olisi luotava jonkinlainen työväen edustus.

Mitä erikoisesti työväen kirjapainoihin tulee, tehtiin jo ennen sotaa Viipurin työväenkirjapainossa tämänsuuntaisia yrityksiä, mutta tulos ei liene ollut tyydyttävä. Nykyään on ainoastaan Kansan Lehden kirjapainossa tämä asia järjestetty, nimittäin siten, että työväellä on vakituinen edustajansa, joka johtokunnassa ottaa osaa työoloja koskevien asioiden käsittelyyn. Tuloksiin ei olla liikkeen johdossa täysin tyytyväisiä.

Ruotsissa on työväen kustannusliikkeiden liiton ja kirjaltajain liiton v. 1926 solmimalla sopimuksella tämä asia järjestetty siten, että työnantajan on, huomioonottaen muuten sopimuksen määräykset, yksissä neuvoin henkilökunnan kanssa johdettava työtä ja jaettava se sekä otettava ja erotettava työläisiä. Tätä varten henkilökunta valitsee 3 edustajaa, joiden edelleen tulee 1) valvoa, että työläisten teknilliset kokemukset ja ammattitiedot tulevat mahdollisimman hyvin liikkeen hyödyksi käytetyiksi, 2) toimia niin, että liikettä hoidetaan taloudellisesti, 3) myötävaikuttaa siihen, että työ-

paikalla vallitsee järjestys ja työilo ja että kaikki innolla työskentelevät liikkeen hyväksi, 4) toimia sen puolesta, että liikkeen työväen ja johdon välillä vallitsisi hyvät suhteet, ja 5) ottaa yhteisesti käsiteltäväksi kaikki sellaiset asiat, jotka koskevat työläisiä henkilökohtaisesti heidän suhteessaan liikkeeseen, ei kuitenkaan sellaisia kysymyksiä, jotka sopimuksen mukaan on ratkaistava pääjärjestöjen kesken. Työnantajan on hankittava työväenedustajain neuvo asioissa, jotka koskevat 1) suurempia liikkeen muutoksia tai laajennuksia, 2) työpaikan terveydellisiä oloja, 3) työläisten ottamista ja erottamista, 4) työnjohtajain asettamista, 5) työajan muuttamista ja 6) loman sijoittamista. Mitään haittoja ei tästä järjestelystä kuulu olleen. Ruotsissa ei sitä vastoin liene missään työväen kirjapainossa työväen edustajia johtokunnassa.

Äsken selostettu järjestelmä tuntuu hyvin miellyttävältä. Kun henkilökunta tietenkin valitsisi kehittyneimpiä jäseniään edustajikseen, voitaisiin heidän myötävaikutuksellaan helpommin selvittää ilmeneviä riitakysymyksiä; voitaisiin antaa heille sellaisiakin tietoja liikkeen asemasta, joita ei tahdota laajemmin levittää. Kun työväen edustajia olisi useampia, voisivat eri ammattiryhmät tulla edustetuiksi. Edustajille voitaneen myös antaa oikeus olla johtokunnassa saapuvilla työoloja koskevia kysymyksiä käsiteltäessä ja käyttää niistä puhevuoroja. Sitä vastoin, koska kustannuslaitoksemme eivät ole vain liikeyrityksiä, vaan myös ja ennen kaikkea puoluepoliittisia laitoksia, ei ainakaan niinkauan kuin työväenliikkeessämme vallitsee hajaannus voida velvoittaa kustannusliikkeitämme ottamaan johtokuntiinsa muita kuin kustannusliikkeen itsensä valitsemia henkilöitä. Samaa järjestelyä kuin kustannusliikkeissämme voitaneen myös noudattaa muissa työväen liikeyrityksissä.

Puoluetoimikunta siis ehdottaa:

että puoluekokous kehoittaisi työväen kustannusliikkeitä ryhtymään toimenpiteisiin, jotta liikkeen palveluksessa olevat henkilöt valitsisivat edustuksen, jonka kanssa liikkeen johdon on neuvoteltava työoloja koskevista kysymyksistä ja jolle muutenkin myönnetään tarpeelliset aloite-, lausunnonanto- ja valvontaoikeudet; sekä

että puoluekokous kehoittaisi puolueen jäseniä muissakin työväen omistamissa tai sen vaikutusvallan alaisissa liikkeissä toimimaan äsken mainitun työväen edustuksen aikaansaamiseksi.

Puolueen suhde kielto lakiin.

Helsingin ruotsalaisen ty:n esitys.

Helsingin ruotsalainen työväenyhdistys ehdottaa,

että puoluekokous ottaisi käsiteltäväksi kysymyksen, onko kielto-

laki ollut omiansa edistämään Suomen kansan keskuudessa raittiutta, vai havaitseeko puolue olevan syytä tarkistaa kantansa sanottuun lakiin nähden.

Puoluetoimikunnan lausunto. — Että nykyinen raittiustilanne on hyvin epätydyttävä, myöntävät kaikki. Toinen kysymys on, olisiko joku muu järjestelmä johtanut parempiin tuloksiin. Voidaan pitää luultavana, että tiukentamalla valvontaa voidaan huomattavasti tehostaa kieltolain toimeenpanoa, ja ennenkuin tässä suhteessa on tehty mitä tehdä voidaan, ei puolueella ole syytä tarkistaa kantaansa. Puoluetoimikunta näin ollen ehdottaa, ettei esitys antaisi aihetta toimenpiteisiin. Sitä vastoin on puoluejärjestöjemme kaikkialla seurattava raittiustilanteen kehitystä ja tekemiensä havaintojen perusteella tehtävä voitavansa sen parantamiseksi.

Työntekijäin oikeus vuosilomaan.

Käkisalmen ty:n esitys.

Suomen Ammattijärjestön ja siihen kuuluvien liittojen edustajakokoukset eivät ole tähän asti kiinnittäneet riittävää huomiota niihin epäkohtiin, jotka ovat ilmenneet työsopimuslain käytäntöön soveltamisessa työläisten vuosilomaan nähden. Puutteellisuksiensa johdosta työsopimuslaki riistää suurelta osalta työläisiä vuosiloma-oikeuden ilman työnantajien erikoisesti lakia rikkomattakin, puhumattakaan sesonkityöläisistä, jotka melkein poikkeuksetta jäävät lain ulkopuolelle ja siis vaille vuosilomaa. Samoin myöskin sahateollisuuden alalla työskentelevät työläiset eivät voi lain nykyisellään ollessa saada edes 4 päivän lomaa. On myös paljon sellaisia pikkuliikkeenharjoittajia, jotka käyttävät liikkeitään 3 tai 4 kuukautta vuodessa ja vaihtavat tällä tavoin työvoimaa, vapautuen näin ollen maksamasta työläisilleen vuosilomakorvausta Siksi ehdotamme,

että työsopimuslain työntekijäin vuosilomaa koskevaan 14 §:ään tehtäisiin seuraava lisäys: »Ja kolmen kuukauden yhtämittäisestä työstä on varattava kolmen päivän loma.»

Puoluetoimikunta pitää esityksen tarkoitusta hyvänä ja ehdottaa esityksen lykkäämistä eduskuntaryhmälle toimenpiteitä varten.

Työväki ja kansainvälinen kieli.

Helsingin ty:n Toveriseuran esitys.

Työväen kansainvälisen toiminnan yhä kehittyessä ja laajentuessa käsittämään jo varsinaista puolueen ja nuorisoliikkeen rivimiesainesta-

kin on kansainvälisen yhteiskielen tarve samalla käynyt entistä tuntuvammaksi.

Kansainvälisen kielen kysymys oli vuoden 1926 puoluekokouksessa esillä saaden siellä ymmärtämystä osakseen. Puoluekokous hyväksyi-kin asiasta seuraavan päätöslauselman:

»Puoluekokous lausuu sen toivomuksen, että puoluelehdistö tekisi työväen keskuudessa tunnetuksi kansainvälisen kielen asiaa sekä pitäisi yllä työväen harrastusta kansainvälisen kielen suhteen.»

Tämä päätöslauselma ei kuitenkaan ole omiansa edistämään kansainvälisen kielen harrastusta työläispiireissä siinä määrässä, kuin nykyiset kansainväliset suhteet vaativat. Asiaa olisi ryhdyttävä viemään eteenpäin entistä pontevammin myös sosialidemokraattisen puolueen toimesta.

Näin ollen rohkenee allekirjoittanut osasto esittää asian jälleen puoluekokouksen käsiteltäväksi huomauttaen, että tällä välin on muun muassa Ruotsin suuri veljespuolue päättävästi merkinnyt kantansa siihen ja ryhtynyt toimiin esperanton saattamiseksi Sosialistisen Työväen Internationaalin viralliseksi kieleksi.

Lähtemättä toistamaan niitä perusteluja, jotka viime puoluekokoukselle asiasta esitettiin (ne pyydetään lukemaan vuoden 1926 puoluekokouksen pöytäkirjasta sivuilta 129—130 ja 60—62), ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Puoluekokous velvoittaa:

1) puoluelehdistön entistä enemmän tekemään tunnetuksi kansainvälisen kielen aatetta ja esperanton saavutuksia työväestön keskuudessa;

2) sos.-dem. eduskuntaryhmän ryhtymään aloitteisiin esperanton saattamiseksi oppiaineeksi kansakouluopettajaseminaareihin, oppikouluihin, kansakouluihin ja kansakoulun jatkokouluun;

3) puoluetolimikunnan yhtymään toisten veljespuolueiden teke-miin esityksiin esperanton saattamiseksi Sosialistisen Työväen Internationaalin viralliseksi kieleksi.

Tov. *Edvard Manner* on tehnyt samasta asiasta esityksen, jonka perustelut ovat miltei kokonaan samansisältöiset kuin ylläolevat, samaten ponnet sillä eroituksella että ponnesta 1) puuttuvat sanat »entistä enemmän», että ponnesta 2) on loppuun lisätty sanat »ja työväenopistoihin» sekä että ponnesta 3) on loppuun lisätty sanat »ja ottamaan esperanton käytäntöön kansainvälisessä kirjeenvaihdossaan». — Helsingin metallityöläisten sos.-dem. yhdistyksen johtokunta puoltaa esityksen ottamista puoluekokouksessa käsiteltäväksi.

Puoluetoimikunnan lausunto: Esitysten ensimmäinen ponsi sisältää miltei saman kuin viime puoluekokouksessa hyväksytyt ja voidaan se ilman muuta hyväksyä nytkin. Toisen ponnien puoluetoimikunta puoltaa hyväksyttäväksi näin muutettuna: »puoluekokous kehoittaa sos.-dem. eduskuntaryhmää tekemään aloitteen esperanton saattamiseksi vapaaehtoiseksi oppiaineeksi oppikouluihin ja eri paikkakuntien puolueosastoja harkitsemaan, onko syytä ehdottaa sen ottamista työväenopistojen ohjelmiin.» Ei ole nimittäin monikielisuuden vai-vaamassa maassamme syytä pakottaa oppimaan vielä useampia kieliä, mikäli ei todellinen tarve tee sitä toivottavaksi. Viimeinen ponsi ehdotetaan poistettavaksi.

Raja-Karjalassa suoritettava valistustyö.

Tuleman ty:n esitys.

Tämän rajaseudun työtätekevät toivovat, että puoluekokouksessa otettaisiin huomioon tämänkin rajaseudun oloja, niin että puoluetoimikunta velvoittaisi piiritoimikuntaa pitämään parempaa huolta kulmakunnastamme. Täällä käy nimittäin vain harvoin sos.-dem. puhujia; kommunisteja liikkuu enemmän ja kansa on luisumassa kommunismin syliin.

Puoluetoimikunnan lausunto: Asia lykättäneen puoluetoimikunnalle ja asianomaisille piiritoimikunnille mahdollisuuden mukaan huomioon-otettavaksi.

Eri maiden sos.-dem. puolueiden keskuselinten kokoonpano.

K. H. Wiikin laatima selostus puoluekokoukselle.

Suomessa asetettiin työväenpuolueen perustavassa kokouksessa v. 1899 »puoluehallinto», johon kuului 18 jäsentä; näistä piti puolet valita puoluehallinnon kotipaikasta ja puolet muualta, mutta kaikki valittiin puoluekokouksessa. V. 1901 tehtiin se muutos, että hallintoon kuului 19 jäsentä, joista 7 hallinnon kotipaikkakunnalta ja 12 muualta; edelliset muodostivat »puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan» (siis aivan niinkuin Ruotsissa). — V. 1906 hyväksytyjen sääntöjen mukaan puolueen keskuselimet muodostuivat pääasiassa sellaisiksi, jommoisina ne tähän saakka ovat pysyneet: puolueeneuvoston muodostivat puoluekokouksessa valittu 7-henkinen puoluetoimikunta ja 20 muuta jäsentä; viimeainitut valittiin eri vaalipiireistä, mutta vaali tapahtui puoluekokouksessa eivätkä piirit tehneet edes ehdotusta. V. 1909 tehtiin tähän se muutos, että puolueeneuvoston maaseutu-jäsenet oli valittava piirikokouksissa ja puoluekokous vain hyväksyi heidät. V. 1919 tämä säännös sai nykyisen muotonsa, jonka mukaan puolueeneuvostoon kuuluvat jäseninä »1) puoluetoimikunnan jäsenet, 2) piirikokousten esittämistä ehdokkaista puoluekokouksen valitsevat jäsenet, yksi vakinainen ja yksi varajäsen piirijärjestön kultakin alka-valta 5,000 jäseneltä.» (34 §.)

Ruotsissa puoluekokous valitsee »puoluehallinnon» (partistyrrelse); elleivät ehdokkaat saa ehdotonta äänten enemmistöä, toimitetaan uusi äänestys, jolloin tulevat kysymykseen ainoastaan enimmän ääniä saaneet. Valituista pitää 7 olla pääkaupungista ja nämä muodostavat puoluehallinnon »toimeenpanevan valiokunnan» (verkställande utskott). Puoluehallinnon 16 maaseutujäseneksi valitsee puoluekokous samaten täysin vapaasti parhaiksi katsomansa henkilöt, piirijärjestöjen tekemättä edes ehdotusta. Puoluehallinnon kokouksissa on kaikilla sen jäsenillä (myös toimeenpanevan valiokunnan jäsenillä) äänioikeus. (Puoluesääntöjen 7 §).

Tanskan sos.-dem. puolueen puolueeneuvostoon (Hovedbestyrelse, »päätoimikunta») kuuluvat 1) puoluekokouksen valitsevat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja rahastonhoitaja, 2) neuvoston itsensä valitsema sihteeri, 3) alueellisten puoluejärjestöjen valitsevat 50 jäsentä ja 4) ammatillisten ja osuustoiminnallisten järjestöjen valitsevat 4 edustajaa. Ainoastaan se, joka on 3 vuotta kuulunut puolueeseen, voi tulla valituksi puolueeneuvostoon. Puoluetoimikuntaan (Forretningsudvalg, »asiainhoito-valiokuntaan») kuuluvat mainitut 4 toimihenkilöä sekä ammatillisten ja osuustoiminnallisten järjestöjen 4 edustajaa ynnä ne 19 henkeä, jotka puolueeneuvostossa edustavat pääkaupunkia. Puoluetoimikunnan jäsenillä on puolueeneuvoston kokouksissa äänioikeus samoin kuin muillakin. Puolueeneuvoston kaikilla jäsenillä

on äänioikeus myös puoluekokouksissa, paitsi ei toimintakertomusta käsiteltäessä. (12—15 §§.)

Norjan työväenpuolueen puolueeneuvostoon (landsstyre, »maa-johto») kuuluu 38 jäsentä, joista 16 asuu pääkaupungissa tai sen ympäristössä. Viimeksimainitut muodostavat puoluetoimikunnan (centralstyre, »keskusjohto»); he ovat: puoluekokouksen valitsevat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, pää-äänenkannattajan toimittaja ja 10 muuta jäsentä sekä 1 nuorisoliiton ja 2 naisliiton välitsemää jäsentä. Puolueen edellämäinittävät 3 toimihenkilöä valitaan erikseen ja vaaditaan tällöin ehdoton äänten enemmistö. Puolueeneuvoston maaseutujäsenet valitaan hekin puoluekokouksessa, mutta niin, että maan eri osat tulevat edustetuiksi. (7 §.)

Saksan sos.-dem. puoluekokous valitsee puoluetoimikunnan (Partei-vorstand), jolloin uusi äänestys toimitetaan niihin nähden, jotka eivät heti ole saaneet ehdotonta äänten enemmistöä. Puolueeneuvostoon (Parteiausschuss, »puoluevaliokunta») valitsevat piirijärjestöt kukin edustajansa, joiden vaalia ei puoluekokous edes vahvista. Saksassa siis puolueeneuvosto ja -toimikunta ovat kaksi eri elintä, mutta ne pitävät muutamia kertoja vuodessa yhteisiä kokouksia: »Puoluevaliokunta käsittelee yhdessä puoluetoimikunnan kanssa puolueen tärkeimpiä kysymyksiä.» Tällöin puoluevaliokunta (puolueeneuvosto) kuitenkin toimii vain neuvoa-antavana elimenä; puoluetoimikunta yksin päättää ja vastaa toiminnastaan vain puoluekokoukselle. Sekä puolueeneuvoston että -toimikunnan jäsenillä on äänioikeus puoluekokouksissakin, paitsi keskuselinten omista asioista päätettäessä. (22, 23 §§.)

Ranskan sosialistisen puolueen puolueeneuvostoon (Conseil national, »kansallisneuvosto») kuuluvat 1) piirijärjestöjen edustajat ja 2) puoluetoimikunta (Commission administrative permanente, »pysyväinen hallintovaliokunta»). Piirijärjestöt valitsevat edustajansa suoraan, tarvitsematta alistaa päätöstään puoluekokoukselle. Puoluetoimikuntaan kuuluu 33 jäsentä, jotka valitaan puoluekokouksessa; korkeintaan 12 puoluetoimikunnan jäsentä saa olla kansanedustajia. (30—32 §§.)

Englannin Labour Party'lla on »toimeenpaneva valiokunta» (National executive), johon kuuluu 24 jäsentä. Nämä ovat: puolueen rahastonhoitaja, puolueeseen kuuluvain ammatillisten järjestöjen 12 edustajaa, eräiden keskusjärjestöjen yksi edustaja, alueellisten järjestöjen 5 edustajaa ja naisjärjestöjen 5 edustajaa. Kaikki valitaan puoluekokouksessa, jolloin äänestetään kunkin ryhmän ehdokkaista erikseen, sen jälkeen kuin eri järjestöt ovat nimenneet ehdokkaansa. (4 §.) — Englannin Independent Labour Party valitsee puoluekokouksessaan »kansalliseen hallintoneuvostoon» (National Administrative Council) puheenjohtajan, rahastonhoitajan ja neljä jäsentä; kukin piirijärjestö, joita on nykyään yhdeksän, valitsee lisäksi yhden jäsenen (II,1).

Hollannissa puoluetoimikuntaan (Partijbestuur) kuuluu 13 jäsentä, joista 5 Amsterdamissa asuvaa muodostaa »jokapäiväisen toimikunnan» (Dagelijksch Bestuur). Puolueeneuvostoon (Partijraad) kuuluvat puoluetoimikunnan jäsenet sekä piirijärjestöjen, lehtien ja naisliiton edustajat sekä puolueen agitaattorit. Puoluekokouksessa puolueeneuvoston jäsenillä on äänioikeus. (28, 33 §§.)

Belgian työväenpuolueen puolueeneuvostoon (Conseil général,

»yleisneuvosto») kuuluu 17 jäsenestä kokoonpantu puoluetoimikunta, (bureau, »toimisto»), sekä lisäksi puolueeseen yhtyneiden ammatillisten keskusjärjestöjen, sos.-dem. piirijärjestöjen, osuustoimintakongressin, keskinäisten sosialististen avustuskassojen kongressin, työväen sivistysliiton kongressin, nuoriso- ja naisliittojen valitsevat edustajat. Myös kansanedustajat ja lehtien päätoimittajat saavat olla läsnä puolueeneuvoston kokouksissa. Äänioikeus on niissä kuitenkin ainoastaan puoluetoimikunnan (bureau) jäsenillä sekä piirijärjestöjen, ammatillisten keskusjärjestöjen, osuustoimintaliiton ja avustuskassojen edustajilla. Puolueeneuvoston kokouksia, joissa toisinaan on läsnä 200 henkeä, pidetään kerran kuussa. Puoluetoimikunnan 17 jäsenestä valitaan 9 puoluekokouksessa, 3 ammattijärjestön toimikunnan, 3 osuustoimintaliiton ja 1 avustuskassojen liiton toimesta; lopuksi siihen kuuluu puolueeneuvoston valitsema puoluesihteerä. (16—28 §§.)

Sveitsissä puolueeneuvoston (Parteivorstand) kuuluvat puoluetoimikunnan (Geschäftsleitung) jäsenet sekä kantoonijärjestöjen, lehtien ja naistoimikunnan edustajat. Puoluetoimikunnan 9 jäsentä valitaan puoluekokouksessa; heillä on myös puoluekokouksessa äänioikeus. (4, 6, 7 §§.)

Itävallassa puoluekokous asettaa puolueeneuvoston (Parteivertretung, »puolueen edustajisto»), johon saa kuulua korkeintaan 30 henkeä. Näistä on 10 valittava eri piirijärjestöjen alueelta; heitä nimitetään »puolueen tarkastuskunnaksi» (Parteikontrolle); muut jäsenet asuvat pääkaupungissa ja muodostavat puoluetoimikunnan (Parteivorstand). Jotta puolueeneuvoston maaseutujäseniä valittaessa eri piirijärjestöjen toivomukset voisivat tulla huomioonotetuiksi, asetetaan puoluekokouksessa vaalitoimikunta, johon kuuluu eri piirijärjestöjen edustajia ja joka, ennenkuin se esittää ehdotuksensa puoluekokoukselle, neuvottelee eri piirijärjestöjen edustajaryhmien kanssa. Jos puolueeneuvoston jäsen astuu hallitukseen, menettää hän siksi aikaa äänioikeutensa neuvoston kokouksissa, mutta saa kuitenkin ottaa niihin osaa. Puolueeneuvosto voi kutsua kokoon »puolueen neuvottelukokouksen» (Parteikonferenz), johon kuuluvat kaikki, joilla on oikeus ottaa osaa puolueeneuvoston kokouksiin, sekä lisäksi naiskomitean ja piirineuvostojen jäsenet. Puoluekokouksessa on puolueeneuvoston jäsenillä äänioikeus, samaten neuvoston valitsemilla puoluesihteeireillä. (21, 31 §§.)

Unkarin sos.-dem. puolueella on puoluekokouksessa valittu 11-jäseninen puoluetoimikunta (partvezetés); sen kokouksissa on puheoikeus myös puoluekokouksen valitsemilla 5 tarkastajalla, puoluesihteeireillä, pää-äänenkannattajan toimittajalla, pääkaupungin kunnallistoimikunnan puheenjohtajalla, puolueen taloustoimiston johtajalla ja puolueeneuvoston puheenjohtajalla. Puoluetoimikunta on toiminnastaan vastuussa vain puoluekokoukselle. Puolueeneuvoston (orszagos partvalasztmany) valitsevat jäseniä kaikki pääkaupungissa olevat puoluejärjestöt, naapurikuntien kunnallisjärjestöt ja piirijärjestöt. Tällöin kukin järjestö valitsee yhden edustajan ja, jos jäseniä on 501—2,000, yhden lisäedustajan sekä siitä lähtien yhden lisäedustajan kutakin alkavaa 2,000 jäsentä kohti. Täysivaltaisia puolueeneuvoston jäseniä ovat lisäksi puoluetoimikunnan jäsenet, puolueen ylishteerä, tarkastajat, pää-äänenkannattajan toimittaja, pääkaupungin kunnallistoimikunnan yksi edustaja ja ammattillisen neuvoston yksi edustaja. Puheoikeus on useiden muiden puoluejärjestöjen ja -laitosten edustajilla.

Tshekkoslovakian saksalainen sos.-dem. puolue valitsee puoluekokouksessaan puolueeneuvoston (Parteivertretung, »puolueen edustajisto»), määräten samalla 12 neuvoston jäsentä muodostamaan puolue-toimikunnan (Parteivorstand). Periaatteellis-taktillisten kysymysten ratkaisua varten kutsuu neuvosto koolle n.s. »puoluevaliokunnan» (Parteiausschuss), johon äänivaltaisina jäseninä kuuluvat puolue-neuvosto (puoluetoimikunta siihen luettuna), tilintarkastajat, piiri-järjestöjen luottamusmiehet ja piirisihteerit, ylä- ja alahuoneen edus-tajaryhmien yhteensä 6 edustajaa, naiskomitean kaikki jäsenet, nuorisoliiton, lastenjärjestön ja työväenhuoltoliiton kummankin 1 edustaja sekä ammattijärjestön ja kuluttajain liiton kummankin 2 edustajaa. — Puoluekokouksissa on puolueeneuvoston jäsenillä ääni-oikeus. (37—44 §§.)

Puolan sosialistipuolue valitsee puoluekokouksessaan puolue-neuvoston (rada naczelną), johon kuuluu lähes 40 henkeä. Vaalissa otetaan huomioon eri piirijärjestöjen toivomukset. Neuvosto valitsee itse puheenjohtajansa. Puoluetoimikunta on neuvoston valitsema ja siihen kuuluu 14 jäsentä; näillä on äänioikeus neuvoston kokouksissa vain sikäli, kuin he ovat myös neuvoston jäseniä, niinkuin nykyään kaikki lienevät.

Rumanian sos.-dem. puolue valitsee puoluekokouksessaan 15-henkisen puoluetoimikunnan (comitetul executiv, toimeenpaneva komitea), jonka jäsenet voivat osaksi asua maaseudullakin. Se valitsee keskuudestaan 5 henkeä hoitamaan juoksevat asiat. Puolue-neuvostoon (consiliul general) kuuluu puoluetoimikunta ja lisäksi kunkin piirijärjestön 3 edustajaa.

Espanjan sos. puolueella on puolueeneuvosto (Comité nacional, »kansallinen komitea»), johon kuuluvat puoluekokouksen valitsema puoluetoimikunta (Comision ejecutiva, »toimeenpaneva valiokunta») ja lisäksi piirijärjestöjen 11 edustajaa (37 §).

Viron sos. työväenpuolueella ei ole puolueeneuvostoa, vaan ainoas-taan puoluetoimikunta (keskkomitee), johon kuuluu vähintään viisi puoluekokouksen valitsemaa jäsentä (nykyään itse asiassa 15).

Latvian sos.-dem. työväenpuolueen edustajakokous valitsee puo-luetoimikunnan, johon kuuluu 15 henkeä; se valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin. Puolueeneuvostoon kuuluvat: puolue-toimikunnan jäsenet, tilintarkastajat, kansanedustajat, piiritoimikun-tien jäsenet sekä ammattijärjestön, kulutusosuuskuntien liiton, sivistysliiton, sairaskassojen liiton, urheiluliiton, raittiuusliiton, nuorisoliiton, juutalaisen Bundin, kunnantyöläisten liiton ja naisliiton toimikuntien jäsenet.

Sisällys:

Puoluetoimikunnan tekemät esitykset:

Maanpuolustus- ja ulkopoliittinen ohjelma	3
Puolueemme valistustyö	19
Talousohjelma vuosille 1930—1932	25
Puoluelippu ja -merkki	29
Muutoksia puoluesääntöihin	30

Puoluejärjestöjen tekemät esitykset:

Puoluekokousten väliajat	38
Puolueneuvoston kokoonpano	39
Vapautus jäsenmaksuista	43
Eräiden säännöissä säädettyjen määräaikojen muuttaminen	44
Jäsenyys puolueessa	44
Lasten ja varhaisnuorisotyön tukeminen	45
Ruotsinkielisten järjestöjen asema puolueessa	48
Yhden ehdokkaan listat edustajavaaleissa	50
Kunnallisvaalit maalaiskunnissa	53
Puolue-, piiri- ja kunnallisjärjestöverojen tilitys	53
Yhdenmukaiset jäsenkirjat	58
Puolueen suhtautuminen hallituskysymykseen	60
Puolueen suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen	62
Luottamuspaikkojen täyttäminen	64
Edustajien kurinpidon tehostaminen	65
Suhtautuminen puolueesta erotettuihin ja vast'edes erotettaviin henkilöihin	65
Puolueemme opinto- ja virkistyskoti	66
Puolue ja työläisnuoriso	68
Puolue ja työläisnaiset	69
Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset	69
Puolueen suhde kieltolakiin	71
Työntekijäin oikeus kesälomaan	72
Työväki ja kansainvälinen kieli	72
Raja-Karjalassa suoritettava valistustyö	74